SAJTÓ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX.,
Telefon: 138-068, 33.

Dolgozók Lapja (Komárom)

Ferenczy Béni

1021

1974. szeptember 8. vasárnap

Ferenczy Béni Virágoskönyve

Meglepő a csend a verses- és képeskönyv körül, pedig az album eddig az esztendő legszebb magyar könyvének tekinthető. Az akvarellek és a versek *Ferenczyné* és *Katona Tamás* által teremtett élményes közössége sok esetben a művészet külön ajándéka lett: azt mutatja, mekkora hatással volt a virágokban élő természet a festőre és a költőkre egyaránt. A válogatás mellett *Szántó Tibor* tipográfiai könyvformálása azt bizonyítja nyilvánvalóan, micsoda értékeket rejthet a magyar képzőművészet és a magyar irodalom: ihlet és valóság, művészet és élet, a növényekben és az emberben egyként megnyilatkozó természet csodálatos találkozásainak lehetőségeit.

Pedig a köztudat szerint a szobrász *Ferenczy Béni* munkásságában a grafika és az akvarell-piktúra másodlagos. Korábban játék, a szélütés bénaságának elhatalmasodásával az egyetlen teljes megszólalás: a néma és szinte mozdulatlan mester reszkető bal kézzel és ragyogó színekben festi a betegszoba mindig friss és mindegyre változó virágait. És a köztudat a modern költészet „virág-énekeit" is másodlagosnak vélheti. Korántsincs így; meggyőznek erről a könyv idézett költeményei.

Ha csak az 1962-ből származó *pitypang-akvarellt* nézzük (a kötet 13. lapján, *Szép Ernő* költeménye mellett), meglátjuk, hogy a színekben pompázó természet az élet micsoda mámorát jelentette a beteg művész és a halk szavú költő előtt. És „F. B." micsoda gazdag színességben tudta visszaadni egy pohárba állított néhány szál igénytelen virág páratlan örömét! Micsoda szépség és mennyi festőiség van a pohárban álló víz kékeszöld foltjai és a felfelé mindegyre élénkebb képmező egyszerű színharmóniája mögött! *Edouard Manet* egy ismert vászna jut eszünkbe, a kristályvázába állított sokféle virág impresszív színvázlata (1882). Csak míg Manet-nál ez a színorgia a stílus igényéből születhetett, addig a „B. F." szignó alatt az egyszerű és köznapi életöröm, a derűs és állandó boldogság megnyilvánulása lett.

Példája az életszeretetnek és példája a szerelemnek is, hiszen *Erzsike*, a feleség állította a karosszék melletti asztalra az évszakok változó virágait, az ő keze találta a megfelelő vázákat is.

Az album másik, hozzánk legközelebb álló szépsége a 33. lapon található, *József Attila* Derengő rózsa című versének társaként. A vörös szín ezerféle árnyalata vibrál a reszkető tollal húzott fekete kontúrok között. A kép és a vers arra is bizonyíték lehet, hogy a tökéletességet el lehet érni betegen, még reszkető bal kézzel is, csak tehetség kell hozzá, erős szándék és életszeretet, naponként ismétlődő csodálkozás a világ látszólag legegyszerűbb dolgai fölött.

Vas István Rózsalángolása mellett valóban lángoló, mégis inkább a képmező szürkészöld alapszínéből előderengő, ártatlan és selymesszirmú rózsák láthatók, sárga tearózsák *Kálnoky László* szép verse mögött. *Nagy László* nyolcsorosának társai sárga krizantémok, a közelgő ősz hírnökei. Talán az esztendő rendjével változó virágok egymásutánjának követése is ott lehetett az albumot összeállítók szándéka mögött.

A kötetet *Juhász Ferenc* Tenyésztett szomorúsága zárja; a verssel szemben az asztal üvegfelületén tükröző barkák az ismételt kiszínesedés szerény és első hírverői talán. A kötet így a természet megállíthatatlan virág-órájának színes képeskönyve lett: az elpusztíthatatlan szellem teremt a verssorokban és a fehér lapok felületén.

Ferenczy Béni utolsó évtizedének virág-akvarelljeiben az ember győzelmeskedett a pusztulás felett. A virágok színében *változó* természet, az Erzsike kezétől és *állandó* szeretetétől rendezett apró csokrok rajzában a dolgára és közösségére talált művész beszédes képvallomásai.

A festő és a költők összefogásából születhetett meg Flóra istenasszony legszebb magyar imádságoskönyve talán: hozsannák és évoék a virágokban is pompázó élet, a színeikben ihlető természet előtt. A szeretet és a szerelem könyve ez: versek és virágok nyelvén beszél.

Boldogan ajánljuk minden asztalra, amely mellett hasonló érzés található. (*Helikon 1974.*)

Bodri Ferenc

FILM, IRO
KÉPZŐMŰVÉSZET, Z
A DOLGOZÓK LAPJA VASÁRNA

Korunk és a tudományos-tech

Századunkban alapvető változás történt az egyén és a társadalmi környezetének viszonyában. Korábban még nemzedékek élhettek azonos, vagy nagyon hasonló körülmények között. Ugyanaz a mesterségbeli tudás szállt apáról-fiúra. A jövő nem követelt különösebb változást, mintegy természetszerűleg következett a múltból. A hagyományok és szokások, az erkölcsi-magatartásbeli elvárások nemzedékeken keresztül változatlannak és megdönthetetlennek tűntek.

Az utolsó száz év azonban az életvitelnek ezt a folyamatosságát — és éppen ezért természetességét — alaposan megváltoztatta. Ma nemcsak hogy a fiú nem folytathatja változatlanul apja mesterségét, de még az idősebb generáció tagjainak is egyre gyakrabban kell átképezniük magukat. A feleslegessé váló szakmákkal és munkamódokkal szemben csak így tarthatják meg egyszer már kivívott helyüket a társadalmi munkamegosztás változó rendszerében. Az iskola előtt pedig már eleve az a feladat áll, hogy messzemenően számoljon ezekkel a változásokkal.

A változások gyorsuló és átfogó jellege

Egy híres közgazdász írja: *„A mai világ éppoly mértékben különbözik attól a világtól, amelyben születtem, mint amaz különbözött a Julius Caesarétől".* E szubjektív benyomás valószínű túlzásait komoly tényezők látszanak alátámasztani. Ha az emberi történelem utolsó 50 ezer évét 800 egyéni élettartamra osztjuk — egy élettartamot 62 évnek véve — 650-nek az idje még a barlangkorszakra esik. Csak az utolsó 70 esetében vált lehetségessé az írásbeli kapcsolatteremtés, míg az utolsó hatban juthatott szélesebb tömegek számára is hozzáférhetővé a nyomtatott szó. Alig kétszázötven éve tudjuk mérni tetszőleges pontossággal az időt, s csak az utolsó két élettartam alatt vált lehetségessé az elektromos motor általános használata. S végül: manapság használt anyagi javaink túlnyomó többségét a jelen időszakban, a 800. élettartam időszakában fejlesztettük ki.

A gyorsuló fejlődés tudományos-technikai forrásai

Marx már a múlt században világosan látta, hogy a gépi nagyipar kialakulásával új folyamat veszi kezdetét, a tudomány közvetlen termelőerővé válásának a folyamata. Korábban a termelés technikai fejlődése és az elméleti-tudományos munka csak véletlenszerűen kapcsolódott egymáshoz. Napjainkra azonban szoros, intézményes-szervezeti viszony alakult ki a kettő között. Egyrészt a tudományos kutatás párosul a technikai hasznosítással és a gazdasági kihasználtsággal, másrészt viszont maguk a technikai-technológiai tapasztalatok is visszaáramlanak és feldolgozást nyernek a tudományos kutatás területén. A határozott célkitűzésekkel, s egyre nagyobb és koncentráltabb intézetekben folytatott kutatói munka tehát tudatosan vállalja magára a technika és technológia fejlesztésének feladatát. Ennek következménye, hogy ma már egészen leszűkült az az időrés, amely egy-egy elméleti felfedezés és ennek technikai hasznosítása között található.

Tudósok, szakemberek és kutatók millióí működtetik ma azt a tudományos gépezetet, amely a tudományos-technikai fejlődés belső logi-

Hogyan lett író

Ferenczy Béni
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPSZABADSÁG
Budapest

1960 OKT 12

1021

FERENCZY BÉNI

a kis és a nagy formák művészetéről

Ferenczy Béni kétségtelenül roppant jelentős elméleti munkássága ma még csak töredékekben ismert. Hogy mást ne említsünk, többszöri sürgetés, figyelmeztetés ellenére kiadatlan két, moszkvai tartózkodása idején írott könyve: az egyik Bécs műtörténetét, a másik a francia középkor művészetét tárgyalja. Az alábbiakban egy 1954-es, eddig kiadatlan rádióbeszélgetés részleteit közöljük (a riporter: Tóbiás Áron), amelyben a Kossuth-díjas mester egyik kedves műfajáról, a kisplasztikáról beszél.

— Mi a kisplasztika?

— Nem szeretem a kisplasztika elnevezést... Nem a termet teszi az embert — tudtommal kétméteres „nagy" ember csak egy volt: a dán Andersen, ő meg csupa báj, csupa jóság kis meséket írt... Gyerekes szamárság volna azt gondolni, hogy annál nagyobb művész valaki, mentől nagyobb szobrot vagy képet tud felépíteni. Mégis, még manapság is sokszor találkozom még művészek, művésznövendékek között is avval, hogy a kisplasztikus jelzőt pejoratív, megvető, lenéző mellékzöngével használja valaki. „Ja, az csak egy kisplasztikus vagy érmész!" — mondják. Pedig, ha végignézünk a nagy szobrászok névsorán, a múltban kevés olyan akad, aki *csak* kisplasztikával foglalkozott volna. A nagy, a sok, a kicsinél, a kevésnél csak mennyiségileg több — minőségileg sokszor bizony sokkal kevesebb. Nemcsak a szobrászatban. Egy nagy vers például nemritkán csak néhány sorból áll, ugye, a hosszú hőskölteményben pedig?... Érdekes különben, hogy tudtommal csak az orosz és az angol nyelv mondja másképp az értékben nagyobbat és másképp a méretben nagyot. Az angol *great*, vagy az orosz *velikij*, főleg a szellemi nagyság mértéke — addig angolul azt: *big*, vagy oroszul *bolsoj*, csak a testi, fizikai nagyságra mondják. Ha a kisplasztika fogalmi meghatározását kíséreljük meg, akkor sem a méretei állapítják meg biztos határait. A lényeg az, hogy szobák díszéül készülnek. Gyakran dísztárgyak, tehát használati tárgyak is egyben, ajtókopogtatók, tintatartók, olajlámpák, díszedények. Kis méretű szobrokat minden időben — amióta szobrokat csinálnak emberek — csináltak, de amit ma kisplasztikának nevezünk, azt a polgári Itália alakította ki a XV. és XVI. században.

— Kit tart a kisplasztika legnagyobb modern mesterének?

— Kétségkívül Aristide Maillolt, Rippl-Rónai párizsi barátját. Ő ugyan a nagyméretű plasztikának is mestere — mint számos háborús emlékműve —, a mindig szomorkodó asszonyok vagy a „Fékezett mozgás" című nagyméretű női alakja bizonyítják. Tehát nem „kis mester", hanem olyan szobrász, aki önmaga bírája, és tisztában van a tervbe vett szobor leendő helyével, feladatával. Nem állítom, hogy egyik-másik kis szobrát nem lehetne nagyban is elképzelni, de nem véletlen, hogy ez nála sohasem fordul elő, ami nagyméretű, az nem maradt meg műtermeiben, még makettalakban sem. És ami kisplasztika, annak nincsen életművében nagyméretű változata.

— És a mester hogyan jött rá: mi a kisplasztika?

— Arra, hogy mi a kisbronz, a szobrászifjú csak lassan jön rá, szemléletből, olvasmányokból. A műtörténeti olvasmánynak itt nagy szerepe van. A szobrászat tanulását 1909-ben Bur Frigyesnél kezdtem. Kitűnő, derék ember volt ő, aki magyar származására mindig hivatkozott — bár magyarul nem tudott... Nem is értem, hogy a Szépművészeti Múzeumban őrzött Munkácsy-portréja, mely talán az egyetlen, amelyhez Munkácsy tanulmánymodellt ült, miért nincs a modern szobrok közt kiállítva! De Bur kisplasztikával nem foglalkozott. És Vedres Márk, akit akkor Firenzében sokszor meglátogattam, sem bontakozott ki egészen, kisplasztikai stílusának akkor még kezdetén volt.

— Hogyan alakult ki hát művészi stílusa: az atyai ház, Ferenczy Károly művészi nevelőmunkája nyomán?

— Apám a külön kisplasztikai kvalitások kihangsúlyozására a francia „object d'art", műtárgy kifejezést szerette használni. Ezt a szót: „object d'art", mintegy énekelve mondta a szépségükkel kitűnő, az ízlésnek rajongásig jóleső tárgyak dicséretére. Mégis arra, hogy mi a kisplasztika, akkor jött rá, mikor az első világháború végén Meller Simon behívott, hogy a Szépművészeti Múzeumban, Ferenczy István hagyatékában talált reneszánsz kisbronzokat nekem is megmutassa. Valóságos kinyilatkozás — revelációvolt számomra, mikor Meller Simon kezéből a kezembe vehettem ezeket a kis csodákat. Ő akkor kezdte, ahogy mondják, műtörténetileg feldolgozni ezt a páratlan gyűjteményt. A problémák még csak alakultak, a megfejtések, meghatározások kezdtek formát ölteni. Meller Simon atyai barátom volt akkor, sokat is beszéltünk mindjárt a kisplasztika lényegéről. Arról, hogy az első szoborfajta, ahol a művész szabadon, csak a maga passziója szerint csak azt csinálja, amihez belső parancs, ösztöne, gusztusa vezeti. Mert hiszen nincs megrendelő: a kisplasztika az első, tisztán művészi árucikk — „raktárra" készül. Itt láthattam meg — mert „meglátni és megismerni" más, mint látni — először valóban a legnagyobb kisplasztikus, Riccio remekeit, pedig ezeket már évekkel előbb Firenzében sokszor néztem.

— Mi tehát a lényege a kisplasztikának, Ferenczy Béni művészetének?

— Mint minden művészetben, a kisplasztikában sem tudok elképzelni tartalom, téma nélkül való műtárgyat. Az ember gondolkozik, érez — érzéseit értelmesen tudja kifejezni —, ezért nincsen, nem lehet szerintem tiszta l'art pour l'art művészet, művészet csupán a művészetért... Bizonyos, hogy például a csendélet sem „halott természet" — ahogy a franciák a csendéletet hívják. Chardin csendéleteinek sokszor egész irodalmuk lehetne, annyi a rejtett, de leolvasható eszmei tartalmuk, ami már a címükből is látható. Mint a Falúsi reggeli, A művészet eszközei, vagy például a Katonai zene hangszereiből az ember szinte hallja a harsogó, ütemes ritmusok lelkesítő, bátorító vidámságát.

Én magam keresem az irodalmi inspirációt. Itt van például ez a Boreas és Psyche, Apuleius Aranyszamár című regényének illusztrációjaként készült. De sokszor előfordul, hogy a nézőt belelát a kész szoborba olyan tartalmakat, amik nem is voltak még a szobrász fejében, mikor megmintázta. Ilyen itt ez a legkisebb kis szobrom, eredetileg egy zuhany alatt fürdő nő adta a mozgást hozzá — most egy olaszországi gyűjtő gyűjteményében a címe: Tejút keletkezése. Héra istenasszony, mikor a csecsemő Herkulest szoptatta, tejéből egy sugár az égre fröccsent — ebből lett a tejút, a görög mitológia szerint —, s az én olasz gyűjtőm így alakította irodalmi tartalmát ennek a kis figurának.

— Mi a kisplasztika szerepe ma?

— Az anyagi lehetőség, én úgy gondolom, ma már újra meg is volna a lakásban elhelyezhető kis szobrokra. Gondolhatnánk a fiatalabb, jól kereső tudósokra, mérnökökre, élmunkásokra, akik otthonukat most kezdik fejleszteni, kialakítani. De művészi kisplasztikát gyűjtsenek, ne pedig a ma is még sűrűn megtalálható álművészit, a giccset... Családunkban a „giccsre", tolvajnyelven, idegenek előtt is használunk ma is egy kifejezést: mosható. Egy ízben külföldön járva, egy dán hajóskapitány ismerősünket látogattuk meg. A hajóskapitány büszkén mutatta meg nehéz műtárgyakkal s antik bútorokkal berendezett lakását. De legbüszkébb a kandallón elhelyezett ízléstelen kis szobrokra volt, amelyek giccs mivoltukban uralták az egész helyiséget. Már mindent megnéztünk, s mindent megdicsértünk, e szobrok kivételével, amikor házigazdánk arcán némi csalódottság látszott. Nem tehettünk mást, valamit kellett mondani az ízléstelen kisplasztikákról is. Udvariasan felé fordultam, s mint művész a műértőtől, szakmai kérdést tettem fel — úgy gondolván, hogy akkor „megúszom" a műtárgy pocsékságának dicséretét: — Miből készültek ezek a kis szobrok? — A hajóskapitány, kivéve szájából az örökké égő pipát, megcsóválta fejét: — Azt nem tudom, de moshatók! — Azóta szállóige lett művészi körünkben, tanítványaim között is ez a kifejezés.

-E A BÚTORDIVAT?

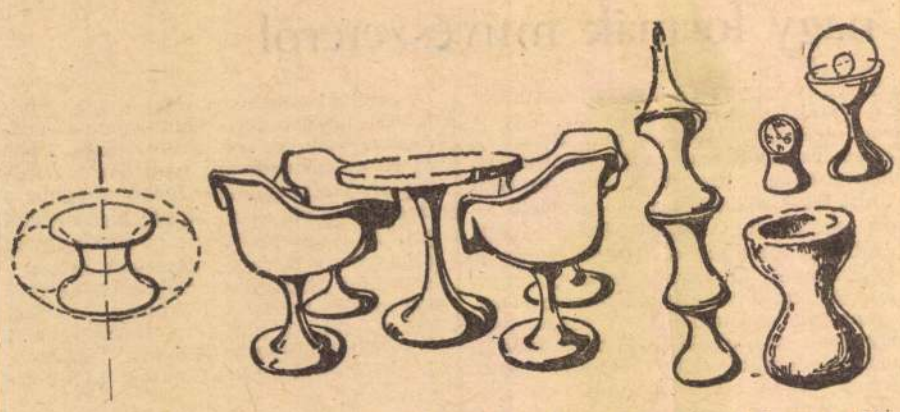

Szerkezeti törekvések és divateredmények: Egyik „legdivatosabb" mértani forma a körgyűrűpalást, amit főleg az öntőminták szerkesztése indokol (1). Alkalmazása sokféle lehet. Sokszor indokolt, például a műanyag hálószerkezetű ülőcsoportnál (2). Az öncélú divat azonban különféle tárgyaknál alkalmazza, anélkül, hogy ez feltétlenül szükséges lenne (3).

változik, mint például az öltözködésé, ennek technikai, technológiai, de elsősorban gazdasági okai vannak.

A lakberendezés valamennyi ősi darabja más és más, pontosan kifejezhető célt szolgált, mígnem rögződött a gyári sorozatban készülő hálószoba-, ebédlő-, szalongarnitúra. S itt már rossz értelemben jelentkezett a „divat". A garnitúrákhoz előírás szerinti darabok tartoztak: kisszekrény és nagyszekrény, kisasztal és nagyasztal, tálaló és vitrin, s mindez attól függetlenül került el minden lakásba, hogy szükség volt-e rá?

Az ezekből kialakult kombinált szoba részeit ugyancsak nem a szükséglet, hanem íratlan szabály írta elő. Így jutott bárszekrény az antialkoholistának, írólap annak, aki sohasem írt otthon, és külön gondot okozott kinek-kinek, hogy mit tegyen a vitrint pótló üveges részbe? (Ilyen „divat" ma is a szobák „komplett" árusítása, amelyekben sokszor van a vásárló számára szükségtelen rész is.)

A lakberendezést manapság irányító világdivatnak két fő bázisa van. A skandináv államok képviselik benne *a formagazdag, korszerű, jó értelemben romantikus* vonalvezetést, Olaszországban születnek a legújabb nyersanyagokat, legkorszerűbb technológiákat *bátran* alkalmazó újszerű bútorok. Az északi országokból ered a rusztikus divat, a parasztasztalosok keresetlenül egyszerű és kézenfekvően hasznos darabjainak bútorok virágzását is megfigyelhetjük napjainkban.

Akármi a kínálat, bármi a divat, *egy bútorforma sem kifogásolható, ha olyan helyre kerül, ahol teljes értékű, ahol hasznos, ahol hivatást tölt be.*

A divat három-négy évenkénti gyökeres megváltozásához s a választék sokrétű bővüléséhez természetesen az kell, hogy a kínálat jelentősen meghaladja a keresletet. Nálunk a bútor divatváltozása érthető módon nem észlelhető ilyen mértékben, nem ilyen szélsőséges, és a tempója is jóval lassúbb. Ha divatirányzatról beszélünk, megállapíthatjuk, hogy nálunk most a könnyű, könnyen mozgatható, variálható bútorok divatja terjed. Ezt indokolja a tömegesen épülő kis lakások mérete. S ugyancsak a kis lakások méretéből eredően népszerűsödik a világos színű és matt felület. (A világos szín és a nem fényes felület optikai hatása ugyanis szűk térben sem zavaró.) Természetes, hogy ez az ízlésváltozás (divatirány) hat a nagyobb, tágasabb lakásokban is, és mind többen fedezik fel a fa természetes felületének szépségét. (Ez a szépség hosszú évtizedekig rejtve volt, a „divat" kötelességszerűen írta elő a hamisítását. Ébent, mahagónit, tölgyet utánzott a pácolás, az évszázados használatban bekövetkező fényesedést a politúr.)

Napjainkban a színes bútor, a festett bútor újjászületésének, terjedésének is tanúi lehetünk. A festett felület célja, hogy színfoltjával díszítsen. E színes [illegible]kezelésnek elterjedését az is indo-

Vigyázzunk fűtéskor a tűzre!

Statisztikai adatok szerint évenként csaknem 2000 alkalommal pusztít tűz a lakásokban. Zöme a fűtési időszak alatt keletkezik, legtöbbször a rossz tüzelőberendezéstől vagy azért, mert figyelmen kívül hagyják a fűtéssel kapcsolatos tűzrendészeti előírásokat.

Helyes a fűtés megkezdése előtt tüzelőberendezésünket felülvizsgáltatni. A repedt, lyukas kályha amellett, hogy nem gazdaságos, könnyen tüzet is okozhat. A füstcsöveket úgy illesszük össze, hogy ne legyen közöttük hézag, cserép- és vaskályha elé parázsfelfogót helyezzünk. Gondoljunk arra is, hogy a kályha melege — sugárzó hője — könnyen meggyújthatja környezetében az éghető anyagot. Ezért *főleg a vaskályhák és a füstcsövek közelében bútort, ruhaneműt ne helyezzünk.* Tüzet, robbanást és sérülést okozhat, ha a begyújtáshoz vagy a tűz élesztéséhez tűzveszélyes folyadékot — benzint, petróleumot vagy spirituszt — használunk.

Évről évre mindjobban terjed az olaj- és gáztüzelő berendezés. Számuk a legutóbbi években meghatványozódott. Használatuk, kezelésük egyszerű, tiszta, hatásfokuk igen előnyös. Kényelmes, hogy a naponta megismétlődő tüzelőanyag- és salakszállítás gondjától mentesül az ember. Tetszetős kivitelűek, biztonságosak. De *csakis a biztonsági berendezéssel ellátott és a használati utasítás alapján kezelt kályhák kifogástalanok.* Ezért kötik a hatóságok engedélyhez a készítést és tiltják a házilag előállítottak használatát. De a biztonsági berendezés sem nyújt védelmet, ha a használati utasítást figyelmen kívül hagyjuk.

Csak olyan olajtüzelésű kályhát használjunk, amelynek adagolóberendezése kifogástalan és megfelelően beállították. Javítását, beállítását *csak szakképzett szerelőre* bízzuk. A berendezést begyújtás után ajánlatos 10—15 percig többször is ellenőrizni.

Ha nem megfelelő az adagolás, ha a szükségesnél és a megengedettnél nagyobb mennyiségű olajgőz fejlődik, igen könnyen bekövetkezhet tűz, illetőleg robbanás. Ha az égés valamilyen oknál fogva kimarad, az olajadagolást a zárószerkezettel azonnal szüntessük meg. Ha a tüzelésre már nincs szükség, a tartályt és a biztonsági szabályozószerkezetet azonnal zárjuk el. Csak az ÁFOR által forgalomba hozott fűtőolajat használjunk, a benzin, petróleum vagy egyéb tűzveszélyes folyadék robbanást okozhat. A kályha fűtését addig ne kezdjük újra, amíg a fűtőtest meleg.

A gáztüzelő készülék vásárlásához, szereléséhez a gázművek engedélye szükséges. A gázkészülék kéménybe kötésének előírásai szigorúbbak, mint a szilárd- (fa, szén) tüzelésű berendezéseké. Ez indokolja a Kéményseprő Vállalat igazolásának beszerzését is.

A gáztüzelés veszélye abban rejlik, hogy a felhasználáshoz képest viszonylag kis mennyiség is robbanást okozhat a cserépkályha belső terében. Begyújtás előtt figyelmesen ellenőrizzük a készülék zárt állását. Ha nem vagyunk meggyőződve arról, hogy az zárva volt, akkor előbb zárjunk és a begyújtással legalább 5 percet várjunk! (Ez az idő szükséges ahhoz, hogy a kályhából a gáz kiszellőzzék, robbanás ne következzék be.)

A gyújtóláng-biztosító valamennyi gázfűtő készülék kötelező tartozéka. Ez lehűlés folytán zár. A láng kialvása után fel kell tételezni, egy rövid ideig tartó gázömlést. *Ez az ömlés akkor is fennáll, ha a kezelőcsapot elzártuk.* Ezért fontos szabály, hogy *nem szabad a zárástól számított 5 perc alatt a készüléket újra begyújtani.* Ha a gyújtóláng hibáját észleljük, a készüléket azonnal zárjuk le és értesítsük a Gázműveket.

Tüzelőberendezés begyújtását gyermekre ne bízzuk. A tüzelőberendezést felügyelet mellett használjuk. Ezzel megakadályozzuk azt, hogy műszaki hibák miatt tűz keletkezzék.

Égő berendezés mellett felügyelet nélkül gyermeket ne hagyjunk. Ha hazulról eltávozunk, nézzünk körül, nem maradt-e éghető anyag a tüzelőberendezés közvetlen környezetében.

F. L.

1972 SEP - 3

Népszabadság

Ferenczy Béni

1021

Ferenczy Béni: Móricz-illusztráció.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

nyívei szerencsésebbek voltak.

És egyik bizonyító író: Móricz... A sok torzó az életműben.

Még azt se tudom mondani, hogy ebben a nézetrendszerben nincsenek részigazságok. De az egész?! A levonható végkövetkeztetés? Irodalmunk a keresés állapotában van. Hitem szerint is sok mindent újra végig kell gondolnunk, s talán újrafogalmaznunk is. Még a társadalmi elkötelezettség korszerű formáit is. Ám ezt csak irodalmunk évszázados hagyományainak a *mélyáramához* kapcsolódva tehetjük.

A *Valóság* már említett vitájában olvasom *Orbán Ottó* nemes tüzű hozzászólását. Benne ezeket a sorokat:

„Magyarok. Közép-Európának abban az országában születtek, amelynek egyik határállomása Záhony, a másik Hegyeshalom. Örökbe kapták a helyi történelmet, mely a tankönyvek tanúsága szerint véres és zavaros. Örökbe kapták a történelem szavakba nehezen foglalható, mégis világos tanulságát a

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-725

1972 SEP 3

Népszabadság

Ferenczy Béni
1021

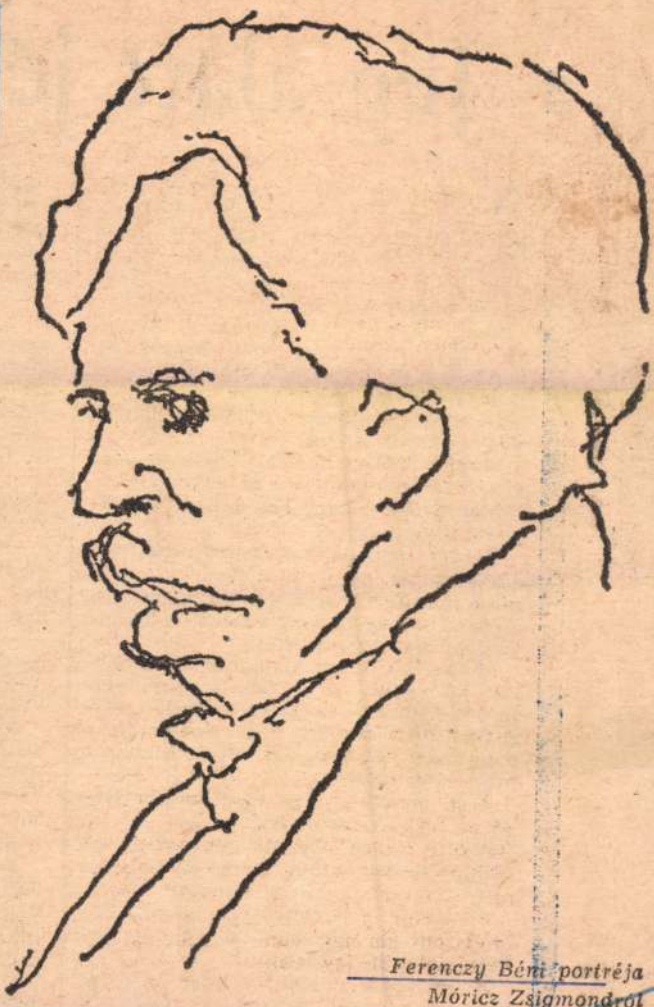

Ferenczy Béni portréja
Móricz Zsigmondról

Jég alatt, jég

Néha egész nagy darabok látszanak az időben, összefüggő darabok. Másutt omladékosabb, a lezúdult napok összekeverednek. S ha felemelsz egy-egy alakzatosabb követ, gondolkodhatsz, hogy hová is illeszd.

Mikor volt az az emlékezetes nádvágás? Huszonnégyben, avagy huszonhétben? Huszonnyolcban is lehetett, akkor is csikorgó tél volt.

De hiszen mindegy is. Veres István végett kerül szóba.

Meg Dani bácsi, a szakállas vízmester végett, akin oly nehéz az eligazodás.

Meg avégett, hogy Kis János igen elgondolkozott akkor.

Nem sokkal az emlékezetes rókavadászat után, de a böjti szelek idején, mert már fel is szikkadt az út, és járt a posta, bizalmas levél érkezett a bátori gátőrházba a társulattól.

Midőn Kis János aláírta nevét a postás könyvébe, arra gondolt, milyen fontos ember ő. Pecsétes levél jön, szigorúan az ő kezéhez a társulattól. Neki még sose jött pecsétes levél. Életében most látott ilyet.

Arra gondolt, hogy megmutatja Rózának, kis feleségének.

Aztán mégse mutatta meg, mert ez szabályellenes — úgy gondolta. Ez csak neki jött, hivatalból, bizalmasan.

Lista volt a pecsétes borítékban. Fölül állt, hogy szigorúan bizalmasan kezelendő és jól elzárandó.

Azoknak a megbízhatatlan személyeknek a nevét tartalmazta, akiket a társulatnál előforduló alkalmi és idő-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

ZALAI HÍRLAP

Ferenczi Béni

1972 JUN 25

égtől földig hajlongva mondom,
hogy Nincsen, nincsen, nincsen,
és nincs és nincs és nincs és nincsen!
Ámen!

10 2/1

Ferenczi Béni: ÜLŐ AKT

irat a
akkor
dás u
vembe
Az id
Sondh
rész v
lékirat
kincse
jegyzé
csa szerint történt néhány értékesítés, beolvasztás stb.

Amikor az említett leleplező könyv megjelent, megkérdezték Habsburg Ottót, mi a véleménye atyja utolsó „császári tevékenységéről"? Azt felelte, hogy legjobb tudomása szerint atyja annak idején egyetlen kézitáskával távozott a Hofburgból, onnan semmit sem vitt magával, a legszükségesebb tisztálkodási eszközökön kívül. Igazat mondott! Még az utolsó Habsburg sem szennyezte be kezét lopással, mint ahogy elődei sem maguk követték el szennyes tetteiket. Mindig akadt elég Ferencz József Rend, vagy Mária Terézia Rend, amelyért gyilkosokat, rablókat és népirtókat egyaránt lehetett beszervezni.

Dr. Magyarka Ferenc

Egy kocka A korona el

Figyelő

FERENCZY BÉNI

Ferenczy Béni optimizmusáról

Századunk legsokoldalúbb tehetségű képzőművészének és egyik legnagyobb szobrászának, Ferenczy Béninek éppen nem volt valami könnyű életútja. S mégis: egész életműve —, mint azt Juhász Ferenc az *Új Írás* májusi számában megjelent versében oly megragadóan írja — a vigasz, a vigasz-adás, a létbizalom, a Mindenségben eddig árva ember virrasztó vigasz-éneke" jegyében jött létre. Az épp tizennégy esztendeje elhunyt nagyszerű mester emlékét az *Új Írás* említett számában különben nemcsak Juhász Ferenc idézte meg, hanem Vajda Miklós gyöngéd szeretettől és értő megbecsüléstől áthatott, finom esszéje is, melynek olyan megállapításai vannak, amelyeket mai művészetünk, irodalmunk szempontjából nagyon is ajánlatos fontolóra vennünk.

Mindenekelőtt azon érdemes eltöprengenünk — az egyes mai művészkörökben oly divatos kiábrándultság, rezignáció és szkepszis szenvelgő divatja idején —, hogy ez a művész a hatvanhat esztendős korában bekövetkezett szörnyű betegség, a féloldalára való megbénulás és a beszélőképesség elvesztése ellenére is micsoda hihetetlen erővel ragaszkodott az élethez, az emberekhez — s ami számára az életet elsősorban jelentette — a tevékenységhez, a művészi alkotáshoz. Köztudomású, hogy megtanult bal kézzel rajzolni, és mintázni, s az is, hogy életműve megkoronázását, csodálatos grafikáinak sorát, jóformán bénán és némán hozta létre. Hogy amikor — Babits szavával élve — hozzá már hűtlen lettek a szavak — a kezével szólott továbbra is az emberekhez. S micsoda messzi távolságokba tudott elzengeni e néma hang, e csodálatos vox humana!

Ferenczy Béni mindenekelőtt azért volt képes minderre, mert olthatatlan emberszeretet serkentette e páratlan teljesítményre. S mert a megpróbáltatásokra előzőleg a sors már jócskán megedzette — azok az életbeli küzdelmek, amelyek elviselésére, bizony, mai ifjabb pályatársai nincsenek mindig kellőképpen felkészülve. Az ő számára majd kétévtizedes emigráció, az ellenforradalom üldözése után, 1949 és 1956 között a szektás kultúrpolitika mellőzése következett el, amikor is a legnagyobb élő magyar szobrásznak, éremművésznek, a kisplasztika utolérhetetlen művészének majdhogynem nyomorognia kellett. S mégis: töretlenül megőrizte hitét abban, hogy az ember életében végső soron rend és törvény, s főleg szépség és harmónia uralkodik, hogy az emberi szellem és humánum, a lélek felül képes emelkedni a rontás erőin, az alantas ösztönökön. Még inkább szószólójává vált betegágyán annak a meggyőződésnek, amit Illyés Gyula 1967-ben így fogalmazott meg róla: művei „... rendkívüli erővel sugározzák egy rendkívüli lélek mondandóját a társainak. Ez a mondandó óriási. Az, hogy a világ nincs elveszve. Hogy érdemes bízni a világ összerakhatásában... Igenis, úrrá lehetünk mindenkor, mindvégig a »holt« anyagon; a halálon."

A nyugalmát és a szenvedélyét, a kiegyensúlyozottságát és a lendületét kell megtanulnunk tőle. Azt a roppant akaraterőt, lobogó energiát, acélos fegyelmű összefogottságot, amellyel a mű, és egyedül csakis a mű, a feladat, a teremtő szándék felé fordult. Amellyel kitépte magát a klikkek, érdekszövetségek érdekhajhász komplottjai közül, s amellyel kizárólag azt formálta meg, amit a szelleme legbelülről diktált neki. Hatalmas intellektuális sugárzását és megingathatatlan öntudatát kell tőle elsajátítanunk, azt az örökmozgó művészi értelmet, amely nem hódolt soha ösztönös, szabadjára engedett emócióknak és indulatoknak, hanem mindig *a gondolat, az eszme kisugárzását* vetítette ki érzéki tárgyakba, az anyag megjelenési formáiba. Leginkább pedig világmagyarázata, világértése, élethangulata lehet számunkra mintaadó: öröme az élet kifogyhatatlan csodái láttán, reménye az ember történelmi felemelkedésében, gyermekeink, utódaink emberhez méltóbb holnapjában. Azt a belső lángolást érdemes tőle megtanulnunk, amely ott ég keze nyomán, bármihez is nyúl: az Ady- és a Bartók-érmen például, a döbbenetesen igaz, haragosan fájdalmas Petőfi-szobron, a Juhász Ferenc-, Németh László- és Pilinszky Já-

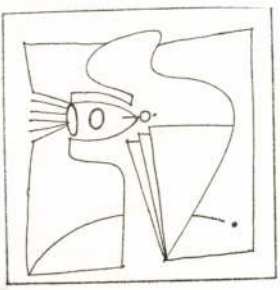

Napjaink 1981/12

Gulácsytól kölcsönözte. „Pitypang-királyfi felkap a könnyű szél / sodor suhogva rozsdavörös falak / között tárt ablak éjjelében / tükrökön át..." Pitypang-királyfiból a vers végére csak kóró és levél marad; a szél visszasodorja őt „a világtalan éjszakába".

Gulácsy Lajos éjszakái című tanulmányában nemcsak a festőhöz fűződő bensőséges viszonyáról ír, hanem nyitva hagyott kérdéseket is megválaszol. Egy hidat és clownokat ábrázoló Gulácsy-képre gondol, működésbe lép a költő fantáziája, emlékezete. A beregszászi hídra gondol vissza, és mindegy is, hogy Gulácsy *ezt* a hidat ábrázolta vagy sem, hiszen „számomra az emlékezés maga a valóság, és akárhol épült is az a híd, most már örökké Naconxypánban áll."

Szepesi itt magyarázza meg sajátos sötétség-képzetét is: „A fekete persze nem igazán fekete, többnyire mélybarnába és füstszürkébe hajló / e mélybarnák minden más színnél áthatolhatatlanabbak / és ez a sötét alaptónus az éjszaka megannyi árnyalatát átfogja." A saját és Gulácsy impresszióiról szóló részletek prousti gondossággal szerkesztettek.

Gulácsy egyes figuráinak kapcsán is felmerül a már jelzett iránybizonytalanság. „Önmaguk felé tartottak, vagy éppen távolodóban voltak önmaguktól?"

Később a „lecsapódó éjszaka első órája"-ként jellemzi a festő korai képeit. „A *Campagna*, a *Spiritualista* és a *Verlaine* színvilága reménytelenül és áthatolhatatlanul sötét." És összegzésként megállapítja: „A mélyponton, legbelül, az éjszaka örvényei legalján, ahonnan már nem vezet lefele út, és ahová a legszörnyűbb rémeket képzelné az ember, már csaknem bohókás és otthonos az ablaktalan sötét." Konkrét választ kapunk arra a kérdésre, hogy mit jelent Szepesi számára az éjszaka, hogy mi minden sűrűsödik ebbe a fogalomba. A költő így válaszol: „Az éjszakát faggatja a költő, az éjszakát látja a festő — az éjszaka pedig az „összetört idő", folyton távolodó és távolodva egyre közelítő múlt: mintha egy önmagában visszahajló tükör mélyén szikrázna és derengene. Az éjszaka a híd két elveszett part között, Gulácsy szavaival: a gyöngyházból szőtt táj, a gyümölcsöt csengető bolondos fák zenéje, az elmerülés a határtalanban, az átváltozás lehetőségével, és a tavaszünnep, mely viruló díszeivel is lehet áthatolhatatlanul komor és sötét." Gulácsy minden figurája önmaga volt: ő volt Pitypang-királyfi, Barackvirág báró, Helley Ibelon kisasszony, Békakirály és Gummiember. Most, a kötet létével talán mindegyikük átlényegült egy kicsit, festőből költővé...

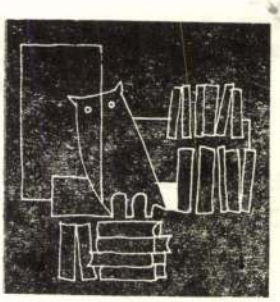

Szepesi Attila komor éjszakái mögött felsejlik egy kép: *Naconxypánban hull a hó.* Gulácsy Lajos képe, és maga a festő fogalmazta meg vele kapcsolatban a legérvényesebb szavakat: „Csendesen hullott a hó, furcsa karácsonyi illat járt be mindent. A berber- és olajfák gyantás illata volt ez. A nyurga fekete cyprusok és kövér babérfák sóhajtoztak. Halkan barangolta be ez a sóhaj az egész vidéket... Giacomo Fiori a közeli Caffében itta, szürcsölgette órák hosszat a megszokott capuccinót, a százesztendős Caffe Lunában, ott a paránvi téren..."

Máté J. György

Győri László nyelvtana

Csupa kétkedés, csupa kérdőjel Győri László mélyebb rétegek felé tájékozódó költészete. „A vers kibújik, megdől, / aztán az ekevas / kivágja gyökerestől, / — ne mondd, hogy nem igaz —" / (Ekék). „A vers legyőzve / a verset beveszik / szadabrablás van" (Szabadrablás). „Kinek a nevében élek így? Talán a magaméban? / Művészetetek elúntam / nem érdekel a költészet" (Napló). S folytathatnánk a bevezető állításunk igazságát alátámasztó idézetekkel. Fölösleges. Mert ugyan kicsendül a költő írásaiból ,hogy nem bízik a líra embertől emberig ható erejében, ám a verselés és a kötet megjelenésének ténye már eleve zsugorítja azt a kérdőjelet. Sőt, a Napló című vers utolsó négy sora kezünkbe adja a megoldás kulcsát is:

„Folytatása következik.
Ha majd elkészül a nyelvtan.
Ha már a szabályt levontam,
hogy ki nevében élek így."

A költő keresi a helyét, formálgatja a mondatokat, egész líráját, hogy a hideg ekevas erejű, s fényű valóság igényeinek adek-

nos-portrékon, a lenyűgöző *Danaén*, *Atlantán*, a *Lépő nő*, a *Játszó fiúk* hallatlanul plasztikus és könnyed érzékletességű kompozícióin — és még oly sok, gyönyörű alkotásán.

S mindezzel együtt a legfontosabb abból, amit Ferenczy Béni emléke bennünk felidéz: a *munka*. Az a felismerés, hogy művészi eredmény, teljesítmény, siker manírokból, divatokból, spleenes öntetszelgésből sohasem — csakis, kizárólag nap, mint nap fáradhatatlan szívóssággal végzett tevékenységből születhet. Abból az alkotói magatartásból, amely azt vési belénk, hogy ami nem sikerült ma, sikerülhet holnap, vagy ha nem, akkor majd holnapután, hogy az igazi alkotó egyik legbiztosabb ismérve és fokmérője az állhatatosság, a fanatikusokra emlékeztető kitartás, az újrakezdés kifogyhatatlan energiája.

A művész-etika napjainkban oly időszerű morális ösztönzéseit annak idején Ferenczy Béni maga fogalmazta meg szuggesztív könyvében, az *Írás és kép*ben (zárójelben jegyzem meg, hogy megjelenése óta immár húsz év telt el, nagyon is érdemes lenne újra megjelentetni!) A halott alkotó így üzen benne ma is revelálóan hozzánk:

„... Nagybánya tanulsága erkölcsi. A szorgos elmerülő munka, a töprengés nélküli hozzáfogás, a munkaláz gyönyöre. A l'art pour l'art átlényegülése ez — munka a munkáért —, nem bérért, nem dicséretért, nem versenybabérokért; lelkesedés, amelyben már benne foglaltatik a rajongás hangulata és tartalma is. Nagybánya hagyománya a természetimádat, a meg nem alkuvás, a rajongó erőkifejtés. Megfogadták még valaha festők ezt a nagybányai tanulságot?" S egy másik írásában így folytatja: „... nemes legyen az ember, segítőkész és jó —, Leonardo is ezt példázza. Még a rajzaiban is mindig mily nemesen szemérmes., Ezért a tisztaságért magas, de látszólag természetadta erkölcsiségért, emberiességért — a szó felmagasztalt értelmében —, mely művein át hat, ezért ő a legnagyobb."

Szándéktalan önjellemzés is volt ez a vallomás Ferenczy Bénitől.

FENYŐ ISTVÁN

léria), vagy a Miskolci Képtár Dobrik István által rendezett hasonló témájú kiállítása, mely történeti fejlődésében vizsgálta a fotóhasználatot.

A bevezető által érzékeltetett problémakörök vetületében konkrétan és röviden a 70-es éveknek azokat a tendenciáit elemzem, amelyek jelenleg is léteznek és hatnak; s várhatóan erősen befolyásolják a 80-as évek grafikai összképét. A 70-es évek művészetének értékelése több fórumon folyik jelenleg. Műfaji szempontból legjelentősebbek a Művészet folyóirat utóbbi 6—7. számában megjelenő tanulmányok Beke László, Szabó Júlia, Lóska Lajos és mások tollából. Valamennyiből kitűnik, hogy az elmúlt évtized grafikája igen sokszínű. Egymástól jelentősen eltérő törekvések követői munkálkodnak egymás mellett. Jelen tanulmányomban csupán a nagy vonulatokat idézem meg, nem célom a teljességigényű bemutatás.

Leghangosabb és leglátványosabb pillanatnyilag a magukat neo-avantgarde-nak nevező művészek csoportja. Valójában az avantgarde eredeti értelmezése pontatlan esetükben, hiszen a konstruktivizmustól a percenként születő új stílusokig mindent felölel. Jellegzetesen

gos művelője a litográfia technikájának; fekete foltjainak, hasító fehér vonalainak ütköztetése révén sajátos, egyéni stílust alakított ki. Hasonló ismerője e technikának Pásztor Gábor. Nála az emberért való aggódás jelenik meg központi gondolatként — a tárgyi világ tükrében. Montázsos szerkesztésmódja, szürrealisztikus látása révén jelentős.

Más vonatkozásban számottevő Rékassy Csaba és Ágotha Margit munkássága. Az a szemlélet él tovább általuk, mely a technika révén érvényesülő szépségnek is szabad teret ad, de nem mond le a tartalmi összetevőkről sem. Archaizáló világukon belül specifikus létet élnek nosztalgikus-meditatív figuráik.

Bálványos Huba művészete egy igen fontos művészmagatartást: a tevékeny elkötelezettséget képviseli. Mindig a kommunista eszmékből indul ki, s ehhez méri a konkrét társadalmi jelenségeket, a jelenlegi tudatformát. A kettő közti feszültséget és szakadékot regisztrálja, ostorozza. Aktualitásából ered sok esetben tetten érhető [illegible] ge. Alkotómódszerének e szembesítésben rejlő [illegible] rántsem merítette ki.

Ferenczy Béni

AZ ARCHAIKUS MOSOLY

Ferenczy Béni gyűjteményes kiállításának megnyitója, 1959. május 16-án, a Nemzeti Szalonban.

Ferenczy Béni szobrai etikai és érzéki lények. Sugárzó testük nemcsak gyönyörködtet, hanem eszmélővé, merengővé is tesz: miért is nem vagyunk mindig ilyen egészségesek, ilyen árnyaltan derűsek, ilyen rebbenő szeműek, ilyen tiszták? Effajta szorongás csak igazán nagy alkotások közelében éled, s Rilke felel rá: „Változtasd meg élted."

Magunk vagyunk itt: szobrok és emberek. A mi életünk 60–70–80 év, a szobroknak, a rideg ércből vagy égetett agyagból valóknak nincsen koruk. Ők csak születtek, de nem halnak meg. Ha netán valamilyen világomlás eltemetné őket, régészek ásója nyomán, „késő századok után", ismét csak megelevenednének, akárcsak a földből új életre kelt görög testvéreik.

Mi az élők fölényével, gazdagon szövődő csodálkozásával nézzük őket, az életteleneket. Pedig sejtjük, talán tudjuk is, hogy ők a tisztábbak, a maradandóbbak, bennük él tovább az, ami rajtunk csak átfut, az, ami minket is megszépít pillanatokra. De ezek a szobrok nem pillanatokra szépek, hogy azután gondterheltekké, petyhüdtekké vagy éppenséggel aljasokká váljanak, nem! Ők örökre szépek, és csak azok, semmi mások. Szépségük úgy

László Gyula: Művészetről, művészekről
Magvető, Bp. 1978.

összenőtt testükkel, hogy nem is tudjuk, meddig tart érzékenyen tapintott anyaguk, s mettől sugárzik a beléjük igézett, önmagától megilletődő lélek.

Róluk – a szobrokról – kellene beszélni szakszerűen, s elemezni gazdag formavilágukat, amelyet Ferenczy Béni nemes elődök, a görögök, a középkori mesterek, Michelangelo, Maillol tapasztalatait figyelve teremtett magának. Beszélni kellene a mívességnek manapság ritka becsületéről, amely szenvedéllyel dolgozik, hogy a felület minden pórusa tisztán sugározhassék. Szabad lenne-e megfeledkezni rajzainak nemes egyszerűségéről, amelyből árad a lélekember testének érzéki szépsége? Minderről okosan, művelten kellene beszélni.

Csakhogy Ferenczy Béni szobrai annyira a forma, a tapintás világában fogantak, hogy műfordításukra, irodalmi feloldásukra hiába törekednénk. Amikor megilletődötten készülődtem arra, hogy Önöket itt köszönthessem, az újratalálkozás örömével tanulmányoztam szobrait, rajzait, elolvastam, amit írt a művészetről, amit róla írtak, kerestem a hozzá méltót, kerestem a szót. De a szobrok derűsen állottak a szavak között, szinte bölcs szeretettel figyelték a hiábavaló erőfeszítést, egyetlen szó sem illett reájuk. Töprengve, keresgélve, reményt veszítetten hagytam abba a munkát, s egy könyvet vettem kezembe. Véletlenül – alig hinném, hogy valóban véletlen lett volna – az *Iliász*-t kezdtem el lapozni valahol a közepe táján. Előbb csak fél figyelemmel olvastam, majd elkapott az ének sodra, de közben egyre nagyobb izgalommal kezdtem figyelni valamire, aminek lassan értelme is kitisztult. Hiszen itt vannak azok a szavak, amelyeket hiába keres-

tem! Itt vannak a hibátlan jelzők vagy azokhoz hasonlók, amelyek egyedül lennének méltók Ferenczy Béni szobraihoz. Emlékeznek ugye a gyors lábú Akhilleuszra, a farkas szülte Phoiboszra, a szép hajú Athénére, a tehénszemű Hérára, a fellegtorlaszolóra, az ezüstlábúra, a büszke nézésűre, a fehér karúra s a többire? Igen, ilyenfajta világ él Ferenczy Béni művészetében, mindegyik szobrát az elsuhanó lét egy-egy árnyalata formálta önmaga hasonlatosságára.

Hogyan jutott el Ferenczy Béni oda, hogy a szépségnek megejtő erejű epithetonjait megalkossa? Nem ingyen kapta ezt, nem könnyen alkotta, sok munka, sok keresés, gyötrelem, de sok gyönyörűség jelzi az utat, amelyen eljutott ide.

Édesapjának és testvéreinek művészettől, műveltségtől sugárzó környezetéből a nagy francia szobrászok közelébe került, s onnan Európába szerteszét, míg végre itthon, élete párjának ihlető közelségében teljes gazdagságban bontakozott ki áldott művészete. Hosszú útja közben újra felfedezte művészőseit, s az ő ellenőrzésük közben, az ő távlataikban vált az értelem görög érzékenységű formapoétájává.

Reá is illenek azok a sorok, amelyekkel Mailloltól búcsúzott: „... igazán nem volt sem virtuóz, sem ügyes, neki nem is »sikerült minden«, mégis szobrai megmutatták azt az utat, amelyet elődei elvétettek, s visszataláltak oda, ahonnan minden európai szobrászi érzés és gondolkodás kiindult. Mint egy új Pügmalión, az archaikus görög szobor Galateiáját új életre tudta kelteni ... Ő maga ugyanazzal a vidám, derűs, magától értetődő panero-

tizmussal látta a világot, mint az archaikus kor görög művészei." Amit ő Maillolról mondott, legtömörebb jellemzése önmagának is. Mert valóban: szobrai létükbe feledkezett sugárzó formaépítmények; művészérmei: a szobrászi műfordítás remekművei; rajzai: merengések a látvány mellett. Igen, így van: „Megtanulni csak a technikát lehet... A görög értelmezés szerint az »ügyesség« már több a technikánál, ez már a természet ritka adománya, de a nagy művész alkotó és »teremtő« ember, benne van valami a filozófusból, a költőből is. (Egy Polügnotoszról, egy Pheidiaszról a görögök azt mondották, hogy közelebb jutottak az istenekhez, mint más halandók)" – írta egyszer Ferenczy Béni. Nos, ezek közül a „közelebbjutottak" közül való ő maga is.

*

Most otthonában lábadozik, nem fogadhatja itt vendégeit, nem szoríthat kezet barátaival, nem kell szemérmes megilletődését takargatnia amiatt, hogy itt a magyar szellemi élet köszönti benne a Mestert.

Tiszta szívvel várjuk, hogy újra egészségesen magunk között tisztelhessük. Kiállítását pedig meghatottan nyitom meg. Kérem, nézzék meg műveit.

„AZ ALFÖLD CSENDJÉBEN"

Endre Béla emlékkiállításának megnyitója, 1971. február 6-án, a Nemzeti Galériában.

Endre Béla nevének hallatára önkéntelenül is efféle jelzők jutnak eszünkbe: „a szelíd", „a halk", „a művelt". Ez egyúttal piktúrájának megítélését is kissé megbocsátó jellegűvé tette, különösen a nehézharagú, konok Tornyai közelében tűnt amolyan „pictor doctus"-nak, művelt festőnek. Pedig szelídsége, halk volta és műveltsége mögött embertelen kínokat viselt el. Egyik barátja így emlékezik erről: „Igen sokat szenvedett, súlyos betegsége kínozta egy életen át, türelmes volt, de azért néha kifakadt sorsa ellen. Egyszer elkeseredésében azt mondta, hogy »Krisztus urunk sokat szenvedett, de hidd el, az én szenvedésem ennél több«."

Íme: egy pillanat alatt megváltozott bennünk Endre Béla emléke. Az előbbi, kissé semleges, csendes, önmagára hajló úri műveltség mögött fekete lánggal lobogó szenvedés gyötri testét-lelkét, s a mély színek pokoli kavargásából, a szenvedések kétségbeeséséből dereng megbocsátó mosolya, bölcs barátsága és emberszeretete. A kissé bágyadt humanizmus helyett a kínokkal veretett ember társat kereső tekintete sugárzik felénk. Haló porában is csak simogató szeretettel tudunk reá emlékezni.

Ennyit az emberről, s most nézzük, milyen piktúra szü-

letett meg a pokol szélcsendjében, mivelhogy fájdalmai idején nem tudott dolgozni. Mi volt, amiben ez a siratni való ember a harmóniát kereste?

Adjuk át neki a szót, barátjának írt leveleit idézvén. Érdemes őt hallgatni, szinte prózára fordított Endre-képek elevenednek meg bennünk. Íme:

„Ebéd után minden megszokásom ellenére alvás nélkül mentem a gátra. Hát látom ám, hogy itt aztán van változás: láttam a megsárgult fűzfákat és a megkopaszodott nagy nyárfákat, csodálatos finomságokat, amelyeket nem láttam még soha megfestve. Még a Louvre-ban, még a Luxembourg-ban sem. Mi ehhez a valósághoz képest az emberi gyarló piktúra, mi ehhez képest Rousseau vagy Corot, meg Mednyánszky akár, aki több volt, mint a másik kettő. Hogy mernek gyámoltalan embörök pingálni, amikor ilyen a Valóság? Az én bátorságom is leszállt a zéróra. Ide jöjjenek a nagy piktorok megijedni. Próbálják meg lefesteni ezt a víziót. Ezt próbálta volna meg egyszerűsíteni a nagy egyszerűsítő Corot. Még álmában sem látott ilyent! Én se láttam még ilyen szépnek az őszt Mártélyon se. Valami történt most a mennyországban, hogy ilyen napsugaras, drága szép ősz van a földön. Ilyen vidám is tud lenni az ősz, és olyan jóságos, szerény, okos, mély... víz alatt áll a korhány, felcsillan a tündöklése hozzám a sárga fűzfák közül, olyan ártatlanul fénylik, mintha kékszömű lányok néznének onnan... Idegyün az egész múltam sárgára sápadtan, ősziesen, de olyan szépen vigasztalóan..."

Egy másik alkalommal így írt: „Gyönyörűszép az ég, sőt a nap, olyan föllegek vannak, hogy ilyenöket még

nem láttam. Nappal van. Haragos zöld az ég alja, fönt irtó eleven, brutális kék; nagy, bolond fellegek változnak kontúrosan, mög belémosva; itt egy nagy sárga folt virít, amott egy szelíd szép, bájos sárga, amarra meg nagy, igazi piros meg bordó felleg, meg lila, nagy sötétség. Egyszer ijedtem meg egy ilyen csuda égtől régen, amikor Rómában (sic!) a Ponte Vecchiót pingáltam. De az kismiska volt ehhez, mer ez a drága szép magyar, fenyegető, erőt adó, virtusos, nevelő, bosszút álló Ég, de önérzetös. Valamilyen nagy idő gyün! Talán Ítéletidő!"

Gondolkozzunk el azon, amit hallottunk. Íme egy festő életcélja: újraalkotni festékkel annak a tájnak hangulatait, amelyben élünk. Jól vigyázzunk: nem a fákat, egeket, fellegeket, embereket lefesteni, hanem vallani az életükről. De így elvontan beszélve nem érünk a dolgok mélyére, hanem figyeljük népdalaink sugalló erejű természeti képeinek hangulatára, amelyek mindig felidézik az embersorsot: „Sír az út előttem, bánkódik az ösveny . . . ", „Kemény kősziklának könnyebb meghasadni, mint két édes szívnek egymástól megválni . . .", „Ez az utca bánat utca, bánatkővel van kirakva . . .", „Azhol én elmegyek, még a fák es sírnak . . ." „Aláfoly a Tisza, nem foly többé vissza, elment az én rózsám, nem jön többé vissza . . .", „Úgy elválottam szegénytől, mint az ág a levelétől . . ." Mi van ezekben a harmatos szövegekben, ami közelebb visz Endre Béla életművének élményéhez? Az, hogy a természet nem tőlünk független látvány, nem pusztán rideg tér, amelyben élünk, hanem együtt él, együtt lélegzik velünk, részt vesz sorsunkban, velünk bánkódik, búslakodik. Szenvedélyünk ad formát neki, s az ő víziói kel-

nek életre bennünk. Micsoda természetszeretet és gyöngédség bujkál a szenvedélyben: „Készebb volnék száz rózsatőt kivágni, minthogy tőled édes rózsám megválni..." Nos, Endre Béla is ilyenfajta sorsközösségben él a magyar tájjal, s nem a színek és formák torlódása érdekli, nem csupán a színek, árnyalatok és valőrök pontos és ihletett figyelme serkenti, hanem azt figyeli, hogy élete – életünk – hogyan lüktet a tájban.

Ebben van az egykori jó barátok sajátos magyarsága: Tornyai a „nagy sömmit" látta abban, amiben Rudnay az ég hatalmas burája alatt sarjadt sötét erdőt és poroszkáló szekereseket, Koszta pedig a fény és sötétség drámáját figyelte, s amiben a sokat szenvedett Endre Béla a megváltás szelíd harmóniájára vágyott, Nagy István kéken szikrázó havai és tüzes zöldjei sem a látványban voltak, hanem benne. Öt vérmérséklet, öt világ, amit egybekapcsol a természet alázatos szerelme. Megnyugvás van a tájban még akkor is, ha ítéletidővel vemhes. A táj végtelen változatai párbeszédet folytatnak a bennünk élő „belső hang"-gal, s ennek kapcsán ráébredünk szépséges önmagunkra.

Ez a magatartás közelebbről rokona népünk tájszemléletének (most már a jelképvilágról a színekre fordítva a szót), mint bármelyik magyar vagy külföldi festőiskolának. Aki hosszabb ideig élt parasztemberek között, nagyon is jól tudja, milyen hallatlan színre és árnyalatokra való érzékenységgel figyelik a légkör változásait, a növényzet színét. Persze nem a szépséget keresik, hanem, hogy másnap milyen idő lesz, várható-e eső vagy netán dér, vagy szárító szelekre számíthatunk, s mindezt nem

rábámulva, csak szinte szeme sarkából veszi tudomásul. Alföldi festőinknél is több lesz a festékből, mint szín, s több a képből, mint finom színharmónia: ott az aranyokker búza, a lazúros caput mortuum, a szikkadt szik kínlódó növényzete s néha barna felhők támadnak, vagy jégesőt hordó, lila egek. Azt szeretném érzékeltetni, hogy festőink sohasem váltak a szó szoros értelmében vett impresszionistákká, akiket csak a sziporkázó színek tündéri tánca érdekelt volna, függetlenül a látvány tartalmától. Nem, náluk a föld föld, a fa fa, a mező mező, az ég ég maradt, s az ember sem színfolt vagy puszta forma, hanem ember. Festőink ezekkel a dolgokkal sorsközösségben, megbonthatatlan egységben éltek.

Azonban igazuk van azoknak is, akik azt mondják, hogy: „Nincsen költő, nincsen művész, a művészet bármely ágában is alkosson, akinek művészete önmagában teljes értékű lenne" (T. S. Eliot). Így van ez, mert bizony Endre Béla is megnézte az impresszionistákat, bámulta a felszabadult paletta káprázatát, s talán-talán az öreg Székely Bertalan szadai vázlatait is ismerhette. Amikor e kiállítás megnyitójával foglalkoztam, arra gondoltam, olyan, mintha Székely szadai tájai, Endre mártélyi utcái, és Rudnay *Nagybábonyi utcá*-ja, egyik a másikból sarjadt volna. Úgy éreztem – lehet, hogy tévedek, ám ennek nem volna jelentősége –, hogy egymástól tanulták a felfedezés örömét. Nem, nem a festői eszközöket, azok mellékesek, járulékosak, hanem annak örömét, hogy a bágyadt tavaszi nap végigsimogatja a töppedt házakat, s a rügyekkel várandós fiatal fák szétbomlott ágai boldogak a fényes levegőben.

*

Nagyot fordult azóta a világ. A festőket alig érdekli már a természet, most a nem látható erők képpé alakításával küszködnek. Vajon e megváltozott világban nem kell-e törvényszerűen elmúlnia az előttünk élő nemzedékek festőinek? A természet megmarad, bár egyre inkább „telepítés"-sé, „üzem"-mé változik az is, de megmaradnak „az alkonyatok és délibábok", s velük együtt megmaradnak az ő poétáik, akár költők voltak, akár festők.

A természet tartja életben Endre Bélát is. Ez a kiállítás nem a száz esztendeje született, sokat szenvedett festő kiállítása, hanem ezé az élőé, aki benne él a tájban, szeretett Alföldjében.

Kérem, nézzék meg a találkozás örömével és meghatottságával ezeket a képeket.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ORSZÁG VILÁG
Budapest
1975 Márc 7

1021

Ferenczy Béni

KŐBE VÉSETT ASSZONYOK

A kövekkel az ember a jövőnek üzen. Amit legnagyobb művészeink fémben, kőben, márványban elmondanak, az utókornak is szól. Élményt adó kiállítások felébresztik bennünk a kíváncsiságot; életben milyen lehet a szobrok modellje? Kik ők és hogyan élnek; milyen szerepet töltenek be a művész életében, s hogyan töltötték be asszonyi hivatásukat?

1.

Ferenczy Bénit, a szobrász- és festőművész Bécsben élő nagybányai menekültet — aki a magyar művészek közül 1930-ban elsőnek mintázta meg Lenint —, vágyak, emlékek mozdítják Moszkvába. Itt ismerkedik meg második feleségével, az illegalitásban élő magyar asszonnyal, aki egy életre igaz társául szegődik. Az esküvőjük Moszkvában volt, 1932-ben.

Megérkezésemkor a kutya úgy ült ott a villa kertjének kikövezett útján, mint aki tudja a dolgát, ha idegen érkezik. De néma maradt, visszahullott a feje, s csak pislogott rám szelíden. — Ártalmatlan öreg jószág ez — mondta Ferenczy Béniné, amint ajtót nyitott. Idős hölggyel való találkozásra számítottam, s életerős, szép asszony fogadott. Bronzos árnyalatú, sima bőre, 25 éves kora óta hófehér haja nagybányai örökség.

A lakás minden zugában Ferenczy Béni szobrai álldogálnak, a polcokon is, föl egész a mennyezetig. A falakon finom rajzú aktok mozdulnak, mint megannyi, s mégis egyetlen élet. Erzsi, a feleség szép alakja tér vissza minden rajzon, kisplasztikán, akvarellen. Ez az öregedni nem tudó asszony állt a páratlan érzékenységű művész életének középpontjában; élettárs volt, modell, ihlető és múzsa egy személyben.

— Hogy lehet elviselni a magányt, a legendásan, közismerten szép, tartalmas kapcsolat után?

— Sehogyan. Nem is fogom ezt soha megtanulni. Szerencsére, a régi barátok szeretete segít. És a munkám, hogy vele foglalkozhatom. A szentendrei Ferenczy Múzeum létesítésén munkálkodom én is. Segítségemet kérik és várják az állami intézmények. Szeretném átadni az államnak ezeket a szobrokat, hogy ne zárjam el így őket az emberek elől.

— Nem lesz majd nehezebb nélkülük?

— De... Bizonyára... Néhányat megtartok, amíg élek...

— Ma, a válások korában, lehet az önök házassága példája annak, hogy két ember megunhatatlanul betöltheti egymás életét?

— Azzal a kiegészítéssel, hogy ehhez a házassághoz is válás vezetett... Mi hűségesek voltunk egymáshoz, és számomra a legnehezebb években is könnyű volt ez a hűség. Az érdeklődésemet sem tudta soha más fölkelteni. Nem egyszerűen csak a társa, s az örökös modellje voltam, hanem, hogy is mondjam csak? — egy kicsit a teremtménye is. Formált, alakított engem, mint a szobrait. Általa szerettem meg az igazán jó zenét, az olvasásra is ő tanított, a szépség értékelésére... szóval általa lettem egész emberré.

— Hogyan jellemezné önmagát?

— Hatvany Lajos egyszer úgy jellemzett; alig találkozott valaha is nővel, aki így értse és szeresse a verset. Tehát ez jellemző lehet rám... Az emberekkel jó a kapcsolatom. Egy pillanatra félrenézek a vonaton — mondta a férjem —, s te már tudod, hány gyereke van a vasutasnak. Rosszat készakarva soha nem teszek senkinek. Ez alapállásom az élethez. Persze, ez a harmonikus házasság elsősorban a férjem érdeme, aki angyali türelmű, végtelenül bölcs és szelíd ember volt.

— Mi a nő legnagyobb szerepe a házasságban?

— Megoldani a legnehezebb feladatot; a szerelmet átmenteni az idő múlásával olyan óriási szeretetté, ami már mindkét ember számára egy idő után több, mint maga a szerelem.

(Ónody)

Ács Irén felvétele

Az Orion háromfejes védjegyét József grafikus tervezte, 1[illegible] amikor a gyár Orion Villa R. T.-re változtatta nevét. 1925 lamennyi gyártmányát ezzel jeggyel forgalmazza, ekkor in[illegible] keres útjára az Orion-márka, mely a[illegible] világrangot szerzett, 82 országban van védjegyeztetve.

A felszabadulás utáni évek egyik jelentős dátuma 1955 ősze, amikor elkészült az első Orion-televízió, egyben az első magyar tévékonstrukció, az AT–50-es. A következő évben megindult a tömeggyártás.

Az idén 60 esztendős vállalat 22 országba juttatja el termékeit, számos fejlődő országban honosította meg a század új, nagy jelentőségű technikai berendezéseit, valamint a rádió- és tv-gyártást. S ahogy a gyár vezetői mondják: megváltozott, ma már mást mutat az Orion három arca. A csillagnevet viselő embléma azzal a mondanivalóval terveztetett, hogy az Orion három irányba, mindenfelé „kiabál". Ma már változott az embléma arculattartalma: a három gyártmányprofil kifejezője: televízió, mikrohullámú és számítástechnikai berendezések.

Elsőnek az év slágeréről, az Orion–60-ról. Fantázianév – jegyzik meg többen is – emlékeztetőül arra, hogy az idén 60 esztendős a gyár. Akkor stílszerűen nyomjuk meg az első készülék gombját: mutatkozzék be.

„Orion–60 vagyok. Születtem 1972-ben, Budapest X., Jászberényi út 29-ben, számos mérnök, technikus, szerelő bábáskodásával. Paramétereim: 62 centiméteres képernyő, integrált áramkörű egységgel, félvezetők működtetnek és programozható folyamatos hangolóegységemmel a világ bármely pontján, az ott levő összes állomások adását közvetítem. Elindultam a futószalagon 1973-ban, rögtön megjelentem a hazai üzletekben, ott vagyok az új vásárlók otthonában s világszerte hírül adom, bemutatom: így dolgozik a szülőgyáram."

Az Orionban ma már különböző mikrohullámú berendezések is készülnek, és jutnak el a határon túlra. Csak a Szovjetunióban 100 ezer kilométer hosszon biztosítják az Orion-berendezések a tv-, telefon-, rádió- és egyéb hírösszeköttetést.

– Itt készülnek a KGST-programból feladatul kapott számítástechnikai adatfeldolgozó és számítógép „betápláló" és „kérdező" berendezései. Az idén e berendezések gyártásával „startol" egy új gyáregység.

Mit mondana az emberekről az Orion–60?

Azt, hogy a gyári létszám 52 százaléka nő, a termelésben részt vevők aránya 80 százalék.

Újabb kérdés az összegyűjtött ívek halmazából, a sok közül ez: – Hogy érzi Ön, mint női dolgozó a megbecsülést?

Íme, a tények válasza: Minden szülési szabadságról visszaérkező mamát bölcsődei férőhely – s a szabadság ideje alatt történt béremelés várja. A három év alatt is kap nyereségjuttatást minden kismama: két gyerek után 300, azon felül 400 forintot, a KB-határozat nyomán most felosztásra kerülő 4–8 százalékos béremelésen felül 20 százalékot a fizikai munkát végző, teljesítményben dolgozó nők pluszként kapják. Ez átlagban 20 fillér órabéremelést jelent, de az elosztást a helyi vezetők differenciálhatják. Nehezebb munkahelyen plusz 40 fillér emelést is kap egy nő.

– És a helyi vezetésben, ahol a differenciálás történik, ott vannak nők?

A társadalmi vezetésben – az arányszámnak megfelelően – mindenhol nagyobb szerepet kaptak, a nők helyzetének megjavítását célzó központi bizottsági határozat szellemében. Van olyan műhely – a szerelvény-

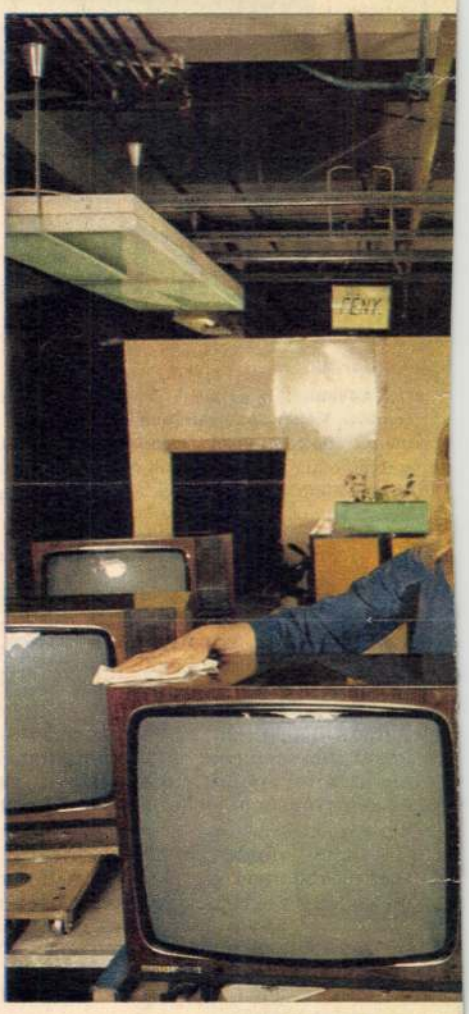

Új Írás 1982/4

ILLYÉS GYULA

Ferenczy Béni ismeretlen rajzai

Izgalmasak a szobrászok rajzai; izgatóan eszme-ébresztők, sőt eszme-nyomozók. Így rögtön két osztályba – két mappába – helyezhetők.

Amik „csak" afféle hevenyén odavetett vázlatok; emlékeztető tervek, jegyzetek egy készülő szoborhoz. Az ihlet első méh-lökései egy márvány- vagy ércszüleményhez.

S amik ilyesmitől teljességgel függetlenek. Amikor a véső mestere mintegy civilként, izomlazításul forgatja a rajzirónt.

Nem mellékes dolgot leplezve le így is, úgy is magából.

Az ihlet szárnypróbálgatásai – iránykeresései – ezek a leginkább ceruzával végzett vázlatok. Ismerik a költők is ezeket a még mondhatni felelőtlen rögtönzéseket. A Múzsa röpke, afféle kacér súgásait? Hányat és hányat tesz tönkre közülük a későbbi, „alapos": földhözragadó kidolgozás.

A szobrászok keze tán még szabadabban röppentgethet. Az ő papírlapjukon a későbbi alkotástól hamarabb függetleníti magát a *skicc;* válik maga is egész – vagy legalábbis kész – alkotássá.

Soha nem barátkoztam meg az impurum magyar tükörfogalmával, a *piszkozat* szóval. Szolgai fordításaként jött át nyelvünkbe. A középiskolában még „piszkozatfüzeteink" is voltak – szemben a tisztázatok merev, izzadságszagú lapjaival. Igen, *szemben* s alig-alig azok *folytatásaként.*

A többi nyelv (amelyet megismerhettem) nem használja ezt a lebecsülő különbségtevést. A fogalom francia megfelelője, a *brouillon* egyáltalán nem a mosdatlanság-fésületlenség, hogy ne mondjam mocskosság képzetét idézi az agyba. Kuszaságét. Vagyis: valamiféle ősi, még korlátlan csapongás boldog állapotát. A *piszkozat* ott valójában *tisztázás.* Azok a szellemi *kísérletek, essay*-k is, melyeket Montaigne az emberiség szellemtörténetében oly nagy rangra emelt, voltaképpen a lényegre-látás kísérletei. Merész rohamok egy magas erődítménynek – bevevésére? legalább megközelítésére.

A még homályos sorok, melyeket percnyi istenülése közben a költő betűkbe foglal, még csak a szülés szennyfoltjaival sem rokoníthatók. A Múzsa – az Ihlető Sejtelem még makulátlan – bűnbeesés előtti – tanúbizonyságai ezek.

Ferenczy Béni mint művész istenáldotta tisztázó volt. Alkotásainak töredékei is cáfolhatatlan hitellel igazolják. De Ferenczy Béni rendkívüli gondolkodó is volt. Korának – s környezetének – kimagaslóan művelt és tájékozott olyan „értelmiségi"-je, aki az értelmet művészi alkotásai közben is csaknem mesterségi eszközként forgatta. Fölénnyel és magabiztosan. Megáldva azonközben mégis olyan szerénységgel – szófukarsággal – hogy jelét ennek alig-alig adta.

Műveibe rejtette ezt is. A tömör, de mégis „hevényen" odavetett kézmozdula-

taival. Ahogy társalgás közben is egy-egy mosollyal vagy tenyérmozdulattal hosszú vitáknak szabott irányt.

Hogy a képzőművészek elvannak műveltség nélkül, újkori közhiedelem; mármár kívánalom, a tehetség, az égi talentom: az ösztönös képesség – ál-ismérve.

Nincs műveletlen művész. Úgy értve, hogy szakmája tantételeiben, sőt kódexeiben járatlan. A pénzügyőr Rousseau sem volt az – iskolát csinált, alig elleshető fogásokkal. Akár a népdalt csiszolgató juhászlegény. Ferenczy Béni nem az „ösztönösség" babonájának hatása alatt borított vékát roppant tudása, tapasztalata és kemény véleménye fölé.

Az a fajta modern művész volt ő, aki bízott a művészet örök nyelvezetében. Agyagban, ércben és márványban közölte véleményét. Hozzászólásait, röpke megjegyzéseit, alakuló gondolatait pedig a közönségesen skicceknek nevezett álláspont-megnyilatkozásokban. Ezekben a lényeget villantgató impuromokban.

Megszárnyasult véső – a szobrász Ferenczy Béni rajzai ilyenféle mondatokra szabadítják a néző gondolatait. Mennyi időbe telik vajon, amíg a márvány és az acél társulása szemünk elé idézi, amit a művész lelkében egy pillanat megteremtett? Bizony esztendőkbe néha, amíg három dimenzióba költözik egy szellőnél illanékonyabb művészi sugallat; szerepet vállal és teljesít köztérre kiállva hideg esők, havak és tekintetek légkörében. Ferenczy Béni vésőként útkereső ceruzája át- és átugorja az anyagba-testesítésnek ezeket az időtávjait. Rajza röppenő szobrok: azzal is megörvendeztetnek, hogy művészi alkotás világrajöttének statu nascendi rejtélyét érzékeltetik. Ismerte és közölni tudta – műveltségével mélyrehatóan föl-fedte, született tehetségével világos egyszerűségével nyilvánosságra hozta – ennek titkait is.

Tartalmával is követendően szép tanulmányában Vajda Miklós méltán fájlalja, hogy Ferenczy Béni mindezt a tudást jobbadán csak élőszóval hagyta ránk, noha, így igaz, írni is „érzékenyen, gondolatgazdagon, élvezetesen, teljesen emberi és művészi egyéniségének szintjén" írt és mindahány naplójegyzete, visszaemlékezése „éppoly mesteri komponistának mutatja, mint szobrai és érmei".

Valamiféle föladat hárul tehát eszerint mindazokra, akik tehetségük arányában a tehetség fölhasználásának és hasznosításának útján is csúcsra értek. Az a föladat, hogy iskolamesterek is legyenek, abban az értelemben, ahogy Szokratész az volt.

Ferenczy Béni, a kevésszavú bölcs, szomjazott erre a szerepre; közéleti lélek volt a hajaszáláig. Nyitott – hajnaltól éjfélig nyitva tartott – facultas artium-ot alakított ösztöne igényével mindenütt maga köré, ahol csak megállapodott. Afféle képezdét a magasabb rangú szellemi élet minden ágazata számára. A képzőművészek mellett ifjú költők, filozófusok, szociológusok ülték körül karosszékét, kezükben Erzsike teájával, feketéjével. És nemcsak ifjak. Civilizálatlan módon parancsolta el Ferenczy Bénit a Hivatal a maga felső-tanintézményeinek, kereseti forrásainak közeléből. Ettől fogva virágzott föl a pesti Jászai Mari téren az a fajta szabadegyetem, amelynek neve az athéni akadémoszi kertekig megy vissza. Vezetője könyvillusztrációkat, felesége pulóvereket készített, a költségek előteremtésére, mecénási fölénnyel.

Nem ez volt első állomásuk.

Moszkva hatalmas Népligete, a Szokolnyiki, annak köszönhette létét, hogy érintetlenül hagyták Nagy Katalin egykori vadaskertjét. Álltak benne korabeli faházak is, izbák is. Egy ilyenben ismerkedtem meg kézbevehetően Ferenczy Béni munkáival. Már azokkal, melyeket bőröndbe csomagolva lehetett utaztatni végig Európán, személyesen cipelve. Így rajzalbumában is először itt lapozhattam. Itt is szükségből forgatta a véső és a kalapács helyett a ceruzát, a tollat. Műterme – al-

kotóhelye is – volt az a két kicsi szoba, ahol Erzsivel lakott. Pestről érkeztem, Pestre voltam máris visszatérőben. Kun Béla vendéglátó asztalától fölkelve villamosoztunk, majd gyalogoltunk ki ide 1934 emlékezetes nyarán.

Életbölcselet és életismeret itt is, fölény és derű az itteni megpróbáltatások közt is, a lelki egyensúlynak az a kettős – mintegy kétszárú – ereje, amely az egymást jól-szerető, jól-kiegészítő házaspárokat mindig megtartja a magasban.

Ferenczy Béni soha semmi körülmények közt nem szűnt meg makulátlan nagy művésznek lenni; Erzsike egy pillanatra föl nem adta a holtomiglan-holtodiglant.

Az ilyen alkotónak az élet is a keze alá dolgozik. Elgondolkodhatunk, honnan is a varázslat, amikor a sors bármily útszélien barbár ütéseire a rendületlen művész egy olyan könnyed skiccel felel, amelyet azon nyomban el is dob. De amelyet, ha fölveszünk a talpa alól, mi magunk kettős megrendüléssel bámulunk. Mert úgy emel föl, hogy előbb lesújtott.

Nyitányul vagy befejezésül – esztétikai érzékünk kitágításául s egyben etikai gazdagodásunk összefoglalásául – emelném külön világításba azt a könnyed csuklóval, láthatóan pillanatok alatt odavetett rajzot, amelyen lángoktól óvó rettenet erejével szorít magához egy nő egy férfit. Az eredendően szép asszonyarcon, Erzsikéén, épp attól hatnak ránk az iszonyat jelei, mert a férfiarcon most alig fedezünk föl vonást. Volt ilyen ott is, de a maga arcáról Béni azt kitörölte. Szerencsére, könnyed kézzel mívelve azt is.

Mi tudjuk, hogy Bénit akkor már ugrásra készen fenyegették azoknál a lángoknál is kegyetlenebb – mert mennyivel tartósabban kínzó – laokooni óriáskígyók, amelyekkel aztán magának Erzsikének is meg kellett harcolnia a saját Végzet-leküzdő harcát.

Mintha már fölrémlett volna előtte, idegzetébe hatolt volna, abban a villanásnyi időben, hogy az elkövetkezendő tizenegy esztendő alatt, Béni agyembóliás évei alatt mi vár őreá. Hogy a pokoljárásra ítélt testet valóságosan is két karral tartva fölszínen, ő tartsa életben, sőt világ csodájára elevenen működésben a lelket is. Azt az alkotó szellemet, mely a végső meggyötretésre is „örök dolgok" emberi teremtésével válaszol. Ferenczy Béni e korszakbeli rajzai az európai grafika dantei dokumentumai. Erzsike vergiliusi útitárs ereje révén. Ezért érezhetjük azt a pillanat-szülte, majd rögtön eldobásra szánt kettős portrét a mi grafikánk legszívbemarkolóbb értékének. Test ábrázolásába fogva villámfényben lelket ábrázol. S mi mindennél ritkább: két lélek viszonyát. Ez a rögtönzés lángelmei villanás.

Ezért fürkészi még esztétikai ráérzésünk a kusza impurumban, de Ferenczy Béni egész életművében, milyen is volt annak a nagyok közt is nagy művésznek az arca. Mit is kell még abból kihámoznunk. Hogy nincsen még oly bénító sorscsapás, még halál sincs, amelyből nem születhet örökigényű alkotás, emberi válasz.

1975 JUN 19

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ

Uj Szó

Ferenczy Béni
szobrászművész

1021

Vallomások az emberről

Ferenczy Béni születésének 85. évfordulójára

Életében mintegy 400 szobrot és érmet, számtalan nagy és kisméretű akvarellt, tus- és szénrajzot készített. Ki volt ez a fáradhatatlan ember, aki életének utolsó tíz évében — mivel jobb keze megbénult — bal kézzel rajzolt és mintázott?

Ferenczy Béni szobrászművész 1890-ben, magyarországi tájképfestők kedvenc zugában, Szentendrén született. Apja, Ferenczy Károly, a századforduló festészetének egyik vezéregyénisége, a nagybányai festőiskola fő irányítója volt. Eleinte fia, Béni is itt tanult festeni, de a firenzei Akadémia szobrászati műtermének látogatása után végleg a szobrászat mellett döntött. 1910-ben Münchenben tanult fafaragást, két év múlva a híres kubista szobrász, Archipenko segédje volt Párizsban. Egy ideig őt magát is megigézte a kubizmus. Később a német expresszionista, Barlach hatása alá került, szintén ideiglenesen.

Első magyarországi kiállítása családi jellegű volt: szobrait és nagyméretű rajzait apja, Valér öccse és Noémi ikertestvére (jeles gobelintervező) műveivel együtt állították ki. A Tanácsköztársaság bukása után a közben baloldalivá érlelődött művész — néhány nagybányai festőkollégájával együtt — Pozsonyba költözött. 1921-ben Bécsben telepedett le, itt családot alapított. Később Berlinbe ment, ahol művészetét több megértéssel fogadták. 1925-ben Noémivel a budapesti Nemzeti Szalonban közös kiállításon mutatta be alkotásait, sikerrel. Ezután visszatért Bécsbe, de a budapesti művészti élettel továbbra is kapcsolatban maradt. 1932-től négy évig a Szovjetunióban élt. Itt ismerte meg második feleségét, Erzsi asszonyt, aki fő modellje lett. Az *„Erzsike"*-szobrok és rajzok Ferenczy Béni művészi érésének első állomását jelentik. Az ő alakjában testesült meg az *„asszony, mint a termékenység, az élet szimbóluma"*. Ezt a *„csupa húsból és vérből gyúrt földasszonyt"* formálta újra és újra erőteljes női aktjaiban, mint amilyenek *Danae* (1936), *Atalanta* (1937), *Lépő nő* (1939), *Női akttorzó* (1939), *Zsuzsanna* (1940), *Psyché, Evokáció* (1945), *Géniusz* (1955) stb. Érzékiségük Renoir nőalakjaival rokon. A belső erő, a dagadó formák Ferenczy Béni kisplasztikáinak is monumentalitást kölcsönöznek. Ezen az úton jutott el — akárcsak francia szobrásztársai, Maillol és Despiau — a klasszikus görög szobrászat csodálatához. Mégsem vált annak felszíni másolójává. Németh L. szerint *„feljedezte a klasszikum lényegét, s testi és szellemi szféra tökéletes egyensúlyát"*. S egyúttal hű maradt apja s Nagybánya hagyatékához, mely az avantgarde törekvések helyett a népi, hazai hagyományt őrizte.

Ferenczy Béni: Játszó fiúk (részlet)

Ferenczy Béni portréművészete rajzain, agyag- és bronzérmein érvényesült. Hogy csak néhányat említsünk a sok közül: *Ady* (1919), *Lenin* (1930), *Bartók* (1936), *Petőfi* (1948), festők, írók, zenész barátok portréi — *„mérföldkövei a század magyar portréművészetének"*. A negyvenes évek hazai és külföldi kiállításai után műtermét 1945-ben bomba érte, sok műve tönkrement. A következő három év során — amennyire lehetett — pótolta a kárt. Ebben az időben született egyik legőszintébb, leglíraibb alkotása, a *Játszó fiúk* szoborkompozíciója is (1947, bronz 52 cm). E kétalakos szoborcsoport létrejöttét néhány éves próbálkozás előzte meg. A guggoló figura első változata 1936-ban született *„Golyózó fiú"* címmel, az álló alaké 1937-ben *„Miklós"* néven. Egy év múlva a két figura akvarellben kapcsolódott össze, míg 1939-ben az *„Önportré"* érem hátlapjára került. A végleges szobor tehát összesen 11 évi „vajúdás" után látott napvilágot. *„Legszemélyesebb szobrai ezek a majdnem személytelen fiúgyermekek"*. 1948-ban Ferenczy Bénit Kossuth-díjjal tüntették ki. Budapesti gyűjteményes kiállításain (1959-ben és 1962-ben) néhány száz szobrát, domborművét, érmét és rajzát állították ki.

Illyés Gyula ezt írta Ferenczy Béni szobrairól: *„külsejük szerény ... a rendkívüli belsejükben van"*; a holt anyag feletti győzelmet hirdetik.

L. GÁLY TAMARA

KÖZLEMÉNY ERICH HONECKER MOSZKVAI LÁTOGATÁSÁRÓL

Moszkva — Moszkvában kedden közleményt adtak ki *Leonyid Brezsnyevnek*, az SZKP Központi Bizottsága főtitkárának és *Erich Honeckernek*, az NSZEP Központi Bizottsága első titkárának találkozásáról. A két testvérpárt vezetői tájékoztatták egymást a szocialista és kommunista építés feladatainak teljesítéséről, az SZKP XXV. és az NSZEP IX. kongresszusának előkészületeiről. Megvitatták a Szovjetunió és a Német Demokratikus Köztársaság közötti politikai, gazdasági tudományos-műszaki, kulturális és egyéb kapcsolatok továbbfejlesztésének elvi kérdéseit. Ezzel összefüggésben kiemelték, a népgazdasági tervek egybehangolásának nagy jelentőségét. Megelégedéssel állapították meg, hogy a társadalom életének valamennyi terén szilárd kapcsolatok fűzik egymáshoz a két országot.

Az SZKP és az NSZEP vezetői nemzetközi kérdések széles körét vitatták meg. Annak a nézetnek adtak kifejezést, hogy a nemzetközi események bonyolult és ellentmondásos fejlődése ellenére szilárd utat tör korunk fő irányzata — a különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élése elvének érvényesülése.

Annak a meggyőződésüknek adtak kifejezést, hogy bár minden szükséges megtörtént annak érdekében, hogy az idén júliusban megvalósuljon az európai biztonsági és együttműködési értekezlet csúcsszintű zárószakasza. Az értekezlet sikere újabb kedvező lehetőségeket teremtene az államok konstruktív párbeszédének és kölcsönösen előnyös kapcsolatainak fejlesztésére. Elősegítené a közép-európai haderő- és fegyverzetcsökkentési bécsi tárgyalások előrehaladását is.

A két vezető kifejezte pártja és országa készségét, hogy mindenképpen elősegítik e célok elérését, ugyanakkor azonban hangsúlyozták, hogy éberséget kell tanúsítani a feszültség enyhülése és a békés együttműködés ellenzőinek cselszövéseivel szemben. A találkozó során megállapodtak abban, hogy az NDK párt- és kormányküldöttsége ősszel hivatalos látogatást tesz a Szovjetunióban. Brezsnyev és Honecker elvtárs a két ország pártja és dolgozói nevében hangoztatta egyöntetű elszántságukat, hogy tovább fejlesztik és magasabb színvonalra emelik a Szovjetunió és az NDK testvérnépeinek sokoldalú együttműködését és barátságát.

AZ EURÓPAI PÁRBESZÉD JEGYÉBEN

Giscard d'Estaing lengyelországi körúton

Varsó — Mint jelentettük, *Edward Gierek*, a LEMP KB első titkára kedd este díszvacsorát adott a hivatalos lengyelországi látogatáson tartózkodó *Valery Giscard d'Estaing* francia köztársasági elnök tiszteletére. A vacsorán pohárköszöntők hangzottak el. E. Gierek a többi között hangsúlyozta:

— A Lengyel Népköztársaság szocialista szövetségeseivel, különösen a Szovjetunióval együtt következetes enyhülési és békepolitikát folytat, amelynek célja Európa és az egész világ biztonságának és sokoldalú együttműködése fejlesztésének biztosítása. Örülünk, hogy a nyugati országok között éppen Franciaország kezdeményezte az enyhülést és továbbra is résztvesz ebben a folyamatban. Arra kell törekednünk, hogy ez visszafordíthatatlanná váljon. Ebben az ügyben kiemelkedő szerepe van az európai konferenciának, amely — meggyőződésünk — a legmagasabb szintű találkozóval fejeződik be. E konferencia sikere bizonyára Európa történetének nagy eseménye, ígéretes jövőjének elő-

— Országaink támogatták annak a sokoldalú párbeszédnek a megkezdését, elősegítették fejlődését és meggyorsították befejezését, amely Európában a biztonsági és együttműködési konferenciával kapcsolatban jött létre. Tény, hogy a második világháború befejezése óta most először tanácskozik közösen az egész európai család, azzal a törekvéssel, hogy leküzdje mindazt, ami megoszt, hogy eltávolítsa az útból a népek megértését és találkozását megnehezítő akadályokat. Már most úgy vélem, hogy a konferencia hamarosan befejezheti munkáját.

Valery Giscard d'Estaing francia köztársasági elnök szerdán reggel Varsóból különrepülőgépen vidékre indult. Megtekintette a „Katowice" kohómű építkezését. Ez a létesítmény a jelenlegi lengyel ötéves terv legnagyobb beruházása, s nagy- és közép-hengerdéjének berendezését francia cégek szállítják.

A dél órákban a katowicei sportcsarnokban mintegy 100 ezer részvevővel lengyel—francia barátsági gyűlést rendeztek.

NÉHÁNY SORBAN

KURT WALDHEIM ENSZ főtitkár felhívást intézett minden érintett országhoz, hogy csatlakozzék a gáz- és bakteorológiai fegyverek betiltását kimondó 50 esztendővel ezelőtt kötött nemzetközi megállapodáshoz. Az okmányt eddig több mint 100 ország írta alá.

AZ ENSZ székhelyén nyilvánosságra hozott ideiglenes napirend szerint a világszervezet közgyűlésének szeptember 16-án kezdődő 30. ülésszakán mintegy 120 kérdés megvitatása szerepel.

AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK az 1974-es költségvetési évben összesen 8,2 milliárd dollár értékű fegyvert szállított más országoknak. A fegyverek tekintélyes része a Közel-Keletre került, mintegy 6,5 milliárd dollár értékben.

BONNBAN az NDK állandó képviseletének épülete előtt felheccelt újfasiszták csoportja kedden az esti órákban becsmérlő kifejezéseket hangoztatva elégetett egy NDK állami zászlót. Az NDK külügyminisztériuma követelte, hogy a provokáció kezdeményezőit vonják felelősségre.

BRIT konzervatív képviselők 130-tagú csoportja írta alá azt a nyilatkozatot, melyben elítélik a munkáspárti kormány döntését, mely szerint hatálytalanítják az 1955-ben Nagy-Britannia és a Dél-Afrikai Köztársaság haditengerészeti együttműködéséről megkötött simonstowni megállapodást.

A Szaljuton minden normális

Moszkva — Kedden, a *Szaljut-4* személyzetének 24. munkanapján *Pjotr Klimuk* és *Vitalij Szevasztyjanov* folytatta a műszaki kísérleteket.

A két űrhajós a kézi és az automata tájolás új optikai műszerein dolgozott A kísérletek során különböző dinamikai műveleteket végzett, hogy meghatározza az állomás irányító rendszereinek érzékenységét és tájolási módszereket dolgozzon ki. Ugyancsak a keddi munkanapon optikai műszerekkel az állomás mikrodeformálódásának nagyságrendjét mérték abból a célból, hogy az így nyert eredményeket összehasonlítsák a repülés előtti adatokkal.

A szerdai munkanap előre betervezett programját megváltoztatták mert a földi figyelő

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-724

Ferenczy Béni

KÉPES ÚJSÁG
Budapest
1975 AUG 2

1021

Ferenczy Béni (1890—1967): FELESÉGEM ARCKÉPE (1948)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
KÉPES ÚJSÁG
Budapest

BRIGÁD, SZÉKESFEHÉRV

— Én is úgy gondolom, — foly
or hengerész —, hogy most má
ell igazítani. A termelés — h
őkkel is — szocialista módon folyik. Aki becsületesen
elytáll, az életszínvonalra sem panaszkodhat. Itt például
indegyik brigádtagnak meg van a szép, korszerű lakása,
ehhez nagyobbrészt az üzem segített minket. De mi tud-
ık, hogy soknak még nincs megfelelő lakása ebben az
rszágban, és ki kell nyitni a szánkat, de méginkább tenni
z ellen, hogy például egy kiesett műszak miatt négymillió
orintot ne dobjunk ki az ablakon...

Persze, a vita nem ám ilyen szabályosan és csendeskén
olydogált, ahogy itt lejegyzem. Meg sem érdemelné a bri-
ád a lendületes jelzőt, ha nem vitatkoznának szenvedé-
yesen — egymás szavába vágva — azon, milyen is az iga-
i szocialista ember magatartása.

Kánya Erzsébet, kohász — a brigád egyetlen nőtagja,
ki érettségi után megszerezte a szakmunkás oklevelet is
— többek között nagyon érdekesen fejtegeti, hogy a sokat
emlegetett üzemi demokrácia is akkor érvényesül majd,
na a szocialista brigádok megtanulnak vele élni. Egyéb-
ként Erzsike vezeti a brigádnaplót, ő képviseli a brigádot
az igazgatói tanácsban, s tagja a városi párt végrehajtó
bizottságának is.

Lengyel András — volt kohász, most darukezelő — ta-
lán a legtöbbet tudna mesélni erről a kis kollektíváról, hi-
szen ő a legtapasztaltabb, egyik-másik brigádtársát még
pari tanuló idejükből ismeri, de ezen a fórumon — Se-
bestyén Ferenc hengerésszel és Takaró László technikus-
al együtt — keveset szól. Fekete Jóskát meg — ahogy ő
panaszolja" — szóhoz sem engedik jutni, merthogy ő a
rigád egyetlen legényembere. De ez csak móka. Az igaz-
ág az, hogy ide erre a naplóoldalra több „hozzászólás"
nár nem fér. De hát az is igaz, hogy ez az aranykoszorús
zocialista brigád is, mint sok ezer ebben az országban,
emcsak naplóba írja, hanem éli azokat az új jelenségе-
et, melyek az egész társadalmunk arculatát emberibbé
rmálják.

Dávid József

1021

1975.VI.18.Kossuth 7.oo Gné

Reggeli krónika III

Naptár.Karsai Elek ezuttal egy 85 éve született müvész ikerpárról emlékezik. Ferenczy Bénire és Noémire.

- Az apa Ferenczy Károly festő, az impresszionizmus egyik legkiválóbb magyar mestere volt. A testvérpár örökölte a müvészi hajlamot és tehetséget. Ferenczy Béni szobrász grafikus, Ferenczy Noémi pedig a modern gobelin müvészet megteremtője.lett. Ferenczy Béni müvészi emlékérmei uj irányt jelentettek az éremmüvészetben. Szobrai, mint a Paraszti vénusz, a Játszó fiuk, vagy a 1948-ban készitett Petőfi a XX.századi magyar kis plasztika és szobrászat maradándó alkotásai. Ferenczy Noémi nemcsak maga festette gobelin vázlat terveit, de mega szőtte a kárpitokat, mga festette szinezte a gyapju fonalakat. Mindketten kiváló pdagógusok voltak. Ferenczy Béni 194o és 195o között a Képzőmüvészeti Főiskolán, Ferenczy Noémi pedig az Iparmüvészeti Főiskolán tanitott.

1975.VI.18.Kossuth 7.oo Gné

Reggeli krónika III

Naptár.Karsai Elek ezuttal egy 85 éve született művész iker-párról emlékezik. Ferenczy Bénire és Noémire.

- Az apa Ferenczy Károly festő, az impresszionizmus egyik legkiválóbb magyar mestere volt. A testvérpár örökölte a művészi hajlamot és tehetséget. Ferenczy Béni szobrász grafikus, Ferenczy Noémi pedig a modern gobelin művészet megteremtője.lett. Ferenczy Béni művészi emlékérmei uj irányt jelentettek az éremművészetben. Szobrai, mint a Parassti vénusz, a Játszó fiuk, vagy a 1948-ban készitett Petőfi a XX.századi magyar kis plasztika és szobrászat maradándó alkotásai. Ferenczy Noémi nemcsak mega festette gobelin vázlat terveit, de mega szőtte a kárpitokat, mga festette szinesre a gyapju fonalakat. Mindketten kiváló pedagógusok voltak. Ferenczy Béni 1940 és 1950 között a Képzőművészeti Főiskolán, Ferenczy Noémi pedig az Iparmüvészeti Főiskolán tanitott.

Die Büste von Béni „Erzsi" (Lieschen).

FOTO MTI

es scheint gut zu sein. Bis ten alle Grund- und Mittel- Zeugnisse.

Gandhi rsichtlich

ant Gegenoffensive

alle Frau Gandhi ersuchten, im Amt zu bleiben.

Der konterrevolutionären Kampagne der Reaktion gegen Indira Gandhi will die

chen. Er führte aus, daß dem gegenwärtigen Stand der zweiten Phase entspreched die dritte Phase Ende Juli in Helsinki stattfinden könnte.

Auch Ministerpräsident Keijo Liinamaa hatte auf der Pressekonferenz die Durchführung der dritten Phase in Helsinki als eine „wichtige und anspruchsvolle Aufgabe" seiner Regierung bezeichnet.

INTERFOTO MTI/LEHTIKUVA

Der neue finnische Ministerpräsident Keijo Liinamaa

Portugal v

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Zalai Hirlap

1915 JUN 15

Ferenczy Béni szobrászművész

1021

1915. június 15.

Ferenczi Béni: ÜLŐ NŐI AKT

Életre szóló szövetség

Nyolcvanöt éve született Ferenczy Béni és Ferenczy Noémi

Nyolcvanöt évvel ezelőtt, 1890. június 18-án, az ikrek havában született a nagybányai festők vezéralakjának, Ferenczy Károlynak *Béni* és *Noémi* nevű ikergyermeke Szentendrén. Az apa néhány év múlva Nagybányára költözött, ott töltötték gyermekkoruk java részét abban a csodálatos művészvilágban, amely egy életre szólóan elkötelezte őket is.

Ferenczy Béni három esztendőt a nagybányai festőiskolában tanult. Az első rajzok, a bronzérmék, a fából farogott *„Ülő kínai"* azonban csak szecesszionista kísérletek. Firenze, München, Párizs a következő állomások, ahol a szobrászatot, a faragás technikáját tanulta. A nyugtalan, vívódó, kísérletező embert az első világháború megfosztotta az utazásoktól. Nagybányán élt, ahonnan a Tanácsköztársaság bukása után menekülnie kellett. Bécsben, majd Berlinben telepedett le. 1932—1935 között négy esztendőt a Szovjetunióban töltött, Budapestre csak 1936-ban tért vissza.

Szobraival, érmeivel, rajzaival eszmélésem esztendejében szinte még gyermek fejjel ismerkedtem meg, de a döbbenetet, amely mindörökre tisztelői közé sodort, az 1948-ban alkotott *„Petőfi"* álló szobra okozta. Az eszményi, daliás termetű Petőfi helyett nyitott zubbonyos, elszánt, komor, keserű, lázrózsás arcú Petőfi nézett velem farkasszemet. Esztendők viharos vitája után kapott csak igazságot az alkotó, és új megfogalmazású ércalakot a költő.

1956-ban agyvérzés következtében megbénult. Kevesen hitték akkor, hogy néhány esztendő múltán balkézzel megtanul rajzolni, festeni, mintázni, hogy értékes szobrokkal, rajzokkal gazdagítja még életművét.

A nagy vihart kavaró PETŐFI portré

Atlétika

Balogh Katalin győzött a Népszava Kupán

A Népszava Kupa nemzetközi atlétikai verseny első napi számait elsősorban a hazai élgárdának írták ki, ugyanis az első versenynapon lehetett kivívni a jogot a másnapi küzdelmekre.

A Népstadionban lezajlott versenyen pénteken szép magyar siker született: *Balogh Katalin*, a ZTE válogatott versenyzője 13,7 mp-es idővel megnyerte a 100 méteres gátfutást.

Jól helytállt *Dóczi Ferenc* (N. Olajbányász SE) is, a 110 méteres gátfutásban 14,8 mp-es teljesítménnyel az 5. helyen végzett.

Meghívásos verseny Kanizsán

Csütörtökön délelőtt Nagykanizsán, az Olajbányász SE sporttelepen bonyolították le a ZTE és az N. Olajbányász SE sportiskolásainak részvételével az I. korcsoportosok meghívásos versenyét, melynek során több mint 100 versenyző állt rajthoz.

EREDMÉNYEK:

FIÚK: 60 m: 1. Csiszár Attila (ZTE SI) 8,7, 2. Lőrincz (ZTE) 8,8, 3. Dömötör (ZTE) és Farkas (N. Olajb. SI) 9,0. **Magasugrás:** 1. Simon Miklós (N. Olajb.) 125, 2—3. Németh (ZTE) és Lejtman (N. Olajb.) 125. **Távolugrás:** 1. Csiszár Attila (ZTE) 439, 2. Horváth (ZTE) 433, 3. Kovács (N. Olajb.) 429. **Kislabdahajítás:** 1. Gáspár Ferenc (N. Olajb.) 45,10, 2. Beznicza (N. Olajb.) 45,00, 3. Lőrincz (ZTE) 43,10.

LEÁNYOK: 60 m: 1. Kovács Erika (ZTE) 9,0, 2. Horváth (N. Olajb.) 9,0, 3. Gombos (ZTE) és Tolár (N. Olajb.). 9,1. **Magasugrás:** 1. Tolár Ildikó (N. Olajb.) 130, 2. Passa (ZTE) 125, 3. Gombos (ZTE) 115. **Távolugrás:** 1. Horváth Magdolna (N. Olajb.) 409, 2. Kardos (ZTE) 409, 3. Gombos (ZTE) 400. **Kislabdahajítás:** 1. Sipos Edit (ZTE) 35,40, 2. Dávidovics (N. Olajb.) 31,80, 3. Anek (N. Olajb.) 29,70.

Az I. korcsoportos sportiskolások nem hivatalos pontversenyében: **ZTE SI 90, N. Olajbányász Sportiskola 86 pont.** A visszavágóra ősszel, a megyeszékhelyen kerül sor.

lő, Somogyi.

Kemény mérkőzésen a jobb erőnléttel rendelkező kanizsai csapat a hajrában kerekedett felül a jó benyomást keltő újoncok ellenében.

Góldobók: Szücs (7), Kovács (4), Czimmer és Szőllősi (3—3), Bugyi és Cséplő (2—2), Fodor,

30 év — 30 könyv

Irodalmi játék

Az olvasási programhoz kapcsolódó játékunkban egy-egy alkalommal 3 könyv köré csoportosítjuk a kérdéseket. A kiválasztott könyvek a Megyei Könyvtárban megtalálhatók.

A helyes megfejtők között havonta értékes könyveket sorsolunk ki. A legjobb eredményt elérőket év végén külön jutalomban is részesítjük.

A megfejtéseket minden hó 5-ig kérjük juttassák el címünkre: Megyei Könyvtár Olvasószolgálata 8900 Zalaegerszeg, Szabadság tér 7.

Örömet, játékos jókedvet kívánunk az olvasáshoz és a szellemi tornához!

A IV. forduló kérdései:

1. Az író előadásmódja szűkszavú, szinte krónikás egyszerűségű. A néhány vonással megrajzolt család tagjainak élete még ma is jellemző egyes munkáscsaládok életvitelére. A kisregény megjelenése után nem sokkal a drámai változatát a Thália Színház játszotta nagy sikerrel.

— Ki a szerző?

— Mi a mű címe?

— Mely család két nemzedékének életét beszéli el a szerző?

— Milyen jellegzetes ételeket készített a családi ünnepeken az anya?

— Véleménye szerint melyik cselekedete a legemberségesebb a főhősnek?

3. „Idegen volt és sötét nézésű, túl lehetett már a negyvenen. Papírjai rendben voltak. A vezetéknevét csak a községházán tartották számon. A fiatalabbja András bácsinak szólította, az idősebbje Andrásnak."

Lengyel József önéletrajzi írásainak gyűjteményéből idéztünk, mely egyben a címadó novella bevezetője is.

— Mi a novella címe?

— Milyen munkát kap a faluban András?

— Mi az eredeti mestersége?

— Milyen érzéseket váltott ki Önben az erdőkerülő viselkedése?

A harmadik forduló megfejtése:

1. Mihail Solohov: Emberi sors.

— Szokolov.

— Szubjektív válaszok lehetségesek.

2. — Cseres Tibor: Hideg napok.

— Kínzások, lékrobbantás, túszok.

— Pozdor zászlós, Szabó tizedes, Büky őrnagy, Tarpataki főhajónagy.

— Nem, sőt a személyes tragédia csak súlyosbítja és érzelmileg is meggyőzőbbé teszi a morális ítéletet.

3. — Thomas Mann: Mario és a varázsló.

— Cipolla, bűvész és hipnotizőr (varázsló).

— Egyéni válaszok.

Könyvjutalmat nyertek: Gyalog Éva Zalaegerszeg, Kiss Ferenc Nagykanizsa, Komlós Zsuzsa Szombathely.

A könyveket postán küldjük el.

---

hallunk? — 8,30: Erkel operáiból. — 9,23: Kisiskolások műsora. — — 9,23: Kisiskolások műsora. — 9,53: Az MR és TV gyermekkórusa énekel. — 10,05: Hegedüs Lászlóné népdalokat énekel. — 10,20: Hogyan éltek elődeink a századokban? — 11,00: Kapcsoljuk a Bécsi Konzerthaus nagytermét. Hangverseny. — Kb. 11,35: Csukás István két verse. — 12,35: Peter Nero zongorázik. — 12,55: A soknevű királyfi. Mesejáték. — 14.00: Táskarádió. — 15.00: Mit üzen a Rádió? — 15,35: Magyar fúvószene. — 16,00: Hírek. — 16,05: Az Illés- és a Non Stop-együttes hangversenye. — 17,05: Mikrofon előtt az irodalmi szerkesztő. — 17,15: Arturo Toscanini operafelvételeiből. — 18,00: Hírek. — 18,05: Félistenek alkonya. Külpolitikai magazin. — 18,25: Századunk kórusaiból. — 18,45: Láttuk, hallottuk — a kiállítótermekben. — 19,05: Verbunkosok, nóták. — 20,00: Hírek. — 20,10: Offenbach-ciklus. — Az elizondói lány. Egyfelvonásos operett. — 21,03: Dani bácsi. Elbeszélés rádióra. — 21,15: Händel: L'allegro il penseroso. Oratórium. — 23,00: Hírek. — 23,10: Tánczene. — 24,00: Hírek.

3. műsor: 8,00: Hírek. — 8,09: Haydn-művek. — 10,00: Új zenei újság. — 10,35: Mozart: D-dúr vonósötös. — 11.02: A párduc. — 12,00: Hírek. — 12,10: Rameau: Castor és Pollux. — 13,36: Párhu

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP
1975 JUN 18

Ferenczy Béni Kossuth-díjas szobrászművész

1021

Művésztestvér

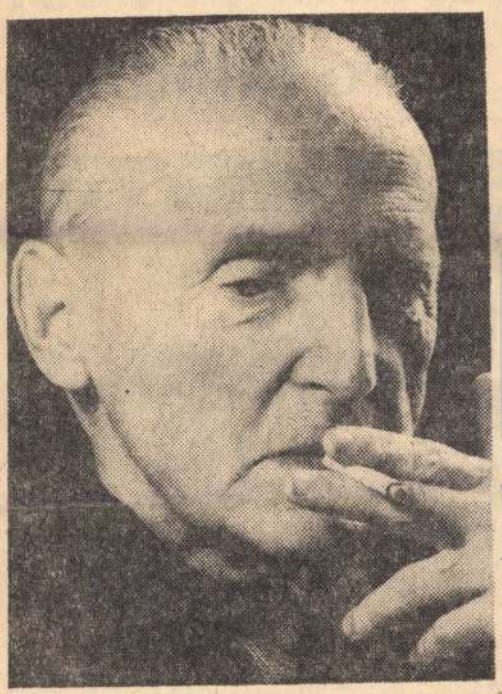

Portré a művész 75 éves korából.

Nyolcvanöt évvel ezelőtt, 1890. június 18-án született Szentendrén Ferenczy Béni Kossuth-díjas szobrász és grafikus, a XX. századi magyar művészet kiemelkedő alakja és Ferenczy Noémi Kossuth-díjas festő és gobelinművész, a modern magyar gobelinművészet megteremtője.

A magyar festészet egyik legjelentősebb alakjának, Ferenczy Károlynak ikergyermekei nagyszerű művészi pályát futottak be. Béni 1907—1910. között a nagybányai festőiskolában tanult, majd Firenzében, Münchenben, Párizsban. 1916-ban családjával együtt mutatkozott be első kollektív kiállításán az Ernst Múzeumban, terrakotta vázákkal, rajzokkal. Aktívan részt vett a Magyar Tanácsköztársaság kulturális munkájában, majd annak fegyveres leverése után Bécsbe emigrált, és 12 évig ott dolgozott. Termékeny művész volt, de Budapest ostroma súlyos károkat okozott műtermében: gipszek, akvarellek tűntek el, bronzszobrok olvadtak meg, ám a művész egy svájci—olasz tanulmányút után nagy lendülettel folytatta tovább alkotó munkáját. Éveken át a Képzőművészeti Főiskola tanára is volt. Az 1967 júniusában meghalt művész legértékesebb műveit a Nemzeti Galéria őrzi.

»Noémi« 1917.

rek

Békéscsabai és debr
a láthatáro

Komló pontvesztése együttesen szélesre tárta a labdarúgó NB I kapuját Kaposvár reprezentáns csapata előtt.

Nagyon rég volt, amikor Somogyban arról álmodozhattak a labdarúgás barátai, hogy a kedvenc csapat eljusson a bajnokság élvonalába.

Legelőször 1928-at írtak. Május derekán kezdett lelkendezni a kor krónikása a Kaposváron megjelenő Új Somogyban. Örömmel adta hírül, hogy »Somogy megvásárolta az utolsó három mérkőzés pályaválasztó jogát.« — »Meg kell nyerni a bajnokságot! Nem lehet csupán a pesti kiváltságos egyesületeké az I. liga boldogsága« — írta, a lokálpatriotizmustól túlfűtött akkori kolléga, négy nappal a sorsdöntő mérkőzés előtt. És május 28-án az Erdős — Szattyin, Morvai — Tallián, Strakovics, Budai — Gacsár, Weisz II., Csida, Ölvedi, Rábl összeállítású csapat Weisz II. (aki azonos Vadas Miklós labdarúgó szakedzővel) góljával csatát nyert. Ha nem is hosszú időre, de Kaposvár labdarúgói bekerültek

Hétfő óta a középfokú iskolák labdarúgó-csapatainak legjobbjai népesítik be Kaposváron a Rákóczi, illetve a Vasas sporttelepét. A Rákóczi-pályán a középiskolás kupa döntő csatáit vívja Békéscsaba, Szombathely, Székesfehérvár és Kisvárda együttese. A Vasas sporttelepén a »kicsinyek« tornacipős bajnoksága zajlik, helyenként elég hevesen. Ez a torna az országos versenyek egyik elődöntője.

Labdarúgóberkekben úgy vallják, hogy a kupa az »igazi«. Tegnap neves vendége volt a Békéscsaba—Szombathely és a Székesfehérvár—Kisvárda találkozónak. *Rákosi Gyula*, a magyar ifjúsági válogatott kapitánya jött el Kaposvárra, hogy szemügyre vegye a jövő labdarúgóit.

Ma, a kupadöntők eredményhirdetésekor, bizonnyal a békéscsabaiak állhatnak majd a győzelmi dobogó legmagasabb fokára. Hétfőn is, kedden is győzött a csabai

Békéscsaba—Szombathely 1:0 (0:0)

Góllövő: Csepregi.

Székesfehérvár—Kisvárda 2:0 (2:0)

Góllövő: Martinkovics (2).

A kupadöntő állása a mai, befejező forduló előtt:

1. Békéscsaba	2	2	—	—	4-1	4
2. Székesfehérvár	2	1	—	1	3-3	2
3. Szombathely	2	—	1	1	3-4	1
4. Kisvárda	2	—	1	1	3-5	1

Ma először Békéscsaba játszik Kisvárdával, azután a Székesfehérvár—Szombathely összecsapásra kerül sor.

A Vasas-pályán nyolc csapat két négyes csoportban küzd a döntőbe jutásért. A kaposvári tornán csoportelsőséget szerző együttesek kerülnek majd be a középiskolás bajnoki döntőbe.

Eddig a debreceniek vették legjobban az akadályokat. Két győzelmükkel ők már

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

HAJDU-BIHARI NAPLÓ 1

Ferenczy Béni szobrász-művész

1021

Tallózás irodalmi folyóiratokban

A júliusi irodalmi folyóiratok zöme tematikus jellegű vagy legalábbis néhány anyagában egy témára koncentrál. Ez a téma az Alföldben és a Tiszatájban Nagy László ötvenéves születési évfordulója, az Új írásban a világhírű szobrászművész, Ferenczy Béni születése 85. évfordulójának ünneplése, a Kortársban az Apáczai Csere János évforduló.

Ez utóbbi folyóirat vonultatja fel a legváltozatosabb emlék és emlékező anyagot. Igen sok fotót mindenekelőtt, közöttük olyan különlegességet is, mint Orbán Balázs egyik ősfotója, vagy épp az idén tavasszal készült kép, a megáradt Oltról. A képek az Apáczai Csere János szülőföldjén összefoglaló címet kapták, s bemutatják mindazokat a helyeket, ahol a nagy pedagógus, az első magyar nyelvű Enciklopédia szerzője élt, tanult, tanított, dolgozott. Az írásos anyagok közül a romániai magyar író, Beke György nagyszerű riportja kívánkozik az élre: a műfaj remeke, az irodalmi riport különlegesen szép példája ez az írás. Nyelvezete archaikusan nemes, ahogyan azt az írói szerep, a Csere János „köpenyében" hézelődő, elmélkedő, Csere Jánossá változó író jelképes helyzete megkívánja. Múlt és jelen szembesül ily módon az írásban, az utókor téves, de szép legendái találkoznak a felkutatott tényekkel, a közemlékezet a „feltámadt" tudással. S arra is látunk az írás által, hogy mivé lett, hová emelkedett Apáczai Csere János egykori szülőföldje: az időre is látunk, az „idő tornyára", amit a „megelevenedett" tudós választott magának. Esszéisztikus elmélkedésekben köszönti Apáczait Szabó Magda és Páskándi Géza is, s Farkas Árpád remekművű versben (Farkas utca). Az emlékanyagot számos Apáczai idézet egészíti ki: az utókor minden tiszteletteljes hódolatánál fényesebben bizonyítva egy nagy szellem százados uralmát.

Ferenczy Béni egyik hagyatékban maradt tanulmányával és Illyés Mária dolgozatával tiszteleg az Új Irás a nagynevű szobrász emléke előtt. A dolgozatíró elemzi Ferenczy Béni tanulmányának lényeges megállapításait, elsősorban a monumentalitás fogalmi meghatározását. A tanulmány szerint a monumentalitás... „a felfogás nagyszerűségét" jelenti: a megvalósításban érvényre jutó nagyszerűséget. Az érett, a kifejezést megtalált szobrász szava ez... Értelmezésében a monumentalitás legfontosabb eleme a gondolati nagyszerűség, s az, hogy a mű ezt lenyűgözően és erőteljesen adja vissza. Sem az anyagukban maradandó szobrok, sem az emlékszobrászat, sem pedig a hatalmas kolosszusok nem nevezhetők tehát „monumentálisaknak", ha „művészileg nem kelnek életre." A folyóirat illusztrációs anyagát Ferenczy Béni néhány szobrának fényképei adják. Olyan szerencsés elrendezésben is, mint például a Petőfi szobor esetében: a pályájára emlékező Illyés Gyula — a folyóirat másik lényeges anyagrészének szerzője — a maga fényképalbumából közli a fotót. S egyben idézi a maga vallomását is, a híres verset, amelyet a „mindenségszelídítő mester"-ről, Ferenczy Béniről írt.

Nagy László szépséges, gyűrt arca néz ránk a Tiszatáj első lapjáról: őt köszönti cikkeivel a folyóirat. Itt olvashatjuk Kormos István interjúját a költővel: korábban a televíziónézők láthatták is ezt az interjút. Idézzünk egy részletet ebből, azt a vallomásrészt, amelyik a költői mesterség titkaiba enged bepillantanunk: „Sokszor egyetlen szóból is tudok verset írni. Köréje rántok sok mindent. Kosztolányi szerint a legszebb magyar szavak: vér, gyöngy, kard, szív... Én minden ilyen szóból tudnék külön verset írni. Egyetlen szóból, egyetlen felötlött verssorból is lehet költemény. Egy-egy sort sokáig hordozunk magunkban, egyszer csak megérjük, hogy a vers építkezik. Példát mondok: a Ki viszi át a szerelmet című versemet először 1954-ben próbáltam megírni, nem sikerült. Csak később, talán három év múlva volt olyan, hogy versnek nevezhettem. De később ezen is javítottam. Van úgy, hogy azonnal megírom. Főleg fiatal koromban írtam így. Nemigen javítottam, gondolván, ez a szűz verstest, nem nyúlok hozzá. Rosszul gondoltam."

Az említett verset, Nagy László eddigi költői termésének egyik legszebb darabját elemzi dolgozatában Görömbei András. Szól a költő életútjának olyannyira meghatározó „metamorfózisáról", az ötvenes évek kezdetének megrendülést, döbbenetet szülő politikai, társadalmi tényezőiről, illetve e tényezők költészetformáló erejéről. Ez az időszak a Ki viszi át a szerelmet című vers születésének ideje, összegzője a költő életszemléletére utaló gondolati elemeknek. A verset boncolva sorra értelmezi a motívumokat, mitológiai, bibliai vonatkozásaira mutat rá, s e motívumok értelmezési lehetőségeire. „A versben feltárulkozó világos és gazdag tartalomnak a kompozíció lényegbevágóan fontos része. Ez teszi egyértelművé, hogy Nagy László ars poeticája a vers... A „Létem ha végleg lemerült" időhatározói mellékmondat nyitja a vers mindkét nagyobb szerkezeti egységét, a kérdések sorát. Ebből a mondatból nyilvánvaló az is, hogy a jövőben kérdésessé vált teremtő cselekvést most, létének lemerülése előtt, a kérdéseket föltevő költő vállalja és végzi. Létének ez adja a célját és az értelmét... De vállalja-e mindenki, vagy legalább egyetlen valaki? Ez a költő legnagyobb kétsége és fájdalma... Pedig a létezés értelme forog kockán, egy pillanatra sem lehet vitás, hogy a Szerelmet át kell vinni a túlsó partra." — zárja elemzését a cikkíró.

Verselemző cikket írt Vörös László is (Nagy László: Csontváry), a költő pályakezdéséről értekezik Kis Pintér Imre, s mellettük Vasy Géza, Bodri Ferenc, Grezsa Ferenc, Pomogáts Béla, Csetri Lajos vall tanulmányokban, elemzésekben a költőről. A folyóirat szépirodalmi fejezete is Nagy Lászlót köszönti: versekben (Utassy József, Simai Mihály, Zelk Zoltán), esszében (Csoóri Sándor, Kiss Benedek), emlékezésben (Ágh István). Nagy Lászlóról beszélnek, szólnak a Tiszatáj illusztrációi, fotói is.

Az Alföld vezető írása alatt ismét Görömbei András nevét olvashatjuk. „Fönséges fejét bánat, bitangság fölé vágja" — Jegyzetek Nagy László lírájáról című esszéjében a könyvheti, négykötetes, gyűjteményes kiadás apropóján foglalkozik a Nagy László-i életművel. Cikkében az életút jellemző állomásaira, s a líra vallomásértékű, kulcsfontosságú darabjaira összpontosítja a figyelmet: megrajzolva így egy poétai magatartás és pálya leginkább jellemző tüneteit.

A folyóirat Kritika rovatában többek között Spiró György nagysikerű regényének, a Kerengőnek recenzálását találjuk (Varga Lajos Márton tollából). Ígéretes tehetségű prózaírót köszönt első regénye okán a kritikaíró, s az „áltörténelmi, parabolikus" regényben a hetvenes évek egyik legjobb művét. Márkus Béla mozaikkritikájában Csörsz István, Hernádi Miklós, Módos Péter új kisregényeiről szól; G. Kiss Valéria Kalász László negyedik verseskönyvéről. A Valóság rovat középponti témája a munkásművelődés. Itt olvashatjuk Márkus Béla riportját (Munkások, művelődés, szabad idő) és Tar Károly ízlésfelmérésének összefoglaló dolgozatát (A munkásolvasók ízléséről — Beszélgetés ötszáz munkással). A folyóirat illusztrációs anyagát főképpen debreceni képzőművészek alkotásaiból válogatták.

Cs. N. I.

znak

sel alkalmazunk villanyszerelő, lakatos, hegesztő szakmunkásokat, valamint közbe lakatos, hegesztő szakmunkásokat. Jelentkezés: Csatornamű Vállalat étvezér u. 21.

ervező Vállalat felori dokumentáció ára építőipari techs gyakorlattal renen. Felvételre kekonyhai kisegítőt, őre. Jelentkezés a tályon. Debrecen,

Vállalat Központi brecen, Szoboszlói belépéssel alkalmaz arós, lakatos, heatos szakmunkásohíddarukezelőt, bekat, raktári segédtarítónőket, továbnikumi végzettségtal rendelkező vass technológusokat. zés szerint. Jelentgyi előadónál.

erművek hajdúbö a felvételt, keres gyors- és gépírót. ményesen a gyár ályán. Cím: RICO Hajdúböszörmény.

r csak
s 15-ig
egyes
éták
ményes
ára
ZÉP VÁLL.
Kossuth u. 45.

A H.-B. m. Tanácsi Építőipari Vállalat azonnali belépéssel, jó kereseti lehetőséggel felvételre keres: kubikos brigádokat, segédmunkásokat, asztalos, festő, ács, vb-szerelő, hálózati és tmk-villanyszerelő, géplakatos, kőműves, víz- gáz-, központi fűtésszerelő szakmunkásokat és gépkezelőket. Dolgozóink részére napi egyszeri főétkezést biztosítunk, valamint vidékieknek munkásszállást. Jelentkezni lehet: Debrecen, Simonffy u. 34.

Kooperátort gépipari technikumi végzettséggel és legalább 5 éves gyakorlattal alkalmazunk. ÉPGÉP Alkatrész Gyár, Debrecen, Ispotály u. 10.

Egyműszakos konfekció termelésbe szakmunkás és betanított munkásokat azonnali belépéssel felveszünk. Jelentkezni lehet: Pásti u. 5. Vénusz Ipari Szöv.

Építőipari kivitelezéssel rendelkező mérnököt, üzemmérnököt keresünk műszaki vezetői állás betöltésére. Fizetés megegyezés szerint. „Vezető 375 980" jeligére a Hirdetőbe kérjük.

Műszaki fejlesztésben jártas közép- vagy felsőfokú végzettségű dolgozót felvesz a H.-B. m. Vegyesipari Vállalat, Debrecen, Erzsébet u. 27. szám. Jelentkezés: a vegyesipari osztályvezetőnél.

A KPM Debreceni Közúti Igazgatóság közlekedéstechnikai, úthídépítő és fenntartási mérnököket és technikusokat keres felvételre. Fizetés megegyezés szerint. Jelentkezés: Debrecen, Barna u. 15. sz. III. emelet, forgalomtechnikai osztály.

A Lőrinci Fonó felvételt hirdet 16 éven felüli lányok részére. Betanulási idő 1 hónap. A kereset 2000—26000 Ft, a betanulás után. Vidéki lányok részére szállást és kedvezményes hazautazást biztosítunk. Felvétel esetén az útiköltséget visszatérítjük. Cím: PFV Lőrinci Gyár, 1183 Budapest, Gyömrői út 85—91. Kérésére részletes tájékoztatót küldünk.

Gyors- és gépírót felvesz a MÁV Igazgatóság igazgatási és jogi osztálya. Levélcím: 4001 Pf.: 72. Telefon: 15-474/105 mellék.

A Hajdú-Bihar megyei Víz- és Csatornamű Vállalat felsőfokú végzettségű számviteli osztályvezetőt, munka- és üzemszervezőt, elemző közgazdászt alkalmaz. Jelentkezés: Debrecen. Hétvezér u. 21., személyzeti osztályvezetőnél.

Férfi és női betanított munkásokat, takarítónőt, valamint érettségizett gép- és gyorsírókat alkalmazunk. BIOGAL Gyógyszergyár, Debrecen, Pallagi út 13.

Takarítónőt, lakatos, hegesztő, vasesztergályos szakmunkásokat, segédmunkásokat, középiskolásokat nyári szünidőre termelő munkára felvesz a Mezőgazdasági Felszereléseket Gyártó Ipari Szövetkezet, Debrecen, Hatvan u. 58.

Lótenyésztő és sportlovas szakmunkástanulónak

az általános iskolát az idén befejező, de 16. életévüket be nem töltött fiúkat

FELVESZ A BÁBOLNAI MEZŐGAZDASÁGI KOMBINÁT KÖZPONTI GAZDASÁGA

A felvett tanulók kollégiumi elhelyezést és teljes ellátást kaptak.

JELENTKEZÉS

személyesen, vagy levélben, az oktatási osztályon. Cím: 2943 Bábolna

Az Agrártudományi Egyetem kollégiuma takarítónőt vesz fel, szerződéssel. Jelentkezés a kollégiumban.

A Volán 21. sz. Vállalat f. év július végén bentlakásos személy- és tehergépjárművezető-képző tanfolyamot indít Siófokon, melynek költségeit a vállalat fedezi. A tanfolyam ideje alatt 1300 Ft segédgépjármű-vezetői bért, valamint teljes ellátást biztosít. A résztvevőket a tanfolyam befejezésével az ország egész területén változó munkahelyeken kívánjuk foglalkoztatni. Jelentkezhet 8. ált. iskolát végzett, tizennyolc életévét betöltött, katonai szolgálatot teljesített, vagy felmentett fiatal. Jelentkezés személyesen a Volán 21. sz. Vállalat személyzeti és oktatási önálló osztályán, július 15-ig kedden és pénteken 8—16-ig, valamint levélben 1052 Bp. V., Haris köz 6. IV. em. Levélben közölje adatait és lakhelyét.

A Tiszántúli Talajjavító és Talajvédelmi Vállalat Hajdú-Bihar megyei irodája 1975. július hó folyamán nehézerőgép-kezelői tanfolyamot indít. A tanfolyamon a képzési idő 3 hónap. A tanfolyam kezdete: 1975. július 20. Tanfolyam idejére 1500 Ft keresetet biztosítunk. Jelentkezés feltétele: 18 életév és 8. általános iskolai végzettség. Jelentkezés helyet: Debrecen, Simonffy u. 57.

A Debreceni Állami Gazdaság most induló üdítőitalt gyártó üzeméhez borász szakmunkást, a gépsorhoz női és férfi dolgozókat, takarítónőt keres felvételre. Jelentkezni lehet a gazdaság ipari és kereskedelmi osztályán. Borzán Gáspár u. 90. Konzervgyárral szemben.

Kőműveseket, esztergályost, segédmunkásokat felvesz a Bőripari Vállalat. Jelentkezés Debrecen, Vágóhíd utca 3. szám.

MAGYAR GÖRDÜLŐCSAPÁGY MŰVEK FELVÉTELRE KERES

férfi betanított és segédmunkásokat

Jelentkezni lehet MGM DEBRECEN, Szabadság útja 113. munkaerő-gazdálkodási csoportnál.

Férfi betanított gépmunkásokat három műszakra és segédmunkásokat egy műszakra azonnal felveszünk. Műanyag Ipari Szövetkezet, Debrecen, Böszörményi út 57.

Gyermekkocsi gyártáshoz fémcsiszoló szak- és betanított munkásokat, betanított esztergályost, sajtoló gépekre gépbeállítót és férfi betanított munkásokat felveszünk. Jelentkezés Vígkedvű Mihály utca 50. szám alatt a telepvezetőnél.

A Vízkutató és Fúró Vállalat üzemvezetősége, Debrecen, Monostorpályi út 29. felvesz közgazdasági technikumot végzett, vagy érettségizett fiatal nőt adminisztratív munkakörbe, továbbá villanyszerelőt, telepi rakodómunkást és változó munkahelyre segédmunkásokat és gépkezelőket. Jelentkezni lehet a vállalat munkaügyén, szombat kivételével.

Felveszünk géplakatos, esztergályos, fúvó-festő, asztalos szakmunkásokat, kiemelt munkára kőműveseket, 18 éven felüli munkavállalókat betanított esztergályos és gépmunkára. Jelentkezés Budapesti Mezőgazdasági Gépgyár debreceni gyára, Híd u. 4., munkaügy.

Gyors- és gépírót, segédmunkásokat felvesz a Hűtőház, Diószegi út 3.

A Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat felvételre keres asztalos, vasbetonszerelő, ács, szigetelő, víz-

Külön bejáratú szoba kiadó. Keresszegi út 41/A, Csapókert.

Külön bejáratú bútorozott szoba, fürdőszoba-használattal kiadó. Tanácsköztársaság útja 41. IV. 17.

Két fiatalembernek külön bejáratú bútorozott szoba, fürdőszoba-használattal kiadó. Burgundia u. 18. III. 12.

ÁLLÁS

Fiatal nőt kézi munkára felveszek. Mézeskalácsos, Fürst Sándor u. 67. sz.

JÁRMŰ

Kárpitozott garnitúra (négyszemélyes rekamié, 2 fotel) és „Favorit tv" eladó. Érdeklődni lehet: Dusa Lőrincné, Vénkert, Ibolya u. 23. II. 25. (16—19 óráig.)

Piros műbőr kanapé, 2 db műbőr székkel, kis asztallal eladó. Vígkedvű M. u. 33., Nagyék.

Mindenféle szép bútor vétele és eladása. Arany János u. 13.

Diófurnéros, 3 darabból álló szekrénysor, dohányzóasztal, hármasszekrény, korall színű festett kombinált szekrény, rekamiéval eladó. Kardos u. 29.

Szép faragású régi ebéd-

HIRDETÉSEK díjszabása

1975. VI. 11. 21.30 TV.
MT-vné-
Művészeti magazin

Ferenczy Béni szobrászművész

- Egy akvarel. Érdekes, hogy mennyire jól meglátszik a képen, hogy milyen erőteljes szobrászrajzok, szobrász akvarelek ezek. Nagyon kedves témája Ferenczi Béninek a fiú akt. Miklós fiáról készitette ezeket a tanulmányokat. Ez pedig a Játszó fiúk, amelyek igen közismert. Itt mindjárt össze is vethetjük a képet az akvarelt, amit ugyancsak Ferenczi Béni készitett. Egy korábbi változat.

- Tükörképes változatban látjuk a kompozició másik oldalát.

- Igen. A múzeumnak a munkája, amely mindig azt jelenti, hogy valami újdonságot érdekességet találhatunk Szentendrén, nem fejeződik be azzal, hogy ezt a szép kiállitást nyitva tartják lá-

togatóknak egész tömege keresi fől hét végén, de hétközben is folytatódik.

8 FORINT

új

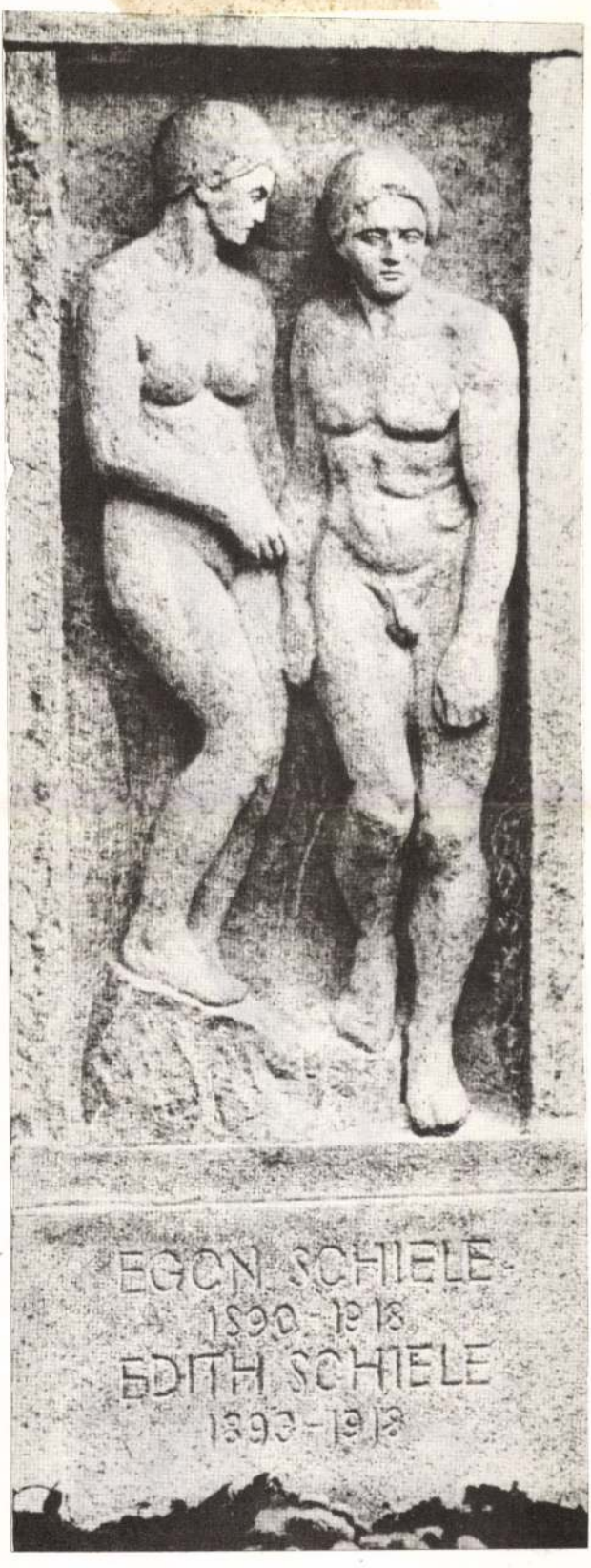
EGON SCHIELE
1890 - 1918
EDITH SCHIELE
1893 - 1918

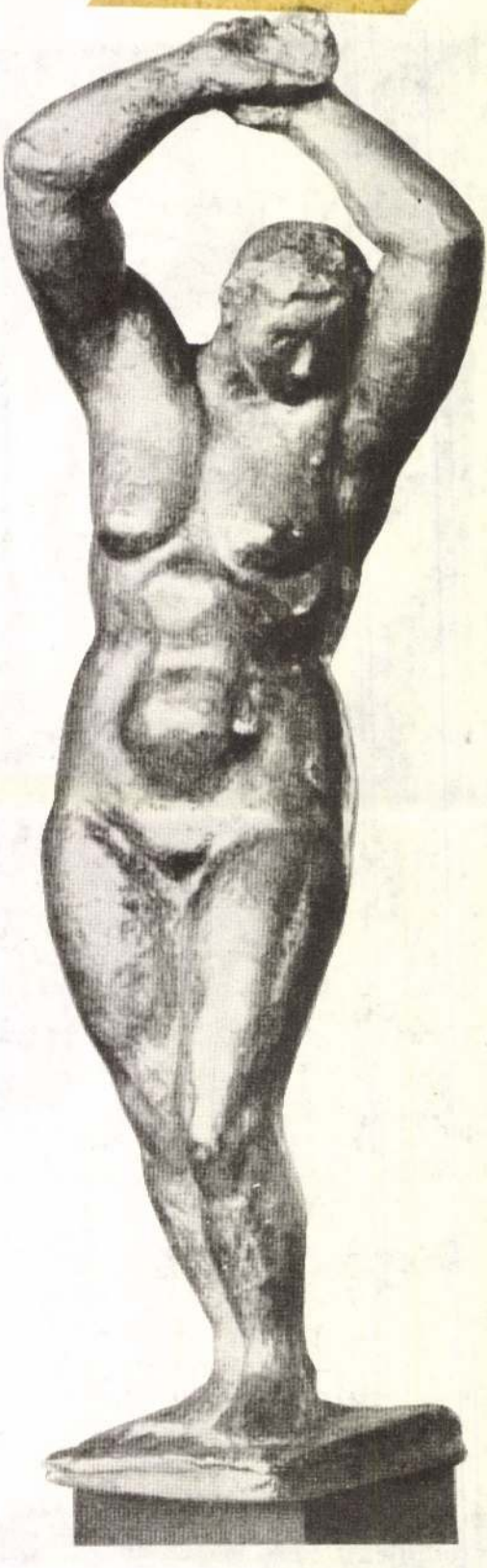

Ferenczy Béni

Uj Irás 1975/7

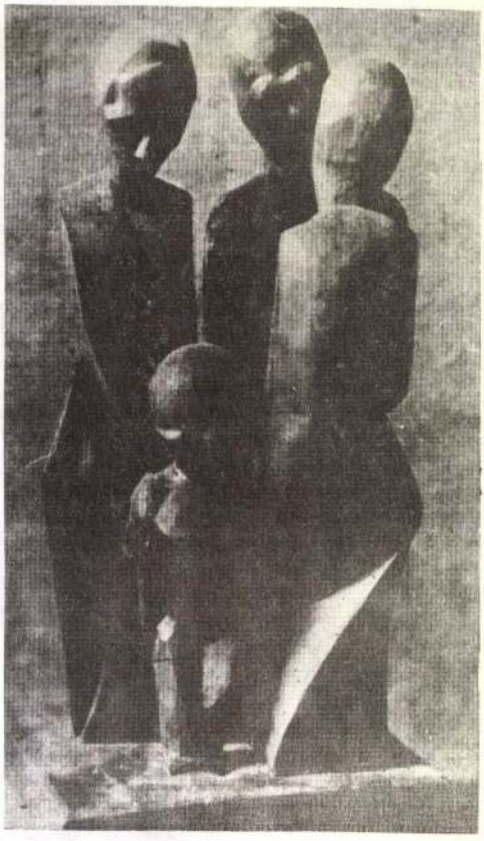

7
XV. ÉVFOLYAM
1975 JÚLIUS

új írás

IRODALMI MŰVÉSZETI ÉS KRITIKAI FOLYÓIRAT

Ferenczy Béni [redacted]

Uj irás 1975/7 boritó Atalanta, Szent György

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAPTÁJÉKOZTATÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726
1975 JUL

Új Írás

Ferenczy Béni

1021

7

XV. ÉVFOLYAM
1975 JÚLIUS

IRODALMI MŰVÉSZETI ÉS KRITIKAI FOLYÓIRAT

Ferenczy Béni
Budapest 1975 szeptember

A posta épülete
a József Attila lakótelepen

sóét 1909-ben fejezték be. Az összes férőhely 1500 ágy. A klinikákon évente 24—25 000 fekvő és 250 000 járóbeteget kezelnek. Az elméleti tanszékek és intézetek részére a Semmelweis Orvostudományi Egyetem jelenleg a Nagyvárad téren építtet egy 23 emeletes toronyházat.

A 93. szám alatt találjuk az Igazságügyi (korábbi nevén Törvényszéki) Orvosi Intézetet; a Nagyvárad téren a Munka- és Üzemegészségtani Intézetet, a Kardiológiai Intézetet, a József fiúárvaház mellett pedig az Akadémia Kísérleti Orvosi Kutatóintézetét.

Gyárak

Az Üllői úton régen több kisebb és három nagyobb gyár működött, köztük a legrégibb a Braun testvérek 1839-ben alapított ecetgyára (a 60. szám alatt). Később kibővült rum- és likőrgyártással, népszerű terméke volt a Hubertus likőr. A századforduló idején 80—90 munkással dolgozott. 1948-ban államosították, épülete 1956-ban elpusztult.

Gschwindt Miksa üzeme volt az első szeszfinomításra berendezett magyarországi gyár. 1856-ban kezdte meg működését a József körút sarkán. Élesztőt, rumot és likőrt is előállított, 250 munkást foglalkoztatott. A tulajdonos az épület első emeletén 40 kádas szénsavas és vasas fürdőt rendezett be, sőt Orzevenszky Károly orvos receptje szerint tengervízből, malátából és különféle sókból különleges gyógyvizeket is kevertek. A szeszfinomítót a húszas évek elején az Ipar utcába helyezték át; Ferencvárosi Likőrgyár néven ma is fennáll.

Thék Endre asztalos kisüzemét (a 66. szám alatt) a nyolcvanas évek közepére 270 alkalmazottal dolgozó nagy bútorgyárrá fejlesztette. Eleinte főleg kastélyok, villák számára szállított berendezéseket; később falemezeket és zongorákat is gyártott. Jó minőségű termékeit aránylag olcsón árulta; ezt azért tehette, mert híres, azaz hírhedt volt a munkáskizsákmányolásról. Alkalmazottai emiatt sokat sztrájkoltak, az 1904-es tavaszi sztrájk hat hétig tartott.

A munkásmozgalmi emlékek között említsük meg a 34. számú házban levő asztalosműhelyt. Itt alakult meg 1886. február 9-én az Általános Munkásegylet. Sokan léptek tagjai sorába, a következő esztendőben már több ezer résztvevővel rendezett munkástüntetéseket.

Ma az Üllői úton egy nagyobb gyárat találunk: a Körmöcbányáról a fővárosba helyezett Állami Pénzverőt. Jelenlegi helyére, amely eredetileg lovassági laktanya volt, 1926-ban költözött. A nagy kapacitású üzemben 1800-an dolgoznak. Pénzérméken kívül fém dísztárgyakat, díszgombokat, érmeket, bizsu-cikkeket, híradástechnikai félgyártmányokat állítanak elő, sőt 1968 óta gyémántcsiszolással is foglalkoznak.

Múzeumok, mozik

Az 1872-ben alakult Iparművészeti Múzeum modern acélszerkezetű palotáját az Üllői út 33—37. szám alatt 1893—96-ban építették fel, magyaros szecessziós stílusban, Lechner Ödön és Pártos Gyula tervei alapján. Díszítése különböző, magyar-népies és hindu-izlám elemeket olvaszt harmonikus egységbe. Burkolóanyaga sokszínű pirogránit és Zsolnay-majolika. Különösen szép az üveggel fedett nagy kiállítócsarnok. Gazdag anyagát, az ötvös-, kerámia-, textil-, bútor-, órás- és könyvkötőipar remekeit, alkalmi kiállításokon mutatja be. Ritkaságai közé tartozik a XVIII. századi kőszegi patika, a sümegi püspöki palota könyvtártermének berendezése, a XVII. századi sólyi templomkarzat, továbbá a maksai és töki református templom festett mennyezete.

A 24-es számú házban az evangélikus teológiai akadémia mellett az Országos Evangélikus Könyvtár és Levéltár kapott helyet, 110 000 kötet régi magyar könyvvel, Luther eredeti végrendeletével és sok más ritkasággal.

Az 1020 néző befogadására alkalmas Corvin filmszínház a Gschwindt gyár helyét foglalta el. Ez volt az első világháború után az első nagyobb építkezés. Takarékosságból nemes anyagokat (márvány, faburkolat) nem használtak, de ízléses, szolíd kivitelben készítették, kazettás mennyezettel. Hasonló nagyságú, de egészen dísztelen a Ludovika lovardájából átépített Alfa mozi. A Kálvin tér közelében levő szép Vörösmarty mozi a metró építkezése miatt jelenleg zárva van. A filmbarátok kedvéért említsük meg, hogy a főváros legújabb filmszínháza, a Pest-Buda a József Attila lakótelepen nyílt meg, a centenárium évében.

Parkok, szobrok

Az út két szép parkja közül a régebbit, az Orczy kertet három majorság helyén létesítették. Az első fákat 1790-ben ültették. 23 hektáron romantikus parkrészletek, virágágyak, nagy pázsit, tó, szökőkút, üvegházak, barlang, kerti pavilonok tették a kertet a régi Pest egyik legszebb látványává. 1830-tól állandóan pusztul, területe 14 hektár alá csökkent, legnagyobb részét lezárták a közönség elől. (Sorsát, jelen állapotát, jövőjét a Budapest 1974. augusztusi számában egy érdekes cikk tárgyalta.)

A 112 hektáron elterülő Népligetet a kiegyezés után kezdték beültetni. A szegényebb néprétegek szórakoztatására szánták, az 1910-es évek elejétől sokak által látogatott mutatványos bódék működtek benne, ez volt a városligeti mellett a második „vurstli." A Népliget régen gyakran volt sztrájktanya, itt rendezték a május elsejei felvonulásokat is. Északi részén sportpályák vannak, a hatvanas években ródli-, valamint autó- és motorversenypályát is építettek benne. Hosszú ideig elhanyagolták; rekonstrukciója, üdülő- és kulturális központtá kiépítése most van folyamatban. A Vajda Péter utca és a Tinódi-szobor közti része kis hazai botanikuskert. A főváros centenáriuma alkalmából minden megye a reá legjellemzőbb növényekből kis parkrészletet alakított itt ki, s ezeket szobrászati alkotásokkal díszítette.

Az emlékművek közül elsőnek a régi Budapest egyik legismertebb szobráról kell beszélni: a Kálvin téri Danubius kútról. Ybl Miklós tervezte, szimbolikus alakjait — középen a magasban a Duna, lent oldalt a Tisza, Dráva, Száva — Feszler Leó készítette. Az ostrom alatt nagyon megsérült, szobrait Győri Dezső faragta ki újból. Jelenleg az Engels téren áll.

Az Iparművészeti Múzeum előtt találjuk az épület tervezőjének, Lechner Ödönnek a szobrát, Farkas Béla alkotását. A II. számú szülészeti klinika előtt állították fel az első világháborúban elesett orvosok emlékművét, Horvai János művét. Közelében látható a Tanácsköztársaság vezetőinek emlékműve, amelyen Kun Béla, Landler Jenő és Szamuely Tibor alakját Farkas Aladár, Herczegh Klára és Olcsai Kiss Zoltán mintázta meg.

A Népligetben, a József Attila lakótelepen és másutt még több mint egy tucat kisebb-nagyobb alkotásban gyönyörködhetünk. Egy részük régebben a város belsejében állt; Bezerédi Gyula Tinódi-szobra például a Blaha Lujza térről került a Népligetbe.

Közlekedés

A főváros első lóvasúti vonala a Váci úton át Újpestre vezetett. Másodiknak az Üllői úton indították meg a forgalmat, 1869. január 30-án. A végállomás először a Ludovikánál volt, később meghosszabbították a vonalat az Orczy úton át a Józsefvárosi pályaudvarig. A század végén villamosították, ekkor közvetlen kocsik jártak innen egészen a Zugligetig. A Nagyvárad tértől a kispesti Kossuth térig eleinte — 1887-től — keskeny nyomtávú gőzvasút közlekedett. Később, amikor Kispest és Szentlőrinc benépesedett, normál síntávolságra építették át, villamosították és meghosszabbították a vonalat a vecsési határig.

A gyorsan szaporodó személy- és teherautók miatt a forgalom — a főváros többi részéhez hasonlóan — az Üllői úton is egyre több nehézségbe ütközik. Különösen a villamosok lassúsága miatt hangzik el sok jogos panasz. E téren nagy változást jelent majd az észak—déli metróvonal, amelynek első szakasza 1976 végén megnyílik. Ekkor majd lehetővé válik a felszíni villamosforgalom megszüntetése a Kálvin tér és a Nagyvárad tér között.

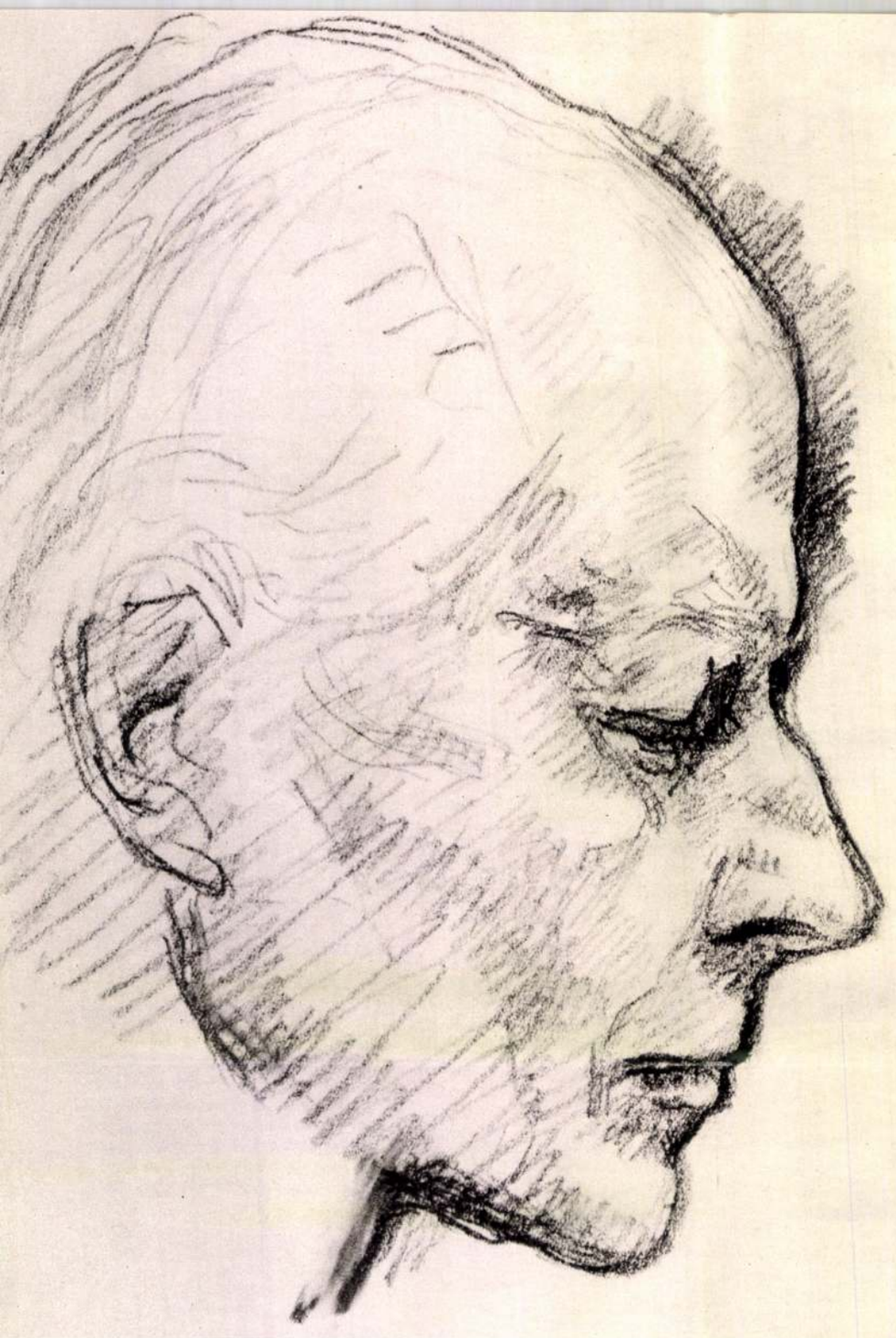

Ferenczy Béni: Bartók (1936, ceruzarajz)

BARTÓK BÉLA EMLÉKEZETE

A New York-i rádió 1945. szeptember 26-án, szerdán este jelentette, hogy Bartók Béla, a nagy magyar zeneszerző aznap délben, a New York-i Westside Hospitalban, hosszú szenvedés után elhunyt.

Nagy László:

Bartók és a ragadozók

Nem az erdő, nem a levegő meg a víz remek királyai, nem ezek a vadak ólálkodnak és őrjöngnek a szívünk körül. Hajunkat oroszlánsörénnyel elkeverni veszélytelenebb, mint megértően pillantanunk az emberségéből kivetkőzött lényre. A század éghajlatában ez a legnagyobb ragadozó ijesztően elszaporodott, szaporítva a fondorlatos intézményeket, megfosztva hivatásuktól a tündöklő találmányokat. A traverzerdők, a kábel-dzsungelek, a műanyag-habok felett sugárzik ez a szégyentelen fajta, s míg önmagát reklámozza mint morált, mint elérhető üdvösséget: új ragadozókat toboroz, új áldozatokat kaparint magának. Mert századunk emberét a képmutató ragadozók bűvölik. E fordított orfeuszi helyzetben az édes muzsika csak azt jelentené, hogy velük parolázol. Már a fiatal Bartók azt mondja: Nem! Se álerkölcs, se álművészet. A szívdöglesztő álarcokat zenéje acélujjaival tépi le. Mert emberi fenség: eleve idegen tőle a marakodás. Új ritmikájú Sárkányölő — mondanám, de ez a szimbólum föltételezi a programos harcot. Bartók öntörvényű konok csillag. Nem készül semmiféle leszámolásra, nem keresi a gátló és gonosz hatalmakat, de találkozik velük, de gyémántfejjel beléjük ütközik mindig. Így süvít a pályán végzetesen, de mint művész, diadallal. Élete volt keserű is, csömörös is. Menekült volna a grönlandi cethalakhoz, a Tűzföld ércein bőgő vadak közé. Mégis azt mondja: Nem! Az ember nem adhatja meg magát. Se a hatalmas bánatnak, se bármilyen „dögvész-országnak". Az ember szerelmével s férfias haraggal ment a halálba. A ragadozók pedig a sírig követték. Elhengerített kövénél megsebezve a zenétől vinnyognak és átkozódnak ma is, és nem bírnak szabadulni tőle soha. Nekik Bartók az elkerülhetetlen sorscsapás. Nekem példa és megváltás, mint a legfényesebb árvák: Ady és József Attila. Őt látom a magasban, fehéren izzó haját, a sztratoszférát legyőző szemeit. Tenyerében óra: méri és ellenőrzi a Mindenség zenéjét.

(1963)

1021

ÁRA 8 FORINT

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

19731 19

Esti Hírlap

Ferenczy Béni

Bemutatkozom...

1973/1

Megjelent a Műgyűjtők című folyóirat legújabb száma. A műbarátok és a műkereskedelem szép kivitelű könyvújsága gazdag tartalommal örvendezteti meg az olvasóit. A folyóirat egyik legérdekesebb cikke *Ferenczy Béni* kiadatlan önvallomása. 1956 tavaszán az egyik csehszlovák építészeti folyóirat rövid önéletrajzot kért a Prágában tartózkodó Ferenczy Bénitől. E felkérésre íródott német nyelven a Bemutatkozom... című kis önportré. Ferenczy Béni özvegyének tudomása szerint az Önvallomás végül is nem látott napvilágot, minthogy a folyóirat rövidesen megszűnt. A művész egyéniségét, gondolkodását, életútját híven megvilágító dokumentumot most a Műgyűjtő legújabb számában olvashatjuk. A folyóirat *Vaszary-műveket mutat be* Keleti Andor gyűjteményéből, a mai magyar iparművészet legújabb termékeiről közöl fotókta, valamint az Iparművészeti Főiskola végzős növendékeinek diplomamunkáiról bírálatokat. A 29. képaukció különleges darabjait is bemutatja az olvasóközönségnek.

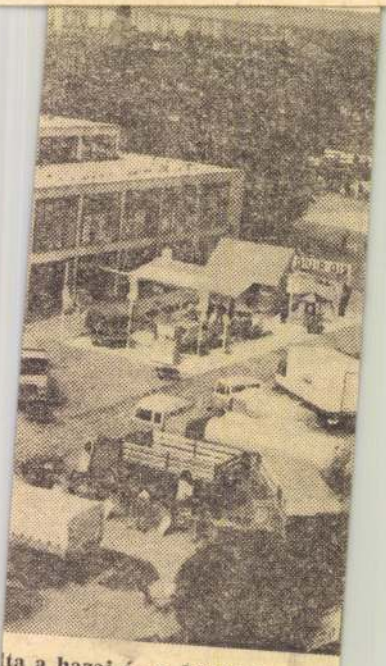

lta a hazai és a külföldi kiállí
osról készült. (A BNV-ről össz

1021

Ferenczy Béni

1972. X. 7. 16.00. /11/ V.

168 óra

- Hagyomány. Október például már hagyományosan múzeumi, műemléki hónap. Ebben az esztendőben 213 új, állandó, vagy időszakos kiállítás nyilik. A Múzeumi Hónap kaposán indult múzeumlátogatásra, Győrffy Miklós.

- Ezösássa meg nekem a Kedves Hallgató, hogy Ádámnál, Évánálú kezdem, de érdemes pontról pontra, elsorjázni a dolgot. Szerkesztőm megbizott, hogy a Múzeumi Hónap alkalmából hozzak egy riportot a múzeumokról. Ismerván a régészeket, művészettörténészeket, ugy tondoltam, hogy ünneprontás lenne, őket megszólaltatva végighallgatni a zt a sok, legtöbbször okkal aggódó nyilatkozatot, amiben elmondják, hogy milyen kevés a pénzük vakálat javitására, segédmunkások alkalmazására, na és pesze ujabb műtárgy vásárlására. Aztán eszembe jutott Szentendre, ahol

alig egy hónapja avatták nagy dobbal, a Ferenczy Múzeum szemre igen mutatós új szárnyát. Itt a józ téma gondoltam, és utnak eredtem. A bejelentés nélkül érkezők sorsa a várakozás. De hát egy múzeumban ez nem nagy dolog, legfeljebb nem az enterju után, hanem előtt néz szét a vendég. Az ujságban is az érdekesnek igérkező cikket , riportot olvasom utoljára. Itt is a még nem teljes, de igy is nagyon értékes Ferenczy gyüjteményt hagytam a végére, először a régi szárnyba mentem. Értetlenül álltam a tisztára sikált pallón, és néztem a frissen festett falakat, mert a körbefutó léceken kivül más nem volt a termekben. És az épitőipar jutott az eszembe, no meg a határidő. A múzeum fiatal munkatársa, régi ismerősöm itt talált rám, és kissé kedélyesen, kissé szégyenlősen azt mondta, hogy ő majd megmagyarázza a dolgot, persze, hogyha köztünk marad, és egy szót sem szólunk róla. Egy hónapja ugyanis egy papirt kapott a főnökétől, amelyben ugyanis az állt, hogy senkinek, semmiről nem nyilatkozhat. Egyébként egészséges felnőtt, diplomás fiatalember, aki rendszeresen publikál rangos folyóiratokban. Ugy látszik, hogy csak a nyilatkozatokra kiskoru. Egy szót se szóljon, még négyszemközt sem, tiltakoztam, a világért sem kockáztassa ebben a státusz szegény szakmában az állását. A Ferenczy gyüjtemény természetesen a várakozásomnak megfelelően igen szép volt. Persze nem tudom, hogy sokan, és sokáig gyönyörködhetnek-e a festményekben, mert a fütőtesteket Morbid szellemességgel a képek alá épitették be, és hogyha jól szuperál a fütés, megolvad a festék. Egy másik teremben Ferenczy Béni csodálatos grafikai lapjai, szinte eltün-

nek a cifra eredetü faburkolaton, ami jól lehet, sok ezer forintba került, teljesen feleslegesz . Nem beszélve a kintrjól jól mutató nagy üvegtáblákról, amelyeknek gondosan kimódolt váltakozása a falfelületekkel képitészetileg értő, müvészi tervezőre vall, ám figyelmen kivül hagy igaz, csak helmi gyakorlati szempontokat. Jelesül azt, hogy az üvegre nem lehet képet akasztani és itt emlékeztetnék arra , hogy volt az utóbbi időben mütárgylopás Magyarországon. Érthető, hogy ezekről kérdeztem az időközben megérkezett igazgatót. Már az első mondata, nagyon érdekes volt. Kérem, én elmondom, ha megigéri, hogy nem hozza nyilvánosságra. Egyébként nem nyilatkozom. Tehát a beosztott nem nyilatkozhat, és a főnök nem nyilatkozik. És ezzel, hogy elektromoc példával éljek rövidre zárták a sort. Ilyenkor jobb, hatásosabb csaküz nem lévén, jön a meggyőzési kisérlet. Hogy esetleg mégis, hiszen valaki hibás. 8 millió forintos értékről van szó. Sőt, pénzben kifejezhetetlen erkölcsi értékekről, és igy tovább. Az eredmény, " obskurás " magyarázatok , titokzatos félmondatok, és amikor az ember már nem lát a ködtől, kap egy, vagy több ujabb nevet, amelyen fő illetékest, akit felkeresni már sem ideje, sem kedve nincs, mert lehet, hogy ott egy ujabb nevet kap, és de minek folytassam ? Az igazgató azért mondott nagyon érdekes dolgokat is, de az igéretem kötelez, hogy ezt magamban tartsam. Igy csak én lettem valamennyire tájékozottabb, és a Múzeumi Hónap szegényebb egy kiállitással, no meg Szentendre egy igazán j ó múzeummal.

- A világért sem szeretnék az ünnepi hónap alkalmából ünnepron-

~~tódkozni,~~

tó lenni, így hát az előz kiállitás kapcsán gyorsan megjegyezném, hogy ami a műemlékvélmet illeti, az emlitett kiállitáson azért éjszakára mindig gondosan leveszik a képeket, így a fütőtestek melege csak napal árt, és most már végleg félre az n irónikus ~~[illegible]~~ évődéssel, milőtt még fejbe vágnak, a múzeum ügy októberi számvetésében az is megtalálhatjuk, hogy ebben az esztendőben, újabb 10 %-hal nőtt a látogatottság. Az esztendő végére 8 millióra számitanak. Ez nagyszerü adat. Azt is megtudhatjuk, persze, hogy a látogatók többsége, a 18-tól 50 évig terjedő korosztályból tevődik ki, és végül azt, hogy több férfi látogatja a múzeumokat, mint nő. Ezen el is gondolkodtam, mig nem Dénes Mária szerkesztőnénk megmondta, hogy a férfiak jobban ráérnek.

Ferenczi Béni

VÁSÁRHELYI TÁRLAT

Tíz éve, 1954-ben nyílt meg az első Hódmezővásárhelyi Őszi Tárlat, és az azóta minden évben megnyíló kiállítás a város és a művészet életének megszokott és várt eseménye lett. Az idén a Magyar Nemzeti Galéria rendezett kiállítást a Hódmezővásárhelyen élő és a Művésztelephez kapcsolódó művészek munkásságáról. Ez az idei az elmúlt tíz Őszi Tárlat legjellemzőbb műveit mutatja be. Az alkotások a művészeti kifejezési formák sokféleségét tükrözik, egy alapvető vonásuk azonban közös — és ebben a mai vásárhelyiek méltó utódai Tornyaiéknak — valamennyi mű meggyőzően sugározza az ember és a táj szeretetét.

Ferenczy Béni: A kis alpinista

(ki így ismeri őket: handle), s ami már olyan kacat, hogy nekik se kell, az az ócskáspiacra jut, ahol tulajdonosa sózza annak a nyakába, akinek sikerül. De egyre kevésbé sikerül, mert egyrészt a selejtes holmi már senkinek se nagyon kell, másrészt a Bizományi Áruház kultúráltabb körülmények között és megbízhatóbban ad-vesz. Az ócskáspiac pedig egyre jobban kiszorul a városból. A Teleki térről ez Ecseri útra, onnan pedig még messzebb...

Mert lassan kiszorul minden, ami idejét múlta, felesleges. Vagy átalakul. Mint a zálogház, ez a félelmetes, ez a valaha szégyelni való intézmény, amely valóban kiérdemelte a keserű elnevezést: »a remény utolsó kikötője«. Megőrző és gyorskölcsön-intézmény lesz belőle. Hasznos, célszerű átmeneti kikötő bizonyos időjárási és pénzzavarok ellen.

B. P.

a mai nő modern öltözködése, a tűsarkú cipő kopogása. Az ősz a legszebb Budán és a budapesti divat legújabb őszi-téli modelljeit e szép, romantikus környezetben mutatjuk be.

A ház műemlék. Az utca macskaköves. A cipő tűsarkú. A háromrészes őszi komplé aprókockás terylénanyagból készült, fekete bőrgombokkal díszítve. A kalapdivat újdonsága: a kendő-kalap

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR IFJÚSÁG

Ferenczy Béni

1971 OKT 29

Biennálé

1021

Változatos anyaggal nyílt meg a Műcsarnokban az I. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé. 22 ország 94 művészének 527 művét láthatjuk — meglehetős zsúfoltságban — a tárlaton, amely egyben Ferenczy Béni emlékét is idézi az első teremben elhelyezett rajzokkal, plakettekkel, kisplasztikákkal. A biennálén kiadott tíz, egyenként 40 ezer forintos díj közül egyébként kettőt magyar művész kapott: Kiss Nagy András és Somogyi József. Az anyagról félórás kisfilmet forgatott és azt november 13-án mutatja be a Televízió. Képünkön az egyik magyar díjazott, Somogyi József alkotása: Fáradt bohóc.

* * * * * * * * * * *

zakat, szállodákat és sj
A Komszomol központ
raiban egyszerre tízeze
henhet. A szovjet ifjús
galmi vállalata, a Szpu
ság 300 szervezetével t
tot. Az utóbbi négy esz
ezer külföldi fiatal jár
unióban, és mintegy 200
fiatal utazott külföldre.

A Legfelső Tanácsba

A Komszomol nevelő
középpontjában a társad
áll. Az ifjúsági szövetsé
talok hamar megtanulj
köz gondja az egyén gc
közösség öröme mindenl

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP

Ferenczy Béni

1971 NOV 28

Anya gyermekével

Ferenczy Béni szobra (1926)

áralapító

Somogy vármegyére"

zsef: Ödön öcsém (1906).

c) köteles a megye a műgyűjteményt évenként legalább 5000 (ötezer korona értékű képpel gyarapítani, mely képek minden alkalommal olyan fiatal magyar festőművészekről szerzendők be, akik

Ferenczy Béni

1021

I. nemzetközi kisplasztikai biennálé

Látogatás a Műcsarnokban

Somogyi József díjat kapott alkotása: Fáradt bohóc.

Október 16-án nyílt s november 28-ig tekinthető meg a Műcsarnok termeiben az I. nemzetközi kisplasztikai biennálé. A kiállításra 22 ország százhat művésze több mint 500 alkotással jelentkezett. Az 1. számú teremben, mintegy „bevezetőként", Ferenczy Béni életművéről kapunk tájékoztatást, 75 alkotásán kísérve végig pályáját.

A látogatót egy tájékoztató tábla fogadja, amelyen a kiállítás tíz díjának odaítéléséről értesülhetünk. Ezzel szinte fel is keltik az érdeklődést egyes művészek, sőt egyes országok művészete iránt. A díjazott művészek: O. Abolina (Szovjetunió), M. Bill (Svájc), L. Minguzzi (Olaszország), E. Panourgias (Görögország), P. Serrano (Spanyolország), M. Stefanescu (Románia), F. Wotruba (Ausztria), C. Zitman (Venezuela) és két magyar alkotó, Kiss András és Somogyi József.

Belépve a terembe, ahol Ferenczy Béni munkái láthatók, úgy érezzük, hogy a kiállítók nemes szándéka, mellyel egy ilyen jelentős tárlat keretén belül akartak megemlékezni, egyik legkitűnőbb mesterünkről, jó elgondoláshoz vezetett: a kiállítás két része mintegy kiemeli, hangsúlyozza egymást.

A Ferenczy-teremből hirtelen egész más világba lépünk, amikor a biennálé tulajdonképpeni első termébe érünk. Talán azért e furcsa érzés, mert a helyiség az Amerikai Egyesült Államok művészeinek alkotásaival várja az érdeklődőket, s mindvégig úgy érezhetjük, hogy ez az a világ, amely a mi alkotószemléletünktől és egyáltalán világlátásunktól a legtávolabb esik. A modern művészet formáira az egész művészettörténet folyamán a legnagyobb a társadalom hatása. Egyik korban sem játszott talán még ennyire szerepet a művészetek alakulásában a politika mint éppen a mi korunkban, a jelenlegi történelmi helyzetben. S miként az amerikai életritmus idegen számunkra, így kissé idegennek érezzük művészeik kifejezésmódját — legalábbis itt bemutatott néhány alkotásuk tükrében. Bár általánosítani itt sem helyes, mivel figyelemre méltó és érdekes munkák éppúgy akadnak az ő művészeik között is, miként más országok, például Ausztria, vagy Finnország és sorolhatnánk még — kiállítóinak plasztikái között lelhetünk, s nem is kell nagyon kutatni utánuk, túlhajtott, erőltetett kompozíciót.

De túlkapások mindig voltak, s lesznek is. Figyelmünket inkább az arra érdemesebb, s a kiállításon gyakoribb, kiváló alkotások felé fordítsuk. A majdnem hatszáz alkotás közül természetesen nem vállalkozhatunk arra, hogy a kitűnő munkákat kiemeljük, hiszen az unalmas leltárrá válna. Meg kell azonban említeni, hogy rengeteg olyan alkotás van, amely tanít, gondolkodtat, nevel, s maradandó élményt ad a látogatónak. S itt nem kis büszkeséggel jegyezhetjük meg, hogy hazai művészeink olyan alkotásokkal szerepelnek itt, a Műcsarnok termeiben, hogy megállapíthatjuk: nem véletlen, hogy éppen mi, magyarok kezdeményeztük a kisplasztikai biennálé létrehozását. A magyar teremben hosszan nézelődhetünk: mindig találunk új és új mondanivalót; újra és újra mély benyomások érhetik a nézőt.

Talán nekünk, magyaroknak azért sikerült ilyen jól ez a kiállítás, mert a már szokásossá vált pécsi biennálé, amely a magyar művészek előtt immár évek óta lehetővé teszi, hogy rendszeresen egy jelentős fórumon jelentkezhetnek kisplasztikáikkal, kialakított egy olyan szemléletmódot, amely lehetővé teszi a kiváló alkotások megszületését, s így ezek kiállítását is.

Reméljük, hogy a jelenlegi tárlattal nyíló nemzetközi biennálésorozat a pécsihez hasonlóan szép eredményt hoz majd. S abban is bízunk, hogy a hazai bemutatókhoz hasonlóan e tárlatoknak sem csak a hivatalos körökben lesz visszhangjuk s kimutatható eredményük. Amint azt már az első pár nap nagyfokú látogatottsága sejteti: a közönség is megkapja a tárlattól azt az élmény- és ismeretanyagot, amit várt.

Ha pedig ez így van, akkor a kiállítás elérte célját.

Chikán Bálint

Népújság

1961. november 3., szerda

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
NÉPÚJSÁG
Eger

Felnőni az ig

A gyöngyösi Felsőfokú Mezőgazdasági Technikumban ez volt az első olyan tanfolyam, amelynek hallgatói valamelyik mezőgazdasági üzem középvezetői karához tartoztak. A tanfolyam ideje alatt a kollégiumban laktak, a hat hét alatt nemcsak elődásokon vettek részt, hanem gyakorlati foglalkozásokon is, majd a kijelölt időszak leteltével a vizsgabizottság előtt számot is adtak ismereteik gyarapodásának mérétkéről.

A kezdeményezés sikerét szerették volna lemérni a tanfolyam szervezői is. Az intézet igazgatóhelyettese, Taba Vilmos tehát kérdőívet adott közre. Ezeket aláírás nélkül adták vissza a hallgatók. Válaszaik tehát feltehetően őszinték voltak.

Általában elégedetten nyilatkoztak a tanfolyamról, bár nem rejtették véka alá, hogy túlzottan nem tapsoltak az örömtől, amikor ráadták a fejüket a számukra is szokatlan továbbképzésnek erre a formájára. Minősítették a tanfolyamot osztályzattal is, aminek az általga 4.6-ot tett ki. Figyelemre méltó!

Javasolták, hogy a jövőben az állattenyésztésben dolgozó brigádvezetőket vigyék el a húsfeldolgozó üze gyék lehetővé, ho vehessenek az állat sánál, minősítésük kor azokat a ter ből a kereskedelem átveszi. Szívesen ellátogattak volna akár határainkon túli gazdaságba is, hogy a fejlett módszerekkel ismerkedhessenek.

Ahogy Somodi Miklós, a továbbképzéssel megbízott tanár mondta, ezeket a kívánságokat a későbbiek során figyelembe fogják venni. Mint ahogy szükséges a tanfolyam számára az írásos anyagok, a jegyzetek elkészítése is, hogy az ismeretek rögzítését megkönnyíthessék. Bár a brigádvezetők most saját maguk voltak kénytelenek emlékeztető vázlatot csinálni az előadásokról, még ez a nehézség sem riasztotta el őket, és nem rontott a beszámolók színvonalán sem. A tanárok elismeréssel nyugtázták a hallgatóik szorgalmát, érdeklődését. Pedig a brigádvezetők átlag életkora a negyvenöt évnek felelt meg.

Itt kell talán megfogalmazni a kérdést: szükséges-e ezeknek a kellő gyakorlattal rendelkező régi állattenyésztő szakembereknek a rendszelel, az irányításuk alatt pedig átlagban harminckét ember dolgozik a szakágban. Nagyon elgondolkodtató számok ezek, amiknek alapján az előző kérdésre adandó válasz sem lehet kétséges.

Érthető, ha a tanfolyam vezetői nemcsak szakmai ismereteket akarnak nyújtani, hanem a vezetés módszereibe is be akarták avatni a hallgatóikat. Mert azokról is kell szólni, nem is csak mellékesen, érthető okból.

A kinti szervezés a tszszövetség feladata. A hallgatók azok soraiból kerülnek ki, akiket önkéntes jelentkezés vagy a tsz vezetőségének kijelölése alapján irányítanak Gyöngyösre. Természetesen a tanfolyam költségeinek előteremtése nem a hallgatók gondja.

Még valamit feltétlenül meg kell említeni a brigádvezetőkről. Ott laktak ők is az új kollégiumban, a nappali tagozatosokkal egy épületben. Soha nem akarták kivonni magukat a kollégium rendjének rájuk is kötelező érvénye alól. Sőt: szerénységükkel, szorgalmukkal, fegyelmezettségükkel még példát is mutattak azoknak a fiataloknak, akik a szaktechnikusi oklevél birtokában majd nem is sok év múlva munkatársaik, később esetleg feletteseik lesznek a mezőgazdasági üzemekben.

Egyszóval: ezek a brigádvezetők és minden következő tanfolyam valamennyi brigádvezetője azért vállalkoznak a hathetes továbbképzésre, a vizsgabizottság előtti tanúságtételre, mert érzik, hogy a fejlődéssel lépést kell tartaniuk, nemcsak önmaguk iránti felelősségből, hanem sokkal inkább a rájuk bízott értékek iránti felelősségből, a beosztásukból fakadó kötelességből.

Jó ízű örömmel állapítsuk meg: nem volt könnyű eljutni idáig, de eljutottunk, és csak a szocialista mezőgazdasági üzemek keretei között tudtunk eljutni idáig.

(g. molnár)

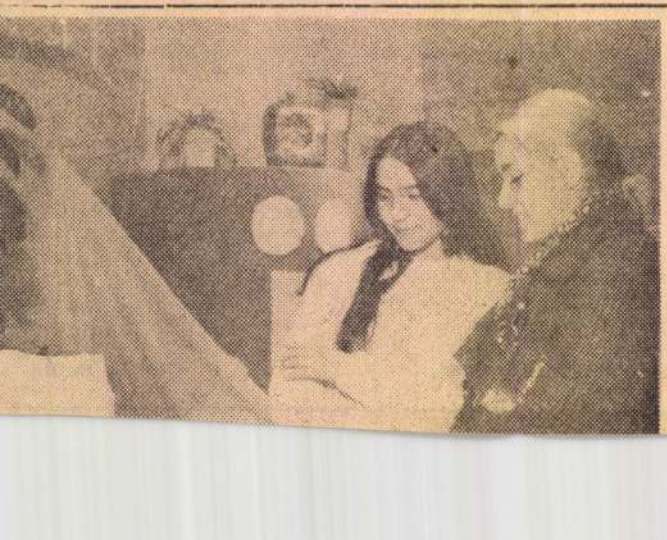

Földben a jövő évi kenyérnekvaló

(Tudósítónktól.)

A hosszú, száraz, kedvező időszak a füzesabonyi járásban is megkönnyítette az őszi betakarítását. A legújabb értékelés szerint november 1-re a járásban lényegében befejeződött az őszi betakarítás és földben van a jövő évi kenyérnek való. Már csak holdakkal lehet mérni azt a területet, ahol még betakarításra váró vetemény van, miután a cukorrépa vetésterületének 96.5, a napraforgó 96.6, a kukorica 97.5 százalékán már betakarították a termést.

Hasonlóan kedvező számok jelzik az őszi vetés időben való elvégzését is. Őszi árpából 3253 holdat vetettek be, a tervezett területnek 98.1 százalékát. Takarmánykeverékből, illetve takarmánybúzából többet vetettek a tervezettnél. Néhány hold híján befejeződött a kenyérgabona vetése is. 17 214 holdon vetettek búzát.

A silózási terveket már túlteljesítették a szövetkezetek. Eddig több mint 33 ezer köbméter silót készítettek.

Népújság 3
1971. november 3., szerda

„monumentálisaknak", ha művészileg nem kelnek életre. A monumentalitásnak ilyen értelmezése illik és jellemző Ferenczy Béni kisplasztikai művére. Így látjuk ezt mi, mint ahogy sok méltatója és valószínűleg maga a művész is látta.

A monumentalitást a gondolati tartalom adja, de „benyomását nemcsak gondolati, hanem formai elemek is kelthetik", mondja, de hozzáteszi, hogy „egy csendélet, bármilyen szép, mégsem nevezném monumentálisnak".

Uj irás 1975/7/81.

Ezzel nyilván egyet is érthetünk: a témának legalább annyi, ha nem több köze van a monumentalitáshoz, mint a méretnek. Ma már a monumentalitásról és a méretről külön-külön beszélni, sőt a kettőt szembeállítani: kritikusi közhely. De nem volt ez ennyire magától értetődő a század elején induló nemzedékek számára, és főleg nem Ferenczy Béninek.

Hogy Ferenczy Béni nem a kisplasztika csendes és bensőséges műfajára készülődött fiatalkorában, arra több minden utal. Nemcsak az, amit ebben a tanulmányban láthatunk, vagyis hogy miként közelíti meg ő újra és újra, több oldalról is a fogalom meghatározását; hogyan sorolja a példákat. A problémával való birokra kelés felfedi, hogy a művésznek érzékeny pontjáról van szó. Az elméletben is el akarta szakítani a monumentalitást a mérettől, úgy, ahogy művészetében sikerült már neki.

Mikortól és miről ismerhető fel már most művében a nagyszabású, a nagyszerű, az erőteljes szobrászi kifejezés iránti vágy? Azután pedig hol található meg a fiatal Ferenczy Béni alkotásaiban?

Ferenczy Béni 4

Kétségtelen, hogy a méret őt fiatal korában sem nyűgözte le. Az ifjú Ferenczy Béni nagyobb szobrai (Fiatal férfi, 1919, 158,5 cm, Szent Sebestyén, 1916, 160 cm, Szerelmespár 1918 204×152 cm) nem hatalmasak és csak arra utalnak, hogy mint minden szobrász, ő is érezte: ahhoz, hogy erejét, képességét felmérje, legalább életnagyságú szobrot kell alkotnia; olyat, amely már mű és nem tanulmány.

A nagyszabásúnak, az erőteljesnek az igénye megtalálható már a téma megválasztásában is.

A témaválasztás a még stilisztikailag útját kereső fiatal művész számára általában igen lényeges. Amikor a formai kidolgozás még nem kiforrott, esetleg még sokféle hatás nyomát viseli, azaz van még benne eklektikus elem, a téma megválasztása lehet a fiatal művész első jelentős döntése. Fontos is neki, hogy ennek révén felismerje, mi is az, ami a művészetben valóban vonzza, mi lehet az, amit később kibontakoztathat, mi az, ami esetleg veszélyt rejt: amit majd később old meg igazi művészi módon: áttételesen. Éppen ezért a vizsgáló tekintet előtt a fiatal művész témaválasztása sok mindent felfedhet. Nem minden művészre áll ez persze, és jelentősége is nyilván csak a művészettörténet újabb korszakában van, amióta a művész szabadon, vagy viszonylag szabadon választja témáit.

Uj irás 1975/7/81.o.

Ferenczy Béni számára azonban mindig is jelentős volt a téma. Főleg írásaiból világos ez. Akár rövidebb felsóhajtásaiból, hogy „örök baj az, hogy nincs témánk", akár pedig részletesebben kifejtett elméleteiből, amikor is például a kiváló életmű (Medgyessyé) három fő meghatározója között a témát említi.

Ferenczy Béni fiatalkori szobrainak, az 1912–18-ig alkotottaknak, amelyeket már többékevésbé ismerünk, egy közös jellemvonása tűnik fel: a húsz szobor közül nyolcnak a témája az erő. Mégpedig nem áttételes kifejezésben, hanem nagyon is közvetlenül: nyolc szobor ábrázol „erős embert". Az izmoktól feszülő testnek a következő címeket adja: *Atléta, Hercules, Kovács gölöncsérmester.* A *Szent György* pedig fiatal karcsú teste és a szent mitoszába beleillő véznaság ellenére is különleges fizikai erőt mutat: félkezével félrecsavarja a sárkány fejét. A *Táncos* megtermett izomember. A szenvedéseket hatalmas lelki erővel kiálló *Szent Sebestyén* témája is ugyanez. Ekkori plakettjei is csak bővítik a sort; „hivatásos" erős embereket ábrázolnak: *Heracles és Anteusz*-t majd *Birkózók*-at. Ferenczy Béninek az erő kifejezésére való törekvése azért is meglepő, mert ezzel az egyöntetű csoporttal szemben a többi korabeli szobor nem mutat tematikus egységet.

Uj irás 1975/7/81.o.

A fizikai erő a fő témája tehát ebben a korszakban. A tematikai hasonlóságon túl ennek az egyöntetű csoportnak további érdekessége az, hogy az „erős ember" motívum akkor jelenik meg, amikor a szobrász apja birkózó és atléta képeit festi. Ferenczy Béni írásaiból és a család leveleiből tudjuk, hogy Ferenczy Károly, ha finoman is, de igen határozottan irányította fiai és lánya művészi pályáját. Önfeláldozóan segítette, de terelte is őket az életben szerinte a legfontosabb: a művészet felé. Így került 18 évesen Ferenczy Béni Firenzébe, majd Münchenbe, holott erősebben és jobban vágyott a művészeti forradalmak városába: Párizsba. Ide csak később jutott el, és két párizsi útja alkalmával vegyes érzések kavarogtak benne. Egyrészt itt

Uj irás 1975/7/81.o.

Ferenczy Béni

próbálkozott meg először otthon és az akadémiákon tanultakkal szakitani a kubisztikus formabontás révén. Összeütközésbe került Bourdelle-lel és Archipenkóval. A hazatérés évőtől/1913/ a szobrok témájukban erősen Ferenczy Károly, stilusukban pedig az impresszionizmus és realizmus között ingadoztak.

Uj irás 1975/7 82.o.
Illés M:Ferenczy küzdelme a monumentalitással

Ferenczy Béni 8

1913 után nem mondott le a kubisztikus megformá
~~ráló~~ lásról. Az erős embereket kiszoritják a
Fiatal férfi/1919/ Dévi/1918/ Álló férfiakt
/1916/. A Táncos /1916/ és a Álló férfiakt/1916/
látható, hogy a müvész tompitotta a keményebb for
mákat.
Uj irás 1975/7 82.o

Ferenczy Béni 9

Egymásba finoman átmenő formák jellemzik a Noémi-t Lépő nőt is. Az Álló férfiakt kap csolható a Játszó fiuk-hoz/1947/,ez a kapcso lat azonban felszines.

Uj irás 1975/7/ 82.o

Ferenczy Béni lo.

Annak, ami őt igazán foglalkoztatta: az erőteljesnek fizikai erő formájában való megfogalmazása viszont a 10-es évek végén már semmiképpen nem felelt meg a mindig is az áttételest, a szellemit kereső hajlamának. Később ezt a hiányérzetet így fogalmazta meg: „Herculesből díjbirkózó lesz, akiben van valami komikum is."[1] Elképzelhetetlen, hogy ezt leírva ne gondolt volna saját korai szobraira, még akkor is, ha tudta azok kiváló művészi értékét. A döntés, amelyet 23 éves fejjel hozott, a harmincéves művész szemében már helytelennek tűnhetett fel. Másképp hogyan volna magyarázható, miért változtatott hirtelen stílust apja halála (1917) után három évvel, 1920–21-ben, Bécsben. Ezek az 1920 és 1925 közötti szobrok valószínűleg nagyon hasonlóak lehettek a tíz évvel korábbiakhoz, az 1911–12 körüliekhez. Legalábbis ezt kell feltételeznünk az után, amit Ferenczy Béni első „kubista" korszakáról mond. A tízes évek szobrai nem voltak absztraktok, csak „fokozása volt a látottnak, nem elvonatkoztatás attól."

Uj irás 1975/7/83

Ez a mondat, azon túl, hogy pontosan illik az 1921-24 közötti szobrokra is, igen elgondolkodtató, a *fokozás* szó alkalmazása miatt. Valóban: az *Egyszerű emberek*, az *Ádám és Éva*, a *Roland*, a *Térdelő férfi* nemcsak a néger plasztikával és ennek révén a kubizmussal mutat rokonságot. Igaz ugyan, hogy síkokból vannak felépítve, de az arány-túlzások, az egyszerűsítések célja egy egyértelmű és erőteljes érzelmi hatás keltése. Az *Egyszerű emberek* asszony-figurája majdnem kétkiterjedésű, síkká összelapult vállával és hatalmas leszegett fejével maga az alázat, a férfi csupa gond; alakján az egyedüli kiemelt vonás a fej homlok-ránca. A Paradicsomból kiűzött *Ádám és Évát* hangsúlyozott „kétszemélyes" magány töri össze, kezét ökölbeszorító, lélegzetét visszafojtó *Roland* alakjából szinte kitör az indulat. A „fokozások" révén tehát a szobrok erőteljesebb érzelmi hangsúlyt kapnak. Az analítikus kubizmushoz viszont csak a síkokból való felépítésük kapcsolja őket más nem. Hiszen a kubizmus sajátja, hogy merőben új felfogásban ábrázolja a teret és a testeket, lényege, hogy az intellektuális megközelítést helyezi előtérbe, ennek kedvéért sok egyéb szempontot elhanyagol. Ferenczy Béni pedig azért túloz, hogy erőteljesebb érzelmi kifejezést találjon, úgy is mondhatnánk, hogy az erő, amelynek fizikai erő formájában keresett kifejezést a bécsi évek előtt, most érzelmi síkra kerül át.

Uj irás 1975/7/83

Ferenczy Béni 12

Így válik világossá, miért másolta Bécsben a Stephansdóm gótikus szobrait, miért volt már 1911-ben olyan nagy bámulója a gótikának. A klasszikus contrapposto eltúlzása a gótikus szobroknál – és még további hangsúlyozása Ferenczy Béninél ugyanennek az említett indulati fokozásnak a keresését mutatja, ugyanazt az érdeklődést, amellyel az expresszionizmus vagy egy évszázaddal korábban a romantika fordult a gótika felé.

Uj irás 1975/7/83.

A stílustörés, – hiszen nevezhetjük annak – csak néhány évig tart és gyors eltűnése ugyanazt jelzi, amit hirtelen megjelenése is: a művészt továbbra is foglalkoztató probléma meglétét. Ferenczy Béni 1925 körül sokkal hagyományosabb, sokkal klasszikusabb szobrászathoz tér vissza. A „kubisztikus" faragások és klasszicista korszaka között átmenetet az akkori évek egyedüli férfiakt szobra, a *Magvető* (1926) jelez. A szobrász egyik méltatója igen pontosan mutatott rá, hogyan él tovább kubista korszakának igazán konstruktív eleme a szerkezet Ferenczy Béni későbbi műveiben, sőt tanítványai műveiben is. Hiszen az 1925 körül megjelenő új korszak alkotásaiban csak ezt keresi, csak ezt adja, mást nem. A férfialak ábrázolása el is tűnik művéből, csak domborműveken szerepel, ott is csoportosan (*Tevékeny élet*, 1929, *Szemlélődő élet*, 1928, *Egen Schiele síremléke*, 1928) Ezek is, de a többi szobor is, ha összevetjük őket a korábbiakkal, ridegségükkel lepnek meg. Az érzelem-hiány bizonyos fokig magyarázható a portréknál, a felkérésre készített szobroknál, mindenképpen meglepő viszont akkor, amikor Ferenczy Béni a legmeghittebb emberi témához nyúl: *Anya gyermekével* (1926). Melegség az érmékből sugárzik, akár ugyanennél a témánál, akár másnál, a szobrok közül pedig csak egyből: a *Kislány-akt*-ból (1927).

Uj irás 1975/7/83

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR HIRLAP

1969 MAJ 6 -

Ferenczy Béni

Magyar kiállítás Moszkvában

1021

Hétfőn Moszkvában a Szovjet Képzőművészeti Szövetség bemutatótermében kiállítás nyílt *Ferenczy Béni* és *Medgyessy Ferenc* szobrászművészek alkotásaiból.

Az ünnepélyes megnyitón *Igor Szvetlov* művészettörténész, a magyar szobrászat kitűnő ismerője, méltatta a két nagy magyar művész munkásságát. Beszédet mondott a megnyitón *Vigh Tamás* Munkácsy-díjas szobrászművész.

A
össz
főn
téri
gi i
200 között *bolgár, lengyel, NDK-beli* és *osztrák* szakemberek is helyet foglalnak. A konferencia bevezető előadását *Buda István* munkaügyi miniszterhelyettes tartotta.

— Napjainkban — hangoztatta — vi-
lágszerte megnőtt az érdeklődés a vezetés

Négyszemközt a szoborral

Az első jó Petőfi-szoborral Gyulán találkoztam, nem sokkal az után, hogy a városi tanácsháza előtt felállították Ferenczy Béni alkotását. Ez, hogy „felállították" tulajdonképpen nem igaz, mert a szobor alacsony, talán félméteres talapzaton áll. Amikor megláttam, az első pillanatban azt gondoltam, hogy az élő Petőfivel találkoztam, amint éppen elindul a mezőberényi úton, az országos hírű karddal az oldalán, amelyről 1849-ben Pesten Petőfit az is felismerte, aki azt megelőzően nem látta. Komikusan hatott a hatalmas, pallosnak is beillő fegyver a vézna ember oldalán. Tudták-e a gyulai kardtörők, hogy ezt a kardot Segesvár után egy évszázadig keresték a költő életének megszállott kutatói, s tudták-e, hogy csak Orlay Petrics Soma egyik festményén maradt fent hiteles ábrázolása?

A gyulai az első igazi Petőfi-szobor. A többi vagy idealizált, patetikus, vagy felhőkben járó. Ferenczy Béni a forradalmárt, a gondolkodót, a vasakaratú tiszta embert formálta meg. Erre a szoborra emlékezve, s az összehasonlítástól kicsit félve kanyarodtam be Szalkszentmártonba, ahol nemrégiben — a költő halálának 120. évfordulóján — új szobrot avattak. Elgondolkoztató, hogy ott, ahol leginkább megilleti a szobor, ahol rövid életéből meglepően sokat töltött, ahol a legtöbb verset írta, ahol költészetében, pályafutásában a legmagasabbra ívelő fordulatot tette, csak halála után 120 évvel tudtunk szobrot állítani. Pedig emlékezhetünk: volt idő, amikor nagyon igyekeztünk a szoborállítással. Petőfinek az országban szerteszét sok szobra van. Féltem, hogy a szalkszentmártoni sem lesz különb az átlagnál, a megszokottnál.

Első pillantásra azonban elfelejtettem a többit és csak Márton László alkotását néztem. Igen, ez Sándor, akit az első találkozáskor vagy barátjává fogad az ember, vagy egy életre ellensége lesz, de közönnyel nem lehet iránta senki. Olyan ez a Sándor, amilyennek magam is elképzeltem a kis falucska utcáin csavarogva négy évvel ezelőtt, amikor zuhogó esőben egy teljes napig róttam a kacskaringós utcákat, s minduntalan kijutottam a határba. Minden utcát végigjártam: hátha itt ment, hátha itt... Elképzeltem ezt a fellegh ajtó kurta köpönyeget is, amit bronzba öntve látok a költő vállán, s amit valamikor a Sándor fiát féltő édesanya vitt elé a határba, ahonnan beüzent az országjáró fiú, hogy olyan ruhában, ami rajta van, nem állhat az apja elé. Az édesanya, a drága Hrúz Mária, a hír hallatára, hogy Sándor várja, futó pillantással körülnézett — jaj, csak az uram ne lásson semmit —, aztán gyorsan kötényébe törölte a kezét, s már sietett is a ládához. Kikapkodott néhány ruhadarabot, s rohant Sándor elé...

Este Sándor már a kis szobában járkált, az ajtón

Bernadette Devlin észak-írországi képviselőnő vezetésével. Az Amerikában élő írek tüntetést rendeztek az ENSZ New York-i palotája előtt, hogy tiltakozzanak a brit kormány észak-írországi politikája ellen.

TŰZ KANADA BÉCSI KÖVETSÉGÉN

Az osztrák fővárosban benzinbombát dobtak a kanadai követség bejáratára. A robbanás okozta tűz átterjedt az egész ötemeletes épületre, amely egyben otthont nyújt a svéd követség irodáinak is. Két személy meghalt, 15-en súlyosan megsebesültek.

Thuy, amikor kifejtette, valójában az egész intervenció ezt célozta — hiábavalóan.

A HÉTEN új lendületet kapott az arab országok egységtörekvése — elsősorban a jeruzsálemi mecsettűz nyomán. Az egyelőre kideríthetetlen indítékú mecsettűz természetesen nem okozója, csupán kifejezője a közel-keleti tarthatatlan helyzetnek. A megszállt Jeruzsálemben bekövetkezett esemény vallási jelleget is adott az egyébként politikai szembenállásnak a cionista állammal. Ezért hívta egybe az arab külügyminiszterek hét eleji értekezlete a mohamedán országok értekezletét.

PERSZE a vallási jelleg nem elégítheti ki a haladó arab államok politikai törekvéseit: ezért törekedett az EAK a radikális arab államok külön csúcsértekezleteinek egybehívására. Mindebből az a lényeg, hogy a közel-keleti helyzetben a nyugati, imperialista erők magatartása folytán nem következett be javulás, ezért elengedhetetlenül szükségessé vált az arab államok új akciója. A közel-keleti térségben kialakult feszültség egyúttal újólag felveti a négy nagyhatalom értekezletének folytatását.

Ferenczy Béni

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1969 AUG 31

PETŐFI NÉPE

Kecskemté

belülről keresztvas: senki sem jöhet be. Hajnalig dolgozott, töprengett, írt, járkált. Száztizenkét vers született ebben a kis szobában.

Nézem a szobrot, s kutatom, keresem benne az embert, a forradalmárt, akit természetesen nem értett meg a „jó öreg kocsmáros", akiről nem tudhatta az apa, hogy ilyen fiú ezer évenként születik. Ő csak azt látta, hogy komédiás lett a gyerek, hogy „állandóan a színház körül ólálkodik", akiből csak azt látták meg a lányukat féltő apák, hogy „jött-ment költő", hogy nincs egzisztenciája, amiből eltarthatna egy asszonyt. Nem tudhatták, hogy akivel ő csak egyszer is szóba áll, az általa már halhatatlanná válik, hogy akire ő egyszer azt mondja, hogy „kékszemű kökényfa" — annak majd egész életét nagyító alá veszik a kései kutatók. Mednyánszky Berta ezután már akárkihez férjhez mehetett, a költő egyszeri, vagy néhányszori ránézése „átmentette" az örökkévalóságba. Éppen úgy, mint Zsuzsikát, aki a tejet hordta neki a szomszéd községben Dunavecsén, éppen úgy, mint Jellasicsot, akiről semmit sem tudnánk, ha nincs Petőfi, aki megírja A vén zászlótartót. Folytathatnánk a sort.

Nem értették meg azonban nagyobb emberek sem, Klapka és Kossuth sem. Pedig ha hallgatnak rá, ha figyelnek a szavára és nem lázító népköltőt látnak benne, másképpen alakult volna a magyar nép, s benne a költő sorsa is

Nézem a szobrot. Az arc elszánt, de mégis töprengő. Tudja, hogy el kell mennie valahová, s ebben a szándékában semmi nem tarthatja vissza. De azt is mutatja ez az arc, a köpeny után hirtelen kapó kéz, hogy nem tudja, nem tudhatja mi vár ott rá, ahová mindenképpen elmegy. Ma már tudjuk, hogy nem a legjobbak vártak rá Pesten: intrikák, megalázások, aljas gyanúsítgatások.

Nézem a szobrot, miközben néhány szalkszentmártoni férfi és nő tisztes távolságból méreget: mit akarhat ez az idegen az ő Sándoruktól? Tudom, hogy az első gyanús mozdulatra kiebrudalnának a faluból, mert Szalkszentmártonban olyan kultusza van Petőfinek, vagy ahogyan ők emlegetik: Sándornak, amilyen sehol az országban. A múlt év márciusában például ott voltam a Petőfi-ünnepségen. Megható volt, amint egy egyszerű asszony — úgy negyven éves lehetett — népviseletben felállt a rögtönzött pódiumra és a hivatásos színészeket is meghazudtoló átéléssel, szöveghűséggel mondta el a Jövendölés című verset. Értette, s mint asszony, mint anya mélységesen átérezte minden sorát. Vastapsot kapott.

Ha erre az asszonyra gondolok, arra a községre, ahol ilyen emberek élnek, tudom, hogy jó helyen van a szobor, amely nem értéktelen bronztömeg, de élő szellem, lobogó tűz, ökölbe szorított akarat, elszántság, a testi hitványságon uralkodó dac — tehát Petőfi. Egy alkalommal azt írta, hogy reméli Dózsának szobrot fognak állítani, s mellette lesz az övé is. Érthetetlenül, Dózsának alig néhány szobra van hazánkban. Miért? Érdemes ezen töprengeni, de inkább cselekedni kellene. Kecskemét mindkettőnek állíthatna szobrot — beteljesítve Petőfi reményét.

Gál Sándor

lapot? Például finom disznó-
lunk ügyes hegedűsei húzták
ılá — a kulturális alap ter-

ıi kellene, hogy a termelő-
oja kizárólag csak művelődé-
tó. Ezen túl pedig egyesíteni
et, s ily módon nagyobb be-
st is megvalósíthatnánk.
ınyat érő eső kopog az abla-
llámlik.
ıni a versenyt a rádióval és

zív élményt, az impressziót
ti. Éppen ezért a népművelés
tarthatnak igényt az érdek-
lt tudnak teremteni. Megnőtt
ve. Annyira, hogy alig tudok
az önképzés, a tevékenység.
amit a népművelés sohasem

s is többé szükség a hagyo-
előadásokra?
inkább az érdekli, ami sze-
: írom a plakátra, hogy hol-
dást tart „Egészségügyünk"
a terem. De így: „Falunk
eglátod sok kíváncsi ember
alapján adjuk elő az általá-
dekes.
Kossuth. Megkérdezem, mit
kájában?

ıztán így folytatja:
hogy milyen szépen illik a
hoz a népi szőttes? Azt a
a mi szakkörünk varrta, s
az egyik lányunk. S arra
k a KISZ-isták tudják, hogy
csa-csa-csá-nál, s nemcsak
. Ez is művelődésügy...

Németh Géza

ben, bebizonyította,
dött, folytatásáról n

Szappanos István rajza.

Ferenczy Béni
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KIRAKAT

1969 SEP
1021

Új képeslevelezőlapok

A Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata új sorozattal jelentkezik. A XIX—XX. század legjobb magyar mestereinek alkotásai először jelennek meg színes képeslevelezőlapon. A 18 kép mindegyikének eredetije a Magyar Nemzeti Galériában található.

Ferenczy Béni virágakvarelljei

A Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata új üdvözlőkártyákat hozott forgalomba. A tizennyolc darabból álló virágakvarelljeinek reprodukciója.

FilmKocka

Sziget a szárazföldön (magyar)

Az alvilág professzora (magyar)

Egy falat kenyér (szovjet)

ÚJ V

AT 459 „Victoria" televízió

A közelmúltban került forgalomba az Orion gyár újt típusú, nagyképcsöves televízió vevőkészüléke, a „Victoria". Ezzel a készülékkel a gyár új televízió-család

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1964 DEC 1

NÉPSZABADSÁG

Ferenczy Béni

Ferenczy Béni nyerte el a VIII. Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállításon a Miskolc Városi Tanácsa 8000 forintos nagydíját Fiú című bronzszobrával.

*

A FERENCZY CSALÁD MŰVEI A SZÉKESFEHÉRVÁRI GYŰJTEMÉNYEKBEN

SZENT ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUM

Deák

A székesfehérvári Szent István Király Múzeum és a Városi Képtár – Deák Gyűjtemény meghívja Önt

A FERENCZY CSALÁD MŰVEI A SZÉKESFEHÉRVÁRI GYŰJTEMÉNYEKBEN

című kiállításra,
amely megtekinthető 2005. augusztus 7 – szeptember 11-ig
a Csók István Képtárban (Székesfehérvár, Bartók Béla tér 1.).

A kiállítás nyitva: augusztus 28-ig hétfő kivételével naponta 10–18 óráig,
augusztus 29-től hétköznap 10–19 óráig, szombat–vasárnap 10–18 óráig.
Szeptember 5-én, hétfőn zárva tart.

Szeptember 1-jén, csütörtökön 17 órakor

BOROS JUDIT

művészettörténész,
a Magyar Nemzeti Galéria munkatársa mutatja be a kiállítást.

Az előadásra a belépés díjtalan.

„Bemutatkozom...
Nevem: Ferenczy Béni (Benjámin magyar rövidítése). Szobrász vagyok. Édesapám festő volt, a nagybányai festőiskola egyik alapítója. Nagybányán – ebben a különböző ércekben: aranyban, ezüstben, kadmiumban, ólomban gazdag – régi bányavárosban nőttem fel. A XVII. században még pénzverde is volt itt. Édesapám 1896-ban költözött Nagybányára – Münchenből – feleségével és három gyermekével. Én akkor hatéves voltam.
Édesanyám is festő volt. Apja – Fialka tábornok – a prágai 28. gyalogezredben teljesített szolgálatot: ezt az ezredet – mint ismeretes – 1915-ben vagy 1916-ban zendülés miatt megtizedelték. Édesanyámtól örököltem a soha sehol otthont nem találó vándorsorsomat, a soknyelvűséget, a világirodalom és zene iránti érdeklődést és a nép fiaival, a kisemberekkel való demokratikus együttérzést. Apámtól örököltem testalkatomat, a humort és a kritikai érzéket, s azt, hogy a művészet a legtöbb a számomra. »Fiatal koromban ideálom volt, férfikoromban irigységem tárgya, öregségemben vigasztalásom...« E szavakat Rossini mondotta Mozartról. Én ugyanezt vallom a művészetről."

(Bemutatkozom. Ferenczy Béni önvallomása, 1956)

Illusztrációk: Női torzó, 1937; Önarckép feleségével, 1940-es évek vége

A Magyar Nemzeti Galéria és a Ferenczy Család Művészeti Alapítvány tisztelettel meghívja

„... a szelídség szobra"

Válogatás Ferenczy Béni szobrászművész hagyatékából
című kiállítás megnyitójára

2005. május 26-án, csütörtökön 16 órára

A tárlatot megnyitja: Dr. Bibó István
művészettörténész

A kiállítás megtekinthető 2005. október 16-ig.
Budavári Palota C épület III. emeleti kamaraterem

A Szolidaritás és Mi

DEMSZKY GÁBOR

Magyarországon 1956 óta világos volt a politika iránt fogékonyak számára, hogy Közép-Európa vagy együtt szabadul meg a szovjet totalitárius rendszertől, vagy sehogy. Az is világos volt, hogy a messze legnagyobb lakosságú és területű, bizonyos intézményeinek függetlenségét még a totalitárius rendszerben is megőrző Lengyelország szerepe meghatározó a térségben.

Már az 56-os magyar forradalom is a lengyel 56 melletti szolidaritási tüntetésből robbant ki. Az 1968-as prágai tavasz egybeesett a krakkói diáktüntetésekkel és a magyar gazdasági reformmal; néhány vezető magyar reformmarxista nyilvánosan tiltakozott az intervenció ellen. A hetvenes évek közepén az ellenzéki értelmiségre hatott a lengyel Munkásvédelmi Bizottság, a KOR megalakítása. Egy évvel később pedig a Charta '77 melletti kiállás kristályosította ki a magyar demokratikus ellenzéket. Az 1977-es első szolidarizáló nyilatkozat után 1979-ben már 270-en írtuk alá a Havel és társai pere ellen a magyar vezetéshez címzett tiltakozást. Olvastuk, fordítottuk és terjesztettük a lengyel és a csehszlovák ellenzék teoretikusainak írásait. Legnagyobb hatással Adam Michnik Új evolucionizmus című 1976-os tanulmánya volt ránk. Ebben Michnik a kommunista hatalommal párhuzamos, nem integrálható, független struktúrák kialakítását ajánlotta, amelyek nem akarják ugyan „megdönteni a rendszert", de kívül maradnak rajta, megvalósítják az állampolgárok politikai emancipációját, és ellenőrzik a kormányzatot. A történelem folyamán kevés politikai koncepció valósult meg ilyen gyorsan, mint Michniké. Ezen az alapon született meg ma huszonöt éve a Szolidaritás.

Megszületése új időszámítás kezdetét jelentette Közép-Európában. Ez volt a térségben az első olyan antitotalitárius és függetlenségi mozgalom, amellyel az elnyomó hatalom másfél évig kénytelen volt együtt élni, és az 1981 decemberi puccsal is csak háttérbe és illegalitásba tudta szorítani, de megsemmisíteni nem. A szakszervezet és a szabad sajtó illegalitásban működött tovább, a hatalom kénytelen volt szabadon engedni a letartóztatott vezetőket, végül tárgyalni, majd meg is egyezni velük.

A Szolidaritás világpolitikailag kedvező csillagállásban született. A hetvenes évek második felében az Egyesült Államok ébredezni kezdett a vietnami vereség és a Watergate-ügy utáni sokkból, a Szovjetunió viszont afganisztáni intervenciója során 1949 óta először egy leigázandó nép leküzdhetetlen fegyveres ellenállásába ütközött. Az új nemzetbiztonsági stratégiával és emberi jogi programmal hivatalba lépett Carter elnök gabonaembargót rendelt el, segítette az afgán ellenállókat, az őt követő Reagan pedig sikerre vitte a Szovjetuniót romba döntő túlfegyverkezési programját. Mindehhez járult az 1978-ban megválasztott lengyel pápa kisugárzása.

A Szolidaritás sikerének másik oka abban az összefogásban gyökerezett, amelyet a neve is kifejezett. Kezdeményezői okultak a 68-as értelmiségi és a 70-es gdanski munkásmegmozdulások vereségeiből: a Szolidaritás egyfelől az értelmiség és a munkásság, másfelől a különféle antibolsevista politikai irányzatok szövetségéből született, és ezt a szövetséget fenn is tudta tartani. Ebben döntő szerepe volt a KOR alapítóinak, Jacek Kuronnak, Adam Michniknek és társaiknak, a Szolidaritás későbbi tanácsadóinak és Lech Walesának.

A Szolidaritás megalakulásához vezető gdanski sztrájkmozgalmak azonnal, már július folyamán kisugároztak a magyar belpolitikára. A magyar vezetés 1978–79-től amúgy is egy minimális liberalizáció irányába mozdult el. Kádár megszabadult a gazdasági reformot visszaléptető és az ellenzéki értelmiségiekkel való leszámolást sürgető több pb-tagtól és kb-titkártól.

A következő másfél évben a hivatalos sajtó a Szolidaritás iránti ellenszenvvel, de viszonylag tárgyszerűen, részletesen és folyamatosan számolt be a lengyel eseményekről. A magyar vezetés egyrészt nem tudta kiszámítani, milyen irányba fordulnak azok, másrészt tudta, hogy a lakosság jelentős része amúgy is folyamatosan informálódik róluk a Szabad Európa révén, harmadrészt így a bizonytalan lengyelországi állapotokkal szemben Magyarországot a prosperitás és a stabilitás blokkbeli szigeteként állíthatta be. Az értelmiség semlegességének biztosítása céljából enyhébb kultúrpolitikát folytatott, ugyanakkor valódi gazdasági reform helyett – hogy a munkások és alkalmazottak elégedetlenségének elejét vegye – az életszínvonalat még több nyugati hitelből finanszírozta. Mindez – a szovjet blokk adta kereteken belül – relatíve barátságos külpolitika folytatását tette szükségessé a Nyugattal szemben. Ez viszont behatárolta a fellépés lehetőségeit a demokratikus ellenzékkel szemben, melynek tevékenysége – döntően a lengyel események hatására – az évtized fordulóján felerősödött. A gépiratos szamizdatot kezdte felváltani a stencillel való sokszorosítás. Kis Jánosék elhatározták egy illegális politikai folyóirat megindítását, én pedig

MARABU RAJZA

független kiadó megalapítását terveztem. 1981 májusában egy hónapos „tanulmányútra" mentem Lengyelországba. Találkoztam a Szolidaritás vezető szakértőivel, és elsajátítottam az egyszerű nyomtatási technikákat. A sors fintoraként éppen a Jaruzelski-puccs napjaiban jelent meg a Beszélő első száma, nem sokkal később az első AB-kiadványok.

Felpezsdült a független, ellenzéki irodalmi-művészeti élet is Budapesten. Rendszerellenes szövegeket éneklő alternatív rockzenekarok koncerteztek, a Kontroll Csoport többezres közönség előtt énekelte, hogy „polak-wenger dva bratanki". Az erjedésben kulcsszerepük volt a fiatal íróknak. A Mozgó Világot ugyan 1983-ban gleichschaltolták, de a József Attila Körrel ezt nem tudták megtenni. Mindez radikalizálta az írószövetséget is, amely 1986-os közgyűlésén nyíltan szembefordult a hatalommal.

A magyar társadalom többségének a reakciója azonban egész más volt a Szolidaritásra. Széles körben hatott a párt propagandája, miszerint Lengyelországban azért rossz a gazdasági helyzet, mert a „lengyelek nem dolgoznak". Így a sztrájkhíreket a többség idegenkedve, sőt ellenségesen fogadta. Miután a magyar értelmiségi ellenzéknek – a lengyellel ellentétben – nem sikerült kapcsolatot találnia a munkássággal, az utca emberével, a vidékkel, nem tudta ellensúlyozni a kormánypropagandát. Ebben az időben már érezhetően romlani kezdett az életszínvonal, az emberek ezt is féltették, és úgy vélték, a Szovjetunió most is közbelép. 1981 decemberében azután igazolva látták hozzáállásukat. El kellett telnie néhány évnek, hatalomra kerülnie Gorbacsovnak, és tovább romlania az életszínvonalnak, hogy kiderüljön, a forradalom szellemét ezúttal már nem lehet visszagyömöszölni a palackba – bár megpróbálták. Kiderült, hogy a szovjet hadsereg nem fog többé beavatkozni Közép-Európában. A lengyel és a Kádár utáni magyar pártvezetés a többinél előbb értette meg az új helyzetet. 1989-ben párhuzamosan indultak kerekasztal-tárgyalások Varsóban és Budapesten, amelyek elvezettek a szabad választásokhoz. Magyarország státusa ismét a többi térségbeli állam, mindenekelőtt Lengyelország státusával együtt változott. Ezúttal végre kedvezően. Ebben a folyamatban döntő szerepet játszott a Szolidaritás.

A Beszélő szeptemberi számában megjelenő írás rövidített változata.

A szerző főpolgármester

A balatoni zsilipnyitásra

ZÁGONI MIKLÓS

Úgy látszik, a vízügy semmit nem tanult az elmúlt évek eseményeiből. Azt a tényt, hogy az idei augusztus rekordmennyiségű csapadékot hozott, úgy értékeli, mint a dolgok normális mederbe fordulását. A helyzet kezelésére nincs más eszköze, mint amit az évszázados rutin kínál: le kell ereszteni a Balaton vizét.

Nehéz megszámolni, hány ökológus könyörgött az elmúlt években, akár csak e helyütt is: adják vissza a Balatonnak, ami az övé. Nyissák meg a Berekkel való kapcsolatát, állítsák helyre a vízcsere lehetőségét azokkal a környező területekkel, amelyek a múltban lehetővé tették a többletcsapadék tárolását a szárazabb időkre. Semmi nem történt. Elfelejteni látszanak azt a (vízügyes!) alapszabályt, hogy áradásra szárazságban, aszályra bő víz idején kell felkészülni. Bármiféle balatoni beavatkozás átfutási ideje minimum öt év. Ennyi kell az elgondolások kidolgozásához, a legmegfelelőbb kiválasztásához, a szakmai viták lefolytatásához, az önkormányzatokkal való egyeztetésekhez, a tervezéshez, az engedélyek beszerzéséhez, a pénz összegyűjtéséhez és a kivitelezéshez. Ha 2003-ban döntés született volna akár a bevezető csatorna megépítéséről, akár a többletvíz tározási lehetőségeinek megteremtéséről, annak hasznát legkorábban 2008-ban látjuk. A mostani rengeteg víz megmentésére már az sem adott volna módot, de legalább látnánk az út végét.

Különösnek találnám, ha bárki, de főképp egy vízügyi szakember ezt a nyarat – hidegrekordjával, melegrekordjával, csapadékrekordjával – a természetes rend irányába fordulásként értékelné. A Kárpát-medence éghajlata önmagában is változékony, szélsőséges. De nem ennyire: amit most láttunk, a számok szigorú tükrében is rendkívüli.

Ha az időjárás valóban visszatérőben lenne az évszázados átlaghoz, ha a hőmérséklet és a csapadék a régi idők óta megszokott módon alakulna, akkor tökéletesen megérteném, hogy szívfájdalom nélkül megnyitják a zsilipet, hiszen a múltban sohasem fordult elő, hogy évekig ne legyen elegendő csapadék. Most azonban több mint öt évig kellett zárva tartani a csatornát, ami 142 éves fennállása alatt abszolút rekord. Többször elmondtam: a szélsőségek előfordulásának növekedése könnyen elvezethet oda, hogy hosszú száraz időszakok között rövidebb ideig többletvíz keletkezik. Semmi garanciát nem látok arra, hogy néhány bő vizes hónap után ne jöjjön egymás után ismét akár az eddigieknél is több meleg, aszályos esztendő.

Miközben – ötven éve a Balaton szerelmeseként – mindenkinél jobban örülök, hogy a tó duzzad az erőtől és az egészségtől, egyáltalán nem vagyok nyugodt az időjárás újfajta szélsőségeinek láttán, és főképpen nem tartom helyénvalónak a kérdés szőnyeg alá söprését arra hivatkozva, hogy a problémák önmaguktól megoldódnak. Ismét szeretném rögzíteni: ha netán ma döntés születne valamely beavatkozásról, annak leghamarabb 2010-ben éreznénk a hatását. A mai hozzáállás alapján azonban ennek semmi esélyét nem látom. Annak már inkább, hogy a most eldobott vízmennyiség néhány év múlva nagyon fog hiányozni. Tegyük föl, 2008-ban, alacsony vízállásnál gondolkodni kezdünk: jó volna valahonnan víz. És bizony az a víz 2013 előtt nem lesz meg.

A szerző fizikus (ELTE)

OLVASÓI LEVELEK

Némi árnyalás

Remélem, egyetértenek velem abban, hogy soha nem lehet késő egy olyan cikkre reagálni, mint amilyen Regász Máriáé volt a lap július 18-i Fórum oldalán *(Börtön vagy láthatás, avagy a ló túloldala)*, hiszen az írás már az első mondatával meghökkenti az olvasót: „Válóper esetén a gyermekek 99 százalékát az anyánál helyezik el, nyilvánvalóan nem azért, mert a nők százszor jobb szülők, mint a férfiak.".

Az érintett apák, társadalmi szervezetük és a közvélekedés is gyakran említi ezt a tényt, mint az egyoldalú, nőpárti ítélkezés példáját. A mai társadalmi nemi szereposztás miatt azonban egy gyermekeitől különköltöző apát sosem sújthat úgy a környezet ítélete, mint egy „vasárnapi anyukát". A gyerekek iránti felelősség, a gondozásukkal járó ezernyi hétköznapi teendő még ma is túlnyomórészt a nőkre hárul. Számos esetben a válni készülő szülők eleve megegyezéssel mennek a bíróságra, e szerint pedig természetes, hogy a gyerekek az anyánál maradnak. A kevésbé érett változatok közé tartozik a válás során szerzett érzelmi sérülések gyógyítgatása az addig elhanyagolt gyerekek újrafelfedezésével, vagy egyszerűen a tartásdíj fizetésétől ódzkodó apáké, akik ezt a gyermekeik iránt hirtelen támadt érzelmekbe csomagolják. A gyerek „elvételével" való fenyegetődzés utolsó aduja lehet a partnerét a bántalmazó kapcsolatba visszakényszeríteni igyekvő férfinak, s ha ez végképp lehetetlenné válik, a bosszúnak is kitűnő eszköze lehet a megnyert per.

Ha az anya a gyermek láthatását akadályozza, annak az érzelmi manipuláción kívül számos tragikus, a jog számára nehezen hozzáférhető oka lehet. Kisvárosnyi tanúval, látleletekkel és szakértői véleményekkel sem könnyű ugyanis bizonyítani a gyerek korábbi elhanyagolását, bántalmazását, molesztálását. A „kéthetente egy hétvége, ünnepek, szünidők fele" típusú kapcsolattartás nem törvény, pusztán bírói gyakorlat. Egyre gyakoribb az ettől eltérő, arányosabb, életszerűbb láthatást megszabó ítélet, ha mindkét fél alkalmas a gyerek nevelésére. A szülők közt a zord végzésen túl létrejöhet egy informális egyezség is, a bírói ítélet ugyanis csak a láthatás minimumát határozza meg. Terjed a közös szülői felügyelet gyakorlata is, de ehhez érett, együttműködő, a gyerekek érdekeit szem előtt tartó szülők kellenek.

Hogy a vasárnapi apuka láttán sírva fakadna a gyerek, az sima hatásvadászat. Nemcsak babák és kisgyerekek a gyermekelhelyezési perek főszereplői. Ha a kapcsolat korábban aktív és gondoskodó volt a szülő és a gyerek között, nemigen fordulhat ez elő a kétheti láthatás esetén. Normális idegzetű kétéves amúgy nemigen sír még a vadidegenek látványától sem. Ha a gyerek tényleg tiltakozik az apával való együttlét ellen, annak komolyabb oka is lehet, mint az, hogy az anya „az apja ellen neveli".

RUMBOLD ÉVA
Budapest

Kórházi büfét a betegekért

Ideje lenne most már az iskolai büfék után a kórháziak választékával is foglalkozni. Bizonyos árucikkeket (például a dohányárut) kategorikusan ki kéne tiltani a kórházi büfékből, más termékek (például sajt, natúr joghurt, védőgázos csomagolású felvágottak, a legfontosabb piperecikkek) tartását kötelezővé kéne tenni, hogy a büfék a betegeket is szolgálhassák, ne csak a személyzetet.

Találkoztam olyan kórházi büfével, amelynek választéka (a dohányáruk özöne mellett) szinte kizárólag édességekből állt, beleértve a cukros italokat, az úgynevezett üdítőket. Volt emellett ott olyan „szendvics", amely egész zsömlében hajszálvékony szelet parizert vagy más felvágottat tartalmazott. Egyetlen olyan árucikke sem volt, amellyel egy cukorbeteg kiegészíthette volna a szűkös kórházi kosztot. A kifogyott WC-papírt, papír zsebkendőt, szappant se lehetett onnan pótolni, amelyik betegnek nincs hozzátartozója, vagy a hozzátartozói messze élnek, nagy bajba került, ha kifogyott a készlete.

Gondoskodni kéne róla, hogy a kórházi büfék betöltsék a hivatásukat, amiért a kórház helyiséget ad nekik, és ne csak azt árusítsanak, amivel kényelmesen lehet „kaszálni".

VÁLAS GYÖRGY
Budapest

LEVÉLTURMIX

■ Május óta apró porfészkünkben is lehetőség van a T-Online ADSL szolgáltatásának bevezettetésére. Felbuzdulva a cég nagy nyári akcióján, június közepén mi is megrendeltük az egyik széles sávot nyújtó csomagot. Örömmel olvastuk a T-Online értesítését, ami szerint a megrendeléstől számított harminc napon belül már szörfölhetünk is a világhálón. Boldogon tenném, de már vége a nyárnak, mégsem kötötték be az internetet. Bezzeg a közeli Karincbarcikán szinte azonnal.

MAROK TIBOR,
Tardona

■ George Lazar Kaliforniából *Populista félgazság* címmel írt olvasói levelet (augusztus 5.). Ebben szerepel a következő mondat: „Andrea Merkel éppen most javasolta a német adórendszer egyszerűsítését". Az ellenzék vezetőjének neve Angela Merkel. Minden parlamenti párt már hosszú évek óta beszél (és nem tesz semmit) a német adórendszer egyszerűsítéséről. Itt a kérdés nem az, hogy hány kulcsos legyen az adó – három a cél –, hanem a még szakemberek számára sem átlátható adóleírások egyszerűsítése. Ez viszont mindig érdekeket jelent illetve sért, és senki nem akarja a választók szavazatát elveszíteni. Most végre sikeresnek látszik a házépítési kedvezmény eltörlése, de én nem hiszek benne, mivel Bajorország és Baden-Württemberg még mindig ellenzi. Eddig (körülbelül huszonöt éve) minden adóegyszerűsítés a direkt adók (szja) csökkenését, és az indirekt adók növelését hozta. Mivel például az egyházi adó a szja kilenc százaléka, így a nagy német egyházaknak (katolikus és evangélikus) évek óta egyre kevesebb pénzből kell megélniük.

NAGY IVÁN,
Berlin

Családi kép

Kritika

RÓZSA GYULA

Van annak valami torz előnye is, hogy minden huszadik századi magyar korszak oly gyalázatosan bánt *Ferenczy Béni* életművével. Keserű vigasz, de így az életmű megidézhető akár egy részkiállításon. Ferenczy Béni mesterplasztikájának ugyan a lényege a nemes monumentalitás, a dübörgő humánum és az óriások gyöngédsége, de ha a második világháború előtti évtizedeknek a kommunistagyanús és nem alkalmazkodó, az utána következőnek meg a nem eléggé „baráti" szobrász szobrászata nem kellett a közterekre, a kisplasztikák maradtak emlékmű-teljességűek. A fehérvári Csók István Képtár alsó légterét megtöltik a húsznegyven-hatvan centis bronzok, s noha az összeállítás korántsem pályát reprezentáló, az életmű súlyát megmutatja. A Ferenczy család helyi köztulajdonban lévő alkotásait, nevezetesen a múzeum és a városi képtár gyűjteményeiben őrzött műveket állították ki együtt, meghatározott körből válogattak, de még időrendet is érzékeltet a Béni-kollekció az aktivista-passzív Dévi tizennyolcas bronzával, meg egy kubista alapozásra emlékező kilencszázhúszas szénrajzzal. Az érett korszakokat pedig a fenti nem egészen esztétikai okok következtében teljes joggal képviselik a harmincas-negyvenes évtized kisbronzai. Az ültében is energiát sugárzó, s mégis oly szeretettel teli, öklömnyi Ülő nő, a harminckilenc centis nagyságában is fenséges, legyőzhetetlen és nyájas Lépő nő, a leonardói energiáit fékező Ágaskodó ló mellett különleges élmény az éremtárló. A Goya-kivégzés bronz-értelmezése, a Michelangelo-hátlap sodró plasztikája láttán újra tudatosítanunk kell, hogy a műfaj modern magyar iskoláját Ferenczy Béni alapította meg, hogy az őt követő évtizedek mesterei az ő nyomában indultak el. Az igazán méltó utódok önállóan, merészen, nagy magaslatokra eljutva, de arra, hogy az emlékplakett több jubileumi tisztes tisztelgésnél, arra a mester döbbentette rá a szakmát és a közönséget.

Ferenczy Noémi Ébresztés című kompozíciója...

Ferenczy Noémi gobelinművészetét már nem jelenítheti meg ilyen természetességgel néhány papír-tempera vagy papír-akvarell terv és vázlat, már csak a méretek miatt sem. Az ikertestvérnek, akivel nem voltak sokkal kegyesebbek ugyanazok az évtizedek, nem elégszer adatott meg igazi, sok-sok négyzetméterben leszőnie a kompozícióit, elkészült művei azonban mégiscsak nagyobbak az arasznyi-kétarasznyi itteni előzményeknél. Hiányzik a grafikai munkákból a gyapjú titkos-szerény csillogása, a csomók ritmusa, s kivált a fonál anyagtól átlelkesült különleges árnyalatai, érdekes módon a műhelymunkák mégis megtöltik a számukra fenntartott teremrészt. Erős koloritúak és líraian gyöngédek. Ha van valami nem formai, formain túli, lényegesebb rokonság az iker-géniuszok munkásságában, az a monumentalitásnak és az érzékenységnek olyan kettőssége, amely nem látható, stílusban ki nem mutatható, legfeljebb csak érezhető. Noémi mert Ébresztést komponálni, ezt a lényegében brutális, még szeretetteljes formájában is szükségszerűen beavatkozó cselekedetet, de megtehette, mert az ő értelmezésében ez is a humánus összetartozás, a tapintat emelkedett ábrázolása lett. Ahogyan piros ruhás asszonyának keze érinti, szinte csak közelíti az alvó nő karját, ahogyan a barna barázdák ölelik, s fölötte a sárga kalászok élénkítik a kék ruhás szendergőt, minden konfliktus, diszharmónia eltűnik a különös tematikából. Elsimítja a szövött kép különös síkszerűsége, Ferenczy Noémi művészetének titka, ahogyan ebből a síkbeli-térbeli kettősségből a nagylélegzetű monumentalitást tudja felvonni. A lapok is érzik és őrzik ezt a monumentalitást, s bennük van a tervezett mű minden ígérete: a vörösek és pirosak komplikált harmóniája egy akvarellel festett Szőnyegterven, a természeti formák műfajszerű átfogalmazása egy-egy temperával fogalmazott gobelinvázlaton.

...és Ferenczy Béni Dévi című szobra a székesfehérvári kiállításon

Ferenczy Károlyné Fialka Olga fejezetével kezdte a nem mindennapi Ferenczy család ismertetését annak idején *Murádin Jenő* erdélyi pályafutásukat bemutató könyve, s ezt a méltányosságot ismétli meg a fehérvári kiállítás. A sorrendben első kép, egy érzékeny Kisfiúportré tisztelettel emlékezik a nagyasszonyra, aki felhagyott a sikeresen induló festőpályával, hogy áttételes alkotása annál nagyobb, férje és három gyermekének életműve legyen. A nagy *Ferenczy Károly* csak utána következik egyetlen vászonnal, s a családi tablón egyetlen önportré képviseli az apával és az ikrekkel nem mérendő festő *Ferenczy Valért* is. Örök – és nem túl lényeges – kérdés marad, hogy Béni és Noémi zsenialitása működött-e már abban is, hogy apjukétól eltérő pályát választottak, vagy azért nőhettek óriássá, mert saját hivatásuk terhein kívül egyéb a munkájukat nem nyomasztotta.

HIRDETÉS

Népszabadság Könyvek

Fejér Gábornak, a mai magyar fotóművészet egyik meghatározó személyiségének budapesti hídakról készült 230 gyönyörű fotóját adja közre ez az album. 230 olyan fotót, amelyek megmutatják, hogy nem látjuk, nem ismerjük, amit mindennap használunk. Éppen azért nem, mert életünk természetes, tehát külön figyelemre nem érdemes részeként fogjuk fel. Megannyi napszak, nézőpont, látószög, összefüggésrend elbűvölő szépségű műtárgyak tárulnak fel előttünk. Fejér Gábor érett művészete újra felfedeztet velünk a budapesti hídakat. Így először látjuk őket. A fotókat a magyar szépprózа és színpad ismert és elismert szerzője, Háy János megrendítő történetei kísérik a hídak körül kavargó világról, emberekről, sorsokról. Nem a fotók világát szólaltatja meg ez a nyolc novella, nem a hídak, hanem a hangos, zavaros, nyugtalan jelen, az irommel, bánattal, szerelemmel, halállal teli mindennapok történeteit mondja el.

Népszabadság-előfizetőknek: 3890 Ft
Bolti ár: 5990 Ft

Megrendelőlap

Alulírott megrendelem Fejér Gábor Budapest – hídfőváros című kötetét ____ példányban.
○ Megrendelem bolti áron 5990 Ft/példány áron.
○ Utánvéttel (+1120 Ft utánvételi postaköltség).
○ Csekken történő befizetéssel (+570 Ft postaköltség).
○ Népszabadság-előfizetőként 3890 Ft/példány áron.
○ Nem vagyok Népszabadság-előfizető, de előfizetek a lapra, és megrendelem a könyvet 3890 Ft/példány áron.
A Népszabadságra előfizetek ○ 3 hónapra 5970 Ft-ért ○ 6 hónapra 11 940 Ft-ért ○ 12 hónapra 23 880 Ft-ért.
○ Utánvéttel (+1010 Ft utánvételi postaköltség).
○ Csekken történő befizetéssel (ebben az esetben az előfizetőknek a Népszabadság a 570 Ft-os postaköltséget átvállalja)*.
A csekk befizetésétől számított 14 napon belül a könyvet kézhez kapja.
Az előfizetéshez ○ csekket ○ számlát kérek.
Az árak az áfát tartalmazzák.

Név/cégnév: Kézbesítési cím:
Telefon: Telefax:
Dátum: Aláírás:

Kérjük, hogy a megrendelőlapot küldje be címünkre: Népszabadság Rt., Budapest 1960. Megrendelését leadhatja még faxon: 06 (1) 436-4348 vagy telefonon: 06 (1) 436-4364 munkanapon 8–16 óráig, ahol további információval is készséggel állunk rendelkezésre. Csak magyarországi címre vállalunk kézbesítést. Amennyiben a Népszabadság Rt. székházában személyesen kívánja megvásárolni a könyvet, kérjük, hogy előfizetését igazoló szelvényét hozza magával. www.nepszabadsag.hu *A Népszabadság Rt. kizárólag csekken történő befizetés esetén vállalja át a postaköltséget.

NÉPSZABADSÁG KÖNYVEK

Esős nyáron kasszasiker

Bejött Szegeden a szabadtéri és a színház szétválasztása

Több mint 50 millióval lett magasabb a bevétel a tervezettnél, és 86 százalékos látogatottságot ért el a Szegedi Szabadtéri Játékok az idén nyáron.

A tegnapi évadzáró sajtótájékoztatón mindenki nagyon elégedett volt: összesen 68 ezer néző látta az előadásokat, 243 millió forint lett a jegyárbevétel, a Rómeó és Júlia című musicalt, amelyből egy terven felüli előadást is beiktattak, hét estén több mint 29 ezren látták. A nézői rohamok enyhítésére bevezették a sétálójegyet: aki akarta, kivetítőn nézhette – jóval olcsóbban – az előadásokat.

Pászty Ágnes, a városi önkormányzat kulturális tanácsnoka elégedetten állapította meg a tájékoztatón: jó döntés volt, hogy különválasztották a Szegedi Nemzeti Színház és a szabadtéri játékok szervezetét, és ez utóbbit erőteljesebben az idegenforgalom és a városmarketing szolgálatába állították. A jegyeladás már korán rekordnézettséget sejtetett. Ennek egyik oka az volt, hogy idén az ország 3500 lottózójában és teleházában is meg lehetett vásárolni a jegyeket. Első alkalommal bérletet is árultak – 1800 kelt el belőle.

A tájékoztató vége felé valaki azt emlegette: hej, ha ismét 6000 személyes lehetne a nézőtér! (A rendszerváltás előtt anynyian fértek el a tribünön, amely ronda volt, és nem lehetett elbontani, a végén pedig már veszélyes is kezdett lenni, a kilencvenes években cserélték le a mostani 4000 személyes, mobil nézőtérre.)

Kesselyák Gergely művészeti vezető az *Alföldi Róbert* által rendezett Csárdáskirálynőre, az általa vezényelt Nabuccóra, illetve a Rómeó és Júliára célozva azt mondta: az évad igazolta, hogy a szabadtérin látványos zenés darabokat kell játszani. – Nem igaz – tette hozzá Kesselyák –, hogy muszáj választani egy szűk rétegnek játszó elitszínház, illetve a szakma által lenézett népszínház között: a szakmai és a közönségigény összeférhet.

Bátyai Edina, a szabadtérit szervező kft. ügyvezető igazgatója úgy fogalmazott: a tudatos felkészülés, a magas szintű művészeti teljesítmény és a szerencse hozta a sikert. Első ízben tartottak rendkívüli esőnapot, és sikerült is a vihar miatt hoppon maradt közönség nagy részét visszacsalogatni a pótelőadásra. Javasolják az önkormányzatnak, hogy vállaljon előfinanszírozást: biztosabban lehetne előkészíteni a fesztivált, ha bizonyos összegeket a városi költségvetés februári elfogadása előtt is felhasználhatnának.

Egy újszerű akcióból, az igazgatósági páholy helyeinek árverezéséből félmillió forint gyűlt össze a szegedi gyermekklinika koraszülött intenzív osztályának korszerűsítésére. Ezt szintén tegnap adták át *Túri Sándor* igazgató professzornak és *Katona Márta* osztályvezető főorvosnak.

T. I.

FOTÓ: ENYEDI ZOLTÁN

A Rómeó és Júliát hét előadáson huszonkilencezren látták

Magyar Hírlap 2005. 06. 27. 15.o.

Ferenczy Béni ismeretlen arcai

A család tulajdonából eddig még sohasem látott kincseket is a közönség elé hozott a Földes Mária által rendezett tárlat. Például a húszas évek derekán ébenfából és elefántcsontból esztergált konstruktivista sakk-készletet, amelynek táblája kockás üveglap. Ferenczy az ötvenes évek első felében Hódmezővásárhelyen korongolt, mázazott és égetett cseréptányérokat, hol női fejjel vagy akttal, hol meg szerelmespárral, esetleg csak sima zöld levélkoszorúval dekorálva őket. Saját kezűleg öntött és csiszolt érmei, reliefjei sorából a „privát szféra" anyja 1931-es profiljától apja 1956-os síremléktervéig ível, míg következetes baloldaliságát közéleti vonatkozású medálok dokumentálják, mint a Lenin-portré 1930-ból, avagy moszkvai éveiből a Pjatyiletka (Ötéves terv) növekvő kubista hasábjai az első oldalon, míg a hátlapon munkások expresszív ritmusú sorfala.

Második felesége, Erzsi egész további életét és munkásságát végig kísérte, mint szerető hitves és ihlető múzsa – 1936-os fehér márványfejétől a legkülönfélébb műfajokban, ceruza- és tollrajztól a tusba vagy diófapácba mártott, lavírozott ecsetvázlatokon át a vegyes technikájú festményekig, érzéki bronz torzókig. Ezzel párhuzamosan csak bájosan esetlen kamaszaktjai jelenthettek konkurenciát, amelyekhez fiai szolgáltak mintául. Végül virágcsendélet akvarelljei jelentették legkedvesebb foglalatosságát – főleg 1956 novemberében bekövetkezett agyvérzése után, amikor újra kellett tanulnia bal kézzel az írást-rajzolást-festést egyaránt.

Ferenczy Béni: Feszület (1951)

Wagner István

Ferenczy Béni hagyatékából
Magyar Nemzeti Galéria
Megtekinthető október 15-ig

tudtuk
Onko-
ebészeti

típusok
lső jelei

e működ-
azóta
alálo-
ef főor-
rdemes
t.
tt for-
gálat
ogy
s a
kora
. Horti
árt
ntással

vosnak is fel kellene ismernie, akár egy egyszerű torokvizsgálat során. Ebből indulnak ki a kormányzati tervek is. Rengeteg orvos belenéz ugyanis páciense szájába anélkül, hogy a szájüregi rák tüneteit észrevenné, keresné. Az elképzelések szerint a szakmai protokollokban írnák elő, hogy a doktoroknak ezt a szempontot is szem előtt kell tartaniuk.

NEGLIGÁLT TÜNETEK

Az OOI-ben kezelt szájüregrákos betegek alig tizede fordul időben orvoshoz. „Szinte minden héten leül velem szembe egy olyan beteg, akinek fél-egy éve fáj a füle nyeléskor. Ez jellegzetes tünete a ráknak, érthetetlen, hogy miért várnak ennyit az emberek" – számolt be tapasztalatairól az osztályvezető főorvos. Rákra utalhat az is, ha fehér foltot látunk a szájüregben, a nyelv szélén.

A betegség kialakulásában talán legnagyobb szerepe a szájápolás elhanyagolásának van. Beszédes adat, hogy az egy ma-

semmi esély nin
rítsuk ezt a bete
Károly.

Persze nem a
egyetlen tényező
üregrák kialakulá

Nem támogat

A prosztatarák es
életet meghossza
A hormonkezelés
ják alkalmazni az
rezisztenssé válik
Ekkor következhe
vegyülettel folyta
két-három évvel h
túlélést. Ezt a gyó
emlőrák, a tüdőrá
esetében is. Az O
Intézet engedélye
tatarák esetében i
tosító ebben az in
hozzá támogatást

ridőkkel többszörösére nő

szintű méreteket ölt – mondta Kopp Mária, a Magatartástudományi Intézet igazgatója egy napokban tartott tájékoztatón.

Egyebek mellett a munkahely biztonságának és az elismerésnek a hiánya, a túlterheltség, a feladatok torlódása, a képességek kihasználatlansága és a túl rövid határidők vezethetnek stresszhez. Innen egyenes az út az infarktus, az agyvérzés, a gyomor- és bélbetegségek, a fekély és a reumás fájdalmak felé.

Az Európai Unióban 1999 óta szerveznek munkahelyi stresszmegelőző programokat, mert kiszámították, hogy a korábbi tizenöt tagállamban évente húszmilliárd euró veszteséget okozott ez a jelenség. 2002-re már ki is dolgoztak egy uniós szabályozást, amely kötelezővé teszi a vezetők számára, hogy beosztott-

HOLLÓSVÖLGYI IVÁN:

A Jó Szponzor

Az Úr az én szponzorom, nem szűkölködöm.
Füves golfpályákon relaxál engem,
feszített víztükrű medencékhez terelget.
A legújabb viccekkel szórakoztat engem,
plázák mozgólépcsőin vezet
az ő jól csengő márkanevéért.
Még ha financiális mélypontra kerültem is,
nem félek a csődeljárástól, mert Te velem vagy;
a Te nundzsakud és bézbolütőd, azok vigasztalnak engem,
ha rossz napom van.
Fényes partikra invitálsz, svédasztalt terítesz nekem
az én konkurenseim előtt, elárasztod fejemet hajzselével,
csordultig van viszkispoharam az én kezemben.
Bizonyára karitatív jóságod és szponzori
figyelmed követnek engem, s a Szponzorok
Lakóparkjában lakozom hosszú ideig.

Egy hét szabi

Gyerünk a tóra, megremeg
az ablak, mint a tengerek.
Ma nem leszünk rabok tovább,
leléphetünk a gangon át.

Válasszatok! Egy hét szabi.
Ha fúj a szél, az északi,
ha strand helyett kopár padok –
mi nem leszünk tovább rabok.

Megengedünk egy hét szabit,
a déli parttól északig
robog velünk az egyterű,
a forradalmi kedv s derű.

Nem engedünk. Ha van szabink,
velünk a rock and roll s a swing.
Ma fényesebbnek látszanak
fehér bokák a lánc alatt.

Velünk a stég, a parti bár,
és főnökünk, a Napkirály
megengedően, lassan int;
szerethető, ha van szabink.

Gyerünk a tóra, mint a szél,
ki dolgozik, majd visszatér.
Nekünk vagy tíz napunk szabad,
alattunk sír az út, szalad.

TÁRCATÁR – Gergely Ágnes

Egy vonzalom visszfénye

Mi az ördögnek akartam én színésznek állni nem egészen tizenhét esztendős koromban? Mi vitt rá, hogy kimaradjak a gimnázium hatodik osztályából, lemondjak a szabályos életvitelről, megkapaszkodva a sietős kormányrendeletben, amely egy ideig lehetővé tette, hogy a háborúból lassanként felocsúdó fiatalság érettségi nélkül is bejusson a művészeti főiskolákra? A rendelet nem nekem szólt, hanem a munkások és a parasztok lányainak, fiainak; hátha ezek bevesznek maguk közé, azt gondoltam. Miért gondoltam ilyesmit? Miféle vonzalom gyűrte le öröklött óvatosságomat, mi késztetett, hogy elrugaszkodjam a rendtől, amelyet neveltetésem előír?

Nem voltam lázadó fajta. Nyugtalan, bizonytalan sem. Arcom elrajzolt, mozgásom szögletes; járásom máig őrzi az országutak emlékét. Egyedül énekelni szerettem, azt is inkább kórusban, aztán verset mondani, legtöbbször magamnak. Néha eszembe jutott Szent Ferenc, ahogy a madaraknak prédikál.

Amikor fölvettek a főiskola színész szakára, úgy hittem, a helyemen vagyok. A helyzetgyakorlatokhoz nem kellett arc, mozgás, járás, csak átélés. Átélés az arcon, a mozgásban, a járásban. A lélekben, amiről nem volt szabad beszélni. Mindent átéltem, hiszen a mélységből menekültem meg, onnét, ahonnét kiáltani szoktak. Én nem tudok kiáltani, elfullad a hangom. Erre hivatkoztak, a halk hangomra, amikor a politikai rostavizsga után (milyen fertelmes kifejezés: politikai rostavizsga) kiutasítottak a főiskoláról.

Ami ezután következik, nagyon impresszív volna bármely életrajzban. Vas- és fémesztergályos, agronómus-tanuló, malteroslány. Egy korszak vargabetűi. Sosem színeztem ki az életrajzomat. Nem. Az adatok mélyén ott a rettegés, amiről csak én tudok. Az, hogy mit jelent, ha az embert hónapokon át nézik, mert selejtet gyárt. Hogy nem tudja kezelni a sublert, a mikrométert. Hogy nem bírja rendesen kiesztergálni a furatot, kotyog benne a B-dugó, órákig szereli a fogaskerekeket, nem bír felgyorsulni, nem teljesíti a normát, mi lesz. Egy gyűlölködő oktató szabálytalan vasdarabot hoz, ki kell centírozni, nem tudni, minek, és megint a rettegés, hogy a vídiakés eltörik, megkárosítod a népgazdaságot! A rettegés, hogy megvernek a jampecok a soroksári erdőben, ahogy ígérték, és rettegés, hogy reggel elalszom, nem érem el a félötös szolgálati villamost, és az a fázás minden reggel, és féldeci rum, mert tüzelő nincs, és utálom a rumot. És az a lassú, szívós munka, hogy elfogadjanak. Az a kicentírozott vasdarab, a cuppanó B-dugó, a menetes furatok, a méretre esztergált perselyek. A kosárlabdacsapat egyetlen dobása, a borzadva lenyelt rum, a jampecokkal a kocsmában. Karácsonyok és szilveszterek és névnapok. És az a sok tiszta és jólelkű ember, aki éppoly kevéssé érti, mint én, mi történik a magyar iparral, mi történik azóta is.

Nem, nem tartoztam oda, bármilyen büszkén mutogatom a vizsgarajzomat: „Rugós biztosító szelep". Nem lettem jó munkás, csak alkalmazkodó. Szerettem volna letenni az érettségit, ismét jól jött egy kormányrendelet, munkásfiatalokat az iskolapadokba, agronómusnak vettek föl, lovakkal dolgoztam. Láttam egy gyönyörű csődört, agyhártyagyulladást kapott, fetrengett a porban. Alig lehetett átkerülnöm az angol szakérettségis tanfolyamra, itt végre szellemi munka folyt, éhezés ellen könyvesboltba jártunk, tizenöt forint volt egy verseskönyv, ötven az Országh-szótár, részletre. Érettségi után el kellett mennem malteroslánynak, hogy pótoljam az ösztöndíjat. Cigány brigádba kerültem, a cigányok lassan dolgoztak, esténként édes-bús dalokat énekeltek. Tudtam, hogy ez ideiglenes, előttem az egyetem, a tanítás, az alacsony tanári fizetés, és még sokáig az éhség.

Megérte? Legtöbbször azt mondom, meg. Fölismerem, talán valamennyire meg is ismertem az élet éjjeli menedékhelyeit, a fizikai munka kegyetlenségét. Tudom, mit mond el egy szellőzetlen férfiing szaga a villamoson. Félek az eldobott ennivalótól, istenverés. Beljebb jött a soroksári erdő, ez nem jelkép, itt nincs semmiféle Macbeth.

Hiányzik most is a rendszer, az egyenes életút. A természettudományok. Egy-két vaskos regény, amit akkor kellett volna elolvasni. Az anyakönyvvezető meg a pap, és nem az ügyvéd meg a bíró. Az idejében megevett étel. A higgadt mérlegelés. Az együttlét, éjjel és nappal.

Dolgoztam később színészekkel, hallottam és láttam ámulatos játékot, amely egyszerre volt nagy erejű és finoman kimunkált, mint a régi várostornyok órái, amikre a térről felcsodálkozunk. Az egyikből egyszerűen kirontott ez a tudás, a másik megkalapálta. Vágyom közéjük, ma is vágyom, bár egyre bizonyosabb, hogy csak madaraknak tudnék prédikálni.

De hogy akkor, tizenhét évesen, felrúgtam a háborúból lassan ocsúdó fiatalságomat, az egész életemet…? Mi az ördögnek akartam én színésznek állni?! Miért hittem el egy nyáron s egy kora őszön át, hogy a helyemen vagyok?

„Ma divat azt mondani, hogy a színészet kemény, kegyetlen, szadista pálya. Ez nem igaz. – Kálmán György szavai a Lear Bolondja után, a halála előtt, 1980-ból. – Ez a leghumánusabb pálya. Olyan ember pályája, aki törött lábbal is végigjátssza az előadást, és nyolcan melléállnak, elébe állnak, körülveszik, játszanak, egymással, egymásért, együtt. Ha ennek a pályának nem meghatározója, hogy az embereket boldoggá tegye, akkor annak, amit csinálunk, ebben a technokrata, érzelmileg elsivárosodott korban nincs semmi értelme. Nem tudok erről szárazabban beszélni."

Hát ezért.

Gergely Ágnes

KONTHA SÁNDOR:

A hálók kuszasága

„Mármost van valami kísérteties abban, ha az ember egész élete során efféle üdvös rendben tartott állam polgára; mert nem léphet ki az utcára, nem ihat meg egy pohár vizet, nem szállhat fel a villamosra úgy, hogy e törvényekből és vonatkozásokból álló óriásapparátus kiegyensúlyozott emeltyűit ne érintené, mozgásba ne hozná, önmagát általuk létezése nyugalmában meg ne tartaná; e karok legkevesebbikét ismerjük csupán, hiszen mélyre, bensőnkbe hatolnak, míg a másik oldalon olyan hálókuszaságban vesznek el, amelynek pontos összetételét még senkinek sem sikerült kibogoznia; éppen ezért tagadni szokás létezésüket…" – olvashatjuk Robert Musil *A tulajdonságok nélküli ember* című, Tandori Dezső remek fordításában több mint negyedszázada magyarul is megjelent regényében.

Az idézett, összefüggéseiből kiragadott gondolat természetesen és legfőképpen a regényben ábrázolt, az első világháborút közvetlenül megelőző korszakra, az Osztrák–Magyar Monarchia-beli viszonyokra vonatkozik, ám legalább annyira a mű megírásának idejére, azaz a két világháború közötti időszakra, sőt, és éppen ezért érdemes a kiemelésre: érzésem szerint sok tekintetben találó ez a leírás Közép-Európa utódállamainak valamennyi későbbi rendszerét illetően, tehát minden különösség ellenére, mutatis mutandis – a „hálók" változatlan kuszasága és bizonyos, az alábbiakban elmondandók alapján feltételezett folytonossága miatt – érvényes a mára, a tegnapra és a tegnapelőttre is.

Mi mással lenne magyarázható egyébként, itt és most, a Horthy-korszak teljes levéltári anyagának gyakorlati hozzáférhetetlensége? Megint csak Musilt idézve: „…a történelmi folyamat többé-kevésbé mindenütt a jogi procedúrához hasonlít, annak száz záradékához, függelékéhez, egyezéséhez és fenntartásához, és figyelmünknek ezen túl nem is kell terjednie itt. A hétköznapi ember mit sem sejtve él-hal közöttük, és milyen jól jár! Mert ha számot kellene adnia magának folyvást, hogy micsoda procedúrába bonyolódott, micsoda ügyvédekkel, költségekkel és motívumokkal megvert procedúrába, valószínűleg minden létező államban üldözési mánia kerítené hatalmába. A valóság megértése kizárólag a történeti-politikus gondolkodók ügye."

Nincs kizárva, hogy levéltári kutatásaim, kutatási kísérleteim során musili értelemben engem is bizonyos üldözési mánia kerített hatalmába, s ma is ennek rabja vagyok.

Először a hatvanas évek elején jártam az Országos Levéltárban. A Mészáros Lászlóról készülő kandidátusi disszertációmmal kapcsolatos, bátran használható ez a kifejezés: nyomozások vezettek oda. Úgy gondoltam, hogy a korabeli munkásmozgalommal érintkező, üstökösként feltűnő, majd 1935-ben családostul a Szovjetunióba emigráló zseniális szobrászról bizonyára találok majd valamilyen dokumentumot, jól tudván ugyanakkor, hogy a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium (VKM) iratanyaga az 1956-os események során (teljesen?, részlegesen?) leégett, megsemmisült. Számítottam viszont a belügyi és a külügyi aktákra. A hozzáférés ekkor, bizonyára éppen 56-nak köszönhetően, viszonylag akadálytalan volt, és kutatásaimat siker koronázta.

Mészáros 1932–34-es római ösztöndíjas éveire vonatkozólag, hála egy nagyköveti jelentésnek, kiteljesedett a kép. Innen volt tudomásom például arról, hogy a nagykövet megbízására és intenciói alapján Mészáros készítette el a Róma közelében lezuhant magyar óceánrepülők emlékreliefjét, amit aztán, az idők változásával, 1948-ban elföldeltek a követség kertjében, hogy aztán, ismét csak az idők változásával, kiássanak, és 1992 októberében ünnepélyes ceremóniával fölavassanak, anélkül természetesen, hogy az alkotóról akár egy szó is esett volna. (Én tettem szóvá az esetet, a *Népszabadság*nál – de talán az *ÉS*-nél is – tett sikertelen kísértelek után a *Társadalmi Szemle* 1993/5. számában.)

Egyetlen adatot sem találtam viszont a szobrász mozgalmi tevékenységét, emigrálását vagy az itthon maradt hozzátartozók megfigyelését illetően. Ilyesmi pedig, számos, a kezemben megfordult irat tanúsága szerint, nagyon is mindennapi esetnek számított a „gyanús", de mondhatni névtelen emberek esetében is; aminthogy itt nem találtam utalást Ferenczy Bénire sem, aki – mint eléggé köztudott – 1919 utáni emigráns volt, Bécsben és Berlinben, majd Moszkvában élt, onnan tért vissza 1935-ben, ám magyar állampolgárságát, hosszas huzavona után csak 1944 őszén, a Lakatos-kormány idején kapta vissza. Korábban (Ferenczy Béniné emlékei és elmesélése szerint), az érdekében közbenjáró Bajor Gizinek azt válaszolta a belügyminiszter: „Aszszonyom, az Ön barátja bolseviki".

Ferenczy Bénivel kapcsolatban persze csak húsz-egynéhány évvel később, a két háború közötti időszakot felölelő művészettörténeti kézikönyv munkálatainak befejezése után, az úgynevezett glasznoszty idején próbálkoztam alaposabb levéltári kutatásokkal, éppen az előbb említett visszahonosítási procedúrára hivatkozva. Meglepő módon sokkal nehezebb volt maga a hozzáférés, engedélyeztetés is, mint annak előtte; és időközben sokat dolgozhattak az anyagon; rendezték, címkézték, számozták, átcsoportosították, tény, hogy a korábban már látott aktákat (és főleg a Mészáros római munkájáról készített remek sajtófotókat) ezúttal nem sikerült fellelnem.

Úgy mellékesen viszont (s talán a levéltárakban pont ezt, a „mellékes kutakodást" nem szeretik) rengeteg izgalmas adatra, esetre bukkantam, olyasmikre, amik nagyon érdekessé teszik a levéltári búvárkodást, legfőképpen pedig amik révén némi fogalmat alkothatunk a „hálókuszaságban" végződő rendszerek természetéről.

Bénivel tehát nem, ikertestvérével, Noémival viszont találkoztam a „Kommunista mozgalommal és kémelhárítással kapcsolatos ügyek" megnevezésű, K 491, 1. csomó (1933–1940) jelzetű anyagban, nevezetesen a VKM-től vitéz Keresztes-Fischer Ferenc belügyminiszternek címzett átiratban, valamint a Magy. Kir. Miniszterelnökség sajtóosztályától a KEOKH-nak (ez – ha jól tudom – a Külföldieket Ellenőrző Országos Központi Hatóság) írott levélben.

Részlet a kultuszminisztériumi dokumentumból: „Krizsánné Ferenczy Noémi festő- és iparművésznő lakhatási engedély iránti ügyében csak a művészet szempontjából mondhatok véleményt, más illetékes tényezőkre bízva politikai és egyéb szempontok érvényesítését. Művészi szempontból ugyan kérelmező visszatelepülése valamelyes nyereséget jelenthetne művészeti életünkre nézve, mégis jelen esetben kérelmező politikai megbízhatósága tekintetében közelebbi adatók beszerzése kívánatosnak és szükségesnek látszik."

A KEOKH-hoz írott levél részlete: „…van szerencsém közölni, hogy miután Krizsán Sándorné született Ferenczy Noémi nem hírlapíró, nem tartom magamat illetékesnek arra, hogy munkavállalási, illetve lakhatási engedély iránt előterjesztett kérelme ügyében véleményt mondjak. – A beszerzett információk szerint a kérelmező férje Krizsán Sándor politikai magatartása ellen észrevétel nem tehető, a »Brassói Lapok« pedig, amelynek Krizsán Sándor munkatársa, az Erdélyi Magyar Párt orgánumának tekinthető."

Milyen ismerős fogalmak és eljárások! Megjegyzendő, hogy a művésznő már 1932 óta Budapesten élt, és gyakori kiállítóként aktív résztvevője volt a művészeti életnek. (Hogy a kért engedélyeket mikor és hogyan kapta meg, annak én most nem jártam utána.) Krizsán Sándorról talán érdemes följegyezni, hogy (ha jól vagyok értesülve) idős korában a Szabad Európa rádió munkatársa volt; Gallikusz néven hallhattuk őt.

Találkoztam még néhány, a korszak és a további korszakok kulturális életében fontos személyiség nevével, akiknek valamilyen ügye, kérelme volt, vagy akiket valamiért különös figyelemben részesítettek a hatóságok, de a lehetőségek korlátozott voltára tekintettel a továbbiakban csak olyan eseteket említek, amelyre Ulrich, a „tulajdonságok nélküli ember" csak legyintene, esetleg menteni próbálná az érintetteket, mint ama regénybeli derék munkást, aki a kelleténél többet ivott, két polgárszemélyt súrolt az utcán, kedvezőtlenül nyilatkozott a nagy hazafias akcióról, ily módon a „felségsértés" gyanújába keveredett, ráadásul a segítségére siető Ulrichot is, meg Őfelségét is becsmérelte, kijelentvén, hogy „tehetnek neki egy szívességet".

Íme néhány nemzetgyalázási kormányzósértési ügy. (A neveket a kezdőbetűkre redukálom, ki tudja, hátha valaki még ma is sérelmezné a név szerinti említést.)

1937. febr. 20-án: „Borozás közben K. M. a következő kijelentést tette: »Ti magyarok olyanok vagytok ni« és ekkor a körme alatti piszokra mutatott. Később pedig »Le vagytok szarva magyarok« kijelentést használta."

K. L. napszámos „1937. márc. 15-én a köröstarcsai piactéren megtartott nemzeti ünnepen a Himnusz és a Hiszekegy nemzeti imák éneklése alatt a kalapját a fejéről nem vette le."

S. J. nádasladányi lakos, napszámos (…) 1937. május 30-án Nádasladány községben a Pálfi-féle vendéglőben, a Kormányzó Úr Őfőméltóságára vonatkozólag nagyon trágár kijelentést tett s azt figyelmeztetés után is megismételte."

„1937. június 11-én K. Nikoláj szakályi lakos, letelepedett orosz hadifogoly a Kelemen-féle vendéglőben borozgatás közben a kommunizmus itteni hatalomra jutását hangoztatta és többek előtt az oroszországi viszonyokat dicsőítette. (6 havi fogház.)"

„1937. június 24-én V. J. hentes és mészáros, a saját lakásán H. Á. borbély és bátyja V. Á. jelentésében a következő kijelentést tette: »Ilyen gazember kormány amilyen most van, Horthyval együtt csak a nagy fizetést veszik fel és nem törődnek semmivel, nem csinálnak semmit.« Erre bátyja V. Á. azt mondta neki, hogy »Jani ne beszélj így, mert ha ezt meghallja valaki nem tudom, hogy 1 éven alul megúsznád-e.« V. J. azt felelte: »Mit az Isten bassza meg azt a Horthyt, hát mi a lófaszt csinál, de csak egy órát engednének egy disznóölő késsel mind agyon szurkálnám őket«." (Vizsgálat. A vádat elejtették.)

A tizenhárom éves T. Magdolna 1938. ápr. 24-én Sajószentpéter községben azt hangoztatta, hogy „majd jönnek az oroszok és kiverik úgy a németeket mint a magyarokat. Nevezettet a sajószentpéteri örs nemzetgyalázás miatt 1938. május 13-án a miskolci kir. törvényszék fiatalkorúak bíróságához feljelentette."

Ilyen és ezekhez hasonló horderejű ügyek, kocsmában, országúton, aratás közben, a halastó partján, piacon elhangzott – „olyan paprikát hoztam, amelytől a fene megeszi a magyarokat", mondta 1938. szeptember 9-én, Ács községben, J. M. bolgárkertész – kijelentések jutottak el (az akkori technikai viszonyok között!) a hatóságokhoz, és indult be ezekre az igazságszolgáltatás gépezete. Hosszan lehetne szemelgetni közülük, befejezésül azonban csupán egy, Bartha Károly belügyminiszterhez írott, 1938. dec. 9-én feladott névtelen levelet közlök, teljes terjedelmében, az eredeti helyesírással:

„Olvasuk az újságból hadköteleséget hoztál 18 évtől 60-ig vigyáz bele ne törjön a bicskád bazd meg az anyád majd adunk mi katonát de kopog a fogatok tőlle 17 évtől 70-ig férfire nőre egy aránt háborus időre majd adunk mi katonát fene evet volna meg aba a sánkéros betyár kurva anyátokba zsidó kurva kormány rakjátok bele a faszotokat a főméltóságu hortinébe aba a betyár ki baszot sánkéros zsidó kurvába mit atatok az urainknak a mér háborut szenvete se földet se ház hejet tán azért adjunk katonát hogy még eni se atatok nekik a háboru alat meg öröltétek a tengeri csutkát azt eték a fák leveleit megvágtátok szecskának a legénységnek ez volt a menázsi a jó ételt italt el dorbézolták a tiszt urak adjatok csak fegyvert tudjuk mi mit köl vele csinálni baszátok meg a sánkéros kurva anyátokat azt gondoljátok el van felejtve mi volt a háboru alatt mi ekiknek az ura a háboruba volt kapturik 9 forint hadi segéjt fejenkint Zita kirélyné kapot 200 száz az ető száz koronát mert kapta az az olasz ki baszot kurva olvasuk az ujságbul hogy mennyi szegény családot raktak ki december elsején a barak lakásokból ot vannak gyerekestől az ég alat tán ebből is sorozni akartok ezekből a hazátlan bitangokból ezek szivesen menek őrizni a ti drága hazátokat és visza veni az el foglalt területeket a mit Betlen pista és társai el adtak ezek igazi magyarok el aták erélyt és a felvidéket bánátot most szeretnék visza veni azt gondoljátok a nép nem tugya az hogy ugy atátok Betlen és társai aták el erdéjt a románoknak egész a tiszáig hogy a komünt nyomják el ot vot betlennek 25 ezer hold földje emit vet az árán 50 ezret fene a betyár kurva anyátokat egye meg mér attok ingyen ebédet adjatok munkát és illő munka bért nem köl a magyar embernek ingyen ebéd de ti ki veszitek a nép szájából a falatot el szabotáljátok a népek jogát el loptátok kincseit ti biboros haramiák ti koronázott tolvajok vigyázatok adunk katonát ti adjatok fegyvert tudjuk mi kire kel lőni tudjuk mi ki a mi ellenségünk a mi ellenségünk nem tul a határon van azok ïtvanak zsidó kurva kormány éljen hitler éljen sztalin éljen a komunizmus".

A levél íróját a szegedi csendőrnyomozó alosztály parancsnokság felderítette. Egy hódmezővásárhelyi születésű orosházi lakos, házasságközvetítő volt az elkövető. A budapesti kir. büntetőtörvényszék a „magyar nemzet megbecsülése ellen irányuló, továbbá felhatalmazásra üldözendő rágalmazás és a királyi ház tagjai ellen elkövetett becsületsértés vétsége miatt hathavi fogházra mint fő, továbbá 3 évi hivatalvesztésre és politikai jogai gyakorlásának ugyanilyen tartalmú felfüggesztésére, mint mellékbüntetésre ítélte". A fellebbezés után: egy évi fogház.

Csupa őrültség ez. De, attól tartok, van benne RENDSZER.

Meghívó

Az MTA Judaisztikai Kutatóközpont tisztelettel meghívja Budai Aurél előadására:

A visszatemetett Mátyás-kori zsinagóga a budai Várhegyen

Vetítéssel

Az előadás helye: V., Kecskeméti utca 10–12, II. emelet 204 (B/5 gyakorló)

Időpontja: 2005. április 27., szerda, du. 5 óra

Minden érdeklődőt szívesen látunk.

Nobel-díjas író kézirata sürgősen eladó!

(06-30) 570-2601

Ferenczy Béni, szobrai

Szobor a térben

Egy kedves fiúcska álldogál a Kígyó utca—Váci utca találkozásában. Ferenczy Béninek ez a szép és finom plasztikája nemrégiben került a csobogó kút közepébe, s mégis, az arra járó-kelőknek azonnal feltűnne a hiánya. A forgalmas utcarészt megcsöndesítette, új, színt, hangulatot adott a környéknek. Ha az ember álldogál egy kicsit és figyeli az arra sétálókat, jószerivel senkit nem lát, aki megtorpanva gyönyörködne benne, de szinte önkéntelenül is mindenki vet rá egy pillantást, egy simogató tekintetet, hiszen olyan arányos, olyan könnyed ez a szobor, hogy nem lehet észrevétlenül elhaladni mellette.

[redacted]

Ferenczy Béninek ez a finoman klasszicizáló munkája gyorsan csatát nyert. Sajnos, nem minden köztéri szobor helyzete ilyen egyszerű. Némelyik szinte éveken át küzd az emberek megértő tekintetéért, ám ha elfogadtatta magát, az utca, a város kitéphetetlen része lesz. Gondoljunk csak Somogyi József Szántó Kovács János szobrára, amely Hódmezővásárhelyen kezdetben sokakból felháborodást váltott ki, s ezzel arra ösztökélte az embereket, hogy ahányszor elhaladnak mellette, szemügyre vegyék, s kutassák, voltaképp mi is hökkenti meg annyira őket. Ez az állandó figyelem lassan a mű erényeinek, szépségének felismerésével járt. Ma már a vásárhelyiek büszkék arra, hogy egy olyan Szántó Kovács szobor áll a városukban, amely egyetlen embert éppúgy megtestesít, mint az agrárproletár-mozgalom névtelen tízezreit.

Természetesen vannak olyan szobrok is, amelyeket a környezet és az ott élő emberek végképp nem tudnak befogadni, s csak kerülgetik, jó esetben szenvtelenül tudomásul veszik. Az ilyen szobor nem alakít ki teret önmaga körül, nem teremti meg az érdeklődés, a figyelem erővonalait, s nem testesít meg egy gondolatot, csupán tárgy marad. Számos ilyen külsődleges, művészi értékkel és ranggal nem bíró szobrot említhetnénk. Régit és újat egyaránt. Az ilyen „örök érvényű" plasztikákról mondta Musil, a neves osztrák író, hogy ott tátonganak a tág közterek üresség ében, s hiába próbálják magukra hívni a figyelmet. Csak akkor vennék észre őket, ha egy erős hangszóró folyamatosan közölné és bizonygatná: erről és erről van szó.

[redacted]

Szerencsére, ma már mind több művészi értékű, a kor nyelvén megszólaló plasztika kerül köztereinkre. Sajnos, még mindig nem annyi, amennyi elég lenne, hogy egy-egy régi vagy újonnan szerveződő tér vagy utca arányait feloldja, átalakítsa és lehetővé tegye a mindennapi önkéntelen találkozás élményét az utca embere és a művészet között.

Kétségtelen, hogy a környezet kulturáltságához egy szép formájú nyesett bokor, egy ötletes neonreklám, egy újságosbódé vagy éppen buszmegálló is hozzátartozik. A tárgyak formái, arányai, elrendezésük harmóniája formálhatja ízlésünket és hozzájárulhat, hogy az adott környezetben talán számunkra is váratlanul kellemesen érezzük magunkat. Ám mindez kevés, hiszen a tárgyak nem tudják létrehozni a művészetnek azt a csodáját, amelyre egy igazi műalkotás képes. A szobor ugyanis nemcsak megkívánja, hogy olyan térbe helyezzék, amely élteti, hanem vissza is hat erre a térre, átszervezi arányait, harmóniát ad neki, vagy éppen megbontja megszokott egyhangúságát. Nem véletlen, hogy a szobrászok egy-egy munkájukhoz szinte mániákusan keresik azt a teret, amely a plasztikát nem taszítja érdektelenségbe, hanem táplálja az emberek figyelő tekintetével. Elsőként Ferenczy Béni szobrát említettük. Úgy véljük, szerencsés környezetbe került ez a fiúcskaszobor. Lényegesen nem változtatta meg ugyan az utcaképet, de mindenképp hatással volt rá. Vannak olyan műalkotások, amelyek szinte maguk alá rendelik az egész környezetet.

[redacted]

Varga Imre Szekszárdon fölállított Prométheusza ilyen. A krómacélból hegesztett szobor megszületésekor a Műcsarnokban éppúgy csatát vesztett, mint a veszprémi megrendelőnél. A kínzott, összeégett, ám mégis győztes Prométheusz, a maga szokatlan megjelenésével, formáival riasztotta a konvencionális plasztikához szokott nézőt, aki köztéri szoborral többnyire csak úgy találkozhatott, hogy fölnézett a magas piedesztálon felleghajtó köpönyegben álló, bölcs derűvel messze tekintő nagyságra. Varga első Prométheuszát végül is külföldön állították föl, s úgy tűnt, hiába a késői felismerés, miszerint ez a mű a fölszabadulás utáni magyar szobrászat egyik legkiemelkedőbb alkotása, idehaza mégsem lesz látható. Szerencsére, nem így történt. A Szekszárdon fölállított kompozíció az utóbbi évek legnagyobb köztéri plasztikai vállalkozása. Az átalakított tér, a hatalmas gránittömbök és a fő figura a szekszárdiak számára a modern művészettel való mindennapi találkozás. Igaz: nem problémátlan találkozás. De a Prométheusz ott áll, hat, és mint ahogyan egykor ellopta az égből az istenek tüzét, most újabb nagy feladatot vállalt: meggyőzi a kétkedőket, híveket toboroz egy új plasztikai látásnak, megpróbálja Szekszárdon győzelemre vinni az emberért létező modern művészet ügyét.

A képzőművészeti világhetet mától a múzeumi hónap követi. Új szobrokkal ismerkedünk a kiállításokon, s ebből az alkalomból állítják föl Pécsett Vígh Tamás Régészet című szép kompozícióját. Ilyenkor, amikor a művészetet ünnepeljük, jobban odafigyelünk eseményeire. Ám a művészet nem az ünnepnapokra készül; helyet kér mindennapjainkban, egész életünkben.

Harangozó Márta

11. 2.

8. szept. 30

marxizmus—leninizmus intézetének igazgatója tartott záróbeszédet. Rámutatott arra, hogy a konferencia ismét bizonyította: a szocialista demokrácia tökéletesítésének és fejlesztésének, az emberi jogok minél teljesebb kibontakoztatásának kérdései *a marxista—leninista pártok figyelmének középpontjában állnak.*

Művészeti idény

Varsóban tegnap este ünnepélyesen megnyitották az 1978—1979-es kulturális és művészeti szezont. Az immár hagyományos ünnepségen megjelent *Henryk Jablonski*, az Államtanács elnöke, a párt-, az állami és a kulturális élet vezető egyéniségei.

Kiúju… a ha…

Somoza hajla…

A nicaraguai fővárosban és az ország Costa Rica-i határának szomszédságában tegnap újra kiújultak a harcok.

Managuában tegnap éjszaka több pokolgép robbant.

A főváros utcáit *fegyveres járőrök* ellenőrzik. A keleti határ mentén fekvő San Carlos városából érkező jelentések a nemzeti gárda egységei és a sandinista partizánok között kirobbant összecsapásról szólnak.

MÁTÓL A KOZMOSZBAN

ÚJ HIVATALOS VILÁGCSÚCS

Moszkva, szeptember 30.

Kis Csaba, az MTI tudósítója jelenti:

Csak mától vált hivatalossá *Vlagyimir Kovaljonok* és *Alekszandr Ivancsenkov* új világcsúcsa: a *Szaljut—6* űrállomás második személyzete ezen a napon lépte túl az első állandó kettős, *Jurij Romanyenko* és *Georgij Grecsko* világűrben töltött idejét:

a 107. munkanapon a két újdonsült hivatalos világcsúcstartó folytatta a munkát a másik „jubiláns", a világűrben immár második évet töltő űrállomás, a Szaljut—6 fedélzetén.

A tudósok a Földön most kaphattak képet arról, milyen megpróbáltatásokon megy át az űrállomás. Emlékezetes, hogy Kovaljonok és Ivancsenkov a világűrbe kilépve leszerelte a Szaljut—6-ról azt a vékony lemezt, amely a mikrometeoritok becsapódását méri. A lemezt az állandó személyzet a legutóbbi nemzetközi expedícióval, *Bikovszkij* és *Jähn* űrhajójával küldte vissza a Földre. A négyzetdeciméternél is kisebb lemezen

a tudósok több száz mikrometeorit becsapódásának nyomát észlelték,

bár ezek csak igen apró nyomot hagytak a felületen — egy-egy kráter alig 40—50 mikron átmérőjű — kétségkívül a sok mikrometeorit *lassan kikezdi az űrállomás felületét, eróziós folyamatot vált ki.* A tudósok feladata most az, hogy megállapítsák, *meddig* le… Szaljut—6 *teljes biztonságot* ad utasainak.

A világrekorder kettős folytatja megfigyeléseit az űrállomáson. Ma a sportgyakorlatokon kívül folytatják a Föld és az atmoszféra megfigyelését, az egyes égitestek vizsgálatát.

CSAK ELSZÓRTAN LE…

Kelleme… búcsúzik s…

ERŐSEBB LEHŰLÉS M…

Szép szeptemberi hétvégénk közül a szombat lesz a legszebb. A Kárpát-medence fölé ma még délnyugati irányból enyhe levegő áramlik. Ezért

a mai felmelegedés szeptember végének megfelelő lesz,

de azért elszórtan záporok, zivatarok előfordulhatnak. Azzal is számolhatunk, hogy Észak-Olaszország fölött elhelyezkedő mediterrán - ciklon hatására a Kárpát-medencében általában mindig esős az időjárás. Tehát várható, hogy holnap a mainál már több helyen lesz eső, s a napsütés hiánya miatt holnap kicsit alacsonyabb lesz a délutáni hőmérséklet.

A sarkvidéki légtömegek azonban egyelőre még

Ferenczi Béni

1021

A versengő városoktól — szilveszterig

Mi a véleménye a közízlésről? • 31 játékfilm
A tv negyedik negyedévi műsorá ól

Ma délelőtt tájékoztatás hangzott el a televízió negyedik negyedévi műsoráról.

Október fő slágere kétségkívül az olimpiai játékok közvetítése lesz (erről néhány nappal ezelőtt közöltünk tájékoztatást), de emellett számos érdekesnek ígérkező adás szerepel a tervben. Igy például a most induló *Szellemi olimpia* és a *Versengő városok*, melyek a népszerű vetélkedőműsorok újjáformálásával is igyekeznek a nézők ismereteit szórakoztatva gyarapítani. Ehhez a műsorfajtához csatlakozik a novemberben Pécsről közvetítendő *Múzeumi vetélkedő* és a decemberre tervezett *Külpolitikai fejtörő*. Októberben látogat el a tv Csongrád megyébe, a hétnapos műsor során tanúi lehetünk a világhírű szegedi matematikusokkal folytatott helyszíni beszélgetésnek és nézhetjük az Irodalmi Képeskönyv következő adását, *Móra Ferenc A vallató vacsora* című elbeszélésének dramatizálását. A negyedév folyamán az Irodalmi Képeskönyv még *Dickens Karácsonyi énekét* és *Censzkij Mihajlin Gurzson élete* című művét viszi képernyőre.

Kártyások

Három önálló tv-játék bemutatása várható. Három részből álló folytatásos drámа a *Fábri Zoltán* rendezte *Vizivárosi nyár*, melynek írója *Horváth Márton*, főszereplője *Páger Antal*. Ugyancsak három részből áll *Mesterházi Lajos Példázata*, mely a drámát és a publicisztikát egyesíti magában, és a közönséggel is megvitatja a látottakat. *Gogol Kártyások* című színművének tv-változata a harmadik bemutató. Színházi közvetítésből 13-at — tehát hetente átlagban egyet — tervez a tv, ebben 3 opera és 1 operett is benfoglaltatik.

A nagysikerű Ascher-est mintájára a tv az elkövetkezendő időkben *Horváth Ferencnél* tesz látogatást, majd egy költő-házaspárt (*Szécsi Margitot* és *Nagy Lászlót*) keres fel otthonában. Uj sorozat lesz a *Magyar Parnasszus*, a *Próza a pódiumon* és az *Olvasónapló*, az utóbbi irodalomtörténészeket, esztétákat, írókat és könyvszerető embereket invitál a kamera elé: mondják el véleményüket egy-egy szép könyvről. Több tízezer ember megkérdezése után készült a *Mi a véleménye a közízlésről?* című adás, amely nagyon érdekesnek ígérkezik. A Költészet-sorozat — a költő halálának 20. évfordulója alkalmából — *Radnóti-estet* ígér.

Szaporodnak majd a közkedvelt *vitaműsorok* is, népgazdaságunk aktuális problémáiról, neves szakemberek bevonásával. Az ipari rovat új adásainak tartalmára pedig már címük is utal: *„Vállalom a felelősséget"*, *„Exportra készül"*. Az ismét meginduló *Nyílt tárgyalás* az építőipari fiatalok helyzetével foglalkozik.

Leslie Howard és Orson Welles

A képzőművészeti és zenei műsorok közül a *Barcsay Jenő* és *Ferenczi Béni* munkásságáról készített filmet, valamint az (olimpiai adások miatt) ugyancsak filmre rögzített *Budapesti Zenei Hetek* koncertsorozatát említjük. A könnyűzene híveit a *Könnyűzenei vendégkönyv*, a *Sláger lesz-e?* és néhány revüfilm, közte a *Tavasz a Broadwayn* felújítása (*Mickey Rooneyval* és *Judy Garlanddal*), valamint a *Víg özvegy* (*Maurice Chevalier* és *Jeanette Macdonald*) igyekszik kielégíteni. S ha már a filmeknél tartunk: a negyedik negyedévben 31 játékfilmet láthatunk, köztük a Shakespeare drámáiból készült filmeket: *Romeo és Julia* (*Leslie Howard* és *Norma Shearer*), *Macbeth* (*Orson Welles*) és *Ahogy tetszik*.

Non-stop műsorok

A sportközvetítések nem merülnek ki az olimpiai műsorokkal. Három nemzetközi labdarúgó-mérkőzésen kívül NB I/B-rangadót és a Magyar Népköztársasági Kupa döntőjét is láthatják a szurkolók, továbbá az ökölvívócsapatbajnokság küzdelmeit, a magyar—kínai tornaversenyt, kosárlabda- és jégkorongmérkőzéseket.

Az ünnepi műsorok végleges terve még nem készült el. Mindenesetre mind november 7-re, mind karácsonyra és szilveszterre teljes gőzzel készül a tv. Annyi biztos, hogy karácsonykor a jól bevált non-stop műsor (*Tessék választani*) nem marad el, és bemutatnak — többek között — két gyermekoperát. A szilveszteri kabaréról egyelőre csak annyit, hogy — első ízben — közösen sugározza a rádió és a tv. De előbb még (az ősz folyamán) *Róna Tibor* estjén derülhetünk, címe: *Lehet egy millióval több?*

Végezetül egy statisztikai adat: az előfizetők száma a nyári hónapok ellenére jelentős mértékben gyarapodott, és alkalmasint az év vége előtt eléri a [illegible] ezret.

am, 232. szám

óber 2. péntek

lap

LAP

1964 OKT - 2

ESTI HIRLAP

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MUNKATÁ

Kö

az olimpia kuzdo

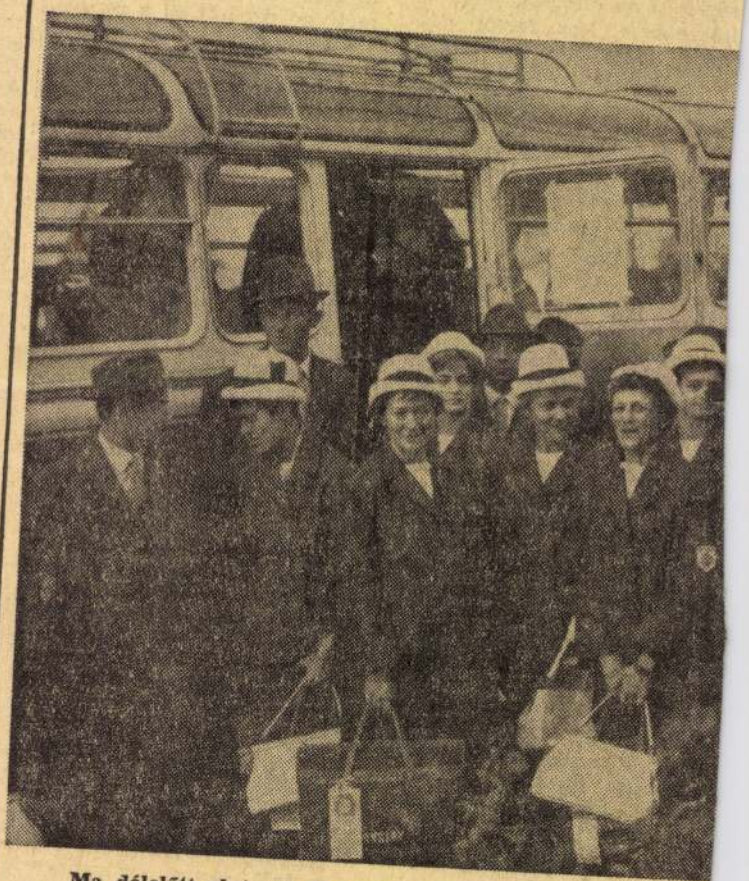

Ma délelőtt elutazott Tokióba a magyar olimpiai sportki atléták, kajak-kenusok, kosárlabdázók, labdarúgók, sportlövők vívók és egy-egy birkózó, műugró és vitorlázó. A KLM repü gépe tizenegy óra után hagyta el Ferihegy légiterét. Utvon Északi-sark—Anchorage—Tokió

Bozena Novotna látogatása az Állami Pénzverőben

Ma délelőtt *Bozena Novotna*, a hazánkban tartózkodó csehszlovák párt- és kormányküldöttség vezetőjének felesége, *Kádár Jánosné* társaságában az *Állami Pénzverőt* kereste fel. Részt vett a gyárlátogatáson *Frantisek Piseknek*, a budapesti csehszlovák nagykövetnek a felesége és *Cséby Lajosné*, hazánk prágai nagykövetének felesége.

A vendégeket *Csonka Ferenc*, a vállalat igazgatója és *Rachfát Lászlóné*, az üzemi pártbizottság titkára üdvözölte. Bemutatták az Állami Pénzverő gyártmányait, amelyek közül az *ötvösmunkák* a világ minden részébe eljutnak.

A gyárlátogatás befejeztével Csonka Ferenc igazgató a vendégeknek átnyújtotta a *Vár* egy részletét ábrázoló *bronz emlékérmet.*

Vasárnap felhúzzák a

Az olimpiai láng, amely napok óta már Japánban folytatja körútját, ma eléri *Tayama* és *Nagaoka* városokat. A tervek szerint október 8-án érkezik *Yokohamába*, 9-én jut Tokió közvetlen közelébe és *10-én délelőtt 10 órakor befut a megnyitó ünnepségek színhelyére, a Nem-*

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Ferenczy Béni

DOLGOZÓK LAPJA
(Komárom)

1971 NOV 14

1021

Nemzetközi szobrásztalálkozó Budapesten

Első ízben kapott jogot és lehetőséget Magyarország arra, hogy kétévenként nemzetközi képzőművészeti tárlatot rendezzen. Ezentúl hazánkban adnak egymásnak találkozót a világ kisplasztikákat készítő szobrászai. A biennálé igazgatósága ötven helyre küldött meghívót — az alapszabály értelmében országonként 5—5 művészt hívva meg — s már most az első alkalommal 22 ország küldte el művészeit. Végül is összesen 94 külföldi és 11 mai magyar művész több mint 550 plasztikája került kiállításra; ezenkívül pedig a Ferenczy Béni életművét áttekintő válogatás.

A Műcsarnok termében valamennyi stílusirányzat képviselői felvonultak; realisták, szürrealisták, a pop-art és op-art művészei. A felhasznált alapanyag hasonlóan változatos; a hagyományos kő, fa és fémek mellett megtaláljuk a különböző műanyagokat is.

Tekintettel arra, hogy minden ország maga zsürizte a beküldendő anyagot — művészenként 5—5 művet — a kiállítás összképe természetszerűleg tarka. A művészi minőséget tekintve azonban — egy-két kirívó esettől eltekintve — kiegyenlített, nem marad el az ilyen, vagy ehhez hasonló nemzetközi találkozók jellegétől és színvonalától.

Azt, hogy a művészet nemcsak kifejezés, hanem művesség, megmunkálás dolga is és, hogy ez a megmunkálási mód milyen erősen játszik közre a plasztikák esztétikai hatásában, azt a svájci *Max Bill* tisztán geometrikus kompozíciói ugyanúgy példázzák, mint a szintén svájci *Oscar Wiggli* látszatra hevenyészett, mintegy roncsokból összerakott valójában azonban nagyon is pontos, műgonddal kivitelezett kovácsoltvas művei. *Jürgen Brodwolf* roncsokból előbányászott de figuratíven átformált elemek révén a fogyasztói társadalmat kipellengérező tartalmakat fejez ki. A társadalmi mondanivaló érdekében születtek a realista *Efhimios Panourgias* és a szürrealista hatás alatt álló *Marcel Braistein*, valamint a korunk problémáiról ítélkező, ugyancsak realista *Luciano Minguzzi* plasztikái is, akárcsak *Albert Rouiller*, *Fritz Wotruba* vagy *France Rotar*, *Jamez Boljka*, *Peter Cerne* áttételesebb formanyelvű szobrai.

A spanyol *Pablo Serranot*, vagy a svéd *Walter Bengtsont* nem lehet stíluskategóriába szorítani; a spanyol mester látszólag nonfiguratív szobrai rögszerűségükkel, váratlanul felerősödő fényeikkel elénk tudják idézni egy nehéz sorsú paraszti társadalom életét, a svéd művész munkái szeszélyes formáikkal és vad színeikkel felidéznek valamit az ősgermán rúnakövek és az élő svéd népművészet világából.

Hasonlóan népi hagyományban gyökereznek a szovjet *Olita Abolina* egészséges humort és enyhe szarkazmust elárulló kerámiafigurái, míg a venezuelai *Zitman* a szatíra komorabb hangján szól. Az USA valamennyi lehetőséget kihasználta, művészei a lírai önvallomásoktól kezdve az urbanisztikus kompozíciókon át a bazárárura emlékeztető gumifigurákig terjedő skálán szerepeltetik a műveket.

Tar István, a felszabadulás után újjászerveződő magyar képzőművészeti élet egyik vezéralakja, a sajátos előadásmódú, monumentális realizmus képviselője, a kiállítás megnyitásakor már elhunyt, halálos baleset érte. A vele rokonszellemű, de nála líraibb és meditatívabb *Somogyi József* — akinek egyébként számos közterületi szobra is áll országszerte — most kisplasztikáival is sikert aratott. *Pátzay Pálnak* a Ferenczyéhez hasonló, klasszicista szellemben fogant plasztikái ezúttal gyengébbeknek bizonyultak, ellenben figyelmet keltettek *Marosán László* — korunk izgatott világának kérdéseire nyugtalan formákkal válaszoló — ólomplasztikái. *Lesenyei Mártának* egyenként és önmagukban lekerekítettnek tűnő, de összességükben mégis nyugtalan kutató szellemről valló szobrai. *Kiss Nagy András* figurái ugyancsak nyugtalanságról árulkodnak, de szobraival ellentétben érmei lehiggadt formáikkal plakettermésünk java munkái közé tartoznak. *Segesdi György* a plasztikai op-art fényekkel kombinált különböző lehetőségeivel kísérletezik. *Schaár Erzsébet* ugyancsak számol a fény hatásával és üvegből készült tér-kompozícióiban nagy szerepet juttat neki. *Varga Imre* anyagokkal és kifejezési lehetőségekkel egyaránt kísérletezik. Jégzajlás című króm- és üveg-dombormüvén, ugyanúgy, mint Szántás című bronz dombormüvén, arra tesz kísérletet, hogy a tájat, a geológiai formációkat is bevonja a plasztikai ábrázolás körébe.

Vigh Tamás és Borsos Miklós beszélnek talán leginkább a képzőművészet hazai nyelvén; *Vigh Tamás* a súlyos tektonikus formákat barokkos részletekkel ellenpontozza, *Borsos Miklós* pedig jelképszerű tömörségű plasztikáit úgy mintázza, mintha a természet szülöttei lennének: művészetének skáláján megfér egymás mellett a kemény artikuláció és a lágy dallamosság.

A nemzetközi zsüri rangsorolás nélkül az alábbi művészeket díjazta: *Olita Abolina* (Szovjetunió), *Max Bill* (Svájc), *Kiss Nagy András* (Magyarország), *Luciano Minguzzi* (Olaszország), *Efthymios Panourgias* (Görögország), *Pablo Serrano* (Spanyolország), *Somogyi József* (Magyarország), *Mircea Stefanescu* (Románia), *Fritz Wotruba* (Ausztria) és *Cornelis Zitman* (Venezuela).

A hatalmas és sokrétű anyag egységes elrendezése, a művek hatásosságának biztosítása *Baranyi Judit* művészettörténésznek és *Fekete György* belső építésznek köszönhető.

Bojár Iván

NYERGESI JÁNOS: TÁMASZKODÓ

videbb kultúrát [illegible] ja. Szinte felmérhetetlen: mit profitálhatna egy pályakezdő mondjuk Leningrádban, Tovsztogonov színházában, két-háromhónapos tanulmányútból...

— *Egészében véve: elégedett, vagy elégedetlen?*

— Ha csak Miskolcra, s önmagamra gondolok: nincs okom panaszra. Ha azonban vidéken dolgozó egész nemzedékem helyzetét a máris adott lehetőségekkel vetem össze, a sok-sok „fehér folt" kicsit nyugtalanít...

ábbtanuló olgozók

vábbtanulásra. Kétségtelen, nem mindenütt ilyen kedvező a kép, a fenti példa azonban tanúsítja, hogy vannak még olyan „tartalékok", amelyek a dolgozók iskolájának tette ezt a figyelmet érdemlő tényt, mint a tatabányai vagy az oroszlányi általános iskola vezetője. Mi történik valójában? Az általános iskola nyolc osztályát el nem végzettek évről évre „újratermelődnek". A tankötelezettségi kor határa után sem szerezték meg jó néhányan az alapműveltséget (nem fejezték be általános iskolai tanulmányaikat). Mindez a probléma a túlkorossággal és a felmentésekkel függ össze. Egészében ma a dolgozók iskoláiban csökken a korátlag. Tizenévesek ülnek vissza ismét az iskolapadba, esti vagy levelező tagozaton, hogy amit elmulasztottak, behozzák, pótolják. Munkát vállalva, az előrehaladás reményét dédelgetve, döbbennek rá, hogy ma már bizony nélkülözhetetlen legalább az általános iskolai végzettség megszerzése.

Az egész kérdéskör másik oldalára is figyelnünk kell. Az üzemek képviselői az említett tanácskozáson a tervteljesítés szót többször használták a dolgozók továbbtanulási lehetőségeinek biztosításával kapcsolatban. Az üzemeknek, vállalatoknak is vannak érthető és méltánylandó szempontjai, amikor a beiskolázás idején javaslatot tesznek, illetve kérelmet megítélnek. Csak egy példát ehhez. Az egyik három műszakban dolgozó gyárban egy lány jelentkezik a dolgozók gimnáziumába. A vállalat illetékese a következő dilemma előtt áll: ha aláírja a hozzájárulást, azzal vállalja, hogy az illetőt iskola-időben nem osztja be műszakba — mivel azonban nincs tartalék munkaerő (azon a gépen hárman dolgoznak felváltva), nehéz helyzetbe kerül; vagy elutasíthatja a kérelmet — ez viszont helytelen gesztus; van egy harmadik lehetőség is, amikor a továbbtanulni szándékozó dolgozó váltótársaival beszéli meg, hogy az iskolába eljárhasson — ez sem megy azonban mindig.

Ezért is lényeges, hogy az üzemek, a vállalatok tervszerűen, kidolgozott káderfejlesztési koncepció alapján irányítsák a dolgozók továbbtanulását. Ahol ezt teszik, ott a maguk számára „termelik" a szakembereket. (Várható, hogy ilyen irányba ható rendelkezések is napvilágot látnak a közeljövőben.)

Nem lehet tehát csupán olyan alapon megközelíteni a problémát, hogy mindenki minél előbb, minél magasabb végzettséget szerezzen. A lehetőségeket nemcsak a dolgozók iskoláinak esti és levelező tagozataival kapcsolatban kell felsorolni; ugyanígy figyelembe kell venni az üzem belső helyzetét, lehetőségeit is. Egy bizonyos, s ez nem is képezi vita tárgyát: minél több kimúvelt emberfőre van szüksége ennek az országnak. Közben azonban teljesíteni kell a termelési tervet is.

— *L. J.* —

~~1021~~ Ferenczy Béni

1021

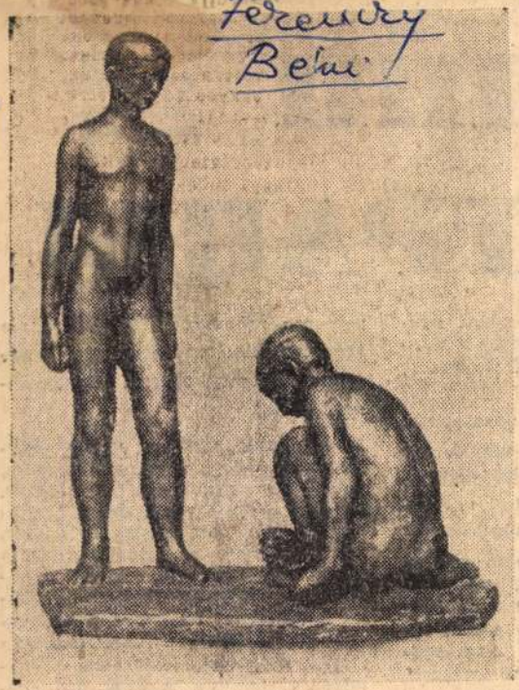

Бени Ференци. Играющие мальчики.

СУДЬБА ТРАДИЦИИ

ПРОИЗВЕДЕНИЯ современных венгерских скульпторов можно увидеть повсюду в стране — не только в выставочных залах, но и в парках, жилых кварталах, интерьерах гостиниц, кафе, в спортивных сооружениях. В этом нет назойливости, нет тенденции к украшательству. Свободно и естественно входит пластика в жизнь, очеловечивая современную архитектуру, придавая теплоту и гармонию повседневности.

Все это рождает у художника живой импульс творчества. Его ощущаешь в полном гражданской страстности монументе революции 1919 года Иштвана Киша, недавно открытом в Будапеште. В Дебрецене необычная декоративная композиция художника Яноша Перца привнесла в интерьер вокзала мечтания о далеких путешествиях и странах. В Мишкольце вековые деревья парка и тишина прудов словно охраняют монолитную, полную чувств скульптуру Михали Немета «Материнство».

Особое впечатление оставляет расположенный среди гор Шальготарьян — бывший шахтерский поселок, превращенный теперь в неповторимо своеобразный город. Уже с вокзала видны цветные стеклянные башни его центра и главная площадь, где царит искусство — монументальная живопись, декоративные украшения, скульптура. Две экспрессивные фигуры монумента «Освобождение» со скрещенными руками, возносящими голубя, мозаика, «просвечивающая» сквозь стеклянный фасад дворца культуры, керамические фризы отелей создают приподнятое, праздничное настроение.

Современная венгерская скульптура — это высокое мастерство, разнообразие замыслов и фантазии многих оригинальных художников. И нам тем более интересно было познакомиться с выставкой двух мастеров старшего поколения — Ференца Медьеши и Бени Ференци, открытой в Москве. Их творчество заставляет задуматься о своеобразии этой школы, о национальной традиции, пусть не очень давней, но поэтичной и прекрасной, о проблеме наследия вообще. К 1917 году относится одно из самых ранних произведений Медьеши — «Мать с ребенком». Тема, вдохновлявшая художников на протяжении веков, получила у этого мастера свое особое истолкование. Немногими объемами намечено сильное, крупное тело женщины, олицетворяющее здоровье и молодость. В том, как лежит младенец в своеобразной «воронке», образованной закруглением пластических форм, как уверенно стоят на земле ноги женщины, в ее спокойном и бережном жесте есть трепетность и подлинная монументальность. Эта мать — простая крестьянка.

Медьеши привнес в национальное ваяние чистую, целомудренную и очень многообразную лирику. Его привлекала тема танца, вообще близкая венгерским художникам.

В Венгрии я видел рельефы и надгробия, выполненные Медьеши. Они удивительно органично смотрятся в архитектуре или среди травы и деревьев. Очень хорош рельеф «Шествие во время сбора винограда», вмонтированный в цоколь одного из будапештских зданий. Здесь все напоено непринужденным весельем: наездники, ведущие коня, женщины, танцующие под волынку, разносчики сосудов, открывающие и замыкающие шествие. В пору реакции Медьеши сохранял веру в красоту мира, в моральную стойкость народа.

Высокой одухотворенностью отмечено и творчество Бени Ференци. Взгляните, как он изображает детей: худощавое тело с удлиненными ногами, свободно опущенные вниз руки, слегка наклоненная голова создают настроение грусти. Но он был и другим, этот художник — в «Идущей женщине» мощные, преувеличенные формы сочетаются с активным движением. Это гимн радости человеческого бытия.

Ференц Медьеши. Маленькая танцовщица.

В тридцатых годах Бени Ференци жил в СССР. Важным творческим итогом тех лет явились медали из цикла «Крупнейшие художники мира» — «Домье», «Гойя», «Пуссен», «Микеланджело». Одна из медалей, подаренная ныне нашему Музею изобразительных искусств, посвящена вождю Октября. Обращение Ференци к образу Ленина не случайно. Во время венгерской революции 1919 года он был членом республиканской художественной директории, активным участником переустройства общества.

МЫ ЗНАЕМ, наряду с исканиями Медьеши и Ференци в венгерской скульптуре существовали другие традиции, искания более экспрессивные или более близкие к классике, но, думается, именно в творчестве этих мастеров глубоко были заложены национальные начала понимания скульптуры как искусства жизненно содержательного и артистичного.

В венгерской скульптуре сейчас исчезла скованность, возникавшая прежде из-за вынужденной порой камерности образов и решений. В полный голос заявили о себе тяготение художников к героической романтике, их горячий интерес к революционной истории народа, одухотворенное восприятие мира, природы, человека. Для них мысль о новом обществе неотделима от духа коллективизма и революционного обновления. Так, один из наиболее ярких скульпторов Ене Кереньи поэтизирует увлеченность творческим трудом. Есть некоторая наивность в его символике и вместе с тем мудрость в понимании таких вечных тем, как материнство, юность, любовь, в изображении народных героев.

Судьба национальной традиции в наш век — это не прямая прочерченная линия. Тут сложно переплетаются по-новому воспринятое наследие различных эпох и современные художественные поиски. Создавая свой самобытный стиль, Кереньи объемлет греческую классику и архаику, наследие Египта и Возрождения и в то же время остро чувствует национальную традицию, в особенности живое обаяние произведений Медьеши.

И, напротив, национальная традиция гаснет, когда художник ограничивается лишь ее пассивным повторением. В некоторых городах Венгрии мне приходилось видеть фигуры у источников и декоративные композиции на зеленых газонах, в которых внешнее следование Медьеши и Ференци при самом высоком профессиональном уровне привело к вялости, самоцельная «гармония во имя гармонии», построенная по неким известным устоявшимся законам, лишила эти произведения живого взлета открытия.

Многие современные венгерские скульпторы учились у Медьеши и Ференци. И тем, кто учился творчески, эта живая преемственность помогала постичь поэзию новой жизни. Один из тех, кто привез в Москву венгерскую выставку, — ученик Ференци, скульптор Томаш Виг. Недавно в Будапеште перед центральным телеграфом установлены его «Три трубача». Огромное напряжение форм, острота силуэтов этих сваренных из меди фигур производят сильное впечатление. В скульптуре есть масштаб современных свершений, мысль о будущем. Накал чувств отличает ее от утонченных произведений Ференци. Но есть здесь что-то от его тревожной мысли о человеке.

Когда скульптор Виктор Калло создает монументальную статую «Шахтер», когда Йожеф Шомоди с думой о жертвах войны изображает охваченную горем простую крестьянскую женщину, а Макрис создает фигуры узников с сжатыми в кулаки и поднятыми вверх руками, как призыв к сплоченности перед лицом фашистского варварства, они обращаются ко многим исканиям прогрессивной европейской пластики и к экспрессивному боевому искусству существовавшей в 30-е годы в Венгрии «Группы социалистических художников». Но умение понять живую красоту формы и сложную природу характера вновь возвращает нас и к другому направлению традиции — к Медьеши и Ференци.

Мастера венгерской скульптуры старшего поколения видели в своей работе миссию высокого гуманизма. Художники социалистической Венгрии осуществляют эти идеи в широких масштабах, неведомых их предшественникам.

Игорь СВЕТЛОВ.

ка» Н. Зарудного, «Блудный сын» и
шка, Илико и Илларион» и «Если бы
дзе и Г. Лордкипанидзе, «Материн-
Страницы дневника» А. Корнейчука,
Карима и ряд других пьес и инсце-

ведения писателей братских республ
о комедии, — и по строю драматур-
. Но в этом многообразии отчетливо
ущие нашей социалистической куль-
ой силой прозвучала тема единства
ие, высоких гуманистических идеа-

—одно из важных звеньев широкого
театров страны к 100-летию со дня
но, что показом спектаклей в теку-
ерпываются. Процесс обогащения те-
роизведениями писателей разных на-
ся с нарастающей силой. В юбилей-
драматургов братских республик

ить препоны, затрудняющие распро-
ной драматургии. Среди множества
ногих языках народов СССР, несом-
ающих важные общественные яв-
а всесоюзную сцену? Мало, очень ма-

руководители театров, порой не ут-
ия и постановки переводных пьес.
, как убедительно показали лучшие
него с душой, выбрать подходящую
делить для нее сильных актеров, ин-
оформить, успех обеспечен, и все

бирать. Наиболее слабым звеном все
ово за Союзом писателей. Ведь от
т судьба пьесы. В пропаганде наци-
ажную роль сыграть издательства,
лучших пьес. В качестве хорошего
ую антологию чувашской драматур-
ы, созданные в республике за 50 лет
идет в начале будущего года). К со-
редкое исключение.

ранения пьес по театрам страны от-
ведениям высоких идейно-художест-
их общественный интерес. Надо со
, что уровень многих новых пьес и
ом, не высок. Присущее многим из
схематизм, комикование, мелодра-
ену. В лучшем случае поставят их в
омерно. В отборе произведений ис-
а.

ны Малый театр Союза ССР и Се-
атический театр. Для коллективов
ии союзных и автономных республик
деятельности.

е в большом долгу перед многона-
ечном счете перед зрителями. В
сорока театральных коллективов
московские театры: сатиры, име-
менник», Театр на Таганке, ленин-
имени Ленинского комсомола, дра-
Белгорода, Брянска, Кемерова, Ки-
аратова, Свердловска, Смоленска,

ое, яркое, самобытное, в образах
дее нашу жизнь, свершения совет-
нием всех театров страны, миллио-

з лучшего!

И. ФЛОРИНСКИЙ,
спец. корр. «Советской культуры».

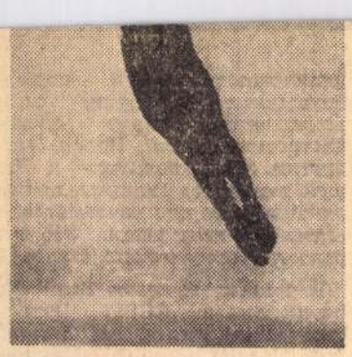

Родился в 1947 году в Свердловске. В 1956 году поступил в Киевское хореографическое училище, которое окончил в 1966 году. В том же году его направили на работу в Харьковский театр оперы и балета.

С 1968 года Николай Ковмир занимается на курсах усовершенствования при Ленинградском хореографическом училище.

В 1966 году с группой «Веселка» выезжал в Англию.

Элен ПЕКС
(Нидерланды)

Родилась в 1944 году в Гааге. Заниматься хореографией начала в восьмилетнем возрасте, а двенадцати лет Элен посещает два раза в неделю Королевскую консерваторию. Восемнадцати лет поступила в балетную труппу Национального голландского балета. Сейчас Элен Пекс — ее солистка. В ее репертуаре — партии в балетах «Лебединое озеро», «Спящая красавица», «Жизель», «Шопениана» и других.

На конкурсе в Москве она выступит с солистом Национального голландского балета Симоном Андре.

Марин ВЕЛЧЕВ
(Болгария)

ГРАЖДАНИ
СВОЕЙ СТРА

Я вспоминаю 30-е годы. Нашим кинематографом были созданы тогда классические образы советского экрана, на которых росло и воспитывалось целое поколение советских людей. Я убежден, что такие герои, как Александр Матросов, молодогвардейцы, Зоя Космодемьянская, шли на свой подвиг, помня, видя перед собой Максима, Чапаева, Александру Соколову, профессора Полежаева, великого гражданина Шахова. Народ именно потому так полюбил этих героев, уверовал в их силу и подлинность, что в них с необычайной яркостью были воплощены именно те черты, которые наиболее типичны для советского характера. Да, эти образы поэтичны, приподняты. Но приподняты не «на котурнах». Их поднимала, делала героями та естественная сила и красота, которая есть в нашем народе. Народ-богатырь и в своем искусстве утверждал героев-богатырей. Народ-богатырь вызвал к жизни новое искусство — сильное, яркое, гражданственное: ведь не случайно один из классических советских фильмов назывался «Великий гражданин». Советский кинематограф всегда стремился быть гражданином, великим гражданином своей страны. Но не утратил ли он сейчас этой своей гражданственности?

Нет, не утратил. После войны появились такие фильмы, как «Летят журавли», «Баллада о солдате», «Иваново детство», «Председатель», «Судьба человека», «Коммунист», «Твой современник». Глубочайшая идейная убежденность, принципиальность — вот главные черты героев современных картин.

ИТЕМ НЕ МЕНЕЕ, когда обозреваешь тот поток лент, который обрушивают на зр[illegible] с авторами ненавидеть ложь, приспособленчество, трусость. И вместе с авторами любить мужество, честность, готовность к подвигу. Но как я могу любить или ненавидеть, если сами авторы этих чувств, по-видимому, не испытывают. Или всячески стараются спрятать, приглушить свои личные пристрастия.

Создатели фильма «Непоседа», напротив, своих личных пристрастий вроде бы никак не скрывают. Вот это хорошие люди, а вот это плохие, — все время подсказывают они зрителю. Но и хорошие, и плохие одинаково бесцветны, похожи друг на друга. И оттого апофеоз фильма — сцена многолюдной молодежной свадьбы — по помпезности своей и безвкусию странным образом смыкается со сценами снов и убогих мечтаний главной героини — мечтаний, вроде бы осужденных и авторами, и самой героиней.

А в итоге? А в итоге все та же беда: фильмы стремительно расходятся с жизнью. Я ни на минуту не могу допустить, что настоящие наши молодые строители хоть в чем-то похожи на героев фильма «Непоседы», или что в картине «Там, где длинная зима» дан типичный портрет молодого моего современника, изыскателя, первооткрывателя. В жизни нас окружают интереснейшие люди. Но отчего их так мало в фильмах? Где, на каком этапе начинается этот процесс, приводящий к духовному оскудению современного киногероя? Быть может, людям просто не хватает таланта? Нет, мне кажется, дело не в этом. Здесь совсем другая тенденция. Иногда мы как-то забываем о высоких целях и задачах киноискусства. Иные авторы всеми силами стараются подчеркнуть свой «нейтралитет» в той непримиримой борьбе, которая разгорелась на земле и обостряется все больше и больше. Но нейтралитет в искусстве — это неизбежная уступка другой стороне, уступка, которая незамедлительно дает себя знать, приводит к потерям и поражениям. Иногда это [illegible] в формальном эпигонстве советского характера. Так отчего же этот советский характер порой выпадает из поля зрения кинематографистов?

Уже давно, кажется, не приходилось мне видеть на экране фильма, темой которого был бы подвиг. Подвиг, равный тому, какие совершают наши космонавты. Подвиг, равный подвигам молодых ребят в солдатских шинелях, которые недавно на советско-китайской границе отстаивали неприкосновенность наших рубежей. Двадцатилетние парни, вчерашние школьники, становятся героями. А ведь это значит, что они готовились к подвигу, готовились к нему и тогда, когда только отправлялись служить, и тогда, когда еще учились в школе. Лично мне, как зрителю, как гражданину Советской страны, было бы очень интересно повстречаться на экране вот с таким характером молодого моего современника — в чем-то такого, какими были и мы, а в чем-то, наверное, другого. Однако современный киноэкран почти не дает мне такой возможности. Назовите мне хотя бы один удачный фильм о пограничниках! Наверное, вы вспомните только «Там, где цветут эдельвейсы», но не потому, что фильм был хорош, а потому только, что его много ругали зрители и пресса.

МНОГО я ездил по стране, был на Урале, на Алтае, в Сибири. Встречался с людьми не только на просмотрах, много разговаривал с ними по душам. Народ очень любит кино. Но многие недовольны нынешним состоянием киноискусства. Люди хотят видеть настоящих героев, настоящих богатырей, которых они в жизни видят каждый день и которые на экран попадают лишь от случая к случаю.

...Великие события нельзя просто ждать. К ним надо готовиться. И сейчас наш советский народ готовится к великому событию — столетию со дня рождения вождя революции Владимира Ильича Ленина. По всей стране развернулось соревнование в честь юбилея, вступ[illegible]

Magyar Hirdető
SZUTOFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Szovjetszkaja Kultura

102

1971. X. 16. 19.00. /6/ V.

Esti krónika

- Szatmári Ilona interjujával folytatjuk Esti krónikánkat.

- Ha a Velencei Nemzetközi Képzőművészeti Biennalé rangjával és hirével Budapest egyenlőre nemis versenyezhet, minden esetre a Műcsarnokban ma délelőtt ünnepélyesen megnyilt nemzetközi kisplasztikai biennálé a maga nemében garnditúzus művészeti vállalkozás. Biennáléről van szó, és ez az jelenti, hogy ezentul 2 év

1972. [illegible] 15. 19.00. [illegible]

Reti krónika

- Szatmári Ilona interjú óval folytatják Reti krónikáinat.

- Az a Valencei Nemzetközi Képzőművészeti Biennálé rengjával és hirével Budapest egyenlő [illegible] varvonyzhat, minden esetre a Műcsarnokban az adlelőtt Ennepélyeen megnyílt nemzetközi kiplanetikai biennálé a nagy nemében garnáldaus művészeti véllalkozás. Biennáléről van szó, és az az jelenti, hogy azontul 2 év [illegible]

ként a világ neves szobrászművészei szobrászgenerációi közös kiállitáson Budapesten mutatják be legujabb kisplasztikai alkotásukat. Most 26 ország 10% művészek több mint 500 művel mutatkozik be. Ki-ki felhasználva a fémet a fát az üveget, a papirt vagy a műanyagot. A Műcsarnok első nagytermében a rendező ország jogaival élve Ferenczy Béni klasszikus szépségü kisplasztikáit, és remek vázlatrajzait láthatjuk. A többi teremben ABC sorrendben Ausztriától VEnezueláig országonként egy vagy több művész kisméretü szobrait, modern konpozicióit ismerheti meg a ~~nemzetközi~~ nemzetközi tárlat közönsége. Már ma a megnyitót követő órákban egy-egy mü alőtt már éppugy hallottam elismerést mint meghökkenést, szenvedélyes vitatkozást. Aradi Nóra a művészettörténet doktora, a biennálé főtitkára igy nyilatkozott az Esti krónikánk.

- Sokat töprengtünk azon, hogy milyen módon lehetne ~~mi~~ belépni a nagy nemzetközik képzőművészeti mozgásba, aminek a legkonkrétabb jelem az egyre sürübben megrendezett nemzetközi képzőművészeti seregszemlének a köre. Mi arra gondoltunk, hogy olyan területen, olyan kézőművészeti mifajban kell válogatnunk a meglévők közül, amely még nem teljesen kimeritett,

- És amelyikben mi is nagyon jók vagyunk ugye ?

- Ez volt a másik, de talán az első szempont, hiszen a magyar kisplasztikának igen fontos nemzetközi hagyományai vannak, és nemzetközi szinvonala is rendkivül magas. TEhát olyan alapunk van, amely valóban nemzetközi összehasonlitásra, összevetésre méltó.

-

- A nemzetközi művészvilágban nagy volt az érdeklődés a mi meghirdetett biennálénk iránt ?

- Nagyon nagy volt, és ez annál is inkább megnyugtató, hiszen az első ilyen rendezvényről van szó, igen, neves művészek jelentették be részvételüket é s szerepeltek igen gondosan összeállitott egyéni anyaggal. Egyetlen földrész sincs, amelyiknek a szobrászatából a mai plasztikájából ne lehetne itt látni valamit

- A nemzetközi zsüri a biennálén résztvevők közül 10 művészt tüntetett ki, egyenként 40 ezer forintos dijjal. Köztük két magyar szobrászművészt, kf Kiss Nagy Andrást, és Somogyi Józsefet.

Ferenczy Béni

1021

„A világszabadság eszméje kiteljesedik szocialista költészetünkben"

Ünnepi emlékezés Petőfire halálának 120. évfordulóján

Petőfi halálának 120. évfordulója alkalmából emlékünnepséget rendezett csütörtök este a Magyar Írók Szövetsége és a Hazafias Népfront Országos Tanácsa a Néphadsereg Központi Klubjának nyári helyiségében.

Dr. Ortutay Gyula akadémikus, a Hazafias Népfront alelnökének bevezetője után *Simon István* Kossuth-díjas költő volt az ünnepség szónoka:

— A világ — mondta a szónok — talán ma sem bonyolultabb, mint amilyen Petőfi korában volt, amikor a társadalmi viszonyok még csak az alapvető emberi szabadság modelljét engedték a költői álmok világában valahogy felvetődni. *De Petőfi már akkor a világszabadság eszméit helyezte lírája tengelyébe.* Ezért lesz ő örökös ösztönzője minden kor valóban új költői törekvéseinek, mert akárhogy nézzük is a haladás lehetőségeit — irodalmi értelemben —, fő célja mindig az ember marad, vagyis az emberi szabadságeszmény. A világ Petőfi óta összezsugorodott a technika jóvoltából. *Egy nép izgalmas valóságából, lelkivilága fejlődésének megrajzolásával sikerülhet irodalmunknak újra az általános emberi humánumot, az új, szocialista életérzést diadalra juttatni.* Mert csak ez óvhat meg bennünket a provincializmustól, ez biztosítja eredetiségét is új költészetünknek — hangsúlyozta Simon István.

— A Petőfi-életmű aktualitása nem avult el. A haladó magyar politikai mozgalmak, a föl-fölcsapódó forradalmi megmozdulások az ő eszméit tűzték zászlajukra.

— Az ő életművét, a teljességet kimeríteni akaró törekvéséért, mondhatjuk irodalmunk legegyetemesebb költői oeuvre-jének is. Bármilyen vonatkozásban nézzük is, a magyarságról mind ez ideig az ő költészete adott legátfogóbb képet — hangsúlyozta többek között.

*

Petőfi Sándor halálának 120. évfordulójára a költőt idéző emlékkiállítás nyílt csütörtökön a *Petőfi Irodalmi Múzeum* dísztermében.

Nemzetiszínű szalaggal díszítették fel a múzeum aulájában álló életnagyságú *Petőfi-szobrot*, amelyet *Ferenczy Béni* formált. A kiállítási teremben 16 vitrinben helyezték el a költő műveinek régi magyar kiadásait, s áttekintést kaphat a közönség arról is, mennyire részévé lett az egyetemes költészetnek Petőfi életműve.

Az Irodalmi Múzeum az emlékkiállításon kívül állandó jellegű, gazdag anyagú bemutatóval várja a legnagyobb költőnk életművét tisztelő közönséget.

Csütörtök délután — *Petőfi Sándor* halálának 120. évfordulója alkalmából — a költőre emlékeztek *Kiskunfélegyházán.*

NÉPSZAVA
Budapest
1969 AUG 1
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., Üllői út 61
Telefon: 138-048, 337-748, 340-726

Petőfire emlékezve

A Munkaügyi Minisz
hatékonyságának

Eleségre, nyereségre, haztar

Mit keresnek, mit kínálnak 8

Javaslat a leszerelési értekezlet kibővítésére

Magyarországot is meghívják a genfi tárgyalásokra

A genfi leszerelési értekezlet csütörtöki plenáris ülésén a két társelnök hivatalos nyilatkozatot terjesztett elő a bizottság kibővítéséről.

Mint a nyilatkozat hangoztatja, a genfi leszerelési értekezlet szovjet és amerikai társelnöke folytatta a tanácskozásokat a hogy megállapodásra jussanak azon országok csoportjával kapcsolatban, amelynek bevonása — *Japánnal* és a *Mongol Népköztársasággal* együtt — lehetővé tenné, hogy *a bizottságot földrajzi és politikai tekintetben kiegyensúlyozott módon szélesítsék ki.* A társelnökök tosítsák hatékonyságát a tárgyalások folytatására.

A társelnökök közölték kormányaik megállapodásra jutottak arról, hogy a bizottságot pótlólag a következő országokkal egészítik ki: *Argentína, Hollandia, Jugoszlávia, Magyarország, Marokkó és Pakisztán.* A társelnökök célszerűnek tartják, hogy ezeket az országokat felkérjék a bizottság munkájában való részvételre. *(MTI)*

ıdta Franz Muhrit

rű feladatait, valamint a két pártot kölcsönösen érdeklő kérdéseket tekintették át. A találkozón jelen volt *Aczél György*, az MSZMP Központi Bizottságának titkára és *Garai Róbert*, az MSZMP Központi Bizottsága külügyi osztályának helyettes vezetője. *(MTI)*

első Tanácsának

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

KISALFÖLD
Ferenczy Béni
1971 NOV 14

1021

Nemzetközi szobrásztalálkozó Budapesten

Első ízben kapott jogot és lehetőséget Magyarország arra, hogy kétévenként nemzetközi képzőművészeti tárlatot rendezzen. Ezentúl hazánkban adnak egymásnak találkozót a világ kisplasztikákat készítő szobrászai. A biennálé igazgatósága ötven helyre küldött meghívót — az alapszabály értelmében országonként 5—5 művészt hívtak meg — s már most, az első alkalommal 22 ország küldte el művészeit. Végül is összesen 94 külföldi és 11 mai magyar művész több mint 550 plasztikája került kiállításra; ezenkívül pedig a *Ferenczy Béni* életművét áttekintő válogatás.

A Műcsarnok termében valamennyi stílusirányzat képviselői felvonultak; realisták, szürrealisták, a pop-art és az op-art művészei. A felhasznált alapanyag hasonlóan változatos; a hagyományos kő, fa és fémek mellett megtaláljuk a műanyagokat is.

Tekintettel arra, hogy minden ország maga zsürizte a beküldendő anyagot — művészenként 5—5 művet — a kiállítás összképe természetszerűleg tarka. A művészi minőséget tekintve azonban — egy-két kirívó esettől eltekintve — kiegyenlített, nem marad el az ilyen, vagy ehhez hasonló nemzetközi találkozók jellegétől és színvonalától.

Azt, hogy a művészet nemcsak kifejezés, hanem művesség, megmunkálás dolga is és, hogy ez a megmunkálási mód milyen erősen közrejátszik a plasztikák esztétikai hatásában, azt a svájci Max Bill tisztán geometrikus kompozíciói ugyanúgy példázzák, mint a szintén svájci *Oscar Wiggli* látszatra hevenyészett, mintegy roncsokból összerakott, valójában azonban nagyon is pontos, műgonddal kivitelezett kovácsoltvas művei. *Jürgen Brodwolf* roncsokból előbányászott, de figuratíven átformált elemek révén a fogyasztói társadalmat kipellengérező tartalmakat fejez ki. A társadalmi mondanivaló érdekében születtek a realista *Efhymios Panourgias* és a szürrealista hatás alatt álló *Marcel Braistein*, valamint a korunk problémáiról ítélkező, ugyancsak realista *Luciano Minguzzi* plasztikái is, akárcsak *Albert Rouiller, Fritz Wotruba* vagy *France Rotar, Jamez Boljka, Peter Cerne* áttételesebb formanyelvű szobrai.

A spanyol *Pablo Serranot*, vagy a svéd *Walter Bengtssont* nem lehet stíluskategóriába szorítani; a spanyol mester látszólag nonfiguratív szobrai rögszerűségükkel, váratlanul felerősödő fényeikkel elénk tudják idézni egy nehéz sorsú paraszti társadalom életét, a svéd művész munkái pedig szeszélyes formáikkal és vad színeikkel felidéznek valamit az ősgermán rúnakövek és az élő svéd népművészet világából. Hasonlóan népi hagyományban gyökereznek a szovjet *Olita Abolina* egészséges humort és enyhe szarkazmust eláruló kerámiafigurái, míg a venezuelai *Zitman* a szatíra komorabb hangján szól. — Az USA művészei a lírai önvallomásoktól kezdve az urbanisztikus kompozíciókon át a bazárárura emlékeztető gumifigurákig terjedő skálán szerepeltetik a műveket.

Tar István, a felszabadulás után újjászerveződő magyar képzőművészeti élet egyik vezéralakja a sajátos előadásmódú, monumentális realizmus képviselője, a kiállítás megnyitásakor már elhunyt, halálos baleset érte. A vele rokon szellemű, de nála líraibb és medidatívabb *Somogyi József* — akinek egyébként számos közterületi szobra is áll országszerte — most kisplasztikáival is sikert aratott. *Pátzay Pálnak* a Ferenczyéhez hasonló, klasszicista szellemben fogant plasztikái ezúttal gyengébbeknek bizonyultak, ellenben figyelmet keltettek *Marosán László* — korunk izgatott világának kérdéseire nyugtalan formákkal válaszoló — ólomplasztikái, *Lesenyei Mártának* egyenként és önmagukban lekerekítettnek tűnő, de összességükben mégis nyugtalan kutató szellemről valló szobrai. *Kiss Nagy András* figurái ugyancsak nyugtalanságról árulkodnak, de szobraival ellentétben érmei lehiggadt formáikkal plakett-termésünk java munkái közé tartoznak.

Segesdi György. a plasztikai op-art fényekkel kombinált különböző lehetőségeivel kísérletezik, *Schaár Erzsébet* ugyancsak számolt a fény hatásával és üvegből készült térkompozícióiban nagy szerepet juttat neki. *Varga Imre* anyagokkal és kifejezési lehetőségekkel egyaránt kísérletezik. *Jégzajlás* című króm- és üvegdomborművén, ugyanúgy, mint *Szántás* című bronz domborművén, arra tesz kísérletet, hogy a tájat, a geológiai formációkat is bevonja a plasztikai ábrázolás körébe.

Vígh Tamás és *Borsos Miklós* beszélnek talán leginkább a képzőművészet hazai nyelvén; Vígh Tamás a súlyos tektonikus formákat barokkos részletekkel ellenpontozza, *Borsos Miklós pedig jelképszerű tömörségű plasztikáit úgy mintázza, mintha a természet szülöttei lennének; művészetének skálaján megfér egymás mellett a kemény artikuláció és a lágy dallamosság.*

A nemzetközi zsüri rangsorolás nélkül ezeket a művészeket díjazta: *Olita Abolina* (Szovjetunió), *Max Bill* (Svájc), *Kiss Nagy András* (Magyarország), *Luciano Minguzzi* (Olaszország), *Efthymios Panourgias* (Görögország), *Pablo Serrano* (Spanyolország), *Somogyi József* (Magyarország), *Mircea Stefanescu* (Románia), *Fritz Wotruba* (Ausztria) és *Cornelis Zitman* (Venezuela).

A hatalmas és sokrétű anyag egységes elrendezése, a művek hatásosságának biztosítása *Baranyi Judit* művészettörténésznek és *Fekete György* belső építésznek köszönhető.

Bojár Iván

...áért érdemel!

...r vagyok ilyen ...mon, mint a me... ...öttértekezlet — ...ZEKAS ANDRÁS, ...ermelőszövetkezet ...ági gépszerelője ...g a kongresszusra ... vagyok, tizenki... ...romban.

...ín, az építőipari ...ozója, a győri já... az építőiparban ...talok gondjairól ...beszélt.

Az újságíró-aktíva valamennyi felszólalója azt igazolta, hogy egységes az álláspont a különféle kérdések megítélésében. A sajtó, a Rádió, a Televízió politikai munkáját is megkönnyíti, hogy kedvező nemzetközi feltételek légkörében folytathatjuk tevékenységünket a X. kongresszus határozatainak végrehajtásáért. Megkönnyíti, elmélyültebbé és — tegyük hozzá — hatékonyabbá teszi a sajtómunkát az, hogy belpolitikai életünk nyugodt, pártunk politikája 15 év óta kiegyensúlyozott és következetes.

Az elmúlt 15 évben nagy eredményeket értünk el, a munkáshatalom megszilárdításában, a mezőgazdaság szocialista átszervezésében, a szocialista közgondolkodás meggyökerezésében. A legutóbbi évben is egy sereg sikeres politikai akciót jegyezhettünk fel, ide sorolva a X. kongresszus és a negyedik ötéves terv propagandáját, az országgyűlési és tanácsi választásokat, a szakszervezetek és a SZOT kongresszusát.

Az aktívaértekezlet azonban nemcsak az elvégzett feladatokat tekintette át, hanem az el nem végzetteket is számba vette. Igaz ugyan, hogy százezrek ismerkedtek meg a X.

Megk... szocialis... zetes po... nyes gy... dást, az ... arcúság... talpnyal... hűséggel...

Az új... mondott... megoldá... tóra. A magyar sajtó munkatársai a közös feladatok megoldásában odaadóan állnak pártunk Központi Bizottsága mögött, s mindent elkövetnek azért, hogy helyesen és hatékonyan tolmácsolják pártunk politikáját.

Az újságíró-aktíván elhangzott gondolatok most tovább gyűrűznek a szerkesztőségi kollektívákban, a szerkesztőségi politikai alkotóműhelyekben. Folytatódik a gondolatok cseréje, hogy az újságírói munka magasabb színvonalra emelésével még hatékonyabb publicisztikák, tartalmas, érzékletes riportok, új gondolatot tartalmazó írások születhessenek.

BOROS BÉLA

— Persze, nem szólhat hozzá mindenki a kongresszuson sem, de ha alkalmam lenne rá, szívesen beszélnék. Azt mondanám el, hogy lehet a fiatalokra számítani. Ez minden munkaterületen érvényes, és mivel falun élek, a falusi „bizonyítási lehetőségek" érdekelnek majd a kongresszuson.

PÁPAI TIBOR, a Magyar Vagon- és Gépgyár köszörűse, huszonkét éves, alapszervezeti KISZ-titkár, 1969 óta párttag.

— Engem a kongresszuson a fiatalok érdekvédelme érdekel: máshol hogy valósult meg az üzemi négyszög. Úgy hiszem, a vagongyáriak miatt nem kell szégyenkezni, mi nem várjuk a sült galambot. Módszerünk, hogy kidolgozott ötletekkel, javaslatokkal megyünk a vezetőkhöz.

— Érdekel majd az is, hogy az ország más részeiben hogyan tartanak kommunista műszakokat, milyen a szervezés módszere. Aztán az ifjúsági törvény visszhangjára is kíváncsi vagyok.

NAGY GYULÁNÉ, a győri Richards Finomposztógyár kivarrójában dolgozik, adatgyűjtő. Huszonhat éves, tíz éve vesz részt az ifjúsági mozgalomban. Nagyon örül, azt mondja, első KISZ-kitüntetése a kongresszusi részvétel.

— Szeptemberben mentem férjhez, albérletben lakunk. Érthető tehát, hogy ami engem elsősorban érdekel majd a kongresszuson, az a fiatal házasok, a fiatalasszonyok és a lakásépítés gondjaival függ össze. Nagy Gyulánét, amint megválasztották kongresszusi küldöttnek, már elhalmozták megbízatásokkal a richardsosok.

A szavazás előtt az egyetemisták javasolták, hogy a KISZ megyei bizottsági tagok jelöltjei közé vegyék fel egy társukat, Szabó Sándort is.

A szünetben beszélgettünk Szabó Sándor soproni, és Németh Imre mosonmagyaróvári egyetemistával. Mindketten jelentkeztek hozzászólásra, erre azonban időhiány miatt nem kerülhetett sor.

SZABÓ SÁNDOR: — Javaslom, hogy a „Jobb munkával, nagyobb tudással a szocialista Magyarországért!" mozgalomban induljon a felsőoktatási intézményekben szocialista tanulómozgalom, az ipari szocialista brigádokéhoz hasonlóan.

— Az Erdészeti és Faipari Egyetemen már két éve kidolgoztunk egy pontozásos rendszert, amely értékeli a fiatalok közéleti tevékenységét is. Nagyon hasznosnak bizonyult.

NÉMETH IMRE. — Az egyetemisták terheléséről szerettem volna beszélni. Nálunk hetente 38—41 óra az oktatás, KISZ-munkára alig jut idő... Nagyon rossz, hogy hét tantárgyból nincs se jegyzetünk, se tankönyvünk. Mindkét gondunkra jó volna megoldást találni...

A decemberi kongresszusig minden küldött, akit a megyei fiatalok bizalma juttat el Budapestre, még számtalan kérést, ötletet, javaslatot jegyezhet fel, hogy a KISZ legmagasabb fórumán, ha felszólalásban nem is, de beszélgetésekben társainak továbbadja.

JUTASI — TÓTH

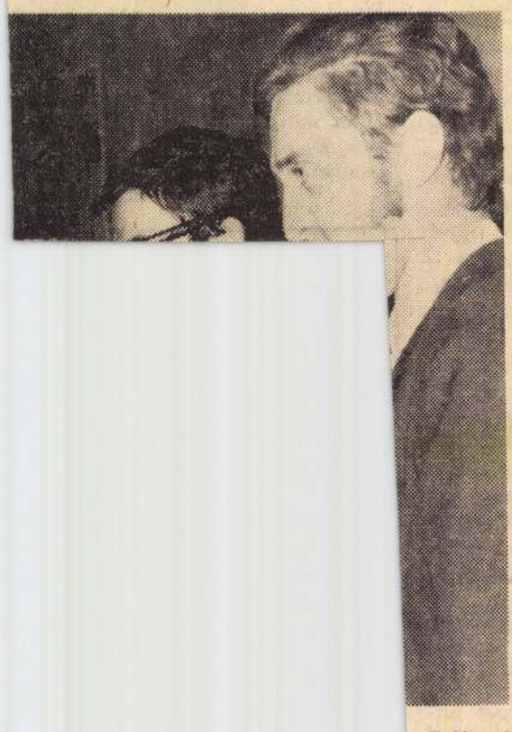

...z Erdészeti

MAGYAR HIRLAP KULTURA – MUVESZET

Magyar művészet 1945—1969

Szombaton a Műcsarnokban, a felszabadulás utáni magyar képzőművészet reprezentatív tárlatának ünnepélyes megnyitásával, megkezdődött a IV. budapesti művészeti hetek eseménysorozata.

A megnyitón jelen volt *Kisházi Ödön*, az Elnöki Tanács helyettes elnöke, *Óvári Miklós*, az MSZMP Központi Bizottságának osztályvezetője, *dr. Orbán László*, a művelődésügyi miniszter első helyettese és *Katona Imre*, az MSZMP budapesti bizottságának titkára. Ott volt továbbá a Budapestre akkreditált diplomáciai testületek több képviselője, valamint a szófiai városi népi tanács és a bécsi városi tanács hazánkban tartózkodó küldöttsége is.

A kiállítást *dr. Sarlós István*, a fővárosi tanács vb-elnöke nyitotta meg.

*

A Műcsarnokban szombaton megnyílt kiállítás hatalmas feladatra vállalkozott: hosszmetszetében kívánja bemutatni az elmúlt 24 év képzőművészetét. Az anyag méreteire jellemző, hogy 106 festő, 47 szobrász, 13 érem- és plakettművész, 40 grafikus több mint 700 műve vonul fel a tíz teremben. Ezt az anyagot még kiegészítik a monumentális műfajok vázlatait és a megvalósított beruházási munkák fotóit külön teremben bemutató tablók.

A cél az volt, hogy *az egyes korszakokra legjellemzőbb alkotásokat* sorakoztassák fel, úgy azonban, hogy *a hangsúly az utolsó 5—6 év termésére essék*. A rendezők érzékeltetni szerették volna a történeti súlypontokat és mindazokat a törekvéseket, amelyek élnek és hatnak mai képzőművészetünkben. A történeti teljesség bemutatása érdekében azonban *kénytelenek voltak túltenni magukat az esztétikai minőségi megkötöttségeken.*

A kiállítás rendezésének szempontjai elsősorban *időrendiek* voltak, a második teremtől kezdve korszakonként csoportosítva láthatjuk az anyagot. Az első teremben azonban, összefogó szándékkal, *azokat a mestereket kívánták bemutatni, akiknek eleven hatása az elmúlt 24 év alatt nyomon követhető.*

Ezek az említett irányelvek és szándékok azonban az avatatlan látogató előtt rejtve maradnak; magam is külön nyomozással, *dr. Rozványi Mártától* és *Makrisz Agamemnontól*, a két rendezőtől tudtam meg őket. A termekben ugyanis egyetlen felirat vagy évszám sem tájékoztatja az egyes korszakokról a látogatót, és a katalógus is nélkülözi a felvilágosító adatokat. Névsor szerint sorolja fel a részvevőket s műveiket. Látogató legyen a talpán, aki unos-untalan vissza-visszalapozva tájékozódni tud.

Járom a termeket, bizonytalanul, majd kezdem elölről. Az anyag mennyisége önmagában még nem magyarázza ezt a bizonytalan érzést. Mi hát az oka? Szinte mindenütt más és más. Menjünk hát sorra a termeken.

Az első terem azt ígéri tehát, hogy a legnagyobb hatású mestereket csoportosítja. Ki kit tart ilyennek, ez persze szubjektív beállítottság dolga, de mindenesetre vannak *objektív* ismertetőjelek is, amelyek eligazítanak: az például, hogy a mester *valóban* hatott-e a fiatalokra. Aminek igen jó próbaköve nem utolsósorban éppen ez a mostani kiállítás. A Gresham-kör tagjainak, illetve *Ferenczy Béninek és Medgyessy Ferencnek* hatása például világosan megnyilatkozik. Az egyébként nagyra becsült *Barta László* vagy *Miháltz Pál* hatását azonban a továbbiakban hiába keressük. Ellenben találkozunk *Bálint Endre, Anna Margit, Kornis Dezső, Gyarmathy Tihamér* vagy éppenséggel *Ék Sándor* erőteljes ösztönzésével — őket viszont nélkülözzük ebben a teremben. *Kassák Lajos* pedig — akinek nemcsak kultúrpolitikai, de művészi hatása is erőteljes volt — teljesen hiányzik a kiállításról. (Sőt, mint az 1869—1945 közötti anyagot bemutatni készülő kiállítás előzetesen kibocsátott katalógusából már most megállapítható, kimaradt a két világháború közötti festők táborából is.)

A második terem az 1945—48 közötti korszak áttekintését ígéri, és ha csupán a *nevekre* figyelünk, a korszak részvevői javarészt szerepelnek is. De ha a *műveket* nézzük, azok sem elhelyezésükben, sem válogatásukban nem képviselik kielégítően sem az európai iskola, sem az MKP akkori művészgárdáját. Teljesen kitapinthatatlan e kiállításon az a csoport, és azok a szándékok is, amelyeket a „Közösségi művészetért" kiállítás mozgalma képviselt annak idején. Az anyag részben átnyúlik még a következő, harmadik terembe is, amelyben *Domanovszky Endre* Csillések című kompozíciójának kellene átvezetnie a szocialista realizmus „dogmatikus" (1950—55) korszakába. A Csillések azonban, akár csak *Papp Gyula* Csapolás című képe, *megelőzte* ezt a korszakot. *Ék Sándor* Leterítetten című festménye viszont sokkal *későbbi*, 1959-ből való. S ezek csupán kiragadott példák a történeti hűség áthágására.

De más baj is van itt. Az például, hogy a dogmatizmus korszakáról valaminő érthetetlen okból nagyon „megszelídített" képet kapunk. Úgy tűnik, mintha ebben a korszakban csak zsánerképek, esetleg tájképek születtek volna, s ennek a kulturális szakasznak a művészei nem szolgálták volna — történelmileg szükségszerűen, a követelményeket azonban sokszor szerencsétlenül félreértve és „túlteljesítve" — a napi politikát.

Negyedik teremben ismét a Gresham-kör posztimpresszionistáival találkozunk, ugyanazokkal, akiktől az első teremben már elbúcsúztunk, de akiknek egy-egy műve körsétánkat végigkíséri. Jelentőségük és kétségtelen tartós befolyásuk elismerése ellenére is úgy véljük, hogy a 24 év teljes terméséhez arányítva szerepeltetésük *túlméretezett.*

Az ötödik teremben a ma 35—45 év közöttiek vonulnak fel. Nehezen érthető, hogy az irányzatok szerinti csoportosítást miért váltja fel hirtelen a *generációs beosztás.* Annál is kevésbé, mivel a terem összképe éppenséggel azt mutatja, hogy nincs generációs egység, hiszen a széles skálán éppúgy elfér *Németh József* és *Orosz János* népi ihletésű szimbolizmusa, mint *Kokas Ignác* intellektuálisabb hangvétele, vagy *Szurcsik János* és *Vecsési Sándor* monumentalitásra törekvő, szerkezetesebb előadásmódja. A hatodik teremben a helyzet ugyanez. Ugyanígy különbözik egymástól például *Segesdy György* és *Kovács Ferenc* munkássága is.

A hetedik terem újabb problémát jelent. Váratlanul megjelennek *az iparművészek* alkotásai, nagyméretű gobelinek vonják magukra a látogatók figyelmét. Mögöttük és alattuk egymás mellé szorítva *a zsúfolt grafikai anyag* helyezkedik el, a maradék teret pedig *szobrok és érmék* töltik meg. Így azután *Borsos Miklós* vagy *Vígh Tamás* szobrai sem tudnak érvényesülni — hogy csak két nevet említsünk.

A nyolcadik és a kilencedik teremben egyrészt a legfiatalabb generáció kap helyet, másrészt pedig azok, akik szellemi rokonságban állnak velük. Így ismét találkozhatunk az európai iskola mestereivel. A tizedik teremben azután — a monumentális műfajok vázlatai között — váratlanul ismét elénk kerül az első teremből már ismert *Szőnyi István* és *Ferenczy Noémi.*

A tizenegyedik teremben nagyméretű fényképek következnek: mozaikokról, plasztikákról, intarziákról, gobelinekről, üvegkompozíciókról. Az épületszobrok fényképei előtt helyenként ott láthatjuk a kisplasztika formájában elkészített eredeti vázlatot, más épületplasztikák kisméretű előmunkái azonban *más termekben* kaptak helyet. Ezzel szemben *Megyeri Barna* Európa elrablása című szobormüve, amely eredetileg is csak kisplasztikának készült, itt kapott helyet.

A tétova látogató végül is belátja, hogy végképp nem ismeri ki magát. A művészettörténeti szempontok ugyanis — amint érzékeltetni kívántam — nem jutottak következetesen érvényre. Az egyes iskolák, stílusirányzatok képe összemosódik, hangsúlytalan, és az sem világos, hogy az iparművészetnek miért csak egyes ágai jutottak szóhoz.

A kiállítást a XXII. nemzetközi művészettörténész kongresszus alkalmából rendezték meg, azzal a nem titkolt szándékkal, hogy az idelátogató több mint ötszáz külföldi szakembernek is bemutassa képzőművészetünket. Ez a célkitűzés csak látszólag ellentétes a történeti szempontokkal. Alaposabb válogatás, amely a művek minőségére jobban figyel, egyeztetni tudta volna a kettőt. Így azonban egyes művészektől aránytalanul sok, másoktól aránytalanul kevés munkát láthatunk. Szinte úgy tűnik, hogy a kiállításon nem is *a művek* megválogatása volt az elsődleges szempont, hanem sokkal inkább valamilyen vélt, vagy valóban meglevő *protokoll-listának* kívántak eleget tenni, és ehhez mérték a személyek kiválogatását.

És mégis, mindent egybevetve, hibái, ellentmondásai ellenére, *rendkívüli jelentőségű és értékű kiállítás ez.* A mai ösztönző, a művészi versenynek teret nyitó kultúrpolitikai koncepció eredményeként *gazdagabban, változatosabban és teljesebben mutatja jelenkori képzőművészetünket, mint bármely más korábbi tárlat.*

Bojár Iván

Bajomi Lázár Endre:

A valóság lepipálja a képzeletet

Ekkor ment fel Párizsba, hol a haditengerészetben megismert touloni vagányok unszolására beállt egy betörő bandába. Ő maga nem végzett „fizikai munkát", csak — mint jófejű srác — terveket dolgozott ki, s szépen éldegélt az évenként két-háromszor végrehajtott kasszafúrásból. Egyszer sem csípték el, s mikor az említett 1931-es stricigyilkosság miatt elítélték, még csak egy négyhónapos fogház volt a számláján, ez is csak orgazdaságért (lopott órát vett Marseille-ben). Egyébként tudta, ki a tettes, de betyárbecsületből nem árulta el. Ettől kezdve szinte rabja lett a rögeszmének: megszökik és bosszút áll az ügyészen (ki akarta tépni a nyelvét!), az esküdteken, a detektíveken, a hamis tanúkon.

A bosszúra azonban sohasem került sor. Amikor majdnem tizenöt évi rabság és tizenhárom szökési kísérlet után végre sikerült végleg kerekét oldania az Ördögszigetről, nem ment vissza hazájába, hanem Venezuelában kezdett új életet. Megnősült, és úgy vélte, a legjobb, legnemesebb bosszú az elszenvedett justizmordért, a minden képzeletet felülmúló megpróbáltatásokért az, ha megírja rabságának és szökéseinek történetét.

Hatvanéves koráig semmi néven nevezendő kapcsolata sem volt az irodalommal. Még Victor Hugót sem olvasta. Egy napon azonban kezébe került Albertine Sarrazinnak, a bűnözőből lett írónőnek egyik könyve. Elolvasta, és az a meggyőződés alakult ki benne, hogy ennek a nőnek az élete kismiska az övéhez képest. Ha azt százezer példányban olvasták, az ő fantasztikus kalandjaiból még nagyobb siker lehet.

Számításában nem csalódott: május végén jelent meg Párizsban a *Pillangó* című, ötveníves vaskos kötet, s máig több mint 300 000 példányban fogyott el. Pedig nem olcsó mulatság: 28 frankba kerül, vagyis egy hasonló magyar könyv árának legalább a négyszeresébe. Máris több nyelvre fordítják, s az amerikaiak a megfilmesítés jogáért 100 milliót adtak. Akármelyik francia lapot nyitja ki az ember, mindenütt Papillon markáns arcát látja. A milliós példányszámban megjelenő *Paris-Match* szenzációs színes riportjában: 2700 kilométeres tengeri menekülés egy törékeny bárkán; paradicsomi élet egy indián törzs kebelében, két ifjú feleséggel; négyszeres szökési kísérlet egy kolumbiai börtönből, amelynek során egy ízben mindkét lábát eltöri, máskor meg dinamittal robbantja fel a fogda falát; visszatoloncolás a cayenne-i fegyenctelepre; kétévi szigorított magánzárka egy szigeten, ahol egy háromszor kétméteres ketrecben sínylődik két éven keresztül, a legközépkoribb körülmények közt: beszélnie, olvasnia tilos... Itt hetente lett öngyilkos vagy őrült meg egy-egy rab. Pillangó azonban ezt is kibírta, mert cimborái becsempésztek neki naponta öt cigarettát meg egy kókuszdiót, s mert naponta tizenhat órán át fel és alá járt a ketrecében.

A sok szökés közül a legfantasztikusabb az utolsó: egy társával az Ördögszigeten, ahol valaha Dreyfus raboskodott, két liszteszsákba kókuszdiót gyömöszölt és a tengerbe vetette magát. Roppant izgalmak és szenvedések után, a háborgó és cápáktól nyüzsgő Karibi-tenger két nap múlva kivetette őket a kontinensre. Bajtársa az iszapos parton elmerült, ő egy hónapot töltött a dzsungelben, majd hétnapos kalandos hajózás után egy angol hadihajó felszedte. Még sok megpróbáltatás várt rá — a többi közt a venezuelai El Dorado fegyenctelepén töltött másfél évet —, amíg végleg szabad lett: felvette a venezuelai állampolgárságot és vendéglőt nyitott Caracasban.

Mindezeket a kalandos történeteket a szerző szédítő tempóban, a mesére szomjas ember egyik legősibb szükségletét kielégítve mondja el, egy csavargó vagy vagány irodalmi bábérokra tesz szert. Kivált a franciáknál van erre sok példa Rutboeuftől Villonon át Richepinig és Jean Genet-ig. Egyikünknek sem volt azonban mindjárt ilyen szédítő sikere, amit persze a mai tömegkommunikációs lehetőségek is magyaráznak. A könyv sikere François Mauriac szerint is jogos: az agg mester szerint Papillon „rendkívül tehetséges". S a *Viperafészek* írója hozzáteszi: „Izgalmas olvasmány. Új kollégánk mester!" Azt hiszem, ez is elég fantasztikus eset: a fegyencből íróvá vedlett vagány kivívta a valláserkölcsös katolikus író elismerését.

Tíz méterenként egy rendőr

Pillangó okos, ügyes, a maga módján igazságos fickó, bátran rokonszenvezhet vele a nyájas olvasó. Egyrészt, mert a kérdéses vádpontban ártatlan volt, másrészt, a leleményességnek, az akaraterőnek, a kitartásnak és a testvériességnek olyan példáját nyújtja, ami valóban lenyűgöző. Írásából szörnyű dolgok derülnek ki az 1948-ban felszámolt gyarmati fegyencctelepekről. Izgalmas kalandokban bővelkedő könyve egyúttal leleplező erejű is, mert rámutat: hogyan lesz egy tisztességes tanító fia — elsősorban társadalmi okokból — kitagadott pária, aki csak minden erejét megfeszítve és sorozatos törvénytelen eszközök révén kerülhet ismét a társadalom fedszínére.

Pillangó 1932 óta nem járt hazájában. Az egyik hetilap most megkérdezte tőle, mi a benyomása Franciaországról.

— Nyüzsög a hekusoktól. Az emberben felvetődik a kérdés: vajon a franciák csakugyan olyan fegyelmezetlenek, hogy minden tíz méteren szükség van egy zsarura?...

Hajnal Anna:

Strófák a hűségről

Fájó üresség megtetézve
szinültig tölti tenyerem,
üresen csüng árva kezem
nem lépsz mellettem, fel-felnézve,
lépek, hatagos, nehezen — — —

éhes vagyok! szomjas vagyok!
nincs gyomrom? éhségtől vonít?
itt fekszem a kövek alatt
ott balra serceg, szól a ház
vastag húsleves szaga száll,
hallom zúg, sistereg a gáz,
gazdák beszélnek, hallom én,
hangjuk idegen, zord, kemény
asszony szól, keze nem enyém,
nem nyúl felém hogy a fejem
váró tenyerére tegyem — — —

ujjhegyeimben él fejed
kísértet tapintás kísért,
csonka ideg jajgat, rezeg,
agyamban szólsz, emlékezel,
sírsz? hallom én ha kérdezel — — —

---

nk, mint a *belső meggyőződés, az intuíció.*
el, az igaz.
mindenben, mindaddig, amíg valóságáról
is filozófia alapjává egy *irracionális* elem

ív és objektív elemeknek ez az összekava-
érthetővé a karteziánus (descartes-i) filo-
zt, hogy *Descartes idealista metafizikája*
val párosul. Ez magyarázza rendkívüli
azt, ami kedvére való. A kételkedés és az
n — elsőrendűen a francia bölcselők-
a mechanikus világszemlélet, amely rövide-
legfőképpen Descartes eszméiből táplál-

l az ősi kötelezettségétől, hogy megmagya-
ermészettudománya — elsősorban matema-
al tárgyilagosabban tehette, mint antik őse.
mészettudósok is; maga Descartes kitűnő
ges élettanban is ismerős. Kortársai közt
t *Snellius, Fermat, Pascal, Huygens,* ezek a
rtes matematikai érdemét: a betűjelzés és
litikus geometria megteremtését — amivel
géket matematikailag tudja jellemezni. Fi-
dolgozta a fénytörés elméletét (amelyet
másrészt leírta a mechanika mozgástörvé-
zési hipotézist állított fel, éspedig tisztán az
l, minden misztikus elem mellőzésével.
asem tud szabadulni az „életszellemek" kö-
t teljesen gépiesnek, a mechanika szabályai
et élettanában a vérkeringés modern elmé-
közhírré az angol William Harvey. A me-
vonatkoznak — ámbár *A lélek szenvedé-*
bálkozik Descartes, hogy a lelki jelenségek
ógiai, vagyis anyagi hátterét kutassa.

ban idézett levelében Descartes nem volt
igazságos befogadó hazájához: igaz ugyan,
ották az üzletet, ekkor alapozták meg gyár-
kat, ám azért mégsem Descartes volt náluk
Ellenkezőleg, soha oly gazdag nem volt Né-
ázadban. Csak egyeteme hét volt e kicsi or-
: egész Európából, különösen a protestáns
a holland univerzitásokra, főként Leidenbe,
e, Franekerbe is. Még a messze eső erdélyi
teológus vagy orvostudor megfordult a hol-

neszánsz Itáliában, polgáribb és természete-

Ferenczy Béni

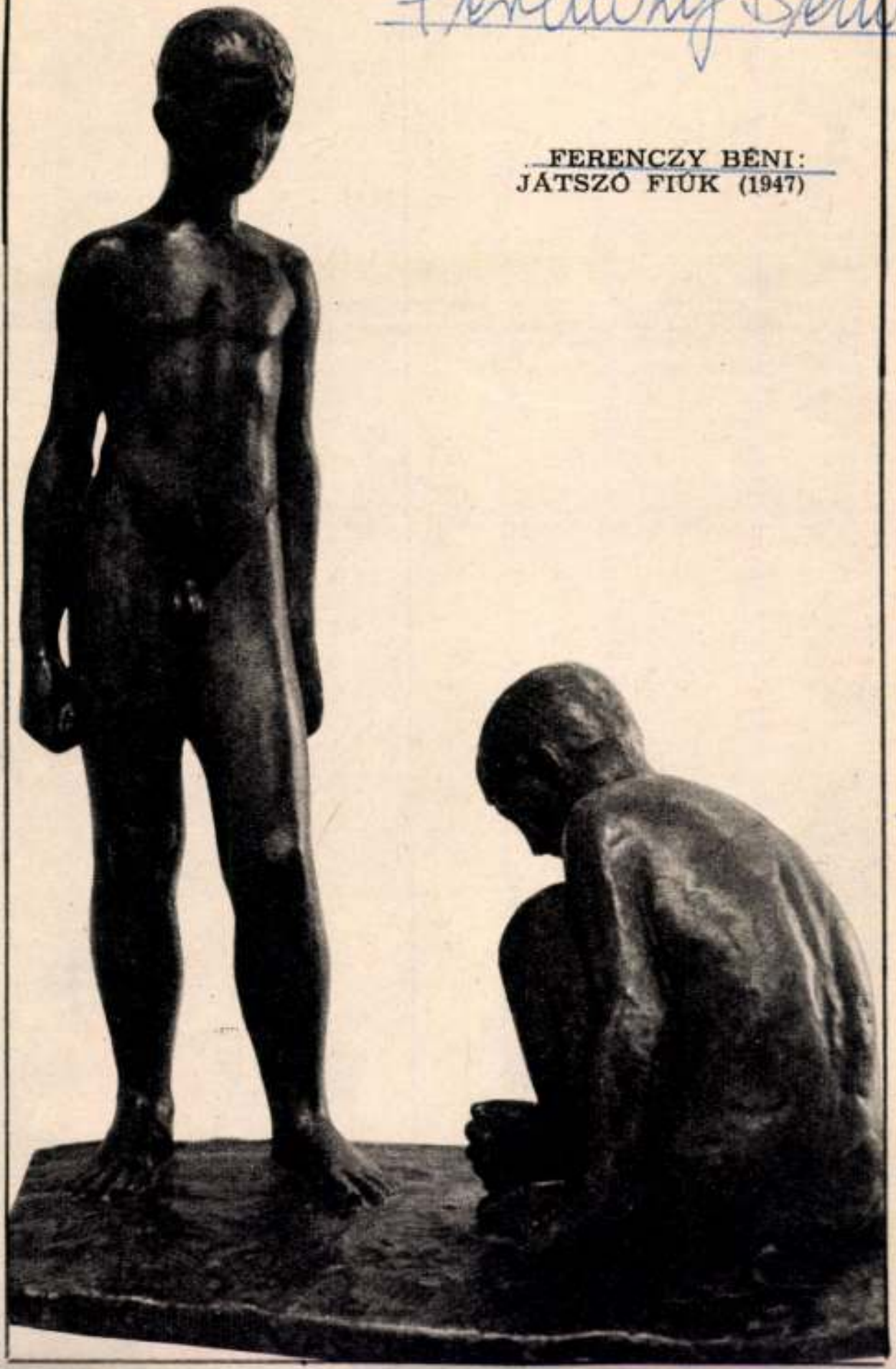

FERENCZY BÉNI:
JÁTSZÓ FIÚK (1947)

Tüllőt, Budapest, 1947. jül. 10.

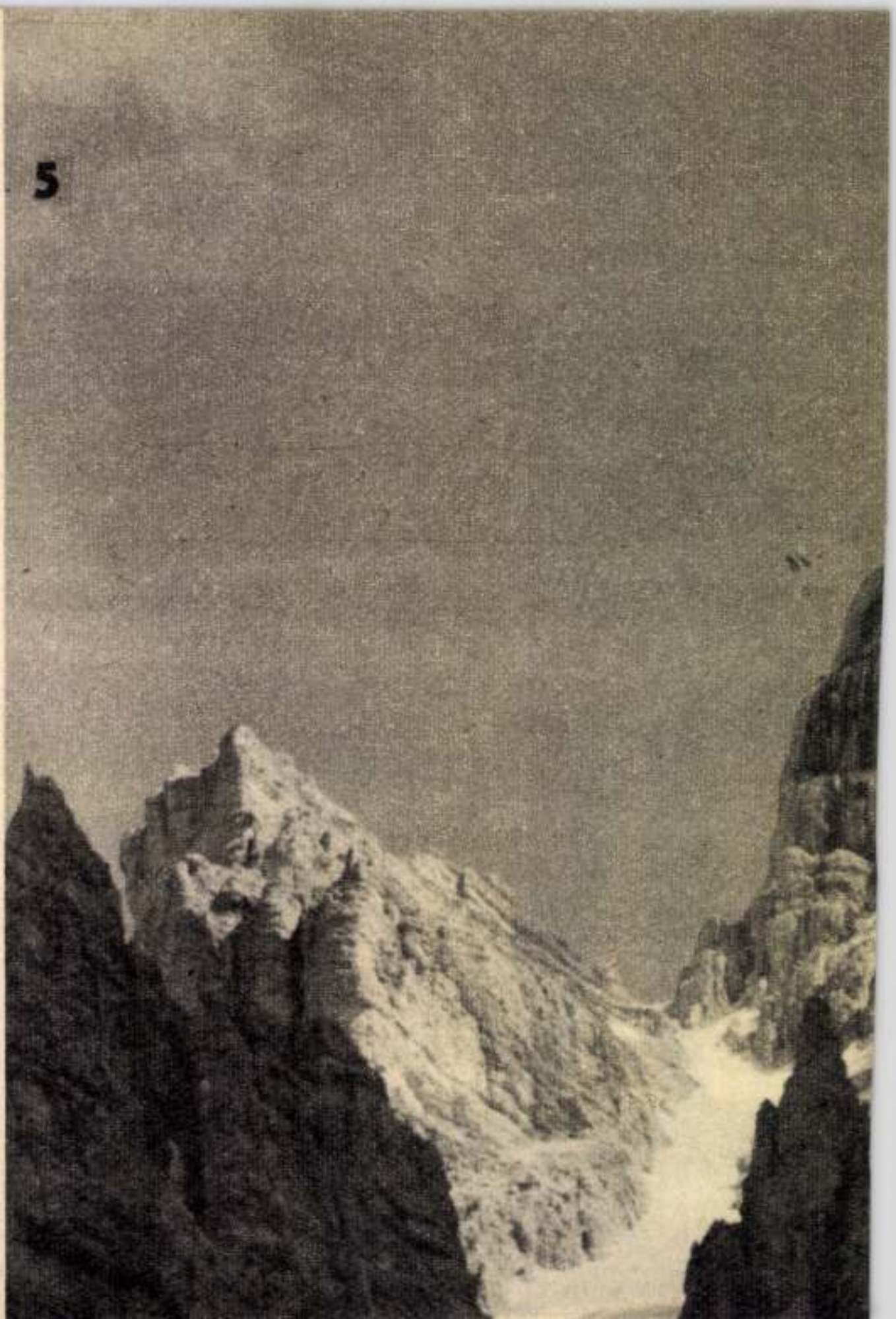
5

Ferenczy Béni

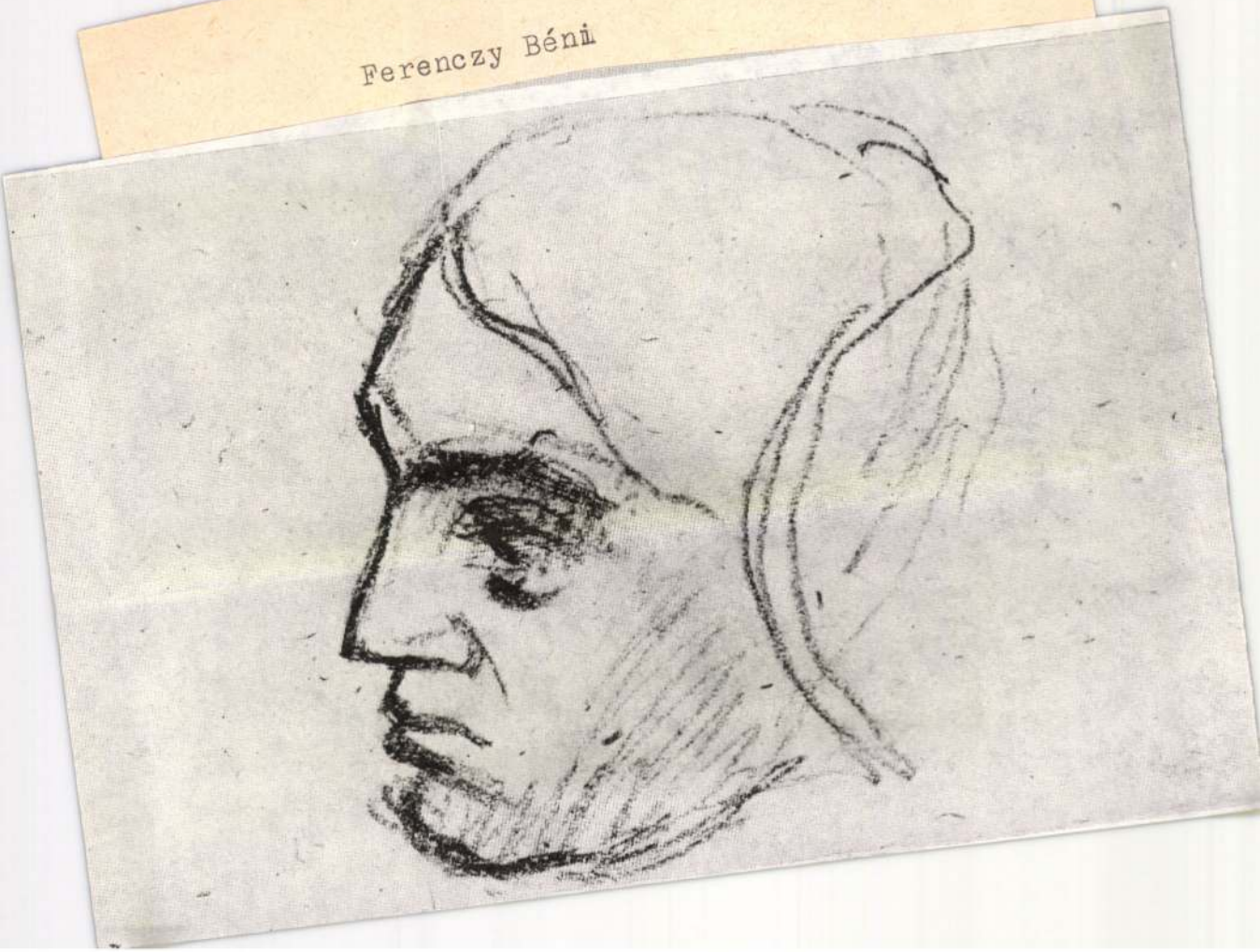

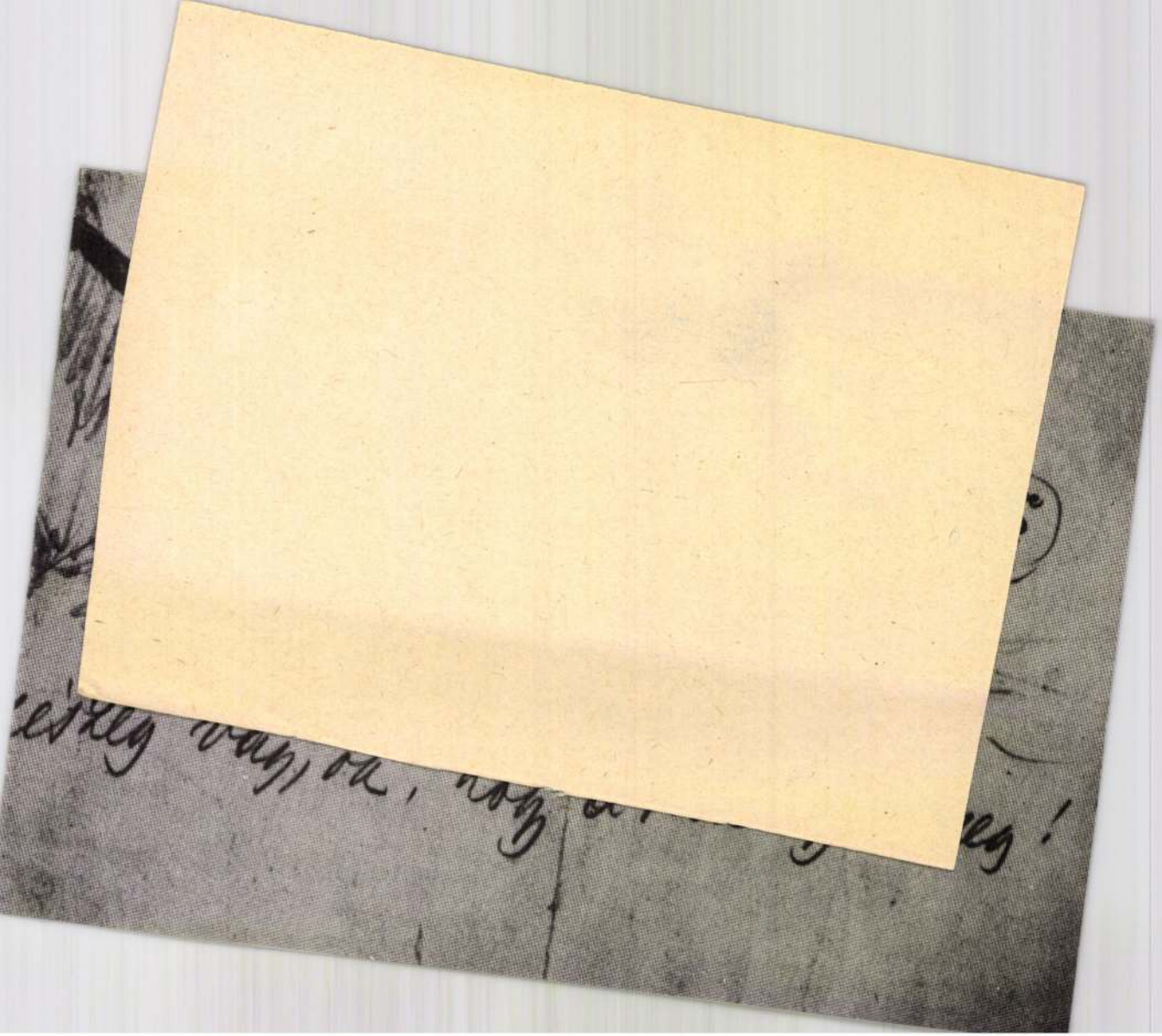

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1977 SEP 18
HAJDU-BIHARI NAPLÓ

Ferenczy Béni, szobrászművész

1977

A művész a társadalom hasznos tagja

Képzőművészeti világhét Magyarországon

Ebben az évben immár harmadízben kerül sor világszerte a Képzőművészeti Világhét (Semaine Mondiale des Beaux Arts) rendezvényeire. A képzőművészek világszövetsége, az AIAP (Assosiation Internacionale des Arts Plastiques) 1976-os, bagdadi közgyűlésén ajánlotta tagországainak: lehetőleg szeptember második-negyedik hetében szervezzék a világhét eseményeit mindenütt. Európa országainak többsége tartja is ezt az időpontot, de ahol éghajlati okokból a szeptember kedvezőtlen, vagy máskor van a kiállítások „szezonja", mint például a déli félteke országaiban, elsősorban Latin-Amerikában — ott eltérhetnek az időponttól. A rendezvények formái is különbözők: nálunk előadások, kiállítások, tárlatok szerepelnek a programban, a Szovjetunióban például csaknem kizárólag a „Nyitott műterem" akciót szervezik meg, ott az a legnépszerűbb; egy hétig az utcáról bárki bemehet műtermébe, és alkotás közben ismerkedhet meg a művészekkel, művészi munkával.

Minden évben van a Képzőművészeti Világhétnek választott mottója is. Bagdadban 1977-re az alábbit jelölték ki: „A művész, mint a társadalom hasznos tagja". A mottó jelentéséről, a választás okairól Aba Novák Juditot, a Magyar Képzőművészek Szövetsége ügyvezető titkárát kérdeztük:

— A mottó úgy hangzik, mintha a szocialista országok művészei „találták volna ki", ideológiai okokból. Ezzel szemben talán meglepőnek hat, de éppen a nyugati képzőművészek több évi szívós törekvésének eredményeként fogadták el. A magyarázat: a tőkés világban a műkereskedelem teljesen kézben tartja a művészeket. Munkájukba, értékelésükbe, „rangsorukba" beleszól, sőt, döntő szava van. Éppen ezért kezdték évek óta firtatni a nyugati világ képzőművészei: csak az-e a művész haszna társadalmi szempontból, hogy pénzben mérhető nyereséget hoz a műkereskedőnek, vagy van más is? A művész és a társadalom kapcsolata sajnálatos módon, valahol a múlt században „szakadt meg", és ezt a „szakadékot" szeretné most eltüntetni a művésztársadalom. És mivel nálunk is terjed az a szemlélet, amely sajnos, a hasznosságot, csak az anyagi, mérhető haszon formájában értékeli, szeretnénk tudatosítani: a művész hasznossága ennél több, komolyabb, nemesebb. Hogy miben? Már az írás előtti történelemben is a művészet volt például az egyetlen terület, amely „krónikásként" megmentette számunkra az ősi civilizációk emlékeit.

— És a mában, Magyarországon miben látjuk a művész társadalmi hasznosságát?

— A köztudatban is elismert az alkalmazott művészetek, például az iparművészet közvetlen hasznossága, hiszen lakáskultúránkban, vagy az utcán járva mindenütt találkozhatunk a formatervezők, iparművészek munkáival. De ugyanígy hasznos a szobrász munkája, aki köztéri szobrokat készít, szobra esetleg új városképi környezetet teremt. Egy példa: Ferenczy Béni díszkútja Budapesten, a Felszabadulás tér rendezésekor új helyre került. Néhány hét alatt afféle „fórummá", randevú és beszélgetőhellyé vált, új csomóponttal gazdagítva a városképet. A festők, grafikusok munkája más. Az utcán kevésbé érzékelhető a hasznossága. De a közösségi helyiségek díszítése, a freskók önmagukért beszélnek. És a táblaképet, grafikát készítő festő, grafikus alkotásai is a lakáskultúrát, a közízlés, a műveltségi szint emelését szolgálja, akár eredeti formájában, akár reprodukcióként kerül a falakra. És ne feledkezzünk el az alkalmazott grafika, a plakátművészet városképi szerepéről sem ...

— Néhány érdekesebb rendezvényre felhívná külön is a figyelmet?

— Nehéz a választás, hiszen közel 500 eseményre kerül sor szeptember 17. és 25. között. Budapesten, az Iparművészeti Múzeumban Pozsgay Imre kulturális miniszter nyitja meg szeptember 27-én, déli 12 órakor a Világhetet a „Design-ipari formák a lakásban" kiállítással. Pest megyében Vácott, a Madách Imre Művelődési Központban lesz retrospektív kiállítás a Vácott és a környéken élő művészek alkotásaiból. Tatabányán az V. számú általános iskolában szeptember 17-én délután nyitják meg a Tatabányai Bányász Képzőművészeti Szabadiskolából indult művészek kiállítását. Tatán a Kuny Domokos Múzeumban a Vaszary-tanítványok kiállítása 18-án nyílik. Sopronban a Liszt Ferenc Művelődési Központban „Népművészet és népi iparművészet" címmel nyílik kiállítás. Szombathelyen 23-án a Derkovits Múzeumban az új szerzeményeket állítják ki. Veszprém megyéből az alsóőrsi művelődési házban 17-én nyíló Fiatal Képzőművészek Stúdiója karikatúra kiállítását említeném. Fűzfőgyártelepen és Balatonfüreden szocialista brigádvezetők és az ELTE művészettörténeti tanszék közös ankétját rendezik 17-én és 24-én. Pécsett már szeptember 4-én megnyílt a Színház téri kiállító teremben „Konstruktivisták" címmel a Janus Pannonius Múzeum Hollandiába készülő kiállítási anyagának bemutatója. 18-án Balokányligeten az Ifjúsági Parkban „Formaépítkezés a szabadban" címmel nyílik szabadtéri kiállítás. Somogyban a nagyatádi művésztelepen lesz művész-közönség találkozó. Szekszárdon a Babits Mihály Művelődési Központban Samu Géza szobrászművész kiállításával nyílik a világhét megyei eseménysorozata. A Miskolci Galériában 16—25. között kisplasztika-kiállítás lesz. Szécsényben 23-tól a Helytörténeti Múzeumban a Kecskeméti Zománcművészeti Alkotótelep 3 éves anyagából összeállított kiállítást rendezik. Debrecenben a Déri Múzeumban 20—21-én kétnapos tanácskozás a világhét mottója jegyében, Hajdúszoboszlón, a Kisgalériában három kiállítás is lesz. Mátészalkán a III. Szabolcsi Tárlattal nyílik a megyei eseménysorozat, Kecskeméten 17-én adják át ünnepélyesen a Kerámia Stúdiót. Szolnokon 18-án a Szolnoki Művésztelep 75 évét bemutató retrospektív kiállítás nyílik, 23-án találkozó lesz a telep volt és mai alkotóival. Békéscsabán a Munkácsy Múzeumban a Nyolcak anyagából nyílik rajzművészeti kiállítás. Szegeden a Somogyi Könyvtárban „Illusztrációk nagy költőink verseihez" címmel 17-én nyitnak kiállítást, Makón egész hónapban a főiskolások képzőművész táborát rendezik Kokas Ignác vezetésével, 17-én pedig a kiállítási helységben a Marosmenti művésztelep jugoszláv résztvevőinek munkáit mutatják be.

— szatmári —

ogadás

, Juliskám"

— Debrecenben 1968-ban in
be az örökbefogadók pszicholó
vizsgálata. Módszere még napja
ban sincs kidolgozva. Azok a p
chológusok, akik ezen a terül
dolgoznak, maguk próbálják k
sérletezni a legjobb eljárásc
A vizsgálat során tesztet
használok, ez elriasztaná az
bereket. Ebben az esetben jobb-
nak, alkalmasabbnak tartom az elbeszélgetést. Összeállítottam magamnak egy olyan kérdéscsoportot, melyre feltétlenül meg kell tudnom a választ. Minden emberrel más és más módon lehet azonban kapcsolatot teremteni, így nincs két egyforma vizsgálat. Időtartamuk is különböző, van aki könnyen nyilatkozik, s el is tudja mondani elképzeléseit, mások nehezebben beszélnek, tartózkodóbban, vagy épp csak nem tudják megfelelően kifejezni gondolataikat.

— Hogyan fogadják az örökbefogadók a vizsgálatot?

— Tudomásul veszik szükségességét. Tudják, hogy nem személyes érdeklődésből faggatom őket életük legintimebb részéről is, hanem a gyerek érdekében, akiért felelősséggel tartozom.

— Milyen a jelentkezők alkalmassági aránya?

— Nyolcvan százalékuk alkalmas, húsz százalékuk nem. Vannak bizonyos objektív kizáró okok, amikor nem adhatunk örökbe gyereket. Nyilván érthető, hogy csak megfelelő körülmények közé engedhetjük őket. Nem kaphat gyereket, aki albérletben lakik, akinek nagyon alacsony a jövedelme és aki elmúlt ötvenéves. A pszichológiai vizsgálat során pedig kiderül az, hogy emberileg ki alkalmatlan a nevelésre.

— Idézzen fel egy olyan esetet, amikor elutasította a jelentkezőket!

— Egy fiatal párt vizsgáltam. A beszélgetés során felmerült a kérdés, hogy melyik fél miatt és miért nem lehet gyermekük. Kiderült, hogy lehetne, de a fiatalasszony nem akarja a szüléssel járó kellemetlenségeket vállalni. Nem javasoltam őket örökbefogadónak. A gyerek nem csupán a születéskor, hanem később is okoz nehézségeket, gondot, kellemetlenségeket. Aki ezt nem tudja vállalni, az jobb, ha nem akar gyereket.

— Az is előfordul olykor, hogy olyanok jelentkeznek örökbefogadásra, akiknek van már sajátjuk. Ilyen esetben felmerül a kérdés, valóban a gyermek, a testvér utáni vágy hajtja őket, vagy csupán játszótársat akarnak a sajátjuk mellé. Őszintén megmondom, szívesebben adunk olyan házaspároknak gyereket, akiknek nem lehet sajátjuk.

— Milyen gyereket szeretnének, milyen igényekkel lépnek fel általában jelentkezők?

— Inkább egészen kicsi gyereket kérnek, nagyobbakat ritkán vállalnak. Érthető ez, hiszen
eretnék felnevelni, formálni az apró-
Arra viszont elég sok példa van, hogy
k nevelőszülőknél nő fel, akik megsze-
agykorúsága előtt örökbe fogadják. Így
nak örököse lesz, mivel az örökbefoga-
ekeket is ugyanazok a jogok illetik
t a vér szerintieket. Cigánygyereket ke-
llalnak, pedig szép számmal van köztük
dható.

álkozott-e olyan esettel, hogy vissza-
z örökbefogadott gyereket?

kisfiúnak folyt a füle, ezért nem fo-
rökbe. Még a hathónapos ingyen tartás

már megbarátkozott.
ünk. Miután szoro-
öztünk és a kisfiú kö-
ingyen tartásba. Ez
t.
er, mi is igazán a tö-
lválik, ki tud, ki nem
Nekünk sikerült. Még
ngyen tartás — amit
is —, de már most
örökbe fogadjuk a
nagyon szereti, egy
elkésett, mert elját-
Én mivel olyan jogok
zerinti anyákat, kive-
szabadságot és meg-
elképzeléseim szerint

mi örömünknek. A
uk jól, vannak olyan
ak, hogy vajon miért
. S most is azt mond-
voltak a gyerek szü-
ki belőle apja, anyja
nkább becsülnek ben-
nk, munkánkat, sze-
eldobott gyereknek.

sség

natóságé. De amíg ez
s ifjúságvédelem kép-
oknak nagyon alapos,
es munkát kell vé-

rmek- és Ifjúságvédő
a jó ismerője az örök-
a intézi, figyelemmel
sorsát.
az eljárás, ha vala-
n vagy ismerős — el-
adja örökbe. — Ilyen
kes gyámhatósághoz
gondozott gyerekek
ába van telítve velük
csak akkor adhatjuk
nak róluk, s alá is ír-
nyák, apák egy része
zza az államra gyer-
nyt tart rá, látogat-
ik, ismét magához ve-
sokan vannak, akik
csemetéjükkel, de nem
llatkozatot, talán arra
k még hasznát vehe-

tották a jegyvaltó automatákat, hiánycikk lett a kétforintos. Mert a technika ez új csodája kényes jószág. Válogatós. Nem jó neki az apró, de még a forintos sem. Csak kétteseket hajlandó nyelni. Aki ezen a vonalon utazik — különösen, ha egy nap többször is — gyűjtögetheti és csereberélheti ismerőseivel, kollégáival a pénzét. A megértőbbek hajlandók négy ötvenfilléresért vagy két egyforintosért kettest adni. De nem így a Hatvan utcai újságos pavilon eladója.

Sietek a postáról a Tóthfalusi térre a buszhoz, de eszembe jut, hogy nincs kétforintosom. Odaállok hát a pavilon elé, és kérem szép szóval, hogy váltson már be nekem két egyforintost kettesre, különben nem tudok buszra szállni. Ott van előtte dobozkában a rengeteg apró. Kétforintos is akad közte bőven. Egy pillanat lenne csupán, hogy kicserélje a pénzt. De nem. Rám mordul. „Nem foglalkozom ilyesmivel."

Kicsit csodálkozva, kicsit szégyenkezve állok odébb. Te szent ég, csak nem valami lehetetlen, teljesíthetetlen dolgot kértem!

És nem szállok fel a buszra. Inkább gyalogolok, mert ezek után nem merlek megkérni benneteket kedves embertársaim, hogy váltsátok már a forintosaimat kettesre.

F. V.

Utólagos reklamáció

Szívem szerint beleírnám a gyerekek bizonyítványába azt a jól ismert mondatot: „Utólagos reklamációt nem fogadunk el!" S címezném pedig e mondatot a szülőknek. Hogy miért?

Az elmúlt tanév végén fültanúja voltam egy kellemetlen beszélgetésnek, mely azóta sem hagy nyugodni Bosszantott akkor, bosszant most is, így elhatároztam, hogy iskolakezdéskor szóvá teszem.

Történt, hogy a tanévzáró ünnepség után egy szülő csemetéje bizonyítványával felkeresett egy pedagógust, és számomra meglepő hangon számon kérte, hogy miért kapott a fia számtanból rossz osztályzatot. A pedagógus türelemmel magyarázta, indokolta a jegyet, de a szülő csak nem tágított. Bizonygatta, hogy az ő gyereke ennél és annál az osztálytársánál is többet tud, javítsák hát ki a jegyét. Majd 2 órás magyarázás, a dolgozatok, felmérések bemutatása után látta be végül

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 348-726

1977 JUL 4

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Béni Ferenczy

1021

Neuer Zierbrunnen im Budapester Stadtzentrum, mit einer Statue von Béni Ferenczy

Die erfolgreiche Lösung der anstehenden Aufgaben stellt auch an das System der Mittel bei unserer Zusammenarbeit neue Anforderungen. Schon jetzt ist klar erkennbar, daß sich die starke Qualitätsumwandlung, die im Charakter unserer Wirtschaftsbeziehungen durch die Vertiefung der Integration ausgelöst wurde, auch nach 1980 fortsetzen wird. Neben einer Vervollkommnung der Methoden der Plankoordinierung müssen wir den Wertverhältnissen gesteigerte Aufmerksamkeit schenken, insbesondere der Weiterentwicklung des währungsfinanziellen und des Kreditsystems.

Zufrieden können wir konstatieren, daß die internationale Bedeutung und das Ansehen der RGW-Mitgliedsländer weiterhin gestiegen ist. Dies veranschaulichen die Tatsachen, dies vermehrt unsere Sicherheit und gibt eine gute Chance, die Prozesse der Weltwirtschaft stärker zu beeinflussen", sagte Ministerpräsident Lázár.

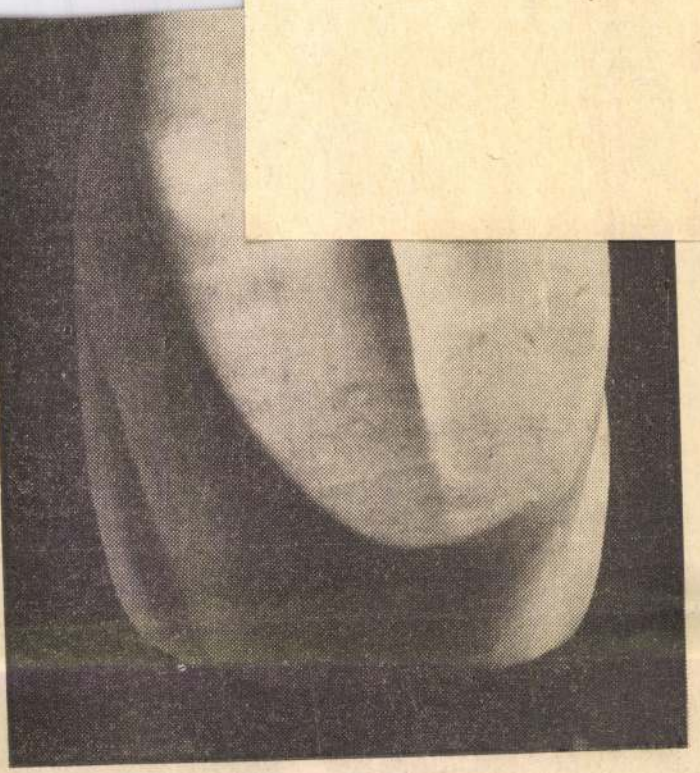

Miklós Boros: Blick in die Sonne, Marmor (1962—63)
Aus der Ausstellung „Kunst in der Kunst"

Ferenczy Béni

Múlt vasárnapi számunkban munkatársunk *Diszkutak haszna* címmel megemlékezett köztereink romantikus színfoltjairól, köztük a Tóth Árpád sétányon elhelyezett Zsolnay-mázas alkotásról, és úgyancsak a Várban látható nőalakról. Örömmel nyugtázta, hogy újabban a pesti oldalon is gyönyörködhetünk egy díszkútban: a Kisfiú nevű gyermekfigurában.

A Váci utca és Kígyó utca kereszteződésénél elhelyezett bronz szobrocska valóban kedves látvány a Belvárosban. Magam is tapasztaltam: birtokba vették a turisták, otthonosan pihennek párkányán, és ott írják szeretteiknek a budapesti képeslapokat. De arra is figyelmes lettem, hogy sokan körbejárják a márvány alapzatot, és buzgón keresnek valamit. Valószínűleg ugyanazt, amit én is: *a művész és a mű nevét.*

Magy

Sárk

sfiuról

Ferenczy Béni 2

Mint megírtuk: a Kisfiú alkotója nem kisebb személy, mint *Ferenczy Béni*.

Szobrászművészünk és grafikusunk a XX. századi magyar plasztika jelen alakja volt, aki Kossuth-díjat kapott, *megérdemelné az utókortól e szerény figyelmességet.* Dicséretes ugyan, hogy a városatyák gondolatában megszü-

Magyar Hirlap 1977/19o/9

Sárközi:Még egyszer a Kisfiuról

-/Szöv./ 1974. VIII. 4 Kossuth 8.55/7.

Kulturális Magyarul

Terézvárosi Esték

1/ Pesti séta

- Már beszéltünk egyszer műsorunkban a Budapest szívében folyó nagy építkezésekről, a városközpont megújulásáról. Ami most következik, tekintsék a folytatásának. Az utóbbi hónapokban a szemünk láttára szépül meg a régi pesti belváros, tatarozzák az utakat, a házakat, de ennél sokkal modernebb, nagyobb dolgok is történnek. Új sétálóutcák, aluljáró rendszerek létesülnek, és sok minden kerül oda, ami díszítésnek is, ami megörvendi a figyelmet. Most Rózsa Gyulával egy olyan képzeletbeli sétát teszünk ebben a megújuló pesti belvárosban, amelyek során éppen ezekre a különleges térformáló, tér alakító, művészi elemekre, szépségekre szeretnénk felhívni a figyelmet. Hol induljunk el? Válasszuk a Felszabadulás teret, ahol a legnagyobb volt az átalakítás?

- Milyennek látja?

- Feltűnő, hogy honnan indulunk el. Egy egészen más tér van most ott, mint ezelőtt alig csak két évvel is. Szóval valahogy, valahogy rendkívül otthonosnak, a forgalom ellenére bíróinak tulajdonképpen. A forgalom ellenére rendkívül emberinek érzem, egy kicsit úgy érzem, mint hogy ha a régi Pestnek ez a régi magja visszalopta volna, vagy visszalopták volna ügyes kezek valahol a reformkori Pestnek a nyugodtabb kis terét, a Ferenciek terét,

- A kút körül,

- A kút körül. és valahogy úgy sikerült ez tulajdonképpen ez egy esztétikán kívüli titok nyitja, hogy levitték a forgalmat a föld alá. De úgy sikerült ezt az egészet modernizálni, és a forgalmat gyorsítani, hogy közbe egy kicsit, mondom nem én vagyok nosztalgikus, de mintha egy kicsit a bidermeier Pest visszajött volna. Nem csak a kút miatt. Ezen a zárt téren belül viszont berendezkedett a város, berendezkedtek az emberek. Mit értek rajta? Terasszok az esspressók előtt, zöld növényzet, korlátok, amelyek végre egyszer nem korlátoknak látszódnak, hanem díszítőelemeknek, és ötvenszer jobban betöltik nemcsak a korlát funkcióját, részint pedig elviselhetőbbé teszik az egészet, és aluljárók, amik megint egy kicsit olyan, hát nemis..... még messzebb menő hangulatokat is keltenek az emberben, ami bonyolulttá teszi az egészet, lehet benne bujkálni, találkozni, de lehet állni egy nyugodt sarokba, és biztos, hogy a forgalom, nagy forgalom nem sodorja el az embert, csúszol

jó helyre vezet. Na,akkor most már menjünk egy kicsit tovább. Szóval nagyon jó helyre vezet,mert a Kigyó utca valami egészen más lett,mint ami volt. Hát én igazán éveket töltöttem a Kigyó utcában környékén diák koromban,és egyszerüen az ember valami egészen más utcában jár, noha majdnem ugyanazok az üzletek vannak ott, noha ott van azért,hogy ne legyen egészen tündérálomszerü az egész, ott van a tatarozatlan Apostolok, de ott van még egy-két megoldatlan dolog, de azért az egész Kigyó utca valahogy egészen más, mitől? Hát egyrészt azért,mert a forgalmat lezárták, aztán attól,hogy a világitó testek,nagyon jópofa a világitótestek.Szóval itt kezd berendezkedni. No most nekem még az is tetszik,hogy egyelőre még annyira nem régen sétáló utca ~~volt~~, mintha ott igazi ültetett fák volnának, de vödrökbe, méghozzá szerintem nagyon olcsó, de mindenképpen nagyon hangulatos, régies és praktikus megoldású fa, zöldre festett favödrökbe ott vannak a kis fák, és a végén ott van az a kiskut.

- Egy kis kut, egy szobor is.

- Igen, ezzel két dolgot oldott meg a városrendezés, hogy menynyire jó,vagy nem jó, hadd bujjon ki belőlem a kritikus is,de feltétlenül el kell mondani,hogy most került ki nem olyan régen Ferenczy Béninek ez a kis figurája, a Kigyó utca végén lévő kuthoz. Most állitották föl,nem olyan régen, Medgyessy Ferencnek a Táncosnő-jét is, a Kálvin téren, ismétlem,valamikor a mostani Nemzeti Szinház épülete előtt volt. És sokáig nem állt köztéren. Ugyancsak ezekben a pillanatokban állitották föl a Deák téren Csikász Imre szobrát. A Kálvin téren ugyancsak most állitották föl, - nem csak nekem, azt hiszem - , szóval mindig hiányzott nekem Pestről a viz. A kut. Egy város,tulajdonképpen a XI.századtól, most a város mindig kutak által lesz emberi léptékü város. Méghozzá használható kutak által. És ezek Pestről hiányoznak. Most itt ebben a zenei szövegben 4 kutról beszéltünk, ez óriási, és ez tulajdonképpen egy év eredménye,igy nagyon sokat törlesztett a városrendezés. Ahol a viz csobog, játszik,nem mechanikus a formája, bele lehet pancsolni, gyerekeknek is, gyerekké váló felnőtteknek is,szóval egyátalán,szóval egyátalán,valami egészen emberivé teszi a kőrengeteget,és valljuk be férfiasan, a kőrengetegnek kevés a parkja. Na hát egy ilyen történelmi elégtételt - ez nagyon nagy szó - , - csúf szó - maradjunk abban,hogy történelmi lemaradást hozott be a maga szerény eszközeivel a városrendezés, végre 4 uj kut van a belvárosban, a legszükebben vett belvárosban, ahol nem volt. A másik dolog, ha elsorolom a neveket, Csikász Imre, Ferenczi

elég magas, hogy is mondjam csak, kőpálcikákban végződik. És kőpálcikák tetején inog ez a szobor egy kicsikét, és hát nyilvánvaló azért volt,hogy a viz ne érje, igy is éri mellesleg, szóval mindenképpen ugy érzem,hogy lett volna szerencsésebb megoldás is, hogy ez a szobor stabilan ott álljon,és ne legyen egy olyan érzése az embernek,hogy azt ideiglenesen egy diszlet gyanánt odaállitották,hanem,hogyannak már az az örök helye. És hogy folytassam a komiszkodást, mert az is hozzá tartozik a dologhoz, Csikász Imre rendkivül nagyvonalu, igen rokonszenves, és sajnos eddig igen kevesek által ismert szobrához ugy jutottunk hozzá,hogy köritésként kaptunk egy nagyon ügyetlen, egy nagyon primitiv izléssel megcsinált kutnak szántán én azt hiszem, meditálok,hogy kimondjam-e a szót, mert egy kék vizmedencét. Elnézést a profán hasonlatért, egy kicsit ugy néz ki,mint egy üzemi zuhanyozó. Én elnéztem azt,hogy kisgyerekes apák hogy játszanak,hogy a gyerekek rájöttek arra,hogy ha az egyik lyukat befogják,a kutnál,akkor a többi spriccni az magasabbra emelkedik, és nyakig vizesek lesznek,és rendkivül maszatosak,és rendkivül jól érzik magukat, és a normálisabb szülők ezt hagyják is, de azért mondom,hogy a kut már elkezdett fungálni. De nem vagyok benne biztos,hogy a kettő kizárja egymást,és nem lehetne-e ezt a játékosságot és oldottságot valahogy egy nem is kivitelben,hanem a gondolat minőségében egy magasabb szinvonalú megoldással párositani. Ugy hogy ez hozzátartozik ehhez az igazságtételhez, egy kicsit azért is, még nem ártana gondolkozni, és miután nem milliós beruházásokról van szó, egy szobor két lépéssel odébb helyezése,egy kutkáva ujjászervezése igazán nem hatalmas összeg,én nem tudom,hogy nem érné-e meg egyrövid idő várakozása után,nem holnapután meggondolni még egyszer megnézni, mi is van ott tulajdonképpen.

- /Zene/.

- A Rádió kulturális magazinját hallották, kedves Hallgatóink. A zenei munkatárs Szirányi János, a szerkesztő munkatársa Bálint Marcell, és Nyilas János volt. Szerkesztette és a müsort vezette Sediánszky János.

Béni, Medgyessy Ferenc, akkor rá kell jönnünk, hogy tulajdonképpen a művészettörténeti igazságtétel is bekövetkezett ezzel, tudniillik ezek voltak a magyar plasztika történetének azok a nagy alakjai, akik sem a 3o-as években, sem az 5o-es években különösebben kurrensek nem voltak, következésképp nagyon kevés köztéri szobruk került felállításra, és a magyar plasztikának, odáig jutottunk, hogy a magyar plasztika, a XX. századi magyar plasztika, legalábbis a század első felének legnagyobb magyar plasztikusai, alig alig kerültek ki közterekre. Muzeumokban voltak. Most, itt a muzeumból, effektive és konkrétan is a muzeumokból hoztak ki figurákat, mert az Egressi Béni is muzeumi tárgy volt már, a Medgyessy is, és a Csikász Imre is azvolt, és valami ilyesfajta művészettörténeti - itt nyugodtan használhatom ezt a szót - művészettörténeti igazságtétel történt. No most más kérdés, és ha már benne vagyok, akkor hadd mondjam el ezt is, hogy tulajdonképpen ezzel, hogy így 3o-5o éves mulasztást, egy akkori városkritika 3o-5o éves mulasztását végre igazságosan rendezte a mai várospolitika, óhatatlanul eszembe jut, hogy, és mi van a mai plasztikával. És vajon 3o-5o évet kell-e várni a következő igazságtételért, szóval ez azért, nem akarok ünneprontó lenni, de feltétlenül eszembe jut, annálinkább,
- Vagy ajánlható a további
- Vagy pedig nem kéne várni 3o-ig, és ez annál inkább eszembe jut, mert sajnos az a benyomásom, hogy itt igazán csak a jóra való igyekezet volt tökéletes, az esztétikai és építészeti meggondolások nem feltétlenül voltak tökéletesek ennél a 3 kutnál, most a mult századi kutak rekonstrukciójáról nem beszélek, mert aztökéletesen a helyén van. Nevezetesen. A Medgyessy Táncosnője, nincsen semmiféle építészeti háttere. Egészen másként hat tehát ez a kis táncosnő figura itt, mint a hajdani Izabella téren, ami egy szük kis cső volt, és abban léptékben volt a szobor. Itt ez nincsen meg, megeszi a levegő pillanatnyilag a Medgyessyt. Annál inkább megeszi a levegő, mert igaz, hogy egy kis kő beugrásban van, amit padok és zöld növény vesz körül, csakhogy a zöld patinás szobor a zöld lombok között aztán végképp eltünik. Tehát valahol, valami meghittebb zugot kivánt volna, és amennyire örültem, hogy ez az éveken, évtizedeken keresztül muzeumban várakozó szobor ismét közztérre került, és mindenki szemeláttára került, annyira nem érzem megnyugtatónak a mostani helyét, valahogy, fészkelődik a szobor ott ahol van, szóval nem érzi ott igazán jól magát.
- Zártabb, intimebb helyre kivánkozik.
- Igen. Na most ugyanez a probléma valahol a Ferenczy Bénivel, nem ilyen fokon. Mert ott abban a Kigyó utcai torkolatban, a Váci utcánál, ott a lépték teljesen rendben van, ott a kis törékeny, de nagyon erős plasztikájú figura, az nagyon jó helyen van. Igen ám, de ez nem kutszobornak készült, és a kutat ugy alakitották ki, hogy az valahogy inog. Szóval mintha csak ideiglenesen tették volna rá, mert a kut a vizcsorgások miatt ilyen

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-788, 340-726

1977 NOV 18

DÉLI HÍRLAP

Ferenczy Béni,
szobrászművész

1021

✱ *A múzeumi hónap alkalmából nyílt kiállítást, a Petró-gyűjtemény remekeit sok ezren tekintették meg az elmúlt hetekben, de bizonyára sokan választják hét végi programul is. A kiállítás a Herman Ottó Múzeum Képtárában délelőtt 10-től este 6-ig tart nyitva: a javarészt festményekből, néhány kisplasztikából álló, páratlan értékű és színvonalú anyagból ezúttal Ferenczy Béni Aranykor című szobrát mutatjuk be.*

megálló után

Losonczi Pál ma érkezik haza

A latin-amerikai látogatásáról tegnap hazaindult Losonczi Pál és kísérete — mexikói és kanadai megállás után — ma érkezik haza.

Nem hivatalos látogatásra

Lázár György Ausztriába utazik

Ferenczy Béni, szobrász

IKONOGRÁFIA (a görögkeleti egyházban használatos, fára vagy fémre festett hordozható táblaképnek görög–latin eredetű nevéből): azoknak a meghatározott, egy-egy korra jellemző szabályoknak az összessége, amelyek betartásával valamely képzőművészeti témát, különösen a vallási személyeket ábrázolták. Másfelől az a tudományág, amely ezzel az ábrázolási móddal foglalkozik. (Ferenczy Béni Ady-érmei)

– : Kislexikon

1442.

Élet s Tudomány, Bp. 1977. nov. 18.

XXXII/46.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1975 MÁR 8

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Ferenczy Béni
1021

Ferenczy Béni szobra

Csak a „Gyerü
hátamban lesel
csak a „Húzd le
meg se hallom
akkor a závárc
csak elterülök

De jött a kegye
S harminckét é
kibomlott kapc
a hártyavékony

Gyógyítsák meg!

Gyógyítsák meg végre, doktor urak!
mert nézzék, fölkönyökölni se tud már,
mégis, ha háton fekve is,
befirkált száz és száz papírlapot.
S mi mindent még ami kezeügyében:
gyufásdobozt, újságot, könyvet,
tapétát, gyapjútakarót,
és istentudja hogy csinálja, de
már a mennyezet is teli
versekké sorakozni nem tudó
szavakkal, félsorokkal.
Hiszen ha ennyi csak! de az ilyentől
minden kitellik! még a perceket
s a napszakok szárnyát is befirkálja,
s be ő, csak úgy, ágyából ki se kelve,
a lakótelep házait,
az Ormezőt, a Gazdagrétet és
a Törökugrató istenfaragta
műemlék meredélyét!
Ne hagyják garázdálkodni tovább,
gondolják meg, milyen lesz a vidék,
ha golyóstollal befirkált rügyek
gyülekeznek a tavasz ereszén!
Ha mit sem ért a röntgenbesugárzás,
az ultrahang, a galvan, a
parafinpakolás,
se csodafű, se akupunktura:
hát akkor is! könyökig gyűrt köpenyben
újra és újra! amíg le nem fogják
kinoktól nekilódult
nyughatatlan kezét!
Gyógyítsák meg végre, doktor urak!

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Ferenczy Béni

ESTI HIRLAP

1969 MÁJ 22

1021

Bal kézzel

A *Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata* nagy alakú, hajtogatott borítékos üdvözlőkártyákat hozott forgalomba. A lapokon *Ferenczy Béni* virágakvarelljeinek reprodukcióját láthatjuk; a művész ezeket a megható szépségű virágcsendéleteket akkor készítette, amikor súlyos betegségéből felépülve, már csak a bal kezével tudott dolgozni. A sorozat 18 lapból áll.

Elkészült Győrött Közép
Európa legnagyobb, tízezr
tonnás hűtőháza. Az új hű
tőháznak öt nagy és két k

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

1969 MÁJ 24

BÉLYEGGYŰJTŐKNEK

HAZAI ÚJDONSÁGOK

Ebben a hónapban már csak egy festménysorozat jelenik meg, 23-án, hét bélyeg és egy blokk. A Szépművészeti Múzeum francia képtárának néhány festménye szerepel, az összesen 16,— Ft-ba kerülő sorozaton, illetve a 10,— Ft-os blokkon.

A már jelzett és eredetileg májusra tervezett, négy bélyegből álló Duna-kanyar sorozat előreláthatólag június 9-én kerül kibocsátásra. Az első félév utolsó hónapjában valószínűleg ezeken kívül már csak egy bélyeg várható, a magyar békemozgalom jubileumára készülő emlékbélyeg, megjelenési dátuma június 17.

A Hazafias Népfront budapesti bizottsága, illetve a budapesti békemozgalom és a MABÉOSZ központi békebélyeg-kiállítása júniusban nyílik meg a népfront Belgrád rakparti klubjában.

BÉLYEGPÁLYÁZAT

Sokszor jelent meg már lapunkban olyan javaslat, vélemény, hogy legalább a fontosabb, jelentősebb bélyegsorozatokat pályázat alapján készíttesse el a Magyar Posta. Hazánk felszabadulásának 25. évfordulója tiszteletére a Postavezérigazgatóság már most tervbevette olyan, nyolc értékből álló bélyegsorozat kibocsátását, amelyek grafikai megoldására nyilvános pályázatot hirdet.

A bélyegterveket a jelenleg forgalomban levő bélyegek méretei szerint, de az elképzelt méret háromszorosában kell a pályázóknak megrajzolniuk. Részletes felvilágosításokat a Postavezérigazgatóság ad, a 151—277-es telefonon, vagy levélben (Budapest, XII., Krisztina krt. 6—8., Postaszakosztály címen). A pályázat jeligés, beküldési határidő 1969. szeptember 1. A beérkezett bélyegterveket a posta, a MABÉOSZ, meghívott művészek, valamint a Magyar Filatélia Vállalat képviselőiből álló bizottság bírálja el. A pályázat első díja 20 000,—, második díja 15 000,—, harmadik díja 10 000,— Ft.

ÚJ GYŰJTÉSI LEHETŐSÉG

Ferenczy Béni virág akvarelljei —, amelyeket súlyos betegsége után, bal kezével rajzolt —, jelentek meg a napokban a Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata legújabb hajtogatott üdvözlőkártyáin. Vannak olyan gyűjtők, akik a virágmotívumot úgy is kombinálják, hogy magára a színes üdvözlőlapra ragasztott virágbélyeget bélyegezteték le egy-egy kiállításon.

Péntek Gyula

Ferenczy Béni

MAI MŰSORA

órás munkaidő, reségrészesedés. Jelentkezés: VII. ker. Ingatlankezelő Vállalat főmérnökénél, Bp. VII. ker., Lenin krt. 6. sz.

A Belkereskedelmi Szállítási Váll. 4. sz. üzemegysége azonnal

FELVESZ

GÉP-GYORSÍRÓT,

ÁLTALÁNOS ADMINISZTRÁTORT,

valamint

Dutra rakodóhoz vizsgázott GÉPKEZELŐT.

Jelentkezés:

Budapest, VII., Thököly út 18. Személyzeti osztály.

Reklámdekor Ktsz. keres azonnali belépésre segédmunkásokat. Előnyös feltételek mellett. — Jelentk.: Reklámdekor, Bp. VII., Rózsa Ferenc u. 33. Személyzeti oszt.

Jogosítvánnyal és gyakorlattal rendelkező — vontatóvezetőket, ÉM. vizsgával és gyakorlattal rendelkező kotrómestereket, C—100-as erőgépvezetőket változó munkahellyel felvesszünk. Munkásszállást és kedvezményes utazást biztosítunk. Fizetés — teljesítménybér alapján. Jó kereseti lehetőség. Felvételre jelentkezni lehet: Szentendrén, Rómaisánc u. 9. sz. alatt.

Újpestiek, rákospalotaiak figyelem!

FELVESZÜNK

SEGÉDMUNKÁSOKAT, BRIGÁDOKAT IS kiemelt művelkezeti beruházásokra, jó kereseti lehetőséggel. Kőműves és kőműves segédmunkások részére munkásszállást biztosítunk.

Jelentkezés: XIII. ker. Lakáskarbantartó Ktsz. Bpest, XIII., Hegedüs Gy. u. 9. (Munkaügy.)

8 általános iskolát végzett, 18 évet betöltött fiatal, szakma nélküli fiúkat nehézgépek mellé segédvezetőnek és kotrókenőnek felveszünk. 2 év gyakorlati idő eltelte után ÉM. vizsga letételét biztosítjuk. Jó kereseti lehetőség. Munkásszállást és kedvezményes utazást biztosítunk. — Felvételre jelentkezni lehet: Szentendrén, Rómaisánc u. 9. sz. alatt.

Adatfeldolgozó Egyesülés kezdő és gyakorlott lyukkártya-gépkezelőket keres 16 évestől azonnali belépésre. Ugyanitt beiskolázott anyagmozgatásra fiatal fiúkat felveszünk. Jelentk.: Bp. VI., Népköztársaság útja 9.

FELVESZÜNK GYORS- és GÉPÍRÓKAT, (nyugdíjast is), V., Münnich Ferenc u. 20. sz. alatt levő központunkba. Ötnapos [illegible]

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZAVA

1969 ÁPR 30

Ferenczy Béni

1021

Képzőművészetünk követei

Magyarország rendszeresen részt vesz valamennyi *rangos nemzetközi tárlaton: a velencei, a Sao Pauló-i, a tokiói, a krakkói, a luganói biennálékon, a fiatal művészek párizsi biennáléján,* hogy csak néhányat említsek. De képzőművészetünk követei nemcsak a felsorolt városokban, illetve országokban képviselik hazánkat.

Gyűjteményes kiállítás Glasgowban

— A magyar kultúrával évente mintegy 150 kiállításon találkozhatnak a külföldi tárlatlátogatók. Ebből 60—80 képző-, iparés népművészeti kiállítás — mondta *Hemberger Sándor*, a Kulturális Kapcsolatok Intézete főosztályvezetője.

— Hány országban mutatkoznak be képzőművészeink?

— Ötven és hatvan között.

— Jelenleg melyik országban van magyar kiállítás?

— Angliában. Glasgowban, a magyar hetek keretében a napokban nyílt gyűjteményes kiállítás. Japánban a HUNGEXPO bemutatóján szerepelnek kiváló festőink, grafikusaink munkái.

— Az év hátralevő hónapjaiban hová utaznak művészeink alkotásai?

— Számos európai országba, de Indiába és a tengeren túlra is.

— Például?

— Többek között *Norvégiába, Lengyelországba, a Szovjetunióba, Olaszországba, Franciaországba, Svájcba, Szíriába, Egyiptomba, Argentínába.*

Munkácsy Mihály Linzben

A legközelebbi kiállítást a közeljövőben nyitják meg a Szovjetunióban. *Ferenczy Béni* és *Medgyessy Ferenc* reprezentatív tárlatát, valamint a fiatal magyar képzőművészek munkáit mutatják be. Norvégiában ugyancsak a jelenkori magyar képzőművészettel ismerkedhet meg a közönség. Ausztriában, Linzben a magyar hetek alkalmából *Munkácsy Mihály* képeit és a magyar naivak munkáit láthatják az érdeklődők. Lausanne-ban az Iparművészeti Múzeum XVI., XVII., XVIII. századi falikárpitjait mutatják be. Ugyanott, a szőnyegbiennálén szerepel *Hajnal Gabriella* gobelinje. India három művészünk műveit fogadja.

— Természetesen, nemzetközi kapcsolataink kölcsönösek, amilyen gazdagok határainkon túli programjaink, ugyanolyan változatos külföldi kiállításokat láthatnak idehaza is — tér át *Hemberger Sándor* a magyarországi bemutatkozásokra. — Itt is csak néhány ország nevét említeném meg. *Bulgáriából, Jugoszláviából, Koreából, Vietnamból, Franciaországból, Hollandiából, Romániából, Tunéziából,* az *NDK*-ból és *Szudánból* várunk gazdag anyagot. Közülük több már májusban látható lesz Budapest kiállító termeiben.

Amerigo Tot Budapesten

És máris előkerül a határidőnapló, ahol dátum szerint sorakoznak a programok. Május 3-án az *Akwapim Six* ghanai művészcsoport kiállítását, majd 9-én *Ligia Macovei* román festőművésznő tárlatát nyitják meg a Műcsarnokban. Ugyanitt lesz 17-én a külföldön élő, világhírű szobrászművész, *Amerigo Tot* első hazai bemutatkozása. Az Ernst Múzeumban 6-án japán alkalmazott grafikai kiállítást, négy nappal később pedig lengyel katonaművészeti kiállítást rendeznek.

Az idei érdekességek között találkozunk egy másik magyar származású művész alkotásaival, *Viktor Vasarely* festő képeivel is.

— De nemcsak a Kulturális Kapcsolatok Intézete útján kerül külföldre magyar képzőművészet, alkotóink magánmeghívások alapján is „vendégszerepelnek" — mondta *Hemberger Sándor*, visszatérve képzőművészetünk külföldi útjaira.

Megbízatás, vagy megbízatás nélkül, minden bizonnyal *a magyar képzőművészet méltó követei kerülnek határainkon túlra, s képviselik sikeresen hazánk „színeit."* Ezt a hazahozott rangos díjak is

...iókra tekintettel ...vonulást

...pillanatban még bizonytalanság uralkodik. Három név is forgalomba került. Poher, a köztársaság ideiglenes elnöke, aki hivatalba lépésének estéjén fogadta a szenátusban akkreditált újságírókat, határozatlan választ adott, amelyből viszont kiderült, hogy *csupán széles egységfront jelöltjeként* lépne fel készségesen, amely a szocialistáktól egészen a centristák jobbszárnyáig terjed.

A fentebb idézett nyilatkozat nyomán szóba került *Pinay* neve is, aki korábban a függetlenek és a parasztok pártjának volt a vezetője, és nagy politikai gyakorlattal rendelkezik. Újságírók kérdésére azonban kijelentette, hogy *semmiképp nem vállalja a jelöltséget*, il-

(Folytatás az 5. oldalon)

Emelkedett a balesetek száma iparban, az éle iparban, az állar gazdaságok és er ...sági szakvállalato építőiparban. Az belül az építő- és ...tőanyagiparban tö halálos baleseteki százaléka. A mez ...sági termelőszö tekben a halálos tek száma 164-ről a balesetek szám 26 691-ről 31 788-r kedett.

A keresőképtelenséggel járó *foglalkozási megbetegedések száma 6,2 százalékkal, a keresőképes foglalkozási megbetegedések száma 13,4 százalékkal csökkent.*

Jelentősen, 82,9 százalékkal emelkedett a növényvédőszerek által történt mérgezések száma. Ennek fő oka az óvintézkedések elmulasztása.

Az üzemi baleseteket továbbra is alapvetően az okozza, hogy a tervezés, a termelés szervezése, írá- ...csirendezés gyorsítása érdekében, továbbá a munkaerőhiány miatt *gyakran elnézik a biztonsági szabályok megszegését.*

Géppel, illetve gépeknél végzett munka közben fordult elő az összes balesetek 48 százaléka. *Sok gépnél, berendezésnél nincs kidolgozva a biztonságos kezelésre vonatkozó utasítás.* Az iparban a tárgyak, személyek esése és omlás okozza a halálos balesetek 26 százalékát, a balesetek 40

(Folytatás a 3. oldalon)

...z üdülőterületek ...buszforgalma

...– Utazási lehetőség a hétvégeken – Bővülő ...: – Az Autóközlekedési Tröszt tájékoztatója

...és 670 új autóbuszt állí...anak forgalomba.

Kiemelten foglalkoznak ...z *üdülőterületek autó...uszforgalmával.* A nyá...on körjáratok lesznek a *kintsenek el a menetrendtől, és szükség szerint állítsanak be kocsikat.* Egyébként az ötnapos munkahét egyre szélesebb körű bevezetésével a hétvégekre 1000—1200 kocsijuk szabadul fel, amelyeket elsősorban kirándulások lebonyolítására akarnak igénybe venni. *A kalauzok külön jutalmakat kapnak, ha a községekből ilyen túrákat szerveznek.*

Szó volt a sajtótájékoztatón *a nemzetközi forgalomról. Jugoszláviával bővítik a kapcsolatokat, közvetlen autóbuszösszeköttetés lesz Bulgáriával és Romániával, és megindul az első autóbuszjárat Nyíregyháza és Munkács között.*

Jelenleg vidéken 700 taxival rendelkeznek, a kedvező *Szolnok* és *Hajdú-Bihar* megyei tapasztalatok alapján az országban mindenütt áttérnek az önelszámoló rendszerre, mely érdekeltté teszi a gépkocsivezetőt, hogy alkalmazkodjon az utasok igényeihez. Az idén egyébként 300 új kocsit kap a vidéki taxiközlekedés.

Moldován Tamás

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Ferenczy Béni

NÉPSZABADSÁG
Budapest

1969 JUL 12

Művészi üdvözlő kártyák

102

Ferenczy Béninek, a két éve elhunyt szobrász- és festőművésznek utolsó alkotásait üdvözlő kártyákon hozza forgalomba a posta a Képzőművészeti Alap Kiadóvállalatának gondozásában. A művész által betegen, bal kézzel festett megható szépségű virág-akvarellek újabb hat reprodukciója része annak a sorozatnak, amelynek első példányai tavasszal láttak napvilágot.

Sólyom József

1021

Ferenczy Béni

TÚL A MEGYEHATÁRON

Gyula — az üdülő szemével

Megyénktől távoli város, nem felel meg sem a Duna-kanyar, sem a Balaton-part, sem a hegyvidék után sóvárgó üdülő igényeinek. Pedig legtöbben csak e hármas jellegben gondolkodnak, amikor kérelembe foglalt óhajaikat benyújtják a szakszervezet illetékeseinek. No meg a gyógyvíz! Közülük is azonban legfeljebb a három legismertebb.

Sajnálkozással vegyes csodálkozással fogadták tehát a hírt ismerőseim, amikor megtudták, hogy feleségemmel együtt Gyulára kaptunk beutalót. Hogyan lehet ott kellemesen eltölteni az időt? Nyáron egy alföldi, eldugott kisvárosban? — kérdezték.

Pesten a vonatban véletlenül egy idős gyulai házaspárral kerültünk össze. Őszinte lelkesedéssel dicsérték városukat, és nyugtattak bennünket: nem bánjuk meg elhatározásunkat, szép élményekkel, pihenten távozunk üdülőhelyünkről.

Igazuk lett. Az »eldugott alföldi kisváros« ugyanis olyan kellemes, nyugodt, valóban üdítő napokat, heteket biztosít vendégeinek, amilyent kevés más város hazánkban.

Hogy mivel? — Elsősorban csodálatos környezetű és kifogástalan ellátást nyújtó fürdőjével, amit nemrég a Képes Ujság cikkírója túlzás nélkül nevezett »európai rangúnak«. Ötven holdon, gondosan ápolt ősparkban, a hajdani Harruckern báró kastélya körül, található a négy, különböző hőmérsékletű vízzel telt, szabadtéri medence. A mellette emelkedő új épületkomplexumban pedig fedett medencék, kádfürdők, iszappakolás, súlyfürdő áll az ízületi bántalmakkal bajlódók rendelkezésére. Nem meglepő tehát, hogy naponta több ezren — vasárnaponként tíz ezernél is többen — keresik fel a kitűnő gyógyfürdőt és strandot, különvonatokkal, autóbuszokkal, a gépkocsik százaival. És nemcsak hazánkból, hanem külföldről is, elsősorban Jugoszláviából.

Igaz, ez az egyre híresebbé váló fürdőkombinát biztosítja a város üdülőhelyi jellegét, de Gyula vezetői gondoskodnak arról, hogy másban is örömet, szórakozást leljenek vendégei. A fürdő közvetlen szomszédságában vörösödik az Alföld egyetlen épségben maradt, teljesen felújított téglavára, mellette festői csónakázó tó az épületben pedig gazdag helytörténeti múzeummal. Egyik helyiségében alföldi képzőművészek állították ki legújabb alkotásaikat. — A vár udvarán tartják az egyre rangosabb gyulai várjátékok előadásait, amelyeket az idén, a nagy érdeklődés miatt, meg kellett hosszabítani. És ha már a kulturális lehetőségeknél tartok, hadd említsem meg az új kiállítócsarnokban rendezett Kohán György Emlékkiállítást, amely az Alföld egyik jelentős, Munkácsy-díjas, gyulavári születésű nemrég elhunyt festőjének legszebb képeit tárja az érdeklődők elé. — Megemlítem még, hogy a város intim hangulatú könyvtára gazdag folyóirattárával és a több mint ezer hanglemezzel működő zenei sarokkal minden igazolás és belépő nélkül bárki rendelkezésére áll.

Maga a 25 ezres város elsősorban feltűnően sok szobrával, apróbb-nagyobb parkjaival, ligeteivel, szép fasoraival ragadja meg a szemlélőt. Ferenczy Béni sokat vitatott Petőfi-szobra és a város szülöttének, Erkel Ferencnek portréja mellett számos művészeti alkotásban gyönyörködhet — gondozott, illő környezetben — a városnéző.

A városon kívül a környéket is sok látnivalót kínál. A gyulaiak kedvenc kirándulóhellyé fejlesztik, sőt üdülőteleppé alakítják Szanazugot, a két Körös találkozásának festői környékét.

Gondűző, kellemes pihenést talál tehát az a jónéhány ezer ember, aki Gyulán kívánja eltölteni szabadságát, vagy akár csak néhány napot. Ezért szervezte meg immár harmadik éve a SZOT az intézményes üdültetést; ebben az évben turnusonként már 203 fővel. — egyelőre a két éve működő Park (a régebbi Komló) Szálloda szobáinak egy részét és a kemping faházikóit bérelve. De a fürdő közvetlen szomszédságában ott magasodik már a szeptemberben átadásre kerülő nyolc emeletes, 400 ágyas SZOT-üdülő épülete is, amely néhány hónap múlva még több dolgozónak szolgál kellemes, ideiglenes otthonul.

Paál László

SOMOGYI NÉPLAP
Kaposvár
1969 AUG 10

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., Üllői út 81
Telefon: 136-048, 337-748, 340-726

ezér

ort a mun

művezetője a pamutfonó-ipa Hazafias tettét Magyarországon szintén imerik. Ezt *Jakov Koseljov*, a kombinát művezető-helyettese továbbfejlesztette és folytatta. Minden szövőnő kiemelkedően dolgozott a brigádjában, úgy megtanította őket.

— Jó neked — mondták a többi művezető-helyettesek Jakovnak —, kiváló munkásnők vannak a brigádodban, nem úgy, mint nálunk. Ilyen káderekkel nem nehéz teljesíteni a tervet.

— Rendben van — válaszolta Koseljov —, akkor ideveszem a brigádomba azokat a munkásnőket, akiket gyengének tartotok, s megmutatom, hogy minden csínját-bínját megtanulják a mesterségnek.

— De hisz csökkenni fog a keresete, nehezebb lesz a munkája — aggályoskodtak az irodán, amikor Jakov Koseljov közölte az elhatározását.

— Annyi baj legyen, csak átmeneti lesz a kiesés. Kitanítom a szövőnőket, s majd behozzuk a kiesést.

Igy lett a legjobb módsze- [illegible] értek el abban a harcban, amelyet a munka termelékenységének emeléséért vívtak.

Most az új ötéves terv éveiben újjászületett az »Ezrek szerződése«. Újjászületett, mégpedig *Jurij Bajdukov* kalinyini művezető-helyettes javaslatára. S a kalinyiniak, moszkvaiak, ivanovóiak újra versenyre keltek. Csak egy év telt el, s az eredmény: ötszáz tonna fonalat meg négy és fél millió méter szövetet gyártottak terven felül.

A kalinyini területen sok üzemben találhatunk olyan újítókat, akiket ezrek követnek. Például *A. Gyenyiszovát*, az SZKP XXIII. kongresszusának küldöttét, a Kalinyini Műszálkombinát munkásnőjét, aki kezdeményezte, hogy határidő előtt teljesítsék az ötéves terv idejére szóló feladatokat. Aztán *A. Selepovát*, a műbőrkombinát munkásnőjét, aki elindította azt a mozgalmat, hogy a takarékosabb anyagfelhasználás végett saját alapot teremtsenek a megta-

a (tavaly megyénkben járt a tsséggel) Visnyij Volocsokban

karításokból. *V. Berezkint*, aki üvegolvasztó Visnyij Volocsokban, s a Szocialista Munka Hőse, és példájával az ötéves terv határidő előtti teljesítésére serkenti a kalinyiniakat; *A. Ivanova* kalinyini szövőnőt, valamint *V. Poljakovot*, aki a konakovói vízi erőmű szerelőbrigádjának vezetője, szintén a Szocialista Munka Hőse.

Sokáig lehetne folytatni a híres emberek névsorát. Ennyi is bizonyítja azonban, milyen lelkesedéssel küzd Kalinyin város és a kalinyini terület munkássága az ötéves terv határidő előtti teljesítéséért, a kommunizmus építéséért.

V. Sztyepanyenko,
a Kalinyinszkaja Pravda rovatvezetője

Fordította: **Lajos Géza**

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Élet és Irodalom

1969 [illegible] 10 1021

Tőzsér Béni

HUBAY MIKLÓS:

LANTOK ÉS FUVOLÁK

Huszonöt éve halt meg GULYÁS PÁL

Ferenczy Béni plakettje

Az ötvenes években Ferenczy Béni vésője alatt egy sorozat költő-képmás született. A legbensőségesebbnek tekintett műfajban: érmeken. S megannyi elvonuló, magányosság kedvelő, vagy magányosságra ítélt költő képmása. Bessenyeié, Berzsenyié, Aranyé, Kölcseyé, Virág Benedeké, s utoljára azé, akinek a vidéki lét leginkább börtön volt, s egy életen át szenvedett siralomház: Gulyás Pálé.

Mi vonzotta Ferenczy Bénit ezekhez a múlt félhomályában álló költőkhöz? Ifjúságának olvasmányélményei aligha. Hogy mit olvastak Nagybányán a Ferenczy-gyerekek, azt épp az ő emlékezéseiből tudjuk. Kicsit szeszélyes válogatásban az egész világirodalmat, de a fenti költők közül csak Aranyt. Később, mikor is találkozhatott velük, épp ezekkel, hosszú vándorévei során, Párizs és Moszkva között? Amikor én, még később Genfben megismertem őt, a megragadó benne első pillanatban épp a nemes értelemben vett világpolgárságé volt. Megjelenésének és szellemének elegancia, fölényes nyelvtudása, otthonos és baráti emlékei Európa annyi fővárosából. Abban a nagyon nemzetközi jellegű városban is feltűnt és figyelmet keltett, mint a legjobb hagyományokat őrző európai világfi.

S aztán, hogy itthon találkozunk, lám, szinte csupa remetét mintáz. Odaadóan. testvéri rokonszenvvel.

Igaz, hogy az a Jászai Mari téri lakás is valamiféle remetelak volt akkoriban. Dereglő, gazdag, virágos sziget, magasan a Duna fölött úszva, de ahol sem a megteremtett benső harmónia, sem a napról-napra születő rajzok, kisbronzok, érmek nem feledtethették a lényeget: hogy számkivetésben él ott a XX. század egyik nagy szobrásza s a szigetlakók mosolygó diszkréciója nem feledtethette azt sem, hogy — ha jól látjam — egzisztenciájuk alapja a művész feleségének pulóverkötögetése vagy szabása volt. (Még egy magánlevélben is nekiszegezték a kérdőjelet, hogy egyáltalán szobrásznak tekinthető-e?)

Akkor csakugyan elégnek látszott erre a portrésorozatra magyarázatul: sorstársakat lelt a költőkben, lelki rokonokat. *Ma már*, amikor tanúi lehettünk, élete utolsó szakaszában, a nemlét partjairól visszatérő Ferenczy Béni művészete *új mutációjának*, ez az egykori költők-felé-fordulása is sokkal érdekesebbnek látszik, hiszen ez mintha már annak az 56 utáni *stirb und werdé*-nek volna a prelúdiuma. Perneczky Géza Ferenczyről írva felhívja a figyelmet a költők szerepére, akik segítettek őt kiszabadítani a reneszansz szépség bűvöletéből —„de maga a szobrász akkor jutott legközelebb költő-isteneihez, amikor azoknak lehetetlen vagabundságát, valami nem-voltat megteremtő kísérletét vállalta magára".

Hát igen...

Láttam, hogy ismerkedett meg Ferenczy Gulyás költészetével, hogy szerette meg, s mi ejtette meg őt leginkább benne. Tanulságos ez az út, nem is csak azért, mert Ferenczy Béni legbensőbb affinitásaiból és sorslehetőségeiből revelál valamit, hanem azért is, mert Gulyás költészetének a lényegéhez vezet. Melynek központi témája — egyre inkább így érzem —: hogy válthatja meg magát Magyarországon egy művész, halállal, vagy halált felérő önmegtagadással, önmegsemmisítéssel? Ahol is a megváltás a Természettel és az Egyetemességgel való új, érvényesebb szerződést ígéri...

Azok a versek, amelyeknek zenéje mellett a Gulyás-érem szándéka megfogant, s az érem elkészült, mind művészekhez szóló versek voltak, művészek posztumusz —teljesebb életéről (Mozartéról, Csokonaiéról), vagy éppen egy költőnek posztumusz—teljesebb életre való biztatásáról (Babitshoz).

Ha a Gulyás-oeuvre-öt végiglapozzuk, különben is azt vesszük észre, hogy az élő barátokhoz vagy reménybeli barátokhoz szóló kötözködő versei mellett, ezeknél sokkal nagyobb számban szólnak versei halottakhoz, de mint élőkhöz, az immár meglelt zavartalan diaglógus lehetőségének az örömével.

Ilyenféle halálra, újjászületést ígérő halálra biztatja Babitsot. (Mint Szent Pál az első keresztényeket.) Talán csak azért, hogy az olyan hőn óhajtott testvéri dialógust megkezdhesse vele.

Amikor Gulyás Babitsot tetten érni véli klasszicizmusában, szinte szobrászként aposztrofálja:

tűzhelyeden szavak lombikja égett
s te mint a Kalevala bús kovácsa
aranyból kalapáltál feleséget.

Amit Gulyás hiányol: az orphikus alászállást, egy Anteusénál mélyebb szintű és megsemmisítőbb érintkezésre az anyaföldddel, bízva egy szó szerinti *újjá*születésben, amely már szinkronban lesz a hasonlóképpen megsemmisülő és újjá születő világgal. Íme, a gulyási tanács:

Meg kell rothadni, Mester, földbe kell
magunkat ásni. Lassan süllyedő
testünkben egy új indulat zsigerje
fog zsongani, agyunkban új velő.

Talpunk alatt ereszkedik a föld,
már húzza a holt fák hinárait,
egy új formát fú már a föld melegje
s olvasztja már a régi zárait.

A Csokonai-vers megint egy szobor idézése, önnön klasszicitásába dermedő szoboré, és a szoborhoz megváltásul egy orphikus-népi hangszer szava: *a fuvoláé.*

Emelje bár bálvány-kezét
apollói lanttal a mester,
egy fuvola kísérete
játszik az érc fölött az esttel:
az esti Holdnak csillagát
az a régi fuvola zárja
fátyolba...

Az a vers, amelyet úgy ismételgethetünk, fennszóval, mint egy kedves hanglemezt, Gulyásnak Mozartról szóló verse volt. Nemcsak témája, szerkezete is zenei. Egymástól elkülönülő zárt tételekben, visszatérő motívumokkal. A vers első két tétele: kísérletek Mozart feltámasztására. „A csillagok fénye söpörte s bedobták a mecsillagok fénye söpörte s bedobták a meszes gödörbe." Elébb a költő próbálkozik, prédikátoros-funerátoros imával, hogy innen felhozza, majd a zenekar a g-moll szimfóniába kezdve, kezdi a hatékonyabb költögetést. A várva várt és folyton retardált feltámadás végre itt van a harmadik tétel allegrójában:

Táncoljunk vígan, kereken karikázva, most
száll le az égből
Wolfgang Amadeus Mozart, a zenélő isteni
gyermek!

Egy delfin-felhő hátán közeleg, szivárvány sir
a szeméből...

S ez a tétel fejeződik be váratlanul (milyen megindult felnevetés köszöntötte mindig ezt a fordulatot!), hogy megszólal egy magyar téma. Mozartra Csokonai. Valamiféle Erzsébet és Mária találkozásának a mintájára: az anyák kerülnek egymás mellé.

...de túl az osztrák hegyeken, túl a Lajtán, a
Dunán s a Tiszán túl,
az Alföld mély szomorú völgyébe lehajlón —
nótákat csicseregve egy félénk ki búbos
pacsirta:
Diószegi Sára tipeg a debreceni sáros fapallón.

S ettől kezdve, a gyermek Mozart életében (olvasás közben hogyne jutna a felolvasó eszébe a Ferenczy Károly-képek piros ruhás Bénije) a művészet és a távoli nagyvárosok felfedezésének csodás pillanatain most már mindvégig átüt immár nemcsak az elmúlás fájdalma (egy ilyen géniuszé, egy ilyen kisfiúé, az élet királyáé), hanem külön. nekünkszólóan, a magyar létezés fájdalma is, amely nem kevésbé szorongató, mint a bécsi temető csontkamrája.

A művészet kettős experienciájáról szóló tanításra, Gulyás Pál tanítására a formálás és a majdnem-meghalás egyaránt való szükségességéről (amelyre itt minthá inkább volna alkalom), Ferenczy Béni nem maradt közömbös.

Erre nemcsak az érem a bizonyíték.

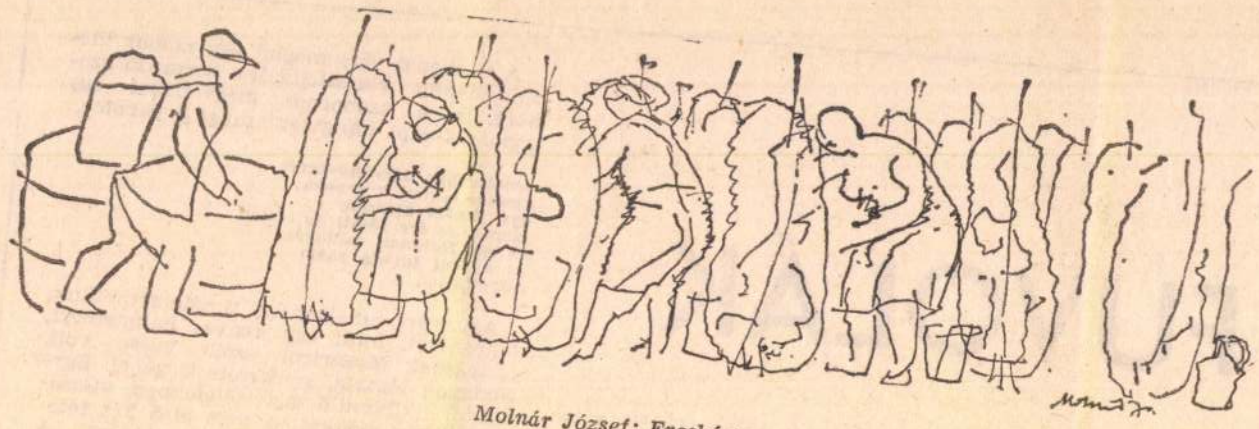

Molnár József: Freskó-terv

FENYEGETŐ NEMZEDÉK?

Vita az ifjúságról

Az ÉS vitájában elhangzottak arra figyelmeztetnek: korántsincs minden rendben az ifjúságban rejlő energiák hasznosítása terén. Azaz a társadalomban él egy kétmilliót meghaladó számú réteg —: a KISZ-korosztály —, amely legalábbis részben céltalanul elfüstölgi indulatait. Egyelőre még nem magába fordult, nem megkeseredett, nem koravén. Nem kételkedik abban, hogy szükség van rá.

●

Ami a legfontosabb: elégedetlensége nem társadalomellenes! Elégedetlen. De éppen annak az eszmének a jegyében, amelynek alapján társadalmunk épül. Azt hiszem, ez a legfontosabb különbség, ami elválasztja párizsi, római, New York-i kortársaitól. Akik csak tagadni tudják a „fogyasztói társadalmat", de képtelenek *igent* mondani bármilyen világra is.

Nálunk gyökeresen más a helyzet, jóllehet tagadhatatlan, hogy az ifjúság egyelőre csöppet sem idillikusan illeszkedik a társadalomba. Azaz mind ez ideig a szocialista

A felnövekvők lényegéből fakadó tulajdonság: *változtatni akarnak* a meglevőn. Mégpedig azért, mert képtelenek megbékülni tökéletlenségeivel. Nem a fokozatosságot látják — „tegnap még tökéletlenebb volt" —, hanem a lehetőségeket. Az idősebb nemzedék viszont hajlamos arra, hogy a forradalmi vívmányok elleni támadásnak tekintsen minden olyan törekvést, amely nehezen illeszthető gondolkozási és cselekvési rendszerébe. A védekezés reflexe ösztönös. Abból az időből származik, amikor még valóban minden áron óvni kellett — a meggyökeresedést elősegítendő — mindazt, aminek létrejöttét keserves küzdelem előzte meg.

Csakhogy ennek a szemléletnek a konzerválása rendkívül veszélyes. Főleg a forradalom holnapját képviselő ifjúság szempontjából. Amelyet — akarva-akaratlan — az ellenséggel egy kalap alá vesz a fönti magatartásforma, csupán azért, mert mindkettő közös jellemzője, hogy nem hajlandó elfogadni a pillanatnyilag kialakultat.

Holott régi igazság: ha ketten mondják ugyanazt, az nem ugyanaz! Még akkor sem, ha felnövekvők némely megnyilvánulása előlöttébb végletes. Végtére is egy

lőre nemigen tudjuk. De — számolnunk kell vele! Nem a tényeket konokul tagadva: „nálunk nincsenek nemzedéki ellentétek." (Ami csak a végső cél — a szocializmus — közös igenlése szempontjából igaz...) Okosabb dolog a józan számvetés: egyébként sem minden feszültség káros. Ami dinamikus tartásra késztet, szinte nélkülözhetetlen. (Ezért is káros minden áron az elmosására törekedni: mire serkent az „állóvíz"?...)

●

Meggyőződésem, hogy a mi társadalmunk történelmi feladata olyan politikai, erkölcsi, gazdasági „arénát" kialakítani, amelyben az ember egyéniségének csorbulása nélkül küzdheti-dolgozhatja végig ifjúságától öregségéig az életét.

Nem ringatom magam illúziókban: nem reménykedem abban, hogy valaha is mentesülni lehetne a szükségszerű összeütközések okozta sebektől. Azt hiszem, nincs is erre szükség. Az ember számára a legfájdalmasabb tisztességes harc is fölemelő.

Csak azt nem bírja elviselni, ha kirekesztik a küzdőtérről.

Veszprémi Miklós

EÖRSI ISTVÁN ÚJ VERSEI

Csak kulcsok és

Bárcsak az Úrnak fölírha...
valami lapos háztetőre:
a jövő jobban számíthat rám,
mint én számítok a jövőre.

Rakétán utaznék — de itt csak
kulcsok és virágok pörögnek,
telefon sír, csöpög a vízcsap,
erényes szomszédok köhögnek,

míg légkörünkön a szabadság
áttör, mert általános óhaj,
hogy áldását elfogadtassák
az elvetemült marslakókkal.

Szokásaim közé...

Szokásaim közé
újból hazatalálsz.
Rend van. Szerethetlek.
Az ebben a legszebb,
hogy a boldogság: ékes ráadás.

Fekete éj-tömbből
fehérségedet
vigyázva faragtam,
mind aggodalmasabban:
ne ejtsek rajtad sebet.

Egybefont időben
élhetünk külön tovább,
hiszen három vámon,
sok-sok vádon, vágyon
épen csempésztelek át.

Laci és Fodor

Laci szerint
nem jó srác a Fodor.
Felakasztott egy macskát
szadiból.

Meg tudnád mondani,
a Fodor
mért szadi?

Nem tudta megmondani —
de azt tudta, hogy sose jó,
ha felakasztják
a macskát
mert a macska nem arra való.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1021 = 10

KÖNYVTÁROS

Ferenczi Béni

1021

A TELEVÍZIÓ őszi-téli művészeti műsorából a következő adásokra hívjuk fel a könyvtárosok figyelmét: előreláthatólag október 31-én vetítik a Barcsay Jenőről készített filmet; november 12-én a jövő képzőművészei közé, a Képzőművészeti Főiskolára látogatnak el a kamerák; december 13-án Ferenczy Béni művészetéről láthatnak filmet a nézők. December 27-én pedig Képek a könyvben címmel a könyvillusztrációkról szól a televízió műsora. Felhívjuk a könyvtárosok figyelmét arra, hogy idejében készüljenek fel az adásokra, a megfelelő művészeti kiadványok népszerűsítésére.

jában. A könyv
anyagába kerülő művekről
és az ajánlott könyvekről
részletes könyvismertetést
ad, az egyéb kiadványokról
pedig annotációkat közöl.
Ezenkívül könyvtári mód-
szertani útmutatások,
könyvkereskedelmi tudni-
valók, közérdekű hirdeté-
sek is szerepelnek benne.

A könyvismertetőket
könyvtárosok, irodalmá-
rok és a különféle ismeret-
ágak szakemberei írják. A
szerkesztők és kiadók azt
a célt tűzték maguk elé,

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1978 JAN 7
NÉPSZABADSÁG.
Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrászművész

SZÁZ ÉV SZOBRÁSZATA *(XI.)*

Ferenczy Béni: Petőfi

Ferenczy Béni — a nagybányai festő, Ferenczy Károly fia és a gobelinművész Ferenczy Noémi testvére — 1948-ban az újonnan alapított Kossuth-díj első kitüntetettjei közé tartozott. A népi demokratikus állam joggal volt büszke művészére: személyében olyan alkotó kapta az elismerést, aki nemcsak tehetségével vált ki kortársai közül, hanem forradalmi szemléletével is. A Tanácsköztársaság idején a művészeti direktórium tagja volt; ő tervezte a proletárállam egyik fémpénzét; 1930-ban Lenin-érmet készített; később négy évig élt a Szovjetunióban; hosszú emigrációs évei során barátai közé tartozott Lukács György és Derkovits Gyula... A 48-as szabadságharc centenáriumának ünnepi évében készült Petőfi-szobrot tehát *elvileg* osztatlan elismeréssel kellett volna fogadnia a művészeti élet irányítóinak.

Nem így történt. Ferenczy Béni műve tíz éven át várt arra, hogy felállítsák, és ez alatt a tíz év alatt a művész más megbízást sem kapott köztérre kerülő, monumentális szoborra. Érmeket, portrékat készített és rajzolt, könyveket illusztrált. „A könyvművészet nagy nyeresége, de a modern magyar szobrászat örök kára ez az elveszett évtized" — írja a művészről szóló összefoglalás szerzője, *Szabó Katalin.*

Nem Ferenczy Béni volt az egyetlen, akinek tehetsége nem bontakozhatott ki hozzá méltóan 1949 és 1956 között. Szobrával és szobrának sorsával mégis érdemes foglalkozni, mert a történet fölöttébb tanulságos.

A Petőfi — azt hiszem, ezzel a véleményemmel nem állok egyedül — *nem tartozik a művész legjobb szobrai közé.* Harmonikusabb, befejezettebb, „kerekebb" mű az a kisfiúszobor, amelyet nemrég állítottak fel a Váci utca és a Kígyó utca sarkán. Kevesebb részlettel többet mondanak talán azok a portréi is, amelyeket íróbarátairól készített. De ha Ferenczy életművén belül nem tartozik is a legjobbak közé a Petőfi, az 1950 körül készült magyar szobrok közül magasan kiemelkedik, és különösen kiemelkedik a *konkrét személyt megjelenítő* emlékművek közül.

Rendkívül nehéz szobrászi feladat ugyanis *valakinek a szobrát* emlékműként elkészíteni. Az emlékmű — többé vagy kevésbé szükszavúan — valamilyen határozott gondolatot fejez ki. A konkrét alak nem arra szolgál, hogy „képben elmesélje" a gondolatot, hanem hogy egyetlen pillantással átfoghatóan *jelezze.* Elképzelhető persze a részletezés vagy éppen a képregényszerű elbeszélés is, de *a mű lényegét az első pillanatban át kell éreznie a nézőnek.* (Egy példával élve: a Népszabadság székházán van egy — Kerényi Jenő, Mikus Sándor és Beck András által tervezett — dombormű, amely voltaképpen a szocialista újság születését meséli el. Nem tartozik a legfontosabb plasztikai alkotásaink közé, bár a maga korában nem is volt jelentéktelen. Hosszú, függőleges formája az első pillantásra kifejez valami felfelé törekvést, és ez az összefoglaló forma, a szerencsés építészeti elrendezés teszi viszonylag monumentálissá. Vízszintesen elhelyezve elviselhetetlenül unalmas és iskolás volna a képsor! Egy emlékmű összefoglaló formájának éppolyan kifejezőnek kell lennie, mint a felkiáltójelnek a mondat végén. Az olvasó ember sem a mondat végén tudatosítja magában, hogy felkiáltó mondatot olvasott, hanem a jel az egész mondat olvasása alatt hat rá.)

Petőfi ezen a szobron hanyagul öltözködő, ideges fiatalember, aki — s ez bizony kicsit szájbarágóan, ahogy mondani szokták, „irodalmian és nem plasztikailag megoldott" jelkép — egyik lábával egy babérkoszorúra lép rá. Eltapossa tehát azt a dicsőséget, amellyel

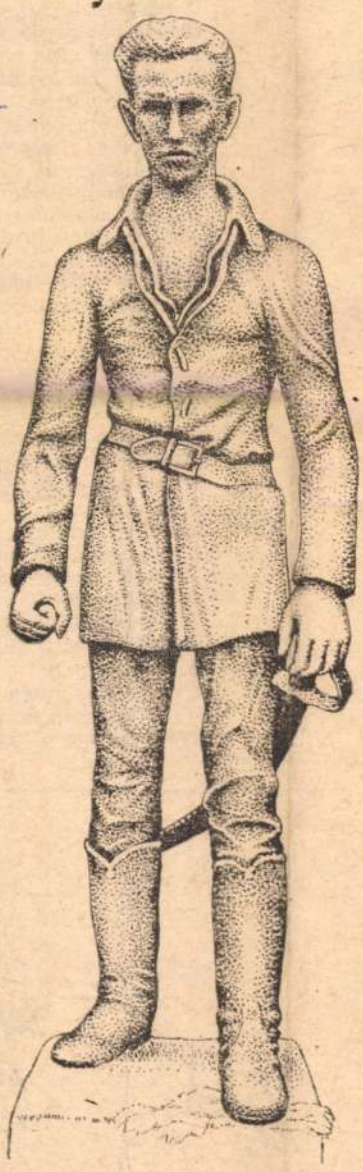

(BÁNÓ ATTILA RAJZA.)

egy évszázad alatt a költőt szobrokkal ünneplő, de életrajzát meghamisító versköteteit eltorzítva válogató hivatalos Magyarország körülvette. Az 50-es években Petőfi neve ismét „lobogó" volt, de a költő egyéniségének valóságos művészi bemutatását nem igényelték. Korábban a népszónoktípusú, dalias, harcias Petőfi lelkesítette a szíveket — mint a Duna parti Huszár Adolf-szobor —, az 50-es években viszont egy fegyelmezett, szorgalmas Petőfit vártak a művészektől, olyasfélét, amilyet a *Feltámadott a tenger* című filmben Görbe János játszott.

Mi a Petőfi-szobor által keltett „első benyomás", *mit mond mint jel?* Nos, Gyula lakói — Gyulán helyezték el végül a szobrot — ösztönösen felismerték a szobor lényeges jellemzőjét. Rossz nyelvek szerint az anyák itt azzal ijesztgetik a rosszul evő gyereket, hogy olyan sovány lesz, mint a Petőfi bácsi. Mert Petőfi valóban sovány fiatalember volt, akáresak József Attila. Legfeljebb inas, szívós; de ennek nincs is jelentősége. *Ereje nem izomzatában rejlett,* hanem abban a konok, dacos, néha minden ellen — 1848 vezetői, Kossuth, Vörösmarty ellen is! — lázadó forradalmiságban rejlett amely életét és költészetét egyaránt jellemzi. Egy osztrák körözőlevél különös ismertetőjelként írja le Petőfi nyitott gallérját — és ha eszünkbe jut a nyakravalót hiányoló hadügyminiszterről írott verse, tudjuk, hogy ez a viselet nem csupán öltözködési szokás volt, hanem a lázadó alkat jelképe is.

A szobrok sorsáról döntő zsűrik, hivatalnokok sokszor másképp képzelik el a nemzet nagyjait, mint amilyenek valójában voltak — vagy legalábbis úgy vélik, nem illik őket olyannak mutatni. Természetes emberi törekvés, hogy ünneplőben fényképeztetjük magunkat, és minél heroikusabbnak szeretnénk látni népünk hőseit. De a művészet nem tűri a hamis megszépítést. Petőfi valóságos alakja véletlenül alkalmas arra, hogy kifejezze Petőfi szellemét. Somogyi József már jelképes alakhoz folyamodott Szántó Kovács János emlékművén, és mezítlábas kubikosával még nagyobb vihart kavart Hódmezővásárhelyen, mint Ferenczy Béni Petőfije Gyulán.

Ferenczy Béni Petőfi-szobra kiváló portré, és emlékműveink javából való. Portréként egy személyt ábrázol — emlékműként egy gondolatot fejez ki.

Székely András

s regénye"

en, mint Newton, hogy a tudo-
ányé maradhass, és ha mégis
egtörni készülsz a tisztaságot,
lébb menj, nézz szét a vérbajo-
ok kórházában. Megírni élete
sszonytapasztalatait — innen
redeztethető a későbbi nyomasz-
ó elhatározás.

„*Jellememben* — írja egy helyt
— *két fő alapvonal volt életem-
en: az igazságnak s a némberek-
ek határtalan szeretete. A máso-
ik csupa természet ugyan, de -b-
en részint sokszor a gyengeségig
nentem, ha e nem lett volna, te-
etségemmel fél- vagy kisisten le-
ettem volna e földön . . .*"

Külön fejezet aztán Bolyai éle-
ében és művében a forrada-
om esztendei. Kezdettől fogva
gyütt halad március eszméivel.
egsürgősebb feladatnak a job-
ágyság helyzetének rendezését
átja, de tart tőle, hogy hamaro-
an támadnak (a magyar s nem
nagyar úri osztályból), akiknek
z új rend nem egészen tetszik.
megnyíló kolozsvári országgyű-
éshez cikket fogalmaz, kiáltványt,
8 nyarán a forradalom mulasz-
ásait bírálja: „*a kigyónak fejét
ell megtörni!*"

Deák Farkas egyik megjegyzé-
ében tudósít róla, hogy Bolyai
ános 1848. október harmincadi-
án részt vett egy zárt körű ta-
ácskozáson, ahol arról tárgyal-
ak, hogyan lehetne a székely ha-
árőrök segítségével elűzni Régen-
ből Urbán császári alezredest. A
nagas rangú katonai és civil
rak előtt „*Bolyai egy tiszta sza-
atos tervvel állt elő, amely nem-
csak az említett régeni expedíciót,
anem Szeben, Fehérvár és egész
Erdély megtisztítását magában
oglalá*". Mindössze teljes önállósá-
got és vak engedelmességet kért
a legszigorúbb fegyelmet indít-
ványozta, s golyót a legkisebb
ablás vagy gyújtogatásért. E ter-
vet nem fogadták el . . . ! „*Bolyai
edig visszatért a magányéletbe,
melyet csak e pillanatban hagyott
el.*"

A Bolyai-szövegek legjobb is-
merője, Benkő Samu szerint
ennek a tudósításnak, a benne fog-
altaknak nyoma sincs az átvizs-
gált Bolyai-kéziratban, s egyetlen
szó sem támasztja alá, s esetle-
ges eltüntetését sem, hiszen a
Kossuth Lajosnak szóló beadvány
fogalmazványa szó szerint fenn-

Rab Zsuzsa

EVOLÚCIÓ

Voltam türkizkék lüktetés,
tengerdobálta fénycsepp,
sodródtam villó vizeken,
egysejtű, boldog gondtalanság.
Aztán önmagam kétszerese lettem,
aztán önmagam sokszorosa lettem,
szigorodott a víz körülöttem,
keményedett az ég fölöttem,
szuronyos, páncélos ragadozók
hártyás védtelenségem méregették,
aztán szálkák fúródtak belém,
aztán partra lökött egy törvényszerű hullám,
fuldokolva nyeltem szikkadt levegőt,
húsomat csontkeresztre feszitették,
csontkupolával tetejezték,
tenyerembe mementót vésték,
arcom mögé halálom jelképét kivésték,
nekivágtam az évmilliőknek.
Néha még visszatérek
apály-dagállyal lüktető
szerelmes ősanyámhoz,
ráismerek,
belecsobbanok,
mellére simulok,
ölében ringatózom.
Aztán visszamegyek magam-épitette
szilárd dolgok közé,
türkizkék lüktetés
diktálja még a pulzusom,
az sem sokáig.
Csak mélyeimben hordom
elmúlhatatlan örökségemet:
tengerek maró keserűjét.

STVÁN RAJZA.

művéről a helyes vagy illőnél: de másfelől vak, az aki kevesebbet tart annál."

Elérte-e, hogy bár egyetlen olvasója s tán megértője legyen a köz számára írott művének? Nem. Csupán addig jutott, s élete utolsó évében, hogy féltestvéréhez küldött levelének záradékában magát „*szerető és mennyei remeklő testvér*"-nek illeti sejtelmesen, de öccsét nem avatja ennél beljebb titkába.

Csak midőn a vásárhelyi várparancsnok utasítására holttestét a katonai hullaházba, összes iratait pedig ládákba gyömöszölve felviszik a várba, katonai titkokat szimatolva, akkor nyílik lehetősége találkozásra a műnek az olvasóval, az első olvasóval.

Mifele kéz lehetett az, mely először illette azokat a lapokat, s milyen tekintet, mely először futotta át a Tan árkusait? Csak reménykedhetünk benne, hogy a kézhez s a tekintethez tartozó elme felfogott valamit a lángész nagy kísérletéből, midőn hónapok múltán felelősséggel kijelentette, hogy: a hagyatékban katonai titok nem rejtőzik.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1977 AUG 13

MAGYAR HÍRLAP

Ferenczy Béni, szobrászművész

JEGYZET 1021

Még egyszer a Kisfiúról

Múlt vasárnapi számunkban munkatársunk *Díszkutak haszna* címmel megemlékezett köztereink romantikus színfoltjairól, köztük a Tóth Árpád sétányon elhelyezett Zsolnay-mázas alkotásról, és ugyancsak a Várban látható nőalakról. Örömmel nyugtázta, hogy újabban a pesti oldalon is gyönyörködhetünk egy díszkútban: a Kisfiú nevű gyermekfigurában.

A Váci utca és Kígyó utca kereszteződésénél elhelyezett bronz szobrocska valóban kedves látvány a Belvárosban. Magam is tapasztaltam: birtokba vették a turisták, otthonosan pihennek párkányán, és ott írják szeretteiknek a budapesti képeslapokat. De arra is figyelmes lettem, hogy sokan körbejárják a márvány alapzatot, és buzgón keresnek valamit. Valószínűleg ugyanazt, amit én is: *a művész és a mű nevét.*

Mint megírtuk: a Kisfiú alletett: a szép budai panoráma elé helyezett Kisfiúval még vonzóbbá teszik a Belváros képét. A hagyatékból

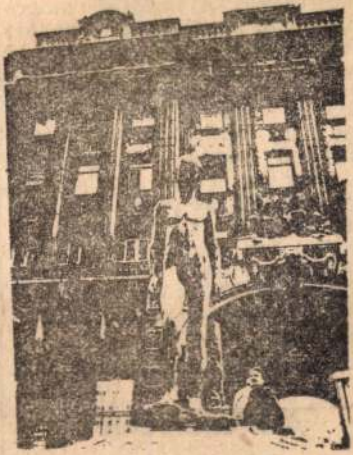

származó mű felállításának fokozottan örültünk, mert a

egnap nyílt

Savaria nyári e

Tegnap megnyílt S
yen, a Tanárképző
lísztermében a *Savar*
gyetem. Az ünnepi m
Dancs János, a megyei
művelődési osztályának
köszöntötte a nyári egye
országból érkezett hall
najd *Szabó János* építésügyi és
városfejlesztési államtitkár mon-
lott nagy érdeklődéssel kísért
megnyitó beszédet. Hangsúlyoz-
a, hogy az elmúlt években *vi-*
ágszerte nőtt az érdeklődés a vá-
osépítés és környezetvédelem
ránt. Ezt követően *Gonda*
György, a megyei tanács elnöke

Növényvéde

A *szőlőlisztharmat-fertőz*
terjedésének feltétlenül elej
kell venni, mert a megbeteged
most közvetlenül veszélyezteti
termést. A kórokozó a legfont
sabb hegyi borvidékeken okoz

kotoja nem kisebb személy, mint *Ferenczy Béni.*

Szobrászművészünk és grafikusunk a XX. századi magyar plasztika jelen alakja volt, aki Kossuth-díjat kapott, *megérdemelné az utókortól e szerény figyelmességet.* Dicséretes ugyan, hogy a városatyák gondolatában megszü-

fővárosban Ferenczy Béni munkái közül csupán egyetlen szabadtéri szobrot láthattunk: a Horváth kerti Ülő nőt.

A káva még kibírná, ha pótolnák a mulasztottakat, és márványba vésnék Ferenczy Béni nevét.

(sárközi)

Nëpszava, 1971. márc. 23.

Zsuzsanna és a vének témája egy nagyon bonyolult pszichológiai helyzet. A vénekben nemcsak a nő iránt van nosztalgia, hanem a fiatalság örömei iránt is.

Minden ember különbözőképpen öregszik. Az öregedésnek vannak általános tünetei, és ezek általában egészségügyi tünetek. Ha azt mondom, legelőször biológiai területen állnak be változások, ez minden szervünkre vonatkozik. Ezek befolyásolják a szellemi állapotot is, igen gyakran. Egy terület van, és az a szexuális terület, ahol nincs csalás: aki öreg, az öreg, aki fiatal, az fiatal. Bár itt is vannak átfedések, mert a nő számára egy idősebb férfi nem olyan idős, mint amilyen egy idős nő lehet egy fiatal férfi számára.

Az öregségnek is megvannak a maga szépségei, nemcsak a fiatalságnak. Az más kérdés, hogy az öregséget a jelenlegi társadalmi adottságok nálunk rendkívül megnehezítik gazdasági és más téren is. Az örömöt, a megnyugvást ez a társadalom nem tudja hiánytalanul biztosítani.

Ha az ember úgy élte le az életét, hogy elmondhatja magáról, mindig tevékeny volt, eredményeket produkált, nagy megelégedettséget és örömöt érez. Hogy miért van ez? Főfériakkal nem beszélgettem olyan szívesen mint a nőkkel.

Nagyon szerettem a nők fantáziadús észjárását, a kacérságot, mely néhány mondat után feltámadt bennük, s amiben mindig volt valami sajátos varázs. Nem mintha a férfiak nem lennének ugyanilyenek, de a nők utánozhatatlan finomsággal tudják ezt véghezvinni.

Úgy látszik, a természet olyannak teremtette meg az embert, hogy nő és férfi egymáshoz tartoznak, sőt azt is mondhatnám, hogy nő és férfi nem kétféle lény, hanem egyiknek a formája ilyen, a másiknak meg olyan, de végeredményben mindig találkozni óhajtanak egymással. Ez az élet rendje, és ez alól nem lehet kibújni.

Azt nem mondanám, hogy e téren a nők agresszívak, de ravaszabbak és ügyesebbek. Hallatlan sok tehetség van bennük, hogyan fordítsák a dolgokat arrafelé, amire a nemiség kötelez.

Életem során alapjában véve rendkívül keveset írtam a nőkről. Írásaimban módszereimnél fogva, a nők nem kaptak jelentékeny szerepet. Ez nem erényem, inkább fogyatékosságom. Talán azért sem erőltettem a dolgot, mert én inobjektív választ adni. Mindenesetre a nő tetszeni akar, és ezt nem lehet szemérmesen csinálni. Ez olyan sajátossága a női pszichikumnak, mint amilyen az a törekvése, hogy biztos pozíciót teremtsen magának a társadalomban. A férfi esetében ez természetesebbnek tűnik, éppen a társadalom patriarchális jellegénél fogva. A férfi, mint a család fenntartója, kell, hogy olyan értékekkel rendelkezzen, amelyek a mi társadalmi formációnkban alapul szolgálnak egy család anyagi fenntartásához. Manapság, ha egy nőt eltart a férje, ez társadalmilag elfogadott tény. Fordítva sokan ágálnak ellene.

Az én álmom az a fajta család, amelyben a férfi jövedelme elegendő egy család megélhetéséhez, ahol a feleségnek, ha nem akar mindenképpen, ne kelljen munkahelyre járnia, hanem gyakorolhassa ezt az értékes és nagyszerű adományt, amelyet a természet szabott rá: legyen hivatott őre az otthonnak, legyen feleség és anya, mert, amint már mondottam, én a társadalom legfontosabb alapegységének a családot tartom. Nem mondom, hogy ötezer év múlva is így lesz, de jelenleg ez a legfontosabb.

*Arcok szoborban, érmeken, rajzokon**

Ha valamikor — megérjük-e? — az egyik rendszert nem egy másik rendszer, hanem pusztán a *rend* váltja majd fel —, ahogy Márai óhajtotta, s ahogy vele együtt, az ő értelmezésében minden bizonnyal nagyon sokan óhajtanák —, akkor talán mindenki és minden intézmény azt teszi, azt teheti majd, ami a feladata, a hivatása, amire rendeltetett. Most azonban örüljünk annak, hogy a kultúrának ez a tisztelt háza, a múlt évi Ferenczy centenáriumot és az ungvári *Petőfi-szobor* avatását követően Ferenczy Béni kiállítást kért, helyet adott egy nem protokolláris, nem is reprezentatív, inkább elemzőnek, tanulmányi jellegűnek mondható, az életmű teljesebb, alaposabb megismerését, megismertetését célzó kamara kiállításnak, ami persze itt mégsem egészen valósulhatott meg úgy, ahogy a tematikája, jellege egyébként megengedte és megkívánta volna. Le kellett mondani például a terrakották, gipszek bemutatásáról, a fiatalkori *Önarcképről*, *Fialka Olga portréjáról*, *Pilinszkyről*, és a sort természetesen még folytathanánk. Ugyanakkor, némi szakmai hozadékként, a korlátozott lehetőségek ellenére sor kerülhetett néhány eddig *alig ismert* mű kiállítására, valamint alkalom adódott a korábbinál pontosabb datálásokra is.

Kézenfekvő, hogy ide leginkább *Ferenczy Béni* moszkvai éveinek, az 1932—35 közötti periódusnak a bemutatása kívánkozott volna. Szobrászunk életének tapasztalatokban, fölismerésekben, következtetésekben és következményekben igen gazdag időszaka volt ez. Hogy művészi hivatását (mondhatnánk, elhivatottságot is), ekkor sem adta föl, azt bizonyítja az itt látható néhány példa, a *Daumier-*, a *Goya-*, a *Poussin-* és a *Michelangelo-érem*, a feleségét ábrázoló lapok hosszú sorát elindító, poézissel, lelki és rajzi szépségekkel telített, Michelangelo ihletésű műve.

Művészünket a megélhetés kényszere Moszkvában mégis másféle munkára szorította. A szűk négy esztendő alatt *három művészeti könyvet* — Bécsről, a francia gótikáról és Velencéről szólót —, valamint több építészettörténeti vonatkozású cikket írt. Ezek sokáig nem voltak hozzáférhetők, maga a művész se látta őket, ma azonban már ismerjük valamennyit, noha magyarul még csak egy jelenhetett meg közülük, az is szűk szakmai körnek szánt folyóiratban.

Amit láthatunk, az pars pro toto, rész az egész helyett, aminthogy bizonyos értelemben maga a porté is az. *„Despiau fejszobrai éppen abban emlékeztetnek a legszebb görög fejekre, hogy részei lehetnének egy elképzelt egész szobornak"* — írta Ferenczy Béni. Ami a saját munkásságát illeti, ő — sok kortársához hasonlóan — éles különbséget tett a megrendelt portrék — amik *szörnyű nehéz feladatot* jelentettek számára — és a belső indíttatás alapján született művek között. Az itt bemutatott alkotások — talán egy-két kivételtől eltekintve — nem a megrendelt művek közé tartoznak, de így is többféle kategóriába sorolhatók. Más a fej, és más a portré, mondta Ferenczy Béni. A portré valamely személyiségnek, azaz valami egyedüllevőnek, egyszerinek a művészi bemutatása szerinte elsődlegesen férfiügy, mivel az *„individualitás"* legfőképpen a férfiban nyilvánul meg, míg a szép asszonyfejek — ideálok: Madonnák, Anyák, Merengők, Dámák, Szerelmesek, vagyis különböző női lelkiállapotok megszemélyesítői.

Ezeket a megállapításokat szobrászunk szintén Despiau-vel kapcsolatban tette, ám igazságát többé-kevésbé saját művei is igazolják. A feleségét ábrázoló rajzokon, szobrokon kétségkívül a Múzsa és az Őrzőangyal ideálképe ölt testet, úgy azonban, hogy megtalálható bennük az egyéni, az egyszeri is. Az izzó tekintetű *Juhász Ferenc-*, az elgondolkodó *Németh László-*, az átszellemített *Bartók Béla-portrében* pedig ki ne ismerné fel a nagybetűs Költőt, Írót, Zenészt?

Föltehető a kérdés, szükség van-e korunkban a képzőművészre, aki megörökíti kortársait papíron, vásznon, fában, kőben vagy érében, mikor hitelesen felidézheti azokat a fénykép, a film, a hangfelvétel. Nézzünk szembe a *Ferencsik-portréval* — hosszan tehetjük, a szobor végtelenül türelmes —, s be kell vallanunk: így, lényét, szellemét ilyen elevenen — a zenén kívül — talán semmi nem őrizte meg számunkra.

A vitrinekben, a falakon és a posztamenseken többnyire azokat láthatjuk, akiket Ferenczy Béni szeretett, akik közel álltak hozzá; azok pedig, akik most itt megjelentek, bizonyára azért jöttek el, mert *szeretik Ferenczy Bénit* és művészetét. *Ami persze egyet jelent.*

Kontha Sándor

* Elhangzott a Szovjet Kultúra és Tudomány Házában, Ferenczy Béni emlékkiállításának megnyitóján

Kányádi Sándor

A CLEVELANDI KOSSUTH-SZOBOR

Mintha most érkezne ő is
mi megyünk? Lélegzését is
hallani vélem, s csak áll,
és jönne szembe, vagy csak
mosolyogni-valóan
divatjamúlt öltözékében,
soványan s boldogtalanul
lendíti fél karját, s a
másikkal kardjához kapva,
nem kardjára ütve — áll:
eszméi madárijesztőjeként
az eszeveszetten száguldó
gépkocsik tömkelegében.
Talán kiált, de nem
hallom, hogy mit. Intenék,
de már nem látom, velem is
robog a kocsi. Szégyentől
ég az arcom: valamit tenni
kéne: egy fölmentő sereget!
— o, yes! vagy legalább
egy bátor századot — o, yes!
egy méltó századot — o, yes!
egy századot legalább,
mégiscsak atyánk, vezérünk,
— o, yes! o, yes!
egy hős, egy ember.
S jól tudom, hogy ezer
Damjanich se — o, no! —
vágjon bár élete árán
utat a dübörgéstől
rezgő talpazatig.
O, no!
Soha.

FEREUZY Beni

Szólok a földbe Ferencz Bönnek

Villám=ütött pünkösdirózsa, koporsóban jáspis=
üvöltés, jatagán=jáde=vicsorgás, fölemeltem a
koporsófödelet, sárga rózsáim szívedre tettem,
rothadóra a rothadókat, a rózsák csontváradra égtek!
Ott merengsz kilencven=évesen: a földben
öregem, édesem, kréta köd=imádkozó sáska, nem
is figyelsz az elmúlásra, el=sose=adva=önmagad
ámulsz Szigorú Föladat, a létből hogyha megmarad
a létezésnek mi marad? Sok volt a vér és a
halott, kilaposztuk az ablakot, szét laposztuk az
üveget. Mit akartok és mi lehet? Láng=dörgés, foszfor=
vonalak, fiadként átkaroltalak! Ragtuk a rézpénz=
sülthalat, halpikkelyes volt a fogad, aranypénzek a
fogadon, aranyszeplők az ajkadon. Az isten köpködte
a vért, ujjal kinyomta balszemét, homlokodon
Bach hegedült, Mozart a jobbkezedre ült. Ér,
gondoltam hazamegyek, Te azt mondtad: „hát
mondd, minek?" Aztán a Sóhaj=vasütés, irgalom=
begöngyölődés, aggyér=repesztő billenés! Kék menny kő"
a számra csapott, kieszték az ős=eposzok, szívemig
égett éji vak elektromosság=pillanat, szám, torkom,
gégém, nyakcsövem: mészkő szó, tűzhólyag=sosem! Egő"
kút lettem szívemig, a halálról az emberig! Szó=tragya,
büdös hang=ganéj, szigorú csillagszaros éj! Jézus=
bárányok üröléke, sátán=káromlás köpedéke! Te:
kórház, jajgatás, mosoly, fele kő, fele hús=Mosoly!
Ültél székeden, nevettelek. Szerettelek, mert hittelek!
S ha már meghaltunk: hát miért mi? Simítsd meg
arcom Ferencz Böni. Éltedd is sírok Ferencz Böni.

Juhász Ferenc.

Új Írás 1980/6

S tudta, a maga autonómiáját akaró egyén jogának bárminemű elfojtása éppúgy megszülheti és felnöveszthetí, s mindig *újra megszülheti* és felnöveszthetí a nihilizmus veszélyét, mint akármi más, társadalminak, történetinek mondott zavar és jogfosztás. A jogok érvényének gátlása, legyen az egyéni vagy közösségi, közvetett vagy közvetlen, alapjában mindig egylényegű. Ennek tudatában kívánta ő, aki egykor kicsinyléssel nyilatkozott a pszichológiáról, a freudizmus bizonyos elemeit a maga marxista világnézetébe beépíteni. Igazában persze nincs is ellentmondás e két szakasza között. Mint kései írásai bőven igazolják, a psychologie pure-t, az emberről való gondolkodás egészébe be nem illeszkedő, pusztán empirikus lélektant most is elhárította. Nem is értjük, nem is érthetjük meg, miképp hozhatta létre nyomorúságos utolsó éveinek nagyszerű termését, ha nem látjuk meg a szétesésben is azt a sztoicizmust, azt az esztétikai teljesítményen át nyilatkozó sztoicizmust, amely kötelezte, az utolsó percig, a szárszói sínekig, hogy emberarcúan nézzen farkasszemet az emberarcúság hiányával.

Nem tudjuk ugyan, eretnekség-e ez az iménti szókapcsolat és mennyire: szocialista sztoicizmus. Azt azonban megtanulhatni véltük, hogy a közös és egyedi történelemnek egyaránt lehetnek olyan helyzetei, amidőn az öncsalás nélküli szembenézés s a sztoikus kötelességteljesítés a telje ama lehető magatartásoknak, amik az illető helyzetekben adatnak. A megfigyelt vers záró strófája is, mondottuk, e fogalom fölvétele nélkül alig érthető, azzal viszont egész szemléletet bevilágító.

Meghalni lélekzetemet
fojtom vissza, ha nem versz bottal,
és úgy nézek farkasszemet,
emberarcú, a hiányoddal!

Mert e szakasz gondolat-, magatartás-, formaalkotói zsenialitásának páratlan erkölcsi-esztétikai-nyelvi találata az, hogy az *emberarcú* szó elé *is* és utána *is* vesszőt tesz. Vagyis lehet appositió, de lehet vocativus is, lehet értelmező, de lehet megszólítás is. Vagyis vonatkozhat arra is, aki a hiánnyal szembenéz, s arra is, akinek a hiányával szembenéz.

Azaz, amidőn megvolt, amidőn megvan a lehetőség erre: az *A Dunánál* s a *Hazám* magatartásával állt szembe ő is, s indít szembeállítani bennünket is a világgal, a történelemmel, a társadalommal; amidőn azonban ez a lehetőség, bármi okból, elsötétült, bizonytalanságba veszett a legélesebb szem előtt is, magát akkor sem adta meg, a legnagyobb egyedi nyomorúságban sem. Valóban emberarcúan nézett farkasszemet az emberarcúság hiányával; azzal tehát, amiben az etikai kötelezettség vállalása elől való kitérésünk, amiben a magunk megadása mindig tetőz és végződik, a nihil veszélyével.

(A nagy mű azonban mindig többértelmű. Lehet, hogy a theopoiias kanti intuíció védelme is benne rejlik e versben. Engedjük meg ezt a lehetőséget is. Akik ezt az értelmezést választják: ha nem azonosat is, mint a fönti módon értelmezőknek, mély, szociális értelmű, katartikus értékű erkölcsi ösztönzést sugároz ez a vers [s ezek a versek] azoknak is.)

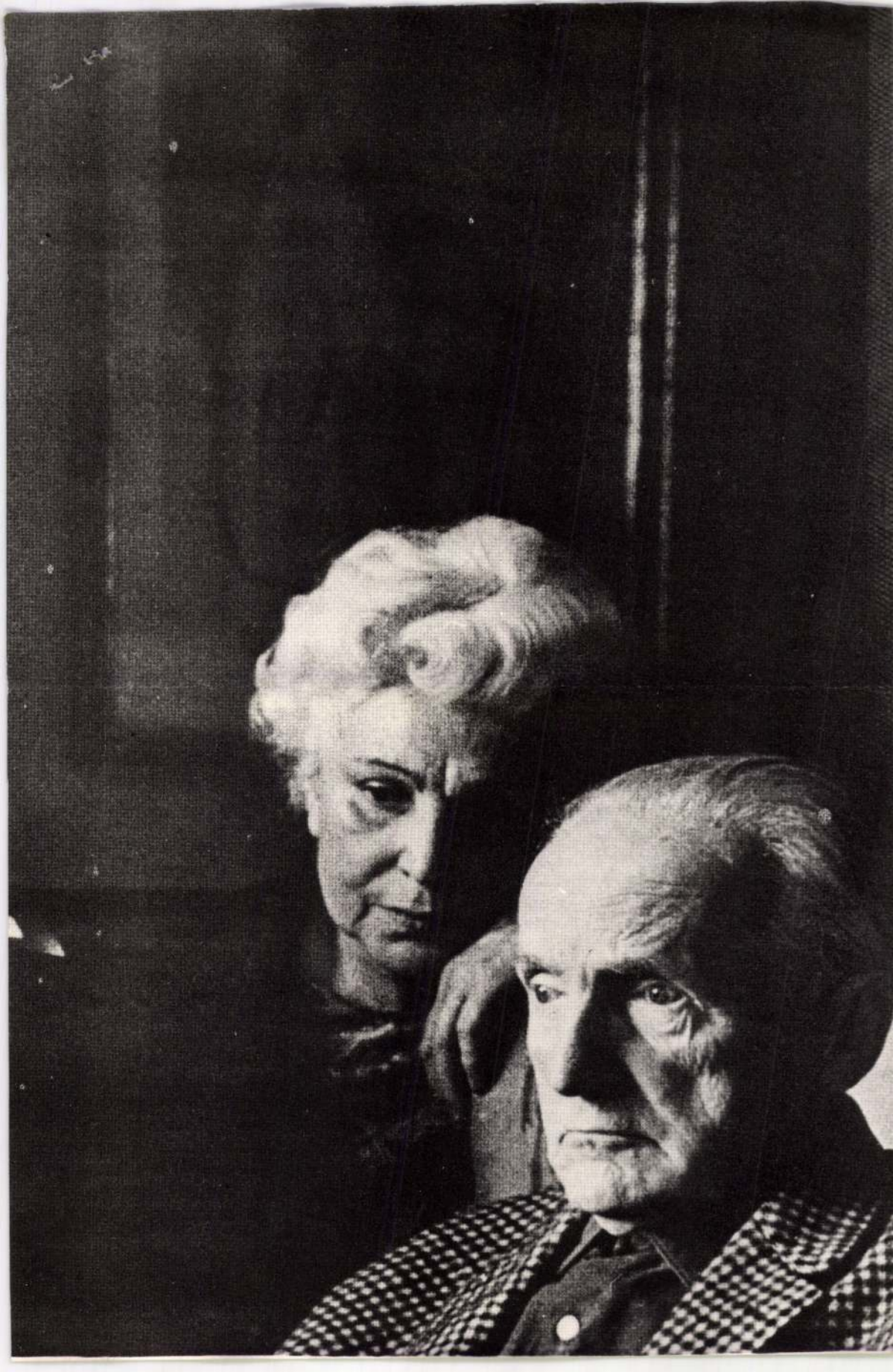

NAGY LAJOS

ÖRÖKSÉG

Mindenható pénz

Regény, II. rész

5.

Pfeifer a krisztinavárosi vacsora után, váláskor abban állapodott meg az öregúrral, akit különben Freund Lipót Árpádnak hívtak, hogy két nap múlva fölhívja őt telefonon a tőzsdei megbízás ügyében. Másnap izgatottan sietett be főnökei szobájába s elmondta a dolgot Vágó úrnak. A főnök szívesen beleegyezett abba, hogy a cég vállalja a megbízást, lebonyolítja az üzletet s a provízió és a „breite" – azaz az a haszon, amit a vételárhoz önkényesen hozzászámítanak, eladáskor pedig az eladói árból leszámítanak – egészen a fiatalemberé legyen. A kikötött időben megtörtént a telefonálás, Freund úr megadta a megbízást, [s még] aznap megtörtént a vétel. Pfeifer keresett [százezer] koronát. A részvényeket [hatezerért] vették, [nyolcezerrel] számították fel a vevőnek, a különbözet Pfeiferé lett. Ezt a pénzt aznap megkapta. Alig várta délben, hogy elmehessen az irodából. Gyorsan megebédelt, s rögtön rohant, hogy vásároljon magának divatcikkeket. Mindenekelőtt egy pár francia formájú sárga félcipőt akart venni, mégpedig gumitalpút – ezek abban az időben jelentek meg a pesti üzletekben, természetesen az első vásárlóik tőzsdések voltak. A cipővásárlás persze nem ment valami könnyen. Még akadály volt az eddigi nagy szegénység. Mielőtt az üzletbe belépett volna, amelynek készletében a megfelelő cipőt kiszemelte, eszébe jutott, hogy rongyos a harisnyája, így nem lehet, legalábbis nem kellemes cipőt vásárolnia, hisz' az újat föl is kell próbálni. Elsietett tehát egy úridivat kereskedésbe, vásárolt magának harisnyát. Hosszú harisnyát, mert az előkelőbb. De ehhez másféle harisnyakötő kellett, mint amilyent eddig viselt a zoknijához, azt is vett hát. Most el kellett mennie a legközelebbi kávéházba, bement a klozetba, ott vetette le a rongyos harisnyáját s húzta föl az újat; a rongyosat természetesen otthagyta, a sarokba dobva, s mint valami corpus delictit, újságpapírral befödve. Így fölkészülve mehetett csak el újra a cipőkereskedésbe. Még ezen a napon ruhát is rendelt, sőt a szabótól visszament a divatárushoz, és ingeket meg nyakkendőket vásárolt. A ruharendelésnél különösen forszírozta, hogy minél rövidebb idő alatt készítse el a szabó a ruhát, s mikor ötnapos terminust sikerült neki elérnie, nagyon elégedetlen volt, sokallotta a várakozás idejét. Az volt az érzése, hogy nem bírja ki öt napig a meglevő ruháját, nem lehet abban már egy napig sem járni, egy óráig sem; irtózattal és szégyennel nézett végig magán a nagy tükörben, s legjobban szeretett volna hazamenni, lefeküdni, s addig ki nem bújni a szobájából, míg az új ruhája el nem készül.

Délután elkésve érkezett az irodába, könnyebben mentette ki magát, nem

1972 SEP 10

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Somogyi Néplap

Ferenczy Béni

1021

Emberpár

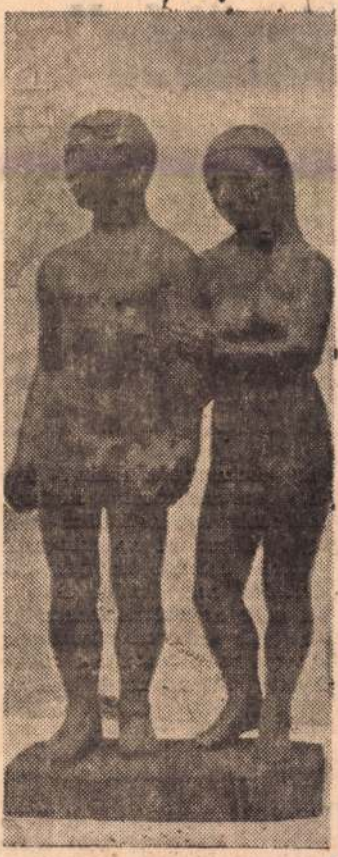

Ferenczy Béni szobra. (1950)

Ferenczy József:

küszöbén"

tétészhez is. Filoktétész, kit »a bölcsesség kígyója mart meg«, a harctól való félrehúzódás, a kínzó magány után végül vállalja a cselekvést.

Szabadság és szükségszerűség, bosszúállás és megbocsátás, egyén és közösség, medifáció és cselekvés dialektikája bontakozik ki például az Oresztészben. A hős »a tett küszöbéhez« — a palota kapujába — érkezve elutasítja, hogy egy egész életet a boszszúra építsenek; visszautasítja, hogy mások akaratának eszköze legyen, hogy megölje tulajdon anyját, de aztán mégis csak vállalja a cselekvést, »hogy fellélegezzen, ha egyáltalán lehetséges, ez az ország«. Ugyancsak figyelemre méltó a cselekvés motivációja a Filoktétészben is. A főhős még vívódik, mikor »odalent a tengerparton hajósok dala hangzott fel — valami személytelen, egyszerű dal; kötelet, feldélzeteket, evezősöket, csillagokat magába ölelő, rengeteg keserűséget és vitézséget és szívósságot, az egész, sötéten csillámló tengert, az egész végtelent — emberi méretekben — magába ölelő dal... S talán azért határozta el magát...«

Ferenczy Béni: Futó nő, bronz,
52 × 30 × 20 cm, 1949

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrász-grafikusművész, 1890–1967 / 2. Fd. tatás.
Benedek Katalin: A grafikus Ferenczy Béni portjéfához.

Ferenczy Béni: Ferenczy Noémi férjének képmása, karton, ceruza, 33,3 × 25,3 cm, 1920 k, MNG (fotók Mester Tibor)

Művészet, 1988. jún., 59-old.

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrász-grafikusművész (1890-1967) (1.) Folytatás
Szendek Katalin: A grafikus Ferenczy Béni portréjához.

Ferenczy Béni: Önarckép, papír, ceruza, 31,2 × 19,5 cm, 1920 k, MNG

Ferenczy Béni: Behunyt szemű férfi (tanulmányfej), papírdekli, grafit, szén, 33,7 × 25,7 cm, 1920 k, MNG

Művészet, 1988. jún., 59-old.

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrász- és grafikusművész 1. Folytatás (1890–1967)

Muszáin Jenő

Adatok Ferenczy Béni keramikusi munkásságához

1 Ferenczy Béni és felesége, Yvonne két gyermekükkel (Rose és Matthias), 1920-as évek közepe

Művészet, 1987, május, 54-old.

3

4

dizmust, gyanúnk szerint azonban aligha lehetett elmélyült stúdiuma belőle. Én sem tudom eldönteni, hogy ez a fölszabadítónak titulált elmélet milyen lélektani kutatásoknak tárt pontosan kaputt, azt azonban látni vélem, hogy a fölszínes pszichologizálás gátlástalanságát szabatartásokon, élvezetes, sőt szórakoztató olvasmányként forgathatjuk Dali önreklámját.

Magam Michel Butor könyvétől vártam a legtöbb meglepetést. (Róla eszembe jut, hogy írótársa, *Alain Robbe-Grillet* is esszével – és hát filmmel is – adózott

Ferenczy Béni, szobrász-és grafikusművész, Kossuth-díjas, (1890-1967) 2) Folytatás.

Munádin Jenő: Adatok Ferenczy Béni kerámikusi munkásságához.

3 **3** Ferenczy Béni és Kiss Dezső: Kancsó, kerámia, 33 cm

Művészet, 1987. május 55-old.

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrász, érdemes művész
(1896-1967). 3. Folytatás.
Munkadíjnő: adatok Ferenczy Béni szobrászi munkásságához.

4 Ferenczy Béni: Avasi paraszt, terrakotta, 38 cm

4

Művészet, 1987. május, 55-old.

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrász-grafikusművész (1890–1967). „Lépő nő" bronz, 39 cm. 1939. Művészet, 1984. mész.

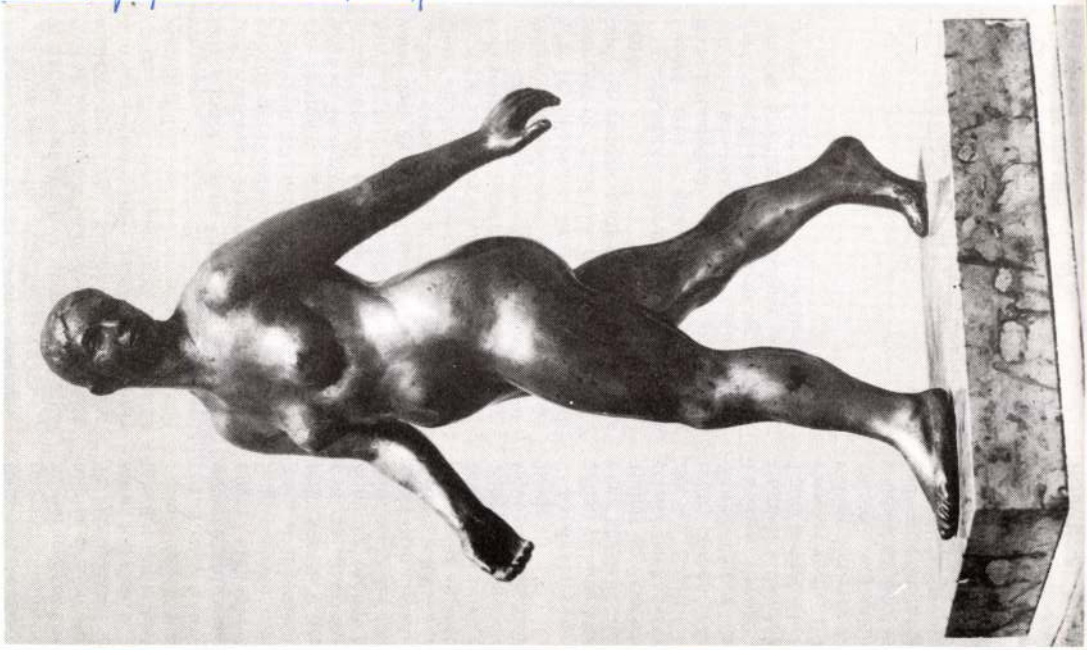

5

emelet közötti pihenő falán elhelyezett, jól megvilágított három Csontváry-kép. Újra együtt láthatjuk Ferenczy Károly jó néhány remekművét, élvezhetjük a kitűnően válogatott Mednyánszky-képeket, az izzó színvilágú Koszta-festményeket, a meglepetést keltő (noha nem csupa remekművet felsorakoztató) szecessziós termet, a Gresham-kör nagyon jól sikerült együttesét, a hatvanas évek kiugró remekeit, Kondor, Kokas, Vigh, Kiss Nagy képeit és szobrait. Helyenként nagyon meggyőző, gondolatébresztő a festészet és szobrászat párhuzamos bemutatója, egy-egy festmény, szobor egymás mellé helyezése: Medgyessy az alföldiek és Nagy István mellett (kevésbé illeszkedik Aba Novákhoz!), Beck Ö. Fülöp-portrék egy korai Egry és Nagy Balogh szomszédságában, Stróbl Alajos és Mednyánszky, Derkovits és Mészáros meggyőző párhuzama, Ferenczy Béni természetes illeszkedése képzőművészetünk e századi, egymást követő kezdeményezéseihez. Az élményt adó műveket, együtteseket hosszan sorolhatnánk. Az összkép mindenkit meggyőzhet huszadik századi művészetünk egyetemes rangjáról, kivételes értékeiről.

A szakember azonban – különösen ha felkérik erre – rákényszerül a látottak továbbgondolására, s ennek során óhatatlanul felmerül néhány probléma is. Ezek között elsőként talán az arányok kérdése említhető: időbelileg, áramlatok szerint, valamint az egyes mesterek vonat-

tömörítésével, kell
dául helyet kapott
teljesen mellőzött
zsánerfestészetünk
aligha kihagyható
Tengerihántása), es
korai termése is, t
lehetett volna kiala
fontos, de sok torz
nyező korai törekvé
get a későbbi szaka
egyre szemelvény
hogy csak illusztráló
meg. A lehetősége
teret kaptak a nag
mint az aktivisták,
hogy ez utóbbi irá
mindvégig és min
kvalitású művekkel
betűnő e tekintetbe
képpen az aktivista
ruktivista – Uitz-kép
ahogy demonstráló
tetében korántsen
példája.)

A művészek közö
sában néhány kirag
lásra késztető adat
Huber és Ferenczy
művel van képvisel
dugva). Bálint End
dául szintén háro
Scheiber Hugó, Koh
ka Imre viszont e
tizenhét, Ferenczy
Csontvárytól kilenc
nagy méretű), Gul
ményt állítottak ki.
alkotók vitathatatla
a lehetőségeket tek
zásoknak tetszenek
képviselő Berényn
időben számára is
nak csak hat, Szőny
nye látható.

Művészettörténe
betegsége a fest

1 Ferenczy Béni: Fiatal férfi
bronz, 152 cm, 1919
2 Csontváry Kosztka Ti

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrász és grafikusművész (1890–1967)

1

„Fiatal sferfi", bronz, 152 cm, 1919. Művészet, 1984. márc. 8.-old.

Az utóbbiak azonban az
kács jellegűnek tűnnek. És persze, ez igaz is
hasonlóan a korai orosz konstruktivisták m
furcsa gépezetei ismét érzelmek hordozóivá
pomorfizálódnak. Engedelmesen, parancsra
ha tévednek is – elejtik a továbbítandó go
céltudatossággal és igyekezettel: hajladozna
nak, rázkódnak, sípolnak, nekiveselkednek
megállnak és hallgatnak – kissé szégyellve,
termeltek semmit. Újabb gombnyomásra a
megismétlik a produkciót, lankadatlan lelkes
forgatva kerekeiket, löködve dugattyúikat, bi
hogy várjon, reméljen.

A század szobrászatában az egyik legnag
comettinek a negyvenes évektől alkotott mű
retném őt (meg fölösleges is) bárhová besk
figurái egyértelműen a TÉR-ben (csupa n
jelen. Magyar monográfusa, Bozóky Mária
„a tér, amely a szobrot körülveszi, maga a szo
sabban nem is lehetne meghatározni törekv
persze nála a világgal, a kietlen univerzumn
egyedül, magára hagyatva és reménytelen
jelen az ember. – Jelen van? – Igen. Giac
magukat esendő jelentéktelenségükön, s pe
kal keményen ékelődnek e közönyös világb
réseket hasítsanak belé. Ha sokáig figyeljük
jönnünk, hogy az egész irdatlan, végtelen té
erőfeszítésük ad egyáltalán jelleget és értel
mint a szobrász mondja (szintén Bozóky tol
„egyedül a tárgyak alkotják a teret ..."

Giacomettinek ezzel a forradalmi gesztus
vényét veszítette a szobrászat egyik alapv
hogy a szobor tere akkora, amekkorát a ko
zárni. – Persze, másféle térrel, mint a *körü*
nem is tudott mit kezdeni a szobrászat. A
zsánerplasztikái többek közt éppen azért
mert képtelenek voltak saját terüket meg
érzékelték a külső teret sem: egyszerűen és
nézték. Giacometti „fölfedezés"-éhez nyilv
vész zsenijére, de legalább annyi szerepe v
az elembertelenedés apokaliptikus élményé

Mindkét dolog – Giacometti művészetér
és a negyvenes években megismert infern
sodás és elidegenedés érzése – szerepet já
életművek kialakulásában, mint *Marisolé*,
Kienholzé is. Az utóbbi alakjai teljesen em
ben mozognak: presszóban, hálószobában,
lők s persze a nézők élménye mégis tökéle
holz kompozícióiban a tárgyak közt az emb
lik, s ami még rosszabb: kiszolgáltatott eszk
azonban – ez fogalmazódik meg például
*emlékmű*ben – az a minden munkájában
hogy az ember nem ismeretlen és titokzatos
éppen saját magának van kiszolgáltatva.

Itt csatlakozik a sorhoz *Schaár Erzsébet*
lista portréi után ő is Giacometti nyomába
mazta meg a tér plasztikai meghatározó
éveiben – bizonyos szempontból Kienho
ember alkotta környezetet állította a mind
foglaló univerzumba. Schaár azonban nem
alakjait, hanem éppen fordítva, a falakat, a
a székeket lelkesítette át; törékeny építmé
mogató szeretettel és részvéttel engedte át
len sötétség világának, mint a huzatos falal
Nehéz lenne eldönteni, kinek a képlete sz

Lassan végére érek kiszabott időmnek
Sok minden kimaradt belőle, amit nemcsa
ba venni, hanem valójában nem is szabad
tésből kihagyni. Így szólni kellett volna az
lönféle válfajairól *Lehmbrucktól Barlach*
*Richier*ig és a magyar *Bokros Birman*ig,

„Hagyd, hogy tegyék a dolguk..."

■ *Somlyó György: Arión éneke; Kőkörök (Szépirodalmi, 500; 303 old.)*

A verskötet szerveződésének különös esete, ha egységes költői pálya időrendjének szétbontogatásával *teremtődik* valami *új*. Ilyenkor a lírikus mintegy megismétli az ismétlést; hiszen a vers egyszeri születése is — közhely! — reprodukció; ennek végiggondolásából adódhat az a gondolat, hogy a világ egyetlen költeménye sem az, amivé válnia „kellett" volna. Ha nem magát a verset tördeli szét alkotója, külső eszközökkel gyakorolhat rá újabb hatást; már ha megéri, a szó több értelmében. Rendezés, csoportosítás: és a versek egyszerre új tájba állnak. És másképp hatnak. Az olvasói élmény — és közhely ez is: hogy egyetlen vers se lehet az, ami *volna*, mert jön az olvasó! —, a befogadás egésze más lesz így; és a költői életműnek megvalósul egy objektív árnyképe. Melyet akár az árnyvető formánál is hitelesebbnek, végérvényesebbnek tarthatunk. A költővel egyetértésben; különben nem vállalkozott volna az újjáteremtés gyötrelmes műveletére.

Azonosság — másság: *Somlyó György* költői világának örök kérdései. Az eleve biztosított megoldhatatlanság kérdései; a kőgörgetés lejtője, mely mindegyre *fölfelé* vezet. Mondhatni: eszköz a józansághoz, eszköz az érzékenység kivédésére. Minél túlhajtottabban fejeződik ki — a gondolatvilág tükreként — az azonosság-másság problematika, annál kevésbé érhetik a költőt ilyen irányból *váratlanságok*. Annál védettebbé válik a lírai alkat, minél veszélyesebbnek ítélhető azonosság-kalandokba bonyolódik.

A baj csak ott van — vagy ott a pálya „üdve"! —, hogy ilyen kalandra, önmaga kivédésére, senki se *vállalkozna;* erre minden költő csak *kényszerül*.

Minél felfokozottabb a kivédés, a költő egyszemélyes világában holtbizonyosan annál több volt a kivédeni való. A lírai ösztönzés, amely Somlyónál épp a kettős könyv *(Arión éneke; Kőkörök)* tanúsága szerint igen korán vált roppant elemi erejűvé, hamar felvetette az azonosságproblémákat. Somlyó György nagyon érett költőként indul; ezért is kényszerül talán bizonyos kanyarokra, lassításokra —, hogy a pálya fontos szakaszaira *kipróbáltan* érkezzék. Hogy ne csak a belső, mintegy formai lehetőségeket próbálja ki, hanem a világgal szembesített egyén változatairól is úgy legyen képe, hogy bűvölt érzékenységének *körei* határozott pontok körül kezdhessenek gyűrűzni azután.

Az azonosság-másság kérdéskör hiteléhez a személyiség többféle lehetőségének összecsapásai eredendően hozzátartoznak. *Tudnia* kell a költőnek — ahogyan Rilke mondja, a nyerseségről, az erőről —, hogy azt dicsérhesse, ami bonyolultul szervezett, ami gyengéd.

Somlyó György összegyűjtött versei erről a személyiségteljességről győznek meg.

Ahogy a mű távolodik szerzőjétől az időben, mintha feleslegessé válna a belső azonosság szerinti különbségtevés: hiszen ha egy régi költeményt, századokkal ezelőttit, felmondunk magunknak, *felmondjuk* mintegy — a szó elutasítólagos értelmében — azt a lehetőséget, hogy az a vers más lehetne, mint ami. Pedig ez a szempont elhanyagolhatatlan; fél, hogy a kultúrhistória némely ingatagságai ebből adódnak, innét kelteződnek. Sajnos, megoldás — mint a szellem oly sok más kérdésében — itt sem kínálkozik általános érvénnyel.

Megoldást a munka jegyében vállalt esetlegesség minél hitelesebb élése, átélése adhat. Mindig egyszerit, nem recept-szerűt.

Így érzem most, Somlyó összegyűjtött verseit olvasva, hogy az ismétlés ismétlése reményt kelt: helyrezökken, ami eredendően nem lehetett soha a pontos élmény helyén. Milyen jellemző kötetcímek utaltak erre mindvégig: *Emlék a jelenről, Ami élni segít, Épp ez.* Nem akarom — teljesen

megalapozatlanul — a Somlyó-kötetek címét egybeolvasni; külön-külön próbálom érzékelni, amit ezek a gyűjtőelnevezések mondanak. Az időérzékenységről, a hétköznapi kiszolgáltatottságról — a belső alkatéról! —, az azonosság örökszomjú kereséséről. Amit a valóságból, a mindig megbocsátható poétai „önkény" elhitető erejével valóságnak vélt s mutatott érzékenységképmásból a vers *a maga idejében* a mindig hiába várt hűséggel visszaadni nem bírhatott, birkózhat azzal az újszerű egymásmellettiségek sora: évtizedek kerülnek messziről egymás szomszédságába ebben a gyűjteményben, benső korszakok, melyekhez elegendő volt egy-két év, néhány nap, messziről üzennek az imént még szomszédos helynek, pillanatnak, stílusnak, világlátásnak. Ha ez *alaki* bonyolultságnak látszik, a befogadói pillanat tévedése.

Mert valójában ez a tisztázás lehetősége. Egy különleges kiszolgáltatottság révületének feltárása.

Mert Somlyó Györgyről bizonyos felszínképet kialakítani könnyű: személye számos módon összefonódik a költészet nemzetközi tereken is zajló hétköznapjaival és ünnepeivel, tevékenysége a világlírával, műveltséganyaga, melyet alkotásai görgetnek-módosítgatnak, hasznosítanak-terjesztenek, már-már a világian tudós, érzékletesen-elvontan bölcsességre törekvő költő típusát rajzolják. Rajzolják olvasói figyelmetlenségünk elé.

Holott a lényeg — és ezt az időrendből kizökkentett gyűjtemény végre eléggé félreérthetetlenül bizonyítja — a pálya kőkörökké állandósult köreinek és egyeneseinek és kanyarainak lényege sokkal inkább ez volt: Egy szinte *teljes*, körkörös érzékenység törekedett s törekszik önnön műfajának megbűvöltjeként, szinte mindannyiunk *helyett* valami érzékletesnek is megmaradó abszolútumra! Ez Somlyó művészetének latinsága. Ez a benső alkat kiszolgáltatottsága. És a somlyói mű termékeny ellentmondása a kivédhetetlen sarkítás. A paradoxon. Melyből a „mesék" lettek. A tudományt ostromló kísérleti lírai tartás, mely mégis mindig végeredményekig jut! A logika, mely szelídségről tud, örök kivételeket szeretne érvényesíteni a legtisztább szándék jegyében — s ezt fogadtatni el költői, költői-életi törvénynek.

Legmegindítóbb lírai alkataink egyike Somlyó György. Ezt rejtette évtizedeken át, ezt a bűvölt szolgálatot a művesség, a világiasság burkaiba. Most azonban, ahogy a körök egymást szilárdítva, új rendjük szerint másodjára állnak össze, kibontakozik az imént jelzett Somlyó-kép. Mintha — bár nem szándékunk ilyen vizsgálódás! — egy épp ellenkező előjelű, de költőnkhöz igen sorsszerűen közeli képlet fordítottját látnánk! Sőt, mintha a költő-jóbarát érzékeny külterjességének egy színlelt, önvédő művességgel gazdagított ellentétpárját is. Mondjuk ki mégis: Somlyó Zoltán és Devecseri Gábor művével küzdve *is* formálódott ilyenné, számunkra ennyire kedvessé az a Somlyó György, akinek további „pajzsa": Arión.

Az elérhető véglegességek egyikét pályázza meg most a szétdobált évtizedekkel, anélkül, hogy — alkatától milyen távoli ez! — akár saját ügyében is ítélkezni kívánna, törvényt tenni méreszelne. Még mindig nem eléggé elevenen része Iránknak Somlyó György. Még mindig tömérdek felfedezés várhat bennünket a különben ismerni vélt *Mesék*ben, a kifogyhatalan belső sugárzású és viszonylatrendszerű *Piero della Francescá*-ban, de a legújabb és a *legkorábbi* versekben is. Nem végeredmények átvételére célzok; Somlyó elegendőképp átszűrte anyagát, a „tovább-hatás" közvetlensége agyondesztillálás volna. A gyűjteményt dialektikusan záró kettős felszólítás, hogy: „Nézd őket" — vagyis a dolgokat — és hogy: „Vesd magadat közébük", melynek iker-felét címünkben idéztük, csorbítatlan tiszteletre tanít: az egyszeri érzékenység teljesítésének becsülésére.

Tandori Dezső

ÉKESSZÓLÁS

rendszeri feszültségeiről ad hírt. A földalatti lépcsője: *„a nagyváros megállás nélküli magnószalagja"*; a szorongásteli várakozás addig tart, amíg *„a gépkocsik a parkolóhelyek / fűhálós betonkartotékját / az utolsó kockáig is kitöltik"*; az ünnepnap „antiidillje" így fest: *„forgalmi dugós körúti vasárnap / rikkancsok torkán köszörült idő / neonárnyékos újságasztagok"*. E verstípusból az a legkitűnőbb, mely erős kontraszttal világítja meg a metropolisz-élményt: a csúcsforgalom áradatában a nehézkesen vonszolódó öregasszony, mint *„szemem kirakatába / vágott nehéz bazaltkő / egy pogány miatyánknyi / forgalmi akadály"* jelenik meg *(Láttam egy öregasszonyt.)*

Van művészi bátorsága, hogy kegyetlen igazságszeretettel fejezze ki magát. E tulajdonságát — mint bemutatkozó soraiban olvashatjuk — Szabó Lőrinc tanítványaként bontakoztatta ki. A kegyetlenség akkor lesz művészi erény, ha a költő aggálytalanul választja meg a legpontosabb szót. A pontos megnevezés azért kegyetlen, mert visszavonhatatlan morális ítélet rejlik benne. Vádiratoknál többet mond, amikor a mauthauseni haláltábort *„pokolkörlet"*-nek nevezi, a heldenplatzi varjakat pedig *„egy elvarázsolt feketesereg / prédára gyűlő obsitosai"*-nak mondja. Költői önvizsgálata is szépítés nélküli: *„Zene volt nékem egykor, emlékbazár a vers". (Vésővel, kalapáccsal.)*

Úti verseinek ciklusa azzal tér el a szokványtól, hogy nem a látványtól pillanatnyilag megigézett utazók ámuldozását írja meg, nem az „emlék-bazárt" rakja ki, hanem szellemileg mintegy meghosszabbítja létidejét a tájakhoz, emlékhelyekhez fűződő történelmi múltban, s némi profanizálástól sem tartózkodik. Ez utóbbit szerintem tovább is fokozhatná, hogy a puszta szellemi töltekezésen túl eszméltetőbb élményekhez vezesse olvasóját. Versben — számomra — kissé kötelességszerűen ugrik be, ha egy *Assisi* című szövegben például *„hajnali madárprédikáció"*-ról vagy *„falon hullámzó Giotto-muzsika"*-ról olvasok. A versbeli áhítat nem azonos azzal, amit közvetíteni kíván. Igazabbnak érzem, amikor a *„mindenütt lenni és sehol sem igazán"* tantaluszi szomjúságát, ezt a kielégíthetetlen turista-kívánciságot érzékelteti. *(A levegő halai.)*

Vannak szürkébb vagy éppenséggel elhibázott versei (a bibliai Mártát például úgy beszélteti, hogy költői megindokoltság nélkül kever szövegébe újkeletű műveltségszavakat), de sok verse bizonyít művészi illetékességet; s tekintettel az előítéletektől terhes, pózokra figyelő lírai közszemléletre, örömest idézhetem tőle a közemberi méltóság e szavait: *„Halomba gyűlő robbanóanyag / lehet a legsimább leghalkabb élet is / gyújtózsinór mely sisteregve dönti / romhalmazba a tárgyi s emberi / viszonylatok bejárt közhelyeit". (A teremtés hajnala.)*

Az effajta póztalan ékesszólás győz meg legjobban Hárs Ernő költői igazáról.

Alföldy Jenő

VADAS JÓZSEF:

FERENCZY BÉNI

Új művek — régi keretben

Két évad közt a nyári szünetben — akár ez is lehetne a címe írásomnak. Hiszen három évvel a nagy nemzeti tárlat után két monstre kiállítás nyílt az idén a Műcsarnokban. Az év elején a festők, tavasszal a szobrászok rendezték szinte leltárszerűen összefoglaló szakmai bemutatót. A két rendezvényen majdnem az egész szakma felvonult. Kedvező tehát a pillanat, megosztó viták jelenleg nincsenek, nyugodt a légkör ahhoz, hogy helyzetképet adjunk.

Csakhogy némi bökkenő van. Először is: a képzőművészetben már jó ideje nincs nyári szünet, sorra nyílnak a kiállítások. Szóvá tenni legfeljebb azt kellene, hogy Magyarországon és főleg Budapesten még mindig nem gondoskodunk rendszeresen szenzációnak is minősíthető nyári programokról. Másodjára az jut az eszembe: a Festészet '77 és a Szobrászat '77 részben a szervezés áldemokratizmusa, részben a kiállítók nagyvonalúsága folytán nem a magyar képzőművészet mai állapotát rögzítette, de még csak nem is az ezerkilencszázhetvenheteset. Elmosódott képet kaptunk, mert egymás mellé került sok minden, ami — a minőséget vagy a keletkezés időpontját nézve — nem kívánkozik egymás mellé. És végül, harmadszor: három év alatt — ritka pillanatokat leszámítva — nemigen történik elemzéssel tettenérhető és főleg jellemezhetően leírható változás.

Folyamatok persze vannak: örvendetes változások, amelyek nem ma kezdődtek, de amelyek ma már világosan kitapinthatók.

Kérdezzünk tehát úgy, hogy könnyebben és tanulságosabban lehessen rá felelni: mi történt, történt-e valami képzőművészetünk elmúlt évtizedében.

★

Hatvanas évek: jelentős művek és nagy egyéniségek sora; hetvenes évek: elfáradás és útvesztők, nincs utánpótlás. Szokássá vált — irodalomról is, filmről írva is — ez a szembeállítás. A képzőművészettel sincs másképp. Gondoljunk csak arra: milyen jelentős műveket hoztak a hatvanas évek. Pusztán címszavakban: Ferenczy Béni „őszike"-szobrai, Somogyi József Szántó Kovács-emlékműve, Varga Imre Radnótija, Bálint Endre nagy művésszé érése, Kokas Ignácnak az 1968-as velencei biennálén bemutatott képei, Gross Arnold és Kondor Béla grafikai munkássága, a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának több kiállítása. De mit tudunk felmutatni az elmúlt évtizedben? Úgy értem: a már kifejlődött életművek méltó folytatása mellett milyen új művészek és új tendenciák kibontakozásának voltunk tanúi az utóbbi tíz esztendőben?

A kérdés költői; költői azért, mert ha eltekintek egy-két műtől — Schaár Erzsébet utolsó munkáira, Melocco Miklós Ady-szobor variációira, a fiatal grafikusok egymást serkentő teljesítményeire gondolok elsősorban — sőt, ha ezeket a kivételeket is az összképhez teszem, akkor is nyilvánvaló: a közelmúltban nem következett be olyan jelentős váltás, mint amilyen az ötvenes és a hatvanas évek produktumai között volt megfigyelhető.

Ebben a változatlanságban akad jó dolog is: nyilvánvalóan örülni kell annak, hogy például Kokas Ignác vagy Bálint Endre változatlan színvonalon és többé-kevésbé változatlanul jó módszerrel folytatja azt, amivel a hatvanas években a magyar művészet élvonalába küzdötte fel magát. Tegyük hozzá azt is: a művészi produktum és a társadalmi-szellemi élet viszonyai között természetes kapcsolat van, mondhatnám: függés. Művészetünk megállapodottságában tehát — akármilyen paradoxonnak hat — azt az örvendetes tényt is nyugtázhatjuk, hogy változatlanul érvényben vannak a hatvanas évek döntő fordulatot hozó alapelvei.

Ez a hazai helyzet, de nézzünk egy kicsit határainkon túlra is. Idén ősszel negyedik alkalommal nyílik meg Budapesten a nemzetközi kisplasztikai seregszemle, szovjet és amerikai, olasz és finn, japán és bolgár művészek részvételével. Itt a magyar néző is érzékelheti majd, hogy az újabb művészet sok érdekes megoldást produkált, de a hetvenes években — a hatvanas évekkel összehasonlítva — nem akadt olyan egyetemes irányzat, amelyhez csatlakozva látványos eredményeket lehetett volna elérni. Magyarán: elapadtak az ihlető források. Manapság ezért több múlik az egyén saját vizsgálódásán, több múlik a kisebb — országnyi — közösségen. S ami ezzel jár: az időn, mert a valóság jelenségeinek és összefüggéseinek önálló feldolgozása sok-sok munkát és energiát igényel.

De persze a nehézség nem lehet mentség. Vitathatatlan, hogy a hatvanas évek elején az akkori fiatalok az adósságok törlesztésével, pusztán a hagyományok tágabb értelmezésével újdonságot hozhattak és hoztak. Vagyis tény, hogy miután ma már Munkácsy mellett hagyomány lehet a korai Bortnyik és Uitz, sőt az apokaliptikus víziókat festő Vajda Lajos is, kevés a hagyományokhoz fordulni, pusztán a múlt felidézésével ma már senki sem képes teljesítményt felmutatni. Önálló elemzésre és világalkotásra van szükség, ráadásul — és ezt nem frázisnak szánom — egy olyan időszakban, amikor nem könnyű az állásfoglalás az élet indaszerűen összefonódott jelenségei között. Ismételem: nagyok a követelmények, de ebből nem következik, hogy alacsonyabbra állíthatjuk a mércét. Márpedig e képzeletbeli mércét magam előtt látva, úgy tűnik fel, mintha a fiatalok megtorpannának. Festőink és szobrászaink bizonyosan megtorpannak, mert már hosszú évek óta a Domanovszky és Kokas (újabban Sváby) nevéhez kötött expresszionizmus elaposított változatát művelik. Nagy százalékban és gyakorta lélektelenül. És még akkor is így van, ha az elmúlt egy-két évben javulás mutatkozik, izgalmasabbak és változatosabbak újabban a Stúdiótárlatok. Fiatal képzőművészeink tanácstalanságot tükröző invenciótlanságát azonban akkor is meg kell említenünk, ha ugyanakkor a fiatal grafikusok remekművek sorát alkották az elmúlt években, sőt — túlzás nélkül állíthatjuk — ma már ők a magyar grafika vezető egyéniségei.

★

A korszakjelző művek száma tehát csökkent — még az optimisták sem tagadhatják. De — ezt pedig a legpesszimistábbak is kénytelenek elismerni — valami alapvető és örvendetes kibontakozási folyamat vette kezdetét, éppen az elmúlt évtizedben. Ha a forma oldaláról közelítek, azt mondom: növekedett a díszítő funkciójú művek

MŰVÉSZET

száma. Ha a szellemi életet minősítem, úgy fogalmazok: stiláris gazdagodásnak vagyunk tanui. Ha pedig a követelményeket tekintem, azt kell hangsúlyoznom, demokratikusabb lett a művészet. Mert azok a művek, amelyeket (felületesen vagy pejoratívan, egyre megy) díszítő jellegűnek nevezünk, épületekbe és épületekre kerülnek. Közszemlére tehát. S ez a változás nem egyszerűen mennyiségi: minőségi átalakulással is jár. Az architektúrához kötődő művek hovatovább formálásmódban is hasonulnak az architektúrához. A szobrászat architekturális ága mellett hasonló felfogást valló áramlat bontakozott ki a kerámiában és a textilművészetben. Funkcionális képzőművészet alakult ki — mondhatnánk, s mondom is, mert funkcionálissá lett iparművészetünk is. Éppen az elmúlt évek nagy eredményeként mind nagyobb teret nyer a formatervezés; a mindannyiunk használatára szánt termékek esztétikus formálása iparművészeink jelentős hányadának programja.

Ennek a képzőművészetben és iparművészetben párhuzamosan s egymástól nem függetlenül zajló folyamatnak ugyanaz a szövetségese: a gyár. A szürke házfalakra kerülő zománcképek, az előre gyártott elemekből összeállított lendületes kerámia plasztikák, az üzletportál mértani rendjét oldó fémkompozíciók (konkrét példákra utalok) a modern nagyipar fejlett technológiáját használják fel, akárcsak a bútorok és lámpák, a kerámia készletek és függönyök. A művészet persze nem technika. Több annál. Táplálója az alkotó szellem, amely viszont a társadalomra apellál. Jó tudni, hogy a társadalom egyre szélesebb rétegeire. Az architektúrához kapcsolódó képzőművészet és a mindennapi szükségleteinket kielégítő iparművészet révén a művészet végre közeledik az élethez.

★

Hogy ennek a közeledésnek sok akadálya van? Így igaz. Ha igazán szomorú vagyok, akkor nem is a rosszul elgondolt vagy a rosszul megcsinált kiállításoktól. Inkább attól, ami már csak következménye a rossz szervezésnek, a rossz megvalósításnak is. Más szóval: a szisztémának, ami, hogy egy másik vitára utaljak, még nincs kitalálva.

Nemrégiben Miklós Pál tanulmánynak is beillő magvas cikkben fejtette ki: képzőművészeti életünk szervezete és működési mechanizmusa tizenkilencedik századi mintákat követ, akadémikus mintákat meghozzá. Ez a tény nemcsak azt a mögötte meghúzódó másikat juttatja eszembe, hogy a termelés és termék, művészeti szervezet és műalkotás egymás függvénye, hogy tehát az utóbbiak, az előbbiek elégtelenségéből következően, nem tudnak a követelményeknek zökkenőmentesen eleget tenni. A kijelentésben az is benne rejlik, hogy amíg nem változik meg ez a képzést, műhelyi munkát, műfaji rendet, társadalmi és anyagi elismerést egyaránt átható elavult struktúra, addig a kritika munkája hiábavaló és praktikus lesz. Hiábavaló azért, mert a produkció — a művész törekvéseit is ideértve — változatlan marad; praktikus azért, mert ilyen körülmények között a kritikai tevékenység jó része az alkotómunka feltételeinek tisztázására fordítódik.

E feltételek egyike a közélet tisztasága. A művészeti közéleté, amelyet joggal ért bírálat a zsürizés ügyében. És nemhiába, hogy a közelmúlt fejleményeire térjek. Ma már — mint számos jel mutatja — a bírálat nyilvánossága és a bírálati munka etikussága nem vitatéma, hanem alapkövetelmény.

És én mégis elégedetlen vagyok. A zsürizés ugyanis önmagában nem old meg semmit. A művészeti életben — eszményi helyzetet feltételezve — a zsürizés valamiféle szükséges rossz; jelentőségének túlhangsúlyozása éppoly ártalmas lehet, mint amilyen elbagatellizálása révén az áldatlan állapotok eltűrése volt.

A művek nem a zsürikben születnek. A zsüri megreformálása nem cél, hanem eszköz; s hasonlóképpen gondolkodom a demokratizmus felől is. Nem szerencsés, ha a zsüri vagy különösen a demokratikus zsüri, céllá válik. Félő, hogy ilyenkor ugyanúgy háttérbe szorul a művészet, ahogy a szakmai és társadalmi szempontok vereséget szenvedtek az egyéni érvényesülést célzó módszerektől.

Úgy érzem tehát: kevés csupán a zsürizést megreformálni. Hogy kiélezzem a gondomat: érdektelen művekből a legdemokratikusabb zsüri is csak rosszakat tud kiválogatni. Éppen az elmúlt időszakban tapasztalt fejlődés — a művészetfelfogás demokratikusabbá válása, amelynek legfontosabb jegyeit a képzőművészet építészeti érdeklődésével, iparművészetünk tárgytervezői törekvéseivel érzékeltethetjük — kíván tőlünk konstrukciót átható tetteket. Olyan koncepció jegyében, amely a főiskolai képzéstől a zsürikig gondolja végig a művészetnek mint sajátos termelési ágnak folyamatát. Ez a munka nem könnyű, és főképpen türelmet igényel. De előbb vagy utóbb hozzá kell látnunk. Nem én mondom ezt; művészetünk eszmélő művei követelőznek.

Ferenczy Béni, szobán 1

dr Maksay Ló

Élet és Tud

MIÉRT SZÉP? FERENCZY

A *portré* nem könnyű műfaj, hiszen — tudjuk — nemcsak a külső hasonlóságot, hanem a modell jellemét, *lelkiállapotát* is ki kell fejeznie. Az ábrázoló művész nem elégedhet meg az arcvonások gépies lemásolásával; a lényeges, a *jellemző* vonásokat kell kiemelnie, a kevésbé jellemzőket pedig háttérbe kell szorítania. Tehát a látott formák bizonyos mérvű *átírására* kényszerül. Valahogy úgy, ahogy az *emlékezet* is teszi: memóriánk ismerőseinknek csak a *jellegzetes* vonásait őrzi meg; ezek alapján ismerjük fel őket. A portré művészi hatásának egyik alapfeltétele a jellemző vonások kiemelése.

A másik alapfeltétel: a művész *vallomásának* a kifejezése. Nem elég csak „megörökíteni" a modellt. A jó portré a művésznek a modelljével kapcsolatos *érzelmeit* is kifejezésre juttatja. *Mona Lisa* szép nő lehetett, de remekművé mégis *Leonardo* vallomása tette; a híres reneszánsz mesternek az iránta érzett áhítata, ami e remekműből oly titokzatosan sugárzik felénk. Az efféle különbséget úgy is szokták emlegetni, mint a *téma* és *tartalom* különbségét. A modell önmagában csak téma. A művészi tartalom annál jóval *több:* a művésznek a modelljével kapcsolatos szellemi állásfoglalása, vallomása, illetve ennek megfelelő művészi szintű megjelenítése.

Az ilyen szubjektív vallomást azonban nem minden néző érzi meg azonnal. Egy műalkotás esztétikai hatása ugyanis nagymértékben függ a néző *egyéni* beállítottságától. Mona Lisa portréja általában *mindenkinek* tetszik, mert előadásmódja közérthető, és azt is tudjuk róla, hogy „remekmű"-ként könyvelte el a világ. *Picasso* portréi azonban csak azoknak tetszenek, akik az *ő* előadásmódját megszokták. Előítéleteink a művek ránk tett hatását alaposan befolyásolják. Képletesen szólva, „lelki szemüvegeinket" kell úgy cserélgetni, hogy a művészi értékeket az elvontabb előadásmódban is meglássuk.

Ferenczy Béni (1890—1967) itt látható *Géniusz*ának előadásmódja nem túlságosan elvonatkoztatott. Mielőtt azonban róla szólnánk, hadd mondjuk el, hogy alkotója édesapjának, *Ferenczy Károlynak*, a *nagybányai* festészet vezéralakjának az irányításával kezdte meg tanulmányait *Itáliában, Münchenben* és *Párizsban*. Impresszionista és kubista jellegű kísérletei után a *mailloli* irány (erre még visszatérünk) hívévé vált. Hogy ez művészetében miként jelentkezett, azt a második feleségéről, Erzsiről készített remek portréi és aktjai tárják elénk a legszemléletesebben. E ragyogó sorba tartozik a Géniusz is.

A mű előzménye, az 1936-ban készült szobor, *A művész felesége*. Ha erre a portréra pillantunk, mindenekelőtt annak *harmóniája* és lelket sugalló *ereje* kap meg bennünket. „Valami büszke mélabú borong e szép fejen" — írta róla *Genthon István*, a jeles műtörténész. Kétségtelen, hogy ez a lelki kifejezés a legfőbb varázsa e szobornak.

Miként tudta ezt kifejezésre juttatni a mester?

Mint köztudomású, a század elején a modern szobrászat egyik vezéralakja *Rodin* volt, aki leginkább a *festői* hatások kiaknázására törekedett. Sokan követték. Utánzóinak kezén azonban gyakorta vázlatossá, „pongyolává" lett a rodini előadásmód. A túlzottan festői, a fény-árnyék hatásokra való törekvés különben is *ellentmond* a szobrászat belső törvényszerűségeinek. Ezt ismerte fel az elsők között a francia Aristide Maillol (májol), aki *szembefordult* a festői irányzattal. A látványos felületek helyett ő a test *szerkezetét* igyekezett minél szemléletesebben éreztetni. Ám Ferenczy Béni Maillol portréinak a korlátait is meglátta. Föl-ismerte, hogy nagyszerű nyugalmat sugallnak ezek a portrék, de a lélek rezdüléseiről vajmi keveset vallanak.

Ferenczy Béni: A művész felesége (1936, bronz)

Ferenczy Béni ezért *továbblépett*. A rodini és a mailloli szobrászat erényeit ötvözte össze, és így nagyszerű *portrékat* alkotott. Mint a feleségéről 1936-ban készített portréja is mutatja, Mailloltól vette át a szigorúan *tömbszerű* felépítést: a szobor fejének zárt tömege, a széles nyak nyugalmat, harmóniát sugall. Ám az arc és a homlok felülete vibrál, s ez a felületjáték mintegy a lélek remegéséről vall: a művet *átszellemíti*, érzelmi melegséggel tölti meg. Ferenczy Béni így érte el, hogy e fej plasztikai formái feleségének lelkiállapotáról is vallanak, mintegy a „hitvesi lelket" is sugallják.

Ezt a festői, vibráló felületkezelést Ferenczy Béni a rodini szobrászat eszköztárából vette át. Rodin ugyanis a maga vázlatos, vibráló előadásmódjával a lélek rezdüléseit a felületeken nagyszerűen tudta éreztetni. Erzsi portréját a kétirányú törekvés szerencsés *ötvözése* avatta remekművé. Ferenczy Béni e vibráló felületkezeléssel mintegy átszellemítette felesége amúgy keményen szerkezetes portréját.

Művészünk a következő két évtizedben újabb és újabb remek szobrokban és rajzokban örökítette meg felesége szépségét. Bizony szerencsés ember volt ő, akit a sors ilyen szobor-szépségű asszonnyal hozott össze. Erzsi a legideálisabb feleség, modell, múzsa és

A CSECSE

A szülők a csecsemőnek nemcsak a testi gondozásával, hanem a lelki fejlődésével is törődnek. Törődniük kell vele — de hogyan? Egy kisbabával még nem lehet beszélgetni, nem lehet együtt játszani, céltalannak látszanak mindazok a lelki fejlődést előmozdító nevelési eljárások, amelyek az idősebb gyermekek körében oly jól beválnak. A csecsemő egészséges lelki fejlődésének, kiegyensúlyozottságának, nyugalmának elengedhetetlen föltétele, hogy az anya és a gyermek között bensőséges kapcsolat alakuljon ki. A fürdetés, a pelenkázás, az öltöztetés nemcsak azt szolgálja, hogy a gyermek testi szükségleteit kielégítse, hanem segíti a gyermek egészséges lelki fejlődését is. A gondozás feladatainak ellátásakor a szülőnek meg kell értenie a csecsemő „kívánságait", taglejtésének, arcjátékának, hangjainak a jelentését. Így egy idő múltán tudni fogja, hogy például amikor a csecsemő elfordítja a fejét, arcáról eltűnik a mosoly, s a gügyögése elcsendesedik, ez azt jelenti: „Elfáradtam!"

Hornyánszky Katalin felvétele

Morris angol pszichológus szerint az, hogy az ember tud-e szeretni, szeretetet adni és elfogadni, elsősorban attól függ, hogy az első hat-nyolc hónapban milyen gyakori volt és milyen érzelmi tartalommal volt telítve a gyermeknek az édesanyjával vagy gondozójával való testi kapcsolata. A kisgyermeket — hacsak lehet — a karunkba kell vennünk, és ringatnunk kell! Ringatás, mozgatás közben a kisbaba nemcsak az anya testének melegét érzi — az megnyugtatja —, hanem eközben idegrendszere éréséhez, fejlődéséhez elengedhetetlenül szükséges ingerek is érik. Prescott majomkísérletek sorával bizonyította: azok a kölyökállatok, amelyek meg voltak fosztva attól, hogy anyjuk testén lógjanak, bimbálózzanak, idegrendszerileg is károsodtak.

Az anyák a világ sok táján csecsemőjüket a hátukra kötözve vagy a csípőjükhöz támasztva hordozzák, s így anélkül, hogy ennek fontosságát tudnák, megadják gyermekük számára az idegrendszer éréséhez szükséges mozgásérzékleteket.

Azokon az újszülötteken, akik szopnak, megfigyelhető, hogy már néhány szopás után oldalsó irányba fordítják a fejüket, mert csak így érik el az anyamellet. Ebben a helyzetben mind az anyának, mind a csecsemőnek közvetlenebb módja van arra, hogy étkezés közben egymást „szemmel tarthassák". Azokon az újszülötteken azonban, akik üvegből kapnak enni, ez az oldalsó irányú fejfordítás nem figyelhető meg. Ezért jó, ha a cumisüvegből táplált kisbabát szintén olyan testhelyzetben etetjük, mint a szoptatásban részesülőt. A csecsemő ugyanis hosszabb időn át és sokkal nagyobb mennyiséget szopik, ha szoptatás közben az anya nézi az arcát, viszonozza csecsemője pillantását.

Amikor a csecsemő szopik, nemcsak az éhségét csillapítja. Megfigyelhetjük, hogy ha az ujjával az ajkához ér, azonnal szopni kezdi azt is, s ugyanígy szopja a játékait, a keze ügyébe kerülő tárgyakat akkor is, ha éppen jóllakott.

A mamának nemcsak arra kell ügyelnie, hogy hány grammot szopott a kisbabája, hanem azt is figyelje: egy-egy étkezés menynyi ideig tart. Nem biztos, való etetéskor is. Sok édesanya megsajnálja a kisbabáját, amikor lassan, erőlködve szopik a cumi szűk nyilásán, és jó nagy lyukat vág, hogy bőségesen ömöljön a tej. Nem jól teszi! Persze az ellenkező véglet: a túlzottan hosszú időn át tartó szoptatás sem jó. Ez éppen úgy okozója lehet az ujjszopásnak, a rongyharapdálásnak, cumizásnak, nyelvszopogatásnak, mint a túlságosan rövid ideig tartó szoptatás vagy a hirtelen elválasztás. Ami ez utóbbit illeti, az a leghelyesebb, ha az anya körülbelül hat hónapon át szoptatja s csak fokozatosan választja el a gyermekét!

Akár mellről, akár üvegből tápláljuk a kicsit, egyaránt nagyon fontos, hogy közben figyeljünk rá. Vannak olyan édesanyák, akik roppant találékonyak, s úgy rögzítik az üveget, hogy a baba egyedül is kitudja szívni belőle az ételt. Vagy amikor már fogni tud a csöppség, egyszerűen a kezébe nyomják a teli üveget, bajmolódjon vele egyedül. Nem helyes, mert ne feledjük: a kisgyermeknek a táplálkozás az anyjával való bensőséges együttlétet is jelenti, és ez lelki fejlődése szempontjából éppen olyan fontos, mint testi fejlődése érdekében az elfogyasztott táplálék!

Dr. Flam Zsuzsa
és P. Mirtse Márta

Ferenczy Béni, szobrász 2

dr. Maksa

Élet

BÉNI GÉNIUSZA

ihlető géniusz volt számára egy személyben. Az volt neki a társa, mint a föld *Anteusnak:* mindig újabb és újabb alkotásokra ihlette, újabb és újabb szoborban, rajzban igyekezett megmenteni szépsége harmóniáját az elmúlástól.

Folytonosan tudatában volt annak, hogy mit köszönhet a feleségének. Háláját majd húsz évvel később egy másik portrében rótta le iránta: az 1955-ös *Géniuszban.* Ez a remekmű ma ott pompázik a *szentendrei Ferenczy Múzeumban.* Szép formáiból lenyűgöző nyugalom és harmónia árad. De leginkább az teszi vonzóvá e szobrot, hogy belőle a művész *hódolata, hálája,* szeretetének melege árad. A *személyes vallomás* forróságát sugározza. Több tehát, mint a műben kifejezett művészi harmónia; ez maga a megtalált — a *megélt* — a valóságos harmónia. Míg *Toulouse-Lautrec* és *Van Gogh* műveiből a boldogtalan magány légköre árad — Ferenczy Béni művein a boldog *egymásra találás* érzése süt át. Ez a tiszta csengésű üzenet muzsikál felénk a felesége ihlette Géniuszból is, s megerősíti bennünk az emberi kapcsolatokba vetett hitet. Ez pedig nem kis ajándék ebben a megannyi szembenállástól feszülő világban.

Ferenczy Béni: Géniusz (1955, bronz)

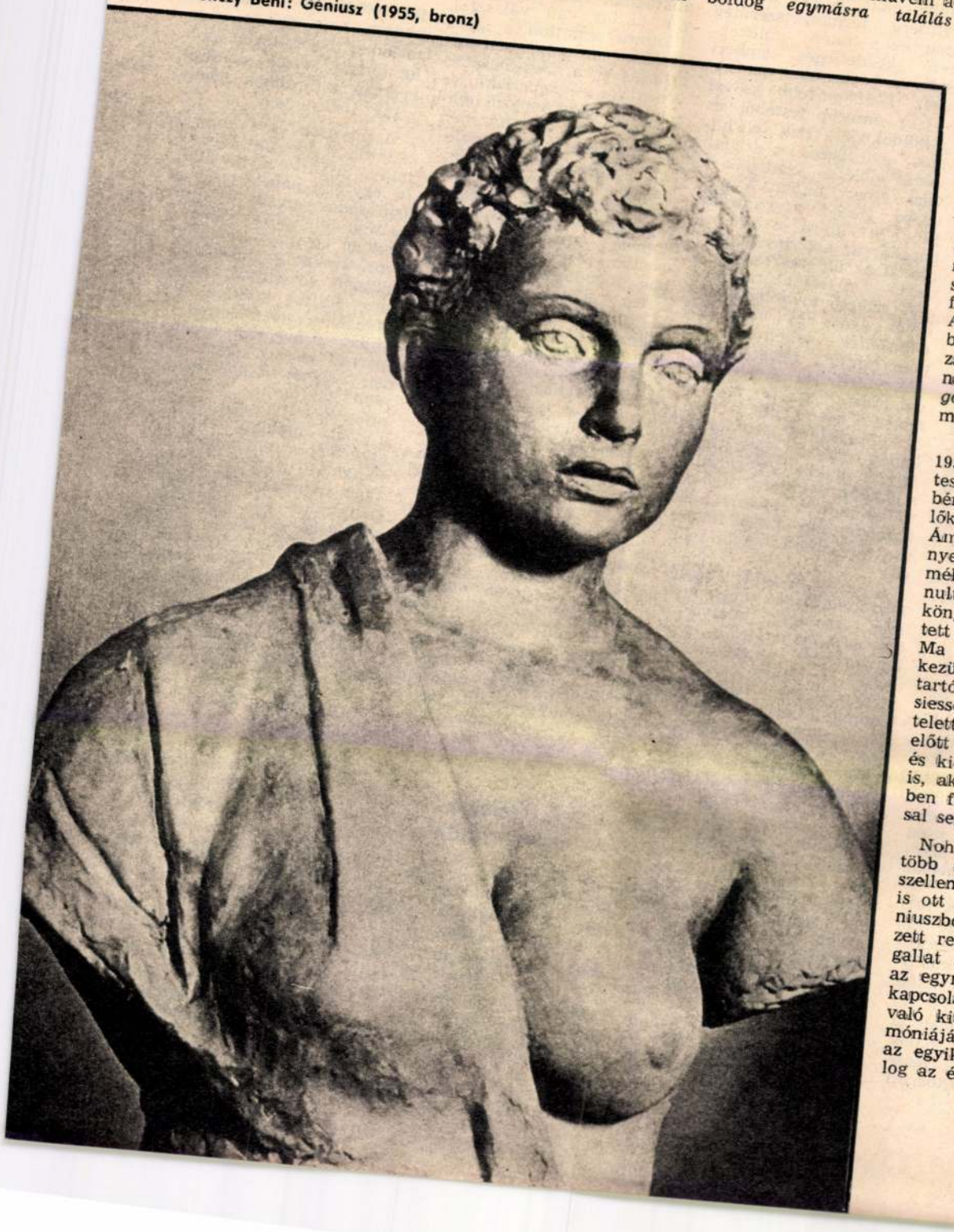

Ám a személyes vallomáson túl egyetemesebb, *általánosabb* mondanivalója is van a *Géniusznak! Az örök női ihlető erő* jelképes megszemélyesítője ez a szobor. Hódolat minden múzsának. Joggal állíthatjuk, hogy ennél személyesebb és mégis egyetemes érvényű szobrot keveset készítettek a világon.

Kompozíciója mesteri. A *Géniusz* egyik vállát és mellét *lepel* fedi — bensőséges, csak a férj számára feltáruló titkokat sejtetve. A másik válla és melle szabad, jelezve, hogy a múzsa *kitárulkozik* a világnak. A szép fejen pedig *aggodalom* borong. Talán a mulandóság sejtelme?

A következő évben — 1956-ban — Ferenczy Béni testének jobb oldala megbénult, és a művész beszélőképességét is elvesztette. Ám ő mégis *legyőzte* a fenyegető halált. Bámulatra méltó akaraterővel megtanult bal kézzel rajzolni, könyvillusztrációkat készített így, sőt mintázott is. Ma már csodálattal emlékezünk tizenegy éven át tartó néma küzdelme hősiességére, s ugyanígy tisztelettel hajlunk meg az előtt az asszony — a hű és kitartó Géniusz — előtt is, aki ebben a küzdelemben fáradhatatlan kitartással segítette őt.

Noha Ferenczy Béni már több mint *tíz éve* halott, szellemi öröksége továbbra is ott él műveiben. A Géniuszból — e most elemzett remekből — az a sugallat szól hozzánk, hogy az egymást ihlető szellemi kapcsolat, az egymásért való kiállás, a lélek harmóniájának a kialakítása az egyik legfontosabb dolog az életben.

Dr. Maksay László

A SZÍV

A szív, amely életünk végéig motorja a vérkeringésnek, szerveink sorában az elsők között kezd működni. Azok a sejtek, amelyekből a szív majdan kialakul, a magzati élet harmadik hetének a derekán, a *18. nap táján* jelennek meg, s alig telik el ettől számítva négy hét, a magzat testében máris *végleges* formájú, négy üregből álló szív keringteti az éltető vért.

A szív fejlődése ma már csaknem teljes egészében ismert folyamat. Az összehasonlító boncтani vizsgálatok derítettek fényt arra, hogy az emberi szív fejlődésének egy-egy közbülső állomása annak az állapotnak felel meg, amelyben bizonyos állatfajok szíve végleg kialakul. A kutatók tisztázták, hogy némely emberi szívrendellenesség épp azért támad, mert a szív rendes fejlődése egy-egy ilyen közbülső szakaszban *megreked* vagy *kóros irányban* folytatódik. Gyakran megesik, hogy az ember szívének veleszületett rendellenessége bizonyos állatfajok szívében teljesen szabályos fejlettségi állapotnak felel meg.

Akárcsak egy halszív

A szív abból a két különálló „*telep*”-ből fejlődik ki, amely — mint mondottuk — a magzati élet harmadik hetében alakul ki a fejlődő magzat elülső (hasi) oldalán. E telepekben előbb egy-egy üreg képződik, majd a két szívtelep lassan egymáshoz közeledik, s egyesülve kialakítja az úgynevezett *primitív szívcsövet*. E fejlődési szakaszban a kezdetleges szív a magzat középvonalában, a bélcső előtt helyezkedik el.

A primitív szívcsőnek — akárcsak a kifejlett halak szívének — *négy* része van: a *vénás* (gyűjtőeres) öböl, a k*pitvar*, a k*kamra* és a rőeres) *tág* hagymaszer*főverőér* helye előtt tetésére t már ez a tető kezdetleges emberi szív is képes. Az ébrény, azaz — ismertebb szóval — az embrió testéből és a köldökből a szív felé haladó gyűjtőerek a szívcső vénás öblébe szállítják a vért, amely onnan a pitvarba, majd a kamrába jut, s a kamra összehúzódásakor az artériás tágulaton át az ütőeres törzsbe s végül is a testbe áramlik.

A szívcső további fejlődését gyors és nagyfokú *növekedés* jellemzi. De nem minden része növekszik egyforma gyorsasággal. Minthogy a szívcső felső és alsó végét a közben megjelenő szívburoklemez rögzíti, a kezdetleges szív S alakban meggörbül, s ekképp a kamrai rész elül és lent, a pitvari rész mögötte, egy kissé fölötte és tőle jobbra helyezkedik el.

A szív említett részei közt *barázdák* jelennek meg, mintegy jelezve a *szívüregek határait*, s e barázdáknak a szívüregek *belső* felszínén egy-egy bedomborodás felel meg. Később e területeken jönnek létre a szívüregek határai. A szívbelhártya bedomborodó redőiből alakul ki a szív jobb és bal felét elválasztó *szívsövény*.

Az emberi szívsövény körülbelül a magzati élet 44. napja táján osztja két félre a szívet, s ezzel megteremtődik annak a föltétele, hogy a testben *két vérkör* jöjjön létre. (A szülés után a vér a *kis* vérkörben a jobb kamrából a tüdőn át a bal pitvarba, a *nagy* vérkörben a bal kamrából a testen át a jobb pitvarba áramlik.) A szívsövény persze nem kia kamra osztatlan, s így a vérük — az oxigénben dús artériás és a szén-dioxidos vénás vér — *keveredik*. De a hüllők közé tartozó *gyíkokban* már a kamrában is megjelenik a válaszfal kezdeménye, s ez a legfejlettebb hüllőkben, a *krokodilokban* már teljesen elkülöníti a jobb és a bal kamrát egymástól. Ettől azonban ezek a veszedelmes ragadozók még nem lettek állandó testhőmérsékletű, azaz meleg vérű állatok. A két vérkör kialakulásával és az anyagcsere felfokozódásával csak a *madaraknak* és az *emlősöknek* a testhőmérséklete vált függetlenné a környezet hőmérsékletétől.

A magzat szívében azonban még nem különül el teljesen a szív jobb és bal fele, mert a szívsövényen *egy kis nyílás* marad, amely a két pitvar között az egész méhbeli élet folyamán tartja az összeköttetést. Ez az ovális alakú rés — mint látni fogjuk — csak a *születés után* szűnik meg, amikor a megváltozott irányú véráramlás az addig nyitott szelepként lebegő szívbelhártyaredőt ráfekteti az ovális résre, s az elzárja azt.

A véráramlás egyirányúsítói

A szív csak akkor tud hibátlanul működni, ha épek a *véráramlást egyirányúsító szívbillentyűk*. Ha e szelepszerűen működő szervecskék hibásan fejlődnek, vagy valamilyen betegség (például szívbelhártya-gyulladás) miatt károkat szenvednek, a pitvarokba is. Mindez azt okozza, hogy a vér összetorlódik, a fölösleges többletmunkát végző kamrák gyorsan kifáradnak, izomzatuk tönkremegy.

A pitvarok és a kamrák határán a magzati élet 28. napja táján kezd kialakulni egy-egy párnaszerű beboltosodás; ezek a szívüreg belseje felé növekednek, s részben egymással, részben a pitvarokat egymástól elválasztó sövénnyel nőnek össze. Rajtuk kívül a jobb pitvarban még kettő, a balban pedig egy hasonló „párna” jelenik meg, s ennek köszönhető, hogy a szív *jobb* pitvarának és kamrájának a határán *három*, a *bal* oldalon ellenben csak *két* szívbillentyű fejlődik ki. Ezek a billentyűk *vitorlaszerű*, hártyás képződmények, s kifeszülve és a széleikkel pontosan egymáshoz illeszkedve elzárják a pitvar-kamrai átmenetet, vagy a kamrák falához simulva utat engednek a pitvarokból a kamrákba áramló vérnek.

A szívből eredő *nagyerek* szájadékaiban szintén billentyűk fejlődnek ki. Ezek nem vitorlás, hanem úgynevezett *zsebes* (félhold alakú) billentyűk, de ugyanúgy működnek, mint a szívben föllelhető vitorlás billentyűk: a vér akadálytalanul hagyhatja el a szívet, ám visszafelé útját állják áramlásának. A szív összehúzódásakor az erek falához simuló zsebecskéket a visszafelé „kívánkozó” vér *megtölti, kifeszíti*, s így azok — hézag nélkül illeszkedve egymáshoz —

Különleges szobor a páduai szentről

Az egyik legnépszerűbb, a Délvidéken a török alatt az iszlám követőktől is tisztelt szent: Antal élete és legendavilága a legkiválóbb alkotókat sem hagyta figyelem nélkül. Mi jogosan dicsekedhetünk: a negyven esztendeje elhunyt *Ferenczy Béni* szobrászművész 1950-ben ruszkicai márványból olyannak faragta meg Szent Antal alakját, amely Európában is egyedülálló. Művészi ihletettség és spiritualitás rendkívüli találkozását csodálhatja meg a látogató a szobron a Bakáts téri plébániatemplomban. *Prohászka László* művészeti író ekként méltatja: „A művész a ferences rend öltözetében, mezítláb ábrázolja Szent Antalt bal kezében a gyermek Jézussal (...). Jézus itt aktív résztvevője a kompozíciónak. Jobb kezével keresztet rajzol a szerzetes homlokára, miközben mélyen a szemébe néz (...), az alkotás valódi, élő kapcsolatot ábrázol Jézus és Szent Antal között."

Csak megerősíteni tudjuk: „Kár, hogy a szobor kevéssé ismert a nagyközönség körében."

(T.S.)

Fotó: Cser

ÚJ EMBER 2007 JÚN. 17

1021

Ferenczy Béni szobrászművész

~~xxxxx~~ 1972.VIII.22. 12.oo /3/Z.

Déli krónika

- - - - - - -

- Az akvarell reneszánsz előtt.Egerből Zakar János számol be a harmadik országos akvarell biennéléről.

- Külön öröm számomra, hogy ebben az évben Ferenczy Béni szobrászmüvész özvegye,hagyatéki anyagból 26 csodálatos szép akvarellt adott bemutatásra. A biennálé másik része, a kortárs képzőmüvészet, alkotóegyéniségeinek,akvarell képeit tárja a közönség elé. Közel 6oo müből válogatta a zsüri a kiállitáson bemutatott 188 müvet.

- És még egy kérdést Földvári Zoltánnéhoz, a megyei tanács müvelődésügyi osztályának müvészeti főelőadójához, Egerben miért pont az akvarell festészet került mostanában reflektorfénybe?

- A müfaj igazán a mult században virágzott,és a század elején,ma valahogy a müvészek,az alkotás folyamatába vázlatként,mellékterméként kezelik.Igazi rangját szeretnénk visszaállitani, és ennek egyik fóruma ez az országos tárlat, ez az országos biennálé. A rang visszaállitás folyamata hogy sikerült,mindig az eredmény igazolja,az a nagyon sok szinvanalas akvarell,ami erre a kiállitásra beérkezett.

1021

~~xxxx~~ 1972.VIII.22. 12.00 /3/2.

Déli krónika

- - - - - - -

- Az akvarell reneszánsz előtt. Egerből Zakar János számol be a harmadik országos akvarell biennéléről.

- Külön öröm számomra, hogy ebben az évben Ferenczy Béni szobrászművész özvegye, hagyatéki anyagból 26 csodálatos szép akvarellt adott bemutatásra. A biennélé másik része, a kortárs képzőművészet, alkotóegyéniségeinek, akvarell képeit tárja a közönség elé. Közel 600 műből válogatta a zsüri a kiállitáson bemutatott 188 művet.

- Es még egy kérdést Földvári Zoltánnéhoz, a megyei tanács művelődésügyi osztályának művészeti főelőadójához, Egerben miért pont az akvarell festészet került mostanában reflektor-fénybe?

- A műfaj igazán a mult században virágzott, és a század elején, ma valahogy a művészek, az alkotás folyamatába vázlatként, mellékterméknént kézelik. Igazi rangját szeretnénk visszaállitani, és ennek egyik fóruma ez az országos tárlat, ez az országos biennálé. A rang visszaállitás folyamata hogy sikerült, mindig az eredmény igazolja, az a nagyon sok szinvanalas akvarell, ami erre a kiállitásra beérkezett.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726
1974 JUL 7
Somogyi Néplap

Ferenczy Béni
1021

Ferenczy Béni: Önarckép.

(A Somogyi Képtárban megrendezett Nagybányai művészek című kiállítás anyagából.)

Számvetés a

A X. Nyári Ü
a rendező Kapo
beírta a legfiat
nemzedék törté
mogy és a megyeszékhely, Kaposvár, méltó folytatója volt a korábbi kilenc úttörő-olimpiának. A vendégek egybehangzó véleménye: a jubileumi úttörő-olimpia szervező bizottsága a helyzet magaslatán állt és kifogástalanul megoldotta feladatát.

Ez a megállapítás most már refrénszerűen hat, s talán nem is ildomos oly gyakran emlegetni, mert az a csalóka kép alakulhat ki bennünk, somogyiakban, hogy ami az úttörő-olimpiát, azaz a serdülő fiatalok sportját illeti, nálunk nincs is semmi baj.

Az kétségtelenül beigazolódott, hogy Somogyban is sokaknak szívügye az úttörők sportja. Most nem azokra gondolunk, akik hivatalból kötelesek voltak ezt a versenyt megrendezni, hanem arra a mintegy négyszáz társadalmi aktívára, aki a sport szeretetétől vezérelve dolgozott, gondoskodott az úttörő sportolók elszállásolásáról, étkeztetéséről, művelődési programjáról, no és legelső helyen arról, hogy ideális körülmények között bonyolíthassák le valamennyi sportág versenyét. Ezen túl természetesen még sokan voltak a »kulisszák mögött«. Kunteleptől Balatonkeresztúrig, Csurgótól Kaposvárig, Barcsig sok lelkes pedagógus — olykor nem is testnevelő tanár vagy tanító — fáradozott már egy esztendeje azért, hogy a sportban se valljon szégyent a rendező megye.

Sietve szögezzük le: az úttörőknek ezen az esztendőnként visszatérő versenyén is feltétlenül érvényesül a »couberlien-i elv«. Az olimpia sportértéke sem mellékes tényező, még akkor sem, ha például nem állítanak össze külön ponttáblázatot, hogy melyik megye vagy város hány arany-, ezüst- vagy bronzérmet szerzett, avagy sportolói (mondjuk az 1—6. helyen végzettek) hány pontot értek el. Ez nekünk, somogyiaknak szerencse is! Mert ami az eredményességet illeti, Somogy »nagyon jó házigazdának bizonyult« — s bizony, átengedte a dicsőséget a vendégeknek. Kétségkívül a nagy barátság jegyében zajlottak le a kaposvári úttörő sportversenyek. A sportbarátság azonban nem jelenti azt, hogy a vendéglátónak át kell engednie a győzel-

VEB
ZEITUNGSAUSSCHNITTDIENST GLOBUS

Neue Zeit
Berlin 1021

Béni Ferenczy

DIE FAMILIE FERENCZY stellt eine Ausstellung der Ungarischen Nationalgalerie im Berliner Alten Museum vor. Es handelt sich um Arbeiten von fünf Mitgliedern dieser berühmten ungarischen Künstlerfamilie aus der Zeit vom Ende des vorigen bis zur Mitte unseres Jahrhunderts. Die Bronzeplastik „Das goldene Zeitalter" (unser Bild) schuf Beni Ferenczy 1939.

Foto: ZB/Kaischorowski

10 21

1972. julius 30. Petőfi 15,36 /11/ KGyné

Tárlatkalauz

- Az idei nyáron harmadizben rendezik meg Egerben az Akvarel Biennálét. A vállalkozásnak az a célja, hogy országos fórumot teremtsen a sokáig mellőzött és mostohagyermekként kezelt müfaj számára.

Ferenczy Bérni

1972. julius 30. Petőfi 15,36 /11/ KGyn5

Tárlatkalauz

- Az idei nyáron harmadizben rendezik meg Egerben az Akvarel Biennálét. A vállalkozásnak nyár célja, hogy országos fórumot teremtsen a sokáig mellőzött az mostohagyermekként kezelt műfaj számára.

A kiállitás 48 müvész majdnem kétszáz képét mutatja be olyan változatos módon, amelyből kiderül, hogy az akvarel nemcsak az impresszionisztikus látványfestészet eszköze, hanem megjelenitője lehet az eszpresszionista, szürealista, vagy konstruktivista szemléletnek is.

Külön rangot ad a kiállitásnak, hogy legjobb akvarellistáink mellett a klasszikus érték megtestesitőjeként Ferenczi Bénitől 26 vizfestményt is bemutat.

Az augusztus 26-án nyiló biennálé szeptember 17-ig tart nyi[illegible]

Berlin

Beni Ferenczy

Ungarische Bildsprache

Werke der Künstlerfamilie Ferenczy in der Neuen Berliner Galerie

1021

Mit Malerei, Graphik, Plastik und Gobelins der musisch begabten Familie Ferenczy gewährt die Neue Berliner Galerie, die in einem Flügel des Alten Museums Gastrecht genießt, einen interessanten Einblick in mehr als ein halbes Jahrhundert ungarischer bildender Kunst. Im Werk dieser zwei Generationen läßt sich eine starke Bindung zum Realismus ablesen, das Streben nach einer nationalen ungarischen Bildsprache, aber auch die Einflüsse der verschiedenen europäischen Malschulen.

Karoly Ferenczy (1862—1917), der Vater der Familie, studierte zunächst Jura und Landwirtschaft, ehe er sich mit zweiundzwanzig Jahren voll und ganz seinen malerischen Neigungen hingab. Zu diesem Entschluß mag vor allem eine Studienreise nach Rom, München und Neapel beigetragen haben, die er mit seiner ebenfalls talentierten Cousine Olga Fialka unternahm, die bald darauf seine Frau wurde. Die Weltoffenheit Karoly Ferenczys, seine Malstudien in Paris, die Aufenthalte der Familie in Szentendre und München, in der ungarischen Künstlerkolonie Nagybanya und Budapest markieren zugleich die Stilperioden in seinem Oeuvre. In ihm finden sich der feine Stimmungsnaturalismus eines Gustave Courbet, Einflüsse des Jugendstils und Impressionismus ebenso wieder wie Anklänge an Munch, Lehnbach, Trübner. Den Betrachter beeindrucken die malerische Noblesse einer Reihe hervorragender Porträts wie überhaupt das lyrische Empfindungsvermögen dieses Künstlers, seine innige Verschmelzung von Mensch und Natur, wie er sie selbst seinen Gemälden religiösen Inhalts angedeihen ließ.

Von den Kindern des Ehepaares Ferenczy haben die Zwillinge Noemi und Beni die hohe Qualität dieser künstlerischen Familientradition fortgesetzt, während die formbildende Kraft des erstgeborenen Sohnes Valer allzubald erlahmte, obgleich sie in ihrer Anfangsphase — die vorgewiesenen Arbeiten belegen das — zu den größten Hoffnungen berechtigte.

Beni Ferenczy (1890—1967) empfing wie seine Zwillingsschwester Noemi (1890—1957) die ersten schöpferischen Impulse durch den Vater. Später lernte Beni wißbegierig in der Künstlerkolonie Nagybanya und bereiste die bedeutendsten Kunstmetropolen Europas. Als Folge des Zusammenbruchs der Ungarischen Räterepublik emigrierte er nach Wien und Moskau und kehrte erst im Jahre 1936 nach Budapest zurück. In der Plastik und hier besonders im Material Bronze sah er sein eigentliches, seinem künstlerischen Temperament gemäßes Schaffensgebiet. Seine Statuen sind einmal vom klassischen Schönheitsideal geprägt und zum anderen durch die Übernahme kubistischer Sehweisen archaisiert. Die besten seiner Frauenakte atmen die Harmonie eines sensiblen weiblichen Charmes, wogegen sich seine ständig abgewandelten Knabenakte unverbrauchter Naivität erfreuen. In Bildhauerzeichnungen hielt er in virtuoser Leichtigkeit die Gebärden und Bewegungen seiner späteren Skulpturen fest.

Noemi Ferenczy eignete sich in Paris in der „Manufacture des Gobelins" das schöne Handwerk des Bildteppich-Herstellens an. Ihren eigenen Entwürfen gingen zumeist Hunderte von Zeichnungen, Aquarellen und Kartons voraus. Je weiter sie sich von den üppigen floralen Motiven der französischen Verdures entfernte, desto mehr rückte in ihren Kompositionen der Mensch in den Mittelpunkt der Darstellung. Dekorativ, symbolisch und gelassen trägt er trotz seiner Verallgemeinerung noch individuelle Züge, oftmals diejenigen der Künstlerin selbst.

Die Ausstellung von Werken der ungarischen Künstlerfamilie Ferenczy, die bis zum 23. Juni geöffnet bleibt, bedeutet einen weiteren Schritt auf dem Wege des besseren Kennenlernens der Kultur eines sozialistischen Bruderlandes. Sie wirkt fast vertraut, weil ihre Exponate, ungeachtet der nationalen Besonderheiten, aus bildnerischen Quellen gespeist sind, die auch unser künstlerisches Erbe befruchten. **Gisela Schlicker**

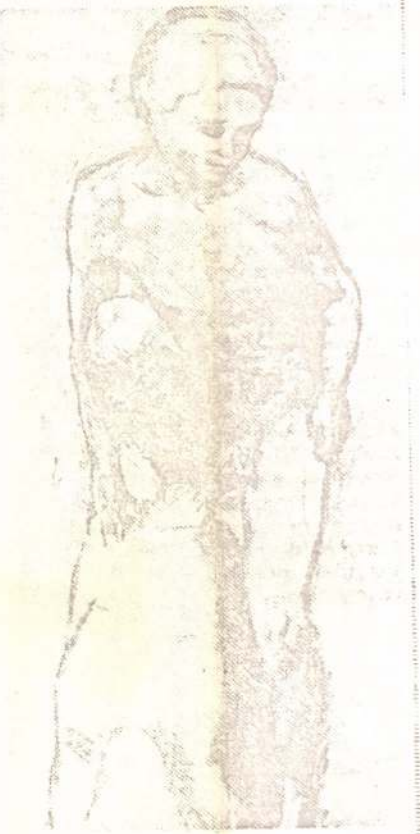

Beni Ferenczy: Studie zur Plastik „Der kleine Alpinist", 1947

Ferenczy Béni, szobrász

Ferenczy Béni: Petőfi

Ferenczy Béni — a nagybányai festő, Ferenczy Károly fia és a gobelinművész Ferenczy Noémi testvére — 1948-ban az újonnan alapított Kossuth-díj első kitüntetettjei közé tartozott. A népi demokratikus állam joggal volt büszke művészére: személyében olyan alkotó kapta az elismerést, aki nemcsak tehetségével vált ki kortársai közül, hanem forradalmi szemléletével is. A Tanácsköztársaság idején a művészeti direktórium tagja volt; ő tervezte a proletárállam egyik fémpénzét; 1930-ban Lenin-érmet készített; később négy évig élt a Szovjetunióban; hosszú emigrációs évei során barátai közé tartozott Lukács György és Derkovits Gyula... A 48-as szabadságharc centenáriumának ünnepi évében készült Petőfi-szobrot tehát *elvileg* osztatlan elismeréssel kellett volna fogadnia a művészeti élet irányítóinak.

Nem így történt. Ferenczy Béni műve tíz éven át várt arra, hogy felállítsák, és ez alatt a tíz év alatt a művész más megbízást sem kapott köztérre kerülő, monumentális szoborra. Érmeket, portrékat készített és rajzolt, könyveket illusztrált. „A könyvművészet nagy nyeresége, de a modern magyar szobrászat örök kára ez az elveszett évtized" — írja a művészről szóló összefoglalás szerzője, *Szabó Katalin.*

Nem Ferenczy Béni volt az egyetlen, akinek tehetsége nem bontakozhatott ki hozzá méltóan 1949 és 1956 között. Szobrával és szobrának sorsával mégis érdemes foglalkozni, mert a történet főleg tanulságos.

A Petőfi — azt hiszem, ezzel a véleményemmel nem állok egyedül — *nem tartozik a művész legjobb szobrai közé.* Harmonikusabb, befejezettebb, „kerekebb" mű az a kisfiúszobor, amelyet nemrég állítottak fel a Váci utca és a Kígyó utca sarkán. Kevesebb részlettel többet mondanak talán azok a portréi is, amelyeket írótársairól készített. De ha Ferenczy életművén belül nem tartozik is a legjobbak közé a Petőfi, az 1950 körül készült magyar szobrok közül magasan kiemelkedik, és különösen kiemelkedik *a konkrét személyt megjelenítő* emlékművek közül.

Rendkívül nehéz szobrászi feladat ugyanis *valakinek a szobrát* emlékműként elkészíteni. Az emlékmű — többé vagy kevésbé szűkszavúan — valamilyen határozott gondolatot fejez ki. A konkrét alak nem arra szolgál, hogy „képben elmesélje" a gondolatot, hanem hogy egyetlen pillantással átfoghatóan *jelezze.* Elképzelhető persze a részletezés vagy éppen a képregényszerű elbeszélés is, de *a mű lényegét az első pillanatban át kell éreznie a nézőnek.* (Egy példával élve: a Népszabadság székházán van egy — Kerényi Jenő, Mrkus Sándor és Beck András által tervezett — dombormű, amely voltaképpen a szocialista újság születését meséli el. Nem tartozik a legfontosabb plasztikai alkotásaink közé, bár a maga korában nem is volt jelentéktelen. Hosszú, függőleges formája az első pillantásra kifejez valami felfelé törekvést, és ez az összefoglaló forma, a szerencsés építészeti elrendezés teszi viszonylag monumentálissá. Vízszintesen elhelyezve elviselhetetlenül unalmas és iskolás volna a képsor! Egy emlékmű összefoglaló formájának éppolyan kifejezőnek kell lennie, mint a felkiáltójelnek a mondat végén. Az olvasó ember sem a mondat végén tudatosítja magában, hogy felkiáltó mondatot olvasott, hanem a jel az egész mondat olvasása alatt hat rá.)

Petőfi ezen a szobron hanyagul öltözködő, ideges fiatalember, aki — s ez bizony kicsit szájbarágóan, ahogy mondani szokták, „irodalmian és nem plasztikailag megoldott" jelkép — egyik lábával egy babérkoszorúra lép rá. Eltapossa tehát azt a dicsőséget, amellyel

(BANÓ ATTILA RAJZA.)

egy évszázad alatt a költőt szobrokkal ünneplő, de életrajzát meghamisító verskötéteit eltorzítva válogató hivatalos Magyarország körülvette. Az 50-es években Petőfi neve ismét „lobogó" volt, de a költő egyéniségének valóságos művészi bemutatását nem igénylték. Korábban a népszónok-típusú, daliás, harcias Petőfi lelkesítette a szíveket — mint a Duna parti Huszár Adolf-szobor —, az 50-es években viszont egy fegyelmezett, szorgalmas Petőfit vártak a művészektől, olyasfélét, amilyet a *Feltámadott a tenger* című filmben Görbe János játszott.

Mi a Petőfi-szobor által keltett „első benyomás", *mit mond mint jel?* Nos, Gyula lakói — Gyulán helyezték el végül a szobrot — ösztönösen felismerték a szobor lényeges jellemzőjét. Rossz nyelvek szerint az anyák itt azzal ijesztgetik a rosszul evő gyereket, hogy olyan sovány lesz, mint a Petőfi bácsi. Mert Petőfi valóban sovány fiatalember volt, akárcsak József Attila. Legfeljebb inas, szívós; de ennek nincs is jelentősége. *Ereje nem izomzatában rejlett,* hanem abban a konok, dacos, néha minden ellen — 1848 vezetői, Kossuth, Vörösmarty ellen is! — lázadó forradalmiságban rejlett amely életét és költészetét egyaránt jellemzi. Egy osztrák köröző levél különös ismertetőjelként írja le Petőfi nyitott gallérját — és ha eszünkbe jut a nyakravalót hiányoló hadügyminiszterről írott verse, tudjuk, hogy ez a viselet nem csupán öltözködési szokás volt, hanem a lázadó alkat jelképe is.

A szobrok sorsáról döntő zsürik, hivatalnokok sokszor másképp képzelik el a nemzet nagyjait, mint amilyenek valójában voltak — vagy legalábbis úgy vélik, nem illik őket olyannak mutatni. Természetes emberi törekvés, hogy ünneplőben fényképeztetjük magunkat, és minél heroikusabbnak szeretnénk látni népünk hőseit. De a művészet nem tűri a hamis megszépítést. Petőfi valóságos alakja véletlenül alkalmas arra, hogy kifejezze Petőfi szellemét. Somogyi József már jelképes alakhoz folyamodott Szántó Kovács János emlékművén, és mezítlábas kubikosával még nagyobb vihart kavart Hódmezővásárhelyen, mint Ferenczy Béni Petőfije Gyulán.

Ferenczy Béni Petőfi-szobra kiváló portré, és emlékműveink javából való. Portréként egy személyt ábrázol — emlékműként egy gondolatot fejez ki.

Székely András

OS 1

zen, mint
mányé n
megtörni
elébb mé
sok kór
asszonyta
eredeztet
tó elhatá
„Jeller
— két f
ben: az
nek hat
dik csup
ben rész
mentem
hetséget
hettem

Külör
tében
lom e
együtt

Legsürgősebb feladatnak a jobbágyság helyzetének rendezését látja, de tart tőle, hogy hamarosan támadnak (a magyar s nem magyar úri osztályból), akiknek az új rend nem egészen tetszik. A megnyíló kolozsvári országgyűléshez cikket fogalmaz, kiáltványt, 48 nyarán a forradalom mulasztásait bírálja: *„a kígyónak fejét kell megtörni!"*

Deák Farkas egyik megjegyzésében tudósít róla, hogy Bolyai János 1848. -október harmincadikán részt vett egy zárt körű tanácskozáson, ahol arról tárgyaltak, hogyan lehetne a székely határőrök segítségével előzni Régenből Urbán császári alezredest. A magas rangú katonai és civil urak előtt *„Bolyai egy tiszta szabatos tervvel állt elő, amely nemcsak az említett régeni expedíciót, hanem Szeben, Fehérvár és egész Erdély megtisztítását magában foglalá"*. Mindössze teljes önállóságot és vak engedelmességet kért s a legszigorúbb fegyelmet indítványozta, s golyót a legkisebb rablás vagy gyújtogatásért. E tervet nem fogadták el . . . ! *„Bolyai pedig visszatért a magányéletbe, melyet csak e pillanatban hagyott el."*

A Bolyai-szövegek legjobb ismerője, Benkő Samu szerint ennek a tudósításnak, a benne foglaltaknak nyoma sincs az átvizsgált Bolyai-kéziratban, s egyetlen szó sem támasztja alá, s esetleges eltüntetését sem, hiszen a

mellére simulok,
ölében ringatózom.
Aztán visszamegyek magam-épitette
szilárd dolgok közé,
türkizkék lüktetés
diktálja még a pulzusom,
az sem sokáig.
Csak mélyeimben hordom
elmúlhatatlan örökségemet:
tengerek maró keserűjét.

ISTVÁN RAJZA.

- művéről a helyes vagy illőnél: de
- másfelől vak, az aki kevesebbet
- tart annál."

Elérte-e, hogy bár egyetlen olvasója s tán megértője legyen a köz számára írott művének? Nem. Csupán addig jutott, s élete utolsó évében, hogy féltestvéréhez küldött levelének záradékában magát *„szerető és mennyei remeklő testvér"*-nek illetl sejtelmesen, de öccsét nem avatja ennél beljebb titkába.

Csak midőn a vásárhelyi várparancsnok utasítására holttestét a katonai hullaházba, összes irataił pedig ládákba gyömöszölve felviszik a várba, katonai titkokat szimatolva, akkor nyílik lehetőség találkozásra a műnek az olvasóval, az első olvasóval.

Miféle kéz lehetett az, mely először illette azokat a lapokat, micsoda tekintet, mely először futotta át a Tan árkusait? Csak remélhetünk benne, hogy a kézhez s a tekintethez tartozó elme felfogott valamit a lángész nagy kísérletéből, midőn hónapok múltán felelősséggel kijelentette hogy: a hagyatékban katonai titok nem rejtőzik.

Ferenczy Béni, szobrász 1

FERENCZY BÉNI

Ferenczy Béni, a kiváló szobrász- és rajzolóművész ugyan nem volt szorosabb baráti kapcsolatban *Ady*-val, de több alkalommal *találkozott* vele, s az utolsó találkozásukkor a költő Veres Pálné utcai lakásán több *rajztanulmányt* is készített a már nagybeteg zseniről. Nagyobbrészt ezek a tanulmányok szolgáltak alapul későbbi *Ady-érméihez*. Az ötletes hátlapokkal ellátott érmék egy része eddig még nem jelent meg reprodukálva. Az Ady-évforduló azonban jó alkalom arra, hogy ezeket a munkákat hátlapjukkal együttesen most legalább *fényképmásolatokban* együtt láthassa a közönség.

Az 1919-es, első Ady-érem

Az 1919-es érem hátlapja

A versek nyomán...

Ferenczy Béni viszonylag *későn* ismerkedett meg a költővel és költészetével. Apja, *Ferenczy Károly* festőművész ugyanis, aki a *nagybányai művésztelepnek* volt egyik vezető mestere és a nagybányai festészetnek egyik vezéralakja, ellenezte az olyan költészetet, amelyet ő nem ért meg. Tehát mindazt, aminek nincs tökéletesen egyszerű, világos értelme az első olvasásra, mindazt, ami fejtörő, rejtett értelmű. Márpedig a líra igencsak kedveli a rejtett értelmeket, hiszen épp a legrejtettebb dolgokkal foglalkozik. És a költő — ha hivatása is feltárni a szívét — titkaira szívesen ráborítja a többértelműség szemérmes fátyolát. A poézis egy része tehát *tabu* volt Nagybányán — így a *Nyugat* irodalma teljes egészében!

Ady versei csak Ferenczy Károly halála (1917. március 18.) *után* vonultak be győzelmesen a család nagybányai otthonába: a költő műveit Ferenczy Béni bátyja, *Ferenczy Valér* verselni is tudó festőművész vitte haza. Kezdték a *Halottak élén* című kötettel, s az — a háborús összeomlás küszöbén, az Európa-szerte lobogó forradalom és a reménytelen offenzívák közepette, a távolról morajló ágyúdörgésben — *nagy hatással* volt Bénire. Ez az élmény vezetett aztán vissza a többi régebbi Ady-kötethez. Valér lelkesedett Ady-ért, *Baudelaire*-ért, fordította is mindkettőt, az előbbit franciára, az utóbbit magyarra, a fordításait is mindig felolvasta vagy elszavalta a családi körben.

Béni ilyen előzmények után *Hatvanban* ismerkedett meg személyesen Adyval, ahova ő Ady barátjának és mecénásának, *Hatvany Lajosnak* és Hatvany első feleségének, *Winslos Christának* a révén jutott el; ez utóbbival akkoriban nagyon sokat volt együtt.

Maga a Ferenczy család azonban e látogatások *előtt* is kapcsolatban volt a Hatvany családdal, mégpedig *Hatvany Ferenc* festőművész és műgyűjtő révén, aki 1907-ben Nagybányán dolgozott, s részt vett a nagybányai művészek 1912. évi nagy kiállításán, nemkülönben a MIÉNK kiállításain, amelyeknek egyik szervezője Ferenczy Károly volt.

„Akkor rajzoltam le..."

Ezek az előzmények és Ady iránti lelkesedése bátorították fel Bénit arra, hogy 1918 októberében fölkeresse a költőt, annak Veres Pálné utcai lakásán. „Ady... házikabátban, félig ülve hevert a pamlagon. Fekhelyét, párnáját, sőt még a szoba padlózatát is újságok borították. Ady szenvedélyes újságolvasó volt. Érdekelték a világ nagy eseményei csakúgy, mint az élet apró-cseprő mozzanatai. Noha váltig bizonygatta, hogy sohasem alszik, olvasás közben elszenderedett. Feje lecsúszott a párnára. Akkor rajzoltam le."

Az ekkor készült tanulmányok *három* lapon maradtak fenn, s ezek alapján — de már a költő 1919. január 27-én bekövetkezett halála *után* — készült el az első *érem*. Előlapja bal oldalnézetből ábrázolja a költőt tiszta profilban, enyhén homorú orrívvel, a valóságnak megfelelően (ez az orrív azonban eltűnik a későbbi

Az 1928-as, második érem

érmékről), tágra nyílt szemmel, kesernyésen előrebiggyedő alsó ajakkal, a szájvonal mély lefutásával, jóllehet ez utóbbi nem volt jellemző a fiatal Adyra. Mert az érem a *fiatal Adyt* kívánja megörökíteni, *A magyar Pimodán* íróját, mint erre a hátlap felirata is világosan utal. Csapzott haja egy kissé hátraszorítva, fürtökben tapad bal halántékára. A feje egyenesen áll, szinte kálvinista merevséggel, ahogyan a róla szóló írásokban is nemegyszer jellemzik barátai Adyt.

Az arcképben Ferenczy Béninek elsősorban az *irodalmi élménye* fejeződik ki; az a hatás, amelyet A magyar Pimodán tett reá, nem pedig az a kép, amelyet Ady láttatott testi, valóságos mivoltában. Ezért is

1465. XII/46.

1464

ben a tekintetben a magyar oktatásügy *megelőzte* a többi szocialista ország iskolai felnőttoktatását.

A tantervek és

a tananyag „különlegessége"

azért indokolt, mert a dolgozó fiataloknak és felnőtteknek az életkori sajátosságai egészen másképp esnek latba, mint a rendes korban iskolába járó tanulókéi. A megelőző tanulmányok hatása szintén más: például elhalványulhatott az iskola hatása, s helyébe másfajta tanulmányok hatása léphetett. Fontos különbség, hogy a dolgozó fiataloknak és felnőtteknek sokkal *tágabb körű tapasztalataik vannak*, mint a „főfoglalkozású" diákoknak, s a tanulásban ezek is felhasználhatók. A dolgozó emberek körül vannak véve az élet gyakorlati problémáival, s ezek erősen meghatározzák érdeklődésüket. Arra kell törekedni, hogy a tananyag minél több kapcsolatot találjon e problémákkal.

Ezek az elvek — több-kevesebb sikerrel — már az 1962. évi tananyagban is érvényesültek. A tananyag nagyobb része és alapfogalmainak rendszere minden iskolatípusban megegyezik a rendes korúak tananyagának törzsével. De a tananyag kidolgozói már akkor arra törekedtek, hogy az azonos tananyagrészek felépítése, szerkezete tekintettel legyen a dolgozó fiatalok és felnőttek *tanulási sajátosságaira*. Az azonos tananyagrészek felépítésekor elsősorban az *élettapasztalatok* és a *tananyag kapcsolatát*, illetőleg a tananyag *gyakorlati* irányait kellett hangsúlyozni. A tananyag az azonos ismeretkörökön túl egy kis részében amelyek nem kaptak helyet a rendolyan ismereteket is tartalmazott, des korúak iskoláiban.

Így lesz ez a nyolcvanas években bevezetendő tananyagban is. Ellenben a régebbinél *nagyobb bőségben*

ben eltérő olyan ismereteket lmaznák, amelyeket a tanulók etben közvetlenül felhasználhats amelyek újabb műveltségi teeket nyitnak meg előttük. (Az ó fakultatív tantárgyak listáját iskolák teherbíró képességéhez en a későbbiekben növelni le- A tanulók a kiegészítő és önálló ltatív tantárgyak választékából hetik ki a maguk számára azoaz ismereteket, amelyeket a kő tantárgyakon felül, kívánsászerint fognak tanulni.

fakultatív tantárgyakból úgy választani, hogy a heti fakultaórák összege *kettő* vagy *három* en. Példaként bemutatjuk a munkások szakközépiskolájának tagozatos óratervét:

Évi 30 tanítási hét

	óraszámok évfolyamonként I.	II.	III.
Kötelező tantárgyak			
1. Magyar nyelv és irodalom	4	4	4
2. Történelem	2	1	1
3. Matematika	3	3	3
4. Fizika	1	2	2
5. Kémia	2	—	—
6. Közgazdasági és állampolgári ismeretek	—	2	2
Kötelezően választható (fakultatív) tantárgyak	3	3	3
Heti óraszám összesen	15	15	15
Havonként két osztályfőnöki óra a 6. órában			
2.			
Kötelezően választható önálló és kiegészítő fakultatív tantárgyak			
1. Biológia	—	2	2
2. Földrajz	—	1	1
3. Idegen nyelv	3	3	3
4. Vállalati szervezési és vezetési ismeretek	—	2	2
5. Művészeti ismeretek	—	1	1
6. Kiegészítő			
magyar nyelv és irodalom	2	2	1
történelem	—	1	2
matematika	1	2	2
fizika	—	1	1
kémia	—	1	1

Az előrehaladást a fakultatív tantárgyakban éppen úgy *minősíti* az iskola, mint az egységesen kötelező tantárgyakban. (Ha volna még tanulmányi átlag, azt mondhatnánk, hogy az egységesen kötelező tantárgyakban és a fakultatív tantárgyakban elért eredmények egyenlően számítanak bele az átlagba.) Ily módon *kitágul az iskolai tanulás látóhatára*, a tananyag jobban alkalmazkodik az *egyéni érdeklődéshez*, az egyéni képességekhez, megnöveli a tanulás *sikerforrásait*, és tágabb teret ad a *személyiség fejlesztésének*. Enyhül a tananyag uniformizáltsága, amely mindenki számára minden iskolatípusban csak egyetlen lehetőséget tartogatott: meg kell tanulni mindazt, amit mindenki számára egységesen előírtak. Persze nem lehet a végtelenségig növelni az egyéni kívánságoknak megfelelő ismeretek sorát. De kaput lehet nyitni a különböző irányokba elágazó tanulási kedvnek.

A munkájuk mellett még tanuló dolgozók számára csak az ily módon rétegezett tananyaggal teremthetjük meg a felsőbb fokú továbbtanulás *tantervi* lehetőségeit. Azok, akik erre törekszenek, az iskolai tananyagban megkapják a felsőbb fokú továbbtanuláshoz szükséges ismereteket is.

Csoma Gyula
(Országos Pedagógiai Intézet)

1463

Ferenczy Béni, szobrász 2

ADY-ÉRMÉI

fiatalabb, mint amilyennek Béni megismerte, s domborodnak ki, sőt túloztatnak el olyan vonásai, amelyek A magyar Pimodán szerzőjének szellemi, lelki karakterére jellemzők. (A Pimodán egy francia hotel volt, Ady szavaival: „egy korszakban a kétségbeesett... íróknak és művészeknek felejtő helye". — *A szerk.)*

Az érem hátlapján egy kupolás *mazóleumot* látunk, amelyhez lépcső visz fel. Ez már világos utalás a költő halálára. Fölötte a költő jelképes önéletírásának címe: *A MAGYAR PIMODÁN*. Alatta ez a felirat: *ADY*. A mauzóleumtól balra és jobbra a művész nevének kezdőbetűi: *F. B.*

Az 1928-as érem hátlapja

Az 1937-es, harmadik érem

Párnákon nyugvó fej

Kilenc évvel később követte ezt a *második* érem. Előlapján a költő feje párnákon nyugszik, a szeme le van hunyva, a fej egy kissé elfordult bal felé, s fölötte a költő születésének és halálának évszáma látszik: *1877 1919*. A hátlapon egy jobb felé ütő nyelvű harang, s ennek oldalán egy Ady-idézet: *HA MOST HÚZNÁD MEG HARANGJÁT SZÍVEDNEK*. Fent, a harang billentőjén az *1929*-es évszám olvasható.

A művész halála utáni irodalom ennek az éremnek *A nagybeteg Ady* címet adta. A mester a fej megformálásához — amely egészen más, mint az első érmén — az 1918-as Adyt megörökítő, nagyrészt a későbbi fotók és halotti maszkok alapján továbbfejlesztett rajztanulmányait használta fel. Elsimult, nyugodtan alvó arcot látunk, amelyen azonban egy kicsit már a *halál* mindent elsimító, fenséges nyugalma ül. Azoknak, akik ismerik az Ady halálos ágyáról készült fényképfelvételt, amelyen párnán pihenve örök mozdulatlanságba merevedik a költő feje, ez az arckép feltétlenül a halott Adyt juttatja az eszükbe. (Ez magyarázza, hogy a következő, 1937-ben mintázott harmadik érmét már *A halott Ady*nak keresztelte el az irodalom, holott azon ugyanez a fej látható.)

Hogy itt mennyire a halál közelségében járunk, azt az bizonyítja, hogy az érem a költő halálának évfordulójára készült, s a hátlapon levő Ady-idézet is utal a nemlétre, a hiányra. Ferenczy — jóllehet már készen volt a harmadik Ady-érme is — az 1937-ben rendezett *pozsonyi* kiállításán *ezt* a költő halálának 10. évfordulójára készített munkáját szerepeltette, mégpedig 1928-as évszámmal, s ez áll — nem véletlenül — a katalógusában is. Az érem ugyanis valójában már 1928-ban elkészült, nem pedig 1929-ben, mint azt az éremkatalógusokban találjuk.

Az 1937-es érem hátlapja (A szerző felvételei)

A Halott Ady

A *harmadik* Ady-érem szintén egy *évforduló* alkalmából látott napvilágot; a költő születésének 60. évfordulójára, az 1928-as modell alapján, változtatásokkal, s új, csak szöveges hátlappal ellátva. A változtatás abban állt, hogy az előbbi érem két évszámát a mester elhagyta a fej fölül, s a párnát némileg módosította. Magán a fejen különösebb eltérést nem tapasztalunk. Ami kis különbség az arcban, a fejben mégis fölfedezhető, az a felületnek, a cizellálásnak és ebből következően a patinázásnak a különbsége, amely azonban ikonográfiai* szempontból teljesen mellékes. Az irodalom — mint említettük — ezt az érmét mégis *A halott Ady* címmel látta el. Hogy a két érem Adyja között lényegileg *semmi különbség* sincsen, az mind a mai napig senkinek sem tűnt fel.

Ennek az éremnek a hátlapjára ez a szöveg került: SZABAD-E ENGEM HIDEGEN MEGÉRTNI? SZABAD KÖZÖNNYEL ELŐLEM KITÉRNI? A művész a négysoros versidézetet itt is — miként az előző érmén — a közhangulatra, a korabeli irodalmi és esztétikai gondolkodásmódra és politikai viszonyokra utalva választotta ki. A két versidézet azonban elárulja, hogy kilenc év alatt jócskán *megváltozott* a helyzet. Az 1928 táján ébredező baloldali remények nem igazolódtak. A munkásmozgalom és a baloldali törekvések némi föllendülés után *visszaestek*, s Ady költészete, forradalmi mondanivalója hovatovább a „hideg megértés"-nek és méricskélésnek a tárgya lett. Eszméltető, gyújtó, mozgósító szerepét a dolgozó tömegek körében a legkülönbözőbb okok miatt nem tudta betölteni.

És persze benne van ebben a szövegben a művésznek az ez idők miatt érzett *csalódása* is, meg a maga mindenholi mellőztetésének, meg nem értésének kérdőmondata — és keserű tudomásulvétele!

Horváth Béla
művészettörténész

465.

XXXII/46.

146.5

val vagy hőfokszabályozóval van s
szabályozó nélküli fűtőtestet csak víz alatt szabad működtetni, mert szárazon rövid idő alatt túlmelegszik, és elreped. (A hőszabályozós ellenben nem vízzáró, azt tilos teljesen a vízbe meríteni!) Olyan teljesítményű fűtőtestet válasszunk, amely megfelel a medencénk méretének! Alábbi táblázatunk eligazít a fűtőtest kiválasztásában.

A medence űrtartalma literben	A szobahőmérséklet és a medence kívánatos hőmérséklete közti különbség C-fokban						
	1	2	3	4	5	6	7
	a fűtőteljesítmény wattban						
10	2	5	7	9	11	13	16
20	4	8	12	16	20	24	28
30	6	11	16	22	28	33	38
40	7	14	20	27	34	40	47
50	8	16	23	31	39	47	54
60	9	18	26	34	42	51	59
70	9	18	28	37	46	55	64
80	10	19	29	38	48	57	67
90	10	20	30	40	50	59	69
100	10	20	30	40	50	60	70

Persze ennyiféle teljesítményű fűtőtest nem kapható: olyant kell vennünk, amely a kívánt teljesítményt *legjobban megközeliti*, avagy *nagyobbat*, s ezt *szakaszosan* működtessük! A hőfokszabályozós fűtőtestet változó hőmérsékletű helyiségekben használjuk. Ezekkel a fűtőtestekkel megeshet, hogy bimetáljuk érintkezője beragad, s emiatt túlfűtik, esetleg felforralják az akvárium vizét. Ezért a fűtött akvárium vizének hőmérsékletét mindig *folyamatosan ellenőrizzük hőmérővel!* A fűtőtesteket az akvárium kezelésekor (például iszapoláskor) okvetlenül *áramtalanítsuk!*

Az akvárium berendezésekor a melegítőkészüléket a *levegőporlasztó közelében* helyezzük el. A porlasztó által mozgásba hozott vízzel a meleg is egyenletesen oszlik meg az akváriumban. Szellőzés nélküli nagyobb medencében a fenék és a felszín között a hőmérsékletbeli különbség 4—5 C-fok is lehet, s ez a halakra és a növényekre egyaránt káros. Ahol több akvárium áll, ott gazdaságosabb a helyiséget fűteni a szükségnek megfelelően.

Kápolnási Béla

KEDVES
ÉS TUDOMÁNY!

...l)

... alatt írta például a *Közhonvéd*, ...arc és az *Emlékezés Temesvárra* ...nvéd százados esett osztrák fog-

...ga után betegen került haza, s ...lügyelet alatt állt, amig le nem ...lkészi vizsgát. *Balatonudvariban*, *Vörösberényben*, majd Vilonyán ...dságharc utáni kétségbeesés han... a *Magyar nemzethez* című ver... ...alom nyomasztó légkörét vetíti ... *szólásszabadság* című remek epi... *...atsz szabadon mindent, csakhogy ...És mondhatsz mindent, gondolat* ... fáradhatatlan szervező azonban ...z látott, és számos módot keresett ...

A Veszprém megyei *Honvédegylet* egyik megalapítója, jegyzője, később elnöke, Veszprém megye bizottsági üléseinek tagja volt. Verssel köszöntötte a *balatonfüredi Színkör* megnyitását, szerkesztette a *Balatonvidéki Naptárat*, s 1853-tól — olykor *Vönöcky* álnéven — munkatársa volt csaknem minden magyar nyelven megjelenő szabadelvű szépirodalmi és politikai lapnak. Egyidejűleg sok cikket írt *mezőgazdasági* folyóiratokba is. Versei több folyóiratban is napvilágot láttak (*Budapesti Visszhang, Nefelejts, Balaton-Füredi Visszhang*), verseskötete *Költemények* címmel *Veszprémben* jelent meg 1870-ben. Ugyanabban az évben adták ki *Nagyváradon* azokat a verseit, amelyeket volt harcostársa, a szabadságharc idején a magyarokhoz átállt s ezért Világos után kivégzett *Rulikovszky Kázmér* lengyel százados nagyváradi — a Rulikovszky-temetőben ma is meglévő — síremlékének felavatására írt.

1868-ban *esperessé*, 1874-ben *komáromi püspökké* választották. Úgy rendelkezett, hogy a tervezett beiktatási díszebéd költségeit a sebesült katonáknak és hozzátartozóiknak ajánlják fel. Ő tartotta emlékbeszédét a Komárom körüli csatában elesett honvédek *Herkály-pusztai* emlékművének és az *ácsi* honvédemlékműnek a leleplezése alkalmából (1878-ban és 1880-ban), a Jókai Mór komáromi szülőházán elhelyezett emléktábla felavatásakor pedig 1881-ben. A pápai kollégium főgimnáziumi épületének alapkőletételekor mondott beszédében a *tudomány* fontos voltát hangsúlyozta (*„A tudomány, melynek áldásaiban az iskola részeltet, erő és hatalom, az egyedül biztos és kőszikla, szilárd alap, amelyen az egyesek jólétének, a nemzetek nagyságának dicső épülete felemelhető”*), főrendházi beszédében 1892. július 5-én pedig az ellenkező vélemények tiszteletben tartásának fontosságát emelte ki (*„Azt már megtanultam gyermekkoromban, hogy a nézetek lehetnek eltérők egymástól, de ha azok eltérnek is, ha meggyőződésből erednek, ezen meggyőződésből eltérő nézeteket kölcsönösen tisztelni kell, és a vitában még a leghevesebb folyamában sem szabad a támadásokat a személy ellen intézni”*).

1895. november 2-án halt meg. Sírja ma is megvan az észak-komáromi temetőben, de neve már kimaradt az újabb lexikonokból.

Dr. Paczolay Gyula

1466

Ferenczy Béni szobrászművész 2.) Folytatás

Ferenczy Béni:
Nagybeteg Ady 1929.

Heitler László: Az Ady-kép.
Művészet /Tolna/ 1978. júl. 2.

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPÚJSÁG (TOLNA)
Ferenczy Béni
1978 MÁR 2 6
szobrászművész

1021

Petőfi

Ferenczy Béni szobra

l idejüet szereti tartalma-
eltölteni. Elsősorban ar-
gondoskodtak tehát,
gy minél több szabad ide-
legyen. A házban meg-
rvezték a rendelés alap-
történő bevásárlást,
sznos háztartási gépek
csönzését, a kisipari javí-
munkákat, a ruhaneműk
sását, vasalását. Több száz
al gyűlik össze esténként
ünnepnapokon, hogy ér-
es klubfoglalkozásokat
sanak — társadalomtudo-
nyokkal és jogi ismeretek-
foglalkoznak — sportol-
ak, stb. A ház lakói ki-
dulásokat szerveznek, kö-
en járnak színházba,
gversenyre.

VITALIJ GANJUSKIN

(Fotó: APN—KS)

Ferenczy Béni, szobrász

technikai (poétikai) érdekű az a mozzanat, hogy hőse — korától fogva — csak passzív átélője és szemlélője-értelmezője a történéseknek, s így alkalmas lehet arra, hogy rajta keresztül egyensúlyba kerüljenek a szubjektív írói érdekeltség és az epikai objektivitás metodikai elemei; de lényegesebb ennél a hősválasztás polemikus tendenciája, nevezetesen az, hogy a Simon Péter számára közvetlenül megismerhető szélsőséges magatartásmodellek követhetetlensége a világ objektív megismerésének lehetetlenségét s a történelembe avatkozás reménytelenségét sugallja.

A papás-mamást játszó gyermek még a lemásolható személyiségmintát keresi. Szabadsága abban nyilvánul meg, hogy most még módja van a folyton cserélődő szerepekből „kiélni" mindazt, ami érzelmi szükségleteinek leginkább megfelel. S most még az élő minták is szabadon váltogathatók: „Amikor elment (az apa) a reggeli vonattal, arra gondoltam, hogy jó lenne, ha olyan lennék, mint ő. Vagy ha olyan lennék, mint nagyapa. De nem tudtam dönteni, mert olyannak is jó volt elképzelni magam, mint amilyen az anyjuk, aki meztelenül átsétált egyszer a szobán és egyáltalán nem szégyellte magát. Ha ő lenne az anyám, akkor olyan homlokom lehetne, mint Gábornak." Az a hajlam, amelynek első, naiv-tudatlan moccanásairól kapunk itt pszichológiai realizmusával kitűnő képet, kifejlett állapotában torzultságával jelzi a szűk térbe fojtott személyiségerők totális kudarcát. (Gondoljunk a nagypapa holtteste fölött elmélkedő fiú szavaira.)

Nádas óvakodik attól, hogy a személyiséget érő hatások bonyolult rendszerében bármit is kiemeljen, mint a kibontakozás kudarcának meghatározó okát. Miként egy közelmúltban megjelent interjújában mondja: egy olyan „irodalmi dimenzió" érdekli, „amelyben a történelem és a képzelet, a mítosz, a sejtelem, az érzékiség és értelem arányos egységet adhat". S később ugyanott: „az ember erotikus, archaikus vagy misztikus dimenziói (...) legalább olyan érdekesek, mint a historikus dimenziók, helyesebben éppen ezeknek a síkoknak az összefüggése lenne érdekes." Noha az *Egy családregény vége* évekkel korábban született az idézett interjúnál, kétségtelen, hogy már akkor is ennek az összefüggés-keresésnek a jegyében fogant.

Nos, Nádas regénye meggyőz arról, hogy a személyiség fejlődésében bonyolultan szerveződnek a jelen és a múlt, a tudás és a képzelet, az empirikus és az ideologikus élmények egymásba szövődő hatásai, de nem győz meg arról, hogy ezek a hatások „arányos egységbe" rendeződhetnek. Ellenkezőleg. Noha az írói szándék a különböző hatásokat homogenizáló szubjektív élményt hangsúlyozza, a regény jelentéssíkján mégis jól érvényesül az empirikus és tudati valóságdimenziók objektív dialektikája is. Mégpedig következetesen. A papás-mamást játszó gyerekek kvázi-közössége a főhős pszichéjében ugyanolyan valóságértékű, mint a nagyszülői környezet, s később a nevelőintézet drasztikus világa, de e közösség hirtelen felbomlását egy másik — legalábbis az írói világkép szerint másik — valóságdimenzióba tartozó erők: politikai okok idézik elő. (A játszótársak szüleit letartóztatják, a gyerekeket elköltöztetik.) Nem bizonyul autonóm valóságszférának a regényszerkezetet — és Simon Péter tudatát — legmélyebben átható mítosz világa sem. A Simon család „eredetmondája" az évezredek során felhalmozódott erkölcsi tapasztalatokat lenne hivatva átörökíteni, ám a nagyapa elejtett megjegyzéseiben lelepleződik: nem a hagyomány formálja az „örökösök" erkölcsi alkatát, hanem a mindenkori jelen morális igényei alakítják-mitizálják a történetet. S ha van általánosítható jelentése annak, hogy Simon Pétert apja politikai „vétke" miatt alkatától és hajlamaitól idegen közösségbe kényszerítik, az ismét csak az, hogy az élettények arányos egységének időleges állapotával szemben végül is mindig azok az erők válnak meghatározókká, amelyeket Nádas a „historikus dimenzióhoz" tartozóknak tekint.

A különböző valóságsíkok kategoriális összefüggését helyesen ábrázolja tehát Nádas Péter regénye, de az egyes síkok természetéről, törvényszerűségeiről mégsem tudunk meg sokat. Legkevesebbet éppen a legfontosabbról. Mert azáltal, hogy az apa aktív szereplője a politikatörténetnek, a „historikus dimenzió" még nem kerül a regényszerkezet tengelyébe. Nádas csak azokat az érzelmi motivációkat jelzi, amelyek belesodorják az apát az immorális politikai cselekvésbe (hamis tanú egy koholt vádak alapján indított politikai perben), de hogy ez az etikai vétség egybeesik a magyar politikatörténet súlyos krízisével, az a regény világában puszta esetlegességnek tűnik. Mintha a politika helytől és időtől független lényege szerint lenne természetes közege az immoralitásnak. Pedig az apa cinikus fanatizmusának, erkölcstelen elvhűségének lélektani indítékát pontosan ábrázolja az író: a történelembe avatkozás indulata ott tör fel leggátlástalanabbul, ahol a történelem elszenvedésének nemcsak lelki reflexeit, de mitizált ideológiáját is meg kell semmisítenie. Törvényszerű, hogy a zsidó üdvtörténet érzelmi és eszmei vonzáskörében élő nagyapa fizikailag is megsemmisül fia „bűne" miatt. Törvényszerű, hogy az apa a történelmi léptékű cselekvés illúzióját választja — annak morális kockázatával együtt — az évezredes üldöztetést, megalázottságot és megkínzottságot esztétizáló, erkölcsi harmóniát ígérő nagyapai hagyománnyal szemben.

Hogy az itt jelzett nemzedéki ellentét a hatalmi-politikai szféra eltorzulásának szubjektív feltételét termelte ki, annak a regény nem tulajdonít jelentőséget. Ha az apa politikai anarchiát eredményező erkölcsi radikalizmusát szélesebb és mélyebb szociológiai háttérrel ábrázolta volna, ha tehát általánosabb érvényű történelmi jelenséget mutatott volna fel az életképtelennek ítélt szellemi tradíciókat voluntarista lázadással félrelökő nemzedéki gesztusban, most nemcsak egy szubjektív történelemélmény bravúros írói megformálását, de epikánk történetének fontos eseményét is üdvözölhetnénk. *(Szépirodalmi)*

KULIN FERENC

KÉPZŐMŰVÉSZET

Magyar éremantológia 1945–1976

Érmekkel el vagyunk látva az iden. A FIDEM — Nemzetközi Éremszövetség — szeptemberben Budapesten tartotta XVII. kongresszusát. Ezzel egyidőben nemzetközi éremkiállítás nyílt a Nemzeti Galériában, megrendezték Sopronban az I. Magyar Érembiennálét és már júniustól látható *Szentendrén a Magyar éremantológia 1945—1976* című kiállítás. Nem sok ez egy kicsit? Úgy tűnik, hogy igen. Nagyon nehéz kipréselni egy szakmából három kiállításra való jó anyagot, és a sok érem a nézők számára is fárasztó. Ez a műfaj nem látványos, a szakma számára azonban kivételesen szerencsés alkalom, hogy a műfaj elmúlt harminc évén végigtekintve tudatosítsa annak helyét és lehetőségeit.

A szentendrei kiállítás első érdeme, hogy nem teszi túlságosan próbára a látogató türelmét. A szigorúan válogatott anyag a lényegre koncentrál, felesleges darab alig akad. (Az a néhány is érezhetően protokollszempontok miatt került be a tárlatra. Kár volt.) A rendezők nem azt akarták bemutatni, hogy Magyarországon ki mindenki készít érmet, hanem hogy maga a műfaj mit produkált az elmúlt harminc évben. A kitűnő szándéknak egyrészt a rendezők udvariassága szabott határt. Az utóbbi évek anyagából az élvonalbeli darabokat a másik két kiállításnak hagyták. Így aztán mind a három tárlatot végig kell majd néznie annak, aki kíváncsi a kortárs magyar éremművészetre. Másrészt korlátozta a szentendreieket, hogy csak néhány közeli közgyűjtemény (Művészeti Alap, Kulturális Minisztérium, MNG, Ferenczy-múzeum) anyagából válogattak, így egy-egy fontos mű hiányzik a kiállításról. A tendenciák azonban, amelyek a látottak alapján egyértelműen kirajzolódnak, valóságosak és hiánytalanok.

A kiállítás a klasszikus éremmel indul és a

Mellettük *Madarassy Walter* nehány kisméretű, negatívba vésett érme (*Hunyadi, Dobó, Móricz, Csokonai*) tűnik ki expresszivitásával. Az ötvenes évektől a Ferenczy-tanítványok is belépnek, és *Vigh Tamás* korai munkáival nagyjából ki is futja magát a Ferenczy-iskola. *Csontos László* mintha a századelő expresszív-szimbolikus törekvéseihez nyúlna vissza, negatívba vésett munkái Fémes Beck Vilmos műveire emlékeztetnek.

Az ötvenes évek éremművészetének legnagyszerűbb darabjait Borsos Miklós alkotja. *A Hercules Segers*, a *Tersánszky*, a *Picasso*, az *Odysszeia* és az *Önarckép*-sorozat a műfaj különleges szépségeit vonultatja fel. A reprezentációtól elszakadva a vallomás és a számadás tanúsítói ezek az érmek.

Itt támad először hiányérzetünk a kiállításon. A *Tavasz*-sorozat plakettjeit keressük, mediterrán életörömöt árasztó faunfiguráival és a finom utalással Picassóra, akinek tiszteletére az egyik legszebb magyar érmet készítette a mester. Ez az „Hommage" az ötvenes évek közepén mindenképpen több, mint egyszerű tiszteletadás. Az *Odysszeia* és a *Tavasz*-sorozat darabjain kialakított ábrázolásmód (kavicsok, kagylók, ágak lenyomatai) új lehetőségeket nyitottak a magyar éremművészetben. Az akadémikus kötöttségek oldódásával mindenféle játék lehetségessé vált. Furcsa módon ez a vonal a következő évek tárlatain is alig szerepel.

A lényeges fordulat a 60-as évek közepétől lesz nyilvánvaló. (Néhány érem datálása rossz a kiállításon, ezért ott nem ilyen egyértelmű az időpont.) Az érem nem alkalmazkodik mindig a megrendelő konzervatív igényeihez, és így már nemcsak menedék a köztéri szobrászat ormótlansága és patetikus hangneme elől, hanem — egy rövid időre — kísérleti terep is. A siker meglepően gyors volt akkor. A változás lényege a hagyományos formátum fellazítása és a hagyományos allegóriák elhagyása. A nemcsak ötletes, hanem nagyon szép, jó értelemben vett behízelgő formai megoldások — polírozás, magasplasztika — segítették elfogadni az új szimbolikát is. Az áttörés, akárcsak a századforduló éremművészetében, most is az „élet" nevében indult. Egyrészt ismét divat lett a zsáner (Asszonyi, *Czinder, Ligeti*), másrészt kialakult egy új, természetélményből táplálkozó szimbolika. *(Kiss Nagy, Szöllössy.)*

Ennek az új szimbolikának a lényege, hogy a korábbi, a keresztény jelképekből a barokkon át akadémikussá vált sablonok (pl. nő pálmaággal = győzelem) vagy a pogány mitológiából a klasszicizmuson át szintén akadémikussá vált jelképek (pl. Niké = győzelem) helyét többé-kevésbé elvontan ábrázolt természeti képek — vagy jelenségek — foglalják el. Ebben az európai absztrakt szobrászat bizonyos törekvéseinek távoli hatása ismerhető fel. (Chillida például madarak repülését fejezte ki egyik korai elvont plasztikájában.)

A lírai természetszemlélet különlegesen szép érmeit készítette Kiss Nagy András. A kiállításon ezt a *Metamorfózis I.* sorozat képviseli. (Egyik darabja, a *Három fa*, az egri akvarellfemszobrászatának a 60-as években kialakult útján jár, igazolva ezzel is, hogy ez a műfaj, ha nagyon távolról is, de követi a művészet változásait.

Meddig képes követni? — kérdezzük kíváncsian a kiállítás utolsó tárlói előtt. A 60-as évek nagy fellendülése 1970—71 után érezhetően lelohadt. A természetszimbolika is kisskálájúnak bizonyult. Kiss Nagy András legújabb munkáin (ezeket is a Nemzeti Galériában láthatjuk) egyéni mitológia kialakítására tesz kísérletet.

A különböző utakon indulók válaszút elé kerültek. Az idő — mint máskor is — most is a zsánertémák felett járt el a leggyorsabban. Asszonyi Tamás kezdeti ötletei kiüresedtek, követői kezén taszítóvá váltak. A tavalyi kisplasztikai kiállítás (MNG) számos „dobozolt" figurájának mintha itt volna az előképe. A zsáner-éremből zsáner-*szobor* lett. Ez nyilvánvaló zsákutca. Valószínűleg Asszonyi is érzi ezt. Visszatért egyrészt a klasszikus jelképtárhoz (Niké a szentendrei kiállításon), „érem—Így írtok ti"-t mutat be Sopronban (szellemesen utánozza barátai stílusát), az *Éremépítő szekrényéből* pedig bárki csinálhat érmet. Vajon ő milyet készít ezután?

Ligeti Erika anyagát Szentendrén oly roszszul válogatták, hogy azt semmiképpen sem tekinthetjük jellemzőnek. Humora, forma- és szóviccei legjobb darabjain olyan egyéniek, hogy ez nyilván átsegíti minden válságon. Sopronban a „minitextil" fogalmára készített hét érmet mutat be. Ezeken a csomókötéstől *(Alapállás)* eljut az *Arckép főleg keretben* című darabig, amelyen a figura teljesen beszövi saját magát. Az érmeken tárgyak lenyomatait látjuk, tehát a szobrásznak a valóságban is létre kellett hoznia a parodizált minitextileket.

Csikszentmihályi Róbert a lírai, nagyon plasztikus éremstílusnak néhány különlegesen szép darabját alkotta meg *(Székesfehérvár ezeréves)*, amelyekben a szimbolikus gondolkodás hagyományos mechanizmusával teremtett új jelképeket *(Komló város érme)*. Ragaszkodott a műfaj klasszikus hagyományaihoz, de elsősorban a „nemesveretűség"-hez. Ötletek sorozatában mintha a műfaj történetét adná, egészen az archaikus görög pénzekig, sőt még messzebb nyúlva vissza, addig a korig, amikor még nem volt fémpénz, hanem különféle tárgyak, például kagylók, szolgáltak fizetési eszközként. Éremként kiállított kagylós *Vénusza* az *objet*-val rokon. Az *Ötletek* nemcsak a műfaj történetén tekint végig, hanem az éremkészítés lehetőségein is. Ha minden lehet érem, valójában mi az érem?

Eltekintve attól, hogy a reprezentáció egyik eszközeként változatlanul megmarad hagyományos formájában, ugyanúgy eszközzé, közvetítő közeggé válik, mint bármely más műfaj. Lehet bármi, ami „rájátszik" arra, hogy érem. Ezt a tendenciát egyelőre *Bohus Zoltán* művein érezhetjük. Oldható kötései (Sopronban és a Nemzeti Galériában) szétszedhetők és visszacsavarozhatók.

NAGY ILDIKÓ

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-720

PEST MEGYEI HÍRLAP
1978 MÁR 11

Ferenczy Béni szobrászművész

1021

Csiki László:

Petőfi

Változatok Ferenczy Béni szobrára

I.

Álltam széken, szavaltam tojásért
— „kicsi vagyok én, majd megnövök én" —,
néha tán úgy álltam a földön, akár egy szál haj
a rémülettől egy kopasz úr fején.

Álltam iskolapadokban,
mögöttem megizzadt az osztály,
de lehet, épp mert mindig jól tudtam a leckét:
meztelen álltam doktorunk előtt,
amíg a szívem megkeresték...

Álltam ablakokkal szemben, néztem bennük — magamat,
hídon is, mely felúszott, mégis állt.
Álltam az őrület beomló partján,
és szinte hittem a halált.

Álltam egy apa előtt, akár a szabónál,
hogy rólam mértéket vegyen:
— Kicsi a zseb, túl bő a nadrág...
— Hogy segít ez a nemzeten?...

Álltam a lépcsőn, erkélyeken és ablakokban,
s a szájam soha be nem állt...
Lent a nép... S a fáklyáknak még akkor
csak a fénye, nem a füstje szállt.

Megálltam százszor, míg százan szétfutottak,
de hiába lökött utánuk akármi...
Mikor a lándzsán fölcsillan a halál,
tudom, így fogok akkor is megállni.

II.

Gyöngének szült, ki szült. Sovány,
tiszta voltam, mint lehántott fűzfaág,
mely a szélben eltöri magát —
a legutolsó lehettem volna tán.

Verset írtam lettem a legnagyobb bolond:
azt kellett tennem, mit nem tud senki más
A legutolsónak kellett volna lennem,
de a legelsőnek nincs szabadulás.

(Én költő vagyok! De ki is a költő?
Egy ember, ki talán a félelemtől bátor,
s mire észrevenné, hogy tilosba tévedt,
nem menekülhet el már a haláltól.)

Így kellett lenni: száműztem magamból
azt, ki méltatlan volt arra, hogy én legyek —
A hozzám méltatlan hozzátok legméltóbb vezér lett,
s mert vezér lett — hajtsatok fejet.

III.

Asszonyom inkább magába zárna,
de amúgy se futhatok semmi áron.
Jön, jön a végső, nagy végső szabadság,
biztosan, akár a halálom.

Mint összeharapdált nyelv, e kis nép
majd nélkülem ráng száz évig, mint ezer óta —
ránk zárja megsápadt, kegyes ajkait
némán a nagy-nagy Európa.

De az anyanyelv rám csukja kelyhét,
halálból, földből kiringat,
ki virágkoporsóban őrzi álmainkat.

P. s.

Tán ilyen voltam... De sokak hitét hittem,
s azzá kellett lennem, mivé ők akartak:
hős, magyar, a legkeményebb ember
— és kitaláltam egy forradalmat.

NŐNAP ELŐTT, UTÁN...:

Vége a pünkösdi királyságnak!

FIZETIK A NYERESÉGET

— Ma én is lelátogatok a munkahelyekre, most nincs kockázat, nem lesznek kényes kérdések!

TÖBB FÉNY A TANTERMEKBEN

— Fiam, már besötétedett, kapcsold fel a görögtüzet!

Zsoldos Sándor rajzai

Riadó a naprendszerben

Az elmúlt esztendőben ismét sok és fontos csillagászati felfedezés történt. E sablonos mondat ellenére kijelenthetjük, hogy az 1977-es évet az utókor sohasem fogja elfelejteni. *Rendkívüli felfedezés volt az Uranus gyűrűjének felismerése.* Most gyorsan végiglátogatunk a bolygórendszer kilenc állomásán.

Minden forog

Az elmúlt évek egyik fontos eredménye a bolygók tengelyforgására vonatkozó észlelési adatok összegezése. Az egyes bolygók rotációjának ideje a következő: Merkur: 58,646 nap. Érdekes, hogy évtizedekig 88 napnak mérték a forgási időt, pontosan ugyanannyinak, mint a keringési időt. Ha az év és a forgási idő tartama egyezik (egy év egyenlő 1 nap), akkor a bolygó kötötten kering, mindig ugyanazon oldalát fordítja a Nap felé. Az új adat szerint 2 Merkur-évben 3 nap van, mert kétszer 88 az ugyanannyi, mint háromszor 58,646.

Vénus: 243 nap. Különös világba jutottunk, a nap hosszabb, mint az esztendő. A Venuson a Nap nyugaton kel és egy év alatt nem képes lenyugodni. A Vénus-év, tehát a keringési idő ugyanis csak 225 nap. A két belső bolygó lassú forgásának feltehetően a Nap viszonylagos közelsége az oka.

A következő állomásokon nincs változás. *Föld:* 23 óra 56 perc, *Mars:* 24 óra 37 perc, *Jupiter:* 9 óra 51 perc, *Saturnus:* 10 óra 36 perc, *Uranus:* 10 óra 8 perc, *Neptunus:* 15 óra 8 perc, *Plutó:* 6 nap 9 óra 17 perc. Az *Uranus:* 10 óra 8 perces forgásideje igen bizonytalan. Több mérés szerint 22—24 óra lehet. A másik érdekesség a gyorsan rotáló óriások után a kilencediknek következő Plutó lassú forgása. A Plutó nem illik bele az óriásbolygók sorába!

A repülő krumpli

A naprendszer sok érdekessége közül is kiemelkedik külső szomszédunk a Mars, a negyedik bolygó. Rakétaszondák sok felvételt készítettek a 6828 kilométer átmérőjű, hűvös világról. A legnagyobb meglepetést — tavaly — nem a bolygó, hanem belső holdja, a Phobos, a *repülő krumli* okozta. A Phobos ugyanis nem gömb alakú. A fotók elemzése itt váratlan eredményt hozott. A fényképeken jól látszik egy furcsa és *friss* törés helye — a Phobos mintha egykor nagyobb lett volna! Ez a holdacska tehát egy része a régebbi teljesnek, a Phobos csak félhold. A természet elé tartott tükör sajnos még mindig homályos így aztán nincs *jó* válasz a gyenge kérdésre. Hová tűnt a másik fél hold? Mikor és miért tört el e holdacska? A Mars eddig is problémás bolygó volt most pedig újabb, egyelőre megoldhatatlan talány elé állította a tudományt.

A Jupitert most kihagyjuk és márisa Saturnus birodalmába érkezünk. *Csodálatos gyűrűje ma már nem egyszerű ékesség, hanem a csillagászat szimbóluma.* Itt újabb rejtélyt nem találtak, hanem végre megválaszoltak egy régóta nyitott kérdést. A múlt évben először kaptunk a hatalmas gyűrű tömegére (súlyára) vonatkozó számszerű adatot. Ám a Saturnusnak vetélytársa is akadt!

Lebegő gyűrű

Tavaly március 10-én több ország csillagászai egyidejűleg furcsa jelenséget fedeztek fel az Uranus birodalmában. Több mint valószínű, hogy a hetedik bolygónak is van valamiféle ékessége, gyűrűje, akár a Saturnusnak. Tekintve, hogy az elmúlt évben roppant érdekes adatot tudtunk meg a már régóta ismert Saturnus-gyűrűről, nem árt, ha a két témát összevonjuk.

A Saturnus gyűrűjét *Christian Huygens* (1629—1695) holland tudós 1655-ben látta meg először és csaknem fél évtizedig tartott, amíg a jelenséget értelmezni tudta. Egy *szabadon lebegő gyűrű* páratlan és elképzelhetetlen jelenség, hiszen *földi mását még laboratóriumban sem állít-*

Jobbágyfelszabadítás

Tünde (2750 Nagykőrös, Zrínyi utca 42.), Dobi Gyula (2750 Nagykőrös, Vági István lkt. 1. lépcső), Losonczy Béláné (2321 Szigetbecse, Jókai u. 4.), Gyimesi László (2700 Cegléd,

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

ZALAI HÍRLAP

1978 MÁR 1 2

Ferenczy Béni, szobrászművész

1021

Ferenczy Béni: PETŐFI

Juhász Gyula

Március idusára

Vannak napok, melyek nem szállnak el,
De az idők végéig megmaradnak,
Mint csillagok ragyognak boldogan,
S fényt szórnak minden születő tavasznak.
Valamikor szép tüzes napok voltak,
Most enyhe és derűs fénnyel ragyognak.
Ilyen nap volt az, melynek fordulója
Ibolyáit ma a szívünkbe szórja.

Ó, akkor, egykor, ifjú Jókai
És lángoló Petőfi szava zengett,
Kokárda lengett, zászló lobogott;
A költő kérdett és felelt a nemzet.
Ma nem tördel bilincset s börtönajtót
Lelkes tömeg, de munka dala harsog,
Szépség, igazság lassan megy előre,
Egy szebb, igazabb, boldogabb jövőbe.

De azért lelkünk búsan visszanéz
És emlékezve mámoros lesz tőled,
Tünt március nagy napja, szép tavasz,
Mely fölráztad a szunnyadó erőket,
Mely új tavaszok napját égre hoztad,
Mely új remények ibolyáját fontad.
Ó nagy nap, szép nap, légy örökre áldott,
Hozz mindig új fényt, új dalt, új virágot!

NYELVŐR

A szóhangulat rosszabbodása

A szavaknak nemcsak hangalakjuk és jelentésük van, hanem hangulatuk is. Ebben szerepe van a szavak hangtani felépítésének, a magán- és mássalhangzók arányának, a hangtorlódásnak, de a jelentésüknek is. Az *édesanya, szerelem, hűség, gyöngy* szavak kedvező hangulatúak, a *pusztaság, háború, halál* pedig kedvezőtlenek. A *szekér, ablak, történelem* közömbös hangulatú szavak. Erről bőven lehetne írni, de most arról az érdekes nyelvi jelenségről lesz szó, hogy hogyan változik meg a szavak hangulata. Ez a változás kétirányú lehet: a szóhangulat rosszabbodhat és javulhat.

Az első esetre nagyon sok példánk van. A *némber* régen közömbös hangultú, nő, asszony jelentésű szó volt. „A szegény, alacsony sorsú *némbernek* (ma: nőnek, asszonynak) az arcán csupa jóság volt kifejezve" — olvassuk *Jókainál*. Ugyanilyen sorsra jutott a *banya* szó is. Téves tagolással jött létre a régi *jóbanya* (jobb+anya, vagyis jobb anya) összetételből. Jelentése rosszindulatú öregasszony, boszorkány lett. Ugyanilyen elértéktelenedést figyelhetünk meg a rossz fát tett a tűzre. Így magyarázhatjuk a *hírhedt, hírhedett* szó pálfordulását is. A szó a hír főnévnek híressé lesz jelentésű *híreszik, hírhedik* származékának befejezett melléknévi igeneve. Eredeti jelentése ugyanaz volt, mint a *híres* szóé. 'Rossz hírű' jelentésének kialakulását a hasonló *-hedik* képzős igék rosszalló jelentésárnyalata (pl. *büzhödik, keshed, poshad*) is elősegíthette. *Vörösmarty* még így írt *Liszt Ferencről*: „*hírhedett* zenésze a világnak".

Néha a csoportnyelvekből a köz- és irodalmi nyelvekbe került a szavak hangulatának rosszabbodását is megfigyelhetjük. Ha ma azt mondjuk valakiről, hogy *összeszűri a levet* valakivel, éppen nem számít dicséretnek. Az „összeszűrés" a patika és a konyha nyelvéből került ki, kezdetben az eredeti közömbös jelentéssel. Ezért írhatta *Faludi Ferenc*: „*Szűrd* össze magadban galamb és kígyó természetét".

A szóhangulat javulásáról legközelebb lesz szó.

Kiss István

VLAGYIMIR SZVIRIDOV

Fél

Szergej Nyikolajevicsnak se hogy sem jött álom a szemere. Hogyan is alhatott volna, amikor mindenféle kinzó gondolat motoszkált a fejében! Szergej Nyikolajevics ide-oda forgolódott, az életről töprengett és szenvedett. Már régen nem töprengett ilyen erősen. Erre az éjféli töprengésre és izgalomra pedig tulajdon feleségének, Nyinának különös viselkedése adott okot. Egy évvel

Ferenczy Béni

Ferenczy Béni
Ady-plakettje

Ady portrék

Nógrád, 1944. nov. 22.

Ferenczy Béni
102 A. Szobrászművész

IRODALOM

Féja Géza:

Ady öröksége

„Jóslások Magyarországról”

1934-ben történt. Hatvany Lajos egy könyvet nyújtott át, *Ha hív az acélhegyű ördög* volt a címe, vidékies külsőt viselt, eléggé sok sajtóhiba volt benne. Nagyváradon jelent meg, és Ady Endre ottan írt újságcikkeiből adott hevenyészett gyűjteményt. A könyvet mégis kézről kézre adtuk, nem csupán azért, mert Ady írta, de a kötet egészen új, eddig alig ismert oldaláról mutatta meg a költőt. A fiatal újságírót hozta elénk, aki „diákéveit” éli, napról napra csaknem tele ír egy vidéki lapot, és minden írása bizonyság, hogy nagy pályára készül. Ugy írt, mintha valamelyik város vezető napilapját bízták volna reá. Mintha újjá akarna teremteni egy országot. Mintha a honi ügy egyértelmű volna a nagy egyetemes kérdésekkel. Versei még közepesek voltak, sőt olykor a közepes színvonal alatt vesztegeltek, de közírása már a legjobbak közé emelte. Mit bánta ő, hogy vidéki lapba ír. Megmutatta, hogy miként kell a teljes igazságot megírni, és önmagát adni maradéktalanul szüntelen égve, életerejét pazarolva. Hívta „az acélhegyű ördög”, és a vidéki szerkesztőség sivár szobájában nap mint nap ontotta az izgalmas publicisztikát, bizonyságot tett, hogy a közírás is alkalom lehet remekek írására.

Az újságírás akkoriban fölötte jó „iskola” volt. Olyan írók kezdték újságoknál a pályájukat, mint Iványi Ödön, Gárdonyi, Krúdy, Móricz, Ady, Bródy, legtöbbje hosszabb időt töltött vidéki lapnál, mint Mikszáth, de akadt, aki a fővárosi sajtó mellett már beérkezetten is hű maradt vidéki lapjához, mint Tömörkény többek között. De végül is miért gyakorolt jótékony hatást az elinduló íróra az újságírás napi „robotja”? Mert ez a robot többek között szabadságot és látókörének tágulását jelentette. Mindenről írnia kellett, ezáltal egyre tágult érdeklődése, és a „kis” vidéki lapban olykor szabadabban nyilatkozhatott meg, mint a különféle pártok és érdekcsoportok szolgálatában álló tekintélyes fővárosi újságokban. Adynak sikerült Nagyváradon megtalálnia Fehér Dezső lapjában (Nagyváradi Napló) azt a helyét, ahol gátlások nélkül írhatott, „szabad ömlés” volt a jussa, s ezáltal a nagy költő megérlelődhetett benne. Sommásan: szabad pályát kapott, ez pedig nem csupán rangot, de elkötelezettséget is jelentett. Az elkötelezettség pedig több arcú volt, nem csupán világnézeti, s politikai, de színvonalbeli és esztétikai kötelességteljesítés is. Ady és a méltó sajtóorgánumokhoz került írók a szabad véleményalkotás fejében újságcikkeiket „teljes erőből” írták. A folytonos munka nem csupán megerőltetés volt, de teremtő láz is, és legjobb képességeiket vonzotta fel.

Ady publicisztikái, miként egymás után megjelenő kötetei igazolják, irodalmi művek, mivel igénnyel írta őket, életművének szerves részét alkotják. Költészetét is akkor értjük meg igazán, ha újságcikkeit magunkba fogadjuk. Ady a bizonyság, hogy miben rejlett az újságírás másik jótékony hatása az irodalomra. Nem engedte az írót elefántcsonttoronyba húzódni, „elvonulni”, „kivonulni”, merőben egyéni világba húzódni, „elidegenedni”. Az újságírás a napi életbe, a hol forró, hol hátborzongató valóságba kényszerítette az írót. Megismertette a tényleges társadalommal, az igazi problémákkal, állásfoglalásra kényszerítette, közösségi emberré avatta. Ez a folyamat pedig a századforduló idején Ady Endre újságcikkeiben ment végbe leglángolóbban. Néha valójában attól kellett tartani, hogy lángot vet a papír. A közösségi hevület Adyban forradalmivá növekedett, ezért írta, írhatta joggal nemsokára nagy közéleti verseiben, hogy az ország megérett és felkészült a forradalomra. Menet közben, munka közben, az élet sűrűjében mérte meg a nép és az ország „hőmérsékletét”.

Hatvany Lajos 1934-ben nem csupán Ady újságcikkeinek Nagyváradon megjelent gyűjteményét adta át, de biztatott, hogy szerkesszek bővebb és Ady forradalmiságát a maga teljességében megmutató gyűjteményt. Meg is csináltam „Jóslások Magyarországról” címen. Előbb azonban lázas hónapok következtek, nap mint nap vastag, régi újságkötegeket, folyóiratok évfolyamait tettek elémbe a könyvtárban: a Nagyváradi Naplót, a Budapesti Naplót, a Pesti Naplót, majd

Ferenczy Béni plakettje

a Huszadik Század, a Figyelő, a Nyugat és a Világ került sorra. Gyűjtöttem, még jobban lelkesedtem Adyért, és sokat, igen sokat tanultam tőle. Végre le kell számolnunk azzal a gonosz szándékú és még mindig felbukkanó suttogással, hogy Ady alig olvasott és műveltsége hiányosnak tekinthető. Nagyon sokat olvasott, a kor minden jelentős szellemi és közéleti mozzanatáról tudomást vett, az élet előtt teljesen megnyitotta a lelkét, mindent befogadott, mérlegre tett, s eldobta, vagy magáévá szenvedte érdeme szerint. Nem csupán újságot olvasott, de Bergsont is. Irodalmi kritikái ma is helytállók. Ő írta legkülönb Petőfi-tanulmányunkat (Petőfi nem alkuszik). Ő „fedezte fel”, mivel elsőnek méltatta érdemük szerint: Móricz Zsigmondot, Krúdy Gyulát és Tersánszky J. Jenőt. Betegen utazott Szegedre, hogy hitet tegyen Tömörkény István mellett. Sohasem tévedett, az irodalomban és a szellemi életben éppen úgy mindig a lényegre talált, akár a közéletben, a politikában.

Harmadik nagy, egész életre szóló tanítást is adtak Ady újságcikkei. Az atomizálódó, mindig széteső, nagy történelmi mozdulatokra képtelen társadalmat, különösen az írókat arra intette, hogy mindig az Egészet nézzék, Egészben gondolkozzanak. Tudta, hogy mi történik falun, egy nagy novellának beillő cikke milyen félelmetesen világítja meg a kivándorlás igazi okait. Midőn Pusztaszeren az urak ünnepet tartottak, meg merészelte írni, hogy ezt üzente nékik Tápéról a paraszti „kupaktanács”: „Nem megyünk Pusztaszerre, az urak ünnepére, nem megyünk. Ha Árpád apánk tudta volna, sohase hozott volna ide bennünket. Ünnepeljenek a Pallaviciniek, a Wenckheimek, a Rákosi Jenők és a Güntherek.” Ady nyitott szemmel járta Európát, észrevette, hogy a bajor paraszthaz palota a magyar nádtetős falusi házakhoz képest. Hallatlan érzékenysége mindent felfogott, ami itthon és a nagyvilágban történt. Szatmár megyében Milotán istennyila ütött a kálvinista templomba, s a magyarok egy fillért sem akartak adni újjáépítésére, mert „miért gyújtotta fel az isten a saját házát?” De ugyanolyan szívügye volt Adynak a városi proletariátus sorsa. Midőn jött a hír, hogy hat nagyvárosunkban sztrájkol a munkásság, elment a varróleányok sztrájktanyájára, ahol asszonyok is voltak: „besett mellű, négyöt gyermekes asszonyok”. És nem csupán nyomorriportokat írt, hallgassuk csak: „Tegnap este, amikor Burián meghallgatására világították ki az Operát, egy csendes utcában nagy csődület támadt. Egy sarokházban, valami iskola internátusában zongorázott egy diák. Szépen, komolyan játszott a fiú... s hallgatta vagy háromszáz ember, talán négyszáz is. Diákok, elszabadult munkások, masamódlányok, kereskedelmi alkalmazottak, s más effélék”. Azután fölvetette, hogy kiké legyen Budapest, és a válasszal sem késett: „Csak azoké, akik lent vannak, s akik igézett népe a kultúrának”.

Adynak a közírónak a feltámasztása robbanóerővel hatott 1936-ban. Kenyeremtől akartak megfosztani, s azzal vádoltak, hogy Ady publicisztikájának „exhumálásával” a forradalmat kívánom feltámasztani. Vádjuk igaz volt, de hiába kísérleteztek ellenszerekkel, visszahatással, erőszakkal és hamis tanúsággal. A történelem Adyt igazolta.

Konsztantyin Pausztovszkij:

SZOLNOKMEGYEI NÉPÚJSÁG
0 7 NOV 1977
SAJTÓFIGYELŐ
1977

országok személyautó-gyártásában

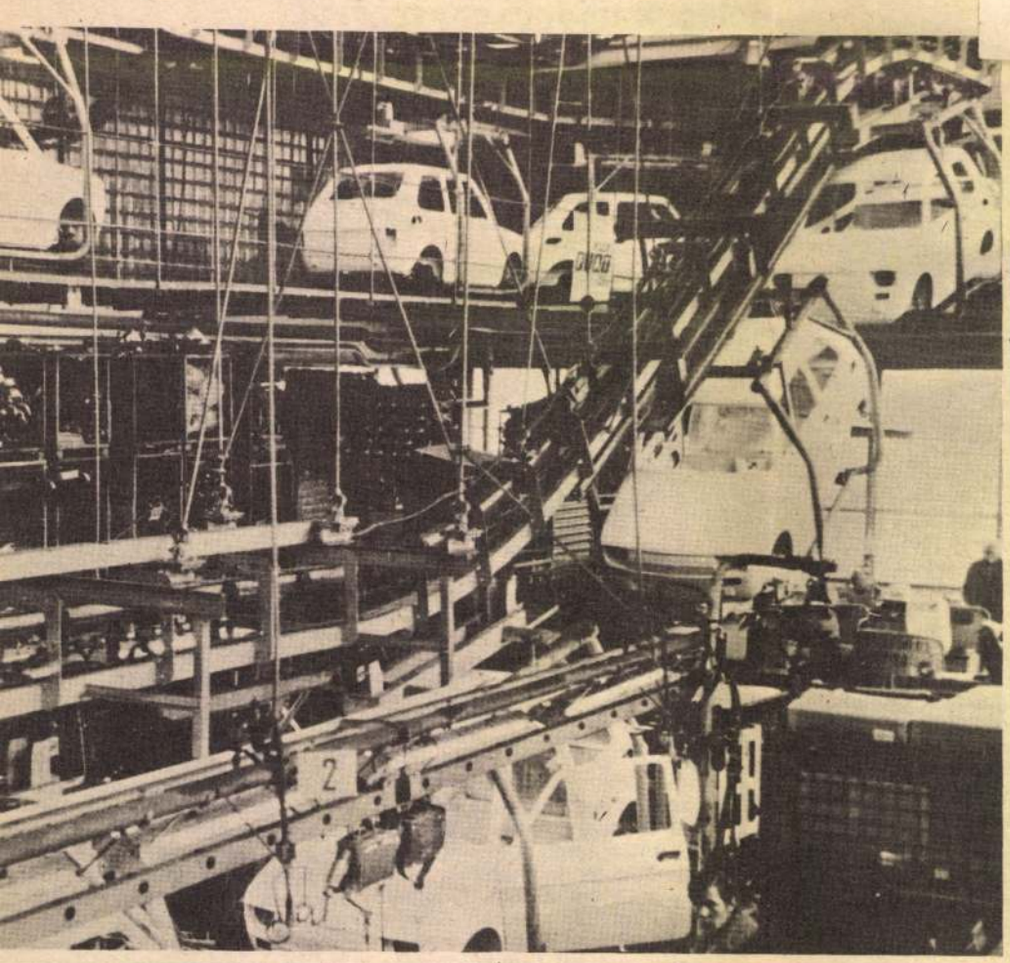

Hazánk ipara is részt vesz a kis Polski Fiat gyártásában

tékű kooperációval maga is vállaljon részt abban.

Vajon képes lett volna-e a hazai ipar személygépkocsik gyártására? Minden bizonnyal igen, hiszen autóbuszainkkal és teherautóinkkal sem vallunk szégyent a világban. Az már más kérdés, hogy semmiképpen sem tudtuk volna elérni a gazdaságos széria-nagyságot.

A KGST-országok személyautó-gyártásában való részvételünk gerince a szovjet—magyar és a lengyel—magyar együttműködés. A Lada gépkocsik kooperációs gyártásában gyújtáselosztó, komplett ablaktörlő berendezés, a teljes műszerfal, különféle zárak, autórádió, izzólámpák, guminyomásmérő, kürt, stb., összesen mintegy 18-féle részegység és tartozék előállításával 1970 óta veszünk részt. A magyar vállalatok — Bakony Művek, Mechanikai Mérőműszerek Gyára, Videoton, Egyesült Izzó, Elzett Művek, stb. — jól felkészültek a kooperációra, és pontosan eleget tesznek vállalt kötelezettségeiknek. Szállításaink értékét kész gépkocsikkal egyenlíti ki a Szovjetunió (az idén például 31 ezer Ladát kapunk.)

A hagyományos lengyel—magyar barátság az autóipari együttműködésben is megnyilvánul. Majdnem másfél évtizede szállítunk egymásnak tehergépkocsialkatrészeket, de újabban a Polski Fiat 126 p típus gyártásában is részt vállaltunk. Három gyárunk — a Ganz-MÁVAG, a Csepel Autógyár és a Bakony Művek — szállít komplett dugattyúkat, feszültségszabályozókat, gyújtáselosztókat, ablaktörlőket, sebességmérőket és kürtöket a kis gépkocsikhoz. Ellenszolgáltatásképpen importálunk a lengyel autóipar e legújabb termékéből (az idén 5000 darabot).

R. I.

HORIZONT

Gyorsított fejlesztés

A tizedik ötéves terv egyik legfontosabb feladata a tudományos műszaki haladást döntő mértékben meghatározó ágazatok gyorsított fejlesztése. A leggyorsabban fejlődő vállalok egyike a leningrádi Szvetlana Termelői Egyesülés.

A Szvetlana márkával ellátott elektrovákuumos műszerek, integrált áramkörök, miniatűr elektronikus számítógépek és közszükségleti cikkek egyre nagyobb keresletnek örvendenek. A népszerűség oka a termékek jó minősége, megbízhatósága, műszaki mutatói és tartóssága.

Az egyesülés üzemrészlegeiben évente 6—700 új, korszerű technológiai berendezést helyeznek üzembe. Rekonstrukcióval biztosították számos munkaművelet automatizálását, s a gyártott termékek minőségének javítását. A termelés volumene évente 10—12 százalékkal növekszik.

A jelenlegi ötéves tervben a cég olyan új műszerek tömeges gyártását kezdi meg, amelyek a népgazdaság több fontos ágazatában nagymértékben hozzájárulnak a termelés hatékonyságának növeléséhez.

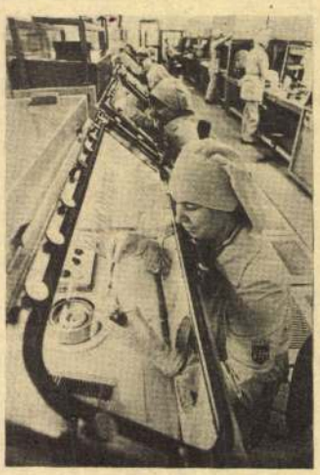

A Szvetlana Termelői Egyesülés szerelőrészlege

...szi kikötőt

Korszerű textilipar

Ferenczy Béni

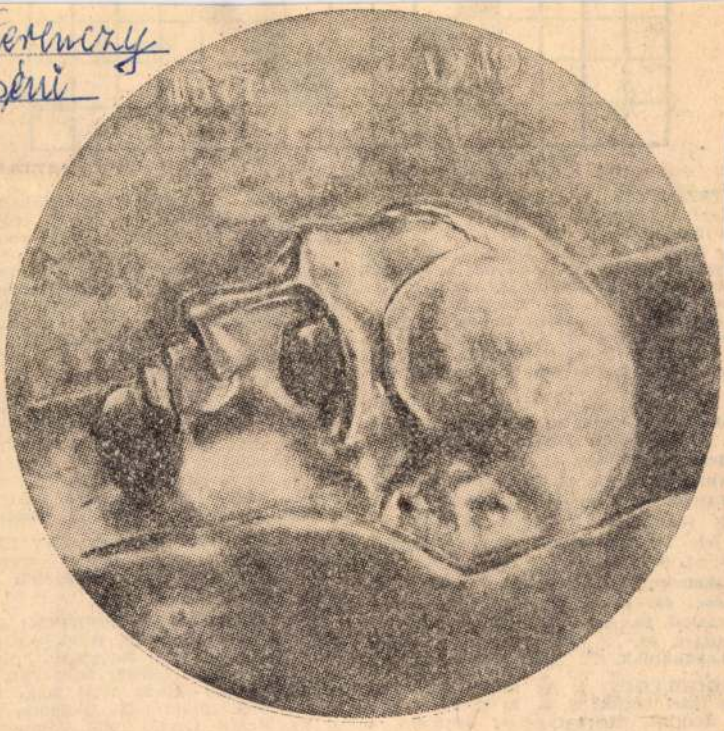

Ferenczy Béni plakettje

Pest Megyei Hírlap, 1977, mei 20.

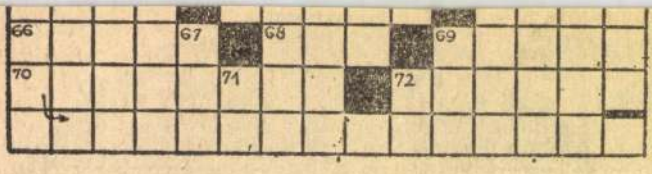

ZSZINTES: 1. Mozgatható, idegen iszerű szóval. 2. Az idézet első része t betűk: Ü, A, T, F). 14. Tündérki-, Titánia férje. 15. Lear király egyik yának neve. 16. A soron következő. irány. 18. Férfinév. 19. Indo-európai vű ókori nép. 20. Magyar szobrász-ész (Ede, 1872—1948). 22. Az USA űr-zási hivatala. 23. Az üzemben ponto-feljegyzik minden nap. 25. Fordított lő. 27. A Dél-afrikai Köztársaság jel-gépkocsikon. 29. A cirkónium vegy-30. Óriási méretű sivatag Ázsiában. Hindegyik vezet valahova. 33. Papírra 35. A gomb közepe! 37. Élősködő. Becézett Vilmos. 41. Feni. 43. Adódik. Vincs rajta jel. 46. Személyes névmás. Fairtó. 49. Rangjelző szócska. 50. Az k szülő. 52. Nitrogén és hidrogén jele. 54. Az ozmium vegyjele. 56. Kö-5. 57. Szervál. 60. Az Európai Szabad-skedelmi Társulás angol nyelvű rö-ése. 64. Ránc. 66. Magyar táncmű-család. 68. Az olasz rádió és televízió ítése. 69. ...-ámmal — kedvetlenül. Lepakolnak. 72. Nem jön belőle víz.

GGŐLEGES: 1. Az idézet harmadik e (zárt betűk: S, K, E, Z, A). 2. Ne-ital. 3. Megharagszik, argóban. 4. k-amerikai indián törzs. 5... Ange-6. Mint a vízszintes 52. számú sor. 7. nó híres dalszínháza. 8. Bútorba erő-vízszintes lap. 9. Az argon vegyjele. ad betűi keverve. 11. Alul. 12. Álom-ba ringat. 13. Sziget Indonéziában, Szu mátrától nyugatra. 17. Svájc fővárosa 20. Állóvíz. 21. Présel. 24. ... Urbe. — városért. 26. Durva posztóféle. 28. Shakes peare-hős A vihar című drámából. 3 Gyom. 31. Kis folyó, Romániában ered a Tiszába torkollik. 32. Úton levő. 3 Nem mozog. 36. Az idézet második rész (zárt betű: N). 37. Nemzetközi íróklub 38. Kis betűi keverve. 40. Brit televízió társaság. 42. Bibliai női név. 45. Vég angolul. 47. Fehérnemű. 51. ...-Illés Ala dár. festőművész. 53. Tört rész. 55. Kez dődik a verseny. 57. Formájú. 58. Görö légiforgalmi társaság. 69. Iram. 61. Sza bad, németül. 62. Statisztika készül belő le. 63. Maros-parti város. 65. Kedves, an golul (DEAR). 67. A rakás közepe! 6 Ilonka. 71. NN. 72. Közelre mutató szó

A NOVEMBER 6-I REJTVÉNY HELYE MEGFEJTÉSE: Hogy erőnk a párt és a nép megbonthatatlan egységéből fakad Megrengette.

KÖNYVJUTALMAT NYERTEK: Sinoro Buda (2000 Szentendre, Bükkös-part 74.) Czirják József (2750 Nagykőrös, Béke u 23.), Ifj. Hercegh Oszkár (2600 Vác, Leni u. 81.), Hajdú János (2191 Bag, Puskin u. 4.), Rácz József (2040 Budaörs, Tavasz u. 3.), Szabó László (2635 Vámosmikola Dózsa u. 14.), Fazekas József (1015 Budapest, Donáti u. 53.), Seri András (2750 Nagykőrös, Szivárvány u. 6.), Szalók Sándorné (2600 Vác, Bauer Mihály u. 6.) Szabó Ottó (2100 Gödöllő, József A. u. 12.).

Ferenczy Béni, szobrász

Ferenczy ... Műmellékleti 1.

XX./11

Jelenkor, ...

Ferenczy Béni

Ferenczy Bén i

Fo

1885–1892.
ENDRE
7–1919)
EGYÜTTELÖ NÉPEK
AK BATOR ÉNEKESE
1892 KÖZÖTT.

1977 szept. 18. Pelöfi 15.33 Áné.
Láttak, hallottak.

Ferenczy Béni szobrászmüvész

-- Szeptember 11-én nyitotta meg Sopron tanácselnöke a hétszáz éves város jubileumi eseményeinek keretében az első országos érem-biennálét.
A patinás város az erre az alkalomra korhüen felujitva átadott ugynevezett Lábasház, méltó keret az ezentul két évente megrendezett érem-biennálé számára.
A viszonylag kisméretü fehér falu termek, a puritán belső tér, a néhány felnagyitott érem-fotó, a mértéktartó, önmagát háttérbe szoritó rendezés, érvényre juttatja az anyag változatosságát.
Képviselteti magát minden nemzedék és minden irányzat. Sokféleség az anyag és tematika megválasztásában és megközelitésében.
Részint klasszikus akadémikus, részint pedig végsőkig leegyszerüsitett formákban a csillogó, könnyü anyag bravuros kezelése kerül előtérbe.
Van néhány vitára ingerlő tendencia is. De végül is az az egészséges ha a müfajokkal kapcsolatos vitákat nem steril elvek összecsapása, hanem egymással szemben álló müvek döntik el. Ami jól érzékelhető, izlésbeli elfogultság, konzervativizmus nem befolyásolta a zsürit. S nyitányaként egy rendszeressé váló országos kiállitásnak szóhoz jutott az etikus, szatirikus, anekdotikus hang is. Mindaz, ami elfogadott kifejező eszköze az érem-müvészetnek, s mindaz ami ujszerü, kisérlet, tehát nem szokványos.
Az első országos érem-biennálén 60 müvész 210 érme reprezentálta mindazt, ami éremben akar testet ölteni. Külön teremben láthatók Ferenczy Béni érmei. Harminckilenc bronz, köztük jónéhány ritkán látott remek.

A megnyitón dijakat osztottak. A megye, a város, a SZOT, a KISZ és a Képcsarnok dijait Borsos Miklós, Kiss Nagy András, Czinder Antal, Csiki Tibor, Lugossy Márta és Asszonyi Tamás nyerte el.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Ferenczy Beni szobrászművész

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP

1977 OKT 16

102

Ma, vasárnap nyílik a székesfehérvári Csók István Képtárban a századunk magyar művészetét bemutató kiállítássorozat keretében a „Magyar művészet 1945—49" című kiállítás. A tárlat egyik bemutatott darabja a székesfehérvári Lakatos utca hangulatos kiöblösödésében felállított szobor, Ferenczy Béni: Golyózó fiúk című alkotása

Fotó: Kabáczy Szilárd

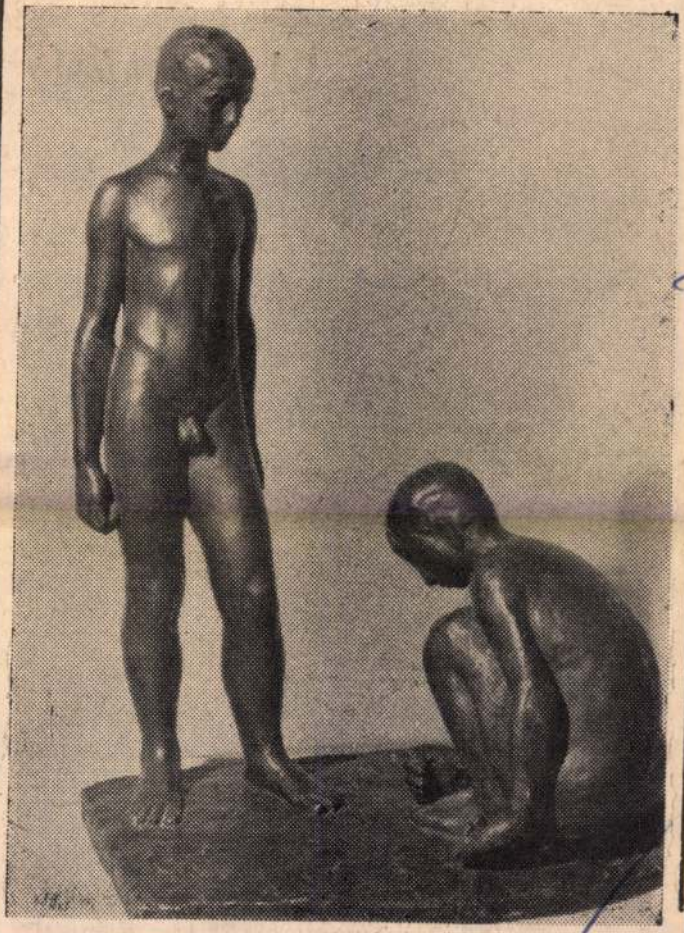

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1977 AUG 28

NÉPSZAVA

Ferenczy Béni szobrászművész

1021

Új magyar éremművészet

Az idei nyár és ősz múzeumi berkekben az éremművészet seregszemléjének előkészületében telik el: ez évben ugyanis mi kaptuk meg a FIDEM, a nemzetközi éremegyesület kétévenként rendezett kiállításának rendezési jogát. Ugyanakkor a szentendrei Ferenczy Károly Múzeum a nagyszerű művészcsalád örökét ápolva, háromévenként rendez Ferenczy-bemutatókat — jelenleg az elsőt, a kiváló szobrász, Béni halálának 10. évfordulójára. Ennek tiszteletére készült — mintegy a nagy őszi bemutatók előhírnökeként — az éremantológiának nevezett áttekintés 30 év magyar éremművészetéről, benne megfelelő hangsúlyt adva Ferenczy Béni ilyen irányú munkásságának. (A Múzeum állandó anyagában pedig a család összes tagját bemutató válogatás látható.)

Kiss Sándor: Hemingway-érem

Az anyag változatosságából kitűnik, hogy ez a műfaj igen kedvelt szobrászaink körében. A méret kicsiny volta, viszonylag könnyű és olcsóbb előállítása, mint akár a nemes anyagban készült kisplasztikáké is, lehetővé teszi, hogy számos ötletet, térformálási módot ugyancsak nemes anyagban, a sokféleképpen megjeleníthető bronzban lásson megvalósulni a művész. Nem utolsósorban pedig konkrét feladatoknak, „társadalmi igénynek" is eleget tud tenni általa, hiszen a kis művek jó része alkalmi megrendelésre született.

Soha nem volt ugyan szabályokba foglalva ez ábrázolási formának valaminő sémája, lehetett lapos vagy magas domborművel mintázott, vésett, akár rajzos, sőt, bizonyos fokig „festői" megoldású is, mégis változása éppúgy törvényszerűen alá volt vetve a művészet egyéb területein végbement változásoknak, miként a „nagy" szobrászat is, s ez az alakulás annál is érdekesebben mutatkozik meg, mivel a rendezés az évjárat szerinti elvet követi.

Az 1947-től kb. az 50-es évek közepéig datált művek még túlnyomóan a korábbi nemzedékek ma már „klasszikusnak" mondott, mértéktartó, precíz, karakterhű ábrázolását követi — bár ezen belül számos olyan egyéni megnyilvánulásnak van lehetősége, mint *Ferenczy Béni* aprólékos gonddal mintázott Bem-érme, egy egész lovascsatát megörökítő, képi felfogásban, *Borsos Miklós* Csók Istvánt vagy Rembrandt képmását nyújtó, lágyan és gazdagon formált remeke, *Madarassy Walter* elmélyült és korrekt karakterábrázolásai, *Kiss Kovács Gyula* groteszk hatású „Nyár" érme, vagy *Duray Tibor* vaskos-dinamikusan formált nőfigurái, melyek már majdnem kerekplasztikák.

Ezután már jelentkezik az „ifjabb" generáció, a mai „derékhad", s velük az új kifejezési formák keresése. A szigorú kontúrok oldódni kezdenek (*Vigh Tamás:* Rabelais), a konkrét illusztráció helyét gyakran festői, ill. közvetlen természeti alakzatok foglalják el (pl. *Borsos* Odysseiája, ahol a végtelen tenger vonzását kisebb-nagyobb bronzkavicsok és falevéllenyomatok, meg egy vitorlaszárny idézi.) *Kiss Sándor Steinbeckje* egzaltáltságában szétveti a szobrászi formákat: *Ligeti Erika* szinte „negatívban" komponálja „A völgy lakóját"-t.

1959—60-ban *Borsos* festőikubisztikus hatásokra épít, *Csontos László* a pozitív-negatív formák egyenrangú „használati értékét" kezdeményezi; *Kiss Nagy András* „A Dunánál" c. éremillusztrációja az alapsíkot mozgatja meg, homorú — „odahívó" — térré formálva, melyben magányosan ül az erős plaszticitással formált kis figura. Dózsa-variációi, majd „Metamorfózis"-ai pedig néhol amorf képletekké, tektonikai mozgásukban élő, plasztikus motívumokká egyszerűsödnek-sűrűsödnek.

Majd megjelennek a még fiatalabbak. *Czinder Antal, Bányai József*, akik ugyancsak feszegetik a sík és a plasztikus formálás kötöttségeit (ajtóablakok nyílnak, zegzugos vonalháló alkotja egy fa egész érmet uraló motívumát). *Asszonyi Tamás* Csendéletei a közel valóságos térérzetet, *Csikszentmihályi Róbert* Erdője a gótikus oszloprendek ritmusát fogalmazza meg. Feltűnnek *Ligeti Erika* humorral telített, kötetlenül előadott, gyermeki fantáziától ihletett éremötletei; *Szőllősi Enikő* „Háború" c. töredékekből komponált kisbronzai, *Szentirmai Zoltán* áttört-roncsolt alakulatai. Azután a síkról csaknem leváló plaszticitás (*Czinder:* Középkori álmok, *Asszonyi:* Picasso).

A felület optikai hatásának erőteljes beszámítása sem marad el: nemcsak a polírozott és érdesen hagyott felületekkel elérhető játék — hiszen ez régi hagyomány — hanem a különleges, színt játszó bevonat, vagy a különböző fémek kombinációja — mely néha erőteljes szecessziós hatásra utal. De a nagyszobrászat felfedezései is visszahatnak a kicsire, pl. *Schaár Erzsébet* térformálási módszere, a „kint" és „bent" egyenértékűsége. A domborművek tehát egyre erőteljesebben térbe kívánkoznak (*Kiss Kovács: Korpusz, Czinder: Perdita*). Nagy szerepet kapnak a sorozatok is, a variációs lehetőségek egy témára (*Kiss Nagy András:* Poljuska, Exodus, stb.).

Az érem és plakett konkrét felhasználási igényei a legutóbbi időkben is tárnak még fel kiaknázatlan lehetőségeket a komolyság-közvetlenség, ünnepélyesség és humor új meg új értelmezésében, mint azt *Asszonyi Tamás* díjai, *Csikszentmihályi Róbert* emlékérmei, de mások is tanúsítják. A lágy festőiségtől a bábjátékornamentikáig, a megnyíló belső terekig, s a rétegezés adta lehetőségekig napról napra növekszik a szobrászi gondolkodás mai skálája. Az érem és plakett kezdeményezési előjoga olyan jelentőségűvé vált napjainkban, amilyen figyelemben korábban talán sohasem részesült.

Bár az utolsó két év termése hiányzik az antológiából, úgy érezhetjük, méltó súllyal, s jól válogatott keresztmetszettel lép elénk e műfaj e szépen rendezett szentendrei kiállításon.

Horváth Teréz

Begyógyítani a háborús sebeket, emelni a dolgozók életszínvonalát

Beszélgetés Tran An Liennel, a Hanoi Városi Szakszervezeti Tanács elnökével

A Szakszervezetek Budapesti anácsának vendégeként a köelmúltban járt Magyarországon *a hanoi szakszervezetek üldöttsége.* Elutazásuk előtt küldöttség vezetője *Tran An ien*, a Hanoi Városi Szakzervezeti Tanács elnöke interút adott lapunk számára.

KÉRDÉS: — Milyen eredményeket értek el a helyreállítási munkában, s milyen új feladatokat jelent, hogy Hanoi immár a szabad, független és egységes Vietnam fővárosa?

TRAN AN LIEN: — A Vietami Kommunista Párt történelmi jelentőségű IV. kongresszusa nem csupán népünk osszú harcának mérlegét vonta meg, de hosszú távra megatározta forradalmunk új szaaszát, *a szocializmus építésének programját. E program alapján építjük fel azt a békés, szocialista Vietnamot, amelyért népünk annyi áldozatot hozott.* Mindannyian e nagyszerű övő megvalósításán dolgounk. Mi hanoiak, együtt egész Vietnammal. Ismertek 1980-ig zóló ötéves tervünk főbb céljai. Ezek teljesítéséhez nagyon ok akadályt kell leküzdenünk. Be kell gyógyítani a harminchéves háború ütötte sebeket, meg kell valósítani a szocialista iparosítás programját — ehhez meg kell változtatnunk a kistermelést —, fel kell építeni és tovább kell építeni üzemeinket, le kell küzdenünk a szegénységet. Hanoit modern fővárossá kell fejleszteni.

— Szavakkal nehéz kifejezni, hogy ebben a nehéz, de naponta új eredményeket hozó munkában milyen nagy örömmel, lelkesedéssel vesznek részt a vietnami főváros dolgozói. Az egész munkát három mozgalom fogja át. Az első *a „munka és takarékosság"*, amelynek lényege, hogy terveink megvalósításának legfőbb tartaléka a fegyelmezett munka, s az anyagokkal, eszközökkel való takarékosság. A második mozgalom *Hanoi újjáépítésének társadalmi mozgalma*, amelyben a főváros dolgozóin kívül Vietnam minden részéből vannak segítőink, s a harmadik mozgalom *a családok kulturált életének a megvalósítása.*

— Vietnamban kevés volt a jó lakás, és amit építettünk, annak többsége is elpusztult. *Most öt év alatt 850 ezer—1 millió négyzetméter lakóterületet akarunk felépíteni*, többségében emeletes, házgyári házakkal. *Gyermekintézményeket 100 000 négyzetméteren építünk.*

KÉRDÉS: — A hanoi szakszervezetek hogyan vesznek részt az újjáépítés munkájában, az életkörülmények javításában?

TRAN AN LIEN: — A Hanoi Szakszervezeti Tanács évekre szóló komplex feladata dolgozóink mozgósítása terveink mielőbbi valóra váltására. Egy példát említek. A háború évei alatt a lényeg az volt, hogy minden üzem, minden termelőegység *minél többet adjon a frontnak.* Most a minőség az egyik legfőbb követelmény, de ehhez nagyon sok dolgozónak változtatni kell termelési felfogásán. S e változás szükségességéről meggyőzni őt például, *szakszervezeti feladat.* Említettem már a három mozgalmat. Ezek szervezésében is jelentős részt vállalnak a vietnami — így a hanoi — szakszervezetek. Az egységes Vietnam a szocializmust építi. *Ez szocialista gondolkodású, minden területen közösségi gondolkozású embereket kíván. Szakszervezeti nevelési feladat erősíteni, fejleszteni a közösségi érzést, s arra nevelni a dolgozókat, hogy a fegyelmezett, pontos, minőségi munka mindenki önként vállalt kötelessége, belső parancsa, a közösség iránti felelősége legyen.* Azt akarjuk elérni, hogy minden termék, ami Hanoiból kikerül, ugyanazt mondja el munkásainkról: *pontosan, fegyelmezetten dolgoznak.*

— Most folyik a kollektív szerződések megkötése üzemeinkben. Ennek előkészítésében, kidolgozásában és lebonyolításában természetesen nagyon sokat dolgoztak szakszervezeteink, üzemi bizottságaink, hiszen nálunk a kollektív szerződéseknek még nincs hagyományuk.

KÉRDÉS: — Kérem, beszéljen budapesti tapasztalatairól!

TRAN AN LIEN: — Igyekeztünk jól kihasználni a Budapesten töltött időt, hogy minél több személyes benyomást szerezzünk a magyar főváros dolgozóinak életéről, a szakszervezeti munka módszereiről. Ehhez a legteljesebb segítséget kaptuk meg a Szakszervezetek Budapesti Tanácsától. Mindenütt, mindvégig barátok, elvtársak, testvérek között voltunk. Engedje meg, hogy megemlítsem, négy évvel ezelőtt már jártam Magyarországon, gyógykezelésen, akkor még mint a dél-vietnami felszabadítási front katonája. Jó érzés látni, mennyit nőtt, fejlődött, szépült a város, gazdagodott az élet négy év alatt. A legőszintébben mondom, hogy *számunkra mindezt látni igazi öröm, hiszen az önök sikerei egyben a mi munkánk jövőbeli eredményeit mutatják meg, s ez munkánkhoz nagy erőt adó forrás.*

— *Köszönöm a beszélgetést.*

D. L.

Anglia

Barna pestis

Csengettyűszó jelezte régen Angliában a dögvészt. A középkori London mocsarakkal szegélyezett külső kerületeiben — amely felett nappal is sötét gőzök lebegnek, karján horogkereszttel. A nagyobb angol városokban működnek az alszervezetek; a csoportvezetők ugyanúgy öltöznek, mint *Tindall.* Az összejöveteleken átok- és szidalomözönt zúdítanak a fekete bevándorlókra, és amikor ezt tevésnek tartják, az utcára vonulnak. Mint a közelmúltban, Londonban, ahol *faji összecsapást* provokáltak. Örügyül egy szélsőbaloldali csoport szolgált — ez utóbbi ugyanis elítéli a „fajvédők" rendezvényeit. *Négyezer rendőrt vezényeltek a főváros Lewisham kerületébe, hogy megfékezzék a zavargásokat.* A városrész többségükben bevándorlókból álló lakossága pánikszerűen menekült London nyugodtabb részeibe. Új-

londoni rendőrség vezetője és a kormány között. A rendőrfőnök szerint „a hatóságok függetlenek a politikától", a kormány viszont értésre adta, hogy „megértéssel venné", ha a rendőrség „bizonyos felvonulásokat" betiltana. A huzavona, a felelősség áthárítása viszont az újnácik malmára hajtja a vizet, mert ez ideig még semmiféle komoly megtorlástól nem kellett tartaniuk. Pedig a Nemzeti Front újabb akciókra készül.

A tönkrement kiskereskedők „támogatásának" és a „nagy üzletek" elítélésének jelszavaival, valamint a Dél-Afrika és Rhodesia fajüldöző rezsimjeivel való szimpátia jegyében *szeptember—október hónapokra tüntetéseket, felvo-*

Ferenczy Béni

VIGILIA

1021

1975
augusztus

FERENCZY BÉNI MUNKÁJA
(Vattay Elemér reprodukciója)

8

Vigilia

1975 AUG 20

VIGILIA
Budapest

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRKÖZLŐ
BUDAPEST, IX., Üllői út 81.
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

GYÜRKI LÁSZLÓ — A szentírástudomány
az „egyszerű" hivő
KOSZTOLÁNYI ISTVÁN — Jézus saját szavaina
SURÁNYI DEZSŐ — Természeti jelensége
TÓTFALUSY ISTVÁN — Szentírástudományun
GOJÁK JÁNOS — A dialógus teológiá
gyakorlati vonatkozá
KŐHEGYI GYULA — Régi templomkapu
TÓTH JUDIT — Dicséretek (vers)
HEGYI BÉLA — Egy szecessziós drámánkról (Remsey György: A boldogok szigete) — — — — — — 536
RÁBA GYÖRGY — Regény, Kétszólamú ének, Az én kalandja, Visszfény, Láthatatlan (versek) — — — — — — 542
SZARKA GÉZA — Tornádó (elbeszélés) — — — — — — — — 543
SINKA ISTVÁN — Bűnre vágyó angyal (vers) — — — — — — — 546
IZES MIHÁLY — Ezt láttam, A tél fegyelme, Mindenkori forradalom, Ők az erősek (versek) — — — — — 550
MEZEI MÁRIA — Bujdosó lány (5. rész) — — — — — — — — 551

DOKUMENTUM
Babits Mihály, Supka Géza, Szabó Lőrinc, Kassák Lajos és Németh László levele Raffaelli Rafaela irgalmas nővérhez — — — — — — — — — 547

NAPLÓ

Dankó László: Szentév és ökumenizmus — 561; *Síki Géza:* Párbeszéd a hitről — 563; *D. I.:* Fiatal képzőművészek — 565; *Nádas Péter:* a Kaposvári „Ördögök" — 567; *Hegyi Béla:* Illés Endre Tamási Áron színjátékairól — 572; *R. L.:* Új lemezekről — 573; Idegen nyelvű tartalomjegyzék — 575; A *Vigilia hírei* és a *Tájékozódás* c. rovatunk a hátsó belső borítón.

Felelős szerkesztő: RÓNAY GYÖRGY — Felelős kiadó: VÁRKONYI IMRE

Laptulajdonos: *Actio Catholica*

Szerkesztőség és kiadóhivatali ügyintézés: Budapest V., Kossuth Lajos u. 1. Telefon: 188-098, 185-414. Postacím: 1364. Budapest, Pf. 111. Terjeszti, előfizetés és templomi árusítás: Vigilia kiadóhivatala, árusítja a Magyar Posta is. A Vigilia csekkszámla száma: OTP 37.343-VII. Hazai előfizetések külföldre: Posta Központi Hírlapiroda. Budapest, V., József Nádor tér 1. Postacím: 1900 Budapest. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat, H-1389 Bpest, Pf. 149. Nyugati országokban az évi előfizetési ár: 11,80 USA dollár, vagy ennek megfelelő összegű más pénznem. Átutalható a Magyar Nemzeti Bankhoz (H—1850 Budapest) a Kultúra 024-7. sz. csekkszámlájára, feltüntetve, hogy az előfizetés a Vigilia című lapra vonatkozik. A szocialista országokban előfizethető a helyi postahivatalokban is. Egyes szám ára: 12,— Ft. Előfizetés: egy évre: 140,— Ft, félévre: 70,— Ft, negyedévre: 35,— Ft. Megjelenik minden hónap elején. Index-szám: 26.921.

2738-75. Fővárosi Ny. 5. telep — F. v.: Ligeti Miklós

KISALFÖLD

1972 JUN ?-

Ferenczy Béni

MA.

1972. június 2., péntek. — Irma napja. — A Nap kél: 3.50, nyugszik: 19.34 órakor. — A Hold kél: 23.20, nyugszik: 8.34 órakor.

★

Öt évvel ezelőtt, 1967. június 2-án halt meg — 77 éves korában

1021

Ferenczy Béni

szobrász és grafikus, Kossuth-díjas, kiváló művész, Ferenczy Károly festőművész fia.

1907 és 1910 között a nagybányai festőiskolában tanult, a következő években pedig Firenzében, majd Münchenben járt tanulmányúton. 1911-ben Párizsban E. A. Bourdelle-nél, 1912-ben ugyanott, A. Archipenkónál tanult. Első korszakából nevezetes a sárkányon álló SZENT GYÖRGY (1913) archaikus — görögös kisbronza és ikertestvéréről, a szintén kiváló, Kossuth-díjas gobelinművész Ferenczy Noémiről 27 éves korában készített bronz fejszobra. 1916-ban, családjával együtt mutatkozott be első kollektív kiállításán a budapesti Ernst Múzeumban; itt terrakotta vázákat és rajzokat is bemutatott.

Részt vett a Magyar Tanácsköztársaság kulturális munkájában. Annak bukása után Bécsbe emigrált, ahol 12 évig dolgozott. Ezt követően 13 esztendőn át Moszkvában tevékenykedett, itt kezdte meg művészérmeinek gazdag sorozatát (DAUMIER, 1933; GOYA, 1934; MICHELANGELO, 1934 stb.). 1935-ben visszatért Bécsbe, s itt készítette az ASSZONY FELEMELT KAROKKAL című kisbronzot, amely első jelentkezése a későbbi művészetére oly jellemző érett női akttípusoknak. Műveinek nagyszabású bemutatója 1959-ben volt a Nemzeti Galériában; 1963-ban Bécsben, 1965-ben Hágában is kiállították legértékesebb műveit.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

sz

na

MÉRLE

to

FÉRFI

FELVESZ a Soproni Fáforgács-feldolgozó Vállalat
Sopron, Bánfalvi út 27.

A VEGYESIPARI VÁLLALAT

soproni szolgáltató üzeme felvesz

festő, kőműves, parkettázó szakmunkásokat és segédmunkásokat.

JELENTKEZÉS a vállalat munkaügyi osztályán, Sopron, Széchenyi tér 19. szám alatt.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

HAJDU-BIHARI NAPLÓ
Debrecen

1972 JUN 2

Ferenczy Béni szobrász 70/21 és grafikusmű-vész

krónika

ÉVFORDULÓNAPTÁR

Öt évvel ezelőtt, 1967. június 2-án halt meg — 77 éves korában — *Ferenczy Béni* szobrász és grafikus, Kossuth-díjas kiváló művész, *Ferenczy Károly* festőművész fia.

1907 és 1910 között a nagybányai festőiskolában tanult, a következő években pedig Firenzében, majd Münchenben járt tanulmányúton. 1911-ben Párizsban É. A. Bourdelle-nél, 1912-ben ugyanott A. Archipenkónál tanult. Első korszakából nevezetes a sárkányon álló Szent György (1913) archaikus — görögös — kisbronza és ikertestvéréről, a szintén kiváló, Kossuth-díjas gobelinművész Ferenczy Noémiről 27 éves korában készített bronz fejszobra. 1916-ban családjával együtt mutatkozott be első kollektív kiállításán a budapesti Ernst Múzeumban; itt terrakotta vázákat és rajzokat is bemutatott.

Részt vett a Magyar Tanácsköztársaság kulturális munkájában. Bukása után Bécsbe emigrált, ahol 12 évig dolgozott. Ezt követően 13 esztendőn át Moszkvában tevékenykedett, itt kezdte meg művészérmeinek gazdag sorozatát (Daumier, 1933; Goya, 1934; Michelangelo, 1934). 1935-ben visszatért Bécsbe, s itt készítette az Asszony felémelt karokkal című kisbronzot, amely első jelentkezése a későbbi művészetére oly jellemző érett női akttípusnak. Műveinek nagyszabású bemutatója 1959-ben volt a Nemzeti Galériában; 1963-ban Bécsben, 1965-ben Hágában is kiállították legértékesebb műveit.

Korszerűbb

A M
ÉS A TEENDŐK

A közelmúltban tartotta ülését a megyei testnevelési és sportszövetség tanácsa. Az ülésen a megye sportmozgalmának káderhelyzetéről, problémáiról és a feladatokról hangzott el beszámoló. Az előterjesztés feletti vitában számosan szólaltak fel, akik felelősségteljesen, a sport szeretetéből indíttatva mond-

ták el é
talatail
lataika
Felk
megye
szélget
nácsül
azokró
désekı
bi é
vagyis
szó.

Ötezer sportm

Előbb a megye sportéletének káderhelyzetét vázolta.

— Az elmúlt években szervezetileg erősödött Hajdú-Bihar sportmozgalma, mind a vezető testületekben, mind a sportágakat irányító szervekben és nem utolsósorban a sportéletünk alapját képező sportegyesületekben — kezdte. — A testnevelési és sportszövetségek tanácsaiban és az egyesületekben összességében megfelelő sportemberek tevékenykednek, a sportági szakszövetségek társadalmi aktivistái is hozzáértő, lelkes munkásai sportéletünknek és a vezetésük alatt álló különböző bizottságok tagjai is szorgos intézői a bajnokságoknak, versenyeknek, az ezekkel kapcsolatos feladatoknak. A sportegyesületekben és szak-

osztál
aktivi
közt
nyegé
sportr
sportr
sét.
Am
tette,
lönbö
kedne
ták.
részle
—
járási
munk
ségek
ban
187 s
sadal
pontc
kel k
zető,
dik,
259 e

Felesége arcképe (vázlatok; grafit)

Ferenczy Béni rajzlatmúvéta

Képes újság, 1974. júl. 20.

A Tömörkény István Gimnázium fiatal művésznövendékei a Dom téri munkálatoknál

Július 20-án újra kigyulladnak a reflektorok, megszólalnak a fárok, a zenélő óra színes fig körbejárnak, jelzik nyolc óra kezdődik a „Szegedi Szabad Játékok 1974." Újból egy év kes, megfeszített munkájá eredménye kerül – ma már m hatjuk – százezrek elé.

Az 1959-ben az újjáépült n téren Erkel Ferenc: Hunyady L című operájával kezdődött lajdonképpen annak a gond nak a megvalósítása, amel két világháború között Szeg élő fiatal haladó szellemű k írók, művészek és esztéták tottak el. Szegedi Fiatalok M szi Kollégiumának nevezték gukat. Ehhez a lelkes társasá tartozott Radnóti Miklós, O Gyula, Hont Ferenc, Bálint dor is. 1931-ben Hevesi S rendezte Voinovich Géza M Passióját. Ez volt tulajdonké az első szabadtéri előadá többin is részt vettek kiváló gyar és külföldi művészek, második világháborút meg időszakban a fasiszta ir teljesen megbénította az i mi és művészeti életet.

Szeged 1944. októberi fels dulása után írók, művészek tők megalakították a Juhász la Társaságot, szabad utat va a demokratikus fejlődés

Bár a szabadtéri játékok t jének szerkezetét lebontották szükséghíd lett belőle. De volt mozgás és különböző letek a játékok felújítására. július 27-én hangversenyt re tünk a Dóm téren" – emlé Vaszy Viktor. „Felléptek Bazi

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP

Kaposvár

Ferenczy Béni

1972 MAJ 14.

KÉT NŐ FÜRDŐBEN

1021

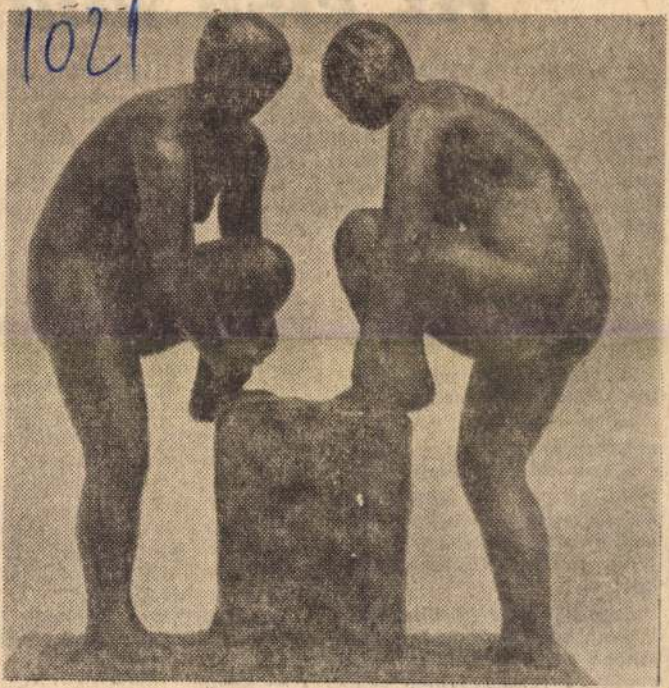

(Ferenczy Béni szobra)

— *Nagyo*
pont kedd
lunk a füraoszoovaban az autogejzirt. Rettentő rumli lesz a lakásban. Vigasztalhatatlan vagyok... Nem tudtuk elhalasztani a szerelést. Nem lehetne először nálatok?

— *Na hallod, miért ne lehetne? Úgyis haragudtam, hogy ti kaparintottátok el az első összejövetelt. Várj, beszélek Irénnel! Egy pillanat!*

A pillanat két percig tartott. Irén dühös lett:

— *Pont nálunk? Amikor most eresztették be a padlót, s olyan, mint a tükör. Képzelheted, milyen lenne utána! Ez a Boglári mindent telehamuzna a lakásban. Menjünk inkább Csokmányiékhoz!*

Szepezdi erre közölte Boglárival, hogy Csokmányit nem szabad megfosztani az első együttlét rendezésének jogától.

vállaltad az első keddet Majd én beszélek vele é: visszahívlak.

Csokmányi lelkesen elvállalta az első találkozó rendezését.

— *Ez nagyszerű! — mondta. — Végre újra együtt. Folytatódnak a szép balatonrékási napok. — De várjál csak egy pillanatra... Kedd, kedd... Hopp, kedden este szerelik fel az új csillárunkat. Sötétben mégsem ülhetünk. Talán menjünk Kissékhez! Kissék boldogok lesznek... Majd én telefonálok nekik.*

Kiss nagyon örült.

— *Rendben van! Szeretettel várunk benneteket.*

— *Szóval semmi akadály...*

— *Már miért lenne?*

— *Autogejzir-felszerelés, vagy padlóbeeresztés, villany...*

— *Semmi, semmi. Este hétkor várunk benneteket. Ma-*

MAGYAR HÍRLAP SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DOLGOZÓK LAPJA

Ferenczy Béni szobrász és

1972 JUN 2 grafikusművész

1021

Öt évvel ezelőtt, 1967. június 2-án halt meg — 77 éves korában — Ferenczy Béni szobrász- és grafikus, Kossuth-díjas, kiváló művész, Ferenczy Károly festőművész fia.

1907 és 1910 között a nagybányai festőiskolában tanult, a következő években pedig Firenzében, majd Münchenben járt tanulmányúton. 1911-ben Párizsban E. A. Bourdelle-nél, 1912-ben ugyanott. A. Archipenkónál tanul. Első korszakából nevezetes a sárkányon álló Szent György (1913) archaikus — görögös kisbronza és ikertestvéréről, a szintén kiváló, Kossuth-díjas gobelinművész Ferenczy Noémiről 27 éves korában készített bronz fejszobra. 1916-ban családjával együtt mutatkozott be első kollektív kiállításon a budapesti Ernst Múzeumban; itt terrakotta vázákat és rajzokat is bemutatott.

Részt vett a Magyar Tanácsköztársaság kulturális munkájában. Annak bukása után Bécsbe emigrált, ahol 12 évig dolgozott. Ezt követően 13 esztendőn át Moszkvában tevékenykedett, itt kezdte meg művészmeinek gazdag sorozatát (Daumier, 1933; Goya, 1934; Michelangelo, 1934 stb.) 1935-ben visszatért Bécsbe, s itt készítette az Asszony felemelt karokkal című kisbronzot, amely első jelentkezése a későbbi művészetére oly jellemző érett női aktípusnak. Műveinek nagyszabású bemutatója 1959-ben volt a Nemzeti Galériában; 1963-ban Bécsben, 1965-ben Hágában is kiállították legértékesebb műveit.

sportolója Király Ferenc nyerte az egyéni küzdelmet és a csapatverseny élére is az MHSZ komáromi lövészklubja került.

TOTÓTIPPEK

Olvasóink elnézését kérjük, amiért totótippjeink helyére csütörtöki lapunkba tévedésből egy régebbi oszlop került be. A hiba elkövetőjét felelősségre vontuk, most helyreigazításként közöljük a valóban e hétre szóló tippjeinket.

1. Tatabánya—Ferencváros	1 x
2. MTK—Diósgyőr	1 x
3. Komló—Rába ETO	1 2
4. Oroszlány—Békéscsaba	1 x
5. FÖSPED—Debrecen	1
6. Dorog—Zalaegerszeg	1 2
7. Nyíregyháza—Miskolc	1 x
8. Leninváros—BVSC	1 2
9. Kossuth KFSE—Izzó	1
10. SKSE—Kisterenye	1
11. MGM—Budafok	x
12. Almásfüzitő—Győri Dózsa	1 2
13. Füzfő—Szekszárd	1 x

Pótmérkőzések:

14. Pécsi Erőbányász—PVSK	1 x
15. Bauxitbányász—Savaria	1 x
16. Z. Dózsa—Bakony V.	1 2

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Népújság Heves

1972 JUN 4

Ferenczy Béni szobrász-művész

1021

Egy nagy művész emlékezete

A XX. századi magyar szobrászat egyik kiemelkedő egyénisége Ferenczy Béni, aki öt évvel ezelőtt, 1967. június 2-án hunyt el. Munkásságát számtalan köztéri alkotás őrzi, s benne lobog embersége, művészi hite mindazokban, akik a Képzőművészeti Főiskolán tanítványai lehettek. Emlékét „Emberpár" című alkotásával idézzük olvasóinknak.

napi maga

— A nehezen megközelíthető határszakaszra így érk

A tornácon piros anorákos
áromeves kislány játszado-
gej egy fára mászik tájéko-
zódás céljából. Megállapítja,
hogy a határ még mintegy
kilométerre van tőlünk.

1972 SEP 16
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRADÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR HÍREK

Ferenczy Béni

1021

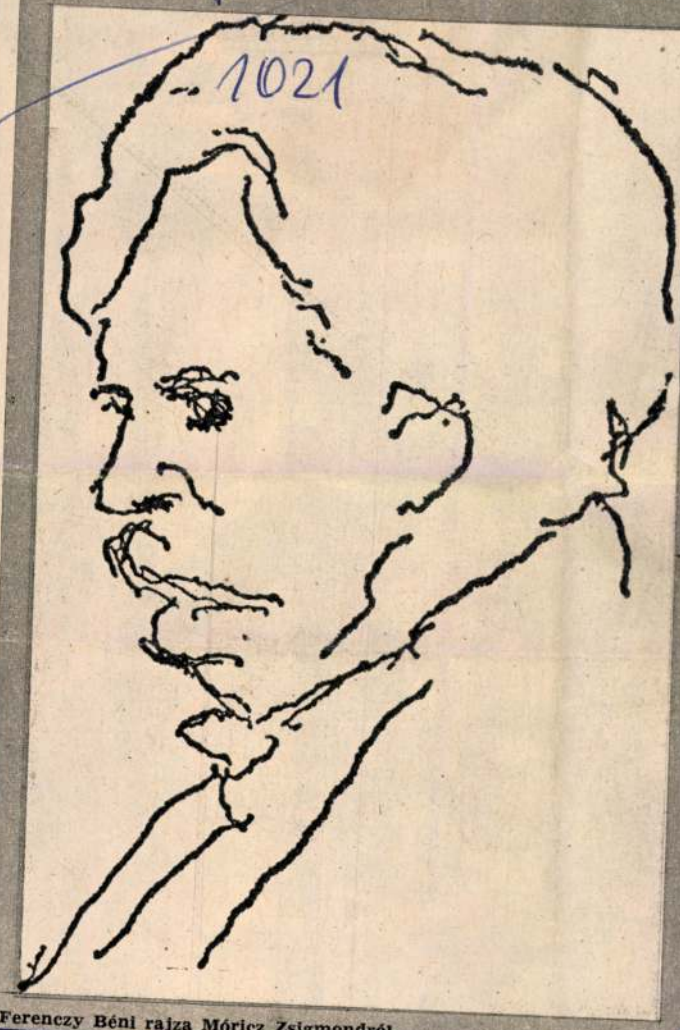

Ferenczy Béni rajza Móricz Zsigmondról

1021
Ferenczy Béni

Öt éve halt meg Ferenczy Béni (A művész rajza feleségéről)

ÁRA: 2.50 Ft

Előfizethető: bármely postahivatalnál, a kézbesítőknél, a Posta Hirlapüzleteiben és a Posta Központi Hirlap Irodánál (Bp., V., József nádor tér 1.) Külföldiek részére előfizethető: Kultúra Könyv és Hirlap Külkereskedelmi Vállalat. Budapest 62. P. O. B. 149.
Előfizetési díj: 1 hónapra 10 forint, negyedévre: 30 forint, félévre: 60 forint, egész évre: 120 forint.
KÉZIRATOKAT ÉS RAJZOKAT NEM ŐRZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA!
INDEX: 25.244

hevek is, már mint a költőkkel, tanúsítják, hogy az ebtartás, kutyakedvelés éppen nem ellenkezik a forradalmi lelkülettel, a haladó szellemiséggel.

Ám a listát még tovább folytathatjuk Karinthy Tomi-siratójával, Kassák pulijával, Berda József Bikficével, József Attila névtelen „lompos, lucskos, girhes" kutyájával. Az élők közül kutyás költők: Illyés Gyula, Simon István, Erdélyi József, Vihar Béla, Jobbágy Károly és még sokan mások. A

összetettebb, n

A múzeum
nem működ
ott nem köz
adását, mint
ban. Előbbie
jelentkezik,
várott a ka
vész címét.
jegyzem, h
gán galéri
tartják úgy
tuk keresz
velezni a

A kiállítás

1972 JUN 10
ÉLET ÉS IRODALOM
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

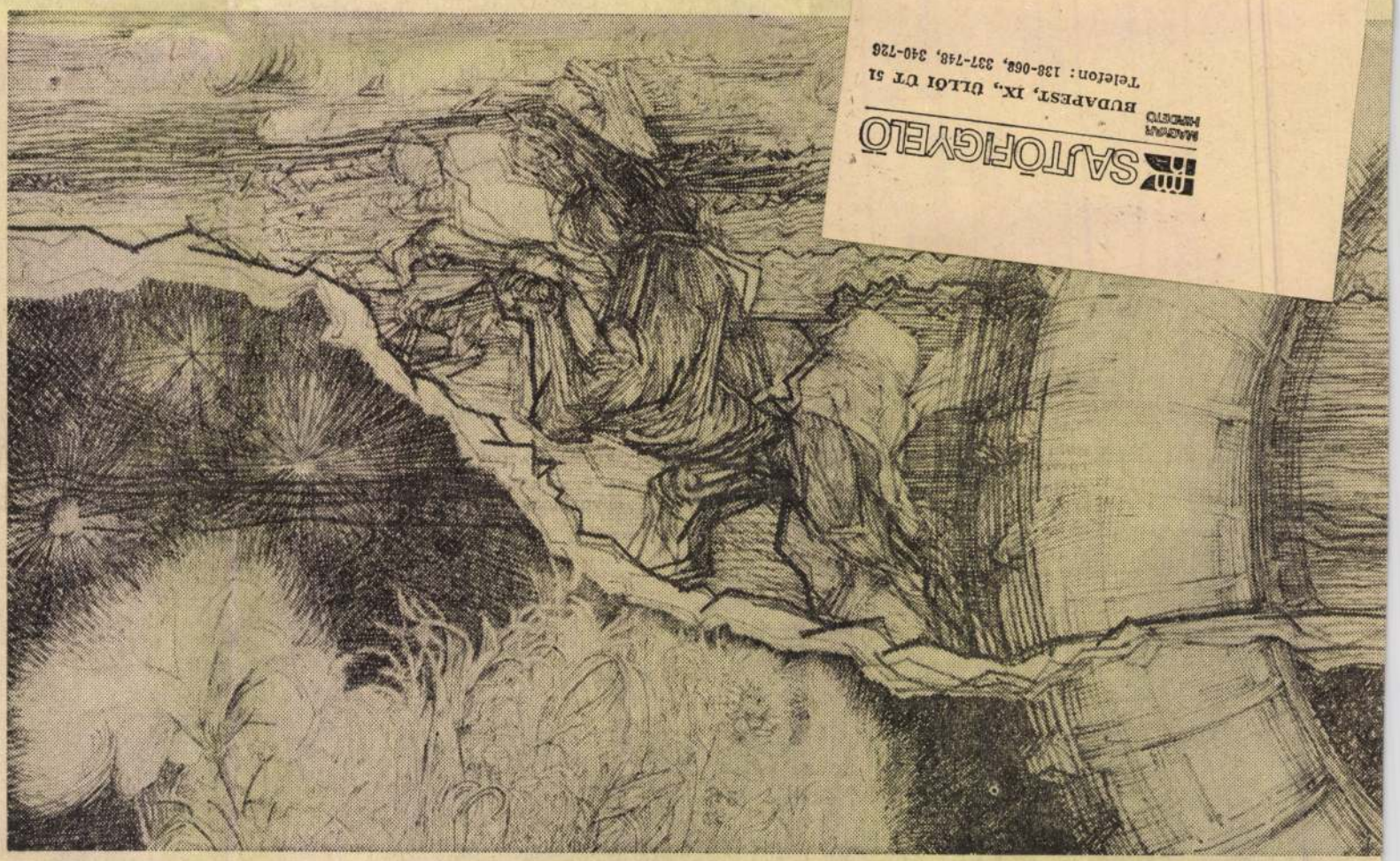

Szabados Árpád: Ló és autókerék

DEMÉNY OTTÓ:

Éljen a bíró!

Ki tudja, hogy ki volt a világ legkövérebb futballbírója?

Valamikor téma volt ez. Kiment az ember a meccsre, s huszonkét jókötésű, javarészt szikár férfi öldöklő küzdelme közepette rendszerint valami kopasz gömbölyűség bukdácsolt, fújta a sípot, s ügyelt a szabályok betartására.

Változtak az idők, s ma már ritkaságszámba megy a kövér futballbíró. Amolyan zömök, testes mégcsak akad egy-kettő, de kövér? Ugyan kérem!

Ám én valóban tudom, hogy ki volt a kövérek közül is a legkövérebb. Mert Óbudán élt, mint oly sok más, rendkívüli férfiú, s a neve: Skultéty úr!

Persze, amikor először láttam őt, még nem tudtam róla, hogy futballbíró. Srácok voltunk, kamaszok, s időnk nagy része az utcán telt el, a Miklós és a Flórián tér közötti keskeny Miklós utcán, ahol most az autóbusz végállomása van. Snúroztunk, mi komiszak, s nem is tudom, hogyan, hiszen a Miklós utca járdája flaszteros volt; ám azért csak snúroztunk. Éppen Kecskés Zsiga hajolt le, hogy összegyűjtse a vonal mellől a réz kétfilléreseket, amikor megjelent Skultéty úr. Furcsán közlekedett, mindig a kocsiúton, de szorosan a járdaperem mentén. Annyi tisztelet kijárt neki az óbudai szódás és jegeskocsisoktól, hogy megtűrjék, mi több, kikerüljék őt, ha előttük haladt — hiszen a járdán el sem fért volna.

Szóval, jött Skultéty úr, Kecskés Zsiga meg szedte a pénzt, aztán egyszercsak egymásba akadtak valami elgurult pénzdarab miatt. Zsiga kitért az útból, mert a hatalmas pocak tiszteletet parancsolt, s akkor jött a meglepetés. Skultéty úr ugyanis utánozhatatlan gyors mozdulattal lehajolt, fölkapta a járdaperem mellé gurult pénzeket és átnyújtotta Zsigának.

— Parancsolj, barátom!

Micsoda graciőz tartás, mennyi kecsesség volt e mozdulatban. Mi csak hebegni tudtunk a csodálkozástól, de akkor már a kedves férfiú messze járt. Ám attól a naptól kezdve gyakran láttuk őt, s nemegyszer meglepő körülmények között. Például az Ósbuda moziban, ahol éppen egy új magyar filmet vetítettek, s annak egyik lakomajeleneténél ő is ott ült az asztal mellett.

— Látod, színész — lökött oldalba Eckl Béla, de én tudtam, hogy ez nem színészet. Skultéty úr csak statisztált, bár valószínű, hogy kiemelt gázsiért, mert másodpercekkel mérhető jelenete volt; megállt rajta a gép, premier planban mutatva be hatalmas étvágyát.

A nevét Óbuda klasszikus sporttelepén, az OTE-pályán tudtuk meg. Egy vasárnap délután belógtunk a meccsre — már nem emlékszem, hogy milyen csapatok játszottak —, s a huszonkét izzadtmezes között ott futkosott ő is, olyan hévvel, hogy nézők már-már jobban gyönyörködte benne, mint a játékban.

Kecskés Zsiga izgatottan cibálta me egy öreg drukker kabátujját:

— Bácsi, bácsi! Ki a bíró?

Az öreg drukker csak félszemmel néze vissza rá, de válaszolt:

— Hát ki volna? A kövér Skultéty! Jó nézd meg öcskös, mert ilyen jó bíró ke vés van a városban.

Újból ránehezedett a korlátra, s má csak a válla fölött rebegte tovább:

— Talán nincs is.

Igaza volt. Ilyen játékvezetést én mé azóta sem láttam. Skultéty úr a mag százhatvan kilójával úgy száguldozott pályán, mint egy oldalkocsis BMW – sípja mindig a megfelelő pillanatban szó lalt meg, s ha egy játékosra rászólt, a tisztelettel állt meg előtte, s lehajtott fej jel hallgatta a korholást.

Mikor a mérkőzés már a vége felé kö zeledett, odalopakodtunk a játékoskijár korlátjához, és vártunk. Vonultak le csapatok, elől a bíró jött, s mikor a közelünkbe ért, Kecskés Zsiga elkurjantotta magát:

— Éljen a bíró!

Skultéty úr odanézett, megismert bennünket és elmosolyodott, mire Eckl Béla rekedtes hangon suttogta: — Kitűnő volt Igazán kitűnő!

De Skultéty úr nem szólt semmit, csak mosolygott és ment tovább; ezzel is bizonyítva rendíthetetlen pártatlanságát.

Ferenczy Béni

1021 MAGYAR HÍRLAP

Ferenczy Béni festménye a Virágoskönyv című kötetből, mely a Magyar Helikon kiadásában jelenik meg

Magyar Hirlap
1974 MAJ 19
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRLAP BUDAPEST, IX., Üllői út 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

Hagyományos alapokon új lehet

Erősödő magyar–

Irán — a föld egyik legjelentősebb olajtermelője — a nyugati világban kialakult energiaválság idején gyakran szerepelt a világsajtó hasábjain. Az 1 623 867 négyzetkilométernyi területen elterülő, 32 millió lakosú ország gyakran hívja fel magára a figyelmet sok tekintetben *pozitív irányú*, aktív külpolitikájával, melyben *jelentős helyet* foglalnak el a szocialista országokhoz, mindenekelőtt a Szovjetunióhoz fűződő, eredményesen fejlődő kapcsolatai. A mintegy kétezer kilométeren közös határú Szovjetunióval nemcsak politikai kapcsolatai jelentősek, de igen számottevő *gazdasági együttműködése* is, melynek meghatározó szerepe van az elmaradott, a feudális örökség terheit viselő ország iparosításában, gazdasági arculatának átalakításában.

Gyors emelkedés

A Magyar Népköztársaságnak a fejlődő országokkal fennálló külkereskedelmi-gazdasági kapcsolataiban az Iráni Császárság *kiemelkedő* helyet tölt be. E közép-keleti országot — részarányát tekint-

1021

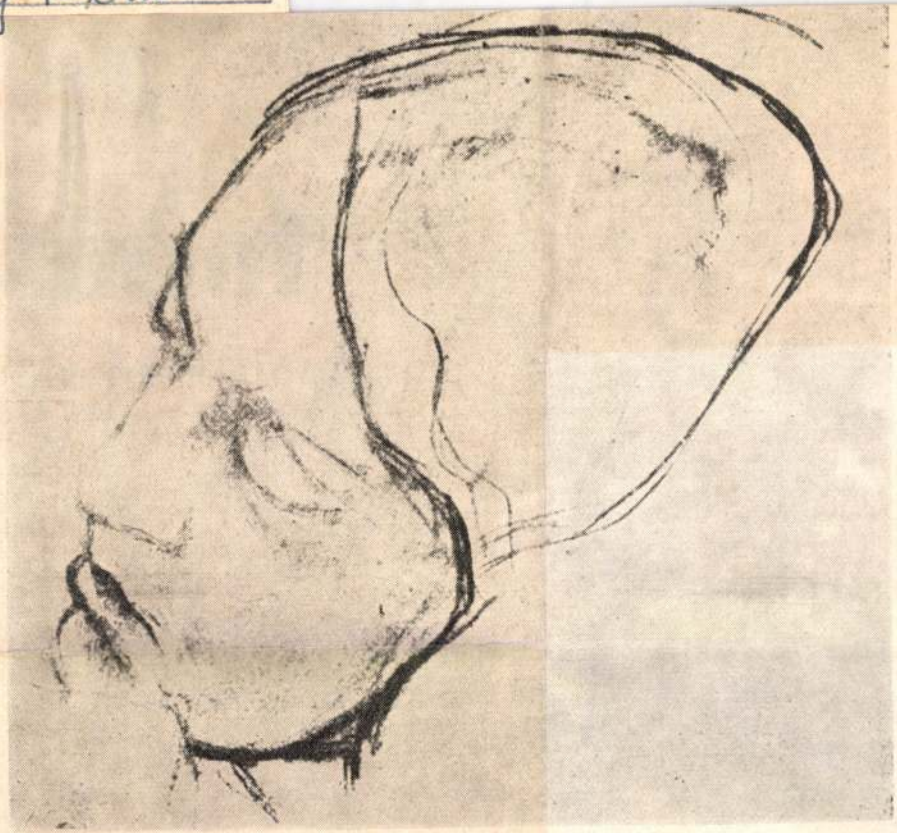

FERENCZY BÉNI: ADY A HALOTTASÁGYON

HATO

TARTALOM

GÁL ISTVÁN	Babits ódái Adyhoz és Móriczhoz	3
KISS ANNA	Tragapagon (Versciklus)	13
ÁTS ÉVA	Versek (Mondóka, Falnak vetett háttal, Tüzet se viszek)	17
RAB ZSUZSA	Háborodott szűz esedezése (Vers)	19
GUTAI MAGDA	Versek (Előjelek, Délutáni versek)	20
KÁROLYI AMY	Ki bánthat? (Vers)	22
RAFFAI SAROLTA	Morzsahegyek (Kisregény, II. rész)	23
AUREL RAU	Irodalmunk emberképe	48

VALÓ VILÁG

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1974 JUL 20
KÉPES ÚJSÁG

Ferenczy Béni szobrászművész

1021

FERENCZY BÉNI (1890—1967):
Előtanulmány a „Kis Alpinista" című bronzszoborhoz (Szénrajz)

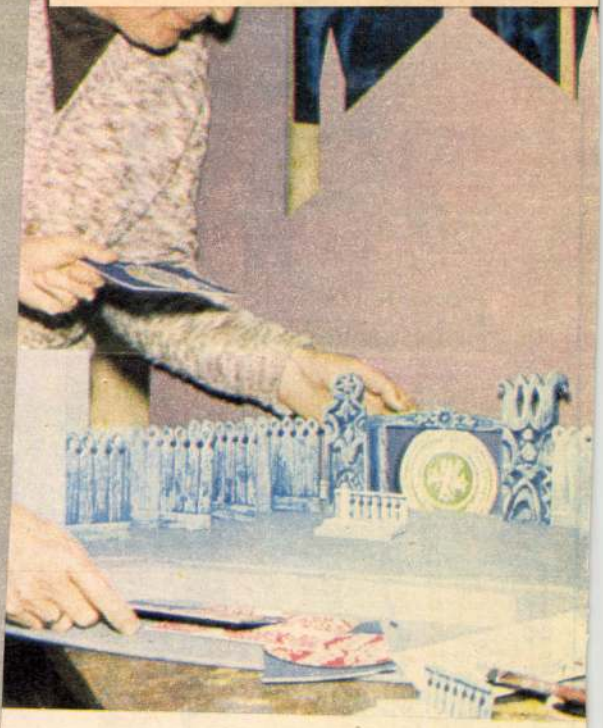

EURÓPA LEGNAG

Ferenczy Béni szobrászművészet

Ferenczy Béni remekműve

Petőfi Sándor:

SORS, NYISS NEKEM TÉRT...

Sors, nyiss nekem tért, hadd tehessek
Az emberiségért valamit!
Ne hamvadjon ki haszon nélkül e
Nemes láng, mely úgy hevít.

Láng van szívemben, égbül-eredt láng,
Fölforraló minden csepp vért;
Minden szív-ütésem egy imádság
A világ boldogságáért.

Oh vajha nem csak üres beszéddel,
De tettel mondhatnám el ezt!
Legyen bár tettemért a díj egy
Új Golgotán egy új kereszt!

Meghalni az emberiség javáért,
Mily boldog, milyen szép halál!
Szebb s boldogítóbb egy hasztalan élet
Minden kéjmámorainál.

Mondd, sors, oh mondd ki, hogy így halok meg.
Ily szentül!... s én elkészítem
Saját kezemmel azon keresztfát,
Amelyre fölfeszíttetem.

Baranyi Ferenc:

MAGYAR MÁRCIUSOK

A negyvennyolcas március rügyében
már érlelődött századunk gyümölcse,
de féreg fúrt a rügy szívébe mélyen
s termékeny sejtek legjavát megölte.

S új március jött, új, melegsugáros,
piros derűk a fát virulni hívták:
tizenkilencben vérvörös virágot
hajtott a rügy, de orkán tépte szirmát.

Ó fények, fények, rügy- s virágfakasztók,
gyümölcsöt hozni kétszer is mulasztók,
áradjatok, hisz újra március van!

A rügy, a negyvennyolcas rügy virágzott
tizenkilencben vérvörös virágot,
s gyümölcsöt hoz termőre-ért korunkban.

FERENCZY BÉNI: PETŐFI

(Fotó: ifj. Soproni Béla)

Petőfit keressük. Pedig itt van a szemünk előtt.

1

Március tizenötödike számomra szakadó eső, viharos lelkesedés és egy törékeny kis ember.

Ez a törékeny kis ember magában hordta a vihart, szívéből viharzott fel a lelkesedés, a tisztító harag, magával ragadta a tízezres tömeget a szakadó esőben.

Szakadó esőben lángolt a tűz. Ez volt Petőfi.

A törékeny, ázott kis ember megnőtt, egyik pillanatról a másikra; és örökre.

Nem a teste nőtt meg, az olyan maradt, mint volt, sőt olyan sem, elporladt.

Hanem a szelleme.

2

Ezt a szellemet — a tüzes, égető, felgyújtó gondolatot — keressük Petőfiben.

A tetteiben. A verseiben. És — mert emberek vagyunk — emberi alakjában is.

A tetteit megértjük. A verseibe is bele éljük magunkat. De hol van — keressük — a nagyság ebben a törékeny, csapzott kis alakban?

És most itt van a szemem előtt.

Megrendülten nézem. Petőfi feltámadt. Ideiött a szakadó esőből, a legigazibb március tizenötödikéből, az életből és halálból, a tömegsír mélyéről. És olyan, mint volt. Amilyennek megmaradt.

Vézna és óriás. Elbukott és győztes.

3

Boldogan nézem, és közelebb lépek hozzá. És még közelebb. Nagysága vonz, nem riaszt. Ugyanaz történik most is, mint akkor régen, a szakadó esőben.

Az igazi Petőfi támadt fel ebben a szoborban — Ferenczy Béni remekművében —, amely most itt áll a Nemzeti Galéria kiállításán a Budavári Palota nagytermében, az egykori királyi bálteremben.

Előkelő hely! — jelzi az idő múlását, az örökkévalóság változásait.

4

A Duna-parton ballagtam. Ott is áll egy Petőfi-szobor. Felnéztem rá. Sütött a nap. Tavasz van. Virágok nyílnak a szobor körül. Szép látvány.

Ám én még szebbet láttam.

Egy pillanatra odaképzeltem azt a másik szobrot — az igazi Petőfiét — erre a talapzatra.

Szívesen osztanám meg az élményt mindenkivel.

Őszintén kívánom: egyszer majd mindnyájan őt lássuk itt.

Simon Gy. Ferenc

Bányai Tibor tanári diplomára pályázik

(Fotó: Kiss Vera)

A messzi földről érkezett növendék: Asakawa Haruo

Konzultáció. A cimbalomnál: Cristian Blass. Körülötte: Asakawa Haruo, Dankó Anna, Tarjáni Tóth Ida, Dankó Mária, Fehér Misi

EGY LAP A HANGSZERTÖRTÉNETBŐL

A CIMBALOM ÚJ ÉLETE

Budapesten a Népköztársaság útján egy szürke „régi pesti ház". Egyszerű kis tábla a kapun:

„VI. kerületi Állami Zeneiskola".

Ebben az iskolában a hagyományos zeneoktatáson kívül valami más is történik évek óta. Minden hírverés nélkül. Igazán csak azok tudják, akik elvégezték ezt az iskolát, hogy mit nyújtott nekik egész életükre.

Az egyik tanteremben hallottunk egy kilencéves, barna arcú, égő fekete szemű kisfiút a lába nem érte el a pedált) Bachot játszani csodálatos szépen. Nem zongorán, hanem cimbalmon.

A „valami más": az ősrégi hangszer, a cimbalom új virágkorának elősegítése. Bizonyítása, hogy a cimbalom nemcsak a népi zenekarok jellegzetes hangszere, hanem alkalmas a klasszikus — komoly — zeneirodalom tolmácsolására is.

Eredete szinte megállapíthatatlan. Találtak már négyezer éves cimbalomtestet is. Valószínű, hogy indiai eredetű, bár ősi példánya előkerült Japánban is. A santiágói székesegyház kapuján látható cimbalom-ábrázolás mintegy kétezer éves. Maga a „cimbalum" szó héber eredetű; a lengyel zsidó zenekarok speciális hangolású hangszerét jelzi. Egyes verziók szerint hozzánk Nyugatról került. Valószínűbb azonban, hogy a cigányság hozta magával Indiából.

1861-ben a Nemzeti Színházban a Bánk bán című Erkel-opera bemutatóján nagy feltűnést keltett, hogy a szerző milyen nagy szerepet szánt a zenekarban a cimbalomnak. Később, 1897-ben már az sem volt feltűnő, hogy Kun László a Zeneakadémián tanította.

Világhírű magyar művészei voltak és vannak e hangszernek. Közülük is kiemelkedik a néhány éve elhunyt Rácz Aladár, korunk egyik legnagyobb művésze.

Tarjáni Tóth Ida gyakran koncertezik; sokan ismerhetik őt a rádióból, a televízióból. Talán nem túlzás, ha azt mondjuk: ő ma a cimbalom apostola. Művészi játékával szerte a világon megkedveltette ezt a hangszert.

Ezt teszi most is növendékeivel a Népköztársaság úti zeneiskolában. Tarjáni Tóth Ida 24 növendéke közül huszonketten cigánycsaládok gyermekei. Itt tanul Dankó Pista két leszármazottja is: Dankó Mária, Dankó Anna. Nem kell egy év sem ahhoz, hogy úgy szeressék meg a cimbalmot, mint a klasszikus zene tolmácsolóját. Mindnyájan tovább akarnak tanulni: főiskolát végezni, diplomát szerezni.

Iskolájuknak nemzetközi híre van. Az elmúlt évben a francia Cristian Blass végzett itt; ma már Cannes-ban tanít a cimbalom művészetére. Tarjáni Tóth Idát Tokióban hallotta játszani Asakawa Haruo japán fiatalember, aki a tokiói Zeneakadémián végzett. A cimbalmon felhangzó klasszikus muzsika csodálatos szépsége annyira magával ragadta, hogy ma nálunk tanul: zeneszerzést a Zeneakadémián, cimbalmot pedig itt, ebben az iskolában.

Somogyi Kálmánné igazgatónő nagy gondot fordít a zene emberformáló erejére. A cimbalom fölé hajló — görnyedő — növendékeket pedig dr. Csukás Zsuzsa orvosnő és Gács Éva gyógypedagógusnő gyógytornásztatja.

Bevezetőben azt írtuk: a hagyományos zeneoktatás mellett valami más is történik itt. Ez a „más": megtanítani a muzsika szépségét, elhinteni szeretetét, hogy ezzel is még teljesebbé váljék az ember élete.

Vág György

Ferenczy Béni

A művészetek vezetését a népbiztosság által kinevezett művészi direktóriumok vállalták. A képzőművészet területén, a fiatalabb nemzedékből a művész is részt vett.

Lukács György: A Tanácsköztársaság kulturpolitikája (Részletek).

Népújság, Heves, 1974. márc. 21.

Ferenczy Béni szobrászművész

„Vásárhely szobrai" c. könyv jelent meg a Szegedi Nyomda kivitelezésében. Négyven szobra van a városnak, a művész egyik alkotása is itt van elhelyezve.

Szabó Endre: Vásárhely szobrai.

Csongrád m. Hírlap, 1974. jan. 13.

Ferenczy Béni szobrászművész

Az „én múzeumom" 31. kötetében Kovalovszky Márta ismerteti a művész munkásságát.

(cs): Az én múzeumom.
Tolnamegyei Népújság, 1974. jún. 16.

Ferenczy Béni szobrászmak - Ferenczy Károly festőmű-vész fiának - akvarelljeit is bemutat-ják a Ferenczy Múzeum új ~~termé~~ épüle-tében.

Lőrincz Sándor: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap 1972/254 6 old.

Ferenczy Béni, szobrász

Tárlat vezető mutatja be a
Ferenczy emlékeket. (Nemzeti Galéria.)

–: A hét végi kulturális programból 9.

Népszabadság, Bp. 1972. aug. 28.

Ferenczy Béni, szobrász,
grafikus

Két rajza a Puszták népéhez:

Repr

— : Illyés Gyula hetven éves

M. 6-7.

Népszabadság, Bp. 1972. okt. 29.

Ferenczy Béni, nobrán

François Gachot emlitette
a Ferenczy Bénisöl megjelentetett
kismonográfiát.

T. I.: A magyar kultúra elkötelezettje 7.

Népszabadság, Bp. 1972. máj. 16.

Ferenczy Béni, nobrán grafikus

Móricz - illusztráció: Repr.

— : Móricz Zsigmond halálának 30. évfordulóján M. 6-7.

Népszabadság, Bp. 1972. szept. 3.

Ferenczy Béni, szobrász, grafikus

Portréja Móricz Zsigmondról.
Rajz: Rép

— : Móricz Zsigmond halálának 30. évfordulóján M. 6-7.

Népszabadság, Bp. 1972. szept. 13.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanított.

PLAKETTJEI: .-1934.-Nicolas Poussin/1593-1665/önarckép../H/Fa tövében vízparton fekvő férfi/Narcissus/ 4-ik művészérem. Moszkva, 105 mm. 10/42/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyüjtés köréből. XII. 1956. ------- 3.Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. Képzőművészeti főiskolán tanított.
PLAKETTJEI: -1956.-Bartók Béla arcképe.j.h/Folyó hegyekkel/vagy nélkül/VALAKI AZ ÉRTŐL/INDUL EL S BEFUT A/ SZENT NAGY ÓCEÁNBA/ADY/,105 mm. 10/42/.old.

ZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1956.
------- 3.Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanitott.
PLAKETTJEI: .-1956. Bartók Béla arcképe. b.H/. Folyó hegyekkel/vagy nélkül/VALAKI AZ ÉRTÉL/INDUL EL S BEFUT A/SZENT NAGY ÓCEÁNBA/ADY/, 105. mm. 10/42/old.

ZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.o.k.

AZ ÉRME, Közl. az érmegyüjtés köréből. XII. 1966.
------- 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrasz

Szul.1890-ben, jún.18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanitott.
PLAKETTJEI:.-1936.-Vincent van Gogh/1853-1890/önarcképe j.H/HOMMAGE A VINCENT.-Rózsehordók.90 mm. 5-ik művészérem.,Bécs. 10/42/.old.

ZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/42/.old.

AZ ÉRME,Közl.az éremgyűjtés köréből. All. 1966.
------- 3.Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül.1890-ben, jún.18-án Szentendrén. A képzőművészeti főiskolán tanított.

PLAKETTJEI:.-1936.-Rubens /1577-1640/ nagykalapos önarcképe. H/részlet a Vénuszünnep c.képből, lenn RUBENS 140 mm.6-ik művészkörem. Bécs, 10/42/.olu.

ZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/49/.Bp.

AZ ÉRME, Közl.az éremgyűjtés köréből. XII. 1936. ------- 3.Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül.1890-ben, jún.18-án. Képzőművészeti Főiskola tanára volt.
PLAKETTJEI:.-1926.-/HP.2216/.-Kanaáni szőlőfürt/Lessner tapolcai borkereskedő 75.születésnapjára készült érem hátlapja. 9./41./.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 5/40/.old.

AZ ÉREM, Közl.az éremgyüjtés köréből. XII. 1956.
--------- 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, zobrász

Szül.1890-ben,jún.18-án szentendrén.A Képzőművészeti Főiskola tanára volt.
PLAKETTJEI:.-1926./HP.2213/.-DRAPOGÁNY KÁLMÁNNÉ HOé LÁN LUDMILLA 1902-1925.H/Sirbatétel.95 mm.Ugyanaz, csak 1902-1926 évszámmal,95 mm. 9.old./&1/.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM,Közl.az éremgyüjtés köréből. XII. 1956.
--------- 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskola tanára volt.
PLAKETTJEI: .-1927.-/HP.-/.-Lenin arcképe balra. H/Háro fegyveres katona, a földön egy sebesült, OKTÓBER 1917. 70 mm. 9./41/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉRME, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1956. --------- 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jú n. 18-án szentendrén. A Képzőművészeti Főiskola tanára volt.
PLAKETTJEI: .-1927./HP.-/.-PROFESSORI GUSTAVO ALEXANDER FB MCMLXVII BÉCSI FÜLORVOS; 95 mm.
9./41/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy béni szobrászművésze érmei és plakettjei 8/20/.old.

AZ ÉRME, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1966. --------- 3. Bp.

FERENCY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskola tanára volt.
PLAKETTJEI: .-1929./HP.-/.-Ady Endre halálának 10.évf. H/ SZABAD E ENGEM/HIDEGEN MEGÉRTNI?/SZABAD KÖZÖNNYEL /ELŐLEM KITÉRNI? 115 mm. 9./41/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferency Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉRME, Közl.az éremgyűjtés köréből. XII. 1966. --------- 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jú n. 18-án szentendrén. A Képzőművészeti Főiskola tanára volt.
PLAKETTJEI:.-1924./HP. 2215/.-dr. Scharl Pál igazgató-főorvos, 70 mm. 8/40/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyüjtés köréből. XI/ XII.
------- 1956. 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890. jún. 18-án. Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskola tanára volt.
PLAKETTJEI: -1924. /HP. 2208/. -Spanyol lovasiskola, 65 mm. 8./40/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/. old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyüjtés köréből. XII/ XII.
------- 1956. 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jú n. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskola tanára volt.
PLAKETTJEI: .-1925./HP.-/.-Sárkányölő/Scharl plakett hátlapja/, két méret. 9./41/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉRME, Közl. az éremgyűjtés köréből. XI/ XII.
------- 1956. 3.Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án szentendrén. A képzőművészeti Főiskola tanára volt.
PLAKETTJEI: .-1926./HP.-/.-DRAPOGÁNY KÁLMÁNNÉ HOLÁN LUDMILLA 1902-1925. H/Sírbatétel, 95 mm. 9./41/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyűjtés köréből. XV/ XII.
------- 1956. 3.Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskola tanára volt.
PLAKETTJEI: .-1928.-/HP. 2217/.-Egon Schiele festőművész halálának 10. évf. 78 mm. 9./41/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyűjtés köréből. XX// XII.
------- 1956. 3.Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül.1890-ben, jún.18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskola tanára volt.
PLAKETTJEI:.-1920./HP.2209/.-dr.Fejér Lipótné, Pozsony 120 mm. 8./40/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl.az éremgyüjt.köréből.XII.1956. 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jan. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskola tanára volt.-

RAL PLAKETTJEI:.-1920.-/HP. 2211/.-Gyermekfej, ovál 150+130 mm. 8/40/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyüjt. köréből. XII. 1956. 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án szentendrén. A Képzőművészeti Főiskola tanára volt.
Plakettjei: 1920. /HP.-/.-MANCI, ovál 150+130 mm.
8./40./.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉRMM, Közl. az éremgyűjt. köréből. XII. 1956. 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án szentendrén. A Képzőművészeti Főiskola tanára volt.
PLAKETTJEI: .-1920./HP. 2210/.-NIMI?OVÁL 150+130 mm.
8./40/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉRME, Közl. az éremgyűjt. köréből. XII. 1956. 3. füz.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jú n. 18-án. Szentendrán. A Képzőművészeti Főiskola tanára volt.
PLAKETTJEI: .-1920. /HP. 2212/.-PALKÓ/dr. Fejér Lipótné fia/ 130 mm. 8./40/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉRME, Közl. az éremgyűjt. köréből. XII. 1956. 3. füz.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890. jún. 18-án Szentendrén. A Képzőmüv. Főiskola tanára volt.
PLAKETTJEI: .-1907./HP.-/.-Madaras nő. 54 mm. 8/40.old

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászmüvész érmei és plakettjei 8/40/.old

AZ ÉREM, Közl. az éremgyüjtés köréből XII. 1956. 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskola tanára volt.
PLAKETTJEI:-1920./HP.-/.-MARISKA, 130 mm. 8./40/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old

AZ ÉREM, Közl. az éremgyüjtés köréből XII. 1956. 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jú n. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanított.
PLAKETTJEI: .-1946.-A KOSSUTH HIDÉRT 1946. 11/43/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old

AZ ÉREM, Közl. az éremgyűjtés köréből XII. 1986. 3. Bp.

Ferenczy béni, szobrász

Juhász Ferenc prózaverszeiben foglalkozik vele, Petőfiről alkotott „tragikus-elégikus" szobrával,
foglalkozik mint a Ferenczy-család tagjával.

Pomogáts béla: Várlat a mindenségről 554-562

JELENKOR, Pécs, 1971. június XIV/6.

Ferenczy Béni; szobrász

Életének és műveinek
tömör ismertetése.

— : A Ferenczy-család 6.

EST / HIRLAP, Bp. 1972. szept. / 11.

Ferenczy Béni

70., Piros turbános férfi, 1960. akv.
42 x 29,8 cm

71., Virágcsendélet, 1963. akv. 38 x 28

I. Nemzetközi Kisplasztikai Bienniálé,
Műcsarnok, 1971.

Ferenczy Béni

67, Fürdő nő, 1955. fekete és fehér kv. 48x31
68, Nő tükör előtt, 1955. cer. 48x31 (repr.)
69, Hátakt, 1955. fekete és fehér kv. 61x42,8

I. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé,
Műcsarnok, 1971.

Ferenczy Béni

65, Ébredés, 1950. cer. és barna kr.
34,5 x 49,2 cm

66, Felesége arckája, 1954. kr. 45 x 31

I. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé,
Műcsarnok, 1971.

Ferenczy Béni

63, Felesége arcképe, 1949. cer és akv. 55×39
64, Esztergomi táj, 1949. akv. 46×34 (repr.)

I. Nemzetközi Kisplasztikai Bienniálé,
Műcsarnok, 1971.

Ferenczy Béni

61, Felesége arcképe, 1948. (repr.) barna kréta 56x38
62, Kertrészlet, 1948. gouache 49x34

I. Nemzetközi Kisplasztikai Biennále
Műcsarnok, 1971.

Ferenczy Béni

59, Három akt, 1938. cr. s. olv. 53×56
60, Vetkőző lány, 1948. cr. 49×35

I. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé
Műcsarnok, 1971.

Ferenczy Béni

57, A művész felesége egy fiú bronzszobrával, 1938. cer. és alv. 72,5 × 53 cm.

58, Játszó fiúk, 1938. cer. és alv. 98 × 68.

I. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé, Műcsarnok 1971.

Ferenczy Béni

55. Jartók Béla arcképe, 1936. cenzarajz, 28,5×24 (repr.)

56. Hátakt, 1938. cenzo és alv. 56×38

I. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé, Műcsarnok, 1971.

Ferenczy Béni

53, Raffaello, 1955. br. ø 13,5 cm
54, Felesége arcképe, 1935. ceruza-
rajz, 44,2 x 63,5

I. Nemzetközi Kisplasztikai Bienniálé,
Műcsarnok, 1971.

Ferenczy Béni

51, Fischer von Erlach, 1954.
52, Leány bagollyal, 1955. br. 18,2 x 22,5

I. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé, Műcsarnok, 1971.

Ferenczy Béni

49., Két nő fürdőben, 1947. ólom bombor-
mű 35 x 35 cm

50., Kassák Lajos, 1947. br. Ø 6 cm.

I. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé,
Műcsarnok, 1971.

Ferenczy Béni

47, Ferenczy Károly, 1940. br. ø10,9
48, Greco, 1941. br. ø11,7 cm

I. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé,
Mücsarnok, 1971.

Ferenczy Béni

45, Karinthy Frigyes, 1939. br. ø 9,5 cm
46, Önarckép, 1939. br. ø 11 cm

I. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé
Miskarnok, 1971.

Ferenczy Béni

43., Ceramic, 1937. br. ø 10,8 cm (req.)
44., Tintoretto, 1936–38. br. ø 12,7 cm

I. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé, Mücsarnok, 1971.

Ferenczy Béni

41/ Bottomini, 1936. br. ∅ 11,5 cm
42/ Firiano-, 1937. br. ∅ 13,5 cm

I. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé,
Miskolc, 1971.

Ferenczy Béni

39, Van Gogh, 1936. br. Ø 9 cm (rep.)
40, Rubens, 1936. br. Ø 14 cm

I. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé,
Mücsarnok, 1971.

Ferencry Rém

37, Poussin, 1934. br. ø 10,5 cm (negy)
38, Julius von Schlosser, 1936. br. ø 12,2 cm

I. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé,
Mücsarnok, 1971.

Ferencry Béni

35, Goya, 1934. br. ∅ 8,3 cm (rélw.)
36, Michelangelo, 1934. br. ∅ 8,6 cm

I. Nemzetközi Kisplasztikai Biennále
Mücsarnok, 1971.

Ferenczy Béni

33, Daumier, 1933. br. Ø 8,5 cm
34, A művész felesége, 1934. br. Ø 9,5 cm

I. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé,
Művcsarnok, 1971.

Ferencry Béni

31, Aky Emlre, 1919. br. Ø 9,9 cm
32, Lenin, 1930. br. Ø 7 cm

I. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé,
Miskarnok, 1971.

Ferenczy Béni

29, Tékozló fiú, 1956. br. 22,8 cm
30, Aranykor, 1959. br. 46 cm. (repr)

I. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé, Műcsarnok, 1971.

Ferenczy Béni

27, Ferencsik János, 1952. br. 37 cm (repr.)
28, Géniusz, 1955. br. 66,5 cm (repr.)

I. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé, Műcsarnok, 1971.

Ferenczy Béni

25, Charitas, 1950, bv. 27 cm
26, Emberpár, 1950. Bűtefa, 32 cm

I. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé, Műcsarnok, 1971.

Ferencry Béni

23, Játszó fiúk, 1947. kv. 64 cm
24, Két nő fürdőben, 1947. kv. 18,5 cm

I. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé,
Mucsarnok, 1971.

Ferenczy Béni

21, Evolúció, 1945. bv. 25 cm
22, Vetkőző nő, 1946. bv. 76 cm

I. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé
Műcsarnok, 1971.

Ferenczy Béni

19, Kuporgó lány, 1942. br. 12 cm.
20, Fiatalság, 1944. br. 32,5 cm.

I. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé
Nyíregyháza, 1971.

Ferenczy Béni

17, Louise de Vilmorin (repr.)
18, Szerelmespár, 1942. br. 26 cm (repr.)

I. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé
Mücsarnok, 1971.

Ferenczy Béni

15, Odaliska, 1939 br. 17 cm
16, Lépő nő, 1939. br. 39 cm

I. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé
Múcsarnok, 1971.

Ferenczy Béni

13, Ágaskodó ló, 1936. br. 22 cm
14., Miklós, 1937. br. 86 cm. (repr.)

I. Nemzetközi Kisplasztikai Bienniálé,
Műcsarnok, 1971.

Terencz Béni

11, A művész felesége, 1936. fa. 30,5 cm (rep.)
12, Danae, 1936. fa. 25 cm

I. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé
Mücsarnok, 1971.

Ferenczy Béni

9., Asszony, felemelt karokkal, 1936.
br. 21,5 cm

10., Golyóró fiú, 1936. br. 22 cm (repr.)

I. Nemzetközi Kisplasztikai Bienniálé,
Műcsarnok, 1971.

Ferenczy Béni

7, Anya gyermekével, 1926, fa, 133, 5 (repr.)
8, Magvető, 1926. (repr.)

I. Nemzetközi Kisplasztikai Bremiále, Mücsarnok, 1971.

Ferenczy Béni

5, Férfiakt, 1923. br. 18,5 cm
6, Női akt, 1923. 18,5

I. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé, Mücsarnok, 1971.

Ferenczy Béni

3, Lépő nő, 1917. br. 58,5
4, Wilde János, 1918. br. 41 cm

I. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé. Műcsarnok, 1971.

Ferencry Beki

1, Szent György, 1913. br. 32 cm. (repr.)
2, Ferencry Noémi, 1917. br. 33 cm

I. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé,
Mücsarnok, 1971.

Ferenczy Béni

1945-1950 között professzor

Rózsa Gyula: A Mimkácsy díj nemzedéke

Uj irás 1972/2 110old

a Ferenczy család

tagjainak a Nemzeti Galéria

tulajdonából válogatott műveit bemutató

állandó emlékkiállítás lap helyet a

szentendrei Ferenczy Károly Múzeum új

épületében

Magyar Nemzet 1972 szeptember 8.

4. old

Ferenczy Béni

Anya gyermekével

Népművelés 1971/12 borítólap. 48 old.

Ferenczy Béni

reliefje a költő Gyökyás Pálról

Népművelés 1969/5 30 old.

Ferenczy Béni

A felszabadulás után meghívták tanárnak az Epreskertben.

Sebmeczi Toth János: Epreskert

Népművelés 1969/3 40 old.

Ferenczy Béni

Vedres Márk eszmeinek, magatartásának alakulásában szerepet játszott Ferenczy Béni hatása is.

Heitler László: Vedres Márk.

Látóhatár 1971/1-2 153 old.

Ferenczy Béni

Greco

Népművelés 1969/11 37 old.

Ferenczy Béni

A gyüjtő felkérésére 1936-ban egy-egy bronzérmet készitett a Márton-család három tagjáról, Márton Ödönnéről, Márton Ágnesről és Márton Jánosról.

Dévényi Iván - Márton Ödön halálára; Műgyüjtő, 1971. 4.sz. 3o.l.

Ferenczy Béni

Fia Ferenczy Károlynak.

Dévényi Iván - Márton Ödön halálára, Mügyüjtő. 1971. 4. sz. 3o.l.

Ferenczy Béni

Éremanyaggal szerepel Szij Rezső gyüjteményében.

Losonci Miklós - Látogatás Szij Rezsőnél; Mű-gyüjtő, 1971. 4. sz. 32. l.

Ferenczy Béni

Az oktoberi múzeumi hónap keretében nemzetközi kisplasztikai kiállítás nyílott a Műcsarnokban. A hazai szobrászok közül a leggazdagabb, leg terjedelmesebb anyaggal Ferenczy Béni szerepelt; egy egész teremnyi kisbronz, érem és grafika bizonyította a négy esztendővel ezelőtt elhúnyt mester művészetének D. I. Képzőművészet.

Vigilia 1971/12 855 old.

Ferenczy Béni

európai rangját. A kiállítás látogatóit a nagy műalkotások élményével ajándékozták meg Ferenczy rajzai, akvarelljei. (Játszó fiúk, Éredés) plakettjei (Ferenczy Károly, Kassák Lajos stb.) és szoborportréi, aktjai, állatábrázolásai. (Ágaskodó ló, Evokáció, Danae, Atalanta, Luise de Vilmorin és Ferencsik János arcmása stb.)

D. I. Képzőművészet.

Vigilia 1971/12 855 old.

Ferenczy Béni

amelyekről oly találóan írta François Gachot: „E szerény méretű szobrok tele vannak élettel és fojtott szenvedéllyel, egyesítik az erőt és a gyengédséget, a közvetlenséget és a tartozkodást (e legellentétesebb tulajdonságokat) s előkelőség és mélyről feltörő emberszeretet hatja át őket."

D. I. Képzőművészet.

Vigilia 1971/12 855, 856 old.

Ferenczy Béni
a Képzőművészeti Főiskoláról
Vigh Tamás mestere volt. Ferenczyt
1949-ben eltávolították a Főiskoláról.

Rózsa György: A Munkácsy-díj nemzedéke III.
Új Írás 1972/3 9 old.

Ferenczy Béni

Martsa István és Vigh Tamás maradtak a kétszemélyes „Ferenczy Béni-iskola" követői

Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/3 99 old.

Ferenczy Béni

a családnak legkiválóbbja; művei: szobrászati alkotásai, grafikai, akvarelljei bizonyságot tesznek művészeti készségéről; egyike azon művészeknek, kik először kaptak Kossuth díjat.

Mándi Sz. Teréz: „The Ferenczys a Hungarian clan of distinguished artists." Daily News, Budapest, 1972. jun. 11

Fejenczy Jeni

A második világháborút követő időben a Képző- művészeti Főiskola tanára. Számos kel- és külföldi tárlaton szerepelt műveivel: Berlin, Róma, Catania, Svájc, Stuttgart, Hága.

Második fr. Jenő: „The Fejenczijs a Hungarian clan of distinguished artists. Daily News, Budapest, 1972. jun. 11

21

Ferenczy Béni

A velencei Biennálén is bemutatták alkotásait; 1959-ben közöltek szerint 124 szobrászati, 65 érmészeti és 65 festészeti-grafikai művet dolgozott fel.

Mándi Sz. Teréz: „The Ferenczy's a Hungarian clan of distinguished artists." Daily News, Budapest, 1972 jun. 11

Ferenczy Béni

Petőfi halálának százados fordulójára egy élet-
nagyságú szobrot alkotott, melyet Gyulán állí-
tottak fel; a mű másolata a Milánói Ambrózia-
no Könyvtár udvarában látható.

Mónoli Sz. Teréz: „The Ferenczys a Hun-
garian clan of distinguished artists." Daily News.
Budapest, 1972. jun. 11

21

Ferenczy Béni

Vízfestményei a magyar akvarellművészet remekei; legkorábbiak még az emigrációs évek alatt készültek – legkésőbbi csendéleteket betegen festette.

F. Ludányi Gabriella: III. országos akvarell biennálé, Eger, 1972.

Ferenczy Bjéni

26 vízfestmény a mester hagyatékából
zármozik. 1890 VI.18-án született Szent-
endrén. Apja Ferenczy Károly. Művészeti
tanulmányait Firenzében kezdte.

F. Ludányi Gabriella: III. országos akvarell
biennálé, Eger, 1972

Ferenczy Béni

Előbb Münchenben, utána Párizsban Bourdelle iskolájában tanult. Később Archipenko iskolájában dolgozott. A Tanácsköztársaság idején aktív szerepet töltött be.

F. Ludányi Gabriella: III. országos akvarell biennálé, Eger, 1972.

Ferenczy Béni

Emigrálni kényszerült, előbb Bécsben majd Berlinben él. 1932-ben a Szovjetunióban telepedett le, 1935-ig dolgozott ott. Utána ismét Bécs következett.

F. Ludányi Gabriella: III. országos akvarell biennálé, Eger, 1972.

Fejenczy Jeni

1936-ban hozzakötődött. Budapesten élt haláláig. Számos egyéni kiállítása volt, ezek nagy elismerést váltottak ki (Bécs, Velence, (1942), Berlin.)

F. Ludányi Gabriella: III. országos akvarell biennálé, Eger, 1972.

Ferenczy Béni

A felszabadulás után 1945-50 között a Képzőművészeti Főiskola tanára volt. 1959-ben Budapesten volt egyéni tárlata, majd Bécs- és Hágában mutatták be műveit.

F. Kudolányi Gabriella: III. országos akvarell biennálé, Eger, 1972.

Ferenczy Béni

Szobrászati tevékenysége mellett jelentős ötvösművészete és grafikai munkássága. 1967. június 2-án halt meg.

F. Sudányi Gabriella: III. országos akvarell biennálé, Eger, 1972.

Ferenczy Béni

Bemutatott művei:

1. „Női akt," barna tus, 70. x 46.5 cm
2. „Rózsák vázában," akvarell, 55 x 44 cm.
3. „Mezőh," akvarell, 45 x 64 cm.

F. Ludányi Gabriella: III. országos akvarell biennále, 1972. Eger.

Ferenczy Béni

4. p. „Fekete kakas," akvarell, 49 x 61 cm;
5. p. „Fürdőző fiúk," akvarell, 44.5 x 65.5 cm;
6. p. „Kepthelyi parkrészlet," akvarell, 37.5 x 44.5 cm.

F. Ludányi Gabbriella: III. országos akvarell

biennálé, Eger, 1972.

Ferenczy Béni

7. p. „Fürdőzők", akvarell, 46.5 x 68 cm;

8. p. „Fehvő akt felemelt karokkal, akvarell, 54 x 76 cm

9. p. „Könyökére támaszkodó nő", akvarell, 61 x 49 cm.

F. Ludányi Gabriella: III. országos akvarell biennále, 1972. Eger

Ferenczy Béni

10. p. „Hótakt", akvarell, 64 x 39.5 cm; reprodukció.

11. p. „Fehvő akt", akvarell, 49 x 60.5 cm;

12. p. „Három asszony", akvarell, 28.5 x 39 cm.

F. Ludányi Gabriella: III. országos akvarell biennálé, Eger, 1972.

Ferenczy Béni

13. sz. „Tájkép sárga mezőkell, akvarell, 31.5 x 50 cm;

14. sz. „Nagy tarka csokor," akvarell, 36.5 x 26.5 cm;

15. sz. „Oszlopfő," gouache, 60 x 49 cm.

F. Ludányi Gabriella: III. országos akvarell biennálé, Eger, 1972.

Ferenczy Béni

16. p. „Esztergomi táj," gouache, 46 x 34 cm;

17. p. „Dombok háztetővel," gouache, 39 x 56.5 cm;

18. p. „Virágélet parkalábbal," (csendélet - gouache, 56 x 38 cm.

F. Ludányi Gabriella: III. országos akvarell bien-nálé, Eger, 1972.

Ferenczy Béni

19. a. „Erdőrészlet, bükk és fenyő" akvarell, 47 x 34 cm.;

20. a. „Erdőrészlet, akvarell, 61 x 43 cm;

21. a. „Szigligeti fa", akvarell, 31.5 x 48.5 cm.

F. Ludányi Gabriella: III. országos akvarell biennale, Eger, 1972.

Ferenczy Béni

22. p. „Zöld almák," akvarell, 39 x 58 cm

23. p. „Virágok," akvarell, 42 x 30 cm;

24. p. „Zöld vége," akvarell, 43 x 31 cm.

25. p. „Margaréták", akvarell, 70 x 51,5 cm.

F. Ludányi Gabriella: M. országos akvarell biennálé, Eger, 1972.

Ferenczy Béni

Bemutatott műve:

26. p. „Piros filo-kaktusz", akvarell, 54.5 x 35 cm.

F. Ludányi Gabriella: III. országos akvarell bien-
nálé, 1972. Eger.

FERENCZY BÉNI, szobrász

A Legújabbkori Történetu Múzeum 1959. márc. 20-án nyitotta meg a Magy. Tört. Múz. termeinek egy részében kiállitását. A numizmatikai anyagban szerepelt Ferenczy Béninak márványra szerelt 10 koronas fémpénztervezetének felnagyitott mintái. 1./193./.old.

ss -ay : Emlékkiallitások a Tanácsköztársaság jubileumán. 1./193./.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből. XV. évf. ------ 1959. 13. szám. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

A hazai balneológia numizmatikai emlékei között szerepel:
FERENCZY BÉNI96rme:.-27.-INTER SILVAS ACADEMII QUERE RE VERUM RV:D.D.INST.HUNG.AD BIOLOGIAM PERVESTIGANDAM TIHANY LAGO BALATON/. 48 mm. AE. 52.old.

Dr. VARANNAI GYULA: A hazai balneologia numizmatikai emlékei 51.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------- XIX. 1963. 25.sz. Bp.

1

Ferenczy Béni

Művei szerepelnek a Ferenczy
család állandó kiállításán szentendrén

Magyar Nemzet 1972 szeptember 22
4. old.

2

Ferenczy Béni

„Ülö Zinai"

„Szent György" c. művei emlitve

Magyar Nemzet 1972 szeptember 22
Kold

Ferenczy Béni

3

„Antalanta" c. mûve emlitve

Magyar Nemzet 1972 szeptember 22
n. old

Ferenczy Béni

4

„Nádmíra"

„Wilde Jónas" arcmásai emlékre

Magyar Nemzet 1972 september 22
4. old

Ferenczy Béni

Művei szerepelnek a Ferenczy
család tagjainak kiállításán Szentendrén

Magyar Nemzet 1972 szeptember 9
4. old.

Ferenczy Béni, nobrán

A Petőfi Sándor a képzőművészetben c. műsorban nő lesz Ferenczy Béni Petőfi nobrásról is.

–: A Magyar Rádió műsorterve a Petőfi-évfordulóra 7

Népszabadság, Bp. 1972. máj. 20.

Ferenczy Béni, szobrász

Megemlítve: (Vich Tamásra tett hatása.)

R. Gy.: Parasztok folklór nélkül, folklór idill nélkül 7.

Népszabadság, Bp. 1972. aug. 16.

Ferenczy Béni, szobrász

Megemlítve: Illyés méltatást írt róla.

Kiss Ferenc: Illyés Gyula: Hajszálgyökerek 550–555

Tiszatáj, Szeged, 1971. június XXV/6.

Ferenczy Béni (1890-1967)

„Álló fiú" Bronzfigura 27 cm

Vételi ár: 8000 Ft.

BÁV 44.Képaukció Budapest,1977.december

Ferenczy Béni

„Birkát a pusztán" Kréta rajz 21x30

J. l. p.: Ferenczy Béni 1952

Kikiáltási ár: 3000 ft.

BÁV 44.Képaukció Budapest,1977.december

FERENCZY BÉNI, szobrász

A második világháború idején hazánkban is megkezdődött a szakítás a hagyományos művészettel. Alkotásaikkal a festők, a szobrászatban pedig Beck O. Fülöp, Medgyessy F. Ferenczy Béni, Csorba G. és a római iskola akkor még fiatal követői képviselték a leghaladottabb irányzatot. 429.old.

GESZTI LÁSZLÓ: Csillag István köszöntése 427.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyűjtés köréből.
------- XXIII. 1967. 39-40.sz. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Reményi József, éremművész csak egyetlen érmet készitett Ferenczy Béniről. 434.old.

DR. VARANNAY GYULA: Reményi József 80 éves 433.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből. XXIII. évf. -------1967. 41-42. szám. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Vigh Tamás szobrászművész, aki 1926-ban szül. Csillaghegyen, az ő tanitványa volt. 14/278/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Vigh Tamás szobrászművész érmei és plaketjei 14/ 276/.old.

AZ ÉRME, Közlemények az éremgyűjtés köréből.
------ XVII. 1981. 16.sz. bp .

FERENCZY BÉNI, szobrász

Martsa István, szobrászművész, aki 1912-ben Pozsonyban született, Ferenczy Béni tanitványa volt. 20/260/.old.

SZIGETI KÁLMÁN: Martsa István szobrászművész érmei és plakettjei 20/260/.old.

AZ ÉRME, Közlemények az éremgyűjtés köréből.
------ XVI. 1960. 15.sz. Bp.

Ferenczy Béni
szobász

Ferenczy Béni életművében tölb-
szor állitott emléket családtagja-
inak. Ezre példa a várbeli kiálli-
táson bemutatott 3 Noemi fej.

Földes Anna: A Ferenczy család.
Nők Lapja, 1968. julius - 30 szám

Ferenczy Béni
szobrász

Ferenczy Bénimek legutolb
Székesfehérvárott volt emlék-
kiállítása.

Földes Anna: A Ferenczy család
Nők Lapja, 1968. julius - 30 szám

Ferenczy Béni
szobrász

Noemi hazoni arca"
"Fiú alakja"
} repro

Földes Anna: A Ferenczy csaliad
Nők Lapja, 1968. julius - 30 szám

Ferenczy Béni
szobrász

„Petőfi" (vesszo)

F.A.: Nem hiszünk állni a tekintetét.
Nők Lapja, 1968. julius - 30 szám

Ferenczy Béni
szobrász

Ferenczy Béni Petőfi szobra Gyulán
a tanács előtti téren van elhelyezve,
A szobrot vandál módon megrongál-
ták Petőfi kandját letörték.

F. Á.: Nem könnyű állni a tekintetét
Nők Lapja, 1968. július - 30 szám

Ferenczy Béni

"A művész rajza feleségéről" cimmel a lap bemutatja a művész alkotását a cimlapon. "Öt éve halt meg Ferenczy Béni" -emlékeztet a lap a kép bemutatásával az évfordulóra.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. juni. lo.
XVI. évf. 24. sz. cimlap.

Ferenczy Béni

Babits Mihály siremlékét készitette el. A bronz Apolló-dombormüvön meztelen félig térdeplő, félig ülő fiatal férfi tekinteté és kezeit felfelé emeli. Alatta egy Babits-idézet: Nem az énekes szüli a dalt, a dal szüli énekesét. A talapzaton Babits Mihály. "Siremléket állitunk Babits Mihálynak" c. közlemény.

Irodalmi Ujság, Bp. 1954. nov. 27.
V. évf. 37. sz. 3. lap.

Ferenczy Béni
szobrász

Kisplasztikai műveit, grafikai
munkáit mutatták be a tárlaton,
valamint portréit, figuralis plaszti-
káit, plakettjeit.

Bauer Jenő: Kisplasztikai biennale a Múcsarnokban.
Műrészet, 1972. január - 34 oldal.

Ferenczy Béni
szobrász

A kiállításon látható volt Ferenczy Béni
ének emberi témái: Anya gyermekével"
„Magvető" „Játszó fiúk" „Fiatalság"!
„Ezek művészeti életünk példamutató mun-
csei.

Urbán Margit Rozália: A Nemzethőre Kisplasztikai Biennaléról
Művészet, 1972. január — 37 oldal

Ferenczy Béni

François Gachot irt róla
tanulmányt a „L'art hongrois" c.
sorozatban – emlitve

– Nagyli –

Magyar Nemzet 1972 május 4
4. old.

Ferenczy Béni

„Aranykor" c. lisplasztikájának
fotója a 8. oldalon

Népszava 1971 október 10

Ferenczy Béni, szobrász,
grafikus

A Új Szó fejlécét kénítette.

Vadász Ferenc: A szabadság fegyverhordozója
4,

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. feb. 2. [2]

Ferenczy Béni
szobrai

Ferenczy Béni 1925-ben Bécsben
tartózkodott és tanulmányai
alkotásait Bécsben tartózkodó
Derkovitsot is.

Rózsa T. Endre: Kubista magyar szobrászat?
Művészet, 1974. december - 13. oldal

Ferenczy Béni
szobrász

Ferenczy a formák egymásra való kubista áthatását az emberi testen jelölte.

Rózsa T.Endre: Kubista magyar szobrászat?
Művészet, 1974.december - 13.oldal

Ferenczy Béni
szobász

A kubizmus belső formálódása jól
követhelő Ferenczynél az 1918-ban
készült Dévi c. fiú aktját összevetve
az 1919-es Fiatal férfi c. altszoborral.

Rózsa T.Endre: Kubista magyar szobrászat?
Müvészet, 1974.december - 13.oldal

Ferenczy Béni
szobrai

1918-tól Ferenczy művészetében
egy sajátos emberábrázoló "kubizmus" alakult ki, közeledett a
magyarországi avantgardistákhoz.

Rózsa T.Endre: Kubista magyar szobrászat?
Művészet, 1974.december - 13.oldal

Ferenczy Béni
szobáról

Egyszerű, összefogott formákkal ábrázolta
Ferenczy Wilde Jancsit, Hildebrand magyar
fordítóját. Sima kontúrvonalakkal ké-
szültek korai érmei.

Rózsa T.Endre: Kubista magyar szobrászat?
Művészet, 1974.december - 13.oldal

Ferenczy Béni

szobász

Ferenczy korai avantgardista kiserletek után egy rövid időre a szecesszió felé fordult, majd a kialoszi alatt a hildebrandi világ sorozatta.

Rózsa T.Endre: Kubista magyar szobrászat?
Müvészet, 1974.december - 13.oldal

Forenczy Béni
szobrász

Forenczy Béni 1911 és 1913 között
először Bourdelle, majd Archipenko
párizsi iskolájában tanult.

Rózsa T.Endre: Kubista magyar szobrászat?
Művészet, 1974.december - 13.oldal

Ferenczy Béni

szobrász

Témafelfogásban és formálásban összefüggés van Ferenczy Béni „Anya gyermekével" faszolor és az 1918-as Uitz Béla „Anya gyermekével" vágy között.

Rózsa T. Endre: Kubista magyar szobrászat!
Müvészet, 1974. december - 13. oldal

Ferenczy Béni, szobrászművész.

Ady Endre halottaságjánál, – a szanatóriumban – nem halotti maszkot, hanem mintázta a halott Adyt. (említve).

Ki látott engem?

1997. VIII. 28. 18.10 TV. | Z.

Ferenczy Béni, szobrán

megemlíthe

-:bel-: Száza d más od perech

2.

Esti Hírlap Br. 1978 ápr. 17

Ferenczy Béni, szobrán

L: Lánló Péter

_: Lánló Péter

2.

Esti Hírlap, Bp. 1978. ápr. 7.

Ferenczy Béni, szobrász

L: Műmellékelet 1.

Műmellékelet 2.

XX/11

Ferenczy Béni: Lenin-plakett

Jelenkor, Pécs, 1977. nov

Ferenczy Béni

"Magyar művészet ahogy volt" címmel Vadas József ismerteti a székesfehérvári Csók István Képtárban "Magyar művészet 1945-49" c. kiállitást.
A tárlaton a következő művészek szerepelnek: Bálint Endre, Bán Béla, Barcsay Jenő, Bencze László, Berda Ernő, Bernáth Aurél, Czóbel Béla, Derkovits Gyula, Dési Huber István, Domanovszky Endre, Domján József, Ferenczy Béni, Gádor István, Hantai Simon, Háy Károly László, Kaesz Gyula, Kassák Lajos. Kerényi Jenő, Koffán Károly, Kondor Béla.
A művészek nevének folytatása a -2/ sz. cédulán következik.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. nov. 5.
XXI. évf. 45. sz. 12. lap.

Ferenczy Béni

Az -1 sz. cédula folytatása:
Korniss Dezső, Kozma Lajos, Kurucz D. István, Mikus Sándor, Pátzay Pál, Somogyi József, Szabó Iván, Szabó Vladimir, Szalay Lajos, Szántó Piroska, Szentiványi Lajos, Szőnyi István, Vajda Lajos, Vilt Tibor.
A kritika beszámol még a különböző képzőművészeti csoportok egymáshoz fűződő viszonyáról, az évek során elért eredményekről, és az egymástól eltérő művészeti irányzatok képviselői között előforduló vitákról.
Vadas József beszámolóját a kiállitásról lásd: Szőnyi István nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. nov. 5.
XXI. évf. 45. sz. 12. lap.

Ferenczy Béni, szobrászművész,

A Műcsarnakban rendeztek meg negyedízben a világ művészeinek kisplasztikai kiállítását. – A kiállítás hagyományaihoz híven, egy elhalt magyar munkásságával tiszteleg a nemzetközi forumon. Az előző alkalmakkor Ferenczy Béni oeuvre-jét X vonultatták fel. (említve)

Brestyánszky Ilona: Nemzetközi kisplasztikai kiállítás.
Nők Lapja, 1978. szept. 23.

Ferenczy Béni, szobrászművész.

Az Ady-irodalom számon tartja és bőséggel jegyzi a költő arcát megrajzoló, vagy megfestő művészeket, Ady versillusztrátorait: Ferenczy Béni, (stb.), az egykori és mai művészeket.

Bodri Ferenc: A fiatal Szőnyi István Ady-illusztrációi.
Új Irás, 1977. 12. 14. old.

Ferenczy Béni, szobrászművész

a Ferenczy Család Múzeuma Szentendrén látható: Ferenczy Károly és gyermekeinek: Noémi és Béni-nek a főművei vannak itt.

Csapó György: Barcsay-gyűjtemény Szentendrén.
Magyar Hírek, 1978. ápr. 22.

Ferenczy Béni (1890 - 1967)

Női akt, vén, akv. papír (1945)

Dévényi Iván műgyűjteményének kiállítása
Győr, Múzeumi képtár - 1977.

Ferenczy Béni, szobrasz

Az Orsz.M.Kir.Iparmüvészeti Iskola tanarai,tanársegé
dei,/segédt narok/,-Ferenczy Béni,-1919.-Szobraszat
53.old

Mezei Ottó: Az Orsz.M.Kir.Iparmüv.Iskola/1880-1944/
oktatási rendszere és xxxxx 37.old
forrasai

Müv.Tört.Irt. 1972. XXIV. 1.sz. Bp

Ferenczy Béni, szobrasz

1918-19 ben frisebb művészetszemlélet kialakitasara volt szükség. A tanari garda kiegészitése is e célt szolgalta. Ekkor került az iskolahoz, ki hosszabb-rövidebb időre: Ferenczy Béni, Ferenczy Noémi, Kaesz Gyula, Kós Károly Reményi József, Toriczkai-Wigand Ede, stb. 47.old.

Mezei Ottó: Az Orsz.M.Kir.Iparmüv.Iskola/1880-1944/ oktatasi rendszere és forrásai 37.old

Müv.Tört.Ert. 1975. XXIV. 1.sz. Bp

Ferenczy Béni, szobrászművész

A Petőfi Irodalmi Múzeum képzőművészeti kiállítása emlékezik meg Ady Endre születésének 100. évfordulójáról. — Ady életének utolsó évében számos portré készült. Ebből az időből származik a művész rajzsorozata a költőről. (említve) Erről van egy történet: elaludt közben a költő, aki azt állította magáról, hogy ő saha nem pihen. Valószínűleg ez az utolsó alyan portré, ami a költő életében készült.

Esti Magazin

1977. XII. 19. Kossuth 18.30

Ferenczy Béni, szobrász

L: Csorba Géza

Kovalovszky Márta: Változatok egy kolthőre 23-24.

Kritika, Bp. 1977. nov. 77/11

Krúdy Béni, szobrán

L.: Fritz János

Hegyi Gy.: Ady él - Ady kép. 29.

Kritika, Bp. 1978. máj. 78/3

Ferenczy Béni, szobrászművész.

a képzőművészet, így a portré is egyszerre valóságrögzítés és valóságfeltárás. Ahány mű, annyi mélység, annyi változat. Egy embernek ezer arca van. Bizonyság erre az a komplex Ady-kép, melyet képzőművészetünk hét évtize de kíser, oly izgalmas elágazásokkal, melyeknek gazdája Ferenczy Béni, Csorba Lséza és még többen. (emlitve.)

Losonci Miklós: A portré holnapjai.
Heves i Szemle, 1978. márc. 14. old.

Ferenczy Béni, szobrászművész

M. Szücs Ilona festőművész kiállítása június 6.-án a Csepel Galériában nyílt meg.- a kiállítás mottójául Ferenczy Béni leveléből idéztek a rendezők, mely levelet Marlsa Istvánhoz írt Ferenczy Béni.

Magyar Papír, 1978, jún. 10.

Ferenczy Béni, szobrászművész

a Műcsarnokban rendezték meg a IV. budapesti nemzetközi kisplasztikai kiállítást. – a klasszikussá érő mesterek – Medgyessy, Ferenczy Béni, Bokros Birman Dezső – művészete után most Kerényi Jenő, kisplasztikái jelzik a magyar szobor világszínvonalát.

Losonci Miklós: az élet teljességét ábrázolva.
Pest Megyei Hírlap, 1978. szept. 12.

Ferenczy Béni

Szentendre, 1890 - Bp. 1967

müve szerepel a Szentendre müvészetét bemutató anyagban az 1976.XXXVII.Velencei Biennálé magyar kiállitásán

-katalógus a könyvtárban-

Ferenczy

A posztimpresszionizmus képviselői nálunk Ferenczy és Rippl Rónai.

Dési Huber István:Müvészeti irások
Kossuth könyvkiadó 1975 86.o.

Ferenczy

Szentendrén létrejött egy művésztelep.
Itt van a Ferenczy-kiállítás, Kovács
Margit gyűjtemény-kiállítás, Szobel gyűj
temény kiállítás, Gorka kiállítás.

Falujárás

1946. III. 25. 18.25 N.TV.

Ferenczi Csabád

Szentendrén van a Ferenczi Csabád múzeuma

Bogár Iván: Milyen, és milyen lehetne a Nemzeti Galéria

Tükör, 1977. június 5 – 24. lap

Ferenczy Béni (1890-1967)

„Kisfiú" Bronz 23 cm

Kikiáltási ár: 8000 ft

BÁV 45.Képaukció Budapest,1978.május

Ferenczy Béni

1

Az alant felsorolt művésznevek szerepelnek Vadas József: „Változatok a változatlanságban" című kritikájában, mely a "Szobrászat 77" c. a Műcsarnokban rendezett, Magyar szobrászati kiállitásról szól. A fejezetekre tagolt ismertetés alcimekkel juttatja kifejezésre az egymástól eltérő művészi ábrázolásmód megnyilvánulását:

"Naturalizmus" cim alatt:
Beck O. Fülöp, Borbás Tibor, Ferenczy Béni, Marton László, Melocco Miklós, Pátzay Pál, Schaár Erzsébet, ifj. Szabó István, Varga Imre.

"Racionalizmus" cim alatt: Bohus Zoltán,

Folytatást lásd: a 2.-es sz. cédulán.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. május 2o. XXII. évf. 2o. sz. 13. lap.

Ferenczy Béni

Folytatás az 1 -es sz. cédulárol:
Farkas Ádám, /Grantner Jenő/, /Kalló Viktor/, Paiss László, Segesdi György, /Tóth Valéria/, Veszprémi Imre.
"A többiek" cim alatt:
Berczeller Renső, Boda Gábor, Borsos Miklós, Csikszentmihályi Róbert, Fekete Tamás, Kéri Ádám, /Kiss K. István/, Kiss Nagy András, Kő Pál, Olcsai Kiss Zoltán, Samu Géza, /Somogyi József/, Szervátiusz Tibor, Vigh Tamás, Vilt Tibor.
"Lovak" cim alatt: /Lovasszobrok/
Györfi Sándor, Martsa István.

A Vadas-féle beszámolót lásd: Beck Ö. Fülöp nevénél. Élet és Irodalom, Bp. 1978. május 2o. XXII. évf. 2o. sz. 13. lap.

Ferenczy Béni, szobrász

Megemlítve.

Nemeš József: Tolnai Gábor: Maradj velem, mert... —

23.

Kritika, Bp. 1978. március

78/3.

Ferenczy Béni, Kobrász

1919-ben a Képzőművi. Főiskola

tanára lett.

Hajdu Rófis Gábor: Ady, Babits és a Tanácsköztársaság. 20-21.

Kritika, Bp. 1977. nov. 77/11

Ferenczy Béni

Női aktja (bronz) Füst Milán összegyűjtött
kiadványában van.

D-i: Füst Milán, a műgyűjtő; Műgyűjtő, 1979.2.sz.7.l.

Ferenczy Béni

Babits szerencsék másodpéldányát (dombormű) a művész öszvepje Esztergomnak ajándékozta

– csolnoki –: Babits emlékünnepségek) Esztergomban

Dalpozók Lapja 1971 IX. 28

Ferenczy Béni

Atléta, bronz

Magyar Képzőművészet
I. Kiáll. Katalógus 1946 Júl

Ferenczy Béni

Női fej, bronz

Nemz. Parasztpárt DÓZSA
Kiáll. Katalógus 1945 jún.

Ferenczy Béni

Női arcmás, bronz

Nemz Parasztpárt DÓZSA
Kiáll. Katalógus 1945 jún.

Ferenczy Béni

Akt, bronz

Nemz Paraszlpárt DÓZSA
Kiáll. Katalógus 1945 jún.

Ferenczy Béni

Fekvő akt, bronz

Nemz. Paraszt Párt DÓZSA
Kiáll. Katalógus 1945 jún.

FERENCZY BÉNI, szobrász

1955. júl. 9-én nyilt meg Miskolcon az első vidéki orsz képzőmüv. kiállitás a Herman Ottó Múz-ban a bpesti Mücsarnok rendezésében. Ezen Fernczy is szerepelt müveivel 60. old.

HAJDU BÉLA: Két országos képzőművészeti kiállitás Miskolcon 58. old.

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MUZEUM KÖZLEMÉNYEI, 1956. dec. MISKOLC

Ferenczy Béni szobrászművész

A 30.-ik évfordulón a Műcsarnokban rendezett képzőművészeti kiállításon szerepel műve

Brestyánszky Ilona: Körkép.
Nők Lapja, Budapest, 1975. máj. 17.

Jeremy Béni

Részlet a kiállításon

3. Országos Akvarell Biennálé
Eger, Gárdonyi G. Múzeum, 1977.

Ferenczy Béni szobrászművész

„Köztulajdon... 1945–1975" címmel nyílt meg a Mücsarnokban az a kiállítás, melyen ma élő művészek jobbára fényképeken összegyűjtött alkotásai láthatók. „Játszó gyerekek" műve szerepel e tárlatn. /említve/

K.M.: Közös Kincseink.

Chinoin, 1975. ápr. 16.

Ferenczy Béni

Ady maszkját Fülep Lajos adományozta a ráckevei Ady Galériának

Rajztanitás 1975-4-31
Losonczi Miklós:Ráckevei Ady Galéria

Ferenczy Béni szobrászművész

A Miskolci Képtár 1975. évi tervében szerepel a művész munkáinak bemutatása.

Benedek Miklós: Kohász-galéria és egyéb tervek a Miskolci Képtárban.

Északmagyarország, 1974. aug. 30.

Ferenczy Béni szobrászművész.

a x Székesfehérvári Múzeum állandó kiállításán láthatók a művész rajzai

TÉKA

1973. máj. 10 TV. 18.45 | 11 | K Gyné

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ESTI HÍRLAP

1973 MÁJ 26

Ferenczy Béni

FERENCZY BÉNI grafikáiból kiállítás nyílik ma délután Esztergomban a Balassi Bálint Múzeumban.

Ferenczy Béni, nobrák

Petőfi-nobrát az Ambrosiana-könyvtár nobranán (Milano) avatták fel.

—: Petőfi-emlékünnepség Milánóban 4.

Népszabadság, Bp. 1973. márc. 29. [29.]

Ferenczy Béni, szobrász

„remek Petőfi-szobra is látható
„kiállításon." fénykép

– Jubileumi emlékkiállítás nyílt a
Petőfi Irodalmi Múzeumban 4.

Nérszabadság, Bp. 1972. dec. 31.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Miskolc új és helyreállitott létesitményei, 1945-1970.
1.-Szobrok, kutak, emléktáblák.
51. Miskolci Müszaki Egyet. II. ker. Egyetemváros
4.-Ülő nő és férfi könyvvel, dombormü. E/5. Koll. homlokzat.-Ferenczy Béni müve.-201.old. 4.jegyz.

irj. HORVÁTH BÉLA: A miskolci városkép változása 189.ol

A Herman Ottó Muz. Evkönyve. XI. Miskolc, 1972

Ferenczy Béni

„Új grafikai lapok" c. kiállítás nyílt a miskolci képtárban. Rézkarcokat, rajzokat láthatunk. A művész néhány munkája szerepel a tárlaton.

Déli krónika

1974. IV. 6. 12.00 (Szné)

Ferenczy Béni szobrászművész

a Magyar Nemzeti Galéria anyagából „Magyar forradalmi művészet 1900–1925 között" címmel Lipcsében febr. 16.-án nyílik meg a bemutató, melyen szerepelnek a művész alkotásai

Zalai Hírlap, 1974. febr. 6.

Ferenczy Béni szobrászművész
a Nagybányai Festőművészek a Somogyi
Képtárban megnyílt kiállításán a
művész rajzai szerepelnek.

Horányi Barna: Nagybánya emlékei.
Somogyi Néplap, 1974. ápr. 4.

Ferenczy családi

művének kiállítása a Budavári Palotában

Népművelés 1970/7 4old.

Ferenczy Béni

A fiatal Ferenczy Bénit Matisse-nak Párizsban Perlrott Csaba Vilmos mutatta be.Ø mutatta be Steinéknél is.

Bodri Ferenc:Perlrott Csaba Vilmos
Látóhatár 1970/7-8 762.old.

Ferenczy Béni

Bemutatott művei: „Juhász Ferenc portréja", 36,5 cm; „Aranykor", bronz, 47,5 cm; „Bartók", bronz, 35 cm; —

Zala Tibor: XI. magyar képzőművészeti kiállítás, Budapest, 1968

Ferenczy Béni
szobra

Miltalis

-------:Strobl Alajos siremlékének leleplezése.
Művészet, 1972.május - 22.oldal

Ferenczy Béni

A Műcsarnokban művészetünk legújabb negyed századának alakulását bemutató kiállításához azoknak a művészeknek munkáin kapaszkodnak akiknek működése a felszabadulás után is folytatódott, sőt ma is határozó értékei élő képzőművészetünknek.

Péter Imre: Háromnegyed század magyar művészete. Az Ernst Múzeum és a Műcsarnok kiállításai

Népművelés 1969/11 3 old

Ferenczy Béni

Páduai Szent Antal című szobrának /1949/ ólomba öntött példánya a Márton-gyűjteménybe került.

Dévényi Iván - Márton Ödön halálára; Műgyűjtő, 1971. 4.sz.3o.l.

Ferenczy Béni, szobrász

Megnyílt a Ferenczy szobrok állandó kiállítása.

↓

— : Felavatták a szentendrei múzeum új épületét 7

Népszabadság, Bp. 1972. szept. 19.

Ferenczy Béni

Bemutatott műve:

207. sz. „Atléta," bronz.

Balogh J.: A „Magyar Képzőművészetért I. művészeti kiállítás, Budapest, 1946. VII.

141

Ferenczi Béni

A lap beszámol arról, hogy a müvészek képzőmüvészeti alkotásokkal készülnek a földalatti gyorsvasut diszitésére. A közlemény felsorolja azokat a müvészeket, -közöttük szerepel a müvész is,- akiknek a müveit már gipszbe öntötték.

Irodalmi Ujság, Bp. 1952. aug. 14.
III. évf. 17. sz. 8. lap.

Ferenczy Béni
szobrán

v sémelhe Fialka Olgának

Nagybányán

Repr.

Kovnak. 1970. IX. 1461.

Ferenczy Béni
szobrán

~ műnek szerepeltek a Ferenczy család
közös kiállításán 1970 ben.

Murádin Jenő: Feljegyzések...
Korunk 1970. IX. 1461.

Ferenczy Béni
szobrán

anyja, Fialka ~~Ofo~~ Olga síremléke feltehetően a 30-as években készült

Nyubányán kapcsolata a munkásmozgalommal.

Murádin Jenő: Fel jegyzések Ferenczy Béniről

Korunk 1970 IX. 1460.

Ferenczy Béni

Neve emlitve Egry Folly Róberthez irt egyik levelében /1945.VI.29./.

Rácz István; Egry József kiadatlan levelei; Képzőművészeti Almanach 2, Corvina 197o, 137.l.

Ferenczy Béni
szobrász

A Tanácskoztatóság idején a progresszív művészek Balatonfüre den művésztelepet akartak szerveni, ennek között volt Ferenczy Béni is

Rózsa T. Endre: Kubista magyar szobrászat?
Művészet, 1974. december - 13. oldal.

Ferenczy Bini
szobrász

A magyar aktivisták legjelentősebb tehetségű művészéről a fiatalon elhonult, elnével meghalt Vennes Lampérthről gipsszobrot mintázott Ferenczy.

Rózsa T.Endre: Kubista magyar szobrászat?
Müvészet, 1974.december - 13.oldal

Ferenczy Béni
szobrász

Ferenczy részese volt az 1919-es
kommünnek a Tanácshőrtár-
ság össze omlásakor hűl föld-
tartózkodott és utána Bécsben
telepedet le.

Rózsa T. Endre: Kubista magyar szobrászat?
Müvészet,1974.december - 13.oldal

Ferenczy Béni szobrászművész

a ráckevei gimnázium Ady-Galériája 1972-ben alakult és ma már több mint 50 műtárgyat birtokol. A kollekció Ady képmását tartalmazza, a művész alkotását. (említve)

Lasonci Miklós: Iskolagalériák.
Magyarország, 1974. szept. 1.

Ferenczy Béni szobrászművész.

A ráckerei Ady Endre gimnázium Ady-galériában látható a költő halotti maszkja, melyet a művész készített. (említve).

Szále László: Az értelemig és tovább...
Népművelés, 1974. 10.

Ferenczy Béni nobrán

Kó volt vóla a TU Thomas

Mann - műsorában.

(barabás): TU - noten 2.

EST I HIRLAP, Bp. 1975. jún. 5.

Ferenczy Béni, kobrán

Negemlitve.

Bodri Ferenc: A lírikus „neme" 67-73.

TISZATÁJ, Szeged, 1975. július

XXIX
7.

Ferenczy Béni, nabrán

Megemlítve.

Bodri Ferenc: Seb a Cédrusson

52-57.

TISZATÁJ, Szeged, 1975. július

XXIX
7.

Ferenczy Béni, szobrász

L.: Könyi István

— : Mű és világkép 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975 jul. 28.

Ferenczy Béni, nobrán

Egyik magyar aláírója volt a fasizmust Tanulmányozó Izoda tiltakozó távirattának, melyet az az olaszországi fasiszta terror ellen adott ki. (1926.—)

Dr. Székely Gábor: A Komintern a fasizmus ellen 867-871.

Élet és Tudomány, Bp. 1975. máj. 9.

XXX.
19.

Ferencz Béni, szobrász

L.: Schaár Erzsébet

–: Schaár... 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. szept. 2.

Ferenczy Béni, szobrász

Illyés Gyula beszél róla Ivanyitü c.
új tanulmány-gyűjtemény-ében.

Fenczik flóra: Európaiul, magyarul 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. máj. 29.

Ferencsy Béni, szobrász

Megemlítve: „az 1920-as általános sztrájk után volt kénytelen elhagyni Romániát."
(Csehszlovákiába ment.)

Juhász Dezső: Kiegészítések egy életrajzhoz
6-7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. ápr. 26.

Ferenczy Béni
szobrai

Ferenczy Béni munkássága
hatással volt Górza Bálint-
ra.

Horváth Béla: Aki tanítva tanult
Művészet, 1975. május - 36 oldal.

Ferencsy Bein
szobrász

Méltatás.

Kocsogh Ákos · Lesenyei Márta . . .
Művészet, 1975. május - 34 oldal.

Ferenczy Béni
szobász

Méltatás

Brestyánszky Ilona: Körkép
Nők Lapja, 1975. május 17 - 15 oldal

Ferenczy Béni, nobrán

Lárd: Bors István

Tüskés Tibor: Képzőművének.... 612-620

JELENKOR, Pécs, 1975 július XVIII/7.

Perenczy Béni, nobrán

L.: Anna Margit

Rózsa Gyula: Szegedi .... 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975 aug. 2.

FERENCZY BÉNI

kiállított művei:

106. Kéány kagylóval. Bronzdombormű, 1955. 18,2 x 22,5 cm. A művén tulajdona

107. Fiú kutyával. Bronzdomborm, 1950. 17,5 x 21,2 cm. A művén tulajdona.

Ferenczy Béni xx szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. x 44 l., 1 t.

26.l-

FERENCZY BÉNI

kiállitott szobrai:

108. Bartók. Bronzdombormű, 1955.
38 x 30 cm. Lenevővetség tulajdona

109. Krisztus kerentelése. Bronz, 1955.
30 cm. Belvárosi plébánia templom tulajdona

Fernczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

26. l.

45.

FERENCZY BÉNI

kiállitott szobrai:

110. Miskolczy Ember. Bronz, 1958., 48 cm. MNG. tulajdona.

111. Kouros. Gipsz, 1958., 210 cm. A művész tulajdona

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteményes kiállitása. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

26.l.

FERENCZY BÉNI

kiállított szobrai:

112. Németh Lajos. Bronz, 1955. 49,5 cm.
Németh Lajos fejével.

113. Julián Ferenc. Bronz, 1955. 36,5 cm.
A művész fejével.

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteményes kiállitása. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

26 l.

47.

FERENCZY BÉNI

kiállitott szobrai:

114. Anya gyermekével. Ólomdombormű, 1955. 34,5 x 31 cm. A művén tulajdona.

115. Ülő akt torzó. Bronz, 1956., 31 cm. A művén tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. at. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

26 l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott szobrai:

116. Nicolas Terrakotta, 1956. 38 cm.
A művén tulajdona.

117. Női akt drapériával. Bronz, 1956.
28,5 cm. A művén tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

26. C.

FERENCZY BÉNI

kiállított szobrai:

118. Ordas-fiú. Bronz, 1956., 28,2 cm.
A művész tulajdona.

119. Tehorló fiú. Bronz, 1956. 22,8 cm.
A művész tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. st. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

50.

FERENCZY BÉNI

kiállított szobrai:

120. Körmyei Eolit. Gipsz, 24cm.
1956. A művész tulajdona.

121. Ülő női akt. Bronz, 1956. 150 cm.
A művész tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászművész gyűjteményes kiállítása. Bp. 1959. [illegible]st. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., [illegible] t.

20.l.

51.

FERENCZY BÉNI

Kiállított szobrai:

122. Ülő női akt. Gipsz, 25 cm. A művén tulajdona

Ferenczy Béni szobrászművész gyűjteményes kiállítása. Bp. 1959. [illegible] bev.: Vígh Tamás. Bp. 1959. 44 l., [illegible] t.

26.t.

FERENCZY BÉNI

kiállított ércek és plaketek:

123. Bölény. Bronz, 1907. átm.: 5,8 cm.
Pethe Lóránt tulajdona.

124. Női akt madárral. Bronz, 1907.
Átm.: 5,8 cm. Pethe Lóránt tul.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

28.l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott érmek és plakettek:

125. A III. kerületi főgimnázium jutalma. Bronz, 1910. átm.: 4,8 cm. Nemzeti Múzeum Érmtára.

126 Birkózók. Bronz, 1912. átm.: 4,5 cm. Petrik Károly tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteménye es kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

28 l.

54.

FERENCZY BÉNI

kiállitott érmek és plakettek:

127. Meller Simon. Bronz, 1917., átm.: 12 cm. MNG. tulajdona.

128. Ady Endre. Bronz, 1919., átm.: 9,9 cm. MNG. tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteménye es kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

28.l.

55.

FERENCZY BÉNI

kiállított érmek és plakettek:

129. A Tanácsköztársaság 10 korona pénzének terve. Ólom, 1919. átm.: 10 cm. Wilde Ferenc tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteménye es kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

28. l.

PERENCZY BÉNI

kiállított érmek és plakettek:

130. Leonardo- ló. Bronz, 1919., átm.: 11,3 cm. MNG tulajdona

131. Schaul Pál. Bronz, 1924., átm.: 7,5 cm. Pethe Kálmán - Wilde Ferenc tulajdona.

Perenczy Béni szobrászművész gyűjteményes kiállítása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

28 - 30. l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott érmek és plakettek:

132. Spanyol lovasiskola. Bronz, 1924.
átm.: 6,5 cm. Nemzeti Múzeum érmetára - MNG tulajdona.

133. Anya gyermekével. Bronz, 1925.,
átm.: 5,7 cm. Pethe Lóránt tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

FERENCZY BÉNI

kiállított érmek és plakettek:

134. Kánaáni fürt. Bronz, 1926., átm.: 8 cm. Wilde Ferenc tulajdona.

135. Pogány Kálmánné. Bronz, 1927., átm.: 9,5 cm. Nemzeti Múzeum érmtára – MNG tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

30. l.

FERENCZY BÉNI

kiállított érmek és plakettek:

136 Egon Schiele. Bronz, 1928., átm.: 7 cm. Wilde Ferenc tulajdona.

137 Wilde Richárd. Bronz, 1928., átm.: 9 cm. Wilde Ferenc tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

30.l

PERENCZY BÉNI

kiállitott érmek és plakettok:

138. Wilde Richárdné. Bronz, 1929., átm.: 12,2 cm. Wilde Ferenc tulajdona.

139. Holott Ady. Bronz, 1929., átm.: 12,5 cm. MNG. - Gerő Lóránt tulajdona.

Perenczy Béni szobrászművész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

30.p.

FERENCZY BÉNI

kiállitott érmek és plakettek:

140. Dr. Alexander. Bronz, 1929., átm.: 8 cm. Wilde Ferenc tulajdona.

141. Repülő ét. Bronz, 1930. 7x7 cm. MNG tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

30. l.

FERENCZY BÉNI

kiállított érmek és plakettek:

142. Pjatiletka. Bronz, 1930., átm.: 8,5 cm.
Wilde Ferenc tulajdona.

143. Kandler Jenő. Bronz, 1930., átm.:
5 cm. Wilde Ferenc tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászművész gyűjteményes kiállítása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

30 l.

PERENCZY BÉNI

kiállított érmek és plakettek:

144. Lenin. Bronz, 1930., átm.: 7 cm.
MNG. tulajdona.

145. Előre. Bronz, 1930., átm.: 6,5 cm.
Wilde Ferenc tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászművész gyűjteményes kiállítása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

30. l.

FERENCZY BÉNI

kiállított érmek és plakettek:

146. Erna Fürst. Bronz, 1931., átm.:
10 cm. MNG. – Wilde Ferenc tulajdona.

147. A művész anyja. Bronz, 1931., átm.:
10 cm. Nemzeti Múzeum érmtára, MNG tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászművész gyűjteményes kiállítása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

10 l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott érmek és plakettek:

148. Daumier. Bronz, 1933, átm.: 8,5 cm. Nemzeti Múzeum érmtára - MNO tulajdona.

149. A művész felesége. Bronz, 1934., átm.: 18,5 cm. A művész tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. A t. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

FERENCZY BÉNI

kiállitott érmek és plakettek:

150. A müvén felerésze. Bronz, 1934., átm.: 6,6 cm. Wilde Ferenc tulajdona.

151. Goya. Bronz, 1934., átm.: 8,6 cm. Petike László - Wilde Ferenc tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. 4 t. bev.: Vigh Tamás. Bpé 1959. 44 l., 1 t.

30.l.

FERENCZY BÉNI

kiállított érmek és plakettek:

152. Michelangelo. Bronz, 1934., átm.: 8,6 cm. MNG – Petike László tulajdona.

153. Poussin. Bronz, 1934., átm.: 10,5 cm. MNG – Wilde Ferenc tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. 4 t. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

30. l.

FERENCZY BÉNI

kiállított érmek és plakettek:

154. A művész felesége. Bronz, 1935., átm.: 7,5 cm. A művész tulajdona.

155. Julius von Schlosser. Bronz, 1935., átm.: 12,2 cm. Wilde Ferenc – Genthon István tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászművész gyűjteményes kiállítása. Bp. 1959. 4 t. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

30. l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott érmek és plakettek:

156. Van Gogh. Bronz, 1936., átm.: 9,2 cm. Pethe Kálló – Wilde Ferenc tulajdona

157. Márton Ödönné. Bronz, 1936., átm.: 10 cm. Márton Ödön tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

32.l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott érmek és plakettek:

158. Márton Ágnes. Bronz, 1936., átm.: 10 cm. Márton Ödön tulajdona.

159. Márton János. Bronz, 1936., átm.: 10 cm. Márton Ödön tulajdona

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

32.l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott érmek és plakettek:

160. Rubens. Bronz, 1936., átm.: 14 cm. Wilde János tulajdona.

161. Bartók Béla. Bronz, 1936., átm.: 10,3 cm. MNG tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

32.l.

72.

FERENCZY BÉNI

kiállított érmek és plakettek:

162. Bartók Béla. Bronz, 1936., átm.: 11,5 cm. MNG tulajdona.

163. Borromini. Bronz, 1936., átm.: 11,5 cm. Wilde Ferenc tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászművész gyűjteményes kiállítása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

32.l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott érmek és plakettek:

164. Tiziano. Bronz, 1937. - átm.: 13,8 cm.
Wilde Ferenc - Ybl Ervin tulajdona.

165. Ferenczy Noémi. Bronz, 1937. -
átm.: 11 cm. MNG - Wilde Ferenc
tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

32. l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott érmek és plakettek:

166 Cézanne. Bronz, 1937. - átm.: 10,8 cm.
Wilde Ferenc - Ybl Ervin tulajdona.

167 Női torzó. Gipsz, 1937. - átm.: 12,5 cm.
A müvész tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

32.l.

FERENCZY BÉNI

kiállított érmek és plakettek:

168. Tintoretto. Bronz, 1938. - átm.: 12,7 cm. Wilde Ferenc tulajdona.

169. Raczynsky gróf. Bronz, 1938. - átm.: 10,3 cm. Pethe Sándor - Wilde Ferenc tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

32. l.

FERENCZY BÉNI

kiállított érmek és plakettek:

170. Önarckép. Bronz, 1939. - átm.: 11,3 cm.
Wilde Ferenc tulajdona.

171. Korinthy. Bronz, 1939. - átm.: 9,5 cm. - Gerő Károly tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászművész gyűjteményes kiállítása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

32. l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott érmek és plakettek:

172. Velence. Bronz, 1939. - átm.: 15 cm.
Wilde Ferenc tulajdona.

173. Velence. Bronz, 1939. - átm.: 14 cm.
Gerő László tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

32.l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott érmek és plakettek:

174. Anya és fia. Bronz, 1939.-átm.: 13 cm.
A' művész tulajdona.

175. Ferenczy Károly. Bronz, 1940. -
átm.: 10,9 cm. MNG – Wilde Ferenc
tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

32. l.

FERENCZY BÉNI

kiállított érmek és plakettek:

176 Greco. Bronz, 1941. - átm.: 15,7 cm. Gerő László - Wilde Ferenc tulajdona.

177. Entz Béla. Bronz, 1942. - átm.: 11,5 cm. Entz Béla tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

32.l.

FERENCZY BÉNI

kiállított érmek és plaketteki

178. Entz Béla. Bronz, 1943. -átm.: 7 cm. Entz Béla - Wilde Ferenc tulajdona.

179. Erkel Ferenc. Bronz, 1943. - átm.: 13 cm. - Petőfi László - Wilde Ferenc tulajdona.

Ferenczy Béni szobrász-művész gyűjteményes kiállítása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

32.l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott érmek és plakettek:

180. Pro Arte. Bronz, 1946. - átm.: 7 cm.
Wilde Ferenc fulajdona.

181. Pro Arte. Bronz, 1946. - átm.: 12 cm.
Genthon István fulajdona.

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

34. l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott érmek és plakettek:

182. Tihany. Bronz, 1946. - átm.: 10,5 cm.
A művész tulajdona.

183. Tihany. Vert bronz. 1946. - átm.:
4,5 cm. Nemzeti Múzeum éremtára
tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

34.l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott érmek és plakettek:

184. Kassák Lajos. Bronz, 1947. - átm.: 9 cm. - Kassák Lajos tulajdona.

185. Nagybánya. Bronz, 1949. - átm.: 12,5 cm. A művén tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

34.1.

84.

FERENCZY BÉNI

kiállított érmek és plakettek:

186. V. Kozzati Érzékek. Bronz, 1951. - átm.: 10,8 cm. Nemzeti Múzeum éremtára tulajdona.

187. Bema Bronz, 1951. - átm.: 12,1 cm. MNG tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászművész gyűjteményes kiállítása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

34. l.

FERENCZY BÉNI

kiállított érmek és plaketten:

188. Bem. Bronz, 1951. - átm.: 13,3 cm. A művész tulajdona.

189. A művész feleségé. Bronz, 1952. - átm.: 12,5 cm. A művész tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászművész gyűjteményes kiállítása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

34.l.

Terencz Béni

formavilága klasszicizáló

Képzőműv. Almanach Bp. 1969. 11. o. Szabó J.: I. Orsz. Kisplasztikai Bi.

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Ferenczy Bem

„Kisfiú" (repr.)

Sz. A.: A látványozlága
Ny Tükör, 1978. február 5 - 27 lap.

Ferenczy Béni

Ferenczy Béni rajzolói művészetét két magyolt-lap reprezentálja a „Női akt" 1945-ből, illetve 1946-ból.

Salamon Nándor: Ferenczy Béni műgyűjteménye
Művészet, 1978. április - 2 lap.

Ferenczy Béni

A művész néhány alkotása magángyűjteményben van.

Salamon Nándor: Dévényi Iván. Műgyűjteménye.
Művészet, 1978. április – 2 lap.

Ferenczy Béni

Ferenczy Béni felesége a művésszel együtt csodát művelt. Embolia után újra megtanult rajzolni, sőt festeni is.

(Fedor) Teljes élet
Vörös Hajnal, 1978. április 22. - 14 lap

Ferenczy Béni, szobrász

L: Zichy Mihály

—: Hu

8.

Nepszabadság, Bp. 1977 dec. 28

Fenyő Béni

„Kölcsey" 1952 Bronz

17,5 cm MNG tul.

170. lép.

Kritikák és képek Corvina Bp.1976.

Ferenczy Béni
(1890 -)

„Sárga rézsál" V17 festmény 15x10
J. lent F.B. 1963
k. ár: 2000 ft

BÁV 41. Képaukció Budapest 1976 december

Ferenczy Béni

„Petőfi" 1978 Bronz 54

MNG tul.

Kritikák és képek Bp.1976.Corvina.

Ferenczy Béni

„Sátrzó gyerekek" 1947

Bronz 52 cm 14N6

2. Rép

Kritikák és képek Bp.1976.Corvina

Ferenczy Béni

„Gémkút" 1955 Bronz, 66, 5 cm
Bp.-i Történeti Múzeum tul.
41. lép.

Kritikák és képek Corvina Bp.1976.

Ferenczy Béni

Magyarország – Tanácskörtársaság
c. bronzszobra (eml.)

szerepel a „Derkovits és a szoc. művészet" c. kiállításon a
székesfehérvári Csók galériában

M. Kiss Pál: Harai kiállítások

Látóhatár 1969 II. n. 159 old.

Ferenczy Béni szobrász

Az Iparművészeti Főiskolán a Lisplasztika tanára lett a Tanácsköztársaság alatt

N. N.: Fél évszázad

Magyar Hirlap 1969 V. 13

Ferenczy Béni

és ikerfestvére Noemi 50 évvel ezelőtt mutatták be műveiket. Béni 1967-ben hunyt el, míg Noemi 1957-ben.

Jelnélküli: Kunstausstellung der Familie Ferenczy in der Burg. Neueste Nachrichten, Budapest, 1968. jun 20. 21.

Ferenczy Béni

és ikertestvére Noemi szentendrén
született 1890-ben. A kiállításon
Ferenczy Károly portréi Béniről és
Noemiről is szerepelnek.

Jelnélküli: Kunstausstellung der
Familie Ferenczy in der Burg. Neueste
Nachrichten, Budapest, 1968. jun 20 2 f

Ferenczy Béni

szobrai, olajképei, akvarelljei, rajzai és plasztikai művei nyújtották a kiállításon bemutatott művek anyagának javarészét.

Jelmelküli: Künstlerausstellung der Familie Ferenczy in der Budap. Neueste Nachrichten, Budapest, 1968. VI. 20 2 l.

Ferenczy Béni

(1890-1967) Noemi ikertestvére, a párizsi Bordelle (Bourdelle) iskolában tanult; a grafika mestere és érmész: ismert művei: Erkel, Berzsenyi, Kölcsey, Ady, Bartók, Tintoretto, Tiziano stb. portréi.

- Bozóky - A family of artists. Daily News, Budapest, 1968. július 4. 61.

Ferenczy Béni
szobrász

M.D.K.

A 66 éves korában felig
megbenült Ferenczy Béni
megtanult balkezzel festeni
rajzolni, mintázni és az „Arany-
kor" cimü kisplasztik ajat al-
kotja.

Miarffy Albin: Szós István ...
Művészet, 1969. április – 26 lap.

Ferenczy Béni

Lépő nő, Ülő nő és Ágaskodó ló c. alkotásai egyenlőre letétként a berni Kunstmuseumban vannak, az Ybl gyűjteményben tartoznak.

Horváth György: „Komaramúzeum" Cékesfehérvárott
Magyar Nemzet 1968. márc. 7. 4. o.

MDK

Ferenczy Béni, festőművész, grafikus

Virágcsokor-akvarelljeinek reprodukcióival üdvözlőlapsorozat megy a postára. (Összesen 18 db-ot.)

– : Virág-akvarellek 2

ESTI HIRLAP, 1 Bp. 1960. jún. 11.

MDK

Ferenczy István, festőművész

Jún. 25-én Moszkvában megnyílik

a Ferenczy-család kiállítása.

– :A Ferenczy-család kiállítása 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1969. jún. 12.

MDK

Ferenczi Béni, tolvaj

Genthon tanulmányt írt

Ferenczi Béniről.

–: Elhunyt Genthon István 9

Népszabadság, Bp. 1969. jún. 1.

MDK

Ferenczy Béni, szobrász

Moszkvában bemutatják a Ferenczy-család kiállítást. A megnyitáson megjelenik Ferenczy Béni özvegye is.

-: Magyar kiállítások külföldön, külföldiek Budapesten 13.

Népszabadság, Bp. 1969. jún. 1.

MDK

Ferenczy Béni, festőművész

A Ferenczy-család kiállítása

jún. 25-én nyílik meg

Mankácsban.

— : Kulturális hírek 7

Népszabadság, Bp. 1969. jún. 5.

Ferenczy Béni

... ezek a kiállítások nem ölelhetik fel a tárgyalt korszakok művészetének egészét, egy-egy mester minden jelentős alkotását!.. és így remek kiegészítések a korszak anyagából, válogatott és bővített egyéni emlékkiállítások, az utóbbi öt esztendőben Erdey Zerső, Nemes Lampérth, Csontvary, Ferenczy Béni és Noémi, Aba-Novák, Gulácsy Lajos, Nagy István, Kassák Lajos, Bokros-Birman gyűjtemények bemutatása.

Bodri Ferenc: Képzőművészeti krónika. Fehérvári mérleg.

Jelenkor XII. évf. 2. sz. 1969. febr., 142. l.

Ferenczy Béni
... vidéki múzeumaink néhánya ... ter-
meinek egy részét ... változatos témájú és
mindig változó kiállítások rendelke-
zésére bocsátja, nem egy éppen a jelenko-
ri képzőművészetek ... kiállításaira. Köz-
tük is elsősorban ... a székesfehérvári mú-
zeum ... Elég ... ha ... a Csontváry-, a Bok-
ros Birman-, a Gulácsy-, a két Ferenczy
Béni-vagy a Kassák-kiállításra utalunk ...

Bodri Ferenc: Képzőművészeti krónika
Fehérvári mérleg.

Jelenkor XII. évf. 2. sz. 1969. febr. 141-142. l.

Ferenczy Béni

mellett nehezen emlithetnénk Borsos Miklóson kívül még egy művészt a magyar kortársak között, akinek annyira szellemébe és művészetébe ivódott... volna az irodalom.

Bodri Ferenc: Képzőművészeti krónika.

Jelenkor XI. évf. 12. s. 1968. dec. 1109. l.

Ferencsy Béni

emlékére

Bodri Ferenc: Képzőművészeti lexikon. Borsos Miklós kiállítása a Petőfi Irodalmi Múzeumban.
Jelenkor XI. évf. 12. sz. 1968. dec. 1100. l.

Ferenczy Béni

kőhajtókról, Valóczról azt tanfotta, azért nem lett nagy műben, mert festő-apjuk árnyaként egy-helyben topogott.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1955. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

11-12. l.

Ferenczy Károly

síremlékhez Ferenczy Béni tervet
készített / P bronzdombormű, 1942.
24x17 cm. Ybl Ervin tulajdona –
A kiállításon bemutatták.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1955. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

22. l.

Medgyessy Ferenc

Vigh Tamást Ferenczy Bénitől küldte tanulni a főiskolán

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1955. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

Q. l.

Vigh Tamás

Medgyessy Ferenc 13 évvel előbb Ferenczy Béniher küldte tanulni a főiskolán

A katalógus bevezetőjének szerzője.

Ferenczy Béni szobrászművész gyűjteményes kiállitása. Bp. 1955. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

9. l.

Ferenczy Béni

Archipenkóért elhagyta Bourdelle-t, Budapestre visszatérve klasszicizáló szobrokat mintázott. Béci kubizmusa is csak átmenetinek bizonyult. (Arról hagyta abba, mert úgy látta, hogy a teljes elvontságba vezet)

Ferenczy Béni szobrászművész gyűjteményes kiállítása. Bp. 1955. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

12-1.

2.

Ferenczy Béni

nobrainak sőme kis méretben kérült.
Kivétel Pelőfi alakja.
Grafikában nobraival egyenértékűt
alkotott. Plakettéket, akvarelleket
is bénitett.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

13. l.

Ferenczy Béni

Az 1919-es forradalom után elhagyta Nagybányát, előbb Pozsonyba, majd Bécsbe ment. A bécsi évek után Moszkvába költözött, 1935-ben szimatért Bécsbe. Az Anschluss elől jött Kara Budapestre. A háboru alatt itt műterme műveivel együtt elpuntult.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

14-l.

4.

FERENCZY BÉNI

Rómában vánja néhány otthagyott volna a harasnállítást. (köztük egy ifjú akt, melyet magyar legjobb munkási közé sorol — 1948-ban kérült.)

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. ~~195~~ 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

14-l.

5.

FERENCZY BÉNI

Petőfi szobrának egyik példánya a milánói Ambrosiana könyvtár udvarán várja, hogy a megrendelés szerint elhelyezzék a nagy emberek galériájában. Szétszórodott művei a bécsi portrék, berlini reliefek.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. ~~195~~ 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

14. l.

FERENCZY BÉNI

az elsők között kapott Kossuth-díjat, ha utána háttérbe vonult is, a múlt évben a „Kiváló Művész" címet adományozta neki a kormány.

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

16. l.

7.

FERENCZY BÉNI

kiállitott szobrok és domborművek:

1. ~~Tr.~~ Szent György. Bronz, (1913.) 32 cm. MNG. tul.
2. Ferenczy Noémi. Terrakotta, 1916, 30 cm. MNG. tul.
3. Ferenczy Noémi. Bronz, 1917. 33 cm. MNG. tul.

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteményes kiállitása. Bp. ~~195~~ 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

18 l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott szobrai:

4. Lépő nő. Bronz, 1917. 58,5 cm. MNG. tul.

5. Szerelmespár. Gipszdombormű, 1918. 204x152 cm. MNG. tul.

6. Schuster Henrik. Bronz, 1918. 40 cm. Schuster Gyula tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

(P. l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott szobrai:

7. Wilde János. Bronz, 1918. 41 cm. A művész tulajdona.
8. Dévi. Bronz, 1918. 57,5 cm. MNO. tulajdona
9. Fiatal férfi. Fa, 1919. 158,5 cm. A művész tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

18. l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott szobrai:

10. Ady-maszk. Gipsz, 1919. 25,5 cm.
Wilde Ferenc tulajdona

11. Férfi akt. Bronz, 1923. 18,5 cm. A művén tulajdona.

12. Női akt. Kőrtefa, 1923. 18,5 cm. A művén tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

18-20. l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott szobrai:

13 Anya gyermekével. Fa, 1926. 133,5 cm.
A művén tulajdona.

14. Magvető. Ólom, 1926. 75 cm. Székács
Pál tulajdona.

15. Kislány akt. Mükö, 1927. 109 cm.
MNG. tul.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

20. l.

FERENCZY BÉNI

KIÁLLITOTT SZOBRAI:

16. Anyaság felemelt karokkal. Bronz. 1936. 21,5 cm. Radnai Béla tul.
17. Miklós. Fa, 1936. 49 cm. A művész tulajdona.
18. Gólyózó fiú. Bronz, 1936. 22 cm. MNG. tul.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

20. l.

FERENCZY BÉNI

KIÁLLITOTT SZOBRAI:

19. Vágtató ló. Bronz, 1936. 25 cm. Ybl Ervin tul.

20. Danaé. Bronz, 1936. 25 cm. MNG. tul.

21. A művén felesége. Bronz, 1936. 30,5 cm. Magántulajdon.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

20. l.

FERENCZY BÉNI

KIÁLLITOTT SZOBRAI:

22. Női art torzó. Gipsz, 1936. 60,5 cm.
A művész tul.

23. Miklós. Bronz, 1937. 86 cm. MNG. tul.

24. Feiri art. Vas, 1937. 34,5 cm.
A művész tul.

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

FERENCZY BÉNI

KIÁLLITOTT SZOBRAI:

25. Tyúkjait hívogató garda annony.
Bronz, 1937. 18 cm. A művén tul.

26. Atalanta. Bronz, 1937. 35 cm. MNO. tul.

27. Kis Atalanta. Bronz, 1937. 9,5 cm.
Genthon István tul.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

20. l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott szobrai:

28. Morzsoló. Bronz, 1937. 16,5 cm. A művén tul.

29. Egyedi lucy. Terrakotta, 1937. 35 cm. MNG-tul.

30. Női akt torzó. Bronz, 1938. 29 cm. A művén tul.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

20. l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott szobrai:

31. A művén feleségi. Bronz, 1938. 31,5 cm.
A művén tul.

32. Női akt torzó. Bronz, 1939. 35,6 cm.
~~Schü~~ Schnürmacher Pál tulajdona.

33. Odalisztk. Bronz, 1939. 17 cm. Ybl Ervin tul.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t .

20. l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott szobrai:

34. Kemény Imréné. Bronz, 1939. 35 cm.
Kemény Imre tul.

35. Ülő fiú magas talapzaton. Bronz, 1939.
19,5 cm. A művész tul.

36. Lépő nő. Bronz, 1939. 39 cm. MNG tul.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

20. l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott szobrai:

37. Női akt torzó. Bronz, 1939. 24 cm.
Máriássy Zoltán tul.

38. Fésülhödö nö. Bronz, 1940. 22 cm.
Szelle Kálmán tul.

39. Fekvö akt. Bronzdombormü, 1940.
14,3 x 21,3 cm. A müvén tul.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

20. l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott szobrai:

40. Mosakodó. Bronz, 1940. 25 cm. Fruchter Lajos örökösei tul.

41. Lábfürdő. Bronz, 1940. 22 cm. A művén tul.

42. Nővérek. Bronz, 1941. 19 cm. Folly Róbert tul.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

22. l.

FERENCZY BÉNI

kiállított szobrai:

43. Nővéri magyobb torzója. Bronz, 1941. 19 cm. Folly Róbert tul.

44. Nővéri kisebb torzója. Aranyozott bronz, 1941. 19 cm. A művész tul.

45. Miklós. Bronz, 1940. 34,2 cm. MNG tul.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

Ferenczy Béni, szobrász

L. Könyi Istvan

Salamon Vándor: Magán gyűjtemény – – kőrszemlén 890.

Élet és Tudomány, kp. 1977. júl. 15. XXXII/28

FERENCZY BÉNI

kiállított szobrai:

46. Kárász Erzsiné. Bronz, 1941. 19 cm.
A művész tul.

47. Louise de Vilmorin. Bronz, 1941.
30 cm. MNG tul.

48. Szerelmespár. Bronz, 1942. 26 cm.
Folly Róbert tul.

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

FERENCZY BÉNI

kiállított szobrai:

49. Kuporgó lány. Bronz, 1942. 12 cm.
Szelle Kálmán tul.

50. Vőlegény. Tölgyfa, 1942. 40,5 cm.
A művész tul.

51. Negroid női torzó. Bronz, 1942. 22 cm.
Tarján Imréné tul.

Ferenczy Béni szobrászművész gyűjteményes kiállítása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

FERENCZY BÉNI

kiállított szobrai:

52. Pihenő. Bronz, 1942. 23 cm. A művész tul.

53. Ferenczy Károly síremlékterv. Bronz-dombormű, 1942. 24 x 17 cm. Ifj. Ferenczy tul.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

22. l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott szobrai:

54. Kőny fürdőköpennyel. Bronz, 1943.
32 cm. MNG. tul.

55. Ülő fiatal leány. Bronz, 1943. 17,8 cm.
Gelle Kálmán tul.

56. Folly Nuni. Bronz, 1943. 36 cm.
Folly Róbert tul.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

22. l.

FERENCZY BÉNI

kiállított szobrai:

57. Fiatalság. Bronz, 1944. 32,5 cm. A művén kul.

58 Álló női akt. Alumíniumon bronz, 1945. 35 cm. A művén kul.

59 Álló női akt. Bronz, 1945. 65 cm. A művén kul.

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

22. l.

FERENCZY BÉNI

kiállított szobrai:

60. Fiatal atlita. Bronz, 1945. 23,7 cm. A műnév tul.

61. Evolúció. Bronz, 1945. 25 cm. MNG tul.

62. Bajor fejzi. Bronz, 11,5 cm. A műnév tul.

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

FERENCZY BÉNI

kiállitott szobrai:

63. Gerö fánkból. Bronz, 1946. 20 cm. Gerö László tul.

64. Fiú arc. Bronz, 1946. 27 cm. Kultuszminisztérium tul.

65. Vetkőző nö. Bronz, 1946. 76 cm. A müvész tul.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

22. l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott szobrai:

66. Vas Elemérné. Bronz, 1947. 17 cm. Tihany, Vas Elemérné tul.

67. Emberpár. Bronz, 1947. 21 cm. A művész tul.

68. Játszó fiúk. Bronz, 1947. 52 cm. MNG tul.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

22-24. l.

FERENCZY BÉNI

kiállított szobrai:

69. Kádban mosdó nő. Bronz, 1947. 23,2 cm. A művész tul.

70. Fürdés után. Az előbbinek egyik oldala. Bronz, 1947. 18,5 cm. A művész tul.

71. Két nő fürdőben. Gipszdombormű, 1947. 35 x 35 cm. A művész tul.

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

24. l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott szobrai:

72. Gecsöné. Bronz, 1948. 25 cm. A művén tul.

73. Libik Albert. Bronz, 1948. 14 cm. Nagytétény, Libik Albert tul.

74. Ülő női akt. Gipsz, 1948. 19 cm. A művén tul.

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

24. l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott szobrai:

75. Ülő női art. Bronz, 1948. 48 cm.
A művész tul.

76. Scheiberné. Bronz, 1948. 41 cm.
Scheiberné tul.

77. A művész felesége. Gipsz, 1948.
39 cm. A művész tul.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitáa. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

24.l.

FERENCZY BÉNI

kiállított szobrai:

78. A művész feleségé. Gipsz, 1948. 33 cm.
A művész tul.

79. Petőfi. Gipsz, 1948. 202 cm. MNG tul.

80. Ganymedes. Bronz, 1948. 20 cm.
A művész tul.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

24. l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott szobrai:

81. Fésülhödö nö. Biszkvit, 1949. 41 cm.
A művén tul.
82. Illyés Ika. Bronz, 1949. 24,5 cm.
Illyés Gyula tul.
83. Boreas és Psyché. Bronz, 1949. 27,7 cm.
A művén tul.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

24. l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott szobrai:

84. Futó nő. Bronz, 1949. 48 cm. A múrién tal.

85. Kisfiú akt. Bronz, 1949. 24 cm. Vargyas Lajos tal.

86. Szent Antal. Ólom, 1949. 35,8 cm. Márton Ödön tal.

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteményes kiállitsa. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

24. l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott szobrai:

87. Emberpár. Körtefa, 1950. 32 cm. A művén fent.

88. Anya gyermekeivel. Körtefa, 1951. 23,5 cm. A művén fent.

89. Lepkét fogó fiú. Körtefa, 1951. 25,8 cm. A művén fent.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

24. l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott szobrai:

90. Tenülő. Kőrtefa, 1951. 64,5 cm. A művész tul.

91. Szerelmespár. Puszpáng, 1951. 15,5 cm. A művész tul.

92. Genthon Istvánné. Bronz, 1952. 24 cm. Genthon István tul.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

24. l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott szobrai:

93. Bem lóháton. Gipsz, 1952. 50 cm. A művész tul.

94. Charitas. Bronz, 1952. 27 cm. A művész tul.

95. Paterky Dénes és neje. Terrakotta, 1952. 28,8 cm. Paterky Dénes tul.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

24. l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott szobrai:

96. Ferencsik János. Bronz, 1952. 37 cm.
Ferencsik János tul.

97. Mórics Zsigmond. Bronzdombormü,
1952. 17x12 cm. A müvén tul.

98. Fiú és anyja. Bronzdombormü, 1953.
19,1x19,6 cm. A müvén tul.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., ~~xx~~ 1 t.

24-26.1.

FERENCZY BÉNI

kiállitott szobrai:

99. A kis alpinista Bronz, 1953 28,5 cm.
A művén tul.

100. Eurythmia Bronz, 1953 24,5 cm.
Tompa Kálmán tul.

101. Zenélő puttók Bronz, 1953 24,2 cm –
19 cm. MNG tul.
(? cm. - két adatot hiányol)

Ferenczy Béni szobrászmüvész gy üjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

26. l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott szobrai:

102. Pilinszky János. Terrakotta, 1954. 59,5 cm. Pilinszky János tul.

103. Babits Mihály síremlike. Bronzdombormi, 1954. 139x103 cm. Kerepesi temető.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gy üjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

26. l.

FERENCZY BÉNI

kiállított szobrai:

104. Anya gyermekével. Bronz, 1955. 84 cm. Villamosági és Kábelgyár tul.

105. Génius, Bronz, 1955. 66,5 cm. A művész tul.

106. Kislány kagylóval. Bronzdombormű, 1955. 18,2 x 22,5 cm. A művész tul.

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

26. l.

Ferenczy Béni

a Tanácsköztársaság idején a müvészeti direktórium által létesitett balatonfüredi müvésztelepen dolgozott.

Kós Lajos: A Tanácsköztársaság képzőmüvészeti kulturája. Bp. 1959. 22 l., 6 kép. /Müvészeti szakköri utmutató 1./ 8. l.

Ferenczy Béni

nohánzmünén. A Tanácsköztársaság idején tagja volt a művészeti és múzeumi direktóriumnak.

Kós Lajos: A Tanácsköztársaság képzőművészeti kulturája. Bp. 1959. 22 l., 6 kép. /Művészeti szakköri utmutató 1./

7. l.

MDK

Ferenczy Béni szobrai

Máj. 5-én nyílt meg a kiállítás a szovjet képzőmüv. művészeti bemutató termében.

—: Ferenczy Béni és Medgyessy Ferenc művei Moszkvában 6

NÉPSZABADSÁG, Bp., 1969. május 6.

MDK

Ferenczy Béni, szobrász,
grafikus

Több kis virágakvarelljét nyomattál
üdvözlőlapokra.

– : Híres festmények újkis reprodukciói

13.

Népszabadság, Bp. 1969. máj. 24. [Vidéki]

MDK

Ferenczy Béni, szobrász

A moszkvai kiállítás alkalmával
művészetének ismertetése jelent
meg az Izvesztyíjában.

–: Kultmális hírek

7

Népszabadság, 1 Bp. 1960 máj. 21.

08

MDK

Ferenczy Béni nobrák
grafikus

18 lapból álló sorozatban adták
ki Ferenczy Béni vízp. akvarelljeinek
reprodukcióit.

— : Bork Kézzel

2

ESTI HIRLAP, Bp. 1969. május 22

COV

Ferenczy Béni, szobrász

MDK

Írás és kép c. könyvének ismertetése: a mű-részben önéletírás („ferenczy egyszerűen és szépen ír"), kb. 2/3 rész ferenczy-művek reprodukciója, végül Genthon István elemző-tanulmánya.

(264. oldal a terjedelme.)

Lipták Gábor: Ferenczy Béni: Írás és kép

59-60 l.

A könyvtáros, Bp. 1962. január

XII/1

Ferenczy Béni

kiállítás szerepel a MNG 1968-as
kiállítási programjában.

Magyar Nemzet 1968. jan. 7. 11. o.

Ferenczy Béni

emlitve

(Juhász Ferenc)

Új Más IX. évf. 1969. júl., 7. sz. 64. l.

Ferenczy Béni

Plakettjei: Michelangelo-, Rubens-, Poussin-plakett. Daumier-éremarc

Perneczky Géza: Tanulmányút a Pávakertbe

Bp. 1969.

295.o.

Ferenczy Béni

szobrász, grafikus meghalt.
Bénulton is tovább dolgozott.

Pernecky Géza: Tanulmányút a Pávakatba,
Bp. 1969.

291. o.

Ferenczy Béni

növendéke volt 1945-46 között a
képzőművészeti Főiskolán Magda
Frank szobrán.

H. Gy: Magda Frank szobrainak kiállítása
Magyar Nemzet 1968. jan. 4. 4.o.

Ferenczy Béni

ifjúkorát apja, Ferenczy Károly mellett
töltötte el a nagybányai művésztelepen.
Majd Firenzében, Münchenben é Párizsban
tanult (Bourdelle-nél). Impresszionista
a kubizmus, Archipenko.
A forradalom bukása után Bécsbe
emigrált. 1932-ben Moszkvában telepedett le, ahol a Szovjet ~~Tudományos~~ Építészeti Akadémia
megbízásából megírta Bécs építészetének
történetét.

Ferenczy Géza: Tanulmányút a Párizsban, Bp. 1969.
294 o.

Ferenczy Béni

~~Kubisztikus~~ Szobrai: Fiatal férfi (1919)
Anya és gyermeke (nagyméretű faszobor,
1926), Kislányakt (1927), Magvető (1927),
majd a berlini ködöszbormüvek.
Kisbronzok

Pernecky Géza: Tanulmányút a Pávakertbe, Bp. 1969.
294.o.

Ferencsy Béni

Bartók Béla (cenzura, sem.)

Vigilia 1968 XI.

Terenczy Béni
szobrász

A vasi parasztot ábrázoló terrakotta-
-feje szerepel a Kolozsvári Művé-
szeti Múzeum kiállításán.

Márkos András: A Műv.-i Múz. rendezése
Korunk, Kolozsvár 1959 XVIII. XI. sz. 1662.

Ferenczy Béni

sajta
Kodály Zoltánról
(repr.)

Új Irás VII. évf., 4. s. 1967. ápr., cimlap.

MDK

Ferencsy Béni, szobrász 1

A közlemény ben egy 1954-es, eddig kiadatlan rádióbeszélgetés egyes részleteit mutatja be. (A riporter: Tóbiás Áron. Ferencsy Béni a kis és nagy formák művészetéről beszélt, főként kedves művéről: a kisplasztikáról.)

— : Ferencsy Béni M. 9.

Népszabadság, Bp. 1969. okt. 12.

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Ferenczy Béni, nobrán

MDK

2

A benélgetés váza:

a, Mi a kisplantika?

„Nem neretem a kisplantika elnevezést."

„Ha ... fogalmi meghatározását kíséreljük meg, akkor sem a méretei [határozzák] állapítják meg biztos határait."

— : Ferenczy Béni

M. 9.

Népszabadság, Bp. 1969. okt. 12.

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Ferenczy Béni, szobrász

MDK

3

b., Kit tart a kisplasztika legnagyobb modern mesterének?

„Kétségkívül Aristide Maillolt..."

c., És a mester [F. B.] hogyan jött rá: mi a kisplasztika?

... „lassan ... a szobrászat tanulását Bűr Frigyesnél kezdtem [1909-ben], ... és Vedres Márk ... kisplasztikai stílusának akkor még kezdetén volt."

— : Ferenczy Béni

M. 9.

Népszabadság, Bp. 1969. okt. 12.

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

MDK

Ferencsy Béni, szobrász (4

További problémák:

d.) Hogyan alakult ki művészi stílusa?

e.) Mi tehát a lényege a kisplasztikáinak?

f.) Mi a kisplasztika szerepe ma?

– : Ferencsy Béni M. 9.

Népszabadság, Bp. 1969. okt. 12.

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Ferenczy Bém.

Petőfi szobra szekepel az alábbi
kiáhításon (ent.)

(h.b.): Petőfi emlékkiáhítás az
Irodalmi Múzeum tan

Magyar Nemzet 1969. VIII. 1

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Ferencvárosi
Műhely

M.D.K.

Részt vett a találkozón

Horváth György: Egy elszalasztott lehetőség
Magyar Nemzet 1969 okt.21.

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Ferenczy Béni
nobrász-grafikus

M.D.K

Grafikáit is kiállitották a tárlaton.

Horváth György :Egy elszalasztott lehetőség
Magyar Nemzet 1969 okt.21.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Ferenczy Béni

szobrász

beajánlja Derkovits Gyulát

Bérben, egy gazdag műpártoló-

hoz.

Nagy Pál: Derkovits Gyula, a magy. proletariátus

Kornak, Kolozsvár 1959 XVIII. VII. n. 843. fes tője

Ferenczy Béni

Hincz Gyula ~~és~~ Valahit elvisz az ördög - 1956) és Ferenczy Béni mellett (A kékszalag hőse - 1956, 1963; Hét Bagoly - Boldogult Urfikoromban - 1954, 1963; A vörös postakocsi és az Ősi utazások a vörös postakocsin - 1956, 1963)... Szántó Piroska érzi át a Krúdy életmű... lebegő hangulatait... a legiphább...

Bodri F.: Krúdy illusztrátorai a Petőfi Irodalmi Múzeumban.

Jelenkor XII. évf. 4. sz. 1969. ápr., 372. l.

Ferenczy Béni

Végezetül egy-két „képrőművész rajzoló portréját említjük: Egry József (Pécsi József fotója), Ferenczy Béni, Borsos Miklós, Bálint Endre (Fáner Tamás felvételei), Hincz Gyula (Csák Miklós jellemképe).

Bodri Ferenc: A Fotóművészet című folyóiratról.

Jelenkor XII. évf. 4. sz. 1969. ápr., 370-371. l.

MDK

Ferenczy Béni, grafikus, nobrán

Virágakvarelljei körül újabb hat művet reprodukáltak üdvözlőlapokra. Mostmár 18 lapból áll a sorozat.

— : Hallottuk 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1969 szept. 29.

Ferenczy Béni

A Epreskert ben dolgozott

Magyar Hirek 1969 IV. 5

Ferenczy Béni

Magyar festő; született Szentendrén, 1890. junius 18-án. Ferenczy Károly festő fia. Nagybányai művészi tanulmányok után Firenze, Münchenben képezi magát.

Lexikon der Kunst, Leipzig, Veb. E. A. Seemann Verlag, 1968. I. 775 l. 697 l.

Ferenczy Béni

Párizsban Bonifacelle és Archipenko tanítványa. A Tanácsköztársaság bukása után Bécsben telepszik meg, ahonnan 1938-ban visszatér hazájába.

Lexikon der Kunst, Leipzig, Veb. E. A. Seemann Verlag, 1968. I. 775 l. 697 l.

Ferenczy Béni

1924-ben résztvesz a Berlin-i „Sturm" Galéria tárlatán és 1932-ben beutazta a Szovjetuniót. Alkotó időszakának korábbi éveiben tett kubista kísérletek utáni művészete kifejezező erővel és formagazdasággal finomult ki.

Lexikon der Kunst, Leipzig, Veb. E. A. Seemann Verlag, 1968. I. 775 l 697 l.

Ferenczy Béni

Alakjai való humanizmussal telitettek; drámai szenvedélyességről avagy költöi bensősségről tesznek tanuságot. A 30-as évek óta főleg bronzszobrokat alkot, ezek között hisplasztikát.

Lexikon der Kunst, Leipzig, Veb. E. A. Seemann Verlag, 1968. I. 775 l. 6971.

Ferenczy Béni

E kis plasztikák olykor monumentális hatásúak. Magyarország egyik legnevezetesebb grafikusa és éremmüvésze. Érmei között mindenekelőtt a festői módon felfogott müvészportrék érdemelnek különös figyelmet.

Lexikon der Kunst, Leipzig, Veb. E. A. Seemann Verlag, 1968, I. 775 l 697 l.

Ferenczy Béni

1946-50-ig a Budapesti Képzőművészeti Főiskolán tanárként működött. Kossuth díjas.

Lexikon der Kunst, Leipzig, Veb. E.A. Seemann Verlag, 1968. I. 751 l 697 l.

Ferenczy Béni

Született Szendrén, 1890 junius 18-án, elhunyt 1967-ben. 1908-11-ig a Müncheni Akadémián tanult, 1912-ben Párizsban, Bourdelle tanítványa.

Kunst im Widerstand Malerei Graphic Plastik 1922- bis 1945. Veb. Verlag der Kunst. Dresden, 1968. 583 l. illusztr. 538 l.

Ferenczy Béni

1919-ben a Magyar Tanácsköztársaság idején a Művészeti Direktórium tagja, a Tanácsköztársaság bukása után Bécsen Berlinbe emigrált.

Kunst im Widerstand Malerei Graphik Plastik 1922-bis 1945. Veb. Verlag der Künst, 1968. 583 l. illusztr. 538 l.

Ferenczy Béni

1932-35-ig a Szovjetunióban. 1938-ban visszatér Magyarországra. 1946-50-ig a budapesti Képzőművészeti Főiskolán tanít. Bel- és külföldi kiállításon vett részt. 1959-ben Budapesten egy jelentős.

Kunst im Widerstand Malerei Graphic Plastik 1922- bis 1945. Veb. Verlag der kunst. Dresden, 1968. 583 l. illusztr. 538 l.

Ferenczy Béni

Sprovalom: Vollmer: a „XX-ik század magyar festészete", Leipzig-Budapest, 1960.

128.p. Borsós Béla portréja, 1936. Cemizapajz. Magyar Nemzeti Galéria, Dp.

Kunst im Widerstand Malerei Graphik Plastik 1922-bis 1945. Veb. Verlag der Kunst, Dresden, 1968. 583 l. illusztr. 538 l.

Ferenczy Béni

„Álló fiú" - akt, fekete-fehér fényképreprodukció.

Ferenczy Béni: „Days in Paris" The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1967. 28 sz. 113-124 l 120-121 l között.

MDK

Ferenczy Béni, grafikus, Szobrász

Virágakvarelljeivel díszítve újabb üdvözlőkártya - sorozatot jelentetett meg a képzőmův. Alap.

— : Hír 8.

Népszabadság, Bp. 1969. szept. 19.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

MDK

Ferenczy Béni, szobrász, grafikus

Nagy sikere van Ferenczy Béni virágakvarelljeivel illusztrált üdvözlőkártyáknak.

– : Egymilliárd képes levelezőlap 2

EST I HIRLAP, Bp. 1969 szept. 5.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Ferenczy Béni, szobrászművész

Ady Endre születésének 100 évfordulóját a
ráckevei Ady Endre Gimnázium, diakjai, ta-
nárai, igazgatója megünnepli a nov. 22.-ét
az Iskolagalériában sok relikviát őriznek
Adyval kapcsolatban: Ferenczy Béni Ady-maszk-
ját Fülep Lajostól, a Nemzeti Múzeum főigaz-
gatójától kapták. (emlitve)

Kovács Júlia; Ady-rajzok – az Ady Gimnáziumban,
Népszava, 1977. nov. 27.

Ferenczy Béni szobrászművész

Medgyessy Ferenc és Ferenczy Béni szobrászművészek kezük nyoma érződik Vigh Tamás szobrászművész 3 értizedes munkasságának – a pályájának elején. – Vigh Tamás kiállítását a tihanyi apátságban rendezik meg.

Láttuk, hallottuk

1977. júl. 24. Petőfi 11.50 D.

Ferenczy Béni, szobrászművész ~~festőművész~~

Gül.- és dug. hőban látható a gyori Múzeumi Képtárban Derényi Iván esztergomi tanár magángyűjteményének kiállítása. Látható itt a művész műve, illetve vázlatlapjai. (említve).

Salamon Nándor, múzeológus: Magángyűjtemény-közszemlén.

Élet és Tudomány, Budapest, 1977. júl. 15.

Ferenczy Béni

Ferenczy Béni Petőfiyét
sokan túl sovány nak
ítélték meg bírálatuk
kal.

Székely András: Szolnok a Műcsarnokban.
Új Tükör, 1978 május 28 - 24 lap.

Ferenczy Béni

tanítványa volt Kiss Sándor.

Magyar Hírlap 1977 15/4

Vinkó: Kiss műhelyében

Ferenczy Béni

Gyűjteményének legszebb darabjai századunk művészeti életének jelentős alakjait idézik fel. *Ferenczy Béni* 1929-es Ady-érmének *első változatából csak az egy példány készült el*, amely jelenleg Gosztonyi József tulajdona

Magyar Hirlap 1977/72/6/

Falbrecht: Az érem és gyü[illegible]

Ferenczy Béni

A Képzőművészet iskolája cimü könyv foglalkozik művészetével.

/Képőművészeti Zsebkönyvtár/

Magyar Hirlap 1977/175/1c

Wagner: A képzőművészet iskolája

Ferenczy Béni, szobrászművész

Bernáth Aurél Tihanyban rendezett gyűjteményes kiállításáról Bencze László beszél:
Bernáth Aurél festészete, melynek oly nagyszerű csapata volt a művész mellett Szőnyi, Egry sa szobrászatnál Ferenczy Béni, Pátzay Pál, tudott nem iskolát, egyfajta európaiként is magyar mód magatartás formát teremteni

Láttuk, hallottuk a kiállítótermekben.

1977. jún. 26. Petőfi 11.38 (Kiné)

Ferenczy Béni, szobrászművész

a budai Várban, a Történeti Múzeumban megnyílt a „30 év magyar művészetéből" c. kiállítás, melyen a művész alkotásaiból is láthatunk.

Láttuk, hallottuk

1977. jún. 26. Petőfi 11.38 (Kismél)

Ferencz Béni

„Halott Ady" (repro)

Székely András: Ady és a művészet.
Új Tükör, 1977. november 20-24. lap.

Ferenczy Béni

Ferenczy Béni Petőfi legjobb szobrának mintázója Ady-ról nem készített szobrot, de ennét 1929-ben alkotott.

Szekely András: Ady és a művészet.
Új Tükör, 1977. november 20-24 lap.

Ferenczy Beni

„Gotyozó fiúk"
(repro

Mekis János: Századunk magyar művészete
Új Tükör, 1977. december 11 – 3 lap.

Terenczy Béni, szolrász

L: Martsa István

—: Héttőn temetik Martsa Istvánt. 7.

Nérszabadság, Bp. 1978. febr. 10.

Ferenczy Béni, szobrász

L.:Ferenczy Károly

dr Maksay László:Ferenczy Károly:Festőnő 723-724.

jún 1o. 23.

Élet éés Tudomány,Bp.1977. XXXII/

Ferenczy Béni

"Képek és szobrok" cimmel a Történeti Muzeumban rendeztek kiállitást harminc év magyar művészetéből kiválogatva a művészek alkotásait. Vadas József:"Képek és szobrok, uj arányokkal" c. kritikájában részletesen beszámol a résztvevő művészekről és a bemutatott alkotásokról. A Nagyarányu tárlaton szereplő festők és szobrászok neve a cikk szerinti sorrendben itt következik: Bernáth Aurél, Szőnyi István, Ferenczy Béni, Pátzay Pál, Mikus Sándor, Kokas Ignác, Lakner László, Czóbel Béla Barcsay Jenő, Domanovszky Endre, Bálint Endre, Kerényi Jenő, Somogyi József, Kondor Béla, Csernus Tibor, Orosz János, Martyn Ferenc, Deim Pál, Korniss Dezső. A Vadas-cikket lásd: Bernáth Aurél nevénél. Élet és Irodalom ,BP. 1977. aug. 13. XXI. évf. 33. sz. 12. lap.

Ferenczy Béni, szobrász

L.:Vedres Márk

Harangozó Márta:A halál Adyja--és az élete ... 2.

Esti Hirlap, Bp. 1977 nov. 18.

Ferencsy Béni, szobrász

L: Beck Ö. Fülöp

–: Mesélt pol volt a „vendégkönyv" 4.

Esti Hírlap, Bp. 1977. okt. 14

Ferenczy Béni, festő, szobrász

L.:Thorma János

Heitler László:A műgyűjtő alkotása 907-909

Jelenben Pécs 1977. okt. XX/10.

Ferenczy Béni, szobrász

L.: Deim Pál

Németh L.: Képek, szobrok ... 209-212.

Kortárs, Gy. 1977. október

Ferenczy Béni

Kiss István szobrászmüvész kiállitásáról ir Vadas József: "Jelszobrok" cimmel. A Mücsarnokban rendezett tárlat ismertetése mellett beszél alkotásairól, elemzi müvészetét és ezzel kapcsolatban megnevez és értékel néhány müvészt, illetve azok alkotásait s hatásukat müvészetére: Ferenczy Béni, Berény Róbert, Varga Imre, Schaár Erzsébet, Somogyi József neve szerepel a kritikában.
Fenti cimü Vadas-cikket lásd: Kiss István nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. okt. 8.
XXI. évf. 41. sz. 13. lap.

Ferenczy Béni

„Entz Béla"
(vejsz)

Szánthó Dénes Medicina in nummis.
Tihor, 1977. szeptember 18 - 3 lap.

Ferenczy Bén i

festménnyel, rajzzal v metszettel áldozott egy-egy Ady vers élményének.

Uj Irás 1977-12-14
Bodri:A fiatal Szőnyi Ady illusztrációiról

Ferenczy Béni

Ady arcát megrajzolta vagy megfestette.

Uj Irás 1977-12-14

Bodri:A fiatal Szőnyi István Ady illusztrációi

Ferenczy Béni

alkotása is szerepel a Petőfi Irodalmi Muzeum Ady kép cimü tárlatán.

Magyar Hirlap 1977-28o-6

Hegyi: Tetszetős Ady kép

Ferenczy Béni

Részt vett a MNG anyagából összeállitott Munkásábrázolás a magyar képzőművészetben c, tárlaton a balassagyarmati Horváth Endre Galériában.

Magyar Hirlap 1978-196-8

Ferenczy Béni

Kassák Vallomás tizenöt művészről cimű

könyvében foglalkozik a művésszel

Magyar Hirlap 1978-1[illegible]8- lo

Vég h-Alpár Sándor: Kassák képzőművészeti

irásai

Ferencsy Béni

A Modern magyar gyüjtő mény kiállitássorozatátn a Csók István Képtárban Székesfehérvárott megnyitott tárlaton szerepelt.

Magyar Hirlap 1978-31-1

Ferenczy Béni

Méltatás.

Losonczi Miklós: M. Szűcs Ilona kiállítása.
Új Tükör, 1978. június 18 - 4 cap.

Ferenczy Béni, szobrászművész a Mesteriskola, későbbi generációk legnevezetesebb művész-tanárai Medgyessy F., Ferenczy B., Bernáth A., Szőnyi I., Pátzay P., Domanovszky E., Bárcsay J.

(Fedor): Epreskert.
Nők Lapja, 1977. jún. 18.

Ferenczy Béni, szobrászművész

Győrött a Múzeumi Képtárban megnyílt Dévényi Iván magángyűjteményének kiállítása, melyen a művész műve is szerepel.

(is): Magángyűjtemény a közönség előtt.
Dolgozók Lapja, 1977. júl. 23.

Terenczy Béni, szobrász

L: Bossos Miklós

-: 2000 érem a Várban 2

Esti Hírlap, Bp. 1977. szept. 2.

Ferenczy Béni, festő

L.:Bencze László

Rózsa Gyula:Képzőművészetünk szép kezdetei 7.

Népszabadság, 1977 nov. 16.

Ferenczy Béni
szobrász-művész

Lasovic Miklós:
Cegléd - Nagykőrös

Pest Megyei Hírlap,
1977. jún. 18.

Ferenczy Béni szobrászművész

Új kiállítás nyílt a Történeti Múzeumban amely gyűjteménye 30 éz magyar művészetének. – Medgyessy Ferenc és Ferenczy Béni remekművekkel állított mérőet.

Losonci Miklós: Kiállítások a Vásban.
Pest Megyei Hírlap, 1977. jún. 29.

1021

Ferenczy Béni, Arolodormüvész

1977. szeptember 13. Televizió 19,3o VGné

TV-Híradó

- A soproni Orsolya téren álló, nemrég restaurált szép, középkori műemléképületben az un. Lábas-házban megnyilt az első Országos Érembiennálé. A tárlókban 55 alkotó csaknem 3oo müve látható, a hazai éremmüvészek első országos seregszemléjén, amelynek ezentul kétévenként Sopron ad otthont. A kiállitást meg tekintették a Nemzetközi Éremszervezet, a FIDEm kongresszusának résztvevői is. Kan, Kakujana Japánból jött. Elmondta, hogy eddig nem ismerte a magyar éremmüvészeket, de az ittlátottak alapján ugy véli, vezető helyet foglal el a világban. Figyelmét különösen az ragadta meg, mennyi érzés és gondolat sugárzik ezekből az alkotásokból. A bemutató másik érdekessége - mondotta - hogy a látogatók formabontás tanui lehetnek. Az itt látható érmek egy része tulajdonképpen térplasztikai alkotás. A kiállitáson a mai magyar alkotók mellett a tiz éve elhunyt Ferenczi Béni plakettjei is láthatók. A tárlat október 9-ig tekinthető meg a soproni Lábas-házban.

Ferenczy Béni

Ferenczy Béni ízemművészetét reprezentáljákon I. Soproni Országos Éremmérnalen.

----Kiállitási naptár.

Művészet,1977.szeptember - 48.oldal.

Ferenczy Béni, szobrászművész

„Medgyessy Ferenc a legjobb magyar szobrász" – írta pályatársa, Ferenczy Béni a kiváló szobrász és a művészet dolgában biztos ítéletű, nagyműveltségű férfi.

László Gyula: Medgyessy Ferenc emlékezete.
Új Írás, 1977. 9. 4–16. old. ig

Ferenczy Béni, szobrászművész

Szentendrén élt a Ferenczy család minden művésztagja, köztük Ferenczy Károly, Béni Noémi. Műveiknek 1972. óta ~~at~~ állandó atthont a Ferenczy Múzeum.

Dudás Károly: Ikonok, pincesorok.
Magyar Szó, 1977. aug. 28.

M. Dk

Ferenczy Béni

Nobrász

Ferenczy Károlyné Fialka Olga
síremléke a Nagybányai temetőben.

A belső címlapon.

Művészet, 1969. augusztus.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Ferenczy Béni

emlékére nyílt az első pécsi kiállítás

Képzőműv. Almanach Bp. 1969. 12 o. (Szabó J.: I. Ország. Kisplasztikai Biennálé)

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Ferenczy Béni

Az 192o-as évek második felében csatlakozott a magyar posztimpresszionista festőkhöz. Ferenczy szobrászmüvész és Pátzay Pál.

Pataky Dénes:Szőnyi 11.old.
Corvina 1971

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

Ujabb érmein a hátoldal nem egyenletes sima lap, hanem a figurális kompozicionak megfelelően hullámzik.

103./.sz.-RAPHAELI PICTORIS URBINI /1483-1520/ mellképe szemben. Hátoldalon: Krisztus két apostollal a csónakban. 1954., bronz, 134 mm. 69.old.

A 19 darabból álló müvészérem-sorozat egyik darabja.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad.Kiadó, Bpest. 1960

Terenczy Béni, zobrász

L: Barcsay Jenő

Pruckner Pál Ide bújdosott a pátriárka 3.

Esti Hírlap, Bp. 1978 aug. 3

Ferenczy Béni

1964-ben mutatták be Ferenczy Béni műveit Székesfehérvárott.

Vadas József: Kulturális központ. . .
Művészet, 1978. október - 18. lap.

Ferenczy Béni

1964-ben volt Ferenczy Béni
kiállítása Székesfehérvaron.

Kovács Péter: Székesfehérvári kiállítások 1963-1978
Művészet, 1978. október 8. lap.

Ferenczy Béni

Méltatás.

K. Kovalovszky Márta: Fehérvári gyűjtemények.
Művészet, 1978. október – 12. lap.

Ferenczy Béni, szobrász

□ FERENCZY BÉNI rajzait és akvarelljeit mutatja be a nagykőrösi Arany János Múzeum szombaton megnyílt kiállítása. Megnyitotta: M. Várhelyi Vanda művészettörténész.

2.

-: Ferenczy Béni

Esti Hirlap, Bp. 1978 nov. 20

Ferenczy Béni, szobrászművész 1) Folytatás

Ady Endre születésének századik évfordulója tiszteletére „Ady-kép" címmel kiállítást rendezett, a Petőfi Irodalmi Múzeum. – Ferenczy Béni szamos Ady-ábrázolásai között az elsők „Az alvó Ady" (1918) és az „Ady-portré" (1918) c. ceruzarajzok. Ezek a rajzok adták az alapot a művész későbbi szobor és érem Ady-ábrázolásaihoz, köztük az 1929-ben mintázott „Nagybeteg Ady" c. elégikus hatású éremhez. (emlétve)

Heitler László: Az Ady-kép.
Népújság (Tolna), 1978. júl. 2.

Ferenczy Béni, szobrász

L. Vígh Tamás

Haranszky M: Magyar művek -- - 2.

Esti Hírlap, Bp. 1978. szept. 12.

FERENCZY BÉNI

kiállitott érmek és plakettek:

190. Habvany Lajos. Bronz, 1951.- átm.: 13,5 cm. Habvany Lajos tulajdona.

191. Leonardo da Vinci. Bronz, 1952.- átm.: 12 cm. A művész tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

34. l.

Ferenczy Béni

aktokra emlékezet Mattsa István: Európa elvablása c. kisbronzo

Képzőmű v. Almanach Bp. 1969. 13. o. Szabó J.: I. Oszt. Kisplasztikai Biennálé

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Ferenczy Béni

a progressjív művészet gondolatát patronáló művész

Képzőművv. Almanach Bp. 1969. Pernecsky: Gresham 20.o.

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Ferenczy Béni

Képrőművészeti életünknek Picassohoz, fürödő viszonya csak felnagyitott képe annak a megkésettségnek, amely azt szinte az egész szd. folyamán jellemezte-jellemzi... Nem mintha, nem lettek volna a szd. kezdetétől utóró vagy ... korszerű... művészeink. Csak találomra választva...: Mednyánszky és Rippl, Csontváry és Gulácsy, Uitz és Kernstock, Berény és Tihanyi, Derkovits és Dési-Huber, Ámos és Vajda, Bokros-Biermann és Ferenczy Béni.

Pomló György: Picasso-magyarul.
Új Irás VII. évf. 6. sz. 1967. jún., 84. l.

Ferenczy Béni, szobrász

MDK

Vámos László fotoművész kitűnő fotója a beteg Ferenczy Béniről a Műcsarnokban megnyíló kiállításon látható.

(– sony): Finom körösa a Vásból 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1969. okt. 24.

FERENCZY BÉNI

kiállitott érmek és plakettek:

192. Pollack Mihály. Bronz, 1952. - átm.: 12,5 cm. A művész tulajdona.

193. Eger. Bronz, 1952. - átm.: 12 cm. Magántulajdon.

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

34. l.

FERENCZY BÉNI

kiállított érmek és plakettek:

194. Garibaldi. Bronz, 1952. - átm.: 11,5 cm.
A művész tulajdona.

195. Gerevich Tibor. Bronz, 1952. - átm.:
13 cm. MNG tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteményes kiállítása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

34. l.

FERENCZY BÉNI

kiállított érmek és plakettek:

196. Arany János. Bronz, 1952. - átm.: 12,7 cm. A művész tulajdona.

197. Virág Benedek. Bronz, 1952. - átm.: 10,7 cm. A művész tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteményes kiállítása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

34.l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott érmek és plakettek:

198 Kölcsey Ferenc. Bronz, 1952. - átm.: 12,5 cm. MNG tulajdona.

199 Benczúr Gyula. Bronz, 1952. MNG tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

34.l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott érmek és plakettek:

200. Pigler Andor. Bronz, 1952. - átm.: 12,2 cm. Pigler Andor tulajdona.

201. Victor Hugo. Bronz, 1952. - átm.: 10,5 cm.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteménye es kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

34. l.

FERENCZY BÉNI

kiállított érmek és plakettek:

202. Gulyás Pál. Bronz, 1953. - átm.: 10,5 cm. A művész tulajdona.

203. Berzsenyi Dániel. Bronz, 1953. - átm.: 11,5 cm. A művész tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteménye es kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

34. l.

FERENCZY BÉNI

kiállított érmek és plaketteK:

204. Fischer von Erlach. Bronz, 1954.
13,3 x 11,5 cm. A művész tulajdona.

205. Balogh Jolán. Bronz, 1954. - átm.:
12 cm. Balogh Jolán tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászművész gyűjteményes kiállítása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

34.l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott érmek és plakettek:

206. Jénai-díj. Bronz, 1955.-átm.: 7,6 cm. A művén tulajdonos.

207. = Munkácsy-díj. Bronz, 1955. - átm.: 7,6 cm. A művén tulajdonos.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

34.l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott érmek és plakettek:

208 Stühmer Frigyes. Bronz, 1958. – átm.: 10,6 cm. A művész tulajdona.

209. Molnár Béla. Bronz, 1956. – átm.: 10 cm. A művész tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

34-36. l.

FERENCZY BÉNI

kiállított érmek és plakettek:

210. Drapériás nő. Fa, 1924. 102 x 37 cm. A művén tulajdona.

211. Női akt. 1925. 118 x 33 cm. A művén tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászművész gyűjteményes kiállítása. Bp. 1959. [illegible]t. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., [illegible] 1 t.

36. l.

FERENCZY BÉNI

kiállított iparművészeti tárgyai:

212. Váza. Terrakotta, 1916., mag.: 20,3 cm.
Wilde Ferenc tulajdona.

213. Hamutartó. Bronz, 1924. - átm.:
Dr. Wilde Ferenc tulajdona.

Ferenczy Béni szobrász művész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: ~~Xifg~~ Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

36 l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott grafikái:

214. Ezt ischkedjétek az én emlékezetemre..., tus, 42x28 cm. A művén tulajdona.

215. Ülő akttanulmányok, tus, 35x49,5 cm. A művén tulajdona.

Ferenczy Béni szobrász müvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: ~~Xifg~~ Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

38. l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott grafikái:

216. Iró férfi (tanulmány), szén, 51x39 cm.
A művén tulajdona.

217. Tanulmánytej. Fekete kréta, 54x38 cm.
A művén tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

38. l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott grafikái:

218. Ezst. olvas. 1955. Rézkarc, 18 x 12 cm.
A művész tulajdona.

219. Férfifej. Fém, 1956., 47 x 34 cm.
A művész tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

38 l.

FERENCZY BÉNI

kiállított grafikái:

220. Női arckép tanulmány. Ceruza, 56x39 cm. A művész tulajdona.

221. Arctanulmány. Ceruza, 46x39 cm. A művész tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

38 l.

FERENCZY BÉNI

kiállított grafikái:

222. Ülő akt. Ceruza, 50 x 35 cm. A művész tulajdona.

223. Alvó fiú. Vörös kréta, 38 x 28 cm. A művész tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászművész gyűjteményes kiállítása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

38.1.

FERENCZY BÉNI

kiállított grafikái:

224. Fejét fogó nő (tanulmány). Barna kréta, 55 x 38 cm. A művén tulajdonos.

225. Fejtanulmányok (Erzsi.). Barna kréta, 56 x 39 cm. A művén tulajdonos.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

40. l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott grafikái:

226. Karjára támaszkodó nő (P. Kata) Vörös kréta, 46x28 cm. A művén tulajdona.

227. Könyöklő nő (Erzsi). Vörös kréta, 45x28 cm. A művén tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

40. l.

FERENCZY BÉNI

kiállított grafikái:

228. Tanulmányok, ~~1951~~ 1943. Vörös kréta, 40×28 cm. A művén tulajdonos.

229. Mosakodó nő. Vörös kréta, 47×34 cm. A művén tul

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

40. l.

FERENCZY BÉNI

kiállított grafikái:

230 Ezsi fehér ruhában, virágcsokorral (zöld alapon). Fehér-fekete kréta. 48 x 31,5 cm. A művész tul.

231. Háttal ülő akthamulmány (zöld alapon) Fekete kréta, 61 x 42,5 cm. A művész tul.

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

40. l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott grafikái:

232. Kőnyökölő nő (zöld alapon), Fekete kréta, 62x48 cm. A művén tul.

233. Ülő akt (sötétzöld alapon). Fehér-fekete kréta, 48,5 x 31,3 cm. A művén tul.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

40. l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott grafikái:

234. Ülő akt (zöld alapon). Fehér - fekete kréta, 48,5 x 31 cm. A művész tul.

235. Kádban ülő (kék alapon) Fehér - fekete kréta, 30,5 x 48,5 cm. A művész tul.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

40. l.

FERENCZY BÉNI

kiállított grafikái:

236. Lábát törlő (zöld alapon). Fehér-fekete kréta, 48×30,5 cm. A művén fel.

237. Ülő akt. Fekete-fehér kréta, 46,5×30,7 cm. A művén fel.

Ferenczy Béni szobrászművész gyűjteményes kiállítása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

40. l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott grafikái:

238. Lábát fogó ülő akt. Fekete kréta, 63x47,5 cm. A művén tul.

239. Könyöhére támaszkodó fekvő akt (zöld alapon) szén, 47 x 62,5 cm. A művén tul.

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

40. l.

111.

FERENCZY BÉNI

kiállitott grafikái:

240. Ülő akt ágyékkendővel (zöld alapon).
Akvarell, 59 x 41,5 cm. A művén tul.

241. Törülhöző. Ónos kréta, 34 x 50 cm.
A művén tul.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

40. l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott grafikái:

242. Lábát felhúzó akt. 1953. Akvarell, 54 x 37 cm. A művén fel.

243. Fekvő akttanulmány (Poussin után) Akvarell, 38,5 x 56,5 cm. A művén fel.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

40. l.

FERENCZY BÉNI

kiállított grafikái:

245. Ülő nő. Színes kréta, 43x71 cm.
A művész tul.

246. Forró nő. Akvarell, 35x49 cm.
A művész tul.

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

40.l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott grafikái:

247. Moszkvai látkép vörös hidokal. Akvarell, 38,2x64,2 cm. A művén tul.

248. Vizparton ülö fiúaktok. Akvarell, 27x43 cm. A művén tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

40. l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott grafikái:

249. Nő profilban. Akvarell és fekete kréta. 62,5 x 46,5 cm. A művén tul.

250. Bal könyökére támaszkodó akt. (tanulmány). Akvarell és fekete kréta, 62,5 x 39,5 cm. A művén tul.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp.x91959. 44 l., 1 t.

40-42.

FERENCZY BÉNI

kiállitott grafikái:

251. Ülő akt. Akvarell, 63x56 cm. A művész tul.

252. Ülő nő, fiúval. Akvarell, 44x28,5 cm. A művész tul.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp.x91959. 44 l., 1 t.

42.l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott grafikái:

253. Öreg fák. Akvarell, 27x45 cm. A művén sul.

254. Erdei lak, akvarell, 46,5 x 34 cm. A művén sul.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp.x91959. 44 l., 1 t.

42. l.

FERENCZY BÉNI

kiállított grafikái:

255. Táj borús éggel. Akvarell, 33x41,5 cm.
A művész tul.

256 Államkincstár. Vörös kréta, 35x50 cm. MNG tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp.x91959. 44 l., 1 t.

42.l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott grafikái:

257. Ady Endre (Két fej). Arusa, MNG tulajdona, 30,5x21 cm.

258. Bartók Béla enchépe profilból. Barna kréta, 28,5x23,5 cm. MNG tulajdona.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

42. l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott grafikái:

259. Öreg fa a ház előtt. Akvarell, 46,5 x 33 cm. MNG tul.

260. Tanulmány. Kréta, 32,5 x 45,5 cm. MNG tul.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

42. l.

FERENCZY BÉNI

kiállított grafikái:

261. Fejtanulmány, Kréta és ceruza, 42,5 x 52,5 cm. MNG tul.

262. Fejtanulmányok. Vörös kréta, 56,5 x 41,5 cm. MNG tul.

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

42 l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott grafikái:

263. Könyöklő nő. Barna kréta, 50x39 cm.
MNG tul.

264. Erzsi bronzfiúval. 70x51 cm.
MNG tul.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

42. l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott grafikái:

265. Fekvő akt, háttal - Akvarell, 70×104 cm. MNG tul

266 Fehér ruhás ülő nő. Akvarell, 58,5 × 68,5 cm. MNG tul.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

42. l.

FERENCZY BÉNI

kiállított grafikái:

267. Mosakodó (zöld alapon). Színes kréta, 48 x 31,5 cm. 1955. A művén tul.

268. Ül fehér ingben (zöld alapon) (1955.) Színes kréta, 50 x 34,5 cm. A művén tul.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

42. l.

125.

FERENCZY BÉNI

kiállitott grafikái:

269. Térdelő akt (kék alapon). Fekete-fehér kréta, 35 x 24 cm. (1955.) A művén tul.

270. Nő virágueséppel (zöld alapon). Fehér-fekete kréta, 49,5 x 33 cm. 1955. A művén tul.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

42. l.

126.

FERENCZY BÉNI

kiállitott grafikái:

271. Fürdő nő köpennyel (kék alapon). Fehér-keret kréta, 38×24 cm. 1955.

272. Fürdőkádban (zöld alapon). Fehér-keret kréta, 30×33,5 cm. 1955.
A művész tul.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Bigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

42. l.

127.

FERENCZY BÉNI

kiállitott grafikái:

273. Kadba belépő (kék alapon), Fehér-fekete kréta, 35x24 cm. A művén tulajdona.

274. Glória. Fekete kréta, 39,5 x 29,5 cm. 1947. A művén tul.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

42-44. l.

128.

FERENCZY BÉNI

kiállitott grafikái:

275. Németh László. Szén, 47,5 x 34,5 cm. A művész tul. (1954.)

276. Bartók Béla. Barna kréta, 24 x 29 cm. 1936. A művész tul.

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

44-l.

FERENCZY BÉNI

kiállitott grafikái:

277. Bükkben. Akvarell, 46,5 x 33,5 cm. 1953. A művén fel.

278. Alvó nő (vörös alapon). 28,5 x 39 cm. 1946. A művén fel.

Ferenczy Béni szokrászművész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

44. l.

PERENCZY BÉNI
kiállított grafikái:

279. Fekvő nő, akvarell, 70×104 cm. A művész tul.

Perenczy Béni szobrászművész gyűjteményes kiállítása. Bp. 1959. 4-at. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

44.l.

FERENCZY BÉNI

Nőémi Bronz, 1917. (repr.)
(Kat. 3. n.)

Ernst, 1936. (repr.)
(Kat. 21. (2.)

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

15-17.l.

FERENCZY BÉNI

Lányó nő, 1939. (repr.)
(Kat. 36. l.)

Louise de Vilmorin, 1941. (repr.)
(Kat. 47. l.)

Evokáció, 1945. (repr.)
(Kat. 61. l.)

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

19-23. l.

FERENCZY BÉNI

Játszó fiúk. 1947. (repr.)
(Kat. 68. sz.)
Boreas és Psyché, 1949. (repr.)
(Kat. 83. sz.)
Ferencsik János, 1952. (repr.)
~~(Kat.~~

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

25-29. l.

FERENCZY BÉNI

Babits-síremlék. 1954. (repr.)
(Kat. 103. l2.)
Géniusz. 1955. (repr.)
(Kat. 105. l2.)
Ülő női akt. 1956. (repr.)
(Kat. 121. l2.)

Ferenczy Béni szobrászművész gyűjteményes kiállítása. Bp. 1959. 5 at. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

31–35. l.

135.

FERENCZY BÉNI

Julius von Schlosser. 1935. (repr.)
(Kat. 155. sz.)
Borromini. 1936. (repr.)
(Kat. 163. sz.)
Tiziano. 1937. (repr.)
(Kat. 164. sz.)

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

37-41. l.

FERENCZY BÉNI

Hátoldt. (repr.)
(Kat. 231. sz.)
Ezüst bronzfüvel. (repr.)
(Kat. 264. sz.)

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

43-45. l.

FERENCZY BÉNI

Pro Arte. 1946. (repr.)

Ferenczy Béni szobrászművész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

A címlapon

MDK

Perenczy Béni, szobrász, grafikus

Virágakvarelljeiből új hat darabból álló reprodukciós sorozat készült.

— : Művéni üdvözlő kártyák 12.

Népszabadság, Bp. 1969. júl. 12.

Ferenczy Béni

1916-ban, 26 esztendős korában,
első családi kiállításon mutat-
kozott be.
1910-ig Nagybányán tanult
1911-12. Párizs (Bourdelle,
Archipenko tanítványa)
1919-től 16 év emigráció

Horváth György: A Ferenczy család kiállítása
Magyar Nemzet 1968. jun. 16. 13. o.

Gesöv
13

Ferenczy Béni

1936-ban tér vízme Bp-re.
1926: Noémivel közös kiállítás a Nemzeti Szalonban
1929: Bp-i tárlat

Horváth György: A Ferenczy család kiáálitása
Magyar Nemzet 1968.jun.16.1~~3~~1.o.

Ferenczy Béni
szobrász

M.Df

Fekete Tamás mintalapészt
választotta Ferenczy Béni.

Vadas József: Múteremlátogatás Fekete Tamásnál
Művészet, 1969. június – 39 kap.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

FERENCZY BÉNI, éremművész

Kb. 1917-1924 között majdnem félkörivben kidomborodó formákkal mintázta meg érmeit.
13/. sz.-NIMI, ovális. 1920. bronz. 150+130 mm.
/ HP. 2210 /. 67. old.

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65. old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX. évf. 1959-1960.
Akad. Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

Ujabb érmain a hátoldal nem egyenletes sima lap, hanem a figurális kompozicionak megfelelően hullámzik.

107./.sz.-ÉRETTSÉGI EMLÉKÉREM, 1955, bronz 69.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960.
Akad.Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

A 30-as években lényeges fordulat. Akademikus, klasszicizáló iránnyal szemben modernebb felfogás, kötetlenebb kompozició, nagyvonalú formák, Dekoratiy betük. Sokszor a régi 60-70 mm. helyett 120-150 mm. nagyság.

38./.sz.-HONORÉ DAUMIER/1808-1879/pofaszakállas arcképe. balra. Hátoldalon: Facsonk egy ágacskával HD. A 19 darabból álló müvész-érem sorozat egyike. Moszkva, ~~1936~~ 1933. bronz, 85 és 97 mm. Nemzeti Múz. Éremtára. V. tábla, alsó kép. 68. old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65. old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX. évf. 1959-1960. Akad. Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

Kb.1917-1924 között majdnem félkörivben kidomborodó formákkal mintázta meg érmeit.

7/.sz.-LEONARDO, A hátlapon 16.1919. 110 mm. Magyar Nemzeti Galéria.-19 darabból álló művész-érem sorozatának első darabja. A hátlapon, mint rendszerint a művész egy művének valamely kompozíciója foglal helyet. 67.old. (HA. 2207)

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad. Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:
Bécsi tartózkodása alatt a kubisztikus törekvések hatása alá került és nagyvonalúan, vázlatszerűen elmosódott éremkompozíciókat mintázott.
22/.sz.-PROFESSORI GUSTAVO ALEXANDER FB MCMXXVII. bécsi fülorvos. 1927. bronz. 95.mm. Wilde Ferenc tulajdona. / HP.-/. 67.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad.Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

Bécsi tartózkodása idején a kubisztikus törekvések hatása alá került és nagyvonalúan, vázlatszerűen elmosódott éremkompozíciókat mintázott.

23/.sz.-LENIN arcképe balra.-Hátoldalon három fegyveres katona, a földön egy sebesült. OKTOBER 1917.-1927. bronz. 70 mm.-Magyar Nemzeti Galéria. /HP./ 68.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad. Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:
Bécsi tartózkodása idején a kubisztikus törekvések hatása alá került és nagyvonalúan, vázlatszerüen elmosódott éremkompozíciókat alkotott.
28/.sz.-WILDE RICHÁRDNÉ, 1854-1928.-1929.bronz.
128 mm.-Wilde Ferenc tulajdona./VHP.222/.
68.old.

SÓÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX. évf. 1959-1960
Akad.Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:
Bécsi tartózkodása idején a kubisztikus törekvések hatása alá került és nagyvonalúan, vázlatszerűen elmosódott éremkompozíciókat mintázott.
29/.sz.-WILDE RICHÁRD, 1928. bronz. 90 mm.-Wilde Ferenc tulajdona. 68.old.

NÓGÁS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX/ évf. 1959-1960
Akad.Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:
A 30-as években lényeges fordulat. Akademikus, klasszicizáló iránnyal szemben modernebb felfogás, kötetlenebb kompozició, nagyvonalú formák. Dekorativ betük. Sokszor a régi 60-70 mm. helyett 120-150 mm. nagyság.
34./.sz.-REPÜLŐ +T/Zeppelin-út/, 1930, bronz. 70 mm. Magyar Nemzeti Galéria./ HP. 2220/. 68.old.

"OÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

MATEMATIKAI KÖZLEMÉNYEK, LVIII-EX LIX/ évf. 1959-1960
Akad. Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

A 30-as években lényeges fordulat. Akademikus, klasszicizáló iránnyal szemben modernebb felfogás, kötetlenebb kompozició, nagyvonalú formák. Dekorativ betük. Sokszor a régi 60-70 mm. helyett 120-150 mm. nagyság.

37./.-A MÜVÉSZ ANYJA, 1848-1930.-1931. bronz. 100 mm.
Nemzeti Múz. Éremtára./ HP. 2223/. 68 .old.

"OÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LX LIX/ évf. 1959-1960
Akad. Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

Bécsi tartózkodáas idején a kubisztikus törekvések hatása alá került és nagyvonalúan, vázlatszerüen elmosódott éremkompozíciókat mintázott.

19/.sz.-KÁNAÁNI SZŐLŐFÜRT, /Lessner tapolcai borkereskedő 75.születésnapjára készült érem hátlapja/. 1926.bronz,80 mm. Wilde Ferenc tulajdona. / HP.2216/. 67.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad.Kiadó,Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

Bécsi tartózkodása idején a kubisztikus törekvések hatása alá került és nagyvonalúan, vázlatszerűen elmosódott éremkompozíciókat mintázott.

20/.sz.-POGÁNY KÁLMÁNNÉ HOLÁN LUDMILLA, 1902-1925.
Hátoldalon Sirbatétel. 1926. bronz. 95 mm.
Nemzeti Múzeum Éremtára. /HP.6/. 67.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960.
Akad.Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:
Bécsi tartózkodása idején a kubisztikus törekvések hatása alá került és nagyvonalúan, vázlatszerüen elmosódott éremkompozíciókat mintázott.
21/.sz.-POGÁNY KÁLMÁNNÉ HOLÁN LUDMILLA, 1902-1926.
Hátoldalon Sirbatétel. 1926. bronz, 95 mm.
/ HP. 2215/. 67.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960.
Akad.Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

18/.sz.-ANYA GYERMEKÉVEL,: földön ülő meztelen gyermek előtt lepellel boritott guggoló nő.
1925. bronz, 58 mm. Pethe László tulajdona.
/ HP.2214/. 67.old.

Bécsi tartózkodása idején a kubisztikus törekvések hatása alá került és nagyvonalúan, vázlatszerüen elmosódott éremkompozíciókat mintázott.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 66.old.

NUMIZM.TIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960.
Akad.Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

Bécsi tartózkodása idején a kubisztikus törekvések hatására nagyvonalúan, vázlatszerűen elmosódott éremkompozíciókat mintázott.

17/.sz.-SÁRKÁNYOLÓ, Dr.Scharl Pál, igazgató-főorvos érmének hátlapja. /Jegyzékben a 15. sz./ 1925. két méret, 75.és 100 mm./ HP.-/. 67.old.

[illegible] GYULA: Ferenczy Béni érmei 66.old.

[illegible] Akad.Kiadó, Budapest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

Korai munkáin meglehetősen dekorativ, a szecesszio művészetére emlékeztető hatás figyelhető meg.

5/. sz.-MELLER SIMON, művészettörténész. A hátlapon Leonardo kis lovasszobra.-1917. 120 mm. Magyar Nemzeti Galéria.-/ HP. 2205/. 67.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad. Kiadó, Bpest. 1960.

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

Kb. 1917-1924 között majdnem félkörívben kidomborodó formákkal mintázta meg érmeit.

6/.sz.-ADY ENDRE.-A hátlapon Mauzoleum, felette:
A MAGYAR PIMÓDÁN. 1919. bronz. 99 mm. Magyar Nemzeti Galéria. /Hr. 226/. 67.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad. Kiadó, Bpest. 1960.

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

Kb.1917-1924 között majdnem félkörívben kidomborodó formákkal mintázta meg érmeit.

8/.sz.-A Tanácsköztársaság 10 koronás pénzének terve. 1919.ólom.100 mm. Wilde Ferenc tulajdona. / HP.-/. 67.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad.Kiadó,Bpest. 1960.

FERENCZY BÉNI, éremművész

Kb. 1917-1924 között majdnem félkörivben kidomborodó formákkal mintázta meg érmeit.

15/.sz.- DR.SCHARL PÁL igazgató-főorvos. 1924, bronz, 70 mm. Pethe László tulajdona. /HP.2215/. 67.old.

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad.Kiadó, Bpest. 1960.

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK ~~XXXX~~ JEGYZÉKE:
Bécsi tartózkodása alatt a kubisztikus törekvések hatására nagyvonalú an, vázlatszerüen elmosódott, éremkompozíciókat mintázott.
16/.sz.-SPANYOL LOVASISKOLA. 1924, bronz. 65. mm. Nemzeti Múzeum Éremtára./ HP. 22 08/. 67. old.
Kép: VII. tábla.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65. old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX. évf. 1959-1960. Akad. Kiadó, Bpest. 1960.

FERENCZY BÉNI, éremművész

Bécsi tar

FERENCZY BÉNI, éremművész

A 19 darabból álló művészéremsorozat egyik darabja. Érmeinek jegyzékében:

38./.sz.-HONORÉ DAUMIER /1808-1879/ pofaszakállas arcképe balra. Hátoldalon: Facsonk egy ágacskával. HD. Első művészérem Moszkva. 1833. bronz, 85 és 97 mm. Nemzeti Múzeum Éremtára. Fekete repr. V. tábla alsó kép. Szöveg: 68. old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65. old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX. évf. 1959-1960. Akad. Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

Ujabb érmein a hátlap nem egyenletes sima lap, hanem a figurálism kompozicionak megfelelően hullámzik.

91./.sz.-HÓDOLAT VICTOR HUGÓNAK. Hátoldalon: Szöveg.
1952, bronz, 105 mm. 69.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960 .
Akad.Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

Ujabb érmein a hátoldal nem egyenletes sima lap, hanem a figurális kompozíciónak megfelelően hullámzik.

99./sz.-BERZSENYI DÁNIEL/1776-1836/mellképe. Hátoldalon: 10 sor szöveg. 1953, bronz, 115 mm. A művész tulajdona. 69.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad.Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI/éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:
Ujabb érmein a hátoldal nem egyenletes sima lap,hanem a figurális kompozicionak megfelelően hullámzik.
100./.sz.-PAULI GULYÁS-POETA 12 soros vers.Elől:A költő mellképe jobbra.1953,bronz,105 mm.A művész tulajdona. 69.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,LVIII-LIX.évf. 1959-1960 .
Akad.Kiadó,Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, érmművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

Ujabb érmeimein a hátoldal nem egyenletes sima lap, hanem a figurális kompozíciónak megfelelően hullámzik

105./.sz.-MUNKÁCSY MIHÁLY DIJ, 1955, bronz, 76 mm. A művész tulajdona. 69.old.

A 19 darabból álló művészérem-sorozat egyik darabja

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad.Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

19 darabból álló művészéremsiorozatának egyik darabja.
Érmainak jegyzékében a39.sz.-
FRANCESCO JOSÉ DE GOYA önarcképe, hosszuhaju cilinderes arcképe balra. Hátoldalon: Kivégzési jelenet/1808-V.3. Madrid/. 1934, bronz, 86. mm Pethe László tulajdona. -Fekete repr. V. tábla, felső kép. Szöveg: 68. old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65. old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX. évf. 1959-1960 .
Akad. Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

Ujabb érmein a hátoldal nem egyenletes sima lap, hanem a figurális kompoziciónak megfelelően hullámzik.

84./.sz.-V.KORZATI ERZSÉBET 1902-1950. Hátolgalon Szabó Lőrinc 4 soros verse. 1951. bronz, 108 mm. Nemzeti Múzeum Éremtára. 68.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad.Kiadó, Bpest, 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

Ujabb érmein a hátoldal nem egyenletes sima lap, hanem a figurális kompozicionak megfelelően hullámzik.

89./.sz.-GARIBALDI ARCKÉPE. Hátoldalon 8 soros vers.
PISZKOS AZ ÉN INGEM...1952, bronz, 115 mm.
A müvész tulajdona. 69.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960.
Akad.Kiadó, Bpest, 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

Ujabb érmein a hátoldal nem egyenletes sima lap, hanem a figurális kompozicionak megfelelően hullámzik.

93./.sz.-LEONARDO DA VINCI/1452-1519/szakállas önarc képe szemben. Hátoldalon: Lovas jobbra/Trivulzio vázlat/.1952, bronz, 122 mm. A művész tulajdona. 69.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad.Kiadó, Bpest, 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

Érmeinek jegyzékében:
16./.sz.-SPANYOL LOVASISKOLA, 1924, bronz, 65 mm. /HP 22o8
Nemzeti Múzeum Éremtára.-Fekete repr. VII. táb-
la fent, elő és hátlap. Szöveg:67.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960.
Akad.Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

Az irökról készitett éremsorozatának egyik darabja. Érmeinek jegyzékében kétszer szerepel. Egyik érem 1919 ből, a másik 1929-ből. -§-os és a 25-ös szám. VI. tábla, alsó kép. Fekete repr. 67. és 68. old. a szöveg.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65. old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX. évf. 1959-1960. Akad. Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

A 19 darabból álló művészérem-sorozat egyik darabja.
Érmeinek jegyzékében a 68.sz.
68./.sz.-Greco/1547-1614/önarcképe szemben.Hátlapon:
Orgaz gróf temetése c.festmény részlete.
1941,bronz,115 mm.Gerő László tulajdona.
Fekete repr.VII.tábla,alsó kép. Szöveg:
68.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,LVIII-LIX.évf. 1959-1960.
Akad.Kiadó,Bpest, 1960

FERENCZY Béni, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

Ujabb érmein a hátoldal nem egyenletes sima lap, hanem a figurális kompozicionak megfelelően hullámzik.

83./.sz.-HATVANY LAJOS 71.születésnapjára. Hátoldalon francia szöveg, 1951, bronz, 133 mm. Hatvany Lajos tulajdona. 69.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad.Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:
Ujabb érmein a hátoldal nem egyenletes sima lap, hanem a figurális kompozíciónak megfelelően hullámzik.
85./.sz.-A MÜVÉSZ FELESÉGÉNEK ARCKÉPE göndör hajjal balra. Hátoldalon: Virág, STELLA BETHLEHEM.
1952. bronz, 120 mm. A művész tulajdona. 69.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960.
Akad. Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

Ujabb érmein a hátoldal nem egyenletes sima lap, hanem a figurális kompozíciónak megfelelően hullámzik.

87./.sz.-GEORGII DE BESSENYE POETAE. Hátoldalon: 10 sor szöveg. 1952. Bronz, 95 mm. Magyar Nemzeti Galéria 69.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad. Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

Ujabb érmein a hátoldal nem egyenletes sima lap, ha-
nem a figurális kompozíciónak megfelelően hullámzik.

86./.sz.-ARANY JÁNOS ARCKÉPE jobbra. Petőfi rajza után
Hátoldalon: Jelenet a Családi kör c. vers után
1952. bronz, 127 mm. A művész tulajdona. 69.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960.
Akad. Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:
A 70-as években jelentős fordulat. Akademikus, klasszicizáló irányával szemben modernebb felfogás, kötetlenebb kompozició, nagyvonalú formák. Dekorativ betük. Sokszor a régebbi 60-70-mm. helyett 120-150 mm. méret.
76./.sz.-PRO ARTE/a művész feleségének arcképe/.1946 bronz, 120 mm. Genthon István tulajdona. Ugyanaz, mint a 75. szám. 69.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad.Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

Ujabb érmein a hátoldal nem egyenletes sima lap, hanem a figurális kompozíciónak megfelelően hullámzik.

88./.sz.-EGERVÁR GYŐZELMES MEGVÉDÉSÉNEK EMLÉKÉRE MDMLII-MCMLII. Elől haldokló törökök, balra menekülő ló, ágyuk, hadsereg. Hátoldalon: A vár alaprajza. 1952, bronz, 120 mm. Magántulajdon. 69.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad.Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, érmművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

A 30-as években jelentős fordulat. Akademikus, klasszicizáló iránnyal szemben mod ernebb felfogás, kötetlenebb kompozició, nagyvonalú formák. Dekorativ betük. Sokszor a régebbi 60-70 mm. helyett 120-150 mm. méret,

80./.sz.-BEM TÁBORNOK mellképe balra. Petőfi rajza után. Hátoldalon: Ben katonái között. Bronz, 115 mm. Magyar Nemzeti Galéria. 69.old.

GÖÖS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad. Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

A 30-as években jelentős fordulat. Akademikus, klasszicizáló irányzattal szemben modernebb felfogás, kötetlenebb kompozició, nagyvonalú formák, Dekoratív betük. Sokszor a régebbi 60-70 mm. helyett 120-150. mm méret.

78./.sz.-TIHANYI BIOLÓGIAI INTÉZET. Hátoldalon: 8 sor irás. 1946, bronz, vert. 45 mm. Nemzeti Múzeum Éremtára. 69.old.

TOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 68.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad. Kiadó, Budapest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

A 30-as években jelentős fordulat. Akademikus, klasszicizáló irránnyal szemben modernebb, felfogás, kötetlenebb kompozició, nagyvonalú formák, Dekorativ betük. Sokszár a régebbi 60-70 mm. helyett 120-150 mm. méret.

72./.sz.-A MAGYAR OPERABARÁTOKK EGYESÜLETE ERKEL FERENC GÉNIUSZÁNAK 1933-1943. 1943. bronz 95 mm. Pethe László tulajdona. 69.old.

POÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 68.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad. Kiadó, Budapest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

A 30-as években jelentős fordulat. Akademikus, klasszicizáló iránnal szemben modernebb felfogás, kötetlenebb kompozició, nagyvonalú formák. Dekorativ betük. Sokszor a régebbi 60-70 mm. helyett 120-150 mm. méret.

71./sz.-DR. ENTZ BÉLA. Hátoldalon: 8 sor latin szöveg, lent: F. MCMXLIII. 1943. bronz, 68 mm. Entz Béla tulajdona. 68. old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65. old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX. évf. 1959-1960. Akad. Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

A 30-as években jelentős fordulat. Akademikus, klasszicizáló irránnyal szemben modernebb, felfogás, kötetlenebb kompozició, nagyvonalú formák, Dekoratív betük. Sokszór a régebbi 60-70 mm. helyett 120-150 mm. méret.

73./.sz.-ERKEL FERENC arcképe, balról. Hátoldalon: 6 sor vésett szöveg. 1943, bronz, 95 mm. 69.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad. Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:
A 30-as években jelentős fordulat. Akademikus, klasszicizáló iránnyal szemben modernebb felfogás, kötetlenebb kompozició, nagyvonalú formák. Dekorativ betük. Sokszor a régebbi 60-70-mm. helyett 120-150 mm. méret.
75./.sz.-PRO ARTE/ a müvész feleségének arcképe/.1946.
bronz, 65 mm. Wilde Ferenc tulajdona. 69.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960.
Akad. Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, érmművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

A 30-as években jelentős fordulat. Akademikus, klasszicizáló iránnyal szemben mod ernebb felfogás, kötetlenebb kompozició, nagyvonalú formák. Dekorativ betük. Sokszor a régebbi 60-70 mm. helyett 120-150 mm. méret,

79./.sz.-TIHANY, 1946. bronz, 120 mm. Genthon István tulajdona. 69.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad. Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

A 30-as években jelentős fordulat. Akademikus, klasszicizáló irránnyal szemben modernebb felfogás, kötetlenebb kompozició, nagyvonalú formák. Dekoratív betük. Sokszor a régebbi 60-70-mm. helyett 120-150 mm. méret.

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

69./.sz.-GR. TELEKI PÁL/1879-1941/. Hátoldalon: Tájkép Erdély cimerének elemeiről. 1941. bronz, ovális. 160+130 mm. öntött, 72-56 mm, vert. 68.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad. Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

A 30-as években jelentős fordulat. Akademiku, klasszicizáló iránnyal szemben modernebb felfogás, kötetlenebb kompozició, nagyvonalú formák. Dekorativ betük. Sokszor a régebbi 60-70 mm. helyett 120-150 mm. méret.

67./.sz.-FERENCZY KÁROLY önarcképe. H.F.K. "Háromkirályok" c. képe, balra 5 sor latin irás. 1940. bronz, 110 mm. Magyar Nemzeti Galéria. 68. old. A 19 darabból álló művészérem-sorozat egyik darabja.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65. old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX. évf. 1959-1960. Akad. Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

A 30-as években jelentős fordulat. Akademiku, klasszicizáló irránnyal szemben modernebb felfogás, kötetlenebb kompozició, nagyvonalú formák. Dekorativ betük. Sokszor a régebbi 60-70 mm. helyett 120-150 mm. méret.

68./.sz.-GRECO/1574-1614/. önarcképe szemben. Hátoldalon Orgaz gróf temetése c. festmény részlete. 1941 bronz, 115 mm. Gerő László tulajdona. A 19 darabból álló művészérem-sorozat egyik darabja. VII. tábla alsó kép. 68. old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65. old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX. évf. 1959-1960. Akad. Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

A 30-as években jelentős fordulat. Akademikus, klasszicizáló irránnyal szemben modernebb felfogás, kötetlenebb kompozició, nagyvonalú formák. Dekorativ betük. Sokszor a régebbi 60-70-mm. helyett 120-150 mm. méret.

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

70./.sz.-DR. ENTZ BÉLA a kórbonctan tanárának arcképe jobbról. Hátoldalon: A lussingrandei kikötő 2 bárkával a baloldalon FB MCMXLII. 1942. bronz, 110 mm. Entz Béla tulajdona. 68.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad. Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

A 70as években jelentős fordulat. Akademikus, klasszicizáló itámnyal szemben modernebb felfogás, kötetlenebb kompozició, nagyvonalú formák. Dekorativ betük. Sokszor a régebbi 60-as 70 mm. helyett 120-150 mm. méret

82./.sz.-A MAGYAR MÜVÉSZETI TANÁCS NAGYBÁNYAI ÉRME. Hátlapon Ferenczy Károly: Festőnő c. képe. 1898-1914.-1949. bronz, 125 mm. A müvész tulajdona. 69.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad. Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:
A 30-as években jelentős fordulat. Akademikus, klasszicizáló iránnyal szemben modernebb felfogás, kötetlenebb kompzició, nagyvonalú formák. Dekorativ betük. Sokszor a régebbi 60-70 mm. helyett 120-150 mm. méret.
65./.sz.-VELENCE, Elöl: A San Marco templom. Hátoldalon: Velence látképes térképe, lent: II. DIADEMA DEL MONDO. 1939. bronz, 135 mm. Gerő László tulajdona. 68.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX. évf. 1959-1960. Akad. Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

A 30-as években jelentős fordulat. Akademikus, klasszicizáló irányzat szemben modernebb felfogás, kötetlenebb kompozició, nagyvonalú formák. Dekorativ betük. Sokszor a régebbi 60-70 mm. helyett 120-150 mm. méret.

59./.sz.-RACZINSKY GRÓF szakállas arcképe szemben. Hátoldalon: Folyókanyar, fent megcsavart kendő, kétoldalt MDCCCLXI-MCMXXXVII. 1938. bronz, 100 mm. Pethe László tulajdona. 68.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad. Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

A 30-as években jelentős fordulat. Akademikus, klasszicizáló irásmaval szemben modernebb felfogás, kötetlenebb kompozició, nagyvonalú formák. Dekorativ betük. Sokszor a régebbi 60-70 mm. helyett 120-150 mm. méret.

63./.sz.-XII. PIUS PÁPA mellképe szemben, kétoldalt 6 sor latin szöveg. Hátoldalon: OPUS FIDEI PAX. 1939. bronz, 85 mm. 68.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad. Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

A 30-as években jelentős fordulat. Akademikus, klasszicizáló irránnyal szemben modernebb felfogás, kötetlenebb kompozició, nagyvonalú formák. Dekorativ betük. Sokszor a régebbi 60-70 mm. helyett 120-150 mm. méret.

66./.sz.-ANYA ÉS FIA/ruhás ülő anya, álló akt fiával/, egyoldalas. 1939. bronz, 130 mm. A müvész tulajdona. 68.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad. Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

A 30-as években jelentős fordulat. Akademikus, klasszicizáló iránnyal szemben modernebb felfogás, kötetlenebb kompozició, nagyvonalú formák. Dekorativ betük. Sokszor a régebbi 60-70 mm. helyett 120-150 mm. méret.

66a./.sz.-FATELEP. Elől: Fatelep képe. Hátoldalon: Csak ~~xxxxx~~ felirat. Bronz, 1940. kb. 140 mm. Bpest. Szabó Erzsébet tulajdona. 68.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX. évf. 1959-1960. Akad. Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

Ujabb érmein a hátoldal nem egyenletes sima lap, hanem a figurális kompozíciónak megfelelően hullámzik.

96./sz.-ANDREA/PIGLER/XXX/ANNO STIDIIS/MUSEIS OPERA/ DANTI.E.Részlet Jean van EYck Arnolfini házas pár c.képéből.1952, bronz, 122 mm. Pigler Andor tulajdona. 69.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad.Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, érmművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

Ujabb érmein a hátoldal nem egyenletes sima lap, hanem a figurális kompozíciónak megfelelően hullámzik.

97./sz.-POLLACK MIHÁLYNAK A KLASSZICIZMUS MAGYAR MESTERÉNEK TERÉNEK, az épitőművész/1773-1855/arcképe. Hátoldalon: 10 sor latin szöveg. 1952, bronz 125 mm. A művész tulajdona. 69.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad.Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

Ujabb érmein a hátoldal nem egyenletes sima lap, hanem a figurális kompozíciónak megfelelően hullámzik.

98./.sz.-VIRÁG BENEDEK/1754+1830/arcképe, körirat: POETA PATRIOT. FACTA T. LOQUNTOR. Hátoldalon: Korsóban rózsa és tulipán. 1952, bronz, 107 mm. A művész tulajdona. 69.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad.Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

Ujabb érmeinein a hátoldal nem egyenletes sima lap, h
hanem a figurális kompozíciónak megfelelően hullámzik
104./.sz.-JÁSZAI MARI DIJ, 1955, bronz, 76 mm. A művész
tulajdona. 69.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960.
Akad.Kiadó.k Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

Ujabb érmeinein a hátoldal nem egyenletes sima lap, ha
hanem a figurális kompozíciónak megfelelően hullámzik

106./.sz.-STÜHMER FRIGYES arcképe.1955,bronz,106 mm.
A művész tulajdona. 69.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,LVIII-LIX.évf. 1959-1960.
Akad.Kiadó.k Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

Ujabb érmain a hátoldal nem egyenletes sima lap, hanem a figurális kompozicionak megfelelően hullámzik.

108./.sz.-MOLNÁR BÉLA, 1956, bronz, 100 mm. A művész tulajdona. 69.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad.Kiadó.k Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

Ujabb érmain a hátoldal nem egyenletes sima lap, hanem a figurális kompozíciónak megfelelően hullámzik.

109./.sz.-PETROVICS ELEK képmása jobb profil. Bronz. 130 mm. A müvész tulajdona. 69.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad.Kiadó.k Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

Ujabb érmein a hátoldal nem egyenletes sinma lap, hanem a figurális kompozíciónak megfelelően hullámzik.

95./.sz.-MÓRICZ ZSIGMOND arcképe balra. 1952, bronz, 150+130 mm. szögletes. 69.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad.Kiadó.k Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

Ujabb érmein a hátoldal nem egyenletes sima lap, hanem a figurális kompozíciónak megfelelően hullámzik.

94./.sz.-LEONARDO DA VINCI/1452-1519/szakállas önarcképe szemben. Hátoldalon: Kisméretü lovas szemben, kétsoros felirat. 1952, bronz, 122 mm.-A 93. számu éremnek változata. 69.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad.Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, érmművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

A 30-as években jelentős fordulat. Akademikus, klasszicizáló iránnal szemben modernebb felfogás, kötetlenebb kompozició, nagyvonalú formák. Dekorativ betük. Sokszor a régebbi 60-70 mm. helyett 120-150 mm. méret.

62./.sz.-A MŰVÉSZ ÖNARCKÉPE szemben. Hátoldalon: Két fiú fiú akt kontúrjai. 1939. bronz, 110 mm. Wilde Ferenc tulajdona. 68.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 68.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad.Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

A 30-as években jelentős fordulat. Akademikus, klasszicizáló iránnyal szemben modernebb felfogás, kötetlenebb kompozició, nagyvonalú formák. Dekorativ betük. Sokszor a régebbi 60-70 mm. helyett 120-150 mm. méret.

57./.sz.-FERENCZY NOÉMI arcképe balról. Hátoldalon a müvésznő "Nővérek" c. gobelinje. 1937. ólom, bronz. 110 mm. Magyar Nemzeti Galéria. A 19 darabból álló müvészérem-sorozat egyik darabja. 68. old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65. old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX. évf. 1959-1960. Akad. Kiadó, Bpest, 1960.

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

A 30-as években jelentős fordulat. Akademikus, klasszicizáló iránnyal szemben modernebb felfogás, kötetlenebb kompozició, nagyvonalú formák. Dekorativ betük. Sokszor a régebbi 60-70 mm. helyett 120-150 mm. méret.

56./sz.-PAUL CEZANNE/1839-1906/. Hátlapon: HOMMAGAE A CEZANNE, két karnevál figura, harlekinek. 1937. bronz, 110 mm. Ybl Ervin tulajdona. A 19 darabból álló müvésérem-sorozat egyik darabja. 68.o

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX. évf. 1959-1960. Akad. Kiadó, Bpest, 1960.

FERENCZY BÉNI, éremmüvész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

A 30-as években jelentős fordulat. Akademikus, klasszicizáló iránnyal szemben modernebb felfogás, kötetlenebb kompozició, nagyvonalú formák. Dekorativ betük. Sokszor a régebbi 60-70 mm. helyett 120-150 mm. méret.

61./.sz.-KARINTHY FRIGYES/1887-1938/. Hátoldalon: Köpenyes álló alak csörgősipkában: ECCE POETA. 1939. bronz, 95 mm. Gerő László tulajdona. ~~xxx~~ ~~xxxxxxx~~ 68. old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65. old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX. évf. 1959-1960. Akad. Kiadó, Bpest, 1960.

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

A 30-as években jelentős fordulat. Akademikus, klasszicizáló iránnyal szemben modernebb felfogás, kötetlenebb kompzició, nagyvonalú formák. Dekorativ betük. Sokszor a régebbi 60-70 mm. helyett 120-150 mm. méret.

64./.sz.-ANDREA GRITTI velencei doge /1523-1539/ mellképe. Tiziano után. Hátoldalon: Szent Márkus /Tiziano után/ 1939. bronz, 145 mm. Wilde Ferenc tulajdona. 68.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX. évf. 1959-1960. Akad. Kiadó, Bpest, 1960.

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

A 30-as években jelentős fordulat. Akademikus, klasszicizáló irránnyal szemben modernebb felfogás, kötetlenebb kompozició, nagyvonalú formák. Dekorativ betük. Sokszor a régebbi 60-70 mm. helyett 120-150 mm. méret.

60./.sz.-TINTORETTO/1518-1594/ önarcképe szemben. Hátoldalon: Forrás fölé hajló Nárcissus. LACOMO TENTOR. 1938, bronz. 130 mm. Wilde Ferenc tulajdona.-A 19 darabból álló művészérem-sorozat egyik darabja. 68.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX. évf. 1959-1960. Akad. Kiadó, Bpest, 1960.

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

A 30-as években jelentős fordulat, Akademikus, klasszicizáló iránnyal szemben modernebb felfogás, kötetlenebb kompozició, nagyvonalú formák. Dekoratiw betük. Sokszor a régebbi 60-70 mm. helyett 120-150 mm. méret.

74./.sz.-MECSNIKOV/1845-1945/. Magyar Szovjet Társaság. 69.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad.Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:
A 30-as években jelentős fordulat. Akademikus, klasszicizáló irányzattal szemben modernebb felfogás, kötetlenebb kompozició, nagyvonalú formák, Dekorativ betük. Sokszor a régebbi 60-70 mm. helyett 120-150. mm méret. 77./. sz.-A KOSSUTH HIDÉRT, 1946. 41 mm. 69. old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65. old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX. évf. 1959-1960.
Akad. Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

A 30-as években jelentős fordulat. Akademikus, klasszicizáló iránnyal szemben modernebb felfogás, kötetlenebbkompozició, nagyvonalú formák. Dekorativ betük. Sokszor a régebbi 60-70 mm. helyett 120-150 mm. méret. 54./sz.-MÁRTON JÁNOS, 1936. bronz, 100 mm. Márton Ödön tulajdona. 68.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX. évf. 1959-1960. Akad. Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

Ujabb érmein a hátlap nem egyenletes sima lap, hanem a figurálisan kompozicióának megfelelően hullámzik.

92./.sz.-KÖLCSEY FERENC /12 1790-1838/. Hátoldalon:
A Himnusz első versszaka. 1952, bronz, 125 mm.
Magyar Nemzeti Galéria. 69.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960.
Akad.Kiadó, Bpest, 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

Ujabb érmein a hátoldal nem egyenletes sima lap, hanem a figurális kompozicionak megfelelően hullámzik.

90./.sz.-GEREVICH TIBOR 70.születésnapjára. Hátoldalon: Az esztergomi királyi palota románkori kapuja. 1952, bronz, 130 mm. Magyar Nemzeti Galéria. 69.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad.Kiadó, Bpest, 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

A 30as években jelentős fordulat. Akademikus, klasszicizáló itánnyal szemben modernebb felfogás, kötetlenebb kompozició, nagyvonalú formák. Dekorativ betük. Sokszor a régebbi 60-ás 70 mm. helyett 120-150 mm. méret

81./.sz.- Dr. BALASSA JÓZSEF TUDOMÁNY TANITÁS TÁRSADALOM. Hátlapon: kőmüves háttal, felemelt jobb kezében függőónt tart. 1949. vert, ovális. 69. old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65. old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX. évf. 1959-1960. Akad. Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

Ujabb érmein a hátoldal nem egyenletes sima lap, hanem a figurális kompozicióknak megfelelően hullámzik

101./sz.-JOLANTHA/BALOGH/XXX/ANNUM MUSEO ET/ART HUNGARIAE/OPERAMD DEDICANTI/AMICI ET SODALES.E.RICCIO: Európa elrablása c.kisbronza. 1954, bronz, 122 mm. Balogh Jolán tulajdona. 69.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad.Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

ÉRMEINEK JEGYZÉKE:

Ujabb érmein a hátoldal nem egyenletes sima lap, hanem a figurális kompozicionak megfelelően hullámzik.

102./.sz.-JOHANN BERNHARD FISCHER VON ERLACH az épitőművész/1656-1723/mellképe balra. Hátoldalon: A salzburgi templom belseje, felirat: ARCHITECTURA HISTORIA EST, 1954, bronz, 133+115 mm. A művész tulajdona. 69.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad.Kiadó, Bpest. 1960

FERENCZY BÉNI, éremművész

Zeneszerzőkről készitett egyik érme. Érmeinek jegyzékében:

46./.sz.-BARTÓK BÉLA arcképe balról. Hátoldalon: Folyó hegyekkel/vagy anélkül/VALAKI AZ ÉRTŐL INDUL EL, S BEFUT A/SZENT NAGY ÓCEÁNBA+ADY+ 1936, bronz, 115 mm. Magyar Nemzeti Galéria. Fekete repr. VI. tábla felső kép. Szöveg: 68. old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65. old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX. évf. 1959-1960. Akad. Kiadó, Bpest. 1960

Ferenczi Béni

Lejta a 4. oldalon

Tüzér 1965 július 20

Ferenczy Béni

Lépő nő 1939, bronz, 39 cm, MNG

Képzőművi. Almanach 1, Corvina 1969, 175. l.

Ferenczy Béni

Szobrai a modern ősök – Vedres, Bech Ö. Fülöp és Fémes Bech – ellenére jöttek létre.

K. Kovalovszky Márta: Bokros Birman D. Kiállítása; Don Quijote 1929 — Képzőmű v. Almanach 1, Corvina 1969, 37. l.

Ferenczy Béni 1.

Portréi közül – többek közt – Wilde János művésznő-
ről, feleségéről: Erzsiről, Louise de Vilmorin francia
írónőről, Juhász Ferencről készültek szerepeltek, aztán
kamaszokról és kisgyermekekről készült kisplasztikái
(Miklóska, A kis alpinista, Puttó-sorozat).

Dercsényi Dezső: A Ferenczy család kiállítása a budavári palotában;
Képzőmüv. Almanach 1, Corvina 1969, 40. l.

Ferenczy Béni 2.

Asszonyfigurái közül – többek közt – szerepelt a Danae, az Odaliszk, a Parasztli Vénusz, a Lépő akt, a Vetkőző nő. Medgyessy és Bokros-Birman mellett ő volt a nemzetek legjelentősebb szobrásza.

Dévényi János: A Ferenczy család kiállítása a budavári palotában; Képzőmű v. Almanach 1, Corvina 1969, 40. l.

Ferenczy Béni 3.

A szerető François Gachet orvosi idézi.

Dévényi János: A Ferenczy család kiállítása a budavári palotában;
Képzőmüv. Almanach 1, Corvina 1969, 40. l.

Ferenczy Béni

Szerepelt a Gyulán felállított Petőfi-szobor gipsz-fogalmazványa, valamint a későbbi művek közül pl. az Aranyhor (1959). Az évtized közül a Cézanne, Greco, „Pro Arte", Ferenczy Károly, Kernstok Károly stb.

Dévényi Iván: A Ferenczy-család kiállítása a budavári palotában; Képzőműv. Almanach 1, Corvina 1969, 40. l.

Ferenczy Béni

Rajzban is az egyik legelső mester; női aktokat, sihedereket, napsütötte lankás tájakat láthatunk rajtuk. Kosztolányi egyik verséből idéz hozzájuk a szertő.

Dévényi Iván: A Ferenczy család kiállítása a budanári palotában; Képzőmův. Almanach; Corvina 1969, 40. l.

Ferenczy Béni

Egészsége 1956 nyarán súlyosan megrendült. A tárlaton a későbbi rajzokból, akvarellekből is szerepeltek (Ciklámenek, Margaréták, Krizantémok). Ezeket bal kézzel alkotta.

Dévényi János: A Ferenczy-család kiállítása a budavári palotában; Képzőmüv. Almanach, Corvina 1969, 40. l.

Ferenczy Béni

A székesfehérvári István király Múzeumban emlékkiállítása volt (1967. IX. 14 – X. 22.). Valamennyi korszaka képviselve volt a fő művek köré csoportosított korszakos motívumok együttesével: realista korszaka, dinamikus kubizmusa, a 30-as évek klasszikus harmóniája.

Kiállítási krónika 1967-68; Képzőmű. Almanach 1, Corvina 1969, 63. l.

Ferenczy Béni

A szerző mottóként az Írás és kép c. könyvől idéz. Ugyanezen az oldalon mint a klasszicizálú formavilág és gazdag organikus élettartalom képviselőjeként emlitve.

Képzőművészeti Almanach 1, Corvina 1969; Szabó Júlia, I. O rsz. Kisplasztikai Biennálé, 11. l.

Ferenczy Béni

Martsa István kisbronza (Európa elrablása) aktjainak ihletésére vall.

Szabó Júlia: 1. Orsz. Kisplasztikai Biennálé Pécs, 1967
Képzőművészeti Almanach 1, Corvina 1969, 13. l.

Ferenczy Béni

Bernáth szóban és írásban 1945 után kifejtett konzervatinizmusa ellenhezhetett az ő művészi meggyőződésével.

Perneczky Géza: A Gresham és köre; Képzőművészeti Almanach 1; Corvina 1969; 20.l.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskloán tanitott.
PLAKETTJEI:.-1949.-DR. BALASSA JÓZSEF TUDOMÁNY TANITÁS TÁRSADALOM/HP. 2482/.H/Kőműves háttal, felemelt jobb kezében függő ónt tart. Vert oval. 11./45/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl. az érmgyűjtés köréből. XII. 1936.
-------- 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanított.
PLAKETTJEI: -1949- A MAGYAR/MŰVÉSZETI/TANÁCS/NAGYBÁNYA ÉRME, E/ Ferenczy Károly: Festőnő c. képe, 1898-1914. l./43/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉRME, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1956. ---------- 8. lp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül.1890-ben, jan.18-án. Szentendrén.
A Képzőművészeti Főiskolán tanított.
PLAKETTJEI:,-1939.-KARINTHY FRIGYES/117-1938/.H/Köpenyes álló alak csörgősipkában: ECCE POETA 10./42/ old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl.az éremgyüjtés köréből. XII. 1956.
-------- 3.Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskola tanára volt.
PLAKETTJEI: .-1940.-Ferenczy Károly önarcképe. H/Apjának Háromkirályok c. képe, balra 5 sor latin irás. 110 mm. 11/43/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/. old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1956.
-------- 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, j n. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskola tanára volt.
PLAKETTJEI: .-1940.-Ferenczy Károly önarcképe. H/Velence látképes térképe. Lent: IL DIAMEMA DEL MONDO, 135 mm
11.old./43/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1956.
-------- 3.Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskola tanára volt.
PLAKETTJEI: .-1939.-Velence. E/a San Marco templom. H/Velence látképes térképe, lent: IL DIAMEMA DEL MONDO, 135 mm. 11/43/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1956. 3.lp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül.1890-ben, jún.18-án Szentendrén, A Képzőművészeti Főiskolán tanitott.
PLAKETTJEI:.-1939.-Andrea Gritti velencei doge/1523-1539/.mellképe Tiziano után, H/Szent Markus/Tiziano után/, 145 mm. 11./43/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl. az érengyűjtés köréből. XII. 1956.
-------- S.Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanított.
PLAKETTJEI: .-1937.-Ferenczy Noémi arcképe. b.n/A művésznő Nővérek c. gobelinje. 110 mm. 10/42/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyüjtés köréből. XII. 1956. 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanított.
PLAKETTJEI: .-1939.-A művész önarcképe szemben. H/Két fiu akt konturjai. 110 mm. 10/42/.old.

SZIGETI ISTVAN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyüjtés köréből. XII. 1936.
-------- 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrasz

Szöl.1890-ben, j n.18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanitott.
PLAKETTJEI:.-XII.Pius pápa mellképe szemben, két oldalt 6 sor latin irás./H.OPUS/FIEDI/PAX. 85 mm. 10/4z/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl.az éremgyüjtés köréből. XII. 1936.
-------- 3. Bp.

FERENCZY BÉNI:.-1939.-XII.Pius pápa mellképe

FERENCZY BÉNI:szobrász

Szül.1890-ben,jún.18-an Szentendrén.A Képzőművészeti Főiskloán tanitott.
PLAKETTJEI:.-1942.-dr.Entz Béla.H/8 sor latin irás lent:FB MCMXLIIIa 68 mm. 11./43/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉRME,Közl.az éremgyüjtés köréből. XII. 1936.
-------- 3. Bp.

Ferenczy Béni, szobrasz

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanított.

PLAKETTJEI. -1943.- Erkel Ferenc arcképe b.H/ 6 sor ka bevés. latin kézirás 95 mm. 11./43/. old.

[illegible]: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 2/40/. old.

AZ ÉRME, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1936. 5. füz.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanított.
PLAKETTJEI: .-1952.-ANDREA/PIGLER/XXX/ANNOSTUDIIS/ MUSEIS OPERA/DANTI.E/Részlet Van Eyck: Arnolfini házaspár c. képéből. 122 mm. 12./44/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyüjtés köréből. XII. 1956.
-------- 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül.1890-ben, jún.18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanított.
PLAKETTJEI:.-1952.-POLLACK MIHÁLYNAK A KLASSZICIZMUS MAGYAR MESTERÉNEK, az építőművész /1773-1855/ arcképe. H/10 sor latin irás, 125 mm. 12/44/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl.az éremgyüjtés köréből. XII. 1956. 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án. ~~Képzőművészeti~~ Szentendrén.
A Képzőművészeti Főiskolán tanított.
PLAKETTJEI:.-1954.-RAPHAELI PICTORIS URBINI/1483-1520/mellképe szemben. H/Krisztus két apostollal a csónakban. 134 mm. 12-ik művészérem. 12/44/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1956.
-------- 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890. jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskola tanára volt.
PLAKETTJEI: .-1929./HP. 2219/.-DOCTORI PROFESSORI GUSTAVO ALEXANDER FB FECIT MCMXXIX az 1927. évi plakett változata, 80 mm. 9./41/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉRME, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1936. 3. füz.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül.1890-ben, jún.18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanitott.

PLAKETTJEI: -1956.-Móricz Zsigmond arcképe balra. 150-170 mm. álló tégla. 12/41/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei. 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl.az éremgyüjtés köréből. XII. 1956.
------- 3.Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanított.
PLAKETTJEI:, -1953. -BERZSENYI DÁNIEL/1776-1836/. mellképe. H/. 10 sor irás 12./44/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei. 8/40/. old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyüjtés köréből. XII. 1956.
------- 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskoán tanított.
PLAKETTJEI: 9.-1953.-PAULI GYULÁS-POETA 12 soros versre
E/ a költő mellképe jobbra. 12./44/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei. 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1956.
------- 3.Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskola tanára volt.
PLAKETTJEI: -/HP-/.-1930.-LANDLER JENŐ, 1875-1928.
47 mm. 9./41./.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy béni szobrászművész érmei és plakettjei. 8/40/.old.

AZ ÉRME, Közl. az érmegyűjtés köréből. XII. 1936.
------- 3.lap.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890 jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskola tanára volt.
PLAKETTJEI: .-1929. /HP. 2222/.-Wilde Richardné, 1854-1928
120 mm. 9./41./.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei. 8/40/.old.

AZ ÉRME, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1966.
------- 3.sz.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanított.
PLAKETTJEI: .-1952.-Garibaldi arcképe. H/8 soros vers, PISZKOS AZ ÉN INGEM. 12./44/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei. 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyüjtés köréből. XII. 1856.
------ 3.Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül.1890-ben, jún.18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanitott.
PLAKETTJEI: .-1952.-HÓDOLAT VICTOR HUGONAK DELACROIX RAJZA UTÁN/H.szöveg. 12./44/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei. 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl.az éremgyüjtés köréből. XII. 1856.
------ 3.Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanitott.
PLAKETTJEI: .-1952.-Kölcsey Ferenc/1790-1838/.H/.A Himnusz első versszaka. 125 mm. 12./44/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei. 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyüjtés köréből. XII. 1856.
------ 3. Bp.

FERENCZY BÉNI szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanított.
PLAKETTJEI: .-1952.-GEORGII DE BESSENYE POETAE, H/ 10 sor irás, 95 mm. 11./43/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei. 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1856.
------ 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanitott.
PLAKETTJEI: -1952.-Arany János arcképe jobbra Petőfi rajza után. H/Jelenet a Családi Kör-ből. 11./43/.old

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plaketjei. 8/40/.old.

AZ ÉRME, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1950.
------ 3.Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanított.
PLAKETTJEI: .-1951.-Hatvany Lajos 71. születésnapjára. H/Francia szöveg: /idézet Moliere Dandin György c. vígjátékából/. 133 mm. 11/45/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/. old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1956.
------- 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül1890-ben, j n.18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanitott.
PLAKETTJEI: -1952.-A művész feleségének arcképe gondör hajjal.b.H/Virág, STELLA BETHLEHEM 120 mm.
11./43/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl.az éremgyüjtés köréből. XII. 1956.
------- 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanított.
PLAKETTJEI: .-1952.-Gerevich Tibor 70. születésnapjára. H/Részlet az esztergomi királyi palota belsejéből.-170 mm. 12./44/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉRME, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1956.
------- 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanított.
PLAKETTJEI: -1952.-Leonardo da Vinci 1452-1519/szakállas önarcképe szemben. H/Lovas jobbra/Trivulzio vázlat/122 mm. 11-ik művészérem. 12/44/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉRME, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1956.
------- 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanított.

PLAKETTJEI: -19[illegible]. Leonardo da Vinci /1452-1519/ szakállas önarcképe. H/Kisméretű lovas szemben, két sor felirat. 1[illegible]./44/old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉRME, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1958. ------- 3. Bp.

FERENCZY BENI, szobrász

Szül. 1890. jún. 18-án Szentendrén. A képzőművészeti Főiskolán tanított.
PLAKETTJEI: -1936. -Rubens/1577-1640/. nagykalapos önarcképe. H/LUDOVICO BURCHARD/QUINQUAGENARTO/AMICI VINC DOBONENSES/. 140 mm. lo/42/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/. old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyüjtés köréből. XII. 1956.
------ 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jun. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanár volt.
PLAKETTJEI: .-1937.-Paul Cézanne /1839-1906/. H/. HOMMAGE A CÉZANNE, két karneval figura, harlekinek, 110 mm. 7-ik művészérem Bécs. 10/42/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/. old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyüjtés köréből. XII. 1956.
------ 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskola tanára volt.
PLAKETTJEI: ad 1938. - Tintoretto /1518-1594/. Önarcképe szemben. H/Forrás felé hajló Narcissus, IACOMO TENTIR 130mm. 9. ik művészérem. Bécs. 10/42/. old.

SZIGETI ISTVAN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/. old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyüjtés köréből. XII. 1936.
------ 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskola tanára volt.
PLAKETTJEI: .-1938.-Raczinszky gróf szakállas arcképe szemben. H/Folyókanyar, fent megcsavart kandó, két oldalt: MDCCCLXI-MCMXXXVII 100 mm. 10/42/ .old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1938.
------ 3.B.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanított.
PLAKETTJEI: -1937.-Tiziano /1477-1576/ szakállas önarcképe. b.H/ a velencei Pieta. 135 mm. 8.ok művészérem Bécs. 10/42/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/. old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1958. 3.l.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890.-ben, jún. 18-án Szentendén. A képzőművészeti Főiskolán tanított.
PLAKETTJEI:.-1934.-A művész feleségе.H/.6 sor latin irás. 95 mm. 10/42/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyüjtés köréből. XII. 1956.
-------- 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül.1890-ben, jún.18-án Szentendrén. A Képzőmüvészeit Főiskolán tanitott.
PLAKETTJEI:.-1934.-A müvész felesége.széttárt karokkal H/Táj felett repülő sas.68 mm. 10/42/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászmüvész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl.az éremgyüjtés köréből. XII. 1956.
-------- 3. Bp.

FERENCZY BÉNI szobrász

Szül.1890-ben, jún.18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanitott.
PLAKETTJEI:.-1935.-A művész felesége.H/9 sor latin irás.72 mm. 10/42./old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM,Közl.az éremgyüjtés köréből. XII. 1936.
-------- 3. kp.

Francuzy béni,

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A képzőművészeti Főiskolán tanított.
Plket jei:.-1936.-Barokk oszlopfő, egy Borromini plakett hátlapja/ 110 mm. 10/42/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1936.
-------- 3. füz.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén, A képzőművészeti Főiskolán tanított.
PLAKETTJEI: .-1936.-Julius von Schlosser 70. születésnapjára. H, 7 sor latin iras. 125 mm. 10/42/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/. old.

AZ ÉRME, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1966. 3. hp.

FERENCZI BÉNI, szobrász

FERENCZY Béni, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 16-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanított.
PLAKETTJEI: -1934.-Francesco José de Goya önarcképe, hosszúhaju, cilinderes arckép balra. H/. Kivégzési jelenet/1808. V. 3. Madrid./Második művészérem. Moszkva, 85 mm. 10./42/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/. old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyüjtés köréből. XII. 1956.
------- 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanított.
PLAKETTJEI: -1952.-EGERVÁR GYŐZELMES MEGVÉDÉSÉNEK EMLÉKÉRE MDLII-MCMLII. Elől haldokló törökök, balra menekülő ló, ágyúk, hadsereg. H/a vár alaprajza.
12/44/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/. old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyüjtés köréből. XII. 1956.
------- 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskola tanára volt.
PLAKETTJEI: .-1930.-/HP.-/.-ELŐRE UJ MÁRCIUS FELÉ háro[m] rom tüntető munkás. H/BUDAPEST 1930. SZEPTEMBER 1. barri[kád]kádról követ dobó férfi, 64 mm./a városligeti tüntetés/. 9./41/.Old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyüjtés köréből. XII. 1956.
------- 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül.1890-ben, jún.18-án Szentendrén.A Képzőművészeti Főiskolán tanított.
PLAKETT JEL.:.-1954.-JOHANN BERNHARD FISCHER VON ERLACH az épitőművész/1656-1723/mellképe b.H/.A salzburgi templom belseje.Fent:ARCHITECTURA/HISTORIA EST. lz./44/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉRME,Közl.az éremgyüjtés köréből. XII. 1956.
------- 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jú n. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanított.
PLAKETTJEI: -1954.-JOLANTHAE BALOGH/XXX/ANNUM MUSEO ET/ARTI HUNGARIAE/OPERAM DEDICANTI/AMICI ET SODALES.
Ey. Riccio: Európa elrablása c. kisbronza, jobbra. 122 mm. 12./&&5. old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/. old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1956. ------ 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanított.
PLAKETTJEI: .-1930./HP.-/.-Pjatiletka, négyzetes mélyitésben 5 egyre növekvő henger, alúl 1928-32. H/. 5 munkás csigaemelővel kőtömböt húz fel, 85 mm. 9./41/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plaket jei 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyüjtés köréből. XII. 1956.
-------- 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanitott.
PLAKETTJEI: -1931. /HP. 2225/. -Dr. Fürstné, Thieme Erna /bécsi könyvkiadó neje/. Ugyanaz, mint a /HP. 2224/, csak más hátlappal. 85 mm. 9./41/. old.

SZIGETI ISTVAN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plaket jei 8/40/. old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyüjtés köréből. XII. 1956. 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanított.
PLAKETTJEI: .-1932.-/HP.-/.-Wilde Richard, 1840-1932 szakállas arckép balra, házi sapkában. H/Alpesi táj sorompó előtti álló vándorral, 90 mm. 9./41/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plaket jei 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1956.
-------- 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül.1890-ben,jún.18-án Szentendrén.A képzőművészeti Főiskolán tanított.
PLAKETTJEI:.1933./MKK Honoré Daumier/1808-1879/pofaszakállas arcképe b./H.Facsonk egy ágacskával,j.Bé. Első művészérem.Moszkva. 85 és 97 mm. 9/41./.old

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉRMM,Közl.az éremgyűjtés köréből. XII. 1956.
-------- 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrasz

Szül.1890-ben, jun.18-án. Szentendrén. A képzőművészeti Főiskolán tanult.
PLAKETTJEI: .-1934.-Michelangelo kis feje b.sima körben.H/ Teremtő Atyaisten.3-ik művészérem. Moszkva, 85 mm. 10/42/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plaketjei 8/40/.old.

AZ ÉRME, Közl.az éremgyűjtés köréből. XII. 1956.
-------- 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskola tanára volt.
PLAKETTJEI: .-1929./HP. 2218/.-Ady Endre halálának 10. évf. H/Harang, 105 mm. 9./Ala.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyüjtés köréből. XII. 1956. 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án. Axxxxxxxxxxxxxxxx Szentendrén
A Képzőmüvészeti Főiskolán tanitott.
PLAKET JEI: .-k930. /HP.-/.-Szalin arcképe/H. 5 ekével szántó traktor, 78 mm. 9./41/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászmüvész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyüjtés köréből. XII. 1956.
-------- 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jú n. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanított.
PLAKETTJEI: .-1930.-/HP. 2220/.-Zeppelin-út, 1929. 7omm. 9./41./.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1956.
-------- 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanított.
PLAKETTJEI: -1931.-/HP. 22.23/.-A művész anyja. 1848-1930. 100 mm. 9./41./.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy béni szobrászművész érmei és plakettjei 8./40/.old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1936. 3. kp.

FERENCZY BÉNI, szobrász.

Szül.1890-ben, jún.18-án Szentendrén. A képzőművészeti Főiskolán tanított.
PLAKETTJEI: .1931./HP.2224/.-dr.Fürstné, Thieme Erna /bécsi könyvkiadó neje/100 mm. 9./41/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl.az éremgyűjtés köréből. XII. 1956.
-------- 3. Hp.

Ferenczy Béni 1

Ferenczy Béni most volna 85 éves, – 1890. június 18-án született. Egy alkalom a sok közül, hogy adalékot nyújtsunk életművéhez. Ha művészetéről, erről a főleg kisplasztikai életműről szólunk, jóformán sosem marad el, hogy a monumentalitás kérdését ne említenénk. Maga a művész is foglalkozott vele. Gondolatait tanulmányban is összefoglalta – vázlatosan. Az itt közölt írás hagyatékában maradt ránk. Képzelt beszélgetés formájában írta meg. Nem teljesen „kidolgozott" tanulmány. A művésznek vagy ideje, vagy kedve nem volt átírnia, esetleg kihagyni belőle bizonyos, a kérdéstől túl messze vezető gondolatokat. Épp így bizonytalanul megfogalmazott az utolsó rész, melyben a monumentalitás helyes meghatározását keresi. Az írás mégis érdekes, a művész elképzelése mégis világos.

A tanulmány szerint a *monumentalitás* jelző a „felfogás nagyszerűségét" jelenti; a megvalósításban érvényre jutó nagyszerűséget. Az érett, a kifejezését megtalált szobrász szava ez. Ferenczy Béni értelmezésében a monumentalitás legfontosabb eleme a gondolati nagyszerűség, s az, hogy a mű ezt lenyűgözően és erőteljesen adja vissza. Sem az anyagukban maradandó szobrok, sem az emlékszobrászat, sem pedig a hatalmas kolosszusok nem nevezhetők tehát

Uj irás 1975/7 8o.o.
Illés Mária: Ferenczy küzdelme a monumentalitás

Ferenczy Béni
nobrán - grafikus

1925 ös wekben Pécsben igye-
kozett Derkovits Gyulán segi-
tani.

Pataky Dénes: Derkovits Gyula.
Müvészet, 1971.augusztus - 19.oldal.

Ferencsy Béla

Kossuth-díjat kapott

Szabad Nép, 1948. márc. 14.

FERENCZY BÉNI, éremművész

Az Orsz. Szépmüv. Muz érem-és plakettgyüjteményének 88%-a magyar anyag. Az 1800 utáni évekből és legnagyobbrészt XX. századi magyar müvészektől származnak. Igy szerepelnek benne Fernczy Béni müvei is. 68.old.

SOÓS GYULA: Az Országos Szépmüvészeti Muzeum érem- és plakettgyüjteménye 68.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LIV-LV.évf. 1955-1956. Akad. Kiadó, Bpest. 1956.

FERNCZY BÉNI, éremművész

Éremművészeink meglehetősen az élen haladnak, az elmult években nemcsak idehaza arattak szép sikert, de külföldön is. Borsos Miklós, Ferenczy Béni és néhány fiatal éremművészünk uj alkotásai napjaink művészi kvalitásának igen kifinomult fokát képviselik. 68.old.

SOÓS GYULA: Az Országos Szépművészeti Muzeum érem- és plakettgyüjteménye 68.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LIV-LV.évf. 1955-1956.
Akad.Kiadó, Bpest. 1956.

FERENCZY BÉNI, éremművész

Hazánkban ma körülbelül ötven művész foglalkozik hivatásszerüen érmek és plakettek készitésével. Ferenczy Béni is szerepel köztük müveivel. 44.old. 1.jegyz.

SOÓS GYULA: Az utóbbi évtized magyar éremművészete / 1945-1955 / 44.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVI-LVII.évf. 1957-1958. Akad.Kiadó, Bpest. 1958

FERENCZY BÉNI, éremművész

Majdnem mindig viaszba, ill. plasztlinba mintázza monumentális erjü érmeit. Lirai hatások, festői árn alatok. A fiatal generációra nagy a hatása. Kiss Sándor/1925/ Rembrandt/V. tába 5. kép./és Brueghel érmei mutatnak leginkább rokonságot Ferenczy müveivel. Hasonló felfogásban dolgozik Martsa István/1912/, Vigh Tamás/1926/ és Duray Tibor/1912/is. 45. old.

SOÓS GYULA: Az utóbbi évtized magyar éremművészete /1945-1955/ 44. old.

NUMIZMATIKAI KÖZLEMÉNYEK, LVI-LVII. évf. 1957-1958. Akad. Kiadó, Bpest. 1958

FERENCZY BÉNI, éremművész

Jelentősebb alkotásai: Leonardo da Vinci, Arany János, Bessenyei György /V. tábla 1. kép/, Kölcsey Ferenc, Virág Benedek, Berzsenyi Dániel /1952/, és Raffael /1954/ emlékére készült érmek. - Munkássága az utóbbi évtizedben érte el legkiforrottabb, legzamatosabb korszakát. 45. old.

SOÓS GYULA: Az utóbbi évtized magyar éremművészete 1945-1955/ 44. old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVI-LVII, évf. 1957-1958. Akad. Kiadó, Bpest. 1958

FERENCZY BÉNI, éremművész

Bessenyei Györgyről készült érme. V.tábla. 1.kép.
Fekete repr. /45.old./

SOÓS GYULA: Az utóbbi évtized magyar éremművészete
1945-1955 44.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLEMÉNYEK, LVI-LVII.évf. 1957-1958.
Akad.Kiadó, Bpest. 1958

FERENCZY BÉNI, éremművész

A 30-as évek elején a klasszicista irányzattal szembenmodernebb felfogásu izlésnek vetette meg az alapját Kötetlenebb kompozicióju megoldásban élettel telitett nagyvonalu formaképzésre törekszik. A betütipusok dekoratív kiképzése a betüket finoman hangolja össze a kompozició egészével. A hátlapot gazdag elbeszélőkedv jegyében fogant jelenetekkel disziti. 45.old.

SOÓS GYULA: Az utóbbi évtized magyar éremművészete /1945-1955/ 44.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLEMÉNYEK, LVI-LVII.évf. 1957-1958. Akad.Kiadó, Bpest. 1958

FERENCZY BÉNI, éremmüvész

Borsos Miklós éremmüvész müvész kortársairól emlékérmeket készitett. 1952-ben Ferenczy Béniről is.
45. old.

SÓS GYULA: Az utóbbi évtized magyar éremművészete /1945-1965/ 44. old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVI-LVII. évf. 1957-1958.
Akad. Kiadó, Bpest. 1958

Ferenczy Béni

növendéke a Képzőművészeti Főiskolán

Czinder Antal.

Romváry Ferenc: III országos kisplasztikai biennalé, Pécs, 1971

Ferenczy Béni

tanítványa a Képzőművépeti Főiskolán Vigh Tamás.

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplantikai biennálé, Budapest, 1971.

Ferenczy Béni

művészetével valamilyen ügyet képvi-
sel és azzal azonosul.

Fülep Lajos: Magyar művészet, Budapest, 1971

2021

Ferenczy Béni

(1890 - 1967). Szentendrén született. Apja Ferenczy Károly. 1896-ban külei gyermekeikkel együtt Nagybányára költöztek. Apja mellett kezdett rajzolni, akvarellezni.

Baranyi Judit: I. Nemzetközi Kisplasztikai biennale 1971 Budapest.
oldalszám nélkül

Ferenczy Béni

Majd kisméretű érmeket mintázott. Apja korán tanulmányútra küldte. Több állomásai: Firenze, München, Párizs. Münchenben a fafaragás technikáját tanulta.

Boronyi Judit: I. Nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971.

Ferenczy Béni

Ez aztán hosszú ideig kedvelt területe volt. Párizsban a művészeti forrongás és a formai kísérletezések ragadták magukkal. Előbb Bourdelle-nél, majd Archipenkónál tanult.

Boronyi Judul: I. nemzetközi hisplasztikai biennálé, Budapest, 1971.

Ferenczy Béni

Főként az őköréjük csoportosuló művészek szemlélete érdekelte. Az első világháború előtt érkezett haza. Alkotásai legnagyobbrészt kisplasztikák, portrék, érmék.

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971.

Ferenczy Béni

1916-ban képitett „Álló férfiakt", az 1917-ben mintázott „Noémi" fejés a „Sépő nő", majd az 1918-ban mintázott Wilde János portré a klasszicizmus szellemében fogant.

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971.

Ferenczy Béni

A két portrét összefogott, egyszérű nyugodt formák, sima kontúrvonalak jellemzik. A „Lépő nő" szintén klasszikus elő-képre utal.

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971.

Ferenczy Béni

E klasszikus időszakát hamarosan egy sajátos kubista szerkesztési mód váltja fel. Az 1919-es proletárforradalom bukása után emigrálni kényszerül.

Baranyi Judit: I. nemzethőzi hisplantírai biennále, Budapest, 1971

Ferenczy Béni

1921-ben Bécsben folytatja kubista kísérleteit, majd azok tanulságos összefoglalására törekszik. Az 1926-ban képült „Anya gyermekével" című kompozícióját alkotja meg.

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971

Ferenczy Béni

E műsében már lemérhető, hogy kubista korszakából mit tartott meg: világos szerkezetet, a biztos struktúrát, zárt tömbszerű komponálásmódot.

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplantikai biennálé, Budapest 1971.

Ferenczy Béni

Ez jellemzi az ugyanebben az évben
álomba öntött „Magveto" figuráját is.
Az 1930-as évek termése mutatja meg, hogy
pürte le kubista korszakának eredményeit.

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai
biennálé, Budapest, 1971

Ferenczy Béni

Csak a formák pilárd tagozódásában érezzük az előző kísérletek tanuságait. „Aszszony felemelt karokkal" (1936), „Atalanta" (1937), „Lépőnő" (1939) művei jelentősek.

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971

Ferenczy Béni

Ezek érett, vaskos testiségükkel, mozgásuk természetességével, érzelemgazdaságukkal tűnnek ki. Ezek a figurák a szobrászat nagy korszakaiban kialakult alapelvekre épülnek.

Boronyi Judit: I nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971

Ferenczy Béni

Hasonlóan Maillolhoz, ő is a mediterrán művészetből merit. Szobrai az élet örömét fejezik ki; alakjai nem csak vegetatív lények, de gondolkodók, cselekvők, érzelmet sugallók.

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennále, Budapest, 1971.

14

Ferenczy Béni

A 30-as évek egyik érdekes kísérlete a renesánsz ihletésű „Ágaskodó ló;" csupa, mozgás, erő, izgalom. 40-es évek műveiben gyakron találkozunk egyebb törekvéssel.

Boronyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971

Ferenczy Béni

E törekvések rendre, szimmétria felé irányulnak. A valóságos teret, a kompozíció segítségével elvont térré alakítja át, annak részévé teszi.

Baranyi Judit: I nemzetközi hisplantikai biennálé, Budapest, 1971.

Ferenczy Béni

A „Jótszó fiúk" (1947) oeuvre-jének egyik legszebb darabja. A szerkesztésen túl, a kompozíciót a belső tartalom, a csendes elmerülő játék köti össze.

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971.

Ferenczy Béni

Minden szobrában a mondanivaló kap fontos szerepet; a formák az őrök emberi érzések kifejezésére szolgálnak. Munkásságának nagy területét éremművészete öleli fel.

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971.

Ferenczy Béni

Ez a műfaj egyéni alkotóhoz, művészi jellemehez a legközelebb áll. Érmei közül jelentős és Europa-i hírű a Szovjetunióban elkezdett művész-érem sorozata.

Boranyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennále, Budapest, 1971.

Ferenczy Béni

Első négy darabja a kovjetunióban készült: Daumier, Goya, Michelangelo, Poussin. Elve az volt, hogy az egyik oldalra az ábrázolt művész arcképét mintázta.

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennalé. Budapest, 1971

Ferenczy Béni

A hátlapra a művész oeuvre-jéből kiválasztott jelentős alkotásának részletét komponálta az érem szabta keretbe. Így minden esetben az ábrázolt művész alkotásából ujerte ihletét.

Boronyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971

Ferenczy Béni

A sorozat ötödik darabja Van Gogh érme volt. Számunkra különösen értékesek azok az érmek, melyeket kortársairól mintázott. Ady, Bartók, Karinthy Frigyes, Kassák Lajos.

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971

Ferenczy Béni

Érmeinek művészi jellege, formai kidolgozása egyéni. A körvonalak hat drozottan rajzosak, de sohasem merevednek meg, hanem vázlat szerűen könnyedek.

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971.

Ferenczy Béni

A felirat betűit finoman hangolja össze a kompozíció egészével. Kivitelezése nagyon gondos, esztétikailag nagyon igényes. Hatása a kortársakra és a fiatal művészekre is jelentős.

Moranyi Judit: I. nemzetközi kisplanti-kai biennálé, Budapest, 1971.

Ferenczy Béni

Kompozíciós és szerkesztési elveivel és azok gyakorlati megvalósításával tovább fejlesztette a mintázott érem műfaját. Rajzaiban, akvarell jeiben is szobrászatával egyenértékűt alkotott.

Baranyi Judit: I nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971.

Ferenczy Béni

Nagy részük önálló célú alkotás, más részük szobrhoz tanulmány. Akvarelljei, nagyvonalú formaikkal a freskók szellemét idézik.

Baranyi Judit: I. Nemzetközi kiplasztikai biennálé, Budapest, 1971

Ferenczy Béni

A korábbiak témái tájrészletek és veduták, a későbbieké napsütötte tájak, telt női aktok, nyurga fiúk. Dendrivülsok gyakorlat előzte meg létrejöttüket.

Boronyi Judit I. nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971.

Ferenczy Béni

Technikai felkészültsége és művészi érzéke tesz ezeket a rajzokat kis remekművekké. A művészt 1956-ban betegség sújtotta, fél oldalára megbénult, meg is némult.

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971

Ferenczy Béni

"Több feleségje ölstönzésére a mester bal kezének erőfeszítési nyomán új rajzok, új akvarellek, érmek, kisplasztikák születtek. Műveci: „Álló finakt", „Aranykor".

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971.

Ferenczy Béni

Müvei eljutottak Zürichbe, Pozsonyba, Bécsbe, Berlinbe, Londonba, New Yorkba. Többször kiállitott Europa majd minden országában.

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplasztirai biennálé, Budapest, 1971

Ferenczy Béni

Bemutatott művei: n.p.

Fehete-fehér reprodukció: „Szent György, 1913, bronz, 32 cm; a Nemzeti Galéria tulajdona.

Boranyi Judit: I nemzetközi hisplasztikai biennálé, Budapest, 1971.

Ferenczy Béni

2. p. Ferenczy Noémi, "1917, bronz, 33cm, Nemzeti Galéria tulajdona;

3. p. „Lépő nő", 1917, bronz, 58,5 cm. Nemzeti Galéria tulajdona.

Bajomyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971.

Ferenczy Béni

4 sz. „Wilde János," 1918, bronz, 41 cm
Ferenczy Béniné tulajdona;

5. sz. „Férfiakt," 1923, bronz, 18.5 cm.
Ferenczy Béniné tulajdona.

Boronyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennale, Budapest, 1971

Ferenczy Béni

6. p. „Női akt," 1923, kőrtefa, 18.5 cm.
Ferenczy Béniné tulajdona;
7. p. „Anya gyermekével," 1926, fa, 133.5 cm.
/reprodukció/. Ferenczyné tulajdona.

Bodonyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971

Ferenczy Béni

8. p. „Magvető", 1926, ólom, 75 cm.
Janus Pannonius Muzeum, Pécs, /reprodukció/.
9. p. „Asszony felemelt karokkal", 1936,
bronz, 21.5 cm.

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplantí-
kai biennálé, Budapest, 1971

Ferenczy Béni

10. p. „Golyózó fiú", 1936, bronz, 22 cm.
Nemzeti Galéria, /: reprodukció :/

11. p. „A múcsa felesége", 1936, bronz,
30.5 cm / reprodukció.

Baranyi Judi. I. Nemzethőzi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971.

Ferenczy Béni

12. p. „Donae," 1936, bronz, 25 cm.
Nemzeti Galéria;
13. p. „Ágaskodó ló," 1936, bronz; 22 cm;
/: reprodukció :/

Boronyi Judit: I. nemzethőzi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971

Ferenczy Béni

14. sz. „Miklós", 1937, bronz, 86 cm;
Nemzeti Galéria /: reprodukció :/;
15. sz. „Odalisk", 1939, bronz, 17 cm. Ferenczyné tulajdona.

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971.

Ferenczy Béni

16. p. „Lépő nő", 1939, bronz, 39 cm.
Nemzeti Galéria:

17. p. „Louise de Vilmorin", 1941, bronz 30 cm
Nemzeti Galéria; /: reprodukció :/

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971

Ferenczy Béni

18. p. „Szerelmespár", 1942, bronz, 28 cm.
Ferenczyné tulajdona, /: reprodukció :/
19 p. „Kuporgó lány", 1942, bronz, 12 cm.
Ferenczyné tulajdona.

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971

Ferenczy Béni

20. sz. „Fiatalság", 1944, bronz, 32.5 cm;
Ferenczyné tulajdona;
21. sz. Evakuáció", 1945, bronz, 25 cm,
Nemzeti Galéria.

Bozsonyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai
biennálé, Budapest, 1971

Ferenczy Béni

22. p. „Vetkőző nő", 1946, bronz, 76 cm;
Nemzeti Galéria;
23. p. „Jót pó fiúk", 1947, bronz, 64 cm.
István király múzeum, Székesfehérvár.

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplantikai biennálé, Budapest, 1971

Ferenczy Béni

24. p. „Két nő fürdőben," 1947, bronz, 18.5 cm;
Ferenczyné tulajdona;

25. p. „Charitas," 1950, bronz, 27 cm.
Ferenczyné tulajdona.

Baranyi Judit: I. Nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971

Ferenczy Béni

26. sz. „Emberpár", 1950, kőrtefa, 32 cm
Ferenczyné tulajdona

27 sz. „Ferencsik János", 1952, bronz, 37 cm
Nemzeti Galéra (reprodukció)

Boronyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971

Ferenczy Béni

28. sz. „Génius", 1955, bronz, 66.5 cm
Kiscelli múzeum.

29. sz. „Tékozló fiú", 1956, bronz, 22.8 cm
Ferenczyné tulajdona.

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennalé, Budapest, 1971

Ferenczy Béni

30. sz. „Aranykor", 1959, bronz, 46 cm.
Nemzeti Galéria;

31. „Ady Endre", 1919, bronz, 9.9 cm.
Nemzeti Galéria.

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest 1971

Ferenczy Béni

32. p. „Lenin", 1930. bronz, 7 cm.
Nemzeti Galéria;
33. p. „Daumier", 1933, bronz, 8.5 cm.
Nemzeti Galéria.

Baranyi Judit: I nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971

Ferenczy Béni

34. sz. „A művész felesége", 1934, bronz, 9,5 cm. Nemzeti Galéria;

35. sz. „Goya", 1934., 8.3 cm. Nemzeti Galéria; reprodukció.

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplantirai biennálé, Budapest, 1971.

Ferenczy Béni

36. p. „Michelangelo", 1934, bronz, 8,6 cm. Nemzeti Galéria;

37. „Poussin", 1934, bronz, 10.5 cm. Nemzeti Galéria; /reprodukció:/

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971.

Ferenczy Béni

38. sz. „Julius von Schlosser", 1936, bronz, 12,2 cm. Nemzeti Galéria;

39. sz. „Van Gogh", 1936, bronz, 9 cm. Nemzeti Galéria. /: reprodukció/

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplantikai biennalé, Budapest, 1975

Ferenczy Béni

40. p. „Rubens," 1936, bronz, 14 cm;
Nemzeti Galéria;

41. p. „Borromini," 1936, bronz, 11.5 cm
Nemzeti Galéria.

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennale, Budapest, 1971.

Ferenczy Béni

42. sz. „Tiziano", 1937, bronz, 13.5 cm
Nemzeti galéria;

43. sz. „Cézanne", 1937, bronz, 10.8 cm.
Nemzeti Galéria (reprodukció).

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971.

Ferenczy Béni

44. sz. „Tintoretto", 1936-38, bronz, 12. fem. Nemzeti Galéria;

45. sz. „Dolinszky Frigyes", 1939, bronz, 9,5 cm. Nemzeti Galéria.

Bibliográfia: I. nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971.

Ferenczy Béni

46. sz. „Önarckép," 1939, bronz, 11 cm.
Nemzeti Galéria: reprodukció.

47. sz. „Ferenczy Károly" 1940, bronz, 10.9 cm.
Nemzeti Galéria.

Baranyi Judit: I nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971

Ferenczy Béni

48. sz. „Greco", 1941, bronz, 11.7 cm.
Nemzeti Galéria;

49. sz. „Két nő fürdőben", 1947, ólom dombormű, 35 x 35 cm.

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971

Ferenczy Béni

50. p. „Lovasok lajos", 1947, bronz, 6 cm

51. p. „Fischer von Erlach", 1954, bronz, 13,3 x 11,5 cm. Nemzeti Galéria.

Bajcsonyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971

Ferenczy Béni

52. sz. „Leány bagollyal", 1955, bronz, dombormű", 18.2 x 22.5 cm.;

53. sz. „Raffaello", 1955, bronz, 13.5 cm.

Nemzeti Galéria.

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplantikai biennálé, Budapest, 1971

Ferenczy Béni

54. sz. „Felesége arcképe", 1935. ceruzarajz, 44.2 x 63.5 cm.

55. sz. „Bartók Béla arcképe", 1936, ceruzarajz, 28.5 x 24 cm; reprodukció.

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennálé, 1971. Budapest.

Ferenczy Béni

56. sz. „Hódoló", 1938, ceruza és akvarell, 56 x 38 cm.

57. sz. „Művész feleségének egy fiú bronzszobrával", 1938, ceruza és akvarell, 72,5 x 53 cm.

Bajkonyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971.

Ferenczy Béni

58. sz. „Jótszó fiúk", 1938, ceruza és akvarell, 98 x 68 cm.

59. sz. „Háromakt", 1938, ceruza és akvarell, 53 x 56 cm.

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplontikai biennálé, Budapest, 1971.

Ferenczy Béni

60. sz. „Vetkőző" lány", 1948, ceruza, 49 x 35 cm.

61. sz. „Feleségem arcképe", 1948, barna kréta, 56 x 38 cm.

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971.

Ferenczy Béni

62. p. „Kertrészlet", 1948, gouache, 49 x 34 cm. Nemzeti Galéria;

63. p. „Felesége arcképe", 1949, ceruza és akvarell, 55 x 39 cm.

Bodrogi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971.

Ferenczy Béni

64. sz. „Esztergomi táj", 1949, akvarell, 46 x 34 cm.

65. sz. „Ébredés", 1950, ceruza és barna k. kréta, 34.5 x 49.2 cm.

Bozsányi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971

Ferenczy Béni

66. p. „Felesége arcképe", 1954, kréta 45 x 31 cm.

67. p. „Fürdőző", 1955, fekete és fehér kréta, 48 x 31 cm.

Bozsonyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971.

Ferenczy Béni

68. sz. „Nő tükör előtt", 1955, ceruza, 48 x 31 cm. Nemzeti Galéria;

69. sz. „Hátakt", 1955, fekete és fehér kréta, 61 x 42.8 cm. Nemzeti Galéria.

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971

Ferenczy Béni

70. sz. „Píros turbános férfi", 1960, akvarell, 42 x 29.8 cm. Nemzeti Galéria;

71. sz. „Virágesendélet", 1963, akvarell, 38 x 28 cm.

Baranyi Judit: I. nemzetközi kisplasztikai biennálé, Budapest, 1971

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskola tanára volt.
PLAKETTJEI: .-1919.-/HP. 2206/.-Ady Endre. H/Mauzoleum, felette: A MAGYAR PIMODAN. 95 mm. 8/40/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/ old

AZ ÉREM, közlemények az éremgyüjtés köréből. XII. ------- 1956. 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskola tanára volt.
PLAKETTJEI: .-1917./HP. 2205/.-Meller Simon Művészettörténész. H/Leonardo kis lovasszobra.
120 mm. 8./40/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/ old

AZ ÉREM, közlemények az éremgyüjtés köréből. XII.
------- 1956. 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben jún. 18-án Szentendrén, A Képzőmüv. Főiskola tanára volt.
PLAKETTJEI: 1912.-/HP. 2205/.-Birkózók/apjának rajza után./38 mm. 8/40/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászmüvész érmei és plakettjei 8/40/ old

AZ ÉRME, közlemények az éremgyüjtés köréből. XII. ------- 1956. B. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben. jún. 18-án Szentendrén. A Képzőmüv. Főiskola tanára volt.
PLAKETTJEI: .1910./HP. 2204/.-III. ker. Áll. Főgimnázium jutalomérme. 48. mm. 8./40./. old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászmüvész érmei és plakettjei 8/4D/ old

AZ ÉRME, közlemények az éremgyüjtés köréből. XII. ------- 1956. . Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. Szentendrén 1890. jún. 18-án. A Képzőmüv. Főiskola tanára volt.
PLAKETTJEI: .-1907. /HP.-/.-Bölény. 58 mm. 8/40/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászmüvész érmei és plakettjei 8/40/ old

AZ ÉREM, közlemények az éremgyüjtés köréből. XII.
------- 1956. [illegible]. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskola tanára volt.
PLAKETTJEI: .-1919./HP. 2207/.-Leonardo 16,110 mm.
8./40/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/ old

AZ ÉREM, Közl. az éremgyüjtés köréből. XII. 1956. 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án szentendrén. A Képzőművészeti Főiskola tanára volt.
PLAKETTJEI: .-1926.-/HP. 2214/.-Dajka gyermekkel: földön ülő meztelen gyermek előtt lepellel borított guggoló nő/a déltiroli Gandegg várában lévő szobor/ 58 mm.

9./41./.old.
SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/ old

AZ ÉREM, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1956. 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskola tanára volt.
PLAKETTJEI: .1919./HP.-/.-MAGYARORSZÁG TANÁCSKÖZTÁRSASÁG, 10 koronás érem modellje, 98 mm. 8./40/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobraszművész érmei és plakettjei 8/40/ old

AZ ÉREM, Közl. az érmegyűjtés köréből. XII. 1956. 3. hp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. Szentendrén 1890-ben. -1945-50 között A Képzőmüv, Főiskola tanára. Legismertebbek Ady és Bartók plakettjei és a világhirü festőkről készitett "Művészérem" sorozata. Megmintázta Leonardo da Vinci és Raffaello plakettjét. ✠ 8/40/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászmüvész érmei és plaket jei 8/40/ old

AZ ÉREM, Közl. az érmegyüjtés köréből. XII. 1966. 3. sp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. Szentendrén 1890-ben. Ikertestvére Noémi gobelin szövőművész. Atyja Károly festőművész. Először az Ernst Múz-ban állitott ki 1916-ban. Gyüjteményes kiállitása 19 1925. IX. 20-27.-a Nemzeti Szalonban. -1920-1938-ig Pozsonyban, Pécsben, Moszkvában élt. 1939-ben jött vissza 8-/40/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plaketjei 8/40/ old

AZ ÉRME, Közl. az érmegyüjtés köréből. XII. 1966. 3. hp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanitott.
PLAKETTJEI: .-1955.-MUNKÁCSY MIHÁLY DIJ I. 12/44/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczi Béni azobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM, közlemények az éremgyüjtés köréből. XII.évf. 1956.3.szám. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-an Szentendrén. A képzőművészeti Főiskolán tanított.
PLAKETTJEI:.-1955.-JÁSZAI MARI DIJ. Ia 12./44/.old.

SZIGETI ISTVÁN Ferenczi Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM, közlemények az éremgyűjtés köréből. XII.évf. 1956.3.szám. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrasz

Szül. 1890-ben, jún. 18-an Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanított.
PLAKETTJEI: -1945. -Mecsnikov. 1845-1945. /Magyar Szovjet Társaság/ 11./43/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/. old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyüjtés köréből. XII. 1956. 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül.1890-ben, j n.18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanított.
PLAKETTJEI:.-1946.-PRO ARTE/a művész feleségének arcképe/. 65 mm. 11./43/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl.az éremgyüjtés köréből. XII. 1956. ----- 3.Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanitott.
PLAKETTJEI: .-1948.-Bem tábornok mellképe balra Petőfi rajza után. H/Ben katonai között. 115 mm. 11/43/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyüjtés köréből. XII. 1956.
------ 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül.1890-ben, jú n.18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanitott.
PLAKETTJEI:.-1946.-Tihanyi Biológiai Intézet.H/ 8 sor irás, vert. 11/43/.old.

[illegible] ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉRME, Közl.az éremgyűjtés köréből. XII. 1956.
----- 3.Sp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanított.
PLAKETTJEI: .-1951.-V.KORZATI ERZSÉBET 1902-1950.H/
Szabó Lőrinc 4 soros verse 11./43/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉRME, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1956.
------ 3.Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanitott.
PLAKETTJEI: .-1941.-gr. Teleki Pál/1879-1941/H/Tájkép Erdély címerének elemeiből. Ovál 160+130 mm. öntött. 72+56 vxxx mm. vert. 11./43/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászmüvész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyüjtés köréből. XII. 1956.
-------- 3. Bp.

FERENCZY BÉNI?szobrász

Szül.1890-ben,jún.-án Szentendrén.A Képzőművészeti Főuskolán tanitott.
PLAKETTJEI:.-1941.-Greco/1547-1614/önarcképe szemben. /H.Orgaz gr.temetése,115 mm.10-ik művészérem,Bpest. 11§43/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM,Közl.az éremgyüjtés köréből. XII. 1956.
-------- 3. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18.án. Szentendrén
A Képzőművészeti Főiskolán tanított.
PLAKETTJEI: .-1943.-A MAGYAR OPERABARÁTOK EGYESÜLETE
ERKEL FERENC GÉNIUSZÁNAK
1933-43. 95 mm. 11./43/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei
és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl.az éremgyűjtés köréből. XII. 1956.
-------- 3. Bp.

Ferenczy Béni

Szerepelt a IX. Nemzetközi Szabadtéri Szobrászati Biennálén (Antwerpen, Middelheim Park, 1967. jún.-okt.).

Képzőművészeti Almanach 1, Corvina 1969, 70. l.

MAGYAR IPARMÜVÉSZETI FŐISKOLA
Budapest, XII. Zugligeti u.11-

. . . . . .

Kérésére engedélyezem, hogy a
Könyvtárát a könyvtár nyitvata
és a könyvtárra vonatkozó szab
vehesse.

Budapest, 1971. . . . . .hó. .

f

Ferenczy Béni

Szobrász létére igen rangos helyet vívott ki magának grafikánk történetében.

Németh Lajos: Mai magyar grafika, kiállítás a MNG-ban; Képzőművészeti Almanach 1; Corvina 1969, 25.l.

Ferenczy Béni

Egy szobornal szerepelt a székesfehérvári kiállításon.

Perneczky Géza: A Gresham és köre; Képzőművészeti Almanach 1; Corvina 1969; 22. l.

Ferenczy Béni

Erősítette a kiállítást posztlumusz műveivel.
Legkiséreselb tanítványa Vigh Tamás.

Frank János: Jegyzetek a XI. M. Képzőművi. Kiállításról; Képzőművi. Almanach 1, Corvina 1969, 31. l.

Ferenczy Béni

1

Retrospektív emlékkiállítása

nyílt az I. Nemzetközi Tisplanyti-

Tai biennálé keretében a Műcsarnok-

ban

Magyar Nemzet 1971 október 29

4. old

Ferenczy Béni

2

„Szent György"

„Ferenczy Mácsi (1917)" c. vzobrai

emlékve

Magyar Nemzet 1971 október 29

4. old.

Ferenczy Béni

3

„Wilde János (1918)"

„Feiji-" (1923)

„Nő i akt" c. szobrai emlékre

Magyar Nemzet 1971 október 29

4. old.

Ferenczy Béni 4

„Anya gyermekével" (fa)

„Magvető" c. szobrai szerepelnek

az I

4

Ferenczy Béni

„Anya gyermekével" (fa)
„Magvető" c. vsobrai emlitve

Magyar Nemzet 1971 október 29
4.old.

5

Ferenczy Béni

„Ágaszodó lá" c. nobra emlitve

Magyar Nemzet 1971 október 29
4.old.

6

Ferenczy Béni

Művészeink: „Poussin", „Daumier",
„Michelangelo" „Van Gogh" - emlékoe

Magyar Nemzet 1971 október 29
4.old.

7

Ferenczy Béni

„Bartók-ének" emlékére

Magyar Nemzet 1971 október 29
4.old.

Ferenczy Béni

Kiáhítása most záruli
hoszkvában

N.N.: Szovjet műkritikus hedgyessy
Ferenc és Ferenczy Béni
művészetéről

Pestmegyei Hirlap 1969 V. 22

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György út 41.

Ferenczy Béni

résztvett a XI.Magyar Képzőművészti Kiállitáson

Horváth György:A XI; Magyar Képzőművészeti Kiállitás
Magyar Nemzet 1968. ápr. 21.11.o.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

M.D.K

Ferenczy Béni
szobrász

Az 1967-es Pécsi Kisplasztikai Biennale a műven „Arany-kor" című művének hódolt, illetve az elhunyt művész emlékétnek adta meg a tiszteletet.

Márffy Albin: Szoós István...
Művészet, 1969. április – 26 lap

Ferenczy Béni

szerepel a Várban a Ferenczy család kiállitáson

Marffy Albin: A Ferenczy család müvei
Magyar Nemzet 1968. jun. 12. 4.o.

Ferenczy Béni

128 p. Bartók Béla portréja", 1936, grafika, fekete-fehér reprodukció.

Kunstim Widerstand Malerei Graphik Plastik 1922 - bis 1945. Veb. Verlag der Kunst, Dresden, 583 l., illusztr. 1968.

H.D.

Ferenczy Béni
szobrász

1908-ban Burr Frigyesnél kezdte a szobrászat tanulását. – Méltatás.

.:Ferenczy Béni
Népszabadság 1969 okt.12.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Ferenczy Béni MDK

Szerepelt a kiállitáson

Juhász Ferenc bronzportréja

Márányi-Kovács Endre: Országos képzőművészeti kiállitás Szegeden

NÉPSZABADSÁG 1964 aug. 15.

MDK

Ferenczy Béni

kisplasztikáival szerepelt a bukaresti Simu képtárban rendezett "Magyar grafikai és kisplasztikai kiállitás"on.

é : Napló

Magyar Nemzet 1964 dec. 5.

Ferenczy Béni
szobrász

Ferenczy Múzeum épül Szentendrén.
A múzeum Ferenczy Béninek vegyével tár-
gyal, mivel szeretné Ferenczy Béni szobrai-
nak, vázlatainak rajzainak jelentős
részét megszerezni.

— : —

Művészet, 1971. július – 10 lap

Ferenczy Béni, szobrász

A milanoi Ambroziana-kertben állították fel Petőfi-szobrát.

—: Tárlatok negyven országban 7.

Népszabadság, Bp. 9/3. jan. 24.

Ferenczy Béni, szobrász

A szárévesz Budapest szobrai c. album elemzése során többször megemlítve.

Rózsa Gyula: Budapesti Klassicizmus

M. F.

Nérszabadság, Bp. 1972. dec. 10.

Ferenczy Béni, szobrász

Milánóban az Ambroziana keretben
állítják fel alkotását: Petőfi
bronzszobrát.

— : Petőfi-szobor Milánóban és La
Parban 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. jan. 23.

Ferencz Béla
grafikus

A Főiskolán Kiss Sándor mestere volt.

Ujvári Béla: Kiss Sándor munkássága.
MŰVÉSZET, 1973.február - 23.oldal

FERENCZY BÉNI, szobrász

Vigh Tamásnak Debrecenben lévő három alkotása utjelző je stilusváltásának. A sokat vitatott "Bőség" /Művész presszó, majd a Kohász üdülő előtt/még mesterének-Ferenczy Béninek-hatását mutatja. 458.old.

SZ. KURTI KATALIN: Monumentális képzőművészeti alkotások a Debreceni Agrártudományi Főiskolán 463 old

A Debreceni Déri Múz. Évkönyve. 1971. Debrecen, 1972

FERENCZY BÉNI, festő

Illyés Gyula munkáinak első kiadásai
A CSODAFURULYÁS JUHÁSZ, Verses mesék és műfordítások. /BP./1954. Ifjusági Könyvkiadó, 38/1/.1. 20 cm. Illusztrálta: Ferenczy Béni, 171.old.

PÁL FERENC: Illyés Gyula munkáinak első kiadásai
169.old

A Petőfi Irodalmi Muzeum évkönyve, 9. Bp. 1971-72

Ferenczy Béni

Ady halottas ágyán

Forrás 1974-3-2

Ferenczy Béni

FERENCZY
BÉNI

Uj irás 1975/7 88.o

Ferenczy Béni, nobrán

L: Domos Birman —

— : Megnyílt a 3. nemzetközi — 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. szept. 21.

Ferenczy Béni, szobrász, grafikus

A „Zeneszerző és közönsége" c. találkozások meghívóját Ferenczy Béni Juvoláró c. rajza díníti.

—:□ A Szegedi Somogyi Könyvtárban 156.

XXII/3.

KÖNYVTÁROS, Bp. 1972. márc.

Ferenczy Béni, szobrász,

Rajz:

Kepy

Ferenczy Béni: „Fuvoláró" c. rajza

155.

KÖNYVTÁROS, Bp. 1972. márc.

XXII
3.

Ferenczy Béni, szobrász

Babits-síremlék dombormüve:
(A másolat a könyvtár olvasó-
termét díszíti.)

Repr.

–: Babits Mihály nevét vette fel az Esztergomi
Városi könyvtár 641.

Könyvtáros, Bp. 1971. november

XXI
11.

Ferenczy Béni

meghalt, bedig ő biztatta Nagy Lászlót.

Uj irás 1974/12 132.o.

Nagy László életem

Ferenczy Béni

az egykori kubista-konstruktivista érett, klasszikus korszakában is megőrizte, korai periódusának minden egzaktságát és feszültségét. Ezen nevelkedett Vigh Tamás.

Uj Irás 1974/3 91.o.
Rózsa Gy.:Kondor

Ferenczy Béni

érettx művészete nem egy külföldi sikert szerez, idős korára szélütés éri, jobb oldala bénává lesz. Évekig tartó munkával tanul meg bal kézzel rajzolni és mintázni, s sikerül elérni a betegség előtti művészeti szintet.

Magyar Hirlap 1975/167 6.o.

Ferenczy Béni

A korábbi kiállításai biennálén
Ferenczy Béni, Medgyesi Ferenc művészetének
bemutatására került sor.

Magyar Hirlap 1975/254/9

Ferenczy Béni 1

Noémi és Béni mindketten résztvettek a Tanácsköztársaság kulturális szervező munkájában, majd az ellenforradalom győzelme után emigrációba kényszerültek.

Magyar Hirlap 1975/167/6
Bojár: Egy művész ikerpár emlékezete

Ferenczy Béni 2

, a szobársz Bécsbe megy,ahol 12 évig dolgozik,majd 1932 és 33 között Moszkvában él, onnét visszatér Bécsbe,1936-ban pedig lehetősége nyilik arra,hogy ismét Budapesten telepedjen le.

Magyar Hirlap 1975/167 6.o.
Bojár:Egy müvész ikerpár emlékezete

Ferenczy Béni 3

1916-ban mikor családjának körében mutatta be munkásságát az Ernst Muzwumban, még a klasszicizmus ihletése jellemezte. De Bécsben már a kubizmus vonzáskörébe került, munkáit a berlini avantgardista Sturm csoport állitotta ki. Agil évtizedre rá azonban végleges en szakit addigi müvészeti gyakorlatával

Magyar Hirlap 1975/167 6.o.

Bojár: Egy müvész ikerpár emlékezete

Visszatér előbb az olykor barokkos majd, klasszicista formaadáshoz. Ekkor érik be lirai szemléletmódja.

Magyar Hirlap/1975/167 6.o.

Bojár: Egy müvész ikerpár emlékezete

Ferenczy Béni

tanitványa volt Vigh Tamás.

Magyar Hirlap 1973/196/6

Ferenczy Béni

1971-ben a nemzetközi kisplasztikai biennélé keretében állitott ki.

Magyar Hirlap 1973/265/5

Ferenczy Béni

A borítón és a mellékleten Ferenczy Béni művei.
(Borító 1.: Atalanta, 1937; 2.: Szent György, 1913; 3.: Álló férfiakt, 1926; 4.: Magvető, 1926. Melléklet 1.: Danae, 1936; Ádám és Éva, 1924; Egyszerű emberek, 1923; 2.: Anya gyermekével, 1924; 3.: Asszony, felemelt karokkal, 1936; 4.: Egon Schiele síremléke, 1928.)

uj irás 1975/7

Ferenczy Béni

Perlrott Csaba Vilmost különösen kedvelte Matisse Perlrott kalauzolta el a fiatal Ferenczy Bénit /1890-1967/ a mester tágas műtermébe. Ferenczy Irás és Kép c. könyvében /1961/ élénken él ez az emlék.

Forrás 1975/1o/79

Dévényi :H Matisse magyar kapcsolatai

Ferenczy Béni

Uj irás 1975/7 borító

Ferenczy Béni szobrászművész (1890–1967) a Tanácsköztársaság bukása után 1919 őszén jelent meg a Magyar Iparművészet c. folyóiratban Margitay Ernő volt iparművészeti ~~tanár~~ iskolai tanár alatti ünnü írása, ismertetve a művészeti direktórium kipviselőit, – melynek a művész is tagja volt. Az Iparművészeti Iskolához a művészt kinevezték tanárnak.

Gábor Ernter: „Vörös Művészeti politika".
Kritika, Budapest, 1945. márc.

ב

ב

Ferenczy Béni

Neve említve Katona László Kata-
lógusában.

Száregy plakát Katona László
műveiből, Bakonyi Múz. Vesprém
1970.

Ferenczy Béni szobrászművész

a Ferenczy házaspár 1890-ben szentendrei tartózkodása alatt született Ferenczy Béni és Noémi, ikerpárok – A művész hagyatéka a Ferenczy Múzeumban látható.

Művészeti magazin

1975. VI. 11. 21.30 TV /11/ – Vné –

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

1978 MÁR 15

Ferencz Béni,
szobrászművész

1021

Csiki László:

Petőfi

Változatok Ferenczy Béni szobrára

*

FERENCY BÉNI
PETŐFI-SZOBRA

*

I.

Álltam széken, szavaltam tojásért
— „kicsi vagyok én, majd megnövök én" —,
néha tán úgy álltam a földön, akár egy szál haj
a rémülettől egy kopasz úr fején.

Álltam iskolapadokban,
mögöttem megizzadt az osztály,
de lehet, épp mert mindig jól tudtam a leckét:
meztelen álltam doktorunk előtt,
amíg a szívem megkeresték...

Álltam ablakokkal szemben, néztem bennük
[— magamat,
hídon is, mely felúszott, mégis állt.
Álltam az őrület beomló partján,
és szinte hittem a halált.

Álltam egy apa előtt, akár a szabónál,
hogy rólam mértéket vegyen:
— Kicsi a zseb, túl bő a nadrág...
— Hogy segít ez a nemzeten?...

Álltam a Lépcsőn, erkélyeken és ablakokban,
s a szájam soha be nem állt...
Lent a nép... S a fáklyáknak még akkor
csak a fénye, nem a füstje szállt.

Megálltam százszor, míg százan szétfutottak,
de hiába lökött utánuk akármi...
Mikor a lándzsán fölcsillan a halál,
tudom, így fogok akkor is megállni.

II.

Gyöngének szült, ki szült. Sovány,
tiszta voltam, mint lehántott fűzfaág,
mely a szélben eltöri magát —
a legutolsó lehettem volna tán.

Verset írtam, lettem a legnagyobb bolond:
azt kellett tennem, mit nem tud senki más.
A legutolsónak kellett volna lennem,
de a *legelsőnek* nincs szabadulás.

(Én költő vagyok! De ki is a költő?
Egy ember, ki talán a félelemtől bátor,
s mire észrevenné, hogy tilosba tévedt,
nem menekülhet el már a haláltól.)

Így kellett lenni: száműztem magamból
azt, ki méltatlan volt arra, hogy én legyek —
A hozzám méltatlan hozzátok legméltóbb vezér lett,
s mert vezér lett — hajtsatok fejet.

III.

Asszonyom inkább magába zárna,
de amúgy se futhatok semmi áron.
Jön, jön a végső, nagy végső szabadság,
biztosan, akár a halálom.

Mint összeharapdált nyelv, e kis nép
majd nélkülem ráng száz évig, mint ezer óta —
ránk zárja megsápadt, kegyes ajkait
némán a nagy-nagy Európa.

De az anyanyelv rám csukja kelyhét,
halálból, földből kiringat,
ki virágkoporsóban őrzi álmainkat.

P. S.

Tán ilyen voltam... De sokak hitét hittem,
s azzá kellett lennem, mivé ők akartak:
hős, magyar, a legkeményebb ember
— és kitaláltam egy forradalmat.

Megfi

Jó évet zá
a csongrádi Á

TOVÁBBI FELADAT: EMELNI A BOLTVEZETI
ERŐSÍTENI A VAGYONVÉDE

Csongrád életében meghatározó szerepet tölt be a szövetkezeti kereskedelem. A város bolthálózatának döntő részét az ÁFÉSZ üzemelteti. Ezért is volt nagy jelentőségű a Csongrád és Vidéke Általános Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezet küldöttgyűlése. Az 1977. évi tevékenységet értékelő igazgatósági beszámolón kívül a küldöttek megvitatták a szövetkezeti bizottságok jelentéseit is, amelyek

az eredmények méltatása mellett kellő önkritikával tárták fel a szövetkezet munkájában fellelhető hiányosságokat.

Különösen dicséretes e tekintetben a felügyelő bizottság tájékoztatója. A küldöttgyűlést Forgó Béla, az ÁFÉSZ elnöke nyitotta meg, majd Kincses István elnökhelyettes tartott szóbeli kiegészítőt a jelentéshez. Részt vett a gyűlésen Szabadkai Imre, a városi pártbizottság munkatársa. A MESZÖV-öt Hegyesi Béla, a városi tanácsot dr. Tánczos Ervinné képviselte. Részt vettek a tanácskozás munkájában a felgyői, a csanyteleki és a tömörkényi küldöttek is.

Az 1977-es esztendő igen sok változást hozott a szövetkezet életében — állapította meg a beszámoló. — Ez volt a csongrádi és csanyteleki ÁFÉSZ egyesülésének első éve.

A szövetkezet megvalósította a múlt évi üzletpolitikai célkitűzések döntő többségét. Az áruforgalom 11,3 százalékkal, vagyis 40 millió forinttal emelkedett az előző évihez viszonyítva, amelyből 30 millió a kiskereskedelmi forgalomnál jelentkezik.

Fokozott figyelmet fordítottak az alapellátás javítására, különösen a falusi területeken.

Míg Csongrádon 5 százalékkal emelkedett az élelmiszerforgalom, addig Csanyteleken és Felgyőn 18, Tömörkényen pedig 16 százalékkal.

Hiánycikkek elsősorban a vasárunál okoztak gondot. Nem volt elegendő kisgép és kéziszerszám sem. Szintén a nehézségek közé sorolható a vagyonvédelem lazasága. Csökkent ugyan a leltárhiányos esetek száma, de a hiá-

gyelésekre alapozva

Tavaszi napsütésben

Változékony az időjárás. A hideg levegő beáramlását zápor, zivatar és az északi szél megerősödése kíséri, majd pedig — esetenként gyors — elvonulásával ismét a napfénynek, a tavaszi melegnek örülhetünk. Különösen a gyerekek.

Íme: a kora tavaszi napsütésben vidáman hancúroznak a makói Széchenyi utcai iskola alsótagozatos tanulói. A felvétel a napközisek délutáni foglalkozásának szünetében készült. (Fotó: Lázár Mihály)

Jegyzet

Jelölik a fák

A mostani télen ismét halálra ítéltek egy sereg fát az országutak mentén. Nem először történt ilyen a Vásárhely—Szeged közötti műút mentén sem. Az eljárás abból áll, hogy az egyik ember lehúzat a kivágandó fáról egy tenyérnyi kéreget, a másik meg ráfesti a számot a fa derekára. Azután jön az ítélet végrehajtója és motorosfűrésszel vet véget a fa életének.

Az utak mellett felnevelt fasorok megszüntetésének hát szó, de kérdés, van persze nyomós oka. Sok árokba szaladt gépjármű nem tört volna össze, s nem szenvedtek volna súlyos sérülést az utasok, ha nincs előttük a vastag faderék... A közlekedés biztonságának növeléséről van te-

feltétlenül mány csök kell ennek

A közutak területek ugyanis főle s csak ritkát porítják a mányt. Példá sárhely—Szeg zötti útszaka lől is mióta tik már k nyár-, az ak

Ferenczy Béni 3

Magy

9

letett: a szép budai panoráma elé helyezett Kisfiúval még vonzóbbá teszik a Belváros képét. A hagyatékból

származó mű felállításának fokozottan örültünk, mert a fővárosban Ferenczy Béni munkái közül csupán egyetlen szabadtéri szobrot láthattunk: a Horváth kerti Ülő nőt.

A káva még kibírná, ha pótolnák a mulasztottakat, és márványba vésnék Ferenczy Béni nevét.

(sárközi)

tozóan felhős lesz az ég, szórványos záporral, zivatarral. Reggel sokfelé erősen párás lesz a levegő, helyenként köd is keletkezik. A szél gyenge marad. A hőmérséklet kora délután 23—28 fok között alakul.

A Duna vízállása tegnap Bu-

Ferenczy Béni

Magyar Hir

A *Váci és a Kígyó utca kereszteződésénél* ugyanis nemrég helyezték el *Ferenczy Béni* bronzból készült fiúaktját. A gyermekfigura mérete, stílusa egyaránt indokolja azt az elképzelést, hogy „emberközelben" maradhasson. Sokszögletű, félméteres talapzati magaslatán vízszőnyeg csordogál az enyhén lejtős perem felé. És bár méreteiben eltúlzott, kivitelezésében is meglehetősen nehézkes formájú a kő-ülőkékké képzett kútkáva, ez az aránytalanság mégis megbocsátható. Mert örökösen turisták ülik körül, igen otthonosan, mintha mindig is ott állt volna. S ezzel az egyre „összkomfortosabb" sétáló utca praktikus, vendégmarasztaló „berendezési tárgyává" vált.

Ferenczy Béni, nabożn

— : Plakettje

Kritika, Bp. 1977. novem

Ferenczy Béni plakettje

Landler

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szül. 1890-ben, jún. 18-án Szentendrén. A Képzőművészeti Főiskolán tanított.
PLAKETTJEI: .-1952.-Virág Benadek/1754-1830/arcképe. körirat: POETA PATRIOTA FACTA TE LOQUNTUR. H/korsóban rózsa és tulipán. 12./44/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1956.
-------- 3. Bp.

1. Vincze László: Zenészek kékben (Varga Edit felv.)
2. Kaposi Endre: Szepességi emlék (Tahin Gyula felv.)
3. Végvári Sándor: Pompei emlék (Varga Edit felv.)
4. Andráskó István: Szeles dombok (Varga Edit felv.)
5. Székely Ildikó: Krómozott serleg (Szentiványi Kálmán felv.)

Nehéz röviden szólni Esztergom képzőművészeti életéről. A város mindennapjaiba szervesen illeszkedő középkori művészeti emlékek, a Keresztény Múzeum páratlan gazdagságú gyűjteménye, a Balassa Bálint Múzeum rohamosan gyarapodó modern művészeti kollekciója, a vármúzeumnak és a közművelődési intézményeknek napjaink képző- és iparművészeti termését, legújabb törekvéseit bemutató időszaki kiállításai csakúgy részesei e tevékenységnek, mint azok az alkotóművészek, akik ma Esztergomban dolgoznak. E sok irányból összefutó eredőkből táplálkozik a Duna-kanyar ezeréves városának képzőművészete, vállalva a befogadó, az ötvöző és a kisugárzó szerepkört.

A felszabadulás utáni években egymástól független eseményekből épül a város képzőművészetének története. *Ferenczy* Béni nevéhez fűződik az 1948-ban egyetlen nyarat megélt *művésztelep* megszervezése. Az állandó művésztelep létesítésére szőtt tervek csak tervek maradnak. 1955-ben – hosszú szünet után – ismét *közös kiállítással* mutatkoznak be a városhoz kötődő művészek. 1968-ban *Sigillum* néven csoportba tömörülnek az Esztergomban és környékén élő fiatal képző- és iparművészek, hogy műhelymunkájuk termését tárlatokon is bemutassák. A hetvenes évektől rendszeressé válnak a város művészeinek kollektív kiállításai: kétévenként *a városi tárlaton* és az egyedi technikájú grafikákat felvonultató kiállításon adnak számot a munkáról. Az elmúlt harmincnégy évben nem Ferenczy Béni volt az egyetlen kimagasló egyéniség, aki kapcsolatba került Esztergommal; *Bálint* Endre, *Gadányi* Jenő, *Kassák* Lajos és *Mihály* Pál is gyakran megfordult itt, kiállításon mutatkozott be *Borsos* Miklós, *Fajó* János, *Kondor* Béla, *Lossonczy* Tamás, *Vigh* Tamás is. Elmélyült munka folyik a tanítóképző rajztanszékén, ahol kiváló festőművésztanárok – *Végvári* János, *Krajcsirovits* Henrik, *Kaposi* Endre, *Prunkl* János – irányításával készülnek fel a jövő pedagógusai, valamint a művelődési központ képzőművészeti szakkörében, ahol megyei és országos fórumokon is jelentős eredményeket elérő amatőrök tevékenykednek. Monumentális alkotásokkal gyarapodnak az utcák és terek, többek között *Medgyessy* Ferenc, Borsos Miklós, Vigh Tamás, *Mészáros* Dezső, *Martsa* István szobrával.

A napjainkban Esztergomban élő-dolgozó kilenc művész alkotásaival gyakran találkozhatunk az országos tárlatokon, a Komárom megyei kollektív bemutatkozásokon, s önálló kiállításaik eljutottak már az ország – néha a külföld – egy-egy településére is. Az egyik legismertebb esztergomi festőművész, Végvári János munkásságában a magyar szegényparaszti múlt motívumkincse és a művész itáliai utazásaiból merített élmény- és emlékanyag ötvöződik jelképi megfogalmazású festményekké, grafikákká. A közeli Dömösön élő *Novák* Lajos Munkácsy-díjas grafikus- és festőművész (a városi képzőművészeti kör vezetője) arcélét az alföldi festészeti hagyományokhoz kötődő alkotások jellemzik leginkább. Sejtelmes hangulatok, nosztalgikus emlékek élnek a tetik *Andráskó* István tájképfestészetét, a naiv művészeti megfogalmazással rokonítható tók Prunkl János törekvései. Feszültséggel terhes városképek bontakoznak ki *Barcsai* Tibor tollrajzain és kis méretű olajképein. *Vincze* László zenei inspirációjú festményei újabb, különálló alkotói sajátosságokat villantanak fel, s ugyancsak szuverén életművet épít – szűk motívumkincset felmutató festményeivel – Kaposi Endre is. Esztergom legfiatalabb művésze *Kollár* György, aki a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának tagjaként egyre erőteljesebb művekkel – táblaképekkel és rajzokkal – hívja fel magára a figyelmet. A város egyetlen aktív iparművésze *Székely* Ildikó; finoman megmunkált ékszerek és a funkciót meg az esztétikus megformálást egységben szolgáló használati tárgyak készülnek műhelyében.

Esztergom mai képzőművészete – s ezt talán e csupán címszavakban összefoglaló vázlatos áttekintés is érzékelteti – változatos, sokszínű. Az összképet azonban mégsem a sokféleség jellemzi leginkább, hanem a műtermekben megszülető értékes alkotások sora s az egymást követő együtteseket felvonultató kiállítások. Végül még valamiről szólni kell: az 1979-es városi tárlaton az üzemek, intézmények díjakkal honorálták a művészek tevékenységét; a városi tanács, az Idegenforgalmi Hivatal, a Medicor ELFI, a Látszerészeti Eszközök Gyára és a Labor Műszeripari Művek mecenatúrája minden elismerést megérdemel. A dolog természetesen összetettebb ennél, hiszen itt a támogató üzem és intézmény, a támogatott művész és a közönség egyaránt gyarapodott.

Wehner Tibor

„BECSEMPÉSZTEM VALAMIT...”

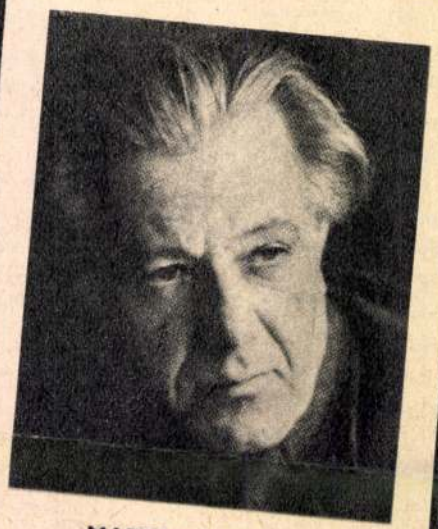

MARTSA ALAJOS

Martsa Alajos fotóműv
város díszpolgárát, a Sz
Munkaérdemrend ezüst- é
Kultúráért és a Kiváló Né
tavaly március 29-én még b
ra rá kegyetlen hirtelenség
köztiszteletnek örvendő e
mint ő volt, de nála egyszeri
dig lett volna mivel büszké
kásmozgalombeli tevékenys
Komárom megye első komn
városi párttitkára. *„A negyv*
szerepeltünk, hogy minden pá
lié jutott” – dicsekedett vele. Ő akkor is, mint mindig, nagy figyelmet fordított a művelődésre. Félbe-szerbe maradt, sokágú beszélgetésünkből most azt idézem fel, ami segít megtalálni ama búvópatakot...

– A felszabadulás előtt is pezsgő kulturális élet folyt Esztergomban. Nemcsak az egyház nyári egyetemén s a katolikus lelány- és legényegyletben vagy a Mária-kongregációban. Működött itt a liberálisoknak is szabadegyetemük, sőt az izraelita hitközség kulturális egyesületében a nyugati egyetemeken tanuló tehetséges fiatalok már a húszas-harmincas években hipermodern színdarabokat játszottak. Ezek mélyebben és szélesebb körben hatottak, mint a hivatalos népművelés. Jól indult a Balassa Társaság is: Féja, Babits, Bányai Kornél szerveztek Nyugat-esteket; később azonban a városi főjegyző felesége és hasonlók olvasgatták fel versikéiket. Becsempésztem ide én is valamit: mégpedig a
bencés diákokkal ism
tet, amelynek alkotá
ciaországból kerültek
próbáltuk folytatni. A
menedékhelyével. Ma
is! Dárday Kálmánn
sze, Jákó Pál a színi
nyári heteket rendezt
nyelte az ÁHZ-t, az
és Bóka jöttek el. E
Pasquale előadásáva
nyok és a világítóbere
gozók Szakszervezet
ig számos művészt be
zett itt művésztelepet
Martsa István alkot
gomban, velük adtuk
front-koprodukció let
kusok, az MKP-be b
vel, a kisiparosok s
A kaszinót, ahol val
kártyacsaták zajlott
tuk. Akkoriban Krop
szekrényben is elfért
gyetemet, társadalom
szeti előadásokkal a
nossy Lajos, Sándor
ebből lett a Kodály-m
len, egy szuszra enny
kor szólok Kaposi Ba
az ő dolguk...

Kollányi Ágoston Kossuth-díjas filmrendező, Esztergom díszpolgára (Martsa Alajos felvétele)

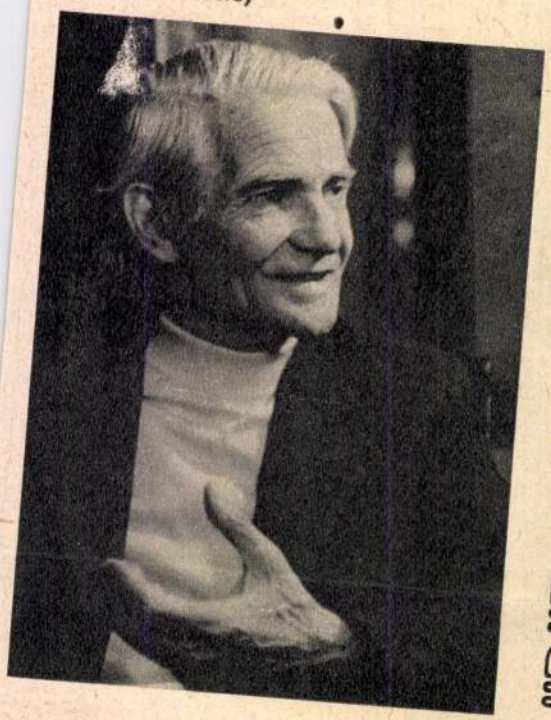

SAJTOFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
Népművelés
1980
1

Ferenczy Béni szobrára — múlva

1021

ZAVA

9

KÖRSÉTA AZ ÚJ GALÉRIÁBAN

Aki bejáratos volt a Galéria régi, Kossuth téri épületébe, s most fölsétál a Várba, hogy nemzeti képtárunk újonnan megnyílt otthonát megtekintse, nem kell sokat időznie a Budavári palotában, hogy érzékelje: micsoda különbség van a két rezidencia között. Szemben a régi épület szűkös belső terével és mostoha kiállítási viszonyaival, itt kitűnő adottságú, korszerűen kialakított és megvilágított termek fogadják a látogatót. A most megnyílt Galéria *első látványosságai a gyűjtemény eddig csak esetlegesen, vagy időszaki kiállításokon látható részeihez kapcsolódnak*, mert a művészeti fejlődés egészét áttekintő állandó tárlat felállítására különböző technikai és rendezési nehézségek miatt egyelőre még nincs mód.

A legnagyobb érdeklődést — úgy hisszük —, az a bemutató fogja kiváltani, amit a

kortárs művészet

alkotásaiból válogattak össze a múzeum munkatársai. Ez a kollekció nemcsak azért bír különleges jelentőséggel, mert kereteiben első ízben tehetjük mérlegre a Galéria legújabb kori gyűjtéspolitikáját, de azért is, mert belőle az elmúlt három évtized magyar képzőművészetének úgyszólván *teljes képét kapjuk olyan vázlatban, amely nem részletez, de semmi lényegeset ki nem felejt, át nem ugrik.* Kiváló művészek emlékezetes képeinek és szobrainak tükrében követhetjük nyomon, hogy a felszabadulás utáni idők három jellegzetes művészeti irányzata, a magyar plein air-festészet hagyományait folytató posztnagybányai iskola, az avantgarde törekvéseket összefogó európai iskola, és az új idők igényeinek leginkább megfelelni képes újrealista igazodás miként vesztette el ereti karakterét a dogmatikus művészetpolitika hatására, hogy aztán párhuzamosan a olitikai hibák korrekciójával, 957-től kezdődően a képi gonolkodásmód is megújuljon —

Egy lap a grafikai tárból: Berény Róbert: Önarckép

immár a *szocialista univerzalizmus* jegyében.

Hasonló revelációt jelent a csaknem 30 000 lapot számláló

grafikai tár

első visszatekintő szemléje is, amely 150 év művészetét öleli fel az 1800-as évektől napjainkig, mintegy 200 rajz és metszet erejéig. A válogatás szemléletesen tárja elénk, hogy a századforduló egyéniségkultusza miként emelte ki a rajzot korábbi alárendelt szerepéből, s tette az ismeretek átadásának mechanikus eszközéből a *személyes kifejezés legközvetlenebb formájává.* A mai idők grafikája, úgy lehet, még tovább megy ezen az úton, hisz a valóság értelmezésének és szemléletének legújabb lehetőségeit is rendre a rajzművészet iskolázza ki és közvetíti a többi művészeti ág felé.

A grafikák tőszomszédságában látható, hatvan tárlóban elhelyezett

éremgyűjtemény

Ferenczy Béni Ady-érme a kisplasztikai gyűjteményből

ugyancsak egy, a művészetek perifériájára szorított, s kevéssé publikált műfaj hallatlan sokoldalúságát tanúsítja. Az érem ugyanis, forduljon elő akár váltópénz, akár emlékplakett formájában, mindig szorosan összefügg a történelem hétköznapjaival és ünnepeivel, ezért, hogy egy kor éremművészete nemcsak a kérdéses időszak stíluseszményeit tükrözi, de magának a kornak a szellemiségéről is hírt ad.

A magyar éremművészet a XIX. század végén indult fejlődésnek, s a XX. század elején — a francia érmészet inspirációjára — bontakozott ki. Első egyetemes rangú mestere *Beck Ö. Fülöp* volt, aki a klasszikus korszakok mértéktartó, egyszerű és humánus művészetéből szűrte le a maga lényegre törő, s mindig haladó tartalmakat közvetítő éremstílusát. Hatására a két világháború között jelentősen megnövekedett az érmészek köre, s ez a színvonal további emelkedéséhez, a hangvétel differenciálódásához vezetett. Lényegesen előmozdította a fejlődést, hogy az éremműfaj egyfajta menedéket jelentett azoknak a szobrászoknak a számára is, akik — mint *Ferenczy Béni* és *Medgyessy Ferenc* például — nem kívántak a reakciós művészetpolitika kiszolgálói lenni, s mert állami megbízáshoz nem juthattak emlékérmék készítésével biztosították anyagi függetlenségüket.

E nagyarányú fellendülés ellenére az érem egészen a felszabadulásig individuális műfaj maradt, mely nem a társadalmi közösség, hanem az egyén — többnyire pénzes műgyűjtők — művelvezetét szolgálta, ellentétben napjainkkal, amikor is a modern ember gondolatvilágának rögzítőjeként egyértelműen **közösségi funkciót kapott.**

A középkori és barokk műalkotásokat felsorakoztató *régi művészeti osztály*, illetve a *kisplasztikai gyűjtemény* méltatására most nem térünk ki, részben azért, mert ezek korábban is láthatók voltak (az első eppen a felköltözést megelőző „Régi művészet" című tárlat keretében), részben pedig, mert jelenlegi helyük csak időleges. Később, hogy a XIX. századi kiállítás is felszállításra kerül majd, az elé, illetve mögé fognak időrendben ízesülni.

Szólnunk kell viszont az új Galéria első, s mindjárt igen sikeres időszaki kiállításáról, amely a 125 évre visszatekintő

szolnoki festőiskola

első félszázadának történetét eleveníti meg. A tárlatot osztrák—magyar összefogással, két hazai és három ausztriai közgyűjtemény szolnoki vonatkozású képeinek összegyűjtésével rendezték meg, ami egymagában is egyedülállóvá teszi értékeit.

A szolnoki táj első felfedezője és hangadója *August von Pettenkofen* (1822—1889) osztrák festő volt a múlt század közepén, akit annyira megfogott az itteni táj és népélet romantikája, hogy majd három évtizedig visszajárt Szolnokra témáért. Megfigyeléseit realisztikus, ízes hangú kis zsánerképekben dolgozta fel, melyekben a látvány naturalisztikus leírása szerencsésen ötvöződött a szabadban való festés bizonyos fogásaival. Munkáinak sikere hamarosan ide vonzotta nemcsak bécsi kortársait, de a Munkácsy nyomdokain járó fiatal magyar piktorokat is, akik közül *Böhm Pál, Deák-Ébner Lajos* és *Bihari Sándor* voltak a legjelentősebbek. Itt készült képeik mutatják — *és ez a szolnoki festészet nagy érdeme!* —, hogy a paraszti témák s a modern plein air-törekvések mennyire összegyeztethetőek. Hogy munkásságuk milyen érlelő hatású volt a hazai hagyományok keretében, az legvilágosabban azoknak a művészeknek a képein mérhető le, akik, mint *Koszta József, Mednyánszky László* és *Fényes Adolf*, témájukat még a népéletből vették, de a megjelenítést illetően már teljesen új szellemben gondolkoztak. Nem kétséges, hogy mindhárman az itteni tanulságok révén alakították ki az 1900-as évek elején új, a korábbinál expresszívebb látásmódjukat, melyet már az osztályviszonyok felismerése, s a kritikai realizmus jelenléte jellemez.

Később, 1899-ben hivatalosan is művésztelep szerveződött Szolnokon, ekkorra azonban a magyar piktúra főirányát már nem a népies realizmus, hanem Nagybánya impresszionizmusa képviselte. A szolnoki festészet ezentúl már csak a táj- és az állatábrázolás terén ért el eredményeket, amit a kiállításon *Fényes Adolf, Zombory Lajos, Mihalik Dániel* és *Vidovszky Béla* néhány színvonalas tájrészlete és városképe reprezentál.

Itt említjük meg, hogy a kiállításhoz könyv terjedelmű, 9 színes és 40 fekete-fehér reprodukciót tartalmazó katalógust adtak ki a közreműködő múzeumok, amely kétnyelvű lévén, a tárlat következő színhelyein, Bécsben és Grazban is jó szolgálatot tehet a magyar festőkultúra e jelentős műhelyének megismertetésében.

Tasnádi Attila

Bencze József

TE

Szívem búval fodrozod.
hullámzásom hordozod.
Csillagom, a te magod,
holnapom, a tegnapod.

KÍNJAIMAT REJTI...

Kínjaimat rejti
a föld s elfeledi.
Szemem is behunyja
ha nézésem unja.

CSALÁD

Szórakozás? Időtöltés?

Házibuli — húszon túl

Halkabban szól a magnó, hangulatlámpa helyett csillár világít, húsz és harminc közötti házaspárok beszélgetnek, férfiak és nők illő távolságban egymástól. Így vagyunk. Ez lett a pár évvel ezelőtti igazi, tomboló házibulikból. A hajnalig tartó táncból, a kettesben, odakinti kávéfőzésből, a szenvedélyes, egymást maró vitákból — ennyi maradt.

Szóval, az igazi házibulik ideje — számunkra — elmúlt. Mégis jó együtt lenni, most is várjuk a találkozásokat, készülünk is rájuk. Nem annyira étellel, itallal, mint ötletekkel, feladványokkal, rejtvényekkel.

Mivel a találkozások éjszakába nyúlnak, enni persze kell valamit. Virsli, egyszerű szendvicsek, sőt, uram bocsá', zsíros kenyér és igenis, hagyma szerepel leggyakrabban étlapunkon. Néha azért meglepetés is van, például meleg szendvics. Ezt a társaság nőtagjai — de egy-két vállalkozó férj is mindig akad — közösen készítik el. Felszeleteljük a zsúrkenyeret, megkenjük vajjal a tepsit, úgy tesszük bele a krémsajt, vaj és juhtúró keverékkel megrakott, köménymaggal, sajt- és kolbászdarabkákkal ízesített szendvicseket.

Az édességet gyümölcs vagy fagylalt pótolja. A fagylaltot — ha nem kész porból keverjük — úgy készíthetjük el, hogy egy pohár tejszínt, három evőkanál kakaót, két evőkanál cukrot és egy tojást turmixgépben összerázunk. Beleöntjük a hűtőszekrény jégkockatartójába, a mélyhűtőben egy óra alatt megfagy. (Ez a mennyiség hat embernek bőven elég.)

Italt mindig a vendégek hoznak.

Húszon túl, amikor a társaság már összeszokott, sokkal könnyebben oldódik a hangulat, mint régen. Többnyire játékkal kezdjük. Barkochbázunk, vagy elővesszük az otthon elkészített kérdéseket. Mi mindent kérdeztünk már egymástól?

„Mi a bürü?" — nem sokan tudták, hogy kis híd, vagy inkább palló.

„Mi a bandérium?" — jó ég, hiszen ezt a suliban tanultuk...

„Mi az aranka?" — ne izgulj drágám, nem azt kell megmondanod, hogy ki ő!

Magnó segítségével jól lehet zenei rejtvényeket készíteni. De játszottunk már detektívesdit is. Egy aranyszerencsepénzt dugott el a házigazda, ez volt a rablók rejtett kincse. A társaságnak nyomról nyomra, rejtvényről rejtvényre haladva kellett felkutatnia. Üzenetet találtunk feltört pingponglabdában, matematikapélda megoldásában, felgyorsítottan és lelassítottan pergő magnószalagon.

Bolondos játékaink is vannak. Olyanok, amiket kisgyerekek vagy felnőttek játszanak, mert a tizenévesek nem tartják magukhoz méltónak. Ilyen a jól ismert szerepjátszás: némajátékkal kell kitalváltatni a többiekkel könyvek vagy filmek címét. (Az

esztétikum sajátosságaitól a Zabhegyezőn és a Szűzek elrablásán keresztül rengeteg mű került már terítékünkre.)

De rohangáltunk bekötött szemmel is, vagy jártunk körbe a társaság tagjainál mindig eggyel kevesebb számú, sorba rakott székek körül, zeneszóra. Amikor a zene elhallgat, mindenkinek le kell ülnie — akinek nem jut szék, kiesik.

Ha nagyon jó a hangulat, énekelünk: többnyire iskoláskorunk agyonnyúzott, sokat fújt nótáit.

Sok minden belefér egy ilyen, húszon túli buliba. Csak ötlet kell hozzá, meg vállalkozókedv. És még valami: tízegynéhány éves korunkban csak azokat hívtuk meg, azokhoz mentünk el, akikkel valóban jól éreztük magunkat. Ezt most is tartsuk szem előtt, hiszen az erőltetett, „udvariassági" együttlétek sohasem sikerülhetnek igazán jól.

Szigeti Júlia

PÁLYÁZAT!

„Legyen neved Veronika, s repülj, kis hajó!"

Sereg Beatrix (3933 Olaszliszka, Kossuth út 7.)

Amúgy istenigazában aligha nem akkor jó el az ősz, amikor szorosan odahúzódunk a radiátorhoz, kályhához, s némi nosztalgiával sorra vesszük milyen élményekkel gazdagodtunk nyári szabadságunk alkalmával, különös tekintettel a külhoni, felfedező csatangolásokra. Jómagam ugyan csupán szép hazánk egyik lankáján töltöttem röpke két hetet, mégis rendkívüli mértékben gyarapodtam: gyakorlatban ismerkedtem meg végre az űrhajózás bizonyos, számomra mindeddig érthetetlen fogalmaival.

Mindenekelőtt a „visszaszámlálással". Ez úgy kezdődik, hogy a magunkfajta kis család megérkezik az üdülőbe, bizonyos kerek summával, amely magában foglalja az összes mozgósítható tartalékot, mivelhogy, ugyebár, számítanunk kell minden lehetséges, rendkívüli pénzkiadással járó eseményre. Sőt, még arra is, hogy a kosztot rendszeresen ki kell egészíteni. Nagy a lelkesedés, amikor kiderül, hogy a menázsi nemcsak ízletes, változatos, hanem több is az elégnél. Szárba szökken a remény: i és most aztán igazán játszva takarékoskodhatunk, felét se tudjuk elverni a pénzkészletnek!

Ebben a tudatban jelen meg az ember az ismerkedésen, ahol kiderül — több órás vigalom és még több palack elfogyasztása után —, hogy csupa rendes, barátságos, szeretetre méltó ember került össze. Úgy éjféltájra néhány különösen szeretetreméltó f milliával életre-halálra, pont

Régmúlt korok — ré

A szakács

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-148, 340-726
1975 NOV 14
Népszava

Nézzük meg együtt

FERENCZY BÉNI JÁTSZÓ FIÚK CÍMŰ SZOBRÁT

Ha egy igazán nagy művészre gondolsz, mindig ugyanannál a műnél nyitod ki az emlékezeted katalógusát.

Ez a kezdő kép számodra a legjellemzőbb, a legfontosabb, a legtöményebb, a legtisztább — ez a „főmű". De ha te mást tartasz főműnek mint én — akkor mindkettőnknek igaza van.

Annál a művésznél viszont, akinek egész életét végig kísérő — kísértő, megvalósult gondolat az a főmű, azt hiszem egy lapról indulunk.

„Játszó fiúk" 1947. Bronz, 52 cm. A szentendrei Ferenczy Múzeumban látható. Ez az a szobor, ami nekem együtt jelenik meg Ferenczy Béni nevével.

Ezt tartom főművének.

Nem, én nem akarom senkire ráerőltetni a véleményemet, inkább szeretném tetten érni magam, miért innen indulok ösztönösen és miért itt állok meg tisztelegni — leírva egy kört — tudatosan.

Főműről akarunk beszélni, nézzük tehát az

ben e
mást,
mélyü
lását,
szolás
álmod
zetek
a felh
ratalá
A sze
azono
figurá
szobo
letes
méter
nált k
szobrá
siklik
utakor
hogy
figura,
De
dítani
és lesz
ami sz
kompo
önmag
mást?"
Ez a
életet
Nézz
A k
készült
tatás
közé.
„Miklós
Miklós
jobbra
össze a
ezt a k
hátlapjá
születet
Vajon
nek ez
figurák
Az e
élethez,
társadal
formák
az önviz
és értel
A lét
a fiú-fi
lehajtva
nok. Ap
kell ölni
ezek a
Feren
nem has
rásznyel
ben is),
Életm
táplálko

donképp a századforduló körüli szegényemberfestészettel tart rokonságot), s nem is hibátlan, a művész ama kevés alkotása közé tartozik, amelynek elhitető ereje van. Kifejező erőben ezen is túl tesz *Jobbágyösöm emlékére* című kőfeje, mely komplettnek tartható úgyszólván minden tényezőjében. A Trajanus kori római dombormű-szobrászat expresszív vonásai mélyülnek el itt a modern expresszionizmus szellemében. A diadalívek és szarkofágok csatajeleneteinek elbukó, legyőzött, meggyötört, megcsonkított-vakított, de még teljesen el nem pusztított szerencsétlenjei egyike kerül elénk (szinte a lovak lába alól) nyomorult alázatával, esdeklésével maradék életének megtartásáért. Gyurcsek a középkori jobbágysorsra alkalmazva a megalázottság, a kegyetlen törvényérvényesítés, a teljes jogfosztottság és kiszolgáltatottság irányába mélyíti el a képet, egyetlen fejbe sűrítve bele emberi mondanivalóinak valóban szuggesztív erejét.

— Itt említjük meg *Sziréna* című vörösmárvány szobrát, mely fehér kőtömbről a sziréna hangjára lecsúszó pufajkás férfialakot ábrázol. Az erősen zárt figurának feltétlenül kifejező lecsúszó mozgása, melyben ijedtség, riadalom és megszokás együttesen jelentkezik. Tömör fogalmazásában s tartalmának komplikáltságmentességében erősen az eszkimó szobrok egyszerűségére emlékeztet.

Világos, hogy egyfelől már említett életrajzi adataiból, s még inkább teoretizáló hajlandóságából következően, más felől oly szobrok feszítő ereje után, mint a *Jobbágyösöm emlékére*, meg kellett érkeznie a művésznek valami kifejezett forradalmi téma ábrázolásához. A Dózsa évforduló, hogy úgy mondjuk: nagyon is kapóra jött gazdag témalehetőségével s a közhangulat ösztönző szerepével. Gyurcsek három kompozícióval is megpróbálkozott e témakörben. Nem a vezérnek, Dózsának alakja izgatta, hanem magának a lázadásnak valamiképp való megfogalmazása, formába öntése, kifejezése. Az egyik (cementből készült és festett) fél, negyed vagy még kisebb arcszeletekből komponált szobra meglehetősen összefolyó plasztikai alakzataival és a munka plasztikai értékét inkább elfedő színezésével, sőt anyagának elleplezésével, éppenséggel nem mondható sikerültnek, ha különben valami új fogalmazási elképzelés csillan is fel benne, amit más alkotásain egyébként jól vagy szépen ki is aknáz, így leginkább *Emlék* című fehérmárvány szobrán, mely egy fiatal leányfej függőleges arcszeleteiből van körkörös formára megszerkesztve, ezúttal inkább dekoráló szándékkal és némi neoszecessziós ízzel. Ezt az arcszeletekből való felépítést látjuk a *Parasztlázadás I.* és *II.* című egész alakos kompozíción is, de ezeken expresszív kifejező erővel megtöltve. A kettő közül az egyik kis bronz szobor, mely különben vázlatnak mondható a valamivel nagyobb, mint életnagyságú gipszhez. A tulajdonképp kétnézetű szobrok két elülső nézetű parasztfigurából vannak összegyúrva egy alakká, egyes tagjaikban megsokszorozva, így például belőlük. A kézmegsokszorozás — úgy tűnik — Uitz Ludditákjának három kezű figurájától nyerte ötletét, de ami ott csupán a figyelmesebb szem számára észrevehető, az itt messziről harsog. A cél ezekkel a sokszorozásokkal a lázadás tömegességének és a tömegerő kifejezésének lehető végletekig fokozása s a szobor maximálisan dinamikussá tétele, amit ha erőszakolt formában is, de sikerült elérni. Minden forma különben fel van fokozva az alakokon, s ez is érezhetően Uitz hatása. A kévéken álló mezitlábas figuráknak azonban ez az Uitzot követő formatúltengése némelykor inkább felfújtság, ami legfeltűnőbb a felsőlábszárak, combok feltűrt drapériájában, mely helyen pedig leginkább kellene érződni a testnek, a test tömegének. Hogy különösen itt, a combok körül valami baj van, megmutatkozik a másik oldalon is. Mindez nem sokat von le az érdekes, nem szokványos fantáziára valló kompozíció értékéből.

Gyurcsek Ferenc eddigi — bár nem nagy — oeuvre-je azt bizonyítja, hogy határozottan tehetséges alkotó, aki a realizmus talaján állva egyre önállóbb téma-felfogással, egyéni ötlettel, egyre sajátosabb és merészebb formalátással lép fel és fokozatos haladásról tesz tanúbizonyságot, jóllehet felkínált megoldásai még nem mindig és nem mindenben tekinthetők kielégítőknek.

Horváth Béla

/1021 Ferenczy Béni szobrászművésza

BORGHIDA ISTVÁN

Harcos művészet

A két világháború közötti szakaszban széles körű és színvonalas elkötelezett művészet bontakozott ki Erdélyben és a Bánátban. Az ide vonatkozó közléseket e sorok írója 1946-ban indította el az Igazság, majd az Utunk és a Korunk oldalain. A kutatások azóta kiszélesedtek, s eredményeiket néhány emlék-kiállítás, illetve monográfia vitte a közönség elé. E kutatások nyomán ma már alig van olyan nagyobb városunk, ahonnan ne említhetnénk a munkásmozgalmat tevékenyen támogató, vagy azzal rokonszenvező művészeket, akik elveiket műveiken keresztül is bátran hirdették. S jóllehet nem indokolatlanul, a harc fő eszközeként a nagy számban sokszorosítható grafikát tartják számon, amely már kifejezési lehetőségeiben is a legdinamikusabb, művészeink közül számos festő és szobrász is részt vállalt a tudatosító küzdelemben, állampolgári állásfoglalásai és tettei mellett, alkotásaival is. Ilyen tartású és tartalmú művek csak számban maradnak el a grafika mögött, színvonalban egyenranguak vele.

Hány ilyen művész működött nálunk az említett időszakban? Ezt még ma sem tudjuk pontosan. Legális és illegális sajtóorgánumok közölték rajzaikat. Volt közöttük izmos tehetség, és volt olyan, akit csak lelkesedése késztetett munkára. Rajzaik azonban — a jók, de még a gyengébbek is — hatottak. Sokan elpusztultak közülük, mielőtt művészetüket kiteljesíthették volna. Harcos művészetünk egésze részben torzókból áll tehát össze, ám az őt megillető fejezet a jelenkori művészet még megíratlan történetében egészében érdekes és a jövő szempontjából jelentős.

Erdély és Bánát mozgalmi művészetének gyökerei szétágazóak. Egyik közvetlen impulzusa a háborút követő forradalmak idején kialakult erőteljes harcos művészet. Gyakorlatilag ez több mint ráhatás: számos erdélyi művészünk vállalt annak idején jelentős szerepet. Mindjárt elsőként Aurel Popp festő-, szobrász- és grafikusművészt említhetnénk. Szatmáron mint direktóriumi tag ő vette ki az új hadsereg tisztikarától az esküt, Budapesten parlamenti képviselő volt. A nagybányai Ferenczy Béni szobrászművészt 1919. július 22-én a nyári rajztanár- és festőművész-átképző tanfolyam tanárává nevezték ki. Ikertestvérét, Ferenczy Noémi gobelinművésznőt a közoktatási népbiztos 1919. május 3-án az Iparművészeti Iskolához tartozó gödöllői szövőműhely ideiglenes vezetésével bízta meg. Tanári beosztást kapott a Nagybányán tanult Basch Andor, Bornemisza Géza és Csáktornyai Zoltán. Tanári teendőket látott el és harsogó erejű plakátokat alkotott a Nyolcak elnevezésű művészcsoport, amelynek három tagja, Tihanyi, Czóbel és Czigány, Nagybányá-

A két világháború közötti román irodalom forradalmi, szociális, elkötelezett ágának idézése arra is emlékeztethet, hogy virágzásának szakaszában az egész román irodalom is minőségi fejlődésének új szakaszába lépett. Az érlelődés és beérés a stílusok, a lírai és epikus alkotó egyéniségek bőségét és változatosságát eredményezte. Kétségtelen az, hogy Ilarie Voronca, B. Fundoianu, Ion Vinea, Adrian Maniu, George Bacovia, Arghezi, Eugen Jebeleanu és társaik az Eminescu utáni román költészet fejlődésének új szakaszát fémjelezték.

Az irodalom párhuzamos, nemritkán kölcsönösen érintkező fejlődést mutatott a képzőművészetekkel, különösképpen a rajzzal, a grafikával, az illusztrációval. Tonitza, Şirato, A. Jiquidi, N. Cristea, Jules Perahim egyaránt jelen vannak a korszak lapjaiban éles politikai és társadalmi szatíráikkal, agitatív rajzokkal és a forradalmi harcos irodalmat megjelenítő illusztrációkkal. E vonatkozásban különösképpen a Cuvîntul liber érdemel említést, mivel gazdag megnyilatkozási lehetőséget biztosított a harcos grafikának. A román mesterek művei mellett gyakran közölt harcos rajzokat olyan külföldi művészektől, mint Georg Grosz, Franz Masereel, Käthe Kollwitz, Heinrich Zille stb.

Nyilvánvaló, hogy ezek a folyamatok nem kerülhették el az irodalmi kritika figyelmét sem, valahányszor az a kortársi irodalom felé fordult elemző szándékkal. A Dobrogeanu Gherea által meghonosított marxista kritikai módszer, amely a műalkotás társadalmi mondanivalója iránti érdeklődésből kiindulva igyekezett feltárni a művek esztétikai jelentőségét is, ha nem is mindég pontosan az általa kijelölt irányban, méltó folytatókra talált Ibrăileanu és Ralea személyében. A Vianu vagy Lovinescu által képviselt kritikai álláspontok nem voltak ellentmondásban az említettekéivel.

A forradalmi erjedés e korszakban hol tudatosan, hol tudattalanul ott munkált minden haladó irodalmi és kulturális törekvésben, s minden műfaj művelőinek tudatában. Több volt ez mint spontán jelenség, a forradalmi csírát a viharos társadalmi, politikai fejlődés táplálta, s az általa kiváltott esztétikai mutációk nyilvánultak meg minden vonalon.

E kor irodalma magát a kort fejezte ki, magát a történelmi fejlődést. Teljesítményei és hatása a kortársakra és az utókorra méltán váltják ki a visszatekintő büszkeségét és csodálatát.

ról indult el, illetve ott dolgozott, s közvetve a többiekre is hatott egy ideig.

Távolabbról, de tartósabban éreztették hatásukat az Októberi Forradalom nyomán létrejött művészeti és irodalmi törekvések, amelyek különösen a forradalom első másfél évtizedében Európa-szerte nagy tekintélynek örvendtek és sok országban találtak követőkre. Nálunk is. Művészeink új mondanivalóikat *minden esetben* új formanyelven igyekeztek tolmácsolni: főleg az expresszionizmus, továbbá a futurizmus, az újklasszicizmus stb. néhány sajátos formaelemét idomították alkotóan és egyénien a maguk törekvéseinek szükségleteihez.

1918. után közvetlen kapcsolatok alakultak ki Bukaresttel, s onnan érkeztek újabb ösztönzések. A román főváros legjelentősebb művészharcosa az első háború idején Nicolae Tonitză volt. Leleplező erejű, többnyire tragikus tónusú rajzaiban a felháborodás vezeti tollát. Finom, szögekbe tört, kifejező vonalvezetésű művekben tárja fel az uralkodó osztály kegyetlenségét, erőszakos, véres tetteit. A háború után Tonitză inkább lírai, gyakran fájdalmas lírájú olajfestményekre tért át, amelyeken nemegyszer átvilánglik mély elégedetlensége az adott társadalmi viszonyokkal.

Octav Băncilă, mint az 1907-es parasztfelkelés tragikus eseményeinek megörökítője maradt emlékezetes, később azonban túlment ezen a szakaszon: az elsők között jelenítette meg a román festészetben az ipari munkás, illetve a sztrájkoló alakját. A kommunista párt megalakításáért folytatott küzdelem idején nyíltan kiállt műveivel. A hivatalos szalonokból nem egy képét távolította el a rendőrség.

A húszas években grafikusok egész sora jelentkezik. Példaként itt csak Victor Ion Popát említjük, aki a királyi palotát őrző katonát a következő aláírással ábrázolta: „A fegyverszünetig az országot védtem néhány gonosztevőtől, öt év óta pedig néhány gonosztevőt védek az országtól."

A húszas évek végén, a harmincas évek elején, az egész világon átcsapó gazdasági válság nyomán nálunk is kiéleződtek a politikai harcok, s ezzel egyidejűleg a harcos grafika is új lendületet kapott.

Ezeknek az éveknek egyik kiemelkedő művész-egyénisége Nicolae Cristea. Fiatalon, huszonhét éves korában pusztította el a „szegények betegsége". A Griviţa negyedben élt, apja a vasútnál dolgozott, s ő a külvárosi munkásnegyedek életét ábrázolta: raktárakban, gyárakban, kikötőkben, bányákban dolgozó munkásokat, nyomorgó földműveseket. Esténként pedig Alexandru Sahia szerkesztőségi szobájában az ott megforduló mozgalmi embereket, munkásokat rajzolta. Világa komor: éhség, szenvedés, megnyúlt alakú, beesett arcú, rongyos, meggyötört emberek, rogyadozó gebék, ólmosszürke ég, levelüket hullató fák... Vonalai ziláltak, drámaiak, csupa tiltakozás minden ceruza- vagy tollvonása. Amikor eltemették, a Griviţa negyed lakói együttérzésük jeléül rajzait tették az ablakokba, amerre a menet elvonult.

Kiemelkedő festő- és grafikusművésze ennek a kornak M. H. Maxy. Festményei, amelyekben az expresszionizmus és a szintetikus kubizmus elemeit egyesíti gyakorta, finom iróniával hatnak, mint A mankóra támaszkodó Szent György tér, vagy A melódiaárus. Szívesen ábrázol kültelki lokálokat, azok látogatóit, mint a Biliárdozók című képén, máskor ipari vagy földmunkásokat, s magát a leplezetlen nyomort, pl. az Enterieur-ön. Kora jelentős művészeinek és tudósainak arcképét rajzolta meg, egész galériára valót: Max Reinhardt, Meyerhold, Max Iacob, Brân-

cuşi, Sigmund Freud, H. Tairoff és mások portréját. Maxyt jó személyi és kartársi kapcsolatok fűzték többek között Mattis Teutsch brassói festőművészhez.

Bukarestben kezdte tanulmányait és ott állított ki a Piatra-Neamţból származó grafikus, Aurel Mărculescu. Húszéves korától vett részt a munkásmozgalomban, többször el kellett tűnnie a fővárosból, végül Botoşani-ban állapodott meg. A házban, ahol lakott, működött a Clopotulnak, a párt egyik legális lapjának a szerkesztősége. Mărculescu nemcsak illusztrálta, adminisztrálta is a lapot, s ahányszor Scarlat Callimachit, a főszerkesztőt letartóztatták, rámaradt az egész munka. Gyakran a lap megjelenését Mărculescuné varrással szerzett pénzével biztosították. Mărculescut többször letartóztatták, majd Transnistriába száműzték, egyik haláltáborból a másikba. Súlyos tüdőbajjal, halálos betegen tért haza, s még bemutatta utolsó műveit: a halálvonat, a táborok élményét; lövedékhüvelyekből kivágott rézlapokra karcolta legtöbbjét.

★

Nagybányán a két világháború között az elkötelezett művészet jelentős központja alakult ki. E mozgalom kezdete azonban sokkal messzebb, egészen a század elejéig nyúlik vissza. Az alapítók „naturalista-impresszionista" művészetével, amely a századfordulón nálunk egészen új volt, európai viszonylatban azonban már túlhaladott, szembehelyezkedett a Párizs után igazodó fiatalok egy része, főleg olyanok, akik a nyarakat Nagybányán, a telet pedig Párizsban töltötték: Czóbel, Ziffer, Tihanyi, Czigány, Perlrott Csaba és mások. Művészetük erőteljes, gyakran a konstruktivizmus felé mutató nyelvezete újabb tartalmak kifejezésére is alkalmasnak bizonyult. *Boromisza Tibor*, 1906-tól, tíz évvel azután, hogy Hollósy Simon első ízben jött müncheni iskolájával nyári gyakorlatra Nagybányára, már leegyszerűsített és dinamikus formanyelven, erősen ritmizált színsíkokban fejezte ki a bányászok, kőtörőmunkások, favágók, piacozó falusiak életét. A huszártiszti pályát hagyta ott a festészetért, és baloldali meggyőződésből. Nem véletlen tehát, hogy az 1919-ben festett önarcképén kemény, elszánt forradalmárként mutatja önmagát, az utcai lámpák jelképesen felvillanó fényeiben.

Ferenczy Noémi a múlt században teljesen lehanyatlott gobelinművészet egyik európai jelentőségű megújítója. Apja, Ferenczy Károly, a művésztelep s az iskola alapítói közé tartozik. Apja arisztokratikus elzárkózásával szemben, anyja baloldali nézeteket vallott, ikertestvére Béni pedig a munkásmozgalomban jelentős szerepet játszott. Baráti köre is ebbe az irányba terelte. A húszas évektől alkotott gobelinjein és önálló táblakép jellegű tapéta-kartonjain a Nagybánya környéki földműveseket, munkásokat ábrázolja, s hitvallását gyakran a keretbe szőtt sarló—kalapács jelvénymotívummal is meghirdeti. A képi elemeket a dekorativitás, a fali ornamentika megkívánta síkba stilizálja, alakjait végtelenül leegyszerűsítve a jelkép erejére emeli; a háttér tájrészeit a Bánya környéki táj sugallja.

Klein József sokgyermekes mázolómunkás fia volt. Kezdetben kőműves-, majd mázolómunkát végzett, az első világháború idején kezdett festeni. 1920-tól Nagybányán tanult három évig, majd két évet Párizsban töltött. A nagybányai munkásmozgalom egyik legaktívabb tagja volt. Köréje gyűlt a fiatalok egész csoportja — ő irányította kezdetben Vida Gézát is. Festészetének legjellegzetesebb részét monumentális elgondolású

PODLIPNY GYULA: Mosónő

kompozíciók alkotják. Témái: Bányász-szerencsétlenség, Szántók, Zsákoló, Kubikos, Gyümölcsszedő asszonyok. A farönköt vontató asszonyok jellegzetes nagybányai témáját több változatban is megfestette. Kompozíciói falsíkra kívánkoztak volna, a körülmények azonban kivitelezésükre nem adtak lehetőséget. 1944-ben deportálták, majd 1945-ben SS katonák lelőtték.

A harmincas évek első felében, a nagybányai Szépművészeti Iskola növendékei között jó néhány kommunista meggyőződésű fiatal művész verődött össze. Hangadó közöttük a fiatalon és tragikusan elpusztult Kunovits András volt. 1932-ben néhányukat: Katz Mártont, Agrikola Lídiát, Kahána Sárit eltávolították az iskolából. A fiatal kommunista művészek tanítását Ziffer Sándor festőművész vállalta el és folytatta 1935-ig, az állambiztonsági szervek ismételt figyelmeztetése, majd fenyegetése ellenére. Korrektúráit főleg Pittner Olivér műtermében tartotta, ahová más fiatal művészek is eljártak, mint Vida Géza, Csizér Lilla, Weith László, időnként a szigeti Kazár. Máskor ezek a fiatalok munkásmozgalmi vezetőkkel is találkoztak ott, többek között Hutira Dezsővel.

Katz Mártont emeljük ki közülük elsősorban. Egyike a jelentős tehetségeknek, akik művészetüket nem teljesíthették ki. A nagybányai festészet hagyományos vonalán indult, napfényes plein air-tájakat alkotott, de főleg portré-kompozíciót máramarosi földművesekről, bányászokról, proletárasszonyokról, gyermekekről. Jellemző Börtönben című kompozíciója: két csíkos ruhás rab sivár cellában ül és tanul. Politikai tevékenységéért Katzot több ízben letartóztatták. Szigeten a szülei kertjének végében, kis házikóban illegális nyomdát rejtegetett és működtetett más társaival, nagybányai lakásán rendszeresen tartottak gyűléseket.

Pittner Olivér 1930-ban került Nagybányára. Apja bányatechnikus volt a Zsilvölgyében, onnan került munkát keresve Szlovákiába majd Argentinába. Amikor a család Nagybányán telepedett le, Pittner beiratkozhatott a festőiskolába, ahol közel három évet tanult. Művészete fokozatosan elfordult az ottani hagyományoktól: főleg pasztellel dolgozott. Képeit nagy, egységes, határozottan elkülönített vitrószerű színsíkokra bontotta, élénk, ellentétes színhangolásban: kék, vörös, sárga, zöld... Ezek alapján tekintették őt Nagybánya egyetlen kubistájának. Figurális kompozícióin falusiakat, de többnyire bányászokat ábrázolt, nem agitatív felfogásban, inkább a mű egésze sugallta benső izzásukat, lelkiállapotukat, tettvágyukat, vagy éppen monumentális erejüket és nyugalmukat. A fiatal művész éveken át az illegális kommunista párt aktivistája volt. 1940-ben Caracalba internálták.

Vida Géza művészetét áthatja valamilyen ősi erő, meghitt kapcsolata Mármaros falvaival, népével.

Anyja fiatalon özvegy maradt, szolgálni kényszerült, a fiú mellette dolgozott, majd különböző munkahelyeken próbálkozott, többek között egy gyümölcsösben és szőlőben. Esténként hallgatta a vénasszonyok fantasztikus meséit szörnyekről, rémekről, tréfás kedvű manókról. Szabad óráiban mindezt fába faragta. A környezetével elégedetlen kamasz torz fintora volt ez, az első ösztönös lázadás. Később Ziffer leckéi tudatosították művészi törekvéseit az összegezés, nagy síkok, erőteljes formák irányába. Ekkor készült a Famunkás s a Vízhordó asszony, ez utóbbi nagyhasú, kezében két vederrel, arca gondterhelt, teste kiszikkadt: inkább a nyomor arculatának összefoglalása, semmint egyénített jellem-

zés. A parasztfelkelés témáját több változatban örökítette meg, domborműben és kőszoborban.

A spanyol polgárháború következett, ahová önként ment harcolni, majd internáló táborok Franciaországban, ahol Grigore néven nagyerejű, lendületes linómetszetei táborélményeket, illetve munkatémákat örökítettek meg. Jelentős közülük a tankönyvekben is „klasszikussá" vált Ilie Pintilie önfeláldozásának drámai kivetítése.

A mármarosszigeti *Kazár László* gyakran járt Nagybányán, főleg meghitt barátjánál, Vidánál, akivel témakörében bizonyos fokig rokon.

Máig is érdekes kérdés, hogyan lett a szigeti ügyvéd fiából a mármarosi paraszti élet hű és izgalmas grafikus-krónikása. Hosszantartó betegsége arra kényszerítette, hogy sok időt töltsön szabad levegőn; zárkózottsága elidegenítette a városi polgároktól, ám a hegyi pásztorok vagy faluisak környezetében feloldódott. Grafikája Mármaros krónikája, anélkül, hogy az események rajzi feljegyzése volna; egyéni vonalvezetésű, rendkívül kifejező, helyenként kissé bonyolult, s többnyire elvontság felé hajló. Aligha van még egy kortárs grafikusművészünk, aki egy adott tájjellegben a paraszti lét arculatát, eseményeit, lelkiségét olyan mélyen, olyan sokoldalúan s annyira művészien ragadta volna meg, mint éppen Kazár.

A háború előtt két sokszorosított mappája jelent meg Az erdő halála, illetve Málékenyér címen. Tusrajzainak tárgyát elsorolni is lehetetlen, mindenesetre a társadalmi kérdések, a nyomor, a harc is erőteljesen helyet kaptak közöttük.

Nagybányához közel, Szatmáron élt *Aurel Popp*, nyaranta pedig éveken át Felsőbányán dolgozott.

Az érkávási görög-katolikus pap fia még gyermek volt, amikor Ady Endrével megismerkedett. A főiskolát Budapesten végezte, ahol újra összekerült a költővel s annak irodalmi körével. Az első világháború kitörésekor mozgósítják. Hazatérte után közvetlen élmények nyomán a háborúellenes kompozíciók egész sorát alkotja: Utolsó parádé, A roham, Gáztámadás, Ki tudja?

1923-ban festi meg főművét, az Új Krisztust. Drótakadályokra hulltan egyetlen katona ernyedt fejjel, ernyedt tagokkal. A kép egységes szürkészöld tónusú. Hátulról halványan derengő fény glóriaként fogja körül a megkínzott alakot. Az első világháborúban céltalanul megkínzott, meggyilkolt katonák emlékére alkotta a művész.

A társadalmi kérdések egész sorát vetette fel ezután műveiben Aurel Popp. Különösképpen nem grafikában, jóllehet kitűnő grafikus volt, hanem mindég festményben: Az élet fogaskereke, Proletártemetés, Júdások, Sziszifuszok nagy erejű és nagyméretű kifejező kompozíciók. Témaválasztása következetesen leleplező, humanista — következetesebben, mint emberi és politikai magatartása.

Nagyvárad irodalmi síkon hamarabb eszmélt, mint művészetében. Ady és a holnaposok városa azonban a két világháború között néhány jelentős baloldali-avantgarde művészt adott. Ott élt éveken át *Ruzicskay György* grafikus és költő, nagy képciklusok, „képdrámák" alkotója. A Németországot, Olaszországot jól ismerő Ruzicskay megpezsdítette a váradi művészet légkörét. 1923 és 36 között nem kevesebb mint nyolc kiállítást rendezett. Szerelemkeresők című rajzdrámáját 1927-ben alkotta; a 108 lapból álló ciklust még abban az évben bemutatta Váradon, 1935-ben sokszorosíttatta és zenekísérettel, a szabadversként írott szövegek felolvasásával — levetítette. Ruzicskay kora csaknem valamennyi jelen-

tős irányzatával kísérletezett, legközelebb mégis az expresszionizmus állott hozzá: grafikai lapjain felnagyítva világítja meg az adott társadalom belső ellentéteinek okát és jellegét — amolyan kép-metaforákban.

Ruzicskay közvetlen köréhez tartozott a nála fiatalabb *Leon Alex.* Szabóinas volt, litográfus, fényképnagyító, végül képzőművész. A kifejező-magyarázó fekete-fehér grafika vonalán indult ő is, túlzsúfolt kompozíciókkal, majd gyors fejlődése során egyszerűsítette, szintetizálta rajzait, amelyekből néhányat két kőnyomatos mappában is megjelentetett. Szépre, igazra vágyó fiatalok serege vette körül, csodálták rajzait, hónuk alá kapták és árulták mappáit, mert megérezték, hogy ez a vézna, lobogó hajú, kemény arcélű művész alkotásaiban kifejezi mindazt, ami öntudatlanul ott élt bennük.

Tudásvágya és vonzódása a színek iránt vitte Leon Alexet Párizsba. Rettenetes nyomor, éhezés és ajándékba kapott levetett ruhák jelentették számára „a fény városát". Ám hamar felhívta magára a figyelmet, s Maillolnak, a neves szobrásznak korrektor asszisztense lett a művészi rajzon. Korábbi munkáival ellentétben ekkori rajzain már nem fény-árnyék hatásokra épít: egyetlen körvonallal megoldott, klasszikus nyugalmú, ám nem kevésbé kifejező tollrajzokat készít. Kis méretű gouacheainak témája: Fiatalok, Konspiráció, Sztrájk, Rabok, Kivégzés, majd a párizsi élet elegáns alakjait jeleníti meg, bisztró teraszán ülő spleenes fiatalembert, nagykalapos hölgyet, jelentős színkultúrájú, finoman torzított, kifejező rajzú művekben.

A háború kitörésekor kénytelen hazatérni. Kiállítani nincs lehetősége, a maga és az utókor számára alkot, hasonló eljárásban, hasonló tárgyú műveket, amelyekhez a háborúellenes témák csatlakoznak: Özvegy, Búcsú stb. 1939-től aktívan bekapcsolódik a hazai munkásmozgalomba, veszélyes feladatokat teljesít. 1942-ben egy büntetőszázaddal küldik ki Nagyváradról a frontra. Csontra soványodva, néhány társával megszökik, s egy partizánegységhez, majd nehéz viszontagságok után a szovjet oldalra kerül. Elbocsátása után utoljára katonaruhában látták, majd nyoma veszett. Inkább nyomortanyának nevezhető váradi lakását feldúlták, ottlévő művei elvesztek. Olajképei közül e sorok írójának mindössze néhány darabot sikerült felkutatnia. A Szomorú szerelmesek s A festő éhenhal ezeknek az éveknek országos viszonylatban legjelentősebb alkotásai közé sorolhatók.

Temesvár ugyancsak jelentős művész-központ volt a két háború között. 1901-ben telepedett ott le *Ferenczy József*, századunk művészetének elindítója a Bega-parti városban. Hivatalos portrékkal indult, majd tájképre és népi életképre tért át. Az első világháború ellen jelképes alkotásokkal tiltakozott, majd az 1917-es forradalom, illetve az 1919-es Tanácsköztársaság hatására megfesti egyik legjelentősebb alkotását: A hegyek megindulnak. Több domb vonulatában fekvő völgyben, minden irányból vörös zászlókkal ereszkednek alá nagyobb csoportok s végül egyetlen áradatban egyesülnek. A háború utáni években érdeklődése a nehézipari témák felé fordult, főleg a resicai kohóknál s a kovácsműhelyekben dolgozott. A felhevített acél fehér izzása vonzotta, mélyvörös környezetben, áttetsző, komor-kék árnyékokkal. 1925-ben halt meg. Utána a két háború között jelentős művészek egész sora következett.

Gallasz Nándor szobrászművészt említjük elsősorban. A vasúti munkás fia eljutott Budapestre, ahol elvégezte az Iparművészeti Főiskolát, majd ugyanott tanársegédként működött. Az első világháború kitörése-

M. H. MAXY: Enteriőr

kor mozgósították, s egy év múlva már fogságba esett. Hét éven át megjárta az ismert szibériai fogolytáborokat. Ott érte a forradalom, amelyhez önként csatlakozott, majd Moszkvába ment, ahol a Főiskolán két évig szobrászként működött, végül egy évig díszlettervező volt egy ottani színháznál. Később három jelentős találkozóról emlékezett vissza szívesen. Személyesen megismerte Lenint, Gorkijt és Majakovszkijt. Ilyen élményanyaggal tért haza 1921-ben, s óriási munkakedvvel. Sajnos az akkori társadalmi körülmények nem tették lehetővé rendkívüli tehetségének teljes érvényesítését.

Munkái közül, mint nagy jelentőségűt, a Munkás Otthon homlokzatát díszítő domborművet emeljük ki. Kisebb szobraiban Gallasz gyakran ábrázolt munkásokat és kisembereket: zsákolót, utcakövezőt, krumplihámozót, máskor jelképes műveket alkotott, mint az Élet: hátán hatalmas kőtömböt hegynek fel cipelő férfiaktban.

Podlipny Gyula Gallasz baráti köréhez tartozott. Bratislavai származású, 1928-ban telepedett le Temesváron. Nehéz, küzdelmes évek voltak mögötte. Hatéves korában a vonat levágta jobb karját, 9 éves korában elvesztette apját. Kilenc gyermek maradt árván, s a leendő művésznek is hamarosan hozzá kellett járulnia az időközben Budapesten próbálkozó család fenntartásához, alkalmi munkákkal. Emellett esti rajzkurzusra is futotta idejéből, majd beiratkozott a főiskola művészképző osztályára. Körülményei, érthetően, fogékonnyá tették a társadalmi igazságtalanságok iránt. 1919 végén nyíltan fellépett az ellenforradalom atrocitásai s a zsidóüldözések ellen, aminek eredményeként eltávolították az akadémiáról. Újságot árult, volt targoncás és alkalmi munkás. Közben műveit a Nemzeti Szalonban, az Ernst Múzeumban stb. mutatta be, és kitüntetéseket kapott.

Később Temesváron, Bukarestben, Kolozsváron számos kiállításon szerepelt, az előbbi két helyen egyéni tárlatokat is rendezett.

Szőnyi István Bánlokon született, ahol apja körzeti állatorvos volt. Iskolai tanulmányait Temesváron folytatja, közben állandóan rajzol és fest. 19 éves korában rendezi első önálló kiállítását. Csak két évvel később iratkozik be az ottani Szépművészeti Iskolába, ahol Popp Alexandru és Podlipny Gyula a mesterei, felfogásának kialakításában azonban Ladea Romulusnak, a szobrásznak is döntő hatása van.

Korai műveiben is megnyilvánul elégedetlensége a környező világgal és annak rendjével szemben, ám ez még inkább csak romantikus lázongás. 1938-ban rendezett egyéni kiállításának bevételéből Párizsba megy, ahol a Rançon Akadémián összetalálkozik a már tudatos forradalmár művésszel, Leon Alexszel. Egy ideig nála is lakik. Leon Alex és haladó gondolkodású művészköre döntő hatással lesz Szőnyi világszemléletének további alakulására.

Hazatérte és a háború kitörése után volt tanára, Podlipny mellett bekapcsolódik a munkásmozgalomba, művészi vonalon pedig három jelentős alkotás jelzi egyenesvonalú fejlődését: Dózsa arcképe, Az eskü, Nehéz szántás.

Brassó egyik legjelentősebb művészünket, mindenesetre egyik meszszeható művészünket adta. *Mattis Teutsch János* a húszas évek közepéig az európai művészet élvonalában álló csoportosulások keretében, a kor legjelentősebb mestereivel állított ki. Mint annyian mások, ő is hazatért prófétának a maga hazájába, s műveivel, írásaival hirdette eszméit. 1929-ben csatlakozott az Arta Nouă csoportosuláshoz s rész vett kiállításukon, majd Brassóban, Kolozsváron, Budapesten számos tárlaton mu-

tatta be alkotásait. Szülővárosában mégsem talált követőkre, tartós művészeti mozgalmat létrehoznia nem sikerült.

1932-ben írott önvallomása szerint Kassákékkal indult, majd különböző németországi avantgardista csoportokkal működött együtt, ám már itt elhatárolja a maga mélyen homocentrikus álláspontját, mert míg azok „művészetükben a társadalmi forradalomban lévő aktivizmust, tehát a konkrét és relatív jelenségek szemléletes megjelenítését tűzték ki feladatul — én nem a jelenségeket, hanem magát az embert veszem dominánsnak..." Ugyanott olvashatjuk: „Az új társadalom művészetének a középpontjában csak az Ember állhat. Képeimben ezt az új embert, illetve a teljes embert próbálom ábrázolni minden relációjában."

Ezt az új embereszményt igyekezett kifejezni minden viszonylatában, teljes integritásában festményein, grafikájában, szobraiban, konkrét és absztrakt elgondolásaiban egyaránt. Műveiben domináló elem a ritmus; ívelő-kanyargó vonalvezetése, amelyben a konkrét geometriai formák háttérbe szorulnak, zenei eszközökkel közvetít nemcsak az absztrakt festményeken, de a figurális szobrokon is. Figurális ábrázolásai egyébként grafikáiban erőteljesebbek, mind a tartalom, mind a megjelenítés szempontjából.

Kolozsvár legjelentősebb elkötelezett művészeként *Szolnay Sándort* említeném elsősorban.

Szolnay Kolozsváron született, egy évet tanult Pesten Rétinél, festészeti szakon, 1913/14-ben. A háború kitörésekor mozgósították; hazajövetele után Nagybányára ment tanulni. Kós Károly mellett a Barabás Miklós Céh egyik alapítója, illetve helyettes elnöke, részt vesz az Erdélyi Szalon létrehozásában. Iskolát létesített Kolozsváron Szervátiusz Jenővel.

Elmélkedő ember volt, sok nyomort élt meg és látott maga körül, érthető tehát, hogy a társadalmi kérdések iránt fogékonnyá vált. Ha nem is lett aktív pártharcos, sok bátor kiállásáról, segítőkészségéről tudunk. Már a háború végén kapcsolatba került a Tanácsköztársaság néhány tevékeny tagjával, majd hazatérte után ide emigrált értelmiségiekkel (Dienes László, Antal Márk stb.) tartott barátságot. Később Gaál Gábor köréhez csatlakozott. Tudjuk, hogy részt vett Vörös Segély-akciókban, gyűjtött, és képeket adott kisorsolásra, műteremlakásán gyakran tartottak gyűléseket.

Szolnay egyik barátja, *Cornea Emil* szintén táj- és arcképfestő volt, de a kommunista párt legális, sőt illegális sajtója részére is rajzolt, többek között fejléceket. Hasonló munkára *Demian Tassy* grafikus és festőművész barátjuk is vállalkozott, mint tudjuk, ő is adott képet kisorsolásra a Vörös Segély javára. A harmincas évek fellendülő munkásmozgalma a polgári beállítottságú, de haladó gondolkodású művészekre is kihatott. *Ciupe Aureltől* is ismerünk szociális tárgyú linómetszetet, *Gy. Szabó Béla* pedig a szegények iránti megértést fejezte ki a Liber Miserorum metszeteiben. A kommunista Ernst Toller Dsida Jenő által fordított Fecskék könyve című poémájához is metszetsorozatot készített.

Végül a tőlünk indult *Dési Huber Istvánt* kell megemlítenünk. Nagyenyeden született; élete a nélkülözések hosszú sora: volt kávéházi pikolófiú, zsákolt a Dunánál és írnokoskodást vállalt. Az első háborúból „tisztult fejjel, de beteg tüdővel tért haza". Apja kis órásműhelyében cizellálni kezdett, ott ismerte fel igazi elhivatottságát. Budapestre ment, ahol egy ezüstművesnél társai mindaddig rejtették őt a mester elől, amíg a szakmát megtanulta. Ez az első találkozás a munkásszolidaritással egész életére kihatott, és harcos művészetének elindítója lett. Késői tartó fá-

radságos munka után egy esti iskolában sajátított. festőm vészet alapismereteit. Lassan alapos elméleti tudásra tett s y jelentős fokon, hogy fiatalabb művésztársai irányítójává válh emek cikkei, írásai máig sem vesztettek időszerűségükből. Olaszors v járta be, hogy keserves testi munkával biztosította megélhete igkísérletezte a XX. század csaknem valamennyi művészeti ira amíg a maga nyelvezetét megtalálta. Erre döntően hatottak a sz István komor látomásai. Festői nyelvezete rideg, mint a mu raszt-sors, amelyet előszeretettel ábrázolt, többnyire kemény k fogott síkokban. 1944 telén, halálos ágyán kapta egyetlen hivatalos ismerését, a Szinnyei-díjat.

★

A harcos művészetet nálunk többnyire a grafikával azonosítják, mivel az valóban a legalkalmasabb műfaj a politikai események gyors lereagálására, illetve a társadalmi igazságtalanságok szélesebb körű kivetítésére. Az elkötelezettség a képzőművészetben is többet jelent azonban a közvetlenül harcos grafikában kifejezhető és terjeszthető tartalomnál. Fontosnak találtuk ezért képzőművészetünk ilyen vonatkozású értékeinek áttekintését. Feladatunknak csupán a feltérképezés elindítását, a probléma fölvázolását tekintettük, hiszen a téma alaposabb kidolgozása külön kötetet kívánna meg.

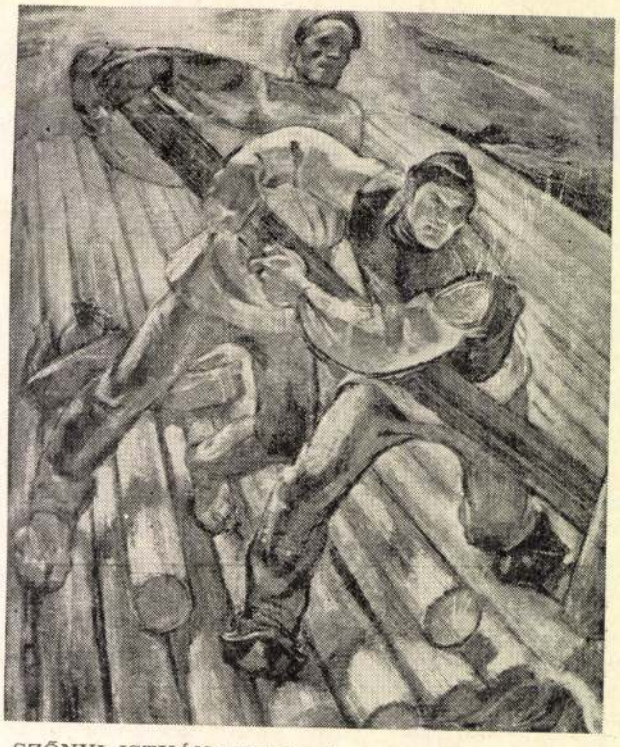

SZŐNYI ISTVÁN: Tutajosok

szobrásznőtelés
1021

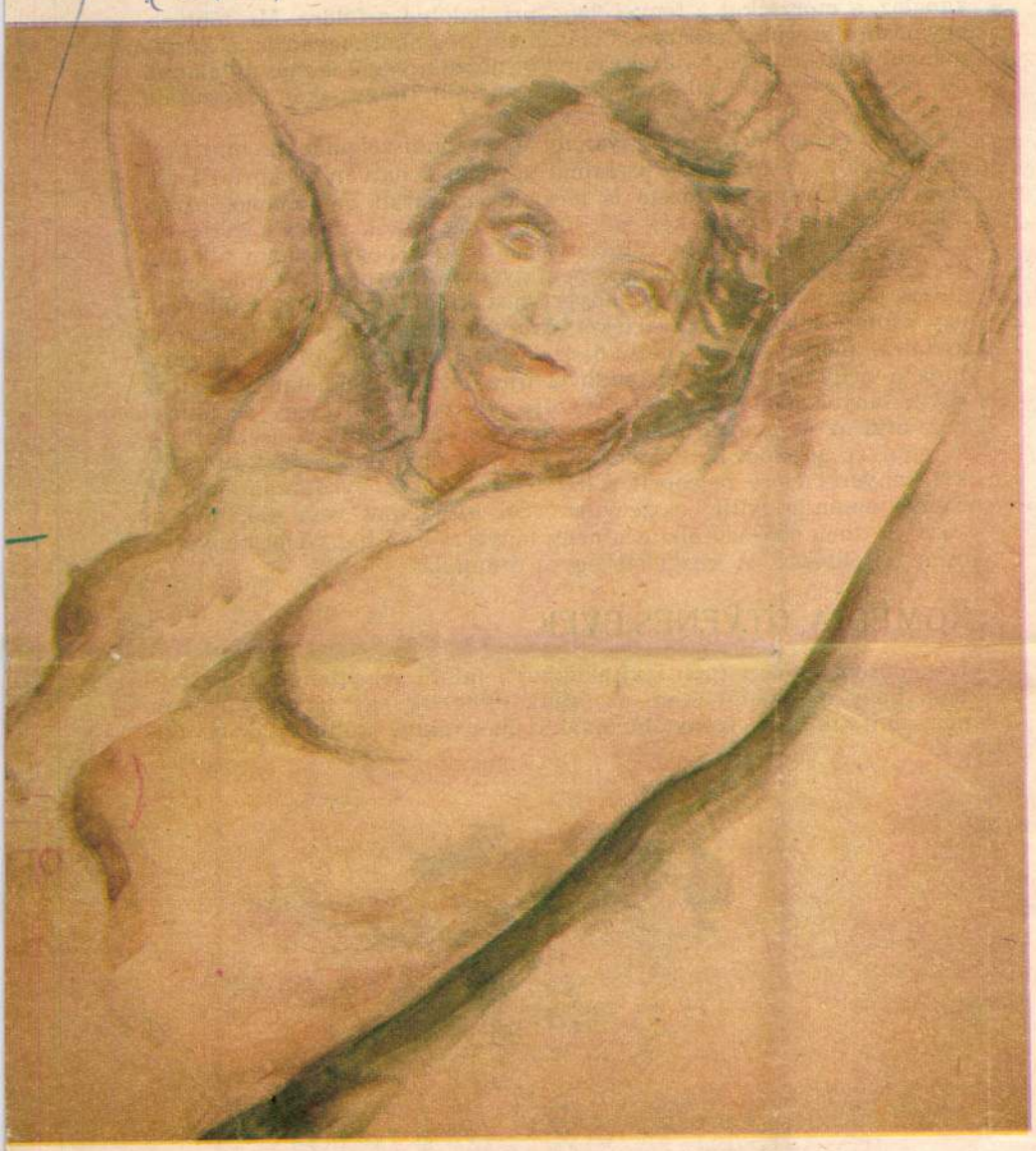

Illyés Gyula:

Csak azokért a formabontókért hevülök, akik össze is tudják állítani a formát. Szeretem nézni az óra szétszedését. De igaz gyönyöröm az, amidőn egyszerre csak megindul. Ismét? S ha a szétszedés után sem indult volna meg? Óhajom ezért, hogy már a szétszedés módja szolgáltasson némi tanúbizonyságot a remélhető eredményről. Gyermekem kezébe épp ezért eleve megjavíthatatlan órát adok: amivel nem kár a játék.

Mert ez a másik játék, az szent. Mutatja a csak bontók és a csak összerakók két szektájának ádáz összebékíthetetlenülése. Ifjúkoromban, amidőn még Ferenczy Bénivel lelkes vitáink is voltak, szinte jellembe vágott, ha például egy absztrakt festő figurálisra tért át, ha egy aktivista költő, bár éjnek évadján, két sor összerímelésére vetemedett. Menlevelet az állandó átjárásra csak egy s épp a legkonokabb kísérletező szerzett: Picasso. Hogy legkubistább ablakán át a leggörögebb vázák bikáinak és nimfáinak édes együttheverését tárta elénk, ezt sokan a polgár-pukkasztás afféle felső határának nézték.

Nem vagyok polgár; unom, hogy — nyolcvan-kilencven éve immár? — bárki az én esztétikai érzékszerveim működtetését a polgár-pukkasztásához hangolja. Ennél csak egy ásíttat

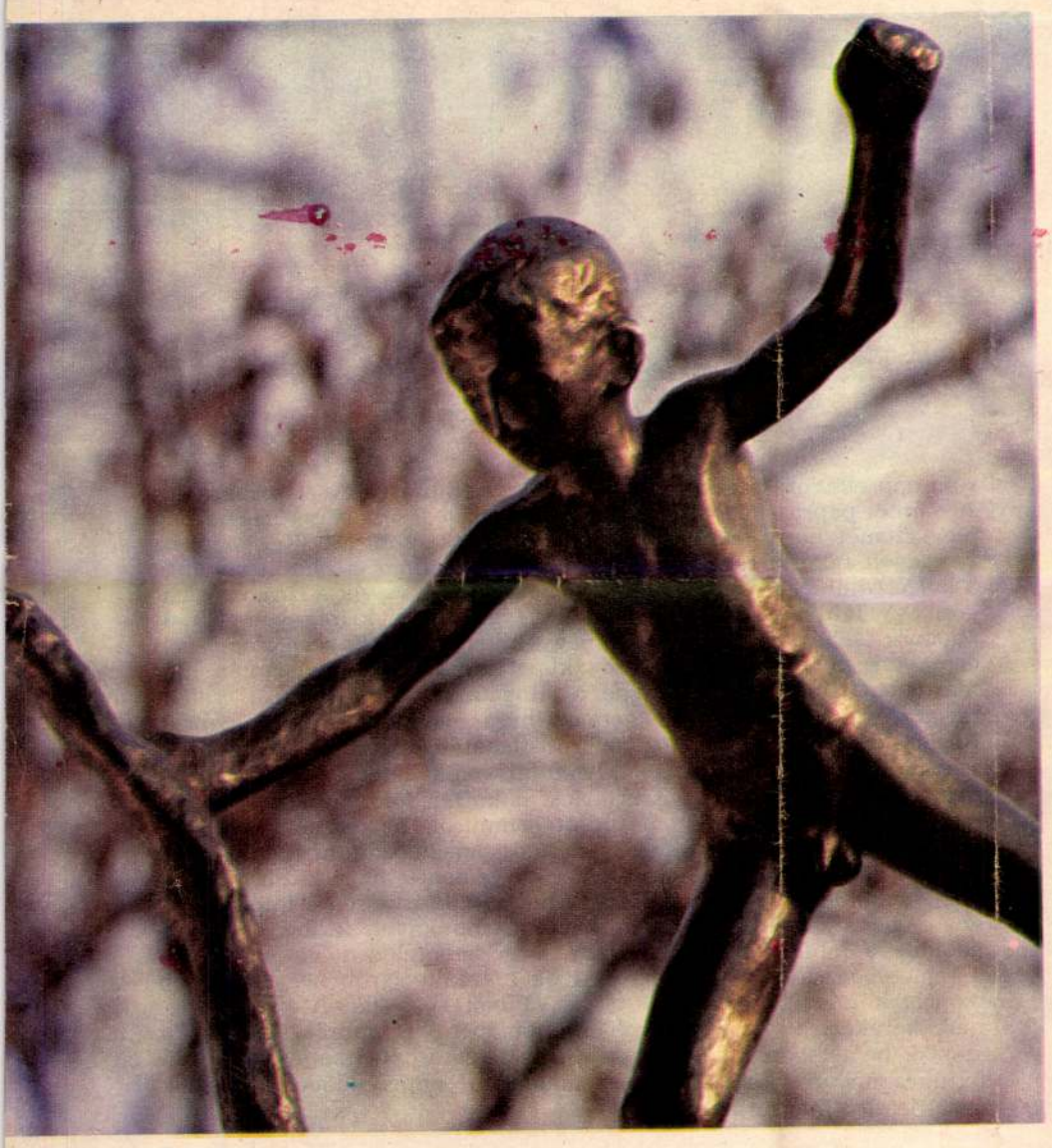

szer már vónék valahol! Cegléden vagyunk? Mert akkor ki se nyitom a szememet, itt olyan jó világ van." Azzal hátraveti a fejét, s mint egy darab fa, elalszik. (Mikor jó két óra múlva fölébred, elmeséli: az egyik csepeli gyárban dolgozik, két hete beleesett a Dunába, de kihúzták. Mikor heccelni kezdték, hogy ha nem húzzák ki, biztos belefulladt volna a jeges vízbe, újra visszaugrott, és kiúszott. Ötvennyolc éves.)

MEMÓRIA

Családi pad, mely a régi ház kertjében állt, a háborús felfordulásban eltűnik. Háború után, egy politikai szemináriumon kerül elő. P. ráül (gyerekkora óta gyakori vendég volt a háznál) — s hirtelen a fenekével ráismer. Jobban megnézi, csakugyan az.

DIÓHÉJBAN

Két fiatal, amerikai autós-turista az egyik körúti szálló előtt parkol. Már végigjárták Európát. Különböző nyelvű felírások az autójukon, a tetőn, a karosszérián, az üvegen. Az egyik felírás: *Deutschland, Deutschland über alles.* Valaki szóváteszi. Csoportosulás; kijön a KEOK autója. Udvariasan megmagyarázzák, hogy ebben az országban százezrek pusztultak el a náci ámokfutás miatt, s egy ilyen felírás joggal sérti az embereket. A két fiatalember nevet: rendben van, kaparják le, nekik mindegy, s ha akarják, felírnak valami mást. A hangulat fölenged, s találgatják, hogy mit ajánljanak. Végül ezt: *Éljenek a magyarok!* Fölírják, megtapsolják őket. Kérdezik tőlük, hogy innét hová mennek. Térkép fölé hajolva betűzik: Cluj. S majd onnét is tovább, végig Ázsián, és onnét haza.

MICI NÉNI, ANNUS NÉNI

Olcsó koszton, munka, elfoglaltság nélkül élnek Erdélyben. Bátyjuk, az EZREDES, kint él Magyarországon. Régi egyenruhájának a díszeiből párnát pitykéznek. Aztán, lassan minden elmaradozik mellőlük. Gyerekek járnak hozzájuk, aztán azok se. Néha meglátogatnak valakit, azt is abbahagyják. Van egy miniatűr karácsonyfájuk, a díszek pontosan olyanok rajta, mint egy nagy fán. Év közben a globolos dobozban tartják (a moly kikezdheti), de karácsonykor arra a szarvasbőrre rakják, az asztal közepére, amit a bátyjuk legénykori lovaglónadrágjának a comb-belsőjéből vágtak ki. Szomszéd gyerekek megkívánják a karácsonyfát, odaadják nekik. A szarvasbőrt ketté vágják, így mindegyiküknek jut belőle az éjjeliszekrényre, terítő helyett. Bátyjuk úgy tudja Pesten, hogy Mici néni megőrült, elmegyógyintézetben halt meg, Annus néni meg éhen halt. A szomszédok fordítva tudják. Bizonytalan, hogy melyikük volt Mici néni, melyikük Annus néni.

TAUSZIG ÚR

Sírkőfaragó; temető mellett a műhelye. A műhelyudvar, a temető tele vadonatúj sírkővel, s a környék is az ő Mária és Krisztus szobraival. „Jól halnak", magyarázza. Szobrai előtt megemeli a kalapját. Halálra nem gondol. Az a dolga, hogy túléljen. Éjszaka sétálni hív; körbe járjuk a falut, a közeli környéket. A műtermét.

MAI

Közös szállodai szobában egy csángó tanárral. Iasi-ban tanít a Politechnikán. Sportoló, labdarúgó. Nyelvileg éppen félúton; magyarul már rosszul, románul inkább a szaknyelvet. Együtt vacsorázunk. Két menüt végigeszik. Az ágyban is eszik. Hátborzongatóan elégedett. Sokat nevet. Mikor rájön, hogy a logarléc használatával nem vagyok egészen tisztában, hajnali háromig magyarázza lelkesen. „Az a civilizáció, ha van enni elég", mondja elalvás előtt.

HELÉN ÉS IRMA

Vénkisasszonyok. Öccsük eltűnik a fronton, később hivatalos értesítést kapnak, hogy elesett. Réz nyomtató alá teszik az értesítést, a családi levelek közé. Öccsük szobáját naponta takarítják, az ágyneműt váltják, konyakot tartanak a szekrényben, rumos meggyet. Ha az egyikük valami mást rak be, hamarosan a másik is. Megbízható hivatalnokok a városházán. Sehová nem járnak, otthon élnek. Figyelik egymást.

PSZICHO-GASZTRONÓMIA

Üdülőtelepi büfé, meleg egy-tált mérnek a keskeny deszkapulton. Kevés a hely. Hatvanöt év körüli helybeli nyugdíjas nagy tál zöldbab levessel topog, jön-megy a pult mellett, hol errébb, hol arrébb húzódik, sok szóval a *hölgyek* felé — „Csak azért, ugye, hogy legyen mindenkinek helye..." Látványosan húzza végleges helyére a tányérját, a nagy karéj kenyeret, utána hátralép, és terpeszállásban, merev hátgörbítéssel a tányérja fölé hajol. Mindenki láthatja, hogy a legkevesebb (legkevesebb?) helyet ő foglalja el. Választékos mozdulatokkal kanalaz, a morzsákat a tenyerébe söpri, ledobja a földre. Mi, többiek, egymáshoz szorulva isszuk a Colát, a sört, és akárhogyan is, a körülményes előzékenység hatására mind őt nézzük, végül is mosolytalanul, de figyelmesen. Belénk-avatkoztak, anélkül, hogy akár bosszúsak, akár derülsek lehetnénk.

Dubrovnik, március, eső. Ugyanabban az önkiszolgálóban, mint két évvel ezelőtt. A szemközti asztalnál ugyanaz a hatvan év körüli férfi. Nagyjában még az öltözete is hasonló: magasan gombolódó, barna felöltő, csomóra kötött kék sál, lötyögő zöldes-kék nadrág, fehér teniszcipő. Figyelem, hogy változott-e a ritus, s hogy csupán alkalmi precízkedés volt-e, amit akkor megfigyeltem. De nem. Még az összeállítás sem változott. Négy tányért hoz ki a tálcán: két bablevest, egy krumplisalátát, egy főzeléket, és nyolc szelet kenyeret. Leteszi az asztalra, megáll előtte, nézi, összedörzsöli a kezét, állva végigkóstolja a négy tányért, zsebkendővel újra letörli a kanalat, leteszi az egyik tányér mellé, kimegy a vécére, visszajön, odamegy az ablakhoz, nézi az esőt, a járókelőket, a tengert, odapillant az asztalára — két tányér gőzölög, kettő nem. Kezét dörzsölve leül az asztalhoz, és két kenyeret előre beleaprít a két bablevesbe, hogy duzzadjon meg. Kényelmesen rágyújt; összegyűrt, régi újságlapot vesz elő, olvasni kezdi, közben oda-odapillant a négy tányérra és a hat szelet kenyérre, mint tíz elítéltre. A küzdelem egyre drámaibb.

KOMÉDIA, ÖTVENES ÉVEK

Két idősebb nővért (politikai okokból?) falura telepítenek. Hírt kapnak, hogy a temetőt, ahol az apjuk nyugszik egy távoli városban, megszüntetik, s ha igényt tartanak a hamvakra, szállíttassák el. Há-

WÜRTZ ÁDÁM rajzai

rom nap eltávozást kapnak a rendőrségtől. Elutaznak a városba. Pénzük nincs papra, hogy exhumálási szertartást is végeztessenek; a pap meg szemet huny. Éjszaka ásatják ki apjuk csontjait. Kék papírba csomagolt fakofferre teszik a csontokat, fölszállnak a zsúfolt vonatra, a kofferre ülnek. Mikor helyhez jutnak, ölükbe veszik a zörgő csomagot. Egy faluban szállnak le, ahol a régi családi kripta van. Kihalt állomás. Zuhog az eső. A falu négy kilométerre. Egy cigány vezeti el őket a távoli nőrokonukhoz, aki itt lakik. Rokonuk szintén idős már, nem ismeri meg őket, de a látogatás, a fakoffer újra családtaggá teszi. Hajnalig beszélgetnek, húsz éve nem látták egymást. Reggel elmennek a paphoz az újra-temetés ügyében. Pap nemrég szabadult a börtönből, és fél kivonulni velük a temetőbe. Ott helyben, a lakásán végzi el a szertartást a koffer fölött, utána elutazik, hogy alibije legyen: ő nem tudott semmiről. A két nővér éjszaka megy ki a temetőbe. A sírásó nem tudja megmozdítani a súlyos kőlapot, és oldalról próbál alája ásni, de cementfalba ütközik. Visszamegy a faluba kalapácsért, vésőért, hogy lyukat vessen a falba, és ott szórja be a csontokat. Lassan halad a munkával, közben meghajnalodik; a faluban meg híre megy, hogy istentelen dolgot művelnek a temetőben. Valaki figyelmezteti őket a faluvégről, hogy nagyobb csoport közeledik, és vasvillások is vannak közöttük. A sírásó megijed, kereket old. A két nővér rémületében kis gödröt kapar, oda szórják be a csontokat, letaposssák, és a temető hátsó kapuján sikerül feltűnés nélkül visszajutniuk az állomásra. Éppen időben érkeznek haza, letelt a három nap.

FERENCZY BÉNIRE EMLÉKEZVE

meg jobban: a kérkedés; ha valaki a műbe rejtett értesüléseivel akar hatni a polgárra, illetve azon át reám. Komoly időket élünk, komoly vigaszra, igaz tanácsra van szükségünk: tartalmas művekre. Azt szeretem, ha a művész elvonul alkotása mellől, s arra magára bízza a közlendőt. Ha maga a kép vagy szobor mondja el még azt is: honnan szedte össze, miképp rakta olyan *új* egésszé a formáit.

Mert mégiscsak azok beszélnek.

De belülről beszéljenek; működésben; élve.

Ismertük azokat a vállrándításból, szemvillanásból, hangból összetett robbanásos mozdulatokat, melyekkel tíz éven át a mi kedves Bénink a nemet közölte. Ezekkel soroztatta arrébb

ezeket a „kezdeti" műveket. Nem azért, mert megtagadta őket: akkori eredményeit.

... Én kezdettől fogva úgy képzeltem el, hogy igen, ő Ferenczy Béni is — előbb játékból, aztán lázadásból — szétszedett, majd összetört magában egy világot. Aztán gyengéden és iszonyú erővel — tündér sugallatra és halálos végszükségből — fölépített egy másikat.

Ebből támadt valami olyan teljessége, aminőt csak a reneszánsz nagy mestereinek életműve nyújt. Egyformán remek kezelője a vonalnak, a színnek és a térbehelyezésnek. De éppúgy tudott volna művet teremteni bölcseleti eszmékből is. De a verstan törvényeiből is.

Ez a romboló magából is teljes újat, új teljességet teremtett.

Művei jellemzésére ezért is nyomul tollamra újra és újra ez a szó: teljesek. Törvényismerők, épp azért, mert alkotójuk kellő időben törvénytagadó is volt. S így tudta, nem mától, hogy mi a rossz és a fölösleges törvény, és mi a jó és a szükségszerű. Nyilván ez az oka, hogy Ferenczy Béni művei számomra egyszerre csak holmi rejtelmes örökmozgók módjára kezdtek járni, lejárhatatlanul. Megállíthatatlanok ezek a kis és nagy művek: valaki olyan jól fölhúzta őket, oly mély értelemmel s gyengédséggel tudta kezelni — kezesíteni szinte valóban — szerkezetüket, azokat a bizonyos rejtelmes formákat, melyek lám akkor is belsőek, ha külsők; melyek annyi hozzászólást kapnak és oly kevés hozzáérést, hozzáértést. A perpetuum mobile megteremtésének titka, lám, ugyanaz, ami az életé. Művészi alkotásra a legnagyobb szó ma is ez: él. Megpedig örökre, mert hisz „holt" anyagban. Minden műalkotás perpetuum mobile.

Ferenczy Béni művei frissen, tömören, hangosság nélkül járnak, a jó dinamók olajozottságával és termelékenységével. Nem kis mértékben azért, mert a kor minden vívmányának ismeretében készültek. „Külsejük", hogy így mondjam, ízlésünknek megfelelően szerény; tudatosan kerüli a már sorozatban gyártható rendkívülit. A rendkívüli a belsejükben van: rendkívüli erővel sugározzák egy rendkívüli lélek mondandóját a társainak. Ez a mondandó óriási. Az, hogy a világ nincs elveszve. Hogy érdemes bízni a világ összerakhatásában.

Minél konokabb az anyag s keservesebb a munka, annál tündéribb lehet a fizetség, a hála; magától az anyagtól, a munkától. Ki tudja a győzelemnek járó ujjongás nélkül nézni Ferenczy Béni utolsó tíz évének alkotásait? Igenis, úrrá lehetünk mindenkor, mindvégig a „holt" anyagon; a halálon. A reszkető kézzel is egymás mellé ejtett színek vidáman harciasak.

CSANÁDI IMRE

Csillagforgó

Örvénylenek csordákban csillagok,
tömérdek testek kavarognak köröskörül.

Zuhannak pörögve-dörögve szakadatlan,
ki nem fürkészhető céljuk felé.

Meg sem kottyannak nekik évezredek,
maguk alá alomnak tapossák féktelenül az Időt.

Nevetségesen kurták a képzelet tapogatói,
embertelen arányaikról bénultan lesiklanak.

Törvényeink pókhálórácsán átrobognak mint táltoslovak,
parázs-abraktól fényesednek, örökös atomrobbanástól.

Népek hazája, nagyvilág:
silány galacsin közöttük a Föld –

ellobbantani kohó gyanánt
elég volna a hitványabbja.

Feketén görgő óceánok, sugallói a végtelennek –
a napfoltokhoz mérve is pocsétáik.

Hol Róma, Dzsingisz, Hitlerek hatalma?
Hol van mindannyi despotáé?

Rohan a roppant csillagforgó –
miattuk egy íze se rebben.

Innen nézvést ijesztő-mindegy:
hadak nyüzsgése, hangyabolyé,

Michelangelo márványtitánja,
henteskirakat zsírbábuja,

hitvallók éneke máglyák tövén,
kufárok szennyes öröme,

sudár szűzek, görbedt szipirtyók,
hóhérlegények, áldozatok,

tikkadt üvöltés: nyakunkon a tatár!,
sopánkodás: drágul, lelkem, a krumpli!,

Neander-völgy és New York City,
hidrogénbomba, bumeráng,

elejtett medve tánccal kérlelése,
meddő tombolás tviszt-ütemre,

Boldogasszony, pápuá fétis,
korpacibere, pezsgős lakoma,

Picasso cikázó démona,
Pósa bácsik pohos-poros ártány-múzsája,

nevüket-vesztő morzsa-népek,
Kína hemzsegő hétszázmilliója,

ápolt fehérek, bűzhödt feketék,
istenkirályok, rúgott rabok,

páfrányligetből kicammogó őshüllő, szirtes rogyató,
a földi vonzás tömlöcéből ragyogva kicsapó rakéta –

Egy föntről minden,
egyformán bagatell minden,

múlt, jelen, jövő,
bűn, tisztesség – egyremegy.

Száguld a szörnyű csillagforgó,
kevélyen, közömbösen –

fényév-milliók csúfolódnak
Nap, Föld, Hold fénymásodpercein.

Férgeknél nyomorultabbak: emberek vagyunk –
mit kezdjünk mégis a Galaxis otromba igazával?

Sebünk sajgása tüzesebb,
mint egy-egy napkitörés,

A Limbourg fivérek miniatúrája (1415 körül)

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
Ferenczy Béni
1973 JÁN 23

Esti Hírlap

EMLÉKÜNNEPSÉGEK VILÁGSZERTE

Petőfi-szobor Milánóban és La Pazban

1021

A világ minden táján megemlékeznek Petőfi születésének 150. évfordulójáról. A különböző magyar intézmények közreműködésével *öt vándorkiállítást*, valamint csaknem *kétszáz kisebb méretű tablókból álló tárlatot rendeznek, mintegy negyven országban. Finnországban* például az év folyamán a Finn—Magyar Társaság rendezésében emlékeznek meg Petőfiről és ezenkívül mintegy háromezerötszáz iskola szervez Petőfi-ünnepséget. *Berlinben* a városi könyvtár termeiben nyílik kiállítás. *Bécsben* a Collegium Hungaricumban ugyancsak nagyszabású Petőfi-tárlatot nyitnak. *Varsóban* a városi művelődési házban látványos Petőfi-tárlatot rendeznek, amelyet később *Krakkóban* és *Tarnowban* is bemutatnak. Márciusban *a szófiai Magyar Intézetben*, majd az *NSZK*-beli Dortmundban és *Regensburgban* a magyar hetek alkalmából ugyancsak Petőfi-kiállítás lesz, s hasonló bemutató nyílik áprilisban *Zágrábban* is. *Moszkvában* a Csehov-múzeumban rendezik meg a Petőfi-kiállítást, s ez alkalomból a szovjet írók központi házában irodalmi emlékestet is tartanak. Márciusban *Ecuador* fővárosában, Quitóban, valamint *Milanóban* az Ambroziana kertben felállítják Petőfi bronzszobrát, Ferenczy Béni alkotását. Ugyancsak Petőfi-szobrot avatnak, Vigh Tamás készítette munkát, a bolíviai *La Paz-ban*, az ottani Petőfi téren. *Weimarban, Prágában, Bukarestben* áprilisban és májusban rendeznek Petőfi-ünnepségeket.

Tegi
megbe
lítottal
zel eg
ménye
gyógyi
te ma
KÖJÁL.

A tájékoztatás szerint **Budapesten tovább terjed az influenzajárvány.**

Január 16. óta 84 ezer influenzás megbetegedést jelentettek. A kórházba szállítottak túlnyomó többsége felnőtt, ezek között is *legtöbb a hatvan éven felüli*, idős ember.

Viszonylag kevés gyermek kapta meg a járványos betegséget.

Egész Budapest területén szombat, vasárnap például 72 influenzás fiatalkorút vettek fel a kórházakba.

Tegnap délután az Egészségügyi Minisztérium a járvány miatt átmenetileg kívánatosnak tartotta, hogy szüneteltessék a gyermek-

megkapták a Salk-oltásra vonatkozó értesítést, *további intézkedésig ne vigyék a kicsiket* az intézetekbe a gyermekbénulás elleni oltásra.

A Dun
hav

A Kárpát-medence időjárása két hatás alatt áll. Keletről *hidegebb*, délnyugatról *enyhébb* levegőt kapunk.

E két levegőfajta egymásra hatása okozza az eső-

Meghalt Johnson

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-743, 340-726

Ferenczy Béni

NAPLÓ (VESZPRÉM)

szobrászművész

1978 JUN 10

11/1021

Mai magyar szobrászat

Kiállítás a Műcsarnokban

Kortárs szobrászaink vonultatták fel munkáikat azon a kiállításon, melyet a téli Festészet '77 című tárlat után most rendezett meg a Magyar Képzőművészetek Szövetsége. Az új szemlének azonban nem Szobrászat '77 a címe, hanem *Magyar szobrászati kiállítás*. Az előbbit elmarasztaló sok bírálat megijesztette a szövetség szobrász szakosztályát: már a címben sem merték vállalni a hazai szobrászat helyzetéről adandó naprakész jelentést. Fölösleges volt az óvatosság: a kiállított művek többsége 1977-ben keletkezett.

Eltérő a művészek köre is. Míg a festők közül — nagy számuk miatt — csak a szövetség tagjai szerepeltek, a szobrászok az alaptagokat is bevonták, így a körkép demokratikusabbá és reálisabbá vált. A kiállítók száma 171.

Bölcs gondolat volt külön teremben bemutatni az utóbbi tíz évben elhunyt művészek munkáit, mivel jónéhányuk munkássága — például *Ferenczy Bénire, Csorba Gézára, Kisfaludi Strobl Zsigmondra, Schaár Erzsébetre* gondolok — ma is eleven hatóerő. A visszatekintés a folyamat felmérését teszi lehetővé.

Két csoportba sorolhatók a Műcsarnok termeiben és a körülötte lévő parkban felállított munkák — ha nagyvonalú összefoglalással élünk: a természeti formákhoz kötődő ábrázolók és az attól elszakadó nonfiguratívok csoportjára. Vannak tiszta esetei mindkettőnek, de az átmenetre is sok a példa, nem kibékíthetetlen az ellentét a két tábor között, mint vélték sokan régebben, békésen él egymás szomszédságában a két törekvés. *Borsos Miklós* a legjobb példa rá, hogy az alkalom, a feladat dönti el a mű formai és szellemi karakterét. Kívüle *Bohus Zoltán* (Térspirál), *Farkas Ádám* (Oszlopvariáció), *Segesdi György* (Hármas variáció) és *Szőllőssy Enikő* plasztikái vonták magukra figyelmemet konstrukciójukkal és erőteljes téralakzatukkal.

A portrék nagy száma föltűnt. Különösen szívesen szemlélődtem az élő modell után készült, többnyire a művészek barátait ábrázoló szobrok között, melyek némelyike rendkívüli formai erőt és szellemi frissességet árult el ebbe a kötött műfajban, mint például *Janzer Frigyes (Vujicsics Sztoján), Kaubek Péter* (M. F. portréja), *Konyorcsik János* (Csizio), *Nagy Benedek* (Virág) és *Benedek György* (Bálványos Huba portréja) alkotása. Az emlékek alapján mintázottak sorából *Varga Imre* Szőnyi Istvánt ábrázoló mellszobra éles metszésű karakterizálásával, *Melocco Miklós*, portréja pedig A kamasz Radnótiról lírai érzékenységével vált ki.

Portré-igénnyel készült *Marton László* életnagyságon felüli, egészalakos szobra, mely Egry Józsefet ábrázolja. A tapolcai születésű és munkásságával megyénkhez most is sok szállal kötődő művész életképi helyzetben állítja elénk a Balaton nagy festőjét, amint felgyűrt gallérú kiskabátban, zsebredugott kezekkel áll a balatoni szélben, hóna alatt rajzmappa, illetőleg kisszék, zsebéből ecsetek ágaskodnak elő, ráncos arca izgatott figyelésről tanúskodik. A gondolat jó, a vállalkozás heroikus. Egryt egykor naponként ismétlődő élethelyzetében idézni meg, ugyanakkor nagyvonalú szobrászi beszéddel szólni, mely méltó a modellhez. A szobor dokumentatív értékeit azonban csak részben sikerült átváltani plasztikai formákra, az egész alak megjelenését zavarja a sok szétszabdalt forma, a szék és az ecsetek szerepeltetése kimondottan kedvezőtlen: a tér olyan irányaiba vezetik a tekintetet, melyekben a szobornak semmi formáló, szervező ereje nincs. Még dokumentatív értékei is vitathatók: mezítláb, bár szegény volt, aligha járta a hegyet és a vízpartot a badacsonyiak „Piktor bácsija". Portrénak sok, emlékműnek kevés jelenlegi állapotában Marton László műve, melyet így nem látnék szívesen sem Egry szűkebb hazájában, sem máshol. A lehetőség, az Egry egyéniségéhez és művészetéhez méltó szobrászi teljesítmény lehetősége benne van, csak ki kell érlelni és ki kell bontani.

Nincs egyedül efféle gondokkal Marton László szobra, Varga Imre erőtlen Bartókja és ifj. Szabó István véletlenszerű és szobrászatlan Váci Mihály emlékműterve még több kérdést vet fel és még kevesebbre válaszol, nem szólva számos más munkáról.

Mesterműnek mondhatót csak egyet láttam a kompozíciók sorában, Somogyi József Bohóc című, életnagyságú szobrát. Az ülő, fáradt testét előrehajtó, karjait erőtlenül leejtő nőalak a szobrászi beszédnek olyan egyéni hangú és következetes megnyilatkozása, melyre alkotója expresszív művekben gazdag munkásságában is kevés a példa. A monumentális formálás a mértékkel alkalmazott részletekkel is átdübörög, és gondja van a művésznek olyan lényeges formai szerepű, ugyanakkor szimbolikus tartalmakat hordozó motívumokra is, mint a bohócsapka, a reménytelenül széttárt ujjú kezeket összefogó csörgős bilincs, a szenvedő kifejezésű portréval ékes gyűrű és a magábaroskadtan töprengő ember mellett a gondolkodás nélküli, hangoskodó létet jelképező hetyke papagái. És mintegy ellenpontjául állt a Bohóc szomszédságában Somogyi Megmérettél című kis bronza modern Justitiaként, egészen más tartalmak kibontásának lehetőségét ígérve.

A somogyi tanítványok népes táborában örömmel fedeztem fel a pápai születésű és nemrég még Veszprém megyei *Schaffer Bernadett* két kis szobrát — ő sem látta értelmét a főiskola után visszatérni szűkebb hazájába...

Megyénket egyetlen résztvevő, *R. Kiss Lenke* képviselte lejtős kő talapzaton háromszor ismételt, lobogó ruhájú, harsonát fúvó figurával.

Szellemes kompozíciónak találtam *Kő Pál* és *Ligeti Erika* szobrait. Az előbbi kézállásban mutatja a bibliai Delilát, az utóbbi egy Thonet-szék és a rajta álló kackiás macska formáit szőtte érdekes téralakzattá. *Olcsai Kiss Zoltán* Hortobágyi emlékén a szűrös juhász és búsuló csacsija alkot találó és ritmikus formaegyüttest.

A felsoroltak mellett még sok értékes mű látható a szobrászok seregszemléjén, mely nem más, mint aminek szánták: körkép mai plasztikai művészetünkről. Aki lobogó programot és remekműveket vár tömegével egy ilyen kiállítástól, az csalódik. A szobrászat, és az egész mai magyar képzőművészet sorsát, alakulását, figyelő ember azonban a sok elgondolkodtató jel ellenére is értékesnek tarthatja a termést.

Heitler László

Szabad Szombat

A NAPLÓ hétvégi melléklete

A marxista propaganda tudományos műhelyéből:

Az elmélet és a gyakorlat egysége

„A pártpropagandában... arra kell törekedni, hogy tudományos tanításainknak ne csak egy-egy részével ismerkedjenek meg a hallgatók, hanem alkossanak átfogó képet a marxizmus—leninizmusról, mint világnézetről és mint a forradalom elméletéről. Alaptételeinket úgy kell oktatni, hogy azok ne szakadjanak el a társadalmi gyakorlattól, szolgáljanak útmutatással a magatartáshoz és a cselekvéshez..."

(Az MSZMP KB 1976. október 26-i határozatából)

A gyakorlat is tudatformáló erő

A marxista propaganda mai igényeit, követelményeit figyelembe véve indul ki a fenti idézet mondanivalójából tanulmányában *dr. Gutter József*, a Veszprémi Akadémiai Bizottság Társadalomtudományi Szakbizottságának titkára, a Vas megyei Oktatási Igazgatóság tanszékvezető tanára. Hangsúlyozza, hogy: *„Amikor a marxista propagandával szemben az elmélet és a gyakorlat fokozottabb egységének követelményét állítjuk, akkor tehát nem akármilyen elmélet és gyakorlat, hanem a tudományos elmélet és a progresszív társadalmi gyakorlat egységére gondolunk."* Ugyanakkor figyelmeztet arra is, hogy korántsem az elmélet és a gyakorlat „parttalan" egybemosódásáról van szó, mivel az egységen belül mind az elmélet, mind pedig a gyakorlat megtartja viszonylagos önállóságát.

Részletes, tudományosan megalapozott magyarázatot ad a szerző az elmélet és a gyakorlat fogalmáról, tartalmi összefüggéseiről. Hangsúlyozza, hogy a marxista propaganda legfontosabb tartalmi eleme a marxista szemléletmód, amelynek objektív alapja a valóság és tüzérelvei: a tudományosság, a dialektikus és történelmi materialista világnézet, a pártosság és a forradalmiság. E szemléletmód ötvözi a marxizmust belsőleg egységes tanítássá, köti össze tudatunkat létünkkel, teszi egységessé lényegileg azonos helyzetekben ítéleteinket, magatartásunkat.

Nem a mennyiségből, hanem a minőségből többet!

Bármelyik tantárgyát, részét is oktatjuk a marxizmus—leninizmusnak — fejtegeti a szerző — mindenképpen meg kell mutatnunk az egésszel, ugyanakkor a társadalmi gyakorlattal való kapcsolatát. Ehhez az szükséges, hogy a propagandista a saját szakterülete mellett jól ismerje a marxizmus—leninizmus alapjainak egészét és a valóságot, elsősorban a szocialista építés legfontosabb hazai gyakorlati és elméleti kérdéseit. Éppen ezért fontos szem előtt tartani az ideológiai munka történelmi konkrétságát, közvetlenebbül azt, hogy mit kell tudni és alkalmazni abból, amit a KB említett határozata a fejlett szocialista társadalom építésével, a proletár internacionalizmussal és a szocialista hazafisággal, a hatalom jellegével és a szocialista demokráciával összefüggő kérdések tanulmányozásában, széles körű magyarázatában jelölt meg.

Rámutat arra is, hogy: *„Mivel a propaganda elsősorban tartalma oldaláról áll kapcsolatban a gyakorlattal, ismeretanyagában nem a mennyiségen, hanem sokkal inkább a gondolati mélységen és az egyértelmű világosságon van a hangsúly. Olyan tananyagra van tehát szükség, amely nemcsak ismereteket ad, hanem hatékonyan szolgálja a hallgatók marxista gondolkodásmódjának és magatartásmódjának fejlődését. Ezért mindig fokozottan kell ügyelnünk arra, hogy mit miből lehet logikusan levezetni, hogy mi a tényeknek, alapvető ismereteknek az a minimuma, amelyek elengedhetetlenül szükségesek a valóság problémáinak megértéséhez, a hallgatók önálló gondolkodási, értékelési készségének fejlesztéséhez."*

A feltételekhez igazított módszerekkel

Hogyan, milyen módszerekkel teremthetjük meg propagandánkban az elmélet és a gyakorlat egységét, milyen objektív és szubjektív feltételek befolyásolják a különböző módszerek alkalmazását? Ezzel a kérdéskörrel foglalkozik a szerző tanulmánya befejező részében. Különösen részletesen foglalkozik a hallgatók műveltségi színvonalával, érdeklődésük irányultságával, az előképzettséggel, röviden megfogalmazva azzal, hogy kiket, milyen célok elérésére akarunk mozgósítani és ehhez milyen felkészültségű propagandistát kell kiválasztanunk.

Az oktatás eredményességét elemezve elmondja, hogy tudomásul kell vennünk: az elmélet nem közvetlenül megy át a gyakorlatba, hanem fokozatosan és bizonyos áttételek révén valósul meg. Felhívja a figyelmet arra is, hogy számunkra az a tudás értékes, amely önálló gondolkodásra és cselekedetekre serkent, amelyben már nem csak arról van szó, hogy *„az elmélet hogyan tükrözi a gyakorlatot, hanem arról, hogy a gyakorlat hogyan tükrözi az elméletet. Ez az értelmi, érzelmi és a cselekvő erők legmagasabb fokú kiképzése, az elméleti tudás és a tett egybefonása".*

Tíznapos távollétem alatt összegyűlt postámat böngészgetem, s az egyik borítékból a Magyar Képző-

Egy életmű lezárult

Búcsú a színek v

PALOTAI ERZSI

A LIPTÁK HÁZ

I.

Lipták Gáborék „szíveslátása"

Mondhatnám úgy is: irodalmi szalonja. „Élt itt a környéken egy gróf, bizonyos Festetich — mondta Illyés Gyula tréfásan Lipták Gábor születésnapi felköszöntőjében —, aki megpróbált valami ilyesmit csinálni, mint most Lipták Gábor. Neki nem egészen sikerült, Liptáknak igen."

Magyarországon nem volt tartós sikerük az irodalmi szalonoknak, holott szükség volt rájuk: a művelt értelmiség kevés volt, s együtt kívánt lenni; az írók meg akarták magyarosítani a főrangú értelmiséget, az meg „finomítani" kívánta a parlaginak érzett írókat. Az előkelőek nem voltak magyarok, az íróknak nem volt tekintélyük, nem voltak „szalonképesek"... Fontos volt, hogy a két, egymástól csillagtávolságban élő réteg jobban megismerje, átjárja egymást. Franciaországban, Némethonban már virágoztak az irodalmi szalonok, de ott ezt nem tekintették hazafias ügynek — maguktól jöttek létre, hiszen ott az előkelőek és az írók műveltsége egyszinten állott, keresték hát egymás társaságát. Ahogy Comtesse Diane (akinek szalonja Párizs legkiválóbb irodalmi köre volt, állandó vendége Lamartine és Sully Prudhomme) egy aforizmája mondja: „A nagy szellemek úgy keresik egymást a tömegben, mint a honfitársak külföldön." Nálunk nem tudott gyökeret verni az irodalmi szalon. Kármán József ugyan már 1793-ban próbálkozott vele; gróf Beleznay Miklós tábornok özvegye szalonjában estélyeket szervez, hogy a magyar írók és tudósok szellemi energiájával is serkentse a „nemzet tsinosodását" — de ezt az első magyar irodalmi szalont a Martinovics-katasztrófa szétugrasztja...

1812-től az írók leginkább Vitkovics Mihálynál gyűltek össze. Idejárt Kisfaludy Károly, Fáy András, az agg Virág Benedek, Kulcsár István szerkesztő is nyílt házat tartott, csak úgy mint Trattner János a Tudományos Gyűjtemény kiadója. A 60-as évektől kezdve fel-felbukkantak újabb irodalmi szalonok, a Pulszkyaké, a De Gerando családé, a Wohl növéreké.

A maga idején Vörösmarty Mihály még nem részesülhetett az irodalmi szalonok serkentő visszhangjában. Gyulai szerint akkor „még a leghazafiasabb szellemű előkelő családoknál is a nők kedvéért németül vagy franciául folyt a társalgás... A Csigabeli vacsoráló társaság, melyet Vörösmarty tartott össze, egy második kaszinó lett, mely közelebbi ismeretségbe hozta a művészeket és írókat Pest honorácior és polgári osztályával..."

A polgárosuló Magyarországon az írók találkozóhelye a kávéház lett: közismertek a New

A százesztendős, mindig tárt kapujú tornácos ház; Borzi sem őrzeni, csak a vendégeket üdvözölni áll előtte

A 16. századi berakott lakodalmas asztal, köröskörül „a néprajzi múzeum"

Csobolyók, butéliák, céh-kannák, hordócskák...

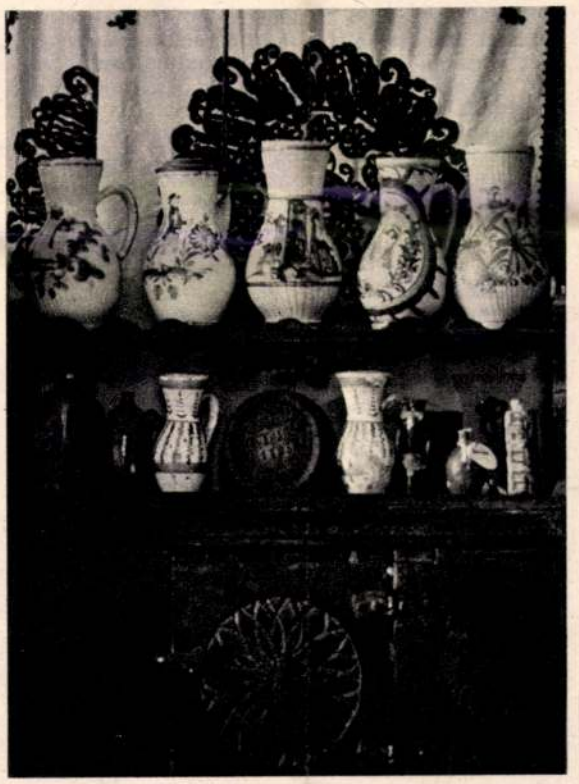

A Lipták házaspár a zöld szemes kályha előtt

York, a Japán, a Hadik, a Central, a Szimplon, a Bucsinszky írói-művészi körei. Egy-egy nagy író is magához vonzotta híveit, az esztergomi Babits ház, a leányfalui Móricz kúria. A 30-as években Ritoók Emma próbálkozott, 45 után Gáspár Endréék péntekjei volt az irodalmi szalon. De a Liptákéké egészen más. Van benne valami egyszerű, valami magától értetődő. Vendégei nem más réteggel akarnak ott találkozni, hanem önmagukkal és a magukhoz hasonlókkal. Mintha Berzsenyit visszhangoznák:

Szívemnek ember és rokon kebel kell
Kivel vegyítse érzeményeit,
Elmémnek elme, mely megértheti,
S melyben sugárit tükröztetheti.

Különös természeti tünemény ez. Van Balatonfüreden egy csaknem százesztendős tornácos ház, még a nagyszülők építették a balatoni műút várost átszelő középpontjában, egy régi kert, öreg hársfákkal, s egy műemlékvédő, maga is műemlék kuvasszal, Borzival. A lakás maga — Ferenczy Béni szavaival — egy „belakott múzeum": az első szobában 16. századi intarziás lakodalmas asztal, szuszékok, csobolyók, butéliák, nyírfakéregből készült finn pásztorkürt, tálas, céhkancsó, tányérok, csuprok, a balaton-felvidéki szőlőmívesek, halászok munkaeszközei: lopótök, hordócskák, kereplők — de van itt cséphadaró és szénaforgató favilla is, mert valaha gabonát is termeltek ezen a vidéken. Egy kis skanzen ez a ház, de olyan skanzen, amelyet laknak — a lakodalmas asztalt mindennap körülülik... A másik szobában csodálatos könyvtár és a falakat szorosan tapétázó festmények, rajzok, grafikák, plakettek: Egry József tíz balatoni képe, Ferenczy Béni rajzai, grafikái, plakettjei, Borsos Miklós szobrai, Bernáth Aurél, Szántó Piroska festményei, Amerigo Tot monotípiái... Régi komódok, tabernákulumok, faragott sarokpad — a ház lakói nemcsak a használati tárgyakat, a pincékből, szemétdombról, lomkamrákból kikapart bútorokat lakják, hanem mesés gyűjteményüket is: a könyvek, képek, szobrok éppoly szükséges támaszai Lipták Gábornak, mint a kampósbotja, amely a járásban segíti...

Micsoda kéziratgyűjteménye van! Németh László *A két Bolyai*jának első változata, iskolai irkában, kézírással, Szabó Lőrinctől *A 26. év* kézirata, azoké a szonetteké, melyeket ebben a házban írt... S itt van máig sem közreadott Horatius-fordításának töredéke, gyorsírással lejegyezve, Illyés-verssorok, Ferenczy Béni tollrajzai, melyeket levelek hátlapjára rajzolt, aláírás gyanánt...

Barátai és vendégei a háznak többek között Borsos Miklós, Boldizsár Iván, Déry Tibor, Illyés Gyula, Keresztury Dezső, Passuth László — az volt a fájdalmasan korán eltávozott Egry József, Szabó Lőrinc, Németh László... A több tucatnyi vendégkönyvben a magyar szellemi élet színe-java mellett olyan nevek, mint Ahmadullina, Tudor Arghesi, Michel Anuel Asturias, Salvatore Quasimodo, Szimonov, Jean Rousselot, Rozsgyesztvenszkij, Tristan Tzara...

Mi a ház titka? Mi az a rejtélyes erő, mely a művészeket idevonzza?

A Liptákék szíveslátása. A szó eredeti, szép értelmében. Nincs itt traktamentum — a vendégnek egy pohár bort töltenek a zöldmázas kancsóból — saját termés! —, kap egy csésze feketét is, s ha nagyon sokáig marad és megéhezik, kaphat még pirítóskenyeret is, esetleg lángost. Ha délidőben jön, Piroska, a ház gyermekarcú, kedves asszonya még egy csésze vizet önt a levesesfazékba, azzal a vendéglátásnak elvetette a gondját.

Igen, szíveslátásuk a ház titka. Tárt kapu, tárt karok, tárt szív, nyitott lélek. A Gábor és Piroska egész lényét betöltő, áradó szeretet és kíváncsiság a művész, az alkotó, vagy egyszerűen a másik ember iránt. Az ember belép hozzájuk és egyszeriben otthon érzi magát. Hogy mit tesznek e célból Liptákék? Úgyszólván semmit. Vannak. Goethétől ered az a mély bölcsességű megállapítás, hogy közönséges lelkek azzal fizetnek, amit tesznek, a nemes természetek azzal, amik. Liptákék kitűnő rezonátorok, felvont húrjaik minden igaz hangra megrezdülnek. Tavaszamúlt házaspár, már a nyár is eljárt fölöttük, de épen él bennük a kedély frissessége, fogékonysága, a szellem mohósága és hajlékonysága. És ott él velük segítőtársuk, választott rokonuk, Melinda, a ház bibliai „szorgos Mártá"-ja...

Valaha, mikor azt olvastam, hogy Diana grófnő egykori szalonját nyolcszázan látogatták rendszeresen, s ebből a nyolcszázból egy-egy estélyre kétszázan voltak hivatalosak — termek sora révlett fel előttem, a csillárok fényében, lakájok, ajtónállók sorfala közt vonuló kétszázak csillogó menete... De hát mi ez a sokaság ahhoz képest, amely a Liptákék kúriájában tolongott, mikor egy szép napon megállt előttük három autóbusz és kiömlött belőle az egész Penkongresszus? A szomszédok gyengéd csipkelődése szerint a Lipták-porta előtt feloldották a parkolási tilalmat, az érkező kocsiknak megállási joguk van, csakúgy, mintha árut szállítanának...

Mi volt az ősködben, a kezdet kezdetén?

A nagyszülők régi háza, egy nagymama, lelkes Kossuth-párti, racionalista, erős természettudományos érdeklődéssel. A közgazdasági egyetemet végzett Gábor író és újságíró lett, az Angol kisasszonyoknál iskolázott, pedagógus Piroska a néprajz bűvöletébe került. A két fiatal nagyon fiatal volt, mikor megesküdött — a házon, a nagymamán és a diplomájukon kívül alig volt valamijük. Mikor beköltöztek a füredi házba, jól körülnéztek, hogy megállapítsák, minek a hiánya a legégetőbb. Gyorsan döntöttek és teljes egyetértésben. Sürgősen beszereztek — egy római oszlopot!

Ez az oszlop a Lipták-múzeum „talpköve"...

A ház érdekessége az is, hogy úgyszólván nincsenek ellenségei, de nincsenek nem odavaló vendégei sem — szellemi légköre kirostálja a nemértőket... A régi irodalmi szalonokkal ellentétben itt nem hívják meg a vendégeket, azok maguktól jelentkeznek, vagy egyszerűen csak beállítanak — van, aki összecsukható vaságyát is magával hozza, s miután órákon át hallgatott verseket, csodálta „a nyelv díszeinek és esélyeinek tiszta rendszerét", a szomszéd szobában felállítja vaságyát, magára teríti felöltőjét és lefekszik aludni... A költők, „a világ ismeretlen törvényhozói" örömest járnak a Lipták házba, állandó lelki készenlétre találnak ott. (A kultúrtörténész házigazda, egyébként a Balaton-felvidék egyik legjobb ismerője és krónikása, „írói jelentéseket" készít a Balaton környékéről, halászok, szőlőmívesek munkájáról, pincemesterek, jégvágók, nádazók életéről — legendákat, mondákat, hiedelmeket ás elő és hagyományoz a jövőnek —, tájat és történelmet elevenít meg könyveiben. Tizenöt kötet jelzi ismeretterjesztő munkáját...)

Ha Pilinszky János megérkezik Párizsból, egyik

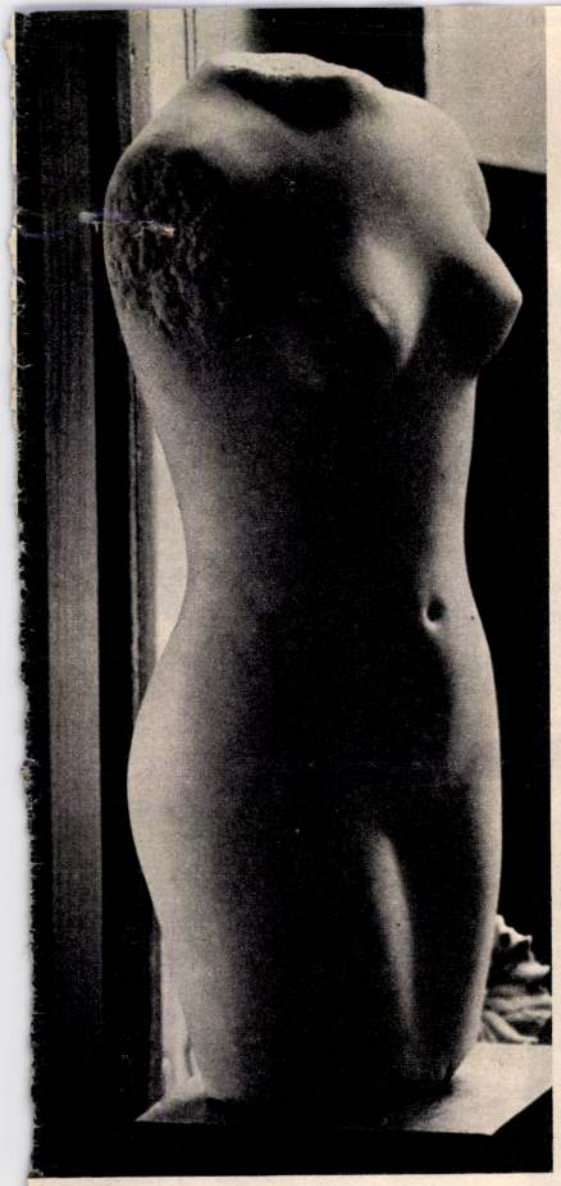

Borsos Miklós: Márványtorzó

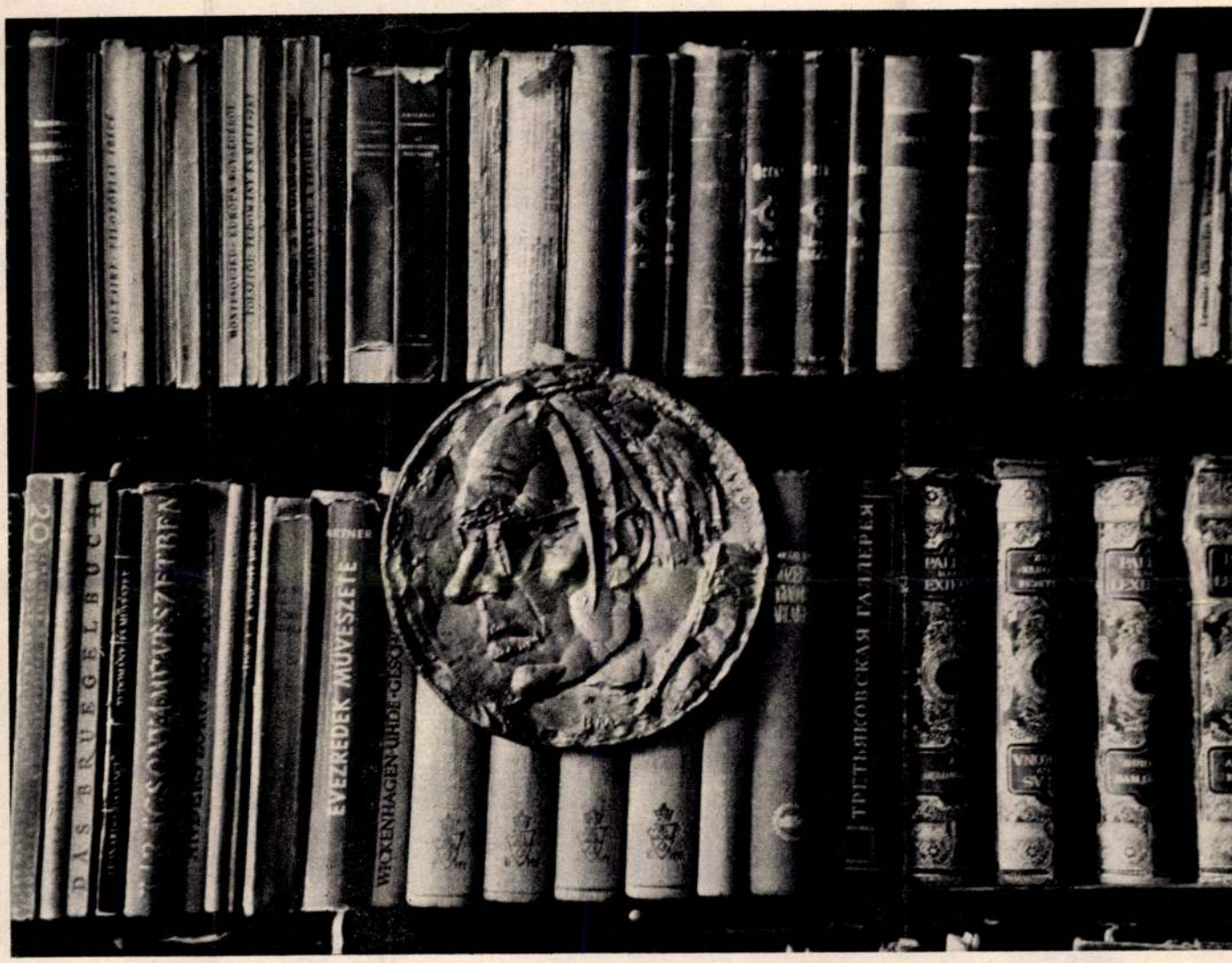

Szabó Lőrinc: „Hogy rettenetes, elhiszem, de így igaz..."

útja Liptákékhoz vezet, felolvassa új verseit... Különös tehetsége van a versmondáshoz. Olyan szuggesztív és érzékletes, hogy soha nem járt, meredek tájakra is magával visz...

Szabó Lőrinc hónapokig volt a ház vendége. A 26. év csodálatos szonettjeinek nagy részét itt írta, fél éjszakákon át diktálta gépbe a házigazdának, mindenki „Gabus"-ának, sírva jajdította a sorokat... Gabus verejtékezve, testben-lélekben kimerülve kopogott; egyszercsak megszólal a költő, könnyei fátyolán át az írógépbe fűzött lapra pillantva: „Ide nem vessző kell, hanem pontosvessző!"

A „lever" szertartásos volt. Reggelente, Gabus borotválkozásához a költő mindig beült a fürdőszobába. Gabus szappanhabos arccal, borotvával kezében állt a tükör előtt, a költő pedig, más ülőalkalmatosság nem lévén, a lokalitásban, a lecsapott klozetfedélen trónolva beszélt Baudelaire költészetének eszményi zártságáról, szerkesztése mozdíthatatlanságáról, pokolmélységű önismeretéről...

Szabó Lőrinc utolsó bejegyzése a híres vendégkönyvbe világvégét jósoló szó volt. Ez: „Elnémulok." Egy hónap múlva temették.

Ebbe a vendégkönyvbe én most Bacsányi egy strófáját írom, mert nagyon idekívánkozik:

Boldog az az ország, melynek kebelében
Mulatnak a múzsák békesség ölében,
Ott van az igazság teljes mértékében,
Törvény és szabadság egész erejében.

II. A „restauráció"

No nem a Lajos Fülöpé.

Csak a százesztendős, kőből épült Lipták-portáé. Az öreg ház kilukadt, a pincefeljárat leszakadt, a falakat nem tudta többé átfűteni a szép, zöld, szemes kályha. A vastag kőfalak vacogtatóan őrzik a hideget, s a ház három kedves lakója, Piroska, Melinda és Gábor nemigen bírják már a fahordást, pincejárást, tűzrakást... Meszelni is kéne, festeni is, de hát hogyan vágjanak neki a tenger munkának? Mikor hozzátok már rendbe a házat? — kérdezgették a barátok, s a kerekképű Piroska megnyúlt arccal válaszolta: Sohanapján! Még gondolni is rossz a rengeteg munkára, ami ezzel járna! Leszedni a falakat borító kép-tapétát, le a szobrokat, cserepeket, a sokezernyi könyvet!

És most jött a csoda! Egy csapat lelkes ember összefogott és vállalta, hogy szabadságukat kivéve, kalákában megcsinálják a „restaurációt". Mindenekelőtt igen kedvező állami kölcsönt szereztek, majd a múzeumigazgató-kalákás pontról pontra, percről percre megtervezte a helyreállítást. Lefényképezte a szobabelsőket, a képek, szobrok elhelyezését — ám nemcsak tervezőmunkát végzett, a konyhát ő maga padozta fel, igaz, segített neki ebben művészettörténész felesége is... Ismert tévérendezőnk a szőnyegtisztító részleg vezetője lett — talentuma a porszívózásban is kitűnően érvényesült —, egy ifjú archivárius-lány „Gabus-mozgató" lett, a kilakoltatott házigazdát ő sétáltatta meg (mert a háziakat három hétre kiköltöztették otthonukból), fizikai munkát végzett a Balatoni Intéző Bizottság főtitkára is, úgyszintén a bakonybéli párttitkár és felesége, akik sátrat is vittek magukkal, a kertben verték fel, napokig ott aludtak, de vittek ám fazékban bablevest is, hogy a főzéssel se teljék a drága idő; a hajógyári mérnök és művészettörténész felesége a kisbabájukat is magukkal cipelték, járókástul, egyik lapunk főszerkesztője s felesége szállítási felelősök lettek, a legfiatalabb kalákás volt a létramászó-alakulat, és boszorkányosan gyors és szép munkát végzett a szobafestő kisiparos Gyuszi...

Liptákék egy szép napon besétáltak az újjászületett régi házba. Egyetlen könyv sem veszett el, egyetlen kép üvegje sem tört el. A lakásban központi fűtés, a fürdőszobában süllyesztett kád, s a hajógyár-készítette erős fogódzkodók, a nehezen mozgó Gabus miatt... A „belakott múzeum" immár fel van szerelve a modern technika minden okos vívmányával...

Olyan ez, mint egy legenda. Újkori balatoni legenda. Lipták Gábor tollára való.

Maszk régi kilincsekkel, virággal

KÉKESDY KÁROLY felvételei

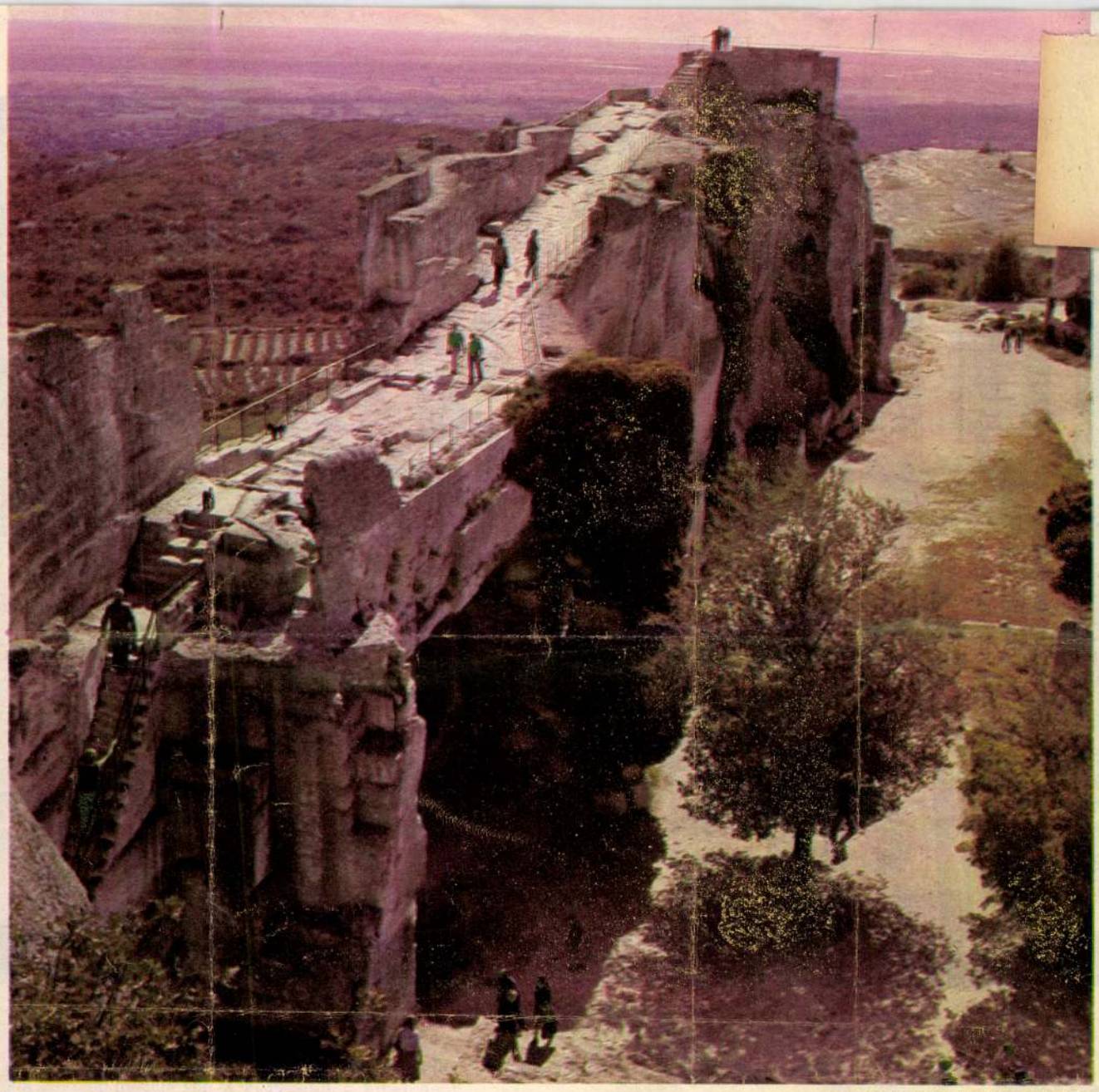

Balthazár király palotája

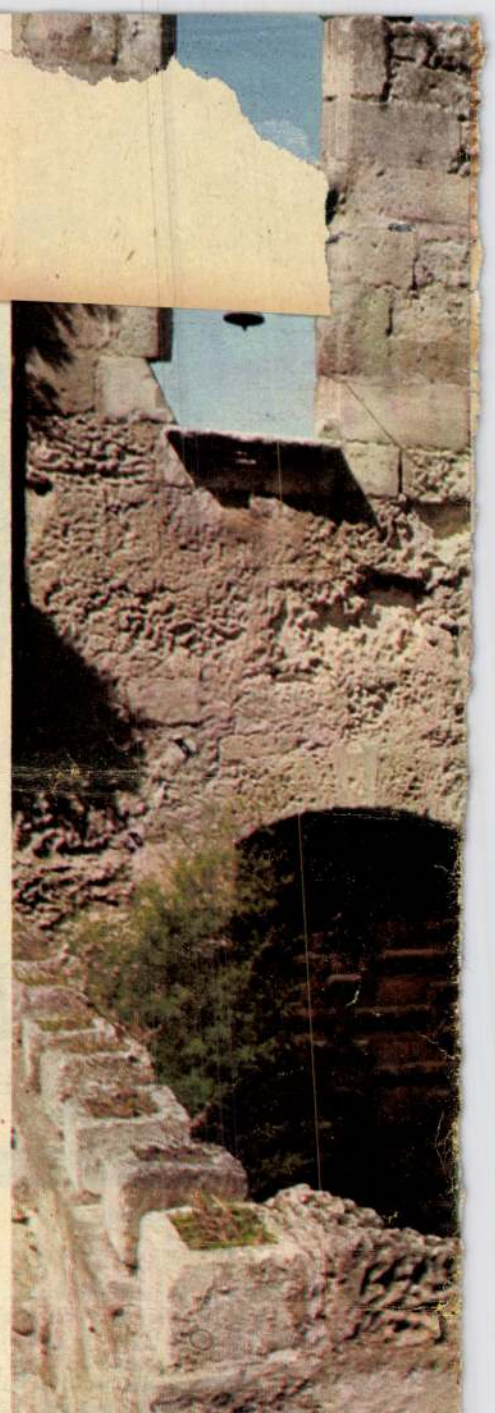

Les Baux-en-Provence

A BAUXIT VÁROSÁBAN

Ha az Avignonból Arles felé utazót ismerős vagy ismeretlen jóakaró nem figyelmezteti, „ki ne hagyd!", könnyen megeshet, hogy elmegy mellette. Az útikalauzok szűkszavúak, nem mondják, hogy bizony le kell térni a megnyugtatóan vastag pirossal jelzett útról, s bemerészkedni az Alpilles sziklái közé, mert ott csoda vár: Les Baux, amolyan középkori Pompei, a bauxit névadó városa. (A környéken talált először, 1821-ben, Berthier, francia geológus bauxitot; a kőtár bejáratánál, a múzeumban, a világ összes bauxitlelőhelyéről, így Magyarországról is, kőzetminta látható.)

A városka sasfészekként emelkedik ki vakító fehérségével a táj vörös-zöld-kék együtteséből. Frédéric Mistral — a provanszi költészet egyik jeles képviselője — írja: „Ez sasfiókok nemzetsége, vazallus nem volt soha . . ."

Az utazó ma rögtön a városka közepébe csöppen; a középkorban egyetlen kapun, a „Porte Eyguière"-en (Vízikapu) keresztül lehetett megközelíteni. Marcona őrség gondoskodott az akkor még vagy hatezer főnyi lakosság védelméről; ma talán mindössze száz ember lakik itt: turistákból élő idegenvezetők, vendéglősök, iparművészek.

Les Baux múltja — úgy mondják — történelem előtti korba nyúlik vissza. Jártak itt ligur törzsek, kelták, marseilles-i görögök, aztán jöttek a rómaiak — s ez erre oly természetes, hisz csaknem valamennyi provanszi város római alapítású. Virágkorát a 10. században élte, a baussence-i bárók idejében; ekkor épült az erődítmény és a vártorony. A reneszánsz kiskirályok palotákat emeltek benne, majd a provanszi grófoké lett, s ezek egyike, René király, feleségének, De Laval Johannának ajándékozta. Később hódolt a város fejedelmi kedveseknek, sőt királyi hadaknak is; ha ellenállt, lerontották és újra felépítették. A 16. században a vallásháborúk egyik színhelyévé vált — Les Baux protestáns volt. Mikor aztán a város utolsó bárója, bizonyos Antoine de Villeneuve, felkelést szított XIII. Lajos ellen, és kísérlete kudarcba fulladt, Richelieu bíboros parancsára a királyi csapatok csaknem földig rombolták. 1642-ben a király a monacói herceg fiának, Ercole di Grimaldinak ajándékozta a várost, mely egészen a francia forradalomig e család tulajdona maradt.

Les Baux-ban ma több a romos ház, mint a restaurált — mégis, a szépség maradéka bőségesen elegendő hajdanvolt gyönyörűségek felidézésére. Meredek utácskák, szűk sikátorok csalogatnak egyre beljebb, feljebb. Egyik legszebb pontja, ékessége a St. Vincent templom — üvegmozaikjait Max Ingrand készítette 1962-ben; a modern üvegtáblák nagyszerűen illeszkednek a templom sziklába vájt hajóinak karoling, román és gótikus stílusához. (Karácsony éjszakáján még ma is, az egykori misztérium-játékok hagyományaképpen, kordéba fogják az áldozati bárányt.) Helyreállították a 17. századból való Bűnbánat kápolnáját, melyet Yves Brayers neoprimitív falfreskói díszítenek (1974), a régi Városházát — a modern kép- és szobortár kapott benne otthont.

Feljegyzi azt is a krónika, hogy a 12—13. században itt is, mint akkoriban sok-sok provanszi városban, szerelmi törvényszék működött, melynek az volt a feladata, hogy vitás esetben eldöntse, miképp kell viselkednie egy szépasszonynak ostromló trubadúrjával szemben.

A domb tetején Mistral emlékműve magaslik, alatta Les Baux, szemben vele Camargue, a Rhône végtelen deltája (lovak és rózsaszín flamingók Éden-kertje) — tiszta időben egészen a Földközi-tengerig ellátni —, mögötte Balthazár király palotájának romjai, a Szelek barlangja, a Szaracéntorony, s az immár ezeréves Kolombárium.

A köveket simára koptatták a zarándok-léptek, fenn az áttetsző kékség, lenn a hamvaszöld olajfaligetek.

Les Baux-ban mindig fúj a szél.

LAJOS MÁRIA

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726
1974 8

Ferenczy Béni

Kritika

1021

JÓZSEF ATTILA A SZOBRÁSZATBAN

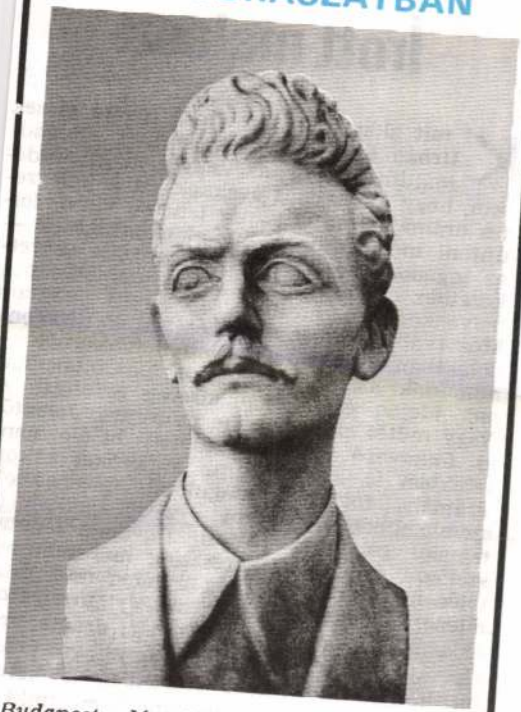

Budapest, József Attila Szakközépiskola, Vendel utca (Ferenczy Béni; márvány)

rott maraszt

Ki mit akar, azt gondolhat: régóta hiszek Urbán Ernő Tűzkeresztségének szinpadraállíthatóságában. Vagyis meggyőződésem, hogy az ötvenes éveknek ezt a jellegzetes drámáját ma is színre lehetne vinni, föl-újítani még akkor is, ha alapkonfliktusa — az ingadozó középparaszt viszonya a szövetkezethez és még akkor is, ha szemléletének helyenkénti korhozkötöttsége avítt. Láttam Moszkvában Efrosz rendezésében és újragondolásában Kornejcsuk Platon Krecsitjét — minálunk színjátszócsoportok játszották annak idején és a Néphadsereg Színháza A Nagy műtét címmel tűzte műsorára. Jelentős és fölkavaró előadás született belőle napjainkban is, szembesítette a nézőket akkori drámába foglalt önmagukkal, nézeteikkel, szemléletükkel, tegnapi érzésvilágukkal és tegnapi gondolkozásukkal. Ugyanez lehetne szellemi útja a Tűzkeresztség mai színrevitelének, mert a közönség minden noszogatás ellenére sem visz sikerre mégoly forszírozott előadást is: van ott valami igazi dráma, erős életanyag és valódi ütközés, ha akkora érzelmi hullámokat vetett. Különben is helyes volna szembenéznünk tegnapi önmagunkkal nem a látványos leleplezés álbátor szókimondásával, hanem a tüzetesebb önvizsgálat el

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

NAPLÓ (VESZPRÉM)

1979 MÁJ 5

Ferenczy Béni
nyomdaszerű

1021

Arany- és ezüstpénz-tervek a Tanácsköztársaság idején

Heitlaf László

Beck Ö. Fülöp és Ferenczy Béni pénzterveiről

A Magyar Munkásmozgalmi Múzeumnak a Tanácsköztársaság 60. évfordulója tiszteletére rendezett május közepéig látható kiállításán a proletárdiktatúra pénzei és pénztervei is láthatók a plakátok, bélyegek és más művészeti emlékek társaságában. Egy tárlóban két kiváló szobrászművész pénzérmetervei szerepelnek. Beck Ö. Fülöp és Ferenczy Béni munkái. Ezeket — és a kiállításon nem szereplő társaikat — mutatjuk be.

Az 1919. március 21-én kikiáltott proletárdiktatúra vezetőire számos egyéb mellett az önálló pénz gyors megteremtésének gondja is rászakadt. A korábbi pénz felülbélyegzése és a szükségpénzek kibocsátása csak enyhítette, de nem szüntette meg a bajt. A megoldáshoz vezető egyik útnak mutatkozott az arany- és ezüstpénzek verése, ezt május elején rendelte el a tanácskormány. Azonnal megbízásokat adtak a pénzek megtervezésére, sürgős segítséget kérve a művészektől. Egy június 12-én kelt hirdetmény már arról tudósította a lakosságot, hogy „az arany- és ezüstpénzeket a kormány-tanács július havában forgalomba hozza."

Ferenczy Béni: Pénztervek

A másik művész, aki pénzérme tervezésére megbízást kapott, az 1919-ben még pályája elején álló, de modern szellemű szobraival a korszerű művészet barátainak körében elismerést szerzett, s a Tanácsköztársaság művészeti életében vezető szerepet betöltő *Ferenczy Béni* volt. Tízkoronás és 200 koronás — az utóbbi aranyból lett volna — pénzének tervén hasonló motívumot dolgozott fel. Mindegyiken három — aktban ábrázolt — figura hajol egymás felé. Beck háromalakos tervéhez hasonlóan az összefogást, az egységet jelképezve. Ezt a hatást erősíti meg a közismert — Világ proletárjai egyesüljetek! — és a felettük fénylő ötágú csillag. A figurák kissé álmodozó hatású formálásával szemben a betűk határozott geometrikus rendje áll, szintúgy a másik oldalon, különösen a 200 koronáson a tiszta formálású betűk hatása uralkodik.

Kislődi élet

A Bakony szíve, a Városlőd környéki táj a megye műkedvelő művészeti mozgalmának is jeles helye. Gannán országos hírű német asszonykórus, Herenden tánccsoport és elismert munkásszínjátszó-együttes, Városlődön többszörösen kiváló vegyeskar, országos minősítésű nemzetiségi felnőtt és gyermektáncegyüttes, Úrkúton kiemelkedően jó német asszonykar és gyermek-pávakör, s most egy újabb, a kislődi népdalkör tevékenykedik. Népzenészeket is terem még ez a táj: a márkói *Magasházi Mihály* a népművészet gombos-harmonikás mestere, megérett e címre a lókúti német muzsikus, *Tehel Jakab* is, s épp a kislődiekkel mutatkozott most be az ajkarendeki *Fix József*, ki hakbrettnek nevezett kis német cimbalmával a régmúlt világ zenéjét idézi közénk. Avagy a szentgáli faragó pásztor, *Tóth József*, aki úgyszintén a népművészet mestere.

[illegible] e röpke fölsorolás is [illegible] nak.

A film nézése közben azt érezzük; sajnos, ez mind igaz. Mintha nem film, hanem történelem peregne szemünk előtt. Tanúi vagyunk egy tragikus mulasztásnak, mely egy nemzet sorsára hatott ki. A film hatása, hitele talán abból a rendezői élményből is táplálkozik, melyet így ír le Kovács András; *„Amikor Horthy kiáltványában bejelentette a fegyverszünetet, én Budapesten voltam, és egész nap az utcákat jártam. Délben a város központjában vettem meg az újságot a kiáltvány szövegével. Csak utólag értettem meg, mennyire paradox volt ez a helyzet is.* Nagy történelmi fordulat készült, de a lakosság nagy része békésen sétált velem együtt az

át a Bakonyerdő nemzetiségi közepébe, s vállalta a „kéthangú" éneket.

Az első országos német nemzetiségi népművészeti találkozón, a hetvenes évek elején, még megszólták, amiért dalosai németből magyarra váltottak. Ami igaz, igaz, a nemzetiség anyanyelvét anyanyelvén lehet ápolni, de az is tény, hogy Bakonyunkban a kétnyelvűség nemcsak mindennapos, hanem természetes is. A mindössze egyéves kislődi pávakör tudatosan vállalja mindkét népdalkincs fölmutatását.

Az ÁFÉSZ és az ajkai városi művelődési központ által támogatott népdalkör egyúttal új színt hoz a bakonyi népdal-éneklésbe: nemcsak az eredeti hangzás megszólaltatására vállalkozik, hanem a népdalok kórusfeldolgozására is. S hogy ellenpontnak ott a szinte ősréginek számító hakbrett, az egyensúly magától adódik.

A kislődiek bakonyi énekéhez hosszú élet[illegible] hogy eme új pávakörünk [illegible] lábát, mint az úrkúti, a [illegible] gannai...

[illegible] is érdemes. A Bakony [illegible] önösképp. A nép itt szeret [illegible] gaz, ahogy Kodály mondta: *[illegible]ink tekintetében fontosabb, [illegible]ktanár egy kis településen, [illegible] a Zeneakadémia igazgato-*

S. M.

[illegible]sárnap

Ferenczy Béni

Duisburgban Bartók emlékének szentelt

tárlaton szerepelt alkotásával

...t *Ferenczy Béni* sokat reprodukált, híressé vált 1936-os profilvázlatáig, majd az ezt hasznosító fémplakettjéig, a kortárs magyar, cseh és szlovák művészek egész sorának mellszobrai, érmei, grafikái vonulnak fel a falakon, a tárlókban és a posztamenseken, magyar és külföldi magán- és közgyűjteményekből.

Magyar Hirlap 1981/4/17/lo

Wagner: Duisburg után Hannove

1021

1979. május 11.

KIÁLLÍTÁSI KALAUZ

Ferenczy Béni grafikái Hódmezővásárhelyen

Portrévázlat a hatvanas évekből

Érdekes látnivalót kínál a közönségnek a vásárhelyi *Tornyai János Múzeum* tavaszi programja: Ferenczy Béni 1957—1967 között készült rajzait és akvarelljeit. A félszáz lapot számláló kis kollekciót a nagy szobrász hagyatékának őrzőjétől, a szentendrei Ferenczy-gyűjteménytől kölcsönözték a vásárhelyiek, akikhez szoros szálak fűzték egy időben a kiváló mestert. Ferenczy Béni szíves figyelemmel kísérte, sőt tevőlegesen is támogatta az ötvenes években az itteni művésztelep létrejöttét.

Kevés szobrászunk munkásságában játszott olyan jelentékeny szerepet a rajzolás, mint Ferenczy Béniében. A grafika számára a maga könnyed lehetőségei révén nemcsak előkészítője volt egy-egy szobor vagy plakett megszületésének, hanem önálló műfaj, *szuverén kifejezési mód*, amelyben személyiségének áradó melegsége, szellemének mindig eleven dinamizmusa plasztikai működésével csaknem egyenrangú színvonalon jelentkezett. Életének utolsó évtizedében, amikor is a súlyos bénaság lehetetlenné tette hivatásának rendszeres gyakorlását, józserivel a grafika maradt az egyetlen műfaj, amelyben géniusza korlátlanul megnyilatkozhatott; hatalmas önuralommal megtanult bal kézzel rajzolni, s a kezdeti, reszketeg próbálkozásokból az évek során ragyogó grafikai oeuvre kerekedett ki.

Míg a rajz szinte végigkíséri Ferenczy Béni egész pályáját, az akvarell csak a harmincas években tűnik fel: táj- és városképek, portré- és aktábrázolások kötik le ekkoriban érdeklődését. A nagy formátumú, szinte festményszerű lapok nagyrésze a második világháború alatt sajnos, mesemmisült, a bennük kimunkált kezdeményezések azonban — gondolunk itt főként a Cézanne-t idéző finom pasztellszínekre — egészen az ötvenes évekig meghatározták a mester vízfestménystílusát.

Ekkori termése — nem utolsósorban szigligeti élményeinek hatására — új vonásokat: fokozottabb plaszticitást és élénk drámai színkezelést mutat. A Balaton-part intenzív természeti közege, a különleges fény- és színhatások a látvány elementárisabb, érzékibb visszaadására serkentik, ellentétben a műtermi studiumokkal. Megjelenik, s lassan uralkodóvá válik a virágcsendéleti téma is, mint a mester határtalan életörömének, humánus gondolkozásának jelképes hordozója.

Ez az irányzat folytatódik tovább némi módosulásokkal a Ferenczy Bénit ért — már említett — súlyos csapás után is. A módosulás leginkább a csendéletek átszellemültségén mérhető le: költőibbek, oldottabbak lesznek a színek, s súlyos csokrok helyett nemegyszer csak egy magányos virág vagy ágacska kerül az ábrázolás fókuszába (*Két szál rózsa, Fokföldi ibolya, Piros filo-kaktusz*, stb.). A gyengéd, de konok élni akarás, az alkotásvágy szép szimbólumai ezek a leheletfinom akvarellek; bennük magány és öröm, derű és nosztalgia ölelkezik, emberi esettség és felmagasztosulás ad egymásnak találkozót.

A rajzok krétával, vagy ceruzával vannak kivitelezve, s a szobrász érzékletes megfigyeléseit, kedvelt témáit (anyaság, zene, mitológia, a női test egészséges erotikája) rögzítik. A vonalvezetés hol erős, masszív kompozícióvá áll össze, máskor vázlat-szinten marad: ilyenkor a művész többnyire egy-egy részletre koncentrál, amelyet olykor színes krétával vagy vízfestékkel is kihangsúlyoz. Fehér alap helyett előfordul a kék és a zöld is; ezeken a rajz szobrászi hatását festőien fellazítják a fekete, fehér és vörös tónusok.

Bár a rajzok tekintélyes részén nem nehéz felismerni az alkotó személyes sorsának, életrajzának bizonyos motívumait (pl. a *Csendes borozgatás*, a *Műteremben* vagy a *Szegény festő* című), a képek tartalmát mégsem az egyéni élet eseményei, hanem az általánosabb, egyetemesebb mondandók szabják meg elsősorban; derű és harmónia a mindenütt jelenlevő Eros, gyermeki báj, a fiatalság varázsa, vonzó természet, közelség és a béke szenvedélyes óhajtása árad felénk a rajzi gesztusokból — egyszóval a *való világ*, amelyre mindig kivételes nyitottsággal figyelt és reagált Ferenczy Béni. Rajzain és vízfestményein is lemérhetjük: volt értelme küzdelmének.

T. A.

NÉPSZAVA
1979. MÁJ. 11.
1991 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
MHSZ SAJTÓFIGYELŐ

Győri Imr[e] Vas m[egyében]

Győri Imre, a magy[ar] Szocialista Munkásp[árt] Központi Bizottságá[nak] titkára szerdán és csü[tör]tökön Vas megyében tett látogatást. Szerda es[te] megérkezése után Szombathelyen, a megyei pártbizottság székházában meghallgatta *Molnár István*[t] *vánnak*, *Rácz Jánosnak* és *Takács Lászlónak*, a megyei pártbizottság titkárainak, valamint *Bors Zoltánnak*, a megyei tanács elnökének tájékoztatóját a megye gazdasági és politikai helyzetéről, eredményeiről, gondjairól.

Csütörtökön délelőtt *Győri Imre* a szombathelyi Sabaria Cipőgyárat kereste fel. Ott *Horváth Imre* vezérigazgató és *Demény Enikő*, az üzemi [...]geté[...] tuláli az [...] majd rövid város[...] vett részt.

Győri Imre délután megjelent a megyei pártbizottság székházában rendezett pártaktíva-értekezleten és előadást tartott az időszerű külső és belpolitikai kérdésekről. A Központi Bizottság titkárának Vas megyei programja Sárvárott fejeződött be. Ott eszmecserét folytatott a város vezetőivel, s megtekintette az újjáépítése után művelődési központnak berendezett Nádasdy várat. (MTI)

[...]nk, az Tudo- Marx ágtudo- rekonst- oztatta a csütörtök- ászló, az Oktatási Minisztérium fő[osz]tályvezetője.

Elmondotta, hogy a felújítási előkészületek döntő szakaszhoz érkeztek. Az Állami Tervbizottság szerdán tárgyalta meg az ELTE fejlesztési céljait. A döntés alapján a bölcsészettudományi és a jogi kar épületeit teljesen felújítják, *míg a természettudományi kar Lágymányosra, vadonatúj épületekbe költözik. A négymilliárd forint* értékű beruházás és rekonstrukció mintegy 15 esztendőt vesz majd igénybe. A VI. ötéves tervben 800 millió forint értékű munkát végeznek el, ennek nagy része beruházás, a többi felújítás lesz.

Lágymányoson a legelső feladatok közé a tereprendezés, csatornázás, tartozik, és felépül a kémiai intézet. Ugyanebben az időszakban megkezdik a jogi kar Egyetem téri épületének felújítását és a Rákóczi út 5. szám alatti egykori kollégium átalakítását. A terveket a Középülettervező Vállalat, a kivitelezést a Középületépítő Vállalat végzi. *A munkálatok előreláthatólag 1981-ben kezdődnek meg.*

Lengyel együttműködéssel újítják fel a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemet. Első lépésként a Ráday utcai kollégiumot korszerűsítik. A főépületben a legfontosabb feladat a kazánház átalakítása, amely a tervek szerint az 1980-as fűtési időnyre befejeződik. Az épület teljes rekonstrukciójára csak a könyv-

A béke-hónap eseményei

Borsod, Pest és Zala megyében csütörtökön nyitották meg a béke- és barátsági hónapot. Első eseménye mind a három helyen *forró hangulatú és nagyszabású békegyűlés volt*. A Borsod megyei a sajóvölgyi bányavidék központjában, *Sajószentpéteren*, a Pest megyei Nagykőrösön, a Zala megyei pedig *Lentiben* zajlott le. A nagykőrösi békegyűlés szónoka *Sarlós István*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának főtitkára, a sajószentpéterié *Duschek Lajosné*, a SZOT titkára, a Lentié pedig *Szabó János*, a Hazafias Népfront Zala megyei bizottságának titkára volt. (MTI)

Schultheisz Emil felszólalása a WHO genfi közgyűlésén

Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) Genfben folyó 32. közgyűlésének általános vitájában csütörtökön felszólalt *dr. Schultheisz Emil* egészségügyi miniszter, a közgyűlésen résztvevő magyar küldöttség vezetője.

Beszédében kiemelte, hogy *Alma Ata-i deklaráció* nemes és a világ minden népének alapvető érdekeit szolgáló céljai *csak békében*, a népek közötti kölcsönös megértés és együttműködés keretében valósíthatók meg. Hangsúlyozta, hogy a *Magyar Népköztársaság szembeszáll az újabb tömegpusztító fegyverfajták gyártását szorgalmazó nyugati törekvésekkel*, támogat minden olyan kezdeményezést, amely az *egyenlő biztonság alapján konkrét leszerelési intézkedésekre* törekszik, folytatja erőfeszítéseit az *enyhüles eredményeinek megszilárditásáért*, a különböző társadalmi rendszerű országok *békés egymás mellett élésének* érvényre juttatásáért.

Schultheisz Emil a továbbiakban beszámolt Magyarország egészségügyi ellátottságának helyzetéről, fejlődésének eredményeiről és tájékoztatta a közgyűlést az egészségügy további fejlesztésének meggyorsításával kapcsolatos 1978-as kormányhatározatról. (MTI)

---

kötöttségeik mellett *a valódi cél elérésére már nem marad sem energia, sem idő.*

S felépülnek az emeletes házak, amelyek emeletein senki sem lakik, amelyeknek kényelme kihasználatlan marad. A garázsba odakerül az 1600-as Lada, amelyik arra vár, hogy hozományba kapja a nagylány, ha majd férjhez megy — pedig a munkába menést kényelmesebbé váltani, országot, világot látni, a hét végét élményekkel dúsítani lenne rendeltetése. Széles rétegek tehát elsősorban nem azért élnek, ha úgy tetszik, kispolgári módon, mert vaködbe vesző rétegeket utánoz, mikor kisfiait, lányait Emődnek, Zsoltnak, Kolosnak, Dorottyának, Krisztinának nevezi, valószínű, hogy egyszerűen csak a divatot követi. A *divat eredete* azonban különös nosztalgiák forrásvidékéhez vezet.

Minderre többféle magyarázatot lelhetünk. Az ötvenes évek aszkétikusan túlzó, merev ítéletű beállítottságának *ellenhatására* éppúgy következtethetünk, mint a mai nyugati filmek, reklámok, a csillogó idegenforgalmi felszínt láttató turistautak *egyoldalú* benyomásaira. Vagy egyszerűen a még új, s ezért szokatlan, javuló életmód,

Ferenczy Béni, Szobrok

FERENCZY BÉNI életének utolsó évtizedeiben készített rajzaiból és akvarelljeiből nyílt meg kiállítás Hódmezővásárhelyen, a Tornyai János Múzeumban. A szentendrei Ferenczy-múzeum gyűjteményéből válogatott tárlat hat hétig lesz nyitva.

8.

–: Hl.

Népszabadság, Bp. 1979. ápr. 10.

Ferenczy Béni
MTI SAJTÓFIGYELŐ
Kossuth-díjas
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
művészet (1910-1967)

PEST MEGYEI HÍRLAP
1981 MÁR 14

FERENCZY BÉNI, NOÉMI 1021

Minikönyv, dombormű, szobor

„Ferenczy Béni művei... a kor minden vívmányának ismeretében készültek. Külsejük, hogy így mondjam, ízlésünknek megfelelően szerény: tudatosan kerüli a már sorozatban gyártható rendkívülit. A rendkívüli a belsejükben van: rendkívüli erővel sugározzák egy rendkívüli lélek mondanivalóját a társainak. Ez a mondanivaló óriási..."

★

Illyés Gyula sorait idézem, abból a könyvből, amely *Ferenczy Béni műveit mutatja be.* Az előszó, vagy nevezzük inkább emlékezésnek, a szobrász legfontosabb művészi és emberi jellemzőit együttesen mutatja be, s nem vállalkozik a pályakép tényszerű ismertetésére, szakmai méltatására. Többet jelent mégis az olvasó számára, mint a szigorú művészettörténeti, kritikai elemzés: olyan tömör, lényeglátó, s oly gondosan megfornált, mint egy-egy Ferenczy Béni-plasztika.

Vagy éppen mint egy érem, mint a szobrász valamely művészportréja. Mert hiszen a Pest megyei Múzeumok kiadványai, a minikönyvek sorozatban megjelent mű, éppen a művészérmeket mutatja be. S ezért mellőzhető az adatgazdag életrajz is: akiknek az *M. Várhelyi Vanda* összeállításában megjelent könyvecskét elsősorban szánják, nyilván ismerik Ferenczy Béni művészetét, életét. Így nyilván tudják azt is, hogy akár szobraival, éremművészetével is iskolát teremtett az alkotó.

Mit ad ez a kis könyv azoknak, akik belelapoznak? Mintegy hatvan reprodukción mutatja be azokat az értékeket, amelyeket Ferenczy Béni ebben a műfajban teremtett. Az 1919-es *Ady-éremtől* az 1956-os *Petőfiig* terjed a sor, benne olyan művészek előtt tisztelgő művekkel, mint a *Greco-, Tiziano-, Cezanne-, Van Gogh*-érem. A minikönyv egyik nagy érdeme, hogy — a szakirodalomban bevett gyakorlattal szemben — nem csupán a képzőművészek, hanem az írók, költők, zenészek ihlette alkotásokat is összegyűjti.

★

Néhány érem magának a Ferenczy családnak a tagjait ábrázolja. A festő édesapját, *Ferenczy Károlyt*, s a gobelinművész ikertestvért, *Noémit*. A testvér emléke előtt más módon is tiszteleg a Pest megyei Múzeumok Igazgatósága. A Ferenczy Múzeum udvarán néhány hét óta egy dombormű látható: *Lessenyei Márta* szobrászművész alkotása, amely munka közben, a szövőgépnél ábrázolja a magyar textilművészet nagy alakját, a hárfa húrjaira is asszociáltató fonalszálakon alul a művésznő egyik kedves motívuma látható: leány bárránnyal.

A domborművet Lessenyei Márta 1973-ban készítette Ferenczy Noémi síremlékére. Két évvel később az eredeti gipszet a múzeumnak ajándékozta. A művésztestvérpár születésének 90. évfordulójára, tavaly a Művelődési Minisztérium öntette bronzba a Szentendrére került domborművet.

Ugyancsak tavaly, s ugyancsak a Képzőművészeti Alap Kivitelező Vállalata műhelyéből került a múzeum udvarára Ferenczy Béni egyik plasztikája, az 1948-ban, Rómában készült *Atléta*. A gipszfigurát a hetvenes évek elejéig a Római Magyar Intézetben őrizték. Amikor 1973-ban hazahozták, maga a gipsz a Ferenczy Múzeumba, egy bronza a Magyar Nemzeti Galériába került.

★

Az Atlétát ideiglenesen helyezték el, a végleges helyet akkor kapja meg, ha a múzeumudvaron lévő másik szobrot, a *Kis alpinistát*, a városban állítják fel. A lényeg azonban nem is ez, hanem az, hogy a bronz másodpéldányok segítségével a művek megmentődnek a későbbi korok számára is. Ferenczy Béni *Babits-síremlékén* például, amely a Kerepesi temetőben áll, erősen látszik az idő, s a közeli vasút füstjének rongálása. Jó lenne — a valahol nyilván föllelhető gipszből — leöntetni még egy példányt.

P. Sz. E.

Ferenczy Béni: Atléta

...zocializmus építésében ...
...ők munkája, műveltsége, tudása, méltán il-
...eti meg az asszonyokat az a hely, amit tár-
...adalmunkban elfoglalnak.

A felszabadulás után mélypontról, *telje-
...en nulláról* kellett indulnunk. A kapitalista
...ársadalmi rend, a fasizmus, alárendelt, meg-
...lázó szerepet szánt mindig a nőknek, kü-
...ön a munkás- és földműves asszonyok
...kár a beszá-
...t emlegették
...galmazódott:
...sadalom gon-
...eljutottunk
... a férfinak.
...százszáza-
...akar dolgoz-
...e. Számos nő
...alán nem is
...alkalmas le-
...m is minde-
...ő munkáért
...etségek előtt
...s nincs olyan
...ha megvan

...ettek a nő-
...belül is elő-
... Ahhoz, hogy
...ak óvodák,
...k sokaságát
...a gyesen le-
...kik tanultak,
...tartózkodnak,

...iféle szolgál-
...áutó szolgá-
...háztartás ne-
...üzlet, zöldsé-
...akhogy köny-
...n fejezték ki
a pártbizottság tagjai: *mindaz, ami Pest megyében történt nemcsak a nők helyzetén könnyített, hanem az egész családén.* Hiszen a megsokszorozódott bölcsődei, óvodai hely nemcsak az anyák válláról vesz le nagy terhet, a bevásárlóközpontok, új ÁBC-k nemcsak a nőknek egyszerűsíti a vásárlást, az egészséges, korszerű iskolai tantermek nemcsak az anyáknak megnyugtatók: *nem szabad nőkérdéssé degradálni a gondolkodást.* Mint ahogy az általános foglalkoztatottság biztosítása sem nőügy: a nagy munkaerőhiányon enyhített a munkaképes lányok, asszonyok munkába állása. A szakmai, a politikai képzés, továbbképzés megszervezése szintén *össztársadalmi érdek.* A nők részvétele a közéletben szintén az egész társadalom hasznára van. S mi több, a vezető posztokra kinevezésük, megválasztásuk *nem egyszerű statisztikai kérdés* —, ahol annak tekintik, rosszul dolgoznak —, hanem természetes folyamat, s hogy minél többen alkalmasakká váljanak vezetői munka betöltésére, nem „általában vett", hanem nagyonis konkrét feladat. Tudniillik, társadalmunkban már nem vitatott a nők rátermettsége, de amikor gyakorlatban kell dönteni, ki ke-

...akadá...
...amely
...kedvez
...sem r...
...vár. C...
...desebb
...arány
...zitív i...
...tő, *ala...*
...lélet,
...szívós,
...tük el...
...jogú,
...nak. ...
...denek a nők, azért, hogy ...
...janak, panasz nélkül viselik sokfelé ágazó gondjaikat, építeni lehet rájuk az élet minden területén. Kiváló pedagógusok, orvosok, szövőnők, autógyári munkások, kertészek, állattenyésztők, kutatók, tsz-elnökök, tanácsi tisztségviselők, élelmiszeriparban és kereskedelemben, szolgáltatásban dolgozók bizonyítják: *kiteljesedett az egyenjogúság,* méltók erre a Pest megyei asszonyok.

Az idősebb generáció elmondhatja magáról, hogy oly korban él, amely *senki másnak nem adatott meg:* az elnyomásból, a teljes kiszolgáltatottság sötétségéből *önmaga küzdhette fel magát* a függetlenségig, a társadalmi egyenjogúságig. Akkor is, ha *ez a társadalmi egyenjogúság még nem egyenlő a mindennapok gondtalan életével,* mert megoldandó tennivalóink bőven vannak. A fiatalabb nemzedék pedig, amelynek már nem kell kétszeresen, sokszorosan bizonyítani mindennapi munkájával a rátermettségét, más, emberibb gondokkal küzd, egyenlő társaként a férfinak.

A megyei pártbizottság mind *a pártszervek, a KISZ, mind a tanácsok kommunista vezetői, a tömegszervezeti, a tömegmozgalmak kommunistái, a szakszervezetekben dolgozó párttagok számára feladatokat határozott meg:* segítsék a nők nevelését, mind többen váljanak politikailag, szakmailag képzett emberekké, mind többen legyenek alkalmasak magasabb tisztségek betöltésére, minden rátermett leányt, asszonyt vonjanak be a közéletbe, harcoljanak a maradiság, a kispolgári gondolkodás ellen. Különböző kedvezményekkel ösztönözzék a továbbtanulást, teremtsék meg az anyagi ösztönzést is a tanult munkához.

A társadalom mozgósításával építsenek a tervben elfogadottnál több bölcsődét, óvodát, iskolai tantermet. Szervezzék a művelődési intézmények látogatottságát. Gondoskodjanak a kismamákról, törődjenek a családalapítókkal és a lakáselosztásnál is — a párthatározat szerint — részesüljenek előnyben. A vállalatok, az intézmények, az ipari és mezőgazdasági szövetkezetek kommunistái az eddiginél is nagyobb felelősséggel intézzék a nők munka- és szociális körülményeinek javítását, szűntessék meg a korszerűtlen, egészségtelen munkahelyeket. Differenciáljanak a jó és a kevésbé jó munka között, ...a politikailag, szakmailag
...ségekbe állításával.
...ennivaló épp itt van: *alkal-
...ı nőket a vezetésre és bátran
...ıdásuknak, alkalmasságuknak
...ztokra, s különösen a fiatalok
...művelődésére kell nagy gondot*

...zki István *elismeréssel szólt
...redményeiről e téren is.* Mint
Központi Bizottság határozatá-
...adatokat Pest megyében *jól ol-
...látványos a fejlődés,* különösen
...tizedben következett be döntő
megyében a széles körű fog-
megteremtése, a munkaalkal-
...sa — még ott is, ahol arra ko-
...ny sem látszott; a politikai, a
...ı a szellemi életbe, a közéle-
...ltség fokozása —, minden egy-
...összpolitika megvalósításában.

megyében, hogy a nők meg-
...k a mindennapi munkában, s
...tt iparral, mezőgazdasággal ren-
...ében *a társadalmi politika szer-
...kotja* a nőkkel való foglalkozás,
...án nem nőkérdésre degradálva
munkában. Mindenki világosan
maga feladatát saját munkate-
...em elvontan, általában* tartják
...ı párthatározat megvalósítását.
...azta meg joggal a pártbizottság
...tározatot végrehajtották, de az
...ovábbra is érvényes és a követ-
...apok megvalósítandó feladata.

S. Á.

1021 Béni Ferenczy

THE "FLOWER BOOK" OF BÉNI FERENCZY

BÉNI FERENCZY: *Virágoskönyv* ("Flower Book"), Magyar Helikon, 1974, 60 pp.

The Flower Book of Béni Ferenczy is a bibliophile volume of flower poems by Hungarian classics and contemporaries, young and old, 25 in all, and each accompanied by a coloured reproduction of a floral water colour by Béni Ferenczy, the sculptor. I am an art historian, it is not my task to comment on the selection of poems—this has been done by others better qualified for the job—but I do have to speak highly of the typography, the excellent work of Tibor Szántó and the Zrínyi printing house.

The hall-mark of the volume is given by the name of Béni Ferenczy. To me it serves as a good excuse to write about Béni Ferenczy, the sculptor. Though there is presently no Ferenczy anniversary—he would be 85 if still among the living—we still should not forget him. Contemporaries quickly become unfaithful: a great figure of Hungarian art, so much revered, if but by a rather small circle, is already slipping into oblivion.

It is now fashionable to "discover" the avant-garde artists of the twenties. It would be a bit far-fetched, however, to rank Ferenczy among them. True, at an early age, avant-garde had a certain appeal for him. Its novelty was exciting for a time but then he drifted away, from cubism for example. His pupil, Tamás Vigh the sculptor, tried to analyse the metamorphosis of his master in the following way: "...I feel he rebelled against avant-garde art, though he himself regarded it as a kind of conversion. Still, it can be understood as a rebellion." But this occurred nearly 50 years ago, old issues, that are only of interest to a few contemporaries. (Luckily, his cubist masterpieces have been preserved.)

Béni Ferenczy was the embodiment of something very seldom learned, the ethics of art. Looking at any period of his life, it seems perfectly natural that his attitude was always the most ethical. Unfortunate events never pushed him to the brink. During his lifetime, possible positional advantages and temptations were a recurring motif. Still, he always knew how to say "NO". He accepted long periods of slighting, without being a martyr, as he also accepted being regarded as haughty albeit he was always full of love and understanding. Moral fortitude seems to have been a family trait with the Ferenczys, an heirloom. The sculptor's father was Károly Ferenczy, one of the major figures of modern Hungarian painting, whose synthesizing and atmosphere-creating endeavours were revolutionary at the end of the 19th century. His mother left some sensitive paintings and drawings, though she seldom exhibited; his brother Valér was a painter, and his puritanical twin sister Noémi, a tapestry designer and weaver, was among our greatest artists.

If put to the task I would be unable to choose what I like best from his prolific œuvre. The monumental strength of his statue of Petőfi? Or his small sculptures? Perhaps the portrait "The Artist's Wife"? Reliefs on sepulchral monuments? The capital on the back of the *Pro Arte* medal? But what about his drawings and his water colours! Impossible not to admire his excellent aesthetic analyses! There is really a unity in Ferenczy's œuvre; even if there was a cubist period, or an impressionist or Donatello one, his attitude as regards form can best be called classic. This Ferenczy-type classicism has a complex content. Careful scrutiny of his statues reveals the strength and secret of a reserved lyrical, manly and dignified plastic art which results in an overflowing, elusive emanation. "He never lost touch with realism as a starting point", says Lajos Kassák about Ferenczy, "He is motivated by realistic memories, yet his creations

chance that in Western newspapers long animadversions appear on "the free flow of ideals", much ado about the possibilities of liberalization or experiments in "understanding", undermining that is, in plain language, the core of Marxist thought, and of socialist construction. Parallel with the ever increasing internationalization of capital, the formation of multi-national concerns and sermons on the end of the nation-state, efforts to stir up nationalist passions appeared on the scene. The new situation therefore does not only demand an extension of old-standing notions but also a new kind of orientation and this is why György Aczél treats this problem in detail. He formulates the positive programme thus: "The integration of the national and the international has to manifest itself in our commonplace thinking as in our art and culture... It is impossible that somebody should love his own people without feeling one with the class interest of the proletariat, the international interests of the working class, thus feeling respect for each and every nation."

At first sight this programme may seem somewhat maximalist. As Aczél himself shows, no direct relationship can be established between an individual and the community in the widest sense. But still, using a simple example, he is able to demonstrate through what mediations such a relationship is born. There is a place where Aczél tells the story of the well-intentioned or snobbish traveller who finding himself in a Western country "tries to prove making obstinate efforts that bit by bit everything is there in Hungary that exists in the West". This, however, is a tragicomical provincial error. When I was travelling the world, giving lectures, literally hundreds of questions were put to me everyone of which wanted to find out what was different about Hungary and not *vice versa*. It is this desire to find something different that showed in the recognition of the achievements of socialism, and of a socialist Hungary. I can add that an attitude that is proud of socialism as a trustee of human values is, at the same time, first-class ambassador for the achievements of his own country, championing its human and intellectual worth, insisting on its appreciation while, with the same gesture, and an internationalist pathos, serving the cause of socialism.

One of the most important tasks is to form an attitude that makes propaganda for, defends and professes a socialist alternative. As emphasized by György Aczél in the essay which gives one most to think about, the unity of the national and the international cannot only mobilize in the form of a positive programme but also acts as a kind of "watershed" from the point of political attitude. "If there is a nationalism that is offensive to us we should never and in no case respond with nationalism as this could cause harm to the international workers' movement, the cause of socialism and the Hungarian nation, within the country's borders, and to those as well who dwell beyond them."

MIKLÓS ALMÁSI

Photo: Egon Gottl

BÉNI FERENCZY: FROM THE FLOWER BOOK (WATER COLOUR, 1958)
(DONE LEFTHANDED AFTER SUFFERING A STROKE)

Photo: Elisabeth Magyar

BÉNI FERENCZY: GOLDEN AGE (BRONZE, 46 CM, 1960)
(DONE LEFTHANDED AFTER SUFFERING A STROKE)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-749, 340-726

THE NEW HUNGARIEN QUATERLY

1975 57

are self-expressive, phenomena of life, plastic figures isolated from accidental impact of the environment."

Béni Ferenczy was born at Szentendre in 1890. His father was the first to discover this small town north of Budapest for painting, where some thirty years later an art colony was established. (Two years ago, as a kind of posthumous gesture, a Ferenczy Museum was founded in Szentendre, devoted to works of the family's artist members.) Béni himself started to paint and model at another art colony in Nagybánya (Transylvania) and then continued his studies in Italy, Munich and in Paris as the pupil of Bourdelle and Archipenko. His first exhibit was in Budapest in 1916. In 1920 he emigrated to Pozsony by then in Czechoslovakia (Bratislava) and then to Vienna. He participated in the lively intellectual life of Vienna where Karl M. Swobody and Professor Julius von Schlosser were among his friends. At this time Ferenczy carved the sepulchral monument of Egon Schiele, an important figure of Art Nouveau and early expressionism. In 1924 it was Herwart Walden who arranged an exhibition of his works in the Berlin Sturm Gallery. In 1932 Ferenczy moved to the Soviet Union to return to Vienna in 1935 and then to Budapest in 1936. His confinement to his room during the last ten years of his life was in sad contrast to the constant travels of his youth.

*

In 1956 Ferenczy became seriously ill. His right side and also his hand became paralysed owing to a cerebral embolism and he lost the faculty of speech. The only word he could still utter was "yes"; "no" was just a gesture. Conscientious medical treatment, curative gymnastics and his wife's legendary nursing helped him recover, at least his upright carriage, and once again he looked the *grand seigneur*. He sought a method of expressing his thoughts to fulfill a critical need for creation and work. He re-learned to draw with his left hand; he began to paint, even to model, and his drawings were published in periodicals and exhibited again. The "resurrection" of Béni Ferenczy the artist was regarded by many as a miracle; some attributed his activity to a primitive strength which evolved in the wake of his illness, to the birth of a new, intuitive artist. Of course, it was the patient Béni Ferenczy who restored himself. True, the revival of his creative force was well-nigh a miracle, but such a miracle could only happen to Béni Ferenczy. His illness had not affected the "internal language" of his thoughts which remained clear and logical; but he was mute, like some enchanted prince.

In 1963 his largest exhibition was organized in the Vienna *Künstlerhaus*. During the long weeks of preparation, I was at the Ferenczy apartment daily and observed the pattern of the artist's life. Early in the morning he was at his work table—he never had a studio—and started to draw avidly, even a Parker ball point became an artistic tool in his hand. Or perhaps he would paint a water colour, even forgetting about his favourite mixed tea. I experienced his intellectual vitality untold times. Upon my arrival he immediately asked for the morning paper. (He also read English journals.) With his one word "yes", mimicry and gestures he expressed his reactions to events; with a little exaggeration I could say we talked. I once asked him to inscribe his volume of essays, *Writing and Picture*, for me. It took a superhuman effort on his part to write the letters *F B—63*, and then the pen suddenly started to run across the paper. On the cover page he began drawing Petőfi, the subject of his famous statue, this time in a sitting position. I noticed his mischievous smile as he kept glancing up from the paper, like some portraitist. As an artistic joke, Petőfi's face was taking on my features and the hair style was my own, a far cry from that of the poet's! "In the beginning we had drawing," he said in his book, "writing followed only later." And as Tamás Vigh

reminisced on Ferenczy's Academy lectures "He never lectured in the true sense of the word, he much preferred drawing what he wanted to tell."

*

As for the floral still lives—the birth of which I had occasion to witness, as well as the pleasure and healing effect they had on

the work of a sculptor; there is nothing sweetish or voluptuous in the arrangements. For a final precise characterization let me repeat: lyrical in a restrained way, manly, dignified.

JÁNOS FRANK

THREE PROSE VOLUMES

György Rónay—Albert Gyergyai—István Császár

GYÖRGY RÓNAY: *Nem jött madár* (No Bird Came). Budapest, Magvető Könyvkiadó 1973, 208 pp.

The art of György Rónay shows an alternation of poetry and prose and it is this that makes Rónay's work unique. His first volume of verse, *A tulipánok elhervadtak* (The Tulips Have Wilted, 1931), and his first novel, *Keresztút* (Cross Roads, 1937), were followed by nearly forty volumes of short stories, verse, essays and translations of poetry. Closely structured poetic forms developed with great artistic care are typical of him, as is moral sensitivity and a close affinity to modern, neo-Catholic philosophy.

"No Bird Came" contains short stories written during the recent past. Short characterizations and novellas the length of minor novels alternate with one another. Even though the subjects and the world in which the people who populate these pages live differ widely, the whole volume still expresses an integrated mood. The recurring elements by which this is achieved are choked-off emotions, tensions that vibrate under visibly calm surfaces, bitter and sad stories mostly with tragic endings, and the complete absence of more lively, happier hues. The eponymous story is the tightest and at the same time most poetic piece. Rónay paints a portrait of two sisters with a few telling lines, presenting to the reader two people who are unified in their contradictions and whose fates are tied together. Julka is 51 and Terka is 50 years old. During their childhood, they were pretty, happy and so closely resembled one another that even friends could not tell them apart. Their parents had died, and for the past thirty years, they have lived together, alone, in a house inherited from their father. Julka had grown fat and had become coarse. She took care of the house-keeping while her younger sister, who had grown thin, had become a quickly-moving lively overseer of a rest home. If someone saw them, he could discern the curious similarity of matter with two opposite effects; the form of their faces had remained the same, and their movement still resembled one another's. And yet with one of them, the eyes, mouth and brow belong to a body made of wax while on the other they belong to a body tanned like dry leather, and the quick movements of Terka were followed by the slow ones of her sister as if they were recorded on slow-motion film. Nothing happened to them for many

Pereczy Béni

VIGILIA

1975
február

2

1021

Vigilia

NYÍRI TAMÁS	Jézus Krisztus — — — — — — — — — — —	3
BÁRCZI GÉZA	Erdélyi Zsuzsanna „Hegyet hágék, lőtőt lépék..." című műve kapcsán — — — — — — — — — —	80
TÓTH SÁNDOR	Jelenlévő múlt — — — — — — — — — — —	82
RÓNAY GYÖRGY	Archaikus. Apokrif. Népi. Imádság. — — — — —	88
ERDÉLYI ZSUZSANNA	Theophilos — Tenfilius (VI—XX. század) — — —	100
	„Ének" (Tenfiliusról) — — — — — — — — —	108
SZÉKELY LÁSZLÓ	A néphagyományokat őrző egyház — — — — —	109
DOMOKOS PÁL PÉTER	A legelső magyar népdalszöveg gyűjtő. Petrás Incze János — — — — — — — — — — — — —	113
BITTEI LAJOS	Rondó, A tűzmadár (versek) — — — — — —	117
ULLRICH ÁGOSTON	Gyovai Eszter — — — — — — — — — — —	118
GYOVAI BODÁK ESZTER	Az életem, Salve (bevezető és versek) — — — —	119
VÁRKONYI NÁNDOR	Pascal — — — — — — — — — — — —	121
SINKA ISTVÁN	Fiatal anyának sirató éneke; Ringassátok el, csillagok (versek) — — — — — — — — — — — —	124
MÉCS LÁSZLÓ	A „bejáró" kisdiák (önéletrajzi részlet) — — — —	125
MEZEI MÁRIA	Bujdosó lány (2) — — — — — — — — — —	128
SIMONYI IMRE	Gyulai utcák, A kút (versek) — — — — — —	133
KÉPEK	A címlapon *Ferenczy Béni* grafikája (Vattay Elemér reprodukciója), a műmellékleten, a 79. oldalon, valamint a hátsó II. borítón *Gyovai Eszter*, a 87. és a 106. oldalon *Oláh Mátyás* munkái.	
	A VIGILIA BESZÉLGETÉSE Ortutay Gyulával *(Hegyi Béla)* — — — — — —	91
	NAPLÓ	

Síki Géza: Könyvek között (Kenyeres Zoltán: Gondolkodó irodalom) — 134; *Nádas Péter:* Színházi krónika (A kecskeméti Don Carlos) — 136; *D. I. — G. Miklós:* Képzőművészet (Év végi budapesti tárlatok) — 138; *Ungváry Rudolf:* Filmek világából (Macskajáték) — 140; *Balássy László:* Rádió mellett (1944 utolsó műsora; Szilveszter a gangon) — 141; Idegen nyelvű tartalomjegyzék — 143; *Tájékozódás* c. rovatunk a hátsó I. borítón.

Felelős szerkesztő: RÓNAY GYÖRGY — Felelős kiadó: VÁRKONYI IMRE

Laptulajdonos: *Actio Catholica*

Szerkesztőség és kiadóhivatali ügyintézés: Budapest V., Kossuth Lajos u. 1. Telefon: 188-098, 185-414. Postacím: 1364. Budapest, Pf. 111. Terjeszti, előfizetés és templomi árusítás: Vigilia kiadóhivatala, árusítja a Magyar Posta is. A Vigilia csekkszámla száma: OTP 37.343-VII. Hazai előfizetések külföldre: Posta Központi Hírlapiroda. Budapest, V., József Nádor tér 1. Postacím: 1900 Budapest. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat, H-1389 Bpest, Pf. 149. Nyugati országokban az évi előfizetési ár: 11,80 USA dollár, vagy ennek megfelelő összegű más pénznem. Átutalható a Magyar Nemzeti Bankhoz (H—1850 Budapest) a Kultúra 024-7. sz. csekkszámlájára, feltüntetve, hogy az előfizetés a Vigilia című lapra vonatkozik. A szocialista országokban előfizethető a helyi postahivatalokban is. Egyes szám ára: 12,— Ft. Előfizetés: egy évre: 140,— Ft, félévre: 70,— Ft, negyedévre: 35,— Ft. Megjelenik minden hónap elején. Index-szám: 26.921.

9150-75. Fővárosi Ny. 5. telep. — F. v.: Ligeti Miklós

Nemzetközi sajtószemle

Kortárs magyar éremművészeti kiállítás az NDK-ban

1984 áprilisa és júniusa között magyar éremművészeti kiállítást rendezett a berlini Magyar Kultúra Háza. A soproni Érembiennálék anyagából *Askercz Éva* művészettörténész, a soproni Liszt Ferenc Múzeum munkatársa válogatott; huszonkilenc művész közel háromszáz alkotásából állította össze a nagy sikerű bemutatót. A berlini bemutató után a magyar érmesek anyagát a drezdai Albertinum július és október között időszakos kiállításai között szerepeltette, így az NDK két városában a tárlatot közel háromszázezer néző tekintette meg. A kiállításon a műfaj immár klasszikus alkotói, *Beck O. Fülöp* és *Ferenczy Béni* mellett helyet kaptak a mai éremművészet legjobbjai: *Borsos Miklós, Vígh Tamás, Kiss Nagy András, Ligeti Erika, Csiky Tibor, Lugossy Mária.*

Az anyag válogatásánál súlyt helyeztek arra is, hogy a nézők elé a legváltozatosabb megoldások kerüljenek, a klasszikus éremművészettől egészen a nem nemesfémekből, műanyagokból készített, mármár a kisplasztikához közelítő alkotásokig.

A bemutatónak nemcsak látogatottságát tekintve volt nagy sikere. Szakmai körökben is elismeréssel szóltak az anyagról, amely feltűnést keltett tematikájával és a kiállított tárgyak bátor, itt még meglehetősen szokatlan anyag választásával és formai megoldásaival is. A kiállításról számos kritika és tudósítás jelent meg, tisztelet és elismerés hangján szóltak a magyar éremművészetről, azonban szinte kivétel nélkül kiemelték, hogy éremművészetünk áttörte a hagyományos formák és anyagok határait.

A Neues Deutschland kritikusa, *Jürgen Gottschalk* megállapítja, hogy: „A 60-as évek óta a magyar éremművészet új virágkorát éli", majd így folytatja: „A klasszikus portréérmészet – Borsos Miklós, *Madarassy Walter, Czinder Antal, Asszonyi Tamás,* Vígh Tamás stb. – munkáin kívül nonfiguratív érmek is láthatók a kiállításon. Érdekes, hogy bronzöntésen és más bevált technológián kívül más új anyagokat, így például krómacélt vagy plexiüveget is használtak a kisplasztikai reliefek megformálására. Hogy milyen megoldásokra jutottak, világosan bemutatják Lugossy Mária különböző fajta anyagokból készített kombinációi és konstrukciói."

A Junge Welt mellékletében Peter Wachalski azt írja: „Biztosan nem arat osztatlan elismerést néhány új megoldás, amely szakít az érem hagyományos formájával és elsősorban geometriai konstrukciókat helyez előtérbe."

A Sächsisches Tageblattban a következő olvasható: „Néhány éremként kiállított tárgynak magához az éremhez nem sok köze van, inkább eredeti alkotások, mint például a csavarokból szerkesztett, vagy a márványból készített kisplasztikák. Az egyes darabok mindenesetre hasznosan ösztönzik a hazai éremművészeket."

Kiállítási enteriőr – Magyar Kultúra Háza, Berlin (fotó Wolfgang Rowinski)

Végezetül a Sächsische Zeitungban *Az éremművészet kimagasló példái* főcím alatt *Dr. P. Hanning* – szinte összefoglalva az eddig elhangzottakat – így ír: „A művészi kifejezőeszközök kiszélesítésére tett kísérletek során határokat kell átlépni, ezáltal az éremművészet közelít a vele rokon kisplasztikához, ahogy ez *Várnagy Ildikó*-nál megfigyelhető. A formakeresés kérdéseinek mérlegelése közepette azonban nem szabad magáról az ábrázolt dologról megfeledkezni. A kis tárgyak magukra vonják a figyelmet, és nem ok nélkül. Vígh Tamás 1961-ben elkészítette a Magyar Tudományos Akadémia aranyérmét, vagyis egy állami kitüntetést. Ezen egy ember látható csónakban, aki az alatta levő víz mélységét méri. Milyen szép és milyen mélyen érző szimbóluma a tudománynak. Van nekünk ehhez hasonló kitüntetésünk? Tanulságos ez a kiállítás, s nemcsak a szobrászoknak és éremművészeknek. A rendezők remélik, hogy magyar barátaink művei ösztönzőleg hatnak hazai művészeinkre is. A jövő dönti el, hogy élnek-e ezzel a lehetőséggel."

Kiállításunkat ezt követően november végétől január közepéig a spandaui Citadellában a nyugat-berlini érembarátok is megtekinthetik.

Tamás István

olvadó drapériával, lehajtott fővel, a kezek halk gesztusával. Az expresszívebben hangolt munkák ebben a témakörben inkább a tragikus jelenet egészét illusztrálják. Ilyenek *Fraňo* Gibalának általam már említett emlékműtervei Tokajík és Zlatá Baňa számára, vagy Teodor Baník *Holttest és asszonyok* (Mŕtvy a ženy, 1960) kompozíciója.

Visszapillantva az antifasiszta ellenállás gondolatára, kisplasztikánk műfajában nyilvánvaló, hogy megfogalmazása az egyes évtizedek történelmi eseményei folytán változott és módosult. A 40-es évek elején a szobrászok műveik tartalmát metaforákkal leplezték, a háború után következő első években a kisplasztikák csaknem azonosak a köztéri emlékművekhez készült vázlatokkal és tanulmányokkal, és az SZNF-fel összefüggő portrék szemléltetőbbek. A partizánok hegyi életét megjelenítő kompozíciók az ötvenes években érték el csúcspontjukat; húsz évvel később, az alkotók a téma újszerű megoldását keresték. A Gyászoló anya ikonográfiai típusában a Szlovák Nemzeti Felkelés konkrét jelenetének elképzelése általánosabb, balladisztikus, inkább a néző szempontja, mint az SZNF közvetlen résztvevőjének tapasztalata alapján. Az utóbbi [illegible] évtized alatt több olyan szobor[illegible]

nádeje, 1959; *Klára Patakiová: Gyermekek – Deti*, 1959) az SZNF tematikáját líraian ábrázolókon túl (például Ján Kulichnak a már említett Térdreborulás című szobra, 1959) azok, amelyeknek antifasiszta jellege és mondanivalója a mindnyájunkat érintő általános tragédia víziójához kapcsolódik. Az *Erőszak* (Násilie, 1959) Pavel Tóthtól, a *Vádol a mészégető* (Vápenka žaluje, 1959) Ladislav Snopektől és *Ne engedjétek!* (Nedopust'te!, 1959) Anton Čutektől olyan kompozíciók, amelyekben az expresszív ábrázolás kihangsúlyozza az eszmei mondanivaló fontosságát.

Az emberiség fenyegetése és reménye című pályázat célkitűzését, a Szlovák Nemzeti Felkelés jelentőségének tágabb értelmezésében vett ábrázolásával oldják meg később más művészek is (például *Erna Masarovičová, Andrej Rudavský, Štefan Prokop*). *Alexander Ilečko Áldozatok* (Obete, 1964) című munkája expresszív ábrázolása a meztelen férfitesteknek. Expresszionizmus jellemzi *Jozef Jankovič* alkotásait is. Abban az időszakban, amikor figyelmét a Szlovák Nemzeti Felkelés témájára összpontosította, a szétroncsolt emberi test tragikus vízióival ábrázolt, általános érvényű antifasiszta tartalom kisplasztikáit is áthatotta. Ilyen szempontból említésre méltó főleg az SZNF agyonkínozott résztvevői emlékének szentelt *Bebörtönzöttek* (Väznení, 1964) című ciklusa. A fiatalabb alkotók közül, akiknek művei antifasiszta és háborúellenes jellegűek, nem hagyhatjuk ki *Peter Hložník*ot. A *Tragédia* (1967), a *Három lovas* (Traja jazdci, 1973), a *Hegyekben* (V Horách, 1980) kompozíciói, de számos további is, nem kerülgetik ezt a témát, amely egyre inkább és sürgetőbben érinti az egész emberiséget. Érthető, hogy a fiatalabb művészek, akik nem vehettek közvetlenül részt a Szlovák Nemzeti Felkelésben, etikai üzenetének mélységét általánosan érvényes értelemben fejezik ki. Éppen ezért teljes joggal alkalmazzák a nézőre szuggesztíven ható szimbolikus ábrázolást és metaforát.

Talán az antifasiszta és háborúellenes témának ez az általuk való szabadabb, módosított felfogása az az út, amely felkelthetné a többi fiatal művész érdeklődését is a már elfogadottá vált hagyomány továbbfejlesztése iránt.

Zuzana Bartošova-Pinterova
Fordította: Molnár Barnáné

Ferenczy Béni: Vízbelépő

szikus eszmények
n alakított szobor.
élése során érzékeljük
al férfialak testének
gét, arányosságát. Ru-
tartással, teste ívben
előrehajlik, a cím-
ak megfelelően jobb
l vizet érintő moz-
t tesz. A külsődleges
gek mellett rögtön
etűnik az alak elmé-
befelé figyelő átszel-
sége. Valamiféle át-
ást várunk, megtisz-
tulást. Azt a lelki ráhangoltságot érezzük, amit az őselemben való megmártózás testnek, léleknek egyaránt javára szolgáló hatása indokol.

Ferenczy alkotása méltó párja Medgyessy aktjának. A két nagy magyar szobrász műve becses értékű közkincsünk.

Felállítva: Vásárhelyen, 1962-ben. Anyaga: bronz. Mérete: 190 centiméter.

T. A.

felelhető negatív jelenségekre, arra, hogy egyesek munka nélkül próbálnak — olykor sikerrel — többletjövedelemhez jutni.

Nagyon meg kell becsülnünk azokat, akik hajlandók valamit tenni a közért munkaidőn túl is.

Dr. Szentpéteri Imre (Makó): a beszámoló hű képet adott a végzett munkáról. A választójogi törvénytervezet vitája igen aktív volt, sok embert véleményalkotásra ösztönzött a makói térségben is. Sok javaslat elhangzott. Jó lenne ezekre a későbbiekben visszatérni, hogy az állampolgárok láthassák, nem pusztába kiáltott szó volt, amit elmondtak, mert figyelembe vették észrevételeiket. Ez az odafigyelés további serkentője lehet az aktivitásnak.

Dr. Gácser József (Szeged): a gazdasági építő- és a kulturális nevelőmunkát még szervezettebben összefogva kell megvalósítani. Ezután a nevelőmunka kapcsán annak jelentőségéről és részproblémáiról szólt.

Dr. Márton Sándor (Szentes): arról számolt be, hogy a népfront gazdaságpolitikai munkabizottsága az idén két alkalommal is közös megbeszélést tartott a Békés megyei hasonló testülettel, s hogy ez milyen hasznos tapasztalatokat hozott.

Molnár Béla: a beszámoló kritikus szellemben összegzi az igen figyelemreméltó eredményeket, s ez nagyon rokonszenves benne. Tolmácsolta az országos titkárság elismerését a megyei és a helyi népfronttestületeknek, aktivistáknak az eredményes munkáért. A politikai tömegmozgalom további nagy feladatok előtt áll — hangsúlyozta ezután többek között. Ennek során figyelembe kell venni azt, hogy nem könnyű körülmények között igen sok nehézséggel kell majd megküz-

Dr. Szánt
ged) azt hang
még nagyobb
fordítani az if
foglalkozásra,
velésre. Helye
emelten törődi
nyos helyzetű
gítjük őket, c
rint az eddigi
gyelmet keller
tehetségek fell
utána a velük
matikus foglal

Hegedüs
községe népfr
eredményeiről
Igyekeznek —
kerrel — a fi
kapcsolni a k
rom év alatt
forintra nőtt
ra eső társada
téke helységül
érzi, még mi
hasznosítható
a területen is.

Turcsikn
ria (Szeged) a
KISZ együttmi
mezve szólt a
ményről és az
lelhető hiányos
politikai tömeg
az ifjúsági sz
szervezettségi
nemegyszer —
en — eltérő
dolgozik — s a
lás időnként
hagy maga utá
fordul, hogy a
dók közül egyi
konkrét munk
pedig, úgymond
adja" az akcióh
toztatni kell.

Kárász Jó
hely) elismerés
nemzetiségiekke
lalkozásról, ame
pet adtak a ne
vetségek közelm
rendezett kongr

Lapis Andr
szerint találkoz
tévés, vitatható
a hétköznapok
érzi, tovább kel
emberek inform
több fórumra
hogy az állampo

mégis Szombathy Viktor *Csepelyes Csepele* adja meg lenyűgözően szép írásban. Szombathy talán nem is gondol arra, hogy írásával hány embert indít a Duna, azaz a Soroksári Duna-ág és Csepel szigetének felfedezésére. Mennyi lappangó értékünk, szépségünk van! A köztudatban általában a Soroksári Duna-ág úgy él, hogy vad összevisszaságban a nádasok fedezékében otromba horgásztanyák húzódnak meg. De miképpen karolja közre szinte nemzeti történelmünk egy jelentős szakaszát a Csepel-szigetben, ez Szombathy írása nyomán bomlik ki.

Rédey Pál

Drommel irok erről az *Utkozben* ci-

Ferencz Béni

Ferenczy Béni alkotásaiból nyílik kiállítás ma a győri Műcsarnokban.

Népszabadság, 1987. V. 26

Ferenczy Béni nobben

*

Október 14–16. között megyénkben, Tengelicen tartották a murális képzőművészetről szóló nemzetközi tanácskozást.

*

Október 31-én Ferenczy Béni emlékkiállítás nyílt a Simontornyai Vármúzeumban a szentendrei Ferenczy Múzeum anyagából. A válogatásban közreműködött és a megnyitón részt vett a művész özvegye is. Ugyanezen a napon Illyés Gyulának nevét vette fel az ozorai általános iskola. Az ünnepségen megjelent a költő özvegye és leánya, valamint Németh László özvegye is. Avatóbeszédet Aczél György, a Társadalomtudományi Intézet főigazgatója tartott. Ezt követően a községi művelődési házban a Magyar Rádió és a Simontornyai Vármúzeum közös irodalmi estjére került sor, neves színművészek közreműködésével.

*

Dunatáj, IX. évf. 1986. 1. sz.

Ferenczy Béni
nohán

... rondtjak le kegyeletüket.

FERENCSIK JÁNOS szobrát lelepleztek Balatonfüreden. A Tagore sétányon felállított emlékművet — Ferenczy Béni alkotását — Petrovics Emil, a Magyar Állami Operaház igazgatója pénteken avatta fel.

Népnaplódság, 1988. júl. 16.

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrászművész (1890-1967)

Kiállítási előzetes.

márc. 14. A századforduló művészete. Cép. fszt. és I. em.

„Noémi, 1917". (repr.)

Magyar Nemzeti Galéria,
1986. febr.

Ferenczy Béni, Kossuthdíjas szobrászművész (1890-1967).

Éremválogatás.

40 év érmeiből.

A Helikon Galériában 1985. márc. 21-ápr. 14-ig látható a kiállítás. — Bemutatja azoknak a mestereknek a munkáit, akik a modern magyar éremművészetet a világban ismertté tették: Ferenczy Béni, Borsos M., Kiss Nagy A., Vigh Tamás.

Műcsarnok és Kamaratermei.
1985. márc.

Ferenczy Béni; Kossuth-díjas (1896–1957).

nohrámcsőrés a harmincegyedi? Vásárhely i

Ezzi Tárlatot megnyílt, – olyan nevek kötődnek a

tárlatsorozathoz, mint Medgyessy, Ferenczi Béni.

Magyar Ifjúság,

1984 nov. 23.

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrászografikusművész (1890-1967)

A Brandenburgi Kapu ünnenső oldalán, a Kelet-berlini Magyar Kultúra Háza a mi ottani, állandó jellegű „művelődési külképviseletünk". Alig zárult a reprezentatív magyar érem-seregszemle: Beck Ö. ~~[illegible]~~ Fülöpstől Ferenczy Bénin át Bosos Miklósig és Asszonyi Tamásig, – június folyamán teljes „profilváltás" következett.

Wagner István: Berlini kisgalériák.
Magyar Hírlap, 1984. aug. 24.

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrász-grafikusművész (1890-1967)
a sóstói nemzetközi érem művészeti alkotótelep idei
ki állítása számszerűségben minden rekordot meg-
döntött: Haraszthy mobiljaitól Szőllősy Enökéig, sőt
Ferenczy Béniig terjed.

Tóth Sándor: Érem, vagy plasztika.
Kelet-Magyarország, 1984, aug. 25.

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrász- és grafikusművész (1890-1967).

Bpesten, a Hilton Szálló földszintjen, az úgynevezett Kerengőben alakították ki a Hilton Galériát, a rézkarcolók alkotó közösségének vállalkozását. – Távoli tervei közé tartozik jövő évre egy szobor kiállítás a Kerengőben Strobl Aladjostól Melocco Miklósig bezárólag, a nagy elhúnytakkal együtt, tehát Medgyessy Ferenc, Ferenczy Béni, Pátzay Pállal mutatnák be a közönségnek.

Szombat délelőtt.

1984. VIII. 18. Petőfi 10.00

Ferenczi Béni

Kiállítás a szirácsi Kastélyszálló galériájában

Magyar Nemzet 1987. 1. 13

Ferenczy Béni

kiállítása a soproni
Lábasházban

Népszabadság, 1987. IX. 11

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrász- és grafikusművész

a festmények veszteséglistáján szerepel egy Rudnay kép, a bajai múzeumból tűnt el. – „Útrakelt" néhány szobor is az utóbbi évtized-ben. Így 1968-ban eltűnt Ferenczy Béni „Ülő nő" c. alkotása.

Csorna Béla: Körözött műkincsek.
Hétfői Hírek, 1984. febr. 13.

Ferenczy Béni

Magyar Nemzeti Galéria
„Mecénásaink" e kiállítása

Népszabadság, 1985. XII. 23

Ferenczy Béni

Ferenczy Béni érméiből nyílt kamaratárlat a Munkásmozgalmi Múzeumban. A magyar szobrászat egyik, iskolát teremtő egyéniségének e munkái egy hónapig láthatók. A pengőtől a forintig című kiállítás a tervezettnél tovább, október 5-ig tart nyitva.

O

Magyar Nemzet 1986. IX. 19.

Ferenczi Béni

Vásárhelyi Őszi Tárlat

Magyar Nemzet 1986. IX. 8.

Ferenczy Béni

Ferenczy Béni: "Női képmás"-át nemesen leegyszerüsitett formái"teszik kiválóvá.

Medgyessy Ferenc: "komoly méltóságu szobraival modern klasszicizmust jelöl meg."

Pátzay Pál: "realisztikus erejü" alkotásokkal szerepel a Képzőművészek Uj Társasága kiállitásán a Nemzeti Szalonban, melyet Szokolay Béla ismertet.

A kritikában felsorolt valamennyi müvész nevét lásd: Csók István nevénél.

ÉLET, Bp. 1925. márc. 15. XVI. évf.
6. sz. 119-120. lap.

Ferenczy Béni (1890-1967)

„Tanulmányfej" Tollrajz és vízfestmény
14x11 cm

J. l. p. F.B. Kiváltási ár: 800 ft

BÁV 47. Képaukció Bp. 1978. december

Ferenczy Béni, szobrász

L: Telcs Ede

Frank János: Négy kiállításunk Londonban 13.

Élet és Irodalom Bp. 1984. ápr. 20. XXVIII/16

Ferenczy Béni, szobrán
festő

L. Thorma János

Marosi Ildikó: Babits és Tessitori Nóra levelezése 8

Élet és Irodalom B.n. 1984. feb. 17. XXVIII/7.

Ferencsy Béni
kiállítás a Helikon Galériában

Magyar Nemzet 1985. IV. 13.

Ferenczy Béni

Bánszky Pál: Képtár Kicskeméten

Művészet, 1983. november

Ferenczy Béni szobrász

Kontha Sándor: Ferenczy Béni tiz levele 1.

Művészet, 1983. szeptember

Ferenczy Béni szobrász

Kontha Sándor: Ferenczy Béni tiz levele II.

Művészet, 1983. október

Ferenczy Béni szobrász

Pataki Gábor: Konzervatorizmus - hagyományok nélkül,
1950-es évek művészete

Művészet, 1982. március

Terenczy Béni

Viallitás a Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet 1983. X. 5.

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrász- és grafikusművész

Szombathelyen, a Savaria Múzeumban egyetlen teremben mutatják be a szocialista szobrászatot. A katalógus címoldalán két dátum szerepel: 1919-1945. Az akkori fiatalok valami újfelé vágynak: Vilt Tibor, Szabó Iván, Bokros Birman Dezső, Goldman György, Mészáros László, Ferenczy Béni, Mikus Sándor és társaik.

Ferenczy Béni: „Danae" bronz, 1939. (repr.)

Molnár Zsolt: A tett a legnagyobb vigasztalás.
Magyar Ifjúság, 1981. ápr. 3.

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrászművész

a közelmúltban nyitotta meg kapuit a szombathelyi Savaria Múzeum a „Szocialista szobrászat 1919-1945" című kiállítással. a tárlat összeállítója Várkonyi György művészettörténész mindvégig számol a klasszicizáló irányzat korai és későbbi nagyjainak (Ferenczy Béni, Fáltay Pál, Mikus Sándor) a szoros értelemben vett szocialista szobrászat legjelentősebb munkásságával. – Ferenczy Béni szabad szárnyalású „Lépő nő" – je méltán nem tárgyalható érdemben a szocialista szobrászat magyar története. | említve |

Tasnádi Attila: Szocialista szobrászat, 1919-1945.

Népszava, 1981. febr. 1.

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrász- és grafikusművész

A Vigadó Galériában látható „Az érem" c. kiállítás. – A kiállítás nem ad történeti áttekintést. Nem azt szemlélteti, miként bontakozott ki a nagy mesterek – Ferenczy Béni, Borsos Miklós és mások – nyomán ez a műfaj a hatvanas évek végén, hozott remekműveket az évtizedfordulón, került később válságba és bizonytalanodott el a hetvenes években, helyét és feladatát nem találva.

Vadas József: Vert érem.
Élet és Irodalom, 1982. nov. 26.

Ferencry Béni

Látogatóban Entz Gézánál

Tiszatáj 1984/3

Ferenczy Béni szm

[illegible]

→ Melocco Miklós sz

MŰVÉSZET 1985/10/60

Ferenczy Béni szobrászművész

Moszkvában megnyílt jún. 27.-én tíz szocialista ország nemzetközi tárlata. A magyar részlegben szerepel a művész alkotása: Petőfi-je, melyet a Petőfi Irodalmi Múzeum adott kölcsön erre az alkalomra. (említve).

Élet és Irodalom, 1975. júl. 5.

Ferenczy-család

Több mint kétszáz anyagból álló kiállítás nyílt a moszkvai Képzőművészeti Akadémián.

Magyar Hírlap 1970. III. 13. 6. l.

Ferenczy Béni

A Müvészet c. rovat ismerteti a Szépmüvészeti Muzeum uj szerzeményeiből rendezett tárlaton szereplő müvészeket és alkotásaikat "Három kiállitás" cimmel.
Az első kiállitáson mutatják be az itt felsorolt müvészek munkáit: Hollóy Simon, Bihari Sándor, Deák Ébner Lajos, Jendrassik Jenő, Szinyei Merse Pál, Ferenczy Károly, Hatvany Ferenc, Iványi Grünwald Béla, Rippl Rónai József, Ferenczy Béni és Vedres Márk.
Ferenczy Béni klasszikus fejet ábrázoló alkotását igen nagyra értékeli a kritika a Szépmüvészeti Muzeum uj szerzeményei között.
A HÉT, Bp. 1918. dec. 13.
XXIX. évf. 41. sz. 638-639. lap.

Ferenczy Béni

Kisebb vonalu szobrait "szokatlan tökéletességgel konstruálja meg"-mondja a Müvészet c. rovatban közölt beszámoló "Ferenczyék" c. kiállitásról, melyet a család tagjai az Ernst Muzeumban rendeztek.

A "Három kiállitás"-t ismertető cikkben /szerepel a/ Ferenczy család tárlata.

A HÉT, Bp. 1918. okt. 13.
XXIX. évf. 41. sz. 639. lap.

Ferenczy Béni

A Gresham csoporthoz sok művész kötődött. Egyik legfontosabb a francia elegáncia és az akitat művésze is Ferenczy Béni.

Végvári Lajos: A Gresham-csoport.
Művészet, 1976.december - 3.oldal.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Életmüve már befejeződni látszott, de szinte ugyanabban a pillanatban újra is kezdődött. Ez Fye Ferenczy utolsó néhany éve 1959 és 1967 közt. Súlyos betegsége maga alá temette ezt a legnemesebb értelemben klasszikus szobrász klasszikus ideáljával, szépségkanonjával, klasszikus művelségével együtt. 302.old

K. KOVALOVSZKY MÁRTA: A magyar szobrászat új útjai
301.old

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975

FERENCZY BÉNI, szobrasz

Ez az új, mélységekből felmerülő vilag, törékeny, sebezhető
és gyermekien nyitott lett, volt bátorsága nagy müveinek
tömör szólama helyett maganyos és attetszö gyermekhangon
szólalni meg. volt ereje lemondani a tökéletességről.
302.old

K.KOVALOVSZKY MÁRTA: A magyar szobrászat új útjai
301.old.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975

FERENCZY BÉNI, szobrasz

Súlyos betegsége nyoman papirjan reszketett, kibicsak
lott a vonal, nedvesen remegtek az akvarell szinei, alak
jai, asszony és fiúfigurái elvékonyodtak, légiessé és re-
zignaltta váltak. Hol volt már hibatlan tökéletességük,
diadalmas harmóniajuk? 302.old

K. KOVALOVSZKY MARIA: A magyar szobrászat új útjai
301.old.

A Janus Pannonius Múz. évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975

Frenczy Béni szobrászművész

a Nemzeti Galéria régi és újabb keletű bohém rajzokkal, portrékkal köszönti a 75 éves Fészek Klubot. – Látható itt: Domanovszky Endre és Frenczy Béni, fiatalos, mosolygós arca tekint ránk

Szombat délelőtt.

1976. II. 14. 10.00 D. Petőfi.

Ferenczy Béni

"Képek és szobrok három évtized müvészetéből" cimmel Vadas József ismerteti a kiállitást és felsorolja a résztvevő müvészeket, "Képek a várfalon" cimmel: Anna Margit, Baranyó Sándor, Balogh András, Balogh Ervin, Barcsay Jenő, Barta Lajos, Bartha László, Bartl József, Bálint Endre, Benedek György, Benedek Jenő, Berényi Ferenc, Berki Viola, Bernáth Aurél, Bér Rudolf, Bokros Birman Dezső, Borsos Miklós, Breznay József, Csáky-Maronyák József, Csikszentmihályi Róbert, Deim Pál.

A résztvevő müvészek nevének folytatását lásd: a 2.-es cédulán.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. dec. 27.
XIX. évf. 52. sz. 7. lap.

Ferenczy Béni

A további nevek a Nemzeti Galéria kiállításán: Domanovszky Endre, Ék Sándor, Farkas Aladár, Fejér Csaba, Ferenczy Béni, Fónyi Géza, Fóth Ernő, Gadányi Jenő, Göllner Miklós, Gyarmathy Tihamér, Hajnal János, Hincz Gyula, Holló László, Iván Szilárd, Kerényi Jenő, Keserü Ilona, Kisfaludi Stróbl Zsigmond, Kóka Ferenc, Kokas Ignác, Kondor Béla, Korniss Dezső, Kucs Béla, Lakner László, Makrisz Agamemnon, Marton László, Martyn Ferenc.
A 3.-as cédulán következnek a további nevek.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. dec. 27.
XIX. évf. 52. sz. 7. lap.

Ferenczy Béni

A 2.-es cédula folytatása:
Medgyessy Ferenc, Melocco Miklós, Miháltz Pál, Németh József, Orosz János, Papp Gyula , Pirk János, Pór Bertalan, Ridovics László, Sarkantyu ~~Mihá~~ Simon, Schéner Mihály, Scholz Erik, Sikuta Gusztáv, Somogyi Árpád, Somogyi János, Somogyi József, Sváby Lajos, Szabó Vladimir, Szalay Ferenc, Szentiványi Lajos, Szentgyörgyi Kornél, Szőnyi István, Szkok Iván, Tar István. Tóth Béla, Vigh Tamás, Záborszky ~~Vil~~ Viola.

Vadas József részletes beszámolóját lásd: Bernáth Aurél nevénél.
Élet és Irodalom, Bp. 1975. dec. 27. XIX. évf. 52. sz. 7. lap.

Ferenczy Béni

kisplasztikával

szerepelt a XXXVII. Velencei Biennalén.

Magyar Hirlap 1976-181-8

Mészáros T:Müvészet és környezet

Ferenczy Béni szobrászművész

Jún. 26.-án nyílik meg a BNV-területén a „Harminc győzelmes év" című, tíz szocialista ország képzőművészeti kiállítás. A magyar szobrászatot a művész alkotása is képviseli.

Népszabadság 1976. jún. 25.

Ferenczy Béni szobrászművész

Megnyílt júl. 18.-án a XXXVII. Velencei Biennále, melyen látható a művész alkotása, kisplasztikája.

Mészáros Tamás: Művészet és környezet.

Magyar Hírlap, 1976. aug. 1.

FERENCZY BENI, szobrász

Székesfehérvárott, az egykori Budenz-házban megnyilt az Ybl-gyüjtemény kiallitása. Ybl Ervin hagyatékat mutatja be. Bútorok, iparmüvészeti-és képzőmüvészeti gyüjteményét a magangyüjtemény sajatos hangulatab n. A kiallitason többek közt szerpelt: Ferenczy Béni is szobraival 6.old

---Hirek, Krónika 6.old

Múzeumi Magazin, 1969. 3.sz. Bpest.

Ferenczy Béni

"Harminc győzelmes év" cimmel a lap "Tájékozódás" c. rovatában közli, hogy a Központi Kiállitási Teremben, Moszkvában, a "Manyezsban" junius 27.-én tiz szocialista ország, -közöttük Magyarország- művészeinek alkotásai bemutatásra kerülnek. A magyarországi részlegben többek között Somogyi József: "Martinász" és "Kubikus" c. nagyvonalu szobra, valamint Segesdi György: "Marx-Engels kompoziciója. A Petőfi Irodalmi Muzeum kölcsönadta Ferenczy Béni Petőfi szobrát a kiállitásra.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. julius 5.
XIX. évf. 27. sz. 6. lap.

Ferenczy Béni

"A Ferenczyek" cimmel Tövis ir a Ferenczy Család kiállitásáról az Ernst Muzeumban, ahol mind a négyen résztvesznek: Ferenczy Károly, Ferenczy Valér, Ferenczy Béni és Ferenczy Noémi.

Ferenczy Bénit kötik legkevésbé az apai hagyományok. A formák müvésze. Ott kezdi most, ahol az apa ma tart: a stilussá nemesedett naturalizmuson, mely tul van az élet szolgai leábrázolásán, s a dolgok mögött lévő elvont titkokat kutatja, -folytatja az összehasonlitást a kritika

A HÉT, Bp. 1916. dec. 17.
XXVII. évf. 51. sz. 738. lap.

Ferenczy Béni
szobász

Ferenczy kubista korszakának
szobrai szétszórodtak, csak heveset
ismerünk közülük.

Rózsa T.Endre: Kubista magyar szobrászat?
Müvészet,1974.december - 13.oldal

Ferenczy Béni
szobrász

Ferenczy 1924-ben az akkor szintén avantgardista Bérmath Miréllal közös kiállítást rendez-tek a berlini der „Sturm" Galeriaban

Rózsa T. Endre: Kubista magyar szobrászat?
Művészet, 1974.december - 13. oldal

Ferenczy Béni szobrászművész

A 37. velencei biennálén a Ferenczy-család és Fényes Adolf egy-egy műve képviseli a magyar pavilonban a „szentendrei államalapítást".

Bodri Ferenc: Magyar képzőművészet a 37. velencei biennálén.

Tolna Megyei Népújság, 1976. szept. 12,

Ferenczy Béni

A magyar konstruktivisták műveiből 1972. -ben Bukaresten a Dallas-teremben kiállítás nyílt, ahol a művek szobrait is kiállították.

A Hét, 1972. dec. 15. 3. elf. 50 sz. 9 p.

Ferenczy Béni

Méltatás

Nagy Lajos: Magyar szobrászati kiállítás 2.
Művészet, 1978. november – 30. lap.

Ferenczy Béni (1890 - 1967)

„Akt drapériával" ceruzarajz 41x29 cm
J. l. p.: F. B. 54. Kikiáltási ár: 8000 Ft.

BÁV 51. Képaukció katalógus, Bp. 1980. május

Ferenczy Béni, cobrán

L. Sanu Katalin

Rózsa Gy: Hódmezővásárhelyi kiáll ...

7.

Népszabadság, Bp. 1979. jún. 22.

Ferenczy Béni

Méltatás.

Ráth Zsolt: Kényes egyensuly.
MÜVÉSZET, 1979.julius 14.lap.

Ferenczy Béni

1948-ban Ferenczy Béni, főiskolai osztálytársak 3 művésztelepével Kiss Sándorral, Martsa Istvánnal és Vigh Tamással a nyári hónapokban Esztergomban dolgozik.

Wehner Tibor: Visszhangtalanul.
Művészet, 1979. május – 36. lap.

Ferenczy Béni (1890-1967)

„Ülő női akt" ceruzajz 47x30 cm

J. l. j.: F. B. 1946. Utiáltási ár: 8000 ft

„Utcarévlet" Vízfestmény 28x38 cm J. l. j. F. B. 43.

Balra: Pichmichián levonnénak Ferenczy Béni 1946.

Utiáltási ár: 4000 ft.

BÁV 52.Képaukció katalógus,Bp.198o.szeptember

Ferenczy Béni, festő

L: Szabó Iván

Harangozó M: A vásárhelyiek a Műcsarnokban 2

Esti Hirlap, Bp. 1979. jún. 14.

Ferenczy Béni (1890-1967)

„Virág" Vízfestmény 31x24 cm

J. l. F. B. 1966. Kikiáltási ár: 5000 Ft.

BÁV 50.Képaukció katalógus,Budapest,1979.december

Ferenczy Béni

- A soproni biennáléval egyidejűleg a kamaraterembe Ferenczy Béni érmeit is kiállítottár

Askerez Éva: A 1. országos érembiennále Sopronban

~~[illegible]~~ Soproni Szemle 1978/4

Ferenczy Béni rajza

„Ady Endre" - emlékplakett 1929

„Leonardo: Co" - emlékplakett 1919

Soproni Szemle. 1978/4. XXXII. évf. 367 old

Ferenczy Béni

- 1977-ben a soproni ünnepi napok alkalmával emlékkiállítást rendeztek a Nemzeti Galériában őrzött érmeit.

42

Kocsis József: Sopron kulturális élete

Soproni Szemle 1978/2

Ferenczy Béni

Betegsége legyőzése után egy sajátosan új fejlődési korszak kezdődött a mesternél. Új korszakának művalkotása az „Aranykor".

Tolnay Károly: Ferenczy Béni, a modern klasszikus.
Új Tükör, 1979. május 13-23. lap.

Ferenczy Béni

Párusban első mestere Bourdelle volt, akinek ideálja a neoarchaikus szobrok voltak, amelyek hátottak Ferenczy Béni legkorábbi kisbronzaira.

Pohnyi Károly: Ferenczy Béni, a modern klasszikus.
Új Tükör, 1979. május 13–23. lap.

Ferenczy Béni

Ferenczy Béni sokasem volt túlzott utánzója a legmodernebb ezmusoknak. Ifjú korában nihol követte a kubizmust és az expressionizmust.

Tolnay Károly: Ferenczy Béni, a modern klasszikus. Új Tükör, 1979. május 13 – 23. lap.

Ferenczy Béni

Ferenczy Béni a Vasárnapi Társa-
ság vezető tagjával szivélyes bánáti kap-
csolatban volt, noha nem ment
el a kör összejöveteleire.

Tolnay Károly: Ferenczy Béni, a modern klasszikus.
Tükör, 1979. május 13-23. lap.

Ferenczy Béni

Nyolcvanadik születésnapját ünnepli május 27-én Tolnay Károly művészettörténész Firenzében. Korai fiatalságában elhagyta Magyarországot, de a baráti kapcsolat nem szűnt meg a Ferenczy testvérekkel, Noémivel és Bélával.

Tolnay Károly: Ferenczy Béni, a modern klasszikus.
Új Tükör, 1979. május 13-20. lap.

Ferenczy Béni

Ferenczy Béni elhérzítette Noemi
fejét 1917-ben, Ady, Wilde János,
Bartók és Louise de Vilmorin
feje remek mű.

Tolnay Károly: Ferenczy Béni, a modern klassikus.
Új Tükör, 1979. május 13-23. lap.

Ferenczy Béni

Ferenczy Béni második felesége Erzsi után készült, gaiia szerű aktokban is michelangelói új látásmódban dolgozott.

Tolnay Károly: Ferenczy Béni, a modern klassikus
Ny Tükör, 1979. május 13-23. lap.

Ferenczy Béni

Rajsokat is készített Michelangelo után, egy ilyen rajza a Capitolium Palazzo dei Conservatori egyik oszlopfőjét ábrázolja.

Tolnay Károly: Ferenczy Béni, a modern klasszikus.
Új Tükör, 1979. május 13-23. lap.

Ferenczy Béni

Leonardo inspirációja volt az első és legelhatározóbb a régi művészek között. Másik forrása Michelangelo által inspirált monumentalitás volt.

Tolnay Károly: Ferenczy Béni, a modern klasszikus.
Új Tükör, 1979. május 13-23. lap.

Ferenczy Béni

Ferenczy természet ihlette realiz-
musát példázna az a korai
rajz, amelyik két fiatal zsenge
leányt ábrázol, a fejlődés két
különböző fázisában.

Tolnay Károly: Ferenczy Béni, a modern klasszikus.
Új Tükör, 1979. május 13-23. lap.

Ferenczy Béni

Realizmusa nem külsődleges volt, nem az dolgok külső megjelenítésére szolgált, hanem a bennük lüktető ritmusra és harmóniára.

Tolnay Károly: Ferenczy Béni, a modern klasszikus.
Ujtükör, 1979. május 13–23. lap.

Ferenczy Béni

Ferenczy Béni később a kiegyen-
súlyozott Maillol, az érett Renoir
és Cézanneiak lett a tisztelője
és ők voltak a modern művé-
szetben ideáljai.

Tolnay Károly: Ferenczy Béni, a modern klasszikus.
Új Idők, 1679. május 13-23. lap.

Ferenczy Béni

Az ultima manicyában Ferenczy Béni visszatért gyermekkori nagybányai természetimádatához és ekkor keletkezett két könyve a fákról és a virágokról.

Tolnay Károly: Ferenczy Béni, a modern klasszikus. Ú. Tükör, 1979. május 13 - 23. lap.

Ferenczy Béni

A kor reprezentatív köztéri munká-
ja Ferenczy Béni Petőfije könnyű kis-
plasztikák válogatott gyűjteménye.

Horváth György: A korral szembesülve.
Művészet, 1980. április – 4. lap.

Ferenczy Béni
(Szentendre, 1890 - Bp. 1967)

„Férfi fej" Tus, 14x20 cm J.f.: BF.
Kiállítási ár: 3500 Ft.

BÁV 57. Képaukció Bp. 1982. május

Ferenczy Béni

Kiállitott a Mücsarnokban mely a hódmezővásár helyi őszi tárlatok anyagából került összeállitásra.

Uj Tükör 1979/22/24

Ferenczy Béni (Szentendre, 1890- Bp. 1967)

„Virágvendégek" vízfestmény · 23x16 cm

J. l. b.: F. B. 60

Becsült ár: 2500 Ft.

BÁV 60.Képaukció Bp.1983.május

Ferenczy Béni (1890-1967)

„Virágok" Vászonfestmény 33 x 23 cm
J. G. F. B. 1965.
Eredeti ár: 3000 Ft

BÁV 54. Képaukció Bp. 1981. május

Ferenczy Béni, szobrászművész

„Petőfi" (részlet.)

(repr.)

Kiállítás a Műcsarnokban.

Új Tükör, 1980. márc. 23.

Ferenczy Béni, szobrászművész

„Művészet és társadalom 1945–1980" címmel megnyílt a Műcsarnokban hazánk felszabadulásának 35 évfordulója és az MSZMP XII. kongresszusának tiszteletére rendezett kiállítás.–
Ferenczy Béni „Petőfi" szobra (1948) látható a kiállításon.

Wehner Tibor: Ünnepi kiállítás a Műcsarnokban. Dolgozók Lapja, 1980. márc. 30.

Ferenczy Béni, szobrán

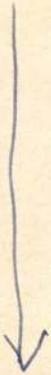

Domokos M.: Esti benélgelés Hatvany Lajosnéval – III – 120.
Ferenczy Béniről

Tiszatáj, Szeged, 1979 júl. XXXIII/7.

Ferenczy Béni

1

Egy időben Bécsben, Berlinben élt, majd pedig itthon egyik legismertebb, lírai szemléletű szobrászunk lett. Párizsban Csáky Józseffel barátkozik, ő viszi el Matisse-hoz, valamint Steinékhez, a párizsi művészvilág központjában álló gyűjtő-kritikus testvérpárhoz.

Passuth K:Magyar müvészek az európai avantgarde-ban
Bp.1974 Corvina

Ukold

2

Ferenczy Béni

Párizsban ivatkozik be Archipenko iskolájába, ahol a mester kárhoztatja azért, mert még zagaszkodik a kubizmushoz, amin – ő maga úgy érzi – túljutott.

Passuth K:Magyar müvészek az európai avantgarde-ban
Bp.1974 Corvina

21.99

3

Ferenczy Béni

Éppen csak megérintette öt a kubizmus, de nem tartozott sohra a morgalomhoz. Kubista művei közül azok maradtak meg, amelyek 1923-ban, bécsi-berlini élete idején születtek (folyt 4.)

Passuth K:Magyar művészek az európai avantgarde-ban
Bp.1974 Corvina

22.old

Ferenczy Béni

(folyt 3.) Ott olyan élénk avantgarde légkör alakult ki, amely – mintegy utólagosan – ismét életre hívta Ferenczyben a kubizmus élményét. A berlini kiállítás után gyorsan felhagy ezzel a kifejezésmóddal, „saját vallomása szerint azért, mert félt, hogy az út végképp az absztrakcióhoz vezet."

Passuth K. Magyar művészek az európai avantgarde-ban
Bp. 1974 Corvina 22 old

Ferenczy Béni

A Képzőmüvészet c. rovatban Vadas József: "Gerendvivők" cimmel ir a "Szocialista Képzőmüvészek a két világháboru között" c. kiállitásról. Megemliti a müvésznek Marxról készitett arcképét, az 1930-as évekből, amikor a Szovjetunióba készült, mert az 1919-es munkája és magatartása emigrációba kényszeritette. A Tárlatot a Várbeli uj épületben rendezték.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. ápr. 12.
XIX. évf. 15. sz. 13. lap.

Ferenczy Béni

Pezsélt a Ma körül csoportosuló aktivistákat bemutató kiállítás nyílt, melyen a művész is szerepelt művével.

Népszava, 1973. okt. 19. 101. évf. 245 sz. 4p.

Ferenczy Béni szobrászművész

a berlini Magyar Kultúra Házában megnyílt a mai magyar érem művészet kiállítása, melyen szerepelnek ermei.

Magyar Nemzet, 1974. márc. 15.

FERENCZY BÉNI, szobrász

A Székesfehérvári István Király Múz.Ybl Ervin hagyatékából 89 képet,39 szobrot és 17 plakettet kapott.A székesfehérvari család XVIII.-XIX.sz-i portréi mellett a gyujt XX.sz-i magyar mesterek müveiből adódik.Köztük Ferenczy Béni is szerepel. 169.old

FITZ JENŐ: Jelentés a Fejérmegyei Múzeumok 1968-69. évi tevékenységéről.-Képzőmüv.Gyujt. 169.old

ALBA REGIA, Az István Király Múzeum Évkönyve, XI. 1970. Székesfehérvár, 1971

Ferenczy Béni

1974. jan-ban a Műcsarnok angyalföldi kiállításán

részt vett művével.

Népszava, 1974. jan. 11. 102 erf. 8 sz. 4p.

Ferenczy Béni:

Azok között a képzőművészeti események között, amelyek a milleneumát ünneplő Esztergomban zajlottak le, minden bizonnyal a művén emlékkiállítása volt a legjelentősebb (Balassa Bálint Múzeum) A tárlaton 10 nobor és 35 akvarell, gouache, kréta - és ceruzarajz szerepelt, tulajdonosi részt a Nemzeti galéria gyűjteményéből.

Ferenczy Béni: 2

A kiállított szobrok között volt néhány korai, kevésbé ismert mű (pl a filozófus és irodalomtudós Lukács György édesapjának Lukács Józsefnek nyírfából faragott portréja 1925-ből) – az anyag zöme azonban a 30-as, 40-és és 50-es évek érett remekei közül került ki (Ferencsik János és Julián Ferenc arcmása, Bartók-rajz, női akt tanulmányok, rőtli vázlat a „Játnó fiúkhoz," csendéletek)

Vigilia 1973/9 644. old

Ferenczy Béni: 3.

A Szucsi András művénettörténész által rendezett tárlat nem feledkezett meg azoknak az akvarellek-nek a bemutatásáról sem, amelyeket a mester 1947-ben – entergomi nyaralása során – alkotott. A kiállítás szerény méretei ellenére – nagyjából hű képet adott Ferenczy európai rangú ouvere-jéről.

Vigília 1973/9 644. old

Ferenczy Béni: 4.

A társaság azonban még teljesebb élménnyel ajándékozott volna meg bennünket, ha a mester érmeiből (Tiziano, Korintky Frigyes, Glatzmayr Lajos, „Pro arte") és vallásos ihletésű munkáiból („Fenntartás" „Krisztus megkeresztelése") is kaphattunk volna példányt.

Vigília 1973/9 644. old

Ferenczy Béni, szobrász

kerepel a Műcsarnokban.

R. Sy.: Angyalföldi műbírálat 7.

Népszabadság, Bp. 1974. jan. 11.

Ferenczy Béni, szobrász

„A regény vége: 1973. márc. 28-án adta át Milánóban az Ambrosiana könyvtár igazgatójának a magyar küldöttség Ferenczy Béni: Petőfi-szobrát. Az előzmények ⊥

Békés István: Egy szobor regénye 22.

Népszabadság, Bp 1973. dec. 24.

Ferenczy Béni, szobrász

Kiállít Lipcsében.

– : Szerelmi álmok Máltán 2.

ESTI HIRLAP, Br. 1974. febr. 5.

Ferencsy Béni, tolvaj

Berlinben szerepel.

— : Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1974. márc. 15.

Ferenczy Béni, nobrán

Berlinben állítják ki érmeit.

– : Magyar kulturális események külföldön

6.

Népszabadság, Bp. 1974. márc. 2.

Ferencsy Béni, szobrász

kiállításban szerepel.

↓

– : Magyar kiállítások bemutatók külföldön 9.

Népszabadság, Bp. 1974. febr. 8.

Ferenczy Béni szobrászművész

„A magyar szobrászat mesterei" című kiállítása a művész legszebb alkotásaival ismerteti meg a szovjet közönséget, – a Kulturális Kapcsalatok Intézetének szervezésében.

Népszabadság, 1969. febr. 13.

Ferenczy

A gyűri képtár magyar mesterek műveiből rendezett tárlatot, melyen önarcképe szerepel.

S.N.: Látogatott tárlat.
Kiralföld, 1973. jún. 30.

Ferenczy Béni

a Tanácsköztársaság bukása - 1919 - után a művész emigrált.

Kontha Sándor: Magyar képzőművészet a két világháború között.

Társadalmi Szemle, 1973. ápr.

Ferenczy Béni

Részt vett a XI. Magyar Képzőművészeti Kiállitáson a Műcsarnokban 1968-ban.

Kortárs 1968/10 1673. old.

Ferenczy Béni

A Periszkóp cimü folyóirat amely Aradon jelent meg Szántó György szerkesztésében közölte mümellékleteken Uitz Béla, Moholy-Nagy, Ferenczy Béni, Tihanyi Lajos és Szőnyi István müveit.

Pomogáts Béla: Szántó György Az önkeresés utja
Látóhatá 1970/5-6 551.old.

Ferenczy Béni

A szobrászmüvész messzebbre megy a maga formanyelvéért, mint az apa: ő a góthikában és az antik görög világban mélyed el. Neki másod rendü tanitója csak a természet, mely az apát egyedül nevelte klasszikussá. A fiu boldog lehet majd "ha egyszer sikerül odáig eljutnia, ahová az apa, Ferenczy Károly eljutott."-fejezi be Tövis a Ferenczy Család kiállitásáról szóló beszámolóját.

A HÉT, Bp. 1916. dec. 17.
XXVII. évf. 51. sz. 738. lap.

Ferenczy Béni szobrászművészek
a Tanácsköztársaság jubileumára – kikiáltásának jubileumára – rendezett tárlatot a Munkásmozgalmi Múzeum a forradalom plakátjaiból, bélyeg- és bankjegyterveiből. –
A régi pénzek felváltására tervezett érmék,
Beck Ö. Fülöp és Ferenczy Béni művei
láthatók. /említve/

Horváth György: a Tanácsköztársaság művészete.
Magyar Nemzet, 1949. márc. 16.

Ferenczy Béni

Hobrai, plakettjei és rajzai szerepelnek a volt Ernst Múzeum Kiállításán

Bálint Endre Hazugságok naplójából
bp.Magvető 1972

36.old.

Ferenczy Béni

Bemutatott műve:

157. sz. „Női fej," bronz.

Nemzeti Parasztpárt kiállítása, Budapest, 1945. VI.

Ferenczy Béni

Bejmutatott műve:

147. sz. „Akt," bronz.

Nemzeti Parasztpárt Kiállítása, Budapest, 1945. VI.

Ferencz y Béni

Bemutatott műve:

145. sz. „Noi arcmás", bronz.

Nemzeti Parasztpárt kiállítása, Budapest, 1945. VI.

Ferenczy Béni

Bemutatott müve:

143. sz. „Fekvő akt," bronz.

Nemzeti Parantpárt kiállítása, Budapest, 1945. VI.

FERENCZY BÉNI, ~~festő~~ szobrasz

1959 nyarán Ferenczy Béni gyüjteményes kiállitását mutatta be az Esztergomi Keresztény Muzeum.A Megnyitón betegsége ellenére is megjelent a művész. 195.old
ESZTERGOMI KIALLITASOK,1945-1960

ZOLNAY LASZLO: Esztergomi kiallitasok,1945-1960
195-old

Esztregom évlapjai.-Annales Strionienses.-1960.
Bp.1960

FERENCZY BÉNI, [illegible]

1947-ben Ferenczy Béni művésztelepet szervezett Esztergomban. Ennek fenntartása utóbb lehetetlenné vált. 1956-1958 nyarán Komárom Megye Tanácsa Művügyi Oszt. támogatásával a bpesti Képzőmüv Gimn. 20-20 növendéke egy-egy hónapot töltött ott. -1956-1958-ban kiállitásuk ezekből Esztergomban. 195. old

ZOLNAY LASZLÓ: Esztergomi kiallitások, 1945-1960
193-old

Esztregom évlapjai. -Annales Strionienses. -1960.
Bp. 1960

Ferenczy Béni

Sárkányölő Szent György, br. 32 cm
Az alvó Ady Endre, 1918. cer. 307×210

A Tanácsköztársaság képzőművészeti
násárlásai

Terencz Béni

Hármas akt kompozíció, 1919. cca 567×388

Akt kompozíció, cca. 422×339

A Tanácsköztársaság képzőművészeti
vásárlásai

Ferencsy István, szobrász

Az esztergomi múzeumban Ferencsy István kiállítása volt: néhány plasztikai alkotása, rajz, akvarell lett megtekinthető.

Bodri Ferenc: Képzőművészeti kiállítás - Esztergomi híradó 683-687.

JELENKOR, Pécs, 1973. júl.-aug. XVI. 7-8.

Ferenczy Béni, nobrák

Grafikáinak kiállítása volt
Interpontban.

– : A Jelenkor krónikája 575–576.

XVI
6

JELENKOR, Pécs 1973. június

Ferenczy Béni

může a IX. Bakáts téri templom Szent Ferenc sobra.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 13351

3271

Ferenczy Béni

1955-ben alkotta a belvárosi templom kereszteló kut bronzcsoportozatát.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973 1335-l

Mol

Ferenczy Béni

Müve szerepel "Angyalföld művészeinek tárlatán" a Műcsarnokban

Magyar Nemzet 1974 január 6 12.old.

Ferencsy Béni, szobrász

A Ferencsy Család tárlata
Berlinben máj. 22-től.

— : Hír

8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. május 23.

Ferenczy Béni

műveit mutatják be a Leipzigban febr. 16-án nyíló kiállításon.

N. N.: Hungarian Exhibitions abroad. Daily News, Budapest 1974. V. 10.

Ferenczy Béni.

A Műcsarnokban nyílik meg az angyalföldi képzőművészek tárlata, melynek egyik része azoknak a mesterek-nek a munkáit mutatja be, akik a szá-zad első felében Angyalföldön alkottak. A művész számos művét láthatjuk e-tár-laton.

Tv-hiradó

1973. XII. 13. 19.30 | 11 | V.

Ferenczy Béni

Az Angyalföldi képző- és iparművészeti kiállítás megnyílt a Műcsarnokban, melyen szerepel műve.

R. Gy.: Angyalföldi műbírálat.
Népszabadság, 1974. jan. 11.

Ferenczy Béni

Milanóban, az Ambrosianákertben a művész Petőfi-szobrát állítják fel márc. 28.-án.
(említve)

Somogyi Néplap, 1943. márc. 13.

Ferencsy Béni, szobrai

Esztergomban grafikáiból nyílik kiállítás.

— : Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1973. máj. 27.

Ferenczy Béni, szobrász

A Műgyűjtő c. folyóirat új számában megjelent Ferenczy Béni kiadatlan Önvallomása.

—: Bemutatkozom...

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. máj. 19.

Ferenczy Béni

A Puskin Muzeumban, Moszkvában, február 15.-én nyitják meg a "Magyar szobrászat 1957-1972"cimü kiállitást, amelyen szerepelnek a müvész alkotásai,-közli a„Tájékozódás" c. rovat, "Magyar szobrok Moszkvában" cimmel.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. febr. lo.
XVII. évf. 6. sz. 6. lap.

Ferenczy Béni

grafikáiból az Esztergomi
Balassi Bálint múzeumban
rendezett kiállítást

Magyar Nemzet 1973 május 27
11. old.

Ferenczy Béni

Több szerepel Weöres Sándor gyűjteményében.

Dobozy Imre: Weöres Sándor otthonában; Nőgyűjtő 1972/4. sz. 48. l.

Ferencz Béni

Weöres Sándor 1947-ben a társaságában volt római tanulmányúton.

Devényi Iván: Weöres Sándor otthonában; Műgyűjtő 1972/4.sz. 50.p.

Ferenczy Béni

Kúporgó leányakt c. bronzszobra (1942) és néhány kézi, bal kézzel festett akvarellje (virágcsendéletek, bibliai jelenetek) Vattay Elemér gyűjteményében.

Dévényi Iván: A „kites fotografus" gyűjteménye; Műgyűjtő, 1973/2. sz. 13. l.

Ferenczy Béni

Műve szerepel Vattay Elemér gyűjteményében.

Dévényi Iván: A „kites fotografus" gyűjteménye; Műgyűjtő, 1973/2. sz. 13. l.

Ferenczy Béni

Ferenczy Béni modern művész volt, akinek ideálja a mediterrán szépség. Művészi egyéni kifejlődésében szerepet játszanak a régi mesterek művészete is. A Csalądi és nagybányai hagyományhoz hiven természet imádó volt ő is.

Pohnay Károly: Ferenczy Béni, a modern klassicus.
Új Tükör, 1979. május 13-23. lap.

Ferenczy Béni

Élete utolsó évtizedében nem
ismételte saját érett korának
művészi vívmányait Ferenczy
Béni. Ebben az időszakban vissza
tért a művész a nagybányai
természetimádathoz.

Tolnay Károly: Ferenczy Béni, a modern klassicus.
Új Tükör, 1979. május 13-23. lap.

Ferenczy Béni

Az Erzsi portréknál, különösen az 1936-os fejben a despian-i ihletés erződik.

Tolnay Károly: Ferenczy Béni, a modern klasszikus. Új Tükör, 1979. május 13-23 lap.

Ferencsy Béni

1956-ban szörnyű csapás érte a művészt, megbénult jobb-oldalára és megnémult. Akkor-ban a fizikai katasztrófán a szellem diadalmaskodott.

Tolnay Károly: Ferencsy Béni a modern klasszikus.
Új Tükör, 1979. május 13 - 2 3. lap.

Ferenczy Béni
nohán

Művét a Velencei Biennalen
bemutatják.

Horváth György: Magyarok a nemzetközi pavilonban....
MŰVÉSZET, 1972.október-november - 47.oldal

Ferenczy Béni
Grafikus

A III. Akvarell Biennálét Ferenczy Béni vízfestményei nyitják meg. Ez a műfaj végigkísérte a művész egész életút-ját az emigrációtól a súlyos betegen töltött évekig.

F.Ludányi Gabriella: Megjegyzések az egri III.....
MŰVÉSZET, 1972.október-november - 59.oldal

Ferenczy Beni

Az ugyá épitett Műcsarnok-
ban kiállitották Ferenczy Beni
műveit is.

Országos Világ 1965/41 17 old.

Ferenczy Béni szobrász

ELKÉSETT KISFIÚ

A napokban elkészül a Kígyó utca díszkútja és Ferenczy Béni Kisfiú-szobra. Az építők június közepére vállalták; egy-két napot esetleg elcsúszik az átadás.

Aczél Kovách Tamás: III Budapestről.... 3

Esti Hírlap, Bp. 1977. jún. 14.

Ferenczy Béni

Ferenczy Béni „Latszó fiúk"-ja
Székesfehérvárra kerül.

----:Köztéri munkák.

Müvészet, 1976. március 48. oldal.

Ferenczy Béni, festőművész

l.: Pór B.

Lukács T.: Harminc .... 4.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. jún. 24.

Ferenczy Béni, szobrász

L.: Vedres M.

G. J.: A Galéria ... 9.

Nirszava, Bp. 1975. okt. 12.

Ferenczy Béni, szobrász

L.: Berény R.

Tasnádi A.: Körzéta ... 9.

Nirszava, Bp. 1975. nov. 16.

Ferenczy Béni szobrászművész

1961-ben Ferenczy Béni azért írta a sokat emlegetett-idézett cikket, mert méltatlannak, tehetséggel való pazarlásnak, a maga higgadt módján, felháborítónak találta, hogy a kiváló művész Schaár Erzsébet 1945 óta egyetlen megbízást kapott. Dérynét mellszobrát, 1953-ban, a művészsétányra, Budapestre.

Rózsa Gyula: Egy magyar szobrász útja: Schaár Erzsébet.
Kritika, Budapest, 1975. 10. 18-19. old.

Ferenczy Béni szobrászművész

Megnyílt a Műcsarnokban a III. nemzetközi kisplasztikai biennálé. Biennálé figyelemre méltó vonása, hogy a közelmúlt leziárt életműveire is ráirányítja figyelmünket. Ferenczy Béni, Medgyessy Ferenc után most Bakros Birman Dezső retrospektív kiállítása is látható.

Magyar Hírlap, 1975. szept. 21.

Ferenczy Béni

Neve emlitve.

Heitler László: Vedres Márk 13 p.

Ferenczy Béni

Neve emlitve.

Heitler Károly: Vedres Márta 25 p.

Terenczy Béni

Neve Egry József barátjaként emlitve

Egry breviárium. – Veszprém 1973. 44p.

Ferenczy Béni

szobrási

Az I. Nemzetközi Kisplasztikai Biennalen Ferenczy Béni munkásságát mutatták be.

Horváth Béla: Kokas Ignác

Művészet, 1973.november - 39.oldal

Ferenczy Bémi

Az I. Nemzetközi Kisplasztikai Bieanálén külön kollekcióval került bemutatásra.

Hirek; Műgyűjtő, 1973/3. sz. 61. l.

Ferenczy Béni

Tulajdonában volt apjának a „Három királyok"-hoz festett egyik olajvázlata.

Dávényi Iván: Ferenczy Károly „Lonas királya" az őszi aukción; Műgyűjtő, 1973/4. sz. 43. l.

Ferenczy Béni
szobrász

1930-ban Ferenczy Béni kiöntött egy Lenint ábrázoló bronz-
címet.

Mihail Pichadze: Lenin ezélképzete a magyar művészetben.
Művészet, 1973. november - 6. oldal

Ferenczy Béni

zobraival és érmeivel szerepel a szent-
endrei Ferenczy Károly múzeumban.

Csekc László: Dunakanyar, Budapest,
1973. 1391

391

Ferenczy Béni, nobrász

Nagy sikere volt a szentendrei Ferenczy-kiállításnak.

–: Kilenc és fél millió látogató

9.

Népszabadság, Bp. 1974. febr. 14.

Ferenczy Béni, kobrák

A család tagjaitól 224 mű

↓

– Kibővítve várja látogatóit a szentendrei Ferenczy Múzeum 8.

Népszabadság, Bp. 1974. febr. 24.

Ferenczy Béni, szobrász

Megemlítve.

P. Szücs Julianna: Pályatép évszámok nélkül

7.

Népszabadság, Bp. 1974. márc. 22.

Ferencsy Béni, szobrász

Hatott Szabó Gábossa.

P. Szűcs Julianna: Kockázat nélkül

7.

Népszabadság, Bp 1973. nov. 2.

Ferenczy Béni, szobrász

szerepel a tárlaton

↓

(h.m.): Angyalföld és a művészet

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. dec. 14.

Ferenczy Béni

A Műcsarnok középső termeit foglalja el Ferenczy Béni mintegy 80 plasztikát számláló retrospektív kiállítása.

B.-án. Képzőművészeti kiállítások.

Magyar Hírlap 1971/260 III old.

Ferenczy Béni

Egy szobormüvével szerepel a müvész a fővárosban,-emliti meg Vadas József: "Hány szobor van Budapesten?" c. beszámolójában.
"A százéves Budapest szobraiból" cimmel jubileumi album jelent meg a Corvina Kiadó gondozásában, Budapest centenáriuma alkalmából.
Hatvanhat müvet mutat be az album, egy nyolcad részét a közterekeken felállitott szobroknak. Vadas József cikke felsorolja azokat a neves müvészeket, akiknek van, és azokat is, akiknek nincs szobra a fővárosban.
Élet és Irodalom, Bp. 1973. juli. 14.
XVII. évf. 28. sz. 13. lap.

Ferenczy Béni

Petőfi-szobor alkotása említve.

Népszava, 1974. febr. 26. 102 áf. 47 sz. 3 p.

Ferenczy Béni

Apjának, Ferenczy Károlynak síremlékét ő kénítette.

Bernáth Aurél: Kisebb világok – Bp. 1974. 218p.

Ferencsy Béri

Neve Bernáth Auréllal kapcsolatban említve.

Bernáth Aurél: Kisebb nagyok – Bp. 1974. 199 p.

Ferencsy Béni

1967-ben halt meg, Kossuth-díjas.

Népszava, 1974. febr. 26. 102 elf. 47 n. 3p.

Ferenczy Béni

Furulyás (reprodukció)

Bernáth Aurél: Kisebb világok – Bp. 1974. 224-225 p.

Ferenczy Béni

Virágcsendélet (reprodukció)

Bernáth Aurél: Kisebb világok — Bp. 1974. 224 p.

Ferenczy Béni

Neve Martsa István szobrászat kapcsolatban említve.

Népszava, 1974. jan. 18. 102 évf. 14. sz. 4p.

Ferenczy Béni

Nemes György: "Virágok, virágok" cimmel a művész "Virágos könyv" c. Magyar Helikon Kiadónál megjelent müvéről ir. A köny minden páratlan oldalán huszonöt Ferenczy Béni kép van /melyeket vizfestménynek gondol/ és a huszonöt virágon kivül még egy huszonhatodik a boritólapon kerti és vadvirágok, pipacs, krizantémum, egyszerü őszi rózsa különféle szinekben, rózsa, dália, margaréta, ciklámen, szegfü s még ismeretlen gyomvirág is. A páros oldalom versek, Adytól Juhász Ferencig, a XX. századi magyar lira.

Élet és irodalom, Bp. 1974. juli. 27.
XVIII. évf. 30. sz. 10. lap.

Ferenczy Béni

festménye, a Virágoskönyv c. kötetből

Magyar Hirlap 1974/136 8.

FERENCZY BÉNI, szobrasz., /1890-1967/

És Csorba Géza voltak talán a kivételek, akiknek indulasanál a kubizmus és az expresszionizmus szerepet jatszottak, mukassaguk azonban egyre inkabb egyfajta summá zó előadás és klasszikus harmónia érvényesülése irányában tolódott el. Ferenczy alkotasaiból egymást váltogat va csobog a visszafogott expresszivitas és a lágy liraisag. 570. old

HECKENAST JANOS: Rumi Rajki István szobrászmüvész 564. old

VASI SZEMLE, XXV. évf. 1971. 4. szám, Szombathely

Ferenczy Béni szobrászművész.

Az 1971.-ben rendezett budapesti nemzetközi bicunálén-kisplasztikai-a művész alkotásait külön tárlaton vonultatta fel.

Népszabadság, 1973. szept. 22.

Ferenczy Béni 5) Folytatás

Egyik legtovább érlelt, többször rajzban, akvarellben is megfogalmazott alkotása a „Játszó fiúk" (említve) „Petőfi" szobra egyik jelentős állomása – „Géniusz" büszteje feleségének az örökkévalóságba átmentett vonásait őrzi. (említve). Korsársairól, barátairól készült portrék: „Lanse de Vilmorin" – „Ferencsik János" – „Juhász Ferenc" – „Németh László" – „Pilinszky János" – „Bartók Béla" (említve). A Bartók-portrét már súlyos betegen mintázta.

Bodnár Éva: A Ferenczy-család.

Kortárs, 1968... 12. 2013 – 16 oldalak.

Ferenczy Béni 4) Folytatás

Iskolát teremtő éremművészetéből 45-t állítottak ki, köztük két „Ady Endre"-érmet, melyet a nagybeteg Adyról készített rajza alapján mintázott, egyiket 1919-ben; a másikat egy évtizeddel később. Bartók érmeit is közvetlen élmény alapján alkotta, a zenerzőt sikerült rajzban megjörökítenie, mely egyike maradt Bartók legfitelesebb ábrázolásának. Az előmagyar Levin-érmet is a művész készítette.

Bodnár Éva: A Ferenczy-család
Kortárs, 1968... 12. 2013-16 oldalak.

Ferenczy Béni, 3). Folytatás

Sokáig külföldön élt: 1919-ben a Tanácsköztársaság Művészeti Direktóriumának tagja, s 1920-36 ig Bécsben, Berlinben, Moszkvában élt. A leggazdagabb évek a 30-as évek, a kiteljesedés művészetében, ez időszak remekei: „Danaé" – „Lépő nő" – „Atalanta" (emlitve). Ermeinek sorozatát Moszkvában kezdte, ott készítette „Daumier" – „Goya" – „Poussin" – és „Michelangelo" – ermet.

Bodnár Éva: A Ferenczy-család
Kortárs, 1968... 12. 2013-16 oldalak.

Ferenczy Béni 2.) Fabytatás.

A szülői ház légkörében már szinte gyermekkorában művészi pályára gondolt. 1907-től a nagybányai festő iskolában tanult, rajzolással és kisméretű érmek mintázásával kezdte, melyek közül a „Bölény" kiállításunk legkorábbi darabja. 1908-tól Firenzében majd Münchenben képezte magát. 1911-12-ben Párizsban Bourdelle és Archipenko növendéke volt. 1913-ból való „Szent György" műve. (emlétve)

Bodnár Éva: A Ferenczy-család.
Kortárs, 1968. ... 12. 2013-16 oldalak

Ferenczy Béni

a Greshom káveházban összegyűlt
művéptársaság egy jeles tagja.

Pataky Dénes: Bernáth Aurél,
Budapest, 1972

81

Ferenczy Béni

bécsi, majd 1932-től kezdődő moszkvai kartózkodás után csak 1935-ben tért haza.

Pataky Dénes: Bernáth Aurél, Budapest, 1972

81

Ferenczy Béni

Ferenczy Béni értékelése Maticska Jenőről: "...egész merészen a Hollósy-féle tájképet Ferenczy legszebb koloritjával tette magáévá." - Idézi (többször is Ferenczy Béni nagybányai emlékezéseit):

Murá din Jenő: Maticska Jenő /1869-1906/
Művtört. Ért.1972.1.sz.41-48.1.

41.1.

Ferenczy Béni

nevét amliti Derkovitscsal és Derkovits korának művészeti kérdéseivel kapcsolatban Németh Lajos opponensi véleménye és Körner Éva válasza

Körner Éva: Derkovits Gyula c. kandidátusi értekezésének vitája. MŰvtört.Ért.1972.1.st.61-70.1.

65.1.

Ferencsy Béni, szobrász

ferencsy béni: fák könyve c.

könyve

↓

– = Most jelent meg 14.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. május 30.

FERENCZY BENI, szobrasz

Ferenczy irta Medgyessy Ferencrol: "Medgyessy a legjobb magyar szobrasz...a legkülönb,a legegységesebb,a legegyénibb.Medgyessy az első magyar szobrasz,akinek életműve egyetemes,az egész emberiséghez szól". 14.old.
1.jegyz

SZ.KURTI KATALIN: Medgyessy Ferenc és Debrecen
14.old.

A Miskolci Herman Ottó Múzeum Közleményei, 1971.
9.száma, Miskolc, 1971.

Ferenczy Béni szobrászművész

A kisplasztikai biennálékon eddig Ferenczi Béni és Medgyessy Ferenc életműveit mutatták be, az ez éni biennálén Bakros Birman Dezső élet-művét mutatják be.

T. Tataki László: A tétova lépések kora lejárt. Kisalföld, 1975. okt. 25.

Ferenczy Béni, szobrász

L.: Borbás Tibor

P. Szűcs J.: Nosztalgia ... 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976 jan. 30

Ferenczy Béni, szobrán

L.: Martyn Ferenc

Rózsa Ly.: A válogatós... 7.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1976. jan. 17

FERENCZY BÉNI, szobrász

A Szentendrei Múzeumban levő szobrai,érmei az életmü keresztmetszetét adják.Kiemelkedők korai faszobrai.igy pl. ANYA GYERMEKÉVEL,1926.-cimü alkotása. 368.old

M.VÁRHELYI VANDA: A Ferenczy -gyüjtemény Szentendrén 367.old

STUDIA COMITATENSIA, Tanúlmányok Pest megye múzeumaiból .3.sz. Szentendre, 1975

FERENCZY BÉNI, szobrász

Szőnyi István hagyatékában egy művelődéstörténetileg je
jelentős tanúlmány/tmaradt fenn. Ez a néhány vonásból ál
ló tusrajz Bartókot ábrázolja. E tanúlmány azért is érde
kes, mivel Berény Róbert korai festményétől Fémes Beck
Fülöp még nem publikált érmén át Ferenczy Béni rajzá
ig és plakettjéig kevés életében készült ábrázolást is
merünk Bartókról. 396.old. 1.jegyz.

HORVÁTH BÉLA: Kisebb közlemények a Zebegényi Szőnyi
Emlékmúzeumból 393.old

STUDIA COMITATENSIA, Tanúlmányok Pest megye Múze-
umaiból, 3. Szentendre, 1975

FERENCZY BÉNI, szobrász

A Szentendrei Múzeumban levő szobrai, érmei az életmű-nek keresztmetszetét adják. Kiemelkedőek korai faszobrai FIATAL FÉRFI, 1919-ből. című alkotása. 368. old

M. VÁRHELYI VANDA: A Ferenczy -gyüjtemény Szentendrén 367. old

STUDIA COMITATENSIA, Tanúlmányok Pest megye múze-umaiból .3. sz. Szentendre, 1975

FERENCZY BÉNI, szobrász

A Szendendrei Ferenczy Múzeumban Béni anyaga a leggazdagabb. Különösen figyelmet érdemelnek a 20-as évek elejéről származó kubista szobrok és az 1957 után készült szobrok teljes sorozata. 368.old

M. VÁRHELYI VANDA: A Ferenczy -gyüjtemény Szentendrén
367.old

STUDIA COMITATENSIA, Tanúlmányok Pest megye múzeumaiból .3.sz. Szentendre, 1975

FERENCZY BÉNI, szobrász

A Szentendrei Ferenczy Károly Múzeum állandó Ferenczy kiállitása.

4.sz.kép.- Ferenczy Béni és Noémi munkái./Fotó:Szentiványi K./. Fekete repr. 371.old.

M.VÁRHELYI VANDA: A Ferenczy-gyüjtemény Szentendrén 367.old

STUDIA COMITATENSIA, 3. Tanúlmányok Pest megye Mú-eumaiból. Szentendre, 1975

Ferenczy Béni

A Petőfi Irodalmi Múzeumban Krúdy-mű-
vek illusztrációinak kiállítása nyílt
meg. A művész ráhány portréja szerepel,
melyeket „A kékszalag hőse" c. regény-
hez készített.
Rajz. (repr.)

Pamlényi Ervin: Krúdy illusztrátorai.

Magyar Nemzet, 1968. dec. 31

Ferenczy Béni

Hárman kerülettek el, ady kudve halolatti maskját, – Gorba Géza, Ferenczy Béni, Vedres Márk.

Bános Tibor: A halottak élén.

Magyarország, 1968. dec. 22.

Ferenczy Béni szobrászművész.

Állandó modellje a felesége volt a művésznek, akit 1932-ben vett feleségül. Szobarba, domborműbe mintázta Erzsi arszanyt, több mint három és fél értizeden át. (említve).

Kőműves Gyula: Híres művészek-híres modellek.
Szabad Föld, 1968. dec. 29.

Ferenczy Béni

A jövő évi tervek szerint megvalósul Pécsett a képtár a Káptalan utcai kanonokházat szemelték ki e célra. Itt talán a művész munkái is kaphatnak egy szobát.

(H.E.): Mit hoz 1969?

Dunántúli Napló, 1968. dec. 31.

Ferenczy Béni 2) Folytatás.

Portréi közül az egyik legkorábbi „Noémi"; és „Wilde János" arcmása és láthatók ormei is amelyeket a 30-as években Moszkvában kezdett el mintázni s amelyek ettől kezdve végigkísérték egész munkásságát. (említve).

S.M.: Látogatás Szentendrén az újjáépült Ferenczy-múzeumban.
Magyar Nemzet, 1972. szept. 22.

Ferenczy Béni

1)

A Ferenczy-család állandó kiállításával nyitotta meg kapuit az új múzeum. Az első emeletet az ikerpár Béni és Noémi munkái töltik be. A művész korai művei közül „Ülő kínai" és az archaizáló „Szent György-ját" mutatják be. Aztán a fiú aktok női figurák sorát, élete egyik főművét az „Antalanta"-t. látjuk. (említve).

S.M.: Látogatás Szentendrén az újjáépült Ferenczy-múzeumban.
Magyar Nemzet, 1972. szept. 22.

Ferenczy Béni, szobrász

Nekrológ.

Bertha Bulcsu: Interjú Illés Endrével 483-493.

JELENKOR, Pécs, 1972. június XV/6.

Ferenczy Béni, szobrász

A könyvismertetésben megemlítve.

Dévényi Iván: Borsos Miklós: Visszaréztem fél-
utamból 184-185.

JELENKOR, Pécs, 1972, február XV/2.

Ferenczy Béni, szobrász

Megemlítve: f.-unalád.

Bodri Ferenc: Kiállítási napló
– Bernáth Aurél .... 1104–1107.

JELENKOR, Pécs, 1972. december XV/12.

Ferencz Béni, szobrász

Megemlítve.

– : September 22-én nyílik a II. nemzetközi kisplasztikai biennálé 7.

Népszabadság, Bp. 1973 aug. 22.

Ferenczy Béni
Nobran

Méltatás

Heitler László: Beck Ö. Fülöp
Művészet, 1973.július - 4.oldal

Ferenczy Béni
szobrász

A „Játszó fiúk" hupongó alakja
első változatban 1936-ban készült
„Golyszó fiú" címmel. Az álló fiú
elődje 1937-ből való a „Miklós"

Farkas Ádám: Nézzük meg együtt....

Müvészet, 1973. julius - 28. oldal

Ferenczy Bém
szobrász

A „Játszó fiúk" című
kompozíció két mesteles
fiút ábrázol. Mindkettő
o mélló életet élő figurákból
állt össze.

Farkas Ádám: Nézzük meg együtt....

Müvészet,1973.julius - 28.oldal

Ferenczy Béni:

Petőfi

Népművelés 1973/1 Borító 1.

FERENCZY BÉNI, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár 343 darabból álló Kunvári gyüjteményének jegyzéke.
Festmények, grafikák.
112./.-FERENCZY BÉNI,- Öreg fatörzs, /1938/,- akvarell, 1p.-50.5+35 cm.-Ltsz.68.~~x2~~ 502.- 307.old.

ROMVARY FERENC: A Modern Magyar Képtár története, Uj szerzemények, II. 305.old.

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XIII. 1968. Pécs, 1971.

Ferenczy Béni:

Petőfi Sándor (rabor)

Ferenczy Béni

A ráckevei gimnázium falában elhelyezett Ady-mask Ferenczy Béni műve, melyet minden reggel elektromos fénnyel világít meg az intézet kimagasló magatartású és szorgalmú tanulója.

Lovonczi Miklós: Képzőművészeti nevelés a ráckevei gimnáziumban.

Raptamitás 1970/1-2 39 old.

Ferenczy Béni

2

„A nagy Atalanta"
„Felesége arcképe"
„Petőfi szobra Gyulán" c. művei
említve

Nápszava 1972 augustus 5
8. old.

1

Ferenczy Béni
(1890-1967)

Párizsban Bourdelle-nél tanult, elcsábult ugyan Archipenko Lubizmusa felé is, de csak átmeneti időszakra.

Népszava 1972 augusztus 5
f. old

Ferenczy Béni

Petőfi szobrának rajza

a 7. oldalon

Népszava 1972 december 31

Ferenczy Béni

egyrémely kisplasztikája
emlétve

Kutile 1971 november-december
45. old.

Ferenczy Béni

„Petőfi" c. nyolva emlitve

Kritika 1972 oktober

37. old.

Ferencry Berti
portrait

Méltatás.

Kristó Nagy István: Beraáth Aurélról.
MŰVÉSZET, 1972.december - 26.oldal

Ferenczy Béni
szobrász-grafikus

A vízfestés Ferenczy Béni művészetében igazolod.

F.Ludányi Gabriella: Megjegyzések az egri III.....
MÜVÉSZET, 1972.október-november - 59.oldal

Ferenczy Béni
grafikus

"Hatakt" (repro)

F.Ludányi Gabriella: Megjegyzések az egri III.....
MŰVÉSZET, 1972.október-november - 59.oldal

Ferenczy Béni
szobra

Miltalás

Horváth Béla: Kiállitási jegyzetek.
MŰVÉSZET, 1972.október-november - 60.oldal

Ferenczy Béni
rajzai

Méltatás

Horváth Béla: Kiállitási jegyzetek.
MŰVÉSZET, 1972.október-november - 60.oldal

Ferenczy Béni
szobrász

A Szentendrei Múzeumnak első emeleti pihenő részében Ferenczy Béni grafikái láthatók. A nagykrembe a művész 30 szobra, ezmíé és rajzai vannak elhelyezve

Horváth Béla: A Ferenczy Muzeum uj épülete és ....

Müvészet, 1972.október-november - 33.oldal

Ferenczy Béni
rajzai

A Szentendrei Múzeumban Ferenczy Béni „Petőfi"-je és Kut-figurája mindig jelen van a kiállításon. De még gazdag anyaggal van képviselve.

Horváth Béla: A Ferenczy Múzeum uj épülete.és...
Művészet, 1972.október-november - 33.oldal

Ferenczy Béni
szobrász

Ferenczy Károly fia Béni Szentend-
rén született.

Horváth Béla: A Ferenczy Muzeum uj épülete és....
MŰVÉSZET, 1972.október-november - 33.oldal

Ferenczy Béni
szobrász

Ferenczy Béni művészetének
második törzse a portrék és
érmék. 1948-ból való a Petőfi
érme, és író, költő, zenész bará-
tok portrái az 50-es évekből is-
mertek.

Farkas Ádám: Nézzük meg együtt....
Müvészet,1973.julius - 28.oldal

Ferenczy Béni
rajzai

Ferenczy Béni 1919-ben készítette
Ady plakettjét, 1930-ban a Lenin
plakett készült el, 1936-ban a
Bartók mű.

Farkas Ádám: Nézzük meg együtt.....

Művészet, 1973. július - 28. oldal

Ferenczy Béni
szobrász

Ferenczy Béni 1940-ben alkotta
a „Zsuzsanna" cimű művét,
1945-ben az „Evokáció"-t, 1955
ben az „Génnisz"-t.

Farkas Ádám: Nézzük meg együtt:.....

Müvészet,1973.julius - 28.oldal

Ferenczy Béni
szobrász

Ferenczy Béni 1936-ban alkotta a „Danae"-t, 1937-ben „Atalanta"-t, 1939-ben a „Lipő nő"-t, 1939-ben a „Női akttorzó"-t.

Farkas Ádám: Nézzük meg együtt:.....

Müvészet,1973.julius - 28.oldal

Ferenczy Béni
szobrász

Ferenczy Béni munkásságának
első része az „Erzsike" szobrok és
rajzok voltak. Esmenyi felesége
volt a minta.

Farkas Ádám: Nézzük meg együtt:.....

Müvészet,1973.julius - 28.oldal

Ferenczy Béni
szobrász

Ferenczy Béni „Játszó fiúk" 1947-
ben készült műve 52 cm. nagyságú és a szentendrei Ferenczy Mú-
zeumban látható

Farkas Ádám: Nézzük meg együtt:.....
Müvészet,1973.julius - 28.oldal

Ferenczy Béni
szobrász

„Játszó fiúk"
(repro)

Farkas Ádám: Nézzük meg együtt...
Művészet, 1973. julius – 28 oldal.

Ferenczy Béni szobrász

Petőfi szobrát mintegy két évtized-
del ezelőtt alkotta

„Petőfi" (repr. és említve)

Bajár Iván: Petőfi változásai.
M. Hírek, 1973. III. 14.

Ferenczy Béni 2.) Folytatás.

A Római Magyar Akadémián, 1948-ban töltött, élményekben gazdag lírnapok során az Ambrosiana udvarára álmodta Petőfi szobrát. (említve).

A magyar kultúra követei Rámában.

1973. I. 25. 15.10 N. (11).

Ferenczy Béni 1).

A Római Magyar Akadémián ösztöndíjasként életének, alkotó tevékenységének egy idejét töltötte itt.
Petőfi születésének 150. évfordulója alkalmából ismert Petőfi-szobrát állítják fel a milánói Ambosi udvarán. (ecultra).
A magyar kultúra követelei Rómában.

1973. I. 25. 15.10 N. /11/

Ferenczy Béni rajza

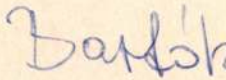

Kortárs 1970/9 1347. old.

Ferenczy Béni rajzai

Kortárs 197o/6 854, 954, 956. old.

Ferenczy Béni

Kiss Sándor tanára a Képzőművészeti Főiskolán.

Kortárs 1969/3 hátlap

Ferenczy Béni

A Ferenczy család müveiből rendeztek kiállitást a Budavári Palotában.

Nagybányán, Firenzében, Münchenben képeztw magát Archipenko növendéke volt.

Kortárs 1968/12 2oll. old.

Ferenczy Béni
sobrász

Méltatás.

— : Kiállítási naptár
Művészet, 1974. március – 48 oldal.

Fercacry Béni

írása: A kis és nagy formák művészetéről.
Népszabadság, 1969. okt. 12.

Az 1969.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. Művtört.Ért. 1972.4.sz. 295-328.l.

302.l.

Ferenczy Béni, szobrász

L:Czóbel Béla

Gali Sándor:Amüvészeti élet...Pest megyében 7.

Népszabadság Bp.1977.jún. 8.

Ferenczy Béni, szobrász

ismertetés emigrációs életéről (Sz.u.)

E. Fekér Pál: Kapcsolataink hat évtizede

Népszabadság Bp. 1977 júl. 14

8.

Nebraska,

Terencz Béni, szobrász

l.: Vígh Tamás

Rózsa gy.: Vígh Tamás kiállítása Tihanyban 8.

Bp. 1977. jún. 3.

Nőszabadság

FERENCZY BÉNI, szobrász

A Szentendrei Ferenczy Múzeumban Fer nczy Béni anyaga a leggazdagabb.Különös figyelmet érdemelnek a 20-as évek elejéről való kubista szobrok és az 1957 után készült szobrok. teljes sorozata.A hagyaték kiegészitésére új bronzöntvény készült az eredeti gipszmodellekről: 9 müről.Ezek egyike:

ÁLLÓ FIU, /1937/ cimü müve. 368.old

M.VÁRHELYI VANDA: A Ferenczy-Gyüjtemény Szentendrén
367.old

STUDIA COMITATENSIA. 3.Tanülmányok Pest megye múzeumaiból,Szentendre, 1975

FERENCZY BÉNI, szobrász

A Szentendrei Ferenczy Károly Muzeumban Ferenczy Béni igazán gazdag anyagának teljesebb bemutatásához a Magyar Nemzeti Galéria szoborosztálya öt szobrot kölcsönzött, ezek között van Fer enczy Béni egyik egész korai müve, az 1913-ból származó:
"SÁRKÁNYÖLŐ", cimü müve is. 371.old.

M.VÁRHELYI VANDA: A Ferenczy-Gyüjtemény Szentendrén
367.old

STUDIA COMITATENSIA, 3.Tanúlmányok Pést megye múzeumaiból, Szentendre, 1975

FERENCZY BÉNI, szobrász

A Szentendrei Ferenczy Károly Múzeum állandó Frenczy kiállitása.
3.sz.kép -Ferenczy Béni és Noémi munkái./Fotó:Szentiványi K./. Fekete repr. 370.old

M.VÁRHELYI VANDA: A Ferenczy-gyüjtemény Szentendrén 367.old

STUDIA COMITATENSIA, 3. Tanúlmányok Pest megye Múzeumaiból. Szentendre, 1975

Ferenczy Béni, szobrász

megemlítve.

Hubay Miklós: Napló nélkülem

Jelenkor, Pécs, 1977: júl-aug.

579-585.

XX/7-8.

Ferenczy Béni, szobrász

megemlítve

Bertha Bulcsu: Interjú Hubay Miklóssal 586-598-

Jelenkor, Pécs, 1977; júl-aug. XX/7-8.

8

-: (– szöveg – kérykép –)

Esti Hírlap, Bp. 1977 jún. 22.

csapatokn

Az NB I-ből kiesett Sal-
ótarján és Dorog mellett
z NB III négy bajnoka, a
KV Előre, a Vác, a Bé-
éscsaba és a Kazincbarci-
a lesz „újonc" a 20 csa-
atos NB II-ben az 1977—
3-as évben. A feljutottak
özül csak a BKV Előre is-
ıerős ebben az osztályban,
többiek először jutottak
yen magasra.

A négy feljutó célja egy-
rtelmű: bentmaradni az
B II-ben.

BKV Előre

— *Régi vágyunk teljesült NB II-be való visszaju-ssal* — mondta *Bikás rnő*, a BKV Előre elnöke. - Az 1972—73-as idényben tünk ki, azóta most si-erült a visszatérés. Előre-pésünk elsősorban annak öszönhető, hogy nyugodt. egyelmezett légkörben. agy akarással készült osszú távon a csapat. *Gö-ös, Vári, Udvarev, Füsi és ubán személyében NB I-s múlttal rendelkező já-ékosok is segítettek,* nagy *rőt* jelentettek *fiataljaink* s. A csapat erőssége a vé-lelem. Az NB III-ban sze epelt *79 csapat közül mi aptuk a legkevesebb gólt,* 3-at a 38 mérkőzésen, ez nindennél ékesebben be-letes a fejlődés. E három esztendő alatt összetételé-ben, szerkezetében átválto-zott a Vác. *Három év mun-kájának az eredménye a fel-jutás, nagyon sokat köszön-hetünk a követelményrend-szer bevezetésének.*

Rosszul kezdtek, de az őszi idény közepétől már az első helyen álltak. Ok-tóberben vették át a veze-tést, s azóta nem mozdul-tak el onnan.

— *Az NB II-s mérkőzé-seinkre átlagosan 4000 nézőt várunk.* Azt reméljük, hogy jó erőkből álló csapatunk néhány erősítéssel megállja a helyét a második osztály-ban. Július 1-én kezdjük a felkészülést. Csapatunkra nagy kötelezettség hárul: *Vácnak a hatvanas évek elejéig volt NB II-es együt-tese,* de akkor még há-romcsoportos volt ez az osztály. *A mai gárda ju-tott tehát a legmesszebbre, hosszú ideig ott szeretnénk maradni.*

Békéscsabai TASK

Mitykó András edző szakavatott kézzel nagysze-

60.

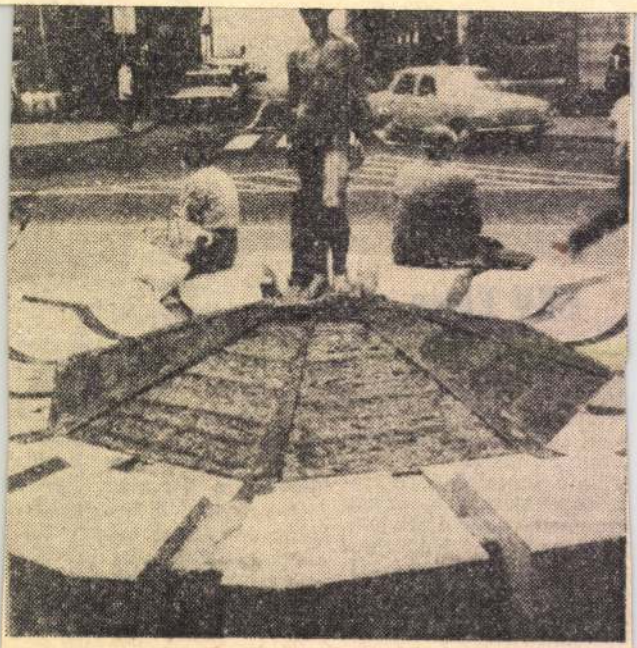

A Kígyó utca torkolatában elkészült az új díszkút. A Fővárosi Tanács a Felszabadulás tértől a Deák térig megépíti a gyalogjáró-utcák összefüggő rendszerét. A tereket, az utcákat fákkal, képzőművészeti alkotásokkal díszítik. A Nereidák kútja után most felállították Ferenczy Béni Kisfiú című szobrát.

(Fotó: Wormser)

Ferenczy Béni, szobrász

L:Kokas Ignác

Róz a Gyula:Egy igényes műgyűjtő 9.

Bp.1977.jún. 19.

Népszabadság

Ferenczy Beni

Méltatás.

H. Gy.: Vigh Tamás szobai.
Tuhör, 1977. juli 3. – 31 ap.

Ferenczy Béni

Ferenczy Béni tanítványa
volt Vigh Tamás.

H. Gy: Vigh Tamás szobrai.
Tükör, 1977. juli. 3 - 3 lap.

H. dpg.: Vrag Tomas Postma.

Tiedot, 1934. Ikä n. 3 - 5 kp.

Ferenczy Béni

Jábszó fiúk
(vegyes)

—: 30 év magyar művészetéből.
Tükör, 1977. juli. 10 – 24. lap.

FERENCZY BÉNI, szobrász

A szentendrei Ferenczy Múzeumban Béni anyaga a leggazdag
gabb.Mintegy 1500 grafikai lapja,87 szobra,82 drb.érme k
került a múzeumba.A rajzok,akvarellek,az 1920-as évtől a
müvész haláláig grafikai munkásságának folyamatos bemu
tatását teszik lehetővé.Különösen gazdag a felszabadulás
követő évek és az utolsó alkotókorszak,1957-1967.anyaga
A szobrok,érmek az életmü keresztmetszetét adják. 367.ol

M.VÁRHELYI VANDA: A Ferenczy-Gyüjtemény Szentendrén
367.old

STUDIA COMITATENSIA. 3.Tanulmányok Pest megye múze-
umaiból,Szentendre, 1975

FERENCZY BÉNI, szibrász

A Szentendrei Ferenczy Múzeumban Ferenczy Béni anyaga a leggazdagabb, különösen figyelemre méltóak a 20-as évek elejéről való kubista és az 1957 után készült szobrok teljes sorozata. A hagyaték kiegészitésére új bronzöntvén készült az eredeti gipszmodellekről 9:9 müről. Ezek egyike: ANYA GYERMEKÉVEL/1952/, cimü müve. 368.old

M. VÁRHELYI VANDA: A Ferenczy -gyüjtemény Szentendrén 367.old

STUDIA COMITATENSIA, 3. Tanúlmányok Pest megye múzeumaiból, Szentendre, 1975

FERENCZY BÉNI, szobrász

A Szentendrei Ferenczy Múzeumban Ferenczy Béni anyaga a leggazdagabb, különös figyelmet érdemelnek az 20as évek kubista és az 1957 után készült szobrok teljes sorozata. A hagyaték kiegészitésére új bronzöntvény készült az eredeti gipszmodellekről: 9 müről. Ezek egyike: KIS ALPINISTA /1953/, cimü müve. 368.old

M.VÁRHELYI VANDA: A Ferenczy -gyüjtemény Szentendrén 367.old

STUDIA COMITATENSIA, 5. Tanúlmányok Pest megye múzeumaiból, Szentendre, 1975

FERENCZY BÉNI, szobrász

A Szentendrei Ferenczy Múzeumban Ferenczy Béni anyaga a leggazdagabb. Különös figyelmet érdemelnek a 20-as évek elejéről való kubista és az 1957 után készült szobrok. teljes sorozata. A hagyaték kiegészitésére új bronzöntvény készült az eredetei gipszmodellekről: 9 müről. Ezek egyik GÉNIUSZ/1955/, cimü müve. 368.old

M. VÁRHELYI VANDA: A Ferenczy -gyüjtemény Szentendrén 367.old

STUDIA COMITATENSIA, 3. Tanúlmányok Pest megye múze. umaiból, Szentendre, 1975

FERENCZY BÉNI, szobrász

A Ferenczy-család gyüjtemény létrehozásának lehetőségé
Ferenczy Béni hagyaté ának múzeumban való ekhelyezése t
:emtette meg.Megállapodás jött létreFer nczy Béniné és a
Pest megyei Múzeumok Igazgatósága közt a hagyatéknak a
szentendrei Ferenczy Múzeumban való elhelyezezéséről.
367.old

M. VÁRHELYI VANDA: A Ferenczy-gyüjtemény Szentendrén
367.old

STUDIA COMITATENSIA, 3. Tanúlmányok Pest megye múze-
umaiból Szentendre, 1975

FERENCZY BÉNI, szobrász

1973-ban Ferenczy Béniné és a Pest megyei Múzeumok kö
zött szerződés,hogy Ferenczy Károly,Béni,Noémi,Valér és
Ferenczy károlyné,Fialka Olga müvészi alkotásainakylehe
tőleg minél nagyobb része egy egységes gyüjteménybe keri
jenek. 367.old

M.VÁRHELYI VANDA: A Ferenczy-gyüjtemény Szentendrén
367.old

STUDIA COMITATENSIA, 3. Tanulmányok Pest megye múze-
umaiból Szentendre, 1975

FERENCZY BÉNI, szobrász

A mütárgyakon kivül Ferenczy Béni a tulajdonában lévő értékes dokumentumgyüjteményt is átengedte a Szentendrei Ferenczy Károly Múzeumnak. Igy majd a múzeum a Ferenczy-család müvész tagjai munkásága bemutatásának maradéktalanúl eleget tud majd tenni. 371.old

M. VÁRHELYI VANDA: A Ferenczy-gyüjtemény Szentendrén 367.old.

STUDIA COMITATENSIA, 3. Tanúlmányok Pest megye múzeumaiból, Szentendre, 1975

FERENCZY BÉNI, szobrász

A Szentendrei Ferenczy Károly Múzeum állandó Ferenczy kiállitása.
2.sz.kép.-Ferenczy Béni kisplasztikái,/Fotó:Szentiványi K./. Fekete repr. 369.old

M.VÁRHELYI VANDA: A Ferenczy -gyüjtemény Szentendrén 367.old.

STUDIA COMITATENSIA, 3. Tanulmányok Pest megye muzeumaiból, Szentendre, 1975

FERENCZY BÉNI, szobrász

Ferenczy Károly családjával 1888-tól 1892 ig Szentendrén élt. Ez volt első alkotókorszaka, a "finom naturalizmus", Két kivételes tehetségü ikergyermeke Béni és Noémi Szentendrén születtek. 367.old

M. VÁRHELYI VANDA: A Ferenczy -gyüjtemény Szentendrén 367.old.

STUDIA COMITATENSIA, 3. Tanúlmányok Pest megye muzeumaiból, Szentendre, 1975

Ferenczy Béni

A Ferenczy Béni Emlékkiállítás
Szentendrén a Ferenczy Múzeum-
ban június - július hónapban lát-
ható.

------:Kiállitási naptár.

Művészet, 1977. június - 48.oldal.

Ferenczy Béni szobrászművész

a Magyar Nemzeti Galéria emeleti tereinsorában található a művész, művészérem sorozata.

Művészeti Magazin

1977. I. 21. TV. 21:35 (Kiné).

Ferenczy Béni

„A képzőművészet iskolája" c. könyv harmadik kiadása megjelent. A szerzők között szerepel a művész neve is.

Esti magazin

1946. dec. 28 Kossuth, 18.30 M.

FERENCZY Béni

Days in Paris

The New Hungarian Quarterly,
Bp. 1967. (8 évf.) 28 sz., 113-124. l., képekkel

KOVÁCS Gyula:
Az érem művészete (Ferenczy Béni)
Korunk, Bpest. 1967. 11 évf., 8 sz., 1302-1304.
képpel

FERENCZY BÉNI

SZABÓ KATALIN

Ferenczy Béni, Bp, 1967. Corvina, 3o lap,
számozatlan szövegközti képek, 51 tábla
A Müvészet Kiskönyvtára 15.

FERENCZY BÉNI

FERENCZY Béni

Irás és kép, Bp. 1961. Magvető, 84 lap, 56 kép

/Gyenton István tanulmányában és Ferenczy B. müvei jegyzéke/

FERENCZY BÉNI

GHENTHON István

FErenczy Béni
Acta Historiae Artium VI-1954. fasc.1-2, 193-214 lap

FERENCZY BÉNI

GACHOT François

Ferenczy Béni, Bp. é.n. Folio nyomda /francia és magyar szöveg/, 16 lap, 32 tábla, 17 cm.
/L'art hongrois/

Kovács Péter:

FERENCZI Béni /189o-1967/

Kortárs, 197o. 6.sz. 952-957.

Jeremiás Béla

Neme említve

Vadas József: Hány szobor van Budapesten?

Látóhatár 73/ szept 195. o.

Ferenczy Béni rajza

Bartok Béla

Dr. Töv. tört. (Corvina 73) 66. T.

Ferenczy Béni

Kassák-plakettje rezít vett a Petőfi Irodalmi Múzeum Kassák emlékkiállításán.

Népszava, 1973. okt. 12. 101. évf. 238 sz. 4 p.

Ferenczy Béni

Martsa István bandra volt a Főiskolán.

Népszava, 1973. aug. 18. 101. evf. 193sz. 8p.

Ferenczy Béni

Petőfi (szobor)

A Het, 1973. jan. 5. 4. evf. 1sz. 4p.

Ferenczy Béni

A magyar kultúra vezető vétege az első pillanattól kezdve hajlandó volt a Tanácshatalommal együtt dolgozni. A képzőművészet területén a művész is együtt működött a fiatalabb nemzedékkel.

Lukács György: A Tanácsköztársaság kulturpolitikája. (Részletek.)

Kisalföld, 1974. márc. 21.

Ferenczy Béni szobrászművész (1890 - 1967)

Elsősorban a szobrászatban teremtett maradandót. Először a klasszikus szépség ihlette meg majd az ember belső világának beleálmodása bronza, fába, kőbe. Szobrokba és érmékbe.

„Géniusz" Bronz (repr.)

Simon Gy. Ferenc: A Ferenczy Család.

Képes Újság, Budapest, 1974. máj. 18.

Ferenczy Béni szobrászművész

Lipták Gábor háza a magyar irodalmi és művészeti élet valóságos találkozóhelye volt. Grafikai gyűjteményében szerepel a művész „Kupongó lány" c. szobrának első vázlata. (említve).

Kaleidoszkóp.

1973. XII. 26. VRH 20.41

Ferenczy Béni szobrászművész

a művésznek legfeljebb két tanítványa volt az iskolája és ennek az iskolának kiemelkedő tehetsége Vigh Tamás volt. A Ferenczy-iskola két okból nem lehetett nagyobb: a műhely mesterét csak 1947 és 1949 között volt hajlandó foglalkoztatni a főiskola hivatalosan sem előtte, sem utána nem tanulhatott. A másik az, hogy a művészt nem lehetett „követni" nem lehetett utánozni, utánozni való különlegekkel nem szolgálhatott.

Rózsa Gyula: Vigh Tamás szobrászata Budapesten.

Budapest, 1944. 2. 22. old.

Ferenczy Béni 1)

Először félszázaddal szelőtt, 1916 őszén, alig néhány hónappal Ferenczy Károly halála előtt, szerepeltek együtt apa és gyermekei az Ernst Múzeumban. Az apa 13, Valér 79, Béni 26 és Noémi 20 művét állította ki, a katalógus szerint. — A művész egy esztendeje halt meg.

Bodnár Éva: A Ferenczy-család.

Kortárs, 1968 ... 12. 2013 – 16 oldalak.

Ferenczy Béni szobrász

Ferenczy bécsi szobrai, melyek fő-
ként fából készültek, a néger plasz-
-tika közvetlen és korablinál erő-
sebb hatásáról tanúskodnak.

Rózsa T. Endre: Kubista magyar szobrászat?
Művészet, 1974.december - 13. oldal

Ferenczy Béni
szobrász

Bár Ferenczy a 20-as évek végétől
kezdve abbahagyta a kubista irányt,
azért e korszak belső tanulságai tovább-
bi életművén is érezhetők.

Rózsa T.Endre: Kubista magyar szobrászat?
Müvészet,1974.december - 13.oldal

Ferenczy Béni
szobrász

1937-ben alkotta a művész a „Miklós" c. fiúcsoltot, az „Ágaskodó ló" és az 1942-es „Negroid" torzó ami kubista írt árasztt.

Rózsa T. Endre: Kubista magyar szobrászat!
Müvészet, 1974. december - 13. oldal

Ferenczy Béni, szobrász

Tanára volt Vigh Tamásnak.

Rózsa Gyula: Vigh Tamás elégedetlensége

M.5.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. jan. 5.

Fekete Béla
szobrász

Méltatás

Bán András: Négyszemközt a művel.
Művészet, 1974. október - 37. oldal.

Ferencsy Béla szobra

József Attila

Kritika 74/8 31-0.

Ferenczy Béni

Neve említve.
Rózsa Gyula: József Attila
a szobrástafban c. cikkében

Kritika 74/8 31.o.

Ferenczy Béni, nobrán

A genetikusok nak is témája.

S.M. Vérokonok házassága 4.

ESTI HIRLAP, Br. 1975. jan. 10

Ferenczy Béni szobrászművész.

1946.-ban készült címe az elkészült Kossuth-lúd építőinek állít emléket. (említve).

G. Héri Vera: Budapest címéken.

Budapest, 1974. jún.

Terencz Béla

Vedres Márk - Bal kapcsolatban említve.

Dévényi Iván cikke.

Vigilia. 74/6 423-0.

Ferenczy Béni

Kartso István mestere volt

Dévényi Iván cikke

Vigilia 74/2 135.o.

Ferenczy Béni Jamelkuńja

Nagyvilág 73/1

116.o

Ferenczy Béni

Az 1971-ben rendezett
I Nemzetközi Kisplasztikai
Bienálén emlékkiállításon
emlékeztek meg a művéstről

Dutka Mária cikke

Nagyvilág 72/1 151.o.

Ferenczy Béni

A TK alatt a szobrászati osztályt vezette.

Pór Bertalan: Emlékezés 1919-re

Magyarság 68/2 272.o.

Ferenczy Béni

A Tanácsköztársaság első napjaiban azonnal a proletárdiktatura mellé állt.

Mácza János: A Magyar Tanácsköztársaság képzőművészetéről.

Nagyvilág 69/1 107. old.

Ferenczy Béni

Neve emlitve

Rózsa Gyula: Kisplasztika nagy tételben.

Látóhatár 73/dec 188. old.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Orion Ujsog

1969 MÁR 5

Ferenczy Béni

1021

SZOCIALISTA BRIGÁDOKNAK AJÁNLJUK

Kiállítás a Tanácsköztársaság 50. évfordulójára

1969. március 21-én nyílik a Munkásmozgalmi Múzeum reprezentatív kiállítása a budai Várpalota helyreállított szárnyában.

A kiállítás hét részből áll. Az első rész a Tanácsköztársaság előzményeit eleveníti fel: bemutatja a századforduló gazdasági és társadalmi képét.

A proletárdiktatúra életét mutatja be a második rész s itt láthatjuk az 1919. május 1-nek megjelenítését is.

Ezután a Tanácsköztársaság gazdasági szervezetét és szociálpolitikáját tekinthetik meg a látogatók. Nagy érdeklődésre tarthat számot a kiállított korabeli pénzjegynyomda, melyen 1919-ben a Ferenczy Béni tervezte bankjegyeket nyomták.

A negyedik rész a Tanácsköztársaság kultúrpolitikájáról ad képet: képzőművészet és karikatúrák bemutatásával. Kiemelt helyen foglalkozik a kiállítás az iskolareform eredményeivel, a könyvkiadás és a sajtó forradalmi termékeivel. Itt tekinthetők meg a korabeli színházi előadások színpadképeinek rekonstrukciói is.

Sok új szovjet dokumentum (többek között Lenin és Csicserin levelei) teszik érdekessé a külpolitikát ábrázoló részt.

A következőkben a forradalmi Honvédő Háború, a Vörös Hadsereg útja látható. Érdekes emlék a Barcs nevű hajó, mely 1919 júniusában az ellenforradalmi monitorokkal harcolt és maradványait egy évvel ezelőtt emelték ki a Dunából.

Végül helyet kap a fehérterror és Horthy börtöneinek ábrázolása.

Az impozáns külsőségekkel megrendezett kiállítás 133 napig tart nyitva — méltó emléket állítva a magyar történelem korszakos jelentőségű 133 napjának.

Az Orion biztonsági és [illegible]

rion Újság

yár „önköltseges" briga

ményes munkaverseny az utókalkulácio

vállalatnál egyre nagyobb je-nköltség alakulásának. Mit, a drága? Mit lehetne olcsób-kérdés, amelyek az év végi beszámolóban pluszban vagy is jelenthetnek.
közvetlen költségeinek, illetve k alakulásának elemzése, fo-érése és ilyen irányú adatok data az utókalkulációs osz-

— A brigád megalakulása utáni időszak egyik „legnehezebb" feladata volt, címadónk élettörténetének megismerése. Hetekig keresgéltük a róla szóló könyvet, mire találtunk egyet.

Egyébként mindkét brigád albumában megtalálható a névadók rövid életrajza is.

A brigádnaplókban lapozgatva, bőven találhatunk bejegyzéseket tanulásról, kollektív színház-, mozilátogatásokról és kirándulásokról. Többségük tagja a gyári természetjáró szakosztálynak, s rendszeresen részt vesznek annak programjain. Valamennyien tanulnak, technikumba, főiskolára, nyelvtanfolyamokra járnak és hallgatói a gyárban folyó különféle politikai oktatásoknak. Társadalmi munkát is végeznek, a gyári bölcsőde ruhaneműit javítgatják. A vállalat rendezvényein minden esetben megjelennek...

Pedig nem könnyű a helyzetük, hiszen néhányan közülük gyermekes anyák, nagyon sokat túlóráznak — különösen negyedévek végén, csúcsidőben — de még így is szakítanak időt a közös szórakozásokra.

A brigádok jó kollektív munkáját nagyban elősegíti, hogy vezetőjük, Virág Józsefné osztályvezető, nemcsak a munkahelyen, de gyakran a gyáron kívül is — például a bölcsődei varrogatásoknál — együtt van beosztottjaival.

Hogyan vélekedik ő a brigádok munkájáról? Milyen változást hozott a két brigáddá válás az osztály életében?

— Nagyon jó hatással van a munkára a két brigád közötti versengés. Ennek köszönhető, hogy az utókalkuláció eleget tud tenni az egyre növekvő

Ferenczy Béni

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1969 MÁR. 11

NÉPSZABADSÁG

interjú

Juhász Ferenccel

Alig 22 éves korában már Kossuth-díjat kapott. A harmadik kötetéért. Amelyben a tengernyi nyomorúság, tüdővész gyötörte kőművesapjáról írt.

Az időközben eltelt 19 év alatt roppant ívű pályát futott be. Most jelent meg a tizenharmadik kötete. A Szent Tűzözön regéivel illik kezdeni a beszélgetést.)

— Erről a könyvről már nem engem illet a szó — mondja.

— *Miért?*

— A kinyomtatott versek önálló életet élnek.

— *Nem foglalkoztatja a sorsuk?*

— Furcsa dolog ez. Amikor például 1950-ben megírtam az *Apámat*, azt hittem, valamiről végérvényesen elmondtam mindent. Hat évvel ezelőtt azonban fölvillant bennem a nagyobb teljesség igénye: meg kellene írnom az anyámat is. Végül is most februárban a Mátrában sikerült a hatezer soros poémát papírra vetnem.

— *Egy hónap alatt?*

— Igen. Persze hatéves vívódás-töprengés-tépelődés után. A téma azt követelte, hogy visszatérjek az *Apám* versformájához, a párosrímes, ősi magyar nyolcashoz. Ki kellett azonban alakítanom ennek modern, a mai élőbeszéd kifejezésére alkalmas formáját.

— *Egyszerre több művén dolgozik?*

— Egyetlen téma sohasem képes teljesen lekötni. Talán mert az egész világ érdekel. Most éppen a *Mit tehet a költő?* második kötetét rendezem sajtó alá. A többi között Adyról, Baudelaire-ről, Szabó Lőrincről, Ferenczy Béniről írott költői prózáim lesznek benne. De munka közben egy IV. Béláról szóló éposz is foglalkoztat. Ugyancsak nem először: már néhány részlet megjelent belőle az *Új Írás* hasábjain.

Veszprémi Miklós

következő adatok szükségesek: *a gyermek neve, születési helye és ideje, édesanyja leánykori neve, valamint a pontos lakcím.* Helyes, ha a szülők már a nyilvántartásba vételkor jelzik, hogy kérik a gyermek elhelyezését napközi otthonba, mert így a csoportok tervezésénél ezt is figyelembe tudják venni.

Egy korábbi intézkedés alapján a tanköteles korba lépő gyerekeknek beiratás előtt *kötelező orvosi vizsgálaton* kell részt venniük. Ennek időpontjáról és helyéről a nyilvántartásba vételt követően *a szülők értesítést kapnak.* A márciusi összeírás nem azonos a júniusban esedékes iskolai beiratással.

tőt, aki a kicsiket az általános iskola első osztályában tanítani fogja. Lehetőség szerint úgy kell az osztályközösségeket kialakítani, hogy az előkészítő foglalkozáson részt vevő gyerekek *egy osztályba* kerüljenek.

A foglalkozások vezetői számára egyébként a minisztérium ban útmutatót, pedagógiai programot is összeállítottak, amely részletes javaslatokat tartalmaz a foglalkozások tartalmára és vezetésére vonatkozóan.

A RÁDIÓ ÉS A TELEVÍZIÓ MAI MŰSORÁBÓL

KOSSUTH RÁDIÓ

8.20: Háromszor három... **8.34:** Harsan a kürtszó! **9.29:** Operarészl. **10.05:** Juhász Gyula publicisztikai írásaiból. **10.21:** Romantikus kamarazene. **11.00:** Iskolarádió: Osztályfőnöki ... Pillangókisasszony. II. és III. felvonás. Közben: **12.45:** Törvénykönyv. **Kettőtől — hatig...:** Zenés délután. **14.00:** Szimfonikus táncok. **14.15:** Katonadalok. **14.35:** Tánczenei koktél. **15.20:** Puccini-áriák. **15.33:** Mai ...

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

UJ SZÓ

1969 MÁR. 21

Ferenczy Béni

1021

FERENCZY BÉNI:
ANYA GYERMEKÉVEL.

1959 JAN 3

Ferenczy Béni

1021

Krúdy illusztrátorai a Petőfi Irodalmi Múzeumban

A Petőfi Irodalmi Múzeum *„Krúdy Gyula illusztrátorai"* című kiállítása szinte újra felfedezi Krúdyt, törleszteni igyekszik, *Szerb Antal* szerint „irodalomtörténetünk és kritikánk nagy adósságá"-t.

A látogató egy egészen egyedi, utánozhatatlan írói eszközökkel hangulatokká oldott világ, különös „valóságú" életmű különféle értelmezésével találkozik, a kortárs és a későbbi évtizedek művészi grafikáinak tükrében. *A kiállított 50—60 eredeti rajz, grafika, és csaknem ugyanennyi fotomásolat kitűnően szemlélteti egyúttal a magyar könyvillusztráció fejlődését* is az utóbbi 70 év alatt.

Az első teremben közepén elhelyezett asztali vitrinekben látható illusztrációk közül *Ferenczy Béni* és *Major Henrik* képei emelkednek ki. Ferenczy néhány jellegzetes vonással megkomponált portréi egyúttal jellemeket is ábrázolnak. Különösen jól sikerültek *„A vörös postakocsi"-hoz készült illusztrációk.* (Alvinczy, Steinné). *Major Henrik rajzait* (Aranykéz-utcai szép napok) annak idején meghökkentőnek tartották, de ma is nagyon hatásosak. Külön, könyvtörténeti érdekesség a mű 1918-as, Tevannyomdában készült kiadása. Szépek *Szabó Vladimir* rajzai is ebből az időből.

Értő, művészi illusztrációkat készített *Papp Oszkár* a Szindbádhoz. Szinte csak jelöli az alakot és környezetét. Lebegés, valószínűtlenség árad a képekről, mely éppen ezért igazi miliő Szindbád számára.

A második terem anyaga *Szántó Piroska* illusztrációival kezdődik. Ezeken a rajzokon a művész egyéni fejlődése is nyomon követhető. Korábbi egyszerű, áttekinthető rajzai és későbbi társitásai egyaránt

szépek, kifejezők. *Kass János* magas rendű művészetét bizonyítják az Aranyidő-höz készült komor hangulatú, robosztus, erős vonalakkal megrajzolt képek, valamint a témától függően szinte cizellált, metszetszerű rajzok. (Templérius, Bukfenc).

Hincz Gyula rezdülésnyi finomságú, mégis nagyvonalú, hangulatkeltő illusztrációja (Valakit elvisz az ördög) és *Csohány Kálmán* rendkívül kifejező, karakter rajzai (Magyar hasak) a kiállítás legsikerültebb képeihez tartoznak. *Pfanni Egon* Magyar tájak sorozata, és a Pest-Budai sétákhoz készült illusztrációiból az a hamisítatlan Krúdy-hangulat árad, amit az író maga is mindig a cselekmény és jellemfejlesztés fölé helyezett. Kivételes élményt jelentettek Kondor Lajos grafikái. Asszociációs gazdagságából úgy tűnik, hogy neki sikerült a legtöbbet megérezni Krúdyból. Sajátos ábrázolásmódja az Asszonyságok díjá-t illusztráló sorozatát a kiállítás legkifejezőbb alkotórészévé avatja.

Az összegyűjtött anyag azonban nem egységes értékű. Különösen a századforduló idején készült illusztrációkat éreztük nagyon naivnak.

A szép és értékes kiállításról szóló plakát fekete mezőben vörös postakocsit ábrázol. A felejthetetlen, tatárfejű magyar úr, Alvinczy Eduárd postakocsiját...

Bakó Anna

CSEPEL
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

hozzák forgalomba, amikor szükség lenne rá, hanem más évszakban.

— *Mi a véleménye általában a divatról, és mit szeret hordani?*

— Magam tervezem ruháimat és édesanyámmal közösen varrjuk meg. Ezért elég olcsón kijövök a fizetésemből — az öltözködés szempontjából —, mert csak az anyagot kell megvennem. Ezenkívül a régi ruhákat is át lehet alakítani a mostani divatnak megfelelően egy övvel, lánccal vagy gombozással.

— A mostani téli divatban az tetszik, hogy meleg. A divatos pilótasapkában a fül sem fázik és nagy a választék belőlük. A kabátokban az enyhén karcsúsítottat kedvelem, mert az alakhoz igazodik. A ruhákban a mini híve vagyok, de a hosszúszárú csizmát és a színes harisnyát sem vetem meg. Tetszik a vágottorrú, lapossarkú cipő, de azért táncolni mégiscsak jobb lenne a magassarkúban — ha az üzletekben találnánk néha a „régebbi" fazonból is. De mostanában mindig csak az kapható, aminek készítésére a gyárak éppen „ráálltak". A téli divat a régihez képest azért is jobb, mert könnyebben és rétegesebben lehet öltözködni.

A mostani divathoz elég sok ötlet, fantázia kell, persze, azelőtt sem volt másképp. Reméljük, hogy a jövőben is bő választékkal, jó minőségű, jó formájú, olcsó divatcikkekkel siet majd a divat kedvelőinek segítségére a kereskedelem.

Másként élhetjük öreg napjainkat

A mozgása már megnehezült, de a kedve még mindig friss, fiatalos. Itt a Csepel Művekben múltak el felette az évek, vagy inkább évtizedek.

„Biró néni". A kerékpárgyár asztalos üzemében magunk között mindig csak így szólítottuk. Most, nyugdíjba megy. Mit mondhatnánk róla. Pontos, megbízható volt, aki semmilyen munkát nem nézett le. Soha nem mondta: „én ezt nem csinálom". A másik tulajdonsága: szeretetre méltó kedvessége. Majd minden reggel hozott magával néhány szem cukorkát, csokoládét, és mintha gyerekei lennének az üzem dolgozói, úgy kínálgatta őket. Magáról kérdeztük, de ő előbb a férjéről beszélt:

— 1912 óta dolgozott Csepelen, 1957-ben nyugdíjazták. Munkás volt, 1919-ben vöröskatona. Párttaghoz méltóan, kommunista szellemben nevelte családját is. Öt gyerekünk volt, sokat éheztünk. Amikor az uram feketelistán volt, csak a munkatársak segítsége tartott bennünket életben. Karácsonyra például nemegyszer úgy adtak össze a munkatársak, hogy a gyerekek ne érezzék a hiányt.

— Velem semmi különös nem történt — kezdi — legfeljebb annyi, amennyi majdnem minden munkásasszonynyal azokban az években. Kifutó voltam, majd segédmunkásként dolgoztam. Az otthoni gondok, az öt gyerek nevelése éppen elég volt, mégsem panaszkodtam a sok munkára. Örülhettem, hogy dolgozhattam. 1945 után sem volt minden a legkönnyebb, de azért ezt az életet össze sem lehet hasonlítani a régivel.

— És most, majd nyugdíjban?

— Nem foglalkozom politi-

Két kilépő is s

Kovács József a napokban azzal a szándékkal kereste fel egyik gyárunk munkaerőirányító csoportját, hogy bejelentse: — ki akar lépni.

— Miért? Nem érzi jól magát? — hangzott a kérdés, mi-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

SZABAD FÖLD

Ferenczy Béni

1968. DECEMBER 29.

1021

Ferenczy Béni számtalan rajzainak egyike feleségéről, Erzsi asszonyról

Diplomácia

tegnap és

A diplomácia az államok közötti összeköttetés és kapcsolattartás régi és bevált módja. Tulajdonképpen azóta létezik, amióta kialakultak a szervezett életet élő nagyobb emberi közösségek.

A diplomáciai tevékenység sok évszázados története során a diplomatákkal való bánásmód szinte mindig előtérben állt. Ez a bánásmód ugyanis meglehetősen sokat változott az idők folyamán, ami tükrözi a diplomácia súlyának és tekintélyének a változását is.

A kezdeti időkben a követek gyakran ki voltak téve az idegen uralkodó szeszélyeinek. Előfordult, hogy ha rossz hírt hoztak, az életükkel fizettek érte. Az is napirenden volt, hogy a követeket fogságba vetették és túszként tartották őrizetben. A fizikai bántalmazás sem maradt el. Ilyen körülmények között abban az időben a diplomáciai mesterség nem tartozott az előkelőbb foglalkozási ágak közé. Művelői sok személyes kellemetlenségnek tették ki magukat.

A bizánci időkben a diplomáciát a gyanakvás és fondorlatoskodás jellemezte és legismertebb módszere a becsapás volt. A Konstantinápolyba küldött követek legfőbb feladata nem is a béke és ba-

A doyen többek közö
hogy az elnök néha két
várakoztatja a diplomaták
egyáltalán nem hajlandó
kor azonban sor kerül
Johnson teljes mértékben
a beszélgetést, lehetetle
komolyabb ügyeket vess
sürgősen változtatni keller
Sevilla-Sacasa —, mert kü
botránnyá fejlődhet, kiha
közi kapcsolatokra is.

Rusk tudta, hogy látoga
mondja, hiszen Kennedy
hivatalba lépése után
azonnal hozzákezdett a n
sorra kerülő elnökválasztás
hez és a külügyekkel, ezer
diplomácia kerdéseivel ne
dött.

Bár az *1815-ös Bécsi K*
mondta és az amerikai prot
alkalmazta, hogy az állami
kell az érkező nagykövetek
rendszeresen késleltette. A
egyik első problémája ezze
főleg az volt, hogy heteki
átnyújtani a megbízólevelü
hosszabb időre teljes tétle
kárhoztatva. Előfordult az
hajlandónak mutatkozott
fogadására, de csak csoport
ve lehetetlenné tette érd

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
337-748, 340-726
Budapest

1021 Ferenczy Béni

VIGILIA

1975
november

FERENCZY BÉNI MUNKÁJA
(Vattay Elemér reprodukciója)

11

Vigilia

CSERHÁTI JÓZSEF	Az egyház dialógusa hazánkban	721
HEGYI BÉLA	Élő jel a társadalomban	730
CSANÁD BÉLA	Misztérium és liturgia	734
REZEK ROMÁN	„Megértenek-e engem valaha?" Teilhard naplóinak első kötete	741
TÖRÖK ISTVÁN	Karl Barth és a római katolicizmus	748
BÁRCZI GÉZA	A biblia új, teljes magyar fordítása	752
BARLAY Ö. SZABOLCS	Michelangelo egy II. János erdélyi fejedelemnek ajánlott olasz verseskönyvben (1565)	755
FALU TAMÁS	Versek	761
NYÖGÉRI JÓZSEF	Üveges professzor	762
MIKES MARGIT	Tüzek (vers)	764
VARGA IMRE	Oppidum Örs a török után. Adatok Mezőörs történetéhez	765
SZILI LEONTIN	Lepkeszárnyon (elbeszélés)	771
FAZEKAS RITA	Halottak napja, Pusztaság, Ajándékozás (versek)	778, 780
NAPJAINK	A Magyar Papi Békemozgalom jubileuma	779
KÉPEK	Az egyházasgergei (Nógrád megye) műemlék-templom a 778. oldalon, a templom XVI. századból származó pasztofóriuma a hátsó II. borítón.	

NAPLÓ

A Vigilia hírei — 781; *Siki Géza:* Az örök élet reménye — 781; *Tóth Sándor:* Kurtág György szerzői estje, Bach-Schweitzer emlékest — 783; *S. G.:* Molnár Antal a képernyőn — 786; *D. I.:* Két jelentős kiállításról — 787; *R. L.:* A Kilencedik szimfónia Ferencsikkel — 789; *Tájékozódás;* Éneklő lányiskolák *(Volly István),* — 790; Idegen nyelvű tartalomjegyzék — 791.

Felelős szerkesztő: RÓNAY GYÖRGY

Felelős kiadó: VÁRKONYI IMRE

Laptulajdonos: *Actio Catholica*

Szerkesztőség és kiadóhivatali ügyintézés: Budapest V., Kossuth Lajos u. 1. Telefon: 188-098, 185-414. Postacím: 1364. Budapest, Pf. 111. Terjeszti, előfizetés és templomi árusítás: Vigilia kiadóhivatala, árusítja a Magyar Posta is. A Vigilia csekkszámla száma: OTP 37.343-VII. Hazai előfizetések külföldre: Posta Központi Hírlapiroda. Budapest, V., József nádor tér 1. Postacím: 1900 Budapest. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat, H-1389 Bpest Pf. 149. Nyugati országokban az évi előfizetési ár: 11,80 USA dollár, vagy ennek megfelelő összegű más pénznem. Átutalható a Magyar Nemzeti Bankhoz (H—1850 Budapest) a Kultúra 024-7. sz. csekkszámlájára, feltüntetve, hogy az előfizetés a Vigilia című lapra vonatkozik. A szocialista országokban előfizethető a helyi postahivatalokban is. Egyes szám ára: 12,— Ft. Előfizetés: egy évre: 140,— Ft, félévre: 70,— Ft, negyedévre: 35,— Ft. Megjelenik minden hónap elején. Index-szám: 26.921.

2782-75. Fővárosi Ny. 5. telep — F. v.: Ligeti Miklós.

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1976 JAN

Könyvvilág

Ferenczy Béni

1021

Ferenczy Béni krétarajza A Magyar Nemzeti Galéria Gyűjteményei c. kiadványból

Király Z

ván: Jó r
Magvető. Új
ldal, kötve

él. Kolozsvári Grandpierre, az író, ennél többre törekszik. Önéletrajzi fogantatású könyveinek értéke, izgalma nem abban van, hogy „kipietykálja" magát. Franciás könnyedséggel, racionalizmussal és egyfajta „tiszteletlenséggel" írja és leplezi le azt a társadalmi réteget, amelyről eladdig tragikus pátosszal vagy a társaságok csevegő stílusával írtak. Kolozsvári Grandpierre amikor önmagáról vagy a családjáról ír, egy percig sem tagadja az érzelmi kötődést pl. édesanyjához, egyik nagybátyjához (*Táguló múlt, A család hívó szava*), de a megvetést, olykor már-már a keserű dühét sem, amellyel e *társadalmi jelenségeket* szemléli. Elemzése szigorú és kegyetlen.

Az európai polgárságot a céltudatosság, a ráció és a szorgalom tette naggyá.

Új Termés.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

VIGILIA
Budapest

1975
1 2

Ferenczy Béni

1021

VIGILIA

1975
december

FERENCZY BÉNI MUNKÁJA
(Vattay Elemér reprodukciója)

12

Vigilia

12. SZÁM

GYÜRKI LÁSZLÓ	Az ősegyház hite és élete — — — — — — —	793
BLANCKENSTEIN MIKLÓS	Az ősegyház közösségéről — — — — — — —	799
SZÁNTÓ KONRÁD	Hatalmi ideológia az egyház életében — — — —	807
NYÍRI TAMÁS	Az egyház és a jövő — — — — — — — —	812
FÁY FERENC	Versei — — — — — — — — — — — —	821
TEILHARD DE CHARDIN	Világmindenségem (fordította *Rezek Román*) — —	823
VASADI PÉTER	Csak azután (vers) — — — — — — — — —	830
HÉVIZY KLÁRA	Elnézést, Öreg pár, Megint (versek) — — —	852, 859
RÓNAY GYÖRGY	Polyák Ferenc (vers) — — — — — — — —	855
TÓTH SÁNDOR	Polyák Ferenc — — — — — — — — — —	856
KÉPEK	*Till Aran* Betlehemje a 793., *Borsowszky Jolán* grafikája a 806., *Borsos Miklós* munkája a 832. oldalon. A műmellékleten, a 862. oldalon és a hátsó II. borítón *Polyák Ferenc* műveinek reprodukciói.	

A VIGILIA KÖRKÉRDÉSE

Miért vagyok—nem vagyok keresz(tyén)tény? Válaszolnak: Bády Ferenc, Bellér Béla, ifj. Damjanovics Pál, Dienes Valéria, Fabiny Tibor, Faragó Vilmos, Farkas Ferenc, Féja Géza, Gera Zoltán, Keresztury Dezső, Kolozsvári Grandpierre Emil, Kovács Margit, Latinovics Zoltán, Mándy Iván, Molnár Antal, Passuth László, Pernye András, Szentkuthy Miklós, Toldalagi Pál, Tompa Ferenc, Tordai Zádor, Török István, Turay Alfréd, Vályi Nagy Ervin *(H. B.)* — — — — — 831

NAPLÓ

Félegyházy József: Búcsú Réthly Antaltól — 853; *Síki Géza:* A tér visszahívása (Tóth Judit verseskötete) — 857; *T. T.:* Till Aran szobrai Válon — 858; *D. I.:* Az esztergomi Keresztény Múzeum jubiláris kiállítása — 860; *R. L.:* Régi udvarok zenéje — 861; Tájékozódás — 855. és a hátsó I. borítón; Idegen nyelvű tartalomjegyzék — 863.

Felelős szerkesztő: RÓNAY GYÖRGY

Felelős kiadó: VÁRKONYI IMRE

Laptulajdonos: *Actio Catholica*

Szerkesztőség és kiadóhivatali ügyintézés: Budapest V., Kossuth Lajos u. 1. Telefon: 188-098, 185-414. Postacím: 1364. Budapest, Pf. 111. Terjeszti, előfizetés és templomi árusítás: Vigilia kiadóhivatala, árusítja a Magyar Posta is. A Vigilia csekkszámla száma: OTP 37.343-VII. Hazai előfizetések külföldre: Posta Központi Hírlapiroda. Budapest, V., József nádor tér 1. Postacím: 1900 Budapest. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat, H-1389 Bpest Pf. 149. Nyugati országokban az évi előfizetési ár: 11,80 USA dollár, vagy ennek megfelelő összegű más pénznem. Átutalható a Magyar Nemzeti Bankhoz (H—1850 Budapest) a Kultúra 024-7. sz. csekkszámlájára, feltüntetve, hogy az előfizetés a Vigilia című lapra vonatkozik. A szocialista országokban előfizethető a helyi postahivatalokban is. Egyes szám ára: 12.— Ft. Előfizetés: egy évre: 140.— Ft, félévre: 70.— Ft, negyedévre: 35,— Ft. Megjelenik minden hónap elején. Index-szám: 26.921.

4705-75. Fővárosi Ny. 5. telep. — F. v. Ligeti Miklós

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 5
Telefon: 138-068, 337-748, 340-72
197 OKT 7
EGYT HÍRADÓ

Ferenczy Béni
szobrászművész

1021

Vita a Nemzetközi Kisplasztikai Biennáléról

Harmadszor kerül megrendezésre a *Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé*. Ebben az évben 28 ország, 102 művész, több mint ötszáz mű vesz részt a most már nemzetközi fórummá fejlődött kiállításon.

Minden biennálén részletes bemutatásra kerül egy-egy magyar művész életműve. Tavaly *Ferenczy Béni* plakettjeit, rajzait, szobrait láthattuk. Az idén *Bokros Birmann Dezső* szerepel több kisplasztikával. A magyar művészek közül mégis inkább *Kő Pál* és *Szabó Iván* kisplasztikái tetszenek jobban. Kő Pál kő és fa, illetve festett körtefa kompozíciói, például Chagall és én című, nagyon érdekesek.

A külföldiek közül a csehszlovák *Jan Sienota* Partizán ösvény című önszobra, a svéd *Bengt Ander* fából készült tárgykompozíciói, a Tabernaculum és az Ébresztőóra, az osztrák *Mathias Hietz* Genezis sorozata, a spanyol kiállítók közül szinte mindegyik kisplasztika érdekes, és már az első pillanatban felkeltik az érdeklődést.

Az idei kiállítás is bővelkedik furcsa, de ötletes darabokkal. Ilyenek az NSZK-beli *Gotfried Gruner* aquamobiljai, vagy a jugoszláv művészek színes, elektromos, forgó fém és műanyag tárgyai.

A kiállítás megtekintését mindenkinek ajánlom, és ha felkeltette az érdeklődéseteket, szeretettel várunk benneteket az *október 13-i irodalmi körön rendezendő vitánkra.*

Kertész Ilona

Együttes
tember 29-é
bizottság és
szervezeti
meghívottké
vezető is ré
den *Bálint*
igazgatóhelyettes és *Tokár Géza* termelési igazgatóhelyettes írásos előterjesztése szerepelt: *A vállalat munkavédelmi, egészségügyi és szociális helyzetének értékelése a negyedik ötéves terv végrehajtásának tükrében.*

Az írásos előterjesztés megállapította, hogy az alapvető

okok következtében halasztást, illetve egyáltalán nem kerültek megvalósításra. A főok a *kivitelező kapacitás országos hiánya*, illetve *pénzügyi nehézségek* voltak.

Ami a munkavédelmi, egészségügyi és szociális beruházásokat illeti, igen nehéz a *tisztánlátás* és még nehezebb számszerűleg megmondani, hogy e célokra mennyit költöttünk, hiszen, ki tudná azt eldönteni, hogy ha például valahol klímaberendezést helyeznek üzembe, az munkavédelmi beruházás-e vagy pedig a technológiát célzó. Nyilvánvalóan mindkettő.

Nagy figyelmet fordított az előterjesztés a *karbantartás hatékonyságát* növelő szervezésekre, intézkedésekre. E vonatkozásban már elkészült egy javaslat, a végrehajtás lehetőségeit most vizsgálják.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1969 FEB

TÁRSADALMI SZEMLE

1021

Ferenczy Béni

Ferenczy Béni: Leány szobra

minden tsz-elnökre kiterjedő, átfogó e
ban fejeződött be egy széles körű és
megfelelő tájékoztatást nyújthat a ter
kölcsi és anyagi helyzetéről. E vizsgálat
ján már le lehet vonni olyan általáno
a munkásosztály, a közvélemény szám
bár természetes, hogy az általánosan j
hatók külön-külön is minden egyes term

A termelőszövetkezeti elnökök társadalmi-politikai helyzete

A termelőszövetkezeti elnökök rendszerünk *új vezető rétegéhez tartoznak*, s történelmi jelentőségű változást szimbolizálnak: azt, hogy falun is győzött a szocialista forradalom. A szocializmus győzelmeként kialakult kollektív gazdaságok vezetői *a dolgozó nép legjobb fiai;* legfőbb feladatuk a szocialista fejlődés, a termelőszövetkezeti parasztság érdekeinek szolgálata.

A termelőszövetkezet *vezetője és törvényes képviselője az elnök;* a szövetkezeti tagok közgyűlésen, minősített többségi szavazattal, titkosan választják meg őt. A termelőszövetkezet elnöke *köteles* beszámolni tevékenységéről a vezetőségnek, a vezetőség munkájáról pedig a közgyűlésnek. Az elnökök elévülhetetlen érdemeket szereztek a szövetkezeti mozgalom fejlesztésében, a nagyüzemi gazdálkodásnak és vezetésnek, a parasztság új életformájának kialakításában. Szerepük a szövetkezeti vállalatszerű gazdálkodás körülményei között még tovább növekszik.

A termelőszövetkezeti elnököknek csaknem 90 százaléka az új körülmények között is *megfelel* az elnöki tisztség ellátására, vagy rövid idő alatt *alkalmassá tehető erre;* hű a szocializmus ügyéhez, jártas a gazdálkodásban, a szövetkezet vezetésében, és sikeresen valósítja meg a párt politikáját a szövetkezetekben. 10—12 százalékuk azonban nem tudja megoldani a megnövekedett feladatokat, nem tudja az igényeknek megfelelően szolgálni a szövetkezeti tagság érdekeit; ezért *a szövetkezeti tagság lecseréli őket.* Többéves tapasztalat

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1973 SEP 23

Magyar Hírlap

Ferenczy Béni

Nemzetközi kisplasztikai kiállítás Budapesten

Dr. Orbán László államtitkár megnyitója

A budapesti művészeti hetek alkalmából szombaton megnyílt a Műcsarnokban *a II. nemzetközi kisplasztikai biennále*. Megnyitó beszédet *dr. Orbán László* művelődésügyi minisztériumi államtitkár mondott. Hangsúlyozta, hogy a bemutató ismételten módot ad arra, hogy áttekintsük és felmérjük a képzőművészetben, s azon belül a szobrászművészetben oly jelentős művészeti ág jelenlegi helyzetét. Örömmel és megelégedéssel állapíthatjuk meg — hangsúlyozta —, hogy ez a nemzetközi seregszemle beváltotta a hozzáfűzött reményeket. Ezt igazolta már az első biennále iránt tanúsított széles körű érdeklődés, az 1971-es tárlat sokszínű, változatos és színvonalas összképe is. Kiváltképp erről tanúskodik ez a most megnyíló második kiállítás is, amely méreteiben, és ami talán ennél is fontosabb: összetételében, színvonalában tovább gazdagodott az elsőhöz viszonyítva.

Befejezésül dr. Orbán László kijelentette: *a kultúra a művészet igazi értékeinek cseréje, kölcsönös bemutatása híd a népek között.* Most pedig, amikor Európa és a világ népei számára a béke új reményei és lehetőségei tárulnak fel, nincs nemesebb hivatása a művésznek, mint hogy sajátos eszközeivel tegye, amit csak tehet, hogy ez a lehetőség valósággá váljék az emberiség és a művészet javára.

A II. nemzetközi kisplasztikai biennále november 11-ig fogadja az érdeklődőket. Ezúttal is éppúgy, mint 1971-ben, amikor *Ferenczy Béni* műveit vonultatta fel külön tárlat — ismét egy jelentős magyar mester életművének szentelnek külön bemutatót. Most *Medgyessy Ferenc* szobrászművész alkotásaiból nyílt retrospektív tárlat.

A kisplasztikai seregszemlére benevezett alkotásokat hazai és külföldi neves szakemberekből álló zsüri bírálta el. Tíz, egyenként 40 ezer forint értékű díjat ítéltek oda szovjet, csehszlovák, olasz, perui, jugoszláv, francia, NDK-beli, ausztriai, indiai, francia művészeknek. A zsüri a magyar művészek közül *Vilt Tibor* munkáit tüntette ki.

Ez az eset jutott eszembe, amik
tudtam, hogy most egy éve a
Tanárképző Főiskolán levelező t
megindult a büntetés-végrehajtás
tisztjeinek tanárképzése. Az idé
már a második évfolyam kezdh
tanulmányait. *Kerényi József* ac
aki a hallgatók szűkebb szakma
nálpszichológiai képzését irány
kezdi a beszélgetést:

— A felnőttnevelés elvi és gyakorlati problémáinak megoldására az *Igazságügyi* és *Művelődésügyi Minisztériumban* nemrég döntés született, hogy a nevelés, az átnevelés és a gyógyítva nevelés problémáit a büntetés-végrehajtási intézetekben is *új módszerekkel kell megoldani.* A vezetők felismerték, hogy csak komolyan megalapozott pedagógiai, pszichológiai tudományos ismeretekkel, aktív munkavégzéssel lehet eleget tenni azoknak a társadalmi feladatoknak, amelyek a büntetés-végrehajtás során jelentkeznek. A biztonságos őrzés mellett a nevelés került a középpontba. Az egyik legfontosabb cél, hogy a társadalom és az elítéltek a büntetés-végrehajtási intézetekben *ne kizárólag a megtorlás intéz-*

szempontjából a társadalmi ellentmondásokat tartják döntőnek. Hogyan férnek meg a pedagógiai módszerek a társadalmi okokkal szemben?

— Mi nem kizárólag az elkövetett bűncselekménnyel foglalkozunk, hanem az emberrel magával. Ha a bűncselekmény elkövetésének természetét kívánjuk megismerni, tudnunk kell, hogy *a társadalmi okok is az ember személyiségének szűrőjén át hatnak.* A bűn elkövetését visszavezetjük a társadalmi körülményekre, a családi, az iskolai, a baráti, a munkahelyi környezet hatásaira. Azt vizsgáljuk, *honnan indult* az elkövető. Az okok összességét igyekszünk kutatni, s ehhez a bűncselekmény elkövetését motiváló lel-

Ferenczy Béni, szobrász

ti-állomás közelében. A Kígyó utca és a Váci utca találkozó pontján Ferenczy Béni Kisfiú szobrát helyezik el, szép, csobogó kúttal.

-: Kisfiú és kút a palánk mögött. 3.

Esti Hírlap, Bp. 1977. jún. 11.

1972.IX.14.TV. 19.3o /6/ KJ

TV Hiradó

- Gazdagodott a Munkásmozgalmi Muzeum, amely jelenleg a Várban, a Szentháromság utcában található. Többnyire történészek, kutatók látogatják, de három év mulva uj otthonában a Budai Várpalotában a nagyközönség számára is állandó kiállitást nyit majd. Ehhez a nagy vállalkozáshoz többéves gyüjtő akciót szerveztek. Az első év eredménye többszáz történelmi ereklye, irásos dokumentum és müvészi hagyaték, amelyből néhánnyal közelebbről mi is megismerkedhettünk.

Budaőrsről származó 1-es számot viselő kézzel irott kommunista párttagsági igazolvány. Tulajdonosa Epis Albert.

1607

A századeleji választójogi harcok egyik emléke, rajta kézzel festett felirat: Hogot a népnek. Május elsejei külföldi jelvények és egy gyász jelvény, amelyet Sallai és Fürst kivégzésekor Urugvayban viseltek. Ferenci Béni Moszkvában készült Lenin plakettja.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1976 JAN 12

Budapester Rundschau

Béni Ferenczy

2/1976

1021

Béni Ferenczy (1890—1967): Sándor Petőfi
Aus der Sammlung der Ungarischen Nationalgalerie

Petőfi-Gedenkfeiern

Am Silvestertag gedachte man an Gedenkstätten in Sándor Petőfis Geburtsstadt und in der ungarischen Tiefebene der 153. Wiederkehr des Geburtstages des großen Dichters.

In Kiskunfélegyháza legte man vor dem Petőfi-Denkmal Kränze nieder. In seiner Heimatstadt Kiskőrös hielt eine vor kurzem gegründete Petőfi-Gesellschaft ebenfalls eine Gedenkfeier ab. Im Anschluß daran begaben sich die Mitglieder der Gesellschaft, die Leiter der Stadt und Vertreter eines Betriebes, der den Namen des Dichters trägt, zu seinem Geburtshaus, dessen Türen in der Silvesternacht, Punkt 12 Uhr, in der Geburtsstunde

BU
RUN
WOCHENZEITU

Ministerpräsident Györ

Klare Pri
– konseq

In der Weihnachtsnumm
Vorsitzende des Ministerrat
Zeitung, István Földes, ein I
Gesellschaft und über versc
Wirtschaftstätigkeit der Reg
Betriebe zusammenhängende
Teil dieses Gespräches geben
bekannt.

Was ist Ihres Erachtens für unsere Wirtschaftslage besonders bezeichnend?

Unsere Wirtschaftslage ist grundlegend von einer dynamischen Entwicklung gekennzeichnet, die vielen Anstrengungen waren nicht vergebens.

Bei der Einschätzung unserer Arbeit messen wir jedoch unsere Leistungen nicht nur an den Ergebnissen, sondern vergleichen sie auch mit den

Petőfis geöffnet wurden. In
Szalkszentmárton organisier-
te der Kreis der Freunde Pe-
tőfis eine Feier, im Laufe des
Abends wurden traditionsge-
mäß Kerzen in die Fenster
des Petőfi-Hauses gestellt.

1021 Ferenczy Béni

VIGILIA

1975
szeptember

FERENCZY BÉNI MUNKÁJA
(Vattay Elemér reprodukciója)

9

Vigilia

NYÍRI TAMÁS	Az Úr szolgája — — — — — — — — — — —	577
BABITS MIHÁLY	Filozófia és irodalom — — — — — — — — —	586
BENEY ZSUZSA	Az *Eszmélet* lírája. József Attila születésének hetvenedik évfordulójára — — — — — — —	593
FÁY FERENC	Úgy éltél itt..., Kövület (versek) — — — — —	605
CZIPRI ÉVA	Versei (r. gy. bevezetőjével) — — — — —	606, 629
DÉVÉNYI IVÁN	Bálint Endre (műmelléklettel) — — — — — —	608
TÓTH SÁNDOR	Bodzafa-Krisztus (vers) — — — — — — — —	609
MEZEI MÁRIA	Bujdosó lány (6., befejező rész) — — — — —	619
VARGA IMRE	Oppidum Örs a török időkben — — — — — —	630
CZIGÁNY GYÖRGY	Mohamed Pannóniában (novella) — — — — —	634
NAPJAINK	Az *Új Ember* harminc éve — — — — — — —	637
KÉPEK	*Bálint Endre* munkái a műmellékleten, valamint a hátsó II. borítón. *Mohácsi Regös Ferenc* grafikája a 618. oldalon.	

A VIGILIA BESZÉLGETÉSE

Horváth Richárddal *(Hegyi Béla)* — — — — — 610

NAPLÓ

Széll Margit: Chenu atya nyolcvan éves — 638; *Siki Géza:* Dunántúliak — 640; *Tóth Sándor:* Schubert miséje a Terézvárosban; Caldara miséje Kőbányán — 643; *R. L.:* Händel kantátái, Balassa Sándor Requiemje — 645; *Tájékozódás* — 646; Idegen nyelvű tartalomjegyzék — 647.

Felelős szerkesztő: RÓNAY GYÖRGY

Felelős kiadó: VÁRKONYI IMRE

Laptulajdonos: *Actio Catholica*

Szerkesztőség és kiadóhivatali ügyintézés: Budapest V., Kossuth Lajos u. 1. Telefon: 186-098, 185-414. Postacím: 1364. Budapest, Pf. 111. Terjeszti, előfizetés és templomi árusítás: Vigilia kiadóhivatala, árusítja a Magyar Posta is. A Vigilia csekkszámla száma: OTP 37.343-VII. Hazai előfizetések külföldre: Posta Központi Hírlapiroda. Budapest, V., József Nádor tér 1. Postacím: 1900 Budapest. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat, H-1389 Bpest, Pf. 149. Nyugati országokban az évi előfizetési ár: 11,80 USA dollár, vagy ennek megfelelő összegű más pénznem. Átutalható a Magyar Nemzeti Bankhoz (H—1850 Budapest) a Kultúra 024-7. sz. csekkszámlájára, feltüntetve, hogy az előfizetés a Vigilia című lapra vonatkozik. A szocialista országokban előfizethető a helyi postahivatalokban is. Egyes szám ára: 12,— Ft. Előfizetés: egy évre: 140,— Ft, félévre: 70,— Ft, negyedévre: 35,— Ft. Megjelenik minden hónap elején. Index-szám: 26.921.

2756-75. Fővárosi Ny. 5. telep — F. v.: Ligeti Miklós

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-72
1975 JÚN 18

DOLGOZÓK LAPJA
(KOMÁROM)

Ferenczy Béni
1021 szobrászművész

Bába Mihály

Életre szóló szövetség

Nyolcvanöt éve született Ferenczy Béni Ferenczy Noémi

Nyolcvanöt évvel ezelőtt, 1890. június 18-án, az ikrek havában született a nagybányai festők vezéralakjának, *Ferenczy Károlynak* Béni és Noémi nevű ikergyermeke Szentendrén. Az apa néhány év múlva Nagybányára költözött, ott töltötték gyermekkoruk java részét, abban a csodálatos művészvilágban, amely egy életre szólóan elkötelezte őket is.

Ferenczy Béni három esztendőt a nagybányai festőiskolában tanult. Az első rajzok, a bronzérmék, a fából faragott „Ülő kínai" azonban csak szecesszionista kísérletek. Firenze, München, Párizs a következő állomások, ahol a szobrászatot, a fafaragás technikáját tanulta. A nyugtalan, vívódó, kísérletező embert az első világháború megfosztotta az utazásoktól. Nagybányán élt, ahonnan a Tanácsköztársaság bukása után menekülnie kellett. Bécsben, majd Berlinben telepedett le. 1932—1935 között négy esztendőt a Szovjetunióban töltött, Budapestre csak 1936-ban tért vissza.

Szobraival, érmeivel, rajzaival eszmélésem esztendejében szinte még gyermekfejjel ismerkedtem meg, de a döbbenetet, amely mindörökre tisztelői közé sodort, az 1948-ban alkotott *„Petőfi"* álló szobra okozta. Az eszményi, daliás termetű Petőfi helyett

...ós beruházás előtt

vállaló üzem pártszervezetével, KISZ-szervezetével is felveszik a kapcsolatot, s közös erővel, igyekezettel azon fáradoznak, hogy a termelés bővítésére, korszerűsítésére fordított forintok mielőbb részeivé váljanak a nemzeti jövedelem gyarapításának. A pártszervezet megfelelő programot dolgoz ki, s erre épül majd a KISZ-szervezet védnökségvállalása.

Ezt a beruházást nem saját rezsiben végzik. Olyan vállalatra, üzemre akarják bízni, amely a kivitelt terve-

nyitott zubbonyos, elszánt, komor, keserű, lázas arcú Petőfi nézett velem farkas-szemet. Esztendők viharos vitája után kapott csak igazságot az alkotó, és új megfogalmazású ércalakot a költő.

Szüntelenül kísérletező érzékeny egyénisége, szívós, szinte emberfeletti akaratereje bámulatra méltó. Szobrai, portréi, kisplasztikái élettelik, érzelemgazdagok. Rajzai végigkísérték pályáját. Szoborkompozíciónak egy-egy figuráját bravúros könnyedséggel vetette papírra.

1956-ban agyvérzés következtében megbénult. Kevesen hitték akkor, hogy néhány esztendő múltán bal kézzel megtanul rajzolni, festeni, mintázni, hogy értékes szobrokkal, rajzokkal gazdagítja, még életművét.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Napló Veszprém

1973 JUN 14

1021

ÉLETRE SZÓLÓ SZÖV

85 éve született

Nyolcvanöt évvel ezelőtt, 1890. június 8-án, az ikrek havában született a nagybányai festők vezéralakjának, *Ferenczy Károlynak Béni* és *Noémi* nevű ikergyermeke Szentendrén. Az apa néhány év múlva Nagybányára költözött, ott töltötték gyermekkoruk java részét abban a csodálatos művészvilágban, amely egy életre szólóan elkötelezte őket is.

Ferenczy Béni három esztendőt a nagybányai festőiskolában tanult. Az első rajzok, a bronzérmék, a fából faragott „Ülő kínai" azonban csak szecesszionista kísérletek. Firenze, München, Párizs a következő állomások, ahol a szobrászatot, a faragás technikáját tanulta. A nyugtalan, vívódó, kísérletező embert az első világháború megfosztotta az utazásoktól. *Nagybányán élt, ahonnan a Tanácsköztársaság bukása után menekülnie kellett.* Bécsben, majd Berlinben telepedett le. 1932—1935 között négy esztendőt a Szovjetunióban töltött, Budapestre csak 1936-ban tért vissza.

Szobraival, érmeivel, rajzaival eszmélésem esztendejében szinte még gyermek fejjel ismerkedtem meg, de a döbbenetet, amely mindörökre tisztelői közé sodort az 1948-ban alkotott „Petőfi" álló szobra okozta. Az eszményi, daliás termetű Petőfi helyett nyitott zubbonyos, elszánt, komor, keserű, lázrózsás arcú Petőfi nézett velem farkasszemet. Esztendők viharos vitája után kapott csak igazságot az alkotó, és új megfogalmazású ércalakot a költő.

Szüntelenül kísérletező, érzékeny egyénisége, szívós, szinte emberfeletti akaratereje bámulatra méltó. Szobrai,

Ferenczy

Ferenczy

portréi, kisplasz
lemgazdagok. Ra
lyáját. Szoborko
figuráját bravúr
tette papírra.

1956-ban agy
megbénult. Keve
néhány esztendő
megtanul rajzol
hogy értékes s
még életművét.

TSÉG

Béni

Noémi

kái életteliek, érze-
zai végigkísérték pá-
npozícióinak egy-egy
s könnyedséggel ve-

érzés következtében
en hitték akkor, hogy
múltán bal kézzel
i, festeni, mintázni,
zobrokkal gazdagítja

zoba
ládi h
bekö
zprém.
latti k
i a he
egtekin
–12 óráig.

obás családi ház
ponti területén
deklődni: József

üreden nyaraló-
rőhelyes lakrész
gy kiadó. Ára
r forint. Bala-
Csók u. 11.

Széchenyi u. 27.
tti ház részben
tően eladó. Ér-
vasárnaponként,
9.

üreden zártkert-
négyszögöl telek
rdeklődni: Bala-
Vázsonyi út 16.

AKÁS

városban há-
lhelyezésére für-
bérletet kere-
yógyszertári Köz-
zprém.)

Wartburg de Luxe
első kézből. Érdeklődni: Márkó, Vasút u. 14. naponta 16 órától.

Zsiguli kifogástalan állapotban eladó. Malasits autójavító Kádárta.

Trabant Kombi UL, garanciális eladó. Ajka, Csokonai út 1. Giay. Telefon: 360.

VEGYES

Oltott mész 2 éves eladó Varga Gyula Nyárád, Dózsa u. 7.

Akkumulátoros és elektromos vattacukorkészítő gép eladó. Ármegjelölést: „Készpénz" jeligére a veszprémi kiadóba.

Egyedülálló nyugdíjas asszonynak otthont adnék. Választ kér: Özv. Berényiné, 7841 Kórós u. p. Sámod.

1021 Ferenczy Béni

VIGILIA

1975
július

FERENCZY BÉNI MUNKÁJA
(Vattay Elemér reprodukciója)

7

Vigilia

* *	Ijjas József kalocsai é	
NYÍRI TAMÁS	A tanítványok — — — — — — — — — —	434
RÓNAY LÁSZLÓ	Németh László tanítása — — — — — — —	440
RÓNAY GYÖRGY	N. L. régi háza a Rózsadombon 1973 őszén; N. L. régi háza 1975 tavaszán (versek) — — — — —	454
KOSZTY GABRIELLA	Bírálatok keresztfüzében (Graham Greene „homályos teológiája") — — — — — — — —	456
TÜSKÉS TIBOR	Várkonyi Nándor — — — — — — — — —	464
KERESZTURY DEZSŐ	Születés halál (vers) — — — — — — — —	468
RADNÓTI SÁNDOR	A szenvedő misztikus. Misztika és líra (Befejező rész)	470
VASADI PÉTER	Tények, jelek, valóság — — — — — — — —	482
IGNÁCZ RÓZSA	A látomás (elbeszélés, 2. rész) — — — — — —	488
BÁRDOSI NÉMETH JÁNOS	Az égő csipkebokor (vers) — — — — — — —	492
KÉPEK	*Forgó Gyula* Kálvária c. munkája a 453. oldalon, *Mártha Albert* grafikája a hátsó II. borítón.	

A VIGILIA BESZÉLGETÉSE
Németh Lászlóval *(Hegyi Béla)* — — — — — 447

NAPLÓ

Kádár János dunaújvárosi beszédéből — 493; *Síki Géza:* Németh László Megmentett gondolatok c. könyvéről — 493; *D. I.:* Jubiláris kiállítás a Műcsarnokban — 496; *R. L.:* Lemezújdonságok — 497; *Tóth Sándor:* Magyar naiv művészek — 499; *Tájékozódás* — 501; *Zsinatutáni értelmező kisszótár* — 502; Idegen nyelvű tartalomjegyzék — 503.

Felelős szerkesztő: RÓNAY GYÖRGY Felelős kiadó: VÁRKONYI IMRE

Laptulajdonos: *Actio Catholica*

Szerkesztőség és kiadóhivatali ügyintézés: Budapest V., Kossuth Lajos u. 1. Telefon: 188-098, 185-414. Postacím: 1364. Budapest, Pf. 111. Terjeszti, előfizetés és templomi árusítás: Vigilia kiadóhivatala, árusítja a Magyar Posta is. A Vigilia csekkszámla száma: OTP 37.343-VII. Hazai előfizetések külföldre: Posta Központi Hírlapiroda. Budapest, V., József Nádor tér 1. Postacím: 1900 Budapest. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat, H-1389 Bpest, Pf. 149. Nyugati országokban az évi előfizetési ár: 11,80 USA dollár, vagy ennek megfelelő összegű más pénznem. Átutalható a Magyar Nemzeti Bankhoz (H—1850 Budapest) a Kultúra 024-7. sz. csekkszámlájára, feltüntetve, hogy az előfizetés a Vigilia című lapra vonatkozik. A szocialista országokban előfizethető a helyi postahivatalokban is. Egyes szám ára: 12,— Ft. Előfizetés: egy évre: 140,— Ft, félévre: 70,— Ft, negyedévre: 35,— Ft. Megjelenik minden hónap elején. Index-szám: 26.921.

2714-75. Fővárosi Ny. 5. telep — F. v.: Ligeti Miklós

Ferencsy Béni szobrászművész

„Élő női akt." (repró)

Bába Mihály: Életre szóló szövetség.

Népújság, Eger, 1975. június 15.

Ferenczy Béni
1021

II. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé

Stílusirányzatok „kézfogása"

A kisplasztika a plasztikának az az ága, amely az életnagyságnál sokkal kisebb méretű, egyúttal intimebb hatású műveket alkot. Anyaga elefántcsont, porcelán, viasz, agyag, fém, műanyag stb.

A Budapesti Műcsarnokban most másodszor rendezték meg a nemzetközi kisplasztikai biennálét. Az elsőn — 1971-ben — huszonkét állam művészei képviseltették magukat alkotásaikkal. Az idén harmincnégy ország szobrászainak művei láthatók a kiállítótermekben. Világrészek »kézszorítása« ez a rendezvény — így is értékelhetjük a biennálét, amelyen átfogó képet kapunk erről a műfajról. Ahogy a rendezvény elnöksége a beköszöntőben jelzi: *»Abból a mély meggyőződésből kiindulva, hogy világunk mélyebb megismeréséhez, békéjéhez és fejlődéséhez minden társadalomnak szüksége van a jó szándékú, humánus művészetre és minden őszinte művészeti törekvésnek szüksége van különféle nemzetek és társadalmak békés kapcsolataira, a jövőben is azon kívánunk munkálkodni, hogy nemzetközi seregszemlénk ilyen szellemben legyen a művészet egyre tágasabb és hívogatóbb otthona.* A műfaj találkozója egyúttal tehát azt is jelenti, hogy sokféle stílus adott egymásnak randevút a Műcsarnokban. S ez arra is alkalmat ad, hogy fölmérjük: hol tart ma a kisplasztika és benne milyen helyet foglal el a magyar kisméretű szoborművészet.

A bőség zavarát érzi a látogató. Rendet magunkban úgy rakhatunk, ha megpróbálunk a művek között rokon jegyeket találni. Evvel az általánosító szándékkal csoportokba sorolhatjuk az alkotások nagyobb részét, s ezzel meghúzhatóvá válnak az erővonalak is.

A *kis szobrokat* alkotó művészek csoportja legyen az első, annál is inkább, mivel ők azt az utat vállalják, melyet a több ezer évvel ezelőtti »névtelenek« kezdtek meg, vallási ritusokhoz szükséges figurákat, áldozati szobrocskákat faragva. Későbbi századokban változott a kis szobor funkciója. Lett belőle épület- és szobadísz is. Az ábrázolás módja koronként más. A hagyományokhoz ragaszkodó ábrázolás példájaként elsősorban a bulgáriai művészek alkotásait említhetjük. *Kroum Damianov* A montmartrei öreg című műve agyaghatású bronzfigura. A nyugalom, a statika, a béke jelképe. Föld-öreg ember ül a széken, kezén leheletnyi madár. *Hristo Pessev* jelentős kiállítóművész. Témái — *Sebesült bajtárs, Munkás, Szomjúság* — önmagukért beszélnek. Kicsiségükben is a monumentalitás hatását keltik alakjai, bizonyítva a műfaj szinte korlátlan lehetőségeit. Ide sorolhatjuk még a finn *Heikki Kontinnen* Kisparcella című kisplasztikáját és Öregemberét is, valamint a mongóliai művészek népi ihletésű állat- és emberfiguráit. A kubai *Enrique Morat* agitatív erejű kisplasztikái vagy honfitársa, *Julio M. Vilaboy* Epekedésével, Ismeretlen nőjével szintén a hagyományos ábrázolás nyomdokain halad, éppen úgy, mint a norvég *Wiklund*, aki portrékat állított ki.

Daniel Mitlanszij: Varga Imre szobrász.

Úgy érzem, hogy a szovjet *Daniel Mitlanszij* alkotása, a *Varga Imre* szobrász képviseli az átmenetet. A művész nemcsak Varga Imrét ábrázolja, hanem »beletalált« a magyar szobrász világába, stílusába is. Ugyancsak ilyen átmenetet jelenthet a néző számára a görög *Georgios Gerorgiadis* alkotása, a Kétségbeesés. A gazdag drapériájú nőalak klasszikus »megfogalmazású«, de mozdulata, elrejtőzése már a mába röpít, aktualitást ad, s ezenfelül: összeköti a hagyományos ábrázolást a modernnel.

Gazdag világ ez. Tág tere nyílik az emberábrázolásnak, egy-egy emberi érzelem kinagyításával. Együgyű boldogság árad például a brazil *Vasco Prado* Játszó lányáról, pedig a művész nem munkálja meg az arcot, elnagyolja a testrészeket is. A simán ragyogó felületek, a játék eszköze, a karika viszont »beszédesebb« minden részletezésnél. Miként *Marcel Mazy* belga alkotó művei is. Mondandónk illusztrációjaként közöljük *Férfi és nő* című — vasból készült — kisplasztikáját. Mazy az örök emberi összetartozást fejezi ki, szinte nyersen, csak a gondolatra koncentrálva. De La Mota (Argentína) *Hippije* is egy embercsoport absztrahációjából született. A francia *Boileau* üvegszálas poliészterből mintáz egy legendás házmesternőt. *Venancio Blanco* Juan Belmonte torreádor fejét különálló részekből, elemekből építi meg. Ez a mű asszociatív hatású. Átvezet bennünket a következő markáns »csoportba«, amelynek művészei gondolatokat akarnak bennünk ébreszteni, olykor cselekedetekre serkentve.

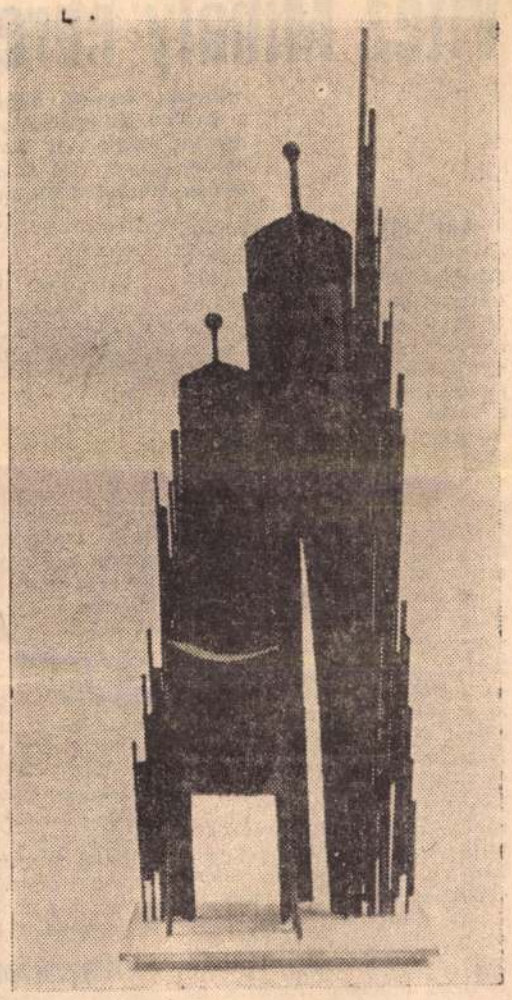

Marcel Mazy: Férfi és nő.

William King Az én örömöm című kompozíciójában a férjet, mint zsarnokot, a feleséget viszont udvari bolondként ábrázolja. A cseh *Frantisek Storek* rabelais-i változataival szerepel. *Erik Heide* öntött vas Libacsontváza, hátgerinces és madaras kalitkája borzongás vált ki a nézőben. Célja van a művészetnek: a kiszolgáltatottságot ábrázolja, a »kalitkába zárók« ellen akar érzéseket szuggerálni belénk. Rímel rá a francia *Jean Ipoustéguy*-nak, a »sejtszerű szobrászat« mesterének néhány alkotása is. A jugoszláviai *Arfan Hozic* kisplasztikái szintén ide sorolhatók.

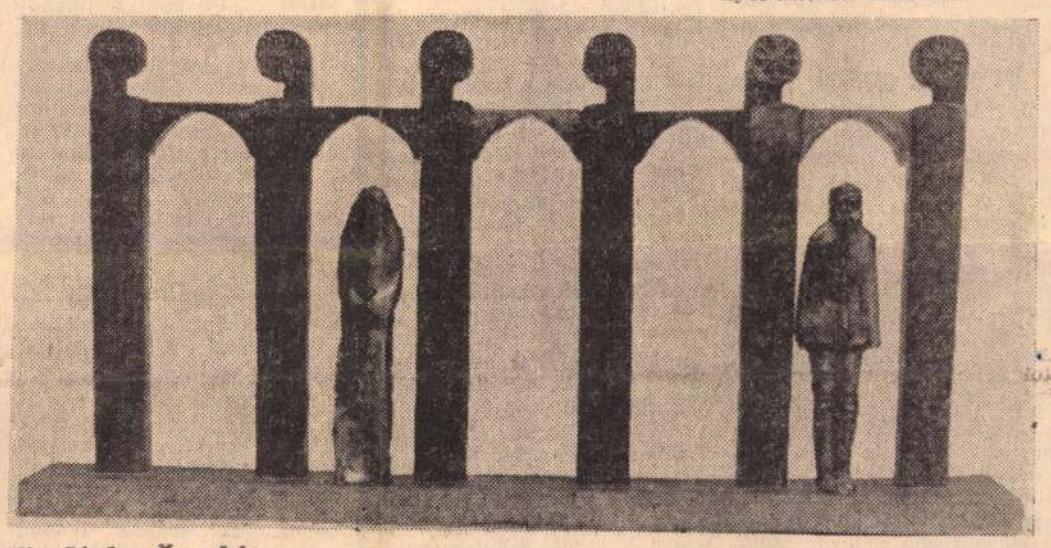

Kiss Sándor: Öreg falu.

Ebből a világból lépünk át a gondolatot nem figurálisan, de a papírral, rézzel, acéllal magával kifejező *Ausger Nierhof* által képviselt, úgynevezett *conceptual art*-ba, mely irányzat képviselői a tervek szintjén »ábrázolnak«. Az áttételesen kifejezésre juttatott humánum, az emberi féltése hozatta létre vele például az *Arany klasszikusok* című művet. Arra figyelmeztet bennünket: a könyvek nem nemesíthetnek bennünket, ha nem nyitjuk ki azokat. Az acél-tükör-műanyag kombinációjú Kaméleon-sorozat — *Marcel Floris* venezuelai művész alkotása — geometriai formákkal ábrázol egy emberi magatartásformát. Az *op-art* irányzat jellegzetes példája Floris műve. Ezek a kisplasztikák tehát hídként feszülnek a gondolati töltésű és a formájukkal gyönyörködtető kisplasztikák közé.

Simaságukban csodálatos bronzból, márványból, kőből készült alkotások ezek. Mintha a természet maga alakította volna ilyenné a brazil *Bruno Giorgi* Ezredéves kövét, a svájci *Hans Fischil* munkáit, az olasz *Lorenzo Guerrini* vagy a nyugatnémet *Uli Pohl* alkotásait, *Richard Hunt* (USA) Természeti formáját. De *Roy Gruber* plexiüvegből készült színes térformái vonzzák a szemet, a »fényplasztika« fogalmát valósítják meg.

A »mobil« plasztikát többek között *Marcel Van Thienen* Quintettje képviseli. Rozsdamentes acélból, sárgarézből konstruált műve — ahogy jellemezni szokták — »esetleges mozgást« végez, elektronikus hangokat ad. Sokan ritmikus kompozíciókat teremtettek, mint a spanyol *Michele Lescure*.

Külön kategóriába tartoznak azok, akiknek csak a meghökkentés volt a szándékuk. A geometriai formák, struktúrák között váratlanul érik a látogatót *Lars Huck Hultgren* (Svédország) rikító színekkel bemázolt faszobrai. *Jön a tavasz, távozik a nyár* című munkája bizonyítja leginkább állításunk igazát. Megmosolyogjuk ezeket a műveket; hiszen szinte a giccs határát súrolják. Ha önálló kiállításon látnánk összegyűjtve ezeket, viszolyognánk. Akárcsak *H. C. Westermann* Ébenfa doboza előtt, mely kitűnő mestermunka mint láda, de ellenérzést kiváltó »műtárgy«.

Külön szólunk a hazai válogatásról. Az első biennálén *Ferenczy Béni* életmű-kiállítása volt látható, most *Medgyesi Ferencé*. Ez utóbbi választás talán nem volt megfontolt: az anyag teljesen kiríí még a magyar válogatásból is.

Vilt Tibor Plasztika-sorozata méltán kapott elismerést. 1968-as Villamos című alkotásának világát mélyíti, s ezzel új szakaszt kezdett meg pályáján, s talán nem túlzás: a magyar kisplasztika-művészetben. Fémkeretbe szorított, szigorú harmóniába rendszerezett világ ez.

Kovács Ferencet lágy vonalú gránit- és márványkövei a fentebb már említett természeti formákat mintázó művészek közé sorolják, míg *Kiss Sándor* a népihez, illetve régi korokig nyúl vissza. (Ballada, Régi emlék, Öreg falu.) *Kerényi Jenő, Kiss István, Mikus Sándor* művei vallanak még a magyar kisplasztika gazdag stílusvilágáról.

Leskó László

Somogyi Néplap
1973 OKT 14
SAJTÓHÍRADÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-058, 337-738, 340-738

Vitéz Mihály ébresztései

»Szavak, kiknek Főbusa volt Vitéz s gazdag pillangó-szárnyakat adott, szavak, szárnyatok bársonyára szedegessetek violaszagot, midőn fölröpködtök őt dicsérni ...«

Ady így, ilyen szavakkal ébresztette valaha, s most, születésének második centenáriumára készülődve is ez az igény és ez a mérce: violaszagot szedegető, bársonyos szárnyú, szép szavak dicsérjék. Debrecenben első sorban. De a város csak helyszín: az ország szava szólal meg ott, hiszen a költő Debrecen fia volt. S nemcsak születés szerint. Szoros, bár ellentétekből szőtt viszonyban élt holtig a várossal, és elszakíthatatlan tőle az emléke is.

»Költő hazája széles nagyvilág« — igaz, a képzelet a végtelenbe vágyik. Az övé is bekóborolta az egész glóbust — (»Víg borzadással jártam el a görög / Szépségek és a római nagy világ / Pompás maradványit, s ezeknek / Sírja felett az olasz negédes / Kertjében szedtem drága narancsokat / A franc mezőket láttam; az Albion / Barlangiban s a német erdők / Bérceiben örömöt találtam«) — ő maga azonban nem lépett túl a honi téreken. Álom maradt a világ, amelynek csak szellemi hatásait fogadta be s oltotta hazai sarjakba, magyarrá téve mindent, amit átvett és nemesebbé mindent, ami magyar. Csokonai keze alatt nyelvünk játékosan röppen föl: a latinból jött, s oly honossá vált időmértékes sorok táncosan lebegnek, a népdal képei — ízei rokokó kecsességgel öltenek formát. Verse csipkefinom, mint Mozart muzsikája, s az Európán átsüvítő eszmék hazai gondokkal telítődtek.

Az európai szellem finom hangú költője persze nemcsak hű, hanem otthonos fia is volt városának. Az ellentéteket szintézisbe olvasztó. Hiszen ez a város egyszerre volt a maradiság fészke és haladó tudományok vára, földön járó anyagiasságé és merész tetteké, zsíros disznótoroké és délibábos álmoké. Petőfi azt írta Debrecenről a függetlenség kikiáltása után, hogy jaj a függetlenségnek, amely olyan városban születik, ahol a kapukra kiírják: »aki bejön, csukja be az ajtót, mert kimegy a disznó«. És mégis: ott született, ott formálódott, szellemileg is ott nőtt naggyá a leglégiesebb magyar költő, akinek hangja líránknak csaknem évszázados mély csendjébe úgy hasított bele, mint kora tavaszi derengésbe a váratlan villám.

A versek íve is igazi debreceni lélekre vall: a költő egyszerre hajdúsági, európai és magyar; egyetemes, de szülőföldjétől elszakíthatatlan. »Itt van zúzos december, bort igyék minden ember«; »Drága kincsem, galambocskám, csikóbőrös kulacsocskám« — a bor dicséretéhez debreceni disznótorok ízei társulnak —, de ott a tündérálom a nyomukban: »a lenge hold halkkal világosítja a szőke bikkfák oldalát« ...

Hálátlan haza, zord, szigorú iskola! A rebellis diák sorsa törvényszerű, amikor elűzik, s meghalni mégis hazatér. A rövid, hányatott, nyomorúsággal, csalódással teli életút — »az is bolond, aki poétává lesz Magyarországon« — nem olyan hajszolt, rohanós, sokfelé tartó, mint Petőfié, hanem belefér *a Debrecen—Komárom—Pozsony—Csurgó* és a *Balaton* vonalával határolt térségbe.

Az ünnepségek egyik központja tehát Debrecen lesz, a másik a Somogy megyei Csurgó. Kelettől nyugatig hangzik a vers, hirdetve nyelv és gondolat csodálatos lehetőségeit. Országos szavalóverseny adja majd televízióban is hírül, hogy versmondóink milyen eredménnyel szedegetik a »violaszagot«. Debrecenben találkoznak a »névrokonok«; a Csokonai nevét viselő oktatási és közművelődési intézmények képviselői. »Rádió — tudomány — költészet« címmel ott tanácskoznak az irodalomtudományok kutatói, ott [illegible] és a Karnyóné, Győrben pedig a Dorottya).

November 16-án lesz a központi ünnepség Debrecenben a színházban, s ehhez belépőjegyül egy bibliofil-könyvecske szolgál, a »Főhadnagy Fazekas úrhoz« című, tíz verset tartalmazó, amelyet debreceni grafikusok illusztráltak. *Csokonai-számot* jelentet meg — novemberben — az Alföld című folyóirat, és a Kossuth Lajos Tudományegyetem időszakos kiadványa, a Studia Litteraria is; végül *Csokonai koszorúja* címmel az utókor verses és prózai reflexiói látnak napvilágot. A fővárosi kiadók közül a Szépirodalmi az Arcok és Vallomások sorozatban adja ki *Vargha Balázs* Csokonai-életrajzát; a Gondolat *Julow Viktor* monográfiáját és egy hasonmáskiadást a *Lilla-* és az *Anakreoni dalok*, valamint az *Ódák* első megjelenési formái alapján. A Tankönyvkiadó pedig újra kibocsátja a Szilágyi—Papp-féle *Csokonai-breviáriumot.*

Megyénkben Csurgó a tanárról, s a népművelőről emlékezik meg — november 14—20. között —, arról, aki a somogyi iskoláról »jövendölt«, azért fáradozván, hogy »a szegény pórlegény« ne váljék se zsivánnyá, se »bunyikká«. Komárom Lilla költőjét — »ki fogod mindig Lillád derekát / Öleled e kis magyarságot / Te örök, ó s új hunn poétaság, / Ó ébredj, valahányszor ébresztünk« — idézi, hiszen — mint Ady is érzi — a Lilladalok a modern magyar szerelmi líra ősei, s a komáromi kereskedő annyi költői szépséggel fölékesített leánya nélkül talán Lédának sem jutott volna oly gazdag ékességként a halhatatlanság palástja.

Mivel ősz van, csendben ünnepel a Balaton, a szántódi rév és Tihany — csak hírüket viszi a messze hangzó költői szó. Szerte az országba. Mert szebben a tóról s a tájról senki sem szólt még, mint a távoli Debrecen szülötte.

Ébresztjük Csokonait, a »híres Vitéz Mihályt«. Az évforduló alkalmat ad rá, hogy szép szavának ezüst hangja új árammal járja át lelkünket, nyelvünket; fényét vesztő, elszürkülő kifejezőkészségünket. Reméljük: mindenütt, ahol emlékeznek róla, méltóképp teszik. Mert — mint *Illyés Gyula* írja — »az aranyalmát termő fának sorsa ápolóinak kezében van. Gyümölcsével a fa nemcsak magát vallja meg: kertészét is«.

K. É.

Székátmla. (Farkas Ernő fafaragása.)

Gyerekkor[illegible] utak fog[illegible] jobban sőbb a nagy — s ez már véglegesen a találkozások. Utak, hajó[illegible] sorsok, szelek találkozása. Mindegyikben a végzetet érezte. Azonkívül valamilyen mélységesen regényes hangulatot, amelyben örökre gyermek marad az ember. Eleinte, amikor még nem utazott, csak olvasott és képzelődött, a lelkében zajlott le minden találkozás. Két árny földereng a tenger két ellenkező horizontján, azután felbőgnek a hajókürtök... Két út, kint valahol egy távoli tájon, ahol még őshonosak a fák, átfut egymáson és nyúlik, kígyózik tovább... Két szél a magasban összecsap s a roppant elem vonaglásában fölüvöltenek valamilyen természeti kínok... A hajók: Kik vagytok és hová mentek? Az utak: Kiket viszel? Hová viszed őket? A szelek: Üdítő esőt viszel, vagy rombolsz? Mi lesz a neved, mikorra célodhoz érsz: monszum, hurrikán, sirokkó vagy a tájfun?

Kérdések, kérdések. Felelet nélkül. Minden találkozás csupa titok. Mélység van bennük. Magasfeszültség!

Az első úton azután kezdtek személyes élménnyé válni a képzeletbeli találkozások. A hajó, amely szembe jött velük s alig egy kilométernyire úszott el mellettük, semmi izgalmat sem keltett az utasokban. Néhányan feléje fordultak egy-két pillanatra, egy anya megmutatta a kisfiának, egy idős házaspár fölváltva végiglátcsövezte, azután ment minden a maga útján. Az élmény izgalmát kereste magában, valami megrázót a találkozásból, amilyent azelőtt érzett, amikor két hajó találkozását elképzelte. De csak a látvány képszerű hatását fedezte föl.

Alkonyatkor egy kis sziget közelében hajóztak el. Székét a korlátho[illegible] húzta, és onnan nézte a bronzszínű parti sziklákat és a magasban zöldelő fákat. Utána lecsukta a szemét. Egy képet látott ismét, erős színekkel vászonra kent tengert, napnyugtában fürdő szigettel, ragyogó, nagy éggel. De a lelkében semmi kavargás. A felszínen játszódott minden, a mélyréteg érintetlen maradt.

Megnősült. Valahol bemutatták egy lánynak, megszerették egymást, házasságot kötöttek. Később, amikor végiggondolta a találkozásukat, semmi rendkívülit sem talált benne. Házasságuk boldog volt, nyílt, kiegyensúlyozott. Valamilyen mindennapi rendszeresség érvényesült benne. Menetrend szerint ment minden, mint a vonatok. Elindulások, megérkezések, késések, csatlakozások, keresztezések.

És természetesen találkozások. De mind mélység és [illegible]ppen a[illegible]szer, halkan [illegible]magát. S azzal vége. Éppen csak fölvillant a világban.

Két héttel a temetés után kiment a temetőbe. Ősz volt, kora november, késő délután. A fák hegye homályba veszett, és az ágakról lassan csepegett a köd. Megállt a friss sírhant előtt és nézte a ráhullott nyirkos leveleket.

Gyimesi Ferenc

Köd a fá[illegible]

Keze zsebre dugva, hóna alatt az aktatáska. Egyenesen ide jött a hivatalból. S bent elkongtak az első szavak:

„Nem fázol, kisfiam?"

Valahonnan visszajött a kongás. De szavak nem voltak benne.

„Vártál?"

Valamilyen szorítást érzett a mellén.

„Rossz halottnak lenni?"

Tekintete végigvánszorgott a festetlen kereszt föliratán.

„Úgy hívtak, mint engem."

Az utolsó betű szára egy kissé elkenődött. Elővette a golyóstollát, és kijavította.

„Szeretted volna a nevedet?"

A melle után a torkát is érezni kezdte, mintha a mandulája fájna.

„Milyen lettél volna?"

Ritkán, koppanva csepegett a köd a levelekre.

„Milyen lett volna a hajad?"

Toporgott, majd elindult és lassan megkerülte a sírt. Leült a szomszédos sírszegélyre. Gallérját fölhajtotta, hátát a sírkőnek támasztotta, és összehúzta a vállait.

„Milyen magas lettél volna?"

Valahol a ködben elment egy vonat.

„Melyikünkre hasonlítottál volna?"

Megnézte az óráját.

„Szeretted volna a meséket?"

Lassan rágyújtott egy cigarettára.

„Megtanultál volna futballozni?"

A hideg kő megborzongatta.

„Vagy úsztál, vívtál, korcsolyáztál volna?"

Hosszú időre megfeledkezett a cigarettájáról. Amikor a szájához vette, már nem égett. Kidobta az útra.

„Csodáltad volna a televíziót?"

Ismét megborzongott. Föllállt, és fáradtan körbement visszafelé.

„Irigyelted volna az űrhajósokat?"

A köd átnedvesítette a haját. Ahogyan végigsimította, csupa víz lett a tenyere.

„Mi szerettél volna lenni: hivatalnok, mérnök, művész, katona?"

Elővette a zsebkendőjét, és megtörölte a homlokát.

„Milyen lett volna a sorsod?"

FERENCZY BÉNI

TANULMÁNYOK

FERENCZY BÉNI MUNKÁSSÁGA A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT

Apja Ferenczy Károly, a nagybányai iskola egyik vezéralakja, anyja Fialka Olga festőművész volt. 1890. június 18-án született Szentendrén, Ferenczy Noémi ikertestvéreként. Hároméves korában Münchenbe költöztek, 1896-ban pedig Nagybányán telepedtek le. Ferenczy Béni itt járt iskolába, 1908-ban itt érettségizett. Rendszeres művészeti tanulmányokat 1907-től ugyanott végzett, Réti István és Grünwald Béla irányításával. 1903-ban egy diákcsoporttal járt először Olaszországban, — kalauza Réti István volt — öt évvel később, 1908—1909-ben, Firenzében kezdett szobrászatot tanulni. Első ismert szobra, az *Ülő kínai*, 1909-ből való. 1910—1911-ben a müncheni akadémián folytatta tanulmányait. Reményi József ösztönzésére behatóbban foglalkozott az érmészettel is. Két legkorábbi érme, a *Bölény* és a *Birkózók* 1910-ben készült. 1911—1912-ben, valamint 1912—1913-ban nővérével együtt Párizsban tanult. Mestere előbb Bourdelle, majd Archipenko lett. „Bourdelle-lel nem tudtam kijönni, mert nagyon modernnek talált; Archipenko-val pedig azért nem, mert a munkámat nem találta eléggé modernnek" — írta velük kapcsolatban maga a művész. A világháború idején, egyik szemének gyermekkori sérülése miatt, mentesült a katonai szolgálat alól. Első jelentősebb bemutatkozása a család 1916-os kiállításán, az Ernst Múzeumban volt. Ekkor Budapesten élt, csak a nyarakat töltötte továbbra is Nagybányán. Közelebbi barátai ott Kandó László, Szőnyi István, Bernáth Aurél és Pátzay Pál voltak, a fővárosban pedig szoros kapcsolatba került Lesznai Anna, Hatvany Lajos, Lukács György társaságával, a Galilei Körhöz tartozó vagy vonzódó fiatal értelmiségiekkel (*Mannheim Károly*, 1919; *Balázs Béla*, 1919). A Tanácsköztársaság kulturális munkájába — mint a Művészeti Direktórium tagja, és mint művésztanár — baráti köre révén kapcsolódott be.

Ferenczy Béni indulása nagyjából egybeesett a nagybányai „neosok", a Cézanne példáját, elveit követő fiatal festők munkásságának kibontakozásával, a kubizmus, futurizmus hazai megismertetésével, a Nyolcak mozgalmával, későbbi tevékenysége pedig —az 1919 végéig tartó szakaszban — párhuzamos az aktivisták szereplésével. Korai művészete mindezekkel a törekvésekkel szoros rokonságot mutat, ugyanakkor több műve bizonyítja tudatos kapcsolódását a művészet klasszikus tradícióihoz.

A Tanácsköztársaság leverése, a románok bevonulása után — a helyzet kilátástalansága és a hamarosan megindúló letartóztatások miatt — Ferenczy Béni Noémivel együtt visszament Nagybányára, ahol idős édesanyjuk lakott. Budapesten őt — más minisztériumi illetve direktóriumi vezetőkkel, tagokkal együtt (Pogány Kálmán, Antal Frigyes, Wilde János, Kenczler Hugo, Berény Róbert, Pór Bertalan, Lessner Manó) — „az ezredéves emlékmű szobrainak megrongálása" miatt akarták perbefogni. A nyomozást ebben az ügyben, a főügyészség többszöri sürgetése ellenére, csak 1921 februárjában zárták le, kiterjesztve és fenntartva a vádat ugyanakkor Lukács Györggyel szemben.

A Ferenczy-ikreknek a haladó körökkel és a munkásmozgalommal való kapcsolata Nagybányán sem szakadt meg. Házuk a baloldali ifjúság és az illegális mozgalom egyik találkozóhelye volt. Mindketten résztvettek a romániai munkásság 1920 októberi általános sztrájkjának előkészítésében. Ennek letörése után Noémit hadbíróság elé állították, Ferenczy Béni pedig Pozsonyba menekült. Hat nagybányai fiatal művésszel együtt, lerongyolódva, gyalogosan érkezett meg ide, ahol egyebek között régi barátja, Perlrott Csaba Vilmos segítette. Művészi tevékenységét rövid nagybányai és még rövidebb szlovákiai tartózkodása alatt sem hagyta abba. A kubisztikus jellegű, de a korai francia gótika szobrászatának tanulságait is magába ötvöző, monumentális felfogású *Ziffer Sándor* portré minden valószínűség szerint 1919—1920-ban készült. Kétségkívül az utolsó nagybányai év termései közé tartozik *Ferenczy Károlyné* terrakotta arcmása is. A viszonylag kevés megmaradt korai mű között említhetjük még egy női fejet ábrázoló kő domborművét, amely a klasszikus görög szobrászat szelleméhez, és a századunkban ezt követő franciák — Despiau, Maillol — művészetéhez egyformán közel áll. Ez a munka 1930 decembere óta *Ferenczy Károlyné síremléke* a nagybányai katolikus temetőben. A szlovákiai tartózkodás jelenleg ismert emlékei kisméretű, főleg női- és gyermekfejeket ábrázoló, enyhén szabálytalan, ovális formájú bronz plakettek. (*Dr. Fejér Lipótné*, 1920; *Mariska*, 1920; *Palkó*, 1920.)

Eredeti úticéljához, Bécsbe, csak 1921-ben érkezett meg. Saját szavai szerint „bécsi műterme tanyája volt az emigrált kommunistáknak". Ez a tény gyakran visszatérő mozzanat az életrajzban. A mintegy tízéves bécsi működést 1923—1924-ben megszakító németországi tartózkodására vonatkozólag, a magyar rendőrség egykorú nyilvántartásában ilyen kitétel olvasható: „Ferenci Béni potsdami lakásán, mint Berlinben élő kommunisták főtalálkozóhelyén . . ." (MSZMP Párttörténeti Intézetének Archívuma). A KMP-vel való kapcsolat más tényekkel is bizonyított. Ferenczy maga név szerint ugyan csak Révai Józsefet említi (stb.-vel) a vezetők közül, de nyilván másokkal is személyes érintkezésben állt. Az igen nagyszámú magyar emigráns táborból, nem utolsósorban a művészek, írók, tudósok köréből feltehetően csaknem mindenkit ismert. Bécsben osztrák állampolgárként tartózkodott. Nem sokkal odaérkezése után megnősült, családot alapított. Egy lánya és egy fia született. Művészi munkájából — különböző megrendelésekből — élt, hamarosan eléggé kiterjedt ismeretségi körrel rendelkezett. Körülményei folytán műterme biztos pontját jelenthette a mozgalomnak.

A polgári radikális, részben szocialista alapon álló és szabadkőműves körökkel való kapcsolatai is megmaradtak. Ez utóbbiak működésének egyik lényeges vonására tapintott rá egy 1938-as, ellenük íródott kiadvány: „Ezek számára a szabadkőműves páholy nem egyéb, mint fedő szervezet a magyar értelmiség megnyerésére és beszervezésére a forradalmi nemzetköziség számára." (Palatinus: A szabadkőművesség bűnei) A magyar szabadkőművesség központja ekkor — az itthoni betiltás után — Bécsben volt. Különböző páholyok működtek Erdélyben — egyebek között Nagybányán is —, továbbá Szlovákiában. A szabadkőművesek szerepe a két világháború közötti magyar művészeti életben, a „sivatagi vándorlás" (betiltás) ellenére, rendkívül fontosnak mondható, részben karitatív szempontból — a különböző társaságok révén a mű-

Művészettörténeti Értesítő 1979/3

1. Ferenczy Béni: Juci, 1920.

vészeknek juttatott anyagi és egyéb támogatás —, részben pedig a művészet humanista eszményeinek őrzése, a klasszikus tradíciók ápolása terén.

„A bécsi emigráció éveiben szellemileg nagyon kiváló – és nálam sokkal műveltebb — társaságban mozogtam; Wilde Jancsi volt az, aki a bécsi műtörténeti, vele és velem körülbelül egykorú társaságba bevezetett . . . Itt olvastam éppen ennek a körnek műtörténeti munkáit és tanulmányait is, részt vettem néha heves vitákban is" — írta Ferenczy Béni (Írás és kép, Budapest, 1961.), visszaemlékezve a bécsi szellemtörténeti iskola nagy alakjaira. A társaságba és jóbarátai közé tartozott sok más között Hans Sedlmayr, a neves művészettörténész, Ludwig Münz, a bécsi Akadémiai Képtár igazgatója, Otto Benesch, az Albertina későbbi vezetője („Aki a kommün alatt Pesten volt, és az államosított műkincsek katalógusát szerkesztette Wilde Jánossal és . . . Antal Frigyessel együtt"). A bécsi esztendők tehát, a termékeny művészi munka mellett, Ferenczy Béni gazdag szellemének, bámulatos ismereteinek további gyarapodását is biztosították.

Bécsi emigrációja idején mintegy hetven művet alkotott, nem számítva természetesen rajzait és akvarelljeit. A szobrászat körébe tartozó művek pontos számát nem csupán az eddig összeállított, egyébként pótolhatatlanul fontos életmű-jegyzék (Genthon, 1961) feltehető hiányai miatt nehéz megmondani, hanem azért is, mert egy-egy műről, különösen a portrékról és érmekről gyakran több változat készült, különböző anyagban vagy méretben.

Az első három-négy esztendő szinte teljes egészében kubista jellegű kísérletekkel telt el. Ez a stiláris törekvés érvényesült a Stephansdom monográfusának, *Ernst von Gargern*ek 1921-es terrakotta portréján és a nagyméretű, tölgyfából faragott *Roland* című szobron is (1922. lappang). A korszak zaklatottsága, az általános újratörekvés még tartó lendülete érződik ezeken a műveken, méginkább a férfi és női aktokat ábrázoló, többnyire fából faragott kisplasztikákon. *(Egyszerű emberek*, 1923., *Anya gyermekével*, 1923., *Ádám és Éva* 1924., *Női akt*, 1923—

2. Ferenczy Béni: Laci, 1920.

24., *Férfi akt*, 1923., *Női akt*, 1923.). A gyötrött felületek, az egymásra torlódó, élesen metszett formák vadsága azonban a kifejezés egészének különös szelídségével párosul. A fejek enyhe billenése, a testtartás nyugalma olyan, mint a korábbi korszak egyik főművéé, a Ferenczy sajátos klasszicizmusát megtestesítő, 1918-as *Dévi*-é és társaié volt. Herwart Walden (túl azon, hogy a kubizmust ekkor mindenestül elavultnak hitte már) talán hasonlót érzett meg e művekben, mikor — a berlini Sturm helyiségében Bernáth Auréllal közösen rendezett 1924-es kiállítás alkalmával — Ferenczy műveit „tiszta akadémizmusnak" minősítette.

A berlini kiállítás után lassú stílusváltozás figyelhető meg munkásságában. Bizonyos összefüggésben lehet ez megrendeléseinek szaporodásával — így kevesebb mód nyílik a kísérletezésekre —, de sokkal inkább összefügg az avantgarde tendenciák általánosan is jelentkező lehigga-

3. Ferenczy Béni: Mariska, 1920.

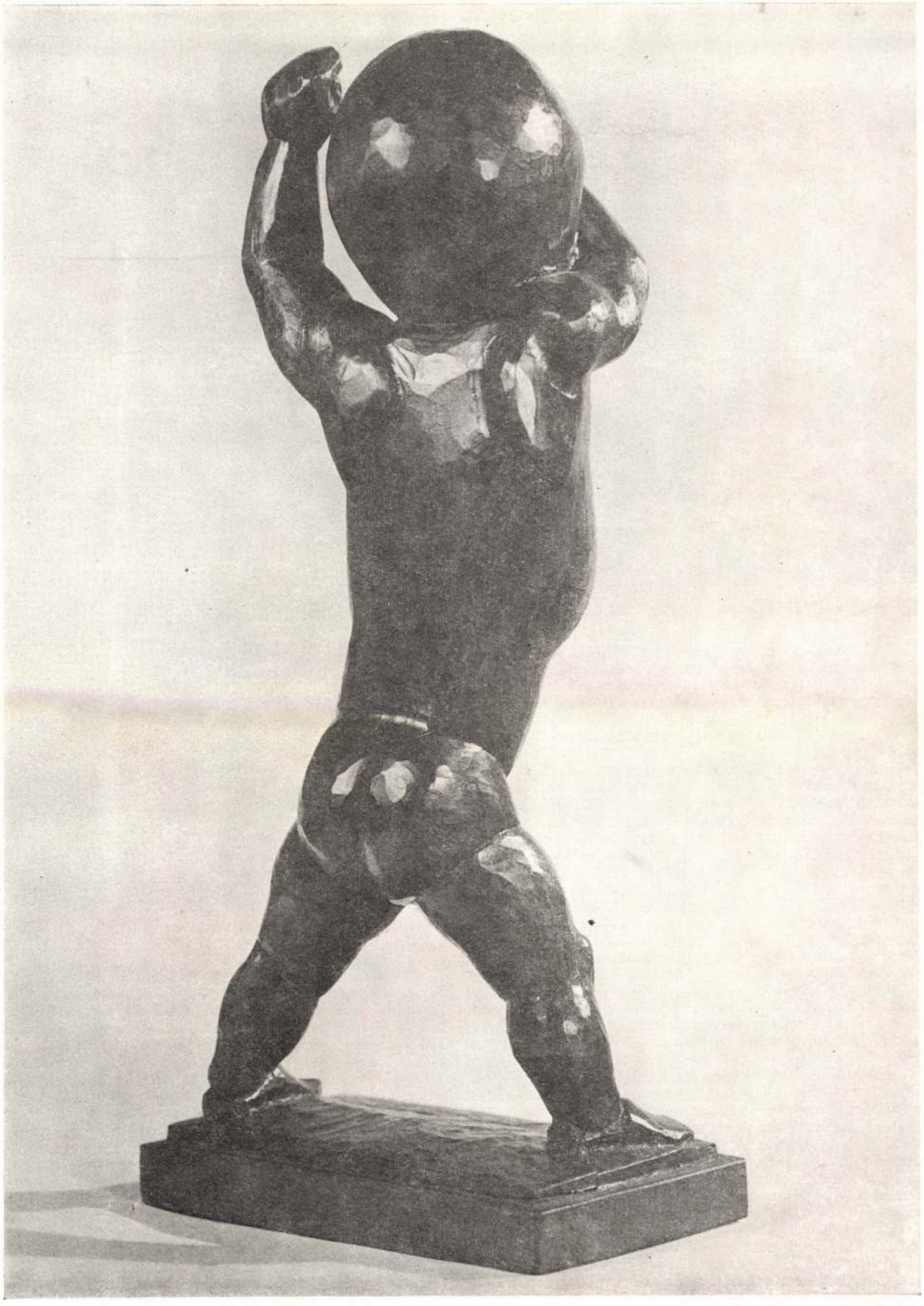

4. Ferenczy Béni: Gyermek Hercules, 1922 k.

5. Ferenczy Béni: Gerhard Frankl festő portréja, 1926.

dásával, az új egyensúly keresésével, a megtisztulás, megújulás szándékával. Az átmenetet jelző munkáin, különösen néhány nagyobb méretű fadomborművén, a részletek önkényes kezelése, zaklatott felületjátéka helyett nagy, nyugodt, összefoglaló síkok alkalmazására törekedett. *(Anya és gyermeke*, 1925., megsemmisült. *Sírbatétel*, 1925. lappang.)

Emigrációja első időszakának művészi termését — korábbi munkákkal kiegészítve — 1925. szeptember 20—27 között a budapesti Nemzeti Szalonban is bemutatta. A nővérével együtt rendezett kiállításon huszonhárom szobrot illetve domborművet, egy vázát, nyolc érmet, valamint hetvenöt rajzot láthatott tőle a hazai közönség. Az 1919-es emigráció e két jelentős képviselőjének itthoni nyilvános szereplése határt jelölt a rendszer politikai, kultúrpolitikai konszolidációjának folyamatában. Ezt követően hamarosan több, a Tanácsköztársaság idején szerepet játszó művészünk tért haza véglegesen. Ferenczy Béni ugyan továbbra is külföldön maradt, de a hazai művészeti életbe való bekapcsolódása, a KUT kiállításain tagként való olykori szereplése lényegében ettől számítható. Az 1925-ös bemutatót a sajtó és a közönség elismerése kísérte. Genthon István szerint, ha Ferenczy Béni ekkor visszatért volna Budapestre, nagyobb nehézség nélkül megbízásokhoz juthatott volna.

Művészetének bizonyos stílusváltozása a későbbiek során is szembetűnő. Az 1926-os *Anya gyermekével* című egészalakos szobrán az összegező, de a túlzott leegyszerűsítést kerülő formálás mellett fokozódó életközelség érződik, hasonlóan a *Magvető* figuráján (1926), és *Kislány-akt*ján (1927). De már e három, a főművek közé sorolható szobor sem csupán az előzőkhöz mérhető változást, hanem a megállapodottságot, magáratalálást is jelzi, hasonlóan a bécsi Gesellschaft zur Forderung moderner Kunst megbízására készített *Egon Schiele síremlék*hez (1928.), meg két ismert berlini kődomborművéhez *(Szemlélődő élet*, 1928., *Tevékeny élet*, 1929.). Tartalmi tekintetben is összegezésről beszélhetünk. Művei egyértelműen az élet és a jövő melletti elkötelezettséget, termékeny és mély életfilozófiát sugároznak.

6. Ferenczy Béni: Kislány-akt, 1927.

Portréiban, mint a budapesti kiállítás katalógusának rövid szövegében olvasható, többnyire megmaradt a jellemrajzoló „naturalizmus" mellett. Noha korábbi portréi között számos elvontabb jellegű, kubisztikus fogalmazású mű található, ugyanakkor a részletező naturalizmus még a leginkább természethű arcképszobrait sem jellemzi, kétségtelen, hogy e műfajban mindig az ábrázolt teljes személyiségének, külső-belső vonásainak hiteles visszaadására, a jellem megragadására törekedett. Mint korábbi arcmásai, például az 1918-as *Wilde János* portré, bécsi korszakának érem-portréi, fejszobrai is nagy emberismeretről és emberábrázoló erőről tanúskodnak. *(Hugo Vavrecka*, 1926., *Gerhard Frankl*, 1926., *Ljena Grabenko*, 1927., *Yvonne* — a művész felesége —, 1927.) Persze ez a nehéz műfaj a mindenben alaposságra, teljességre törekvő Ferenczynek nem kevés gondot okozott: „Legtöbb portrémmal szerencsétlenül jártam, s utóbb a padlásra kerültek, vagy azért, mert a megrendelő ízlését nem elégítették ki, vagy azért, mert szégyelltem, hogy éppen csak a megrendelő ízlését elégítették ki." (Kassák: Vallomás tizenöt művészről. Budapest, 1942.)

Érmeinek stílusalakulása ugyancsak a fentebb vázolt irányt követte. A még kubisztikus felfogású *Scharl Pál éremmel* azonos esztendőben, 1924-ben készült *Spanyol lovasiskola* reneszánsz ihletésű előlapja, expresszív lendülettel megformált hátlapja, majd az 1927-es *Pogány Kálmánné érem* ismét enyhén kubisztikus, pieta-szerű kompozíciója után az egész életművet, sőt az egész korabeli magyar művészetet tekintve is kimagasló munkák következtek, köztük számos munkásmozgalmi vonatkozású alkotás. Ez utóbbiak készülésében szerepe volt a KMP Bécsben működő vezetőinek is. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 10 éves évfordulójáról a *Lenin éremmel* emlékezett meg. A legkorábbi és egyben a legjobb magyar Lenin ábrázolások közé sorolható érem — hátlapján a forradalom hőseinek és áldozatainak jelképes csoportozatával, az „Október 1917" felirattal — egyértelmű kiállás a proletárforradalom ügye mellett. De nem kevésbé az a *Nagybeteg Ady* című, 1929-es érem sem. Ismeretes, hogy az előlap lehunyt szemű feje Ferenczy 1918-as, a költő betegágyánál készített rajza alapján született. A hátlap mozgásban ábrázolt harangjának nyakán az 1929-es évszám, oldalán pedig ez a felirat olvasható: „Ha most húznád meg harangját szívednek". A Tanácsköztársaság 10 éves évfordulójának, a világgazdasági válság kirobbanásának, a nemzetközi és hazai munkásmozgalom fellendülésének esztendejében Ferenczy Béni második Ady érme (az elsőt, A MAGYAR PIMODAN felírásút még 1919-ben mintázta) a költő forradalmi eszméinek változatlan aktualitását hangoztatta.

A következő esztendőben, mialatt megélhetését és munkásságának folytatását biztosító különféle megrendeléseknek tett eleget, egyebek között például a heiligenbergi Fürstenberg kastély felvonóhídjára *Nepomuki Szent János* barokkos figuráját mintázta, érmeinek a fentiekhez hasonló eszmeiségű és jelentőségű egész sorozata készült el. Az 1928-ban elhunyt népbiztos, *Landler Jenő emlékérmének* (1930) hátlapján, mint Ferenczy tanácsköztársasági pénztervén a Világ proletárjai egyesüljetek — felirat és egy hármas csoportozat — bányász lámpával, munkás kalapáccsal, paraszt kaszával — látható. Az 1930. szeptember 1-i budapesti tüntetés „Előre új március felé" jelszavát hirdető emlékérmének (1930) hátlapján ugyancsak az előbbi témát variálta. 1930-ban készítette — ismereteink szerint elsőként a magyar művészetben — a *Sztálin*t ábrázoló érmet, hátlapján ekét húzó traktorral. A szakirodalom többsége ugyancsak 1930-asnak mondja a szovjet ötéves terv eredményeit propagáló, a konstruktivizmus szellemében fogalmazott, igen egyszerű, világos és kifejező *Pjatiletka* érmet.

7. Ferenczy Béni: Nepomuki Szent János, 1930. tufakő (a művész bécsi műtermében) Felállítva: Heiligenberg, Fürstenberg kastély.

8. Ferenczy Béni: Brjuszov emléktábla, 1934. Moszkva

Ferenczy folyamatos munkásmozgalmi tevékenysége, elkötelezett emberi és művészi magatartásának töretlensége mellett az említett művek egyértelműen tanúskodnak. A szovjet népgazdaság akkori rohamos fejlődése, a Szovjetunió minden téren felmutatott hatalmas eredményei érthető módon rá is nagy hatással voltak. Érdeklődését számos egyéb tényező is fokozta. Az orosz irodalom — Tolsztoj, Dosztojevszkij — szeretete, jónéhány orosz származású ismerőse, kollégája, barátja (itthonról Lukács György első felesége, Ljena Grabenko, korábban münchen és párizsi tanulóéveinek művésztársasága), a nyugati értelmiségi körökben igen erős orosz orientáció, amit a Moszkvába irányuló turista utak rendkívüli népszerűsége is mutatott, mindezeken túl pedig megromlott családi élete, rossz anyagi körülményei — természetes összefüggésben az európai gazdasági viszonyok általános romlásával — Ferenczy Bénit arra késztették, hogy engedve a moszkvai emigránsok — köztük Kun Béla közvetett, Uitz Béla és Tóth Viktor közvetlenebb ösztönzésének, 1932 elején ő is ellátogasson a Szovjetunióba, s ha lehetséges, ott kíséreljen meg új életet kezdeni.

9. Ferenczy Béni: Márton Ágnes, 1936.

Moszkvában végül is három évet töltött. Noha legszemélyesebb ügye volt, mint egész későbbi életére és munkásságára kiható eseményt kell megemlítenünk egy Nagybányáról származó, akkor Moszkvában élő emigráns magyar asszonnyal való találkozását és vele kötött új házasságát. Ennek az asszonynak megragadó egyénisége, szépsége már a kinti évek alatt, majd később is, számtalan Ferenczy mű, rajz, érem, szobor ihletője lett.

Három éves moszkvai munkássága — a letelepedéssel, beilleszkedéssel járó sok természetes nehézség ellenére — jelentősnek mondható. A Marx—Engels Intézet részére — az ott dolgozó Czóbel Ernő révén — megmintázta *Marx portréját* (valószínűleg 1933-ban, Marx halálának 50. évfordulója alkalmából), de az intézet udvarán felállított szobor vagy elpusztult, vagy lappang valahol. A moszkvai városi tanács rendelte meg *Valerij Brjuszov emléktábláját*, amelyet márványba faragva helyeztek el a költő egykori lakóházán (1933-ban, vagy 1934-ben). A minden valószínűség szerint még Bécsben, 1930-ban mintázott és bronzbaöntött, Landler Jenő tiszteletére készített domborművét pedig — amely egy csillagokat hintő magvetőt ábrázolt — tudomásunk szerint a moszkvai emigráns klub falán avatták fel 1933-ban. Ferenczy Béni részt vett egy nagyobb szabású pályázaton is, amelyet a Moszkva folyó partján felállítandó szoborra írtak ki. Három, körbe járó, nemes testű lovat mintázott (itthon később — emlékeit mesélve — Vigh Tamás műtermében vetette papírra a kompozíciót), a pályázatot azonban nem ő nyerte meg. A terv pedig — mivel bronzöntésről ekkortájt Moszkvában nem nagyon lehetett szó —, valószínűleg megsemmisült. A szobor- és éremmintázás mellett — ahogy Bécsben is tette — sokat rajzolt, akvarelleket készített Moszkva különböző pontjairól. A Szovjet Építészeti Akadémia megbízásából tanulmányt írt — németül — a francia gótikáról, Velencéről, Bécs építészetéről. Írásait oroszra fordítva jelentették meg. A szovjet építészek folyóiratában néhány kisebb ismertetését közölték (Eiffelről például). Moszkvát 1935-ben, a Kirov-gyilkosságot követő esztendőben hagyta el, és költözött vissza Bécsbe. Felesége egy évvel később tudta követni.

Az 1919-es *Leonardo-ló* — mint az éremművészetben korszakot kezdő 1917-es *Meller-érem* variációja —, az említett *Egon Schiele* érem, valamint az Ady érmek is részei már annak az európai vonatkozásban is rendkívül jelentős művész-író-költő sorozatnak, amelyet Ferenczy tudatosan és bizonyos tervszerűséggel igazában Moszkvában kezdett kialakítani. Ott készült a *Daumier-*, *Goya-*, a *Michelangelo-* és a *Poussin*-érem. Inspirációt ezekhez a gazdag anyaggal rendelkező szovjet múzeumok bőven nyújtottak. A legfőbb inspirációt azonban a történelem vészterhes eseményei adhatták. 1933-ban, Hitler hatalomra jutásának évében, a féktelen németországi terrorhadjárat elkezdődése után mintázta a *Daumier*-érmet. A hátlapján látható villámsújtotta fa Daumier 1871-es rajzát követi, amelynek aláírása így szól: „Szegény Franciaország! Törzse villámsújtott, de gyökerei még épek." Aligha belemagyarázás, ha Ferenczy munkájából kiolvassuk az említett eseményekre való utalást, sőt a vérbefojtott párizsi kommün felidézésével a magyar kommün bukására való emlékezést is. Az egy évvel későbbi *Goya-érem* (1934.) hátlapján a nagy spanyol festő „Május 3" című képének megrázó kivégzési jelenetét találjuk, amelyen a francia elnyomók által agyonlőtt spanyol hazafi sziluettje éppen olyan, mint a *Daumier-érem* villámsújtotta fája. A *Michelangelo-érem* (1934.) hátlapján a Sixtina mennyezetének vulkánikus erejű kompozíciója, a világosság és a sötétség szétválasztása látható. Az utalások többrétűek, mélyek, de félreérthetetlenek. Ez a sorozat néhány éven belül a *Van Gogh-* (1936.), a *Rubens-* (1936.), a *Borromini-* (1936.), a *Tiziano-* (1937.), a *Cézanne-* és a *Tintoretto*-éremmel (1936—1938.) egészült ki. A magyar kultúra nagyjairól ekkortájt készített érmek közül *Bartók Béla* 1936-os éremportréja emelkedik ki. Ezt, a Bécsben átutazó zeneszerzőről egy rövid pályaudvari találkozás alkalmával készített rajzai alapján, két változatban mintázta meg.

Michelangelo elmélyült tanulmányozása maradandó nyomot hagyott az életműben. A feleségéről készített moszkvai érmek fejmozdulata és kifejezése a Sixtina életrekelő Ádámjának ábrázolásáról ismerős. *(A művész felesége*, 1934). Bécsben és Budapesten mintázott kisplasztikáinak, főleg ruhátlan nőalakjainak gazdag sora, az ignudi és a súlyos testű szibillák mozdulatait, Éva riadt tekintetét, az üdvözültek és a kárhozottak

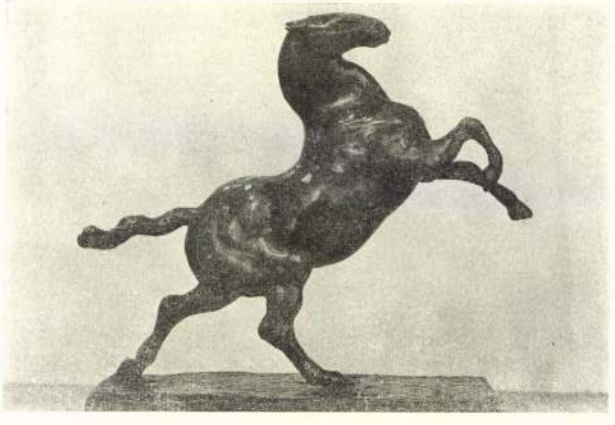

10. Ferenczy Béni: Ágaskodó ló, 1936.
Magyar Nemzeti Galéria

kavargásában feltűnő figurákat juttatja eszünkbe. *(Asszony felemelt karokkal*, 1936; *Danae*, 1936; *Mosakodó*, 1937; *Tyúkjait hívogató gazdaasszony*, 1937; *Atalanta*, 1937.) Ahogy a nagy példakép műveiből, Ferenczy szobraiból is a kor drámája érződik. Tűnődő alakjai nehéz idők sok szenvedést megélt tanúiként lépnek elénk. Művészetének ekkor ez az alaphangja, de sem a michelangeloi ihletés, sem a drámai hangvétel nem kizárólagos. Rubens, Tiziano és Tintoretto is a csodált mesterek közé tartoztak, s a sok húr között egyre inkább megszólalt a kiküzdött harmóniáé, a megbékélésé is.

Ferenczyben, már neveltetése folytán is, mindig eleven volt a művészet önállóan és egyénien megítélt, azaz választott tradícióinak a tisztelete; ennek a saját művé-

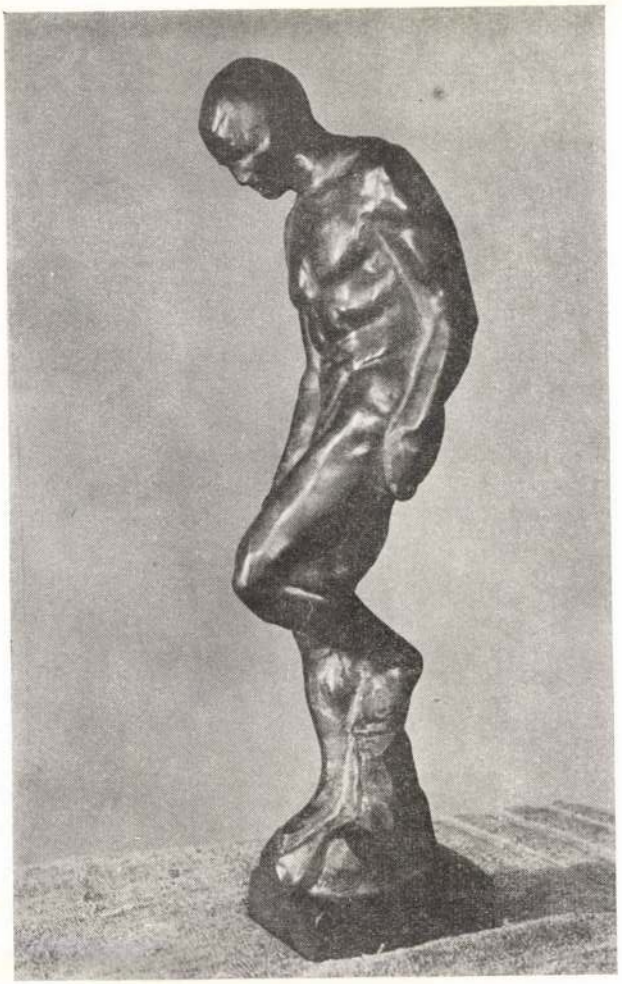

11. Ferenczy Béni: Férfiakt, 1937.

szetében való nyílt megvallásáról, a hagyományokhoz való kapcsolódás tudatos törekvéséről azonban csak a moszkvai időszak művész-érmeivel kezdődően beszélhetünk. Paradoxonnak látszik, pedig Ferenczy érett, keresések, akarások és ingadozások nélküli, kézírásszerűen jellegzetes stílusának voltaképpeni kezdete is innen számítható. Az ő hagyománykövetése tehát merőben más, mint az előképeket külsődlegesen utánzó, a kánonná merevített szabályokat a mesterség szintjén követő akadémizmus képviselőié. Itt ugyanazzal a ,,merész tradicionalizmussal'' van dolgunk, amiről egyebek között Rabinovszky Máriusz írt egy 1929-es cikkében, utalva Delacroix és Rubens, Manet és a spanyolok, Courbet és a kora barokk mesterek közötti mély, belső rokonságra (Művészeti konzervativizmust követelünk).

Az értékőrzés és értékteremtés, a szellemi kultúrába vetett hit visszaállításának Babits Új klasszicizmus felé (1925) című írásában meghirdetett, a képzőművészetben legelvszerűbben a Gresham-csoport által képviselt programja tudatosodott Ferenczyben is a hazatérés körüli időszakban. Bernáth, Szőnyi, Berény és Pátzay köréhez való kapcsolódása tehát — az 1935 utáni hosszabb-rövidebb pesti látogatásuk idején, majd az 1938-as Anschluss-t követően, a már állandó jellegű itthon tartózkodásuk alatt (magyar állampolgárságukat csak 1944-ben kapták vissza) — egyéb szempontokat, a régi barátságot, a nagybányai indulást nem tekintve is, magától értetődik. Emigrációjának több mint másfél évtizede alatt, Európa különböző országaiban szerzett tapasztalatai, a haladó törekvésekkel és a munkásmozgalommal való direktebb érintkezése, a művészet és politika kérdéseinek tisztultabb látása, jobb megértése azonban, párosulva a személyiség eltérő vonásaival, az elvek és program rokonsága ellenére természetszerűleg más végeredményt hozott Ferenczynél, mint generációjának és baráti körének képviselőinél. Életművének a vizsgált időszak végéig terjedő szakasza párját ritkítóan gazdag, egységes. Szobrai, rajzai, minden aktuális vonatkozás nélkül is tükrözik a kort, ugyanakkor hiánytalanul megfelelnek a Babits-féle kiáltvány művészeteszményének: ,,Klasszikus művészet! Teljes elfogulatlan, a Kor érzelmeivel és irányaival nem törődő alkotások: s mégis azok, amelyekre szüksége van a Kornak: amelyek erősítik az Életet!''

Ez a termékenység és teljesség átvett elvek, külsődlegesen magáévá tett program alapján igazában nehezen képzelhető el. Ferenczy legbensőbb világa, megszenvedett lelki békéje, kiküzdött harmóniája tárul fel maradéktalan őszinteséggel a műveiben. Későbbi *Szabadkőműves-érmének* (1949) jelszava, a Labor omnia vincit mindig életelve volt, de a hazatérés utáni válságos esztendőkben életéhez, munkájához egyaránt nélkülözhetetlen lett. Ismeretes, hogy ettől kezdve visszavonult a közügyektől, tartózkodott mindenféle nyílt politikai jellegű szerepléstől. Magatartásába természetszerűleg belejátszhatott az, hogy személye iránt a belügyi szervek, érthető okokból, fokozott

12. Ferenczy Béni: John Blake, 1938.

figyelmet tanúsítottak, de minden bizonnyal kapcsolatos némileg a Szovjetunióban feltámadó személyi kultusz és konstruált perek nyomán támadt illúzióvesztéssel is, amely értelmiségünk, művészeink körében általában is tapasztalható volt. Teljes illúzióvesztésről, céltalanná válásról, cinizmusról azonban Ferenczy esetében nem beszélhetünk. A művekből sugárzó emberség, ethosz, komolyság és derű csak mély hitből fakadhat. A művész optimista életfelfogását, a művek világos beszéde mellett, ez a később fogalmazott néhány sora találóan illusztrálja: ,,Ha a túlvilágba vetett reményről és igazságszolgáltatásról le is kellene mondani, a szerelem, a barátság,

13. Ferenczy Béni: Teleki Pál, 1941. (előlap)

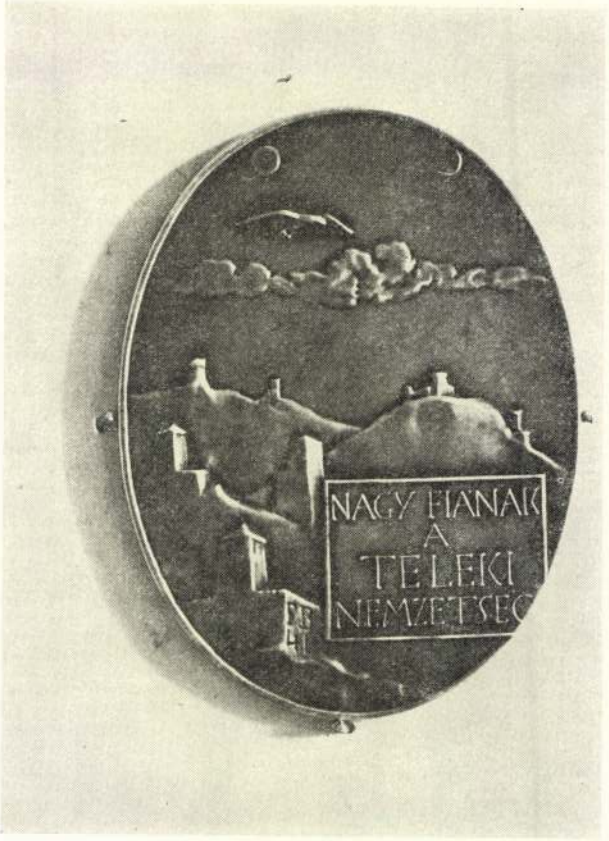

14. Ferenczy Béni: Teleki Pál, 1941. (hátlap)

a zene, a művészet azért óriási örömök, ezekben hinni, beléjük feledkezni mégis lehet és kell is — még kokain nélkül is elviselhető a sötétség is." (Irás és kép, 1961. 45.)

Megbízásra, hivatalos támogatásra, vásárlásra a fennálló rendszertől nem számíthatott. Megélhetését, munkáját régi kapcsolatai, a haladó polgári körök részéről érkező portrérendelések, vásárlások biztosították. Szerepelt kiállításokon is. A művészérmeket és a moszkvai rajzokat először Bécsben, 1936 április—májusában, V. A. Heck műkereskedő szalonjában mutatta be. 1937 október—novemberében Pozsonyban, majd november—decemberében a KUT budapesti kiállításán lépett közönség elé, többségében ugyancsak rajzokkal, akvarellekkel, érmekkel. Némileg feltűnő, hogy szűkebb körű csoportkiállításain nem a Gresham-kör tagjaival szerepelt együtt. 1941-ben az Ernst Múzeumban Barcsay Jenő, Domanovszky Endre, Dési Huber István, Gadányi Jenő voltak a partnerei, 1942-ben, a Műbarát helyiségében gróf Batthyány Gyulával állított ki. Fontos volt két nemzetközi fórumon való bemutatkozása: az 1942-es XXIII. Velencei Biennálé-n, 1944-ben pedig az Ybl Ervin által összeállított svájci—magyar kiállításon.

1936-tól a felszabadulásig tartó időszakban életműve több mint száz éremmel, portréval, kisplasztikával gyarapodott. Az első év terméséből kiemelkedik az *Ágaskodó ló* — kevés ló-szobra közül a legdinamikusabb —, valamint a *Miklós* és a *Golyózó fiú*, amelyekről később több változat készült. „Lappangó erők dolgoznak a művészi tudat mögött is" — írta a szobrász. Ezek a fiúszobrok bizonyságul szolgálnak ehhez a megállapításhoz. Távollevő gyermekeik utáni vágyakozás, a békét, harmóniát jelentő gyermekkor iránti nosztalgia, szorongás, fájdalom, szomorúság és az élet lebírhatatlan erőibe vetett hit egyéni és kollektív érzése sűrűsödik a suta mozdulatú figurákba, hasonlóan a mindenekelőtt belső szépséget, emberséget, melegséget sugárzó nőalakjainak vagy kettős kompozícióinak bonyolult tartalmaihoz. (*Lépő nő*, 1939., *Odaliszk*, 1939., *Zsuzsanna*, 1940., *Nővérek*, 1940—41., *Paraszti Vénusz*, 1941., *Szerelmespár*, 1942.) Kassák rendkívüli intuícióval fogalmazta meg Ferenczy művészetének rejtett összetevőit, mikor „a művész emberi vergődésének férfias lefogottságáról", „a szobrok fényeiben megtükröződő optimista lélekről" és „az árnyaikban jelenlevő majdnem kétségbeejtő szomorúságról" írt. Kassáknál olvashatók Ferenczyről ezek a sorok is: „Mennyi minden történik körülötte a világban, amit felérez és mérlegel és minden ellenkező tendenciákkal szemben megőrzi magában az alkotó hitét és odaáll állványához, vagy leül az asztalához és dolgozik, bemutatva előttünk a megtisztúlni vágyó és példázatra született lélek megtörhetetlenségét." (Kassák: Vallomás tizenöt művészről. 1942.)

Kétségtelen, hogy Ferenczy művei, rajzai éppúgy, mint szobrai, noha szomorúsággal és fájdalommal telítetten, de a század történelmének legnagyobb borzalmai idején is az életről, az igazi emberi értékekről, a valódi emberi nagyságról szóltak. A már említett érmek mellett ekkoriban készült a művészettörténet kimagasló osztrák személyiségének, *Julius von Schlosser*-nek ismert érme (1936), továbbá a *Ferenczy Noémi* (1937), a *Halott Ady* (1937), a kiváló lengyel történészt, *Raczynsky grófot* ábrázoló, szembenéző érem-portré (1938), a *Karinthy* – (1939), a *Ferenczy Károly* – (1940), és az *Erkel Ferenc*-érem (1943), szobor arcmásai között pedig több változat a feleségéről (1936., 1938), valamint *Louise de Vilmorin* írónő átszellemült, fájdalmasan szép fejszobra is. A halálra közvetlenebbül csak két műve utalt: az 1942-es *Ferenczy Károly síremlék* a merengő nőalakkal, és az 1941-es *Greco-érem*, előlapján a meggyötört vonású, tágranyílt szemeivel is inkább befelé látó festő arcmásával, hátlapján pedig Greco Orgaz gróf temetése című képének az a részlete, ahol végtelen gyengédséggel teszik koporsójába a halottat. Bizonyos, hogy ebben a műben Ferenczy

megrendültsége, részvéte nyilvánul meg a kor értelmetlen öldökléseinek ártatlan áldozatai iránt.

Noha kiállításainak sajtóvisszhangja általában kedvező volt, és François Gachot külön tanulmányban is foglalkozott a művésszel (Nouvelle Revue de Hongrie, 1941., Tér és Forma, 1943.), a Kassákéhoz hasonló mélységekbe világító írás nem született Ferenczyről a vizsgált időszakban. Minden elismerés ellenére a sajtót inkább tartózkodás jellemezte. Vonatkozott ez a Szinyei Társaság folyóiratának, a Magyar Művészetnek korábbi évfolyamaira is.

A megelőző esztendők bő termése után 1944-ben csak a *Fiatalság* című, erőteljes leányaktja készült el. Ebben az évben a bombázások elől Kerekszigetre költöztek. Heltai Jenőnek innen küldött levelében írta a művész: „Itt — eltekintve attól, hogy elvadulunk, megsűlünk, perzselődünk a melegben, hazánk egy szomorú fejezetével ismerkedtünk meg: a tanyai világgal, zsellérnyomorral, cselédsorral." (Petőfi Irodalmi Múzeum). Személy szerint két súlyos veszteség érte Ferenczy Bénit a háború idején. Egyik fiának tragikus halála — autóbaleset következtében, német katonaként, tizenhét évesen, Poitiers-nál — (*Matyi emlékérem*, 1943), a másik műtermének 1945 eleji leégése volt. Nagyon sok rajza és több szobra pusztult el ekkor.

Későbbi írásainak tanúsága szerint Ferenczy Bénit sokat foglalkoztatta a görög hagyomány. Gondolatait főleg Maillol-ról, Despiau-ról, Renoir-ról és Medgyessyről szólva fogalmazta meg. Nézete szerint ők az antik művészet új interpretációját találták meg, mert nem, vagy nem csupán a görög kánonok szépségrendszerét vették át, hiszen — mint megállapította — ez csak üres és száraz, terméketlen klasszicizmushoz vezethet, hanem ennek a művészetnek a szellemét, a mimika nélküli komolyságot, a csendes életöröm, az ártatlan érzékiség, a testi létezés öntudatlan harmóniájának kifejezését, a paradicsomi lét és ártatlanság derűjét. Törekvéseit, eredményeit, művészetének lényegét tekintve maga Ferenczy Béni is a legújabb kori szobrászat említett, általa méltatott nagyjainak sorába illeszkedik, alapvetően velük rokon.

Kontha Sándor

IRODALOM

A művész munkásságának részletes feldolgozása még nem történt meg. A szövegben említett F. B.: *Írás és kép* című kötet (Magvető, Budapest 1961.) utószavát Genthon István írta, az oeuvre-katalógust szintén ő állította össze. Szabó Katalin: *F. B.* Corvina 1967. Második kiadása 1977. A könyv felsorolja a fontosabb korábbi irodalmat. Rajzaira vonatkozólag az ott megjelölt tanulmányon kívül l.: A. Seilern: *Paintings and Drawings of Continental Schools other then Flemish and Italian.* London 1961; Újabb írások: Illyés Mária: *F. küzdelme a monumentalitással.* Új Írás 1975. 7. sz.; Muradin Jenő: *F. B. Erdélyben* Művészettörténeti Értesítő 1976. 3. sz.;

A MŰTÁRGYAK ÁLLAPOTA ÉS ÉRTÉKE

Mottó:

„Nagy képtárakban hogyha járok
megakad olykor a szemem;
aranyozott, régi képeken;
fakult a szín, tördelt a vászon,
fátyolt kapott a régi arc,
s csak annál izgatóbb a rajz,
minthogyha három-négy évszázon
által egy mély szem nézne rám."

Babits

I. A műtárgy és az idő

Ahogy egy műtárgy megszületik, máris megkezdődik öregedésének folyamata. Ahogy az élőlények, úgy ő sem kerülheti el mindannyiunk közös sorsát. Kísérjük végig néhány műtárgy-csoport — elsősorban közelebbi érdeklődésem, az iparművészeti műfajok területéről választva a példákat — öregedésének, majd fokozatos pusztulásának útját.

Az iparművészeti tárgyak anyaga már kezdetben az eredeti rendeltetésszerű gyakorlati használat, funkció következtében is kisebb-nagyobb változáson esik át. Kopások keletkeznek a tárgy alapján, fogóján, élein, kiálló csúcsain. Kisebb-nagyobb csorbák, törések módosítják, majd elmossák az eredeti forma tisztaságát.

Később, múlván az idő, a tárgyak — ha nem semmisültek meg és kerültek szemétre már életük kezdeti szakaszában — fokozatosan megkímélődnek az állandó használat ártó hatásától. Mindinkább körülveszi őket az öregségnek, a ritkaságnak, a fokozott megbecsülésnek érzelmi szálakból ötvöződő, de sok szempontból megmagyarázhatatlan okokra visszavezető, kíméletre ösztönző védőburka. Ládafiákba, kincstárakba, polgári vitrinekbe, múzeumi tárlókba kerülnek, megkezdődik életüknek második — a mindennapi használattól már nem fenyegetett — sokkal lassabban, egyenletesebben változó szakasza.

A vitrin sem védi meg azonban őket az atmoszféra állandóan és periodikusan visszatérő változásaitól. Tél és nyár, fagy és hő, sötétség és napfény, párával telítettség és szárazság váltakoznak szünet nélkül. A tárgyak anyagát, főleg a relatív páratartalom változása és a hőingadozások következtében, hajszálrepedések hálózatai járják át meg át. Így van ez a régi képek festékrétegeinél, faszobrok színes és aranyozott bevonatainál, az elefántcsont-faragványoknál, antik borostyánköveknél, lakk munkáknál, a mázas kerámiák jelentékeny részénél, elsősorban az ónmázas fajánszoknál és még számtalan más tárgynál. A repedéshálózatok „kraklék" hézagait kitölti és elszínezi a beléjük hatoló szennyeződés, elsősorban por és zsiradék. E hálózatok jellemző — különösen régi festmények felszínén és elefántcsont-faragványoknál megfigyelhető — sajátossága, hogy a régebben létrejött és nagyobb léptékű repedések határolta mezőket finomabb és apróbb léptékű osztások, majd ezek egységein belül még kisebbek bontják további részekre. Így évszázadok alatt négy-öt egyre finomodó léptékű, egymástól jól megkülönböztethető és egymáson belül fekvő repedéshálózat figyelhető meg. Ezek közül a nagyobb osztásúak a régebbiek, tehát a szennyeződésektől erősebben elszínezettek, a kisebb, majd még kisebb osztásúak az újabbak és még újabbak, tehát mind kevésbé sötétek. Nagyszerű betekintést ad ez a műértő szem részére a tárgyak életének mind mélyebb és mélyebb időrétegeibe, egyben — mint majd később meglátjuk — meggyőző bizonyítékát adja eredetiségüknek. Ez a jelenség a felület unalmas egyhangúságát felbontva a nemes anyagnak, elefántcsontnak, puszpángfának, borostyánnak textúráját is fokozottan érvényre juttatja, a megmunkálás anyagszerűségét meggyőző erővel érvényesíti, tehát esztétikai értékfokozó.

A szerves anyagok egy része bomlik, oxidálódik, ennek hatására a színek megváltoznak, megsötétülnek, vagy kifakulnak. Az elefántcsont tárgyak általában megsötétednek. Különösen azokon a felületeken figyelhető ez meg, amelyeket tartósan elkerült a fény. Így alapjaikon általában feltűnően sötét tónust kapnak. Ez a sárgásabb vagy aranybarnán derengő színjáték egyesülve a kraklé hálózat előbb említett hatásával, kiemeli a tárgyak plasztikáját, szinte magyarázza, értelmezi azt, egyben az ódonság érzetének különös varázsával veszi körül őket. Az utóbbi évtizedekben több múzeum anyagában alkalmaztak olyan eljárásokat, amelyekkel régi elefántcsont tárgyak foltosságát és sötétbarnás elszíneződését megszüntetve, azok eredeti fehér színét akarták visszaállítani (az 50-es években pl. a drezdai múzeumok anyagának egy részében). Ez a fehérítés azonban nemcsak a barna foltokat szüntette meg, hanem az elefántcsont jellegzetes finom zsíros fényét, áttetsző derengését is tönkretette. Az így kezelt elefántcsont tárgyak kellemetlen érdes, vakítóan fehér felszínűkkel olyan hatást tettek, mintha gipszből öntötték volna őket.

A faszobroknál — amelyeket nem láttak el eredetileg színes festékrétegekkel vagy aranyozással — az elszíneződés nagyjából ugyanazokkal a kedvező esztétikai hatásokkal jár, mint az elefántcsont plasztikáknál. A megbarnult, repedések százaival átjárt, lefogott, kifényesedett fafelületek esztétikai hatása önmagukban véve is letagadhatatlan.

Legtöbbször fokozza a színek megváltozásának jelensége a szépséget a keleti szőnyegeknél is. A színfoltok eredetileg talán túl kemény, nyers, kontraszthatásai lágyabbak, finomabbak lesznek. Kialakul a XVI—XVIII. századi orientális szőnyegek csodálatos színpompája, amelyben a múló időnek, az általa létrehozott változásoknak is jelentős szerepe van.

Nagyszerűen példázzák az idő múlásának esztétikai értékfokozó hatását a közel-keleti iszlám kerámiák gazdag sorozatai. Gondolunk itt elsősorban a középkori Samarra, Sultanabad, Fostat, Raqqa, és Damaskusi műhelyeből származó, gyűjtői néven „perzsa-fajánszok"-nak nevezett csoportjaira. Vastag, puha, porózus, fritt masszából égetett alapcserepüket sárgás-fehér ón-ólom-üveg máz, vagy pasztózus, enyhén zöldes árnyalatú, átlátszó földpát máz borítja. Ezek az edény alsó részén az alapcserép felületének egy részét szabadon hagyják és elkeskenyülő, végül cseppekben meggyűlő zegzúgos folyásokban végződnek. A késői darabokon szokásba jött a kínai Ming porcellánokat utánzó nagyvonalú, kék és fekete színű, máz alatti dekoráció alkalmazása. A perzsa edények e csoportjára jellemző, hogy nagy részükben valami zsiradékot, juhfaggyút, vagy egyebet tartottak. Ez a zsiradék az edényt belülről borító máz repedésein áthatolva a laza szerkezetű cserép által felszívódott. A behatolt zsiradék a porózus cserepet teljes vastagságában átjárta és unalmas szürkés-fehér színét a külső átlátszó mázborítás alatt is megváltoztatta. A zöldes árnyalatú máz csillogó rétege alatt most már az előbb említett kék és fekete dekoráció vonalai nem egy monoton szürkés-fehéren, hanem mélybarnára, sőt helyenként narancsvörösre érett foltos alapon tűnnek elénk. Ez az érettség csodálatos esztétikai

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI ÉRTESÍTŐ

AKADÉMIAI KIADÓ • 1979 • XXVIII. ÉVF. 3. SZÁM

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI ÉRTESÍTŐ
1979

SZERKESZTI:
POGÁNY Ö. GÁBOR

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:
ARADI NÓRA, DERCSÉNYI DEZSŐ, KATONA IMRE, KONTHA SÁNDOR, MOJZER MIKLÓS, VAYER LAJOS

TECHNIKAI SZERKESZTŐ:
CSAP ERZSÉBET

TARTALOMJEGYZÉK

TANULMÁNYOK

KONTHA SÁNDOR: Ferenczy Béni munkássága a két világháború között 157
BORSOS BÉLA: A műtárgyak állapota és értéke 166

MAGYAR MŰVÉSZEK A NAGYVILÁGBAN

JULIETA, DE ANDRADE: Mágori Vargha Béla 187
M. KISS PÁL: Páll Lajos 190

ADATTÁR

VAYERNÉ, ZIBOLEN ÁGNES: Új adalék Révai Miklós művészi munkásságához 193

VITA

Voit Pál „Franz Anton Pilgram" című doktori értekezéséről
Garas Klára opponensi véleménye 196
Harasztiné, Takács Marianna opponensi véleménye 198
Kosáry Domokos opponensi véleménye 200
Voit Pál válasza 203
Láncz Sándor „Egry József" című kandidátusi értekezéséről
Hárs Éva opponensi véleménye 206
Pogány Ö. Gábor opponensi véleménye 209
Láncz Sándor válasza 210

IN MEMORIAM

Pogány, Balás Edit: Fenyő Iványról 214
Zentai Lóránd: Fenyő Iván műveinek jegyzéke 215

KÖNYVSZEMLE

Szij Rezső ism.: Kántor Lajos: Kép, világkép. A régi KORUNK az új művészetért. Bukarest, Kriterion 1977 216
Scheiber Sándor ism.: M. Berger—W. Häusler—E. Lessing: Judaica. Die Sammlung Berger. Wien—München, Jugend und Volk 1979 219
Tóth Antal ism.: Dercsényi Dezső—Voit Pál: Heves megye műemlékei III. Budapest, Akadémiai Kiadó 1978 220

A címlapon: Ferenczy Béni: Kis Atalanta 1937.

Ferenczy Béni

„Ülő nő" c. nobra a Horváth-kötbe
(reprodukció)

Budapest, 1972. 5. sz. címlap.

Ferenczy Béni

Ferenczy Károly siremlékét Ferenczy Béni készitette.

R.Gy.: A művészparcellában. - Budapest, 1972.11.sz. 23-25.l.

23-5.--

Ferenczy Béni

A 20-as 30-as években sorra születnek chef d'oeuvrejei.

Dévényi Iván: Borsos Miklós.

Vigilia 1972/8 552 old.

Ferenczy Béni

A főiskolán meghívja osztályába Martsa Istvánt aki Vigh Tamassál együtt a mester leghívebb és kedves tanítványa.

Bodri Ferenc: Martsa István

Látóhatár 1970/3-4 365 old.

Ferenczy Béni

szobrán

~ fiszelt fel Schaár Erzsébetre.

~, Irás és kép, 1961.

Képzőmű v. Almanach 3. 37.

Corvina 1972.

Terencz Béni
szobrász

„Írás és kép" c. könyve. /1961/

Képzőművész Almanach 3. 37.
Corvina 1972.

Ferenczy Béni

Schaár Erzsébettel kapcsolatban említve.

Bene László: Schaár Erzsébet
(Corvina, 10. o., 27. o.)

Ferenczy Béni szobra

Petőfi

Kortárs 1973/1 belső borító

Ferenczy Béni festménye

Kortárs 1971/1o 1603. old.

FerenczyX Béni szobrász

1932-35 között négy évet tökt Moszkvában, itt kezdi müvész-érem sorozatát.
1925-ben közös kiállitás Noémivel, 1929-be már, mint a KUT rendes tagja állit ki pesten.
1938-tól végleg itthon telepszik le.
1936-tól 56-ig betegsége kezdetéig a fő müvek születésének kora a müvészetében.
56-ban megbénult, de igy is tovább dolgozott élete végéig. 1967-ben halt meg.

Kortárs 197o/6 952. old.

Ferenczy Béni szobrász

Nagybányán kezdett rajzolni, majd Firenzében, Münchenben és Párisban ismerkedett a szobrászattal. Párisban Burdelle és Archipenko voltak a mesterei.

Első munkái Vedres Márk és Fémes Beck Vilmos kisplasztikáival mutatnak rokonságot. A háborut elitéli, a Tanácsköztársaság alatt tevékeny szerepet játszik, ő tervezi a TK. tizkoronás pénzérmét. Az ellenforradalom elöl Pozsonyba menekül. 1924-ben kiállít Berlinben.

Kortárs 1970/6 952. old.

Ferenczi Béni

A kis és nagy formák művészetéről

Népszabadság. 1969. okt. 12

FERENCZY Béni
FERENCZY Noémi

T.Á./Timár Árpád/.: Száz éve született Ferenczy Béni és Ferenczy Noémi Emlékülés Budapesten. = Uj Müvészet, I.1. 1990 61 - 62.p. ill.

Bp., BTM, 1990 junius 15.

Budapest, 19... év .....hó

Ph.

Érvényes 19.....tól ...

Felkérjük, hogy a fenti kutatá
példányát az MTA MKCS Könyvtár
küldeni sziveskedjék.

Горелику Вере
1021.

Коллин, 1943. Алтай

Ára: 10,– Ft

KORTÁRS

Ferenczy Béni: Hátakt – Nu de dos – Обнаженная спина

Művészet, Budapest, 1972. Nov.

tézett, talán kevesebb figyelmet fordított a pályakezdő fiatalokra. Kiállításra 48 művész 188 képe került.

Sok művész teljes beküldött anyagával szerepel, így Miháltz, Bartha, Kokas Ignác, Imre István, Csohány, Somos és még többen mások.

A biennálé anyaga talán most jutott arra a fokra, hogy úgy érezzük, a kiállítás szervesen épül a modern magyar képzőművészeti életbe.

Ezzel korántsem akarjuk azt mondani, hogy az idei biennálé túl nem szárnyalható eredményeket hozott. Csak annyit, hogy erről a kiállításról már elmondhatjuk, a mai emberhez szól mai nyelven.

A művészeket most is két, bár pontosan nem körvonalazható csoportra oszthatjuk, amennyiben szükséges a kategorizálás. Egy részük saját egyéniségén keresztül szűrve a látvány szépségét ragadja meg. Ez a látvány azonban önmagán túl mutatva, hangulatot, gondolatot sugall. Gondolok itt Udvardy Erzsébet tusrajzokra emlékeztető igen finom vízparti tájaira, vagy Kokas Ignác romladozó cselédlakásokat ábrázoló gouacheaira. Mások eleve elvontabb gondolati tartalmat kívánnak kifejezni, mint Bartha László, Somos Miklós, Sugár Gyula.

Mindkét megoldás létjogosultsága vitathatatlan.

Felesleges lenne ezen belül a különböző stílusáramlatokról megemlékezni, a lényeg, hogy ez a „hagyományos" technika új szemlélettel töltődött meg.

A díjak elosztása is ezt kívánja tükrözni.

A III. Országos Akvarell Biennálén díjat kapott művészek: Bartha László, Udvardy Erzsébet, Miháltz Pál, Szabó Vladimir, Lóránt János.

A kiállításról beszélve azonban nem feledkezhetünk meg olyan hiányosságokról sem, melyek a jövőben elkerülendők és elkerülhetők. Így a szervezést idén nyolc szerv végezte, ami – nem árulunk el műhelytitkokat vele – sok fennakadást, keresztbeszervezést okozott.

A fő hiba azonban a rendezés, az anyag elhelyezésének felületessége, nemtörődömsége. Az amúgy sem kiállításra tervezett színházi üvegcsarnokot – Egernek egyébként ez az egyetlen nagyobb méretű kiállításra alkalmas helye – a paravánokkal a rendező leszűkítette, ami azt eredményezte, hogy a képeket két sorban kellett elhelyezni. Így egyes festők művei szétszóródtak, másoké a rossz párosítás folytán rontotta egymás hatását. A Ferenczy Béni fal elrendezése sem esztétikus, nélkülözi a dinamikát, évszámok, feliratok hiányoznak.

KIÁLLÍTÁSI

A szezon beköszöntésével vidéken s a fővárosban egyre-másra nyílnak a kiállítások. Ha nagyobb eredménnyel nem is jár, örvendetes, hogy ezeken a bemutatókon egyre több fiatal jut szóhoz. Szenzációs dolgokról persze sem a fiatalok, sem az idősebbek esetében nem számolhatunk be. A színvonal közepes vagy e körül mozgó, még a jobbak esetében is sok az elsietettség, a ki nem érleltség, az elmélyülés hiánya. Művészeink láthatóan gyors eredményre törekszenek, lehetőleg minél többet adni, minél sokoldalúbbnak mutatkozni, munkáikban azonban sokszor épp ott állnak meg, ahol az igazi művészi problémák kezdődnének, s nem ott, ahol azok megoldást nyernének. Örvendetes a helyenként tapasztalható kísérletező kedv anyagban, formában, mondanivalóban (bár az anyagra jobbára a hagyományosság nyomja rá bélyegét), ígéretek is szépen akadnak, oly munkákra azonban vajmi ritkán akadunk, amelyekben lényeges hibára, fogyatékosságra ne lelnénk. Alkotóink nagyon sok esetben elemi hibát vétenek, alapvető szakmai kérdésekkel – úgy tűnik – nincsenek tisztában. A jó alkotás kritériumának egész sorát mellőzik műveikből. Hibáik, fogyatékosságaik, gyengéik noha egész nyilvánvalók (s nem egyszer ők maguk is érzik), kijavításukkal mégsem törődnek. Egyszerűbb dolog valami mást elkezdeni, mint valamit, aminek különben nagyon jó művészi magja van, hibátlanul, teljes szépségében kibontani. Általában – úgy tűnik – kevés a mondanivaló s az is kisszerű, a szuggesztív közlési mód meg egyszerűen hiányzik. A helyenkénti modernéskedés gyakran takar felületességet, s a harmonikus megoldások nem egyszer mások eredményeinek ügyes ismétlései, kisajátításai. Az emberi, művészi problematika távolról sem mindig a jelenből fakad, kényszerítő ereje nincs, s ennél fogva nem is igen tud megfogni, jobbára közömbösen hat; a nagy emberi, művészi élmények hiányával távozunk a kiállító termekből. A Dózsa kiállításról nem volt feladatunk szólni, említenünk mégis kell, nehogy egyoldalúságba ejtsük az olvasót. Itt ugyanis három jelentős alkotónk is figyelemre méltó sorozattal jelentkezett, s egyikőjük munkáiról – bár bizonyos kritikai észrevételek részünkről ezúttal is adódnának – bízvást állíthatjuk, hogy európai színvonalat jelentenek. A kép tehát, amit itt adunk, más kiállítások tükrében egész más lehet, megállapításaink nem valamennyi, hanem csupán az általunk áttekintett bemutatókra vonatkoznak. Ezek közül határozottabb egyéni arculatával Koszta Rozália, Hegyi György és Pató Róza emelkedik ki.

*

Pató Róza, kinek ez az első egyéni kiállítása, nyújtja a legegyenletesebb anyagot. Igaz viszont, hogy ő mozog a leghagyomá-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

KRITIKA
Budapest

Ferenczy Béni

1972 DEC

1021

PETŐFI ARCA
A KÉPZŐMŰVÉSZETBEN

Ferenczy Béni: Petőfi Sándor. Gipsz, 1948.
Petőfi Irodalmi Múzeum

„Előttem áll a délután, midőn
A színészetbe beavattatám."
(Petőfi)

NO, GYEREKEIM — MONDTA A NÉNIKE november elején, egy verőfényes őszi délutánon —, most idefigyel az egész iskola. Nagy feladat előtt állunk. Január elsején Petőfi Sándor születésének 100. évfordulóját fogjuk megünnepelni. Mindenkinek megmondom, mi lesz a feladata.

1922-ben mondta ezt a tanító néni — a Nénike, ahogy őt hivatalosan szólítottuk — Túrkeve rendezett tanácsú város tipikusan falusias, egy tantermes, hatosztályos kis iskolájában.

Most úgy tűnik, Petőfi Sándor nevét akkor hallottam először. Ez persze nem valószínű. Csak az bizonyos, hogy nem tudtam ez a név a világ egyik költőóriását jelenti Valójában azt sem tudhattam, miféle emberfajta a költő. Keviben — ahogyan Túrkevét ma is nevezzük — emlékezetem szerint semmiféle művészt nem ismertünk: így költőt sem. (Talán Kis Elemér, a cigányprímás lehetett az egyetlen számon tartott, amolyan művészformájú élőlény — iszákos, bohém életmódjáért igen lenézetten, ha mégoly szépen húzta is. Az időközben világhírűvé lett, Amerikába vetődött szobrászművészt, Finta Sándort, csak börtönviseltsége tartotta az emberek emlékezetében. A népdalgyűjtő-népdalénekes Madarász Katalin a drága Madarász tanító úrnak — a „nagyiskola" igazgatójának — talán még gondolatában sem született meg.) Ha egyáltalán lett volna elképzelésem akkoriban íróról, költőről, hát bizonyára csak annyi, hogy ír és „költ". Meglephetett, amikor arról értesültem a Nénikétől, hogy élt is tehát született, 1823. január elsején; hogy iskolába járt, hogy jó öreg kocsmáros volt az apja, hogy neki volt a legszeretőbb anyja hogy vándorolt és éhezett, és forradalmat csinált, és általában sok mindenben olyan volt mint sok más ember. Kivéve, hogy a harmezején akart meghalni.

Így tudtuk hát meg, ki is valójában az ün

Béni FERENCZY im Kreise seiner Zeitgenossen
kiállitás, Wien Künstlerhaus, 1963. /katalógus/

FERENCZY Béni

P.Szabó Ernő: Fény és holmály . = Uj Magyarország, 1992. julius 25. 9.

alkalmakkor ezt a tokot illették egyenként a hívők
ezőben trónoló Krisztust (hátterében egyszerű
ásszalagos evangelistaszimbólumot hagyományo-
izonyosan két különböző ötvös készítette őket.
alú fiziognómiájával évszázadokra meghatározza
át, melynek előzményei az elpusztult párizsi Szent
y-büsztben jelölhetők meg. Azok a feltételezések,
mélyek portréját vélik felfedezni, igen kevéssé
arakterjegyek, még ha nem is áll mögöttük az
nye, rendkívül alkalmasak arra, hogy a szent
életben tartsák: a céltudatosan felfelé irányított
trametszett, mélyen ráncolt homlok, a megtört,
öldökcsont, a fogakat láttató, felnyíló ajkak, a
lizált csigákba kunkorodó bajusz, végül az arcot
os hullámokba rendezett hajkorona. Ráncokba
tött a kolozsvári szobrász testvérek Szent György-
gsor megmutatása a 15. század elejének jellegzetes
nt a budavári szoborlelet egyes férfifejei vagy
ak.) A berakott szem egykor zománcozott volt –
t nagyban hozzájárulhatott a merev, hieratikus

borítja, melynek mezői rombuszhálós elrendezés-
ását keltik. Hasonló funkciójú sodronyzománccal
459), míg rombuszhálós zománcmustrával például

FERENCZY Béni

Megyy László: A mindenséget mentette meg:
Találkozás Ferenczy Ernővel. = Pesti Hírlap.
1. (151.) évf. 18. sz. 1982. máj. 4. 11. p. ill

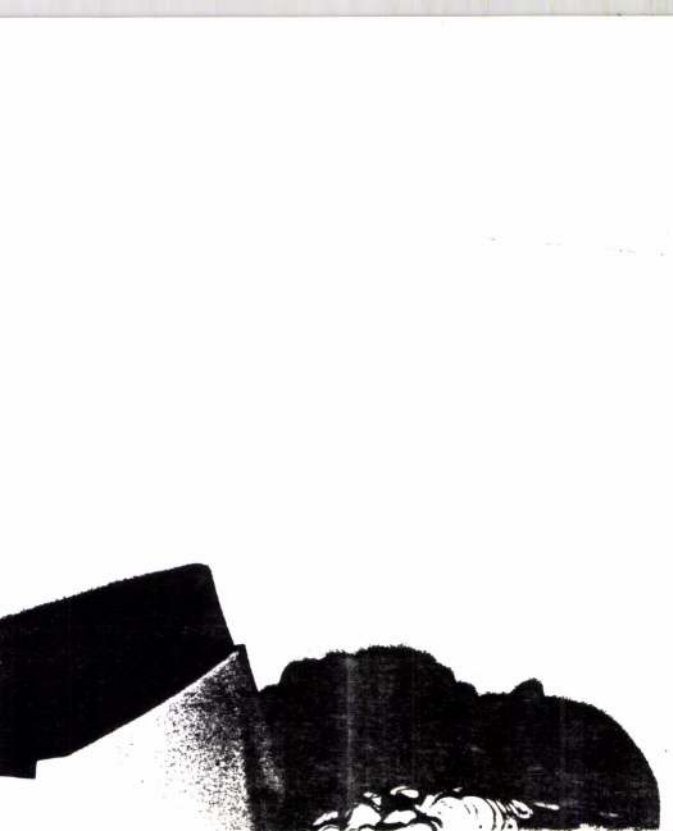

FERENCZY Béni

Ferenczy Béni grafikáiból rendezett (emlék) kiállitás. Szentes, Galéria, 1992. november 5-26. A kiállitást rend. a katalógust irta Mazányi Judit. Szentes : [Szentesi Művelődési Központ], 1992 [8]p., ill.

American Book Arts I. kiá
Megnyitó: október 4-én 17 (

American Book Arts II
1992 október 2- november 1

Dialogue
1992 október 4-30-ig,
megnyitja Daniel Spikes,
20 órakor a nagyte

Mű-könyvek, Könyvműve
Budapest, XIV. ker

Két hálózati folyóirat c. kiáll
A kiállítás december 4-ig láthat
szerdán és pénteken 14-18 órá

Ferenczy Béni

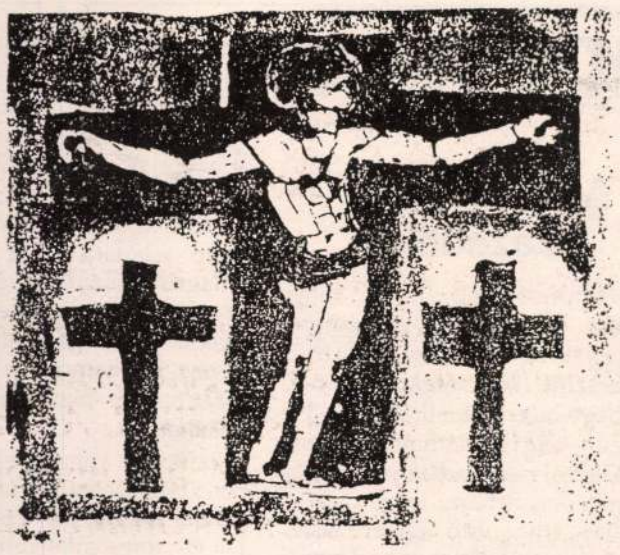

Kondor Béla munkája (1973)

Mécs László:

Betlehem

Bajlátók sírják, hogy gyerekszoba
nélkül nőnek ma milliók a földön
s lelkükben lompos nyomor-farkasok
megölnek minden szív-zenét üvöltőn.

Amerikában ily gyerekszobák
mézén nőtt három milliomos úrfi
— s mégis bandába állt s kifinomult
kéjjel ment embert holtra szúrni!

Jézus gyerekszobája hol volt? Mária
szűzlő szívében és a barmok alma
s az ól így lett virágot ihlető
szép Betlehem, hol kivirult a szalma.

A bajlódásban fejlik az Erő
s az Erőn át eljutni az Örömhöz:
szép vágy, — de szívben hordja az Erőt,
ki több örömért az Egen dörömböz!

Gyerekszobánk volt az anyánk szíve,
ki Istennek sokat beszélt mirólunk,
s nekünk Istenről! Így lett Betlehem
szúrós szalmájú rossz szegénység-ólunk.

Mi is láttunk sok ember-bestiát,
bukott lányt, lelket, mely fertőbe lábol
s nem ártott nékünk: mert néztük
anyánk
szívének szép betlehem-ablakából.

Az anyák szíve Betlehem legyen,
hol angyal-szárnyú imák be s kijárnak!
Ki szebb jövőt vár, járja útjait
a Csillag-néző Három Szent Királynak.

(1940)

Sík Sándor:

„Nagy dolog a szeretet"

(Részlet)

A szeretet úgy, amint a keresztény gondolatvilágban és erkölcsben szerepel, azon túl, hogy örök boldogságunknak és a földinek is feltétele, feltétele annak is, hogy emberi módra tökéletesen ki tudjunk fejlődni. Az embervolt nem tud bennünk teljesen kibontakozni másként, mint a szereteten keresztül. A szeretet kinyitja az embert. Amíg az ember nem szeret, addig be van börtönözve az önösség börtönébe, és bizonyos fokig irreálisan áll szemben a világgal. Minden nagy szeretet egy újjászületés: mássá lesz az ember, kinyílik a szeme, ha megismer valakit, akit igazán szeret, ha megismer egy eszmét, amelynek odaadja magát. Más emberré lesz, megéli a valóságot. Akkor lesz az ember reális, igazi emberré, ha az én-en túl fölfedezi a mi-t. De ehhez hozzá kell tenni a keresztény tapasztalatból még valamit. Föl kell fedeznie, hogy az én és a te mögött, a „mi" mögött is ott áll az Isten. Én, a felebarát és az Isten. Ez a teljes emberség háromsága.

(1962)

...or:

...ndenfelől

...mplom néz a szemembe:
...us a földi szegény.
...mplom amott is:
...sztus a pesti lakó.
...ápolnai mélyén:
...s a kisdedeké.
...ni se tudsz már,
...a drága szemek.
...ekerített,
...régi rabot.
...eg én, hova innen?
... világi reményt?
...e világnak:
...ni mikor, hova jó.
...ár rám a küszöbnél
...s az elnyugovás.

(1957)

François Mauriac:

Az utolsó negyedóra

(Részlet)

Az utolsó negyedórában történik meg egész életünk számadása; az összeg föliratik s örökre megrögződik az Isten gondolatában. De — hogy úgy mondjam — valamiféle kettős könyvelésről van itt szó. Bevégezett életünk, mely mint egy kép áll az ittmaradók előtt, az örök Szeretet felé nem ugyanezt az arcot mutatja. Egy Goethe, Nietzsche, Gide dicsőséges portrét hagytak magukról az embereknek: de a keresztény perspektívában egy másik Goethének, másik Nietzschének, másik Gide-nek számot kell adnia mindarról, ami az életük dicsősége volt.

Szavaimat hallva sokan megszánnak talán, amiért — mondják — egy ilyen rettegéssel teljes hithez ragaszkodom. Pedig nem, nem félek, akármilyen nyomorult és bűnös voltam is. Ha sok békét, sok csöndet, sok összeszedettséget kívánok magamnak utolsó negyedórámra, azért kívánom, mert hitünk szerint egész életünket, bármily nehéz, hitványságokkal, csak általunk ismert mocskokkal bármennyire zsúfolt is, — mindezt valaki magára vette, s elég a szeretet egyetlen sóhajtása e Valaki felé, hogy úgy aludjunk el, fejünket a mellére hajtva, s megtalálva azt a helyet, ahol a szeretett tanítvány homloka pihent az Agónia éjszakáján. „Jaj a magányos embernek" — mondja az Írás s ennek mélységes értelme nem az, hogy jaj a férfinak, aki elhagyta asszonyát, hanem ez: jaj annak, aki elszakadt a végtelen Lénytől, jaj annak, aki azt hiszi, egyedül van s nem tudja, hogy örök tanú figyel életére.

(1953)

Paul Claudel:

A prágai Gyermek Jézus

Havazik. Kinn a nagy világ halott kétségtelen. December.
De itt a meleg kis szobában milyen boldog az ember.
A kandalló, parázs szénnel tele
a mennyezetet álmatag fénnyel színezi be,
s nem hallani mást, csak amint a forró víz pöfög.
Fönt az állványon, a két ágy fölött,
üveg burája alatt, a fején koronával,
egy kezében a világot tartva, a mással
a kicsinyeket, kik bíznak benne, befödni készen,
nagy piros szoknyájában kedves ünnepélyességben,
és nagyszerűn az óriás kalap alatt, amely sárgán virít,
a prágai Gyermek Jézus országol és uralkodik.
Egyedül van a tűzhely előtt, mely beragyogja,
mint a szentségház mélyén elrejtve az ostya,
a Gyermekisten őrizi kis testvéreit napkeltéig.
S oly hallhatatlanul, mint sóhaj, mely elenyészik,
az örök jelenlét betölti a szobát

e naiv s ártatlan dolgokhoz hasonlítva magát!
Ha ő velünk van, semmi bajt nem érünk.
Alhatunk, itt van Jézus, a mi testvérünk...
Ő a miénk és miénk mind e drága jó
holmik: a csodálatos baba és a faló
s a bárányka ott állnak a sarokba mind,
s mi alszunk, de ezek a drága dolgok a mieink!
A függönyök lehúzva... lentről, ki tudja, honnan,
a hóban s éjben valami óraféle kong hosszan,
a gyermek meleg ágyában boldogan érzi meg,
hogy alszik, s vele van, aki szereti s akit szeret,
mozog kicsit, karját nyujtja, mormol valamit csendesen.
Megpróbál fölébredni és képtelen.

(Rónay György fordítása, 1936)

Babits Mihály:

Intelem vezeklésre

Mivel e földön jónak lenni oly nehéz —
erényeid elhagynak mint az ifjúság,
de bűneid utánadjönnek, mint a hű kutyák
s ha netán elfáradva az úton leülsz,
mind köribéd telepszik és arcodba néz
nyugodtan, mintha mondanák: „Nem menekülsz!" —
s ha néha egyet bottal elkergetsz és messzeversz,
kicsit hátrábbhuzódik, és ha nem figyelsz,
megint előjön, kezed nyalja, s mintha már
lelked belső helyein és zugaiban
kotorna nyelve ragadósan, síkosan,
és érzed már, hogy többé nem kergetheted
s nem verheted, hacsak magadat nem vered —
verd! verd! ezer bűn nyelve lobog benned mint a tűz
és lelked már nem is egyéb, mint ez a tűz:
te csak a bűnök teste vagy, mely lábon jár
s viszi és rejti mint legmélyebb lényegét
s önbelsejét, az önzést és rossz vágyakat,
mint a bélpoklos poklát mely benne rohad
és őt is elrohasztja — viszi mint az őrület
vak égését, ezt a sivár belső tüzet
amelyben minden bölcs erő és fiatal
erény úgy illan el, mint tűzben az olaj,
légbe leng fel és híg egek felé enyész —
mivel e földön jónak lenni oly nehéz!

(1935)

Ferenczy Béni grafikája (1977)

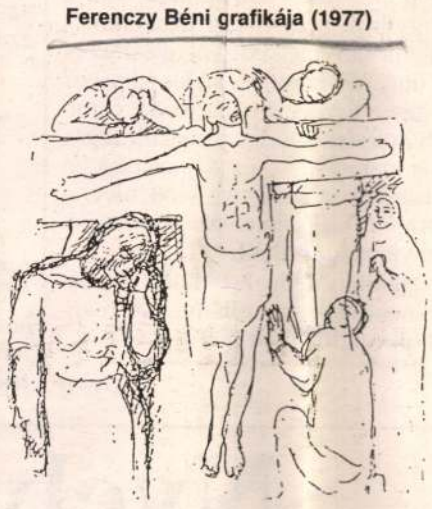

Rónay György:

Bach

Ki vont a világ bozótjába, ártó
hatalmak ellen bűvös kört, hogy ívén
belül a Rend szigorú mértanát
építse föl? Az ősvilág buja
termékenységét okos fegyelemmé
ki szervezte, hogy ami szétfutó
gazdagság volt, eltelve értelemmel
föltett céljára törjön s fölfelé
növekedjék, magát mind teljesebben
megvalósítva? Ki az Értelem?
Az Építész, ki légi ívein
mind följebb hágva tervez tornyokat
tornyok fölé, hangok csipkéiből
kőnél szilárdabb szerkezetbe szőve
a teljes létet?

Bach János Sebestyén
pálcája int, s a lábához juházott
mindenség az átszellemült anyag
boldogságával rákezd létezése
ujjongó kardalára az öröm
indázva zengő katedrálisában.

(1951)

Jelenits István:

Hogy ember maradhass

(Részlet)

Krisztus közénk, emberségünkben veszélyeztetett emberek közé jött. Nem egyszerűen hogy azt, aki már az emberség magától eljutott, vagy ott a majéből megvetette a lábát, egy el még magasabbra segítse. Veztetett emberségünk kockázatait magára, amikor vállalta a kísérz egész kísértés-teli életet. Halála úlyos szóval azt mondta róla Pi-*„Íme, az ember!'"*

A keresztény, vagyis krisztusi élet rendje nem az, hogy először emberek legyünk, s aztán keresztény, krisztusi emberek. Még kevésbé, hogy kereszténységre törekedve emberségünkből kivetkőzzünk. Krisztus azért lett emberré, hogy az emberségünkért vívott küzdelem méltóságáról meggyőzzön, ebben a küzdelemben jelenlétével, kegyelmi erőivel megsegítsen, s az ember arcát újra Istenre villanó tükörré tegye.

(1972)

Jékely Zoltán:

Utolsó imádság

(dr. B. Gy. barátom halálhírére)

Hogy álljak majd színed elé,
Krisztus-Uram,
Mikor meghalni az ártatlanokkal
Nem volt erőm,
És alig titkolható örömmel
Fogadtam felebarátaim halálhírét
— Ismét másvalaki s nem én! —
De még szívtépő gyásztól is olykor
Paráznaságra pezsdült a vérem!...

Most is bűnös testemnek miatta
Közeleg az órám.
Fekete függönyök nyiladoznak,
S mögöttük mélység, vagy magasság —
Nem tudhatom.

Jobb, ha nem látom fényes Arcodat:
Belevakulnék! — s nem állok Eléd,
hogy ne kelljen próbára tennem
Csillagvilági türelmed!

És egyenest a Pokolra vettetem,
Fertelmes mélyiből áhítva tovább
Mennyekből átsugárzó Tisztaságod.

1969 október **(1971)**

A viszontlátás örömével 4.

A Keresztény Múzeum Mesterművei

Esztergom e nevezetes gyűjteménye egészen rendkívüli. Lassan, több helyről gyűlt össze anyaga, Simor János bíboros hercegprímásé az érdem, hogy rendszeres gyűjtő tevékenysége eredményeként 1875 októberében megnyílt a képtár, melyet a továbbiakban Csernoch János és Ipolyi Arnold véglegesített.

Középkori táblaképek, faszobrok, ötvöstárgyak és gobelinok váltakoznak itt, híres a szelencegyűjtemény, s mintegy ötezer darabból áll a grafikai tár, Dürer és Schongauer több lapjával.

Kivételes alkotások: Kolozsvári Tamás 1427-ben festett Kálvária oltára, Jánosréti mester passióképei a titokzatos kövekkel, melyek mintha teknősbékák volnának, és a késő gótika remeke, a garamszentbenedeki Úrkoporsó.

Giampietrino: Madonna

A magyar képzőművészet múltjának közismert darabja M.S. Mester négy táblaképe 1506-ból. Kiemelkedő a „Golgota". Az ismeretlen festő remekműve nemcsak a halál iszonyatát ragadja meg, hanem föloldását is adja: a kezek görcsét az ágak ritmusa oldja megnyugvássá. A drámát a színek pompája is ellenpontozza.

Gazdag az olasz anyag is, nemesen társul a komorabb kölni szobrászathoz és egy magyar plasztikához, mely 1350-ben ritka kivételképp emberi mosolyt ábrázol. Ebben az időben Európa elfelejtett mosolyogni, a derű Ázsia jellemzője volt.

Itt találjuk Balassi Bálint hiteles portréját, a Vitnyédről előkerült, megrázó „Pietát", Franz Anton Maulbertsch „Utolsó vacsoráját", Ferenczy István Rudnay Sándor hercegprímást ábrázoló arcmását, Marastoni Jakab női fejét. Otthon érezzük magunkat a mesterművek között, elhagyni sem lehet őket, csak visszatérni hozzájuk.

Losonci Miklós

A MI SPORTUNK

A tétova középcsatár

Afghanai származású Anthony Yeboah hosszú ideig Frankfurt labdarúgó rajongóinak — sokan vannak — kedvence volt. Ontotta a gólokat, megmozdulásai élményt jelentettek, vezette a góllövőlistát. Aztán egy hosszabb sérülése következett, s visszatérte után mintha veszített volna lendületéből. Az újságok arról kezdtek cikkezni, hogy nem is annyi idős, amennyinek mondja magát, hanem sokkal több, ezért olyan nehézkes. Egyes német városokban füttykoncert kísérte minden megmozdulását, azt bizonyítva, a faji megkülönböztetés nagyon is élő probléma.

Frankfurtban szinte magától értetődő, hogy minden évben valami botrány tör ki a csapat háza táján. Játékosokat és trénereket zavarnak el, újakat hoznak, s amikor már-már megnyugszanak a kedélyek, következik az újabb összecsapás. A legutolsó alkalmából három játékos összetűzött az új edzővel, s azonnal útilaput kötöttek a talpukra. A három levitézlett közül ketten ghanaiak. A világlapok azóta telve vannak különféle találgatásokkal, hol folytatja pályafutását Yeboah. Napról napra új változat merül fel, ami tegnap biztosnak látszott, mára bizonytalan, holnap pedig kész a következő variáció. Mindenki a középcsatár csapodárságát emlegeti, holott az ügy egyéb meggondolásokra is késztetheti a szemlélőt.

Yeboah ugyanis talajtalan Európában. Nem ismeri a profi sport olykor kegyetlen törvényeit. Bár Európában keresi a kenyerét, gondolkodásában őrzi az afrikai hagyományokat: rögtön kimondja a gondolatait, néha gyermekesen őszinte. Arrafelé nem ismerik azt a kétes értékű bölcsességet: hallgatni arany; vagy más változatban: ha hallgattál volna, bölcs maradtál volna. Yeboah nem filozófusalkat, nem hallgat, hanem csapongva beszél elképzeléseiről. Ez pedig olyan közegben, amely botrányra éhes, enyhén szólva könnyelműség.

Európában egyre több az ilyen, egyéniségét kendőzetlen őszinteséggel feltáró afrikai sportoló. A játékosszerzők aránylag olcsón jutnak hozzájuk, importálják őket, az már nem tartozik érdekszférájukba, hogy figyelmeztessék őket ezekre a furcsa szokásokra. Így aztán Yeboah és a yeboahok tétován, gyökértelenül élnek, szívük visszavágyik szülőföldjükre, a keresetük azonban ideköti őket. Kicsit a népmesék szerencsét próbáló legényeire emlékeztetnek, akiknek új és új próbatételekkel kell szembenézniük, s ha elbuknak, fejüket veszik. (Egyébként a szerencsét próbáló, lógó orral, becsapva és megcsalatva hazatérők között szép számmal vannak magyar sportolók is, akik hamar eltévednek az idegen ország jogi útvesztőiben, és a saját kárukon kell megtanulniuk, hogy az adott szó éppenséggel nem szent, hanem elrepül, de még az írást is sokféleképp lehet csűrni-csavarni.)

Nem az a kérdés, nyomorba süllyed-e a ghanai középcsatár. Sokkal inkább az, vajon nem húzzák-e csőbe a riporterek, akik visszaélve őszinteségével napról napra szenzációkat tálalnak elképzeléseivel kapcsolatban. Mindenesetre nyugtalanító világ az, amelyben az ember kimondja azt, ami a szívén van, s aztán botrányhőssé válik. Meg lehet érteni azokat a sportvezetőket, sportolókat, edzőket, akik elhárítják a sajtó, a rádió és a televízió érdeklődését, hiszen őszinteségüknek gyászos következményei lehetnek. Magyarországon volt edző, akinek megtiltották, hogy nyilatkozzék, mert a véleménye kimondásával maga és csapata ellen hergelte a sportág vezetőit. Azt szokták mondani, az olvasónak, nézőnek, hallgatónak joga van megtudni a teljes igazságot, ezért elvárható, hogy a megkérdezett nyilatkozzék. Nekem különleges balszerencsém van, mert a legritkább esetben sikerült megtudnom. Elhangzik a kérdés, ám a választ adó nem arra felel. Nem a sportból veszem a példámat, de nagyon időszerű. Nem építik tovább a körgyűrűt, nem elég a pénz, ami a rohamosan emelkedő energiaárakból az útalapba kerül. Hová lesz a pénz? — így a kérdés. Egyharmadát a fölvett kölcsönök törlesztésére fordítják. És a maradék? — Ezt sajnos csak én kérdeztem a képernyő előtt ülve, a riportert kielégítette az információ. Ennyit az igazságról.

Sajnálom Yeboah-t. Talán a ghanaiak következő hulláma már megtanulja az itteni bölcsességet...

(-y -s)

Kerék Imre:

Tükörpontyok az éjszakában

Kosztolányi témájára

Bandukolva a néptelen, kihalt
éji városon át, a csendet őrző,
komoran magasodó házfalak közt,
melyek mögül mintha minden élet
elköltözött volna rég, hirtelen
megállsz egy halkereskedés előtt,
s látod a kirakat üvegfalán túl:
mint egyetlen élők az éjszakában,
tükörpontyok kerengnek, összevissza
cikázva iránytalanul, nyüzsögve
egymás
fölött, alatt a haltartó derengő
zöld vizében, csapkodva nesztelen
ezüst uszonyukkal, arany szemük
szemedbe villan a gyér lámpafényben,
s megérted akkor: ez az örökös
nyüzsgés, ez a céltalanul kavargó
tenyészet, mit életnek nevezünk,
borzalmasabb és érthetetlenebb,
mint a halál végleges csöndje és
mozdulatlan, sívó szobormagánya.

Tamás Menyhért:

Parttérítő apadás után

Halmazataimon, a szavak esőzetén
túl, parttérítő apadás után (har-
madjára? negyedjére?) tükrösen bo-
rul rám a csend, hallgatást ezüs-
töz: ne szólj, amit mondhatnál, a
magad szegése, csönddel, csönd nél-
kül, egészben kell maradnod, kikezd-
hetetlen egészben — mert most érkez-
tél csak igazán kövítő sorsodhoz!

KRITIKA

A csodálatos századelő

Az impresszionizmust a maga korában közönséges és gúnyos megjegyzések fogadták. Az a friss, üde és színes képi világ, amit 1847-ben megrendezett kiállításon — Párizsban — együtt láthattak az emberek, azzal nem tudtak mit kezdeni, legalábbis néhány, igazán a képzőművészethez értő embert leszámítva. Kik mutatkoztak be festményeikkel ezen, a már azóta híressé vált kiállításon? Nem mások, mint Monet, Renoir, Sisley, Picasso, Cézanne, Degas, Morisot és Guillaumin.

Az impresszionizmus kifejezést az említett kiállításról írt kritikájában használta egy Leroy nevű újságíró gúnyos értelemben, rosszindulattal töltve a Monet-mű (Impression, soleil levant) címe alapján.

A nagy impresszionisták hasonlót festettek, de nem egymást utánozva, hiszen, amikor Van Gogh táncoló nőket festett, akkor mindent lehetett róla mondani, csak azt nem, hogy kortársainak munkáival foglalkozik: sajátos, furcsa világa ezt nem engedte meg... És most csak egy nevet ragadtam ki a sok közül. Amit az 1800-as évek közepén megtagadott a közízlés, az már a századelőre uralkodó stílussá vált, sőt később meghódította az irodalmat és a filmvilágot is.

Csodálatos vértelen forradalmuk a festészetben ma is az egyik legszeretettebb irányzat, amelynek utánzói vannak, de alkotásaik megismételhetetlenek.

Az Officina Nova decemberben megjelent könyve az *Impresszionizmus* — ára 4950 forint — ezt a korszakot mutatja be. A festőművészek leghíresebb képei mellett a kortörténeti és életrajzi szövegek egységet alkotnak. Ki veszi meg ma ezt a drága könyvet? Aki szereti a képzőművészetet, hiszen, ha valaki a gyermekének vásárolja meg, már az unokájának is vett egy könyvet... az Officina Nova kiadása örök darab.

Marton Mária

Tamás Menyhért: Vesztett szavak

Az emberi és a költői magatartás fontos kérdéseit vizsgálja Tamás Menyhért *Vesztett szavak* című verseskötete. Az utóbbi néhány év ellensége-skedéseit látva a hiteles kifejezésmódot keresi, és az evangéliumi egyszerűség igényét fogalmazza meg. A közélet, a parlament, a média végtelen hosszú beszédei és vitái csak arra jók, hogy általuk „telelocsogják az eget, a világot", szem elől tévesszék az igazságot és megfosszák a szavakat értéküktől. A költő feladata tehát az, hogy a „magvak hangján" szóljon, a bibliai tisztasághoz és egyszerűséghez, vagyis a valódi gazdagsághoz térjen vissza. Így nemcsak a lényegről beszél, hanem biztonságra, otthonra is lelhet.

Szüksége van erre, hiszen az ember „HELYtelenné" vált saját hazájában, megbélyegezték, kitaszították és „mindent elvettek" tőle. A jézusi türelem példájából azonban erőt meríthet: „te csak tűrj, értük is tűrj, harmadnap fölvilláglasz a pecsétes kezek önkívületében!" Így maradhat meg az ember „templomrakónak", így emelkedhet felül a közélet kicsinyes harcain és vitáin, így találhatja meg a már-már elvesztett szavakat és értéküket. Ezt az esélyt villantják föl a kitűnő versek és a kötet elgondolkodtató illusztrációi is, amelyeket Feledy Gyula készített. *(Felsőmagyarország Kiadó, Miskolc)*

m.k.

Vasy Géza: Nagy László tanulmányok

Korunkba, szinte napjainkba vezetik el az olvasót Vasy Géza Nagy László életművét vizsgáló, igényes tanulmányai, melyek a Magyar Irodalomtörténeti Társaság Kiskönyvtára sorozatban láttak napvilágot. Vasy mint kor- és nemzedéktárs is szemléli a költőt és művét, s elmélyülten, napjaink lírájában biztosan tájékozódó erudícióval, érzékeny elemzéssel írja tanulmányait.

Nagy László elsősorban mint nemzeti költő foglalkoztatja őt. Erről meditál a költő történelemszemléletét, poézisének nemzeti jellegét fürkésző írásaiban, s ez a gondolatkör tartja össze azokat az írásokat is, amelyekben a nagy elődhöz, a majdnem-kortárs József Attilához való lényegi kapcsolatát fejtegeti, Nagy utolsó pályaszakaszát, a költő évtizedeit, mai megítélését vizsgálja. A költő megismertetését Tüskés Tibor és Görömbei András monográfiáinak ismertetésével zárja.

Vasy Géza tanulmánysorozata méltó módon szolgálja Nagy László költészetének jobb megismerését, értőbb olvasását, s színesíti, gazdagítja a róla szóló jelentékeny szakirodalmat is. *(Mikszáth Kiadó, 1993.)*

Pálmai Kálmán

Nyelvédesanyánk

Van a Duna-tévének egy népszerű műsora, minden hónapban egy alkalommal, szombat délelőtt jelentkezik. Címe: Nyelvédesanyánk, és anyanyelvünk múltjáról, gazdagságáról, titkairól kíván képet adni elsősorban a gyermekeknek, de persze mindenki másnak, akit a nyelv érdekel. Úgy tudom, nemcsak a legfiatalabbak nézik rendszeresen és gyönyörűséggel, hanem az idősebbek is. Méltán, minthogy a magyar nyelv hihetetlen gazdagsága: szavaink élettörténete és költőisége mindig váratlan szellemi meglepetésekkel és élvezetekkel szolgál. Mondani szoktuk, hogy a magyar szellem leghatalmasabb és legeredetibb alkotása maga a magyar nyelv: a maga hajlékonyságával, kifejező erejével és költői gazdagságával. Nos, a Nyelvédesanyánk éppen ezt igazolja és tanúsítja, bizonyára ezért is lehet a Duna-tévé egyik legnépszerűbb műsora.

A karácsonyi adás is ezt a gazdagságot és költőiséget tanúsította. A műsorvezető Kolczonay Katalin, aki mindennapi foglalkozása szerint tanár, újságíró és az Anyanyelvi Konferencia alelnöke, valamint a nyelvész-szakértőként szerepet vállaló Szathmári István egyetemi tanár most is igen jól választották meg a műsor anyagát, s alakították ki sok-sok színes mozaikkockából azt a képet, amely nemcsak anyanyelvünk egy szép hagyományú rétegét, nevezetesen a karácsonyi fogalomkör szavainak történetét mutatta be, hanem méltó volt az ünnepi alkalomhoz is. Tudós szófejtések, költemények, karácsonyi dalok és dallamok építették fel az egyszerre tanító és gyönyörködtető célzatú adást. Megszólalt Juhász Ferenc egy költői vallomása és Sütő András *Engedjétek hozzám jönni a szavakat* című esszéregényének egy részlete is.

A Sütő-regény annak titkát kutatja, hogy miként születik meg a szó egy beszélni tanuló, a világgal ismerkedő kisgyerek ajkán. „A szó születése" — ez volt a Nyelvédesanyánk karácsonyi műsorának témája, nem véletlenül, hiszen Karácsony a születés ünnepe. A születésé, amelyben mindig ott van valamiképpen a megváltás ígérete, és ott van a szó, a beszéd ígérete: hiszen a megszületett gyermek akkor válik igazán emberi személlyé, akkor köt igazán ismeretséget és barátságot a világgal, midőn birtokába veszi a szavakat, és általuk meg tudja nevezni a valóságot, ki tudja fejezni a képzeletet, az álmokat. A világ megnevezésében mindig van valami isteni: a nyelv valójában a gondviselés és a kegyelem eszköze. A Biblia első könyve, a Genezis a szó: az Ige és a Teremtő szoros kapcsolatáról beszél.

Nyelv általánosságban nem létezik, csak egy nép nyelveként, anyanyelveként. A szó születése ezért mindig egy kultúra folyamatosságának, meglétének a pillanata is. Karácsony a születés ünnepe, és a szó születése az anyanyelv szakrális megnyilvánulása: ahogy én néztem a karácsonyi képeket, ez a gondolat sugárzott át a tudós fejtegetéseken, a költői és prózai műveken, a gyermekek énekelte kis dalokon. A háromkirályok egykor legnagyobb kincseiket helyezték el a betlehemi jászol elé: nekünk anyanyelvünk a legnagyobb kincsünk, karácsonykor méltó helye volt a jászol előtt.

Pomogáts Béla

FERENCZY BÉNI /189o-1967/
bibliográfiája

Összeállitátta Szilágyi Ferencné
Könyvtáros, 1968. 3.sz.
152-154.

Csizér Lilla

A régi iskola és az avantgarde mozgalom Nagybányán,

Műgyűjtő, 1975. /3 sz. 26-33. l.

(képekkel)

A késő őszi rózsa és F. E. mosolya

A Pasaréti út 65. szám alatt kamarakiállítás nyílt – és tart nyitva a hó végéig – Ferenczy Béni akvarelljeiből. A tél riasztó szorításából a nyárba lépünk, ha bekukkantunk a virágokhoz. A festmények keletkezéséről a szobrász özvegye, Ferenczy Erzsike beszélt néhány éve. Akkori látogatásom emlékét idézi fel a mai tárlat.

Erzsike a komód fiókjából befejezetlen rajzokat, festményeket vett elő.

– Nézze, milyen kedves – mutatott az egyikre. –Elkezdett valamit, lerajzolt egy gyümölcsöt, de valaki jöhetett, és abbahagyta.

Egy másik rajzos emlék feküdt az asztalon.

– *Szent-Györgyivel* a Balatonon... Onnan küldte... Szent-Györgyi egyszer azt írta Amerikából, hogy ha Budapesttől Hegyeshalomig szűz lányok állnak végig, akkor sem jön többet Magyarországra... Szerencsére azonban meggondolta magát.

Ahogy rakosgatta Erzsike a mappákat, az egyiken vastagon aláhúzva, nagybetűkkel ez volt olvasható: „Kincseim! Néha belenézni!"

Akaratlanul részesévé váltam a titoknak, és úgy éreztem, szökik belőlem a vér; volt valami kényszerűség abban, ahogy szótlanságra kárhoztattam.

Az egymásba nyitható szobák, a tágas tér, a késő őszig használható terasz békés otthont nyújtó melege a tüneményes szépségű, idős asszonnyal, akiről *Károlyi Amy* mondta egyszer: „A késő őszi rózsa olyan, mint Ferenczy Erzsike mosolya."

Körös-körül virágfestmények, koszorúban, némelyik abból az időből, amikor Ferenczy Béni még egészséges volt, de nagyobbrészt a betegség éveiből.

– A kényszer vitte rá, hogy virágokat fessen – mondta Erzsike. – Ez volt a legkézenfekvőbb. 1956-ban betegedett meg, de mindenképpen dolgozni akart. A tanulatlan bal kezével persze nehezen ment. A betegsége előtt nem nagyon csinált virágokat, a szobrászat töltötte ki minden idejét. 1957-ben költöztünk ide, a Herman Ottó utcai lakásba, s a pincében egyszer kinyitottam egy ládát, amelyben a Clematis bimbója látszott. Nézte, nézte, én pedig megkérdeztem: le akarod rajzolni? Bólogatott. A gondolatait tudtam, hiszen belebújtam, mint egy színész. Ez volt az első, amelyet festeni kezdett, késői bogyókat, színtelen téli leveleket. Elég volt egy ág. Amit találtam, összeszedtem, s pohárba tettem a „csalétket". Rengeteg virágot vittem mindig haza, s oda raktam a közelébe a környék összes virágait. Később a barátaink is ezzel kedveskedtek neki.

– *Látszott, hogy örül az ajándéknak?*

– Hogyne! Behoztam, egy darabig csak nézte, majd mutatta, hogy szép. Volt egy hímzett abroszunk, szerette, ha azon áll a virág. Én pedig örültem, ha volt itt valaki, és sokszor láttam, hogy ha megtetszett a vendégnek, amit csinált, dedikálta, s már adta is oda neki. Ez volt a szokása. Adott, adott sokat. Nem is gyűjtögetett soha semmit; a virágait pedig széjjelszórta. Egyik londoni barátnőm, akinek meghalt a férje, mondta: „Csak akkor tudok vigasztalódni, ha Bénike rózsaszínű rózsájára nézek. Milyen erős is volt! Milyen hatalmas lelkierővel csinálta végig életének ezt a nehéz szakaszát, amikor már hátrányban volt embertásaival szemben. És mégis örömet szerzett nekik, többek között a virágaival.

– *Beszél-e néha a virágokhoz, amelyek itt vannak a lakásban a falon?*

– Nem, csak nagyon szeretem őket. S ha rájuk nézek, elindul a gondolatom; a keletkezésük..., és Béni jut az eszembe, mert Bénit nem tudom elfelejteni.... Most már halálának sokadik évébe léptem, s mégis olyan ez nekem, mintha tegnap történt volna. És tulajdonképpen azóta nem is vagyok igazán egészséges. Azóta... erős depresszióm van, ami időnként felerősödik, és akkor nem akarok látni senkit, csak egyedül maradni... Nekem ő itt van mindig, itt van otthon, s ezért nem mentem el ebből a lakásból, pedig hát el kellett volna hogy menjek egy kisebbe...

– *Nem fél egyedül ebben a nagy lakásban?*

– Nem ismerem a félelmet. Érdekes, Béni mindig azt mondta, hogy csak a buta ember nem fél. Azt válaszoltam neki: vedd tudomásul, hogy neked van akkor a legbutább feleséged, mert én nem félek. Ha féltem volna, nem jártam volna ki-be a gettóba, hogy kihozzam a barátaimat...

Nem éreztem soha, hogy bármikor agyonpuffanthatnak. És nem féltem a német megszállás alatt sem, Bécsben, ahonnan vittük ki az embereket a határon át Svájcba. Két szót egyáltalán nem ismerek, és nem is használok, sőt nem is veszem tudomásul, ha más mondja, s ez a két szó: az irigység s a félelem.

Odakint erősen szürkült. Az idős, fehér hajú asszony levelezőlap nagyságú fotókat vett elő, amelyeket ő készíttetett férje rajzairól, virágairól. S átadott néhányat ajándékul.

Az egyik levelezőlapon egy merengő fiú volt látható, s mögötte egy angyal.

A lakásban egy látogató merengett, s mellette szelíden mosolygott egy asszony.

❄

Karácsony előtt hívtam Ferenczy Erzsikét telefonon. Panaszkodott, hogy már nincs értelme semminek. Beteg, idős asszony, 93 éves. Az élet elszállt, mindent elrendezett maga körül. Nem beszélt a kiállításról. De ez a tárlat megint felidézte bennem a tegnapi mosolyát.

K. A.

ben öt javasoltam egy kis MDF küldöttség vezetőjének Bécs városába. Majd az akkor még meglehetősen prózainak mutatkozó vállalkozó-mérnököt (képviselői szárnyalásának esztendei alatt, amikor csak igazgatótanácsi, felügyelőbizottsági tag volt több helyen, bizonyosan sovány időket élhettek meg cégei!) alkalmasnak tartottam a párt irodavezetőjének.

Hej, ha én azt tudtam volna, micsoda képességek rejtőznek a sima homlok mögött! Ki gondolta volna, hogy tudott magának egy nem létező funkciót is költeni, és jó egy éven keresztül az MDF főtitkáraként járt-kelt a nagyvilágban. Erről pedig sem a tagságnak, sem az elnökségnek nem volt tudomása. De itt sem indokolt a re-

csak vágyakoztam. Persze más a líra, és más a jelenkortörténet. Ezen utóbbi diszciplína művelői majd bizonyítani fogják (dokumentumokkal én is rendelkezem), hogy szerény személyemet 1989. március 12-én bízta meg az MDF frissen megválasztott elnöksége a szóvivői feladatok ellátásával, és ezt nem vonták vissza. Magam kértem fölmentésemet a választási győzelem utáni első elnökségi ülésen, de arra kapacitáltak, továbbra is teljesítsem az ezzel kapcsolatos teendőket. Alelnök csak később lettem, 90 júniusában.

Az is a prózai tények közé tartozik, hogy a külügyi bizottság irányítását 1989 szeptemberében nagy rábeszélésre vállaltam csak

poétának. Olvastuk tegnapi, szabadverses szárnyalásában, hogy Antall József már 1990 januárjában említette volna neki, hogy föl lehetne ajánlani a köztársasági elnöki széket *Göncz Árpádnak*. E ponton egy kissé zavarba jön az olvasó, itt vajon innen vagy túl vagyunk-e fikción. Tudni való ugyanis, hogy *Tölgyessy Péterrel* már 1989 nyarán közölte Antall ezt az ötletét. Hajajj... erre mondta *Arany János*: „Költő hazudj, de rajt' ne fogjanak"?

Szép poétai lelemény a nevezetes paktumról szóló szövegrész. Lássuk, hol szökken el szerzőnk elegánsan a valóságtól: „... a megállapodás kidolgozása után azonban néhai miniszterelnökünk

(no: foltocska, ám kellemetlen) a politikai múltjában. Rájuk hasonlít tehát a politikai erkölcs dolgában. Tudása, fölkészültsége nem olyan terebélyes, viszont ambíciói a szarka madáréra emlékeztetnek. Ilyenből lenne még néhány, gondolják, s kevesebb lenne a gondunk.

Ami szerzőnk stílusát illeti, ott persze van némi csikorgás. De javíthat még rajta. Igyekvő ember. Mint recenzens néhány pávatollat küldenék neki. Szürreális pávatollakat, olyanokat, mint vitézi versezete. Tűzze ki a tollakat. Ha valahol föllép, szívesen elmegyek nézőnek.

Kiss Gy. Csaba

galmazhatunk, hogy ezt a hálás szerepet a társadalom valósággal „ráosztja" legfőbb vezetőire. A paternalizmus filozófiája szerint korlátozni kell az emberek, állampolgárok szabadságát, hogy érdekeiket jobban szolgálhassák. A szocialista állampolgár helyett különböző hivatalok és intézmények döntötték el és szabályozták életének legfontosabb eseményeit: ha akartak, *adtak* neki diplomát, lakást, ivóvizet, gázt, telefont, járdát, művelődési házat stb., *megengedték*, hogy külföldre utazzék, megengedték, hogy bizonyos filme-

„adományként" tüntet fel, és minden megszorítást, adót, korlátozást „áldozatként" egy jobb jövő érdekében.

Az a társadalom, mely tűri (sőt igényli, s meg is szavazza!) az állami atyáskodást, nemcsak gyenge, de ostoba is, vagyis *megérdemli* paternalista vezetőit. Ha a magyar társadalom a huszadik század végén még mindig „jóságos és igazságos atyára" vágyik, saját kiskorúságáról tesz bizonyságot. Államatya sosem bölcs, sosem jóságos, sosem igazságos. Csak hülye, erőszakos és gyáva. 1956 ezt mutatta.

„A tudásból sohasem lehet elég"

Emlékezés Kandó Kálmánra

Minden biztató jelet, reménykeltő hírt örömmel fogadunk. Szükségünk van erre nem ok nélkül sötét világunkban. És különösen olyan esztendőben, amikor évezredes múltunkat kell bemutatnunk országnak és világnak.

A magyar mérnökképzés otthona, a budapesti Műegyetem kezdettől fogva kiváló szakembereket adott a magyar ipar, gazdasági élet megteremtéséhez, felvirágoztatásához. A Műegyetem és a hazai gyáripar között a kapcsolat mindig felhőtlen volt, ami az egész ország javára szolgált. Manapság is ilyen kapcsolatok létesülnek a Műegyetem és neves ipari vállalatok között. A hazai Dunaferr, a svéd központú Ericsson példáját mások is követik.

Nem csak az évfordulós alkalom diktálja, hogy megemlékezzünk a vasútvillamosítás világhírű úttörőjéről, Kandó Kálmánról, akinek alakját példaként lehet állítani az új nemzedékek elé. Hatvanöt évvel ezelőtt, 1931. január 13-án hunyt el. A budapesti Műegyetemen kitüntetéssel szerezte meg gépészmérnöki oklevelét. Munkásságát Franciaországban, egy párizsi villamossági gyárban kezdte. Nem sokáig dolgozott külföldön: 1894-ben Mechwart András, a Ganz gyár igazgatója, akinek világhírű találmánya a műőrléshez szükséges „hengerszék" volt, a Ganz gyárat villamosítási osztállyal bővíti, és ennek szervezésével Kandó Kálmánt bízta meg. Kandó felismerte az indukciós motorok alkalmasságát a vasúti vontatás céljaira. Motorok gyártásába kezdett. Kisebb közúti és bányavasúti próbák után Kandót a nagyvasutak villamosításának kérdése foglalkoztatta.

A Kandó-féle rendszer tette lehetővé a vasútvillamosítás fejlődését és sikerét. Az amerikai Westinghause cég Olaszországban villamos mozdonyok gyártására vállalatot épített, és ennek vezetésére Kandó Kálmánt kérte fel. Verebély László műegyetemi professzor, aki Kandó közvetlen munkatársa volt, így jellemezte: „Csak a 29 éves lángész optimizmusa, alkotóképességébe vetett bizalma és akadályt nem ismerő tettrekészsége indokolhatja az eléje tornyosuló nehézségeknek szinte emberfeletti munka árán való legyőzését."

Kandó második nagy alkotása az 50 periodusú fázisváltós rendszer, amely először valósította meg a villamosított vasútnak az országos villamosítás rendszerbe való közvetlen beiktatását. Első próbamozdonya 1923. október 31-én indult útnak a Budapest (Nyugati pályaudvar)–Dunakeszi–Alag szakaszon. Bevált. 1924-ben a londoni első Energia Világkonferencián Verebély László professzor – Kandó munkatársa – ismertette a vasútvillamosítási rendszert. Nagy művét, a Budapest–Hegyeshalom vonal megnyitását nem érhette meg, életének 62. évében elhunyt.

Kandó Kálmánt hazai és külföldi kitüntetésekkel jutalmazták. A Magyar Tudományos Akadémia 1921-ben Wahrmann-díjjal tüntette ki, 1927-ben tagjává választotta. A Műegyetem tiszteletbeli műszaki doktorrá avatta. A kormányzó a tudóst és feltalálót kiemelkedő munkásságáért Corvin-koszorúval tüntette ki. Nevére főiskola, utca, tér emlékeztet.

Felsorolhatatlan azoknak a neve, akik nemcsak itthon, hanem a nagyvilágban is megbecsülést szereztek a Műegyetemnek: Zipernovszky Károly Dérivel, Bláthyval a transzformátor feltalálója; Bánki Donát a karburátor és a Bánki-turbina világhírű feltalálója; Jendrassik György a Ganz–Jendrassik-motor feltalálója; Kármán Tódor világhírű mérnök-fizikus a repüléstechnika és a ballasztikus rakéták kutatása területén végzett úttörő munkát.

És még sokan a műszaki tudományok, alkotások szinte minden területén... Arra figyelmeztetnek, hogy iskoláinknak a legnagyobb megbecsülést, erkölcsi és anyagi támogatást érdemelnék!

Dr. Szabó Gusztáv rektornak az 1936-37. évi tanévnyitón az ifjúsághoz intézett beszédéből álljanak itt figyelmeztetésként az alábbi sorok: „Egyetemünk mint a magyar gazdasági élet egyeteme hivatásánál fogva neveli hazánk termelőgazdaságának jövendő vezetőit, szervezőit és irányítóit. Ennek a szerepnek betöltésére csak az lesz alkalmas, aki teljes energiáját a tudás megszerzésére fogja fordítani. A tudásból pedig sohasem lehet elég. Komoly és eredményes munkát csak nyugodt, békés légkörben lehet végezni. Rajtatok múlik, hogy ezt senki által könnyelműen veszélyeztetni ne engedjétek. Fiatalságtok nemes hevületét és ideáljait tartsátok fenn az alkotómunka számára... szálljatok szembe kíméletlenül minden bomlasztó eltévelyedéssel, amely nemzeti létünket fenyegeti."

Időszerű szavak ma is.

Fónyad Ernő

Új MAGYARORSZÁG

1085 Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3. 1410 Budapest, Pf. 199. Tel.: 266-5009, 266-2804. Telefax: 266-2288

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: **Andorka Rudolf, Bolberitz Pál, Szokolay Sándor** ● FŐSZERKESZTŐ: **Kő András** ● FELELŐS SZERKESZTŐ: **Dippold Pál** ● Kiadja a Nemzeti Sajtó Kft. ● ÜGYVEZETŐ IGAZGATÓ: **Franka Tibor** Hírlapkiadó telefonszáma: 138-2399, 138-4300, 138-3988. 267-3313 (titkárság). Éjszakai üzenetrögzítő: 266-4262 ● HIRDETÉSFELVÉTEL: 1085 Budapest, Blaha Lujza tér 3. Telefon: 138-4300 /2427, 2822 m., telefax: 138-4761. ● Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt., árusításban megvásárolható az alábbi terjesztők hírlapárusainál: a HÍRKER Rt., az NH Rt., a regionális részvénytársaságok, Medvecz és Társa, Kiadói Lapterjesztő Kereskedelmi Kft. ● Előfizethető a hírlapkézbesítőknél és a Hírlapelőfizetési Irodában (Budapest XIII., Lehel út 10/A, levélcím: HELIR, Budapest 1900) ezenkívül Budapesten a Magyar Posta Rt. Hírlapüzletági Igazgatósága kerületi ügyfélszolgálati irodáin, vidéken a postahivatalokban, közvetlenül vagy postautalványon, illetve átutalással a Postabank Rt. 219-98636/021-02809 pénzforgalmi jelzőszámra. ● Előfizetési díj egy hónapra 650 Ft, negyedévre 1950 Ft, fél évre 3900 Ft, egy évre 7800 Ft. Külföldön terjeszti a Kultúra Kereskedelmi Vállalat, H–1339 Budapest, Postafiók 149. Nyomás: Szikra Lapnyomda Rt. Felelős vezető: **dr. Csöndes Zoltán** vezérigazgató ISSN 1215-0185 Bp. – ISSN 1215-1386 vidék

FERENCZY Béni

SOÓS Imre: Ferenczy Béni Van Gogh-érme. =
Müvészet és Barátai, B, 1993, 2. 6.ill.

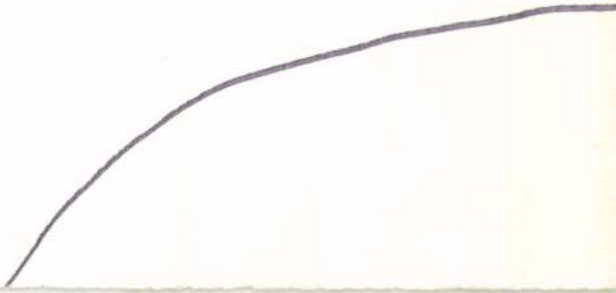

										ALKATRÉSZ ÁR	
										ÖSSZESEN	

KÖLTSÉGEK:		KM DÍJ. . . . . FT/KM			ÜZEMBEHELYEZÉS	
	Ft/óra	Kiszállási díj	KM	KM/Ft	GARANCIÁLIS	
					SZERZŐDÉSES	
					TÉRÍTÉSES	
					BÉRGÉP	

VÉL SZÁMA:

katrészek helyett
nem tartalmaznak.

. . . hó . . . . . nap.

. . . . . .

SZÁMLÁZVA:

Budapest, 19. . . . . év . . . . . hó . . . . . nap.

INFOCOPY
kereskedelmi KFT

. . . . . .

aláírás
PH

MURÁDIN Jenő

Ferenczy Béni életműve

Művészettörténeti Értesítő,
1976. 3sz. 234-241. (4 kép,
jegyzetek és részletes bibliográfiával)

Okortársak Szemével
(szerk. Perneczky Géza)
Bp. 1966.

FERENCY Béla

Szobrászművész emlékkiállítása,
Szfvár, Fehérvári Király Múzeum,
1967. szept. 24 - okt. 29.
Rendezte K. Kovalovszky Márta,
Kovács Péter,
Katalógus: Szfv. 1967. Fejér m. nyomda,
8 l., 2 t., 22 x 19 cm (Francia nyelven is)

FERENCZY Béni:
(Szobrok, akvarellek, grafikák
Bev.: Illyés Gula; Bp. 1967. Magyar
Helikon, 43 t.; 33 cm

Ferenczy Béni, szobrász
grafikus

Máj. 19-én nyílik grafikai tárlata.

— : Ferenczy Béni - kiállítás Esztergom

2.

ESTI HIRLAP, Bp 1973. m. árc. 31.

Perneczky Béni

Hármas akkompozíció, 1919.

Akkompozíció, cr. papír

A Tanácsköztársaság képzőművészeti vásárlásai c. kiállítás 1969.

Ferenczy Béni

Sárkányölő Szent György, bronzlap

Az alvó Ady Endre cer, papír

A Tanácsköztársaság képzőművészeti vásárlásai c. kiállítás 1969.

Ferenczy Béni

„Ülő nő" (1961)

I. Haydn park – fotó

A pázéves Budapest szobraitól
Bp. Corvina 1972

35. Zép

Ferenczy Béni
szobrász

Ferenczy Béni betegség utáni
ujjászületése új fejezetet jelent
a magyar szobrászatban.

K. Kovalovszky Márta: Expressionizmus - forma
Művészet, 1974. május - 15 lap.

Ferenczy Béni

a Képzőművészeti Főiskola tanára.

Benza László, Bernáth Gyöngy, Erdei Ferenc stb.: Budapest lexikon, Budapest 1973. 13351

5401

Ferenczy Béni
szobra

Vigh Tamás „Nyugtázkodó nő"-je
Ferenczy Béni hatását mutatja.

Sz.Kürti Katalin: Monumentális képzőművészeti alkotások.
Müv.észet, 1974. április - 4.oldal.

FERENCZY BENI, szobrasz

Izsó Miklós torzóban maradt kisérlete után Ferenczy Béni európai tajolasu, polgari humanista müve mellett Medgyessy Ferenc hozta létre a magyar karakterü, de az európaiban is teljes értékü szobraszat alapjait. Nagy világi vonatkozasaiban késve érkezett ez az alapozas, mert nyugaton már egy lépéssel elöre voltak. 145.old

TAKACS IMRE: Sarvar és Németh Mihály 136.old

VASI SZEMLE, XXII.évf. 1.szám, 1968. Szombathely

Ferenczy Béni

Martsa Istvánnal kapcsolatban neve említve.

Népszava, 1973. aug. 18. 101 évf. 193 sz. 8 p.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Geszler Maria keramikus szeretett volna ugy rajzolni, mint Degas, Ferenczy Béni, Borsos Miklós. 86.old

CSIKÓS JÓZSEF: Vasi művészportrék, Geszler Mária 85.old

VASI SZEMLE, XXV, évf. 1971. 1. szám, Szombathely

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

KÉPES ÚJSÁG
Budapest

Ferenczy Béni

1021

FERENCZY BÉNI (1890—1967):
BARTÓK BÉLA ARCKÉPE (CERUZA, 1936)
A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA GYŰJTEMÉNYÉBŐL

Jeles szobrászművészünk, Ferenczy Béni gyakran nyúlt nemcsak a mintázófa vagy a véső, hanem a ceruza után is. Rajzai a szobraival egyenértékű — önálló életet élő — alkotások. Ezeken nem a „szobrászi látásmód" érvényesül: vonalai nem kemények, nem követik precízen az ábrázolt személy vagy tárgy plasztikusságát, azaz domborúságát, nem válik el rajtuk élesen a fény az árnyéktól, az árnyékolt felületektől. A vonalak — ezen a Bartókról készült művén is — lágyan futnak egymás mellett és rezdülékenyen találkoznak egymással, finoman vibráltatják a fényeket és az árnyakat. Ez már a rajz — mint önálló műfaj — belső, öntörvényű világa. Ferenczy Béni ebben is otthonosan mozgott, és remekműveket alkotott.

OBRÁ

*ola elvégzése után még-
zként dolgozott, hanem
unkciókban mások mű-
ozott: „Úgy nem lehet
ténylegesen dolgozik ...
indenhogy összegyűlik
táni vágy. Kell mintáz-
tán beszél a két szivin-
k szorító élménye rá-
ogy milyen kevés, rö-
mber élete.*

*is fel akarom tárni, nemcsak a külső vo-
násokat ... Az utóbbi időben sok kisplasz-
tikát is készítek, ezeket teljesen fejből.
Mészkőből, márványból, bronzból mintá-
zok, de szeretem a terrakottát is. Ter-
veim? Becsületesen dolgozni. Nekem önál-
ló kiállításom még nem volt. Jövőre ter-
vezzük, egy festőművész barátommal
együtt."*

*Ismertebb szobrai: Budapesten, a Ku-
lich Gyula téren Kulich Gyula mellszob-
ra; Monoron József Attila szobra; Fábián-*

Ferencsy Béni szobrászművész

Németh Lajos a „Modern magyar művészet" c. könyvében és a művész munkásságáról, a modern magyar szobrászat fejlődéséről írtak.

Simon Zoltán: A modern lépcsőművészetről. Hajdú-Bihar megyei Népújság, 1969. febr. 16.

Ferenczy Béni

Az Epreskert a Képzőművészeti Főiskola szerves része. A felszabadulás után meghívták tanárnak Pátzay Pált, Bernáth Aurélt, Ferenczy Bénit.

Schneczi Tóth János: Epreskert.

Népművelés, 1969. márc. 40. old.

Ferenczy Béni

a Közoktatásügyi Népbiztosság által létrehívott művészeti irányító szervekben, a különböző irányzatokat képviselő művészek kaptak helyet: a képzőművészeti direktóriumban Ferenczy Béni, Pór Bertalan, Mitz Béla, Vedres Márk foglalt helyet.

József Farkas: „Új emberű, új világ" III. Népművelés, 1969. 5. old.

Ferenczy Béni, nobrász

Megemlítve.

Rózsa Gyula: Pogány és Béni Huber – kezdetnek

M.7.

Népszabadság, Bp. 1974. márc. 31.

Ferencz Géni, szobrász

Megemlítve: Ferencz Géni Petőfi szobra.

Harangozó Márta: Petőfi szobra Pápán

2

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. márc. 14.

Ferenczy Béni, festő

Özvegye a Munka Érdemrend arany fokozatát kapta.

— : Hír — 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. máj. 7.

Ferenczy béni, szobrász

Megemlítve.

— : herkentői antal

vázárhely szobrai. 111.

TISZATÁJ, Szeged. 1974. április XXVIII/4.

Ferenczy Béni szobrai

Megemlítve.

Bodri Ferenc: Képzőművészeti krónika

Sík Csaba: Rend és Kaland 340-342.

JELENKOR, Pécs, 1973. április XVI/4.

Ferenczy Béni, szobrász

Ferenczy Béni i versztémája Nagy Lászlónak.

Czine Mihály: „Versben hajdoró"

115–118.

JELENKOR, Pécs, 1973. február

XVI/2.

Ferencsy Béni, szobrász

Megemlítve: „Ferencsy Béni megrendítő Petőfi-szobra ..."

Tüskés Tibor: Petőfi a tanköny lehben

70-78.

JELENKOR, Pécs, 1973. január XVI/1.

Ferenczy Béni

A Magyar Nemzeti Muzeumban, -Budapest és az éremművészet cimmel- rendezett kiállitáson a legtöbb müvel szerepel a müvész, mint Vadas József: "Az érem hiányzó oldala" c. beszámolójában irja. Egyszersmind élesen kifogásolja azt, hogy egyforma hanyag leltározással kerültek a müvek a vitrinekbe ugyanugy, mint ahogy sem értékben, sem felfogásban nem tettek különbséget a nevek felsorolásánál sem:Medgyessy, Kisfaludi Stróbl, Pátzay, Olcsai Kiss, Csucs Ferenc, Ispánki József, Boldogfai, Madarassy, Buza, Palotai, Herczeg, Szabó Iván, Mikus Sándor, egy kalap alatt szerepelnek.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. nov. 24.
XVII. évf. 47. sz. 12. lap.

Ferenczy Béni

Nő alak fiúval repr.

XX. Századi Magyar Grafika
Savaria Múz. Szombathely 1974.

Ferenczy Béni

Nőalak fiúval p.v. kréta

396×298 mm

XX. Századi Magyar Grafika

Savaria Múz. Szombathely 1974.

Ferenczy Béni

Magvető, 1926

ólom, 75cm

Pécs, Janus Pannonius Muzeum

Aradi Nóra: A szocialista képzőművészet jelképei

Kossuth Könyvkiadó/Corvina Kiadó 1974 264.o.

Ferenczy Béni

Magvető, 1926
Fő tartalma a munkára koncentrálás kifejezése.

Aradi Nóra: A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina kiadó 1974 138. o.

Ferenczy Béni, szobrász

Gyulán a Tanácsháza előtt
áll Ferenczy Béni Petőfi-szobra.

T.P.: Összefogás a városért 5.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. júl. 17.

Ferenczy Béni, szobrász, grafikus

Virágos könyv c. kötete

↓

— Most jelent meg 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. jún. 8.

Ferenczy Béni, szobrász

Az Ein Múzeumom - sorozatban

↓

— : Most jelent meg 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. jún. 29.

Perenczy Béni, szobrász

Az Ön Múzeumom sorozatban
ismertetik munkái íságát.

– Hallottuk

2.

ESTI HIRLAP, Br. 1974. júl. 1

FERENCZY BÉNI, szobrász

Babits Mihály esztergomi házának tornácán kék festékkel irva ott van Ferenczy Béni névaláírása is. 182.old

ZOLNAY LÁSZLÓ: Babits Mihály Esztergom-Kohegyi nyaralójáról 181.old

Esztergomi Évlapjai, Annales Strigonienses, 1960. Bp. 1960

FERENCZY BÉNI, szobrász

MARTSA ALAJOS ESZTERGOMI NEVES FOTÓMŰVÉSZ?MINT MŰTÁRGY fotografus is a legjobbak között áll. A garamszentbenedeki Urkoporsó részleteiről, Ferenczy Béni, Vilt tibor és testvéröccse Martos István szobrairól készitett felvételei egyaránt elsőranguak. 117.old

DÉVÉNYI IVÁN: Martsa Alajos fotóportréi 117.old

Esztergom Évlapjai, Annales Strigonienses, 1960
Bp. 1960

FERENCZY BÉNI, ~~festő~~ szobrász

Martsa alajos esztergomi neves fotómüvész. Az elmult évekből valók két nagy müvészünkről, Ferenczy Béniről és Czóbel Béláról /25. kép./ készitett kitünő portréi. 117.old.

DÉVÉNYI IVÁN: Martsa Alajos fotóportréi 117.old

ESZTERGOM ÉVLAPJAI, Annales Strigonienses, 1960
Bp. 1960

Ferenczy Béni, nobrán

Két évvel ezelőtt ferenczy Béni
műveit mutatta be a biennálé.

Herangvró Márta: Kisplasztikák szereg-
nemléje 2.

ESTI HIRLAP, Sp. 1973. okt. 1.

Ferenczy Béni, szobrász

Az 1971-es biennálén Ferenczy Béni műveiből rendeztek önálló kiállítást.

—: Kisplasztikai biennálé 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. szept. 18.

Ferenczy Béni, szobrász

Megemlítve. (A II. bpi biennálé)

↓

Rózsa Gyula: Kisplasztika nagy tételben

7.

Népszabadság, Bp 1973. okt. 10.

Ferencsy Béni, szobrász

1971-ben Ferencsy Béni életműve kapott Kossuth-díjat.

— : Ma nyílik a nemzetközi kiállítási biennálé 7.

Népszabadság, Bp. 1973. szept. 22.

Ferenczy Béni, szobrász

Pilinszky János ról szóló írásban megemlítve.

Domokos Mátyás: Senki földjén

72–76.

TISZATÁJ. Szeged, 1972. június

XXVI
6.

Ferenczy Béni, szobrász

Jánosy István versciklusa:

Ferenczy Béni

1., Nő és a kisfiú aktjai

2. Ktolsó rajcai

Jánosy István: Ferenczy Béni

31-32.

TISZATÁJ. Szeged, 1972. március

XXVI
3.

Ferenczy Béni

Az utóbbi években a tőle örökölt formákat korszerüsitette müvészeink többsége. Erre vall a köztéri szobrok hibrid volta.

Ö figyelt fel a portrészobrász Schaár Erzsébetre /Irás és kép, 1961/.

Néray Katalin - Schaár Erzsébet müvsarnoki kiállitása; Képzőmüvészeti Almanach 3; Corvina 1972, 37. l.

Ferenczy Béni

műve:

„Ülő nő", 1961. I. Haydn park.

35. sz. reprodukció.

Széhely András: A száréves Budapest szobrai ből. Budapest, 1972.

281

Ferenczy Béni

1924-ben a Sturm galériában, Berlinben Bernáth Auréllal együtt mutatta be műveit.

Passuth Dénes: Bernáth Aurél, Budapest, 1972

Ferenczy Béni

az 1930-as években csatlakozott a
posztnagybányai irányzathoz.

Pataky Dénes: Bernáth Aurél, Bu-
dapest, 1972

71

Ferenczy Béni

a Gresham Kávéházban összegyűlt mű-
vésztársaság egyik résztvevője

Pataky Dénes: Bernáth Aurél, Bu-
dapest, 1972

81

Ferencz Beni

Méltatás

Somogyi Barbára: Csikszentmihályi Róbert
Tükör, 1976. febr. 3-14 oldal.

Ferenczy Béni, nobrány

L. : Vilt T.

— : Harmine ...

7.

Népszabadság, Bp. 1976. jún. 25.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

NÓGRÁD

1976 JUN 20

Ferenczy Béni, szobrász-
művész
1921

Ferenczy: PETŐFI

Olvasóink közül bizonyára sokan látták Ferenczy Béni: Petőfi című művét. Eredetije a Magyar Nemzeti Galériában, az egyik róla készült bronz a Petőfi Irodalmi Múzeumban, a másik Gyula város egyik terén áll.

A művet Ferenczy Béni szobrászművésztől 1948-a centenárium évében rendelte meg a méltó ünneplésre készülő 1848. eszményeit beteljesítő felszabadult állam. Munka közben a művész így írt naplójában: „... csak arra gondolok mindig: milyen legyen az új Petőfi. Hiszen a sors csak a hősben lesz nyilvánvaló. A hősben, aki, mikor elérkezett a nagy pillanat, mindenét feláldozta a szabadságért..."

A naplójegyzetből világossá válik a szándék: Ferenczy új Petőfit akart! De szükség volt-e, s ha igen, miért új Petőfire? S egyáltalán lehet-e új egy ismert arc portréja, képmása? Petőfiről ránk maradt Orlay Petrich Soma és Barabás Miklós portréja, később előkerült egy kezdetleges fénykép — úgynevezett daguerrotyp — is. Vajon a művészi képmás csupán arcvonások pontos és valósághű másolata volna? Tudjuk: nem erről van szó. Az arcvonások pontos másolásával is lehet egyéniséget hamisítani. Erre éppen a számtalan Petőfi-szobor a példa. Sokan a torzítás szándéka nélkül, jóhiszeműen, a beidegződött és megszokott kép alapján álltak e hamisítás szolgálatába. S hogy miért kellet akarva-akaratlan így tenniük? Maga Petőfi — a modell — előre megjósolta a magyarázatot: „Ha még nem láttátok, majd át fogjátok látni, hogy nagyot vétkeztetek ellenem, s magatok ellen, s akkor pirulni fogtok, szégyenleni fogjátok magatokat és sokért nem adnátok, ha nem történt volna meg az, ami megtörtént..." — írja a szabadszállásiaknak (talán nemcsak nekik), amikor ott — képviselőjelöltként — megbukott.

De hát mi történt? Mindössze csak annyi, hogy Petőfinek a maga korában — leszámítva 1848 márciusának néhány napját nemigen voltak — mai kifejezéssel élve — sikerélményei. Betegségek, kudarcok, súlyos anyagi gondok és megpróbáltatások láncolata kísérte nyughatatlan vándorútjain. „Sokért nem adnátok, ha nem történt volna meg az, ami megtörtént..." ...nemcsak a konkrét hely és idő, az egyik bukás emlékeztetője, hanem az egész életé. S valóban! A kiegyezést követő, egymásra hulló évek során, majd a Horthy-fasizmus idején az uralkodó osztály mindent megtett, hogy kisajátítsa a nemzeti költőt és nemzeti hőst, meghamisítsa a történelmi tényeket.

1948-ban Ferenczy Béni elérkezettnek látta az időt: szembenézni a hamisítványnyal, hogy a felszabadult nép a hőst tragikumával együtt érezze és értse, megismerje a valóságot, mert a valóság — minden kegyetlenségével együtt — harcra hív.

Térjünk vissza a naplóvallomáshoz: „...a sors, csak a hősben lesz nyilvánvaló — aki, mikor elérkezett a nagy pillanat, mindenét feláldozta a szabadságért..." A szobor ebben a kegyetlen pillanatba sűríti a hős sorsát. Az ifjú szerelmes elhagyta szerelmét. Az apa elszakadt nemrég született fiától. Nem! Dehogy akar meghalni... Huszonhat éves. De költészetének, egész életének hitelét csak szellemének hő és méltó cselekvése adhatja meg. Előbb Kossuthtal, Klapkával vitázott, daccal dobta el tiszti rangját... Bemhez indult. Erről a pillanatról van szó. A hős sorsáról a tragikus beteljesedés előtt. A szobor — nem adhat vissza színeket. De látva, képzeletünk érzékelni képes a nyitott diákzubbony kopottságát, a csiszmákon a Pestről Balatonfüredre, Pozsonyból Pápára megtett gyalogutakat, az ismerős arcon a feszült töprengést. A mű mégis több és mélyebb, mint egyetlen pillanat sűrítése. A szobrász a mesteri plasztika eszközeivel éri el, hogy újmutasson az egyszeri szituáción. A szobor már a teljes élet, a teljes tartalom hordozója.

A fizikailag gyenge vállakra írtózatos súly — egy nép sorsának súlya — nehezedik, s ennek éles ellentéteként: a lebírhatatlan szellemi erő.

1949-et írtunk. Ez az időszak a felszabadulás boldogságát hordozta. Mindent elsöprő volt az öröm, s feledtette, hogy még hosszú és küzdelmes utat kell végigjárni a munkáshatalom megtartásáért, a szocializmusért. A megrendelő mámoros, boldog, diadalmas Petőfit várt, s egy töprengő választ kapott. S, hogy ez a gyötrelmeket gyenge vállaira vett Petőfi a szabadság igazi hőse — nem vette észre. Ferenczy Béni Petőfije a Szépművészeti Múzeum egyik sötét folyosóján porosodott. 1955-ben került bemutatásra a Műcsarnok Nemzeti Tárlatán. Ezt követően állították fel Gyulán.

Az alkotó: Ferenczy Béni pedig a múló évek alatt részben átélte hőse sorsát. Nem értették, nem érezték mondanivalójának lényegét. Már nem volt életben, amikor a költő születésének 150. évfordulóján a mű bronzmásolata oda került, ahová 1949-ben szánták. A milánói Ambrosiana Könyvtár udvarán áll Dante és Goethe között — a világirodalom egyedülvalóan ifjú zsenije, a szabadság hőse — Petőfi Sándor. Az igazi. Ahogy Ferenczy látta, s ahogyan mindinkább látjuk.

Szigeti Zsuzsa

HÉTFŐ

KOSSUTH RÁDIÓ:

8.25: Mit üzen a Rádió?
9.00: Szelíd nurokon. Kiss Ferenc versei.
9.10: A héf zeneműve. Mahler: Dal a földről.
9.40: Vidéki óvodások énekelnek.
10.05: Brutis kiönti szívét.
10.30: Bioritmus.
10.50: Zenekari muzsika.
11.40: Adam apja. Komondy László kisregénye — I. rész.
12.35: Tánczenei koktél.
13.20: Válaszolunk hallgatóinknak.
13.35: A Belügyminisztérium Duna Művészegyüttesének népi zenekara játszik.
14.00: Ezeregy délután.
14.30: Lett művészek operafelvételeiből.
14.49: Grabócz Miklós feldolgozásaiból.
15.10: Édes anyanyelvünk.
15.15: Szendrey Karper László gitározik.
15.29: Népművészek színpada. 1976. Részletek a kalocsai találkozó műsorából — I. rész.
15.51: Filmdalok.
15.55: A világgazdaság hírei.
16.35: Hogyan éltek elődeink a századokban? — IV. rész.
17.05: Giuditta.
17.30: Tücsökzene. — I. rész.
18.02: Bemutatjuk új felvételünket. Kósa György—Devecseri Gábor: Bikasirató — kantáta — bemutató.
18.25: Új könyvek (ism.)
19.15: Duga Ilona és Tihanyi József népdalokat énekel.
19.35: Sajtókonferencia a régészekről.
20.40: Magyar operaénekesek.
21.30: Kíváncsiak vagyunk egymásra.
22.20: Tíz perc külpolitika.
22.30: Bach- és Haydn-művek.
0.10: Hajdú Sándor táncdalaiból.

PETŐFI RÁDIÓ:

8.05: Népszerű fúvósátiratok.
8.33: Verbunkosok, nóták.
9.33: A cirkusz csillagai
10.00: Zenés műsor üdülőknek.
12.00: Berki Géza szerzeményeiből.
12.33: A jövő művelődési háza. Riport.
12.50: Oralia Dominguez és Kurt Böhme énekel.
13.25: Kis magyar néprajz.
13.33: Szovjet gyerekek énekelnek.
14.00: Kettőtől ötig...
17.00: Az Ifjúsági Rádió órája.
18.00: A Fekete halom alatt. Riport.
18.33: Nyolc rádió nyolc dala.
19.13: Ifjú Zenebarátok híradója.
19.33: Labirintus.
19.43: Jónás Mátyás népi zenekara játszik.
20.33: Titkon innen — titkon túl.
21.03: Örökzöld dallamok.
21.37: Grieg: a-moll szonáta.
22.33: Derüre is derü.
22.56: Mágnás Miska. Részletek.

BESZTERCEBÁNYA:

16.50: Vezetek, vezetsz, vezetünk.
18.40: Esti mese.
19.00: Híradó.
21.10: Garázsra várok. Tv-játék.

MOZIMŰSOR:

Salgótarjáni November 7.: Fél 4 és 7 órától: Legendák lovagja (Jánosik). Színes lengyel kalandfilm. — **Kohász:** Próbaidősök. Színes szovjet filmvígjáték. — **Kossuth:** Puha ágyak keményen

CSŐSZER BUDAPEST

A Csőszerelőipari Vállalat jó kereseti lehetőség mellett felvételre keres Budapesten, kőbányai és erzsébeti telephelyeire, állandó munkára, Budapestre, Almásfüzítőre, Debrecenbe, Leninvárosba, Paksra, Százhalombattára, Pécs és Veszprém környéki munkahelyekre, a dunakeszi házgyárba előszerelési munkára, valamint az ország egész területén, változó munkahelyeire:

központifűtés-szerelő, víz- és gázszerelő, csőszerelő, lakatos, ív- és lánghegesztő, villanyszerelő, elektroműszerész, hőszigetelő bádogos, mázoló szakmunkásokat, minősített hegesztőket, szellőzési berendezések szerelésére lakatosokat, valamint kubikos, betanított és segédmunkásokat. Felvesz továbbá Budafoki úti PVC-üzemébe állandó munkára, 2 műszakra, női segédmunkásokat. 44 órás munkahét, minden héten szabad szombat. Kedvezményes étkezés, szállás, munkaruha egy évre.

Jelentkezés: Budapest VII., Garay u. 10.
VIII., Kisfaludy u. 11.
IX., Gubacsi út 30.
X., Gyömrői út 63.

munkaügyi csoportoknál, továbbá Budapest XI., Budafoki út 95—97. munkaerő-gazdálkodáson, valamint a fent hirdetett munkahelyek kirendeltségein.

A „FŰTŐBER" nagybátonyi gyáregysége

felvesz:

hegesztő, lakatos, szerszámkészítő és forgácsoló szakmunkásokat;

vezetői engedéllyel rendelkező

targonca- és híddaruvezetőket;

folyamatosan induló betanító jellegű tanfolyamainkon betanulást vállaló, általános iskolai végzettséggel rendelkezőket.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

KÖZALKALMAZOTT

1976 MÁJ 8

Ferenczy Béni
1021 szobrászművész

Harminc év felszabadult művészete

FERENCZY BÉNI

● Azoknak az olvasóinknak, akik a szép tavaszban programjukba iktatnak egy látogatást Szentendrén, s elmennek a Ferenczy család múzeumába — javasoljuk: álljanak meg, időzzenek el kissé Ferenczy Béni alkotása — a *„Játszó fiúk"* előtt...

A mű 53 cm magas. Anyaga bronz. Kétalakos kompozíció: két meztelen fiú. Az egyik kuporog, a másik leengedett karokkal áll.

Látásunk a két figurát együtt érzékeli. Szemünket észrevétlenül vezérli a kompozíció — tekintetünk egyik alakról a másikra vándorol a forma diktálta utakon.

Hogy kinek mit mond ez a két meztelen fiú, sokban függ attól: mit hordoz a néző — önmagában. Először — bizonyára — mindannyian a témát fedezzük fel. Az emberi testet, amelynek ábrázolása a művészet örök és befejezhetetlen kísérlete. A „játszó fiúkat" látva emlékezetünk a régi görög szobrokat villantja fel. Ferenczy magáénak vallotta a nagy múltat. *„...számomra* — írta — *a görög hagyomány a művészet csillagos ege, amely az emberi lelket újra és újra csodálkozással tölti el..."*

Ha tovább időzünk a mű előtt, s hagyjuk, hogy megszólaltassa azt, ami bennünk lakik, megsejtjük: többről van szó, mint csupán az emberi test, a fiútest ábrázolásáról.

Rádöbbenünk, hogy ezek a fiúk voltaképp nem egymással játszanak, hiszen nem is néznek egymásra! A kuporgó elmerül saját játékában — az álló figura messze tekint. Mindketten feszülten figyelnek, mindketten — mást. Külön álló, vagy kuporgó alakként is szobor lenne mind a kettő.

Mi köti össze mégis őket? A feszült figyelem, a játék. Figyelnek, ahogyan csak gyermekek figyelhetnek belső hangjaikra. Képzeletük röpíti őket.

A mű „messzeringó gyermekkorunk világát" szólítja bennünk. Felszínre hoz belőlünk valamit, valami megmagyarázhatatlant és szavakkal kifejezhetetlent. Láttatja velünk — úgy érezzük — amit valamikor már láttunk, amit nagyon régen ismerünk. A régen elfelejtett gyerekkort, amelyben minden lehetséges volt. A két gyerek előttünk, fantáziája szárnyain, maga köré álmodik várost, erdőt vagy mezőt. Meztelenek. De képzeletük éppúgy öltöztetheti őket rongyokba, mint arany-ezüst vértbe. Néznek. Az egyik önmaga elé, a másik a messziségbe — a játékra. Az életre.

„...Dávid ereje éppen abban van, hogy gyengébb testalkatú — mégis ő teríti le a nagy Góliátot... a hősiesség nem a test súlyában, vagy nagyságában éri el legigazibb kifejezését... a hősben én elsősorban erkölcsi és szellemi tulajdonságot látok..."

Ennyi, amit Ferenczy szavakkal mond erről. A többit a 32 cm magas sárkányölő *„Szent Györgytől"* — a „játszó fiúkig" vagy éppen a nép szolgálatánál elbirhatatlan felelősségét gyenge vállain hordozó „Petőfi"-ig — elmondják a művek.

A két fiú — mintha belőlünk lépett volna elő. Külön és mégis együtt. Nem is jut eszünkbe arra gondolni: hogyan is kerültek ösz-sze?

Pedig sokáig külön éltek ők az alkotó gondolatvilágában és munkáiban.

A kuporgó gyermek még 1936-ban készült, s a „golyózó fiú" címet kapta. Szinte változtatás nélkül került át ebbe a kompozícióba. 1937-ben készült el az álló figura: „Miklós". Megváltoztatott fejtartással, más arccal lett a kuporgó párja... „Miklós" még suhanc szomorúságot hord magán — a név nélküli gyermek komorabb feszültséget.

1938-ban már együtt vannak — egy akvarellen. A „Játszó fiúk" bronzban — nyolc évvel később készült el. 1947-et írtunk.

Kedves olvasó — néző, ha továbblép majd —, nézzen vissza egy pillanatra a „Játszó fiúkra". Gondolja át születésük körülményeit.

A játék komolyságát.

„A látási élményt — írta Ferenczy Béni — *leírás nem pótolhatja soha. Remélem, hogy amit elmondtam, néhány olvasóban elindít valami kíváncsiságfélét, hogy saját szemével élje át a csodákat, amelyre én csak utalni tudtam...*

akkor pedig elérem célomat..."

Ferenczy Béni több munkáját — köztük a „Petőfit" — láthatják a Nemzeti Galériában is. Munkásságát megismerhetik „Írás és kép" című könyvéből, amely Hubay Miklós szerkesztésében — a Magvető kiadásában — jelent meg 1961-ben.

Szigeti Zsuzsa

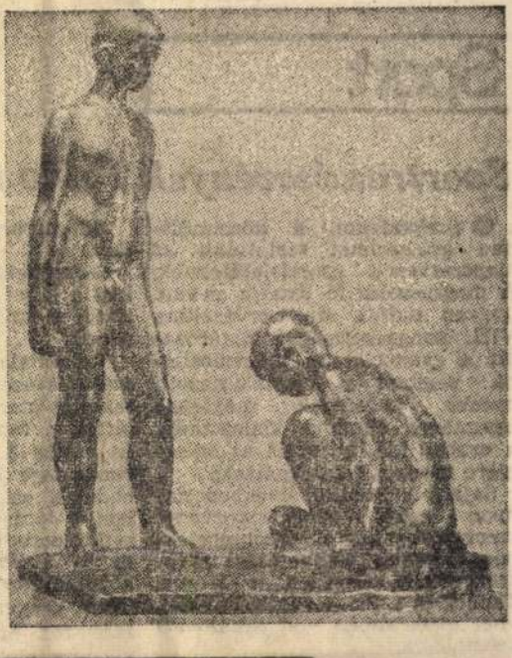

● **Játszó fiúk**

Pályázati felhívás

A Szakszervezetek Országos Tanácsának Nőbizottsága

„Az én családom"

címmel pályázatot hirdet.

A pályázat célja: megmutatni a családi élet értelmét, szépségét, gondjait és problémáit.

Kérjük, hogy a pályázók személyes tapasztalataik és élményeik alapján mutassák be a családon belüli együttélést, az egyenjogúságot, az egymáson való segítést, a gyermeknevelés örömeit, gondjait, emberformáló szerepét, a gyermek, a szülők és a nagyszülők viszonyát, a család és a munka összeegyeztetését, a szabad idő szép és hasznos eltöltését, és mindazokat az eseményeket, amelyek a családi élettel összefüggnek.

A családok életének alakulása, fejlődése elválaszthatatlan része mindannak, ami hazánkban végbemegy. Pályázatukkal segítséget nyújthatnak a harmonikus családi élet, a szocialista életmód elterjesztéséhez is, mert az egyes családok tapasztalatai, problémái hasznos tanácsokkal, példákkal szolgálhatnak az életüket alakító új, és a szocialista típusú családeseményt tudatosan megvalósítani kívánó családok számára.

A pályázaton részt vehet mindenki: nő, férfi, szülő, nagyszülő. A pályamunkák terjedelme maximum *15 gépelt oldal* lehet, olvasható kézírással is beküldhető!

Beküldési határidő: 1976. november 1.

Cím: SZOT Nőbizottsága, 1415 Budapest, Dózsa György út 84/b.

A legsikerültebb pályaműveket a következő díjazásban részesítjük:

I. díj 6000 forint,
II. díj 4000 forint,
III. díj 3000 forint.

A helyezéseken kívül a zsűri több pályázatot különdíjban részesít.

A díjak átadása: 1977. március 8-án, a SZOT Székházában.

A Szakszervezetek Országos Tanácsa Nőbizottsága

kiállítás

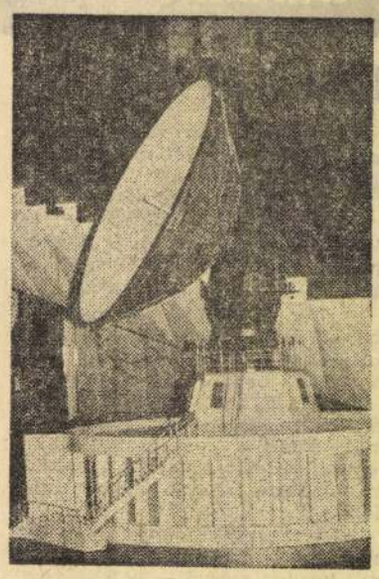

● **Gagarin űrrepülésének 15. évfordulója alkalmából kiállítás nyílt a Budai Várban a Történeti Múzeumban a szovjet űrkutatás eredményeit bemutató dokumentumokból, tárgyakból. A kiállítás iránt nagy az érdeklődés. (Dániel Sándor felvétele)**

xxxxxxxxxxxxxxxx

● A második bibliobuszra, amely Budapest 13 kerületében, 26 helyen kölcsönöz könyveket, 1 300 000 forintot fordított a Kulturális Minisztérium és a Fővárosi Tanács.

Sport

Sportrendezvények Tolna megyében

● Szekszárdon a közelmúltban értekezletet tartottunk az alapszervezeti sportfelelősöknek. A megbeszélés fő témája az volt, hogyan tudjuk szakszervezetünk VIII. kongresszusának határozatát a gyakorlatban megvalósítani, segíteni a közalkalmazotti munka jellegének megfelelő egészséges életmód kialakítását, a szabad idő kulturált, az egészségre hasznos felhasználását.

Sajnos a korábbi években nagyon kevés sportrendezvényt szerveztek az alapszervezetekben. Vannak példamutató alapszervezetek, ilyenek a Megyei Tanács és a Paksi Járási Hivatal, ahol gyakrabban volt alkalom a sportolásra.

Közösen alakítottuk ki a me-

Horgászverseny Pakson és Faddon.

Szeretnénk, ha a rendezvényeken a községi apparátus dolgozói közül is mind többen részt vennének.

Tapasztalatunk az, hogy a szakszervezeti bizottságok az értekezlet után nagyobb lendülettel láttak a munkához. Április 28-a és május 3. között került megrendezésre Pakson a II. felszabadulási sakkemlékverseny, melyet a Járási Hivatal szakszervezeti bizottsága, pártalapszervezete és a Paksi SE szakosztálya közösen bonyolított le. A versenyen igazoltak és kedvtelésből sakkozók egyaránt indultak. A verseny első 12 helyén igazolt

A MÁJUS ÖRÖ

● *Négy korszak (1890—1918; 1919; 1920—1944; 1945—1974) májusait idéztük meg mai rejtvényünkben. Négy korszak írói, költői vallanak májusról, egy ünnep keletkezéséről és sorsáról. Május örök, a megújuló élet, a tavasz szimbóluma. Ha csak egy villanás erejéig, de ezekre a sorsfordulókra kívánunk emlékeztetni.*

Vízszintes

● 1. A maszlagos nadragulya tudományos neve. 10. Tökkel rokon konyhakerti növény. 15. A munkásfolklór körébe tartozó vers H. J. jellel jelent meg a Népszava 1890. április 27-i száma címoldalán. Így írt a költő: „Egy hang vonult át a vén Európán. — féljétek azt, ti hatalmas urak". Mi a vers címe? 17. Bóra egynemű betűi. 19. Anglia folyó. 20. Vékony selyem, pamut vagy gyapjú textilanyag. 21. P. G. 23. Házacska. 24. Jelenlegi. 25. Elég, olaszul. 26. Végnélküli ugrók! 27. Ingerlékeny. 29. A bróm vegyjele. 30. Állóvíz. 31. Pocsolya, mocsár angolul (POOL). 32. „Én is . . . való vagyok, Ahol az a három csillag ragyog". 33. Sierre-. . — nyugat-afrikai állam. 35. A két részre tagozódó rendi országgyűlés egyik része volt. 36. Kis Antal! 37. Jászai Mari-díjas színművész. 38.

Ferenczy Béni szobrászművész

Máj. 4.-en, a második TV műsor keretében Zsigmondi Boris rendezésében „dr. képek, Találkozások" felcímmel a művészről készített portréfilmét sugározták.

Wagner István: Rendezte: Zsigmondi Boris.
Magyar Hírlap, 1976. máj. 25.

FERENCZY BÉNI, szobrász

A Pécsi Modern Magyar Képtár ~~jelentősx~~ történetében jelentős volt a Pompa-gyüjtemény beolvadása. Lehetővé vált a XX.sz-i magyar művészet egységes ~~m~~ bemutatása. De egyben jelentős szoborgyüjteménnyel is gyarapodott. Igy Ferenczy Béninek is van müve a gyüjteményben. 287.old

ROMVARY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények III. 287.old

A JANUS PANNONIUS Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1973.

FERENCZY BÉNI, szobrász

A Pécsi Modern Magyar Képtár gyüjteménye vásárlásokkal és ajándékozásokkal gazdagodik. Igy vásárlás útján jutott a múzeum birtokába Ferenczy Béni piece uni ue "MAGVETŐ", cimü ólomból készült szobra. 289.old

ROMVARY FERENC: A Modern Magyar Képtar története
Uj szerzemények III. 287.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve,-XVII-XVIII.
197?-7?.-Pécs, 1975

FERENCZY BÉNI, szobrasz

A Pécsi Modern Magyar Képtar gyüjtemények vétele,vagy ajandékozás révén gazdagodik,ill.esetenként vásárlások utján gyarapszik.1969-től 1973-ig kb.1500 darabbal nőtt a gyüjtemény anyaga.Ezekből képek jegyzéke.Szobrok: 93.sz.-FERENCZY BÉNI: "MAGVETŐ",c.müve.-ólom.-53.cm.- Ltsz:70.341.-XVI.tabla.-300.old.Fekete repr.

KOMVARY FERENC: A Modern magyar képtar története Uj szerzemények, III. 287.old

A Janus Pannonius múzeum évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

FERENCZY BÉNI, szobrász,festő

Az 1969-es szerződés szerint Bedő Rudolf gyüjteményének meghatározott része 14 évi megváltással 14 év alatt kerül a Modern Magyar Képtárba.Festmények,grafikák alkotják zömmel a kiválasztott anyagot.A Bedő-gyüjtemény 1970.: 22.sz.FERENCZY BÉNI:"NŐALAK FIGURÁVAL",c.müve.p.vörösker ta.396+298 mm.-Ltsz:70.321. 293.old

ROMVARY FERENC: A Modern Magyar képtar története
Uj szerzemények III. 287.old

A Janus Pannonius Múzeum évkönyve, XVII-XVIII. ~~XXXXX~~
1972-73. Pécs, 1975.

FERENCZY BÉNI, szobrász, festő

Az 1969-es szerződés szerint Bedő Rudolf gyüjteményének meghatározott része 14 évi megvaltással 14 év alatt kerül a Modern Magyar Képtárba. Festmény, grafika alkotógyömmel a kivalasztott anyagot. A Bedő-gyüjtemény, 1977.
153.sz.-FERENCZY BÉNI: "ÜLŐ NŐI AKT", c.müve.p.akv.
394+298 mm. 295.old

KONYARY FERENC: A Modern magyar Képtar története
Uj szerzemények III. 287.old

A Janus Pannonius Múzeum évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

FERENCZY BÉNI, szobrasz, festő

Az 1969-es szerződés szerint Bedő Rudolf gyüjteményének meghatarozott része 14 évi megvaltassal 14 év alatt kerül a Modern Magyar Képtarba. Festmény, grafika alkotja zömmel a kivalasztott anyagot. A Bedő-gyüjtemény, 197". 152. sz.- FERENCZY BÉNI: "SZOBORTERV", c. müve. p. ceruza. 448+281 mm. 295. old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények III. 287. old

A Janus Pannonius Muzeum Evkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

Ferenczy Béni 5

ben nem rajzok, hanem akvarellek, főleg virágok csodálatos színek pompás harmóniájában; mindegyikből árad az ember- és a világszeretet varázsa. Mérték és arány jellemzi a műveket, akárcsak korábbi alkotásait. Az enyhe szigorúságba a bal kéz némi játékosságot vegyít, nem bontva meg ezzel a kompozíció zárt egységét.

Magyar Hirlap 1976/187/1o

Ferenczy Béni 6

Most, hogy a Fák könyvének lapjait forgatom, erre az estére gondolok elsősorban. A mester talán arra a szép nyárra emlékezett vissza, azt akarta újrateremteni, bent a szobában, amikor a kertből bekéredzkedett virágokat álmodta újjá, művészileg örökkévalóvá. Kicsiben körülvéve magát azzal a természettel, melyben oly szívesen és otthonosan mozgott, s amelytől soha nem tudott elszakadni művészi pályafutása során.

Magyar Hirlap 1976/187/1o

Ferenczy Béni 7

Aminthogy a költészettől sem. A legjobb költőket mindig barátai közé sorolhatta. Szép ötlet, hogy a Fák könyvének képeit az újkori magyar költészet jeles művészei „illusztrálják", Ady Endrétől és Babits Mihálytól kezdve Nagy Lászlóig és Juhász Ferencig.

Magyar Hirlap 1976/187/1o

Ferenczy Béni 8

...Hadd jegyezzem ide Illyés Gyula sorait, melyek nemcsak versének tárgyát, a fát, hanem magát Ferenczy Bénit is annyira jellemzik: „Rezzent a vén szil: szisszent, jött a szél; — villám rándult, mint megrándult kötél; ... — Egy levelet, egy sárga levelet, az öreg szil csak annyit engedett:... — Elült a szél, s a büszke szil úgy állt: legyőzte — mindörökre! — a halált."

Szombathelyi Ervin

Magyar Hirlap 1976/187/1o

Szombathelyi: Fák könyve

Ferenczy Béni 1

Emlékek raját röppenti fel bennem ez a kis kötet, mely Ferenczy Béninek harminchárom képét gyűjti egybe a Fák könyve címmel. A lapokat forgatva a nyár színei, csillámló fényei fognak közre. Az utolsó nyáré, melyet az írók Balaton menti alkotóházában töltött, közvetlenül a reá törő betegség előtt. A jobb kéz játszott még az ecsettel, krétával, megörökítve az egykori kastélyt körülvevő csodálatos arborétum minden festői szépségét. Örökre lehanyatlott ezután, a jobb kéz és a száj néma maradt egész hátralevő idejében.

Magyar Hirlap 1976/187/

Szombathelyi Ervin: Fák könyve

Ferenczy Béni 2

Én már csak betegen ismerhettem meg. Ám azzal a sorsnak feszülő roppant akaraterővel találkoztam, mely az elnémult jobb helyett a ballal próbálta művészetét ismét megszólaltatni. És sikerrel. Visszatekintve is látom az első kísérleteket, a kissé reszketeg vonalakat, melyekkel új képeit írta, s amelyek nyomán ennek a nagyon nagy és nagyon tiszta művésznek az élethez szóló híradásai születtek.

Magyar Hirlap 1976/187/lo

Ferenczy Béni 3

A kórházakból megtérve, lakása, műterme tovább őrizte a derűt; azt a harmóniát, amely klasszikus látomásokat idéző szobraiból, utánozhatatlan szépségű érmeinek sorozatából és az érzelmek melegségével megkapó rajzaiból áradt. S köztük a mester, aki már csupán kifejező tekintetével beszélget a látogatóval; oldalán a nagyszerű hitves, az örök ihlető múzsa, Erzsike, aki, ha kell, a szem beszédét tolmácsolja híven, a bólintó fej beleegyező igeniére vagy éppen el-

Magyar Hirlap 1976/187/10

Ferenczy Béni 4

hárító nemjére is gondosan ügyelve. A tökéletes összhang fog körbe mindent és mindenkit.

Egy alkalommal mégis mintha valamilyen nyugtalanság érződne a művészben. Mint hamarosan kiderül, különleges ajándékkal várta aznap esti látogatóit. Szemének csippentése nyomán az egyik szekrény fiókja feltárul és a háziasszony sorra rakja elénk az asztalra az addig még idegen szem nem látta új műveket, a bal kéz alkotta remekeket. Páratlan élmény. Többség-

Magyar Hirlap 1976/1[illegible]7 10

Ferenczy Béni

Munkássága, vonalvezetése felfedezhető tanítványai alkotásában

Szabó Júlia – Varga Imre

Mai Magyar Művészet

Ferenczy Béni szobrászművész

Vasárnap délután Zelk Zoltán idézi meg a törvénytereztő mesterek – Ferenczy Béni, Vajda Lajos, Kondor Béla – emlékét versek és szavak segítségével.

(if): Élő példaképek.
Hajdú-Bihari Napló, 1976. jan. 27.

Ferenczy Béni, szobrásszművész

a képzőművészeti alap kiadója jelentette meg Vámos László „Emberközelben" c. fotóalkumát. Portréfotót készített Czóbel Béláról, Ferenczy Béniről, Kassák Lajosról.

Láttuk, hallottuk – a kiállítótermekben.

1976. V. 30. Petőfi, 11. 21 VGné

Ferenczy Béni

Ülő női akt (repro)

Tükör, 1976. szept 28 - 18 oldal.

Ferenczi Bein

Méltatás

Brestyánszky Ilona Formák művészi.
Vók kapya, 1976. ang. 18-10 oldal.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Ferenczy Béni irta,hogy apjának"Hegyibeszédéhez modell volt.Szülei sok bosszúságára rossz modell volt,nem tudott veszteg maradni.De nagyobb volt bátyja,Valér türelme,aki mint Amor/vagy Antonius/ült virágkoszorúval a fején és a dereka körül mezteltnül,mialatt valaki a szúnyogokat hessegette róla lombos galyakkal. 3.old

Jánosy István: A Ferenczy család 2.old

Múzsák, Múzeumi Magazin, 1973. 1.sz. pp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

A Ferenczyek művészetének szinte vallásos ahitata az él
ő ember társnak szól, akit szeretni és szolgálni kell-e
erről vall Ferenczy Béni érett kései művészete, mely mar
tlépett a halandóság korlátain is, mert legmegrendítőbb
műveit akkor alkotta meg, mikor jobbja már megbénult.
5.old

JÁNOSY ISTVÁN: A Ferenczy család 2.old

Múzsák, Múzeumi Magazin, 1973. 1.sz. pp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Ferenczy Béni: rajza Németh Lászlóról.-
Fekete repr. 12.old

Tóbiás Áron:Németh Lászlónál Tihanyban 10.old

Muzsak, Muzeumi Magazin ,971. 3.sz. Bp.

FERENCZY BENI, szobrasz

Ferenczy Béni. " Női fej", cimü alkotasa- rekete repr. 14.old

-----A magyar müvészet ezer évének kincsei 12.old

Muzsak, muzeumi magazin, 1971. 4.sz. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Ferenczy Béni: Rajza Tersánszky J.Jenő a "Félbolond
címü könyvhez.-Fekete repr. 8.old

Fábián Áron: Látogatás Nagybányán 3.old

-

Művészet, Művészeti Magazin, 1971. 4.sz. bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

FERENCZY BÉNI: érme apjáról, Ferenczy Károlyról.
Fekete repr. 6.old
Az érem hátlapja a festő "Háromkirá
lyok" cimű képét idézi.

TÓBIÁS ÁRON: Látogatás Nagybányán 3.old

Muzsák, Múzeumi Magazin, 1971. 4.sz. Bp.

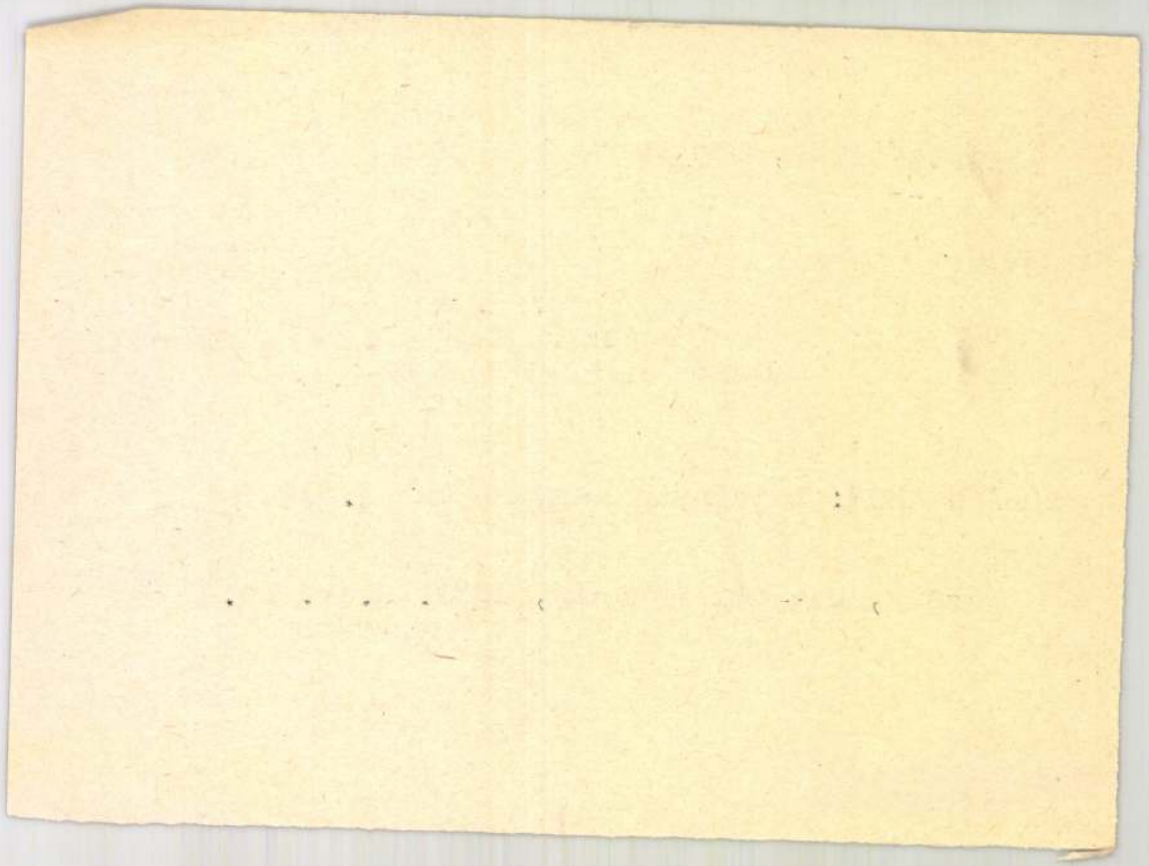

Ferenczy Béni, szobrász

L: Borsos Miklós

Kántor Lajos: Emberi képek, háttérrel 1013-1020 o.

Jelenkor, Pécs 1976. nov. 11/XII.

Ferenczy Béni, szobrász

megemlítve

Takáts Gyula: Emlékek, köszöntők be Csorba Győzőnek. 969-972.o
Jelenkor, Pécs, 1976. nov. 11/XIX.

Ferenczy Béni

A hisobbi generációk legneve-
zetesebb művészi tanácsi köré
tartozik az Epreshertben a mű-
vész is.

Fedor: Epreshert.
Nők Lapja, 1977, junius 16-10. oldal.

Ferenczy Béni

szobrai szerepelnek a moszkvai Puskin Muzeumban rendezett magyar szoborkiállításon

Magyar Nemzet 1973 február 15
4.old.

Ferenczy Béni

Jász Dezső 1920-ban. A rajzot Ferenczy Béni készítette Kassán

Országos Világ 1971/19 3 old.

Ferenczy Béni
a szobrász és festőművész Bécsben elő
nagybányai menekültet - aki a magyar
művészek közül 1930-ban elsőnek min-
tázta meg Lenint - vágyak emlékek moz-
dítják Moszkvába. Itt ismerkedik meg
második feleségével az illegalitásban élő
magyar asszonnyal, aki egy élete igaz tár
sánál szegődik. Az esküvőjük Moszkvá-
ban volt, 1932-ben.
(Óndy) Köbe vésett asszonyok.

Ország - Világ 1973/10 15 old.

Ferenczy Béni

Megrendítő Krisztus-ábrázolásai hiések.

D.I.: Képzőművészet.

Vigilia 1973/5 352 old.

Ferenczy Béni

Pętofi Sándor c. gépy szobrának (1948)

fotója az 5. oldalon

Kritika 1972 december

Ferenczy Béni
Rohan

Ferenczy Béni méltatta
Medgyessy munkásságát.

Kovács Péter: Medgyessy.
MŰVÉSZET, 1973. október - 2.oldal

Ferenczy Béni

Üllő nő

Műgyűjtő, 1973/2. sz. 14.1.

Ferenczy Béni
rajzai

Mészáros

Kovács Péter: Medgyessy.
Művészet, 1973.október - ?.oldal

Ferenczy Béni
szobrai

Ferenczy Béni szobrai láthatók
a múzeumban.

Romváry Ferenc: Pécs - a muzeumok városa.
Művészet, 1973.szeptember - 33.oldal

Ferenczy Béni
szobrász

Az éremművészetnek külön
fejezetét jelenti Ferenczy Béni
munkássága.

G. Héri Vera: Budapest és az éremművészet.
Művészet, 1973. október - 41.oldal

Ferenczy Béni
szobrán

Medgyessy „Sírolóasszony"-a
hatással volt munkásságára.

Kovács Péter: Medgyessy.
MŰVÉSZET, 1973. október - 2.oldal

Ferenczy Béni

neve említve

Művészettörténeti Értesítő 1972

41, 48, 65, 66, 302. old

Ferenczy Béni

műve az I. Horyán parkban elhelyezett „Ülő nő" címu kútszobor. /1961/

Bertza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 1335 l

427 l

Ferenczy Béni

Vedres Márkkal együtt egy művéptelepet óhajtott létesíteni Balatonfüreden.

Fülep Zs.: Mark Vedres - neuentdeckt. Neueste Nachrichten. Budapest 1974. IV. 9

Ferenczy Béni

portréjáról 1954-ben alkotta Vígh Tamás.

Nagy Zoltán: The sculpture of Public squares. The New Hungarian Quarterly, Budapest 1974. 53. p.

Ferenczy Béni

tanítványa v Képzőművészeti Főiskolán:

Vigh Tomás.

Nagy Zoltán: the sculpture of Public squares.

The New Hungarian Quarterly, Budapest

1974. 53 sz.

1911

Ferenczy Béni

Két rajza a Puszták népéhez.
(repr.)

Népszabadság, 1972. okt. 29.

Ferenczy Béni

1947 nyarán Esztergomban növendékeivel művésztelepet létesített. — Kiállítását szeretnék május folyamán megnyitni a városban.

Kettőtől hatig
1973. III. 19. 14.00 Petőfi/11/V.

Ferenczy Béni

Új, kétemeletes szárnyat építettek szentendrén a Ferenczy Múzeumhoz, ahol a Ferenczy család műalkotásait mutatják be.

Pest M. Hírlap, 1973. márc. 13.

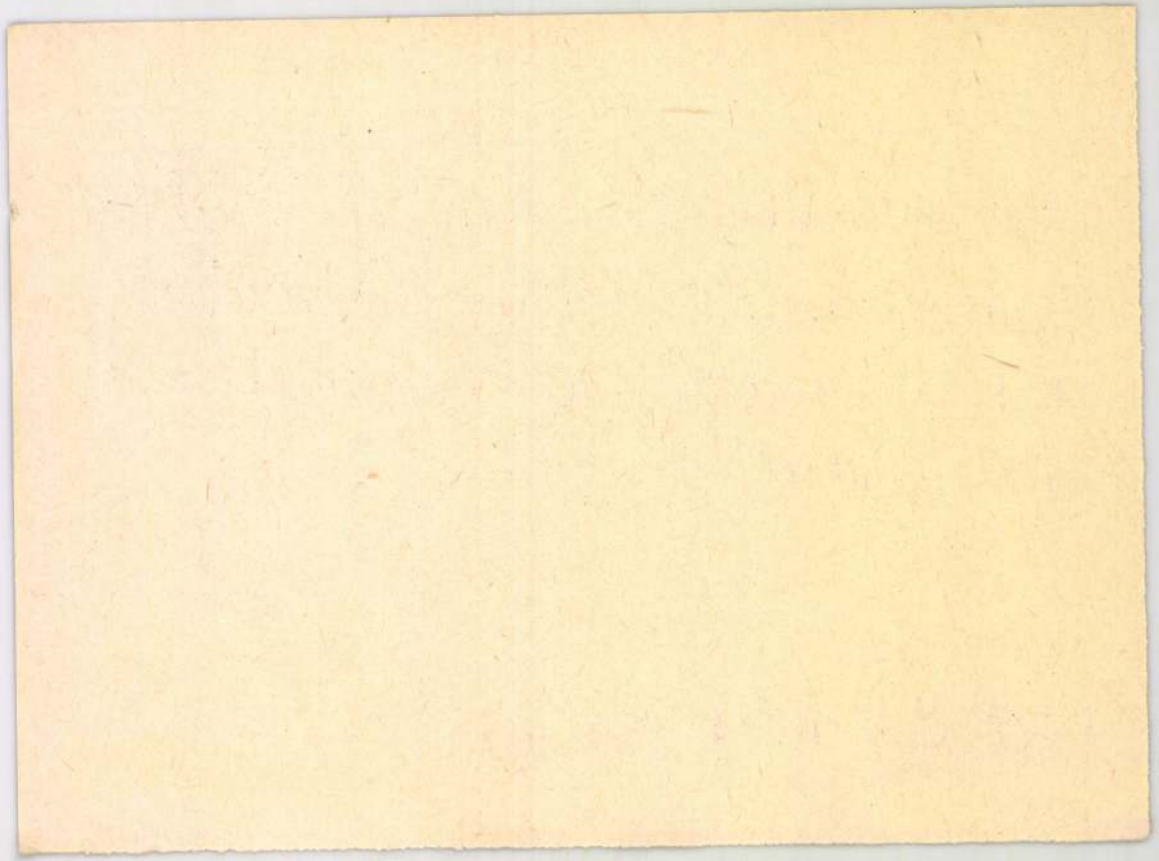

NAGYVILÁG

Ferenczy Béni

1973 JAN

1021

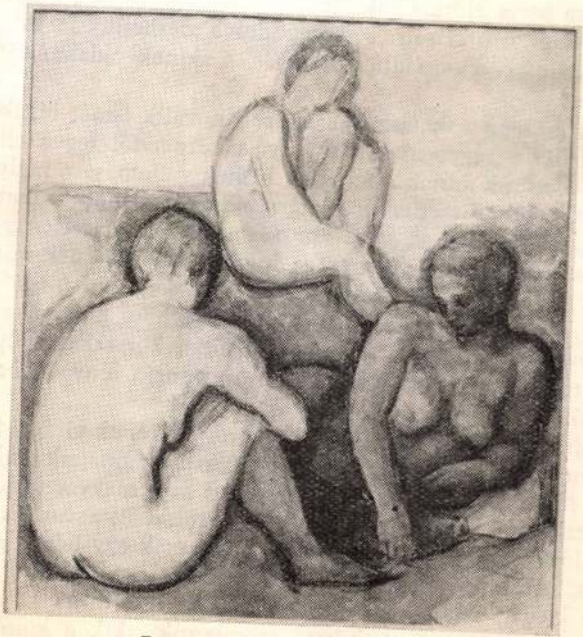

Ferenczy Béni tanulmánya

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

k a régi, és mi a
életének utolsó,
önösen közel áll
madt: Bem, az
fit Bem szinte új
s a maga sorsa
hasonlásaira, csa
olyan férfi, aki
feladatait.
i költészete épp
lé az erő és a r
ó ma hallanunk
vár előtt, a sebezhetetlenség biztonságérzetével
születik, baljós boldogságra. Ha 1849-es költeményeit az előző
összehasonlítjuk, úgy érezhetjük, mintha már életének minden n
skodott volna, és többé már semmi sem törhetné meg. Tulajdo
valóban, őt már nem töri meg a szabadságharc bukása, a beköv
z önkényuralom, a megaláztatások szörnyű korszaka, mely kortá
masan túllép mindezen, sérthetetlenül, mint a fény, szabadon, n
madarak.
atasztrófa már a küszöbön áll, mire Petőfi lelkének virágai kifakad
árpitként zuhan a büszke, bizakodó és szabad hónapok emléke elé
zörnyű idő látomása, a magyar költészet és a magyar történelem
ob korszakának záróverse. Az „őrült, rémülésteli, zavart ész meséj
etes valóság. Ez a költemény, mely talán csak egy héttel előzi me
utánt, szinte előre megjeleníti az ütközetre figyelő Petőfit, a hí
vagy a kiégett falusi ház sütőkemencéjénél. Mintha ez a vers h
akkori tudatában: a szavahihető szemtanúk, akik a költőt utoljá

Ferenczy Béni

Dec. 15.-én a Műcsarnokban megnyíló angyalföldi Művészek Tárlata c. kiállításon szerepelni fognak alkotásai.

TÉKA.

1973. dec. 6. Tv. 18.40 | 11 | M.

Ferenczy Béni

a Nemzeti Múzeumban a Bpesti Mű-
vérzeti Hetek keretében mutatták be érem-
művérzetünk fejlődését. Ferenczy Béni
ady-érme látható (emlétve)

Losonci Miklós: Fővárosi kiállítások.
Pestmegyei Hírlap, 1973. dec. 5.

Ferenczy Béni, szobrász,
grafikus

Megemlíthe illusztrációi.

(f.f.): Életmű, hatsrász oldalon 2.

ESTI HIRLAP, Bp 1973. jun. 4.

Ferenczy Béni, szobrai

A szentendrei múzeumban látható művei. (A ferenczy-család kiállítása.)

—: Szoborkert Szentendrén

2.

ESTI HIRLAP, Budapest, 1973. május 25.

Ferenczy Béni, szobrász

Grafikái ból nyílik tárlata

Esztergomban.

—: o Ferenczy Béni . . —

8.

ESTI HIRLAP, Bp 1973. máj. 26.

Ferenczy Béni, szobrász

Petőfi-emlékművét Milánóban az Ambrosiana-kertben helyezik el.

– : Kiállításai külföldön 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. márc. 12.

Ferenczy Béni 6

Ami pedig a nyolcvannál több fekete-fehér fényképfelvételt illeti, legelőször az tűnik szembe, hogy igen helyesen, olykor azonos mű több nézetét is közlik, szinte *körbefotózzák* a szobrot, felhíván a figyelmet más és más szépségekre — áttételesen is szuggerálván a síkban a harmadik dimenziót. A képanyag egyenrangú társa a szövegnek, nemcsak terjedelmi szempontok miatt, hanem főleg azért, mert

Magyar Hirlap 1981/8/20/10

Wagner:FB. mozaikportréja

Ferenczy Béni 7

sok-sok ismeretlen, eddig még nem látott, vagy már nem létező, olykor pedig egyelőre lappangó alkotás felvételét láthatjuk, és gyakori a külföldi meg hazai magángyűjtemények mélyéről nyilvánosság elé vitt alkotás is. Talán mondanunk sem kell, hogy ezek közlése sem véletlenszerű, hanem a variációk sorát gazdagítják, vagy hiátusokat töltenek ki alkotói periódusok között, tehát szintén a nagyobb összefüggéseket szolgálják, az összképet gazdagítják.

/1o

Wagner:FB. mozaikportréja

Ferenczy Béni 8

Kontha Sándor Ferenczy Beni-könyve új részletek alapján összegez, s a feltárt nóvumok további lendületet adhatnak az újabb kutatásnak, egy szövegben-képanyagban egyaránt jóval terjedelmesebb, jövendőbeli monográfiának. *(Corvina)*

Wagner István

Magyar Hirlap 1981/8/20/1o

Wagner:FB. mozaikportréja

Ferenczy Béni, nobrán

L. Nagy László

Tüskés Tibor: A képíró Nagy László 535-539

Jelenkor, Pécs, 1981. jún. XXIV/6

Ferenczy Béni

(Ferencz Béni rajza)

Magyar Hirlap 1981/3/1/

Ferenczy Béni

Külföldön tanult és dolgozott a művész

Magyar Hirlap 1981/2/17/6

Wagner:Jelenlét Párizs-Budapest

Ferenczy Béni, szobrász

L: Medgyessy Ferenc

László Gyula: „A legjobb magyar szobrász" 87-91

Tiszatáj, szeged, 1981. jan. XXXV/1.

Ferenczy Béni, szobrász

L.: Medgyessy f.

(N.F.) Új könyvek 1175

Élet és Tudomány, Bp. 1981. heft 11 XXXVI/37.

Ferenczy Béni, rabsón

L. i Kernstok K.

L. Nagy Zsuzsanna: A szabadkőmű vezség 973-975

Élet és Tudomány, Bp. 1981. júl. 31. XXXVI/31.

a8

Ferenczy Béni

Ferenczy Béni méltatta Med-
gyessy munkásságát.

Szontha Sándor: Medgyessy a kortársak között.
Művészet, 1981. január – 8. lap.

Ferenczy Béni

A művész életműve hanai gyűhenű.

Kontha Sándor: Medgyessy a kortársak között.
Művészet, 1981. január – 8. lap.

Ferenczy Béni, zobrán

L: Medgyéssy

Láncz S: Képzőművi krónika 359-362.

Jelenkor, Pécs, 1981. ápr. XXIV/4.

Ferenczy Béni, hobrán

Megemlítve.

— : Versről versre 343–348.

Jelenkor, Pécs, 1981. ünnilis XXIV/4.

Ferenczy Béni

Ferenczy Béni mélte atha Med-
gyessy munkásságát.

Horváth Péter: Medgyessy magyarsága.
Művészet 1981. január – 12. lap.

Ferencz Béni, szobrán

L. Bajnok Béla

Tóth Lajos: „Akkor is szobrán leszek!" 59-63

Új Auróra, Békéscsaba, 1981. ápr. 1981/1.

Ferenczy Béni, nobrán

L. i Martsa István

Harangozó M: Martsa István kobrai 2

Esti Hirlap, 1 Bp. 1980 szept. 19

Terenczy Béni, szobrán.

L. Terenczy Noémi

- □ Terenczy Noémi 2.

Esti Hirlap, Bp. 1980. jún. 14.

Ferenczy Béni

Ferenczy Béni erőmüvészeti-
nek hatása egy időben teljes-
séggel áthatotta erőmüvé-
szetünket.

Kovács Gyula: Társadalmi gesztusok . . .
Művészet, 1980. szeptember – 18. lap.

Ferenczy Béni

Ferenczy Béni művészete nem tartalmaz külsőségekre utalható formajegyeket.

Kovács Gyula: Társadalmi gesztusok . . .
Művészet, 1980. szeptember – 18. lap.

Ferenczy Béni, szobrász

L: Ferenczy Noémi

– : Hró

8

Nérszabadság, 8 p. 1980 jún. 19.

Ferenczy Béni, Szobrán

L.: Kassák L.

Szilágyi J. A magyar szoc. kult. Tört. (4). 14.

Nep. szabadság, 1 Bn. 1980 júl. 13.

38

Ferenczy Béni, szobrán

L. Pór B.

Szilágyi J. A magyar szoc. kultúra Tört (3). 14.
Nepszabadsag, Bp. 1980 jül. 6.

Ferenczy Béni, szobrán

L. Kass J.

Tandi I.: Kass János 91-96

Tinatáj, Szeged, 1980. júl XXXIV/7.

Ferenczy Béni, szobrászművész 2) Folytatás

Jellemző a készenlétre, hogy olyan szobrász, mint Ferenczy Béni, alkotta az új pénzérme tervét és nemzetközileg először lett bélyegmotívum a forradalmár portréja: az 1919-es magyar bélyegeken Marxé, Engelsé, Martinovicsé, Petőfié. És az 1919-es budapesti utcán jelent meg először plakáton a Lenin-portré. (említve)

Aradi Nóra: Képzőművészeti élet, 1919-ben. Jelenkor, 1979. 3. 251. old.

ILLÉS ENDRE

Disszonanciák

HÁROM PILLANAT

Az életrajz ezzel a fényképpel kezdődik. A kisfiú arcán álarc: megilletődöttsége eltakarja kíváncsiságát és félelmét. Még fehér a vére, de hamarosan térdrebukik, többször is, s a horzsolásokból már piros vér szivárog.

Ő az, aki tavasztól késő-őszig egy nagy gyümölcsöskertben él, Vivaldi *Négy évszakában* ilyen a nyár, teli darázsdongással, korán érő körték és szilvák leheletével, málnabokrokkal, cikázó lepkékkel, a napfénytől perzselődő fű láthatatlan füstjével, a kerten egy kicsi, alázatos patak surran át, s itt is, meg amott is szénaboglyák magasodnak. A kisfiú a szénába alagutakat fúr, a mélyben kegyetlenül erős, szédítő és keserű a levegőtlenség, egyre nagyobbakat kortyol a sűrű szénaszagból, s itt részegszik le először. A szénától. És egyszer majdnem belefullad a forró, súlyos sötétségbe. Az a kábító, vad szénaszag soha többé nem szellőződik ki teljesen a tüdejéből, vele él, az álmait is elönti. És ha évek, évtizdek múlva bárhol megcsapja, itthon, idegenben, a széna szaga egyszerre mondja neki a gyerekkor, a paradicsomkert és a halál egybefonodó üzenetét.

Ugyanitt ismerte meg az igazság ütését, ezt is először. Azt hitte egymagában van, s a magas fűben, egy almafa alatt énekelt. Cérnaszál lehetett a hangja, boldogságában énekelt.

– Hamis – mondta valaki.

A hang a magasból jött.

Az apja állt mögötte, ő modta. Ilyen egyszerűen, tárgyilagosan. Ahogyan az igazat kell kimondani.

A fénykép kíváncsi és szorongó kisfiúja soha többé nem tudta ezt a szót elfelejteni – „hamis". Ha később boldog vagy boldogtalan volt, ha adott vagy kapott: alattomosan beleszúrt a kétely – nem hamis-e? És soha többé nem énekelt. Nem tudott többé énelekeni. Nem is ő – a hangszálai szakítottak az énekhangokkal.

Még azt is el kell mondanom róla: külön szobája volt. Egyedül aludt, és éjszaka, a sötétben félt. Talán hatéves lehetett, amikor karácsonyi ajándékul telefont szereltek ebbe a szobába. Játéktelefont persze, de beleszólhatott, s a szomszédban, de még a harmadik szobában is, hangja megrezegtette a másik kagyló membránját.

– Ha félsz – mondta az apja –, átszólhatsz hozzánk.

És ekkor sikerült fölébekerekednie az apjának. Észrevette, hogy apja büszkébb erre a telefonra, amennyire ő örül az ajándéknak.

Ez volt az első győzelme. Többé nem ijesztette a sötétség.

Akkor sem félt, amikor a diftéria és a skarlát együttes támadása majdnem megfojtotta.

A MEDIKUS

Sajnáltam megcsonkítani az egyetemi indexemet, inkább egy régi igazolványból vágtam ki a fényképet. Irígykedve nézem ma a sovány fiút. Tizenkilenc éves volt, amikor egy távoli kisvárosból, a Tátra aljáról, a Felvidék Sienájából, a csupa-kő Lőcséről Pestre került. Akár Julien Sorel mohóságával jellemezhetném: ő is mindent meg akart kapni a nagyvárostól, egyszerre, konokul, nekiugorva. Bartók zongorajátékát a Zeneakadémián. Hevesi Sándor Shakespeare-rendezéseit a Nemzeti Színházban. Rippl-Rónai kiállítását a Nemzeti Szalónban. Egy könyvkereskedés kirakatában meglátta Einstein füzetét a relativitásról, rögtön megvette. Elhatározta, hogy a *Nyugat* munkatársa lesz, ismerni fogja Móriczot, Babitsot, Kosztolányit – de mielőtt írna, előbb megismeri az ember testét. Boncolni akart, belevágni az emberi testbe, a bádogasztalon és a kéziratpapíron.

S milyen csodálatos, felejthetetlen professzorai voltak. Az anatómiát Lenhossék Mihálytól tanulta – hogyan s mivel idézhetném fel őt az elmúltakból? A legszebben, a legpontosabban, minden mondatára ügyelve s mégis a legfolyamatosabban beszélt magyarul, félelmetesen gazdag és sodró szókinccsel. Ahogyan leírta az ember dobüreğét, a legparányibb zugot is, száznyi latin nevével – az szebben hangzott, mint egy hömpölygő Walt Whitman-vers.

És itt, az ő Anatómiai Intézetében találkoztam a fiatal lánnyal is, aki tizenhat évesen, halottan, szűzen, meztelenül és kiterítve feküdt a bádogon, hanyatt, s munka közben a bonckésem kiderítette, hiányzik a nevetőizma. Hiányzik, mert életében talán soha nem nevetett. Úgy élt, hogy annak a kis izomnak el kellett sorvadnia.

Máig sem tudtam megírni ezt a témát. Leírtam a szót és meghökkentem – *témát?* Nem tudtam megközelíteni a mélységnek és fénytelenségnek ezt az üzenetét.

Milyen fölényes, szikrázó elme volt Verebély Tibor is, a sebészprofesszorom – előadásaiban kérhetetlen szigorúsággal verte belénk egy-egy műtét indikációit és kontraindikációit, s ugyanezekben az előadásokban fesztelenül beszélt szeretőjéről is, az Operaház primabalerinájáról, tizenkétszobás lakást rendezett be neki. Akik hallgattuk őt, részesei lehettünk egy-egy műtét látványának is, persze csak a padokból. Nála szigorlatoztam jelesre, s ugyanakkor meg is buktam, jóvátehetetlenül – ezt a *témát* talán már sikerült megírnom (vagy legalább súrolnom) egyik novellámban, a *Szigorlat*ban.

A Tóth-klinikán hat szülés levezetésénél segédkeztem, s hallottam az éjjeli kórtermekben a fiatal anyák elsuttogott boldog és keserű vallomásait.

De mind közül Korányi Sándor volt a legfontosabb. Hogy olyan író lettem, amilyen lettem, legelsősorban neki köszönhetem. Éltem és dolgoztam a klinikáján, nyaranta a járóbetegek panaszait hallgattam, anamnéziseket írtam. És minden leírt szavamat gondos vizsgálatokkal és remek műszerekkel ellenőrizték a belső termekben – soha ilyen aggályosan, ilyen kíméletlenül, ilyen tárgyilagosan nem bírálták később az írásaimat. Korányi szorított rá a jelenségek legpontosabb megragadására és elkülönítésére is. Tartalmat adott a *diagnózis* szónak. És itt tanultam meg, hogy a sót sohasem kell mesterséges só-ízzel erősíteni – a sónak kell sósnak lenni.

Végbizonyítványom száma: 289/1925

A ZORD

Ez az ábrándos tekintetű, fiatal férfi a *Nyugat* rettegett, zöld, zord kritikusa. Már felnégyelte az ancien régime híres írónőjének, a biborosok biográfusának, Erdős Renéenek több regényét, molytalanította akkori irodalmunk diktátornőjének, Gulácsy Irénnek történelmi jelmeztárát is, nem tudta megkedvelni Szántó Györgyöt, tragikus vaksága és félelmetes sikerei ellenére sem, az „európai hírű" díjnyertes

Körmendi Ferenc nevű regényíróba is belekötött, megsértette Falu Tamást, Szabó Pált is – és mégis életben maradt, pedig a senki földjén élt, puskatűzben, lövészárkok között.

Mentsége: híveket toborzott a vérmes Tolnai Lajosnak, szerette Mikszáth Kálmánt, a dzsentri félelmetes, félreismert kritikusát. Vitázott Móricz Zsigmonddal, Babits Mihállyal, Kosztolányi Dezsővel, mert nagyon szerette őket, tisztelegve bírálta Szomory Dezsőt, magához ölelte... – de mit folytassam?

Írják meg mások, hogyan s mint élt a *Nyugat*nál, melynek baráti köre megjelentette fényképét is. Ne hagyják ki Osvát Ernő torquemadai térítő buzgalmát sem, Babits Mihály óvatos, szerkesztői kertészollóját, és Móricz Zsigmond baráti dörmögése is a történethez tartozik.

A HEGY

Egy gellérthegyi kertben ülök és olvasok. Három lakásom volt a Gellérthegyen, mindegyiknek a kertjében olvastam, tavaszi fényekben, nyári lángolásokban, az ősz puha szívverésében.

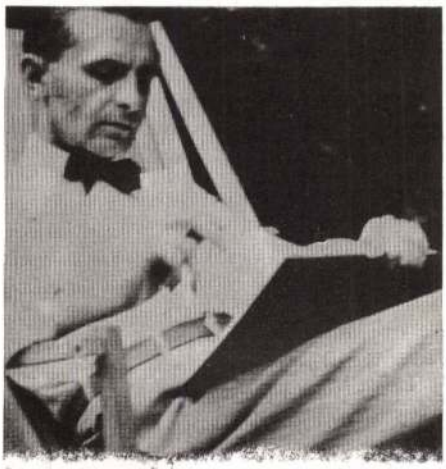

Tulajdonképpen ódát kellene írnom a Gellérthegyhez. Itt telt el a fiatalságom, a férfi-éveimben is itt olvastam, ma is a hegyen lakom.

A Gellérthegyen nyílt ki nekem a magyar irodalom ezeregyéjszakája. És itt néztem fel ámulva egy faóriás lombkoronájába: a világirodalomba.

Megismerem a fényképen a könyvemet is. Ezúttal nem Henri vagy Guy barátommal szórakozom – kezemben a nagyalakú Nietzsche, a Naumann-kiadás valamelyik kötete.

FIRENZÉBEN

A Palazzo Vecchio tornyának körbefutó erkélyén, egy oszlopnak dőlve, alattam a város.

Ennek a fényképnek a történetét feljegyeztem a noteszembe.

Már alkonyodott, olyan sűrű ősz volt, mintha cukrot oldottak volna fel a levegőben. A mélyben még nem égtek Firenze lámpái. A szürkület lyukas fátyolként ereszkedett lassan a városra.

Az erkély fordulójában három férfi kuporgott a kőkockákon, mécseket öntöttek, beszélgettek. A mécsöntők körül már száz meg száz apró bádogcsésze sorakozott, hasas kancsóikban tűzön tartott, erős szagú, folyékony maszsza forrt.

Nem tudok jól olaszul, de annyit mégis megértettem: egy nőről beszéltek. Az egyiknek a felesége volt – már szétváltak. A másiknak a szeretője lett – ezt is elhagyta már. A harmadik csak megkívánta – de eredménytelenül.

Kuporogtak a földön és szidták a nőt. Csendesen, megbékélten.

– *Puttana* – ismételgették indulat nélkül – Kurva, nagy kurva.

STENDHAL

Amikor először jártam Párizsban, legelőször Stendhallal kellett beszélnem, a montmartre-i temetőben. Nem halottidéző kegyelet vitt hozzá, ő volt a legjobb francia barátom. Amit Párizsról és a franciákról tudtam, tőle tudtam. Ő fontosabbat közölt még a Notre Dame-nál is, a Louvre-nál is: a *Vörös és fekete*-ben Julient és de La Mole-ékat adta, a mélyre merítettséget és a gőgöt, a megjátszott és a hevesen égő szerelmet; és ő mondta el a *Vörös és fehér*-ben, a boldogtalanul szép Chastellerné történetében, a visszahúzódás fehérvérűségét; a kitárulkozás szenvedélyét az *Egotista emlékezései*-ben; a sérülékeny állapotot, a fiatalságot, a *Chartreuse*-ben. Azt, hogy mit jelent mélyről feltörni, hogy az energia vállalása a legizgalmasabb vallás, hogy nem érdemes bölcsnek lenni, mert akkor már öregek vagyunk, hogy időnként Itáliában kellene élni – az *embert* és az *emberit* mondta.

Azért siettem hozzá, hogy a kőlap alatt porló csontoknak a vastag, hideg kőlapon át is elmondjam: a híve vagyok, megértettem a szavait – *él*. Bennem *él*.

A temető irodájában nem sokat tudtak róla. Végül mégis közölték: a *Rue de la Croix*-n találom.

Szívet szorító élmény volt, milyen zsúfoltságban kell itt tovább élnie a halottnak. Beszorították csupa öreg nő és néhány aggastyán közé. Csak sokára fedeztem fel a közelében egy fiatal lányt is: a tizenhatéves Thérése Denormandie-t.

A zsúfoltság és a hamisítás fogadott.

Az *Egotista emlékezései*-ben megírta végrendeletét: hártyalapra emlékeztető síremléket kíván, s a márványra vessék rá: *Milanese*. A barátai megértették: ebben a városban volt a legboldogabb – ezt még engedélyezték. De a folytatást sértetten elvetették. Olaszul írta elképzelt síremlékére: *Ez az ember imádta Cimarosát, Mozartot és Shakespeare*-t. Hát egyetlen franciát sem? Lefogták a kezét, a pofon nem csattant el. A vallomást törölték.

És állig begombolkoztak. A proccoló temető gazdag márványrengetegében ő csupán egy kicsi márványlapot kapott, s hogy a megszégyenítő méretet mégis leplezzék, a márványt utóbb rácsavarták egy nagyobb mészkőlapra, s föléje még egy bronz domborművet is illesztettek. A fejét. Mintha a guillotin alól emelték volna fel. De ezt is csak halála ötvenedik évfordulóján.

Néztem, néztem ezt a szívfájdító síremléket. A márványlapra rácsurgott az esőáztatta sírfok rozsdája: foltos lett, zöld, rózsaszín és sárga. Egészében piszkos-szürke, mint egy megvakult tükör.

Egy másik végrendeletében azt kívánta, hogy a Montmorency-Andilly temetőben temessék el, közel a régi tájhoz, ahol valamikor nagy szerelme, a Métilde emlékét idéző *De l'amour*-t korrigálta, s ahol másik nagy szerelmével, Mentivel oly boldog volt. De amikor ezt írta, attól is tartott: mire meghal, talán olyan szegény lesz, hogy az andillyi temető sírhelyét nem tudják megfizetni. Ebben az esetben a montmartre-i temetőt kívánta, s a sírja helyét is kiválasztotta: a temető legmagasabb és legtöbb fával teleültetett pontját. Ha ezt a kívánságát teljesítik, Alexandrine Daru közelében feküdt volna a feltámadásig, Alexandrine mellett, akit soha nem kapott meg.

Nem tágított a szerelemtől. Amikor temetők és sírhelyek között válogatott, akkor is a régmúlt asszonyok emléke foglalkoztatta. De takarékos unokaöccse, az örököse, nem törődött Stendhal végrendeleteivel. Ő a Montmartre-temető legalacsonyabb részét s a legolcsóbb sírhelyet is jónak tartotta. Őt nem érdekelte, hogy itt nem fekszenek a régi nők. Így végez a nyárspolgár az író utolsó kívánságával is.

Bocsánatot kértem tőle az utókor – s külön a magyar olvasói – nevében. Rászegeztem fényképezőgépemet – és *lekaptam*.

Íme.

AZ ÍRÓASZTAL

Mit kívánhat egy kritikus?

Az íróasztalt, a döntések jogával.

Hogy amire bírálóként *igen*-t mondott, azt a kéziratot és írót segíthesse. És amire *nem*-et mondott, azzal ne téveszthessék meg az olvasót.

Negyvenedik évemhez közeledtem, amikor meghívtak ehhez az íróasztalhoz. A két világháború között egyik nagy könyvkiadónk, a *Révai Irodalmi Intézet* irodalmi vezetője lettem. Bizonyíthattam itt (vagy megbukhattam): a leírt *igékből* milyen könyv-*testeket* valósítok meg, porlandókat vagy megmaradókat.

Nézem a fényképet, s bár ülök az asztalnál: az előre dőlő test, a figyelem, a mozdulásra kész ceruza a vívók feszültségét sugározza: ez bizony *vívóállás, en garde*.

Másutt megírtam már az első éveket, most éppen csak felrebbentek néhány nevet: rögtön meghívtam a kiadóhoz ifjúságom kedves íróját, Tersánszkyt, kiverekedtem az ügyészségen Illyés Gyula más kiadónak nem engedélyezett *Koratavaszát*, majd később rávettem, fejezze be a *Hunok*at, Németh Lászlót is sikerrel biztattam, írja végig az *Iszony*t, megerősítettem Tamási Áron helyzetét, Szabó Lőrinc sajtó alá rendezte Tóth Árpád versfordításait, Halász Gábor egybegyűjtötte két hatalmas kötetbe a teljes Madáchot, áthoztam az Athenaeumtól Szerb Antal világirodalomtörténetét, átjött volna Babits Mihály is, de Basch Lóránt elgáncsolta a tervet, Móricz Zsigmonddal is próbálkoztam, az Athenaeum nem engedte (ez külön, máskor megírandó történet), Kassák Lajossal is megegyeztünk új verseiben és új regényében, de őt a saját vezérigazgatóm gáncsolta el, újra megjelentettem Eötvös Józsefet és Kosztolányit, megindult egy kis külföldi zsebkönyvtár, Thomas Mann *Szélhámos*ával, Malraux, Virginia Wolf, Thornton Wilder, Camus éppen akkor megjelent új regényeivel, az ügyészség figyelmét sikerült kijátszanom, s még a háború éveiben megjelent egy szovjet író regénye is, Szolovjov *Csendháborító*ja, Illyés Gyula fordította.

A tévedéseimet is vállalom, ma is. Például Gionot is. Ma nem hiszem már olyan jelentős írónak, mint akkor – mégis érdemes volt őt megjelentetni, öt regényét. Ha másért nem, Illyés Gyula remeklő fordításaiért.

Gyergyai Albert átdolgozta Proust-fordítását, lefordította Woolf *Orlando*ját és Ramuz *Üldözött vad*ját (még egy sor Ramuz-regény követte volna, ha a történelem nem metszi), összeállított egy kétkötetes, francia novellaantológiát is, felsorakoztatva századunk minden jelentősebb francia prózaíróját, Illyés Gyula és Szabó Lőrinc Jammes quatrainjeit szólaltatta meg magyarul, már ki is szedték, tördelték is ezeket a négysorosakat, de akkor valaki nem engedélyezte őket. Az antológiát sem, Proüstot sem – akkor, 1949-ben.

Ez mind-mind ezen az íróasztalon forrt és pezsgett, rögtön az első években.

Harminc-egynéhány éve ülök ugyanennél az asztalnál. A barátaim miniszterek, nagykövetek, egyetemi tanárok lettek közben – én soha nem vágytam innen máshová jutni. Ez az asztal az én szűkebb hazám.

AZ ÜZEM

Fűzött könyveim jórészét a feleségem kötötte be. Az ő munkája az ötvenkilenc vaskos *Nyugat*-kötet is. Ezen a fényképen is fűzőállványa mögött ül, kihozta a gellérthegyi kertbe, a napsütésbe, s valamilyen hatalmas kötettel birkózik, erős lenszálra fűzve az egyes íveket, talán éppen a *Nyugat* 1917-es évfolyamát köti, az a legvastagabb.

ELSZÁNTAN

Második drámám, a *Méreg* bemutatója után. Már olvastam a kritikákat, az *Új Írás* olvasóinak beszámoltam róluk.

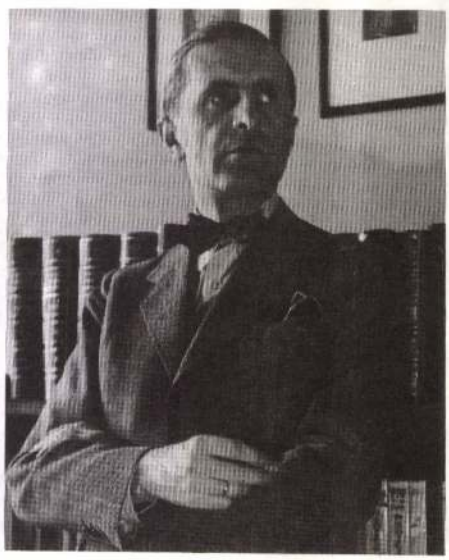

TERSÁNSZKY

Valamelyik könyvének megjelenését ünnepeljük egy pohár vörös borral a *Révainál*, már a negyvenes évek végén, de még a megbélyegző elnöki ráolvasás, a „kakukmarcizmus" előtt. A fényképen Vértes György, Vas István, Nógrády Sándor látható, s mi ketten. Akkor még hivatalosan is szerették.

Amióta a *Révai*hoz kerültem, sorra jelentek meg itt a könyvei: a *Rossz szomszédok*, a *Két zöld ász*, *Egy ceruza története*, a *Sziget a Dunán*, egybemarkolva egy kötetben valamennyi *Kakuk Marci*-története, s végül válogatott elbeszéléseinek könyve, bőven telehintve Csohány Kálmán rajzaival, s ő, akinek mindene a síp volt, s a könyvet jóval kevesebbre becsülte, a sajátját legkevésbé, ezt *A vándor* című kötetet – már nehéz évben – kitörő örömmel fogadta. Dedikációja is erről a váratlan, szemérmes örömről tanúskodik: „Bandikám! Neked köszönöm, tehát köszönöm neked ezt a szép könyvet!"

„Valami teljes bűbájjal visz be emberei

közé" – írta róla Móricz Zsigmond az első Kakuk Marci-regény megjelenésekor. Majd: „Itt az első, abszolút kész, az első maradéktalanul teljes munka".

Mennyi igazságtalanság történt Tersánszkyval, míg valószínűtlen szerénységgel, jókedvvel és nemtörődömséggel remekléseket sípolt elő. Még Móricz Zsigmond nagy dícsérete is igazságtalan: „Itt az első..." Holott Tersánszky ekkor már megírta a legkülönb háborús regényt, a *Viszontlátásra, drágá*-t, már befejezte a *Két zöld ász*-t, már megjelent novella-cso-

dákat sorakoztató elbeszéléskötete, a *Kísérletek, ifjúság*.

Sokan csak a ritkasághalmozót magasztalták írásaiban, mások a természeti tüneményen ámultak el. Erejét, frisseségét körülbelül úgy tekintették, mint a pisztrángét. Teljesítményét alig látták többnek egy-egy ugrásnál – mint amikor a pisztráng a vízesés zubogójából felveti magát a hegyipatak felső folyásába.

A *Kakuk Marci* Tersánszky varázslatának csak kisebbik fele. Az ősélmény: „a rendesen tisztálkodó társadalom". Ezt a fojtó, levegőtlen, üvegezett kalickát, ezt a tollakkal és ürülékkel bélelt, langyos madárparadicsomot, ennek ízét, szagát, záptojásbűzét nála senki jobban meg nem írta.

És ma – amikor a kispolgári-újdzsentri izlés megint pöffeszkedve terjeszkedik, bár más kellékkel, mint a régi – ma Tersánszky még nagyobb, izgalmasabb, jókedvében irgalmatlanabb író, mint fiatal faun-éveiben.

A MÁTRÁBAN

Minden erdőt szeretek. A fényt a fák között. A tisztásokat. Minden fát, különösen a bükköt, a nyírt, a tölgyet. Az őszi erdők fanyar, nehéz szagát. A tavasz megindító kopárságát. Az ösvényeket. A vadváltókat. Az erdő bozótját. A megiramodó vadat. Az alkonyi erdőben a szalonkák halk surrogását, csendesen hullongó esőben a himbálózó repülésüket. A boróka hamvaskék bogyóját. A fiatalon ültetett fenyőerdőt. Forró nyárban a gyanta szagát. Az erdők távolbavesző kékségét. És egészen közelről a zöld száznyi árnyalatát, a halvány fűzöldtől a fenyők mély sötétjéig. Van kékeszöld, szürkészöld, feketébe omló zöld. Még a fagyott fenyőt is szeretem, ahogyan küzd az életéért. Az egyiknek a csúcsa zöld, a másiknak a felső ágai, a harmadiknak csak egyetlen ága, a negyediknek az egyik oldala. Velük reménykedem, hogy életben maradnak.

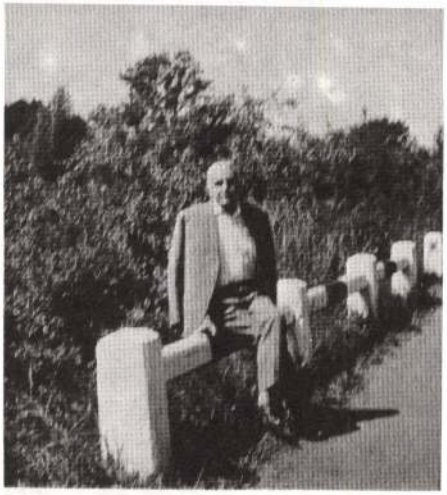

A csend az erdőben egészen másként él, mint a víz felett. A magány is más.

Ne csodálkozzék senki ezen a szerelmen, a Tátra erdeinek ölelésében születtem.

Budapestre kerülve, először a Bükkbe vágytam mindig. Azután a Bakonyért hűtlen lettem a Bükkhöz. Egy ideig a Mecsekkel is viszonyom volt. De végül a Mátra lett az igazi szerelem.

Hosszú-hosszú filmtekercset őrzök mátrai sétáimról. Nem fényképfilmet – mozgó képeket, igazi filmet. Mert meg lehet lesni a mozdulatlanság óvatos mozgását is.

EGY ZONGORA EMLÉKE

Ferenczy Béni akkor dedikálta ezt a rajzát nekünk, amikor megtudta, hogy feleségem zongorázott, Lajtha László tanítványa volt.

Buda ostromának napjaiban egy gránát az ablakhoz közel álló zongora húrjai közé vágódott, ott robbant, ezerfelé repítette szét feleségem Epstein-zongoráját. Egy szilánkját megőriztük. És az egyik könyvpolcon – évek óta – ott lóg Ferenczy Béni rajza – emlékként.

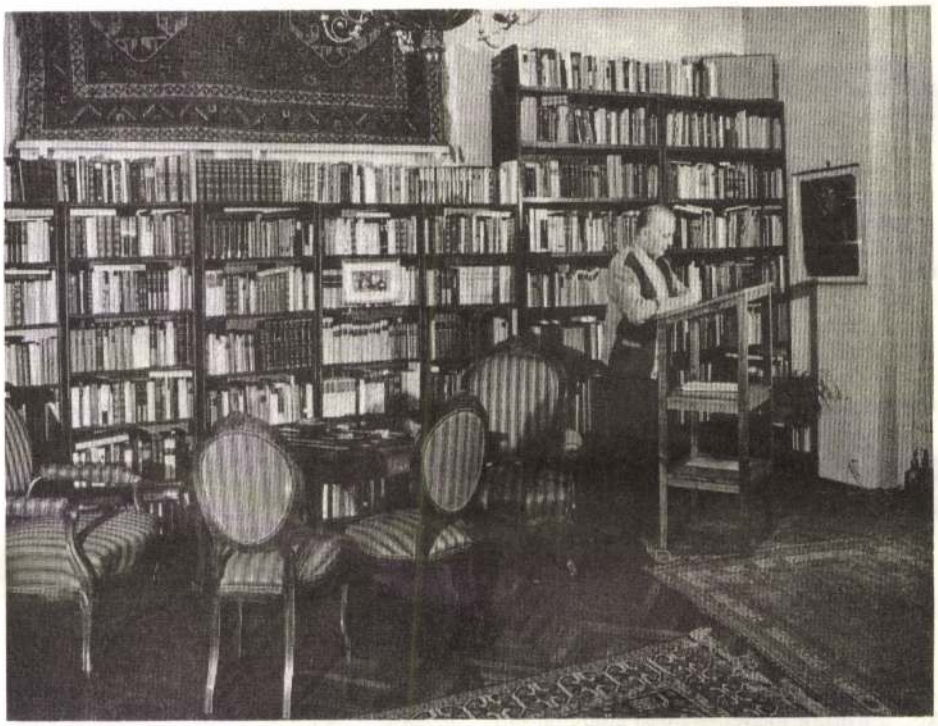

AZ ÍRÓPOLCOM

Éjszaka szeretek írni, a gellérthegyi éjszakák csendjében, a tenger mélyén, erős fénnyel megvilágított kéziratpapiron. Az éjszaka az igazibb érzékelés, a megértés ideje.

Írópolcon írok. Így kell írnom, mert az asztalnak dőlve elkap az aritmia.

Fiatalon egész éjszaka írtam, közben hosszú sétákra indultam a szobámban. Mostanában már éjfél után kettőkor, fél háromkor eloltom a villanyt.

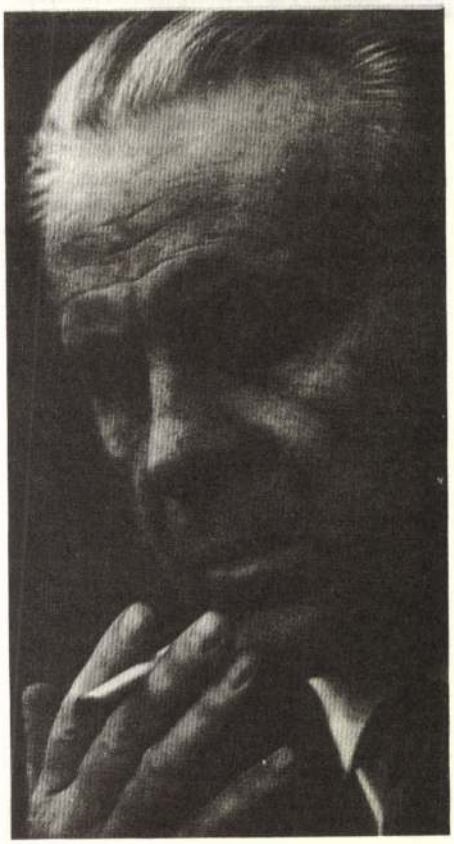

AZ UTOLSÓ

Apám napi adagja száz cigaretta volt. Az enyém – ötven. Naponta két csomag, de gyakran felbontottam a harmadikat is. Délelőtt, a könyvkiadóban, sokat beszéltem, vitatkoztam, este meg éjszaka, odahaza, írtam – mind a két foglalatossághoz kellett a cigaretta. Azután jelentkeztek a szív-aritmiák, tapintatosan, de folyamatosan, mindig a legrosszabbkor. Elhatároztam, hogy szakítok.

Medikuséveim emlékei segítettek a nagy válásban. Akkoriban több morfinista elvonókúráját figyelhettem meg a klinikán: nem egyszerre vonták meg tőlük a mérget, csak egyre csökkentették a napi adagot. Ezt tettem én is.

A morfium is drog, a nikotin is az. A napi ötvenet leszállítottam negyvenötre. És két hétig kitartottam negyvenötnél – a tüdőm, az agysejtjeim észre sem vették, hogy megrövidítem őket. Majd áttértem negyvenre. Még mindig nem gyanakodtak. Csak reggel kellett vigyáznom, hogy pontosan leszámoljam a negyvenet, majd a harmincötöt, a harmincat, a huszonötöt, kéthetenként egyre lejjebb szállva, s napközben szigorúan visszautasítva, ha valaki nyújtotta a saját csomagját: „Köszönöm, csak a magamét!"

Fél év sem telt el, s a több évtizedes együttélés felbomlott, szinte fájdalom nélkül. Ennek már nyolc éve. Az aritmiák is ritkábban látogatnak meg, a szerveim is lassan belenyugodtak a változatlanba, csak az ujjaim nem. A jobb kezem ujjai nem tudják elfelejteni, hogy valaha egy füstölgő kis hengert szorongattak, forgatták, játszottak vele. Őket továbbra is foglalkoztatnom kell. Sokáig kísérleteztem, végül a vadgesztenyénél állapodtam meg. Jól olvasták: a szép, fénylő, sima, dohánybarna, világos vagy egészen sötét vadgesztenyénél. Nagyszerűen lehet szorongatni, letenni, felvenni, a cigarettánál is jobb játékszer. Mindegyik ruhám zsebében két-három vadgesztenyét tartogatok.

Nyugtalanságomat velük csillapítom. A kéziratpapírra leteszek egy-egy vadgesztenyét, így írok. Gyönyörködöm bennük, mint valamikor a cigaretta füstjében. És körülírom őket, beíratlan fehér foltot hagyva a papíron, hogy ne zavarjam meg álmaikat. Mert egyetlen vadgesztenyében is ott él a hatalmas fa. És a fa körül egy virágban úszó, tavaszi kert. És a kert fölött a hatalmas ég.

Ilyen mesékkel áltatom magam, hogy elfelejtsem az utolsó cigarettát az ujjaim között – hamvadó parazsát lefényképeztettem.

AZ ABLAKBAN

Gellérthegyi szobám hármas ablaka egy kertre nyílik, nyáron zöld, télen havas fákra, s a fákon túl, a mélyben, a Bartók Béla útra. De a nagy, hármas ablakon kívül más ablakokon is kipillanthatok még: Szőnyi István két festményén zebegényi tájakra, Kádár Erzsébet nagy képén Szentendrére, Borsos Miklós rézdomborításán a tihanyi szőlőkre, Bernáth Aurél figurái is a Balaton partját idézik fel. Egy másik falon Márffy Ödön színes képe a harmincas évek lenge stílusát és nőit lopja be a szobámba. Fenyves Sándor és Csillag Vera rajzolta első két könyvem, a *Zsuzsa* és a *Kevélyek* burkolóját, bekereteztem őket: ez a két ablak a múltra nyílik. Szántó Piroska örvénylő, sötét virág kompozíciója – a kertjükre.

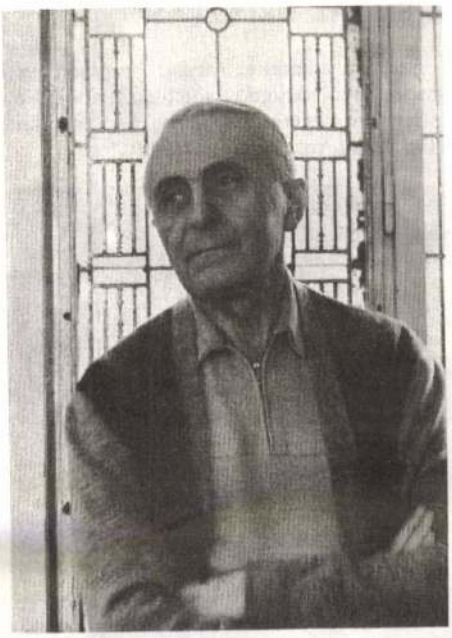

Néha beteg voltam itt, dolgoztam, sokszor boldog is voltam ebben a szobában. Ennyit, s nem többet, haraptam ki a világból.

NIKOLETT

Higgyék el, tündér volt.

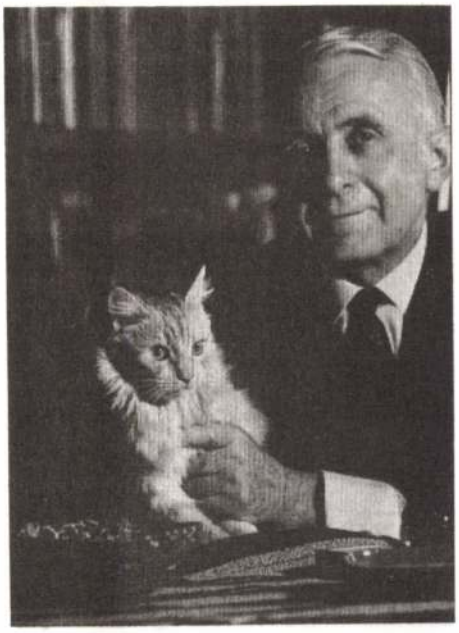

A FIATAL OROSZLÁN

Barátom ajándéka. Afrikai faragás. Egyetlen darabból faragták, sötét ébenfából. Félméternyire megnőtt, s itt végleg megállapodott, kissé bazedovos. Párizsból került Pestre

fiatal, mindössze huszonhat centiméter – elnyúlva. A súlya hatodfél kiló.

Különben megríkatta Domján Editet.

Úgy történt, hogy arról a bizonyos velencei útról képeslapot küldtünk Editnek. Szűkszavúan közöltem: a feleségem egy kis oroszlánt vett, kissé nehéz vele utazni, de nagyon kedves jószág, Edit is meg fogja szeretni, egyelőre nincs neve.

És ő szóról szóra elhitte levelezőlapunk közlését – eleven oroszlánt várt. Amikor hazaértünk, rohant hozzánk. Belépett a szobába, körülnézett, izgatottan kérdezte:

– Hol van?

S amikor nem találta, átkémlelt a másik szobánkba – talán oda bújt előle?

Egy nagy, egészen nagy labdát hozott ajándékba az oroszlánnak. Végül megpillantotta a huszonhat centiméternyi kőzetet – arcára csapta mind a két kezét, és egy hosszú percig ott tartotta. Amikor ismét szabad lett az arca, bőréből sütött a szégyenkezés és a nevetés.

Milyen hangosan puffant az a gumilabda a padlón, ma is hallom a puffanását. Látom a pirulását is, átdobban belém sírást súroló szégyenkezése.

Pedig már két éve kint fekszik a Farkasréti temető hideg földjében.

AZ ÖREG

Az öreget a velencei Campo San Polón láttam meg, eléggé megalázó helyzetben. Egy bolt küszöbén feküdt, ajtótámaszték volt. Fiatal éveit valamelyik velencei palota erkélypárkányán tölthette, azután sokáig a lagúna vizében ázhatott, Borsos Miklós így magyarázza kissé rücskös felületét. Rögtön meg kellett szeretni, többször is vissza kellett térni hozzá, s végül meg kellett venni. Ő sokkal kisebb, mint a

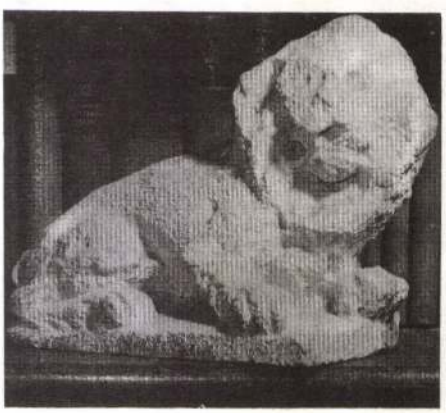

DISSZONANCIA

Hetvenéves vagyok. Hetven... Nem titkolom: arcomon a számvetés borúja. A következő perc már a vallomásé.

Irigylem a színészt: esténként alakot és szerepet vált, s milyen könnyedén teszi. A múló évtizedek rámkényszerítették az alakváltozást, bizony az arc is más, mint a tíz, húsz, harminc év előtti, de bizonyos hormonális hatalmak megfeledkeztek a *szerep* megváltoztatásáról: ugyanazt és ugyanúgy szeretem, mint azelőtt.

Ez persze sok mindenkivel megtörténik, és ez az egyenetlenség, hogy az arc s a hozzátartozó alak nem fedi a szerepet, s fordítva: a szerep az arcot – sokszor meghasonlással jár.

De erről csak azt vallhatom: én ezt a *disszonanciát* szeretem. Továbblépek a vallomásban: magát a disszonanciát is szeretem – elvontan, önmagában.

A disszonanciától általában elfordulnak a kortársaim. De még az utánunk következő nemzedék is. Sérti a fülüket. Ha valamiről azt mondják: disszonáns – a jelző elmarasztaló. Pedig a disszonancia csodálatos birodalom. Bartók életműve disszonanciákra épül. És még a legfinomabb dallamok költői: Vivaldi, Mozart is szeretik a disszonanciát. Ha tehetik –

megcsendítik. Az öreg Beethoven átadta magát a hangok ütközésének, súrlódásának.

Persze, azt mondhatja valaki: más a zene és más a hétköznapi élet – az ember élete.

Nem más.

A legizgalmasabb alapfogalmakat – ezt sokszor elmondtam már – medikus koromban tanultam. Sebészprofesszorom, Verebély Tibor egyik axiómája volt: az erősödő, nagy *harmóniák* nagy kisimulásokhoz vezetnek, s a végső kisimulás az önként feladott élet: a *halál*. A testünk nem óraszerkezet-remeklés, összekapaszkodó kerekekkel, egyetlen rugóhajtással – *más*. Robbanómotor. Apró s nagyobb disszonanciák, kisülések, sérülések, lüktetések, örömök, fájdalmak egybefonódása.

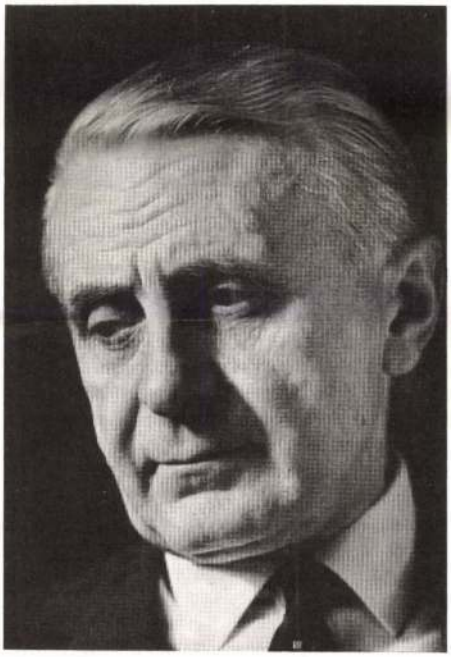

A disszonanciákba bele kell kapaszkodnunk: az életet jelentik.

Sok az álarcuk, még több a változatuk. Ilyen például a *váratlanság*. Ami váratlan, az nem illik bele az előre felépített rendbe – szeretem a váratlant. Drámáim, novelláim alapanyaga. A váratlan éppen ellentéte a *csattanónak:* az mindig előre elkészített szerkezet, akár a csapóvas.

Szeretem az aszimmetriát is. A tökéletes szimmetriák fejfájdítók. Nagy boldogság volt az Akropoliszt látni – éppen az aszimmetriáival bűvölt el. Az alig érzékelhetővel, s mégis a legerősebben jelenlevővel. Minden görög templomnak ugyanaz a varázsa. Versailles parkjaiban, a tökéletes geometriában, boldogtalan voltam.

A *kísérleteket* is szeretem.

Az *egyéniséget* – az eltérést a típustól.

És a *feszültség?* Az ernyedés elől a feszültséghez menekülök. Testünk izmai is csak így igazolhatják magukat: két csonthoz tapadva meg kell feszülniök, hogy mozgásba hozzanak minket – ez létük, létünk értelme.

Egy mérgezett ember vallomását mondtam el. Azért az emberét, aki ezt az életformát – a disszonanciát, a váratlant, az aszimmetriát, a feszültség különleges sugárhatását – a legegészségesebbnek hiszi. Írásaimban, drámáimban, azért választottam olyan gyakran fiatal hősöket, mert a fiatalság a legősibb disszonancia és feszültség: a híres Berzsenyi-hasonlat vonz hozzájuk – a kiröppenő nyíl, a lezuhogó patak ereje az övék.

A vallomást hadd egészítsem ki egy emlékkel is. Ide tartozik.

Hetvenedik születésnapomon az Írószövetség titkárságának vendége voltam, néhány üveg bor került az asztalra (fájdalom, édes bor) – meghívtak: koccintsunk.

Már könnyedén beszélgettünk, amikor váratlanul (és mint utólag megtudtam: hívatlanul) megjelent Kamondy László. A Szépirodalmi Könyvkiadóban több évig együtt dolgoztunk – szerettük egymást, összezördültünk, féltékenykedett, azt hitte, rövid szárra fogom – mindvégig jóbarátok voltunk.

Vaskos iratcsomóval állított be, engedélyt kért, hogy a baráti, boros asztalnál felolvashassa. Az éjszaka írta.

Mint az Írószövetség választmányi tagja, javaslatot terjesztett elő. Javaslatának csak tartalmát idézhetem már, a szófűzésről le kell mondanom.

Körülbelül azt javasolta: tekintettel arra, hogy Illés Endre hetvenéves, nem takarható el a jövő, előbb-utóbb meg fog halni. Azt javasolja hát, hogy halála után a Magyar Írók Szövetsége létesítsen egy „Illés Endre emlékérmet". Ezt az érmet négyévenként osszák ki, s minden egyes juttatást az esedékes közgyűlés hagyjon jóvá. Az emlékérmet az kaphatja, aki az eltelt négy év alatt írói keménységből, kritikusi tisztességből legjelesebben vizsgázott. Az emlékérem nem jár semmiféle pénzbeli juttatással, ez méltatlan volna a halotthoz, aki hetvenéves korában is társbérletben lakott, kocsija nem volt.

Felolvasta a határozati javaslatot – és kínos, nagyon kínos csend támadt.

Felálltam helyemről, Lacihoz léptem és átöleltem. Azután összekoccintottuk poharunkat, sajnos, csak valamilyen édes borral.

Ez aztán *disszonancia* volt. *Váratlan* fordu-

lat. *Valaki* szólalt meg, s nem típus. *Feszültség* támadt.

Végszóra belépett, amit kívántam.

Érem – az írói keménység, a kritikusi tisztesség emlékére. Kaphat-e író többet hetvenedik születésnapján?

Megrendültem és meghatódtam a szép, bolond szertelenségtől és könyörtelenségtől.

Kamondy Laci átadta írásba foglalt javaslatát Darvas Józsefnek vagy Kiss Tibornénak, már nem emlékszem melyiküknek. Gyanítom, fél óra sem telett el, és papírkosárba került.

Amikor hazaértem, Kamondy Laci postán érkezett levele várt. Javaslatát, kísérő sorokkal, hozzám is eljuttatta. Valahol őrzöm.

Ő maga hamarosan meghalt. Mint tudjuk: öngyilkos lett. Csak ezzel a szép emlékkel viszonozhatom hótiszta javaslatát.

PÁLYAVÁLASZTÁS

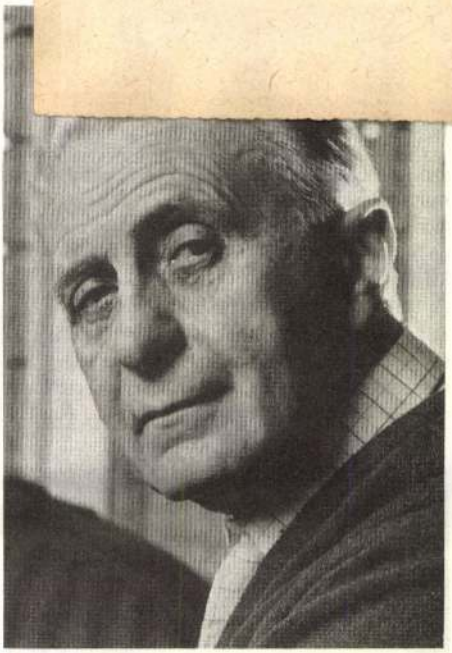

Néhány hete készült ez a fényképem. Ha valakinek ennyi ránc szántja át a homlokát, ha ilyen gyűrött a szeme alja – már szigorú illemszabályok kötik. Például úgy illenék, hogy azt mondja: ha még egyszer végigélhetném az elmúlt éveket, ugyanúgy élnék, ugyanazt tenném. Ilyen férfira mondják: kemény jellem.

Szégyenkező, de határozott vallomást teszek: azt hiszem, nem élnék ugyanígy. Egzisztencializmus ide, egzisztencializmus oda: az életem úgy alakult, hogy nagyon sokszor keresztutakon álltam, s erre vagy arra szorított a választás kényszere. Azt választottam, amihez akkor vonzódtam, de közben sajnáltam, amit elhagytam.

Maradjunk csak az irodalomnál.

A novellára tettem fel a fél életemet. Élveztem, szerettem. De mindig úgy írtam novellát, hogy tizszer annyit tudtam hőseim életéről, amennyi ebbe a „zsemlye-műfaj"-ba belefért. Ennyi nyersanyaggal regényeket kellett volna írnom. És ma igazában sajnálom, hogy nem ezt az utat választottam. De ma már csak a keresztcsontom apexével vitatkozhatom: miért volt türelmetlen, miért nem engedte, hogy hosszabban üljek a széken?

Mindig érdekelt a színház. Érdekelt? Izgatott. Ebből a drámairást választottam. Pedig kétszer is felajánlották, rendezzem magam a darabomat: 1945 után Jób Dániel, majd Bárdos Artúr is. Ha még egyszer ezen a keresztúton állnék, a rendezést választanám.

Verset sem írtam soha – pedig a szavak varázslatától – attól, hogy önmaguk fölé emelkedhetnek – soha nem idegenkedtem.

Folytathatnám... de végül is nem lerombolni akarom magamat.

Tanulság?

Egy Berzsenyi-sor: „Tündér változatok műhelye a világ".

1975 4
Ferenczy Béni
1021

FERENCZY BÉNI: Lenin

ennek az útnak. Egyetlen árva pókfonálvék
a mai világ korszerű műszaki összefüggései
aztán ezen a szálon konokul, nem hagyom n
a szükséges és immár halaszthatatlan felf

— Ez az én nemes bosszúm, ez a törté
teteden, nem hiszel abban, hogy az elkövet
valamelyik találmányod. Természetesen, ép
tad magad.

— Hát persze. Mi egyebet tehettem voln
tem, és visszatértem. Akkor azt mondtam
csak ennyi akadály álljon majd a továbbiakban előttem. Pont most nem lesz annyi erőm, hogy ezt legyőzzem? Hiába tréfálkozol: csakugyan nem hagytam magam. Ezt egyszer már elhatároztam, tehát nem hagyom magam. Érvényes. Még csak most kezdődik a java.

— Szeretném megnézni azokat a szerkezeteket mégis.

— Bármikor megnézheted Bármikor benézhetsz hozzám. Nem bánom, csak azt nem akarom, hogy csalódjál. Inkább mutatok neked fényképeket, belebolondultam a fényképezésbe. Millió diapozitívem is van. Olykor hosszan és színes képekben újraálmodom valamelyik utamat. Álmok fényképe.

— Én a szerkezeteket akarom látni. Az írás itt is véget érhetne, talán eléggé hatásosan, de én néha realista is vagyok. Ez esetben nem lehetek más, mint szigorúan realista. Én neked elhiszem, de ki hiszi el nekem, hogy milyen ez vagy az a szerkezeted?

— Jó, akkor menjünk.

Őszintén szólva nem is merem bevallani, hogy Árpinak volt igaza. A szabadalmi oklevelek, a fényképek és más, voltaképpeni munkájához látszólag semmi-közük emlékek megtekintése után sorra kerültek a kolozsvári Politechnikai Intézet elektrotechnikai tanszékének laboratóriumában lévő szerkezetek

IGAZ SZÓ

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRKÖZLŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1975 SEP 21
PEST MEGYEI HÍRLAP

Ferenczy Béni szobrász művész

1021

rlap 1975. SZEPTEMBER 21., VASÁRNAP

A jószándékú, humánus tartalmú alkotások fóruma

MEGNYÍLT A III. KISPLASZTIKAI BIENNÁLÉ

A képzőművészeti világhét nyitányaként szombaton a Műcsarnok termeiben *nyitották meg a III. nemzetközi kisplasztikai biennálét.* Az ünnepélyes megnyitón megjelent *dr. Orbán László* kulturális miniszter, *dr. Kornidesz Mihály,* az MSZMP KB osztályvezetője, s ott volt politikai, kulturális életünk számos ismert személyisége. *Huszonnyolc ország több mint száz alkotója mutat be mintegy félezer művet* a tárlaton, amelynek megnyitásán a kiállító művészek hazája magyarországi diplomáciai képviseletének számos vezetője és tagja is ott volt.

A biennálén *Garamvölgyi József* kulturális miniszterhelyettes mondott beszédet.

— Szükségesnek tartottuk és tartjuk, hogy a világ különféle nemzeteit képviselő képzőművészeknek a különböző társadalmi rendszerekhez tartozó országok rokonvonásokat vagy eltéréseket mutató, de mindenkor jószándékú és humánus tartalmú alkotói törekvéseinek *közös fórumot* teremtsünk hazánkban — mondotta bevezetőül. — Szocialista társadalmunkban igen fontos és megtisztelő szerep jut a képzőművészeknek, s a kisplasztika ennek szerves, megbecsült ágazata.

— Ez az impozáns méretű kiállítás — folytatta a miniszterhelyettes —, igen gazdag, rendkívül sokszínű, sőt helyenként ellentmondásos képet ad. *A művekben rejlő művészi állásfoglalások ütköztetése elősegítheti tisztánlátásukat,* igazolhatja korunk haladónak ítélhető útjait, vagy előre figyelmeztethet a zsákutcákra.

— Biennálénk figyelemre méltó vonása hogy a közelmúlt értékes, lezárt életműveire is ráirányítja figyelmünket. *Ferenczy Béni, Medgyesi Ferenc* művészetének bemutatása után ez alkalommal *Bokros Birman Dezső* retrospektív kiállítását láthatják az érdeklődők.

A miniszterhelyettes végezetül elismeréssel adózott mindazoknak, akik közreműködtek a rangos seregszemle rendezésében, szervezésében, hozzájárulva ahhoz a végső célhoz, hogy a mű eljusson a művészetet igénylő és befogadó közönséghez.

1975. SZEPTEMBER 21., VASÁRNAP

Gondok a PÁÉV-nél ③

Munkaszervezés és munkafegyelem

„Az építőiparban a munka kö-

e oduk, ahonnan a lakók a hatszin-
lakásokba költöztek.
(Nagy Iván felvétele)

azelőtt. Ám a továbblépés érdekében a jövőben még igényesebbnek kell lenniük. Helyes, hogy az eddiginél is *többet várnak, követelnek a kommunistáktól, a KISZ-esektől és a szakszervezeti műhelybizottságok tagjaitól* —, helyes, de nem elég. Következetes szigorral kell számonkérni mindenkitől a *munkaidő-kihasználást* és a *technológiai fegyelmet*. Nagyobb igényeket kell támasztani a szocialista brigádokkal szemben, különösen a magatartást, az erkölcsi normákat illetően. Nem szabad lemondani a *két műszak* bevezetésének igényéről, ellenkezőleg, legalább a házgyári technológiánál meg kell teremteni a bevezetés lehetőségét. Minden eszközt igénybe kell venni a tervezőkkel és a beruházókkal való legszorosabb *együttműködés* megteremtésére, az érdekek egyeztetését szolgáló *konzultációktól a szocialista szerződésekig.*

A PÁÉV kilábalt a négy évvel ezelőtti hullámvölgyből; de ez nem elég: *valamivel mindig feljebb kell rakni a mércét.*

Nyíri Éva

(Vége)

Ferenczy Béni születése

1021

1975. VI. 18. 19.30 D.

Tv. Hirdő.

- Ferenczy Béni, és ikertestvére Ferenczy Noémi születésének 85. évfordulója van ma. Mindketten különös jelenségei voltak a magyar képzőművészet történetének, és nemcsak azáltal, hogy egy olyan családban születtek, amelynek már az előző két nemzedékében is korszakos jelentőségű képzőművészek voltak, hanem azzal is, hogy már életük delén, művészeti életünk klasszikusaivá lettek. A szülők, és maga a nagybányai környezet az ottani festők, adták az indítást. Az édesapa Ferenczy Károly gondolkodását, művészi hitvallását örökölték. Az ő eszménye volt úgy közelledni Európához, úgy lenni europaivá, hogy közben eredetien magyar maradjon a művész. Hittek a művészet erejében, abban, hogy a művész felelős, egy népnyi közösség sorsáért. Illyés Gyula Ferenczy Béniről irta, de Ferenczy Noémire is igaz ez, mindenség szeliditő mester. A szelidség, a nyugalom, a rend, a hűség, a szabadság, és a bizalom ültött testet Illyés Gyula szavaival, minden alkotásukban. Zajos századunkban az emberség jogait követeltők, önmaguktól is, nemcsak az anyagot, de ahogy Ferenczy Béni tette, önmagát is legyőzve. Utolsó éveiben egy sulyos agyvérzés utáni bénultságban ujra megtanulta formálni az anyagot, akkor már csak a bal keze engedelmeskedett. Irni elfelejtett, de anyagot formálni nem. És ebből az erőfeszitéséből születtek századunk remekei közé tartozó poétikus szobrai. Olyan példáját adta a

1021

Tanmeret B. Dóni szülőszobrát

művészet és az erkölcs elválaszthatatlanságának, amely hosszu időkre felejthetetlenné teszi alakját, és műveit, művészetünk történetében. S amely által a Ferenczy család szép hagyományaihoz is.

1021 Ferenczy Béni

VIGILIA

1975
október

FERENCZY BÉNI MUNKÁJA
(Vattay Elemér reprodukciója)

10

Vigilia

10. SZÁM

NYÍRI TAMÁS	Jézus él — — — — — — — — — — — —	649
SZÉLL MARGIT	Joseph Maréchal transzcendentalizmusa — — — —	658
GUY GAUCHER	A hit próbatétele. Lisieux-i Szent Teréz és a szenvedés (Kis Mónika fordítása) — — — — —	665
BÁLINT SÁNDOR	Szent Ferenc ismeretlen ábrázolása — — — — —	677
DOMONKOS LÁSZLÓ	Az óbudai egyetem — — — — — — — — —	680
TÜZ TAMÁS	Versei — — — — — — — — — — — —	687
HEGYI BÉLA	Vastagh Mária (elbeszélés) — — — — — — —	689
GYURKOVICS TIBOR	A másik élet, Idővel (versek) — — — — —	695, 711
DÉNES GIZELLA	Emlékeztető emlékezés — — — — — — — —	696
TOLDALAGI PÁL	A legjobbnak találom, Tovább is ketten, Fekete kátrány (versek) — — — — — — —	701

NAPLÓ

Erdő Péter: Egyházi Munkaügyi Döntőbizottság? — 702; *Siki Géza:* Zsoltároskönyv — 704; *Számunk írói* — 706; *Tóth Sándor:* 30 éves a Kapisztrán kórus; Kamarakoncertek; A felújított Fidelio — 707; *Bozóky Mária:* Az új egy régi templomban — 710; *R. L.:* Réti József emléke lemezen — 712; *D. I.:* Kassák, Czóbel és mások — 713; *Possonyi László:* Az „Árva Bethlen Kata" a budavári Királypincében — 715; *Tájékozódás* — 717; Idegen nyelvű tartalomjegyzék — 719.

Felelős szerkesztő: RÓNAY GYÖRGY

Felelős kiadó: VÁRKONYI IMRE

Laptulajdonos: *Actio Catholica*

Szerkesztőség és kiadóhivatali ügyintézés: Budapest V., Kossuth Lajos u. 1. Telefon: 188-098, 185-414. Postacím: 1364. Budapest, Pf. 111. Terjeszti, előfizetés és templomi árusítás: Vigilia kiadóhivatala, árusítja a Magyar Posta is. A Vigilia csekkszámla száma: OTP 37.343-VII. Hazai előfizetések külföldre: Posta Központi Hírlapiroda. Budapest, V., József Nádor tér 1. Postacím: 1900 Budapest. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat, H-1389 Bpest, Pf. 149. Nyugati országokban az évi előfizetési ár: 11.80 USA dollár, vagy ennek megfelelő összegű más pénznem. Átutalható a Magyar Nemzeti Bankhoz (H—1850 Budapest) a Kultúra 024-7. sz. csekkszámlájára, feltüntetve, hogy az előfizetés a Vigilia című lapra vonatkozik. A szocialista országokban előfizethető a helyi postahivatalokban is. Egyes szám ára: 12,— Ft. Előfizetés: egy évre: 140,— Ft, félévre: 70,— Ft, negyedévre: 35,— Ft. Megjelenik minden hónap elején. Index-szám: 26.921.

2771-75. Fővárosi Ny. 5. telep — F. v.: Ligeti Miklós

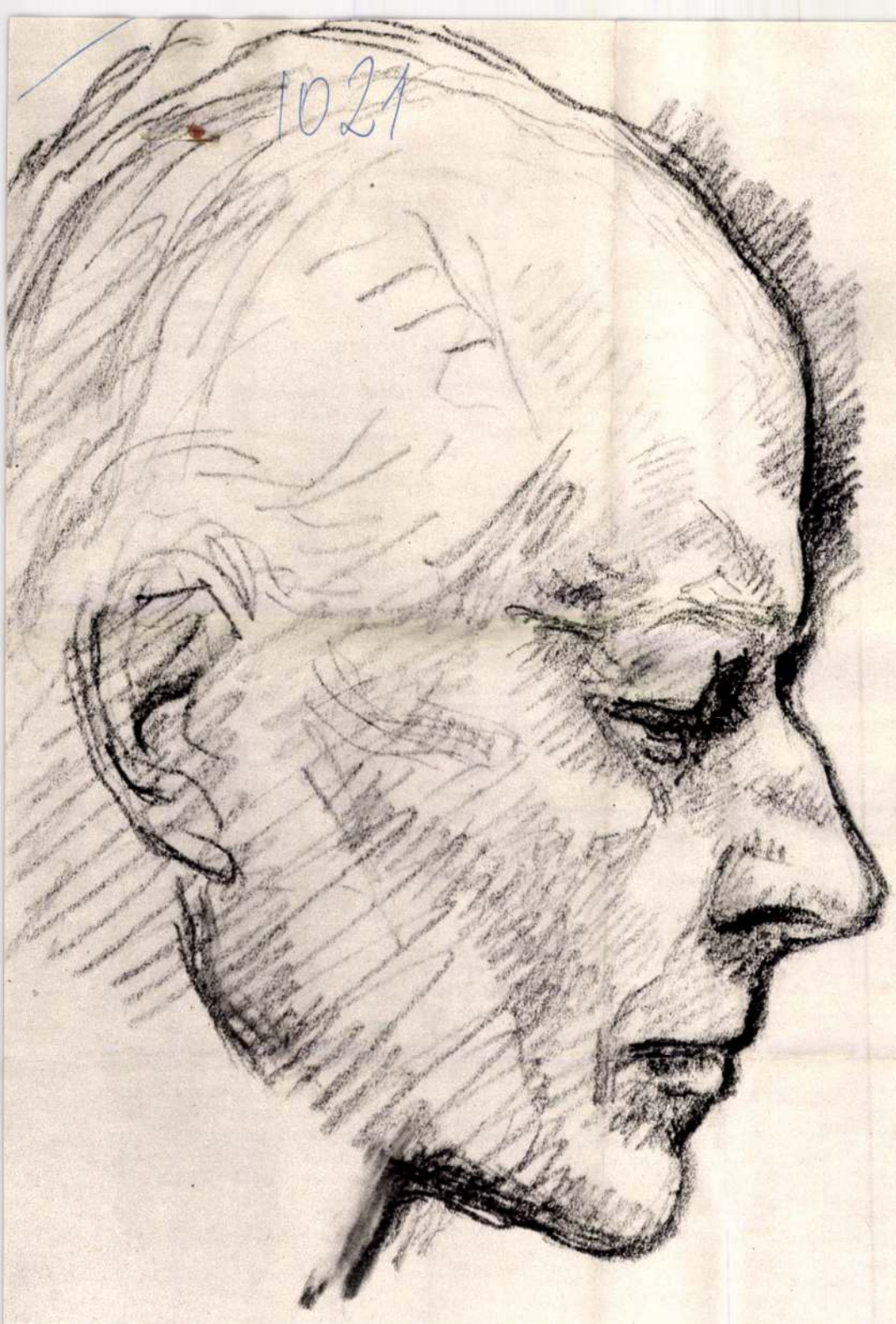

Ferenczy Béni: Bartók (1936, ceruzarajz)

BARTÓK BÉLA EMLÉKEZETE

A New York-i rádió 1945. szeptember 26-án, szerdán este jelentette, hogy Bartók Béla, a nagy magyar zeneszerző aznap délben, a New York-i Westside Hospitalban, hosszú szenvedés után elhunyt.

Nagy László:

Bartók és a ragadozók

Nem az erdő, nem a levegő meg a víz remek királyai, nem ezek a vadak ólálkodnak és őrjöngnek a szívünk körül. Hajunkat oroszlánsörénnyel elkeverni veszélytelenebb, mint megértően pillantanunk az emberségéből kivetkőzött lényre. A század éghajlatában ez a legnagyobb ragadozó ijesztően elszaporodott, szaporítva a fondorlatos intézményeket, megfosztva hivatásuktól a tündöklő találmányokat. A traverzerdők, a kábel-dzsungelek, a műanyag-habok felett sugárzik ez a szégyentelen fajta, s míg önmagát reklámozza mint morált, mint elérhető üdvösséget: új ragadozókat toboroz, új áldozatokat kaparint magának. Mert századunk emberét a képmutató ragadozók bűvölik. E fordított orfeuszi helyzetben az édes muzsika csak azt jelentené, hogy velük parolázol. Már a fiatal Bartók azt mondja: Nem! Se álerkölcs, se álművészet. A szívdöglesztő álarcokat zenéje acélujjaival tépi le. Mert emberi fenség: eleve idegen tőle a marakodás. Új ritmikájú Sárkányölő — mondanám, de ez a szimbólum föltételezi a programos harcot. Bartók öntörvényű konok csillag. Nem készül semmiféle leszámolásra, nem keresi a gátló és gonosz hatalmakat, de találkozik velük, de gyémántfejjel beléjük ütközik mindig. Így süvít a pályán végzetesen, de mint művész, diadallal. Élete volt keserű is, csömörös is. Menekült volna a grönlandi cethalakhoz, a Tűzföld ércein bőgő vadak közé. Mégis azt mondja: Nem! Az ember nem adhatja meg magát. Se a hatalmas bánatnak, se bármilyen „dögvész-országnak". Az ember szerelmével s férfias haraggal ment a halálba. A ragadozók pedig a sírig követték. Elhengerített kövénél megsebezve a zenétől vinnyognak és átkozódnak ma is, és nem bírnak szabadulni tőle soha. Nekik Bartók az elkerülhetetlen sorscsapás. Nekem példa és megváltás, mint a legfényesebb árvák: Ady és József Attila. Őt látom a magasban, fehéren izzó haját, a sztratoszférát legyőző szemeit. Tenyerében óra: méri és ellenőrzi a Mindenség zenéjét.

(1963)

A posta épülete
a József Attila lakótelepen

sóét 1909-ben fejezték be. Az összes férőhely 1500 ágy. A klinikákon évente 24—25 000 fekvő és 250 000 járóbeteget kezelnek. Az elméleti tanszékek és intézetek részére a Semmelweis Orvostudományi Egyetem jelenleg a Nagyvárad téren építtet egy 23 emeletes toronyházat.

A 93. szám alatt találjuk az Igazságügyi (korábbi nevén Törvényszéki) Orvosi Intézetet; a Nagyvárad téren a Munka- és Üzemegészségtani Intézetet, a Kardiológiai Intézetet, a József fiúárvaház mellett pedig az Akadémia Kísérleti Orvosi Kutatóintézetét.

Gyárak

Az Üllői úton régen több kisebb és három nagyobb gyár működött, köztük a legrégibb a Braun testvérek 1839-ben alapított ecetgyára (a 60. szám alatt). Később kibővült rum- és likőrgyártással, népszerű terméke volt a Hubertus likőr. A századforduló idején 80—90 munkással dolgozott. 1948-ban államosították, épülete 1956-ban elpusztult.

Gschwindt Miksa üzeme volt az első szeszfinomításra berendezett magyarországi gyár. 1856-ban kezdte meg működését a József körút sarkán. Élesztőt, rumot és likőrt is előállított, 250 munkást foglalkoztatott. A tulajdonos az épület első emeletén 40 kádas szénsavas és vasas fürdőt rendezett be, sőt Orzevenszky Károly orvos receptje szerint tengervízből, malátából és különféle sókból különleges gyógyvizeket is kevertek. A szeszfinomítót a húszas évek elején az Ipar utcába helyezték át; Ferencvárosi Likőrgyár néven ma is fennáll.

Thék Endre asztalos kisüzemét (a 66. szám alatt) a nyolcvanas évek közepére 270 alkalmazottal dolgozó nagy bútorgyárrá fejlesztette. Eleinte főleg kastélyok, villák számára szállított berendezéseket; később falemezeket és zongorákat is gyártott. Jó minőségű termékeit aránylag olcsón árulta; ezt azért tehette, mert híres, azaz hírhedt volt a munkáskizsákmányolásról. Alkalmazottai emiatt sokat sztrájkoltak, az 1904-es tavaszi sztrájk hat hétig tartott.

A munkásmozgalmi emlékek között említsük meg a 34. számú házban levő asztalosműhelyt. Itt alakult meg 1886. február 9-én az Általános Munkásegylet. Sokan léptek tagjai sorába, a következő esztendőben már több ezer résztvevővel rendezett munkástüntetéseket.

Ma az Üllői úton egy nagyobb gyárat találunk: a Körmöcbányáról a fővárosba helyezett Állami Pénzverőt. Jelenlegi helyére, amely eredetileg lovassági laktanya volt, 1926-ban költözött. A nagy kapacitású üzemben 1800-an dolgoznak. Pénzérméken kívül fém dísztárgyakat, díszgombokat, érmeket, bizsu-cikkeket, híradástechnikai félgyártmányokat állítanak elő, sőt 1968 óta gyémántcsiszolással is foglalkoznak.

Múzeumok, mozik

Az 1872-ben alakult Iparművészeti Múzeum modern acélszerkezetű palotáját az Üllői út 33—37. szám alatt 1893—96-ban építették fel, magyaros szecessziós stílusban, Lechner Ödön és Pártos Gyula tervei alapján. Díszítése különböző, magyar-népies és hindu-izlám elemeket olvaszt harmonikus egységbe. Burkolóanyaga sokszínű pirogránit és Zsolnay-majolika. Különösen szép az üveggel fedett nagy kiállítócsarnok. Gazdag anyagát, az ötvös-, kerámia-, textil-, bútor-, órás- és könyvkötőipar remekeit, alkalmi kiállításokon mutatja be. Ritkaságai közé tartozik a XVIII. századi kőszegi patika, a sümegi püspöki palota könyvtártermének berendezése, a XVII. századi sólyi templomkarzat, továbbá a maksai és töki református templom festett mennyezete.

A 24-es számú házban az evangélikus teológiai akadémia mellett az Országos Evangélikus Könyvtár és Levéltár kapott helyet, 110 000 kötet régi magyar könyvvel, Luther eredeti végrendeletével és sok más ritkasággal.

Az 1020 néző befogadására alkalmas Corvin filmszínház a Gschwindt gyár helyét foglalta el. Ez volt az első világháború után az első nagyobb építkezés. Takarékosságból nemes anyagokat (márvány, faburkolat) nem használtak, de ízléses, szolíd kivitelben készítették, kazettás mennyezettel. Hasonló nagyságú, de egészen dísztelen a Ludovika lovardájából átépített Alfa mozi. A Kálvin tér közelében levő szép Vörösmarty mozi a metró építkezése miatt jelenleg zárva van. A filmbarátok kedvéért említsük meg, hogy a főváros legújabb filmszínháza, a Pest-Buda a József Attila lakótelepen nyílt meg, a centenárium évében.

Parkok, szobrok

Az út két szép parkja közül a régebbit, az Orczy kertet három majorság helyén létesítették. Az első fákat 1790-ben ültették. 23 hektáron romantikus parkrészletek, virágágyak, nagy pázsit, tó, szökőkút, üvegházak, barlang, kerti pavilonok tették a kertet a régi Pest egyik legszebb látványává. 1830-tól állandóan pusztul, területe 14 hektár alá csökkent, legnagyobb részét lezárták a közönség elől. (Sorsát, jelen állapotát, jövőjét a Budapest 1974. augusztusi számában egy érdekes cikk tárgyalta.)

A 112 hektáron elterülő Népligetet a kiegyezés után kezdték beültetni. A szegényebb néprétegek szórakoztatására szánták, az 1910-es évek elejétől sokak által látogatott mutatványos bódék működtek benne, ez volt a városligeti mellett a második „vurstli." A Népliget régen gyakran volt sztrájktanya, itt rendezték a május elsejei felvonulásokat is. Északi részén sportpályák vannak, a hatvanas években ródli-, valamint autó- és motorversenypályát is építettek benne. Hosszú ideig elhanyagolták; rekonstrukciója, üdülő- és kulturális központtá kiépítése most van folyamatban. A Vajda Péter utca és a Tinódi-szobor közti része kis hazai botanikuskert. A főváros centenáriuma alkalmából minden megye a reá legjellemzőbb növényekből kis parkrészletet alakított itt ki, s ezeket szobrászati alkotásokkal díszítette.

Az emlékművek közül elsőnek a régi Budapest egyik legismertebb szobráról kell beszélni: a Kálvin téri Danubius kútról. Ybl Miklós tervezte, szimbolikus alakjait — középen a magasban a Duna, lent oldalt a Tisza, Dráva, Száva — Feszler Leó készítette. Az ostrom alatt nagyon megsérült, szobrait Győri Dezső faragta ki újból. Jelenleg az Engels téren áll.

Az Iparművészeti Múzeum előtt találjuk az épület tervezőjének, Lechner Ödönnek a szobrát, Farkas Béla alkotását. A II. számú szülészeti klinika előtt állították fel az első világháborúban elesett orvosok emlékművét, Horvai János művét. Közelében látható a Tanácsköztársaság vezetőinek emlékműve, amelyen Kun Béla, Landler Jenő és Szamuely Tibor alakját Farkas Aladár, Herczegh Klára és Olcsai Kiss Zoltán mintázta meg.

A Népligetben, a József Attila lakótelepen és másutt még több mint egy tucat kisebb-nagyobb alkotásban gyönyörködhetünk. Egy részük régebben a város belsejében állt; Bezerédi Gyula Tinódi-szobra például a Blaha Lujza térről került a Népligetbe.

Közlekedés

A főváros első lóvasúti vonala a Váci úton át Újpestre vezetett. Másodiknak az Üllői úton indították meg a forgalmat, 1869. január 30-án. A végállomás először a Ludovikánál volt, később meghosszabbították a vonalat az Orczy úton át a Józsefvárosi pályaudvarig. A század végén villamosították, ekkor közvetlen kocsik jártak innen egészen a Zugligetig. A Nagyvárad tértől a kispesti Kossuth térig eleinte — 1887-től — keskeny nyomtávú gőzvasút közlekedett. Később, amikor Kispest és Szentlőrinc benépesedett, normál síntávolságra építették át, villamosították és meghosszabbították a vonalat a vecsési határig.

A gyorsan szaporodó személy- és teherautók miatt a forgalom — a főváros többi részéhez hasonlóan — az Üllői úton is egyre több nehézségbe ütközik. Különösen a villamosok lassúsága miatt hangzik el sok jogos panasz. E téren nagy változást jelent majd az észak—déli metróvonal, amelynek első szakasza 1976 végén megnyílik. Ekkor majd lehetővé válik a felszíni villamosforgalom megszüntetése a Kálvin tér és a Nagyvárad tér között.

Ferenczy Béni † 120 bróz

● FERENCZY BÉNI. A Corvina Kiadó gondozásában megjelent Héjjné Detári Angéla tanulmánya, Régi magyar ékszerek. A Művészet Kiskönyvtára sorozat két új kötete: Csorba Géza Modigliani életrajza és Szabó Katalin Ferenczy Béni pályaképe.

O Ferenczy...

12...

Esti Hirlap, Bp. 1976. nov. 23.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1975 — 3

VIGILIA
Budapest

Ferenczy Béni

1975 március
Ára 12 Ft

1021

Ferenczy Béni grafikái

KRITIKA

Tüskés Tibor: Kodolányi János (Síki Géza), Budapesti kiállítások (D. I.), Kőröshegyi betlehemes, Iglói töredékek (Tóth Sándor), **Tájékozódás**

A SZENT ISTVÁN TÁRSULAT kiadásában jelent meg **Cserháti József** pécsi püspök **Mindennapi kenyér** című antológia-sorozatának harmadik kötete. Ez a rendkívül sikeres kiadvány nagyon sokat segített eddig is a papság és a hívek önművelésében, hiszen minden napra kitűnően összeválogatott, többnyire irodalmi értékű szövegekkel segített az elmélkedésben, és sikerült betöltenie a modern ember „Istenhez vezérlő kalauz"-ának korántsem könnyű szerepét. Az új kötet annyival múlja felül az eddigieket, hogy több „filológiai" fogódzót ad, jobban segít eligazodni a legnagyobbak életrajzában, s így szövegeiken túl életük példájával is nevel, tanít.

Keresztneveink, védőszentjeink címmel olyan könyvet jelentetett meg Fekete Antal tollából az ECCLESIA KIADÓ, melyet egyforma haszonnal forgathatnak a jövendő szülők és a keresztelés szertartását végző papok. A szerző gondos munkával és nagy filológiai ismeretanyaggal tájékoztat az egyes nevek eredetéről, s arról, kiket választhatunk e nevekhez védőszentül. Könyvének alapvető értéke, hogy figyelembe veszi Ladó János Magyar utónévkönyvének adatait, hiszen a rendelkezések szerint az az 1827 nev anyakönyvezhető és csakis abban a formában, ahogy Ladó műve tartalmazza őket. Nagy érdeme a könyvnek, hogy nyelvünk — és ezzel történelmünk — múltját is hitelesen idézi meg, s adataival végigkalauzol a szentek életén.

Kopácsy Margit bűbájos gyermekírása, a Rigó a fán a Móra Ferenc Kiadónál jelent meg. Üde története, kedves humora az élet szeretetére neveli kis olvasóit. Nemcsak a gyermekeknek, a felnőtteknek is hamvastiszta, frissítő erejű olvasmány.

Szerkesztőségünkhöz beküldött, külföldön megjelent magyar nyelvű kiadványok: Szabó Ferenc: Az ember és világa (Róma, 1974). A joggal népszerű könyv második kiadása. Előszavában maga foglalja össze legfontosabbnak érzett mondanivalóját: „Claudel mondotta: az embernek nem kell meghalnia, hogy az Isten éljen. Ez a gondolat — könyvünk mottója lehetne — felidézi a II. századi egyházatya, Szent Ireneus szavait: Gloria Dei vivens homo, Isten dicsősége a világban együtt növekszik az ember kibontakozásával." E kibontakozás folyamatát és lehetőségeit követi nyomon a könyv, mely a Gaudium et spes kezdetű zsinati okmányt használta kiindulásul, hogy megmutathassa ennek szellemtörténeti hátterét, s kibontsa azokat a gondolati kezdeményezéseket, melyekre a zsinati okmány utalt.

Mérleg 1974/4. A folyóirat új száma Aquinói Szent Tamás alakja köré csoportosítja anyagát. Szerzői között olyan tekintélyek nevét olvashatjuk, mint a párizsi M.—D. Chenu vagy Y. Congar. Sok élő problémát

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAPKIADÓ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1975 MÁJ 18

Népszava

Ferenczy Béni

1021

Ferenczy Béni hagyatékából: Vágtató ló

43
ЕРІТБІРАЯ
Ш. Кара
P

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1976 SEP 28
TÜKÖR
Budapest
Ferenczy Béni
1021

Ferenczy Béni: Ülő női akt

és kész volna feleselni, mint a nu ugató ki
lre inti, maga a kislánya fölé hajol, és ideges
ssel gügyög hozzá. A fehérke, apró tenyerév
anyja arcát; olyan gyöngéd, selymes, mint
cicácska. A tizesztendős kis sánta fiú elő
ival, és öntudatlanul, mosolyogva bámulja.
most, és szinte fáj nekik a még mindig bel
gyűlölködés. Ó, könnyű annak oda se hallgatni, nem törődik ve-
Beszélhetnek ők akármit, ki bánja azt! Az ő gyerekük már a
tése előtt el van kárhoztatva minden nyavalyákra. Az urak tud-
amit tudnak, egy gyerek, két gyerek, de önekik csak hadd szü-
évről évre, egyik még szopik, már *úgy* vannak, és mosni kell
meg vasaló mellett szédelegni olyankor is. Hát a lakás meg az
Csak mire hat-hét karéj kenyeret leszelnek, oda van egy kiló
ér egyszerre. Ha mindent elmondhatnának, a baromi életüket,
önmaguk előtt is csak ködlő zűrzavar gyerekségük óta!... De
gyerekeik! Jött valami alattomos, gonosz kór — honnét nem —
atlan, csöpp testükből elő, a levegőből vagy a szülőik múltjából
gy undorodniuk kell, ha rájuk néznek. Ennyien itt vannak most
t, és minddel közös a szörnyű sok nyomorúság; és az itt *egy* az
közül. Még idejön zavarni a kicsi reménységüket, az ő napju-
.

an sívó, éles köhögés szakad bele a tikkadt csendességbe — ful-
va és „húzva" kínosan — a padsor közepe tájáról. Egy szegény
lánynak szinte belegörbül a vézna gerince, úgy megcsuklik, a
ka is átpirosul, és fehér nyál habzik elő a sírásra görbült, vé-
száján. Az úrnő egyszeribe felretten rá, odafigyel, majd szét-
yorsan, mintegy támogatásért az ellenséges, haragvó arcok kö-
Az inas most jött vissza éppen.

— Mi történik itt, n
Kezet nyújt. Iparkod
ki szövetségese és m
csendesedésben előbl
tért nyugalommal, v
A durva inzultust jóf
különített ragályossa
lülkerekedést, a teh
sért koldulni jöttek
vérük ösztönösen hi
bensejükben már ma
idegen úr ráncos ho

— Hitványak! — m
rommal. Így hálálják
A fiú mentegetőzve,
— Hallgass. Vidd azt
va az ebédlő?
— Igenis!
— Méltóztassék vele
nárt, a sógorom. Má
be kellett térnie. Al
nővéremet vette fele

Felvi
kedv
említ
enyh
időre
már
nak
imén
illőt,
és ki
ke, e
és iz
rossz
dajk
ölbe
itt m
Odak
cok
táplá
ráérő
rabig
nagy
megr
roml
— H
dőbe

Piroska rajza

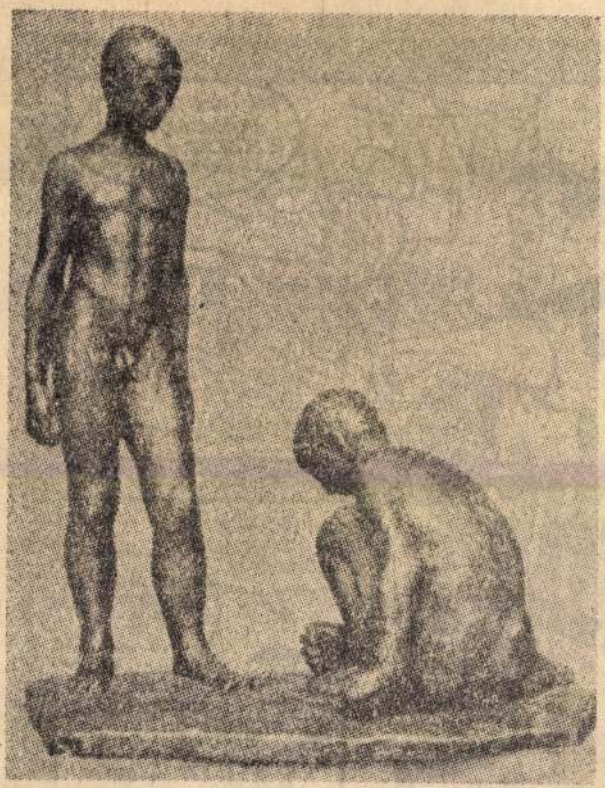

FERENCZY BÉNI: JÁTSZÓ FIÚK, 1947

A szobrász *Ferenczy Béni* első művészi impulzusait édesapjától nyeri. 1907—10 között *Nagybányán* képezi magát. Közben felkeresi *Firenzét* (1908—1909) és *Münchent* (1910). *Párizsban* (1911—12) *Bourdelle* és *Archipenko* tanítványa. A *Magyar Tanácsköztársaság* bukása után emigrálni kényszerül. 1936-ban tér vissza *Bécsből* (1932—1935 között Moszkvában élt!). 1945—50 között a *Képzőművészeti Főiskola* tanára. 1956-ban agyvérzés következtében megbénul. Emberfeletti akaratereje lehetővé tette, hogy néhány év múlva újra dolgozzon, és alkosson. Művészete elsősorban erőteljes formájú szobraiban és kisplasztikáiban bontakozott ki. *„Biztos szerkezetű, virtuóz felületkezelésű, telt női alakjai* (Atalanta, Lépő nő, Danae) *harmonikus, érzékeny egyéniségének tiszta tükörképei."* Petőfi Sándor szobra (1948) — *Gyula város egyik közterének disze!* (1960) — a legnagyszerűbb Petőfi-szobor, maga Petőfi, az igazi Petőfi. *Ferenczy Béni* érmei, grafikái művészi értékükben szobraival vetekednek. Az újjárendezett kiállítás gazdag anyaga is ezt sugallja. Érmei (*Bessenyei György, Berzsenyi Dániel, Virág Benedek, Petőfi Sándor, Leonardo da Vinci, Bem József, Kölcsey Ferenc, Bartók Béla, Ady Endre*, stb.) és grafikái (*Fekvő akt*, 1937; *Fekvő hátakt*, 1943; *Díványon fekvő akt*, 1939, stb.) — és itt külön említést kell tennünk a kiállított úgynevezett *előtanulmányokról!* — méltó társai a csodálatos, szuggesztív erejű szobroknak (*Lány fürdőköpennyel*, 1943; *Játszó fiúk*, 1947; *Álló női akt*, 1945; *Ülő női akt*, 1948; *Vetkőző nő*, 1947; *Lépő nő*, 1939; *Szerelmespár*, 1948; stb.). Említést érdemel még *Két nő fürdőben* című domborműve, amely 1947-ben készült.

A Ferenczy Béni-termekben elhelyezett gyönyörű gobelin kartonok — *Ferenczy Noémi* egyéni stílusú művészetét dicsérik.

A *Ferenczy Múzeum* látogatói *Fialka Olga* és *Ferenczy Valér* néhány művét is megtekinthetik. Így válik teljessé a kép, így lesz egy nagy művészdinasztia, a *Ferenczy-család* művészete számunkra igazi élmény.

(A kiállítás hétfő kivételével 9—17 óra között látogatható.)

SAJTÓHIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1975 JAN 19
PESTI MŰSOR

Hanna-Barbera

A FLINTSTONE CSALÁD

Magyar szöveg:
Romhányi József

KÁPOSZTÁVAL TÖMSZ MEG ESTE? HÁT MI VAGYOK ÉN? KECSKE?

TUDNI AKAROM, MÉRT SPÓROLSZ A HASAMON!

EGY KIS PÉNZT FELVETTEM, DE CSAK A TE ÉRDEKEDBEN...

MI A FRÁSZNAK FOGYÓKÚRÁZTAT?

LÁTOD, NEM MAGAMRA KÖLTÖM, RÁDFÉR EGY ÚJ ÖLTÖNY! MENJ SZÉPEN A KÜLÖNC-GÖNC ÁRUHÁZBA, ÉS GYERE HAZA SZÉPEN FELRUHÁZVA!

Ó, KÖSZÖNÖM! EZ NAGY ÖRÖM!

1021 Ferenczy Béni

VIGILIA

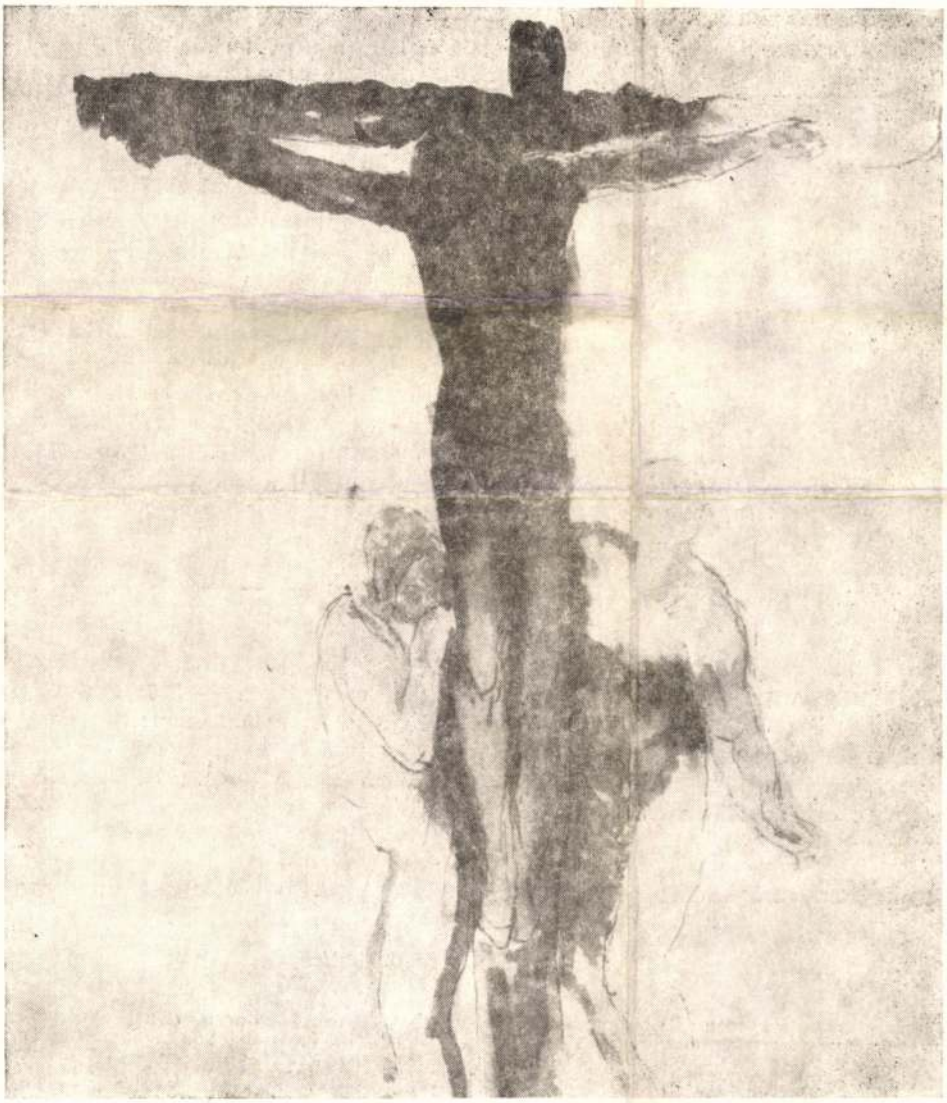

1975
március

FERENCZY BÉNI MUNKÁJA
(Vattay Elemér reprodukciója)

3

VIGILIA
Budapest
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRLAPTÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1975 3

Vigilia

LUKÁCS LÁSZLÓ	Hitünk története	
TEILHARD DE CHARDIN	Hogyan hiszek	151
VÁRKONYI NÁNDOR	Pascal (2)	161
SZENT ÁGOSTON	Soliloquia (bevezetés és szemelvény, fordította *Kis Monika*)	168
DOROMBY KÁROLY	A Vigilia negyven éve. Az első évtized	171
FÁY FERENC	Keresztút (vers)	185
ROSDY PÁL	Önvizsgálat vagy önigazolás? Serédi bíboros feljegyzése 1944 őszén	191
* *	Non recuso laborem. Serédi prímás végrendeletéből	195
SINKA ISTVÁN	Öreg juhászné búcsúzik régi legelőktől (vers)	197
CSÁK GÉZA	Hazatérés, Csillagszemöldökű (versek)	198
TÓTFALUSY ISTVÁN	A példa csodája	199
GYURKOVICS TIBOR	A férfi másik élete (novella)	201
* *	Saád Béla hetven éves	214
KÉPEK	A címlapon és a hátsó II. borítón Ferenczy Béni munkái (Vattay Elemér reprodukciói), *Gancz Miklós* grafikája a 170., *Borsos Miklós* illusztrációi a 198—199., *Vitai Péter* rajza a 176. oldalon.	

A VIGILIA BESZÉLGETÉSE
Juhász Ferenccel (*Hegyi Béla*) — 177

NAPLÓ

László Vince: Az ötvenéves egri várkutatás két megindítója — 206; *Síki Géza:* Könyvek között (Tüskés Tibor: Kodolányi János) — 208; *Tóth Sándor:* Zenei jegyzetek (Iglói töredékek; Köröshegyi betlehemes) — 210; *D. I.:* Képzőművészet (Budapesti kiállítások) — 212; Idegen nyelvű tartalomjegyzék — 215; *Tájékozódás* c. rovatunk a 213. oldalon és a hátsó I. borítón.

Felelős szerkesztő: RÓNAY GYÖRGY Felelős kiadó: VÁRKONYI IMRE

Laptulajdonos: *Actio Catholica*

Szerkesztőség és kiadóhivatali ügyintézés: Budapest V., Kossuth Lajos u. 1. Telefon: 188-098, 185-414. Postacím: 1364. Budapest, Pf. 111. Terjeszti, előfizetés és templomi árusítás: Vigilia kiadóhivatala, árusítja a Magyar Posta is. A Vigilia csekkszámla száma: OTP 37.343-VII. Hazai előfizetések külföldre: Posta Központi Hírlapiroda. Budapest, V., József Nádor tér 1. Postacím: 1900 Budapest. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat, H-1389 Bpest, Pf. 149. Nyugati országokban az évi előfizetési ár: 11,80 USA dollár, vagy ennek megfelelő összegű más pénznem. Átutalható a Magyar Nemzeti Bankhoz (H—1850 Budapest) a Kultúra 024-7. sz. csekkszámlájára, feltüntetve, hogy az előfizetés a Vigilia című lapra vonatkozik. A szocialista országokban előfizethető a helyi postahivatalokban is. Egyes szám ára: 12,— Ft. Előfizetés: egy évre: 140,— Ft, félévre: 70,— Ft, negyedévre: 35,— Ft. Megjelenik minden hónap elején. Index-szám: 26.921.

1361-75. Fővárosi Ny. 5. telep — F. v.: Ligeti Miklós

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1975 MÁR. 9.
Rádió TV Újság
Ferenczy Béni
1021.

rtv
rádió- és televízió-újság

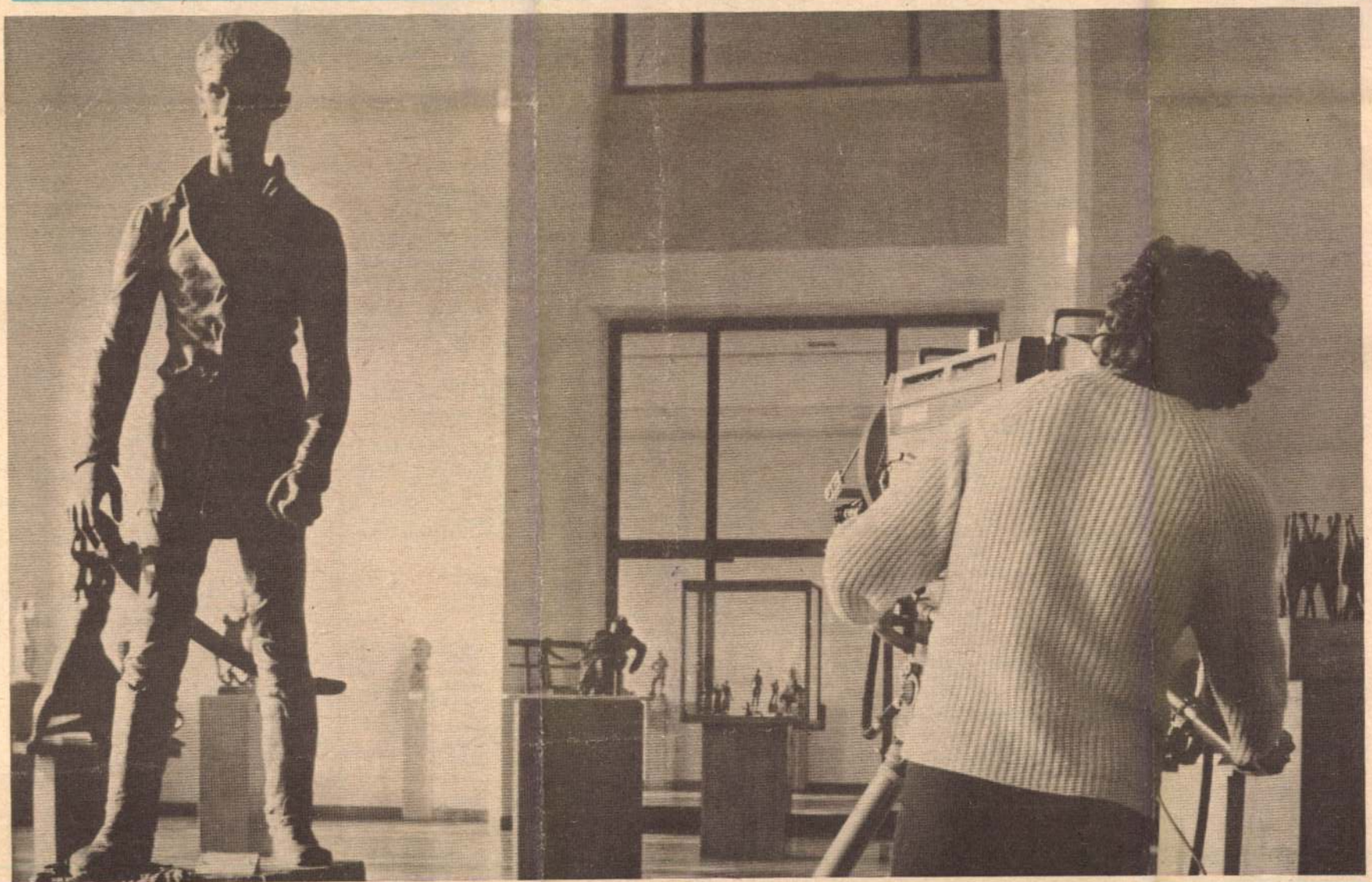

Fent: Ferenczy Béni Petőfi-szobrát filmezik a televíziósok a Nemzeti Galéria új, budai Vár-beli otthonában
Lent: a márciusi adásban öt gyereke lesz már a tévés Családi kör „Kovács család"-jának . . .
(Tv Fotó — Komáromy Gábor és Vörös Ilona)

PETŐFI

6.58: Hallgatóink figyelmébe!

7.00: A római katolikus egyház félórája

7.30: Edward Power Biggs és Daniel Pinkham orgonál
Három Soler-concerto
1. a-moll, 2. G-dúr, 3. A-dúr

8.00: Miska bácsi lemezesládája
A Gyermekrádió műsora

8.30: MIT HALLUNK?
Érdekességek a jövő hét műsorából
Szerkeszti: Faludi Erzsi

9.00: A RÁDIÓ KABARÉSZÍNHÁZA
Márciusi műsor a 6-os stúdióból
(A hétfői adás ism.)

10.10: A Magyar Rádió és Televízió gyermekkórusa énekel. Vezényel Botka Valéria
1. Lange: Jöjj kikelet, 2. Marenzio: Tavasz, 3. Palestrina: Újra éled a fény, 4. Rauch: Apolló búcsúja, 5. Lassus: Ünnepelni jöttek, 6. Vecchi: Néked zeng ez a dal

10.24: MAGYAR MŰZSA
„Higgy a csodában"
Sárközi György emlékezete
Bevezeti Z. Szalai Sándor irodalomtörténész
Közreműködik: Avar István, Csernus Mariann, Csíkos Gábor, Farkas Ferenc zeneszerző, Latinovits Zoltán, Palcsó Sándor (ének), Ronyecz Mária, Szabó Gyula, Takács Mária
Zenei szerkesztő: Ruitner Sándor
Szerkesztő: Dénes István
Rendező: Cserés Miklós dr.

11.04: A Lipcsei Rádió fúvószenekara játszik

11.22: LÁTTUK, HALLOTTUK — a kiállítótermekben
Szerkesztő: Csapó György
A tartalomból:
A porcelánművészet fiatal mestere — Két textilművész kiállításáról — Diósi Antal akvarelljei

11.42: A Liszt Ferenc kamarazenekar hangversenye a Zeneakadémia nagytermében
Vezényel Sándor Frigyes
Közreműködik: Kincses Veronika — ének, Ránki Dezső — zongora, Czidra László és Stadler Vilmos — blockflőte, Rolla János — hegedű
1. Bach: a) IV. brandenburgi verseny (Czidra, Stadler, Rolla), b) 199. kantáta (Kincses), 2. Mozart: B-dúr zongoraverseny K. 595. (Ránki)
(Az 1974. dec. 18-i hgv. felv.)

12.58: Pimpimpáré királykisasszony
Enyedy György mesejátéka
Zenéjét szerezte Raics István és Nagy Olivér
Szereposztás: Rontombontom király — Bilicsi Tivadar, Pimpimpáré királykisasszony — Örkényi Éva, Hipphopp udvarmester — Márkus László, Hakapeszik király — Hlatki László, Nyámnyila herceg — Gyenge Árpád, Telipocak főszakács — Csákányi László, Lúdgége — Lázár

totta Árvay János, rádióra alkalmazta Sámán Ildikó
Az anya — Bánki Zsuzsa, A fia — Nyikos Ernő, A beszélő — Versényi László

Vivaldi: A négy évszak — részlet a Tavasz-ból (Henryk Szeryng — hegedű)

Gigino
Saverio Strati novelláját fordította és rádióra alkalmazta Merle Mária
A mama — Pápay Erzsi, A fia — Benkő Péter

Mario Lanza és Tom Jones énekel

Parker mama élete
Katherine Mansfield elbeszélését fordította Honti Irma
Előadja: Schubert Éva

Schumann: Asszonyszerelem, aszszonysors — három dal a dalciklusból (Geszti Szilvia — ének, zongorán kísér Freymann Magda)

Jár így néha az ember
John Wain elbeszélését fordította és rádióra alkalmazta Zsigó Károly
Isobel — Váradi Hédi, Thomas — Buss Gyula

Charles Aznavour és Koncz Zsuzsa énekel

Pletyka
Kosztolányi Dezső írását rádióra alkalmazta Tertinszky Edit (Pápay Erzsi és Váradi Hédi)

Dvorzsák: E-dúr szerenád-tétel (Csehszlovák Rádió szimf. zkra, vez. Alois Klima)

18.00: Hírek. Időjárás

18.05: A vasárnap sportja. Totó
Szerkesztő: Roska Miklós
Melléklet:
Sportvilág
Összeállította: Novotny Zoltán

18.50: Mit üzen a Rádió?
A műsort Kerényi Mária és Sipos Tamás vezeti
(Ism. holnap K. 8.16)

19.25: Brahms-művek
1. Akadémiai ünnepi nyitány (Londoni Filharmonikus Zkr, vez. Adrian Boult), 2. A végzet dala (MRT szimf. zkra és énekkara, vez. Erdélyi Miklós)

19.55: Jó estét, gyerekek!
Párácska Zelk Zoltán meséje

20.00: Hírek. Időjárás

20.10: Sporthírek. Totó

20.15: Koncz Zsuzsa és a Fonográf együttes felvételeiből
1. Szörényi L.—Bródy J.: a) A szombat esti lány (egy.), b) Frédi (Koncz), 2. Tolcsvay L.—Bródy J.: Az első villamos (egy.), 3. Szörényi L.—Bródy J.: a) Mondd, hogy nem haragszol rám (egy.), b) Gyerekjátékok (Koncz), 4. Tolcsvay L.—

3. MŰ

8.00: Hírek. Lapszemle. Időjárás

8.05: Műsorismertetés

8.09: Csak fiataloknak!
Komjáthy György tánczeneműsora

9.09: Barokk muzsika
1. Bach: Olasz koncert (Glenn Gould — zongora), 2. Vivaldi: C-dúr fuvola concerto (Milan Munclinger, Ars Rediviva együttes), 3. Purcell: Ne ellenkezz! (Janet Baker, Dietrich Fischer-Dieskau — ének, Daniel Barenboim — zongora), 4. Telemann: G-dúr koncert négy hegedűre (Alice Harnoncourt, Walter Pfeiffer, Peter Schoberwalter, Kurt Theiner, vezényel Nikolaus Harnoncourt), 5. Tartini: g-moll szonáta (David Ojsztrah — hegedű, Frida Bauer — zongora)

10.00: ÚJ ZENEI ÚJSÁG
(A tegnapi adás ism.)

10.35: Csajkovszkij: IV. szimfónia
(Bostoni Szimf. Zkr, vez. Charles Münch)

11.21: A VILÁGIRODALOM REMEKEI
Sztepancsikovo falu és lakosai
Epizódok Dosztojevszkij regényéből
Fordította: Devecseriné Guthi Erzsébet II. rész
Foma Fomics — Latinovits Zoltán, Nagybácsi — Kállai Ferenc, Fiatalember — Szersén Gyula, Tábornokné — Petur Ilka, Nasztyenka — Sunyovszky Szilvia
Szerkesztő: Bottlik Sándor
Rendező: Cserés Miklós dr. (Ism.)

12.00: Hírek. Lapszemle. Időjárás

12.10: Az álarcosbál
Részletek Verdi operájából
Közreműködik: Takács Paula, László Margit, Tiszay Magda, Ilosfalvy Róbert, Radnai György, Faragó András, Mészáros Sándor, a Magyar Állami Operaház zenekara és az MRT énekkara, vezényel Lamberto Gardelli

13.04: Párhuzam
vagy edzőtermi gondolatok
Gácsi Sándor műsora

13.18: Zenekari muzsika
1. Haydn: D-dúr szimfónia No. 93. (Clevelandi Szimf. Zkr, vez. Széll György), 2. Beethoven: Esz-dúr zongoraverseny (Wilhelm Kempff, Berlini Filharmonikus Zkr, vez. Ferdinand Leitner), 3. Bartók: Concerto (Berlini Filharmonikus Zkr, vez. Herbert von Karajan)

15.03: DIÁKKÖNYVTÁR HANGSZALAGON
A Pál utcai fiúk
Rádiójáték. Molnár Ferenc regényét rádióra alkalmazta és rendezte: Solymosi Ottó II. rész
A Pál utcaiak: Nemecsek — Zeitler Zoltán, Boka János — Kövér Lajos, Geréb — Cseke Péter, Csónakos — Hadas Miklós, Weisz — Fábri Péter, Csele — Kéry Tamás, Barabás — Kovács András, Kolnai — Várhelyi Zoltán, Richter — Csáki István, Leszik — Gubola Gábor, Kende — Né-

Mario Del Monaco műsora
1. Donizetti: Lammermoori Lucia — Edgar áriája, III. felv., 2. Saint-Saëns: Sámson és Delila — jelenet, III. felv. (km. a New York-i Metropolitan Operaház ének- és zkra, vez. Fausto Cleva), 3. Massenet: Cid — Cid áriája, III. felv., 4. Zandonai: Rómeó és Júlia — Rómeó áriája

16.55: Kis magyar néprajz
Szerkeszti Ortutay Gyula
Takács Lajos előadása

17.00: Művészlemezek
1. Dvorzsák: Románc (Isaac Stern — hegedű, Philadelphiai Szimf. Zkr, vez. Ormándy Jenő), 2. Grieg: Az első találkozás (Kirsten Flagstad — ének, Edwin McArthur — zongora), 3. Rahmaninov: D-dúr etűd (Vladimir Horowitz — zongora), 4. Puccini: A tündérek — Roberto áriája, II. felv. (Placido Domingo, Royal Filharmonikus Zkr, vez. Edward Downes), 5. Villa—Lobos: Prelúdium (Andrés Segovia — gitár), 6. Sztravinszkij: Cirkusz-polka (Berlini Filharm. Zkr, vez. Herbert von Karajan), 7. Kreisler: Szerelmi öröm (Pinchas Zukerman — hegedű, Lawrence Smith — zongora), 8. Debussy: Aranyhalak (Arturo Benedetti Michelangeli — zongora), 9. Mahler: Kis Rajna-legenda (Christa Ludwig — ének, a New York-i Filharm. Zkr, vez. Leonard Bernstein), 10. Ravel: Alborada del gracioso (Clevelandi Szimf. Zkr, vez. Pierre Boulez)

18.00: Hírek. Időjárás

18.05: Kapcsoljuk a 6-os stúdiót
Fülöp Attila ária- és dalestje
Km.: Tátrai Vilmos — hegedű, Varasdy Emmi — zongora
1. Domenico Scarlatti: A szerelem lángja, 2. Bach: a) Ária a 42. kantátából, b) Ária a h-moll miséből (km. Tátrai), 3. Händel: a) Ariodante — ária, b) Xerxész — Largo, 4. Haydn: Karmesterválasztás — ária, 5. Mozart: a) Egy tündér van vélem, b) Jöjj kedves lantom, c) Intelem, d) Az ibolya, e) Alkonyat, f) Chloéhoz, g) Szöktetés a szerájból — Belmonte Esz-dúr áriája, h) Don Juan — Don Ottavio B-dúr áriája

18.35—18.51: A MAGYAR KÖLTÉSZET SZÁZADAI
Szabó Lőrinc. I. rész
Bevezeti: Albert Zsuzsa
Km.: Bitskey Tibor és Gáti József

19.21: Hubert Laws együttese játszik

19.49: Montserrat Caballé és Bernabé Marti operakettősöket énekel
1. Meyerbeer: A hugenották — Valentine és Raoul kettőse, IV. felv., 2. Donizetti: Poliuto — kettős, III. felv., 3. Giordano: André Chénier — Madeleine és Chénier kettőse, IV. felv., 4. Puccini: Manon Lescaut — Szerelmi kettős, II. felv.

20.36: DERÜS BÚLCSESSÉGEK
„Gőzölög a cikória kávé..."

1890
1980

MEGHÍVÓ

FERENCZY BE'NI

Stettner Béla linómetszete

KATALÓGUS:

A dokumentumkiállítás anyagát a következő témák szerint csoportosítottuk:

1. A Szépművészeti Múzeum Van Gogh-rajzai. (Reprodukciók)
2. Az egykor magyar tulajdonban volt festmények. (Dokumentumok)
3. Van Gogh levelei – magyarul. (Kiadványok)
4. Néhány kötet a Magyarországon megjelent irodalomból.
5. A magyar művészek Van Gogh-érmei. (15 művész 21 alkotása)
6. A magyar érmek első külföldi méltatója, M. E. TRALBAUT munkássága.
7. A „Van Goghiana" kiadványok. (P. PERÉ, Antwerpen)
8. Kiállítási katalógusok a világ minden részéből. (Moszkva, Varsó, Tel Aviv, Tokió, Ottava, Párizs, München stb.)
9. Az amszterdami új Van Gogh Múzeum.
10. A hollandiai Neunenben működő Van Gogh Dokumentációs Központról. (TON de BROUWER munkássága.)
11. Néhány szép könyv a világszerte megjelent monográfiákból.

A kiállítást – gyűjteménye anyagából – rendezte: Dr. SOÓS IMRE.

Építők Rota – C: 396.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Medgyessy Ferenc korszakos jelentőségét legszebben és legtömörebben a kortárs művész, Ferenczy Béni fogalmazta meg: "A szobrászat és a szobrászok magyarországi tevékenysége óta Medgyessy a legkülönb, a legegységesebb, a legegyénibb". 305.old. 3.jegyz

KESMARKY MARIA-KOHEGYI MIHALY: Levelek és adatok Medgyessy Ferenc bajai kapcsolataihoz 305.old

A Debredeni Déri Múz.Evkonyve, 1973. Debrecen, 1975

FERENCZY BÉNI, szobrász

A koronaértékü fémpénzein tervezői Beck Ö Fülöp, Ferenczy Béni, Gerl Károly és Reisner József voltak. 17.old

RADÓCZY GYULA: Adatok a legújabbkori magyar pénztörténethez 14.old

AZ ÉREM, 1971. 2.szám. XXVII.évf. Bp

Ferenczy Béni

Grafikája emlitve az Oltvári gyűjteményben

Mügyüjtő 1975/1

Zold

Ferenczy Béni
szobász

Méltatás

Sik Csaba: Vendég Firenzéből.
Tükör, 1974. ápr. 30 – 19 oldal.

Ferenczy Béni
szobrász

Ferenczy Béni és Bech Fülöp a Magyar Tanácsköztársaság idejében 10, illetve 200 koronás aranypénzt mehet készített.

Szücs Gábor: Bélyeg készül és pénzt vertek.
Tükör, 1974. március 19 - 4 lap.

Ferenczy Béni
szobrász

Ferenczy Béni és Beck Fülöp
tér, illetve 200 koronás arany-
pénztervei (repro)

Szücs Gábor: Bélyeghesztel és pénzt vérlek
Tükör, 1974. március 19 – 4 lap.

Ferenczy Béni szobrászművész

A Tanácsköztársaság 60 évfordulója tiszteletére a munkásmozgalmi Múzeum kiállítást rendezett a tanácskormány művészeti rekvizitumiból. – Jelentős a pénzérembe megreformálására kiírt pályázat. Beck Ö. Fülöp és Ferenczy Béni jelentkeztek racionális megoldású, korszerű mintadarabokkal; sajnos már nem kerülhetett sor bevezetésükre.

Tasnádi Attila: A Tanácsköztársaság művészeti emlékei.

Népszava, 1979. márc. 23.

Ferenczy Béni, festő
nobrán

L: Bernáth Aurél

–: Bernáth Aurél: Nyolcvanöt éves

7.

Nincszabadság. Bp. 1980. nov. 13

Ferenczy Béni

a felszabadulás utáni első tíz esztendőben mintázta a „Játszó fiúk"-t, a „Vetkőző nőt", - a Petőfi Sándort, a Babits-sírculeket... nem is lehet felsorolni valamennyit.

(cultive)

Petőfi. 1948. (repr.) egyulán van felállítva

„Törülköző nő" (cultive) Budapesten, van felállítva

Soós Magda: Képzőművészetünkről.

Magyar Hírek, 1975. jan. 4. 8. old.

Ferenczy Béni, szobrászművész / Folytatás

a Közoktatási Népbiztossághoz tartozott a művészeti, ideológiai propaganda. A művészek politikai irányításával Fogarty Kálmán vezette Művészeti Direktóriumot bízták meg: festőakt osztályának élén előbb Berény Róbert, majd Pór Bertalan állt. A szobrászokat Ferenczy Béni képviselte.

Aradi Nóra: Képzőművészeti élet 1919-ben.
Jelenkor, 1949. 3. 249. old.

Ferenczy Béni

Neve emlitve.

A Het, 1971. szept. 10. 2. ecf. 37 sz. 9 p.

Ferenczy Béni, szobrászművész

Pátzay Pál szobrászművész Nagybányára 1914-ben került, ahol közeli barátság fűzte Ferenczy Bénihez és családjához. Kassák Lajossal 1917-ben ismerkedett meg.

Riskó Géza: Pátzay Pál kiállítása a Nemzeti Galériában.
Pesti Műsor, 1976. okt. 6.

Ferenczy Béni, szobrászművész

Szentendrén a Ferenczy-Múzeumban láthatók Ferenczy Károly, – Béni, – Noémi- és Valer alkotásai.

Szántó Imre: Szentendrei szeptember, Pest Megyei Hírlap, 1976. szept. 18.

Ferenczy Béni szobrászművész

József Attila – műve fájdalmas márványfej. (emlitve).

Tandi Lajos: A költő arcai.
Kincskereső, 1975. ápr. 4.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Pór Bertalan irta,hogy a Müvészeti Direktóriumban a festészeti szakosztály vezetője Berény Róbert,a szobrászati osztályé Ferenczy Béni;az iparmüvé zetit Kozma Jajos vezette s gyakorlati munkat végeztek a Tanácsköztársaság érdekében. 13.old

Cz.Nagysejkyki Gabruella:Plakatmüvészet 11.old

Múzeumi Magazin, 1969. 2.sz

Ferenczy Béni szobrász

megemlítve.

130

Artner Tivadar: Művészet és forradalom

Népszabadság, Bp. 1977 márc. 27.

Ferenczy Béni, 120 rész

L: Kéri László

P. Szücs J: Jegyzetek... 8. ?.

Népszabadság, Bp. 1977. ápr.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Beck Ö.Fülöp harcos fiatal Ady-ja, Ferenczy Béni éteri
en tiszta Ady-feje után talán a legemberibb Ady-potré
Dora de Pédery-Hunt műve, csak olyan valaki álmodhatta m
aki a mi korunkban foghatta fel a költő vers-üzeneteit.
32.old

Vezér Erzsébet: Ady-portré Vanadál ól 32.old

Muzsák, Múzeumi Magazin, 1970. 3.sz. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

A könyv felvázolja a fasiszta rendszer kialakulását,lényegét és hatását a képzőművészetekre.Ebbe a művészetet belevonni nem lehet;mert annak lényege az igazság feltárása.Végén a művészeket közli életrajzukkal.A magyar nevek gyüjtője Bodnár.Éva volt.E művészek egyike volt: Ferenczy Béni. 36.old

Markovits Györgyi: Múzsák a gyalázat ellen 36.old

Múzsák, Múzeumi Magazin, 1970. 3-sz. Bp.

Ferenczy Béni, szobrász

L:Barcsay Jenő

-: Barcsay és Kmetty kiállitások 2.

Esti Hirlap, Bp. 1977. febr. 3.

Ferenczi Béni, festő

L:Kmetty János

Képek, szobrok a 30 év magyar képzőművészetéből 7.

Népszabadság, Bp. 1977 máj. 26.

Ferencz B

rei nyár

RIENNÁLÉ

NCERTEK

emlékkiállítást nyitnak, megkoszorúzzák a kőtörő szobrát, délután pedig a megyei könyvtárban mutatják be a Szép magyar könyv 1976 pályázat díjnyertes alkotásait, s a kötetszet napja alkalmából megjelent műveket. Délután a Josavárosban találjuk a Művelt Nép Könyvterjesztő Vállalat Váci Mihályról elnevezett új könyvesbolját. Este a szinházban ünnepi diszelőadást tartanak.

A kötetszet napja alkalmából ismét kiadják a Szép versek című an-

– Szentendrei nyár

Esti Hirlap, Bp 1977. máj. 2

2

Ferenczy Béni, szobrászművész

Aug. 20.-án megnyílt Egerben az 5. akvarellbiennálé. – a biennálé tiszteleg kis különgyűjteménnyel Vaszary János, Ferenczy Béni, Klebly Jenő és Domanovszky Endre életműve előtt.

Losonci Miklós: Megnyílt az országos akvarellbiennálé.

Pest Megyei Hírlap, 1976. aug. 23.

FERENCZY BÉNI, szobrász

---

erenczy Béni irta apjáról, ho[illegible] a "Megyibeszéd"helye a
J kai domb feletti Gesztenyésben volt. A "motivum"helye
egy sima, vizszintes részén volt a legelőnek, szép rálá
tás al a Gesztenyésre és egy nagy szénakazalra. Itt g[illegible] ü
lekeztek a modelleknagybátyja, Ferenczy Ferenc szinművé
i s, aki Krisztus alakjához ült. 3.old

JANOSY ISTVAN: A Ferenczy csalad 2.old

Muzsak, Múzeumi Magazin, 1973. 1.sz. pp.

FERENCZY BÉNI, szobrasz

Ferenczy Béni: " Kaszát fenő nőalak", cimü rajza.- reketa repr. 4.old

JÁNOSY ISTVÁN: A Ferenczy család 2.old

Múzsák, Múzeumi Magazin, 1973. 1.sz. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrasz

Ferenczy Béni9" Játszó fiúk", cimü rajza.-Fekete
repr. 5.old

JANOSY ISTVÁN: A Ferenczy család 2.old

Múzsák, Múzeumi Magazin, 1973. 1.sz. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrasz

Ferenczy Béni: " Fürdő nő", cimü rajza.-Fekete repr 5.old

JANOSY ISTVAN: A Ferenczy család 2.old

Múzsák, Múzeumi Magazin, 1973. 1.sz. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász

Károly, Valér, Noéni és Béni emberábrázolásai: gesztusokban, ábrázellemültségben mily egylényegüek. Ily erős a "családi" kollektív lélek"? A kamasz Valérről mintázott József azt az érzést támasztja, mint Béni karcsú fiúszobra és mintha Károly favagói Noéminal élnének tovább. Néalakja ik nagytestüek, nem rubensiek, de bajosan törékenyek, szinte kicsit dekadensek. 4.old

JÁNOSY ISTVÁN: A Ferenczy csalad, 2.old

Mózsák, Mézeumi Magazin, 1973. 1.sz. Bp.

Ferenczy Béni, szobrász

Klegemlitve bécsi-berlini emigrációja,

Timár László: „Amiről többet kellene beszélnünk!"
Magyar tudósok Nyugaton. 205-206.

Látóhatár, Bp. 1976. június

Ferenczy Béni szobrászművész

a magyar érenművésztben stílust teremtő alkotó volt ~~a~~ Beck Ö. Fülöp, Ferenczy Béni.

Bonváry Ferenc: Kisplasztikai biennálé. Dimántúli Napló, 1976. okt. 10.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 840-726

1977 MÁR

7

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Béni Ferenczy

1021

Béni Ferenczy (1890—1967), hervorragende Persönlichkeit der ungarischen Plastik des 20. Jahrhunderts: Petőfi 1948, in Gyula (Ostungarn)

sich nicht in dicken Abhand-

József Németh (1928). Vertrete
Gemälde kennzeichnen dekor
hafte, mythische Stimmung: S

Ferenczy Béni, szobrászművész

A művész Petőfi-szobra, - mely őszinte, teatralitástól mentes - elkészülte után több mint egy évtizeddel került csak köztérre, mert a megrendelők a hősies gesztus nélküli Petőfit nem tudták megemészteni. Pedig itt szó sem volt évtheteltenségről, csupán a megszokott álpátosz hiányzott. (említve).

Gábor Eszter: Kiss Nagy András szótlansága.
Kritika, Budapest, 1976. nov. 8. dd.

Ferenczy Béni

Ferenczy Béni és Beck Ö. Fülöp érméinek fő jellemvonása a puritán szöveg és a plasztikai értékü ábrázolás. Az érméket nem nevezi meg kritikájában Vadas József, mely a bankjegyek és pénzérmék rajzolóiról és tervezőiről számol be "Mivel fizetünk?" cimmel.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. febr. 8.
XIX. évf. 6. sz. 13. lap.

Ferenczy Béni

Németh László iróról készitett szobrát bemutatja a lap, "Bucsu Németh Lászlótól" cimmel közölt nekrológok illusztrációjaként.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. márc. 8.
XIX. évf. lo. sz. 4-5. lap.

Ferenczy Béni
Kossuth-díjas művész grafikáiból
nyílt kiállítás Keszthelyen,
a Balassa Bálint Múzeumban.

Magyar Hírlap 1973/144 11 old.

Ferenczy Béni (szobrász, grafikus)

1890. jún. 18-án született.

Népszava, 1975. jún. 18. 103. ev. 141 sz. 4 p.

Ferenczy Béni

Neve Somogyi Árpád mesterekent említve.

Népszava, 1975. szept. 7. 103. ef. 210 r. 9 p.

FERENCZY BÉNI, szobrász, éremművész

Ferenczy a forint születésének idejében az öntött művészérmeinek sorozatat alkotta, az éremverés nem kötötte le érdeklődését. 48.old

DR. VARANNAI GYULA: Kritika a "kritikáról" 48.old

AZ ÉREM, XXXII.évf. 1975.1szám. Bp. 1975

Ferenczy Béni

A művész érmeken állítja példaképül a művészettörténet legnagyobb alakjait.

Berkó Pál-Fehér Béla: Szobrak kicsiben.

Magyarország, 1945. jún. 22.

Ferenczy Béni
Párisban tanult a franciák
nagy mestereinél

Kmetty János - Festő voltam és vagyok
16 oldal

FERENCZY BENI, szobrász,éremművész

Mark Edo Tralbot Van Gogh életének és művészetének dokumentumaival foglalkozik.Ismeri a magyar művészek tevékenységét és elismeréssel nyilatkozott Ferenczy Béni, Martsa István,Kiss Nagy András,Engelsz József,Cséri Lajos,Kiss Kovács Gyula,Kunvári Lilla érmeiről.Herczeg Klararól először 1968-ban írt. 44.old

HÉRI VERA: Mark Edo Tralbot írása Herczeg Klara szobrászművészről 44.old

AZ ÉREM, XXX.évf. 1974. 1.szám. Bp.

FERENCZY BÉNI, szobrász, éremművész

Érmészetünk egyik legnagyobb alakja, Ferenczy Béni érmeinek nagy részét külföldön alkotta. 53.old

GOSZTONYI JÓZSEF: XX. századi magyar éremművészek külföldön 53.old

A Magyar Numizmatikai Társulat évkönyve, 1971. Bp. 1972.

FERENCZY BÉNI, szobrász,éremművész

Éremkiállitas a Magyar Nemzeti Múzeumban.-Beck O.Fülöp, Ferenczy Béni,Borsos Miklós érmei külön tarlót kaptak ez a tény is megerositette azt a véleményt,hogy egy-egy korszakban ők voltak a magyar éremművészet megujitói. 42.old

GOSZTONYI JANOS: Éremkiallitas a Magyar Nemzeti Muzeumban 42.old

AZ EREM, XXX.évf. 1974. 1.szam, Bp.

Ferenczy Béni

Ferenczy Béni Thomas Mauntól
Kvindy Gyuláig sok könyvet il-
lusztrált.

Illés Endre: A szobrász Tihanyban.
Müvészet, 1976. szeptember - 12.oldal.

Ferenczy Béni

1946-ban a Művészeti Tanács
egyik tagja Ferenczy Bénivel.

Illés Endre: A szobrász Tihanyban.
Művészet, 1976.szeptember - 12.oldal.

Ferencz Béla

Méltatás

Solymár István: Jegyzetek Borsos Miklós szobrászatáról.
Művészet, 1976. szeptember - 8.oldal.

Perenczy Béni, nobrász

L.: Kiss István

Bereczky L.: Művéni .... 15.

Népszabadság, Bp. 1976. aug. 20.

Ferenczy Béni

"Fiatal férfi"

"(repro)

Takács József: A Graham-kör és az európai művészet
Művészet, 1976. december – 30 oldal

Ferenczi Béni, szobrász

A Belvárosban állítják fel

Álló fiú c. szobrát.

At: Szobrok, emlékművek 3.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. szept. 1.

Ferenczy Béni szobrászművész

Beck Ö. Fülöp, Vedres Márk és a közvetlenül utánuk jövők: Pátzay Pál, Ferenczy Béni és Bakros Birman Dezső tettek alkalmassá a magyar szobrászat nyelvét arra, hogy megjelenítheszék csakúgy a szépséget éppúgy, mint az esettséget, a háború borzalmait, a munkát, pihenést, harcot.

Menyhért László: Harminc év felszabadult művészete

Közalkalmazott, 1976, márc

Ferenczy Béni

Ferenczy Bénnek, Károlynak,
Valérnak és Noeminek Szentmiklós
dén van múzeuma.

Vadas József: Mire emlékeztetnek az emlékmúzeumok.
Művészet, 1977. április – 31. oldal.

Ferencz Béni

Méltatás

Jellyés Gyula: Ferencz Bénire emlékezve.
Tükör, 1976. dec. 26 - 15. oldal.

Ferenczy Béni

A Lipták háraspár hára Ferenczy Béni szavaival – egy „belakott múzeum".

Palotai Erzsi: A Lipták ház.
Tükör, 1974 jan. 2 – 10 oldal.

Ferenczy Béni

Ferenczy Béni rajzai, grafikai plakettjei díszítik a Lipták ház szobáit.

Palotai Erzsi: A Lipták ház.
Tükör, 1977. jan 2 – 10 oldal.

Ferenczy Béni

A Lipták gyűjteményben van Ferenczy Béni kollrajzai, melyeket levelek kátlapjára rajzolt, aláírás gyanánt.

Pokstai Erzsi: A Lipták ház.
Tükör, 1977. jan. 2 - 10 oldal.

Ferenczy Béni

Az V. kerület Kigyó utca és Váci utca találkozásánál Ferenczy Béni „Álló fiú" című szobrának másodpéldányát díszkutak keretében állítják fel.

Fekete Judit: Mi és közönség.
Művészet, 1977. február - 44. oldal.

Ferenczy Béni

Méltatás

Kő Pál: Bokros-Birman Dezső Ulysseset.

MŰVÉSZET, 1976, február -20. oldal.

Ferency Béni Petőfi szobrának ungvári felavatása -
91.1.67

Új Művészet

FERENCZY Béni

Petőfi ,1948,gipsz, 202 cm - 91.1. 66

Új Müvészet

FERENCZY Béni

13, 97, 150, 153, 159, 177, 192
198

Ittványi 1991

Ferenczy

1021

1976. JANUÁR 14., SZERDA

PEST MEGYEI

Fél éves késés a kivitelező miatt

Ismét fogad vendégeket a korszerűsített leányfalui SZOT-üdülő

Majdnem másfél évi szünet után tavaly az év utolsó előtti napjától ismét vendégeket fogad a *Dunakanyar legnagyobb* és most már — *legszebb üdülője*, a leányfalui Panoráma. A SZOT kezelésében levő üdülőt 1974. nyárutóján azzal a szándékkal zárták be, hogy a tíz évvel korábban épült, idényjellegű szállórészbe beszereljék a központi fűtést.

A szentendreiek példás vállalása

— Eredetileg 1975 nyarán kellett volna befejezni a munkákat — mondja Márton Jánosné, az üdülő vezetője. — A végén annak is nagyon örültünk, hogy december 30-ra, az előre kiadott első beutalójegyek időpontjára sikerült elkészülni mindennel.

Mint megtudtuk: nehéz munkával. Ugyanis a *MEZÉPSZER Építőipari Közös Vállalkozás*, mivel szerződést kötöttek a korszerűsítésre és felújításra, különböző — elsősorban szervezési és munkaerő — nehézségek miatt *később kezdett dolgozni, ráadásul a folyamatos munka feltételeit sem biztosították*. A nehézségek láttán — a kiadott beutalójegyek visszavonására gondolt, a beutaltaknak csalódást jelentett volna — a SZOT-nak kellett erélyesen közbelépnie. Erre novemberben már fokozta tevékenységét a kivitelező. Az eddigieknél sokkal nagyobb létszámmal láttak munkához; új építésvezető érkezett.

Végül a *Szentendrei Járási Építőipari Ktsz festőrészlege* mentette meg a helyzetet. November végén kooperációs megbeszélésre ültek össze a MEZÉPSZER vezetőivel, s az üdülő vezetőjével közösen megállapodtak, hogy az akkor elfogadott ütemezésnek megfelelően átvállalják a festésimázolási munkákat. Közben érkeztek a konyhai berendezések is; ezeknek a bekötését is sürgetni kellett. Mint mondják: *az üdülő akkor méhkashoz hasonlított*. Így azonban sikerült elérni, hogy december első heteiben — a tisztogatóktól, takarítóktól sürgetve — egy-egy szinttel mindig lejjebb dolgoztak, a festőkmázolók és a szerelők. Így a hónap második felében hozzáláthattak a berendezkedéshez. Ebből már a SZOT-üzemeltetés és a Dunakanyar többi nyolc üdülője is kivette a részét.

Kifogástalan elhelyezés

Ma már csak a két épület körül láthatók a nagy munka nyomai. *A beutaltakat szépenízlésesen berendezett szobákban helyezik el.* Az ötvenkilenc kétágyas szoba mindegyikéhez fürdőszoba tartozik. Erre csak nagyon kevés üdülőben van példa. De minden szobában van egy-egy pótágy is, mivel a nyáron már családokat szeretnének fogadni. *A két épület négyezer négyszögöles parkban áll.* Az egyik a szálló, a másik az étkező. Az utóbbi valamikor vadászkastély volt. A szobák ablakából kilátás nyílik a Dunára és a környező hegyekre. A vendégek dicsérik az elhelyezést, a személyzetet és a — szakácsokat.

Bejárják a Dunakanyart

Jó és színvonalas programról gondoskodnak a vendégek szá-
nára: Szentendrére látogat-
ak, ahol városnézést követő-
n megtekintik a Ferenczy és
Czóbel múzeumot, meg a
Kovács Margit gyűjteményt.
Egy alkalommal Esztergomba
Visegrádra is kirándulnak.
gismerkednek Leányfalu
énetével, nevezetességeivel.
icz Zsigmond házával és
öröskő sziklával. Természe-
n a szokásos esti vetélke-
ismerkedési esték sem
adnak el. *A vetélkedők*
emi kérdései között sok
megyei téma is szerepel.
irtunkkor túlnyomórészt
vendégek bővítették
ppen ismereteiket.

Korompay János

PEST MEGYEI HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ

Ráckevei járás

Több mint ötezer spartakiádos

A ráckevei járásban tavaly jelentősen emelkedett a tömegsportban résztvevők száma, ezt bizonyítja az az adat, hogy még 1973/74-ben a falusi dolgozók téli, valamint nyári spartakiádján 1309 férfi és 370 nő, összesen 1679 résztvevő vetélkedett, a községi versenyekben, az 1974/75. évi küzdelemsorozaton 2601-re emelkedett az összlétszám. A munkahelyi spartakiád 1893 férfi, 619 női versenyzőt mozgósított, így

e két tömegversenyen 5113-an indultak.

De nemcsak a létszám emelkedett, hanem a résztvevők eredményei is javultak. A ráckevei járás mindkét spartakiádon a járások közötti rangsorban a második helyet szerezte meg, s ez is a fejlődést tükrözi.

S a minőségi sportról. Akárcsak a többi járásban, Ráckevén is

a labdarúgás mozgósítja a legtöbb együttest.

Az ÉGSZÖV-MEDOSZ az NB III-ban szerepel, Szigethalom a megyei bajnokságban játszik, a járási bajnokság pedig 46 együttest szólít porondra. A Csepel Autó birkózói, ökölvívói, kosarasai, a Pestvidéki Gépgyár go-kartosai, kajakozói, motorcsónakázói, a Kiskunsági Állami Gazdaság lovasai, a kinkunlacházi motorversenyzők — még folytathatnánk a sort azokkal a szakosztályokkal, amelyek évről évre kiemelkedő eredményekkel rukkolnak ki.

Természetesen,

a tömegsportban, s a minőségi sportban nincs megállás.

Most folynak az egyesületek vezetőségválasztó közgyűlései. Nem új dolog, de jó állandóan szem előtt tartani, hogy a vezetőségekbe a sportért önzetlenül fáradozó, szakképzett aktívákat vonjanak be a sportélet továbbfeljesztése érdekében.

Bundics Péter

Tenisz K[illegible]rály Kupa

Idén újszerű formában [illegible] ták ki a Király Kupát — [illegible] nevén az európai nemzete[illegible] csapatversenyét — s a lebo[illegible] nyolítás legfőbb jellemzője [illegible] gyorsaság! Európa hatvan [illegible] városa fogadja majd az indu[illegible] ló 17 csapatot, s mivel kö[illegible] mérkőzéses alapon döntik el[illegible] helyezéseket, meglehetős zs[illegible] foltság jellemzi majd a to[illegible] nát. Január közepe és má[illegible] cius elseje között az „A" cs[illegible] portban induló nyolc válog[illegible] tott mindegyike 14 alkalom[illegible] mal lép pályára, oda-vissz[illegible] vágó rendszerben.

A legjobbak mezőnye „A[illegible]

lyezettjével, s a győztes kihívhatja az „A" csoport 8. helye-

[illegible] nemet mondott

Egy hete, hogy a magyar származású Joe Bugner, volt hivatásos nehézsúlyú ökölvívó Európa-bajnok bejelentette visszavonulását. A 25 éves híres sportember menedzsere, Andy Smith azonban úgy nyilatkozott, szó lehet arról, hogy Bugner visszatér a szorítóba, ha Muhammad Ali ellen mérkőzhet. A menedzser kijelentése után természetesen újra Bugner volt a nyilatkozó fél.

— Andy Smithnek igaza van, a világbajnoki cím életem álma volt — mondotta Bugner. — De már döntöttem, elhatározásomat nem változtatom meg. Az az igazság, hogy nőnek a gyerekek, jön egy újabb is, a család most már mindennél fontosabb. Ha feleségem akarná, talán tovább tervezgetnék ökölvívásban, de éppen ő szorgalmazta, hogy vonuljak vissza.

Kosárlabda férfi NB II.

1975. évi végeredmény

Nyugati csoport

1. Körmend	26	25	1	2245-1656	51
2. Oroszlány	26	22	4	2058-1692	48
3. Cs. Autó	26	17	9	1942-1835	43
4. Táncsics SE	26	17	9	2419-2124	43
5. Pét	26	14	12	1892-1881	40
6. BKV Előre	26	14	12	1874-1837	40
7. Sopron	26	14	12	1944-2017	40
8. Dombóvár	26	12	14	1788-1892	38
9. Bakony V.	26	10	16	1819-2002	36

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1975 MAI 24
KÉPES ÚJSÁG
Budapest

Ferenczy Béni

1021

Ferenczy Béni: JÁTSZÓ FIÚK (bronz)

NAZIM HIKMET:

Születés

Az anyja kisfiút hozott nekem világra.
Szőke a haja s még nincs szempillája.
A kék pólyák közt fényes kis golyó.
Alig három kiló.

Mikor a kisfiam megszületett,
Koreában is születtek gyermekek,
akiket Mac Arthur megöletett.
S úgy hagyták itt az életet,
hogy megse ízlelhették az anyatejet.

Mikor a kisfiam megszületett,
a görög börtönökben is születtek
gyermekek.
Az apjukat megölték.
S az első, amit megláttak e földön,
a vasrács volt s a börtön.

Mikor a kisfiam megszületett,
Anatóliában is születtek gyermekek,
nagy kék, fekete, barna szeműek.
S alighogy megszülettek,
már ellepték őket a tetvek,
s ki tudja, hány marad életben csudamód?

Mikor a kisfiam megszületett,
a föld legnagyobb országában is születtek
gyermekek,
kik születéstől fogva boldogok.

Mire a kisfiam apja korát eléri,
én már nem fogok élni.
De egyetlen óriás bölcső lesz a föld
minden színű és fajú kisfiúknak,
bölcső, melyet az ég kék selyme ringat...
(1951)

Somlyó György fordítása

Tava

Esemény a világirodalomban

Solohov hetven éves

Mihail Solohov 1905. május 24-én született a kis kozákfaluban Vesenszkájában

Ha az ember beszélget vele, könnyen az az érzése támad, hogy magát Solohovot minden más jobban érdekli, mint a kimondottan irodalmi kérdések.

Egyszer — évekkel ezelőtt — alkalmam nyílt, hogy beszélgessek Solohovval. Ez az eszmecsere — legalábbis számomra — érdekes módon zajlott. Solohov következetesen kitért az irodalmi kérdések elől; elevezett tőlük a mezőgazdaság problémáinak — legalábbis számára — sokkal érdekesebb tájaira. S míg azokról szólt, szavai a mezőgazdaságban dolgozó emberek alakuló arcélét, jellemét, sorsát ragadták meg és rajzolták fel. Végül is nem állhattam, hogy neki ne szegezzem a kérdést:

— Mihail Alekszandrovics, szokott ön, egyáltalán beszélni az irodalomról?

— Soha! — mondta, aztán elnevette magát. — És mindig!

Rá kellett jönnöm, miután Solohov e kijelentése később se hagyott nyugton, hogy pontosan így, és nem másképpen, van ez. Pontosan így: azaz Solohov sohasem az irodalmat látja és szolgálja az irodalomban.

Hanem az embert.

Emberi sors — vallja meg címében is egyik elbeszélése az író szándékát, emberi-írói tanúságtételét. Ebben az elbeszélésben Andrej Szokolovnak, az egyszerű embernek sorsát követhetjük nyomon: háborúban, hadifogságban, családja elvesztésében, egyéni magáramaradásában és magáratalálásában. S abban a hitében — hitünkben —, hogy a szenvedések sem teszik értelmetlenné a tartalmas emberi életet.

A Csendes Don szovjet filmváltozata is nagy sikerrel járta be a világot. (A világirodalom egyik leggazdagabban jellemzett nőalakja, Akszinya megformálója: Jelena Bisztrickaja)

Irodalom ez?

Mihail Alekszandrovics Solohov 1965-ben megkapta a világirodalom élő klasszikusainak kijáró legnagyobb nemzetközi elismerést, rangot: a Nobel-díjat. Az Emberi sors című elbeszéléséért. S még inkább: a világirodalomban éppúgy, mint a szovjet irodalomban új fejezetet nyitó szocialista-realista regényeposzáért, a Csendes Donért. Ebben Grigorij Meljehov — a XX. századi prózairodalom alighanem legművészibben megmintázott alakja — keresi helyét az emberek között. A történelem — pusztító és tisztító — viharában él. A történelem alakulása, forrongása tükröződik őbenne. A történelem tükörképe ő.

S nem pedig valamilyen irodalmi kérdésé.

Igen, pontosan így van ez, Mihail Alekszandrovics.

Kedves és tiszteletre méltó Mihail Alekszandrovics! — éppen ezért hajt most ön előtt fejet a világirodalom is, az emberiség is.

Ezen a mai napon, amikor önt a hetvenedik születésnapja alkalmából köszöntjük.

Olvasóink — olvasói — nevében is.

Simon Gy. Ferenc

Ferenczy Béni, szobrász

Ferenczy Béni-kiállítás, Shakespeare-darab a Teatrumban, országos nemzetiségi fesztivál

Elkészült a szentendrei nyár programja

Több országos jellegű rendezvénnyel bővül az idei *szentendrei nyár* programja, s ezért az előzőektől eltérően, június 8-án kezdődik és augusztus 20-án zárul a színes eseménysorozat. Első rendezvény a *Ferenczy-triennálé* lesz. A Ferenczy-család három kiemelkedő tehetségű tagjának emlékére rendezett kiállítássorozat első részeként Ferenczy Béni szobrászművész éremalkotásait mutatják be, a művész halálának 10. évfordulója alkalmából.

A fesztiválhoz kapcsolódva nyílnak meg a *Népi iparművész és faliszőnyeg*, a *Famunkák és fafaragások Pest megyében* című kiállítások. A művésztelepi galériában rendezik meg *Perlrott-Csaba Vilmos* festőművész emlékkiállítását, aki Czóbel Béla mellett a párizsi iskola egyik legjelentősebb képviselője volt. Ezután láthatják majd az érdeklődők *Klimó Károly* Munkácsy-díjas festőművész önálló kiállítását.

Gazdag zenei program várja majd a Szentendrére látogatókat. A Péter-Pál templomban tartják *Lehotka Gábor*, *Ella István* orgonaestjét, a *Kovács Margit Múzeum* kertjében pedig kamaraegyüttesek lépnek fel. A szabadtéri néprajzi múzeumban *Zenés vasárnapok* címmel nemzetiségi zenekarok adnak műsort. A Szentendrei Teatrum idei műsorában *Shakespeare Tévedések vígjátéka* című darabját láthatják a nézők, július 1-től 24-ig, a hét végi napokon. Új látványosság lesz a Teatrum előadásai előtt, a Templom téren megrendezésre kerülő komédiás játék.

A szentendrei nyár idején sok gyermek- és ifjúsági rendezvény zajlik majd a városban. A látványos, gazdag rendezvénysorozat augusztus 20-án, az országos nemzetiségi fesztivállal zárul.

— : Ferenc

Népszaba

a Központi Népi Ellenőrzési Bizottság ülésének napirendjén

Ferenczy Béni

VIGILIA

102

1975
május

FERENCZY BÉNI MUNKÁJA
(Vattay Elemér reprodukciója)

5

Vigilia

VIGILIA
Budapest
1975
5
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

* *	Számunk elé...	
VÁRKONYI NÁNDOR	Misztika és misztik	
GRÓF JÓZSEF	A sikoly (vers)	
BÉKY GELLÉRT	A fényes éjszaka. K	
NAGYMIHÁLYI GÉZA	A Jézus ima —	
RADNÓTI SÁNDOR	A szenvedő misztikus	317
BABITS MIHÁLY	Térítők (vers, közli (— — —	327
MEZEI MÁRIA	Bujdosó lány (3) — — — — — —	328
TOLDALAGI PÁL	Versei — — — — — — — — — — — —	337
GYÉRESSY BÉLA ÁGOSTON	Czestochowa magyar emlékei — — — — — —	338
HOLTSÁG ALBERT	A déli ébredés (vers) — — — — — — — —	357

A VIGILIA BESZÉLGETÉSE

Gál Ferenccel *(Hegyi Béla)* — — — — — — — 308

NAPLÓ

Szabó Ferenc SJ: A mai teológia útjai (Alszeghy Zoltán: Bevezetés a teológiába című könyvéről) — 340; *Siki Géza:* Könyvek között (Vas István: Arckép a hetvenes évekből) — 342; *Nádas Péter:* Színházi krónika (Witkiewicz Szegeden) — 344; *D. I.:* Képzőművészet (Két jelentős kiállításról, Művészeti irodalom) — 347; *Tóth Sándor — R. L.:* Zenei jegyzetek (A Bartók Béla Kamarazenekar koncertje; Egyházzene húsvétkor; Lemezfigyelő; Zenei könyvek) — 352; (— —): Képernyő-Rádió (Michelangelo) — 356; Idegen nyelvű tartalomjegyzék — 358; *Tájékozódás* a hátsó I. borítón.

Felelős szerkesztő: RÓNAY GYÖRGY

Felelős kiadó: VÁRKONYI IMRE

Laptulajdonos: *Actio Catholica*

Szerkesztőség és kiadóhivatali ügyintézés: Budapest V., Kossuth Lajos u. 1. Telefon: 188-098, 185-414. Postacím: 1364. Budapest, Pf. 111. Terjeszti, előfizetés és templomi árusítás: Vigilia kiadóhivatala, árusítja a Magyar Posta is. A Vigilia csekkszámla száma: OTP 37.343-VII. Hazai előfizetések külföldre: Posta Központi Hírlapiroda. Budapest, V., József Nádor tér 1. Postacím: 1900 Budapest. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat, H-1389 Bpest, Pf. 149. Nyugati országokban az évi előfizetési ár: 11,80 USA dollár, vagy ennek megfelelő összegű más pénznem. Átutalható a Magyar Nemzeti Bankhoz (H—1850 Budapest) a Kultúra 024-7. sz. csekkszámlájára. feltüntetve, hogy az előfizetés a Vigilia című lapra vonatkozik. A szocialista országokban előfizethető a helyi postahivatalokban is. Egyes szám ára: 12,— Ft. Előfizetés: egy évre: 140,— Ft. félévre: 70,— Ft, negyedévre: 35,— Ft. Megjelenik minden hónap elején. Index-szám: 26.921.

1416-75. Fővárosi Ny. 5. telep — F. v.: Ligeti Miklós

MEGHÍVÓ

A Magyar Érmegyűjtők Egyesülete és a
Legújabbkori Történeti Múzeum tisztelettel meghívja Önt

a **Ferenczy Béni és Ferenczy Noémi**
születésének 100. évfordulóján

rendezendő emlékülésre
1990. június 15-én 14 órára,
valamint ezt követően
a **Ferenczy-éremkiállítás** megnyitójára.

A kiállítást dr. KONTHA SÁNDOR művészettörténész nyitja meg.

Helyszín: Budavári Palota „A„ épület

Az emlékülés előadói:

Illyés Mária
Jankovich Júlia
Kontha Sándor
Pálosi Judit
Vigh Tamás

MEGHÍVÓ

Program:

- A szülőháznál a művészekről megemlékezik:

Krajcsovits Istvánné,
a Szentendrei Városi Tanács elnöke

- Az új állandó kiállítást megnyitja:

Juhász Ferenc
Kossuth-díjas költő

A kiállítás megtekinthető hétfő kivételével

naponta 10-18 óráig

Ferenczy Béni és Noémi születésének

100. évfordulója alkalmából

a Művelődési Minisztérium
Képzőművészeti és Múzeumi Osztálya,

a Pest Megyei Tanács VB.

a Szentendrei Városi Tanács

és a szentendrei Ferenczy Múzeum

Tisztelettel meghívja Önt a

FERENCZY CSALÁD ÚJ ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

1990. június 24-én (Vasárnap) 11 órára

a Ferenczy Múzeumba
(Szentendre, Fő tér 6.)

FERENCZY Béni

PÓTÓ János: Emlékmü, politika, közgondolkodás.
Bp. : MTA Törttud.Int., 1990 71 - 87.p. és ill.

Részvétele a Sztálin szoborpályázaton, s annak
részletes - forrásfeltáró - története

...lzet:

[illegible]
1014 [illegible] Úri u. 62

...lcsönvett mű szerzője és címe:

...ám:

...önvevő

198 _____ kölcsönvevő aláírása

Kiadta	Felszólítás	Megjegyzés

Új Magyarország
1991. máj. 8. 2. o.

I. évf. 10.

KONTHA SÁNDOR

Mi az, ami kell?

A Hatvanas évek című, nagy munkával előkészített, jóelőre beharangozott, ám mégis mérsékelt érdeklődést kiváltó Galéria-kiállítás igen tartalmas, mi több: pompázatos és *roppant ügyesen* szerkesztett, az igazságosztás szerepét is fölvállaló, a már üdvözültek és a már kárhozottak hadát szétválasztó katalógusában olvashatjuk az egyik művész *keserű* kifakadását a megélhetéssel és a könyvillusztrálással kapcsolatban: „Nem volt épkézláb módja az embernek ahhoz, hogy meg tudjon élni. Állandóan hülyeségekkel kellett foglalkozni, bocsánat, hogy így nevezem a könyvgrafikát, nekem végül is teher volt, de mást nem tudtam kitalálni."

Végtelenül szomorú, ha egy művész méltatlan munkákra kényszerül. Sok ilyen eset van a művészet egyetemes és hazai történetében. Erről szól Madách példázata Az ember tragédiájában; ott Michelangelónak széklábakat kell faragnia; de tudjuk, ő „a borsón is szépet álmodott".

Konkrétabb példaként hamarjában Derkovits jut az eszembe, aki egy gyűjtő megrendelésére erotikus sorozatot készített, hogy átmenetileg megmeneküljön az éhhaláltól, esetleg festéket is tudjon vásárolni. De utalhatok egészen friss példára, ami a napokban hangzott el a rádióban: az elmúlt évtizedek szombathelyi textilbiennáléinak világszerte feltűnést keltő kísérletezői ma a butikok számára dolgoznak. Hogy ők mit álmodnak, arról nem szólt a híradás.

Ha művészünk kevésbé *keserűen*, mérsékeltebb indulattal nyilatkozik, talán nem mond ilyet. Nem is neki szólóan, inkább a kevéssé tájékozott, így könnyen megtéveszthető olvasónak mondom, neki is csupán megfontolás végett: a könyvgrafika, a könyvillusztráció aligha sorolható a méltatlan feladatok közé. A könyvművészet — nagy művészet. A könyvművészet sok évszázados története alatt múlhatatlan és pótolhatatlan remekművek sorával gazdagodtunk.

A középkori kódexek scriptorai, miniátorai és illuminátorai, az ősnyomtatványok fametszői, a rézmetszők, litográfusok névtelenjei mellett és után a művészet mindenkori nagyjai, sőt legnagyobbjai közül is sokan tevékenykedtek ebben a kétségtelenül kötött, mégis szinte korlátlan lehetőségeket kínáló műfajban. Botticelli, Dürer, Delacroix, Doré, Zichy, Maillol, Ferenczy Károly, Derkovits Gyula és Ferenczy Béni csupán kiragadott példák ezen művészek végtelen sorából.

Ferenczy Bénit azért is említem, mert ő mondjuk így: szintén — rákényszerült az illusztrálásra. Eltekintve a számos bosszúságtól (amiket a a Szántó Piroska Az ördög nem ilyen! című remek írásában megörökített szerkesztőnő okozott), Ferenczy Béni számára gyönyörűséget, vigaszt is nyújtott ez a tevékenység. Amit ezen a téren alkotott, maradandó része az életműnek.

Az ötvenes évek végén — amikor a kiállítás rendezőinek koncepciója szerint a „hatvanas évek" elkezdődött — különleges szerepe lett az illusztrációs grafikának; alkalmat, lehetőséget nyújtott új megoldásokra, új utak keresésére, új érzések, új világkép felrajzolására, előkészítve a talajt a többi műfaj számára és a közízlés gyökeresebb megváltoztatására is. Az 1958-as versillusztrációs pályázat és a Petőfi Irodalmi Múzeum azt követő kiállítása ezért főleg Kondor Béla kiemelkedő szereplésének köszönhetően, jelentőségében talán túl is mutat a határkőként emlegetett 1957-es Tavaszi Tárlaton; mint ahogy a szívós aprómunka, a kitartó akarás, a kimunkált gondolat többre vezethet, fontosabb szerepű lehet az egyszeri, eleve szűk körnek szánt, elzárkózó, ezoterikus akcióknál. (Ezzel természetesen nem a nevezett tárlatra utalok.)

Mindezek után azt remélem, hogy az egyre csökkenő lehetőségek ellenére a könyvművészet, könyvillusztrálás az idők változásával sem sorvad el, és művészeink nem csupán jobb híján művelik majd. Annak a festőnek pedig, akit fentebb idéztem, kívánom azt, amit ő kívánt magának; valaki mondja neki: „Ez nagyszerű, tessék, itt van pénz, tessék dolgozni, ez az ami kell fessen még ilyet tizenkettőt, huszonnégyet, folytassa a munkáját!"

Csak azon töröm a fejem, miért éppen két tucatot?

PARDI ANNA

A szellemi négyszer London

Solymáron jártam, a brit katonai temetőben. A második világháborúban megsemmisített repülőgépek pilótái álmodják itt örök álmukat. Valamennyien fiatalon pusztultak el, huszonvalahány évesen.

A sírok itt nem domborulnak, földdel egyenlő a föld. Az apró kőlapokon angol nevek. És: Know unto God.

A gondosan ápolt zöld pázsit, a szigorú geometriai négyszöget formázó temető közepén kereszt áll. Nem függ rajta corpus, de nem is üres. Kard van belevésve. „A béke — kölcsönös rettegés" — írja Az emberi lényeg című versében William Blake angol költő, úgy 1794 tájékán.

Különös sorai, próféciái, mint szorgos méhek dongnak a fűszeres tavaszi levegőben, „Fű, fa, virág, bokor, minden forrás, berek / mind messzi emberek" — milyen igaz a solymári temetőben botladozva e berepülő pilóták, lokátorkezelők távoli Londonára, s a szigetországra gondolva.

Emlékszem, mennyire érthetetlennek találtam valamikor a költő egy kifejezését, *a szellemi négyszer Londonét*, Rabság és szabadulás című verséből. Most itt, a csendben, az egyszer élt, egyszer halt katonák és a keresztbe foglalt kard előtt, mintha világosodna.

A romboló kard túlságosan nagy darabjai a végtelenségnek, sehogyse férnek az ember szemébe — fordulok ismét csak Blake-hez a magam köznapi látásmódjával. A szellemi négyszer London nem más, mint a létezés négy szintjéhez kapcsolódó négyféle látásmód.

Blake szerint az egyszerű látás csak a külső, testi világot veszi észre. Benne az anyagi elv diadalmaskodik. És már ez is nagyszerű. Az agy huszonötmilliárdnál több sejtje, s az az elképesztő tudás és tevékenység, ami egy-egy sejten belül feltárul a vizsgáló mikroszkóp előtt.

A költő megelőzte kora tudományos felfedezéseinek jó részét, amikor például egy légyről, egy homokszemnél apróbb rovarról is azt írja, hogy *„agyanyitott pokolnak, égnek: — Bévül csodásan tágulóʺ*

Ám az emberi lét zsugorodása érhető tetten a földön. Mert az ember azzá válik, amit lát, és csak keveset, csak részletet lát. Morális elkülönülésben él, szűkös kenyérért robotolva. S ha a szeretet nem egyesíti másokkal, szétdúlja a diffúz gyűlölet, hisz az éltető energiát élőlények meg nem tagadhatják, csak pozitív vagy negatív előjellel gyakorolhatják.

A kettős látás Blake asztrológiával kevert evilági receptúrájában már felfedi a fizikai létezés szellemi értelmét. Az anyag a szellem felé tör, az ember az igazságért küzd. A beszorult, gyönge utas nem tekintheti át a végtelen ellentmondások szövevényét. Blake ritkán használja az *egyenes* szót, nála nincs egyenes út, egyenes jellem. Ha a légyben, ha egyetlen sejtben vegyi gyárak dolgoznak, kromoszómák, gének (DNS), hormonok, enzimek — bévül csodásan tágulva —, akkor ez a mozgás fonákjáról nézve örvénylés. A végtelen természete olyan, hogy mindennek önnön örvénye van, és amidőn az öröklétnek utasa ez örvény mellett elhaladt, látja, hogy ösvénye mögött az visszagombolyul gömbbé, mint holmi nap — vezet át Blake e kozmoszi önmozgással a törvény ellenében a hármas látás birodalmába.

Mert az ember lázad a rossz törvények és rossz harmóniák ellen. A hármas látásban már megszűnnek a kardok és a homályos balhitek, mindenféle tudás uralkodik, ami egyúttal a legfőbb jó is.

A látszólagos ellentétek kiegyenlítődnek. A halott költők és a halott katonák imára illesztik karcsú csontjaikat: Az Úr az egyetemes ember. A szentlélek: az igazság szenvedélyes szeretete.

Mert igazságot nem lehet mondani úgy, hogy megértsék és mégse higgyék el — mondja William a Pokol közmondásaiban. Ha csak értik, de nem hiszik, akkora baj, mintha csak hiszik, de nem értik.

A négyes látásban az ember az Édent szemléli. Teljes egység, rend valósul meg a létezés legfelsőbb szintjén, barátság, testvériség.

Barátság, testvériség — ami nélkül az ember elveszett.

A béke örökös rettegés ma is. De a *szellemi négyszer London*, a képzelet új és újabb világa nagy ígéret hazafelé tartva, egy Esztergom—Budapest távolsági sárga buszon, a tömegben állva, szorongva.

FERENCZY Béni

MŰTÁRGYJEGYZÉK

Szobrok

1. Női fej (Noémi), 1917
bronz, 33 cm
MNG Ltsz.: 5410
2. Schuszter Henrik arcképe, 1917–1918
bronz, 43 cm
MNG Ltsz.: 64.8–N
3. Ady-maszk, 1919
patinázott gipsz, 29 cm
MNG Ltsz.: 70.49–N
4. Ferenczy Noémi portréja, 1920
bronz, 36 cm
MNG Ltsz.: 52.845
5. Szegedi Lukács József portréja, 1925
fa, 45,8 cm
MNG Ltsz.: 64.45–N
6. John Black, amerikai kultúrtanácsos portréja, 1938–1940
bronz, 28,5 cm
Szentendre, Ferenczy Múzeum
7. A művész felesége, 1938
bronz, 30,5 cm
Szentendre, Ferenczy Múzeum Ltsz.: 74.13–F
8. Gecsőné, 1948
bronz, 26 cm
Szentendre, Ferenczy Múzeum Ltsz.: 74.42–F
9. Genthon Istvánné portréja, 1951–1952
bronz, 24 cm
Szentendre, Ferenczy Múzeum Ltsz.: 76.2–F
10. Ferencsik János portréja, 1952
bronz, 37 cm
MNG Ltsz.: 54.259
11. Juhász Ferenc, 1955
bronz, 36,5 cm
MNG Ltsz.: 68.32–N
12. Leányportré (Miskolczy Eszter), 1955
bronz, 32 cm
MNG Ltsz.: 57.25–N
13. Németh László-mellszobor, 1956
bronz, 49,5 cm
Szentendre, Ferenczy Múzeum Ltsz.: 74.61–F
14. Nicolas, 1956
bronz, 38 cm
MNG Ltsz.: 68.26–N
15. Bartók Béla-fej, 1960–1961
bronz, 35 cm
MNG Ltsz.: 68.31–N

Érmek

16. Egon Schiele, 1928
bronz, öntött, átm. 125 mm
MNG Ltsz.: 70.20–P
17. Nagybeteg Ady, 1929
bronz, öntött, átm. 104 mm
MNG Ltsz.: 70.30–P
18. Wilde Richardné, 1929
bronz, öntött, átm. 120 mm
MNG Ltsz.: 70.26–P
19. A művész édesanyja (Fialka Olga), 1931
bronz, öntött, átm. 102 mm
MNG Ltsz.: 56.1462
20. Daumier, 1933
bronz, öntött, átm. 85 mm
MNG Ltsz.: 56.1030
21. Michelangelo, 1934
bronz, öntött, átm. 85 mm
MNG Ltsz.: 70.36–P
22. Poussin, 1934
bronz, öntött, átm. 108 mm
MNG Ltsz.: 56.1036
23. A művész felesége, 1935
bronz, öntött, átm. 68 mm
MNG Ltsz.: 70.61–P
24. Vincent van Gogh, 1936
bronz, öntött, átm. 90 mm
MNG Ltsz.: 70.17–P
25. Borromini, 1936
bronz, öntött, átm. 113 mm
MNG Ltsz.: 70.29–P
26. Goya, 1936
bronz, öntött, átm. 83 mm
MNG Ltsz.: 70.34–P
27. Bartók Béla, 1936
bronz, öntött, átm. 104 mm
MNG Ltsz.: 56.1027
28. Cézanne, 1937
bronz, öntött, átm. 108 mm
MNG Ltsz.: 70.19–P
29. Tiziano, 1937
bronz, öntött, átm. 135 mm
MNG Ltsz.: 70.23–P
30. Noémi, 1937
bronz, öntött, átm. 107 mm
MNG Ltsz.: 70.50–P
31. Karinthy Frigyes, 1939
bronz, öntött, átm. 95 mm
MNG Ltsz.: 64.10–P
32. Önarckép, 1939
bronz, öntött, átm. 110 mm
MNG Ltsz.: 70.16–P
33. Ferenczy Károly, 1940
bronz, öntött, átm. 109 mm
MNG Ltsz.: 70.41–P
34. Gróf Teleki Pál, 1941
bronz, öntött, 159 × 125 mm
MNG Ltsz.: 70.51–P
35. Arany János, 1952
bronz, öntött, átm. 125 mm
MNG Ltsz.:
36. Garibaldi, 1952
bronz, öntött, átm. 110 mm
MNG Ltsz.: 68.7–P
37. Fischer von Erlach, 1954
bronz, öntött, 130 × 110 mm
MNG Ltsz.: 64.23/a–P
38. Stühmer Frigyes, 1955
bronz, öntött, átm. 107 mm
Szentendre, Ferenczy Múzeum, Ltsz.: 74.159–F

Grafikák

39. Ady a halálos ágyon, 1919
cer. p. 307 × 210 mm
MNG Ltsz.: 1919–610
40. Önarckép, 1920 k.
p. cer. 312 × 195 mm
MNG Ltsz.: 1925–1142
41. Női képmás, 1920 k.
p. k. cer. 300 × 214 mm
MNG Ltsz.: 1925–1143
42. Noémi férjének arcképe (Krizsán Sándor), 1920 k.
k. cer. 333 × 253 mm
MNG Ltsz.: F. 59.111
43. Férfi tanulmányfej (Wilde János ?), 1920
p. cer. grafit, 295 × 235 mm
MNG Ltsz.: F. 71.97
44. Behunyt szemű férfi (Tanulmányfej), 1920 dekli, grafit, szén, 337 × 257 mm
MNG Ltsz.: 71.100
45. Öregasszony tanulmányfej (Wilde Richardné ?), 1929
k. szén, 243 × 208 mm
MNG Ltsz.: F.71.96
46. Gergely Sándor portréja, 1932
p. szén, 545 × 420 mm
PIM Ltsz.:
47. Illyés Béla portréja, 1932
48. Bartók Béla, 1936
p. kréta, 293 × 238 mm
MNG Ltsz.: F.56.84
49. Bartók Béla, 1936
p. kréta, 285 × 235 mm
Szentendre, Ferenczy Múzeum, Ltsz.: 77.25–F
50. Thomas Mann lányának portréja, 1936
p. cer. 500 × 325 mm
Szentendre, Ferenczy Múzeum, Ltsz.: 76.76
51. A művész felesége, 1936
p. cer. 442 × 635 mm
MNG Ltsz.: 1940–3441
52. Felesége arcképe, 1937
p. tus, 285 × 205 mm
Szentendre, Ferenczy Múzeum, Ltsz.: 77.40–F
53. Női fej, 1938–1939
p. kréta, akv. 435 × 340 mm
Szentendre, Ferenczy Múzeum, Ltsz.: 77.57–F
54. Nő összekulcsolt kézzel, 1939
p. cer. 390 × 420 mm
Szentendre, Ferenczy Múzeum, Ltsz.: 76.109–F
55. Karján fekvő nő, 1942
p. kréta, 320 × 280 mm
Szentendre, Ferenczy Múzeum, Ltsz.: 76.146–F
56. Női fej, 1945
p. kréta, 380 × 280 mm
Szentendre, Ferenczy Múzeum, Ltsz.: 76.165–F
57. Fekvő nő, 1945
p. akv. 285 × 395 mm
Szentendre, Ferenczy Múzeum, Ltsz.: 77.114–F
58. Végh-kvartett egyik tagja, 1946
p. kréta, 315 × 240 mm
Szentendre, Ferenczy Múzeum, Ltsz.: 77.166–F
59. Felesége alvó arcképe, 1947
p. kréta, 295 × 420 mm
Szentendre, Ferenczy Múzeum, Ltsz.: 77.203–F
60. Felesége arcképe, 1949
p. cer. akv. 550 × 390 mm
Szentendre, Ferenczy Múzeum, Ltsz.: 76.251–F
61. Reggel, 1949–1950
p. cer. akv. 480 × 345 mm
Szentendre, Ferenczy Múzeum, Ltsz.: 76.261–F
62. Női fej, 1948–1950
p. cer. 305 × 270 mm
Szentendre, Ferenczy Múzeum, Ltsz.: 77.217–F
63. Haját vágó nő, 1950
p. cer. 320 × 210 mm
Szentendre, Ferenczy Múzeum, Ltsz.: 77.281–F
64. Nagy László, 1954–1955
p. kréta, 470 × 340 mm
Szentendre, Ferenczy Múzeum, Ltsz.: 76.299–F
Gréti, 1954–1955
p. cer. 425 × 310 mm
Szentendre, Ferenczy Múzeum, Ltsz.: 76.296–F
65. Stühmer Frigyes, 1955 k.
p. kréta, 285 × 200 mm
Szentendre, Ferenczy Múzeum, Ltsz.: 77.325–F
66. Juhász Ferenc, 1955 k.
p. cer. 485 × 310 mm
Szentendre, Ferenczy Múzeum, Ltsz.: 76.319–F
67. Németh László, 1956
p. cer. 515 × 395 mm
Szentendre, Ferenczy Múzeum, Ltsz.: 76.322–F

A kiállítás anyagát válogatta,
a kiállítást rendezte
FÖLDES MÁRIA
MAZÁNYI JUDIT

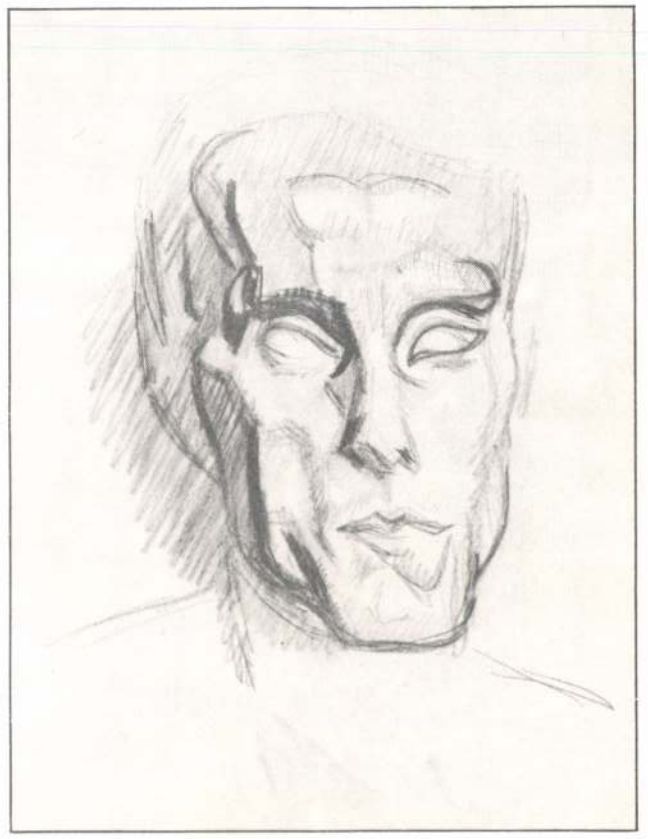

Arcok szoborban, érmeken,
rajzokon

FERENCZY BÉNI

műveinek kiállítása

Válogatás a Magyar Nemzeti Galéria,
a szentendrei Ferenczy Múzeum
és a Petőfi Irodalmi Múzeum gyűjteményéből

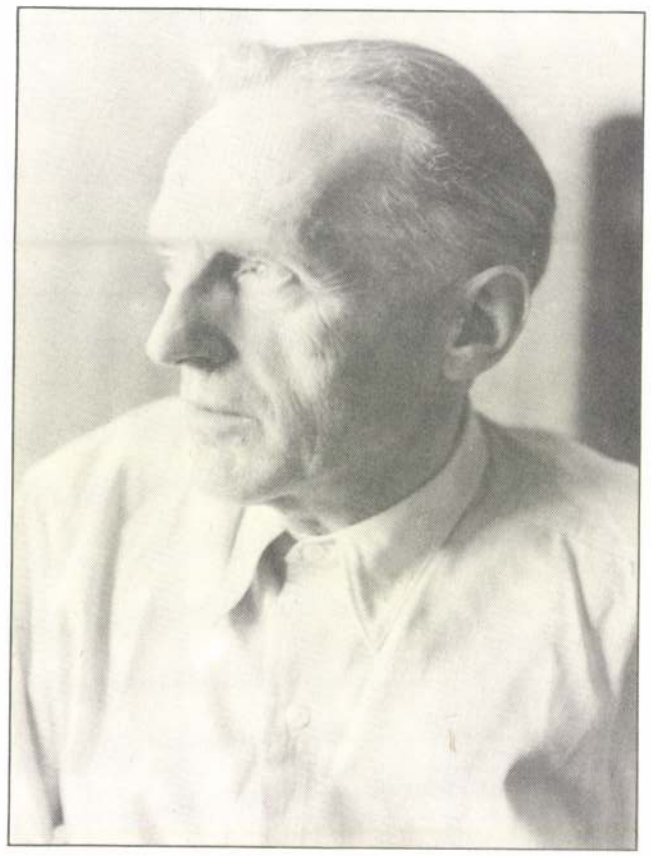

A Szovjet Kultúra és Tudomány Háza

tisztelettel meghívja

FERENCZY BÉNI

kiállításának megnyitására

1991. február 26-án 16 órára

A kiállítást megnyitja
Kontha Sándor
művészettörténész

A kiállítás február 26-tól március 10-ig,
szombat kivételével naponta
9–18 óráig látogatható

FERENCZY BÉNI

1890. június 18-án született Szentendrén
1908 Firenzében, majd 1910 Münchenben tanult
1911-ben Párizsban Bourdelle volt első mestere
1912–13 újra Párizs, most Archipenkónál tanul és dolgozik
1919 után visszatér Nagybányára
1920-ban Pozsonyba, majd 1921-ben Bécsbe megy, ahol közel tíz évig él és dolgozik. Itt megnősül, két gyermeke születik
1923–24-ben megszakítja bécsi tartózkodását, Berlinbe megy, ahol több megrendelésnek tesz eleget és kiállít a Sturm Galériában
1932–35 között Moszkvában él, itt nősül másodszor
1935-ben visszatér Bécsbe, 1938-ban végleg Budapesten telepszik le
1946-ban kinevezik a Képzőművészeti Főiskola tanárának; 1949-ben nyugdíjazzák
1956-ban agyembólia következtében jobb oldala megbénul, beszélőképességét elveszti. Hallatlan akaraterővel és élnivágyással, felesége áldozatkész segítségével felülkerekedik a betegségen, megtanul bal kézzel rajzolni, majd mintázni is.
1967. június 2-án meghal

Főbb kiállításai:
1916 és 1918-ban családjával, Ferenczy Károllyal, testvéreivel Noémival és Valérrel közösen állít ki az Ernst Múzeumban*1924* Berlin, Sturm Galéria, Bernáth Auréllal
1959 Nemzeti Szalon, gyűjteményes kiállítás
1963 Bécs, Künstlerhaus, gyűjteményes kiállítás
1968 Budapesti Történeti Múzeum, Ferenczy család kiállítás
1972-től megnyílik az állandó Ferenczy Múzeum Szentendrén

Ferenczy Béni a portrékról
....„a portrét, mint művészi alkotást csak úgy tudom elképzelni, ha egyszerre ketten vagyunk jelen, a portré mintaképe, és aki ezt a mintaképet a művészet nyelvén megfogalmazza."
„A művészi alkotás alapjában véve nem más, mint a művész énjének kivetítése, megsokszorozódása az anyagban. Tehát a szoborban annyiban van jelen a lélek, amennyiben az alkotó kifejezte magát általa."

Tiziano-érem, előlap

Ferenczy Noémi arcképe

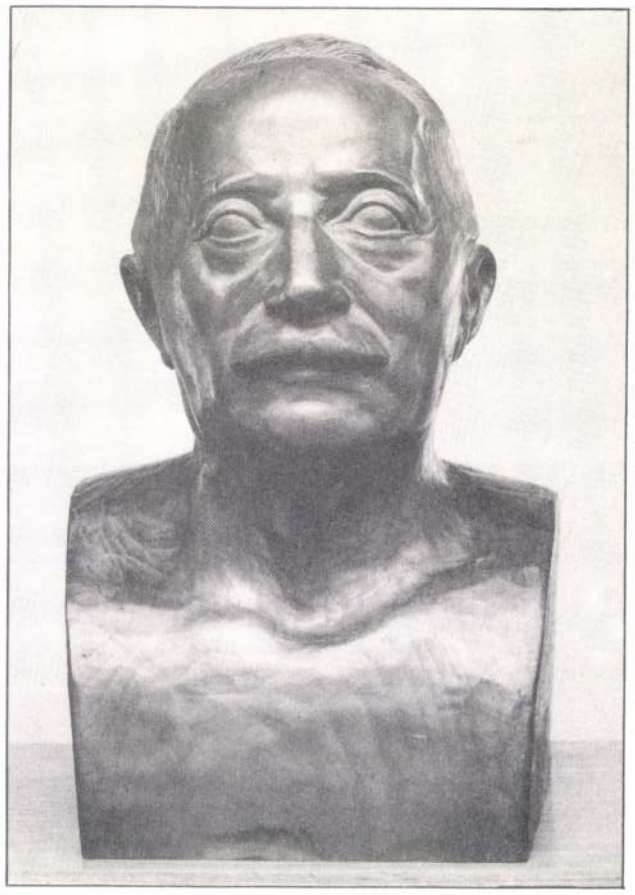

Szegedi Lukács József portréja

Ferenczy Béni

1890. Szentendre–1967. Budapest

Tanulmányait családi körben, Nagybányán kezdte, majd Münchenben folytatta. 1908–1909-ben Firenzében kezdett el szobrászattal foglalkozni. 1910–1913 között Párizsban tanult, mestere először Bourdelle, majd Archipenko volt. Első jelentősebb bemutatkozása a család 1916-os kiállításán az Ernst Múzeumban történt. Művészi indulása párhuzamosan alakult a nagybányai neósok és a Nyolcak tevékenységével, a kubizmus és a futurizmus hazai megismerésével. 1920-ban Nagybányán, majd Pozsonyban dolgozott. 1921–1932-ig Bécsben élt osztrák állampolgárként. Aktívan részt vett a művészeti életben, élénk kapcsolatban állt a magyar emigrációval.

1923–1924-ben Berlinben tartózkodott. Nehéz körülmények között élt, bábkészítésből tartotta fenn magát. Az első bécsi években és Berlinben a kubizmus határozta meg törekvéseit. Ennek az időszaknak a termését mutatta be a Der Sturm-galéria Bernáth Aurél és Adolf Bauer-Saar munkáival együtt 1924-ben. Bővebb anyagot 1925-ben ikertestvérével, Ferenczy Noémivel állított ki közösen a Nemzeti Szalonban. Moholy-Nagy hívására a Berlin melletti Grünewaldi lakótelep számára falidombormüvet tervezett Tevékeny élet, szemlélődő élet címmel. A berlini kiállítását követően fokozatos stílusváltozás zajlik le munkásságában, mely a formák lehiggadásában, a szobrászat klasszikus hagyományai felé fordulásban nyilvánul meg.

1932–1935 között Moszkvában élt, ahonnan egy évre Bécsbe, majd 1936-ban véglegesen Magyarországra tért vissza. A Gresham-körhöz csatlakozott. Művészermeit és moszkvai rajzait 1936-ban Bécsben, V. A. Heck műkereskedő szalonjában állította ki. 1941-ben az Ernst Múzeumban csoportos kiállításon vett részt, 1942-ben a Műbarát helyiségében mutatkozott be. Részt vett az 1942-es Velencei Biennálén. 1945–1950-ig a budapesti Képzőművészeti Főiskola tanára volt.

(B. K.)

Er begann seine Studien im Familienkreis in der Künstlerkolonie der Stadt Nagybánya dann besuchte er die Münchener Kunstakademie. 1908–1909 beschäftigte er sich in Florenz mit Bildhauerei. 1910–1913 studierte er in Paris bei Bourdelle, dann bei Archipenko. Die erste bedeutendere Schau seiner Werke fand im Jahr 1916 in Ernst Múzeum im Rahmen der Ausstellung der Familie Ferenczy statt. Sein Schaffen entfaltete sich paralell mit den Bestrebungen der jungen Künstler in der Nagybányaer Künstlerkolonie (sog. neósok) und der Gruppe Nyolcak (Acht) und zeugte von der Wirkung des Kubismus und Futurismus in Ungarn. 1920 arbeite er in Nagybánya, dann in Pressburg. 1921–1932 lebte er in Wien, wo er die österreichische Staatsbürgerschaft erhielt. Er nahm am Wiener Kunstleben aktiv teil, und unterhielt einen engen Kontakt mit der Intelligenz der ungarischen Emigration.

1923–1924 hielt er sich in Berlin auf. Er lebte unter schwierigen Umständen, und verdiente seinen Lebensunterhalt mit Puppenentwürfen. In den ersten Wiener und in den Berliner Jahren wurde sein Werk vom Kubismus geprägt. Die Kleinplastik dieser Periode wurde 1924 in der Galerie „Der Sturm" gezeigt in einer gemeinsamen Ausstellung mit Aurél Bernáth, und Adolph Bauer-Saar. Die Exponate der Berliner Ausstellung mit neuen Werken ergänzt wurden in einer Doppelausstellung mit seiner Zwillingsschwester, Noémi Ferenczy im Nemzeti Szalon, in Budapest 1925 gezeigt. Nach der Berliner Ausstellung spielte sich in seinem Schaffen ein Stilwandel ab, er wandte sich immer mehr den klassischen Traditionen der Bildhauerei zu, und arbeitete mit einer ruhigeren, ausgeglichenen Formsprache.

1932–1935 lebte er in Moskau, inzwischen verbrachte er ein Jahr in Wien, dann kehrte 1936 endgültig nach Ungarn zurück. Er schloss sich dem sog. Gresham-Kreis an, dessen Mitglieder gegenüber der extremen Avantgarde eine zurückhaltende Stellung einnahmen, gegenüber der konservativen Kulturpolitik jedoch ein progressives Anliegen vertraten. Seine Medaillen und Zeichnungen der Moskauer Periode wurden 1936 in der Kunsthandlung V. A. Heck in Wien ausgestellt. 1941 nahm er an einer Gruppenausstellung im Ernst Múzeum teil, 1942 stellte er im Saal der Zeitschrift Műbarát aus. 1942 nahm er an der Biennale in Venedig teil. 1945–1950 war er Professor der Budapester Hochschule für Bildende Kunst.

IRODALOM:

Ausstellungen. Der Cicerone. 1924. 5. 670–671.

Gachot François: *Ferenczy Béni.* Bp., 1948.

Pataky Dénes: *Ferenczy Béni rajzai.* Művészettörténeti Ért. 1955. 70–72.

Ferenczy Béni: *Írás és kép.* Bp., 1961.

Szabó Katalin: *Ferenczy Béni.* Bp., 1967.

Kontha Sándor: *Béni Ferenczy.* Acta Historiae Artium, 1979. 253–280.

Kontha Sándor: *Ferenczy Béni munkássága a két világháború között.* Művészettörténeti Ért. 1979. 157–165.

Kontha Sándor: *Ferenczy Béni.* Bp., 1981.

Illyés Mária: *Ferenczy Béni. A keresés évei 1917–1925.* Művészettörténeti Ért. 1982. 1. 34–40.

Benedek Katalin: *A grafikus Ferenczy Béni portréjához.* Művészet, 1988. jún., 59.

Illyés Mária:

FERENCZY BÉNI BERLINBEN

A Ferenczy Béniről szóló források ellentmondó adatokat tartalmaznak a művész berlini tartózkodását illetően. Ottlétének még a pontos időtartama is bizonytalan; a művész maga is hol két évet, hol csak egyet említ. Vannak azonban levelei, amelyek szilárdabb kiindulópontot nyújtanak. Az egyik 1922 augusztusából, már Potsdamból, jól jellemzi helyzetét, kiszolgáltatottságát és kedvezőtlen körülményeit: „...nem maradhatok így bizonytalanságban" – írja –, „főleg, mert itten belátható időn belül úgysem jutok ‚magam' művészi munkájához. Itt csak iparművészeti megrendelést kapok és csak ilyenre van kilátás."[1] Mégis tovább reménykedik az anyagi és a művészi siker eljövetelében, lakást keres télire, és bécsi munkáit is ide akarja szállíttatni. Azt tervezi, hogy hosszabb időre berendezkedhet. „A magam munkájához a lehetőséget egy kollekciókiállítás biztosítaná, azt hiszem – mert mentől többet nézem a német kollégák munkáit, annál inkább látom, hogy az egy Barlachon és Lehmbruckon kívül ‚toronymagasságban' állok felettük."

Egy év múlva, 1923 októberében írt levele viszont azt tanúsítja, hogy júliusban már vissza is költözött Bécsbe: „Berlinből 3 hónapja mentem el, otthagyva papot, csapot – hcsak a famíliámmal vagyok itt és Pestre gravitálok. Lesz ott talán valami munkám."[2] Megerősíti a fenti tényt az is, hogy 1923 novemberében fia már Bécsben született. Tehát a „Der Sturm" galériában rendezett kiállítása idején, 1924 júniusában már nem lakott Berlinben, noha nyilván akkor is, később is, többször utazott oda.

Amilyen körülményes ma már ezeket a berlini eseményeket egészen pontosan felidézni, olyan nehéz egyértelmű véleményt alkotni Ferenczy Béni 1920 és 1924 közötti műveiről, amelyeknek egy részét Herwarth Waldennél bemutatta. A szobrász néhány méltatója legérdekesebb munkáinak tekintette ezeket; mások az életmű egészétől eltérő, szinte idegen testnek. Ferenczy Béni életműve olyan értékes és gazdag, annyi különféle hatással áttatott, hogy benne ezek a munkák valóban csak egy vonulatot képviselnek a sok között.

38

26. GRÄBER MARGIT – Éremterv, 1922–1923
Medaillen-Entwurf

A „Der Sturm" galériában kiállított kollekció egy része csak fényképről ismert. A fennmaradt művek jól mutatják, hogy Ferenczy Béni stílusában 1920 és 1924 között nem hirtelen változás, hanem fokozatos, a korábbi korszakokhoz szervesen kapcsolódó átalakulás történt, részben a német expresszionizmus hatására. Ez alól a berlini magyarok nemigen tudták kivonni magukat.

Ferenczy Bénit, mint igen etikus lényt az expresszionizmus szellemiségéből a tiszta, egyszerű lét iránti vonzódás, a természeti ember felmagasztosítása ragadta meg. Szobrainak a címe is utal erre: „Egyszerű emberek", 1923, „Ádám és Éva", 1923. A primitív lét tisztaságát még az első expresszionista nemzedék szemében az afrikai plasztika jelképezte, ezt idézik Ferenczy Béni bécsi és berlini munkái is.

Noha a tizes évek derekán Ferenczy szívesen mintázott plasztilinbe és kedvelt anyaga volt a bronz és a terrakotta, a bécsi és a berlini években áttért a fához. A „Der Sturm"-ban bemutatott anyag is faragás. A faragást Ferenczy még szobrásznövendékként, 1910–1911-ben tanulta a müncheni akadémián egy társától, Hans Faulhabertől, és a húszas évek fordulóján újra ehhez folyamodott. Nemcsak válságos anyagi helyzete, vagy a technikai könnyebbség indította rá, hanem ebben is az expresszionizmus művészi hatását kell látnunk. Hiszen a faragáskor a szobrász keze alatt azonnal véglegessé alakul a matéria, a kifejezés közvetlenül, átmeneti fázisok nélkül tehető át a műbe.

Ferenczy fafaragásaira az egyszerű formákból kialakított tömegek és a feltöredezett síkokra darabolt felületek a jellemzőek; ugyanezt a stiláris

27. FÉRFITANULMÁNYFEJ, 1923 k.
Männliche Kopfstudie

megoldást láthatjuk ekkori rajzaiban is: akár részletesen kidolgozott, karakteres portréiban, akár gyorsan felskiccelt, nagyvonalú szoborvázlataiban. Itt az emberi alak fő szerkezetének és mozgásának érzékeltetése volt a célja.

A technika és a szellemiség tehát mélyen összefügg művében. Ferenczy törekvése a plasztikai egyszerűsítésre, rajzban, szoborban, nemcsak művészi, hanem politikai felfogásával is kapcsolatos volt. A háború felett érzett csalódását, Magyarország feldarabolását, azt, hogy az ország kétharmada, így saját nagybányai otthona is elszakadt az ország testéből, olyan igazságtalan és fájó valóságként élte át, hogy csak a baloldali eszmék diadalában és a világforradalom eljövetelében látta a megoldást. Ennek következtében távolodott el a hagyományos művészi eszményektől és kezdett el a klasszikumtól távoleső ideált követni.

A rajzolás Ferenczy életének minden szakaszában kiemelkedő fontosságú volt. Ferenczy rajzművében a szobrászi műtől független, önálló munkából többet találunk, mint a vázlatból, szobortanulmányból. A szobrokhoz előtanulmányként készített rajzait is olyan gonddal, lendülettel, igénnyel csinálta meg, mely csupán egy-egy szoborelképzelés előzetes rögzítéséhez nem lett volna szükséges. Az a felfogás, hogy a rajznak az alkotót olyan területre kell elvinnie – művészi értelemben –, ahova a szobrászi képzelet nem feltétlenül jut el, Ferenczy művészi képzésének természetéből, a családi műhely szelleméből eredt. Ehhez híven Ferenczy legifjabb korától kezdve szerepeltette a rajzait is, a szobrokkal egyenértékű alkotásokként a kiállításain.

Ferenczy pályájában a berlini időszak, a „Der Sturm"-ban kiállított munkák egységessége miatt, a szobrásznak a magyar emigrációval itt szövődött kapcsolatai folytán és a német expresszionizmusnak a reá tett hatása révén ma már különös fényt kap, szinte jelképes értelmet. És noha Berlinhez kapcsolódnak olyan művei is, mint a Tevékeny vagy a Szemlélődő élet című, mégis úgy érezzük, hogy Ferenczy ekkor fejezte ki

29. KÖPENYBE BURKOLÓDZÓ NŐ, 1923 k.
Frau im Mantel eingehüllt

25. NŐI AKTTANULMÁNY, 1923
Weiblicher Akt – Studie

legerőteljesebben ifjúkori eszményeit. A húszas évek végén a szobrász az újklasszicizmushoz közeledett, hogy a harmincas évektől annak erőteljes és egyéni változatával a magyar szobrászat és rajzművészet egyik legértékesebb képviselője legyen.

JEGYZETEK:
1 Levél Wilde Ferenchez, Potsdam, 1922. aug. 21. MNG Adattár.
2 Levél Mihályi Ödönhöz, 1923. okt. 24. In: Ferenczy Béni arcképe, Budapest, 1984.

Ferenczy Béni

25. NŐI AKTTANULMÁNY, 1923
Weiblicher Akt – Studie
ceruza, 225 x 136 mm
J.n.
Ferenczy Károly Múz., Szentendre. Ltsz.: 77.9–T

26. Gráber Margit – Éremterv, 1922–1923
Medaillen-Entwurf
ceruza, 285 x 225 mm
J.n.
MNG Ltsz.: F. 87.153

27. FÉRFI TANULMÁNYFEJ, 1923 k.
Männliche Kopfstudie
ceruza, grafit., 295 x 235 mm
J.n.
MNG Ltsz.: F. 71.97
K.: 1977, Berlin – Ferenczy család kiáll.

28. ÖNARCKÉP, 1923–1924
Selbstportrait
ceruza, 312 x 195 mm
J.n.
MNG Ltsz.: 1925–1142
K.: 1968, Budavári Palota – Ferenczy család; 1970, Moszkva – Ferenczy család; 1977, MNG – Önarcképek, karikatúrák (35)

29. KÖPENYBE BURKOLÓDZÓ NŐ, 1923 k.
Frau im Mantel eingehüllt
ceruza, 273 x 219 mm
J.n.
MNG Ltsz.: 1925–1144
K.: 1970, Moszkva – Ferenczy család; 1977, Berlin – Ferenczy család

FERENCZY Béni

Magyar grafika Wilhelmin

Egy üldözött regény

„A csehszlovák Paszternák-ügy" viszonylag szerény keretek között, csekély nemzetközi visszhanggal, de annál viharosabban zajlik. Josef Skvorecky: „A gyávák" című regénye eddig csak csehszlovák nyelven jelent meg; a nyugati sajtó csupán a könyv tartalmát ismertette és szemelvényeket közölt belőle. Rezümék és kivonatok a legritkább esetben adnak hiteles képet valamely mű értékéről, írója kvalitásáról. Tehát még nem tudhatjuk, hogy regénye értékének, vagy üldöztetésének köszönheti-e Skvorecky szinte példátlan közönségsikerét? Maga a jelenség azonban mindenképpen elgondolkodtató.

Az író ugyanis nyolc nap történetét ibeszéli el, egy cseh kisváros kommunista és nem-kommunista partizánjainak harcát a német fasiszták ellen, s végezetül a győztes szovjet hadsereg diadalmas megérkezését. A regény hőse egy Danny nevű fiatalember, a nem-kommunista, de bátor partizán; ő a jóindulatú, a lojális pártonkívüli, aki örömmel üdvözli a bevonuló orosz szokat, majd ismét szaxofonon játszik a jazz-zenekarban, meg lányok után futkos, mert húsz esztendős és a lányok mindennél jobban érdeklik. Mi baj lehet ezzel? — gondolná az ember. Alighanem ezt gondolhatta az illetékes csehszlovák állami könyvkiadó igazgatója is, mielőtt Skvorecky regényét nyomdába küldte. És effélét gondolhattak a prágai pártsajtó kritikusai is, amikor „A gyávák"-ban a szocialista realizmus új remekművét üdvözölték.

Aztán derült égből beütött a mennykő. A könyvkiadó igazgatója rövid úton kirepült állásából. Ugyanazok a kritikusok, ugyanazokon a hasábokon megírták, hogy Skvorecky regénye „férges gyümölcs és mérgezett tőr, a csehszlovák nép hazafias érzelmeinek durva megsértése, a dicsőséges szovjet hadsereg gyalázása, a csehszlovák könyvkiadás szégyene és burzsoá-kozmopolita féremű".

Dehát mit követett el szegény Skvorecky?

Az első számú vádpont szerint azt merészelte írni, hogy az egyébként igen rokonszenvesnek ábrázolt szovjet katonák némelyike durva és műveletlen, s hogy a bevonuló szovjet alakulatokat bűzfelhő kíséri. Kifogásolhatott továbbá, hogy Danny szereti a lányokat meg a jazzt, az aranyifjúság kissé léha stílusában beszél társaival és esténként — igaz, inkább gyermekkorában belevetett illetődés — a Szűzanyához imádkozik. A legsúlyosabban azonban a regény egyik valóban ártatlanul hangzó passzusa rekriminálta tott. „Tudtam — meséli önmagáról Danny —, hogy az emberek itt lelkes kommunisták lesznek (?) és hogy én magam csak lojális leszek. Semmi kifogásom nincs a kommunizmus ellen. Egyáltalán semmi ellen nincsen semmi kifogásom, amíg szaxofonon játszhatok a jazz-zenekarban és füttyenthetek a lányoknak... Tudtam, hogy azok, akik most majd megtalálják a pártot és Marxot, Engelst és Lenint fogják tanulmányozni, éhes és tudásra szomjas emberek, de én nem voltam éhes... a tanultság az én számomra természetes és könnyen elérhető valami volt, akárcsak a villamosmegálló vagy az aszpirin. Igazán fontosak a lányok voltak, meg a zene..."

Skvorecky bűnlistájából kiderül, hogy az író a legjobb szándékkal óhajtott eleget tenni a szocialista realizmus elméleti kívánalmainak. Megpróbálta teljesíteni azt a szűnős-szűntelen hangoztatott követelményt, hogy ne árnyékfigurák hadarják el a szemináriumi füzetek tartalmát, hanem hús-vér emberek mondják el a maguk nyelvén, kissé másként, de ugyanazt. A gyakorlatban azonban kiderült, hogy mindig pontosan ugyanazt kell megírni és pontosan ugyanúgy: az orosz katonák egytől egyig műveltek, jóságosak és rózsaillatúak, a Danny-korabeli fiatalemberek esténként pártszemináriumba járnak szívük választottjával.

És ami a leglényegesebb: szigorúan tilos olyasmit leírni, hogy Dannynak semmi kifogása nincsen a kommunizmus ellen, amíg a jazz-zenekarban játszhatik és lányok után futkosha t. Nagyon is hihető, hogy Skvorecky elsősorban ezzel az *amíg* szócskával érdemelte ki az olvasóközönség tüntető rokonszenvét, csakúgy, mint a pártközpont bibliai átkait. Az amíg szócska itt az emberszív érzékeny húrját érinti. A legtöbb ember ugyanis valóban keveset törődik az országában uralkodó társadalmi rendszerrel, amíg jóllakhatik, amíg háborítatlanul beszélhet és imádkozhat, kedvére muzsikálhat és szabadon utazhat — egyszóval, amíg a rendszer őt élni hagyja. Danny szaxofonja és az amíg szó — jóllehet az író tudatos akarata nélkül — Skvorecky regényében szimbolikus értelmet kapott. Oly szimbólummá vált, amit a kommunista rendszer nem tűr, nem tűrhet el. Mert ha eltűrné, nem lenne többé azonos önmagával.

S. F.

Paco — a falu bikája

(András László: „Paco l'infaillible". Paris, Gallimard, 1959)

1939 szeptember első napjaiban két fiatal magyar író folytatott éjszakákba nyúló vitákat a világ sorsáról, s arról, mi az egyén kötelessége az éppen kitört háborúban. Egyikük, a behemótabb és esetlenebb, érvek sziporkáló tűzijátékával — melyet csupán a hitleristák elleni dühkitörések szakítottak félbe — bizonygatta, hogy az író útja csak a lövészárokhoz vezethet: puskát kell fognia. A másik — megnyerő külsejű és szkeptikus fiatalember —, aki Franciaországba utaztában a mozgósítás kellős közepén lévő Németországon döcögött át, kétségbeesetten igyekezett meggyőzni barátját arról, hogy az óriási náci hadigépezet lerohanja Nyugat-Európát, s hogy a harc sikere nem ezen a földrészen dől majd el.

A díjbirkózó termetű nagy gyerek, Hevesi András néhány hónap múlva hősi halált halt a fronton, barátja pedig, László András, aki megpróbált élmenekülni a vén Európából, csak Portugáliáig jutott. Ott a határszorompók leereszkedtek előtte, s egy szép napon, úgyszólván akarata ellenére, Madrid közepén találta magát. Pénz nélkül, barátok nélkül, egy idegen nyelv dzsungelében.

A fiatalember azonban vérbeli író volt, rengeteg mondanivalóval, aki száz határon magával vitte s megőrizte különös, fanyar világszemléletét, emberismeretét, s a „kis pontok", vagyis az emberi lények iránti szeretetét. Így lett belőle botcsinálta spanyol író, akinek azóta nyolc-tíz regénye jelent meg a világ minden táján, s egyikük, a „Muchacho" — egy madridi kisfiú megható története —, az egész földkerekséget bejárta. Filmet is csináltak belőle (az ugyancsak spanyol-magyar Ladislao Vajda rendezte).

Legújabb könyve most jelent meg az igényes párisi Gallimard-nál, mégpedig ósksadásban, mert kordnísem bizonyos, hogy az irás Spanyolországban is kiadásra kerül majd a közeljövőben.

Egészen a legutóbbi évekig különös mesterséget tanulmányozhattak a spanyolországi „városkutatók": a dajkák barbantartóját. A dajkák Spanyolországban is a fiatal falusi leányanyák közül verbuválódnak. Ez a foglalkozás nemcsak szentesíti a maradi társadalomban elfoglalt fonák helyzetüket, hanem egyúttal viszonylag jövedelmező is, olyannyira, hogy a gazdag famíliáknál tejben-vajban fürdő dajkák csinos összegeket küldözgethetnek a családjuknak és otthon hagyott gyerekeiknek. Egy idő múlva persze elapad a tej, s oda a jó állás. Más mesterség után kell nézni, vagy meg kell lelni azt a varázsvesszőt, amelynek segítségével felfakad az elapadt forrás. E célból lépett szinre Spanyolországban — mégpedig már régóta — a férfiú, aki alkalmasnak látszik a tejellátás folytatásának biztosítására olymódon, hogy újabb gyerekkel ajándékozza meg a dajkát.

Paco, László András regényhőse, egyike a kihalás előtt álló foglalkozási ág utolsó mohikánjainak. A kondenzált tej és a különféle tápszerek ugyanis még az oly konzervatív Spanyolországban is egyre nagyobb konkurrenciát támasztanak a dajkahivatásnak. De 1940 táján, a cselekmény lejátszódásának időpontjában, Paco még ismert és köztiszteletben álló figura Madridban. Néhány évvel azelőtt még olyan irigyelt volt, mint a híres matadorok; még most is megbecsülés övezi, noha már vesszedelmesen közeledik az ötvenhez. S éppen ezért lelkét balsejtelmek gyötrik: mi lesz, ha a természet törvényei nyugdíjba kényszerítik, vagy legalábbis mesterségének csupán csökkentett gyakorlását engedélyezik. Bajuszába már ősz szálak vegyülnek, melyeket gondosan kitép, s ha nem ügyel, csak lihegve jut fel a harmadik emeletre. Valamilyen rendes polgári foglalkozás után kell nézne tehát, s hosszas tépelődés következményeként egyik tisztelőjéhez, a dúsgazdag bankárhoz fordul. A pénzember meg is igéri, hogy felveszi örnek a páncéltermébe. Ekkor azonban kirobban a dráma.

Pacónak ugyanis gyereke lesz; mégpedig tulajdon feleségétől. A nagy falu bikájának tudniillik, bár számdálhatatlan gyereke él már szerte Spanyolhonban, mindeddig terméketlen volt a házassága. Nem is akarja elhinni, hogy felesége, Maria, gyermeket vár, mikor azonban megbizonyosodik felőle, nem hiszi el, hogy ő az apa. Ebben ugyan téved, de a sötét gondolatoknak már nem lehet útját állni. Kávéházi asztaltársaságának — a tertullinak — egyik tagjára, Manolóra gyanakszik, aki jómódú, sokkal fiatalabb ember, s a maga amatőr módján a gyermekáldás területén olyan sikereket ér el, melyek egy napon talán még a pro jesszionista Paco sikerét is elhomályosíthatják. Pacót a balsejtelem és a bosszúvágy a fiatalember lakására sodorja, s ott képzelt vetélytársát egy revolverlövéssel leteríti, majd üldözött vadként elmenekül.

Néhány nap múlva egy távoli tanyán egy újságfosztányból tudja csak meg, hogy áldozata nemcsak hogy életben maradt, hanem merénylőjének személyét sem volt hajlandó feltárni a rendőrök előtt. Más ember a hirt esetleg a dolgok jobbrafordulásának tekinthette, Paco számára ez a hegyelemdőjés. A fiatalember egy szép napon talán fecsegni fog a tertullia előtt, köznevetség tárgyává teszi Pacót, aki így végleg elvesztené becsületét, ami Pacónak az életnél is többet jelent. Az egyetlen kiút: a halál. Még aznap éjszaka a vonat elé veti magát.

Ebből a tényleg kényes témából László András mértékletességgel és lélektani finomsággal teli regényt teremtett. A szerző a sikamlósságnak még a látszatát is kerüli, hétértelmű jeleneteket, ragadós célzásokat nagyitóüveggel sem lehet találni a könyvben. Az irásművet a spanyol élet nagyszerű ismerete, emberek és sorsok hitűnő ábrázolása jellemzi. A regény ugyanakkor gondos keresztmetszete egy bigott, előítéletekkel és mesterséges normákkal teli, feszültségben élő társadalomnak.

G. L.

Angol könyv Magyarországról Indiában

(„Hungary behind the Headlines", by George Floris, New Horizon Publishers, Calcutta)

Megható jelenség: egy Magyarországról már több mint egy évtizede elszakadt ember, aki Angliában cseperedett fel politikai és irodalmi újságíróvá, aztán odébb állt Indiába, ott legfontosabb feladatának érezte, hogy beszámoljon szülőhazájának sorsáról. A könyv intelligens és kiválóan jóindulatú munka. Minden szavát a tárgyilagosság törekvése jellemzi. Csak örülni lehet azon, hogy az „el nem kötelezett" világ talán legfontosabb gócában ilyen komoly és becsületes visszhangot kapott a magyar forradalom, és ilyen értelmes népszerűsítő ismertetést a magyar történelem és a magyar jelen.

Senki sem ievén tévedhetetlen, a szerző sem az. Tévedéseinek egyik kútfeje Macartney professzor vaskos műve, amely valóban rengeteg adatot tartalmaz, lenyűgözően sokat ad, de nem mindig hitelcsest. Van néhány jóhiszemű, de önkényes feltevése is a szerzőnek. De ez nem változtat mondanivalójának alapvető igazságán. Egy idézettel fejezi be könyvét, amely arra utal, hogy 1848-ban is, 1956-ban is, Magyarország magasra emelte a szabadság fáklyáját. Aligha akad számbavehető olvasó, aki ebben egyet nem értene vele.

LEVELEK A SZERKESZTŐHÖZ

Írni annyi, mint...

„Író, ki e lapon belépsz az örökkévalóságba, tanuld meg tőlem, hogyan kell írni."

Ezt a mondatot kellett volna a legutóbbi számban megjelent „műhelyforgácsok" elé nyomtatni, mottóként, vagy — legyünk stílszerűek — „fő-forgácsként". Határ Győző, a kitűnő író, ezúttal, mint a szakma mestere jelentkezett. Elmondta, mindazoknak, akiket illet, mit jelent az: írni.

Szándéka mélységes önbizalmat és szakmai tudást bizonyít. Thomas Mann, aki maga is értette az írás mesterségét, egy alkalommal így válaszolt egy amerikai újságíró kérdésére: „Mit tesz az: írni? Bevallom, eddig még nem volt időm arra, hogy ezen törjem a fejem. Túlságosan elfoglal az írás maga."

Határ Győző sokkal tudatosabb művelője mesterségének. Ő pontosan tudja, mit jelent írni. Nem azt tudja, hogy szerinte mit jelent. Átfogóan és általános érvénnyel szögezi le az írás mikéntjének csalhatatlan alapvonását. Ezért örültem nagyon cikkének. Végre megtudom én is, mit tesz az: írni.

Nem tudtam meg. Többszöri átolvasás után szemem felismerte, hogy tömör magyar mondatokkal állok szemben. Értelmük feldolgozása azonban túlhaladta szellemi képességeimet. Pedig, higyje el nekem Határ Győző, mindent megtettem. „Írni annyi, mint — írja ő többi között — közel merészkedni és vállalni a veszedelmeit — cserébe az elengedésért." Cikkéhez én is közel merészkedtem, vállalva annak veszedelmeit. Ez sem segített. Megpróbáltam — utasítása szerint — „feldolgozni az elengedés üzenetszerű villanásait" — de nem tudtam, kit kell kinek elengednie és ki villant üzenetszerűen és honnan.

Megpróbáltam „átugrani a bénalábú szillogizmusok feje felett" — de vagy az én lábam is béna, vagy a szillogizmusok nem tudták, hol áll a fejük, mert ez sem sikerült. Nekiveselkedtem annak is, hogy „felfedezzem az írásművészet fajlagos eszközeit" — de csak saját műveletlenségem betonfalába ütköztem. Azt ugyanis tudtam, hogy mit jelent: fajlagos hő... de fogalmam sem volt arról, hogy az írásművészetnek is vannak fajlagos eszközei.

És akkor, szerencsémre, meglátam az utolsó előtti kinyilatkoztatást, amely így szólt: „... írni annyi, mint szakadatlanul inteni a türelemre."

Ezt végre megértettem. Nemcsak a mondat értelmét, hanem azt is, hogy miért tanácsolja ezt az író.

Zalárdi Iván
(Amszterdam, Hollandia)

Kiegészítés

Örömmel olvastam az Irodalmi Ujság legutóbbi számában közölt kitűnő ismertetést Victor Serge politikai végrendeletéről. Az örömet még nagyobb lett volna, ha a cikk megemliti azt is, hogy Serge szóban forgó levelezése a „Témoins" című francia nyelvű zürichi folyóiratban látott napvilágot. Legalább ennyi elismerést megérdemelt volna ez a magas igényű folyóirat és szerkesztője, Jean P. Samson, a kitűnő költő, aki e kis lap keretei között mindig a lehető legtöbbet tette Magyarországért és íróiért.

M. M. (Genf)

A Pacelli hercegek

Az április 1-i számukban „A világ plébánosa" című cikk téves megállapítása: hogy XII. Pius „a Pacelli hercegi család leszármazottja".

Pacelliék tisztes polgárok, „patriciusok" voltak s soha semmilyen nemességet nem szereztek. Pacelli apja ügyvéd volt s Rómában a „Tehenek utcájában", a Via delle Vacche-ban élt szerény lakásában. XII. Pius még kardinális korában, a Mussolinival kötött concordátum után s az ő közvetítésével az olasz királytól szerezte a hercegi címet az egyik öccse részére, majd pápává választása után a másik öccse számára is.

Ez a tény már azért sem titok Olaszországban, mert egy nevezetes epizódra vezetett a háború után összeült Constituente, az alkotmányhozó parlament történetében. Az alkotmány törvénybe iktatta a nemesi előjogok megszüntetését s egy javaslat a címek eltörlését is ajánlotta. A többség úgy döntött, hogy az ősrégi címek a név lényeges részét alkotják s megtartásukért szavazott. Viszont a bal- és jobbszárny egyetértett abban, hogy ideje volna a feketeinges, bunkósbotos és ricinusolajos arisztokratákat — a Ciano és Grandi „grófokat", a Graziani őrgrófot s Badoglio hercegét, valamint számtalan fabornokát — visszautalni polgári létükbe. Az úgyszólván egyhangú lelkesedésbe egy ellenvetés vegyült: „De uraim! A Pacelli hercegek...?" A javaslat megbukott. Az igazság kedvéért — csak ennyit.

Dr. Lénárt Sándor
(Blumenau, S. C., Brazília)

Ferenczy Béni budapesti kiállításáról

A Nemzeti Szalonban — csak nemrég jött a hír. Művészetének méltánylása és életművének tárlata már régen esedékes volt, s ez a mostani is hosszú vajúdás eredménye.

Azok az álművészek, akik alkotásaik szomorú szegénységét Zsdanov szellemével magyarázzák, s már rég megfeledkeztek a művészet dionysos-i örömének elvéről, mindent elkövettek, hogy Ferenczy Béni művészetének bemutatását és emberségének, tanító, hivatottságának hatását megakadályozzák. Ezért is kelt örömöt e tárlat híre.

De örömünkbe fájdalom vegyül. A mester már több, mint esztendeje súlyos beteg; barátai hiába keresték a verniszázson. S Erzsébet asszonynak, Ferenczy Béni kedves és megértő élettársának egészségére tört a kiállítás rendezésének izgalma, aggódás és öröm. Pedig mindketten várták ezt a kiállítást.

Ferenczy Béni, az ember, szépíró tollát érdemelné. Elveihez mindig következetes és azok szerint élő ember ő.

Ferenczy Béni, a művész, alkotásait elemző tudós vizsgálódást, részletes hosszú tanulmányt követel, mert olyan művész, akinek alkotásai, műterméből egyenest a magyar és az európai művészet történetébe léptek.

Ferenczy Béni, a tanító, a mester fiatal művészek új nemzedékét nevelte fel és nékik ő volt emberi és művészi példaképük. Tanítványait „szabad kötöttségre" tanította, mert azt vallotta, hogy amint az életben és a természetben törvényszerű és véletlen egyként uralkodik, úgy a művészi alkotásban is, a szabadság és a kötöttség harmóniája lehet csak a cél.

Azt vallotta, hogy: „...mindennek mértéke az ember." Mert Ferenczy Béni, a nemes humanista, a szépség és harmónia szerelmese.

Művészetének szelleme ízig-vérig modern. Véglegkiérlelte a modern stilustörekvéseket, s megőrizve tapasztalatait, egy realista, erősen lírai hangú szobrászatot alakított ki. Rendkívül sokoldalú művész. A monumentális szobrászatnak és kisplasztikának egyként mestere; az érem és plakett műfaját újjávarázsolta; rajzainak a modern művészet legszebb rajzai közt van a helye; akvarelljeiben szerény hangú, de színvonalas művekkel kalandozott át a festészet műfajának világába.

Hűséges tanítványa, az új magyar szobrászat egyik számottevő reménysége, Vigh Tamás szépen írja róla a kiállítás katalógusának előszavában: „Olyan ő, mint a hídépítő, aki szakadékot ível át. Érzelmi gazdagságával, mélységes humanizmusával hidat ver: a Souvenir és Avenir, a megcsontosodott tradíció és a minden emberitől elrugaszkodó, elidegenedő újdonsághajszolás között. Szobrain megálmodta a jövő még magasabb erkölcsiségű emberét." (..oszlopi)

FERENCZY Béni

FERENCZY Béni

KOVÁCS Péter: Fejezetek a magyar szobrászat közelmultjából. = Életünk, XXVIII. évf. 1990

764, 765, 767, -769, 884- 886, 887, 1097

Galavics G

Válsághelyzetek és képző
a 17-18. századi Ma

A szándék, hogy válsághelyzetek prizma-tükrén
zai művészetét, annak kortársi tapasztaltából ered, i
tározó tendenciái mindig felerősödnek, s az e
sarkítottabban, kiélezettebben fogalmazódnak meg
éppen ezáltal rajzolódhatnak ki tisztábban olyan je
kább rejtve maradnak. S itt a 17—18. század társad
gondolok, s nem a képzőművészet válságára. Olya
réteget vagy éppen osztályt érintenek, s amelyek íg
tak. A 17. századi Magyarország oly bőkezűen oszt
gok lehetőségeit, mint a 20. századot kivéve, tán egy
Reformáció és ellenreformáció látványos összeütkö
ti őrlődés hosszú évtizedei, a függetlenségi harcok f
hosszúra nyúlt reményei és csalódásai oly intenzitá
zad, átnyúlva a 18. század első évtizedébe, a Rákócz
helyzetek folyamatos sorává vált. Hasonló karakté
útkeresései és kudarcai formálják majd a 18. százado

A két század tehát sorozatban produkált olyan vá
szinte kínálták a lehetőséget arra, hogy a kor ember
ségül hívja. A *valóságban* azonban csupán két olya
amely társadalmi méretekben tudta megfogalmazni

Magyar Fórum, 1989. nov. 11.

CSÁSZÁR ISTVÁN

V Á L T Ó

Annálam fiatalabb írók már mind elmondták a maguk történetét az úgynevezett személyi kultusz éveiből, pedig a korknál fogva sokkal kevesebbet tudnak arról az időről, mint én, aki akkor gimnazistáskodtam.

Az iskolát – gimnáziumba jártam – befejezetlenül hagytam, mert utáltam. Ottmaradtak a szerencsétlen társaim, és tovább nyúzták, mezték a verseket, mindenből kimozták az „eszmei mondanivalót", megoldották a másodfokú egyenletek megoldását, kiverték a hülyét a jólelkű tanároktól, én pedig elmentem laboránsnak egy gyógyszertárba, ahol kilószámra kevertem a levendulaillatú tejkrémet Zsiga bácsival együtt.

Zsiga bácsi nyugdíjas volt, de azért is járt dolgozni. Engem különösen szívelt, mert éppen olyan bolondos voltam, mint ő. Fényképeket mutatott, amiken még fiatalon tornamutatványokat csinált.

Tíz éven keresztül ő nyert minden bajnokságot. Bizonykodott, hogy még mindig felmegy erőkézenállásban, de ezt csak udvariasságból hittem el neki, bár az is lehet, hogy udvariasság nélkül elhittem – már nem emlékszem pontosan. Azt mesélte, hogy az élete végét egy déltengeri szigeten szokta tölteni. Egy lakatlan szigeten, ahol pálmák nőnek, és magától terem minden.

– És mit fog csinálni, Zsiga bácsi, ha a foga fáj? – kérdeztem.

– Jól ismerem a fogászmesterséget – mondta Zsiga bácsi. – Még gyakorlókoromban elolvastam minden orvosi könyvet. Csak egy fogóra van szükségem, azt pedig viszek magammal. És még valamit elárulok neked, amire is gondoltam, hogy egyszer majd hirtelen elgyengülök, tehetetlen leszek, és beteg... Gondoskodtam erről is. Egy ampulla ciánkáli mindenen átsegít.

Zsiga bácsi jóakaratúan mosolygott, mint a saját kamaszkorom polgárpét rejtegető bölcsességének tükörképe.

Bíztam abban, hogy egyszer meglátogatom a lakatlan szigeten, és hosszú estéken elbeszélgetünk majd a pálmák alatt a világ dolgairól. A gyógyszertár még távol esett a város központjától, amerre mindketten laktunk. Esténként együtt várakoztunk a ritkán közlekedő villamosra. Már végén jártunk az ősznek, korán sötétedett. Ott álltunk a megállóban, körülöttünk szürkészölden az égre meredtek a felsővezeték tartóoszlopai meg mindenféle fenyegető traverzek, hűtőtornyok, párlók és gyárkémények sziluettjei, meg egy végtelenbe nyúló táglafal, hamvadva önmaga belső izzásától.

– Mindig japán nőt akartam feleségül venni – mondta Zsiga bácsi. – Azért maradtam agglegény. A japán nők a szerelem művészei.

Én egy kavicsot rugdostam közben. Ballal meghelyeztem, és jobbal odataláltam Zsiga bácsi lába elé.

– Passzolok! – kiáltottam. Zsiga bácsi lendületet vett, és külsővel megcélozta a kavicsot, de rosszul talált el. A kavics pörögve csúszott egy keveset, aztán belepottyant az egyik villamossín közé, éppen a váltónál. Zsiga bácsi önkéntelenül megmozdult, hogy lehajoljon és felvegye, de valaki hátulról megfogta a vállát.

Egy tésztaképű férfi volt. A rövid, kese haja gyéren a homlokára tapadt, mintha verejtékezne a feje. Valami merev szenvedés nyomódott az arcába, ami iszonyatot keltett bennem. Eddig észre sem vettük, hogy ő is ott áll a megállóban. Szempillantás alatt végignéztem az esetlen alakján, semmi testi hiba nem látszott rajta, mégis biztosra vettem, hogy felfoghatatlan borzalmasságú operációs heget rejt a ruhája. Félni kezdtem tőle, mert éreztem, hogy senki sem szereti.

Zsiga bácsi visszanézett a válla fölött.

– Nem gondolja, hogy ez szabotázs? – kérdezte a férfi fájdalomtól elgyötört, tompa hangon. A tökéletesen mozdulatlan arcán csak a szája nyílt és csukódott, az is csak annyira, hogy a szavak kipréselődhessenek rajta. Már fenyegetés nélküli volt, akár a bekövetkezett végzet. A börtön déltengeri szigetcsoport. Ez leginkább a sétánál vehető észre. Az udvart háromméteres falakkal szobányi négyszögekre osztották. Minden délután ezekben a négyszögekben sétálnak a zárkák lakói. Kihalt folyosón és lépcsőházakon át érnek az udvarra. Az őrökön és egymáson kívül senkivel sem találkoznak már hosszú idő óta. Az egyik négyszögben sétál Zsiga bácsi, egy másikban természetesen én. Két hónapja nem tudunk egymásról semmit, de annyit tudunk, hogy az ügyünk rosszul áll, „mert ő már bevallotta", ahogy ezt mindkettőnknek tudtára adták. A zárkatársaim elmagyarázták, hogy a bűnösségem kétségtelen. Ők már régen itt vannak, megtanulták az itteni gondolkodást, és készséggel megtanítanak rá engem is.

De vajon hogy tanítják meg Zsiga bácsit? Öreg már szegény, és olyan megátalkodott. Csak én értem a furcsa gondolkodását. Még szerencse, ha csak kinevetik, de lehet, hogy meg is verik.

Engem nem bántanak. Unalmasak a kihallgatások. A civil ruhás férfi ül az íróasztal mögött, gyakran elmélázik, lehajtja a fejét, majdnem elalszik, aztán hirtelen résnyire húzza a szemét, és rám néz oldalról. Éppen úgy, ahogy a filmeken csinálják.

– Na és?!– kérdezi megpattantva azt, hogy „Na".

Csend van. Nem tudok válaszolni erre a kérdésre. Már mindent elmeséltem sokszor.

– Na és?! – ismétli a férfi.

– Csak ennyi... – mondom.

– Van ott még más is – mondja a férfi később, és újra mélázni kezd.

Ennek alapján két évet kapok, szabotázscselekményben való részvételért. Zsiga bácsi négy évet kap.

Anyám is ott van a tárgyaláson. Az ítélethirdetés után megengedik, hogy átadjon egy csomagot. Kenyér van benne, meg szalonna és cigaretta.

– Tudom, hogy cigarettázol – mondja anyám.

Két hete múltam tizennyolc éves.

A fiúk már leérettségiztek, és most egyetemre mennek, vagy állást keresnek. Én bányában dolgozom. Ez se rossz. Eleget adnak enni. Amikor feljövünk munka után, fekete szénpor keretezi a szemünket, a barakkban a kályha közelébe akasztjuk az átázott kapcáinkat, szörnyű bűz van, de mi már nem érezzük. Van könyvtár, és lehet napozni az udvaron.

Zsiga bácsi az orvos mellett dolgozik. Az orvos is rab. A fodrász, az írnok, a szakács is. Önellátók vagyunk.

Lassan múlik az idő, de csak azért, mert számon tartjuk.

– A Húsvét–szigeteken pilótasapkás szobrokat találtak – meséli Zsiga bácsi Kozma szakaszvezetőnek, az őrnek.

– Az sem lehetetlen, Kozma úr, hogy az egész mai kultúra létezett már egyszer. Nagyon érdekes könyvet olvastam erről.

Kozma szakaszvezető bólogat.

– Csak azt nem értem – mondja –, hogy egy ilyen értelmes ember hogy keveredhetett a fasiszták közé.

Mesélik, hogy Kozma úr régen tánc- és illemtanár volt. El lehet hinni róla. Piperkőc fekete zsinórbajuszt visel.

A Húsvét-szigetekről szóló könyvet Müllertől kapta Zsiga bácsi. Müller már kilenc éve ül. Róla azt mesélik, hogy partizánokat lövetett agyon a háborúban. Most a brigádvezetőnk.

Bajuszt növesztek, de aztán leborotváltatom, mert nagyon gyenge és sokszínű.

Végeredményben csak letelik az időm. Müller azt mondja, hogy féllábon állva is kibírna két évet. Megtörténhet, hogy amnesztiát kapunk Zsiga bácsival együtt. Valamikor csak rájönnek, hogy nem csináltunk semmit. Addig sem kell féllábon állnom, és fát sem hasogatnak a hátamon. Mert Müller azt állítja, hogy még úgy is kibírna két évet.

Még soha nem voltam nővel. Ez a legnagyobb baj. Ha kiszabadulok, sürgősen beleszeretek valakibe.

Néha a szokásosnál is lassabban múlik az idő...

Nem gondolja, hogy ez szabotázs? – kérdezte a férfi a villamosmegállóban.

Zsiga bácsi visszanézett a válla fölött. Valamit szólni akart, de egészen közel feltűnt a villamos, zörögve közeledett, ide-oda rázkódott a sínek között, mintha le akarna térni a pályáról. Nem tudott letérni, és jött.

A férfi levette a kezét Zsiga bácsi válláról, a villamosra nézett, aztán a váltóra. Oda, ahová a kavics esett. Mi is a váltóra néztünk. Szoborcsoportként álltunk az alkonyatban, szánalmasan összetartozókká váltunk. A villamos egyre erősebben zörgött. Mielőtt ideért volna, a vezető kikapcsolta a motort, és a kocsi már csak saját lendületétől gördült.

A váltó kétméteres acélvésője hatalmas csattanással átváltott, nem is hallatszott, ahogy porrá zúzza a közé került kavicsot.

A villamos megállt. Zsiga bácsival együtt felszálltunk, és a kocsi ment tovább.

A peronról visszanézve láttam, hogy a férfi ott maradt a megállóban. A válla megrezdült, mintha sóhajtana.

F B MCMLVI

Ezerkilencszázötvenhat általam ismert legjelentősebb érme nem látható a Nemzeti Múzeum mostanában megnyílt Numizmatika '56 kiállításán. Pedig ez a mű az őszi események idején, idehaza, az élmények, indulatok lázában, mementóként készült: Ferenczy Béni Petőfije.

A mindenség–szelidítő mester – Illyés Gyula nevezte így – életútja szorosan kötődött századunk viharos történelméhez. A művész kivette részét tizennyolc-tizenkilenc küzedelmeiből, csaknem két évtizedet töltött emigrációban, kapcsolata volt a Bécsben, Berlinben szervezkedő magyar forradalmárokkal, megismerte a harmincas évek vészterhes Moszkváját, az Anschluss beborult egű Bécsét; lelkében, agyában, zsigereiben életre szóló tanulságok halmozódtak fel. Ezer oka lett volna arra, hogy hitét, bizakodását elveszítse, hivatását feladja, ő mégis, minden körülmények között képes volt a remény felmutatására, világot jobbító alkotások teremtésére.

Ferenczy szobrainak, érmeinek, rajzainak, főleg Moszkva után, látszólag szinte semmi közük az aktuális társadalmi-történelmi eseményekhez, bennük mégis a kor tárulkozik fel, egy tisztánlátó, mélyenérző művész gondolatvilága, ítélete testesül meg.

A szellemében olyanannyira egységes életműből némileg kiválik az immár jól ismert – noha Budapesten még fel nem állított – 1949-es Petőfi-szobor. Mint maga a művész idézi naplójában, valaki azt mondta erről: „Ez nem Béni." Ő pedig hozzáteszi: „Ez talán igaz is."

Pedig nagyon is az! Amellett, hogy művészileg sokak ítélete szerint ez az első és máig egyetlen kétségbevonhatatlan hitelű Petőfi-szobrunk, itt maga a szent (Hubay Miklós írt így róla) és szelíd Ferenczy Béni az, aki a babérra tapos, az ő keze szorul ökölbe, az ő szemei perzselnek, benne dúlnak az indulatok. „Csak arra gondolok munka közben, hogy valamilyen erős hatást gyakoroljon" – olvashatjuk említett naplójában.

A művész hatni akart, mert nagyon is konkrét, nagyon is határozott véleménye volt a Bibó által oly világosan láttatott „zsákutcás magyar történelemről", a létező és az eszményi szocializmus különbségéről, a szocialista építés hazai módszereiről és lehetőségeiről; látta a hibákat, a bűnöket, és ismerte a vétkeseket is. Véleményét általában nem rejtette véka alá. Főiskolai tanárságától való megfosztása, hosszú mellőzése voltaképpen ebben leli magyarázatát.

Aki a róla szóló emlékkönyvet (Ferenczy Béni arcképe, 1984), vagy az utóbbi időben közzétett leveleit lapozgatja, ezekre vonatkozóan is talál dokumentumokat. Az október-novemberi napokat felidézendő hadd utaljak hát Juhász Ferencnek a művészhez és feleségéhez írott, 1958. augusztus 3-án kelt, eddig publikálatlan levelének egy részletére: „...alig vagyunk, akik közelebbről láttuk volna és együtt egy nemzet pusztulását. Sosem fogom elfeledni azokat az ablak-előtti szorongató álldogálásokat, Béni pasziánszait, az étekezéseket a robbanásoktól rengő konyhában és Béni halhatatlan mintázó kezét és mintázó szemét és gondolatait."

Ferencziék akkoriban a Jászai Mari téren laktak. Erzsi asszony – a művész minden tekintetben méltó társa, aki a veszélyérzet teljes hiányából fakadóan vakmerőségben mindig túltett rajta – innen ment át a Parlamenthez azon a szörnyű emlékű október 25-én is, s látta az iszonyatot, mentette a sortűz sebesültjeit. Béni közvetlenül is, de számos barátja révén közvetve mindennek részese, mindennek átélője, mindennek szenvedő tanúja volt, s bízvást lehet mondani, hogy áldozata is. November 15-én bekövetkezett agyembóliája, bénulása a súlyos megrázkódtatások, a végső kétségbeesés egyenes következménye.

A még ép, alkotó ereje teljében lévő mester egyik utolsó munkája tehát a forradalmat jelképező Petőfit ábrázolja. A szoborhoz hasonlóan sok tekintetben ez is különbözik a korábbi művektől. A teljes felület kitöltése helyett itt a viszonylag kisméretű, de erőteljes plasztikájú fejre koncentrál. Ismét közelebb jut ezzel a kezdetben példának tekintett reneszánsz érmekhez. A lényeget kiemelő mintázás a mondanivaló markánsabb megfogalmazását is eredményezi. Mint az 1933-as Daumier-érem villámsújtotta fája, úgy ez a fej is átlényegül, többértelművé válik. „Legyek fa, melyen villám fut keresztül" – mondja a költő, s a jobb profilban ábrázolt fej első pillantásra valóban olyan, mint egy dús lombú fa, melynek szélborzolta levelei apró lángokként lobognak. A hosszú nyak erős, zömök fatörzsként szemlélhető, s ezt a benyomást cseppet sem zavarja a magas homlokú, keskeny arc, amelyből, mint a szobron, a kérlelhetetlen szigorral, váteszi erővel ítélkező költő tekintete lángol. Az érem peremére fokozatosan kisebbedő, az alapból alig kiemelkedő betűkkel ez van írva: EGY GONDOLAT BÁNT ENGEMET. A sima hátlapon – vésett formában – fölül az F B monogram, alatta MCMLVI olvasható.

A mű összbenyomása egyszerű, sőt szerény, ám kézbefogva, kissé figyelmesebben vizsgálva formai szépsége, tartalmi mélysége, gazdagsága fokozatosan feltárul előttünk, és maradandó élménnyel ajándékoz meg bennünket.

Az éremből tudomásom szerint eddig három példány készült. Egy a szentendrei Ferenczy Múzeumban (de nincs kiállítva), kettő magántulajdonban van.

Kontha Sándor

FERENCZY Béni

VIGADÓ GALÉRIA

Felelős kiadó: Otto Klára

Szedte és nyomta a Dél–Kelet Kft. Békéscsaba

FERENCZI Béla

A Művelődési és Közoktatási Minisztérium
A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége
A Magyar Köztársaság Művészeti Alapja
és a Vigadó Galéria

tisztelettel meghívja Önt és kedves családját

A FERENCZY BÉNI ÉS FERENCZY NOÉMI SZÜLETÉSÉNEK 100. ÉVFORDULÓJA TISZTELETÉRE RENDEZETT KIÁLLÍTÁS ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA A VIGADÓ GALÉRIÁBA

(Budapest V., Vigadó tér 2.)

1991. február 3-án 17 órára

A kiállítást megnyitja:

DR. NÉMETH LAJOS
professzor
a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének elnöke

Átadásra kerülnek a pályadíjak.

Megtekinthető 1991. február 3-tól február 24-ig
hétfő kivételével naponta 10-től 18 óráig.

FERENCZY Béni

Gellér Katalin

ADY–PORTRÉK

Ady és a képzőművészet kapcsolata mind irodalmi, mind képzőművészeti szempontból izgalmas, többször és több oldalról is vizsgált téma.[1] Az Adyról készült portrék közül elsősorban Czigány Dezső rajza és egy fotóról jól ismert, de eddig magángyűjteményben lappangó Rippl-Rónai József vázlat-sorozat elemzésével szeretném az Adyról kortársai által kialakított kép néhány vonását árnyalni, melynek során érintőlegesen felmerül a különböző művészeti ágak egymásra hatásának kérdése is. Bár az elemzendő rajzok különböző megközelítésből születtek, megegyeznek abban, hogy a költő-szerepnek a kor által erősen meghatározott ideája jelenik meg bennük.

Czigány Dezső első portréján, mely a Franklin Társulat megbízásából 1907-ben készült a Vér és arany c. kötet címlapjához, Adyt a szimbolista írók és festők portrétípusához közelítve ábrázolta.[2] A szénrajzon a költő feje szinte lebegni látszik a térben, s a fekete háttérből kísértetiesen fehérlik elő. A keserű, gúnyos mosolyú száj, a nagy szemek a kiábrándultság, a spleen lelkiállapotára utalnak. A haj és a szemöldök íve erőteljesen, dekoratív ívben rajzolódik ki a fehér homlokon. Czigány a költő vonásait erősen stilizálta; a „halál rokonának" Ádyját látjuk, az „elátkozottak" sorába tartozó költőt.

Horváth Béla Czigány Ady-portréiról írt tanulmányában életrajzi adatokkal is szolgál, melyből megtudjuk, hogy a kép keletkezésének idején ismerték fel Ady végzetes betegségét.[3] Az arc hieratikusságát Horváth főniciai aranymaszkhoz hasonlítja. Czigány azonban valószínűleg a Franciaországban kialakult új portrétípushoz igazodott, melyet Felix Vallotton és a nyomában járó művészek formáltak ki. Vallotton Rémy de Gourmont Le livre des masques, portraits symbolistes c. művéhez rajzolt portréi (Paul Adam, J. K. Huysmans stb.) erős, határozott, szinte plakátszerűen kiemelő körvonalrajzra épülnek. Gyakran csak a fejet rajzolta meg.

Edvard Munch Mallarméról készült portréja (litográfia, 1896) is hatással lehetett Czigányra. Munch litográfiáján szintén lebegni látszik a fej, a magasan záródó ing alig látható, s a háttér nem fehér, amint Vallottonnál, hanem fekete, mint Czigány rajzán. Halálszimbolikával telített Munch 1895-ben készült Önarcképe (litográfia), melyen szintén fekete háttérből világít ki a fej, a lap alsó szintjén csontvázkar látható.[4]

A különböző kosztümös önarcképeket festő Czigány nem egyszerű portrét rajzolt. Ady szerepét ábrázolta a francia szimbolizmus heroikus és démonikus vonásokkal felruházott költő-ideálképéhez közelítve művét. A maszk mögé bújó művész – Adytól sem idegen – századfordulós toposzát is újrafogalmazta. A testtől leválasztott fej lebegése, az arc medúzaszerűsége, a halállal való párbeszédre való utalások a szimbolista portrékhoz tartozónak mutatják Czigány művét. Távoli példái azok a szimbolista művek, melyek a költőt a művészet Keresztelő Szent Jánosaként ábrázolták, mint Gustave Moreau (1865), majd Deville lantra helyezett Orfeuszfeje, Odilon Redon Mártírja (1877), s 1913-16 körül festett Orfeusza.

Ady Czigány-féle kiérlelt ideálportréjával szemben Rippl-Rónai József Adyról készült ismert művei vázlatok, különböző találkozások alkalmával készültek, az élmény közvetlenségét tükrözik. Adyt és Rippl-Rónait a közös harc és újítás tudata, baráti szimpátia és megbecsülés fűzte össze.[5] Egy évvel korábban már megjelent egy „közös" kötetük is; H. Szederkényi Anikó, Haraszthy Lajos és Göndör Ferenc Hárman címen megjelenő munkájukhoz

Ady Endrétől kértek előszót és Rippl-Rónaitól címképet. A kortárs kritika, ahogy a Nyolcakkal, úgy Rippl-Rónaival is közösnek kiáltotta ki Ady törekvéseit, negatív és pozitív értelemben is.[6] Személyesen csak 1909. november 7-én Kaposváron találkoztak, Ady felolvasó estjén. Ekkor Rippl-Rónai ceruza, illetve tollrajzot készített Adyról, egy hasonló beállítású rajza fametszet változatban vált ismertté.[7] Lappang egy vagy két pasztell rajz is, melyek közül egyet 1917-ben ki is állítottak.[8]

A most előkerült, idáig csak reprodukcióból ismert három rajz ellenére is talán igazságtalan Rippl-Rónai Ady-ábrázolásáról – csupán e vázlatok alapján szólni, de a költő és a festő kapcsolatának írásos dokumentumai, jelentős irodalma mégis állásfoglalást kíván.

A két kiemelkedő művész kapcsolatával foglalkozó írások több fontos adatot felsorakoztatnak a két alkotó barátságára, párhuzamos törekvéseinek igazolására. Számomra különösen két tanulmány bizonyítja egymás művészetének mélyebb megértését. Egyik Rippl-Rónainak Ady szemeiről írt tanulmánya, mely a költőben kortársaihoz hasonlóan, a „széthulló magyarság tragikus szimbólumát" láttatja.[9] Ady pedig kivételes pontossággal fedezi fel Rippl-Rónai művészetének Gauguin-hez visszavezethető gyökereit és ugyanakkor attól eltérő voltát. Mégis úgy érzem, hogy az írásokból, levelekből a Párizs-élmény tartalmi közössége, az új európai orientáció előtérbe helyezése mellett elsősorban a másság megbecsülése olvasható ki. Hasonló témájú műveik is, mint Rippl-rónai intim hangulatú kisvárosi képei és Ady Kaposvárott született Kisvárosok őszi vasárnapja c. verse alapvetően eltérő felfogást, alkotói módszert mutatnak. A Párizsban a „papucsos forradalmároknak" nevezett Nabikhoz vonzódó Rippl-Rónai, ha fel is ismerte Ady nagyságát, más művészeti szemlélet alapján dolgozott, művészi alkata eltér Adyétól. A Czigány-féle 1907-es rajzban megfogalmazott szimbolista dekadens költő szereptől való idegenkedését Adyról rajzolt karikatúrája is elárulja (Ady Párizsban).[10]

A magángyűjteményből felbukkant három portrévázlat különböző időben készült.[11] A legkorábbi profilból ábrázolja a költőt.[12] Beállítása – úgy tűnik – Székely Aladár 1912-13-ban készült fotóját ismétli. A fej hajlása, az arckifejezés, a száj sarkában megbújó mosoly, a homlokba hulló haj megegyezik a két portrén. Az orr és száj között Rippl-Rónai kissé megnyújtja az arc vonalát, s az ajkakat is teltebbnek rajzolja.

Rippl-Rónai további két akvarellel színezett kis rajza egyidőben készülhetett, erre utal a költő öltözete is.[13] A legendás szem és haj Rippl-Rónai e vázlatain is középpontba került. A rajzot finoman színezte is, zöld nyakkendőt visel a költő. A Krúdy által byronosnak nevezett haj kócosan hullik a homlokába, szemöldöke és haja színe is barna.[14] Az egyik vázlaton olvasható írás szerint abból az alkalomból készült, amikor Adyt megválasztották a Vörösmarty Akadémia elnökének, vagyis 1918. november 27-én.

A rajzok elhízott, magába roskadt férfit mutatnak. Egyik lesütött szemmel ábrázolja, mint a már említett Róma-villabeli rajz és fametszet. A másik rajzon óriásira tágult szemmel látjuk, de az Ady Endre szemei címen írt tanulmányával ellentétben, ahol költői hasonlatokkal írja le Ady „nagy nézésű okos szemeit", a vázlaton mintha egy csipetnyi iróniával ábrázolná. Egy Ady halálakor adott nyilatkozata szerint utolsó találkozásaik alkalmával sem hitte, hogy betegsége ennyire előrehaladott.[15] Ezt a kijelentését ugyanakkor kevéssé valószínűsítik az akadémiai ülésről szóló beszámolók, melyek szerint beszédéből már csak néhány szót tudott elmondani.[16] Néhány héttel később pedig Krúdy Gyula Ady „kitágult, másvilági szemét" írta le.[17]

A szenvedésben megszépülő, felmagasodó Adyt állítja elénk Ferenczy Béni 1918 decemberében az alvó költőről készült rajzain.[18] A már súlyosan beteg Adyt ábrázolja Tihanyi

73. Czigány Dezső: Ady Endre, 1907
(A Vér és Arany címlapja)

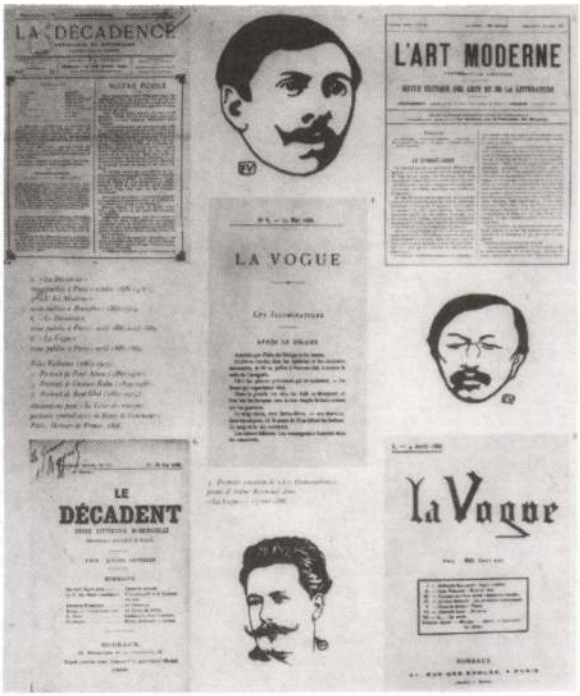

74. Félix Vallotton: Paul Adam, Gustave Kahn, René Ghil portréi

75. Edvard Munch: Stéphane Mallarmé, 1896

76. Edvard Munch: Önarckép, 1895

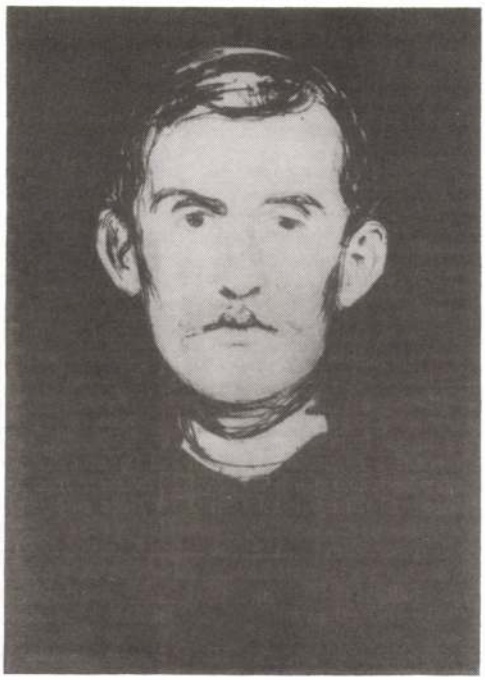

77. a)-b)-c) Rippl-Rónai József: Ady Endre

Lajos ez év márciusában készült portréja is.[19] Kifejezésmódja, mely elutasít minden átesztétizálást és klasszikum iránti hajlandóságot, gyökeresen eltér Czigányétól, mégis ugyanazt, a nagy egyéniségnek, a Nyolcak egykori harcostársának kijáró komolyságot sugallja. Tihanyi az „önmaga kísértetévé" (Kassák Lajos) vált költő szétesö vonásait mintegy szerkezeti vázba fogja, elvont gondolati síkra emeli. A fizikai jellegzetességek éles, szinte karikírozó megjelenítése arra a döbbenetet keltő hatásra is utal, melyet a költő rohamos leépülésének jegyeit leíró kortársak visszaemlékezései tükröznek.[20]

A költőről halottas ágyán készült vázlatok után Csorba Géza maszkja, új szinten, már az utókor szemével ismétli meg a költő-hérosz tiszteletét.[21]

Az Adyról készült portré-grafikák arra is utalnak, hogy a művészetük elfogadtatásáért vívott küzdelem nálunk is közösséget teremtett az új művészeti irányokat képviselő alkotók között. A különböző alkotó egyéniségek és különböző művészeti ágak meglévő eltérései ellenére egymás szerepének a felismerése, a nyugatos ideálképhez való igazítása az önigazolás egyik fontos eszköze volt. A kortárs portré-rajzok Czigánytól Tihanyiig ívelő sora arra is utal, hogy a szecesszióból az expresszionista tendenciák kibontakozása felé mozdult el, de megőrizte a szimbolizmusban kialakult költőkép ábrázolási sémáit is.

JEGYZETEK

1. Varga J.: Ady képzőművészeti érdeklődése. MTA Nyelv- és Irodalomtudományi Osztályának Közleményei XII. 1. 1965, 289-302.; Az élet szobra. Ady Endre képzőművészeti írásai. Varga József előszavával és Németh Lajos utószavával. Bp., 1977; KISPÉTER A.: Ady és a szecesszió. In: Tegnapok és Holnapok árján. Tanulmányok Adyról. Bp., 1977. 193-211.; NÉMETH L.: Ady és kora képzőművészete. In: Akarom, tisztán látsatok. Bp., 1978. 199-208.

2. Czigány Dezső: Ady arcképe, 1907, p. szén, 460x360 mm, j.l.kp. ADY ENDRE j.j.l. Czigány 907, Bp., PIM; A grafikához nagyon közel áll egy ugyanez évben készült barna tónusú festménye.

3. Horváth Béla külön tanulmányt szentelt Czigány Dezső Ady-portréinak. HORVÁTH B.: Czigány Dezső Ady képei. Bp., 1977. 23–25.

4. Felmerülhet még egy lehetséges, már távolabbi hatás, Eugène Carrière Paul Verlaine-ről készült festmény portéjáé (1890), mely a sötét tónusú, misztikus felfogású szimbolista portétípus festészeti őspéldájának tekinthető. Carrière festménye reprodukciókon keresztül ismert volt Magyarországon is. Ady is említi. ADY E.: Verlaine és Carrière. In: Az élet szobra. i. m. 85.

5. Ady és Rippl-Rónai kapcsolatáról l.: TASI J.: Ady és Rippl-Rónai. In: Tegnapok és Holnapok árján. i. m. 331-359.; LACZKÓ A.: Ecset és toll. Rippl-Rónai József és az irodalom. Bp., 1983, 17-53.

6. Hatvany Lajos 1908 nov. 19-i levele, melyben Ady kapcsán „rippl-rónaizmust" emleget, újításukat az „öntudatlanság", a „szerencsés művészi számítás" számlájára is írta. Levelek Hatvany Lajoshoz. Bp., 1967, 617.

7. Az említett művekről l. TASI J. i. m. 349-354.

8. L. TASI J. i. m. 355-356.

9. Idézi TASI J. i. m. 358.

10. Jeles karikatúrát rajzolt Adyról Major Henrik is. 1910-ben és 1913-ban megjelent Major Henrik panoptikuma c. kötetében (Békéscsaba).

11. Az ismertetendő három portré vázlat, egy keretbe fogva, utoljára a Béke és Szabadság 1952/47-es számában jelent meg. 15.

12. Rippl-Rónai József: Ady Endre, 1913 körül, p. ceruza, 135x108 mm, balra fent: BANDI, j.l.j.: Rónai, Bp., mgt.

13. Rippl-Rónai József: Ady Endre, I-II. 1918. I.: p. ceruza, akv. 87x137 mm, fent középen: ADY ENDRE, j.n. II.: p. ceruza, akv. 86x140 mm; jobbra: ADY BANDIT MIKOR MEGVÁLASZTOTTÁK A VÖRÖSMARTY AKADÉMIA ELNÖKÉNEK, j.l. Rónai (Vörösmarthy névbe később írták be a „H" Betűt.)

14. Krúdy egy korábbi Három Holló-beli találkozás alkalmával írta: „Ezen a napon legjobban élt rajta a haja, amelybe nem tudta ezüstjét belekeverni a fájdalom, akármennyi testi szenvedésen ment át a költő." KRÚDY Gy.: Kalandjaim a költővel girbegurba pádimentumokon. In: Ady Endre éjszakái. Bp., 1989. 18.

15. TASI J.: i. m. 349.

16. Ady Endre: Életem nyitott könyv. Kovalovszky Miklós összeállítása. Bp., 1977. 504.

17. KRÚDY Gy.: A költő utolsó karácsonya. In: i. m. 146.

18. Ferenczy Béni: Az alvó Ady Endre. 1918 december, ceruza, 307x210 mm, Bp., MNG

19. Tihanyi Lajos: Ady Endre, 1918, litográfia, 475x350 mm, Bp., MNG

20. L. KRÚDY Gy.: A költő utolsó karácsonya, i. m. 146-155.; DÉNES Zs.: Élet helyett órák. Egy fejezet Ady életéből. Bp., 1980. 191-195.

21. A halottas ágyon készült rajzokról l. W. SOMOGYI Á.: Képzőművészek Ady Endre halottas ágyánál. In: Tegnapok és Holnapok árján. i. m. 361-416.

Katalin Gellér: **Ady-Bildnisse**

Die hier behandelten Zeichnungen über Ady sind aus verschiedenen, die Form betreffend sogar als gegensätzlich zu bezeichnenden Anschauungen entsprungen, sie haben jedoch alle gemeinsam, daß sie die vom Zeitalter geprägte Idee der Dichterrolle aufzeigen. So auch – und vor allem – die Kohlezeichnung von Dezső Czigány, die für das Titelblatt zum Gedichtband von Ady Blut und Gold vorgesehen war. Die Züge des Dichters wurden von Czigány stark stilisiert, Ady erscheint hier als „Verwandter des Todes". Der Kopf des Dichters erinnert an eine Maske, vom Körper getrennt scheint er im Raum zu schweben. Czigány lehnte sich dabei wahrscheinlich an den in Frankreich entwickelten symbolistischen Typ des Bildnisses, an die Porträts von Félix Vallotton an, die zum Buch von Rémy de Gourmont angefertigt wurden (Le livre des masques, portraits symbolistes). Auch Edvard Munchs Selbstbildnis (Lithographie, 1895) mag auf ihn einen Einfluß augeübt haben. Ferne Vorbilder waren für ihn ebenfalls die symbolistischen Werke, die den Dichter als Johannes den Täufer der Kunst und als Orpheus darstellten (G. Moreau, O. Redon).

Unter Rippl-Rónais von Fotos gut bekannten drei kleinen Skizzen entstanden zwei – wie davon die Inschrift zeugt – anläßlich der Wahl von Ady zum Vorsitzenden der Akademie (am 27. November 1918). Auf dem Ady Portrait von Lajos Tihanyi, das im selben Jahr entstand, weist die scharfe, gleichsam karikierende Darstellung der körperlichen Charakteristika auch auf die Bestürzung hin, die sich auch in den Erinnerungen der die Merkmale des rapiden Abbaus des Dichters beschreibenden Zeitgenossen zeigt. Mit den Augen der Nachwelt schwört die Maske von Géza Csorba wieder das Bild des Heros-Dichters herauf.

FERENCZY Béni

HAJDU István: Petőfi a pályán. = Beszélő, II.évf. 11.sz. 1991. március 16. 44 - 45.p . ill.

PALETTA

A PESTÚJHELYI NAPOK keretében ma este hét órától Well–Brecht–Csákányi: Egy színésznő élete című darabja látható a Pestújhelyi Közösségi Házban (XV. kerület, Szűcs István u. 45.). A színésznő szerepében Csákányi Eszter, közreműködik Darvas Ferenc (zongora) és Ernyei László (tangóharmonika).

IKON címmel nyit kiállítást Ladócsy László munkáiból ma este fél hétkor – a szentmise után – dr. Ruzsa György művészettörténész a fóti katolikus templomban. A megnyitón hangversenyt ad a Magnificat Kórus, vezényel: Kocsis Erzsébet. A tárlat június 15-ig tekinthető meg.

A BIKINI EGYÜTTES ad koncertet holnap este kilenc órától az Almássy Téri Szabadidő Központban (VII. kerület, Almássy tér 6.). A koncerten a régi slágerek mellett a tavaly ősszel megjelent Nem lesz ennek jó vége című lemezről hangzanak el számok.

Római virágünnep

Virágkötészeti verseny és majális várja az óbudai Aquincumi Múzeumban az érdeklődőket szombaton és vasárnap. Az idén tizenkettedik alkalommal megrendezett Floralia 2001, a római virágünnepnek és Flórának, a virágok és virágzás, a fiatalság és a tavasz istennőjének korát eleveníti fel.

A rómaiak a császárkorban az ünnepet április 18-tól május 3-ig tartották. A nemritkán kicsapongó mulatozásokba fajuló felvonulásokon az emberek különleges öltözetben, fejükön virágkoszorúkkal, kezükben égő fáklyákkal járták a várost. Továbbá színészek és táncosnők szórakoztatták a kikapcsolódókat. Az ünnepet a cirkuszi játékok zárták.

Noha a mostani tavaszünnep nem tart nyolc napon át, érdekes program várja az érdeklődőket. Lesz virágkötészeti verseny, amelynek témája: a Római Birodalom vallásai Aquincumban. A versenyben szereplő, később pedig már a múzeumot díszítő kompozíciók (koszorúk, fü-

Kiállítás tizenkét író műtárgyaiból

Gyurinak barátsággal, szeretettel F. Béni

Az írók és a költők otthonaikban számos műtárgyat őriznek, amelyek találkozások és barátságok emlékei, ugyanakkor műalkotások. A falakat díszítő festmények és rajzok tárlat megrendezésére is elegendőnek bizonyultak, így született meg a Kassák Múzeum (III. kerület, Fő tér 1.) XX. századi művészet kortárs magyar íróink gyűjteményéből című kiállítása, amely június 30-ig látható.

A XX. századi művészet kortárs magyar íróink gyűjteményéből című kiállításon tizenkét író tulajdonában lévő képzőművészeti alkotásokból válogatott a Kassák Múzeum. Ferenczy Béni és *Somlyó György,* Czóbel Béla és *Hubay Miklós.* E barátságokra egy-egy műalkotás emlékeztet az írók otthonában. Sokszor még ajánlás is olvasható a festmények és rajzok hátoldalán, mint Ferenczy Béni Bikaviadal című tollrajza alatt, amit Somlyó Györgynek dedikált: Gyurinak barátsággal, szeretettel F. Béni.

A műtárgyak többségének története van. A képeket egy kiállításrendezés, tárlatmegnyitó, katalógusszöveg-írás vagy műterem-látogatás emlékére ajándékozták az íróknak. A kapcsolatok sokszor többet jelentettek a barátságnál, az ismeretségnél, segítettek a mindennapi megélhetésben, a közönség előtti bemutatkozásban. Czóbel Béla, Ferenczy Béni, Ferenczy Noémi, Kmetty János, Pátzay Pál, Szőnyi István és Vedres Márk három hónapra utazhatott Svájcba – Hubay Miklós segítségével. A drámaíró 1945 után a genfi Magyar Könyvtár vezetőjeként a magyar kultúra ügyeivel foglalkozott, így azt is eldönthették a művészek: Olaszországba vagy Franciaországba utaznak-e tovább tanulmányútra. A közismert írók és költők műveinek illusztrálása segített kapcsolatot teremteni a közönséggel. Csernus Tibor, Hajnal Gabriella és Kass János alkotásai Juhász Ferenc köteteinek borítólapján váltak szélesebb körben ismertté.

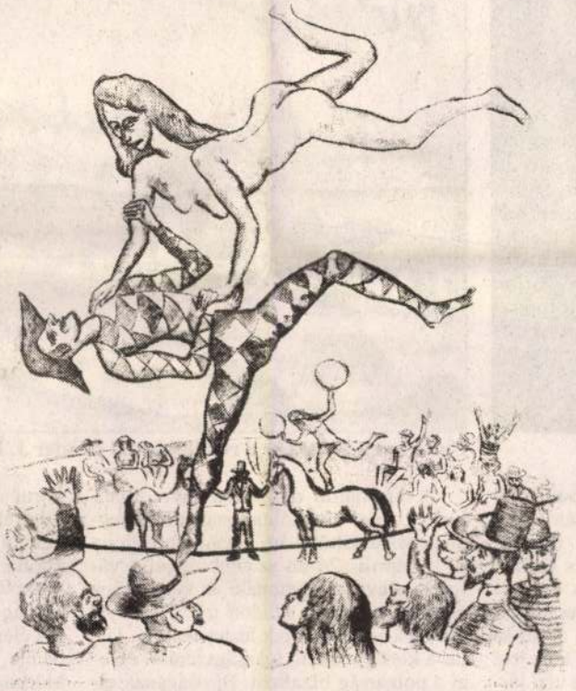

Jánossy Ferenc Légtornászok című alkotása

A művészek képein gyakran szerepelnek a környezetükben élő emberek, barátok, a műterem körüli táj. A művész barát megfestése örök téma. A kiállításon számos íróportré kapott helyet, többek között Czóbel Béla vegyes technikájú képe Hubay Miklósról, Csernus Tibor festménye Juhász Ferencről, Sváby Lajos pasztellképe Kalász Mártonról. Ady Endre portréja – amit később Ferenczy Béni Hubay Miklósnak ajándékozott – a halottas ágyán fekvő költőt örökíti meg. Néhány órával Ady halála után készítette el a művész a városligeti szanatóriumban a költő halotti maszkját. Ekkor alkotta az Ady a halottas ágyon című ceruzarajzot.

Más művek írók történetei alapján kaptak formát. Hubay Miklós külföldi élményei után rajzolta meg Ferenczy Béni a bikaviadal-sorozatát.

Rumpler György

A nagy generáció Budapesten

A Fesztiválzenekar következő évadjáról

Kurt Sanderling és Gennagyij Rozsgyesztvenszkij személyében a nagy generációk képviselői lépnek pódiumra a Budapesti Fesztiválzenekarral a pesti Zeneakadémián a 2001–2002-es hangver-

ződés értelmében – a valorizációval – 220 millió forintra emelte az évi támogatást, a szaktárca a turnékat 30 millióval segíti, és az önkormányzati zenekarok részére elkülönített alapból 40

ebből mit se érezzen, a szokásos péntek és szombat esti koncertek mellé beiktattak egy harmadik, vasárnap délutáni előadást, amely tökéletesen azonos értékű az estiekkel. Így már a szeptemberi sze-

SZALON

Élni tanítanak

Ajánló: Fullajtár Andrea
színművész

Nyáron gyönyörű helyeken lehet komolyzenei koncerteket hallgatni. Például a Vajdahunyad várában. Idén fellépnek – többek között – a Matáv Szimfonikusok, a Pécsi Szimfonikusok és a Mendelssohn Kamarazenekar is.

Nem szabadtéri és nem kimondottan nyári, habkönnyű, romantikus zene A hattyúk tava című balett az Operaházban. Az előadás felújítását nemrég mutatták be. Ha meghallom Csajkovszkij gyönyörű zenéjét, hihetetlenül felkavar. Annyit játszom havonta, hogy sajnos nincs sok időm más színházba járni. Az viszont tény, ha van egy szabad estém, rögtön azt nézem, mit adnak az Operában. Nagyon szeretem ezt a műfajt, nem is színház, nem is koncert. Valahol a kettő között mozog: mappás előadók jelmezben énekelnek. Szintén unikumnak számítanak Kovalik Balázs rendezései. Azt sugározzák, van remény arra, hogy az opera fennmaradjon abban a világban, ahol a könnyűzene átvette a terepet. A tömegízlés miatt jó, ha száz emberből húsz jár az Operába.

Még egy programot ajánlok: a szájjal és lábbal festő művészek kiállítását a Károlyi-palota kulturális központban. Remélem, sikerül majd megnéznem, mert a Katona József Színházzal egy hónapra külföldre utazunk. Lehetetlennek tűnik, hogy szájjal lehet ilyen gyönyörű képeket festeni. Pontosak, kidolgozottak. Megmutatják, hogyan maradhat életben az ember, ha mindent elvett tőle az Isten. Élni tanítanak.

Lejegyezte: Szemere Katalin

Az ácsmesterből lett pesti városbíró

Visszaélt hatalmával, párbajjal fenyegette ellenlábasait – Eljárást indítottak ellene, és a tanácsülésekről is kizárták

Lenner János

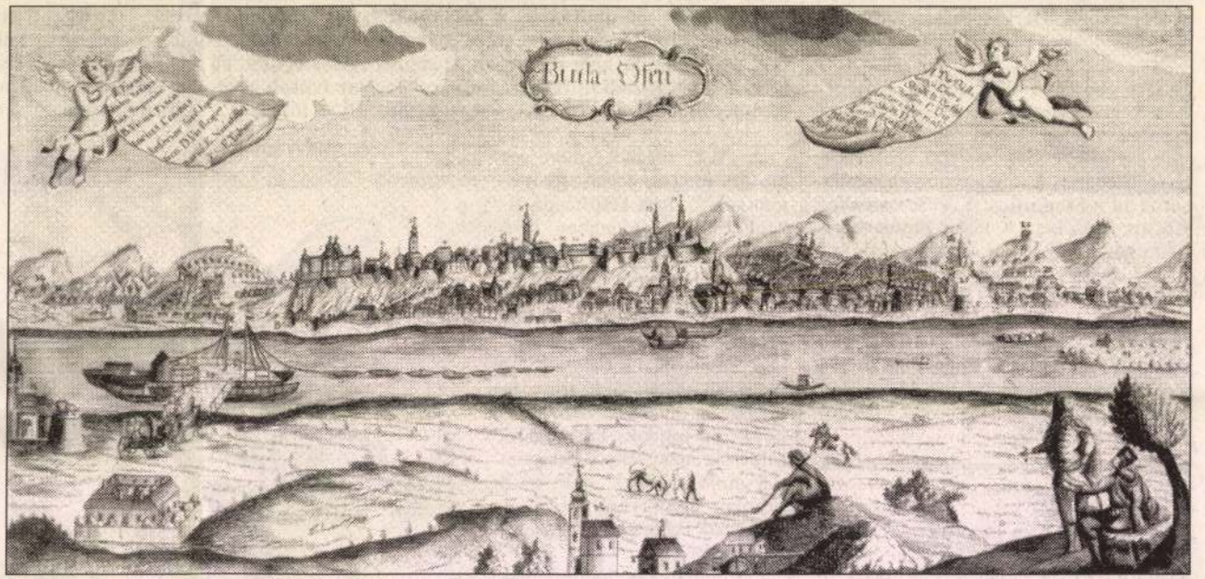

Buda és Pest látképe a repülőhíddal Binder J. F. rézmetszetén

FORRÁS: BUDAPEST RÉGI LÁTKÉPE (1493–1800)

Pest-Buda 1703-ban visszakapott régi-új kiváltságaival, szabad királyi városi rangjával hosszú ideig nem tudott ténylegesen élni, nem utolsósorban az éppen ekkor kirobbanó Rákóczi-szabadságharc miatt. A két város német származású lakossága természetes módon a bécsi udvar oldalán állt, a kurucokhoz húzó magyarok a felkelés kirobbanásakor nagyrészt elhagyták lakóhelyeiket. Pest városára ismét nehéz idők köszöntöttek. A kuruc csapatok többször megpróbálták bevenni a város falait, sikertelenül, de az állandó háborúskodás és a város köré vont ostromgyűrű szinte megbénította a járványoktól egyébként is megtizedelt városlakók életét.

Harminc év telt el a török kiűzése óta, de a két város, különösen Pest siralmas állapotban volt. Egy 1715-ben, tehát négy évvel a kuruc felkelés bukása után készült országos összeírás Pesten 181 házat talált. Tíz évvel korábban ez a szám még 342 volt! Az összeírás adatai szerint a pesti határban lévő földeket még nem osztották ki, mindenki ott szántott, vetett, aratott, ahol akart vagy tudott. A nagyrészt homokos, kavicsos föld terméketlen volt, jobb esetben legeltetésre való. A maradék lakosság kereskedelemmel, elsősorban marhakereskedéssel foglalkozott, a kenyeret a piacon szerezte be pénzért. Ráadásul az átvonuló katonaság és a Duna áradása sokszor tett a városban kárt. Nos, az összeírás sommás jellemzése alapján így festett Pest városa, mikor Lenner Jánost bírónak választották.

De ki is volt ez a Lennersbergi Lenner János, ahogy később, már a nemesi cím elnyerése után önmagát nevezte? Ausztriában született 1673-ban. Fiatal ácslegényként Bécsből vándorolt be Pestre, ahol 1695-ben szerzett polgárjogot. Kezdetben szerény, sőt szegényes körülmények között élt egy romos, egyszobás házban. Az értelmes és ügyes ácsmesterre hamarosan felfigyeltek a polgárok és a tanács tagjai is: a tanácsülések jegyzőkönyveiben szűkszavú bejegyzés tudósít arról, hogy 1701-ben Pest város tanácsa megbízza Lenner Jánost egy repülőhíd építésével. A bejegyzésből nem derül ki világosan, hogy új repülőhidat kellett-e építenie, avagy egy már meglévő vízi járművet felújítania. Bárhogyan is volt, dolgát jól végezte el, mert karrierje ezután töretlenül emelkedett: 1705-ben megválasztották a 24 tagú külső tanács tagjává, 1708-ban hídmesterré, majd nem sokkal később hídfelügyelővé tette meg a tanács. Városi tanácsnokká az 1713. évi tisztújítás során választották, s ekkor már a kamarási tisztséget is viselte.

A társadalmi ranglétrán egyre emelkedő Lenner hivatali tisztségeit közmegelégedésre töltötte be, olyannyira, hogy 1715. április 24-én szótöbbséggel a város bírájává választották. A kamarához és a kancelláriára küldött tisztújítási jelentések igen jó képet festettek róla: jártas a közügyekben, igazságszerető, élvezi a polgárság bizalmát. Bíróságának első két évében nem is találjuk nyomát, hogy tevékenységét és személyét kifogások érték volna. A Fővárosi Képtár gyűjteményében egy ismeretlen festőtől származó olajképet őriznek Lennerről, mely valószínűleg az 1710-es évek második felében, tehát hatalma teljében készülhetett. A festményről fehér parókával övezett, okos, energikus arc néz ránk, szája körül dölyfös hatalomvággyal. Mélyről feltörekvő tehetséges ember képe ez, kinek jellemét a hatalomhoz vezető út torzította el. Szavainkat alátámasztja bírói működésének második két éve, 1717-ben ugyanis ismét megválasztották a város élére. De ekkor már nem felelt meg a beléje vetett bizalomnak. Egyre jobban kiütköztek személyiségének kedvezőtlen vonásai: túltette magát a rá is kötelező szabályokon, hatalmával visszaélt, saját hasznára törvénytelen járulékokat szedetett, a város ügyeit egyéni érdekei szerint irányította. Aki szót emelt ellene, megfenyegette párbajjal. A tanácsot és a polgárságot végképp maga ellen fordítva többé nem választották meg bírónak, eljárást indítottak ellene, és a tanácsülésekről is kizárták. Lennernek azonban jó kapcsolatai voltak a bécsi kormányszervekkel, az ellene indított eljárás évekig elhúzódott, és azt is elérte, hogy visszavegyék a tanácsülésekre. De a következő években érdemben már nem szólhatott bele a város ügyeibe, nyughatatlan természetével csak kellemetlenséget és zűrzavart okozott a városvezetésben. Ötvenhét éves korában, 1730-ban hunyt el agyvérzésben. Egy fiú maradt utána, aki agglegényként élt, és az apai vagyon miatt nem kényszerült munkára, haláláig dologtalanul élt Pesten. Végrendeletében minden vagyonát szolgálójára hagyta. Ezzel a Lenner név végleg kitörlődött Pest históriás évkönyveiből.

Fodor Béla

Mackó úr és Róka koma

Egyszer csak kezembe kaptam egy régi

nem segít, csak ennyit látni belőle:

LELŐHELY

A jeget marhasóval hintették be

FERENCZY Béni

Női torzó 1942. - bronz.

kiállitva: Válogatás Füst Milán mügyüjteményéből.
Bp. : PIM, 1992 leirás

ennmaradt műemlék, mint szegény hazánk-
esek egykét fennálló tekintélyesebb templo-
szobrászati és festészeti remekjei a mostoha
— Legszebb építményeink vagy már a jele-
ha reájuk, mint eddigelé, oly kevés gondot
nek. Az emlékszerű óriási épületek sorából
kodása idejéből, melyre kesergés és nehesz-
el tekinthetnénk; a hatalmas Anjouk korá-
unk, mely azon korszak europai hirü fényét
tné! Mert ámbár egész Europa az ilyenféle
eti, még nálunk az ódonságok iránti kegye-
lülékeikhez történetünk legdicsőbb, legszen-
ttára szerteszét az országban napról napra
omladoznak, hanem lelketlen nyervágy vagy
an is rontatnak. — A mint a papság épen úgy
atalmasok is a hajdani szigor kietlen falait,
s sziklatetőkön, mik lassankint a tiszteknek,
agyatván, idővel födél nélkül észrevétlenül
yelmes kőbányák gyanánt felhasználták.
olási düh nemcsak az álló nagyszerű építmé-
, hanem egyátalán a kisebb müvészetek tár-
csordák becsapásai elül az ideoda hurczolt
y rejtélyeikben felejtettek; majd a hatalmas
lattak le: majd a hitujítás alkalmával rom-

FERENCZY Béni

Juliász Ferenc. Horgonyd.
= ÉS 2001. ápr. 13. 17-18.

ép.

ép.

ép.

tárral.

Ferenczy Béni arcképe : Ferenczy Béni írásai, szobrai, rajzai, írások Ferenczy Béniről / [a kötetet összeáll. és szerk. Réz Pál]. – Bp. : Európa, 1984. – 214 p., [60] t. : ill., részben színes ; 24 cm
Példányszám: 3500
ISBN 963 07 2901 6 kötött : 135,- Ft
Ferenczy Béni (1890-1965)
73(439)Ferenczy B.(082)

A kubizmus / Albert Gleizes ; a szerk. előszavával és Eberhard Steneberg utószavával ; magyar kiad. utószavát Hegyi Loránd írta ; [ford. Miklósi Judit]. – [Bp.] : Corvina, 1984. – 111 p. : ill. ; 26 cm
Eredeti cím: Kubismus. – Az 1928-as kiadás fakszimile újranyomását Wingler, Hans M. szerkesztette
ISBN 963 13 1859 1 kötött : 50,- Ft
75.036.73(081)
75(44)Gleizes, A.(092)

3451.
Gleizes, Albert
Kubismus (magyar)
A kubizmus / Albert Gleizes ; a szerk. előszavával és Eberhard Steneberg utószavával ; a magyar kiad. utószavát Hegyi Loránd írta ; [ford. Miklósi Judit]. – [Bp.] : Corvina, 1984. – 111 p. : ill. ; 26 cm
Eredeti cím: Kubismus. – Az 1928-as kiadás fakszimile újranyomását Wingler, Hans M. szerkesztette. – Román-magyar közös kiadás
ISBN 963 13 1859 1 [!ISBN 963 13 2025 1*] kötött : 50,- Ft
75.036.73(081)
75(44)Gleizes, A.(092)

Gosudarstvennyj Ermitaž (magyar)
A leningrádi Ermitázs → 162.

3452.
Gyenes, Juan
Barátom, Picasso : Juan Gyenes fényképes emlékezései / [szerk. ... Marosi László]. – Bp. : Közgazd. és Jogi Kvk., 1984. – [18] p., [40] t. : ill. ; 29 cm
Fotóalbum
ISBN 963 221 415 3* kötött : 80,- Ft
Picasso, Pablo

A nagybeteg Ady (előlap)

A nagybeteg Ady (hátlap)

KULTÚRPROFIL

FERENCZY BÉNI ÉREMMŰVÉSZETE

Bartók Béla

Gosztonyi József:

FERENCZY BÉNI ÉREMMŰVÉSZETE

A modern magyar éremművészet mindmáig legnagyobb hatású mestere 1890. június 18-án született Szentendrén. Apja Ferenczy Károly, a nagybányai festészet kiemelkedő mestere, anyja Fialka Olga festőművésznő. Gazdag szellemi örökséget kapott tőlük. „Édesanyámtól örököltem a soha sehol otthont nem találó vándorsorsot, a soknyelvűséget, a világirodalom és zene iránt érdeklődést és a nép egyszerű embereivel való demokratikus együttérzést. Apámtól örököltem testalkatot, humort és kritikai érzéket. S nyilván azt is, hogy a művészet a legnagyobb számomra....
A művész célja és feladata a mű – minden mást ennek alá kell rendelnünk." A művészetről vallott felfogását igazolja nagyszabású életműve, „..... aminőt csak a reneszánsz nagy mestereinek életműve nyújt. Egyformán remek kezelője a vonalnak, a színnek és a térbe helyezésnek." (Illyés Gyula). Mi azonban itt csak legkedvesebb műfajából, éremművészetéből való válogatás bemutatására vállalkozhattunk.

Művészi útja a nagybányai festőiskolában kezdődött: Réti Istvántól tanult rajzolni. Érdeklődése azonban már ekkor a szobrászat felé fordult.
1908–1909-ben Firenzében, 1910-ben pedig Münchenben folytatta tanulmányait. Itt ismerkedett meg Reményi Józseffel, a későbbi neves éremművésszel, akinek ösztönzésére – a korábbi próbálkozások után – ismét az érmészet felé fordult.
1911–1912-ben Párizsban Bourdelle, majd Archipenko tanítványa volt. Első jelentős műve ebben a műfajban a Meller-érem (1917), amely már kiforrott művész kezére vall. Az első Ady-érem és a tanácsköztársaság 10 koronás pénztervének elkészülte után Pozsonyba megy, ahol több érmet és plakettet készít. 1921-ben Bécsbe költözött. Itt készültek a művészetben rövid kitérőt jelentő kubista stílusú érmei, amelyek közül a Spanyol lovasiskola (1924) bravúros megfogalmazásával e korszakának legkiemelkedőbb darabja. Az 1927–1932 közötti időszak érmei már arról tanúskodnak, hogy ismét rátalált sajátos kifejezésmódjára, amelyet leginkább a remek Nagybeteg Ady (1929) és anyjának szuggesztív portréérem (1931) fémjelez.

1932-ben Moszkvába költözött, de ennek előtte még politikai éremsorozatot készített, amelynek nyitó darabja az első magyar Lenin-érem (1930). A Moszkvában töltött éveknek (1932–1935) legnagyobb eredményei a művészérem-sorozat négy darabja (Daumier 1933, Goya, Michelangelo, Poussin 1934), és a feleségéről készült ragyogó érmek (1934). Bécsbe visszatérve folytatta művészérem-sorozatát (Van Gogh, Rubens, Borromini 1936, Tiziano, Cézanne 1937, Tintoretto 1936–38), és itt született meg egyik legnagyobb műve, a Bartók-érem (1936) is, amely kiváló portretizáló képességéről tanúskodik, ugyanúgy, mint az ikertestvérét, Noémit, vagy bécsi barátait ábrázoló arcképérmei.

1938-tól már itthon alkotta meg az Önarckép, a két változatú Velence-, a Karinthy Frigyes- (1939), a Ferenczy Károly- (1940), a Teleki Pál és a Greco- (1941) érmeket, amelyek világviszonylatban is a korszak legjobb érmei közé tartoznak. 1945-ben Budapest ostromakor műterme is találatot kapott. Számos műve – köztük néhány érme is – elpusztult, illetve elkallódott.

1946-ban kinevezték a Képzőművészeti Főiskola tanárává, de 1949-ben politikai okokból rövid úton eltávolították. 1949–1956 között „..... mikor tanári állásomból elcsapva, jórészt megbízások nélkül, súlyos anyagi gondok közt szinte kizárólag barátok révén kapott regényillusztrációs munkákból élt....ez a hét sötét és nehéz esztendő páratlanul gazdag alkotó korszaka volt". – írja Vajda Miklós. Éremművészetének is ez volt a legtermékenyebb időszaka. Megszületett a remek Bem-érem (1952) és szinte ennek párjaként a szuggesztív Garibaldi-portré (1952). Magyar irodalmi éremsorozatában Bessenyeitől Gulyás Pálig irodalmunk számos nagy alakját örökített meg. Művészsorozata kiegészül a Leonardo-, a Pollák Mihály- (1952), a Rafael- (1953) érmekkel és a Fischer von Erlach-plakettel.

Ferenczy Béni 1956 őszén jobb oldalára megbénult, de felsége segítségével megtanult bal kézzel rajzolni és mintázni. Érmet azonban már nem készített. Az 1956-os Petőfi érme volt éremművészetének hattyúdala.

Életének végső szakaszát fokozott figyelemmel kísérte, 1956-ban érdemes művész, 1958-ban kiváló művész címmel jutalmazták. Noha 1948-ban az elsők között kapott Kossuth-díjat, a közbeeső időszakban művészi kitüntetésben nem részesülhetett. 1959-ben rendezték meg nagysikerű gyűjteményes kiállítását a Nemzeti Szalonban. 1967. június 2-án halt meg, sírja nemzeti panteonunkban van, apjáé és művészetünk többi nagyjaié mellett. Érmei több bel- és külföldi múzeum és magángyűjtő féltve őrzött kincsei. 1977 óta a soproni érembiennálék fődíjasait Ferenczy Béni-díjjal és a Pro Arte érmével jutalmazzák.

A születésének századik évfordulójára rendezett kamara-kiállításunkon múzeumok és magángyűjtők segítségével kíséreltünk meg keresztmetszetet adni éremművészetéről. Ezúton is megköszönöm a Magyar Nemzeti Múzeum Éremtárának és Legújabbkori Történeti Múzeumának, a Magyar Nemzeti Galériának, a Semmelweis Orvostörténeti Múzeumának, Fehér István és Katona László éremgyűjtőknek, hogy a gyűjteményükben lévő Ferenczy Béni érmekkel kiegészítették saját kollekciómat.

FERENCZY Béni

1990 8. 61-62.
2. 66
3. 16-25
91. 1. 66-67
4. 22
6. 47-49
7. 51
9. 5
10. 28

Új Művészet

Papp L. 1988.

app Albert

HEGYOLDAL

Kalász Márton

IDÉZHETŐ IZAJÁS 1. 1—20.

mindig feszengjen valaki
ital vagy könyv vagy porladó kötél vagy
reggel fejünkre hamu vagy
ritkán a megbékéltető nyári kedély vagy
a másnap szél-fútta hajába
lelkünk elé iktatott rózsaszál vagy

szegfűszál vagy, virradt a domb
alján rosszkedvű ifjú fácska
feslése vagy majd a kész világra kitűzzük
a lépcsőről idézhető szép kicsengés vagy
inkább a szögletben hunyó
penész-guruként izzó gyilkos szó vagy

vicsorgó járás vagy, mégsem az ifjú fácska
szirma vagy ihletén beért husáng
kegyetlensége vagy: mindig feszengjen valaki
a tudat vagy nem a fátylas beszéd
mély-érve vagy mélyebb mélyen a lét
ma érezhető holt vonala vagy

nem kérkedő seb
rajtunk e vájható seb
nem a tekintet
résnyi a szempár
forgó sötétjén a gőghöz növekvő
düh nem-mért döbbenet vagy

Bede Anna

TEÁT ISZOM

Teát iszom
A folyó folyik
Teát iszom
A völgy szendereg
Teát iszom
sóhajtoznak
fehér narancsvirágok
szép szirmukon
bánat remeg

Teát iszom
Múlásom érzem
Teát iszom
Felhőn ülök
A lótuszon
harmat volt éltem
Elbúcsúzom
Mire a nap kél
menni készülök

sztray Ádám

DŐSZÁMÍTÁS

ak azt nem tudod meg soha,
ELÖTTE előtt mi lehetett.
ak azt nem tudod, benned meddig tart.

LEVÉL FERENCZY BÉNINEK

Kedves Mester!

Személyesen 1956 nyarán találkoztam Önnel először. Ott ültem a Szépművészeti Múzeum szoborosztályán, közvetlenül az ajtótól balra, egy tépett posztójú kis íróasztal mellett, amikor M. P.-t meglátogatta. Elegáns volt, dinamikus, barátságos. Nem emlékszem már, miről beszéltek. Tény: akkor is — akkor már — *„forrt a világ bús tengere...”* Volt miről eszmét cserélni.

A következő találkozás 1958-ban lehetett. Ifjú kolléganőmmel — két leikes segédmuzeológus — kerestük fel Önöket valamilyen ügyben, a Jászai Mari téri lakásában. Erzsi asszony nyitott ajtót. Kezeit, karjait krémezte éppen. Természetesen takarítás után volt. A Mester, két évvel a jobb oldalát megbénító, beszélőképességét elvevő agyembólia után, tolószékben ült. Velünk együtt hallgatta Erzsikét, aki igen kedvesen kalauzolt bennünket a műteremnek nevezett szobát megtöltő kisbronzok között.

Ezt a látogatást követően telefonáltam, valószínűleg a viszontagságos sorsú *Petőfi*-szobor ügyében. A Mester vette föl a telefont, s ettől én zavarba jöttem. Ön azonban, kérdő-követelő *igen*-jeivel szinte kényszerített, hogy üzenetet hagyjak. További igenekkel nyugtázta a mondottakat. Az üzenetet azután bizonyára a szokásos barkochbázással adta tovább Erzsikének.

Azóta több mint harminc év telt el. Az Ön halála óta pedig huszonkettő.

Az időközben lezajlott eseményeket nem sorolom. A szülővárosában, Szentendrén, 1972-ben létesített Ferenczy Múzeumot azonban nem hagyhatom említés nélkül. Édesapja, édesanyja, fivére, nővére és az Ön művei láthatók itt. Gyönyörű gyűjtemény, nem a legideálisabb körülmények között. Ráférne már a múzeumra némi korszerűsítés, valamivel több, jobb propaganda, tervszerűbb, alaposabb feldolgozó tevékenység, fokozottabb központi és helyi gondoskodás. Legalább annyi, amennyi a közvetlenül szomszédos gyűjteménynek jut, ahová minden államfőt és díszvendéget visznek. Az a múzeum persze csupa mosoly, derű, csupa édes kacagás. Ebben nem lehet vetélkedni vele.

A könyvek közül a legfontosabbat még Ön is lapozgatta, hiszen 1961-ben jelent meg a Magvetőnél: az *Írás és kép*. Egészen kiváló közreműködők segítségével jött létre. Szó szerint idézem a kolofon szövegéből: *„A kötetet Hubay Miklós szerkesztette. A kísérőtanulmány, a szobrok, domborművek és érmek jegyzéke, a szobrászati képanyag válogatása Genthon István munkája. A grafikai anyagot Pataki Dénes válogatta.”*

Említést érdemel az 1984-es (sokáig készült) emlékkönyv, a *Ferenczy Béni arcképe* is, amit *Réz Pál* szerkesztett, és az Európa Kiadó jelentetett meg. Sok barátja, tisztelője szólalt meg benne itthonról és a nagyvilágból. (Bocsássa meg, hogy a képcímek között elírás is akad. *Gecsőné* — első rádióbemondónőnk — 1948-as bronz portréja alatt *„Christa Winsloe, 1917”* szöveg szerepel. Én ezt nem a képanyag összállítójának — aki történetesen én volnék —, nem is a nyomda, hanem a szerkesztőség ördögének számlájára írom.

Persze sorolhatnám még a könyveket, ám be kell vallani: az Ön életművéhez méltó, teljességre törekvő monográfia, a közkeletű fordulattal élve, még várat magára. Aminek természetesen számos oka van. Ne vegye hízelgésnek, de azt mondhatom, hogy az Ön életműve olyan hatalmas, olyan szerteágazó, annyi meglepetést tartogat, hogy azt a monográfiát még nagyon sok előmunkálatnak, szívós kutatómunkának kell megelőznie. De leginkább talán annak (a jelenleginél szélesebb körű) felismerésére és elismerésére lenne szükség, hogy az Ön művészete (és — meggyőződésem — még alig föltárt szakírói munkássága is) nemcsak megérdemli, de meg is követeli a különleges odafigyelést és törődést minden szinten, ahol a művészet múltbeli és jelenbeli ügyeivel hivatottak foglalkozni.

Tapasztalatból mondhatom, hogy az utóbbi téren sok még a hiányosság.

Az idei június 18-a, az Ön és nővére (ikertestvérét, Noémit Ön így említi írásaiban) századik születésnapja. Közbevetőleg megjegyzem, hogy 1987-ben volt az Ön édesapja, *Ferenczy Károly* 125. születési évfordulója. Ebből az alkalomból koszorúzást rendeztek a sírnál, viszont hiányoztak a sajtóból a megemlékezések, és hiányzott legfőképpen egy kiállítás. Erzsike akkor és azóta is gyakran emlegette, hogy Romániában méltóbban emlékeztek meg a papáról. Közvetlenül ezek a tények ösztönöztek arra, hogy megnézzem a dátumokat, s már az elmúlt év januárjában érdeklődjem az érintett múzeumoknál, mit tervezneknek, mivel és hogyan kívánnak megemlékezni e két európai rangú és jelentőségű művész születésének centenáriumáról. Semmi mozgást nem észlelvén, magam próbáltam kezdeményezni valamit.

1988. január 19-én levélben fordultam az akkori művelődési miniszterhez, és javasoltam egy emlékbizottság létrehozását, valamint egy minimális programot (koszorúzások, emléktáblák, a *Petőfi*-szobor budapesti felállítása, kiállítások, előadások). Február 25-én fogadott a miniszter. Egyetértett azzal, hogy ki legyen a gazdája ennek az ügynek. Abban egyeztünk meg, hogy a minisztérium szűk körű megbeszélésre hívja össze az érintett intézmények vezetőit, s ezen a megbeszélésen a miniszter is részt vesz. A teendők összehangolására és megkezdésére talán ennyi is elegendő lesz. Az aktát az illetékes osztályvezetőre szignálta a miniszter.

Az ügy azután ennyiben is maradt. Néhány hónap múlva másik minisztert neveztek ki, az osztályvezető pedig nem látta szükségét, hogy bármit is tegyen. Semmiféle választ, jelzést nem kaptam a továbbiakban.

Nyáron úgy gondoltam, hogy ismét lépni kell. Mivel néhány évvel korábban a Hazafias Népfront keretében alakult meg a Medgyessy Emlékbizottság, reméltem, hogy ott nem találok süket fülekre. A kulturális területtel foglalkozó országos titkárhoz fordultam, aki azt kérte, hogy írjam le a javaslatot, készítsek programtervezetet. Mondtam, hogy ez gyorsan fog menni, mivel egyszer már megfogalmaztam.

A Hazafias Népfront felvállalta az ügyet, s december 19-re összehívta az emlékbizottság alakuló ülését. A felkéréseket a két társelnök, a HN országos titkára és a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének elnöke írta alá, aki nem más, mint az Ön kiváló tanítványa, *Vígh Tamás*. Az ülésen a baráti körből jelen volt még *Hubay Miklós* és *Domokos Mátyás*. *Juhász Ferenc* betegsége miatt maradt távol, de megígérte, hogy legközelebb ő is eljön.

A jelenlévők lelkesen támogatták az elképzeléseket. Érdemi megállapodásokra a legfontosabb kérdésekben nem juthattunk, mivel sem a Nemzeti Galéria, sem a Budapest Galéria főigazgatója (aki szobor- és emléktáblaügyben illetékes) nem tudott eljönni. A művelődési államtitkár nehezményezte a kissé laza előkészítést, a sok jámbor óhajt, az anyagi igények konkrétabb rögzítésének hiányát, majd azt a kijelentést tette, hogy ő el tud képzelni egy kormány szintű emlékbizottságot is.

Itt maradt abba az ülés. Megállapodtunk, hogy államtitkárunk megpróbálkozik a kormány szintű emlékbizottság létrehozásával, az anyagi feltételek előteremtésével, továbbá, hogy utánanéz az ügy minisztériumi előzményeinek. Erre ugyanis felhívtam a figyelmét. Végül abban egyeztünk meg, hogy január 25-én, reggel 9-kor találkozunk ismét.

Az ünnepek elmúltával kezdtem érdeklődni a népfrontnál és a minisztériumban, próbáltam szorgalmazni az újabb meghívók kiküldését, igyekeztem kideríteni, mire jutott az államtitkár. De csupán annyit sikerült megtudnom, röviddel 25-e előtt, hogy az ülés elmarad, mivel ebben az időpontban a népfront összes funkcionáriusa háromnapos továbbképzésen vesz részt.

Ismervén a mondást, hogy ember tervez, *hivatal* végez, meg se fordult a fejemben, hogy valaki újabb értesítés vétele nélkül is ott lehet a megbeszélt időpontban. Nem gondolt erre a Hazafias Népfrontnak az a munkatársa sem, akit a bizottság ügyeinek intézésével bíztak meg. Értesítést az elmaradásról vagy az újabb időpontról senki nem kapott. Hubay Miklós és Domokos Mátyás tehát megjelent. Az üres terem láttán azt hitték, eltévedtek, s talán a Parlamentbe kellett volna menniük. Telefon a továbbképzés vidéki helyszínére, érdeklődés a minisztérium titkárságán, végül, még a délelőtt folyamán, szemrehányó telefon nekem is.

Itt tartunk kedves Mester, és fogalmam sincs, hogyan tovább. Minden jel arra mutat, hogy a bizottság kimúlt, mielőtt ténylegesen megszületett volna. Talán onnan, ahol Ön van, tisztábban lehet látni, jobban el lehet igazodni, mint ahogy mi a mostani körülményeink között innen tehetjük. Ha tud, kérem segítsen.

Nagy tisztelettel üdvözli Budapest, 1989 tavaszán.

Kontha Sándor

★

Utóirat: Kedves Mester! Hihetetlen gyorsan intézkedett! Már február 3-a van, estefelé. Hubay Miklós most hívott a kórházból, és közölte, hogy Domokos Matyi (bocsánat, de Ön így hívta) úgy értesült az államtitkár úrtól, hogy minden a legjobb úton halad. Lesz emlékbizottság, méghozzá tényleg magas szintű! Sőt valami pénz is. Tudom, hogy Ön ezen csak mosolyog, de kérem, nézze el nekünk, földi gyarlóságainkat. És köszönet a segítségért!

★

Második utóirat március 10-én: A dolgokat azért nem kapkodjuk el! Remény viszont még mindig van!

★

Harmadik utóirat május 10-én: Őszintén szólva, nem tudom, tényleg van-e.

K. S.

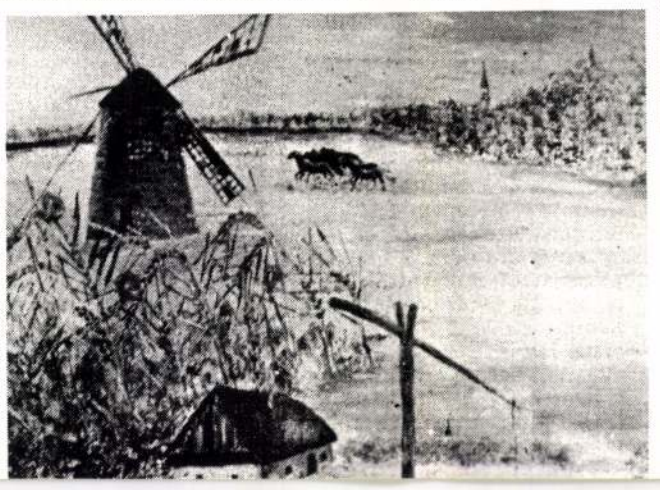

FERENCZY Béni

Ver
19

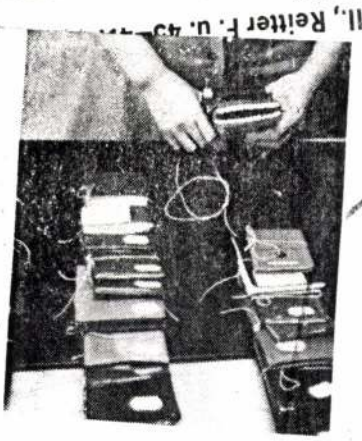

BKV erre a célra szolgáló, Akácfa utcai helyiségében mind kevesebb ilyen holmit adunk le, miközben vinni azért szeretnénk. A behozott tárgyak értéke is fokozódó szegénységünkről árulkodik. Kevésbé feledékenyek nem lettünk, amint ezt a hétfőn elveszett, harmincnál is több személyi igazolvány is mutatja. De manapság jobbára csak öreg hokedlit, kiégett palacsintasütőt adnak le itt a becsületes megtalálók.

Teknős Miklós felvételei

— **Elhunyt Franklin Schaffer,** az egyik legsikeresebb amerikai filmrendező. 69 éves volt. Schaffer 1970-ben „Patton" című filmjére hét Oscar-díjat kapott. Alkotásai közül nálunk is nagy sikert aratott a „Pillangó", „A majmok bolygója" és „A braziliai fiúk".

Halálos balesetek

Az elmúlt hét végén az országban összesen 187 olyan közúti közlekedési baleset történt, amelynek sérültjei voltak. Ezek közül 11 halálos kimenetelű, 82 súlyos és 94 könnyű sérüléses volt.

Budapesten, az M3-as autópálya bevezető szakaszán **Lelek Tibor** 18 éves tanuló, budapesti lakos az édesapja személygépkocsijával egy villanyoszlopnak ütközött, és a helyszínen meghalt. A vizsgálat eddigi megállapításai szerint Lelek Tibor figyelmetlenül vezette a gépkocsit; a rendőrség folytatja az ügy vizsgálatát.

Budapesten, a 50-es számú főúton **Takács Mária** 20 éves eladó, alsónémedi lakos egy kölcsönkért személygépkocsival egy út menti fának ütközött. A gépkocsi utasa, **Takács Károlyné** 47 éves szakszövetkezeti tag, alsónémedi lakos a helyszínen meghalt, egy másik utasa pedig életveszélyes sérülést szenvedett. A vizsgálat eddigi megállapítása szerint Takács Mária a gépkocsit nem az út- és látási viszonyoknak megfelelő sebességgel vezette.

A Fejér megyei Gárdonyban egy fénysorompóval ellátott vasúti átjáróban **Gyalus Sándor** 23 éves gépkocsivezető, parkátai lakos egy személygépkocsival egy postavonatnak ütközött. Gyalus és egy utasa, **Németh Teréz** 19 éves foglalkozásnélküli, perkátai lakos a helyszínen meghalt, másik három utas pedig könnyű sérülést szenvedett. Gyalus a fénysorompó tilos jelzése ellenére hajtott a sínekre. A rendőrség folytatja az ügy vizsgálatát.

(MTI)

— **Az egészségügyi és szociális szakemberképzés** céljait szolgálja a jövőben a kaposvári pártiskola. Az MSZMP és a KISZ Somogy Megyei Bizottsága a közösen használt intézményt már korábban felajánlotta a megyei tanácsnak. Az új főiskola a napokban aláírt megállapodás szerint a Pécsi Orvostudományi Egyetem kötelékébe tartozik.

Kiigazítás

A szombati (június 24.) számban megjelent, *Levél Ferenczy Béninek* című cikkembe több hiba csúszott. Némi húzás miatt ezt olvashatjuk például: a miniszter „egyetértett azzal, hogy ki legyen a gazdája" a Ferenczy-évforduló ügyének; holott éppen ez volt a minisztérium problémája. Egyetértés csupán abban volt, hogy a centenáriumról méltóképpen meg kell emlékezni. Más: a cikkbeli állítással ellentétben a századik évforduló nem idén június 18-án *volt*, hanem jövőre, 1990-ben *lesz*. A cikk erre akarta felhívni a figyelmet; az előkészületek szempontjából a huszonnegyedik órában, ám talán mégsem túl későn.

Kontha Sándor

Egy nap – egy horoszkóp

Nyilas

(november 23.—december 21.)

Ha Ön november 23. és december 2. között született, akkor a következő két hétben kellemes időszak vár Önre. Munkahelyén 7-én érzi magát sikeresnek és aktívnak, szerelemben pedig 14-én. Néhány barátja, partnere, illetve élettársa 5—8. között igyekszik majd legjobban az Ön kedvében járni. Ne vegye ezt magától értetődőnek, hanem nyugtázza gyengédséggel és néhány kedves bókkal.

Ha Ön december 3. és 12. között született, akkor a következő két hétben helyesen tenné, ha elutazna, új élményeket szerezne, új ismeretségeket kötne. Ez az időszak az Ön számára a legalkalmasabb, hogy regenerálódjon, kikapcsolódjon. Pihenés közben ne feledkezzen meg a sportról, a testedzésről sem. E téren most igazán szép sikereket érhet el, s ráadásul elkerülheti, hogy a pihenés alatt felesleges kilókat szedjen föl.

Ha Ön december 13. és 21. között született, akkor a következő két hétben lehetőleg ne foglalkozzon üzlettel, pénzügyekkel. Ha lehet, várjon néhány hetet, s csak azután kezdjen ilyen jellegű vállalkozásokba. Tartózkodjék továbbá attól is, hogy napi idegeskedését italba, nagy lakomákba fojtsa. Ha úgy érzi, hogy még televíziózás közben is muszáj valamit rágcsálnia, akkor vegyen maga mellé egy tál gyümölcsöt, vagy egy friss, üde sárgarépát és azt eszegesse.

És most néhány jó tanács nemcsak a Nyilas jegyűeknek. Tudja-e Ön, a következő napok mihez kedveznek?

Július 4. E napon érdemes elkezdeni az orvos által előírt kúrát.
Július 5. Törekedjen egyezségre!
Július 6. Vásárolhatna magának egy új ruhát, vagy cipőt.
Július 7. Tartózkodjon a hirtelen döntésektől!
Július 8—9. Ebben a két napban semmiféle kockázatot ne vállaljon!
Július 10. Ha valamit sürgetni akar, most tegye!
Július 11. Kedvező ez a nap az adásvételhez.
Július 12. Uralkodjon magán, s ne legyen partnerével és közeli hozzátartozóival türelmetlen!
Július 13—14. Ha ebben a két napban kezd valamibe, nem ütközik akadályokba.
Július 15—16. Esküvőre, eljegyzésre alkalmas ez a két nap.
Július 17. Ne bonyolódjék pénzügyekbe!

A következő lapszámunkban a Bak jegy (december 22.—január 20.) szülötteinek adunk két hétre lelki „útravalót".

1021

Ferenczy Béni önarckép-szobra

Ferenczy Béni művészete

Önarckép-érem (1939, magántulajdon)

Lépő nő (1917, Magyar Nemzeti Galéria)

Ferenczy Béni egy nagyszerű művész-család tagja volt. Apja, Ferenczy Károly festő, a nagybányai művésztelep, s ezáltal a század magyar művészetének egyik megindítója, anyja Fialka Olga ugyancsak festőművész. Húga, Noémi a század legnagyobb magyar gobelinművésze, másik testvére, a fiatalon elhunyt Valér szintén festő.

Művészcsaládokkal utoljára a középkorban találkoztunk. Akkor még nem vált el egymástól művészet és kézművesség, a művészet mesterségét — nem ritkán családi — műhelyekben tanulták s fejlesztették tovább nemzedékről nemzedékre. Ilyesfajta műhely volt Nagybánya Ferenczy Béninek, aki ott — szélesebb értelemben vett családi körben — sajátította el a rajzolás és mintázás alapelemeit. Mint első érett, huszonéves kori munkái mutatják: elsőrangúan.

Az ifjú inas — mint egykori elődei — vándorútra indult. Először Firenzében, a Scuola Liberában tanult, majd a Münche-

Térdelő férfi (1923, ismeretlen helyen)

Kislány-akt (1927, magántulajdon)

Kéz a kézben

Ha egy versszerető, versértő mai fiatal elolvasná Zelk Zoltán korai, 1936-ig írt verseit, bőségesen találna József Attilára emlékeztető motívumokat. Bizonyára okkal. De ha előbb olvasná Zelket, mielőtt Attilával megismerkedett, az ő verseit érezné zelkes hangulatúaknak. Szintén okkal.

Zelk Zoltán és József Attila rokonságát, testvéri szövetségét különböző fokozatokban lehet észlelni.

Hogy a legközönségesebbel kezdjem: „Ebédről maradt főzelék szagával / terhes a szoba" — így kezdi egy versét Zelk. S József Attilának mindjárt két verssora felel rá, „a főzelék fagyott szaga" *(Ajtót nyitok)* és az asszony a *Mondd mit érlel*-ből, akinek „szájíze mint a főzelék". Az elsőbbség kérdését nem szükséges fölvetni, sem Zelk Zoltán nem kívánja ezt, sem a József Attila filológia. A proletár szobakonyhák tele voltak áporodott főzelékszaggal, ez igaz. Ám ennek a főzelékszagnak kevéske esélye volt arra, hogy egy finom akkori költő orrát megjárja, nemhogy a versét. Közös tapasztalás és közös merészség kellett ahhoz, hogy ők ketten versmotívummá emeljék a szegények lakásának (sőt szájának) a szagát.

S amit eddig elhallgattam: Zelk verse is mama-vers. *Anyám dalol.* De ezzel vége is van a közvetlen párhuzamnak.

Így kezdi Zelk:

> Ebédről maradt főzelék szagával
> terhes a szoba — fullasztó szegénység!
> Asztalunk sincsen, így élünk anyámmal,
> mint emlék csillan elénk a reménység.
>
> Unt tárgyak közt motoz a tekintet:
> parázzsal pirosítja meg a kályhát,
> ruhát vél a szekrénybe s tiszta inget
> s az ablakba fehérlevelű mályvát.
>
> Aztán lehull. Vakon mereng a fáradt.
> Künn szél söpör s dalolni kezd anyám,
> mintha zsibongó madárraj rebbenne
> a csüggedt lombokkal tűnődő fán.

Igaz, hogy Zelk kihagyta ezt a verset a legújabb összegyűjtött kötetből, tehát valami okból elégedetlen vele. De talán éppen egy kihagyott vers mutathatja fel meggyőzően kettejük egyvoltát. A nyomorúság tárgyi leltárának és a csakazértis kivívott harmóniának csiki-csuki játéka ez. A társadalom peremén veszteglő költő (két költő) mindig megtalálja a vígasz hatékony szavait. Bár a reménynek minden szavára könyörtelenül rácsap a reménytelen válasz (nem tart már soká — de megérjük-e; összedől — de maga alá temet, és így tovább), maga a vers már azzal is vígasztal, hogy megszületik.

Az elviselhetetlen világ áténeklése elviselhetővé semmiképpen nem idill, nem is narkotizáló illúzió. Anyja éneke odavarázsolja a gyerekkort, a tündéres nevű falut, *Ilobá*-t. A boldogságot? Nem, az ottani boldogtalanságot, amely semmivel sem enyhébb a városbelinél.

> S a félkarú kondást keszeg fiával:
> kövér disznók után hogy kecmeregnek.
> S az asszonyokat, arcuk olyan sárga,
> mint a málékenyér, amelyet esznek.

József Attila szomorú parasztjainak nem távoli rokonai ők.

Két korai versszaka Zelknek, amely azonmód helyet kaphatna József Attila kötetében:

> A falról málik már a festék
> és lehull a vakolat,
> az ablakon bekúszó esték
> rágják beteg, penészes testét
> s a téglacsontokat.
>
> A sarokban a kis vaskályha
> busongva álmodik:
> gyújtós, papir, parázs az álma
> s hogy kéményig szökkenne lángja,
> ha egyszer jóllakik . . .
>
> *(Szoba)*

Egy találmány van csak ebben a nyolc sorban, ami annyira egyéni, hogy senki másnak a versébe nem illene bele: (rágják az esték) *a téglacsontokat.*

Még egyszer mondom: nem követője, nem tanítványa József Attilának Zelk, sem ezekben az egyezésekben, sem a későbbi költészetében. Fölfedező társak ők, akiknek azonban a közös eredmények mellett ott van a sok egyéni fölfedezésük is. Beszélni kell Zelknek azokról a fiatalkori versmotívumairól is, amelyek a legtávolabbról sem emlékeztetnek József Attilára. Motívumairól van szó csupán, amelyek nagyon is rokon hangulatú versszakok közé ágyazódnak be. Így van ez például *Tél* című versében, amely megvesztegetően ismerős hangon kezdi:

> A zörgő téli bokrok közt
> hálót sző már az alkonyat,
> mint órjás pók. Hálójában
> a fény reszketve fönnakad.
> Még vergődik! Szárnyainak
> csapását csattogja a táj,
> de nincs menekvés: megfojtja
> a kegyetlen homály.

Az utolsó előtti versszak még mindig beleférne József Attila művébe; az utolsó azonban már nem.

> Megyek. A téli szél kisér.
> Markából papirdarabok
> hullanak alá. Körülöttem
> kigyulladnak az ablakok.
> Múló, parányi sorsukat
> őrzik fénnyel testvéreim —
> s gyászhintók gördülnek haza
> a város szélein . . .
>
> A nyitott temetőkapun
> kifordul zörgőn, üresen
> a gyászhintó, s a vén kocsis,
> minthogyha szénásszekeren
> ülne, olybá tünik neki,
> olyan szelidnek a világ:
> nem lát belőle egyebet,
> csak lovai farát.

Hogy ez másfajta versanyag, az nem sejtés csupán: fogalmilag is megközelíthető. A véletlen találkozás az üres gyászhintóval túlságosan allegórikussá nőtt; vén kocsisa is jelképes, végzetes figura. Az „olybá tűnik" archaikus hangulata is távolítja az egész képet. Pedig ennek a kínos-komikusan leszűkült szemhatárú vén kocsisnak nagyonis fontos szerepe lett a vers szerkezetében.

Az ő részvétlensége, közönye felelet a költő keserű dühére.

> Nincs hát menekvés? S bosszu sincs?
> Az ág letör s elrothadok
> és pusztuló testem fölött
> az ég csillaggal mosolyog.
> Ha síromból fölcsapna majd
> elföldelt dühöm, mint a gáz
> s belepné a csillagokat
> a földi rothadás . . .

Éhség, fagy — azok is ölik a szegényt. De amikor ezek a versek születtek, akkor már gyakorlatoztak a gépesített halál szakemberei. Az ezreket elföldelők, elégetők.

Ha csak ezen az egyetlen helyen jósolná a náci rémuralmat, talán elgondolkoznám, nem magyarázom-e bele ezt a jelentést.

De ezt is ő írta, nem sokkal később:

> S te félelem is, százszor drága,
> te jó bizonyság, testünk vára!
> a vak halállal szembenézve,
> létünk utolsó menedéke:
>
> ha felénk már a Gyilkos intett,
> felöltünk, mint a páncélinget,
> fogunk vacog, vad koccanása
> megannyi „nem"! „nem"! a halálra.
>
> *(A lélek panaszaiból)*

Odaliszk (1939, magántulajdon)

Tyúkjait hívogató (1937, a művész özvegyének tulajdona)

Vadas József szövege

Petrás István fotói

Lépő nő (1939, Magyar Nemzeti Galéria)

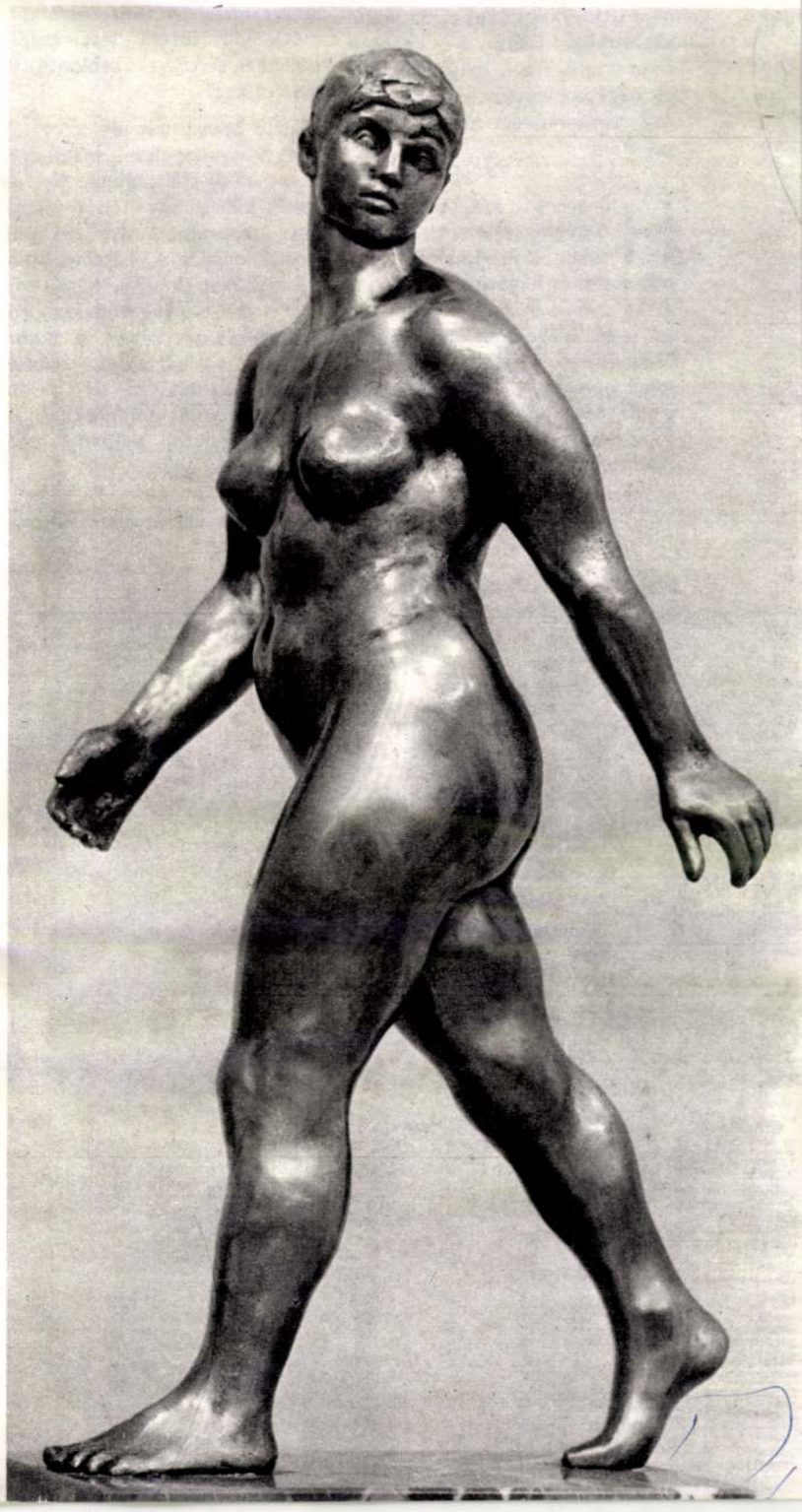

ni Akadémiára jár. Ezután megy Párizsba, a modern művészet fővárosába. Ekkor — a tízes évek legelején — már túl vagyunk a kubizmuson, megtörtént a nagy áttörés. De a fiatal Ferenczy Béni — egyelőre — nem tőlük, Picassótól és Braquetól tanul, hanem a klasszikus művészet örökségét őrző Rodin tanítványának, Bourdelle-nek az iskolájába iratkozik be.

Hogy mi volt — volt-e egyáltalán — Ferenczy Béninek mestermunkája, nem tudjuk. Az bizonyos: 1912-ben már felszabadult segéd: ekkor lesz tagja a Nagybányai Festők Társaságának, s ettől kezdve részt vesz kiállításaikon. Méghozzá kész művészre valló darabokkal: klasszikusan tiszta arányrendű, nem ritkán klasszikus tematikájú szobrokkal. Ekkor — kezdeti sikerei ellenére — még nem dőlt el: nagyszerű mesterember vagy nagyszerű művész lesz-e Ferenczy Béni.

Hamarosan kiderült, hogy ő mégiscsak a század gyermeke. 1919-ben tagja a művészeti direktóriumnak, ezért aztán a Tanácsköztársaság bukása után idegenben kell élnie. Idegenben — előbb Bécsben, majd Berlinben — felfedezi magának a modern művészetet. 1912-ben már tanult az orosz Archipenkótól, de a kubista szobrászat e legnagyobb mesterének hatása csak az emigráns Ferenczy Béni művészetében érik művekké. A kerek formákat keményen metszett mértani elemek, a szépség igézetében készült alakokat pedig szenvedő arcok váltják fel a húszas években.

Ferenczy Béni megemésztette az őt ért hatásokat. De talán jobban kifejezi e változás mibenlétét és művészetének lényegét, ha azt mondjuk: magáévá tette az új szemléletet — ideológiában és művészetben egyaránt. Ferenczy Béniből ugyanis egész további életére szólóan elkötelezett humanista lett (nem véletlenül költözik a harmincas évek első felében a Szovjetunióba, mintáz Leninről és az 1930. szeptember 1-i tüntetésről érmet), de sosem lett belőle politikai jelszavak sablonos illusztrátora.

1938 után ismét idehaza találjuk; visszavonultan, majdhogynem elszigeteltségben él; de ismét klasszicista módon mintázott szobraiból nem hiányzik az állásfoglalás. A védtelen, esendő kisfiúkat és a munkától erős asszonyokat olyan művész örökíti meg, aki érzékeli az akkori magyar valóságban az ember kiszolgáltatottságát és aki e kiszolgáltatott emberekben is képes meglátni a jövő reményét tápláló erőt.

Petőfi (1948, Magyar Nemzeti Galéria; bronzpéldánya Gyulán)

Játszó fiúk (1947, Magyar Nemzeti Galéria)

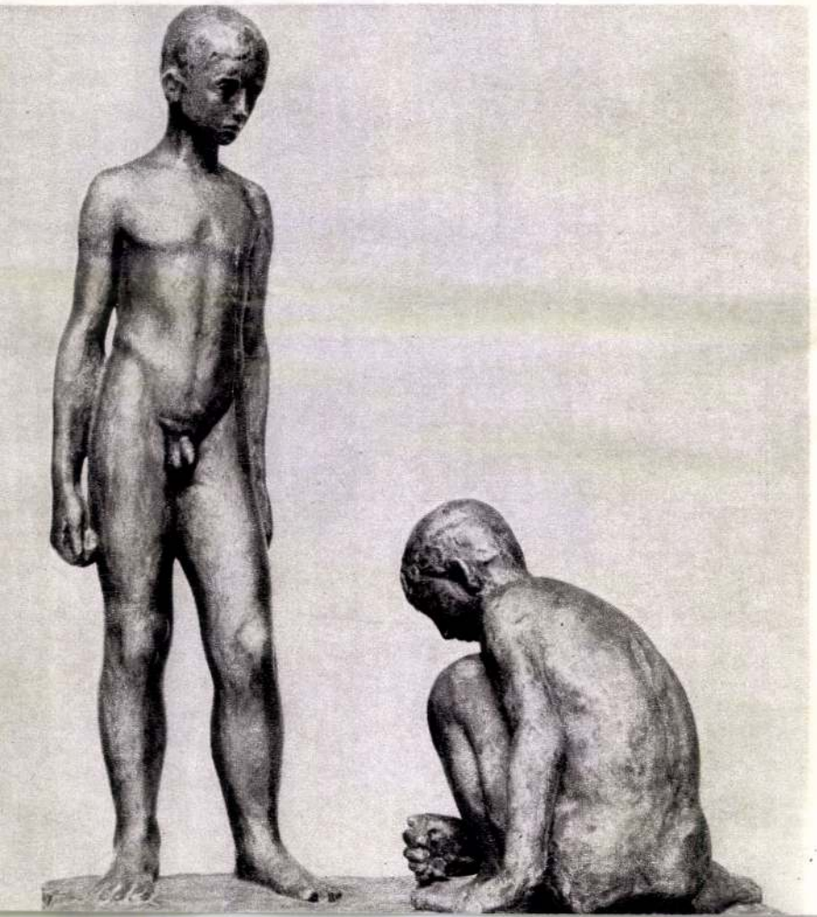

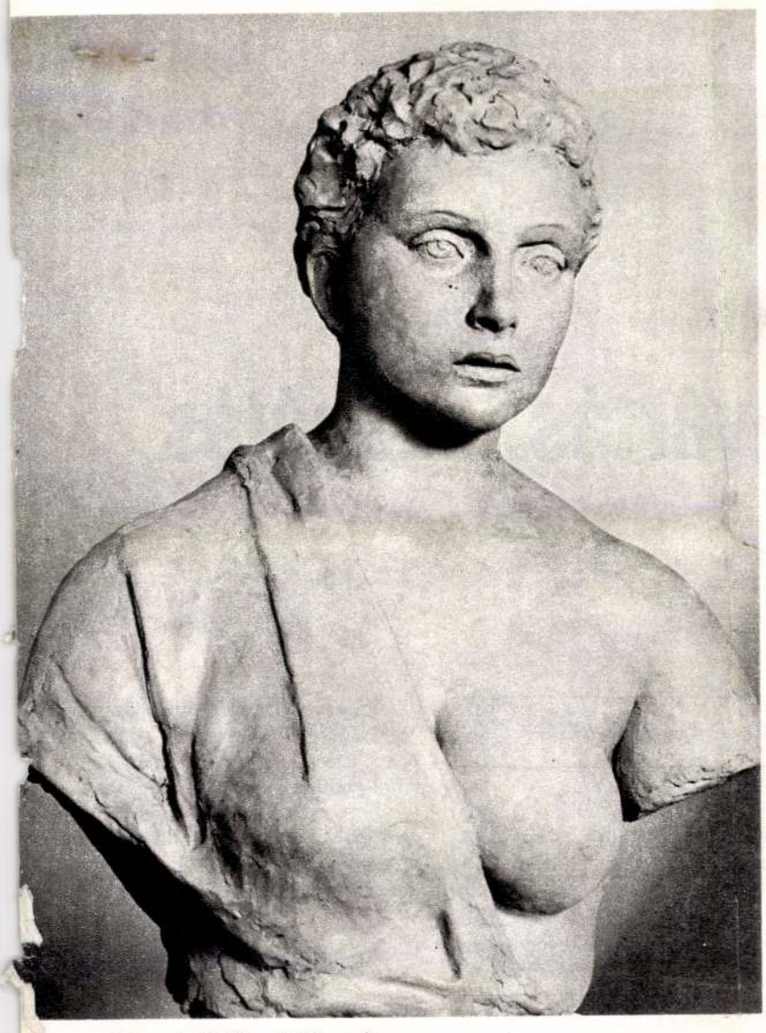

Géniusz (1955, Kiscelli Múzeum)

Új korszak kezdődik Ferenczy Béni munkásságában a felszabadulás után. A szépség, a humanizmus, a boldogság követe volt már eddig is, de most joggal érzi: az emberséges élet végre nem puszta vágy, hanem eleven reménység. Alighanem ennek a megváltozott helyzetnek is része van — volt — abban, hogy a telt formákat kamaszosan nyurga alakok váltják fel. Ekkor — 1948-ban — készült élete egyik főműve, a *Petőfi*, a még kamaszkorát magán viselő költő megrendítően szép szobra. Mire elkészült az öntődében — addigra megváltozott a légkör, a szobor felállítására nem került sor (csak 1961-ben helyezték el Gyulán). Az ötvenes évek első felében Ferenczy Béni művészetét a kezdetekre jellemző klasszikus arányrend és formavilág élteti.

Sajnos, amikor már ismét tiszta az ég, súlyos beteg lett. Évekig tartott, amíg újra elkezdett dolgozni, s hallatlan akaraterővel tanult meg bal kézzel is rajzolni-mintázni. Ezek az „őszikék", az élettől búcsúzó szobrász remegő kézzel készített virágcsendéletei és kisplasztikái azonban kárpótolnak: nem egyszerűen Ferenczy Béni remeklései, egyszersmind a század magyar művészetének páratlan darabjai is. Méltó — önnön lehetőségein túlmutató — záróakkordjai egy nagyszerű művészpályának.

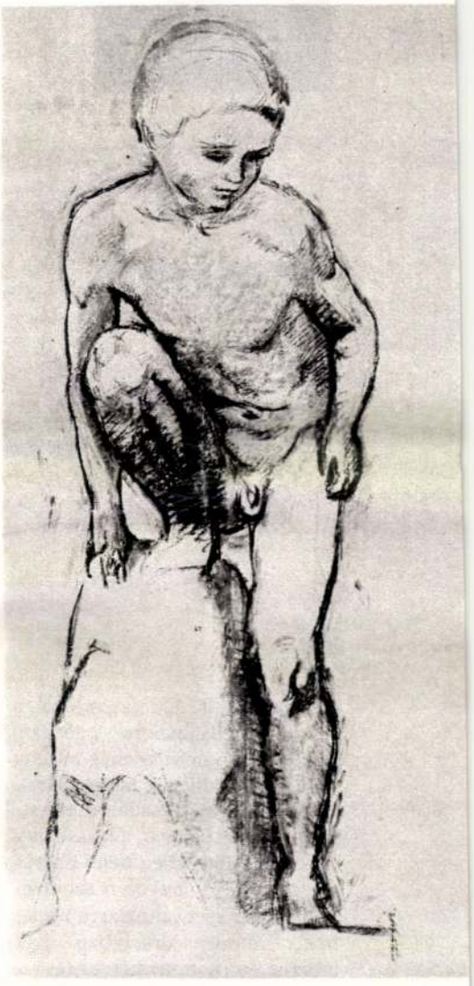

Tanulmány a „Kis alpinistá"-hoz (1953, Kiscelli Múzeum)

Hát-akt (1955, Magyar Nemzeti Galéria)

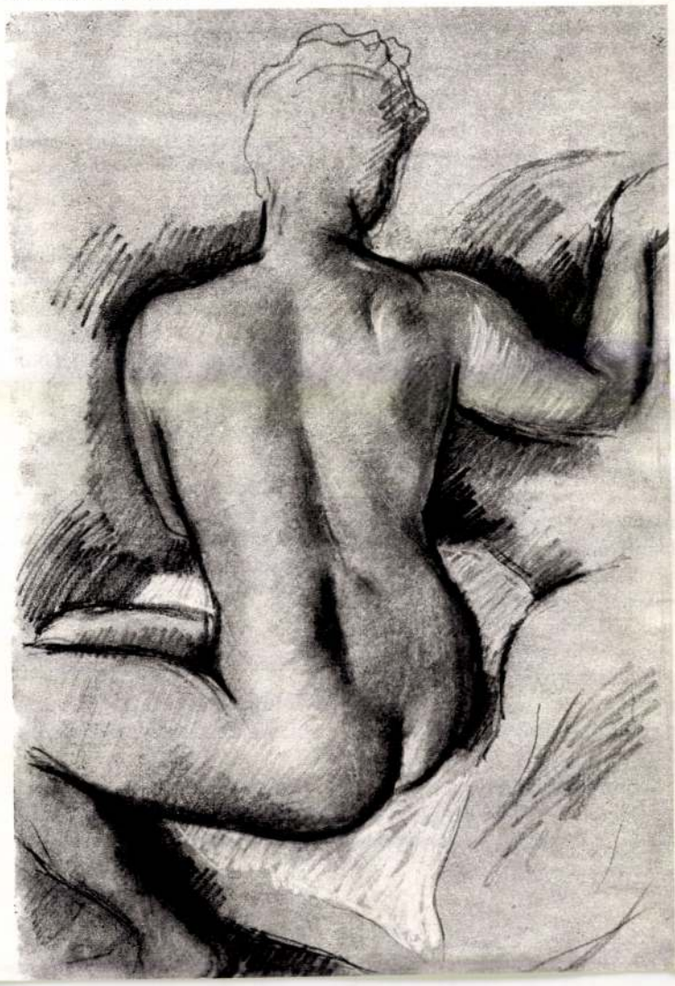

Piros turbános férfi (1960, Magyar Nemzeti Galéria)

FÓRUM

Vincze Oszkár

Helyreállítás, házgyártás, szanálás

Több mint 32 esztendővel a második világháború befejezte után a civilizált világ még mindig nem oldotta meg a lakáskérdést. A gazdasági és társadalmi berendezkedéstől függően, a lakáshiány okozta feszültségben némi eltérés mutatkozik. A lényegen azonban ez vajmi keveset változtat: a lakáshiány minden országban csak lakással, a nominálbérekhez viszonyított, elfogadható bérű lakással oldható meg. Semmi mással.

A lakáshiány a felelős kormányokat különféle megoldásokra sarkallja. Miután a lakásra várók jelszava: „adj uram isten, de mindjárt", a lakásépítés időtartamát a legfejlettebb technikával és technológiával működő házgyárak segítségével igyekeznek csökkenteni az országok zömében.

Mit tud a házgyár — és mit nem tud?

Nálunk a Szovjetuniótól és Dániától vásárolt házgyárak technológiai módszerei révén a lakásépítés üteme a hagyományos gyakorlathoz képest szintén meggyorsult. Sikerült leküzdeni a városkép elszürkülésével szemben táplált aggályokat, és a házgyárak munkásállománya is stabilizálódott.

Ma az országban 11 házgyár dolgozik. Kapacitásuk kihasználtsága egyre közelebb kerül az optimumhoz, ami szintén igen fontos tényező. Ugyanis az új, iparositott házépítési módszer fölényét nemcsak a gyorsaság kell hogy adja, hanem a fajlagos költségek csökkenése is. A házgyárnak — azonos minőségi paraméterek mellett — olcsóbban kell termelnie a hagyományos, kisipari módszernél. Ezt a követelményt az iparnak még nem teljesen sikerült teljesítenie. Igaz viszont, hogy a második világháború óta a lakásépítés technikája és technológiája többet fejlődött, mint előtte évezredeken át, és joggal remélhetjük, hogy megfelelő feltételek közepette a házgyártó ipar is mihamarabb megfelelhet ennek a követelménynek.

A magyarországi házgyárak évente 30 ezernél több lakást adnak át a beruházóknak. Hogy a minőség nem éri el mindig a kellő színvonalat, az semmiképpen sem a nagyipari gyártás, hanem általában a kivitelező vállalatok számlájára irandó.

Árnyoldala a házgyári módszernek, hogy csak nagy telepek, új települések építésére alkalmas. Ahol pedig a szalagszerű építésmódnak bármi is útját állja, ott gyakran a gazdasági, városképi, műemléki szempontokat is mellőzve — bontani kell. A szanálási eljárás egyéni, emberi érzékenységet, csoportérdekeket sérthet, ezért nem mindig kívánatos.

Előfordul, hogy a házgyári építésmód alkalmazhatósága végett masszív, javításra, felújításra érdemes, városképileg is szemreváló objektumokat kell lebontani, feláldozni. Ha pedig házgyári módszerrel kis területet — különösen foghíjakat — építenek be, a módszer nagyon költséges. Ezenfelül a panelház általában nem felel meg a hagyományos városkép iránti indokolt tisztelet követelményeinek sem.

Bontás vagy felújítás?

Nincs hitelt érdemlő adat arról, hogy a történelmi városmag iránti több kímélettel, az ilyen városközpontok forgalmi, városszerkezeti jelentőségének reálisabb értékelése révén anyagban, telekben, közműépítésben mit takaríthatnánk meg. Azt is figyelembe kell vennünk, hogy az ismert okokból szükre méretezett történelmi városmag általában nem alkalmas a mai forgalmi szükségletek és igények kielégítésére, a megnövekedett forgalom zavartalan lebonyolítására. Mégis mind gyakrabban felötlik a szakemberek fejében: vajon nem tékozlunk-e el túlzottan sok, még 50, 100, sőt 150 esztendőre is jól hasznositható lakóépületet, ahelyett, hogy felújítással igyekeznénk a mai igényekhez mért lakóértékű lakásokat produkálni?

Az új lakótelepülések, a nagyvárosok peremén kialakuló modern lakótelepek infrastrukturájának megépítése igen költséges. Az odaköltözők túlnyomórészt fiatal házasok, többgyermekes családok, akik részére a lakásokkal egyidőben kell megépíteni a bölcsődét, óvodát és iskolát, valamint a szolgáltató és a kereskedelmi hálózatot. A történelmi városmagon belül e szükséglet lényegesen kisebb, mert lakóinak korösszetétele sokkal változatosabb. (Idősebb és fiatalabb, továbbá egészen fiatal nemzedékek együttélése a népesség szociális és ezzel müveltségi spektrumát is tágítja.)

Semmiképpen sem volna észszerű azonban a házgyár előnyeit tagadni. A házgyárak manapság az ország lakásépítő kapacitásának mintegy 30 százalékát adják. Már ezért is pótolhatatlanok. Ahol pedig a gyorsaság a legfontosabb, ott a házgyár semmivel sem helyettesíthető. A házgyár szerepének már a csökkentése is népgazdasági öncsonkítás volna.

De azt mindenképpen meg kell vizsgálni, hogy a jó állapotban levő lakóépületek javításának, korszerűsítésének az eddiginél jobb módszerei milyen értékeket jelentenének a népgazdaságnak. Ha pedig e vizsgálat eredménye arra mutat, hogy a régi városmagon belül vagy egyéb sűrűn lakott területen a korszerű felújítás a célszerűbb, és ez felel meg a várospolitika minden egyéb követelményének is — akkor nem a bontás, nem új objektumok építése mellett kell dönteni!

Végezetül: ha e döntés nyomán a házgyárak bármelyikének kapacitás-kihasználása csökkenne, jóelőre olyan termékfajták gyártásának bevezetéséről kell gondoskodni, amely a kieső házpaneltermelést teljes egészében pótolhatja. Elsősorban a modern útépítési elemek tömeggyártására, az árvízvédelem és az öntözés betonelem-szükségletére gondolok. Ilyen elemek, minden lényegesebb beruházás nélkül, a szükséges sablonok elkészítésével tömegesen gyárthatók, házgyári szabad kapacitás esetén.

A felújítás gondjai

A hagyományos módszerekkel megépített objektumok hagyományos anyagokból készültek.

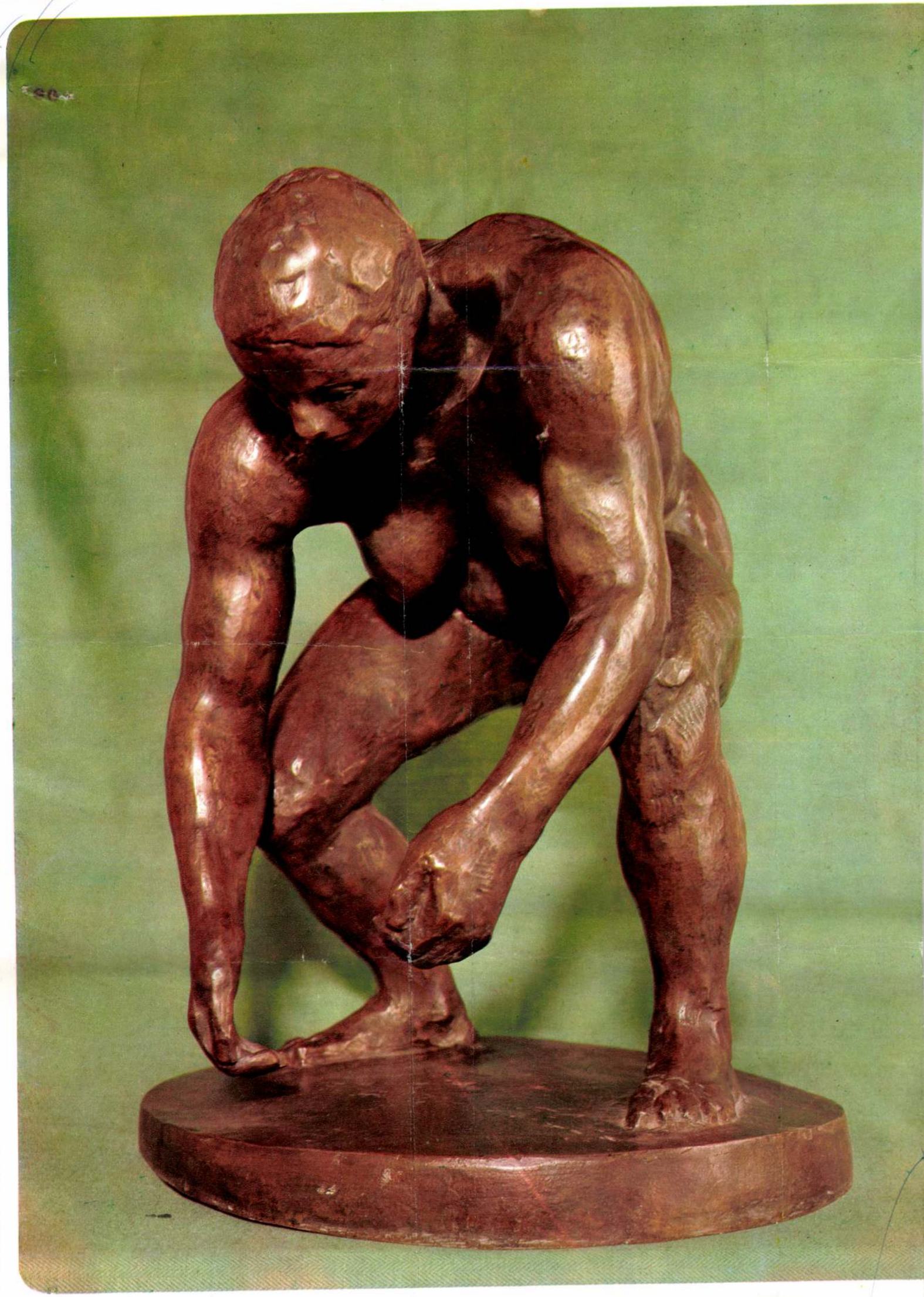

Kedves Látogatónk!

Folytatjuk Komárom megyei sétánkat. Képzeletben bejárjuk Tatát és közvetlen környékét.

A Vértes és a Gerecse hegység lábánál fekszik, lakóinak száma mintegy 23 ezer. Romantikus, szép fekvésű kisváros, a panoráma hangulatát tavai, forrásai csak fokozzák. Történelmi múltja sajátos miliőt ad, legújabb fejlődése pedig a kül- és belföldi látogató számára biztosítja a kényelmet, a jó ellátást. 1974-ben ünnepelte várossá nyilvánításának húszéves évfordulóját.

Építészeti műemlékei között első helyen áll a Zsigmond és Mátyás király uralkodása idején fénykorát élő Vízivár a XIV. századból, közvetlenül az Öreg-tó partján. Többször átépítették az idők folyamán, jelenlegi formájában neogótikus. Termeiben a Kuny Domokos Múzeum kapott helyet, reprezentatív kiállításai figyelmet érdemelnek. Egyik kazamatájában történelmi levegőjű borozó van, a Zsigmond-pince.

Magyarország európai hírű építésze, Fellner Jakab, a barokk építészet nagy mestere itt élt és alkotott jelentős műveket. A városka barokk-copf arculata nevéhez fűződik. Kiemelkedő épületei Tatán a volt Eszterházy-kastély, a nagytemplom, a régi piarista rendház, a Kálvária-kápolna.

Az új városközpont Tóvároson épül. A széles Ady Endre úton egymásután emelkednek az új objektumok, illeszkedve a műemlékek, természeti adottságok komplexumába. Itt találjuk a Cseke-tavat, a partján elterülő Népparkot, romantikus sétányaival, a hangulatos Pálma-szállót és a Műromokat. A tó kedvelt horgászparadicsom.

A Néppark bejáratánál áll a hivatalunk kezelésében levő „C" kategóriás Malom szálló.

Az Öreg-tó 230 hektáros vízfelülete ma már nemzetközi evezősversenyek színhelye, lehet rajta csónakázni, sétahajózni, strandolni. Délkeleti partjához közel terül el az I. osztályú nemzetközi autóskemping, árnyas fák alatt lágy pázsit a sátraknak; a bérelhető faházak (200 férőhellyel) minden igényt kielégítenek. Gázfőzőtől a kocsimosóig, és a sportolási lehetőségig — minden egy helyen megtalálható.

A kempingben és a Malom szállóban hely előre biztosítható hivatalunk kirendeltségén (Tata, Ady E. u. 9., tel.: 24, telex: 272223.), az egyéb szolgáltatásokkal együtt (idegenvezetés, étkezések biztosítása, ajándéktárgy árusítás stb.).

Messze földön híres a Tatai Nemzetközi Lovasiskola az Öreg-tó nyugati partján. Ez az ország jelentős lovasturisztikai központja. Fedett lovardája egész évben igénybe vehető.

A vizek között még nem is említettük a Fényes-forrásokat, amelyek a városközponttól mintegy 2 km-re találhatók. Köréjük modern fürdőtelep épült, hangulatos faházakkal, télen szaunával. Jelenleg a fürdőtelep vízellátása mélyfuratú kutakból történik, melyeknek vize 21—23 C°-os, szénsavas-hidrokarbonátos, enyhén radioaktív.

Hosszabb sétával közelíthető meg a Kálvária-domb, melynek nevezetessége a világhírű geológiai természetvédelmi terület, ahol a földtörténeti középkor őslényeket tartalmazó tengeri üledékei tanulmányozhatók.

Az 1971. évi Vadászati Világkiállítás idejére hozták rendbe Remeteségpusztát. Az egykori hercegi kastélyból luxusszállót varázsoltak (Diana), körötte parkerdő és vadrezervátum.

Tata központjától 10 km-re, Agostyán község határában arborétumot találunk, mely 200 féle fenyőből álló gyűjteményéről híres.

Tatát elhagyva, a 2. sz. főközlekedési úton említésre méltó megállóhely Szőnyben a Dobi István Emlékmúzeum. A kiállítás tárgyaiból, dokumentumaiból megismerhetjük az egykori nincstelen földmunkásnak, az Elnöki Tanács volt elnökének életútját.

Folytatva utunkat, Komáromba érünk, melyet rendkívül előnyös fekvése tett minden időben fontos településsé. Idegenforgalmi jelentőségét alapvetően meghatározza a Duna-híd, mely Magyarországot Csehszlovákiával köti össze. Közúti és vasúti határátkelőhely. A török időktől híres a vára, melyet a betolakodó hordák nem tudtak meghódítani. Az 1848—49-es szabadságharc bukása után még két hónapig védte legendás hírű tábornoka, Klapka György. A hajdani három erőd közül a legérdekesebb az Igmándi vár, amely a város belterületén található.

A Városi Tanács neobarokk épülete szép műemlék, előtte római kőkoporsók, szarkofágok kötik le a látogatók figyelmét. Komárom a Duna mellett gyógyvízzel is büszkélkedhet. 63 C°-os szulfátos vize a reumás bántalmakra, nőgyógyászati panaszokra, bőr- és idegi megbetegedésekre hatásos. A fürdő közvetlen szomszédságában épült Termál Motel kényelmesen berendezett háromágyas szobáival várja a vendégeket.

A Motelben szállás biztosítható: Idegenforgalmi Kirendeltség, Komárom, Mártírok útja 19. sz., telefon: 113.

A Komárom megyei Idegenforgalmi Hivatal

A tatai vár

A Malom szálló

Az Országgyűlés tér az óratoronnyal

VIGILIA 2007/5.

Ferenczy Béni egyházművészeti alkotásai

PROHÁSZKA LÁSZLÓ

1953-ban született Budapesten. Művészeti író. Legutóbbi írását 2006. 3. számunkban közöltük.

A 20. századi magyar művészet kiemelkedő egyénisége, a neves művészcsalád sarja, Ferenczy Béni (1890–1967) Nagybányán, a festőiskolában szerezte első művészeti ismereteit, majd mintázni kezdett. Ezt követően a firenzei Scuola Libera és a müncheni Akadémia hallgatója. Párizsban Bourdelle, majd Archipenko volt mestere,[1] leginkább azonban Maillol hatott művészetére. 1921-től évekig élt és alkotott Bécsben, Berlinben, közben a harmincas évek közepén három évet Moszkvában töltött. 1938-ban tért végleg haza. Tragédiákkal szabdalt, kalandos életút, ugyanakkor rendkívül gazdag életmű fűződik nevéhez. Egyházművészeti munkásságát kevesen ismerik, a Ferenczy Béniről szóló monográfiák némelyike meg sem említi ezeket a műveit. Pedig készített jelentős szakrális alkotásokat, amelyek megérdemlik a figyelmet.

Korai plasztikai alkotásai fafaragások, gipsz- és terrakotta szobrok voltak, amelyek közül kevés maradt fenn. E művei között található *Szent Sebestyén* 1916-ban mintázott, 160 centiméteres gipsz szobra és két terrakottából készült *Madonna*. (A Szent Sebestyén-szobor lappang, a Madonna-szobrok debreceni magángyűjteménybe kerültek.)[2]

A Ferenczy családnak 1916-ban az Ernst Múzeumban tartott gyűjteményes kiállításán a korábban említett Szent Sebestyén-szobor mellett szerepelt az 1913-ban készített *Szent György*-szobor.[3] A 32 centiméter magas kisplasztika a 20. század eleji hazai modern szobrászati törekvések egyik érdekes példája. A lovagot ábrázoló férfi akt rendhagyó módon, a sárkány hátán áll. Jobb kezében kard, baljával a szörny fejét csavarja. Akadémikus historizmus helyett letisztult formák, sima felületek jellemzik a néhol szecessziós stíluselemeket is rejtő kompozíciót. Ugyancsak *Szent György* alakjához kapcsolódik egy 1925-ben, Bécsben készített érem.[4] Az alkotás előlapján dr. Scharl Pál tüdőgyógyász főorvos kubista stílusban mintázott arcképe látható. A hátlapon *Szent György* küzd a sárkánnyal. Az ábrázolás ez esetben sem szakrális jellegű, inkább a betegség alakjában megjelenő Gonosz elleni küzdelmet szimbolizálja.

Ferenczy Béni a húszas évek elején Bécsben több grafikát készített, köztük tanulmányokat a Stephansdom *gótikus szobrai*ról.[5] A

[1] Murádin Jenő: *A Ferenczy család Erdélyben*. Kriterion, Bukarest, 1981, 107–110.

[2] Ferenczy Béni: *Írás és kép*. Magvető, Budapest, 1961, 255.

[3] *A Ferenczy-család (Károly, Valér, Béni, Noémi) gyűjteményes kiállítása*. Katalógus. Ernst Múzeum kiállításai XXIII., Budapest, 1916. 150. és 79. sz.

[4] Lajos Huszár – Béla v. Procopius: *Medaillen- und Plakettenkunst in Ungarn*. Éremkedvelők Egyesülete, Budapest, 1932. 2215. sz.; Lajos Huszár – Gyula Varannai: *Medicina in nummis*. Medicina, Budapest, 1971. 605. sz.

[5] Szabó Katalin: *Ferenczy Béni*. Corvina, Budapest, 1976, 8.

bécsi Albertina Múzeum tizenegy akvarelljét, illetve grafikáját — közöttük két *Madonna*-rajzát — őrzi.[6] Bécsi tartózkodása alatt faragott is. 1925-ben hársfából a *Sírbatétel*t ábrázoló, körübelül 70x70 centiméter méretű domborművet készített. Egy bécsi magánszemély részére 1938-ban puszpángfából kisméretű, 13 centiméter magas *Madonna*-szobrot faragott. Az ausztriai Heiligenbergben a Fürstenberg-kastély felvonóhídjának pillérére 1930-ban három méter magas *Nepomuki Szent János*-szobrot készített tufakőből.[7]

[6]Albertina, Graphische Sammlung adattára.

[7]Ferenczy Béni: i. m. 257., 259.

Magyarországra történt visszatérése után, 1938-ban *Szent Flórián* 115 centiméter magas terrakotta szobrát mintázta meg, amely Leányfalura került magángyűjteménybe.[8]

[8]Ferenczy Béni: i. m. 259.

1939-ben érmet mintázott *XII. Pius pápá*ról,[9] aki 1938-ban a Budapesten tartott XXXIV. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszuson — még mint Pacelli bíboros — pápai legátusként vett részt. Az előlapon XII. Pius portréja látható. Fején tiara, kezével áldást oszt. A 87 milliméter átmérőjű, öntött bronzérem körirata: BENEDICAT VOS OMNIPOTENS DEVS PATER ET FILIVS SANCTVS AMEN. A hátlap felirata: OPVS FIDEI PAX.

[9]Gosztonyi József: *Ferenczy Béni 1890–1990.* Magyar Éremgyűjtők Egyesülete, Budapest, [1990.] 72. sz.

Ferenczy Béninek más bronzérmein is található egyházi vonatkozású ábrázolás.[10] Az 1937-ben készített, 150 milliméter átmérőjű *Tiziano*-érem hátlapján a festő híres *Velencei Pietà*ja látható. Ferenczy egyik legkedvesebb városa Velence volt, amelyet 1939-ben három érem-változaton is megörökített. Ezek egyikén a *Szent Márk templom* főhomlokzatának távlati képe látható. Édesapjáról, *Ferenczy Károly* festőművészről 1940-ben mintázott 119 milliméteres érmet. A hátlapon Ferenczy Károly egyik leghíresebb olajfestménye, a nagybányai korszakában, 1898-ban készített, bibliai tárgyú *Három királyok* expresszív stílusban megjelenített, lovon ülő alakjai láthatók. Az említett alkotások — Ferenczy Béni több más érme között — a Magyar Nemzeti Galéria *20. századi művészet 1945 előtt* című állandó kiállításán láthatók.

[10]Gosztonyi József: i. m. 60., 70., 73. sz.; M. Vásárhelyi Vanda (szerk.): *Ferenczy Béni művészérmei.* Szentendre, 1980, 108–111, 120–123.

Az 1945 utáni alkotói korszaka

1945 után, majd különösen az 1949-től totalitárius diktatúrává kiteljesedő Rákosi-rendszerben a vezető hazai művészek jelentős része alig foglalkozott egyházművészeti alkotások készítésével. Ferenczy Béni viszont éppen ebben az időszakban készítette legjelentősebb szakrális alkotásait. Bár 1948-ban az elsők között kapta meg a Kossuth-díjat, 1949-ben elbocsátották a Képzőművészeti Főiskola tanári állásából. Ez egyúttal műtermének elvesztését is jelentette, hiszen saját műterme 1945-ben elpusztult. Felmentését Révai József még egy fenyegető hangvételű magánlevéllel is megtoldotta.[11] A művész szinte valamennyi jövedelemforrását elvesztette, leginkább könyvillusztrálásból próbált megélni.

[11]Réz Pál (szerk.): *Ferenczy Béni arcképe.* Európa, Budapest, 1984, 112.

Ebben a napi megélhetési gondokkal terhelt alkotói légkörben, 1949-ben több kiemelkedő fontosságú egyházművészeti alkotása született. A budapesti Szent István-bazilika számára *Lisieux-i Szent Teréz* szobrát mintázta meg.[12] A templomban a főbejárat közelében található márványszobor a fiatal apácát ábrázolja, aki bal

[12]Erdössy Béla: *Korunk magyar egyházművészete.* Katolikus emléktár, Budapest, 1983, 23.; Farkas Attila: *Szent István-bazilika.* TKM Egyesület 626. füzet. Budapest, 1999, 13.

kezével a nyakában függő feszületet szorítja magához. Lábánál valóságos rózsaeső utal Szent Teréz mondására: „Igen, én rózsákat fogok hullatni az emberekre." [13] A Szent István-bazilika számos kiváló szobrászati alkotással büszkélkedhet. Ferenczy Béni alkotása méltó módon illeszkedik ebbe a nemes ízléssel kialakított belső térbe.

[13]Joseph Weisbender (szerk.): *A szentek élete.* Szent István Társulat, Budapest, 1984, 565.

Ugyanebben az évben kisméretű *Kálvária*-domborművet mintázott. A Jézus mártíromságát drámai erővel megjelenítő, gipszből készült, utólag kifestett reliefen a keresztre feszített Krisztus látható, mellette Máriával és János evangélistával. Szintén 1949-ben készült a *Pietà* tollrajz, amelyen boltív alatt látható a halott fiát sirató Szűz Mária. Ezt a vázlatot — akárcsak a Kálvária-domborművet — a művész saját tulajdonában tartotta.

Páduai Szent Antal szobra

Páduai Szent Antal egész alakos szobrának 35,8 centiméter magas ólom kismintáját 1949-ben mintázta Ferenczy Béni. A következő évben, 1950-ben készült el az alkotás ruszkicai márványból faragott 189 centiméter magas változata, amely az Ybl Miklós tervei alapján épült Bakáts téri Assisi Szent Ferenc-plébániatemplom baloldali mellékhajójában áll.[14] A művész a ferences rend öltözetében, mezítláb ábrázolta Szent Antalt, bal kezében a gyermek Jézussal. Páduai Szent Antal általában elterjedt megjelenítéseivel szemben Jézus itt aktív résztvevője a kompozíciónak. Jobb kezével keresztet rajzol a szerzetes homlokára, miközben mélyen a szemébe néz. A negédes konvenciókat sikerrel kerülő alkotás valódi, élő kapcsolatot ábrázol Jézus és Antal között. A szobor az egyik legjobb és legkifejezőbb hazai Szent Antal-ábrázolás. Kár, hogy kevéssé ismert a nagyközönség körében.

[14]Erdőssy: i. m. 23.; Réz Pál: i. m. 262.; Prakfalvi Endre: *Római katolikus templomok.* Városháza, Budapest, 2003, 11.

Faragott feszület

1951-ben körtefából faragott 64,5 centiméter magas *feszület*et.[15] Az alkotás szakít az addig hagyományosnak tartott Krisztus-ábrázolásokkal. Jézus haja rövid, szakálla sincs. A legszembetűnőbb, hogy a kínzások és a megaláztatások ellenére felemelve tartja fejét. Tekintete bátorságot és töretlen hitet sugároz. Amíg Fadrusz János 1891-ben mintázott híres Krisztus-szobra kíméletlen naturalizmusával hatott, addig Ferenczy *Krisztus*a olyan, mintha nem is lenne felszögezve a keresztfára. Ha a korpusz mögül eltűnne a kereszt, kezét a megadás jeleként feltartó férfi tekintene ránk. Ez a mű nem a kínszenvedést, hanem az önfeláldozást és az áldozat értelmébe vetett hitet sugározza. A különleges alkotást a művész haláláig magánál tartotta, az 1949-ben készített, *Krisztus-fej*eket ábrázoló tollrajz-tanulmányokkal együtt.

[15]Réz Pál: i. m. 79.

Egyházi vonatkozású érmek

A Rákosi-rendszerben mellőzött művész ebben az időszakban alkotásai nagy részét a maga örömére és kedvére készítette. Mivel nem függött hivatalos megrendelő ízlésétől, megtehette, hogy 1952-ben a 107 milliméteres *Virág Benedek*-érem előlapján a neves költőt papi ruhában örökítse meg. A mellkép alatt a költő neve olvasható. Az érem körirata: POETA PATRIOTA FACTA TE LOQUUNTUR. Egyházi vonatkozású még a *Fischer von Erlach*

emlékét idéző, 1954-ben készített, 133x115 milliméteres plakett. Az előlapon az építész parókás mellképe, a hátlapon gótikus ívek alatt a salzburgi ferences templom Erlach tervezte híres barokk főoltára látható. A plakett ovális alakja kiemeli a gótikus templombelsőt, amelyben hangsúlyosan érvényesül az oltár barokk mozgalmassága. (Mindkét alkotás szerepelt a művész 1963-ban tartott bécsi kiállításán.)[16]

Pilinszky János mellszobra

Nem szakrális alkotás, de mégis van egyházi vonatkozása *Pilinszky János* mellszobrának.[17] Az 1954-ben terrakottából mintázott, fél méter magas alkotás lélekbelátó erővel és finom eleganciával ábrázolja a szelíd tekintetű katolikus költőt, akit kölcsönös tisztelet és barátság fűzött a művészhez. (Pilinszky Ferenczy Béninek ajánlotta *Pietà* című versét, tudósított a művész 1963-as bécsi kiállításáról, méltatta új alkotásait, majd igaz nagyrabecsüléssel emlékezett barátságuk gyökereiről.)[18] A Pilinszky-portré a szentendrei Ferenczy Múzeum állandó kiállításán látható.

A Budapest 1944–45-ös ostroma során súlyosan megsérült Belvárosi plébániatemplom belső helyreállítása során, 1955-ben az északi Szent Flórián kápolnában alakítottak ki keresztelőkápolnát. A Gerő László tervezte keresztelőkút számára *Keresztelő Szent János és Jézus* szobrát készítette el Ferenczy.[19] A kompozíción János jobb kezével keresztelővizet önt a kezét imára tartó Jézus fejére. János bal kezében hatalmas keresztet tart, amelynek felső részére, kiterjesztett szárnnyal, éppen leszáll a Szentlelket jelképező galamb. A Jézus megkeresztelését ábrázoló műalkotásokon általában csak Keresztelő Szent János és Krisztus alakja látható. Pedig ennek az eseménynek van még egy fontos momentuma. Keresztelő Szent János sokakat megkeresztelt, a Szentlélek azonban csak egy alkalommal, Jézus esetében jelent meg. Amikor Jézus feljött a vízből, „megnyílt az ég, és látta, hogy az Isten lelke mint galamb leszállt" (Mt 3,16). Ferenczy Béni alkotása szakrális szempontból pontosan közvetíti a bibliai jelenetet. A galamb ábrázolása a kereszten ugyanakkor olyan könnyed eleganciát kölcsönöz a kompozíciónak, amilyennel csak a legnagyobb műalkotásokon találkozhatunk. E mindössze 80 centiméter magas, remek alkotás igazolja, hogy egy szobor monumentalitása nem méretek függvénye.

1956-ban mintázta a *Tékozló fiú* bronzszobrát. A műről Csorba Győző 1979-ben verset írt,[20] amelyben remekül jellemzi az alkotást: *„A lehajtott fő, hunyt szem, a csukott / száj, az ágyékon két keresztbe tett / tenyér, takarván a gyalázatot, / mely miatt s érte egyszer föllázadott..."* A költő jól érzékeltette, hogy a művész patetikus jelenet-beállítás helyett a fiú jellembeli ábrázolására helyezte az ábrázolás súlyát. A kisméretű alkotás nélkülöz minden hatásvadász elemet, ugyanakkor szinte áthatja a szégyen és bűnbánat. A szobornak kar nélküli torzó-vázlata is készült.[21] Mindkét művet a szentendrei Ferenczy Múzeum őrzi.

[16] *Bildhauer Béni Ferenczy im Kreise seine Zeitgenossen.* Künstlerhaus, Wien, 1963. 35. és 38. sz.

[17] Réz Pál: i. m. XII. kép.

[18] Pilinszky János: *Ferenczy Béniről.* Jelenkor, 1963. 6.; *Ferenczy Béni új művei.* Új Ember, 1964. május 24.; *Ferenczy Béniről.* Vigilia, 1979. 12.

[19] Erdőssy: i. m. 23.; K. Pintér Tamás – Kaiser Anna: *Budapesti templomok.* Corvina, Budapest, 1993, 66.; Déry Attila: *Belvárosi plébániatemplom.* TKM Egyesület 594. füzet, Budapest, 1998, 13.

[20] Csorba Győző: *Ferenczy Béni: Tékozló fiú.* In: Réz Pál: i. m. 135.

[21] Ferenczy Béni: i. m. 262.

[22] Réz Pál: i. m. 183.

[23] Nagy Ildikó: *A torzó Ferenczy Béni művészetében.* In: András Edit (szerk.): *Angyalokra szükség van.* MTA Művészettörténeti Kutatóintézet, Budapest, 2005, 101–110.

A művész betegsége

1956-ban egy *Krisztus-szobrot* készített. „Amikor ezt a *Krisztus-torzót* faragta, a halál kerülgette őt. Nem is fejezhette be. Ezért hiányoznak a karjai" — írta a műről Hubay Miklós.[22] Bár a művész pályafutása során több torzó-szobrot mintázott,[23] ezen az alkotásán inkább a befejezetlenség drámája érződik. Ugyanakkor a test így, végtagok nélkül, talán még erőteljesebben sugározza a fájdalmat.

A forradalom bukása után, 1956 novemberében Ferenczy Bénit súlyos agyvérzés érte, amelynek következtében egész jobb oldala megbénult. Néhány szót leszámítva beszélni sem tudott. Óriási akaraterővel megtanult viszont bal kézzel alkotni. Leginkább akvarelleket készített. „Reszkető ecsettel festett, különös szépségű, dekoratív világ ez. A bal kézzel való alakítás szenvedése valami megható erényre fordul át e kis képekben" — írta Bernáth Aurél.[24]

1956 után készített vízfestményei között is található egyházi témájú alkotás: a *Veronika kendője*, amelyen barna ruhás alak tartja arca elé a híres kendőt, rajta Krisztus arcmásával. A képről mintha Márai Sándor 1956 végén írt *Mennyből az angyal* című, megrázó erejű versének híres sora sugározna át az alkotáson: „Népek Krisztusa, Magyarország".[25] Ezt az akvarellt a Ferenczy Család Művészeti Alapítvány által a művész alkotásaiból 2005-ben, a Magyar Nemzeti Galériában rendezett kiállításán láthatta a nagyközönség.

Barátja, Pilinszky János 1967-ben így méltatta munkásságát a művész özvegyének írt levelében: „Hiányzott belőle minden retorika, mely többé-kevésbé ellepi mások művészetét. Béni után csak a tiszta formák maradnak, csak a valódi beszéd — s nem a retorika száradékony repkénye. A lényeg és nem a látszat."[26]

[24] Bernáth Aurél: *A múzsa udvarában*. Szépirodalmi, Budapest, 1967, 87.

[25] Márai Sándor: *Összegyűjtött versek*. Helikon, Budapest, 2002, 325.

[26] Pilinszky János *Összegyűjtött levelei*. Osiris, Budapest, 1997, 192.

Ferenczy Béni: *Virág Benedek-érem*

FERENCZY BÉNI: BÉCS

(Közli: Kontha Sándor)

Adatok Ferenczy Béni Bécs című kötetéhez

Mihail Alpatov 1978-ban úgy emlékezett, hogy Ferenczy Béni egyetlen Moszkvában született műve a *középkori szobrászat*ról szóló könyve volt.[1] Ez a megállapítás így nem felel meg a tényeknek. Figyelmen kívül hagyva most a moszkvai művész-érem sorozatot, az Alpatov által is említett rajzokat, a Valerij Brjuszov és a Landler emléktáblát, valamint a Marx portrét, a fenti közlés az írásművek vonatkozásában is kiegészítésre szorul. Legfőbb cáfolata az itt közreadott, Bécs építészetét ismertető szöveg.

A kutatás eddig sajnos nem terjedt ki a moszkvai írásokra. Genthon István 1961-es tanulmánya szót sem ejt ezekről a könyvekről, holott méltatása éppen a mester ismert írásait összegyűjtő kötetben jelent meg.[2] (Úgy tetszik, a Szovjetunióban töltött évekről baráti körben is kevés szó esett.) A tudomásom szerinti első konkrét említésük Soós Gyula Ferenczy Bénivel folytatott beszélgetésében fordult elő; ezt az 1950-es évek közepén, a Művészettörténeti Dokumentációs Központ megbízásából végezte. A beszélgetés gépírásos formában, a művész sajátkezű kiegészítéseivel jelenleg az MTA Művészettörténeti Kutató Csoportjának Adattárában található.[3] Erre támaszkodva írhattam Ferenczy Béniről szóló könyvemben, hogy a szobrász a „Szovjet Építészeti Akadémia megbízásából tanulmányt írt – németül – a francia gótikáról, Velencéről, Bécs építészetéről."[4] Ezek a közlések igazolódtak a Wilde Ferenc hagyatékában talált, a Magyar Nemzeti Galéria Adattárában őrzött moszkvai levelekben, amelyeket 1983-ban a Művészetben tettem közzé.[5]

Testvérének, Noéminak küldött, 1933. május 1-jei keltezésű levelében említi szándékát és lehetőségeit ezen a téren. Tervezi a modern politikai illusztráció rövid történetének megírását, Daumier-től korszakunkig. Másik elgondolása egy érmészeti tankönyv („itt abszolút ismeretlen 'Kunstgattung' "). A várható nehézségekkel, főleg a fényképek beszerzésével kapcsolatos akadályokkal tisztában van; kétségeinek hangot is ad.

Mindenesetre munkához lát. „Bejárok a könyvtárba és kezdek tanulni, egyelőre Ádámon és Éván, tehát Aegyptom. és Arch. dolgokat olvasok" – írja ugyancsak 1933 májusára datálható levelében. „Ha Jancsi [Wilde János] *nagyon* ráér, írhatna egy pár sort arról, hogy milyen könyveket ajánl (persze lehetőleg régebbieket, az újak itt talán nincsenek mind meg) – a plasztika, főleg a régi, az antik korok *teoretikus* megdolgozásaiból. Miután nem ösmerem az irodalmat, attól félek, hogy nekiülök megírni valamit – 'Heuréka' üvöltéssel – és kisül, hogy rég megírt közhely, amit fáradsággal szültem!"

Konkrét lehetőségek az írásra végülis az építészettörténet vonatkozásában kínálkoztak. Valószínűleg hozzájárult ehhez a közvetlen baráti kör néhány tagja, nevezetesen Mácza János, valamint a művész felesége által nebulóknak becézett két nagyrahivatott, ifjú művészettörténész, Mihail Vladimirovics Alpatov és Nyikolaj Ivanovics Brunov is. Az utóbbiak neve többször előfordul, és nem is csupán az általam közölt, hanem a Hans Sedlmayrnak írott levelekben is, amelyekből sajnálatosan kevés részlet látott napvilágot eddig.[6] Arról azonban értesülhetünk ezek révén, hogy Ferenczy Bénit „a szín az építészetben" problémája is foglalkoztatta; továbbá innen tudhatjuk néhány olvasmányának a címét.

1934. április 20-án érkezett Budapestre az a levél, amelyben ezt olvashatjuk: „Itt azt a megbízást kaptam, hogy egy könyvet írjak a Bécsi (*régi*) városépítészetről, 10 oldal (1 ív) szöveg és 90 oldal reprodukció. Elég sok munka és eleinte lelkesedtem, de elvesztettem a svungot, mert már egy hónapja váratnak az előleggel és arra nézve sem állapodtunk meg, hogy ki fogja fizetni a fényképeket – most ezt végre vállalták ők és így a napokban, kissé előre fáradtan fogok bele."

1934. május elején kelt, Noéminek szóló levelében, a ritkán érkező posta miatti szemrehányás súlyát növelendő, hivatkozik a művész Hans Sedlmayr-rel folytatott levelezésére: „Bécsből az egyetlen Sedlmayr, aki derűre-borúra rendesen ír – de ebből emberileg és önzésem szempontjából *semmi hasznom*, csak az architektúrtörténet és a football területére szorítkozik ez a levelezés."

A munka menetéről, feltehetően már a francia gótikáról készülő tanulmány kapcsán, a Wilde Ferencnek küldött, 1935. március 16-án érkezett levélből tájékozódhatunk: „Műtörténeti munkám rém nehezen

halad. Egyrészt valóságos akadályverseny a reprodukciók beszerzése – fénykép kollekciók híján; másrészt *túl nagy fákba* vágtam vaczak fejszémet! Tanulni ugyan [olvashatatlan szó] de őrült meglepetések érnek! És ezeket a meglepetéseket rém nehéz nemcsak rögtön felhasználni, de meg is írni valamennyire érthetően. Olyan meglepetés pl., hogy a XII. *század elején* már tisztára gót architektúrát terveznek – úgylátszik tehát, hogy Franciaországban erősen meg kéne rostálni az anyagot provinciális és igazán 'magas' művészet között. És akkor sokat csodált 'expresszionista' művek egyszerűen – a provinciális anyag papírkosárba kéne hogy pottyanjanak! Itt valami nincs rendben – a fene aki ebben kiösmeri magát azután a temérdek hamis teória és tanítás után, ami nagysúlyú tudósok tollából 'elhangzott'!"

Több munka készülésére utalnak az 1935 március elején kelt, Noéminek szóló, elsősorban a Bécsbe történő visszatelepüléssel foglalkozó levél ezen mondatai: „Mindenféle kombináció felmerült már, az is, hogy én előre megyek. Ennek főleg anyagi előnyei lennének – miután Erzsi felvehetne utánfizetéseket (amikor megjelennek a könyvek) és nekem nem kellene újabb [olvashatatlan] után járni, hogy időközben megéljünk. Ez a könyv – favágói munka rém veszélyes lavina vagy minek mondjam: az ember csak úgy élhet meg belőle, hogyha mielőtt bevégzi az egyiket – szerződést köt a másikra – ennek így se vége, se hossza! Én is csak akkor mehetek ha a most munkában levőket leliferálom. Ez persze nem csak tőlem függ; a reprodukciókat rém lassan (és rosszul) csinálják – ezeket sürgetni a kiadók dolga volna – ők persze nem csinálják. Ők is – persze más irányba vállalt kötelezettségekkel vannak tele és röhögnek, ha én kétségbe vagyok esve mert semmi se mozdul. Persze ha én nem tartom be a terminust – akkor nem fizetik az esedékes részletet. – A fő baj az, hogy egyáltalában nem vagyok egészséges sem. Reumám üldöz, kimerült vagyok a végletekig, a bal fülemre majdnem egészen süket vagyok momentán (talán a náthától?) és orvoshoz sem jutok. Legálisan én persze rögtön mehetek mihest eleget tettem a szerződéseknek."

Mintegy két és fél hónappal később írta, ugyancsak Noéminek: „Anyagilag a helyzetünk katastrophálisan rossz! Most az mentett meg, hogy Erzsi eladta a *tavaszi kabátját* – (van itt olyan zatyi féle) – a művészettörténettel is azt hiszem hamarosan váló félbe leszek. Vagy már vagyok is? Lehet. Más munkám pedig *nulla*." Az utóiratban megemlíti, hogy még van egy szerződése, Velencére, aminek eleget kell tennie, s ehhez még egy vagy másfél hónap kell. Itt olvashatunk arról is, hogy lefordítani készül Falconet Traité de la Sculpture című munkáját.[7] Wilde Ferencnek szólóan felsorolja a szükséges illusztrációkat is.

A Bécs című könyvet (és egyéb megjelentetett munkáit) Ferenczy Béni maga valószínűleg soha nem látta. A könyvön ugyan 1935-ös dátum van és a kéziratot a kolofon szerint 1934. szeptember 29-án adták nyomdába, a nyomást pedig 1934. december 27-én engedélyezték, a fentebbi idézetek és a művész özvegyének emlékezete szerint a kötet ténylegesen 1936-ban, elutazásuk után láthatott napvilágot.

A könyv a „Városok és országok" (Goroda i sztranü) sorozatban, az Össz-szövetségi Építészeti Akadémia Kiadójánál (Izdatyelsztvo Vszeszojuzno Akademii Architekturü) jelent meg, felelős szerkesztője Mácza János volt. A németül írott tanulmányt A. Venediktov fordította oroszra. A magyar fordítás ennek alapján készült. A kiadvány egy példányát Mácza János ajándékozta a művész özvegyének, aki viszont ezt a Magyar Nemzeti Galéria könyvtárának adományozta. Mácza az alábbi sorokat írta a könyvbe: „Ferenczy Béni tiszta emlékére küldöm Ferenczy Erzsinek a nagyasszonynak a szó legnemesebb értelmében. Mácza János, 5. IV. 1968"

JEGYZETEK

1. Ferenczy Béni arcképe, Budapest, 1984. 51.
2. Ferenczy Béni: Írás és kép. Budapest, 1961.
3. MKCS–C–I–37/476/1–12
4. KONTHA Sándor: Ferenczy Béni, Budapest, 1981.
5. Ferenczy Béni tíz levele I–II. Művészet, 1983. szeptember és október, 54–57., illetve 49–53.
6. Wechsel Wirkungen; Ungarische Avantgarde in der Weimarer Republik. Exh. Kat. Kassel, 1986. 152–155.
7. A fordítás el is készült. A kézirat azonban 1945-ben elégett.

Ferenczy Béni

Bécs

Bevezetés

Bécs városa gyűrű alakzatban fejlődött. A koncentrikus körök, hasonlóan a fa évgyűrűihez, a központi mag körül keletkeztek. A központ a Burg, a Habsburgok rezidenciája és a Szent István székesegyház között maradt, azokkal az épületekkel, amelyek a középkori hatalmat: a hűbéri államot és az egyházat szimbolizálták. Ettől a magtól indult a város körkörös fejlődése.

A középkorban Bécs növekedésének gátat szabtak a várfalak; mögöttük húzódott az elszórt, alig lakott településekből és falvakból álló agrárország. A Duna, Európa egyik legnagyobb víziútja Bécs fejlődésében nem játszott nagy szerepet: oldalról érinti, és csak egyetlen ága, az úgynevezett Duna-csatorna szeli át a várost. Máig nehézkes a központ és a külső részek, a Duna északi partján fekvő Floridsdorf és Kagran közötti összeköttetés: valóságos utazást jelent átkelni a széles folyón és az áradásoknak kiszolgáltatott beépítetlen területen. A városnak a folyó és a Duna-csatorna között elterülő, szigethez hasonló részét csak a késő középkorban vették birtokba a halászok és a kereskedők. (Itt volt a gettó.) Később persze a város körkörös gyűrűi ezt a területet is elérték.

1857-ben a várfalakat lebontották, ennek eredményeképp a város új, beépíthető területeket nyert a centrumát körülvevő széles övben. Ezért Bécs elkerülte azt, ami a XIX. század második felében csaknem minden európai nagyváros osztályrésze lett: a régi várost nem érintették a stílusutánzás korszakának különböző építészeti kísérletezései. A régi város mintegy építészeti múzeumként maradt fenn, a stílusutánzatok pedig, beljebb nem jutva, gyűrűként ölelték körül ezt a múzeumi magot.

Ez a gyűrű alakzatú fejlődés Bécs földrajzi fekvésének is megfelel. A városi gyűrűt észak felől a Duna határolja, nyugatról és délről erdős dombok sora zárja le; nyugaton magas hegyek nyúlványai tapadnak szorosan a városhoz, kapcsolják össze a természettel, szegélyezik sűrű erdőkkel. A természetnek ez a közelsége adja a város különös varázsát.

Bécs soha nem volt világközpont. Egyrészt az öreg monarchiát állandóan rengették a nemzeti ellentétek, másrészt nem volt kijárata a nyílt tengerhez; amíg az Adriai tenger jelentős szerepet játszott az európai kereskedelemben, addig velencei vagy török kézen volt, később pedig elvesztette jelentőségét. Bécsnek így nem sikerült nagyvilági várossá lennie, és a feudalizmus időszakának határai elegendőnek mutatkoztak a következő történelmi korszak számára is. Ennek köszönhetően Bécs megőrizte építészetének egységét és célszerűségét, amihez hasonló egyetlen más nagyobb európai városban sem található.

Bécsben az egyes korok építészeti emlékei mindig egymáshoz közel vagy éppen egymás mellett helyezkednek el a városi gyűrűk mentén. A városmag azonban mindig ugyanazon a helyen marad, megőrizve mértékadó szerepét a városbővítés és átépítés kérdéseiben.

Mint minden más városban, Bécsben is elöregedtek, pusztultak, az új követelményeknek megfelelően átépítésre kerültek, és újakkal cserélődtek fel a házak. Mégis minden művészeti érték megőrződött. A város egyes részeinek szociális jellege a különböző történelmi korokban többször is megváltozott. A középkor századaiban csak a várfalak közé beszorított feudális város képviselt valamiféle egységet. A várfalakon kívül, erdőkön, mezőkön, hegyeken szétszórt kunyhókban húzódott meg a földmívelő lakosság. A várban lakóknak így elég volt átmenni a várfal hídján, hogy máris faluban legyenek.

Apránként azonban ezekből a földműves településekből létrejöttek a városi külterületek, amelyek nem ritkán még a mai Bécsben is magukon viselik a falusi jelleget. Különösképpen azok, amelyek messzebbre fekszenek a város központjától. A XVIII. században a földesurak és a meggazdagodott városlakók Bécs közvetlen közeli külvárosai felé terjeszkedtek. A várfalakat pompás paloták és villák kertjei, parkjai vették körül. Az épületek homlokzatai az óváros felé néztek. Ezeknek a villáknak a gazdái csak a hideg téli hónapokban tértek vissza városi palotáikba. Művészeti szempontból Bécs legragyogóbb korszaka volt ez.

Lady Montagu, a konstantinápolyi angol követ felesége a XVIII. század elején (1716) átutazott Bécsen. Angliába címzett levelében így írt: „Bécs külvárosánál szebbet soha életemben nem láttam." A XIX. század közepére sok fényűző kastély elpusztult. Mégis megmaradt a feudális pompa ezen tanújeleinek egész sora.

A kastélyokat övező parkok gyűrűjében igen lassan fejlődött a szó mai értelmében vett külváros. Először a déli dombokon kezdett kialakulni, szórványosan és fokozatosan. Bécs első ipari külvárosa Neubau és Ottakring lett. Csak a XIX. század második felében kezdődik el a lázas ipari építkezés: a külvárosok munkásai széles gyűrűvel veszik körül a város sűrűn beépített feudális barokk centrumát. Mindez leolvasható az épületekről és a városrendezési tervekről is. Európában nincs más nagyváros, amelynek történetét ilyen világosan és szinte megszakítás nélkül nyomon lehetne követni az épületeken. Más városokban a régebbi építészeti emlékek gyakran a városon kívül vannak, esetleg nincs is közük magához a városhoz. A későbbi építkezések szétszórtak, különböző irányokban terjeszkednek; ott építkeznek, ahol építési telkek szabadulnak fel; a városi élet pulzusa egyik kerületből a másikba tevődik át, az egykori történelmi középpontok holt kerületekké változnak. Bécsben a mai napig a városnak ugyanabban a centrumában összpontosul a hatalom, a gazdagság, a város és az ország irányítása, mint a középkorban.

Fischer von Erlach, a barokk korszak legkimagaslóbb bécsi építésze „Történelmi építészet" (Entwurf einer historischen Architektur) címmel összeállított egy metszetalbumot építészeti tervekből és fantáziaképekből. Fischer legendás történelem előtti építmények, jelentős ókori épületek rekonstrukcióit, villák, paloták, kastélyok eredeti tervrajzait közli, szoboregyütteseket, díszvázákat, oszlopokat, diadalíveket, a barokk építészeti formák teljes arzenálját sorakoztatja itt fel, és a német építészek közül elsőként kapcsolja össze albumában a történelmet az építészettel.

Bécs tehát az építészet történetének grandiózus emlékműveként is felfogható. Művészileg nem csupán néhány épülete kiemelkedő jelentőségű, de a város fejlődésének egész története is a művészettörténet lapjaira tartozik.

A középkori Bécs

A korai középkor főúri várainak Bécsben semmiféle nyoma nem őrződött meg. Annál is kevesebb maradt, mint a római táborvárosból, amivel voltaképpen megkezdődött Bécs története.

Bécs környékén megtalálták a római kori vízvezeték maradványait. Ezek a romok azonban csupán régészeti jelentőségűek, ugyanúgy, mint az ásatások eredményeképp előkerült és múzeumokban őrzött tárgyak: felszerelések, fegyverek stb.

A későközépkori Bécs azonban már erőteljes nyomokat hagyott a városon: a Szent István székesegyház, hatalmas tornyával, napjainkig igen erőteljes művészi hatást kelt, tornyának csúcsa a város legmagasabb pontja.

A középkori város be volt szorítva a várfalak közé; a nehézségeket némileg enyhítette a többemeletes építkezés. Megoldást azonban ez sem hozott: kevés volt a beépítésre alkalmas telek, az utcák rendkívül szűkek voltak. Néhány bécsi utca, különösen a kis késő gótikus Maria am Gestade templom körül még mindig magán viseli a várbeliségnek ezt a bélyegét. Ugyanilyen rendkívül szűk utcák vannak az óvárosban a Szent István székesegyház mellett is. De még az óváros főútvonalai, melyeket pedig a századok alatt nem egy esetben szélesítettek, még azok sem elég tágasak a mai nagyváros számára.

Az első kép Bécs várát ábrázolja a XVI. században. Jellemző az az egyformaság, amellyel a házak a székesegyház csúcsíveit ismétlik. Úgy látszik, mintha mind a dóm főhajójának oldalfalához igazodna, annak formáit variálná. A fenséges díszleteket idéző keresztmetszet és sziluett meghatározó sajátossága ennek az építészeti stílusnak. Az alaprajzok pedig – a szűk terek miatt – a végletekig zsúfoltak.

Az ilyen építészet jellegzetességei közé tartozik az a benyomás is, amelyet a gótikus városok távolról keltenek: a város, és főleg a dóm, uralkodik az egész környező térség fölött. A lakosok, közeledve a városhoz, messziről fölismerték a tornyokat, amelyek eligazították őket az egyes kerületek között. A várost elhagyó utas pedig még sokáig láthatja maga mögött a horizonton a székesegyház tornyának csúcsát.

A Szent István dóm jóval felülmúlja a formájukat tekintve igen változatos harangtornyok magasságát. Igen szemléletes képet nyújt a középkori Bécsről Canaletto tájképe, ha a középen látható nagyobb épületeket és kupolákat, valamint az előtér barokk parkját gondolatban mezőkkel, tisztásokkal és néhány parasztkunyhóval cseréljük fel.

A mai Bécs Ring-je ott kanyarodik, ahol a várfalak és az árkok húzódtak. Ez a gyűrű, melyet a Dunacsatorna egy kicsit deformált, a kéző középkor Bécsét idézi emlékezetünkbe.

Bécs a barokk korszakban

A második török ostromzár után (1683) kezdődik el Bécs történetének legintenzívebb, a város egész későbbi fejlődését döntően befolyásoló építkezési korszaka.

A várost övező külvárosokat stratégiai okok miatt még a törökök odaérkezése előtt felégették. Egy kortárs írja: „Égett az egész külső terület: Weissgerben, Landstrasse, Wieden, Laimgruben, St. Ulrich, Alsen és Währing, egészen Rossauig; a látvány rémisztőbb volt mint Trója égése. Az ostrom idején kapott belövések és aknák sok várbeli épületben okoztak károkat, és megrongálták a várfalakat is. 1684-ben a város parancsnoka rendeletet adott ki, amelynek értelmében a várfalakat övező 600 méteres sávban tilos volt az építkezés; minden ottani építményt négy hét leforgása alatt a földdel tettek egyenlővé.

Ezeknek az intézkedéseknek köszönhetően a várost hamarosan 600 lépésnyi széles zöldövezet vette körül. Ugyanakkor jelentősen megjavult Bécs gazdasági helyzete is. Az előkelőségek, arisztokraták, valamint a hadiszállításokon megtollasodott spekulánsok, többnyire tehát ugyanazok, akiknek a várfalakon belül már volt palotájuk, átépítették, kicsinosították a rezidenciáikat, majd felvásárolva a zöldövezet melletti telkeket, kastélyokat, villákat, parkokat építettek maguknak.

Az ostrom alatt főleg a vár nyugati része rongálódott meg, átépítésekre leginkább itt került sor, következésképpen a városnak ez a része viseli magán leginkább a barokk jegyeit.

Még nagyobb jelentőségű ez a periódus a városrendezés, a város egész további fejlődése tekintetében. A belső városrész, a számos gótikus oromfallal, toronnyal, harangtoronnyal általában megőrzi középkori jellegét, a parkövezet sok új palotájának és villájának homlokzata pedig ehhez igazodik.

Az óváros kissé mélyebben fekszik a külvárosnál, a parkok, villák és kastélyok tehát magasabb területeket foglalnak el; ablakaikból és teraszos elrendezésű kertjeikből káprázatos látvány nyílt az óvárosra

A parkgyűrű egy része – a Belvedere park – mostanáig megmaradt. Innen, akárcsak a XVIII. században, ma is gyönyörködhetünk Bécs panorámájában. A Belvedere parknak azt a pontját, ahonnan Canaletto Bécs látképét megrajzolta, ma is megkereshetjük. A szemlélő elé táruló kép lényegében nem változott.

A parkgyűrű pompázatos építményeinek elsőként befejezett együttese a Schwarzenberg palota volt (1697). Ezt Fischer von Erlach építette. Az osztrák barokknak ez a zseniális mestere tudásával túlszárnyalta és kiszorította szinte valamennyi itáliai építészt, aki ebben az időben Bécsben és Dél-Németországban dolgozott. Ő volt az, aki Bécset valóságos kertvárossá alakította. A schönbrunni kastélyt ábrázoló metszetén a hasonló jellegű kastélyok minden építészeti gondolatát egyesíti. A kastélynak a terület legmagasabb

pontját kellett elfoglalnia. Homlokzatától csodás kilátásnak kellett nyílnia az előtte fekvő teraszos kertekre, vízmedencékre, fasorokra, majd tovább Bécsre, s azon túl keletre, egészen a magyar határig. Fischernek nem sikerült megvalósítania ezt a grandiózus elképzelést, megalkotni az osztrák Versailles-t, de a terv később bekerült a „Történelmi építészet" című albumba. A császár parancsára, és minden valószínűség szerint az ő személyes kényelme érdekében, a kastélyt nem a magaslaton, hanem a dombok lábánál építették fel. Fent pedig, szintén Fischer tervei szerint, 1745-ben megépítették a Gloriette-t.

A Fischer által elképzelt, perspektivikus kerttel egybeépített, dombtetőn álló, mintegy az egész együttest megkoronázó építmény megalkotása riválisának, Hildebrandt-nak, a bécsi barokk második nagy mesterének jutott osztályrészül. 1715-ben, két évvel a schönbrunni kastély befejezése után készült el a felső Belvedere. Az együttes (a dombtetőn a felső kastély, a perspektivikus kert és az alsókastély) megegyezik Fischer „Történelmi építészet"-ének terveivel. Fischer itt a város belső parkgyűrűje mentén felépítendő kastélyok, pavilonok egész sorát rajzolja meg. A központi városrészben – a várban – élt a polgárság, a kereskedők, kézművesek, hivatalnokok, katonák és a császári udvar alacsonyabb rangú tagjai. A parkgyűrűnek pedig, Fischer tervei szerint, arisztokratikus kerületté kellett volna válnia. Az itt felépített villák többsége a téli hónapokban eleinte lakhatatlan volt: központi termeik általában ovális alakúak és minden oldalról nyitottak voltak, hogy lakóik szabadon gyönyörködhessenek a kertépítő művészetében. Csak később tették állandó bentlakásra alkalmassá ezeket a nyári lakokat; átalakították és beüvegezték őket.

Meg kell jegyeznünk, hogy ez az egész káprázatos városi gyűrű az akkori viszonyok között igen gyorsan, mintegy harminc esztendő alatt keletkezett. Bár az építészeti tevékenység fellendülése Bécsben még a város második török ostroma előtt megindult, és már akkor meglehetősen nagyszámú itaáliai építész, szobrász, kőműves és dekorátor dolgozott, mindenki, akit azidőtájt Európában csak fel lehetett lelni, a legintenzívebb építkezés 1683-ban kezdődött, és 1715-ben fejeződött be.

A Bécs fejlődésére ugyancsak nagy hatású második stratégiai jellegű intézkedés a nem rég épített paloták és parkok gyűrűjén túli külső sáncok felépítése volt. 1704-ben Bécset ismét a kurucok támadása fenyegette; az új külvárosok körüli külső öv megerősítése egyszerűen elkerülhetetlenné vált. Maga Fischer nyújtotta be az új Bécs körüli kastélyok megerősítésének tervezetét.

A tervet nem valósították meg, de kiderül belőle, hogy az építész és a várostervező tevékenysége milyen szorosan kapcsolódott abban az időben a védelem feladataihoz. Kastélytervén Fischer a várépítésnél szokásos csillagformát rajzol, de a műszaki követelmények művészi megoldásban érvényesültek. Fischernél szokatlan a kerek kupola, viszont a kedvelt ellipszis formát gyakran alkalmazza. A várkastélyok nem épültek meg, csupán a külső sáncokat húzták fel. Ezek ott húzódtak, ahol ma a belső polgári kerületek és a proletárnegyedek találkoznak.

A fentiek alapján a barokk kori Bécs legfontosabb sajátossága: a régi város-várat körülölelő széles zöldövezetnek köszönhető kertváros jelleg. Mint rámutattunk, a korszaknak Fischer és Hildebrandt volt a legnagyobb mestere. Főműveik leírása egyben a bécsi barokk története is. Fischer a Schwarzenberg palotával csaknem egyidőben kezdte el a Prinz Eugen palota építését az óvárosban. 1700-ban a palota készen állt. A barokk városi palotának ez a típusa iskolát teremt, maga Fischer több variációban megismétli. Az épületnek nincs főtengelye. Tevékenységének jóval későbbi szakaszában Fischer kedvelt mesterfogása ez az utcai homlokzatok megformálására. Ebben a palotában minden kapubejárat egyforma, és a homlokzati falat az egész utca során folytatni lehet. Az utca, ahol ez a palota épült, középkorian keskeny. Innen a homlokzat síkdomborműre emlékeztető erőteljes modellálása. Különösen érzékletes, szinte szobrászati hatást kelt a lépcsőház.

Fischer egyidőben vezeti a Schönborn palota és a schönbrunni kastély munkálatait. 1710-ben ő kezdi el a Trautson palota építkezését, melynek vidéki magánpalota jellegű homlokzata a parkgyűrű nyitott zónája felé fordul. Ugyanekkor ő építi át a Lobkowitz palotát, ahol neki tulajdonítható a kapuzat és az oromfal. Ugyancsak 1710-ben kezdi el Fischer a Cseh udvari kancellária építkezését, amely hasonlít a Prinz Eugen palotához, de már *hangsúlyozott központi tengellyel.*

1715-ben kezdődik el a Karlskirche építése, amely egyike a bécsi barokk legeredetibb „világi" templomépületeinek. Ovális kupoláján az itáliai, különösen a római barokk hatása fedezhető fel, oszlopai Traianus római oszlopait követik.

Voltaképpen egyetlen épületen figyelhetjük itt meg a Rómára oly jellemző dekoratív pompát, az egyházi és az antik motívumok együttes alkalmazását. A homlokzat mély reliefje a szabadon álló oszlopokkal: a klasszikus építészet oszlopos portikusza. A festőien emelkedő kupola, amely mintha nem is tartozna az épülethez – mind tisztán római jellegzetesség. Csak két erősen hátratolt oldaltorony ad az épületnek helyi színezetet.

Mikor Fischer létrehozza ragyogó alkotásait, Lucas von Hildebrandt hozzákezd az Alsó Belvedere építkezéséhez, két olasz pedig – Riva és Gabrieli – az 1715-re elkészülő városi Lichtenstein palotát építi.

Lucas von Hildebrandt tevékenysége Bécsben 1698-ban kezdődött el. 1702-ben már ő vezette a Peterskirche építését. Ez a forgalmas centrumba került templom kifejező módon szemlélteti a barokk kupolás építkezését. Hildebrandt 12 évvel volt fiatalabb Fischernél; munkássága elején főleg templomokat épített. Első világi megbízatása Bécsben a Belvedere park két palotája volt. Ezekre jellemző az erő-

teljes, de nem mély felületi tagolás; az épület színházi kulisszákra emlékeztető hatást kelt; az a benyomásunk, hogy nem eléggé szobrászi, nem eléggé plasztikus.

1715-ben a barokk Bécs művészi fejlődése kiteljesedett. Befejeződtek a legfontosabb építkezések, amelyekben megtestesült az osztrák barokk minden jellegzetessége. Az építési tevékenységnek ez az intenzív szakasza a kedvező gazdasági felívelés eredményeképp jött létre. A törökök veresége után a hatalom és a pénz a Magyarországot gyarmatként megszerző Bécsben koncentrálódott. Közép-Európa legfontosabb tengeri útját, az egész Dunát is a Habsburgok vették birtokukba.

A török hadifoglyokból, a morvaországi és magyar jobbágyokból toborzódott olcsó munkássereget tapasztalt mesterek, észak-itáliai és tiroli kőművesek irányították. Egy 1700 körüli kortárs tanúsága szerint a török foglyok többsége éhenhalt, hacsak nem sikerült megszökniük. A morvaországi „önkéntesek" védekeztek, tömegesen úszták át a Dunát, de ennek során igen sokan megfulladtak közülük.

A polgárság, az újonnan kialakult ipari arisztokrácia, a kiskereskedők gyorsan gazdagodtak. Kimagasló tehetségeik előtt nagy lehetőségek nyíltak. Fischer és Hildebrandt szintén ezekből a körökből származott. Mindkettőjük apja szobrász volt, és mindketten apjuk mesterségét akarták folytatni. Fischer első műve egy 1682-re datálható, II. Károly császár tiszteletére készített érem. Lehetséges, hogy ez a munka nyitotta meg számára az udvari körökhöz vezető utat. Következő munkái dekoratív, többé-kevésbé szobrászi jellegű monumentumok és diadalívek (1687–1690). A császári udvarban igen hamar magas tisztséget kapott. Előbb építészetre oktatta a koronaherceget, majd az udvari épületek főfelügyelőjévé nevezték ki. 1713-ban Leibniz iktatja be Fischert az általa alapított Akadémia tagjainak sorába. Ekkorra már minden németajkú országban a „német nemzet" legkiválóbb építészeként tartják számon.

Életének utolsó tíz esztendejében Fischer sokat dolgozott a nagyobb vidéki városokban. Bécsben a Burg átépítésének tervei foglalkoztatták; a munka megoszlott közte és Hildebrandt között, ez azonban kettejük teljes szakításához, ellenségeskedéshez és kölcsönös gyűlölethez vezetett.

A mai napig nem tudjuk, kinek az érdeme az átépítés, amelyről dokumentációs anyag nem maradt fenn. A Michaelerplatz és az Állami Kancellária átépítési tervét a hagyomány Hildebrandtnak, a Josefsplatz épületeit pedig Fischernek tulajdonítja.

A „Történelmi építészet" album egyik metszete bizonyítja Fischer közreműködését az Udvari Könyvtár átépítésében. Az Állami Kancellária és a Spanyol Lovasiskola építkezése a fia nevéhez fűződik. A Burgnak a Michaelerplatzra néző homlokzata csak a XIX. században épült fel, tévesen Fischernek tulajdonított tervek szerint.

Az 1722-ben (Fischer halála előtt egy évvel) elkezdett Udvari Könyvtár épületének minden részlete fényesen igazolja Fischer utolérhetetlen nagyságát. A barokknak kétségkívül ez volt a legjelentősebb építkezése Bécsben. A két oldalszárny nem árt a főépületnek: ez világosan látszik a metszet és a fényképek összevetésekor. Ellenkezőleg, éppen ezeknek a szárnyaknak köszönhetően jött létre a Michaelerplatz-tól elkülönülő, zárt, méltóságteljes, monumentális tér. A Könyvtár főbejáratánál Fischer terve szerint két Herkules szobor állt volna. Az „erős férfiakat" ábrázoló sokféle figura a barokk kori Bécs épületplasztikájának legkedveltebb motívuma volt. Zauner műve, az 1806-os lovasszobor – a római Capitolium téren álló Marcus Aurelius emlék utánzata – fokozza az egész együttes ünnepélyes jellegét.

A legnagyszerűbb azonban egy belső helyiség, amely minden valószínűség szerint még Fischer életében csaknem teljesen elkészült: az Udvari Könyvtár hatalmas ünnepi terme, amelyet magas, ovális kupolaterem keresztez. Ragyogó a falak aranyos barna faburkolata; a középső részben a fát márvány váltja fel; a különböző színű, aranyozott bőrkötések, a világosszürke és fehér márvány, a mennyezet meleg tónusban festett világos freskói – mindez, a legapróbb részletekig, rendkívül gazdag és színpompás hatást kelt. Az ifjabb Fischer megbízható folytatója, pontos kivitelezője volt itt atyja építészeti elképzeléseinek.

Munkásságának fénykorában Fischer szinte monopolhelyzetet teremtve fogta össze műhelyében Bécs legfontosabb tervezési és építési feladatait. Az idegenek ki voltak rekesztve, és csak élete utolsó éveiben jelennek meg újra a külföldiek, jelentéktelenebb feladatok elvégzésére. Köztük a legkiválóbb a mindvégig Bécsben élő itáliai Donato Felice d'Allio volt; ő építette a Szaléziánusok kolostorát, melynek oromzata teljesen a későitáliai barokk építészet alkotásaira emlékeztet.

A neubergi kolostor csak részben megvalósult tervén nem látszik Fischer vagy Hildebrandt befolyása, érződik viszont az itáliai és spanyolországi építészeti iskolák hatása.

A barokkot kiszorító franciaországi klasszicizmus térhódítása Bécset is eléri. 1758-ban a francia Jadot-t hívják meg az egyetem megépítésére. Az ifjabb Fischer, munkásságának utolsó éveiben szintén nem tudta elkerülni a francia hatást.

Már rámutattunk arra, hogy Bécs nagyarányú, fényűző építkezése nem tartott sokáig. Bécsre rázúdultak a gazdasági és politikai gondok. A polgári szabadságharcos mozgalmak eredményeképp a Habsburgok Ausztriája egyik provinciáját a másik után veszítette el. A pénzügyi nehézségek megjelenésével befejeződött az építkezési periódus. Ugyanakkor a barokk korszak Bécsének terve, amely stratégiai elgondolásokból kiindulva jött létre (a várfalakon kívül szabadon hagytak egy sávot), megszabta a város további fejlődését is.

Az áttérés a klasszicizmusra Bécsben a város növekedésének lassulását jelentette. Többé nem foglalkoznak grandiózus tervezésekkel, nem építenek palotákat. A paloták és villák barokk gyűrűjének szabad telkeire néhány fukaron díszített nagyobb állami építmény kerül: a nehézkes Fővámhivatal, a Pénzverde, a Bányászati Igazgatóság, a Legfelső Bíróság.

Bécs legkiemelkedőbb klasszicista épületét, a Rasumofsky palotát a francia Montoyer a napoleoni időszakban építette (1805), XVI. Lajos stílusban. Ez az épület nem talált utánzókra. Az orosz és a porosz klasszicizmus virágkorában a bécsi klasszicizmus nem fejlődhetett, mert hiányoztak a megrendelések. A bécsi klasszicizmus megőrizte vidékies jellegét, és nem hatott a város további fejlődésére.

Bécs a kapitalizmus korában

1857-ben végülis császári parancs engedélyezte a még 1684-ben elrendelt, a városkörüli zöldövezet beépítésére vonatkozó tilalom feloldását. Ez a 600 lépésnyi szélességű sáv régen elvesztette mindennemű stratégiai jelentőségét. Bécs nagyvárossá alakult át, kifejlődött az ipar, túlnépesedtek a külterületek, a város belterületein lakásínség jelentkezett. Az állam az irányító apparátus bővítésére kényszerült. A keskeny középkori utcákon fellobbanó tüzek egész negyedeket semmisítettek meg. Mindez egy új építési terv szükségességét indokolta. Az első intézkedés a várfalak megsemmisítése volt.

A környező zöldövezet, a kis tisztások láncolata az óváros és a külvárosok lakóinak sétahelye volt. Ennek a zöldövezetnek a beépítését határozták el. Bécs szerencséjére a telkeket itt leginkább nagy állami és udvari épületekhez utalták ki, magánépítkezőknek igen keveset juttattak. Ezért maradt sok zöld a Városháza előtt, a Karlsplatzon, a Ringen, és megmaradt a városi park. Nagyszabású tervezés kezdődött, és – mint 150 évvel korábban, a barokk idején – a nagy feladatok elvégzéséhez most is szükség volt az azok megoldására képes építészekre.

Köztük a legkiemelkedőbb: Gottfried Semper, akinek megbízást adtak a Burg, a császári rezidencia átépítésére. Hatalmas fórumot tervez, amelyen a Burg újonnan felépített szárnyával szemben hasonló félköralakú épületegyüttes áll, s az egészet a Ringen át diadalív köti össze a múzeum új épületével. A terv nyilvánvalóan Rómából ered; Traianus fórumának a változata lett volna. A Burgnak azonban csak egyik szárnyát építették meg, ennek az építészeti komplexumnak a másik oldala szabadon maradt; nem sikerült továbbá a Ringstrassén átívelően megépíteni a diadalívet, mert zavarta volna az utcai közlekedést. Semper halála után terveit a tanítványai fejlesztették tovább, de csak részletek valósultak meg belőlük.

Elérkezik a „stílusutánzások" korszaka; olyan időszak, amelynek nincs saját stílusa, amely nem hoz létre önálló építési rendszereket. 1850-től 1900-ig az építészeket Európa valamennyi tanintézetében az „összes stílusra" oktatják. A megrendelők kívánsága szerint hol itáliai reneszánsz palotát, hol német reneszánsz kaszárnyát, hol barokk stílusú színházat, hol gótikus templomot építenek. Így jön létre a bécsi Városháza a XVI. századi németalföldi városházák stílusában, szemben pedig Gottfried Semper felépíti a Burgtheatert, amelyen még érződnek az itáliai barokk utózöngéi. Ennek tőszomszédságában készül el a hellenisztikus korszak klasszikus stílusában a Parlament.

Csupán néhány nagyon jellegzetes példáját említettük ennek az építészetnek. A Ringstrasse házainak nagyrésze jóval szerencsésebb megoldást képvisel, és olyan stílus példájául szolgálhat, amely részleteiben nem utánoz egy bizonyos történelmi stílust, hanem a különböző építészeti rendszerekből többé-kevésbé szerencsés új művet teremt. A kiemelt építkezéseknél, mint például a két múzeum épületén, legerőteljesebben a későbarokk jelentkezik: így jött létre a „fantázia stílus", amely elsősorban Berlinben hozta létre a művészi tehetetlenség és ízléstelenség múzeumi példányait. Persze, amikor az építészek előtt valamivel egyszerűbb feladatok álltak, megjelentek ennek a stílusnak sikerültebb variánsai is; ilyen például az új bécsi Egyetem épülete.

A Ringstrasse építményei történelmi távlatból szinte múzeumként foghatók fel, természetesen ma sokkal inkább, mint negyven évvel ezelőtt, amikor a radikális kritika erősen támadta a „stílustalanságot". Ez abban a korban történt, amikor a szecesszió stílusa keletkezett, jóllehet a mi mai ízlésünknek ez a kor ugyanolyan stílustalan, mint a „stílusutánzások" kora. Igaz, a szecessziót nem lehet összetéveszteni semmilyen más régebbi történelmi építészeti stílussal, ami pedig a „stílusutánzások" korában gyakran előfordult, sőt néha éppen ezt akarták, pontosan másolva a régi építményeket.

A „stílusmásolás" periódusa nem elégíthette ki a nemzeti törekvéseket. Még a „legstílustalanabb" építkezések idején is akadtak építészek Bécsben, akik kizárólag az osztrák barokk stílusában dolgoztak. A Ringstrassét, kiépítése után a „különböző stílusok mintagyűjteményeként" kezdték emlegetni, a kritika pedig az építészeti zűrzavart hangoztatta; főleg azt a jelenséget, hogy a stíluskontrasztok olykor lerontották az egyes házak művészi hatását.

Az *új stílus*, amely csaknem egyidőben terjedt el Európában (Anglia és Franciaország kivételével, ahol szilárdabbak az építészeti hagyományok, és korábban is erőteljesebb ellenállást fejtettek ki az új stílusok beáramlásával szemben) először éppen Bécsben kapta a „szecesszió" elnevezést. Ott vált ki egy művészcsoport, a formai kísérletezések terén forradalmi, de különben teljes egészében a hanyatló polgári kultúrával átitatott társaság, amelynek tagjai szakítottak a Művészeti Akadémiával és saját új helyiségükben állítottak ki. A kiállítást „szecesszió" (kivonulás, elszakadás) néven kezdték emlegetni. Az elnevezés először csak a kiállítás épületére vonatkozott, de hamarosan kiterjedt az egész építészeti stílusra.

A művészet formáinak megjelenését vulgár-materialista módon a technikai szükségszerűségből vezetve le, az építészek megpróbálták alkalmazni az új építési technikát, az új anyagokat, és feltételezeték, hogy ily módon új építészeti rendszert teremtenek. Ebben az időben születnek az első vasbeton épületek,

amelyeket zománcozott fémlemezekkel, színes kerámiával és különleges kőlapokkal díszítettek, csupa olyan dologgal, amit korábban nem vagy alig alkalmaztak az építészetben. Bizonyos értelemben a szecesszió a modern építészet előfutára volt, de története ugyanakkor annak a bizonyítéka, hogy a tér új koncepciója nélkül nem lehet létrehozni az élő építészeti stílusok új építészetét.

Ennek az áramlatnak első jelentős képviselője Otto Wagner volt. Ő építette fel Steinhofban a lelki betegek városkáját, az egész Ausztria számára mintául szolgáló pszichiátriai gyógyintézetet. Igen érdekes a Takarékpénztár épülete, újszerű travertin burkolásával. A térformálás terén ezek az épületek semmi újat nem hoznak. Ami új bennük, az a burok, a külső borítása. Mégis, Bécs sok mindenért lekötelezettje ennek az építészetnek, főleg a sajátos, a szemnek kellemes épülettípusokért, amelyeket elszórtan a város egész területén megtalálhatunk (pl. a villamosmegállók pavilonjai), de a Wien patakon átívelő néhány híd sikeres kivitelezéséért is, és mindazért az építészeti munkáért, amely a Wien patak szabályozásával és a villamospályák kiépítésével kapcsolatos.

A szecesszió második nagy mestereként a nemrég elhunyt Adolf Loost kell említeni, jóllehet fő építkezésére akkor került sor, amikor ez a stílus Bécsben művészileg már túlhaladott volt. Ez a Michaelerplatzon levő kereskedelmi épület, amely a konzervatív körökben viharos ellenkezést váltott ki. A legfőbb vád az volt, hogy az új épület megbontja a tér történelmi egységét. A képek a Burg díszes homlokzatát a Michaelerplatzról mutatják be, majd ugyanezt a teret a Burg egyik ablakából. A palotahomlokzatot a barokk kor tervei szerint építették, de a *túlzott* dekorativitás elrontotta a terveket, a helytelenül alkalmazott arányok pedig még jobban eltávolították az épületet a prototípusától. De milyen üdén hat a tér másik oldala! Balra Loos sima felületű épülete, jobbra saroképület és klasszikus homlokzat barokk bejárattal. Tökéletes példája annak, milyen szerencsésen képesek egységbe olvadni a különböző történelmi korokban született stílusok.

A legjelentősebb, amit a polgári Bécs a XIX. században létrehozott, kétségtelenül a Ringstrasse, a városrendezés vonatkozásában pedig a második körút kiépítése, amely a külső kerületeken halad át és hatalmas ívvel kapcsolja össze őket. E kör mentén fektették le a villamossíneket. Ezeket a proletárnegyedeknél magas kőpilonokra emelték. Széles összekötő árkádjai a római viaduktokra emlékeztetnek. A forgalmi út ilyen kiépítésének stratégiai oka van: az 1848-as forradalom megmutatta, hogy a nyílt utcai harcok idején nehéz megakadályozni a munkások beáramlását a város belső kerületeibe. A magas és erős viaduktok a város polgároktól lakott része számára mintegy védvonalként szolgáltak a proletárnegyedekkel szemben. Ez a viadukt nagyobb részben az 1704-ben, a kurucok támadása után felhúzott sáncok vonalán épült fel. Ily módon a polgári Bécs fejlesztési tervét ebben a tekintetben is a feudál-monarchikus barokk kor szabta meg.

A városi vonalakon eleinte gőzvontatta szerelvény járt – a korom és füst állandó forrása, különösen a külvárosokban, ahol a vonal a föld felett húzódik. A világháború után a forgalom teljesen leállt, 1924 ben viszont villamosították és újjászervezték az egész vonalat.

Az új körút kiépítése kapcsán Bécs még nagyobb feladat előtt állt: A Wien patakot kellett szabályozni és helyenként alagútba terelni. Ez a patakocska a középkori Bécs határának közvetlen közelében folydogált; a város növekedésével, 1683 után, a partja beépült, és nyáron kiapadva a szenny és a fertőzés melegágyává vált. A földalatti ettől a pataktól bizonyos távolságra, de ezzel párhuzamosan jár. Hogy megvédjék a víz beáramlásától, a pataknak tartós kőmedret építettek; ugyanakkor négy kilométer hosszúságban az óváros határa mentén a patakot alagútba vezették, aminek köszönhetően új, beépítésre alkalmas telkeket nyertek.

A XIX. század polgári Bécse a rettenetes lakáshiány városa volt a nincstelenek és az állást kereső munkások számára. Megoldásra várt az olcsó lakások építésének feladata. A háború utáni időszak hozott valamiféle, műszaki tekintetben jól átgondolt és jól kivitelezett megoldást, de a munkáslakások kérdését lényegében sem szociális, sem építőművészeti, sem pedig Bécs újratervezése vonatkozásában nem oldották meg. Az olcsó lakások építése már nem a gyűrűszerű fejlődés törvényei szerint történt, hanem elszórtan, mindig ott, ahol olcsó telekhez lehetett jutni. A háború utáni évek szociáldemokrata városi vezetése ehhez a kérdéshez a maga felemás szociálpolitikai beállítottságának megfelelően viszonyult, reformista módon illúziókat táplálva a „szocialista Bécs" békés úton történő eléréséről. Hogy a lakáskérdés „társadalmi reformja" valójában mennyire csak reformista illúzió volt, később igen egyszerű és meggyőző módon igazolódott, amikoris 1934 tavaszán az ébredő fasizmus ágyútűzzel rombolta le a bécsi szociálfasiszta városigazgatás „büszkeségét" – a munkásházakat.

A városigazgatás az óvárosban gondosan kerülte a munkáslakások építését, de még a kispolgári kerületekben, az első és második körút között is. A bécsi szociáldemokraták a maguk tömeglakásait a külső gyűrűn, vagy még messzebb, a külvárosokban építették fel, méghozzá úgy, hogy ezek a házcsoportok ritkán váltak lakónegyedekké.

Egy ismert író, az építészet kérdéseit taglalva így értékeli a szociáldemokrata építési tevékenység korszakát: „Bécsnek még egyszer megadatott, hogy saját növekedési törvényei szerint kiteljesedjen. A háború után az új építkezésekbe fektetett eszközök elegendőek lettek volna arra, hogy Bécset gazdag zöld koszorúval övezzék, amelyet kertek és tisztások választottak volna el a várostól, és vasútvonalak kötötték volna össze vele. A zöldkoszorú ugyanaz lehetett volna Bécs munkásai számára, ami a barokk kor kertgyűrűje volt a XVIII. század tehetős osztályainak. Ez a „negyedik" Bécs létrejöttével semmivé lett.

Az új épületek nem adtak új összképet a városnak. „Új Bécs" nincs, csak új épülettípusok vannak Bécsben. A higiéniai tekintetben jobban ellátott, a dekoratív elemeket mellőző háború utáni lakókaszárnyák történelmi értelemben csupán a „harmadik" Bécs utolsó fázisát jelentik. A kapitalizmus korának Bécse mindmáig az utolsó Bécs.

Építkezési tevékenységük elején a szociáldemokraták minden építésznek munkát kívántak adni: az Építészeti Társaság minden tagja, sorban, hol egy, hol több megrendelést kapott. De hiányzott a művészi program, nem volt egységes építési terv. Bár az építkezés meglehetősen nagy méretekben folyt (65 000 viszonylag olcsó lakást építettek), Bécs alaprajzának egészén ez nem látszott meg. Bécs tervezésén nem változtattak, elveit lényegében nem módosították.

Az építészet egyes kérdéseiben műszakilag sok újat kezdeményeztek ebben az építkezési periódusban is. Mindenekelőtt széles körben bevezették és kipróbálták a szabványosítási kísérletek egész sorát, és megteremtették a kislakások különböző új típusait. Ezek mindegyikében volt fürdőszoba és a gépi mosogatáshoz szükséges eszközökkel felszerelt konyha.

Ugyanakkor egyetlen új házban sincs lift, ami a hat-nyolc emelet átlagmagasságnál bizony nagy kényelmetlenség. A központi fűtés hiányát azzal magyarázhatjuk, hogy a városigazgatás a helyi gázgyárak melléktermékeként előállított koksz eladásának növelését tartotta szem előtt, ennek érdekében az új lakásokba olcsó, kokusztüzelésű kályhákat állítottak be.

Művészi értelemben a legsikerültebb az úgynevezett Karl Marx udvar Heiligenstadtban, a néhány egyforma ház összekapcsolásából álló épület, melynek elülső és hátsó homlokzata két párhuzamos utca oldalát alkotja. Ugyanezen utcák szembenlevő oldalain régi gyárak, beépítetlen telkek, ódon házikók sorakoznak, némelyikük egészen falusias jellegű. Megragadó az élénk festés: mélykékek, sárgák, sötétszürkék, világosrózsaszínek és borvörös tónusok adják a gigantikus épület hatásos összképét, különösen akkor, ha a bécsiek kedvenc sétahelyéről, a Hoche Warte dombjáról nézzük.

A rosszul értelmezett takarékosság miatt elkövetett művészi és politikai hiba volt, hogy az igazgatás a belső városban egyet sem épített fel a két nagy házból, melyeknek tervei készen álltak. Az óvárosban vagy valamelyik, a centrumhoz közeli polgári kerületben felépítendő olcsó lakású ház terve 1922-től, tehát az új városigazgazgatás építési tevékenységének kezdetétől viták tárgya volt.

A terv kivitelezése állandóan tolódott és végül már nem is beszéltek róla. Az egyetlen *bécsi „felhőkarcoló"* felépítését átadták egy részvénytársaságnak, melynek tevékenységét államilag ellenőrizték. Ez a ház egyébként a feladat sikeres megoldása. A modern „felhőkarcolót" a Herrengassé-n kellett volna felépíteni, olyan utcában, amelynek a másik oldalán kizárólag barokk palotahomlokzatok vannak. Az építők célja volt, hogy a rendkívüli méretekkel ne sértsék az utca történelmi-művészi értékeit. A teraszul szolgáló felső emeletek a Herrengasséról nem látszanak. A ház műszakilag tökéletes, és kell ismernünk, hogy művészileg is sikerült, mivel nem hat zavaróan a régi művészet környező remekei mellett.

A felső emeletek teraszairól délen és nyugaton káprázatos kilátás nyílik az óváros középkori tornyokkal és barokk kupolákkal tarkított háztengerén át egészen a hegyekig, a másik oldalon pedig a távoli, bővízű Dunáig.

*

(A könyv szövege közé tördelve három, számozás nélküli ábra látható. A szövegrészt követő képek száma 83. A képek csoportosítása a fő fejezetek címe szerint történt. Minden képhez hosszabb-rövidebb leírás tartozik, értékes adatokkal egészítve ki a tanulmány szövegét. Technikai okból és helyhiány miatt sem képeket, sem azok kísérő szövegét nem állt módunkban közölni. – K. S.)

Béni Ferenczy: Wien
(Herausgegeben von Sándor Kontha)

Der Bildhauer Béni Ferenczy (1890–1967) emigrierte nach der Niederschlagung der ungarischen Räterepublik von 1919 nach Österreich. Er lebte von 1921 bis 1938 – abgesehen von einem kurzen Aufenthalt in Berlin und einem vierjährigen in Moskau (1932–1935) – in Wien. In Moskau konnte er sich als Bildhauer nicht durchsetzen. Seinen dürftigen Lebensunterhalt verdiente er als Kunsthistoriker mit der Verfassung von drei größeren Studien. Der hier veröffentlichte Band über Wiens Architektur ist mit der Jahresangabe 1935 erschienen. Die Studie gliedert sich nach einer kurzen Einleitung in folgende Kapitel: Das mittelalterliche Wien, Wien zur Zeit des Barocks, Wien im Zeitalter des Kapitalismus.

Ferenczy Béni

Ferenczy Béni hagyatékából: Vágtató ló

Népszava, 1975. máj. 18. 103. esf. 115 sz. 8/1.

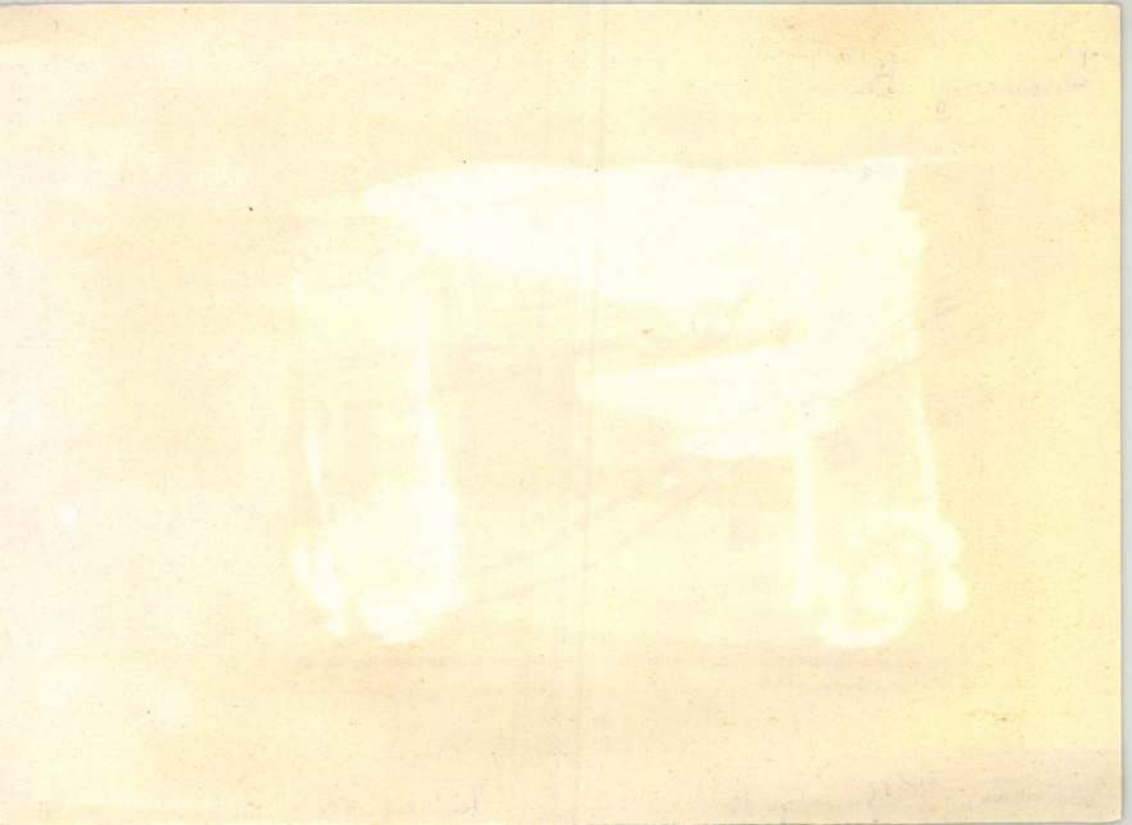

Ferenczy Béni,
szobrászművész

Népszava,
1979. jún. 30.

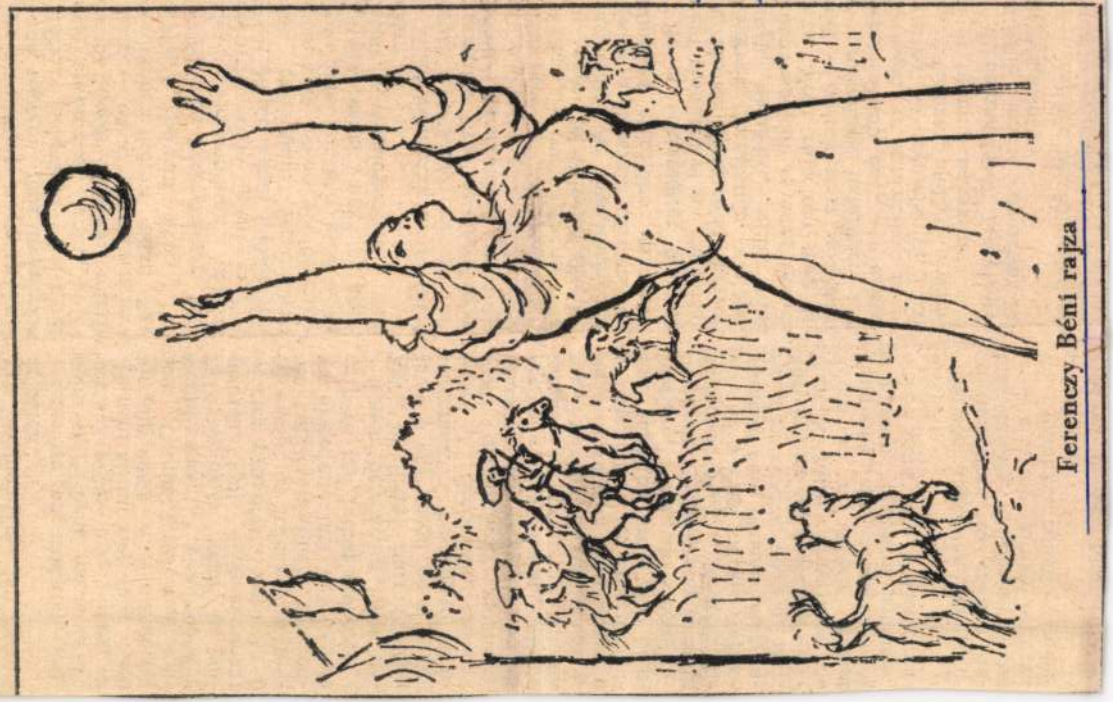

Ferenczy Béni rajza

Ezen a nagy és valószínűtlen évfordulón, a századikon, hadd tegyem még teljesebbé Móricz Zsigmond életrajzát egy aprósággal, amit emlékeim között őriztem mindmáig — ez az apróság is évfordulóhoz kötött adat. Egy kitépett újságlap.

1938-ban, Péter-Pálkor, Móricz Zsigmondnak nagyon szép fényképe jelent meg a Pesti Napló képes mellékletének címlapján. Ötvenkilenc éves volt ekkor. És ötvenkilenc éves korában kinevezték hatvanévesnek: mert ez szép, kerek, megünnepelni való szám.

Miért labdáztak az éveivel? Mert a tetszetős reklám kívánta így. Ezzel az előredobott, kerek évfordulóval indította el a Pesti Napló, naponta megjelenő folytatásokban, Móricz új regényét, az első tíz évét felrebbentő *Életem regényé-t*. Az évszámcsúsztatás is a korszak színképéhez, könnyed etikájához tartozik.

De a reklámötlet ürügyén nem mondom el az életrajzát. A Móricz Zsigmondról írott könyvek, bírálatok, emlékezések, beszédek, viták több könyvespolcot is megtöltenek már. Nem rajzolom meg ismét — sokak után sokadszor — műveinek hatalmas ívét sem. Inkább csak azt a szót keresem, az önmagában is érvényes és megjelenítő jelzőt vagy főnevet, mellyel érzékeltetni tudnám nagyságát.

Michelangelóról beszélgetve Goethe mondta egy ízben Eckermann-nak:

— Valljuk be, Michelangelo volt az az ember, aki a legna-

Tehát példánk-e meg Móricz Zsigmond ma is? És mire példa?

Egyelőre az irodalom szűkebb körén belül maradva felzaklató példa arra, hogy az író nem állhat meg soha. Nem horgonyozhat le a sikereinél sem. Camus híres végkövetkeztetésének ellentmondva („Sziszüphoszt végül is boldognak kell elképzelnünk") Móricz gyakorlata más. Az ő parancsa: az írónak kételkednie kell önmagában, gyötrődve elégedetlennek kell lennie — csak így juthat előbbre.

Éppen befejezi a nagy trilógia, az Erdély harmadik kötetét, s ezt jegyzi be a saját magának írt beszélgető füzetébe: „...Szeretnék elutazni saját magamhoz, valahová, ahonnan oly régen el kellett jönnöm... s azóta mindig idegen hangokat szólaltatok meg, mintha kicserélték volna a húrokat, s nem ismerem a muzsikát... A keserű ifjúság habjaiba szeretnék belemerülni, a rothadó szénaillatba, hogy megtaláljam a máig történtek okát.. Másnak indult ez a lény, akinek vaskosságában nem ismerek magamra, attól kezdve, hogy az ifjúkori energiákat felkeltette valami. Ki hitte volna, hogy belőlem ez a vaskos Móricz Zsigmond lesz... Az emberek, a hőseim magukra ismertek, de én soha nem ismerek magamra..."

Milyen kegyetlen, önostorozó mondatok. És ez a vallomás mindig, mindenkor — ma is — elvetése minden elterpedő, önmagát ismétlő önelégültségnek.

Miért példa Móricz Zsig-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP
Ferenczy Béni, szobrász művész
1976 AUG 8

Fák könyve

Emlékek raját röppenti fel bennem ez a kis kötet, mely Ferenczy Béninek harmincharom képet egyuju egybe a Fák könyve címmel. A lapokat forgatva a nyár színei, csillámló fényei fognak közre. Az utolsó nyáré, melyet az írók Balaton menti alkotóházában töltött, közvetlenül a reá törő betegség előtt. A jobb kéz játszott még az ecsettel, krétával, megörökítve az egykori kastélyt körülvevő csodálatos arborétum minden festői szépségét. Örökre lehanyatlott ezután, a jobb kéz és a száj néma maradt egész hátralevő idejében.

Én már csak betegen ismerhettem meg. Ám azzal a sorsnak feszülő roppant akaraterővel találkoztam, mely az elnémult jobb helyett a ballal próbálta művészetét ismét megszólaltatni. És sikerrel. Visszatekintve is látom az első kísérleteket, a kissé reszketeg vonalakat, melyekkel új képeit írta, s amelyek nyomán ennek a nagyon nagy és nagyon tiszta művésznek az élethez szóló híradásai születtek.

A kórházakból megtérve, lakása, műterme tovább őrizte a derűt; azt a harmóniát, amely klasszikus látomásokat idéző szobraiból, utánozhatatlan szépségű érmeinek sorozatából és az érzelmek melegségével megkapó rajzaiból áradt. S köztük a mester, aki már csupán kifejező tekintetével beszélget a látogatóval; oldalán a nagyszerű hitves, az örök ihlető múzsa, Erzsike, aki, ha kell, a szem beszédét tolmácsolja híven, a bólintó fej beleegyező igenjére vagy éppen elhárító nemjére is gondosan ügyelve. A tökéletes összhang fog körbe mindent és mindenkit.

Egy alkalommal mégis mintha valamilyen nyugtalanság érzödne a művészben. Mint hamarosan kiderül, különleges ajándékkal várta aznap esti látogatóit. Szemének csippentése nyomán az egyik szekrény fiókja feltárul és a háziasszony sorra rakja elénk az asztalra az addig még idegen szem nem látta új műveket, a bal kéz alkotta remekeket. Páratlan élmény. Többségben nem rajzok, hanem akvarellek, főleg virágok csodálatos színek pompás harmóniájában; mindegyikből árad az ember- és a világszeretet varázsa. Mérték és arány jellemzi a műveket, akárcsak korábbi alkotásait. Az enyhe szigorúságba a bal kéz némi játékosságot vegyít, nem bontva meg ezzel a kompozíció zárt egységét.

Masznyik Iván rajza Ferenczy Béniről

Most, hogy a Fák könyvének lapjait forgatom, erre az estére gondolok elsősorban. A mester talán arra a szép nyárra emlékezett vissza, azt akarta újrateremteni, bent a szobában, amikor a kertből bekéredzkedett virágokat álmodta újjá, művészileg örökkévalóvá. Kicsiben körülvéve magát azzal a természettel, melyben oly szívesen és otthonosan mozgott, s amelytől soha nem tudott elszakadni művészi pályafutása során.

Aminthogy a költészettől sem. A legjobb költőket mindig barátai közé sorolhatta. Szép ötlet, hogy a Fák könyvének képeit az újkori magyar költészet jeles művészei „illusztrálják", Ady Endrétől és Babits Mihálytól kezdve Nagy Lászlóig és Juhász Ferencig. Hadd jegyezzem ide Illyés Gyula sorait, melyek nemcsak versének tárgyát, a fát, hanem magát Ferenczy Bénit is annyira jellemzik: „Rezzent a vén szil: szisszent, jött a szél; — villám rándult, mint megrándult kötél; ... — Egy levelet, egy sárga levelet, az öreg szil csak annyit engedett; ... — Elült a szél, s a büszke szil úgy állt: legyőzte — mindörökre! — a halált."

Szombathelyi Ervin

en naromesztendős voltam, Mihály ötödikes gimnazista. Pécsett éltünk akkor. Édesanyánk nehéz helyzetbe került, természetesen anyagi szempontból is, s bizony nem volt könnyű eljuttatni bennünket, gyermekeit, a főiskoláig. Fivéremet akkor egy nagybátyánk vette magához, anyai nagyapjának testvére, egyébként keresztapja is. *Kelemen Mihály* orvos, igen művelt literátus ember, óriási könyvtár gazdája, ám egyedül élő agglegény. Nagyon szerette keresztfiát, de azt hiszem, fogalma sem volt róla, mire van szüksége egy kamaszgyereknek. Így Mihály elég magányosan nőtt fel, kevés része volt a szokásos szórakozásokban, s elsősorban a könyv volt a társasága. A meglehetősen csintalan fiúból ekkor vált komoly, kora felnőtté; jó tanuló, de magának való. Ő maga is észrevette később ezt a szabálytalan gyermekkort, talán szenvedett is tőle valamelyest; emlékszem, később többször szemrehányást tett édesanyjának, hogy miért nem élhetett ő is úgy, mint a többi gyerek, hogy például miért nem járatták tánciskolába, és így tovább. De hát a körülmények tehettek erről, és nem anyánk...

— Az olvasó kamaszfiúból hamarosan kivételes tudású diák lett, aki ezen az úton találta meg az érvényesülés lehetőségét. Igen korán felébredt benne a hivatástudat. Már diákkorában is írt verseket és tanulmányokat, ifjúsági lapot szerkesztett Pécsett, s az önképzőköri ülések után seregestül kísérték haza szállására diáktársai. Korán megtanulta tehát, hogy a társasági érvényesülés helyett

hőseinek modell
Természetesen v
rakterükön. Hint
ját, például, egy
szerkesztőről mi
sohasem volt sz
szabadság jegyét
ta azzá, s ezen
zött meg, hiszen mindent
vetve, a társadalmi összkép találó. Már életében nagy tekintélye volt a pátriájában; amikor feleségét bemutatni a városba jött, megyei hintó ment értük, s a korzó kalapot emelt előttük.

— Szenvedélyei? Nem ivott, nem dohányzott és nem kártyázott. Feketét módjával, s csak munka közben. De mint említettem, a munka megszállottja volt. Nem élt úgynevezett egészséges életet, sohasem sportolt. A háború után ő is megkapta a spanyolnáthát, felépült belőle, de nem gyógyult meg teljesen. Sokat betegeskedett, például az idő óta, sokat bajlódott a mandulájával, a veséjével. Nem tudott igazán erőre kapni. Amikor a végzetes betegség — a pajzsmirigyrák — megtámadta, nyomban tisztában volt helyzetével, és ezt nem is titkolta. Első műtéte után még reménykedtünk, ő pedig páratlan lelkierővel tartotta magát és dolgozott. Mindvégig szeretetteljes kapcsolatban voltunk, s én akkoriban is jártam nála Esztergomban. Szegény édesanyánk, ekkor már jóval nyolcvanon felül volt, de még meg kellett érnie halálát. A harmadik gyermekéét. Ám mindnyájan tisztában voltunk azzal, hogy maradandó értéket hagyott hátra, és ez enyhítette fájdalmunkat.

Lukácsy András

centrálás idejé.

— *Nézzük meg példának a népi demokratikus átalakulás első nagy törvényét, a földkisajátítást. Amit mi még földreformként tanultunk az iskolában. Hogyan tekint tehát vissza a hetvenes évek történésze a földosztásra?*

— Korábban a munkás-paraszt szövetség megalapozásának történelmi jelentőségét hangsúlyoztuk. Kevésbé elemeztük hiányosságait ezért befolyását túlbecsülve, hatását egyértelműbbnek láthattuk a valóságosnál.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1975 10

VIGILIA
Budapest

Ferenczy Béni

1021

FÉRENCZY BÉNI GRAFIKÁJA

XV. SZÁZADI EURÓPAI LANTZENE

Kecskés András — lant
Méth Ágnes — köcsögdob, csörgődob

SLPX 11721 ára: 60,— Ft

HAYDN
FÚVÓSDIVERTIMENTÓK

Pongrácz Péter,
Hock Bertalan — oboa
Medveczky András,
Mesterházy Dezső — kürt
Fülemile Tibor,

Ferenczy Béni

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

nt nobrán művék

NÉPSZAVA

1981 MÁR 22.

1021

Ferenczy Béni rajza 1936-ból

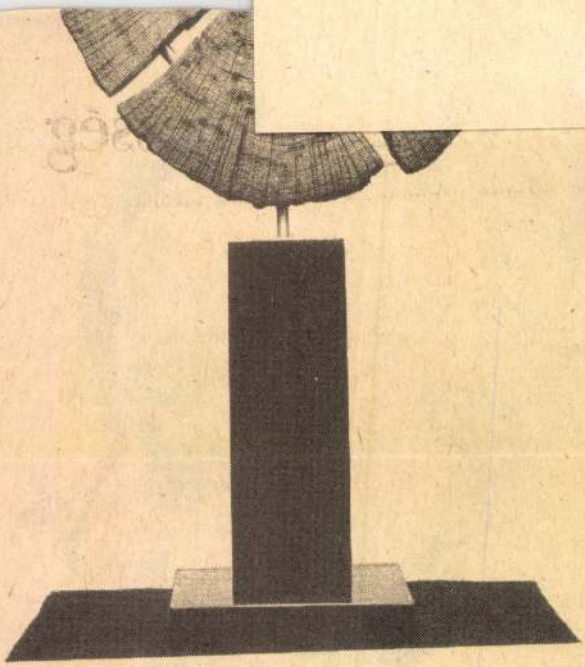

Cs. Kovács László MIKROKOZMOSZ

1021

Három akt

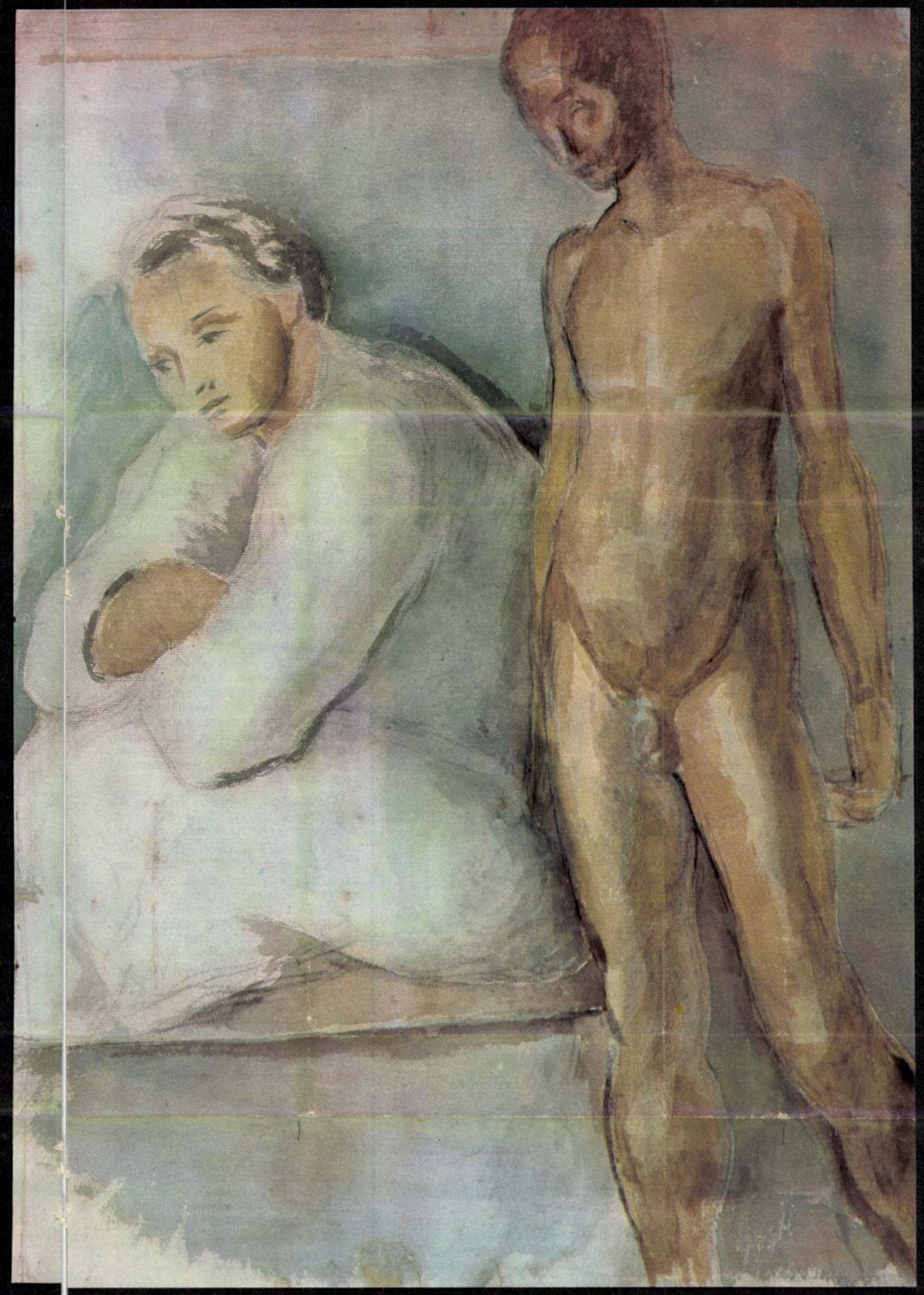

Nő, fiú bronzszobrával

Ferenczy Béni két akvarellje

Két akvarell – Három akt és Nő, fiú bronzszobrával – a Nemzeti Galéria gyűjteményéből a legszebb, legérettebb Ferenczy-szobrok szellemét, kompozícióit közvetíti. Az 1919 utáni emigráció évtizedeiben bontakozott ki igazán Ferenczy Béni művészete. Témaköre leszűkült, feleségét és annak kisfiát ábrázolta szoborban, rajzon. Egyszerűség, zártság, nyugalom árad e lapokból és a szobrokból. Az akvarellek és a szobrok művészi színvonala ekkor válik egyenrangúvá. A harmincas évek közepén kezdi festeni nagy formátumú, festmény hatású akvarelljeinek sorozatát.

A Nő, fiú bronzszobrával című lapon egy érett asszonyi testet és egy suta, ruhátlan kamasz kis szobrát helyezi egymás mellé. Különös ellentétet old meg finom kompozíciós eszközökkel és mély lélektani hatással. Az egy irányba néző, elmerengő, végtelen nyugalmat sugárzó tekintetek egyben az ember és a szobor – átvitt értelemben két ember – bensőséges, zavartalan kapcsolatát is kifejezik.

Az akvarellek színezése Cézanne stílusát idézi. Egy-egy erősebb kontúrvonallal emeli ki a fő formákat, körülzárja, lehatárolja a testet. A háttér zöldes reflexeit alig észrevehetően, finoman veri vissza a rózsaszín test, a ránctalan ruha vagy lepel. Mint ezen az akvarellen is, a ruha csak a mögötte lüktető test kiemelésére és nem felöltöztetésére szolgál. A kisfiú alakja később ismét felbukkan érmeken, szobrokon. (Golyózó fiú, 1936; Játszó fiúk, 1947; ezek már Ferenczy Béni főművei közé tartoznak.) Az asszonyalak ismét feltűnik a Három akt című lapon. E lap klasszikus háromszögbe komponált felépítése, az alakok végtelen nyugalma, monumentalitása a „nagy szobrokra" és a legszebb kisplasztikákra emlékeztet. A Danae (1934), a Tyúkjait hivogató (1937), az Odaliszk (1939), a Kuporgó lány (1942) megfogalmazása az akvarell nőalakjaival rokon. A súlyos, hatalmas erejű, sodró formájú asszonytestek inkább időtlen nyugalmat sugároznak, mint a női test erotikáját.

SZABÓ KATALIN

PELBART JÁNOS REPRODUKCIÓI

FERENCZI BÉNI

Ferenczi Béni:
Petőfi (részlet)

s a Műcsarnokba

veben
elemzi
közös
saját

ti életében betöltött fontos szerepe révén, méltó művésznek mutatkozott a fontos megbízásra.

„... Béni többször
membe, megnézte,
zom, magával hoz

1021

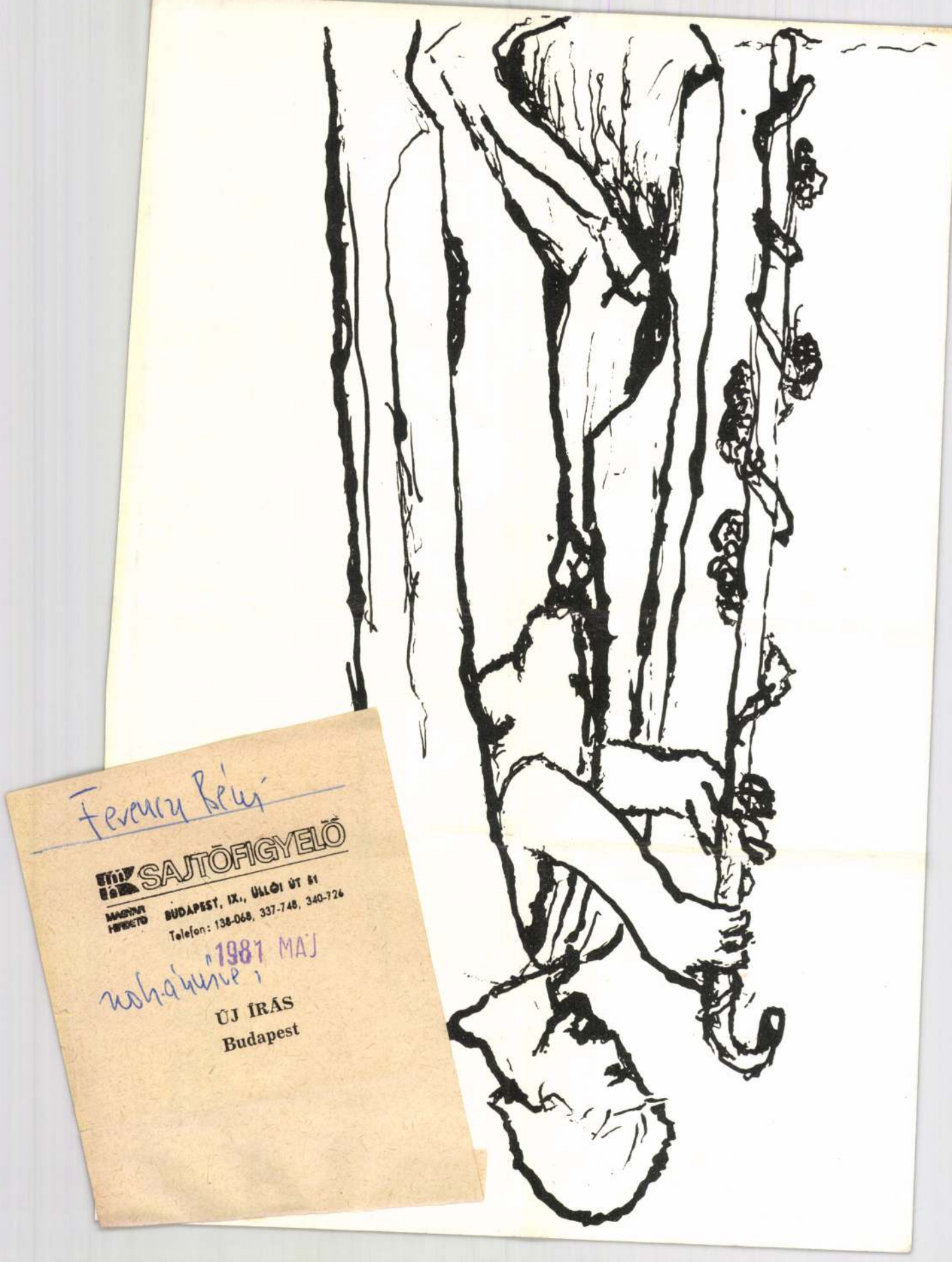
Ferenczy Béni
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1981 MAJ
ÚJ ÍRÁS
Budapest

1021

Ferencsy Béni

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1981 MÁJ

nohánajó

ÚJ ÍRÁS
Budapest

ÚJ ÍRÁS 5

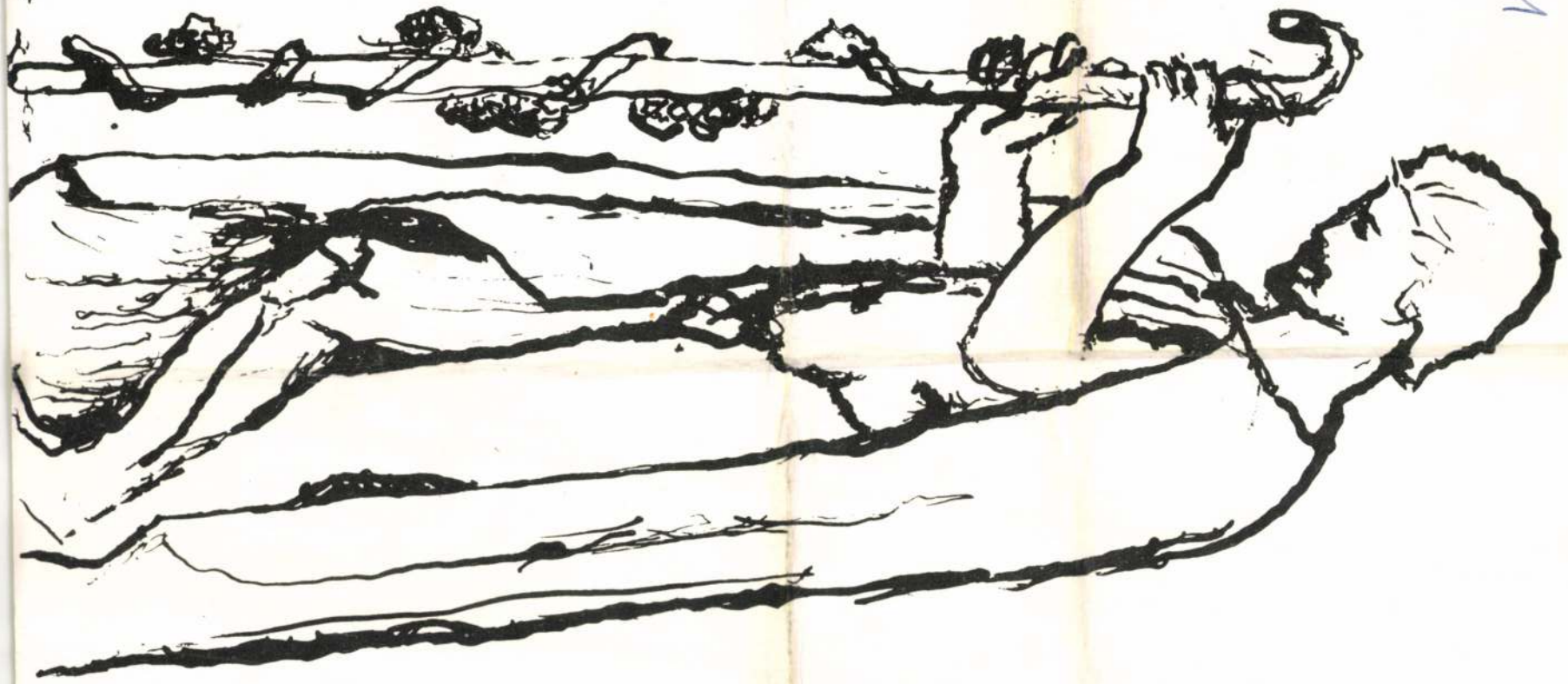

új írás

Ára: 14,– Ft

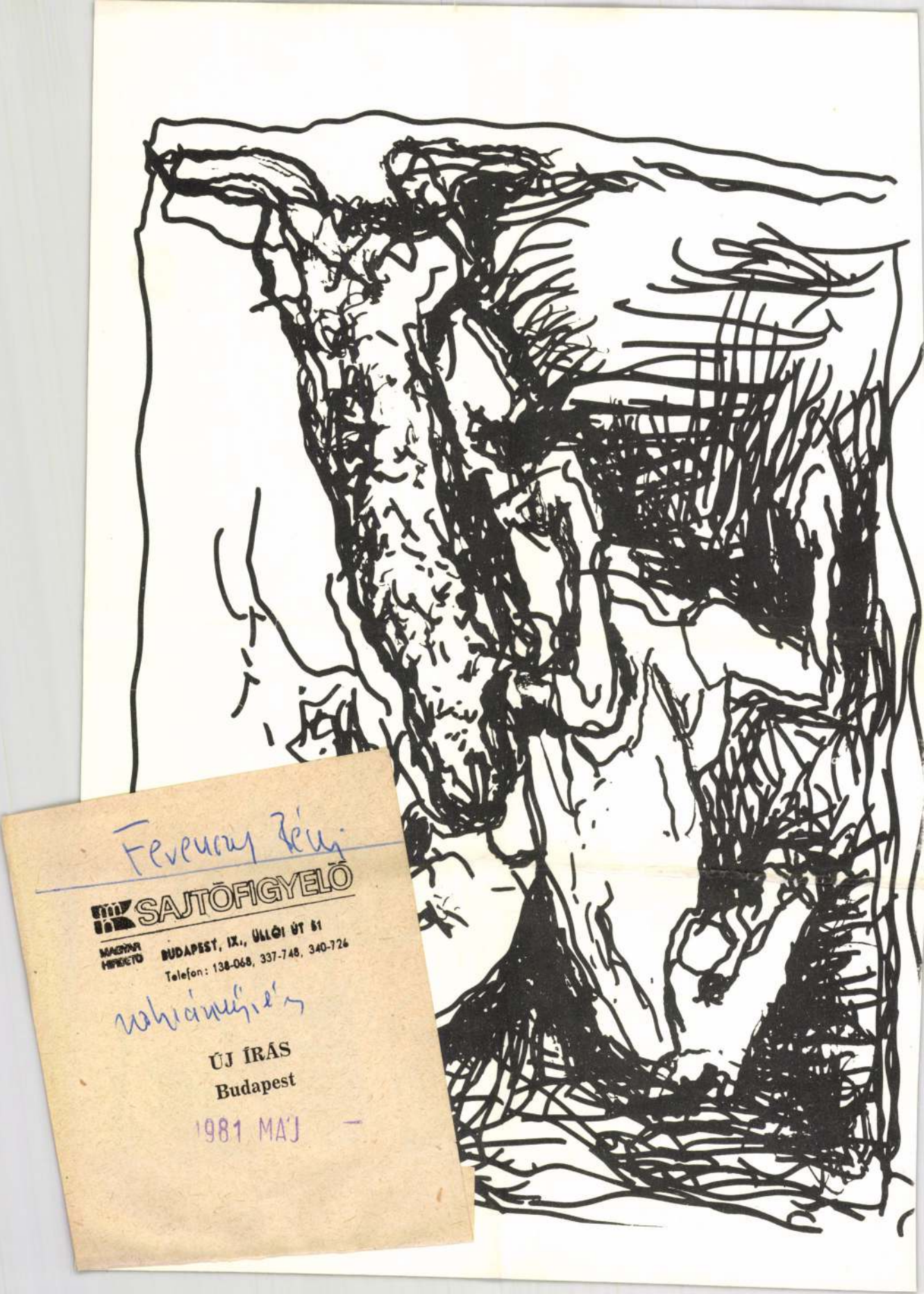
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
ÚJ ÍRÁS
Budapest
1981 MÁJ

FERENCZI Béni

új írás

IRODALMI, MŰVÉSZETI
ÉS KRITIKAI FOLYÓIRAT

XXX. ÉVFOLYAM
1990. JÚNIUS
6

1990. JÚNIUS
új írás 6

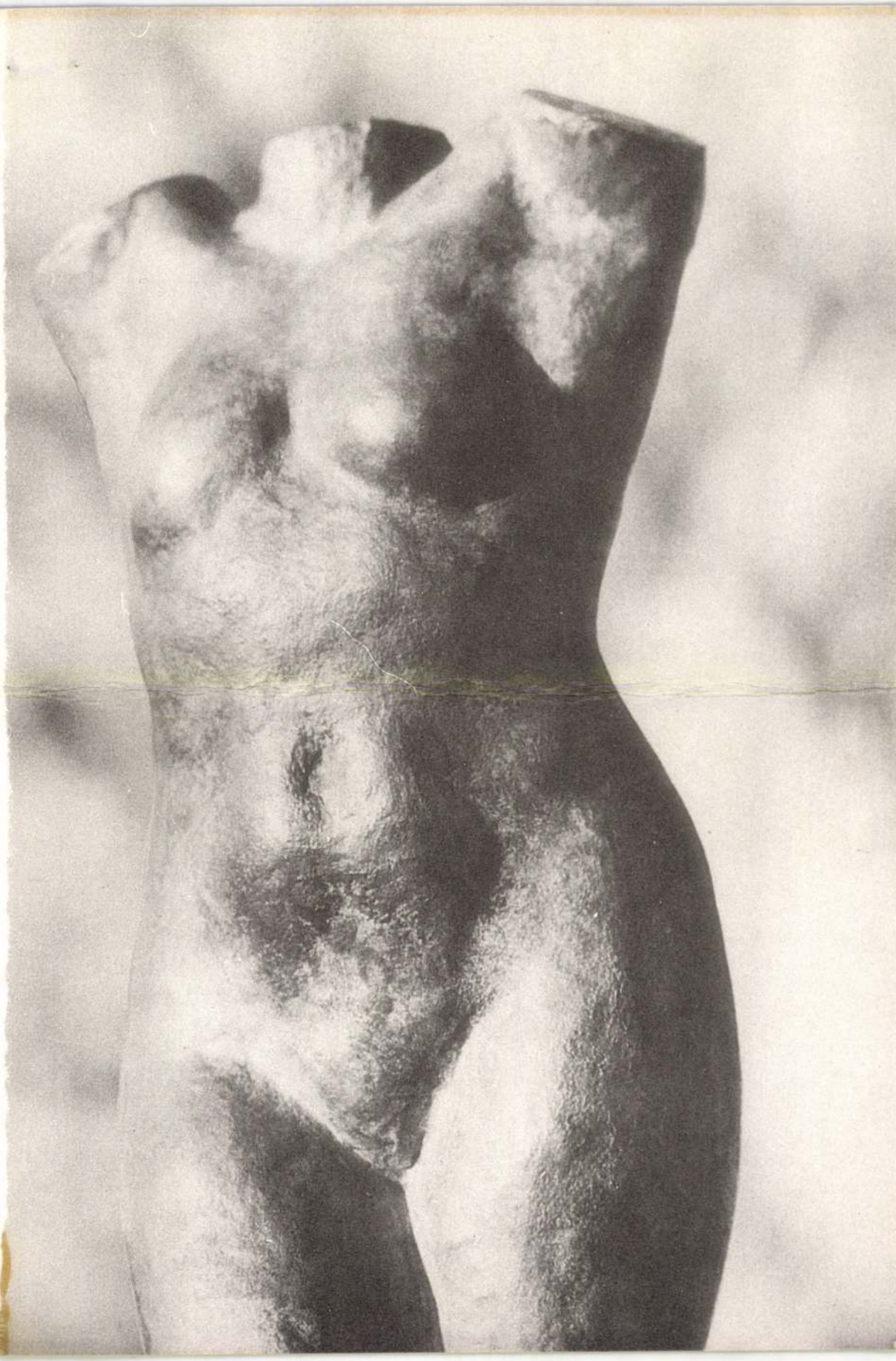

új írás

Ára: 17 Ft

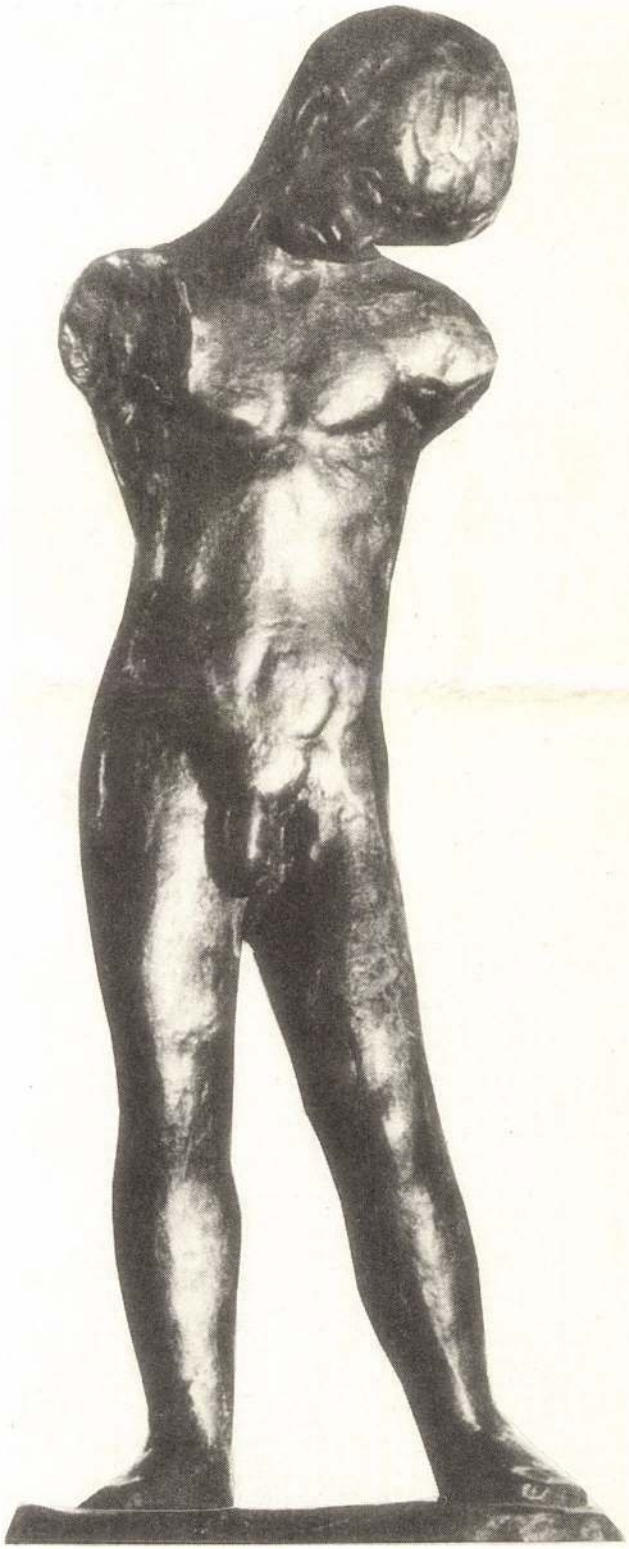

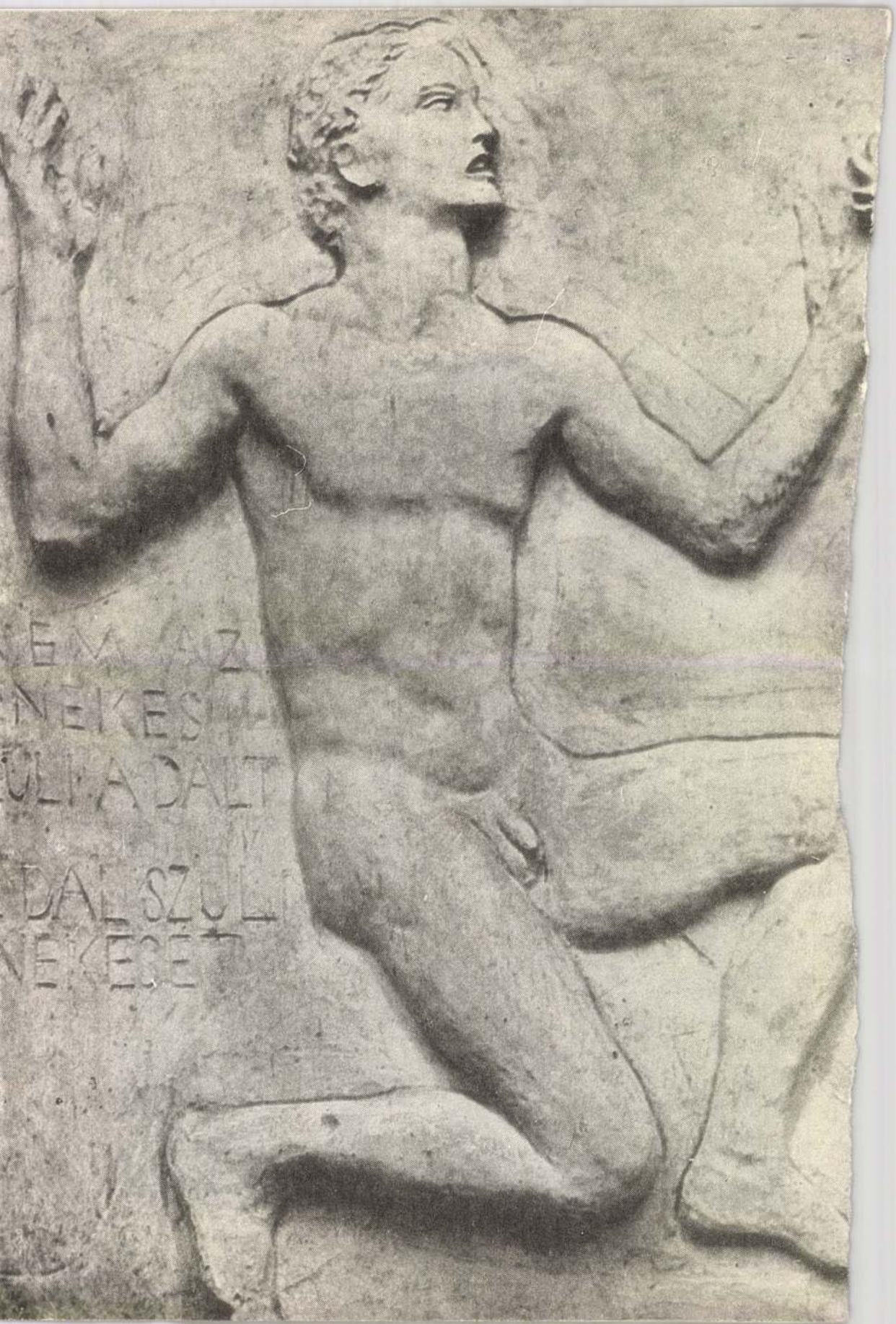

FERENCZY Béni

Uj Irás,1990.9.

Száz éve született Ferenczy Béni és Ferenczy Noémi

HUBAY MIKLÓS

Szivárvány havasa

Mit mondjon az ember a temetőben, ha a szavával nem tudja a holtat feltámasztani?

Lázárt előhívó szó nélkül minden beszéd itt csak a maga tehetetlenségéről árulkodik.

Két élet csodájára emlékezni jöttünk ide. Mindegyik külön-külön is csoda – együtt: valami újabb minőség, amely ezúttal mennyiségbe csap át. Alig felmérhető.

Száz éve született FERENCZY NOÉMI és FERENCZY BÉNI. És 67 év múltán szinte egyszerre hunytak ki. Noémi teljesen, Béni félig. Ő mellette ott állt az, aki megküzdött a halál angyalával. Minden nap kivívott diadallal verte el mellőle.

Tíz hosszú éven át.

Tíz rövid éven át.

Az ikerpárok oly gyakran összeigazított utolsó óráján túl így élt még Ferenczy Béni tíz intenzív alkotó évet. S az első szobra amelyet némán és bénán mintázott, fél lábbal a sír szélén megállva, az Aranykor nevet viseli.

A Ferenczy család, a Ferenczy jelenség éppoly izgalmas téma lehetne egy Thomas Mann- vagy Musil-formátumú regényírónak, mint egy genetikusnak, avagy – a gén szócskát klasszikus értelemben véve – a géniusz titkait kutató művészet-pszichológusnak.

De hisz az ikrek maguk is beszámoltak arról, hogy milyen volt az az istenség, akivel műtermi munkájukban találkoztak, s töltekeztek. Gondoljunk a Múzsára, Ferenczy Noémi gobelinjén – aki méltán lehetett a legsajátosabb magyar ünnepnek, a Költészet Napjának az emblémájává.

És gondoljunk a Géniuszra, a fájdalmas és aggódó tekintettel messzibe néző gyönyörű asszonyra, amelyet Béni mintázott, s amely a legszebb görög ideálportrék ritka modern párja.

E szoborból nagyon közvetlenül szól Ferenczy Béni ars poeticája is. Hogy művészetében a mindenki számára oly evidens *harmónia* nem födi el a reá (reám, reád) *váró tragédiát*. És, hogy nem jöhet olyan tragédia, amely a fájdalom túlságával eltorzíthatná az ember szépségét. Maga is szép maradt, betegségében is szép,

---

Elhangzott Ferenczy Béni és Ferenczy Noémi síremlékének koszorúzásakor. 1990. június 18.

nemes, és elegáns. És mikor bal kézzel újra tanult rajzolni, a Greco-albumból – mely tele van eksztázissal és expresszionizmussal – az Orgaz gróf temetését másolja le, ahol elmélyedő, figyelmes arcok veszik körül az örökre szépen elszenderültet...

Párizsból jövök. Egy héten át Béni és Noémi árnyai voltak ott az útitársaim. Hisz nem felejtettem el, hogy Pestre megérkezvén, első utam ide vezet majd a Kerepesi temetőbe. Nagybánya mellett mindkettőjük életében Párizs jelentette a legtöbbet. Igyekeztem tehát Párizsban fellelni a nyomukat – azok is ide vezetnek végül.

Jártam Párizsban a *Manufacture des Gobelins*-ban, amely ma is pontosan olyan, mint amikor Ferenczy Noémi ott – igen, ott, és nem a nagybányai házban – eldöntötte, hogy azért se Hamupipőke, hanem szuverén művész lesz ő is, mint apja, anyja és két fivére. Erre a sorsfordító lázadásra kellett gondolnom, amikor a vezetőm – a gobelin-történész Denis kisasszony – azt magyarázta, hogy az első kárpitszövők, akik Flandriából jöttek Párizsba, a vallásháborúk korának turbulens elemei voltak, a kor anarchistái. Ezért telepítették ki őket a Fauborg Saint Germainből e városvégi mezőkre, a fenyegetően hangzó L'Estrapade utca környékére, s itt kolostori elzárkózottságban és megregulázva kellett élniük. Az anarchikus lázadásnak és a szerzetesi életmódnak ez a tüzet vízzel házasítása a szövés művészeinél: emblematikus érvénnyel jelent meg újra Ferenczy Noémi életében és életével oly egy művészetében. A nagyváradi román hadbíróság előtt álló kommunista hitvalló és a Deák téri ház legfelső művészemeletén a cella-lakó művészasszony – aki áprilistól októberig nem fogad látogatót, mert napkeltétől napnyugtáig szó – az emberi személyiségnek egy korunkban ritka formációját mtuatja föl. Ám a párizsi lázadásnak ezzel még korántsem volt vége. Amikor kirakták elém azoknak a gobelineknek a reprodukcióit, amelyek abból az időből voltak, amikor Ferenczy Noémi ott tanulta – egy öreg mestertől – a szövés művészetét (mindjárt meghaladva az akkori technikát – előre és hátra lépve az időben), meglepődve láttam fényesen igazolódni, amit eddig is sejtettünk: az a szín- és formavilág amelyet Ferenczy Noémi Párizsban kialakított magának, olyan messzire van a korabeli francia ízléstől, mint Makó Jeruzsálemtől. A Manufacture egykori gobelinjeihez mintha megannyi francia Lotz Károly festette volna a kartonokat, hogy az engedelmes *lissier*-k aztán két-három évi munkával azokat híven leszőjék. Ferenczy Noémi lázadása felölelte a dús és élveteg stílus elleni lázadást is, és a szövőszék melletti rabszolgasors elleni lázadást is.

Amikor Párizsból hazatér Erdélybe, Nagyváradon Tabéry Géza már ezt írhatja róla – és Tabérynek volt tapasztalata a felszabadult szellemű fiatal lányok körül –, „vontatott szavából a műteremben is kilüktet az emberiség lázas érvelése".

S vajon nem hasonló megállapítást tesz-e Ferenczy Béniről Gerő László, amikor első találkozásukra emlékezik: „Halk hangján, bármily nyelven szólalt meg, fel kellett rá figyelni még nekünk, hozzá képest fiatal »vadak«-nak is".

Alkati összehangoltság s egymásétól eltérő sorsok. Messze elrugaszkodó sorsok.

Ferenczy Béni *nem* vitte végbe a maga lázadását Párizsban – ezt a „Ferenczy Béni küzdelme a monumentalitásért" című tanulmányában Illyés Mária meglepően és meggyőzően kifejti. (Új Írás, 1975.) Egy nagy megváltás-drámát vázol föl ebben. A huszonhárom éves művésznek első revelációja és első csődje lesz Párizs. A tékozló fiú engedelmes fiúként tér onnan haza az atyai házhoz, az atyai tematikához. Megváltása későbbre marad.

Első utam Párizsban az École des Beaux-Arts-hoz vezetett. Udvarára most léptem be először, a rakparti kapunak kettős szárnyába vájott kisajtón. Jobbról-balról ókori torzók másolatai az akadémikus stílus izzadságos gyakorlására szolgáló mintadarabok. Az ifjú Béni rajzeszközeivel a hóna alatt, most megy ki innét

nevetve, hátat fordítva ennek az iskolának, megy Bourdelle-hez vagy Archipenkóhoz, még nagyobb csalódásai felé.

Akinek a pályája látatlanban is az idegeiben, az ösztöneiben volt: a Maillol-é. Ő az a testvérgéniusz (és még Despiau), akivel, sajna, nem találkozott. Minden áldott reggel lementem a Tuiléria kertjébe, nézni a pázsiton a sok kiteljesedett szépségű Maillol-aktot, és magamban Bénivel beszélgettem a magyar művészsorsról...

Úgy készültem Párizsból haza, s ide a temetőbe, mint amikor huszonöt évvel ezelőtt (vagy már harminc éve volna?) a Herman Ottó útra mentünk ezen a szép júniusi napon. Sokan voltunk, boldogok voltunk. Valaki énekelt is. „Szivárvány havasán..." – Tulajdonképpen mi az, hogy szivárvány havasa? Gyönyörű, de semmi értelme sincs. – Dehogy is nincs. Nézd ott a karszékében Ferenczy Bénit. Ő a szivárvány havasa.

Noémi is egy szivárvány havasa.

A Ferenczy családot a halál szétszórta. Négyen itt nyugszanak a Kerepesi temetőben, az édesanya Nagybányán. Sírja fölött Béni domborműve arról a szintén csodálatos asszonyról, aki ma száz éve szült világra egy fiút és egy lányt, a magyarság és az emberiség két nagy vigasztalóját, vigasztalan századunkban.

JUHÁSZ FERENC

Tündérkastély

Ma, a művészetnek mondott mindenféle cécók és ceremóniák idején: jó egy ilyen házban lenni. Tündérkastélyban. Mert tündérkastély ez a ház. Tündérkastély az óceán alatt. Amelyben ugyan nincs már itt testével is a tündér-jelenlét, de itt a tündér-hagyaték, az árny-szellemmé változott szellemi teremtők tárgyi utókora, az ittvolt lenyomata, mint az ember cipőtalp-nyoma a lilafény holdporban, az otthagyott gépi fémszekér, a lépegető gépi vízipók a Holdon. Mint itt most körülöttünk a Ferenczy család működés-csodája: festményekben, szobrokban, domborművekben, érmékben, kárpitokban, faliszőnyeg-mámorokban, rajzokban, vízfestményekben. Ők vannak itt, akik voltak, embernek se kisebbek és kevesebbek, mint a műveikben lángoló reménykedés és bizalom, s teremtett látomásuk az emberértelem erkölcsének felelőssége. A létezés különös kegyelme, ha egy egész család szövődik át a lángelmeiség gyötrő, izzó, szigorú kötésű és bogozású aranyfonalaival, ha az a megsokszorozódott, szétszorzott dübörgés-szülte láng, mint az árva apostolok fején a tűznyelv, egy egész család szívét igazítja és bíztatja küldetésre. Micsoda tűzbokor ők! Micsoda tűzbokor virágzás-adománya! Micsoda fény-sziget ők a rettenetes, sötét, bűnhődő és önmagát-fölfaló magyar századok egy feketecikkely idősávjában! Így, együtt. Mert külön-külön mind más-módozatú és más-más fény-erejű ihlet és akarat, természet, teremtés, magány és szeretet. Pedig géniuszok együtt-árvasága és együtt-szorongása a Magyarország-tutajon. Az apa: Ferenczy Károly, aki kék, lila, barna, zöld árnyból és fehér, sárga, rózsaszínű és narancs-boldog fényből sugalmazta bíbor és fekete, kinyitott napernyő-mezű, zöldpettyes-aranypettyes erdővadonban Jézus-lovaglású, barna konflisló-alkonyú, vénusztest viaszarany mű-képtörténelmét, mű-embersor-történelmét, mint éjszakában-függő égitest-aranymérleg: a szép életláz világító egyensúlya volt. Az anya, a magát sugárzás-vagyonnal szétosztó és áhítat-őrző, az összefogó kegyelem-háló finom és kapros rajzcsodálkozásai, mint átvilágított fekete tollpelyhek az esti lámpafényben, finom fekete erezetük bordázata közt a fény-erek kölcsöntolla. Az idősebbik fiú, Ferenczy Valér, akit viaskodás-dekadenciája tikkadt nyári viharrémület csönddé nyomott és aranyló vértócsává idegenült a géniusz-túlnyomás döbbent küzdelem-súlyától. És Ferenczy Noémi, a szigorú csoda-teremtő, a munka hűsége nehéz asszony-szorgalom, a mennyek és a föld, az élet és virágzás végtelen kárpitját megszőni tudó goethei tudatos aszonyiság! Hogy mondhatnám ki őt? Így: tisztasága élethűsége volt, művészete az embersors virágoskertje. És végül: Ferenczy Béni! Ó, Ferenczy Béni! A drága Ferenczy Béni! A szellembátyám Ferenczy Béni! Az erkölcs-hűségben legszebb ember-egyetlenem Ferenczy Béni! Akinek olyan hatalmas volt teremtés-akarata, munka-akarata és élet-akarata, hogy

---

Az újjárendezett szentendrei Ferenczy Múzeum avatóbeszéde, 1990. június 24.

bal kezével, egy szörny-ütés előhalál után!, kinyúlt a bénaság gúzskőzeteiből s a mégis-megmaradás, a mégse-halál aranykorát formázta asszony-torzókban, fiú-alakokban, gyermektestekben póklábszerű finom, kemény karcsú akaratos-boldog ujjaival. Mit tudott ő? Mit tudott önmagáról és a világról? Azt a legszebbet, azt a legtöbbet: hogy a világmindenség értelme az ember! Ezért ragyog a klasszikus emberi szépség műveiben. Ragyog, mereng, tűnődik, és szépsége az emberküldetés gravitáció-súlya. Ezért dolgozott még az Isten-küldeménye és üzenete kerub égboltnyi fényszárnyától félhalottá leütötten is, tűzvihar-időben, véreső-időben, bánat-időben, árny-vagdalkozás időben. És most itt, mind ők, a halottak, hiszen élőbbek az eleveneknél. Ők, akiknek művészete nemcsak testté-formálása, térré-kötése, anyaggá valósítása a látomásnak, de Immanuel Kant erkölcsi törvénye is, mert a cselekvő tisztaság emberparancsa a csillagos égbolt alatt. Van aki azt mondja: a múzeum kripta! Holt tárgyak gyűjtőhelye, az elhasznált testek, az elhasznált élet dohos kódoboza. Én nem hiszem. Én azt hiszem: a múzeum mint élő szemgolyó! Vele valósul meg az élő látás. Az élet-látás, lélek-látás, látása a szellem teremtő törvényeinek és történelmének. Nem szabad, hogy az arra-mohó gazdagok házaiba, lakásaiba, irodáiba börtönöződjenek be a műalkotások. A műalkotás a látni-éhes mindenkié! A múzeum a tudattal élők közösség-háza, a művek demokrácia-szigettemploma. Közös, akár a szabad tér. Amire az a babérkoszorúrataposó költő-fiú vágyott, aki tudta: az emberhez-méltó egyetlen létállapot a szabadság. E Tündérkastélyban, e múzeumban állva úgy érzem magam, mint Karel Čapek regényének, a Krakatitnak atomtudósa: kis hegyi kunyhó előtt ülő vén hegyi pásztor előtt áll. A bozótszakállas vén pásztor kis zsámoly-asztalán kis könvkerék-forgó. Mint Velázquez festmény-királyainak nyakán a habcsipkegombalemez-tortagallér. Mint vízszintes vízimalomkerék kemény könyvlapokból. „Mi értelme a világnak?", kérdezi a tudós. „Forgasd meg azt a szerkezetet", mondja a vén hegyi pásztor: „én nem tudom elmondani." S a tudós, mint kis kávédaráló-tekerővel, a kintorna-karral, zeneláda-tekerőkarral forgatni kezdi a függőleges-éloldalú vízszintes könyvkereket. S a forgatott könyv-rózsa kinyílik. Zenével. Ahogy a síp-orgonában forog a szögeshenger, vagy lyuggatott lemez, s a síp-szelepeket nyitogatja. S a könyv, ahogy ringlispíl-gyűrűként forgással lapozódik: minden lapoldalán valamit mutat, valami élőt, valami volt-élőt, valami világ-történelme kozmoszit, valami emberiség-története világnyit. Mert az a forgó kerék a világsors könyve, az élet értelem-mutatója a kozmosz-kezdettől a forgatással lapozás-időig. Máig. És az a galaxis-szakállú vén hegyi pásztor: az Isten! Mert íme: a világ értelmének megmutatkozása e Tündérkastély kristálycsönd-szobáiban!

ILLYÉS GYULA

A halhatatlan mulandó

Ferenczy Béniné Erzsikéről

Édesen megzavar bennünket, ha rendkívülien művészi arcmás rendkívülien hasonlít is. Nem adott vajon túl sokat a művész?

•

A szép nő, akit ez a szép szobor ábrázol, előbb volt feleség, mint „modell". Szenvedélyes, romantikus szerelemben találkoztak s éltek aztán példásan zavartalan hűség tisztaságában. Nem, még a pletykákat sem érte soha egy mákszemnyi fröccsentése sem azt az asszonyt. Testét úgy, ahogy férje, olyan meghittségben férfi soha nem láthatta, röpke pillantásra sem.

De a kiállítási csarnokban szinte félévenként szemlélhettük a kedves ifjú asszony anyaszültségének új és új ábrázolását oly rendkívüli művészi megvalósításban, amelyről áradt a hitelesség, tehát a hasonlóság rendkívülisége. A márványon át is elevenen tüzelt a tökéletes kebel két csillaga, a köldök pajzán mosolya.

Karonfogtuk az ekként nemcsak megmintázni való, hanem lám meg is mintázott fiatal asszonyt, s mi magunk is, fiatal léhűtők, Cs. Szabó és szerénységem, ilyenekkel traktáltuk: De csípőben mintha vastagodnál, Erzsikénk. Vagy csak Béni emlékezget Maillot-ra s kezd új stílust?

Megkaptuk a magunkét. Ég és föld Béni és Maillot stílusa közt!

Remekül öltözködött is az az egyművészű modell, férje izlésének szintjén. Azzal a született szépérzékkel, mely varázslatosat formál, utánozhatatlan elegenciát, semmi anyagból; igen, mint akár sárból a művész. S ápolta is magát, ezt is egy műtárgynak kijáró igénnyel és tapintattal. Azaz még ez is páncél volt azon a profán szemmel sose látott, de tekintettel annál jobban körbetapogatott testen.

De az olcsó szellemességgel csak előálltunk. Évről-évre a kiállítási termek díszei voltak az új és új remekművek – szobrok, festmények, rajzok – arról az egy-gazdájú modellről.

Oldalfordulatban mintha lágyulna a gerincvonal. Nem masszíroztatod?

A finoman kifestett ajkak ívei közt a nyelv csillogó röptű nyilak tegeze tudott lenni. A remekművek messzebb álló bámulóinak fülébe is berepült egy-két vidám mondat, enyhe észak-erdélyi zengítéssel. Odanéztek, csak földerülten lehetett nézni azt a kötekedve is testvérien mulató csoportot. Hátha még Bernáth, Pátzay, Szőnyi, Kandó is vetett szót a közösbe.

Ez volt a fiatalságunk. Ilyen percei is voltak annak a voltaképp már küzdő férfikornak.

Így múlt az idő és – hadd találjak ki egy szót – így örökítődött. Mert az volt az édesen zavaró érzés, látni ott a szemünk előtt, hogy az ami mulandó, miként emelődik – emeltetik – mégis halhatatlanságba. Hogy itt áll a viruló, az idővel küzdve is remek modell és ott a szobrász remeklése avégből, hogy legyőzze az időt.

Most épp omlik a hó, szobaablakból nézem. Két hete hideg őszvégi szél és zápor csapkodta, mosta a brozszobrot, melyet a Horváth-kert alatt elsuhanó gépkocsi ablakából láttam. Látogatóba menve az azóta is mintázásra méltóan szép – párjavesztett – modellhez.

•

A művészet minden formájával voltaképp egyet dörög az égre: nem igaz, hogy halandók vagyunk! Az emberkéz is alkothat örökéletűt, mert ami szép: ezer év múlva is szép. Hány kortársam igaz alakját őrzi már romolhatatlan ábrázolás, márványtömbökben, színharmóniában, tökéletes mondatokban. Nem egyszer elfog az édesen zavaros érzés, hogy karomat nyújtsam nekik, velük induljak valami képtelen s mégis természetes – egyedül természetes – sétára, a létezés már korlátlan terein.

1976(?)

KONTHA SÁNDOR

Béni és Noémi, a művészet magyar szentjei

Ferenczy Béni és Ferenczy Noémi, a magyar művészet halhatatlan ikerpárja századik születésnapjára emlékezve voltaképpen művészetünk történetének elmúlt száz esztendejére kellene átfogó pillantást vetnünk; vagy méginkább: magára a huszadik századra. Ennek a hatalmas feladatnak azonban itt most természetesen nem tudunk eleget tenni. Ehhez kevés is, szűk is a mai alkalom, nem beszélve egyéb korlátokról. Néhány utalást azonban feltétlenül tennünk kell ahhoz, hogy e két művész életének, munkásságának meghatározóit és jelentőségét némiképp érzékeltessük.

Ez a század – lehet, hogy késői utódaink másképpen látják majd – a benne élők számára rettenetes időszak volt. Az emberiség ekkor – mint Stefan Zweig írta már mintegy ötven évvel ezelőtt – istenéhez hasonlatosat produkált, ugyanakkor ördöginél ördögibben viselkedett; határtalannak érzett tudása birtokában, a testetöltött ideológiák kényszerében grandiózus társadalom átformáló, természet átalakító, a „természetet legyőző" tevékenységekbe kezdett, s mindezek eredményeként közel jutott ahhoz, hogy életfeltételeit, s vele teljes önmagát megsemmisítse.

A művészet korábbi támpillérei – mint a szilárd hit, az egységes világnézet, a stabil értékrend, a biztonságos mecenatúra – már a múlt századi rengések következtében sorra kidőltek; századunkban – az alkotók és elméletírók jelentős része így érezte, így látta – szinte a teljes összeomlás, az abszolút céltalanság, a totális káosz időszaka érkezett el, amelyben a művész kiszolgáltatottsága a végsőkig fokozódott, s a puszta létezése is bizonytalanná vált. A fennmaradásért folytatott kétségbeesett küzdelemben sokan eladták magukat, s behódoltak, életük színterétől függően vagy a tőkének, vagy a direkt politikai hatalomnak. A művészet kettéoszlott: a viruló, ám a rendszerekkel együtt többnyire eltűnő álművészetre, s a létéért, érvényesüléséért szüntelen harcra kényszerülő, késői elismerésre kárhoztatott valódira. E kétféle lehetőség, kétféle „művészet", bármennyire különválik is, az egymásba átcsapó variációk végtelen sorát teremtette meg, művészsorsban és művészi produkcióban egyaránt.

Az általánosan érvényes megállapítások vonatkoznak a művészet és a művé-

---

Ferenczy Béni és Noémi születésének 100. évfordulója alkalmából a Legújabbkori Történeti Múzeumban rendezett emlékülés előadásai. 1990. június 15.

szek hazai helyzetére, a magyarországi viszonyokra is; sőt, a művészet sok évszázados fejlődését meghatározó, minden tekintetben stabilabb, gazdagabb, nagy hagyományokkal rendelkező európai országokhoz képest itt minden probléma élesebben fogalmazódott meg. Az évezredes magyar történelem, a sok vonatkozásban cezúrát jelentő első világháború és az azt követő forradalmak, az ellenforradalom negyedszázada, az országon átgázoló második világháború, a „létező", azaz a célt felejtő, az eszközt céllá tevő, s azért tűzzel-vassal harcoló szocializmus magyar változatai elegendő magyarázatot adnak erre. Nálunk hiányzott, illetve viszonylag csekély múltra, mindössze néhány évtizedre tekintett vissza a már teljes joggal nemzetinek nevezhető művészet is, amely pedig, éppen válságos időkben, erőt, kapaszkodót, biztatást nyújthat a kiút megtalálásához.

A modern magyar művészet története nálunk Nagybányával, az ottani művésztelep 1896-os megalakulásával kezdődik, s akinek életműve leginkább megtestesíti az innen eredeztethető törekvések legjellemzőbb sajátosságait, az éppen Béni és Noémi édesapja, Ferenczy Károly volt. Az ikrek az azóta ugyancsak hagyományt teremtő, ma a művészek városaként ismert kisvárosban, Szentendrén születtek, de egész gyermekkoruk, neveltetésük, életre szóló útravalójuk Nagybányához kapcsolja őket.

Az ötvenes évek első felében sok vita folyt arról, mit is jelent voltaképpen a nagybányai hagyomány. Mi a „haladó", a „követendő" az itteniek munkásságában, s mi az, amiben „el kell marasztalni" őket. Maga Ferenczy Béni e hagyomány leglényegesebb elemeként az erkölcsi tanulságot, az etikai mozzanatot emelte ki, teljesen egybehangzóan Fülep Lajos század eleji értékelésével. „A szorgos, elmerülő munka, a töprengés nélküli hozzáfogás, a munkaláz gyönyöre, a természetimádat, a meg nem alkuvás, a rajongó erőkifejtés" volt a bázisa a nagybányai teljesítménynek, s életük minden szakaszában ezek irányították Béni és Noémi tevékenységét is. Jöhetett bármi, élhettek bárhol – Noémi Nagybányán, Brassóban, Budapesten, Béni Bécsben, Berlinben, Moszkvában is –, bármilyen nehézségekkel küszködve, a munka valóban mindent legyőzött, a munkával mindent legyőztek, s műveikkel diadalmasan lépték át a megnyíló mélységeket.

Nagybánya hagyománya persze más is volt, s noha a fentiekkel talán a legtöbbet mondtuk, az útravaló még sok mást is tartalmazott. Ikreink alapvetően demokratikus érzülete, szociális érdeklődése is része az örökségnek. („Édesanyámtól örököltem a soha sehol otthont nem találó vándorsorsot, a soknyelvűséget, a világirodalom és a zene iránti érdeklődést és a nép egyszerű embereivel való demokratikus együttérzést" – írta Béni.) A bennük csírázó gondolatot a továbbiakban a századelő magyar szellemi mozgalmai, a Fülep szerkesztette Szellem című folyóirat, illetve az Előadások a szellemi tudományok köréből ifjú tudósainak, a Vasárnapi körnek a közössége és közösségi eszméi, majd a háborút követő forradalmi események formálták. Ez utóbbi eseményeknek már maguk is tevékeny részesei lettek.

Hamvas Béla – Fülep Lajos nyomán, de némileg mégis más értelemben – igazságkeresőnek nevezi Ferenczy Károlyt. 1893-as, Münchenben festett Önarcképével kapcsolatban így ír: „Festészetünk ezzel a képpel vállalta sajátos, külön feladatát. Ez a feladat és küldetés az, hogy elsősorban »igazságkereső« – igazságkereső abban, hogy magára nem a kor hatalmasainak vonását vette fel, hanem annak a lelki szegénynek vonásait, akinek sem vidám életre, sem diadalra, sem élvezetekre, se hatalomra semmi, de semmi reménye és kilátása nincs, sőt tudja, hogy a dolgok lényegéből kizárva, jelentéktelenségben kell élnie, de itt él, mert a kor hatalmasainak igazságtalanságát nem vállalja".

Ha valakire, művészeink életére és munkásságára maradéktalanul érvényesek ezek a sorok. Olyannyira, hogy ha egy szóval akarnánk jellemezni őket, csak azt mondhatnánk: igazságkeresők.

Az igazságkeresésnek sokféle módja van; talán annyi, ahány ember, ahány művész, aki ennek elérésére, föltárására és terjesztésére törekszik. Lehet keresni olyan dokumentarista szenvedéllyel, mint Nagy István, remetei magányban, átszellemülten, mint Egry József, sebektől vérezve, tudatos mártíromsággal, mint Derkovits Gyula, ifjúi lángolással, naiv tisztasággal, mint Mészáros László, s lehet olyan önpusztító elszánással, mint Kondor Béla. Béni és Noémi is a maga módján, azaz génjeik, neveltetésük, környezetük, tanultságuk által meghatározottan, az adott lehetőségek között, koruk megváltó eszméitől befolyásoltan keresték az egy és oszthatatlan, a végső igazságot.

A végső igazsághoz vezető út, persze, végtelen, a cél elérhetetlen; ugyanúgy, ahogy elérhetetlenek, megvalósíthatatlanok az emberiség egész történetét végigkísérő álmok a földi paradicsomról, az örök békéről, az emberek testvériességéről; ez azonban korántsem jelenti azt, hogy nem is kell ezek elérésére törekedni. Az emberiség, ha élni akar, csakis ezekre törekedhet. A művésznek, ha valóban az, vállalnia kell a küldetést is; az örök igazságot, a végső nagy célok megvalósítását kell keresnie; s ha ezen princípiumok egy morzsáját sikerült megragadnia, munkássága már nem volt hiába.

Művészeink felkészülése eljövendő hivatásukra természetesen szakmailag is Nagybányán alapozódott meg, jóllehet a műfajaik megkívánta behatóbb ismereteket és speciális képzést másutt kapták: Firenzében, Münchenben, Párizsban, részben a régi nagyoktól, részben koruk elismert mestereitől. A nagybányai indíttatás azonban feltétlenül jelen van, és kielemezhető az életművekből. Kétségtelennek tetszik például, hogy Ferenczy Károly összefoglaló látásmódja, színfoltokra, síkokra redukáló módszere, műveinek alapvetően kétdimenziós jellege folytatódik Noémi falkárpitjain. A szobrok esetében ezek a sajátosságok, érthető módon, jóval áttételesebben lehetnek csupán jelen, Béni rajzain, akvarelljein azonban, különösen a koraiakon, konkrétabb formában is lemérhető a kapcsolódás.

Az örök, az egyetemes emberi értékek iránti fentebb jelzett elkötelezettség a múlt művészetének rajongó tiszteletével párosult náluk. Az ezzel való ismerkedés már nagybányai gyermekkoruk mindennapjainak elmaradhatatlan gyönyörűsége volt, majd a művek helyszíni, múzeumi tanulmányozásának időszaka következett, hogy végül, Béninél, hosszú betegsége idején, ismét csak a könyvek, reprodukciók jelentsék a régmúlt nagyjaival, vagy inkább magával az élettel, a világgal való kapcsolat számára legfontosabb formáját.

Húszéves koruk táján, a párizsi tanulóévek idején, amikor Noémi a gobelin szövés mesterségét tanulta, Béni pedig elsajátította mindazt, amit Bourdelle, Hannah Orlova és Archipenko iskolája nyújtani tudott számára, mindkettőjüknek Chârtres megismerése jelentette a további utat sok vonatkozásban meghatározó élményt. Noémi, mint később nyilatkozta, itt érezte először életében „az alkotás vágyának azt a lebírhatatlanul ellenállhatatlan ösztönző erejét", ami aztán egész későbbi pályája folyamán nem hagyta el. Béni pedig, aki voltaképpen ekkor, ennek hatására szakított a szélsőséges modernizmussal, lélekből fakadó ihletettséggel így írt: ... „minden oldaláról a szobrok százai beszéltek hozzám és mind ugyanazt az égi zenét suttogták. Ahogy egy nagy szimfónia ezer hangszere egyszerre együtt hangzik, és mégis minden hangszer külön is hallható, vagy néha vissza-visszatérve egyedül szól, úgy Chârtres is olyan nagy összhang, ahol a hatások egymást támogatva felemelik az embert, és viszik magukkal a magasba".

Béni is, Noémi is a régi művészet szellemiségét, az emberhez, a világhoz való viszonyát értette meg, s kapcsolódásuk ehhez ilyen értelmű; nem külsőleges, nem epigon szintű, legyen szó akár a klasszikus görög szobrászatról, a reneszánsz és barokk óriásairól – Béni művészetéről szólván, akár pedig a késő középkori francia flamand virágszőnyegekről, Giottóról vagy a chârtres-i üvegablakokról – Noémi kárpitjait vizsgálva.

Ha Béni és Noémi életművét két fához hasonlítanánk, akkor azonos talajról, érintkező, összefonódó gyökérzetről, erős két törzsről, majd olyan lombozatokról beszélhetnénk, amelyeknek egyike sűrű, tömör, zárt formájú, a másik elágazó, szabadon járja a szél, s közötte madarak fészkelnek. Talán mondani se kell, melyik az egyik, melyik a másik.

Noémi hihetetlen akarással csak egy célra koncentrált. Saját megfogalmazása szerint „egyoldalúnak" kell lenni, csak egy bálványt kell szolgálni, de azt a bálványt nagyon jól kell megválasztani. Odaadását a középkori miniátorokéhoz lehet mérni. Korában páratlan módon maga tervezte és szerzetesi alázattal, fáradhatatlansággal maga szőtte a kárpitjait. Pénzbeli értéküket – mint egy újságcikkből kiderül – annak alapján számította ki, hogy hány munkaórát fordított a szövésre, s szerény megélhetése ez idő alatt mibe került.

Dús vegetációt megjelenítő, panteisztikus életszemléletet tükröző, megragadó színharmóniájú korai kárpitjai után színben, kompozícióban, motívumban egyaránt fokozatosan egyszerűsödik. Műveinek erről a csoportjáról Tolnai Károly, a Szellem köréből induló, világszerte ismertté vált nagy művészettörténész, a firenzei Casa Buonarotti későbbi igazgatója, aki Noéminek és más régi barátainak csak Ino volt, 1935-ben megjelent könyvében ezeket írta: „Ferenczy Noémi nagy tette az volt, hogy először jelenítette meg a dolgozó embert, mint az *egyetemes ember típusát*. Műveiben nem lényeges többé, hogy parasztot vagy ipari munkást ábrázol. Megszabadította a dolgozó embert a szociális determináltságától, és a munkát magát a lélek természetes megnyilvánulásává, belső szükségévé tette. Nem is ábrázolja a munka akcióját (a testi erőmegfeszítést): a munka lélekállapot nála, az az állapot, amelyben a lélek szubsztanciálissá válik."

Műveinek e viszonylag igen szűkszavú, leegyszerűsített formavilágú – sok tekintetben Dési Huber István képeivel rokonítható – csoportja után a természet – a fák, virágok, hegyek-völgyek – ismét egyre nagyobb helyet kapnak gobelinjein. Utolsó kompozícióin pedig újra nagybányai emlékeket idéz fel; az ottani dombok lágy hullámzását, az ottani erdők fáinak sokféle zöldjét.

A már említett Tolnai Károly, máig érvényesen, egyebek között így összegzi Ferenczy Noémi művészetének jelentőségét: „Kezében a modern gobelin archaizáló, dekadens formanyelve természetessé és monumentálissá vált, felemelte azt a „nagy művészetek" rangjára. Majd ezeket mondja: „A magyar művészet általa kapott először a szó szoros értelmében »korszakot alkotó« szerepet az egyetemes kultúrfejlődésben".

A két testvér művészetének és törekvéseinek szellemi rokonsága mindvégig megmaradt, de életútjuk a húszas évek elejétől elágazott. Noémi a munkája, a küldetése rabjává válik. 1942-ben kezdett Naplójának elején azt sejteti, hogy mindenki elhagyta, de hozzáteszi: ... „kiderült, hogy jobb elhagyva lenni". Egyik feljegyzésében pedig ezt olvashatjuk: „Az izoláltság balsorsát még nem tudtam tisztázni". E súlyos szavaktól roskadozó drámai közlésekre is emlékeznünk kell, amikor Noémi falkárpitjait szemléljük, és erőt, bizakodást merítünk belőlük, hiszen ezek, törhetetlen optimizmussal, az emberi teljességről, a közösség megtartó erejéről vallanak.

Ferenczy Béni Noéminél sokoldalúbb volt. Páratlan műveltségű ember, aki nem csupán a szobrászatban alkotott maradandót, élettel, emócióval töltve fel a kiüresedő formákat, középpontba állítva és felmagasztosítva az esendő embert, de aki új korszakot nyitott az érmészetben is – korábbi kötöttségeitől, merevségeitől megszabadítva önálló műfajjá avatva azt –, és aki rajzainak, akvarelljeinek végtelen sorával vallott önmagáról, a szépség iránti olthatatlan szomjúságáról, a művészet határtalan tiszteletéről; ahogy voltaképpen ezt tette lebilincselő művészettörténeti esszéiben (három Moszkvában írott és kiadott könyvét csak mostanában ismertük meg), visszaemlékezéseiben pályatársait méltató írásaiban, sőt a nem az örökkévalóságnak szánt leveleiben is. Nem, nem a formai tökéletesség az, ami lenyűgöz

ebben az életműben – ámbár némely rajzában ezt is elérni látszik –, hanem maga a lélek, ami átjárja, ami reszketően és reménykedően mindenütt jelen van benne.

Ferenczy Béni művei az Én és a Világ kérdésére próbálnak feleletet találni. Részben az egyszeri, az aktuális, a konkrét történelmi és művészeti tényekhez való viszonyulást, az azokra való reagálást jelenti ez (gondoljunk például néhány politikai érmére, de akár a Hamvas Béla-i értelemben is botrányt kavaró Petőfi-szoborra), majd egyre inkább, egyre kizárólagosabban csak a lényegre koncentrálást. Ifjú-szobrai, ezek az ártatlanságot sugárzó, félő, didergő, oltalomra szoruló teremtmények voltaképpen mind önmagának, a saját lényének megtestesülései. Erős, hatalmas, mégis csupa lágyság asszonyalakjai pedig az oltalmazó, a megtartó anyai erő ideálképei. Emberpárjainak, Szerelmespár címen ismert szobrainak értelmezése ezek után nem kíván bővebb fejtegetést; a megmenekülés útja és lehetősége Ferenczy Béni hitvallása szerint az egymásratalálás, az összetartozás, a teljes feloldódás a másik emberben. Szinte új mítoszteremtésnek lehetünk tehát tanúi, melynek középpontjában a huszadik század kitaszított, a gonosszal szemben magára hagyott embere áll.

Ferenczy Béni művészete lényegének ez az értelmezése korántsem mond ellent annak a csodának, hogy élete második felében, majd végső, nagy betegsége idején mellette eleven valóságban élt a szobrászatában mitikussá magasztosított lény, s annak a ténynek sem, hogy egész életében szellemileg kimagasló emberek társaságában mozgott, ilyenek vették körül. Barátja volt Wilde János, Hans Sedlmayr, Ludwig Münz, Otto Benesch, a bécsi művészettörténeti iskola kiválóságai, Moszkvában Alpatov, Brunov, Venediktov (aki említett tanulmányainak oroszra fordítója volt), idehaza pedig írók, költők, művészek, művészettörténészek, idősebbek és fiatalabbak egyaránt. Csak néhány név, a teljesség igénye nélkül: Fülep Lajos, Szent-Györgyi Albert, Márai Sándor, Tolnai Károly, Illyés Gyula, Cs. Szabó László, Hatvany Lajos, Németh László, Bibó István, Bernáth Aurél, Hubay Miklós, Pilinszky János, Juhász Ferenc, Nagy László, Genthon István. Szobrászunk munkássága ilyen vonatkozásainak feltérképezése szinte a huszadik századi európai kultúrtörténet egészét érintené.

Ferenczy Noémi és Ferenczy Béni életműve korunk kivételes teljesítményei közé tartozik. Igazolja is, cáfolja is a bevezetőben a művészet sorsáról felvázolt összképet. Úgy tetszik ezek után, hogy születhetnek bármily meggyőző elméletek, bármily cáfolhatatlannak látszó tények és tanúk, az élet és a művészet maga mindenre rácáfol. Amíg az ember él, élni fog a művészet is.

Két, Európában élt és európai rangú magyar művészre emlékezünk most, három nappal századik születésnapjuk előtt, igen szerény körülmények között. A Magyar Nemzeti Galéria szomszédságában vagyunk; kissé távol Szentendrétől, ahol most még éppen zárva van a Ferenczy család múzeuma, mivel az esedékes renoválást, a mindenképpen szükséges javításokat és az indokolt átrendezést szorosan a mostani alkalomra nem sikerült befejezni. Az ilyenkor szokásos, az életművek lehető teljességét bemutató emlékkiállítás megrendezéséhez nagyon szegény az ország, nagyon-nagyon szegények az arra illetékes intézmények. Nagyon szegények a kiadók is, mert semmiféle könyvre, kiadványra nem futotta; a régebbi kötetek újrakiadására sem.

Nem baj, jól van ez így, így stílusos, így szoktuk meg ebben a tékozló, szegény országban. Ferenczy Béninek és Noéminek meg nincs is ilyesmire szüksége. Ők bizonyára József Attilával értenének egyet, aki ezeket írta: *„Én költő vagyok, de nem kell dicsőség / ne ünnepelje bennem senki hősét, / ily ünneplést és Istenre hagyok."* Az ő műveik megérik majd a százötvenedik, a kétszázadik, sőt az ötszázadik évfordulót is (különösen, ha a mintegy nyolcvan éve csak törékeny anyagban létező szobrokat is bronzba öntik egyszer); talán lesz tehát még alkalom valamikor méltóbban is idézni emléküket.

Bízunk benne, hogy utódainknak gondja lesz rá.

ILLYÉS MÁRIA

Talapzat, torzó, szimmetria

Szobrászi mű két korszak határán

A múlt század közepe óta a művészet egyik állandóan visszatérő gondja a korszerűség. A korszerűség kategóriájának határai azonban rugalmasnak bizonyultak, a fogalom jelentése sokat változott Baudelaire óta, aki elsősorban a tematikában látta lényegét, egészen napjainkig, amikor a korszerűséget a 19. századitól teljesen különböző esztétikai értékrend határozza meg. E szerint – tehát mai szemmel – Ferenczy Bénit a hagyományok folytatójának látjuk. Sem tematikájában, sem a stílusában nem volt elődeihez képest radikális újító. Mennyiben élt a modern szobrászat eszközeivel?

A szobrászat megújítása, amely bevezetés lett a modernizmusba, a 19. század harmadik harmadában kezdődött el, és a 20. század elejére már kialakult egy másféle plasztikai nyelv. Olyan esztétikai szemléletet tükrözött, amely átértékelte a szobor szerepét, hatáskörét, az alkotó folyamatot. Ez a plasztikai nyelv nemcsak a 19. századitól eltérő stílusban szólt az új témákról, hanem megváltoztatta az addig kétségbe nem vont axiómákat, mint például a szobor kapcsolatát a környezetéhez, a rész, a töredék viszonyát az egészhez, átértékelte a befejezettség fogalmát, a műalkotás egyediségének és eredetiségének kritériumait.

A szobortalapzat képletesen is jelzi, hogy a mű milyen helyre kerül, milyen szerepet kap saját korában. A talapzat, a szobrok gyakran statikailag is szükséges alátámasztó és tartó eleme, átmenet a szobor és környezete között, hol inkább az előzőhöz, hol pedig az utóbbihoz tartozik. A 19. században kötelező járuléka volt a plasztikának, de nem maga a szobrász készítette el. Vagy kőfaragómester munkája volt, vagy – főleg portrék esetében – előre gyártott, sokszorosított mértani idom, nem tekintették a műalkotás részének. Arra szolgált, hogy kiemelje a plasztikát az élő környezetből, és művi világba, a művészet szférájába emelje. Ez a szerepe megszűnt a múlt század végén. Tudjuk, Rodin volt az első, aki határozott mozdulattal, valóságosan és képletesen is leemelte a szobrot a piedesztálról. Sok ismert munkáját a Lépő férfi-t, a Bronzkor-t, az Évá-t, a Calais-i polgárok-at, – hogy a mintázás módjának és felfogásának akkor még szokatlan realizmusát kiemelje – a talaj egyenetlenségeit utánozó, lapos és semleges talapzatra tette, és szívesen állította ki igen alacsonyra, sőt a nézővel egy szintre, a padlóra helyezve. Rodin választóvonal. Utána a talapzat vagy eltűnt a szobor alól, vagy a plasztika elszakíthatatlan részévé, a szoborral egybemintázott, egybefaragott, egybeöntött kompozíciós elemmé vált, melyet a szobrász maga alakított ki. Mivel a szobor ott ér véget, ameddig a szobrász keze munkája tart, legalábbis mai szemléletünk szerint, a modern szobrászatban a talapzat nemcsak stilisztikailag, kompozicionálisan, hanem esztétikailag is a szobor tartozéka lett. Ez az egyik alapvető különbség, mely elválasztja a 19. századi plasztikai szemléletet a 20. századitól.

A talapzat jelentősége, szerepe megváltozott; hol foglal helyet ebben az átalakulási folyamatban Ferenczy Béni?

Első bronzba öntött szobra, a Szt. György minden talapzat vagy tartó elem nélkül készült, az állat a saját puszta négy lábán terpeszkedik. De éreznünk kell, hogy a posztamentum itt nem azért maradt el, mintha a szobrász – Rodinhez hasonlóan – a mű realizmusát kívánta volna fokozni, ellentmond ennek a plasztika mérete és szecessziós stílusa, hanem azért, mert tárgyi mivoltát akarta hangsúlyozni. A Szt. György, mint a reneszánsz kisbronzok, a dekorációs szerepétől megfosztott műtárgy, az iparművészeti tárgy, az „objet d'art" benyomását kelti.

Ferenczy a tízes évek közepén több középméretű fa aktot faragott. A Táncos-t, a Hercules-t, és a Genthon-katalógusban még lappangónak feltüntetett, de azóta előkerült Női aktot a figurákkal egybefaragott, masszív, kerek talapzatra helyezte. Kétségkívül stilisztikai meggondolásból, hiszen ugyanebben a korszakban mintázott és bronzba öntött szobrai is hasonló talapzatot kaptak, sőt még a portrék is. Egészen a tízes évek végéig. Ezután a portrék alá Ferenczy nem tett többé a szobor anyagával azonos anyagból talapzatot, az emberi figurákhoz pedig újabb stílusához, a darabos, expresszív faragásmódhoz illő négyszögletes talapzatot készített. Arra törekedett, hogy a talapzat és a szobor plasztikai egysége meglegyen. A húszas évek végén bontakozott ki éremművészete, és az éremábrázolásokon egyre inkább sajátos festői látásmódot fejlesztett ki. Ellentétben a korai érmek plasztikus megoldásmódjával, a harmincas évek elején – amikor az európai művészet nagy mestereiről megemlékező sorozatát elkezdte – a hátlapon egy-egy kétdimenziós művet mintázott meg. Itt a háttér, a figura környezete, a táj éppúgy része a motívumnak, mint a reliefként megoldott figura. Az érmek hátoldalának festői szemlélete ösztönözte arra, hogy hasonló megoldást találjon a plasztikában is, mintegy kiterjesztve a szobor határát a figurán túli környezetre. Az 1931-ben mintázott Erna Fürst érem hátlapján a domborműben megmintázott teve csak néhány bevésett vonallal jelzett sivatagban vándorol. Összevetve ezt az érmet a feltehetőleg ugyanekkor megmintázott Teve szoborral, látjuk, hogy a szobor talapzata az érmen jelzett sivatagnak a megismétlése. Akármennyire semleges és jelzésszerű az ábrázolás, észrevehető, hogy az érmén a síkban ábrázolt motívumot Ferenczy itt körplasztikába tette át, és hogy ez az első megjelenése nála annak a talapzat megoldásnak, amelynél a talapzat nem mértani idom, hanem a szobor környezetévé válva maga is szobor lesz. Nemcsak kompozícióban, hanem esztétikailag is része a műnek. Későbbi példa több is van: a Zsuzsanna (1940), ahol a talapzat egyben a szikla és a víz jelzésére szolgál, vagy a Kis alpinista (1953), az Aranykor (1959). A kisméretű bronzokat azonban Ferenczy továbbra is szívesen öntötte ki minden talapzat nélkül, mint a Golyózó fiú-t (1936), az Odaliszk-et (1938), a Kuporgó lányt (1942), az Ülő fiatal lány-t (1943). A szobrok kontrasztja a környezettel tárgyi mivoltukat emeli ki. De találhatunk példát a talapzat játékos megoldására, mint az Ülő fiú magas talapzaton (1939) című szobor esetében. Az 1940-ben mintázott Lábfürdő kerek talapzata éppen boka fölött vágja el a lábat. A talapzat jelzi a víz felszínét, ahol eltűnik a láb, amelyet a néző ugyanakkor képzeletében kiegészít. A talapzat a szoborfigura környezete, de egyben torzóvá teszi a szobrot.

Ferenczy a talapzatot a szobor részévé tette és a modernizmus első nagy generációjának többi művészéhez hasonlóan teljesen felszabadultan alkalmazta, plasztikai elképzeléséhez mérten több-kevesebb szerepet, jelentőséget adva neki.

Hogy esztétikailag hol a szobor határa, hogy konceptuálisan meddig terjed a művészi alkotás, kapcsolatos a rész és az egész, a töredék és a torzó problémakörével. Amikor Ferenczy az *Írás és Kép* című kötetben közreadott feljegyzéseit írta a Torzóról, jogosan érezte, hogy a modern szobrászat egyik kulcsproblémáját

érinti. Az írást mindig külső körülmények motiválták, feltehetőleg ebben az esetben is. A legelső jelentős művészettörténeti munka a torzóról 1954-ben jelent meg: J. A. Schmoll (Eisenwerth): Der Torso als Symbol und Form: Zu Geschichte des Torzo-Motivs im Werk Rodins, és nem kizárt, hogy Ferenczy ismerte ezt a tanulmányt. A torzó, írja Ferenczy „műfaj, mely egyúttal műforma is, mely számtalan változat lehetőségével meghatárolt tartalomkört ölelhet fel." Amikor Rodin torzóiban az „anyagból szabadulni látszó lélek szimbólumát" látja, kifejezi egyben saját művészi szemléletét is, hiszen elhatárolja magát a rodini mű befejezetlenségétől, a romos, a pusztulónak látszó szobrok keltette esztétikai hatástól. Ferenczy is a teljességre törekedett a művészi alkotásban, mint Maillol, akire hivatkozik, nem is egyszer. A kész mű, a „végleges, lezárt esztétikai adottság" az ő eszménye. Művészi felfogásának e természete a 20. század elejének esztétikai jellegzetessége. A rodini és a mailloli torzó közötti különbség éles és pontos megjelölésével a saját helyét is meghatározza. Ferenczy szobrászatában a torzó, a töredék teljes, harmonikus egységgé válik. Ez csakis úgy lehetséges, hogy a hiányos test plasztikai paradigma lesz.

Az első torzó Ferenczy művében eléggé meglepő módon az 1923-as fából faragott Női akt, leginkább a kubista szobrászok darabos szobortorzóira emlékeztet. Ennek a torzónak érdekessége, hogy ellentétben Duchamp-Villon vagy Maillol torzóival, nincs nem-torzó változata. Olyan egységes, átgondolt és kereken befejezett plasztikai gondolatot fejez ki, hogy az az érzésünk, Ferenczy már ekkor levonta azokat a tanulságokat, amelyeket a modernizmus hozott a század elején, sőt még azokat is, amelyeket mintegy harminc évvel később, a Torzóról szóló írásában fogalmazott meg. Különös az is, hogy ezután tizenöt évig nem ismerünk tőle torzószobrot. Csak 1937 után találunk életművében évente egy-két torzót, ezek főleg olyanok, amelyeknek nincs egész szobor változatuk, noha kedvesebb szobrainak, a Lépő nőnek, a Nővérek két figurájának Ferenczy elkészítette torzó formáját is. Különösen jelentőssé válik az 1950-től 1956-ig mintázott hat torzó. Amíg a korábbiak dinamikus női törzsek, kar, láb és némelykor fej nélkül, a késeiek teljes alakok, csak a váll alatt elmetszett karjuk hiányzik. A Charitas-tól (1950) az Oszlopfiú-ig (1956) valamennyi megrendítő, szomorú jelkép: a cselekvőképességétől megfosztott ember szimbólumai. Ferenczy a torzót is ugyanazzal a szuverén, teljes szabadsággal alakította a saját elképzelése szerint, mint a talapzatot; nem befolyásolták sem a modern, sem a tradicionális művészet dogmái.

Ferenczy Béni motívumkincse, formavilága, esztétikai szemlélete nem egy szállal kapcsolódik tehát a Rodin utáni nagy szobrászgenerációhoz.

A szimmetrikus kompozíció, vagyis ugyanannak a figurának két, egymással szimmetrikusan szembehelyezett azonos példánya egy kompozícióban Rodin találmánya volt, és természetesen adódott munkamódszeréből. Rodin úgy dolgozott, hogy agyagba mintázott szobrairól több gipszmásolatot készíttetett, sőt részlet-másolatokat is, ezeket pedig egymással összepárosítva sokféle variációban fölhasználta. Megannyi ismerős forma, szobor, testrészlet és beállítás fedezhető föl más és más munkáján, de csak néhány szimmetrikus kompozícióját ismerjük. Elsősorban a Pokol kapujának tetején a három „Árny"-figurát, és az ún. Szép fegyverkovácsné két, egymással szemben elhelyezett gipszöntvényét. Rodin művészetében a szimmetria kiaknázatlan lehetőség maradt, mert nem foglalkoztatta sem a ritmus, sem a zárt forma, sem az önmagába visszatérő vonal játéka. Rodint az azonosság és különbözőség, a nyitottság és zártság kontrasztja érdekelte, a diszharmónia. Ferenczyt pedig, ahogy olyan pontosan megfogalmazta a Torzóról írt feljegyzéseiben, a „végleges, lezárt esztétikai adottságok", az új klasszikum tehát, amit ő a klasszikus görögség szelleméből eredeztetett.

A szimmetrikus kompozícióban felismerte a ritmus és az arabeszk óriási formai lehetőségeit és szerepét a harmonikus kompozícióban. A szimmetriában, ahogy a Nővérek (1942), vagy a Két nő fürdőben (1947) szobrainál megfigyelhetjük, szinte zenei harmóniát keresett, teljesen lezárt egységet, erősen kötött megoldást. A Nővérek című szobornak külön érdekessége, hogy fafaragás lévén, az eredeti rodini gondolattól nemcsak eltávolodik, hanem ellentétes is vele. Rodin munkamódszeréből eredt a formai ötlet, Ferenczy pedig a munkamódszerét alávetette egy előzetesen kialakult szoborkoncepciónak.

Rodin nem sokat adott a műfajra. Ferenczy viszont Maillollal együtt igazi műfajteremtő, összegző művész, az új szépség megszilárdítója. Szuverén módon alkalmazta a modernizmus vívmányait, tudott róluk, élt velük, természetes adottság volt a számára, miközben csodálata a régiek iránt semmit sem csökkent. A modernizmus vívmányait a klasszikusoknak elkötelezett szellem hűségével építette be művének mélyrétegeibe.

JANKOVICH JÚLIA

Ferenczy Noémi az emlékek tükrében

Ferenczy Noémi nevét talán műértők ismerik csupán Magyarországon. Nincs három évtizede, hogy meghalt, de lassan már alakja, embersége is homályba tűnik, s egyre kevesebb, aki visszaidézheti. Az emlékek tükrében visszaverődő kép pedig sokszor hamis, vagy ellentmondásos. – Lényegre törően szűkszavú, kevés beszédű volt – emlékeznek barátok, tanítványok. – Elzárkózó, zord, különc – állítják mások...

Milyen volt, hogyan élt és gondolkodott...? A választ e kérdésre – hiteles tanú – maga az életmű közvetíti. Hiszen műfaja anyanyelvén Ferenczy Noémi az élet legfontosabb kérdéseiről szól: emberről, természetről, munkáról, összetartozásról, szeretetről. Gondolatainak, kifejezésének igazsága saját életének igazsága is. Egész életének célja, értelme volt a munka, amely önála így fogalmazódott meg: *gobelinszövés*. Valamiről azonban a műveket hiába faggatjuk: egymás mellé pergő hétköznapjai soráról, amelyek – mint felvetőn a láncfonal – művet, életművet teremtettek, a modern kárpitszövés számára Európa-szerte irányt és mértékadót!

1021

új írás

Ára: 14,– Ft

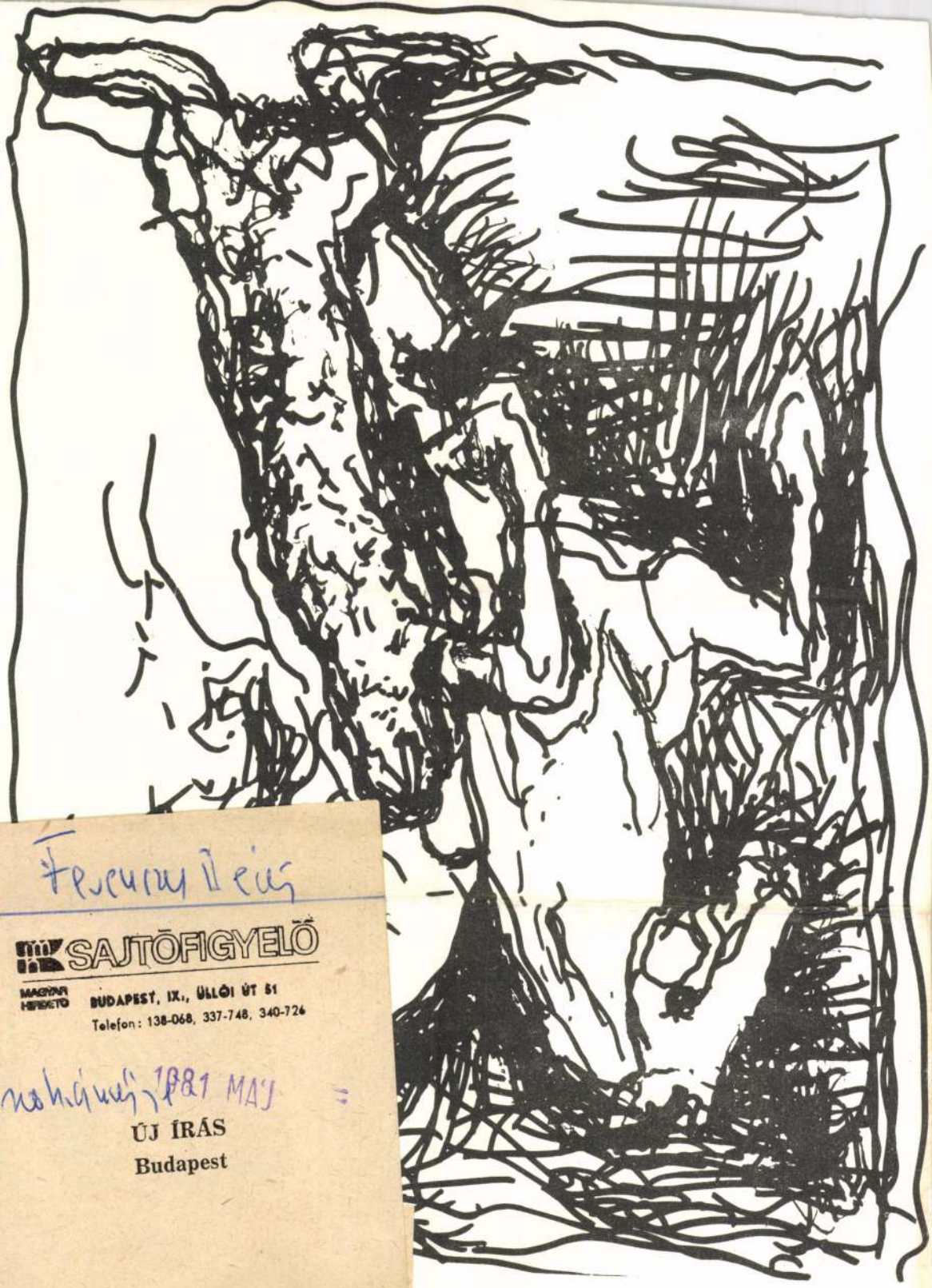

Ferencz István

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1981 MÁJ

ÚJ ÍRÁS

Budapest

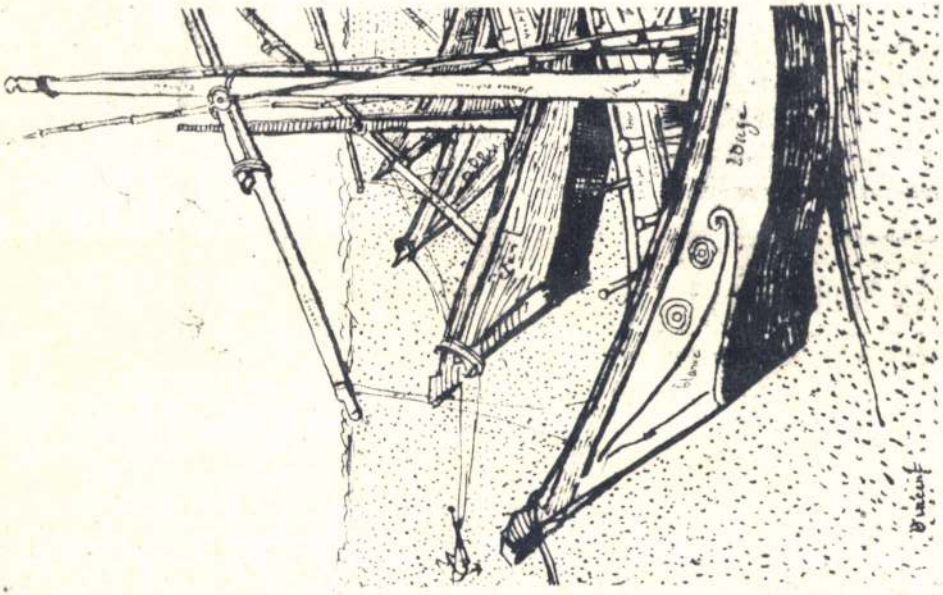

ÉPÍTŐK MŰSZAKI KLUBJA
1052. BP., PETŐFI S. U. 5.

ÉPÍTŐK ROTA – A. 12.

FERENCZY BÉNI

MEGHÍVÓ

AZ ÉPÍTŐK MŰSZAKI KLUBJA IGAZGATÓSÁGA MEGHÍVJA ÖNT A

TISZTELET A FESTŐNEK

CÍMŰ DOKUMENTUMKIÁLLÍTÁS MEGTEKINTÉSÉRE.

A KLUBBAN (BP., V., PETŐFI SÁNDOR UTCA 5. SZ.) RENDEZETT KAMARAKIÁLLÍTÁSUNKON BEMUTATJUK A MAGYAR MŰVÉSZEK **VAN GOGH**-ÉRMEIT:
FERENCZY BÉNI, MARTSA ISTVÁN,
KISS NAGY ANDRÁS, ENGELSZ JÓZSEF,
CSÉRI LAJOS, KISS KOVÁCS GYULA,
KÚNVÁRI LILLA, NAGY ISTVÁN JÁNOS,
LÁZÁR SÁNDOR, HERCZEG KLÁRA,
RENNER KÁLMÁN, SZ. EGYED EMMA,
LÓRÁNT ZSUZSA ÉS KÖRÖSÉNYI TAMÁS
ALKOTÁSAIT.

A **VAN GOGH** ÉLETMŰVÉRE VONATKOZÓ FONTOSABB HAZAI ÉS KÜLFÖLDI KIADVÁNYOK MELLETT KIÁLLÍTJUK AZ EMLÉKÉRE KÉSZÜLT GRAFIKAI ÉS PLASZTIKAI ALKOTÁSOKAT AZ ALÁBBI MŰVÉSZEKTŐL:
EISENMAYER TIBOR, FERY ANTAL,
GÖBÖLY JÓZSEF, HERCZEG KLÁRA,
KÉRI IMRE, M. KISS JÓZSEF,
LÁZÁR SÁNDOR, MURAI JENŐ,
NAGY LÁSZLÓ LÁZÁR, STETTNER BÉLA,
SZÁSZ KÁROLY ISTVÁN.

A KIÁLLÍTÁST RENDEZTE: DR. SOÓS IMRE

MEGTEKINTHETŐ: 1978. JANUÁR 16-TÓL FEBRUÁR 15-IG, NAPONTA 10-TŐL 20 ÓRÁIG. SZOMBATON ÉS VASÁRNAP ZÁRVA.

Széchenyi-vetélkedő

1991-ben emlékezünk Széchenyi István gróf születésének 200. évfordulójára, ez az esztendő tehát Széchenyi-évként vonul majd be a magyar művelődéstörténetbe. Ebből az alkalomból **a Magyar Rádió, a TIT és a Magyar Televízió országos vetélkedőt kíván meghirdetni,** *melynek selejtezői hamarosan elkezdődnek. Lapunk olyan – Széchenyi István életét és korát kronológiaszerűen feldolgozó – közleményekkel kívánja segíteni a felkészülést, amelyek e nagy magyar államférfi és író életét a legfontosabb adatok közlésével teszik áttekinthetővé, és segítséget adnak mindazoknak, akik e nemes versengés résztvevőiként híres művei olvasásához fognak.*

A sorozat első része a családdal, valamint a fiatal gróf iskolai éveivel foglalkozik, a következő részben katonai pályafutásáról lesz szó, majd az 1825–27. évi országgyűlésen való részvételéről írunk. Híres vállalkozásait, műveit, cikkeit éppúgy bemutatjuk, mint utazásait és a gyengébb nemhez fűződő kapcsolatait. Áttekintésünk olyan, viszonylag részletes adattár, amely segít megérteni írásait, vitáit, harcait, sikereit és kudarcait.

Jó vetélkedést kívánunk hát mindazoknak, akik úgy érzik: meg tudnak birkózni e nagy feladattal, megértik és másokkal is megértetik Széchenyi István gróf eszmerendszerét, közgazdasági és politikai nézeteit, műszaki alkotásainak szellemi és anyagi hátterét. Múltunk jobb megértéséhez bizonyosan, de talán nehézségekkel teli korunk alapkérdéseinek megoldásához, az oda vezető út megtalálásához is segítséget adhat Széchenyi gondolkodásmódjának, szemléleti nyitottságának, a kitűzött célt szívós munkával elérő magatartásának, hazaszeretetének, kritikai és önkritikai bátorságának megismerése. E kronológia a versenyzőkön kívül talán másoknak is kedvet csinál Széchenyi írásai tanulmányozásához, jeles művei elolvasásához.

Szerencsés dolog lenne, ha e Széchenyi-év egyúttal a Széchenyit olvasók esztendejévé válna. Reméljük, hogy könyvkiadóink az évforduló idejére művei modern helyesírásra áttett változataival is meglepik a régies szövegekhez nemigen szokott fiatal olvasókat. Elvégre a **Hitel,** *a* **Világ** *és a* **Stádium** *hármasa, továbbá naplója, cikkei, beszédei, levelei és más művei így kerülhetnének igazán közel a ma olvasóihoz. Tartsanak velünk hát az elkövetkező néhány héten át – egyelőre egy érdekes Széchenyi-időrend erejéig!*

Dr. Gazda István

Széchenyi István gróf élete és kora

I. RÉSZ

1697. március 30.: a *Széchényi családot* grófi méltóságra emelik

1772. február 24.: *Festetich* Pál grófi rangot kap; fia, *György* a keszthelyi Georgikon alapítójaként lesz ismertté; leánya, *Julianna* előbb *Széchényi József* gróf felesége lesz, majd annak 1774-ben bekövetkezett halála után – pápai engedéllyel – József testvére, *Ferenc* veszi nőül

1777. augusztus 17.: házasságot köt Széchényi Ferenc gróf valóságos belső titkos tanácsos (a Magyar Nemzeti Múzeum későbbi alapítója) és Festetich Julianna grófnő

1778. május 26-án születik Horpácson Széchényi Ferenc és Festetich Julianna első gyermeke, *György,* aki még az év decemberében elhunyt

1781. november 6-án születik Horpácson Széchényiék második gyermeke, *Lajos,* aki később *Zsófia főhercegnő* udvarmestere lesz, és kilenc gyermeke születik

1783. november 4-én születik Cenken Széchényiék harmadik gyermeke, *Franciska,* aki 1802. október 5-én *Batthyány* Miklós gróf felesége lesz (az esküvőt Kópházán tartják), s akinek egyetlen gyermeke születik: *Zsófia*

1788. október 25-én születik Bécsben Széchényiék negyedik gyermeke, *Zsófia,* aki 1807. szeptember 13-án *Zichy* Ferdinánd gróf felesége lesz (a házasságból gyermek nem született)

1789. november 10-én születik Bécsben Széchényiék ötödik gyermeke, *Pál,* akinek házasságából tíz gyermeke születik

1791. szeptember 21-én születik Széchényi Ferenc és Festetich Julianna hatodik gyermeke, *István* (egyes források szerint a bécsi Wilczek-palotában, mások szerint az augarteni császári lakban): az anyakönyvbe István Mária Péter keresztnevekkel jegyzik be

1801-től Széchenyi István nevelője *Liebenberg* János, aki később e szolgálatai jutalmául jószágigazgató lesz, majd *„Lunkányi"* néven magyar nemességet is kap (1831)

1802 őszétől kezdi meg Széchenyi magántanulóként gimnáziumi tanulmányait, Liebenberg mellett házitanárai legkiválóbbja a piarista *Révai* Miklós, aki rajzra és geometriára oktatja, olvasni *Madách* Sándortól tanul

1803. március 25.: vizsgát tesz a piaristáknál Pesten a gimnázium első grammatikai osztályának anyagából, kitűnő eredménnyel

1804. március 27.: vizsgát tesz a piaristáknál Pesten a gimnázium második grammatikai osztályának anyagából, ismét kitűnő eredménnyel (vizsgáztatói mindkét évben *Szenes* Imre és *Aigll* Glycér)

1804. november 29.: leteszi a harmadik grammatikai év vizsgáit a bencések soproni gimnáziumában (kérdező tanárai *Schvey* Szaniszló, *Gaálfy* Lőrinc és *Horváth* Pál), minősítése: kitűnő

1805. június 20.: leteszi a gimnázium első „humanitas" évének vizsgáit a bencések soproni gimnáziumában

1805. december 15.: a gimnázium második „humanitas" évének első részéből leteszi a vizsgát a pesti piaristáknál kitűnő eredménnyel

1807. március 1.: a humanitas osztályok második évének záróvizsgáit teszi le a pesti piaristáknál, ahol az „első eminens" értékelés kerül a bizonyítványába

1807. augusztus 31.: gimnáziumi tanulmányai folytatásaként az első úgynevezett filozófiai osztályból tesz magántanulói vizsgát a szombathelyi líceumban, kitűnő eredménnyel (vizsgáztató tanára: a majdani filozófus akadémikus, *Kresznerics* Ferenc)

1808. január 18.: a második (befejező) filozófiai osztály tananyaga első részéből vizsgázik kitűnő eredménnyel

1808. november 8.: záróbizonyítványt kap Szombathelyen „kitűnő" minősítéssel, befejezvén ezzel középiskolai tanulmányait; vizsgáztató tanárai: Kresznerics Ferenc (matematika), *Horváth* Ferenc (bölcselet), *Németh* János (történelem) és *Laky* Károly (fizika)

Száz éve született

FERENCZY BÉNI

Fiatal férfi (1919)

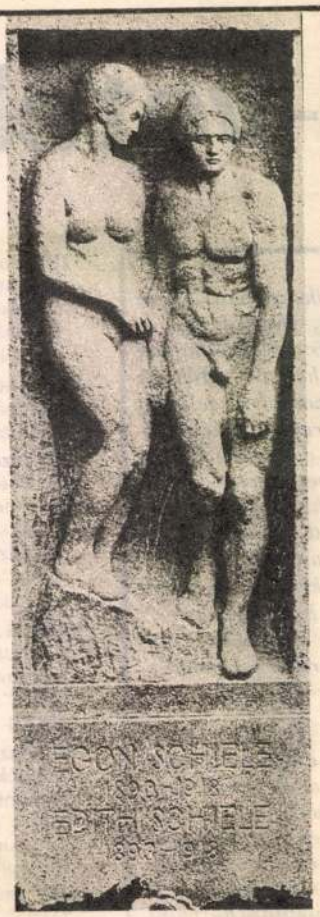

Egon Schiele síremléke (1928)

Megemlékezésünknek az évfordulón kívül különös aktualitást adott, hogy Göncz Árpád köztársasági elnök szeptember 29-én Ukrajnában tett hivatalos látogatása alkalmával Ungvárott leleplezte a Magyar Köztársaság ajándékaként Ferenczy Béni gyulai Petőfi-szobrának másolatát.

Nagybányán tanult rajzolni

Ferenczy Béni 1890-ben Szentendrén látta meg a napvilágot. Édesapja, Ferenczy *Károly* a múlt század végén szervezett nagybányai festőiskolának egyik alapítója és legjellegzetesebb képviselője, egyúttal a magyar festészet egész történetének kimagaslóan nagy alakja volt. Béni (nevezhetjük így, bizalmasan a keresztnevén) maga írta, hogy ő az édesapjától örökölte a testalkatát, a humorát, a kritikai érzékét, és azt is, hogy számára a világ minden dolga között a művészet volt a legfontosabb. „Fiatal koromban ideálom volt, férfikoromban irigységem tárgya, öreg koromban vigasztalásom" – írta apjáról, miként Rossini mondta Mozartról, de voltaképpen a művészetet értve rajta. Édesanyja, *Fialka* Olga, szintén festőként indult, de anyai hivatásáért minden mást feladott. „Édesanyámtól örököltem a soha sehol otthont nem találó vándorsorsot, a soknyelvűséget, a világirodalom és a zene iránti érdeklődést, és a nép egyszerű embereivel való demokratikus együttérzést."

Apai-anyai örökségét Ferenczy Béni jól kamatoztatta, akárcsak ikertestvére, a magyar falikárpit művészetének legnagyobbjává vált Noémi és a náluk valamivel idősebb, festőként ismert Valér. Rajzolni Nagybányán tanult, a kitűnő *Réti* Istvánnál, mintázni – gipszekről – 1909-ben, Firenzében, egy állítólag magyar származású, *Beer* nevű szobrásznál, majd – élő modellről – *Cassioli*nál, a firenzei Santa Maria del Fiore új bronzkapuinak alkotójánál. Firenzében ismerkedett meg *Vedres* Márkkal is, aki „példás művész erkölcsisége, fáradhatatlan keresősége révén" nagy hatással volt rá. 1910–1911-ben a müncheni akadémián Balthasar *Schmidt* növendéke lett. Ekkor tanult ott a rövid életű, igen tehetséges szobrász, *Sámuel* Kornél és a későbbi neves magyar érmész, *Reményi* József. Ez utóbbi Bénit is az „érmészetre ösztökéli". 1911–1913 között Párizsban *Bourdelle*-nél, majd az Academie libre russe látogatása után *Archipenkó*nál tanult. *„Bourdelle-lel nem tudtam kijönni, mert nagyon modernnek talált; Archipenkóval pedig azért nem, mert a munkámat nem találta eléggé modernnek."* A nyarakat tanulóévei alatt is mindig *Nagybányán* töltötte, művészek között, szorgalmas rajzolással. Hazai baráti köre részben ott alakult ki: a festő Szőnyi István és Bernáth Aurél, a szobrász Pátzay Pál munkássága szintén onnan indult.

Lépő nő (1939)

Ferenczy Béni teljes emberi és művészi önállósodását az első világháború évei hozták meg. Ekkor már a fővárosban élt. Ő is a neves mecénás és író *Hatvany* Lajosnak, a filozófus *Lukács* Györgynek, a sokoldalú írónőnek, *Lesznai* Annának a társaságába tartozott, mint a kornak szinte minden haladó magyar művésze, írója és gondolkodója. Így ismerkedett meg személyesen a századforduló költőóriásával, *Ady* Endrével, de olyan fiatalokkal is, mint *Pogány* Kálmán, *Wilde* János, *Lessner* Manó és *Antal* Frigyes.

Művészetének mintegy tíz évet felölelő, az önállósodás útját kereső időszakára nagymértékben rányomta bélyegét a kor művészeti, stiláris forradalma, sokarcúsága. A szecesszió, Cézanne, a kubizmus kiszűrhető hatásán kívül kezdettől fogva érzékelhető volt, hogy a művész erősen kötődött a tradíciókhoz, az antik görög és a reneszánsz művészet nagy hagyományaihoz. Egyéni stílusának fő jellemzői korai szobrai közül leginkább az 1918-beli, *Dévi* című, egész-

alakos férfiaktot ábrázoló szobrában összegeződnek.

Emigrálni kényszerült

A magyar művészet sok kiváló képviselőjével együtt Ferenczy Béni is emigrálni kényszerült. Előbb Nagybányára ment, ahol édesanyja lakott, majd Pozsony érintésével *Bécs*be. Bécsben – az 1923–24. évi berlini és az 1932–1935 közötti *moszkvai* tartózkodását leszámítva – mintegy tizenhárom esztendeig élt és dolgozott. Ott alapított családot. *„A bécsi emigráció éveiben szellemileg nagyon kiváló és nálam sokkal műveltebb társaságban mozgtam"* – írta. Ez a társaság a bécsi szellemtörténeti iskola nagy alakjaiból, neves művészettörténészekből, írókból és művészekből rekrutálódott. Művészi munkássága ebben az időszakban főképp abból állt, hogy különféle megrendeléseket teljesített. Síremlékek, épületdíszítő domborművek, portrék és a legkülönbözőbb érmek kerültek ki a keze alól. Kiállításra készített művei eleinte férfi- és női aktokat ábrázoló, kisméretű, *kubista* jellegű fafaragások voltak. Ilyen munkákat állított ki egyebek között 1924-ben Berlinben, a *Sturm* helyiségében. Magára találását, stiláris megállapodottságát a későbbi, nagyméretű, leginkább kőben kivitelezett szobrai és domborművei mutatják. Bécsi munkái között nevezetes a fiatalon elhunyt Egon Schielének az Ober Sank Veit-i temetőben álló síremléke. Ennek említése most, a festő születésének ugyancsak századik évfordulóján, különösen indokolt.

Csaknem négyéves szovjetunióbeli munkássága, a nyomor és más nehézségek ellenére, sokrétű és számottevő volt. Ott készült a *Daumier-*, a *Goya-*, a *Michelangelo-* és a *Poussin-érem*. A művészet régi nagyjai előtt való tisztelgés kifejezésén és a hagyományok vállalásán kívül ezek a művek nem nélkülözik a korszaknak a világot megrázó történelmi eseményeire célzó utalásokat és a művésznek ezekkel kapcsolatos állásfoglalását sem. Egyéb megbízások híján három művészettörténeti könyvet írt – Bécsről, Velencéről és a francia gótikáról –, ezek azonban már csak a távozása után jelentek meg, a művész nem is látta őket.

Petőfi (1948)

Második házasságát – a Nagybányáról származó *Erzsi* asszonnyal – Moszkvában kötötte. Feleségének mitikus lénye ettől kezdve az életmű középpontjába került. Arcát és alakját számtalan szobron és rajzon ismerhetjük fel. Béni művein ekkor a nagy elődök közül Michelangelo szelleme érződik leginkább: e művek komolyságukkal és emelkedettségükkel híven fejezik ki a háborús évek emberpróbáló, súlyos drámáját is.

Ferenczy Béni a harmincas évek második felében települt végleg haza. Az egyetemes és a magyar művészet nagy hagyományaihoz való kötődése ezután egyre tudatosabb. Hasonló törekvés a két világháború közötti Magyarországon mások művein és más műfajokban, egyebek között az irodalomban is megfigyelhető volt. Az elvet és programot voltaképpen *Babits* Mihály hirdette meg 1925-ben: *„Klasszikus művészet! teljes, elfogulatlan, a Kor érzelmeivel és irányaival nem törődő alkotások: s mégis azok, amelyekre szüksége van a Kornak: amelyek erősítik az Életet!"* Nem az egyetlen lehetséges, nem a leghatásosabb, de kétségkívül ez is tiltakozás volt az emberellenes irányzatok ellen.

Ferenczy Béni szerint az antik hagyományt új módon elsősorban *Maillol, Despiau, Renoir* és *Medgyessy Ferenc* tolmácsolta. Ők nem, illetőleg nem csupán a görög kánonok szépségrendszerét vették át, hanem ennek a művészetnek a szellemét, a mimika nélküli komolyságot, a csendes életörömnek, az ártatlan érzékiségnek, a testi létezés öntudatlan harmóniájának a kifejezését, a paradicsomi lét és ártatlanság derűjét. Törekvéseivel, eredményeivel és művészetének lényegével maga Ferenczy Béni is a legújabbkori szobrászat említett, általa méltatott nagyjainak sorába illeszkedik, eredendően velük rokon.

Kiemelkedő művek

A háború utáni összegező művei közül kiemelkedik az 1948-ban alkotott *Szerelmespár*. A szilárdan álló két figura szinte templomi fenségű architektúrája az egymáshoz tartozásnak és az egymásrautaltságnak, az egymást féltésnek és az egymásért való aggódásnak szobrászatunkban példa nélkül álló, de az egyetemes művészetben is ritkán található kifejezése. (A legközelebb talán Antoine *Étex*nek mintegy száz évvel korábbi, *Héró és Leander* című kompozíciója áll hozzá.) Kétségkívül katartikus alkotás. Olyan, *„amely szinte megszünteti a vihart az ember lelkében"* – ahogyan Béni maga írta a neki legkedvesebb művekről szólván.

Egy másik kiváló műve *Petőfi* jeleníti meg. Ennek egy példánya *Platón, Arisztotelész, Dante, Shakespeare, Byron* és *Goethe* szobrának a társaságában a milánói Ambrosiana udvarán található. Száz évvel a költő halála és megannyi patetikus, szavaló köztéri szobra után ez az első, külsőleg-belsőleg egyaránt meggyőző hitelű Petőfi-szobor. Mihelyt a mű közismertté vált, szobrászatunkban előképe lett a magyar költők újszerű, *deheroizáló*nak is nevezett ábrázolásainak.

Szerelmespár (1948)

Ferenczy életműve nagyon gazdag és sokoldalú. Termékeny életpályáját ugyan egy rövid időre megszakította az 1956-ban rátört súlyos betegsége, féloldali bénulása és beszélőképességének elvesztése, de alkotásainak sora – az akaraterő csodájaként és felesége áldozatos munkájának, ápolásának köszönhetően – ezután is folytatódott, számos értékkel, szoborral, rajzzal és akvarellel gyarapítva korunk művészetét, egészen haláláig, 1967-ig. Ma már elmondhatjuk, hogy Ferenczy Béni életművének értelmezése egyre gazdagabb lesz, megbecsülése is fokozódik, jóllehet korántsem ezt látszik igazolni az, hogy a centenáriumi megemlékezések igen szerények voltak, és az emlékkiállítás megrendezése is elmaradt.

Kontha Sándor

A fekete mágiától a szintézisfáig

Az 1990. évi kémiai Nobel-díjat az Egyesült Államok tudósa, Elias James Corey professzor kapta a szerves kémiai szintézisek elméletének elemzéséért és biológiailag aktív vegyületek előállításáért. A döntést nemzetközi szakmai körökben szokatlan egyetértés fogadta.

A tudományos Nobel-díjak kiosztását mindig megelőzi a kutatók széles körű találgatása, esélylatolgatása, hiszen a Nobel-díj Bizottság sok százezer kutatóból választja ki azt az egyet, esetleg néhányat, akik az az évi elismerésben részesülnek. Bennfentesek szerint a Nobel-díj elnyerésének esélyeit két mutató jelzi. Az egyik az illető tudós publikációinak, pontosabban azok idézettségének száma. Ma ezt az adatot a tudománymérés minden kutatónál számon tartja. A The Scientist idei októberi száma közli az 1981–1988 közötti időszak vizsgálatát az élettel foglalkozó tudományok (life sciences) területén. A száz „idézettségi szupersztár" között egyetlen szerveskémikus van, s ez éppen Corey: a hetvenharmadik helyen szerepel 5198 hivatkozással. Ennyien hivatkoztak a maguk munkáiban Corey eddigi, több mint 650 közleményére. Tisztán szerves kémiai tárgyú közleményei a tudományág legrangosabb nemzetközi folyóirataiban jelennek meg.

A Nobel-díj elnyerésének másik valószínűsíthető előjele az, hogy a jelölt milyen hazai és nemzetközi tudományos díjakat gyűjtött be addig. Nos, Corey eddig több mint huszonöt jelentős amerikai és nemzetközi tudományos kitüntetést kapott.

Főállásban – titkárnő

Corey munkahelye a Harvard Egyetem Kémiai Intézete. Az egyetem Boston külvárosában, Cambridge-ben van. Ez a rendkívül sikeres, önálló gazdálkodást folytató egyetem egyike a világ leghíresebb tudományos központjainak. Falai között jelenleg is tizennyolc (!) Nobel-díjas tudós dolgozik. A Harvard-diploma értéke akkora, hogy egy életre megalapozza a szakmai karriert, így a szokatlanul magas tandíj ellenére nehéz bekerülni.

Az egyetem középpontjában áll a kémiai épület, s abban az egyik kutatási részleg (tanszék) Corey vezetésével működik. A kémikusok között a Harvardon ő a hatodik Nobel-díjas. Leghíresebb elődje a már elhunyt R. B. *Woodward* volt, aki 1965-ben kapta meg a díjat.

Corey 1928-ban született, diplomáját és egyetemi doktori fokozatát Boston másik híres egyetemén, a Massachusetts Institute of Technologyn (MIT) szerezte. 1951 és 1959 között az illinoisi egyetemen tanított, onnan került jelenlegi munkahelyére.

Munkastílusa egyedi. „Tanszéke" csak néhány főállású munkatársból áll, azok is titkárnők, takarítók. Az érdemi munkát húsz-harminc amerikai és külföldi ösztöndíjas végzi, őket Corey számos jelentkező közül választja ki néhány éves posztgraduális képzésre. E. J. – ahogy a tanszéken emlegetik – maga nem végez kísérleteket. Ő a kísérleti programokat dolgozza ki és beszéli meg rendszeresen az ösztöndíjasokkal. A tanszéki munka intenzitása meghökkentő, csak éjjel két óra körül csendesednek el a laboratóriumok.

E sorok írójának 1974-ben adatott meg az a lehetőség, hogy magyar állami ösztöndíjasként hat hónapot tölt-

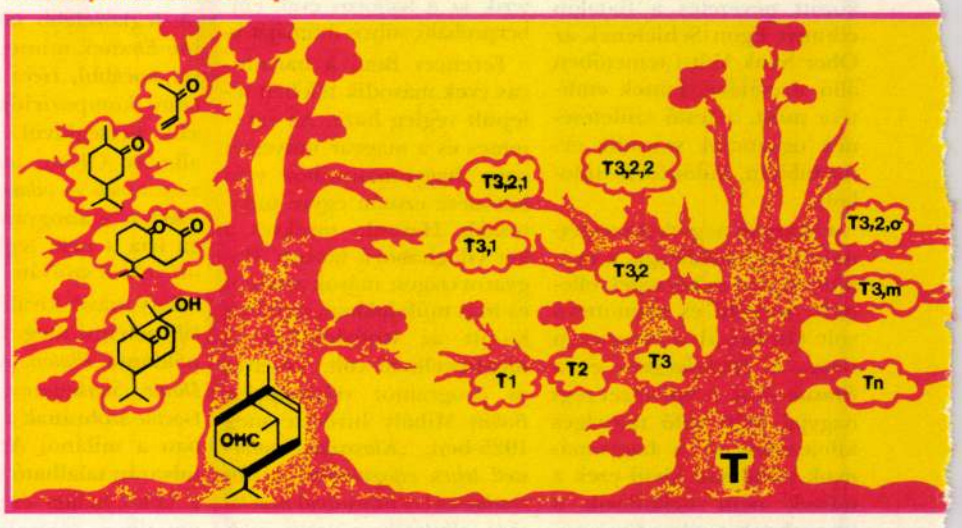

A szintézisfa és ágai. Jobboldalt a keresett T-anyag lehetséges prekurzorai (T_1..T_n), illetőleg azok előanyagai (T_{n1}...$_n$). Baloldalt egy tényleges kémiai folyamat szintézisfája

A Ferenczy Múzeum további kiállításai:

Ignatovity Jakov szerb költő emlékkiállítása

Szentendre és környéke középkori kőemlékei

Szőlőtermesztés emlékei Szentendrén és környékén

A Pest megyei Múzeumok Igazgatósága meghívja Önt Szentendrére 1972. szeptember 8-án délelőtt 9 órára a

FERENCZY MÚZEUM

új épületének avatására, valamint a Magyar Nemzeti Galéria anyagából rendezett

FERENCZY CSALÁD

c. állandó kiállításának megnyitására

Megnyitót mond: Garamvölgyi József művelődésügyi miniszterhelyettes

Közreműködik: Major Tamás kétszeres Kossuth-díjas, kiváló művész valamint a Bajcsy Zsilinszky úti ált. iskola Kamarakórusa

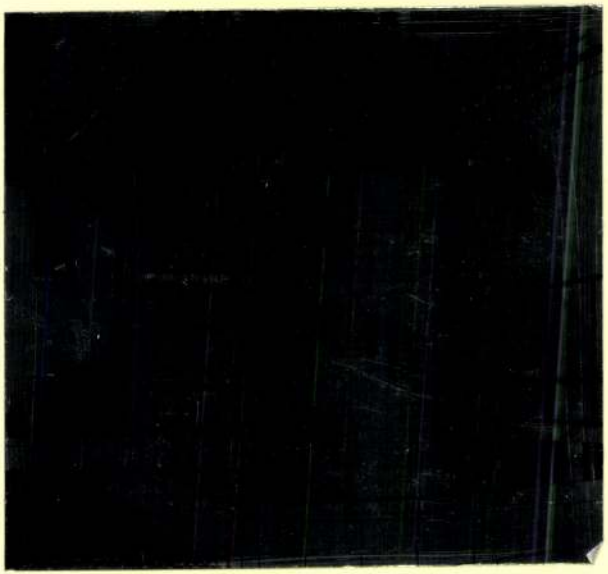

MEGHÍVÓ

„kritikátlan átvétele" ellen, de sok művész maga is úgy érezte, hogy a modernizmushoz csakis valami belső önfejlődés, fokozatos megértés vezethet el. Mint a magyar történelemben annyiszor, most is felsejlett a „külön út" lehetősége, a „speciálisan magyar művészet" lebegett a szemük előtt, részben talán tényleg belső igényből, de főleg amiatt a félelem miatt, amit a közvélemény ítélete jelentett.

A magyar szobrászat fő kérdése ekkor valóban a „hagyomány és újítás" küzdelme, melyben ráadásul nem tiszták a frontok. A politikai nyomás valamilyen mértékben mindenkire nehezedik, aki eltér a hivatalos művészettől. Ez a politikával áthatott élet elfedi a művészeti progresszió valóságos tartalmát. Az évtized első felében maga a szembenállás is erény, ezért olyan szélsőséges az összkép. A végére azonban nyilvánvaló lesz, hogy igazi *modern* művészetet kizárólag ebből az oppozícióból nem lehet teremteni. Ehhez a magyar szobrászat egész szemléletén, megmerevedett szenzualista tradícióján kell túllépni. Ez pedig belső önfejlődésből lehetetlen.

A mesterek

Ferenczy Béni 1945–50-ig, Borsos Miklós 1946–60-ig, Pátzay Pál 1945–70-ig tanított Főiskolán (Borsos az Iparművészetin). A tanárok mellett ők a Mesterek voltak. Tanításuk több generáció indulását határozta meg.

Ferenczy Béni csak öt évig taníthatott. Hatvan éves korában azonnal nyugdíjazta őt egykori kommunista harcostársa, akinek a bécsi emigrációban menedéket és biztonságot adott: Révai József. Még főiskolai műtermét sem tarthatta meg. Sem az őt ért sérelmek, sem a súlyos betegség (1956-tól) nem roppantották össze. Helytállása és emberi tartása mindig is tiszteletet váltott ki az etikai kérdésekre oly érzékeny fiatalokból. 1959-ben a Nemzeti Szalonban rendezett kiállítása ünnep volt. Nemesség és klasszikus szellemiség áradt a művekből, finom, mediterrán érzékiséggel vegyítve. Egy életmű, amely nem lett kompromittálva, hiszen még az ötvenes évek naturális domborműveire is (Miskolci Egyetem) olyan fájdalmasan merengő arcokat mintázott, amelyek teljesen idegenek voltak az optimizmust követelő szocialista realizmustól. Sok megaláztatást állt ki az ötvenes években. Nagybátonyi aktszobrához egy felöltöztetett bányászt küldtek el hozzá (sisakkal, lámpával), hogy tanuljon meg bányászt mintázni. Szobrait csak évtizedes késéssel állították fel. Kiállítása azt mutatta meg, hogy mire képes a klasszikus szépségeszmény, de nem indikált kérdéseket. Ennek a szépségnek a hitelét még jóformán a századelő adta meg, jelenbeni fedezete az etika volt és nem a kor valósága. Ahhoz nem volt köze.

Borsos Miklós az Iparművészeti Főiskolán volt tanár. Tanítványai rajongtak érte (Dallos Miklós, Gudics József, Schrammel Imre, Samu Katalin, Stefániai Edit, Bors István stb.). „Az akkori időkhöz képest Borsos hihetetlen szabad ablakot nyitott nekünk" – emlékezik vissza Schrammel Imre.[8] 1957-ben a Nemzeti Szalonban, 1965-ben Tihanyban volt gyűjteményes kiállítása, ez utóbbit 150 000-n nézték meg. A szakma és a hivatal fanyalgott, a sajtó és a közönség lelkesedett. A kiállításon átélhettük a természet és a művészet mediterrán szellemű egységét, amelyet finoman lengett át a mítosz és a történelem levegője. Nemes témák, maga faragta szép anyagok, a műhelyszellem aszketizmusa – szemben a köztéri szobrászat bombasztikus agresszivitásával. Irodalmi témáiban volt valami finom exkluzivitás: Lampedusa *Ligheia*, Becket: *Godot-ra várva* c. műve épp hogy eljutott a hazai olvasóközönséghez. „Formákat képzel a természet formáiba" – írta róla Perneczky Géza[9], és ez egybevágott a kornak a prehistorikus kultúrák iránti vonzódásával. Borsos népszerűsége máig tart, annak ellenére, hogy már 65-ben jelentkezett ennek a művészetnek a veszélye, vagyis az, hogy a mítosz érzelmi töltése elapadván, a forma üressé válik. Ez be is kö-

vetkezett, az évtized végére pedig eluralkodott. Borsos művészete ugyanazon a szenzualista-materialista alapon áll, mint a magyar szobrászat egésze, ennek ellenére néha felmerült műveivel kapcsolatban az avantgarde jelző. Valójában nem volt köze az avantgarde-hoz, el is határolta magát tőle. 1955-ös interjújából[10] világosan kitűnik az az avantgarde utáni kiábrándulás, ami a Gresham tagjait jellemezte, de az avantgarde félreértése is. Ferenczy Béniről azt mondja, hogy „végigment minden izmuson" – holott ma már tudjuk, hogy erről szó sem volt, az a tizenhárom szobor, amit a Sturmban kiállított, még kubistának is csak feltételesen nevezhető. Borsos „modern" eszményképe ekkor Despiau – akárcsak a két világháború közti magyar szobrászaté – pl. Ferenczy Béni is rá hivatkozik –, a szobrászat kizárólagos tárgyának pedig az ember- és állatalakot tartja. Joggal feltételezhető, hogy ebben a szellemben tanította növendékeit is. „A szobrászat nem a szerkesztés, hanem a formálás művészete." – írja Önéletrajzában[11], de szerinte a forma már nem pusztán a látvány leképezése. Igazi, nagy élménye a kükladikus kultúra, és a modern szobrászatnak abba a vonulatába illeszti magát, amely innen *is* nyert ihletet. „Brancusi jut eszembe, majd Moore és még sokan mások, magamat is beleértve, akik ezekből a több ezer éves kis márványokból merítettünk tanulságot, bátorságot, hogy az ábrázoló szobrászaton túl – vagy innen, de valami olyant is ki tudjunk fejezni, amit ábrázolva nem lehet".[12] Tömör és reális önjellemzés, mely egyaránt jelzi ennek a művészetnek az erényeit és a korlátait. Mindenekelőtt azt, hogy csakis a harmóniát és a szépséget tudja elfogadni. A drámát, a torzat, de még az ambivalenciát is kirekeszti. Így hát meglehetősen idegenül állt az „új vaskor" alkotásai előtt. Mintha Borsos csak a kertjében élne, amelybe nem engedi betörni a külvilág problémáit. A modern művészetből Csáky, Moore és bizonyos fenntartásokkal Marini tetszik neki, ez utóbbit azonban „veszedelmes életmű"-nek tartja, vigyázni kell, hogy a művészet ne legyen taszító vagy nevetséges. Calder, Cesar, Chadwick taszító a számára. 1966-ban nagy anyaggal szerepelt a Velencei Biennálén, ugyanekkor a fődíjakat Robert Jacobsen és Julio Le Parc kapta. Jacobsenről még volt egy jó szava, de Le Parcot csak megmosolyogta.

Hogy Borsos mégis milyen hihetetlenül modernnek számított, és milyen „szabad ablakot" nyitott egy fiatal művész számára, azt akkor érthetjük meg, ha műveit és elveit összevetjük a legnagyobb hatású szobrásztanár, **Pátzay Pál** tanításával. Pátzay 1954-ben dolgozta ki „A szobrásznevelés elvi és gyakorlati tervé"-t, amely szerint előtte és utána is, egész hosszú pályáján tanított.[13] A szobor látásunk útján szerzett formakincsből épül, és a látásunk számára felfogható emberi tartalmak kifejezése." A mintázáshoz előtanulmányként rajzok szükségesek, amelyeknek „mindenkor a modell sajátos formáihoz kötötteknek kell lenniök, és a valóság optikai jegyeit kell tükrözniök..." „A szobrászati ábrázolás legfőbb tárgya az ember" – tehát a képzés feladata az emberalak tanulmányozása és plasztikus megformálásának gyakorlása. Ennek útja: első évben a *fej*mintázás, második évben a személyiséget is kifejező *portré*, továbbá a csontszerkezetet hangsúlyozó szikár, férfi aktmodell, illetve a sajátos formákat mutató női akt, majd a ruhás nő ábrázolása. A második évfolyam fő feladata a portré igényű *mellszobor*. A harmadik évfolyamban a mozgó, vagyis lépő, ülő, támaszkodó emberalak ábrázolását kell megtanulni, zárófeladatként egy *életnagyságú akt* megmintázásával, melyhez három hónap szükséges. Az első három év tehát a „valóság" megismerése és megformálása. A negyedik évben kell az így létrejött művet „szoborművé" formálni, vagyis megtölteni azzal a „képalkotó eszmével", amely a szobrot műalkotássá teszi. Ez a minőségi mozzanat pedig az „igaz", a „szép", a formaelemek „vizuális dallam"-ában jelentkező esztétikum.

Generációk nőttek fel ezeken az elveken, amelyeket Pátzay tekintélye, félelmet keltő iróniája és imponáló klasszikus műveltsége támasztott alá, elfedve – legalábbis a fiatalok elől – a szemlélet mélyen konzervatív, megújulásra képtelen jellegét. Tanítványai ebből a

Ferenczy Béni (59. old.)

zohrán - grafika, műrén

Repro:
Ferenczy Noémi
férjének képmása
33,3 cm x 25,3 cm
K: 1920
Műrén A 1988/6

(59. old.)

Ferenczy Béni

szobrász - grafikusmű

Repro: Ünarc Tér

31,2 x 19,5 cm

Z.: 1920

Benedek Katalin

ajánd

Művészet 88/6

Ferenczy Béni (Gold.)

mohrán. grafikus művész

Repro:
Behúnyt nemű férfi
33,7 × 25,7 cm
Tényleg: 1920

Benedek K. cille

Múvénet 88/6

Ferencsy Béla
nekrológjával

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1982 OKT 3

MAGYAR NEMZET

tette televíziós
bár látott színes nyakkendő,

Ferenczy Béni rajza

— nem mé
lene-e meg
— szakítv
val, amely
bertestként
maradékot
igyekszünk
követünk-e
szemben, a
sem vagy c

Talán kevesek gondolkodnak el rajta, pedig néhanapján érdemes volna. Nemcsak azért, hogy a saját életszínvonalunkat megőrizzük — ez természetes emberi törekvés. De *ezért is*, meret a gazdasági helyzet mindannyiunkat kényszerít, ösztönöz a takarékosságra. A levegővel, a vízzel, az olajjal, a nyersanyaggal, az élelmiszerrel — s legfőképp az idegeinkkel. Mert valóban, sok mindennel lehet és kell takarékoskodnunk; egy valamivel azonban aligha. És ez *a szép emberi* szó. Egymás iránt — mert így tiszteljük meg önmagunkat is.

(gyulay)

ETMÉNY!

Illatszerbolt Kiskereskedelmi

A ADNI
RTAMRA

e vonatkozó magánkereskedői
nek, vagy annak megszerzésé-

yi D. tér 3.
ztartási,
gkúti út 5.
ztartási,
ryfa utca 29.

jellemzi az érett Szentágothai működését is. A Magyar Tudományos Akadémia 1948-ban választotta levelező tagjává. Eredeti neuronbiológiai tevékenységéért 1950-ben Kossuth-díjjal tüntették ki. 1967-ben az Akadémia rendes tagjává is megválasztotta. S ma az Akadémia elnökeként ő tölti be az ország legfelső és legfontosabb tudományos tisztségét.

A HAZAI ORVOSTÖRTÉNET egyedülálló alakja Szentágothai János: családja a szó szoros értelmében hetedízíglen, vagyis hét nemzedéken keresztül hivatásszerűen foglalkozott gyógyítással. A családtörténet „krónikája" olyan neveket vonultathat fel, mint dédapjáét, Lumniczer Sándorét, 1849 szabadságharcának vezető orvosáét. Anyai nagyapja, Antal Géza híres urológus professzor volt. Családi kapcsolat fűzte a magyar gyermekgyógyászat megteremtőjéhez és máig legnagyobb alakjához, Schöpf-Merei Ágostonhoz is.

Jóllehet nagy múltú és eredményes orvosdinasztia sarja, Szentágothai János indulása nem bizonyult egészen zökkenőmentesnek. Nem kevés öniróniával írja, hogy az iskolában gyakran képtelen volt figyelni az oktatók magyarázatára, sőt, előmenetele alap-

FERENCZY Béni

Hétfő, 1989. április 24. MN

Tisztázni — amíg nem késő!

Kié a gyár?

Avagy: Hogyan lett Angyal Ádámé a Haj

A címbeli kérdés így is feltehető: mit kérdeznek levelükben a hajógyár munkásai a miniszterelnöktől és a párt főtitkárától?

Az eset közismert. A Ganz-Danubius vezérigazgatója el akarja adni a szigetet. A munkások az ellen tiltakoznak. Ám a TV2 *„Napzártában"* április 7-én este jogilag megalapozottan mondta Angyal Ádám, hogy *ő rendelkezik a szigettel*, és ha van jogállamiság, akkor *a miniszterelnök sem szólhat bele*. A hajógyár 1300 munkásának képviselői csak aggódhatnak a munkahelyükért, akkor is, ha gazdaságosan tudnák üzemeltetni a gyárat. A hallgató megzavarodva figyelte: a munkásoknak nincs joguk munkahelyükhöz, semmi közük a gyárhoz.

A jelszótól a valóságig

Itt valami nem stimmel, lehet, hogy országosan eltévedtünk, álljunk meg, és gondoljuk át. Ilyenkor vissza kell menni az elhagyott útelágazásokhoz.

A sziget és a hajógyár eredetileg a *tőkéseké* volt. Az állam — a munkásosztály, a nép képviselőjeként — államosította. Ezzel, úgy tudtuk, akkor a dolgozóké lett. *„Tiéd az ország — magadnak építed, tiéd a gyár, a bánya"* — ez volt a jelszó.

Igen ám, csakhogy az állam, miután a tőkések tulajdonát kisajátította, nem adta át a gyárakat a vállalati kollektíváknak, hanem nagy önbizalommal *megtartotta*, s fölvállalta, hogy nevükben, érdekükben náluk jobban működteti. A dolgozók pedig ban dolgozó vállalatok, a lakosság terhére.

A vállalati önkormányzatok által kezelt állami tulajdon egyre abszurdabb viszonyait a *társasági törvény* tetőzte be. Ez a részvénytársasági vagy kft.-tulajdont *korlátlan tulajdonként* alkotta meg. Így jött létre az a hihetetlen állapot, hogy a vállalati tanács és a vezérigazgató — akik nem tulajdonosai a kezükre bízott állami vállalatnak, csak néhány tulajdonosi jogot gyakorol-

Ferenczy Béni hagyatékából

nak, illetve a vezérigazgató a tu-

Átadták a Kazinczy-érmeket

(MTI) Vasárnap ünnepélyes eredményhirdetéssel és a Kazinczy-érmek átadásával befejeződött Győrött a Szép magyar beszéd elnevezésű verseny országos döntője. A fináléba 61 gimnáziumi és szakközépiskolás, valamint 60 szakmunkásképző intézeti tanuló jutott be. Közülük 30-an kaptak Kazinczy-érmet.

A bíráló bizottság elnöke dr. *Deme* László, a nyelvtudományok doktora a versenyt magas színvonalúnak értékelte. Most 24. alkalommal rendezték meg a vetélkedőt és az érdeklődés tovább fokozódott. Az iskolai, a városi, a megyei, valamint a fővárosi kerületi elődöntőkön több mint 30 ezren szerepeltek, s a legjobbak kerültek az országos döntőbe. A győri versenyre mind a 19 megyéből, öt vidéki nagyvárosból és Budapestről érkeztek diákok.

A vetélkedőn immár hagyományosan részt vettek a szlovákiai, somorjai magyar nyelvű gimnázium tanulói s versenyen kívül szerepeltek is. Először fogadtak a rendezők diákokat és tanárokat Kárpátalja és Burgenland magyar nyelvű iskoláiból. Több alkalommal juttattak el Erdélybe is meghívásokat, eddig sajnos eredménytelenül.

IDŐSZAKI KIÁLLÍTÁSOK

BUDAPEST TÖRTÉNETI MÚZEUM: Új kőkori emberek; agyagba zárt mítoszok — Tntoni Clavé katalán festő kiáll. (zár: 24-én) — Kedi himnusza a természetről. — A Szent György tér évezredei (nyit: 28-án)

HOPP FERENC KELET-ÁZSIAI MŰVÉSZETI MÚZEUM: Távol-keleti kerámia.

IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM: Reneszánsz és manierizmus — Barokk és rokokó — Brit iparművészet.

KISCELLI MÚZEUM: Bútorok a múzeum gyűjteményéből — Pestbudai városképek a XIX. századból — Képek Óbuda múltjából — Katalán gyermekkönyvek és illusztrációk. (zár: 24-én) — A Moszkvai Városi Múzeum kincsei (XVIII—XIX. század) (zár: V. 2-án).

MAGYAR MUNKÁSMOZGALMI MÚZEUM: Internathional Photo Expo — A Tanácsköztársaság képzőművészete.

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA: Válogatás a Ludwig-gyűjtemény modern művészi anyagából. — Találkozások; kortárs képzőműv. kiáll. (zár: 30-án).

MTA ZENETÖRTÉNETI MÚZEUM: A zeneélet és hangszeres kultúra emlékei Magyarországon — Zenei éremgaléria — Bartók műhelyében — Pásztory Ditta zongorázik.

NÉPRAJZI MÚZEUM: Európai népi ékszerek a XIX—XX. században — Mentsétek meg lelkeinket! falusi fatornyok, fatemplomok a technikai haladásért — Népi díszítőművészet Vas megyében — Húsvéti passió.

PETŐFI IRODALMI MÚZEUM: Ábrándok és tettek kora.

SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM: Mesterrajzok New Yorkból.

TERMÉSZETTUDOMÁNYI MÚZEUM: (a Nemzeti Múzeum épületében): Afrikában jártak.

BUDAPEST GALÉRIA KIÁLLÍTÓHÁZA: Michael Horsley festőm. kiáll. (nyit: 27-én)

BUDAPEST KIÁLLÍTÓTEREM: Bán Béla festőm. kiáll. (nyit: 25-én).

DOROTTYA UTCAI KIÁLLÍTÓTEREM: Balázs Eszter szobrászm. kiáll.

DUNA GALÉRIA: Sárkány Kata iparművész kiáll.

GUTENBERG GALÉRIA: A Szórakaténusz játékmúzeum kiáll. (zár: V. 1-jén)

JÓZSEFVÁROSI GALÉRIA: A Lira Csoport kiáll.

MŰCSARNOK: Föld a láthatáron — osztrák művészet a XX. sz.-ban.

ÓBUDAI PINCEGALÉRIA: „Protézisek"; Gaál József grafikái. (zár: 30-án)

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR KIÁLLÍTÓTERMEI: Shakespeare Magyarországon. — Kézmíves könyvkötők kiáll.

STÚDIÓ GALÉRIA: Jelenszky István grafikus kiáll. (nyit: 26-án)

SZOT RÓZSADOMB ÜDÜLŐ: Heil József festőm. kiáll.

VÁRSZÍNHÁZ GALÉRIA: Nagydíjasok — a nyíregyházi érembiennálé díjazottjainak kiáll.

VIGADÓ GALÉRIA: Szkok Iván

FERENCZY Béni

Magyar Nemzet 1989. juli. 24.

Irigylik-e az elnököt?

A sívó homok g

Hát ismét itt ülünk, ugyanazon asztalnál, hol talán húsz éve első ízben; nem változott itt semmi, jóllehet időközben volt két másik gazdája is az elnöki irodának. Styrolpaneles eljárásnak titulálták azt a szisztémát, egyszersmind az akkori-mai elnökökhöz is fűződő találmányt, amelynek alapján ez a téglalap alakú épület — s még jó néhány az országban — elkészült, korántsem hivalkodón, de magabiztosan szolgálván a hernádi téeszt.

Ha nem lesz adókedvezmény

Nos, a tavaszon visszatért az első alkalommal 1965-ben elnökké választott *Cserháti* Pál — pontosabban visszahívták az 1979-ben miniszteriális posztra került, onnan egy találmányokat

— Ha tényleg felfordítják a kistermelőknek, így a háztájinak is megadott adókedvezményt, amire az Országgyűlésen a pénzügyminiszter célzott, akkor még nagyobb lesz a baj, de sertésügyben is, nemcsak baromfiban, amely állat már egyértelműen átment a vállalkozói szférába, most mi is rátérünk arra, hogy kiadjuk az istállókat. Mindenesetre már végigfutott a vészhír, s nyilván nem pusztán minálunk, Hernádon, Újhartyánban, Újlengyelben és Pusztavacson.

Azért az elnöki fölsorolás, mert ez a négy helység tartozik a téesz hatókörébe: a hol Újhartyánhoz, hol Örkényhez tartozott, néhány esztendeje újólag közigazgatási önállósággal bíró Hernád, a török kitakarodása után német jövevényekkel benépesített Újhartyán, közvetlen szomszédságában Újlengyellel, valamint a

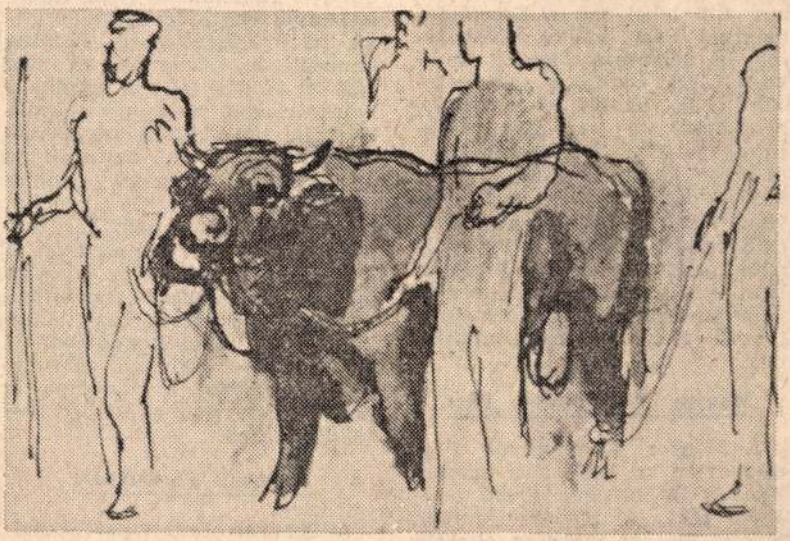

Ferenczy Béni hagyatékából

hasznosító, a kaposvári főiskolá- | Szász Coburg Gothai Fülöp János herceg birtokolta Puszta-

Magyar Nemzet

során Vorosilov marsallnál

ányi Imre naplófeljegyzése 1945. szeptember 8-án (2.)

a Kommunista Párttal. Ennek folytán természetes, hogy a vezetőségben sincs meg az az egyöntetűség, amely a Kommunista Pártot, legalábbis kifelé való megnyilatkozásában jellemzi.

A Szociáldemokrata Párt élete állandó kompromisszumokból áll — egyszer az egyik irányzat akarata, másszor a másiké érvényesül erősebben. *Szakasits* Árpádban nincs meg az a határozottság, amely elengedhetetlen lenne ahhoz, hogy a pártot fegyelmezetten összetarthassa, így nincs olyan tekintélye, mint a Kisgazdapártban Tildy Zoltánnak, vagy a kommunistáknál *Rákosi* Mátyásnak. Személyi tulajdonságai sem nagyon alkalmasak arra, hogy közvetlen munkatársai és általában a munkásság rokonszenvét váltsák ki (...) Legnagyobb ellenfele a pártban *Peyer* Károly. Ő is sokat vesztett régi népszerűségéből, s főként a feltörő fiatal nemzedék áll vele szemben.

Ilyen körülmények között tehát alig lehet szó a Szociáldemokrata Párt önálló politikájáról, és helyesnek látszik az a közfelfogás, amely a pártot tekinti, hogy akarva, nem akarva, a kommunista párt kiszolgálására kényszerül. Mindezek ellenére nem vitás azonban, hogy a párt népszerűsége vidéken, ahova a vezetőség egyenetlenségéről és a belső harcokról csak foszlányok jutottak el, egyelőre töretlen. — Az országos képviselői választásokon a szociáldemokraták 15—20 százalékra számíthatnak.

Magyar Kommunista Párt

A Magyar Kommunista Párt elismerten a legjobban szervezett, és legfegyelmezettebb politikai párt. A pártvezetőségben Rákosi Mátyás szava és akarata fellebbezhetetlen. Rákosi Mátyás primátusát *Gerő* Ernő, *Révai* József, *Vas* Zoltán és *Rajk* László nem is vitatják, s vele teljes egyetértésben irányítják a pártnál. Az ellenzéket Peyer Károly és hívei képviselték. A belső harc olyan élessé vált, hogy a közös listán való indulást a kiszivárgott hírek szerint végül is csak Vorosilov marsall, illetve Puskin követ intervenciójának sikerült elfogadtatnia.

A közös lista csak a kommunistáknak előnyös, mert így nem derülhet ki tényleges politikai hatalmával arányban egyáltalában nem álló kisebbsége. A szociáldemokrata párt viszont elveszti biztos szavazóinak egy részét. Sokan vannak ugyanis a munkások között olyan meggyőződéses szociáldemokraták, akik hajlandók a kommunistákat erősíteni. Ugyanez a helyzet a kisiparosok és az értelmiségiek körében. Különálló lista esetén ezek a szociáldemokratákra szavaznának, a közös lista folytán azonban e szavazatok egy jelentős része a kisgazdapárt felé tolódik majd el. Ezt nagyon jól tudja mind a szociáldemokrata, mind a kommunista párt. Rákosi Mátyás épp ezért szívesen látná, ha a Függetlenségi Frontba tömörült öt párton kívül, még egy-két polgári párt is indulna a választásokon, mert így a közös lista folytán lehulló szavazatok megoszlanának, s nemcsak a kisgazdapárt választási eredményét öregbítenék. De bármint álljon is a dolog, nem kétséges, hogy a fővárosi választáson a két munkáspárt a szavazatok 40—60 százalékára számíthat, minthogy az ország ipari munkásságának zöme Budapesten él. Az országos képviselő-választásokon azonban a kommunista párt aligha érhet el többet 10—15 százaléknál.

Nemzeti Parasztpárt

A Nemzeti Parasztpárt a felszabadulás után keletkezett. Tagjainak nagy része azelőtt a Független Kisgazdapártban foglalt helyet. A párt erejét, létszámát nemigen lehet megálla-

választásokon, színű, hogy tudjanak mag koztatni. Terj főbb akadály Darvas politi vetkeztében a rabban „kom nak" kezdik

Polgári I

Tagjai köz ságnak főké számíthatók, munkáspárto rasztpártokba helyezkedni. kezdetleges. mert tekinté — program lönbözteti me toktól. Az o kon csak c számíthatnak.

A pártok

Az ország irányításában csak a Kisga ciáldemokrata Kommunista Mind a háro fogása, hogy nyük lesz is tásoknak, ideig csakis a zási formánal ga. A három is megegyezi politikát, m helyzetünknél szovjet—magy működésre k szetesen az o nek sérelme elmondható, párt vezetősé együttműködé ken közel sem legtöbb hely őszinte együtt a Kisgazdap mokrata Párt rasztpárttal

FERENCZY BÉNI TÁNYÉRJAI

A szobrászként, grafikusként, sőt a Szovjetunióban a 30-as években művészettörténész-esztétaként ismert Ferenczy Béni életművének teljes tudományos feldolgozása még várat magára. Emlékezetét idézi a Ferenczy Béni arcképe című album, amely az ősszel jelent meg az Európa Kiadó gondozásában.

Ebből az alkalomból közöljük a nagy szobrász két olyan munkájának fényképét, amely nem szerepel ebben a kötetben sem. Ezek a kerámiák mindeddig ismeretlenek voltak nemcsak a közönség, hanem a kutatók előtt is. Ferenczy Béni 1953-ban Hódmezővásárhelyen négy tányért készített. Egy külföldre került, az alábbi kettő pedig – budapesti magángyűjteményekben található.

Kép és szöveg:
RÉZ MIHÁLY

FERENCZY Béni
Új Tükör, 1984.52. 22.p.

DI SÁNDOR

netek
átra

ICTIS

consky-témára

obbak a meghallók
obbak a megértők
a mogyoró- s nyírfa-
ántolgató jákób
lelmes el-
tt a prédikátor
igok
hiábavalósága
ő intelme röhögésbe
példabeszédek
ni készülnek a társak
nélyén rejtőzködnek a
vesztett furulyák
yka vérét venni
kések fenődnek

GNES
R, ARANYGÖMB

yfadiszek törékenyek, az üvegmadár
ándorol ágról ágra. Hol magasabb-
kézbe kerüljön, hol alacsonyabbra,
zek már akkorák, hogy elővehetik a
ülnek, hogy még mindig megvan.
ült az elpusztíthatatlan üvegmadár:
lyon is megmaradt a hat hétig üres
ak és faltörmelékek között, sértetle-
elpusztult körülötte! Ült ezüstfenyőn
úrós borókán, emeleteken és a föld-
ézeskalácsai a nyirkosságot magukba
ak le a fonalukról.
nom fűszerszaga jelentette nálunk az
tyák viaszillatával keveredve. Anyám
ázzal gombostűfejnyi virágszirmot is,
vágta ki az apró tulipánokat, mandu-
leveleket. Gyönyörűek voltak, és so-
míg a keze bírta. A régi recept meg-
nem kerülnek többé mézeskalácsszí-
csillagok.
berre jelzik a díszek a folyamatos-
mert az eltűnők helyett jönnek az
t és új történeteket hozva magukkal.
nyámék egy első világháborús kará-
és én ezt mint legendát hallgatom,
anilyen legenda, hogy háromszor is
papírt és félretettük a következő évi
yerekeinek egy szétroppant ezüstdísz
az anyjuk még másfél éves korában

fa alatt. Sérelmeket, indulatokat és
nyeit. Mert mégiscsak fenyő. Mert
szeretni egymást, akármilyenre sike-
rt talán mindegyikünk őriz titokban
kis aranygömböt; törékenyebbet és
mi magunk.

N. STĂNESCU BÚCSÚJA

szájatokba rágtam eddig a szót
mint a csecsemőknek karonülőknek
szokták a legelső még anyatej-ízű
falatokat régebben az édesanyák
fölserdültetek mostantól már
kaparj kurta neked is lesz
harapjatok azért van fogatok
beszéljetek azért van nyelvetek
kiáltsatok azért van torkotok
szeressetek azért van szívetek
s kezdjétek megszokni hogy az életre
semmilyen nyelven sem rímel a halál

most elrepül a holdat-tojó madár
költeni fészkére száll

ELMARADT TALÁLKOZÁS PILINSZKY JÁNOSSAL

egyszer már majdnem sikerült
egyik verssorod csuhakötelén
mint az artistáknak a trapézig
följutnom de láttam hogy te a
megváltás lassacskán kétezer
év óta egyre húzódó zűrös
utómunkálataival vagy el-
fogva szemérmesen és
megértő tisztelettel vissza-
ereszkedtem a porondra

MADÁRIJESZTŐK

Göcögő rigmus Kormos Pistának

emlékszel-é pista emlékszel-é
a madárijesztőkre ahogyan estefelé
napszentületkor az egész napi vacak
meló után állnak az öreg manchai lovag
egykedvű leszármazottaiként
tudván hogy tőlük még egy fia madár se félt
sok rémisztőt kitalált már az emberész
de nekünk emlékszel-é az egész
szörnyű bagázsból csak ezek a lengeteg
csámpás legény-másaink voltak kedvesek
tudták a madarak is tudták semmi vész
irodalom csak játék az egész
hókuszpókusz de a már elvetett
magot vigyázni kell tartják az illemet
tisztelik tisztük napközben derék
hivatalukból se varjúraj se veréb
sem a seregélyek surrogó ostora
gúnyt nem űzne az őrzőkből soha
alkonyatkor jut is marad is alapon
estefelé aztán szűnik a tilalom
telik a begy s ha jóllaktak a fáradt
madárijesztők vállaira szállnak
beszélgetnek velük sorra kikérdezik
napközben költött verseik
csupa nagy költő mondtad egyszer a vonat
ablakában könyöklőn nagyokat
göcögve hozzá no nézd balassi és
a társa meg világra olyan mint vitéz
s az a menyecske-farba bámuló kujon
ki más ha nem a margózó villon
és az a gyom közül ki se látszó keszeg
amilyen én leszek
emlékszel-é pista emlékszel-é
a madárijesztőkre úgy estefelé
rájuk gondoltam abban az októberi
napsütésben mikor az ég madarai
dideregtek mivel az örökkévaló
nakonxipánban egyszerre
zuhant le minden hó

FERENCZY Béni

Élet és Irodalom, XXXIV.évf.25.sz.1990. juniu 22. 12.p.

Béni és Noémi, a művészet magyar szentjei

Ha Béni és Noémi életművét két fához hasonlítanánk, akkor azonos talajról, érintkező, összefonódó gyökérzetről, erős két törzsről, majd olyan lombozatokról beszélhetnénk, amelyeknek egyike sűrű, tömör, zárt formájú, a másik elágazó, szabadon járja a szél, s közötte madarak fészkelnek. Talán mondani se kell, melyik az egyik, melyik a másik.

Noémi hihetetlen akarással csak egy célra koncentrált. Saját megfogalmazása szerint „egyoldalúnak" kell lenni, csak egy bálványt kell szolgálni, de azt a bálványt nagyon jól kell megválasztani. Odaadását a középkori miniátorokéhoz lehet mérni. Korábban páratlan módon maga tervezte, és szerzetesi alázattal, fáradhatatlansággal maga szőtte kárpitjait. Pénzbeli értéküket — mint egy újságcikkből kiderül — annak alapján számította ki, hogy hány munkaórát fordított a szövésre, s szerény megélhetése ez idő alatt mibe került.

Dús vegetációt megjelenítő, panteisztikus életszemléletet tükröző, megragadó színharmóniájú korai kárpitjai után színben, kompozícióban, motívumban egyaránt fokozatosan egyszerűsödik. Műveinek erről a csoportjáról Tolnai Károly, a Szellem köréből induló, világszerte ismertté vált nagy művészettörténész, a firenzei Casa Buonarotti későbbi igazgatója, aki Noéminek és más régi barátainak csak Ino volt, 1935-ben megjelent könyvében ezeket írta: „Ferenczy Noémi nagy tette az volt, hogy először jelenítette meg a dolgozó embert, mint az *egyetemes ember típusát*. Műveiben nem lényeges többé, hogy parasztot, vagy ipari munkást ábrázol. Megszabadította a dolgozó embert a szociális determináltságától, és a munkát magát a lélek természetes megnyilvánulásává, belső szükségévé tette. Nem is ábrázolja a munka akcióját (a testi erőmegfeszítést): a munka lélekállapot nála, az az állapot, amelyben a lélek szubsztanciálissá válik."

Műveinek e viszonylag igen szűkszavú, leegyszerűsített formavilágú — sok tekintetben Dési Huber István képeivel rokonítható — csoportja után a természet — a fák, virágok, hegyek-völgyek — ismét egyre nagyobb helyet kap gobelinjein. Utolsó kompozícióin pedig újra nagybányai emlékeket idéz fel: az ottani dombok lágy hullámzását, az ottani erdők fáinak sokféle zöldjét.

A már említett Tolnai Károly így összegzi Ferenczy Noémi művészetének jelentőségét, máig érvényesen: „Kezében a modern gobelin archaizáló, dekadens formanyelve természetessé és monumentálissá vált, felemelte azt a „nagy művészetek" rangjára.

A két testvér művészetének és törekvéseinek szellemi rokonsága mindvégig megmaradt, de életútjuk a húszas évek elejétől elágazott. Noémi a munkája, a küldetése rabjává válik. 1942-ben kezdett Naplójának elején azt sejteti, hogy mindenki elhagyta, de hozzáteszi: "...kiderült, hogy jobb elhagyva lenni". Egyik feljegyzésében pedig ezt olvashatjuk: „Az izoláltság balsorsát még nem tudtam tisztázni". E súlyos szavaktól roskadozó drámai közlésekre is emlékeznünk kell, amikor Noémi falkárpitjait szemléljük, és erőt, bizakodást merítünk belőlük, hiszen ezek, törhetetlen optimizmussal, az emberi teljességről, a közösség megtartó erejéről vallanak.

Ferenczy Béni Noéminél sokoldalúbb volt. Páratlan műveltségű ember, aki nem csupán a szobrászatban alkotott maradandót, élettel, ambícióval töltve fel a kiüresedő formákat, középpontba állítva és felmagasztosítva az esendő embert, de aki új korszakot nyitott az érmészetben is — korábbi kötöttségeitől, merevségeitől megszabadítva önálló műfajjá avatva azt —, és aki rajzainak, akvarelljeinek végtelen sorával vallott önmagáról, a szépség iránti olthatatlan szomjúságáról, a művészet határtalan tiszteletéről, ahogy voltaképpen ezt tette lebilincselő művészettörténeti esszéiben (három Moszkvában írott és kiadott könyvét csak mostanában ismertük meg), visszaemlékezéseiben, pályatársait méltató írásaiban, sőt, nem az örökkévalóságnak szánt leveleiben is. Nem, nem a formai tökéletesség az, ami lenyűgöz ebben az életműben — ámbár némely rajzában ezt is elérni látszik —, hanem maga a lélek, ami átjárja, ami reszketően és reménykeltően mindenütt jelen van benne.

Ferenczy Béni művei az Én és a Világ kérdésére próbálnak feleletet találni. Részben az egyszeri, az aktuális, a konkrét történelmi és művészeti tényekhez való viszonyulást, az azokra való reagálást jelenti ez (gondoljunk például néhány politikai érmére, de akár a Hamvas Béla-i értelemben is botrányt kavaró Petőfi-szoborra), majd egyre inkább, egyre kizárólagosabban csak a lényegre koncentrálást. Ifjú-szobrai, ezek az ártatlanságot sugárzó, félő, didergő oltalomra szoruló teremtmények voltaképpen mind önmagának, a saját lényének megtestesülései. Erős, hatalmas, mégis csupa lágyság asszonyalakjai pedig az oltalmazó, a megtartó anyai erő ideálképei. Emberpárjainak, Szerelmespár címen ismert szobrainak értelmezése ezek után nem kíván bővebb fejtegetést; a megmenekülés útja és lehetősége Ferenczy Béni hitvallása szerint az egymásratalálás, az összetartozás, a teljes feloldódás a másik emberben.

Két, Európában élt és európai rangú magyar művészre emlékezünk most, századik születésnapjukon, igen szerény körülmények között. A Magyar Nemzeti Galéria szomszédságában vagyunk; kissé távol Szentendrétől, ahol most még éppen zárva van a Ferenczy család múzeuma, mivel az esedékes renoválást, a mindenképpen szükséges javításokat és az indokolt átrendezést szorosan a mostani alkalomra nem sikerült befejezni. Az ilyenkor szokásos, az életművek lehető teljességét bemutató emlékkiállítás megrendezéséhez nagyon szegény az ország, nagyon-nagyon szegények az arra illetékes intézmények. Nagyon szegények a kiadók is, mert semmiféle könyvre, kiadványra nem futotta; a régebbi kötetek újrakiadására sem.

Nem baj, jól van ez így; így stílusos, így szoktuk meg ebben a tékozló, szegény országban.

Kontha Sándor

A Legújabbkori Történeti Múzeumban rendezett emlékülés bevezető előadásából.

MEGYESI GUSZTÁV:

GITTA KÖNYVE

Esterházy Péter: Hrabal könyve (Magvető, 190 old.)

Tegyük fel, persze csak játszásiból, hogy Esterházy Péternek megadatik a legszörnyűbb, ami író életében csak bekövetkezhet: érettségi tétellé válik. Ez bizonyos értelemben nem nagy ügy, már decemberben kitudódik, hogy *belőle* kell írni, az osztály legkövérebb és legszemüvegesebbb leányzója (minden tanintézetben ők a legjobb irodalmárok) kidolgozza és *le*sokszorosítja a tételt, innentől kezdve aztán nincs mese. Esterházy Péter nemzedéki író (szül.: 50), ismert családi gyökér, műveiben a saját identitását keresi (ezt a vizsgázó diákok fele *indentitásnak* fogja mondani — *saját gyűjtés, M. G.)*, végül is mindig ugyanazt írja és ugyanarról, munkájának mindazonáltal fejlődési íve van, ez az ív a nagy magyar családregény, illetve a nagy magyar erotikus regény felé vezet. Ami pedig a stílust illeti, az pregnáns, a technikája viszont montázs, nyelvi leleményei orbitálisak, s még valami: azt az érzetet kelti, mintha nem igazán szerette volna az elmúlt rendszert (pártállami), ám az új rendben is (demokrácia!) fölemelte szavát, mutatóujját (s középpályán a labdát, teljesen indokolatlanul) nemzete felé.

Rendben van, fiam, most mondd a nyelvtani tételt.

Egy párt nem aki, hanem *amely.*

Mármost ez a könyv. Ez úgy Hrabal könyve, ahogy az író feleségéé, Gittáé (a könyvben Anna). Ez úgy Hrabal könyve, ahogyan az édesanyjáé, az egész családjáé, de leginkább a saját magáé, s minimum az Úristené. Filozofikus, mélyreható. Beszél egyszer a könyv az Úristenről ra (gyermekeitől is kifejezetten megköveteli a kerítésen való bemászást!), hogy aztán angyalokon, Sátánon töprengjen, és szaxofonozáson, kicsit aztán anyja elmúlásán, végül önmagán, hanem mindezek mindig együtt vannak jelen az emberben, *állapotban.*

Viszont mindezt könyvben kell megírni, lapról lapra eljutni Istenhez, Gittához, Hrabalhoz, általuk pedig önmagunkhoz. Csak teljesen berúgott emberek képesek egyetlen — igaz, hosszú — mondatba belefésülni a beléjük szorult mindenséget, de hát E. P. józanul és pontosan ír. Mindig az első oldal után következik a második, miként a második fejezet általában az elsőt követi egy könyvben. E felismerés fontos, mert e felismerés birtokában ébred fel a gyanú az emberben, hogy igenis minden írásmű *ki van találva*, ami nem több, mint hogy az író szétszedi a világot, és újra összerakja. Ahogy a könyvbéli Anna is mondja a könyvbéli íróról: „— mert ő mindenkit szétszed, mert ő olyan, hogy mindenkit szétszed, akit szeret, és csodálkozik és csodálkozik, akár egy gyerek, hogy néha nem tudja összerakni."

A könyvben az élettel ellentétben nem egyszerre van szétszedve a világ, hanem részleteiben.

Én például még ilyen gyönyörű vallomást anyáról, feleségről nem olvastam. Egy anya elöregszik, megtöpörödik a fia szeme láttára, fejbőrének szaga van, s nemcsak a mozdulatok változnak meg, a szavak, a gesztusok, de maga az anya is. Esterházy minden könyvén végigvonul a kérdés: honnan való, ki ő. De ezen nincs mit csodálkozni, minden író végül is erről ír. Ráadásul ugye a származás, az va, biciklin szállítva önálló egészként: maga a tragédia. Egy gyönyörű fogsor tündérlány szájában, s ugyanaz a fogsor egy fogtechnikus kezében.

Tehát csak a jelzés marad: az azért mégiscsak művészet, ha valaki úgy tudja megírni az anyja megöregedését, hogy az ember hátán végigfut a hideg, „de hiszen ez a mi anyánk is". Az, hogy mi egy gyerek, egy magzat a feleségünk méhében, s az, hogy *mivel jár* mindez, az körülbelül ugyanannyi, mint hogy mi ez a világ, s mi benne a szaxofon. A szerző érzelmes ember. Ha én fejlődési ívű és parodisztikus stílusú és nyelvi leleménnyel operáló könyve olvasása közben azonosulok a főszereplővel, anyja egy picit az én anyám, és Annája az én Annám is (legfeljebb hrabali, szőke hajjal), és még egyszer mondom, eszembe se jut, hogy hányadik könyv ez, és nem megtorpanás-e ez az előzőekhez képest, és hogy mi lesz most ezután, akkor ez egy átkozottul jó könyv. Miközben olvasom, a tökélyt érzem, magával ragad, érzelmessé tesz, majd okossá, istene az én istenem, szaxofonja az én szaxofonom (ki nem állom a hangját), miegyéb, miegyéb ... Ami utána jön, az szigorú, ráncolt homlok, elmélkedés, szellemi játék, de nem *átélés.* Értekezni lehet arról, hogy mi ez a könyv *A szív segédigéi*hez képest, mi ez a könyv a *Bevezetés* ...-hez képest, aztán hogy a harmadik fejezete kissé lustább, mint az első, és hogy az író beleszeretett néhány ötletébe („csokoládézhatnám", „aligha szél nem lesz"), hogy minden szereplő ugyanazon a nyelven és stílusban beszél ... és ez is mind *igaz* és megvan a maga gyönyörűsége, csak éppen ez már egy *másik* dolog.

Más összerakás.

FERENCZY Béni
1990. 25. sz.
3.f.
Rádió és Televízió Ujság,

Monumentalitás és költészet: a Ferenczy-ikrek

„Károly és Béni, Valér és Noémi: ó micsoda ritka csoportozat, mint a Bach-család vagy eleven Laokoón-csoport" — írta a *Ferenczy*ekről emlékversében Weöres Sándor. Bach — a zsenialitás, a Laokoón-csoport — a fájdalmas küzdelem. Ez jutott a költő szerint osztályrészül a kivételes magyar művészfamíliának. *Károly*, a festő-apa (1862—1917), Nagybánya mestere, *Valér*, (1885—1954), a halványabb festő-fiú s az iker-csillagok: *Noémi* (1890—1957), a gobelin álmodója és *Béni* (1890—1967), az összegző: szobrász, grafikus, éremművész és festő.

Nagy és szerencsés família: mindent elértek. Szenvedélyeket és szenvedéseket, tévelygést és megigazulást. Sikert és tiszteletet. Hírnevet és befolyást. Öntörvényű művészetük kiteljesedését. Múzeumuk van. Költők versekkel, pályatársak művekkel hódolnak előttük, páratlan bőséggel a magyar kultúra történetében. Különösen

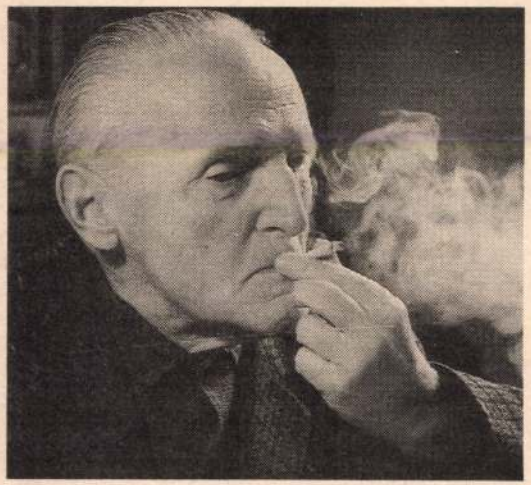

az ikrek előtt, akiknek születési centenáriumát életműkiállítással, tudományos konferencia megrendezésével, emléktáblák avatásával ünnepli szakma és közönség.

„SZÜLETÜNK, S MÁRIS ESTE VAN"
CSÜTÖRTÖK, PETŐFI 14.30

Kettejük közül a szobrász Ferenczy a sokoldalúbb és egyetemesebb tehetség, aki a nagybányai környezetet elhagyva, szemléletet és műfajt Párizsban cserélt. Itt ment át *Bourdelle*, majd *Archipenko* tanítványaként a kubizmus hatásán. Szobrászatát ugyan *Maillol* és *Despiau* iránya is befolyásolta, plasztikájában haláláig megőrizte s tanítványainak is továbbadta az indítás elkötelezettségét: térszemlélete és tömegkezelése megőrizte a kubizmus jegyeit. Érett stílusa klasszicizál: a szobor statikus formáit a felület érzékeny és gyöngéd megmintázásával kapcsolja össze. Ily módon értelmezi korszerűvé az antik és reneszánsz hagyományokat is. Művészetében derűvel tükröződött legendásan szép házassága, e modern Philemon és Baucis-história, amely ahhoz is hozzásegítette, hogy úrrá legyen az életalkonyát megkeserítő testi szenvedéseken. Utolsó éveinek rajzait, akvarelljeit, szobrait félig bénán alkotta meg. Ezek megrendítő remekek, akár *József Attila* végső versei.

Ferenczy Bénit az is ismeri, ki sosem hallott róla — Gyulán felállított (most Budapestre átkerülő) Petőfi-szobra révén. Noémiről a nagyközönség aligha tud. Magyarországon az iparművészet soha nem volt közügy. Így maradt a szakma igazsága, hogy Ferenczy Noémi teremtette meg a hazai modern gobelinművészetet.

Autodidaktaként lett mester, csak a múzeumokat tanulmányozta. Párizsban, a Manufacture des Gobelinesben sajátította el a szövés mesterségét, miközben csinált kerámiát, tervezett üvegfestményt, hímzést formált. Munkáit nemcsak tervezte, szőtte is. Korai kárpitjain a szecessziótól a késő-középkori francia gobelinkultúra naiv-népies áhítatához jutott el. Később uralkodó helyzetbe került művein a munka, a dolgozó ember alakja. Szőttesein pásztor, bárány, búzakereszt, majd a kőműves, a kaszás, a favágó, a pék, a magvető, a kaszáló no és persze, a szövő jelenik meg. Ábrázolásai tehát jelképesek: ünnepélyes, kissé mitikus kidolgozásúak. Ferenczy Noémi életformája is ünnepélyes volt, a művész-papnőé. Kolostori egyszerűségben élt, koncentrált magányban, szemtől szembe az alkotással.

Béni és Noémi: ikercsillagpár. Művészetük, kinekkinek a maga módján, a monumentalitás és költészet egysége. Személyiségük a hit és alázat erejével bűvöl. Úgy zárták le munkásságukat, hogy feladatuk végére jártak.

Kronstein Gábor

Rádiójáték-szín

A pesszimista bolsevik

Művei ismeretében meggyőződéssel állíthatjuk, hogy *Andrej Platonov* (1899—1951) jóhiszeműen tekintett az 1917-es oroszországi forradalom szülte új társadalomra. Gyerekként kezelte, aki első, bizonytalan, de sokat ígérő lépéseit teszi, és akit éppen ezért még botlásaiért sem szabad bántani.

‚Kérem, olvassa el kéziratomat... és ha jónak látja, mondja meg a kiadónak, hogy a szerzőnek igaza van, regényében becsületesen igyekszik ábrázolni a kommunista társadalom kezdeteit.." — írta egyik levelében *Gorkij*nak, arra kérvén, hogy támogassa *Csevengur* című regényének kiadását, amelyet 1928-ban a Főderáció Könyvkiadó ellenforradalminak minősített és visszautasított. „Ön a valóság megvilágításának líraian groteszk jelleget adott, ilyet pedig cenzúránk nem fogadhat el. Bár viszonya az emberekhez bensőséges, mégis ironikusan ábrázolja őket, s nem annyira forradalmárokként, mint inkább csudabogarak és féleszűek képében jelennek meg előttünk..." — szólt Gorkij lesújtó válasza, amelyhez azért (talán csak vigasztalásul) még hozzáfűzte: „Maga tehetséges ember, ez kétségtelen... A lelkialkatában pedig van valami rokonság Gogoléval. Ezért hát próbálja ki magát a vígjátékban."

És szerencsére Platonov „kipróbálta magát a vígjátékban". Így született meg 1929-ben a *Kíntorna* című komédia (rádiónk 1988 őszén mutatta be), majd 1933-ban ennek ikerpárja, a *Tizennégy vörös kunyhó*. Nemcsak prózai munkáira, de erre a két művére is jellemző szemléletének idézett sajátossága, a csaknem naivitásnak nevezhető bensőségesség, jóhiszeműség, és becsületesség, valamint a Gorkij által felrótt groteszk ábrázolásmód és szomorú irónia.

TIZENNÉGY VÖRÖS KUNYHÓ
KEDD, KOSSUTH 15.05

De komédiáról lévén szó, jellemzi, sőt minősíti e két darabot Platonov humora is. Ebben pedig ő nagy mester volt. Eredetisége, ötletei leginkább *Bulgakov* és *Erdman* színműveinek szellemességét idézik. Velük ellentétben azonban Platonov humora nem leleplező, pellengérező, inkább sajnálkozó, együttérző. Mert lelke mélyén talán mégis tudta — és ez bántotta —, hogy minden áldozat hiábavaló, s a fényes jövőről szőtt szép álmok egyikét sem lehet megvalósítani.

Sári László

Falvak élete — napi tizenkét percben

Mostohagyerek?

Az egyik leghallgatottabb műsor a Falurádió. A közvéleménykutató intézet felmérése szerint körülbelül másfél milliónan kíváncsiak a kora reggeli összeállításra, amelyben gyakran találkozhatunk *Zala Simon Tibor* nevével.

— Az utóbbi hónapokban ,,felértékelődött'' a vidék. Talán azért, mert a politikai küzdelem részévé vált a mezőgazdaság átalakításának kérdése.

— Magam is így gondoltam, de rá kellett jönnöm, hogy a buzgólkodásnak nagyobb a füstje, mint a lángja. Persze, ez lehet optikai csalódás. Szerintem még mindig nem tudunk úgy figyelni a vidékre, ahogy az elvárható lenne. A sajtó egy része csak az emberi gyarlóságokra összpontosít. Így az igazán fontos kérdések valahogy elsikkadnak. Nem túlzok, ha azt mondom, a falut mostohagyermekként kezelik. Ha összehasonlítom, hogy mennyit foglalkoznak a nyugat-európai országok rádióitévéi a vidék problémáival, és mennyit a miénk, bizony számunkra nagyon kedvezőtlen az eredmény.

— No de, sok mindent tud pótolni a Falurádió.

— Igen, napi tizenkét percben... Persze sok más műsorunk van, és a ,,szinte negyedórába'' is sok minden belefér, a napi aktualitásoktól kezdve az alapos helyzetelemzésig. Régebben többet foglalkoztunk a kampányokkal és mezőgazdasági szakkérdésekkel. Most inkább a falu élete került előtérbe, vagyis azok a problémák, amelyek leginkább foglalkoztatják az embereket. Például az új földtörvény. Ugye, a radikális változásokat sürgetőkkel szemben állnak azok, akik azt hangoztatják, nincs is kinek visszaadni a földet, és bűn lenne feloszlatni a nagyüzemeket. Én a vitában az arany középutat próbálom választani. Azért persze akadnak ,,zűrös dolgaim''. Például az elmúlt év végén a Szövosz, ez a kvázi-minisztérium került terítékre. Több interjúban nyilatkoztak a szövetkezeti vezetők arról, hogy mi csikorog, akadozik vagy egyáltalán nem működik a gépezetben. A levonható következtetés egyértelmű volt: a képviseleti szerv önmagát képviseli, nem a tagszövetkezeteket. Az ,,illetékeseknek'' rosszul esett a szókimondás, felhúzták az orrukat, de más nem történt. Mármint akkor... Mert nemrég feloszlott a Szövosz.

— Gondolom, most már forrong a falu is.

— Pedig a változásoknak csak az elején tartunk. Ennek ellenére a vállalkozó szelleműek már léptek. Például sorra alakultak mezőgazdasági gépeket forgalmazó ve-

FALURÁDIÓ
HÉTFŐ—PÉNTEK, KOSSUTH 5.40

gyesvállalatok. Mindenféle masinákat hoznak, régit és újat. Magam az egyik bemutatón körülbelül hatvanéves traktort fedeztem fel. Negyedmilliót kértek érte. Szerintem eladják, mert még egy ideig használható. Ez jellemző a helyzetre! Az új negyven lóerős traktor kétmillióba kerülhet... Egy volt évfolyamtársam tizenöt hektáron termeszt burgonyát. Az őszi betakarítás százezer forintjába kerül, ha kézzel végzik. Jó lenne gépet vásárolni, ám az ára félmillió. Ezért arra gondolt, csak nyernének vele, ha többen összeállnának, azaz szövetkeznének. Magam valahogy így képzelem el a zökkenőmentes átalakulást.

Kibédi Varga Sándor

Rakéta-karrier

Robert De Niro nem üstökös volt a pályán. Rakéta volt, amelyet a New York-i Dramatic Workshopban, majd *Stella Adler* és *Lee Strassberg* keze alatt, a világhírű Actor's Studióban formáltak és gyújtottak be, s azután lassan emelkedett el az Actor's Studio kapujától, vidéki társulatok kis bemutatóin és egy sikeres New York-i előadáson át (*Egy zajos utas megpróbáltatásai* — ebben *Shelley Winters* partnere volt) az első, 1965-ös moziszerepig. Ez utóbbit *Marcel Carné*tól kapta egy francia filmben (*Három szoba Manhattanban*). A sztármagasságokba a hetvenes évek elején emelkedett. Mint minden rakéta útja, az övé is egyre gyorsult: *A keresztapa II.*-ben nyújtott alakításáért a legjobb epizodistának járó Oscar-díjat nyerte el 1972-ben, hogy azután, *A taxisofőr* révén, 1974-től világsztárrá váljék.

EGY ÓRÁBAN EGY ÉLET: ROBERT DE NIRO
KEDD, PETŐFI 20.00

Tehetsége, Bertoluccival találkozva, felizzott a *Huszadik század* című filmeposz főszerepében, majd az izzásból ragyogás lett a *New York, New York*ban (1977). Ezzel, elérve állandó pályáját, az amerikai megasztárok birodalmának fénylő állócsillaga lett. *A szarvasvadász*ban nyújtott alakításától kezdve úgyszólván sorozatosan remekel. 1980-ban, *Jake LaMotta* szerepéért (*Dühöngő Bika*) újabb Oscar-díjjal tüntették ki. *Martin Scorsese* rendező a híres ökölvívó életútjának felidézésével egy rendkívüli karrier történetét mutatta be, óriási nemzetközi sikerrel. (Közismert kuriózum, hogy e szerep kedvéért hatalmasan fölhizlalta magát.)

Ettől fogva minden szerepvállalása nemzetközi esemény. A magyar nézők is láthatták a *Kívülállók*, a *Volt egyszer egy Amerika*, az *Angyalszív*, *A misszió* hőseként.

Jelenleg *A keresztapa III.* forgatásán *Francis Ford Coppolá*val dolgozik. Ez a film előreláthatólag karácsony táján kerül az amerikai mozikba.

Közben De Niro tévében és színházban is szerepel. ,,Tudja — mondta egy interjúban az újságírónak —, én játékra születtem, és egyetlen olyan napot sem tudok

Négyhetenként

A vidék hangos folyóirata

A *Túlpart* című rádióműsor azért indult, hogy ne legyen ,,túlpart'', mert a szerkesztők vélhetően felismerték, hogy nemcsak a szerelmet kell a fogunkban tartva átvinni a túlsó partra, hanem a tehetséget, a szépséget is. Ebben a ,,kettészakadt'' országban, ahol nehéz örökség a főváros nyomasztó túlsúlya, észre kell venni, hogy az igazi hátország a vidék. A Magyar Rádió irodalmi osztálya és két körzeti stúdiója ezért ,,kapaszkodott össze'', hogy négyhetenként harminc percben jelentkező hangos folyóiratot indítson.

TÚLPART
VASÁRNAP, PETŐFI 21.03

A rendező *Avanesian Alex* és a szerkesztő *Antall István* vidéki stúdiókban, vidéki színészekkel, az ottani irodalom legjavából válogatva szerkeszti a ,,lapszámokat''. A próbafelvétel Miskolcon készült, ahol *Gál Sándor* kassai magyar költő mutatja be a legfiatalabb, még kötet nélküli kelet-szlovákiai tehetségeket. *Serfőző Simon* a megszűnő és a keletkező Borsod megyei folyóiratokról beszél. Köröm plébánosa, *Kuklay Antal* könyvet írt *Pilinszky Jánosról:* hit és költészet kapcsolatáról szól. *Kalász László* hetedik kötetéből kerültek még új versek hangszalagra és a négyszáz éves Vizsolyi Bibiliát is megünnepli a Túlpart próbaszáma. A műsor mostantól rend-

A Magyar Érmegyűjtők Egyesülete és a
Legújabbkori Történeti Múzeum tisztelettel meghívja Önt

a **Ferenczy Béni és Ferenczy Noémi**
születésének 100. évfordulóján

rendezendő emlékülésre
1990. június 15-én 14 órára,
valamint ezt követően
a **Ferenczy-éremkiállítás** megnyitójára.

A kiállítást dr. KONTHA SÁNDOR művészettörténész nyitja meg.

Helyszín: Budavári Palota „A„ épület

Az emlékülés előadói:

Illyés Mária
Jankovich Júlia
Kontha Sándor
Pálosi Judit
Vigh Tamás

MEGHÍVÓ

Program:

- A szülőháznál a művészekről megemlékezik:

  Krajcsovits Istvánné,
  a Szentendrei Városi Tanács elnöke

- Az új állandó kiállítást megnyitja:

  Juhász Ferenc
  Kossuth-díjas költő

A kiállítás megtekinthető hétfő kivételével

naponta 10-18 óráig

Ferenczy Béni és Noémi születésének

100. évfordulója alkalmából

a Művelődési Minisztérium
Képzőművészeti és Múzeumi Osztálya,

a Pest Megyei Tanács VB.

a Szentendrei Városi Tanács

és a szentendrei Ferenczy Múzeum

Tisztelettel meghívja Önt a

FERENCZY CSALÁD ÚJ ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

1990. június 24-én (Vasárnap) 11 órára

a Ferenczy Múzeumba
(Szentendre, Fő tér 6.)

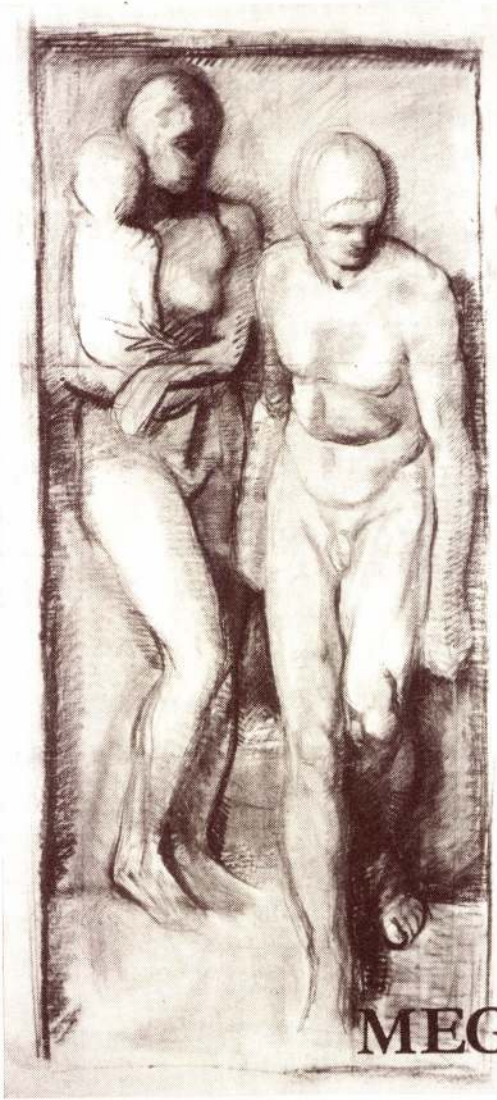

MEGHÍVÓ

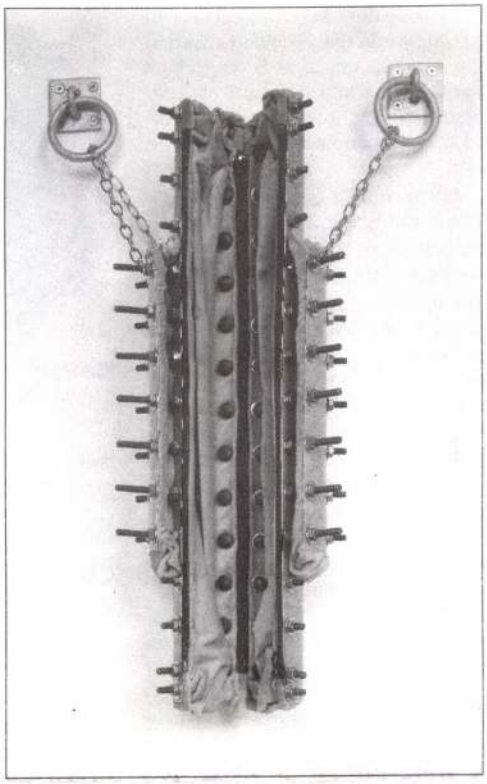

Cathy de Monchaux:
Biztonság, 1988,
cink, bársony, bilincsek,
60×37×15 cm

Nancy Graves: Conspiraled
V–9–99, vas, réz, bronz,
72,5×79×48 cm

Emlékülés Budapesten

Száz éve született Ferenczy Béni és Ferenczy Noémi

Ferenczy Béni és *Ferenczy Noémi* születésének 100. évfordulója alkalmából 1990. június 15-én a *Magyar Éremgyűjtők Egyesülete* és a *Legújabbkori Történeti Múzeum* emlékülést rendezett a múzeum budavári épületében.

Az ünnepség bevezetőjeként *Fekete György* államtitkár-helyettes a művelődési miniszter üdvözletét tolmácsolta, kiemelve, hogy ez a megemlékezés is része annak a rehabilitálási folyamatnak, amelynek során nemzeti művészetünk méltatlanul mellőzött klasszikusainak kívánunk igazságot szolgáltatni.

Az első előadást *Kontha Sándor* tartotta. Felvázolta mindkét művész erkölcsi, szellemi és művészi fejlődését, hangsúlyozva Nagybánya s azon belül is elsősorban édesapjuk, *Ferenczy Károly* örökségének jelentőségét. A „nagybányai etika", a szorgalmas, kitartó munka tisztelete, a természet szeretete, a szociális érdeklődés egyaránt végigkísérte mindkettőjük életét. „Noémi hihetetlen akarással csak egy célra koncentrált... Odaadását a középkori miniátorokéhoz lehet mérni... maga tervezte, és szerzetesi alázattal, fáradhatatlansággal maga szőtte kárpitjait." „Ferenczy Béni Noéminál sokoldalúbb volt. Páratlan műveltségű ember, aki nemcsak a szobrászatban alkotott maradandót", hanem az éremművészetben, rajzban, akvarellben, művészeti írásaiban, sőt leveleiben is. Az ünnepi hangvételű méltatás keserű következtetésekkel zárult: „Az ilyenkor szokásos, az életművek lehető teljességét bemutató emlékkiállítás megrendezéséhez nagyon szegény az ország, nagyon-nagyon szegények az arra illetékes intézmények. Nagyon szegények a kiadók is, mert semmiféle könyvre, kiadványra nem futotta... Nem baj, jól van ez így, így szoktuk meg ebben a tékozló szegény országban."

Második előadásként *Illyés Má-*

Vígh Tamás: Száz éve született Ferenczy Béni, 1990, vert érem, bronz, 42 mm

Kiss György: Száz éve született Ferenczy Noémi, 1990, vert érem, bronz, 42 mm

ria Ferenczy Béni szobrászatának néhány speciális problémáját elemezte. A századvég és a századforduló idején felvetett kérdésekre, a talapzat, a torzó és a szimmetria problémájára adott válaszokat vizsgálta, *Rodin* és *Maillol* megoldásaihoz viszonyítva Ferenczy Béni eredményeit.

Jankovich Júlia Ferenczy Noémi személyiségéről tartott előadást. Életéről, munkáiról kevés dokumentum maradt fenn, sok műve szét is szóródott a világban, őrzési helyük, tulajdonosuk ismeretlen. A tanítványok, művészbarátok, műteremszomszédok egybehangzóan puritán, elzárkózó, csak a munkájának élő, egyre jobban elmagányosodó embernek írták le. Visszavonultsága ellenére vállalta 1950-től a főiskolai tanárságot, mert ezzel is szolgálni akart, át akarta adni az élete során felgyülemlett szakmai tapasztalait, másokat is meg akart tanítani az általa felújított ősi szövéstechnikára, meg akarta szerettetni az emberekkel ezt a művészeti ágat.

Pálosi Judit Ferenczy Noémi alkotói módszeréről értekezett. Ismertette azt a sajátos, középkori eredetre visszanyúló gobelintechnikát, amelyet Ferenczy Noémi kialakított magának, s melynek lényege a festőiséggel és a festménymásolással való szakítás, a saját tervnek saját kezű kivitelezése, a terv szövés közben való szabad formálása, újrateremtése, az anyag és a szövéstechnika maximális figyelembevétele mellett. Szomorú csattanóként hangzott el, hogy ennek a nemes technikának a főiskolai oktatása éppen napjainkban szűnik meg.

Muradin Jenő kolozsvári művészettörténész a Ferenczy család szerepét méltatta a modern magyar művészet történetében. Külön kiemelte – tekintve, hogy erről mások nem szóltak – az édesanya, *Fialka Olga* érdemeit, aki *Matejko* tanítványaként szintén festőművésznek készült, s akinek művészi érzékenysége, műveltsége, tájékozottsága, széles körű nyelvismerete meghatározó volt gyermekei sorsának alakulásában is. Figyelmeztetett arra is, hogy elfogultságtól mentesen kell megvizsgálnunk a testvérpár politikai elkötelezettségét, a baloldali eszmékhez való vonzódásukat, a munkásmozgalommal való kapcsolatukat, de 1956 szerepét is, életük utolsó idejének tragikus fordulataiban.

Ferenczy Béni tanítványai nevében *Vígh Tamás* szobrászművész beszélt. Méltatta a Magyar Éremgyűjtők Egyesülete érdemeit a megemlékezés létrejöttében, majd Ferenczy Béni mindössze négy évig tartó, de mégis korszakalkotó jelentőségűnek tekinthető főiskolai tevékenységét jellemezte. A *Lyka Károly* és *Réti István* reformjának szellemében dolgozó, a művészet szabadságát mindenek fölé helyező Képzőművészeti Főiskolán 1945 és 1949 között vonzó művészi-esztétikai lehetőségeket, valódi alternatívát kínált tanítványainak, elhatárolódva a háború utáni évek többi irányzatától, mind a konzervatív, mind az Európai Iskola szellemisége szerint dolgozó szobrászoktól.

Végezetül *Mészáros István*, a Magyar Éremgyűjtők Egyesületének főtitkára néhány közérdekű bejelentést tett. Ismertette azt a kiadványt, amelyet *Gosztonyi József* állított össze, s amely Ferenczy Béni valamennyi érmének szakszerű leírását tartalmazza, közölte továbbá, hogy az egyesület az évforduló alkalmából felkérte Vígh Tamást egy Ferenczy Béni- és *Kiss György*öt egy Ferenczy Noémi-emlékérem elkészítésére.

Az emlékülést követően a múzeum emeletén a Ferenczy Béni érmeiből rendezett kiállítást – a művész özvegyének jelenlétében – Kontha Sándor nyitotta meg. *T. Á.*

Emlékeztető

Ötven éve írták: „Őszi kiállításán ezúttal csupa kisebb-nagyobb gyűjteményt mutat be a Műcsarnok a régebben szokásos tömegtárlatokkal szemben. Mindig az volt a meggyőződésünk, hogy ez a helyes módja a kiállításrendezésnek, s ahhoz, hogy a Műcsarnok most már, úgy látszik, állandósítja ezt a módszert, csak gratulálhatunk. De a gyűjteményes kiállításnak is, mint mindenféle kiállításnak, a minőség adja meg az értékét. Minden attól függ, hogy milyen művészetet válogat össze a Műcsarnok. S ha erről a feléről vesszük szemügyre a kiállítást, már jóval kisebb az elragadtatásunk."

(Elek Artúr: A Műcsarnok őszi tárlata. Újság, 1940. október 12.)

FERENCZY Béni

Somogy 1982.5.

színházi vitához. Terjedelmes írásában a művészetkritika és a közművelődés kapcsolatait elemzi Agárdi Péter. Miközben gondosan körüljárja az egyes művészeti ágak kritikájának helyzetét, a műbírálat perifériára szorult problémáira is rámutat. „Sajnos nem bővültek jelentősen a tudatformálás, a közművelődés és az ízlésnevelés tömeghatása szempontjából talán legfontosabb kritikai műfaj, a nyomtatott tévé- és rádiókritika keretei" – írja Agárdi. Megállapítása aligha vitatható.

A műbírálat közelmúltjának önképe a kötet harmadik része. Földes Anna nosztalgikus hangú írása sorra siratja el a legjobb kritikusi erényeket és a legjobb kritikusok erényeit. Lelohadt volna a kritikusi szenvedély? Megszürkült volna az oly nehezen kivívott szakmai kompetencia? Nem. Nem esett csorba a szakma tekintélyén, és nem lankadt a vitakedv. A panaszhangokat bizonyára egy ismét fellángoló kritikaellenes hangulat erősíti fel. Valószínű ennek következménye, hogy a vitamódszerek változatosabbá, ravaszabbá váltak. Páskándi Géza *Tisztelet, becsülés a mai kritikusnak!* című esszéjében finoman ingerli Faragó Vilmost, aki viszont Páskándit. Nemeskürty filmes kesergője a rész szövegkörnyezetében nem több, mint szépségtapasz, hisz mint már utaltunk rá, e művészeti ág kritikai problémáit méltánytalanul mellőzi a szerkesztő. S hasonlóan mostoha sorsra jut az egész kötetben a képzőművészet- és zenekritika is.

Kuriózumként ható olvasói élmény viszont Hernádi Gyula felperes és Szalay Károly kritikus, alperes között az *Erőd* című film kritikája miatt kirobbant bírósági eljárássorozat dokumentumanyaga. A kritikusoknak a kritikáról folytatott kitűnő kerekasztal-beszélgetését ismertető írást és a *Kritikusok felelnek* című riportsorozatot ugyancsak az olvasó figyelmébe kell ajánlani. A húsz év legjelentősebb művészeti és műkritikai írásait felsorakoztató kötetzáró bibliográfia remek kiegészítése e hiteles és színes művelődéspolitikai korrajznak. *(Kossuth Kiadó.)*

GULYÁS JÓZSEF

Kontha Sándor: Ferenczy Béni

Szobrászatunk iskolateremtő egyéniségéről, Ferenczy Béniről az írás és toll jeles mesterei, Kassák Lajos, Bernáth Aurél, a francia Francois Gachot mondtak helytálló dicséretet. Művészetének lényegét Nagy László fogalmazta meg találóan magasztos tanulmányában: „Mikor új esztétikák, földrengésszerű irányzatok hasogatják a művészet arculatát, a totalitásba torlódó síkok közül magasodnak fel alakjai. Viselik az emberség gyönyörű jegyeit szomorúan s diadalmasan." A humanizmus szolgálatában vele együtt tartó kortársai, mértékadó szakemberek – Genthon István, Pataky Dénes és mások – már életében kijelölték helyét művészethistóriánk fénylő lapjain. Monografikus feldolgozásának mostanáig utolsó kísérlete Szabó Katalin kis munkája volt (Corvina Kiadó, 1976.). A *Művészet Kiskönyvtára* sorozatba illesztett rövid összefoglalóját azzal zárta szerzője, hogy „a hat évtizedes művészpálya alkotásainak, a magyar művészet egyik legszebb fejezetének egyre teljesebb feldolgozása »a szakma« szép feladata". Várható volt hát, hogy a fellendült részkutatások nyomdokán egy megszületű új Ferenczy Béni-kötet teljesíti majd e megtisztelő hivatását, s eljut kereséseiben a megközelítő véglegességhez.

Most arról adhatunk jelentést, hogy a munka elkészült, megjelent a *Magyar szobrászok* című szép sorozatban, a Corvina gondozásában. A reprezentatív igényeket kielégítő, Kontha Sándor szakmai igényességgel megírt bevezető tanulmányával ellátott könyv azonban merőben más célok szolgálatába szegődött. Eleve más megfontolásból táplálkozik, terjedelménél fogva sem vállalhatja fel egy monográfia bonyolult feladatait.

Az album alapvető erényei a szépen fényképezett képanyagból, a százharminc reprodukció révén világlanak elő. Tisztes nagyságban, élvezhető minőségben mutat-

koznak meg a jobbára kisplasztikaméretben gondolkozó és dolgozó, remek érmeket mintázó, szobrászatunknak hosszabb távra irányt mutató mester java alkotásai. A művek időrendet követő sorából – segédletek, szószaporító magyarázatok nélkül is – kibontakozik a humánum, a „független és időtlen életérzés" (Bernáth Aurél) szolgálatát következetesen vállaló, teljesítő szobrász egyénisége, küzdelmes odaadása, eredetisége és nagysága. A hangsúlyt a szobrokra, kisplasztikákra helyezte a válogatás, mintegy bizonyítva, hogy „... embervoltunkhoz igazán illenek az ő faragott képei" (Nagy László). Köztéri munkái közül viszonylag keveset tartalmaz a könyv. Két aktkompozícióját – *Álló fiú, Ülő női akt* – s néhány szolidan komor síremlékét – Egon Schiele, Babits Mihály – tanulmányozhatjuk mértéket és értéket szabó tömör, vaskos női aktok, buja torzók népes koszorújától övezve. S természetesen a sok vihart, méltánytalanságot megért *Petőfi*t, hiszen „ezt a gyönyörű szobrot az idő állítja Ferenczy Béni műveinek központjába, emeli minden Petőfi-ábrázolás fölé, s hellyel tiszteli meg a legszebb európai hős-szobrok társaságában". (Nagy László.)

Viszonylagos teljesség tárul elénk a műfajt megújító érmeit bemutató lapokat forgatva. Rajzművészetünkben kiemelt rangú munkái közül viszont keveset, élete végén gyötrő kínok között alkotott akvarelljeiből pedig semmit nem tartalmaz a képanyag. Pedig a valóságos értékrend alkotásának igénye megköveteli – egy pillanatig sem tagadva a szobrász-attitűd elsődlegességét! –, hogy e műfajokban tett lépéseit, eredményeit is felmérjük.

Kontha Sándor tanulmánya az életrajzi adatok füzérét követve-bontogatva, lendületesen vázolja fel a művész pályájának fejlődésvonalát. Szemléletesen érzékelteti belső küzdelmeinek hatását, a művek megformálásának emberi-társadalmi-történelmi körülményeit. Helyes belső arányokra törekedve ad helyet tényeknek, elemzéseknek és következtetéseknek. Szól az indulás, a felkészülés esztendeiről, a kibontakozó művészt ért hatásokról, az útkeresés első eredményeiről. A nagybányai „boldog gyermekkor" légköréből indult mozgalmas életének számtalan mozzanata érdemel nagyobb figyelmet, hiszen magyarázatra szorul, hogy a békés polgári életformából kiszakadva miként jutott a radikális eszmék hirdetőinek, cselekvő harcosainak táborába, s vált a maga sajátos módján forradalmárrá. Ette az emigránsok keserű kenyerét, a helyszíni tapasztalás igényétől hajtva indult oroszországi útjára, hogy azután a nagy világfelfordulás, az elszabadult pokol közepette a klasszicizmus „teljes igazságot, teljes emberséget, hitet és reményt" szolgáló csendjébe húzódva teljesítse hivatását. Ujjongva mintázta szoborba a maga őszinte felszabadultság-élményét, vállalta a közreműködő, majd a felröppenő nemzedéket oktató mester szerepét. „Jutalma" a mellőzöttség osztályérzése volt. A betegség kínjai sújtották, élni akarásának hőfokát az emberi akarat csodája-, diadalaként emlegették. Mindezek közben a hazai szobrászat műfajaiban irányzatot teremtett. Ma – különösen érmeinek termékenyítő sugárzása nélkül – aligha beszélhetnénk jelentős sikereket elkönyvelő „magyar éremművészetről". Hatása akaratlanul is, tanítványok, követők, epigonok és tőle függetlenül indulók munkáiban egyaránt kimutatható. Gondoljunk csak remek „művészérmeinek" elkészült darabjaira! Van Gogh-érme szobrászok népes sorát sarkallta a feladattal való megbirkózásra. Hasonlóan véleked hetünk a térproblémákat mintaszerűen megoldó Szent Márk tér éremről is.

Ferenczy Béni az európai szobrászat megújhodásáért küzdőktől (Bourdelle, Orlov, Archipenkó, Maillol) vette első leckéit. Megfordult Matisse műtermében, érthető döbbenettel hallgatta Apollinaire múlttal hadakozó, leszámolásra kész előadását, de erőteljes egyénisége, önállóan alkotott véleménye megóvta a zsákutcák okozta csalódásoktól. A kifejezés sodró vágya, a megmunkálás iránti szüntelen igényesség, a törekvő akarat mindig a maga kicövekelte pályán tartotta. A múló idővel, változó korszakokkal párhuzamosan változtak a megjelenítés eszközei, szobrainak habitusa, de igazat kell adnunk az elemzést rövidre fogottan végző szerzőnek: „... tűnődő alakjai nehéz idők sok szenvedést megélt tanúiként lépnek elénk."

SALAMON NÁNDOR

1021

A hónap műtárgya a Nemzeti Galériában

Ferenczy Béni: Ferenczy Noémi portréja (1917)

A magyar századelő művészeti életében a modern európai szobrászat nagyjai nem voltak ismeretlenek: Rodinről és Maillolról rendszeresen írtak a folyóiratok, Meunier-nek és Archipenkónak kiállítása volt Budapesten. Művészeink szinte kivétel nélkül megfordultak Párizsban. A modern szobrászat külföldi mestereinek munkássága hatással volt azokra a művészeinkre, akik a jelentős helyet elfoglaló naturalizmus meghaladásán fáradoztak. Beck Ö. Fülöp, Fémes Beck Vilmos, Vedres Márk a klasszikus hagyományokhoz nyúltak vissza, az anyag és a szerkezet törvényei alapján a zárt plasztikai formálást igyekeztek megvalósítani.

A szobrászati megújulás igénye jelentkezett Ferenczy Béni fiatalkori műveiben is. Művészi képzése változatos volt: naturalista stúdiumokat végzett (Firenzében és Münchenben, 1908, 1909), Párizsban Bourdelle növendéke volt (1911), és látogatta Archipenko absztrakt szellemű szabadiskoláját is. (1912). Az erős atyai ellenőrzés mellett fejlődő művész — Ferenczy Károlynak, a nagybányai festőiskola központi alakjának irányítása meghatározó — a klasszikus hagyomány modern szellemű továbbfejlesztésében látta a művészi megújulás lehetőségét. Ikertestvéréről, Noémiről készített portréi jól mutatják törekvéseit. 1916-os terrakottamunkája görögös felfogású. A kompozíció szimmetrikus, a nyitott, érzelmeket nem tükröző szemek távolivá teszik az arcot: a szobor az időtlenség hordozója.

Az egy évvel későbbi — itt bemutatott — bronzszobor eltér ettől a felfogástól. Az arc szabályos oválisa, az ívelt szemöldökök, a keskeny, egyenes orr szinte mértani szigorúságú formát alkotnak. Az összefogottságnak, a szigorú kompozíciónak lírai ellenpontját adja a haj lágy vonalú hullámzása, a telt száj és a félig nyitott szemek dekoratívan meghúzott vonala. A bronz fekete patinája is lágyítja az arc keménységét. A hűvös tartózkodást, a befeléfordulást mély bensőséges érzés oldja fel. A cél a belső, az érzelmek megmutatása. Ferenczy első alkotói korszakát — 1920-ig — az érzelmi szemlélet erősödése hatja át. 1917-es Noémi-portréjának megformálását az alapvető geometriai formák irányába egyszerűsítette, hogy még erősebb hangsúlyt kaphasson a lélekállapot ábrázolása.

Ferenczy Noémi portréja.

A klasszikus hagyományból kiinduló, a gondos konstrukció és a belső drámai erő egységét megvalósító Ferenczy Béni XX. századi szobrászatunk jelentős alakjává vált.

Bor Ferenc

FERENCZY BÉNI

21.15: Egy rádiós naplójából.
22.11: Örökzöld dallamok.
23.20: Operettmuzsika.

3. MŰSOR

8.11: Komolyzenei zsákbamacska.
9.46: Alfred Brendel zongorázik. Szt.
11.06: Mozart-művek. Szt.
12.10: A King's Singers együttes felvételeiből. Szt.

8.25: Bizet operáiból.
9.00: A hét zeneműve.
9.40: Nemzetközi mesefesztivál.
10.05: Kisiskolások műsora.
10.35: Népi muzsika.
11.19: A fekete Afrika története.
11.39: Széchenyi István naplójából.
12.45: Válaszolunk hallgatóinknak.
13.00: Zenei érdekességek az elmúlt hét műsoráról.

16.00: Iskolai
16.30: Hegedi
19.05: Kortár
19.35: Kórusi
20.20: Könny
20.30: Bartók ceg vá
21.30: Beatze
22.00: A hét
22.30: Dzsess
23.10: Országi

1982 APR 2 5

NÉPSZABADSÁG

1091 BUDAPEST IX., DLLOI ÚT 5I.
Telefon: 337-748, 340-726

MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ

A BUDAPESTI SZÍNHÁZAK MŰS

V: Vasárnap H: Hétfő

Erkel Színház: V: Carmen (Ifj. bérl. III. sor., 4. ea., de. 11). Figaró házassága (12. bérl. 7. ea., 7). H: Tosca (Palló Imre bérl. 6. ea., 7). **Zeneakadémia:** V: Az I. István gimnázium zene- és vegyeskarának hangversenye (de. 11). Mesélő muzsika 4. (Alkotmány mozi és a Csepeli Munkásotthon bérlettulajdonosainak, fél 4). A Miskolci Szimfonikus Zenekar hangversenye (Tavaszi bérl. C/2., fél 8). H: A Pécsi Filharmonikus Zenekar hangversenye (Tavaszi bérl. A/1—4., fél 8). **Pesti Vigadó:** V: Jerry Ricks blueshangv. du. 4). Kiss Gyula zongoraestje (Tavaszi zongoraestek 7., fél 8). H: Székely István zongoraestje (A Liszt—Bartók zongoraverseny díjnyertesei 2., fél 8). **Nemzeti Színház:** V: Mózes (de. 11). A szuzai menyegző (7). H: Oresztész (Ifj. bérl. I. sor., 3. ea., 7). **Katona József Színház:** V: Károlyi Gáspár vizsolyi bibliája (du. fél 3). Komédiások (fél 8). H: Boldogtalanok (7). **Népszínház-Várszínház:** V: Naplemente előtt (7). H: Margarida asszony (7). **Népszínház-Józsefvárosi Színház:** V: Imádok férjhez menni (7). H: Ármány és szerelem (7). **Madách Színház:** V: A csata (X. bérl. fél 3). A makrancos hölgy (O. bérl. 7). Jövőre veled, ugyanitt (Budapesti Gyermekszínházban, 7). H: Patika (7). A fösvény (Budapesti Gyermekszínházban, 7). **Reflektor Színpad:** V: Micimackó (Olimpia moziban, de. 11). **Vígszínház:** V: In memoriam Ö. I. (fél 3). Forgatókönyv (fél 8). H: Amadeus (Ditrói Mór bérl. 3. ea., 7). **Pesti Színház:** V: Equus (3). Protestánsok (fél 8). H: Deficit (7). **Fővárosi Operettszínház:** V: Mesebalett (de. fél 11 és fél 3). Boccaccio (H. bérl. 3. ea., 7). **József Attila Színház:** A négy süveg (V: de. 10). Pillantás a hídról (V: Radnóti bérl. 4. ea., fél 3, H: B. bérl. 4. ea., 7). Egy válás története (V: 7). **Thália Színház:** V: A szent kísérlet (fél 3 és 7). Ádám és Éva (Stúdióban, fél 8). H: Mi lesz veled emberke? (7). **Vidám Színpad:** Nyitott ablak (V: fél 3). Meddig lehet elmenni? (V: és H: 7). **Mikroszkóp Színpad:** V: Hogyan? To
Műv. Házba
Miklós Színp
gem ... (fél
ügyelet (8).
Játékszín: V
du. 2). H:
Színpad: V:
mekműsora
Vesztőhely t
ték (7). Koc
zünk (Budat
háromnegyet
Duna-kanyar
mekszínház:
11). A távol
(Bemutató, du. 3). **Állami Bábszínház:** V: Gulliver Liliputban (Népköztársaság útja 69., de. 11 és 4). Varjúdombi meleghozók (Jókai tér 10., de. fél 10 és fél 12). H: Arcok és álarcok (Népköztársaság útja 69., felnőtt ea., fél 8). **Vendégjáték:** V: János vitéz (II. ker. Műv. Központban, de. 10, Csepeli Műv. Otthonban, du. 3). Képémesék (Hazai Fésűsfonó Műv. Házban, de. 10). **Fővárosi Nagycirkusz:** Bűvös kör (V: de. 10, du. fél 4 és fél 8, H: fél 8).

Az OPK bemut
(VI., Nagymező u. 21., Moz
április 27-től május 7-ig
kiállítás jeligéje: M
a fogyasz

FERENCZY BÉNI

1021

Vázlat Ferenczy Béni rajzai c. Szépirodalmi Kiadónál megjelent kötetből

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

KÖNYVVILÁG

1982 JUL

FERENCZY BÉNI

1021

Ferenczy Béni: Bartók Béla (1955) (Mezey reprodukciója)

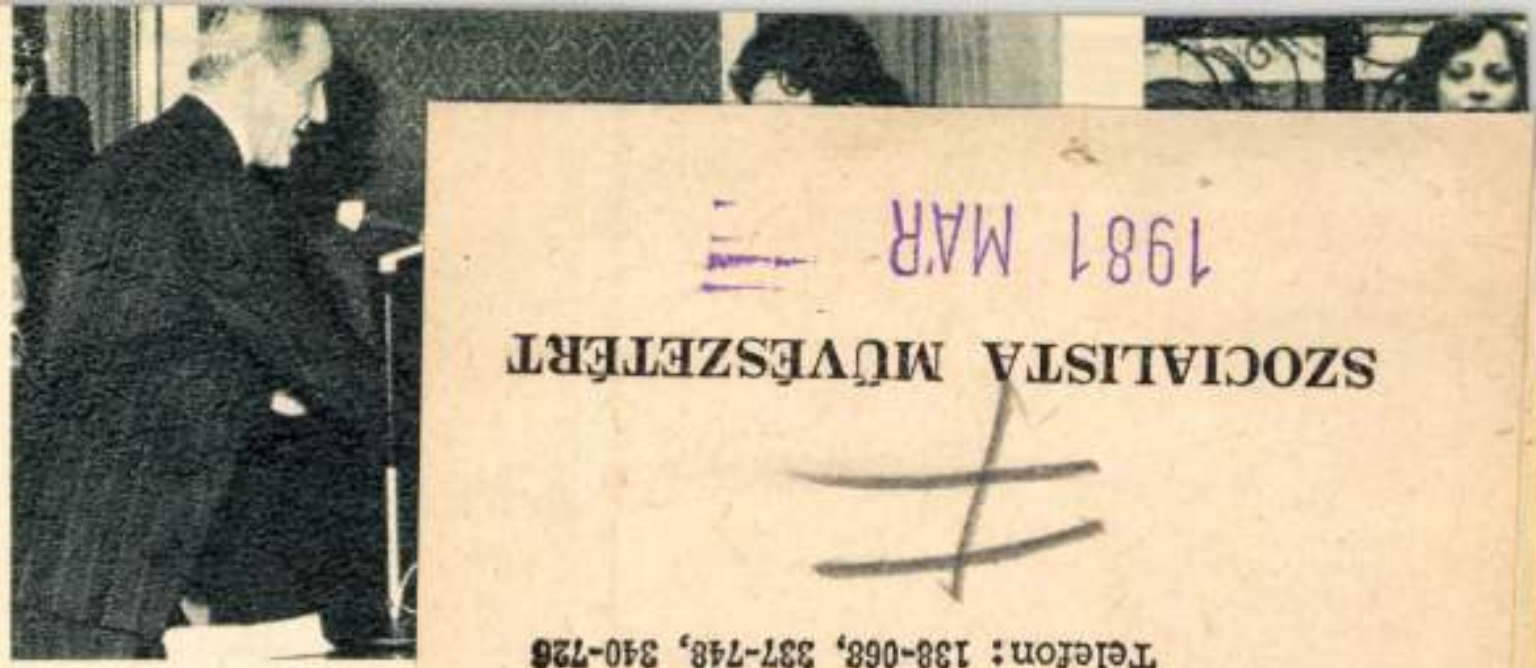

1981 MÁR

SZOCIALISTA MŰVESZETÉRT

SZAKSZERVEZETEK BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61.
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

H

— *Népi ellenő*
mutatja igazolvá
vendéglátóipari e
jének egy középkorú, határozott fellépésű férfi. — Bejelentést kaptunk, hogy rendszeresen visszaélnek a vendégek kiszolgálásánál. Ezért vizsgálatot indítunk . . .

A kívülállók valahogyan így képzelik el a népi ellenőrök munkáját. Mit is jelent valójában a népi ellenőrzés?

Röviden: az állami élet demokratizmusának egyik sajá-

kenységnek a kezdetétől egészen a befejezéséig. Rögzítette: hogyan segíthetnek a szakszervezeti szervek a népi ellenőrzésnek.

A szakszervezetek vállalták, hogy továbbra is küldenek aktivistákat a népi ellenőrzés meghatározott vizsgálataihoz. Igaz, jelenleg is jelentős a népi ellenőrök száma: *37 ezer* közgazdász, mérnök, pedagógus, diák, szakmunkás, vége-

KÉT FERENCZY

Ferenczy Béni: Szerelmespár, 1948

Az 1916-os év szenzációja az Ernst Múzeum őszi kiállítása volt. A tárlaton Ferenczy Károly és gyermekei léptek műveikkel a közönség elé. Ferenczy Károly a magyar festészet kiválósága, a nagybányai művésztelep egyik alapítója ekkor már elismert művész. Idősebb fia, Valér, apja nyomdokain haladó festő, többször szerepelt kiállításon szép sikerrel. A szenzációt mégis az ikerpár, Noémi és Béni jelentette. Mindketten először szerepeltek fővárosi tárlaton műveikkel: Noémi szövött kárpitokkal és az ezekhez készült akvarelltervekkel, Béni kisplasztikákkal, többnyire faszobrokkal és rajzokkal. A katalógus előszóírója, Lázár Béla felismerte tehetségüket, és a két fiatalnak kiemelkedő művészi karriert jövendölt. Ferenczy Károlynak életében ez az utolsó kiállítása, mely egyben az ikrek pályájának kezdete. Noémi egy hajdan virágzó, ekkor már régen halódó műfaj, a gobelin megújítója és európai rangú képviselője lesz. Béni a klasszikus görög szobrászat alapelveit ötvözi a XX. századi áramlatokkal, s e szintézis tökéletes megfogalmazójává válik. Mindkettőjük alapélménye, sorsuk meghatározója a család és a szülők életszemlélete. Olyan családban nőttek fel, mely leginkább a reneszánsz nagy művészdinasztiáinak légkörét idézi. A család minden tagja művész: az apa, Ferenczy Károly kivételes tehetségű mester, akinek művészi etikája és komolysága, fegyelmezettsége útmutatás volt gyermekeinek. Édesanyjuk, Fialka Olga házassága előtt jó érzékkel festett, illusztrált könyveket. Biztos értékítéletet, óriási műveltséget, igaz demokratizmust plántált gyermekeibe.

Noémi azonban nem mutatott érdeklődést egyik művészeti ág iránt sem. A családi fotók álmatag lányalakja kívülállóként szemlélődött a körülötte pezsgő, élénk művészeti életben. Az 1916-os tárlaton mégis teljesen felkészült művészként mutatkozott be egyéni hangvételű gobelinjeivel. 1911-ben a család úgy döntött, hogy Noémi tanuljon szabást, varrást, próbálkozzon ruhatervezéssel. Bécsi, müncheni, firenzei tanulmányút után Párizsba ment édesanyjával. Itt éri a döntő hatás, a Musée des Arts Décoratifs gyűjteményének csodálatos arrasi kárpitjai, ettől kezdve szövést akart tanulni. A Manufacture des Gobelins szövőműhelyeiben egy öreg szövőmestertől sajátította el a klasszikus technika fortélyait, szabályait. Ebben az ősi műhelyben a „haute lisse", a függőleges láncfonalakra épített szövéstechnikát művelték. A gobelinszövés a XIV–XVI. századig tartó virágzás után elvesztette önállóságát, lényegében a festmények

Ferenczy Béni: Fiatal férfi, 1919

kompozícióit másolta, és elszakadt a műfaj korábban jellemző sajátosságaitól. Ferenczy Noémi ennek az elhanyagolt művészeti ágnak kívánta visszaadni nagyságát, s a helyét megtalálni a XX. század művészetében. Küldetésnek fogta fel munkáját, élete végéig megszállottan dolgozott, napi nyolc-tíz órát töltött a szövőszék előtt. Pályája egymásba fonódó korszakokból áll, a változó témák mellett alapélménye a természet. Az első korszak kárpitjainak kompozíciós rendje, színvilága a reneszánsz növényvilágot idézi. Dús, gazdagon burjánzó levélzetben, csodás virágok, madarak és állatkák között alig észrevehető emberalakok rejtőzködnek. Témáiban a Biblia világához kötődik. Színezésben a flamand kárpitok koloritját követi. (Menekülés Egyiptomba, 1915–16, Teremtés, 1913, Ádám–Éva, 1916) A háború utolsó éveiben megváltozik képeinek tartalma. A kárpitokon a cselekvés nélküli ember és a természet harmonikus kapcsolatát, egymásra utaltságát fogalmazza meg. Az emberi figurák az őket körülvevő idillikus természethez hasonló hangsúlyt kapnak. Csöndesen szemlélődő, üldögélő nőalakok, hatalmas virágok, mindent befedő lombos ágak borítják be kárpitjait. A színek erőteljesebbé, komolyabbá válnak. (Harangvirágok, 1920, Nővérek, 1921).

A húszas évek első felében fordulópont következett be művészetében. Az ember és természet kapcsolatát elemezve más értelmezési szintre jut. A megtalált új témát, az alkotást és az alkotó embert végtelen változatossággal dolgozza fel. Ez a korszak haláláig, 1957-ig tart. Kárpitjain a munka felmagasztosul, az ember a természet egyenrangú társává nemesedik. Műveinek kompozíciós rendje, színvilága is átalakul. A háttér jelzéssé egyszerűsödik, a pasztellszínek melegebbé válnak, a szinte geometrikus elrendezés erősíti a

dekorativitást. (Ásó ember, 1922, Kaszás paraszt, 1925–26, Magvető, 1925–26, Pásztor bárányokkal, 1931, Kőműves, Pék, Házépítő, Szövőnő, 1933) Sok esetben a cselekvő figura szinte teljesen kitölti a kárpit felületét, a rosszat eltávolító, teremtő emberiség szimbólumaként. (Korhadt fa – Fehér ember baltával, 1923–24) Ferenczy Noémi a szövést előkészítő munkafolyamatok minden fázisát maga végzi. Aprólékos precizitással tervezi meg gobelinjeit, számtalan akvarell vázlaton keresztül érleli az ötletet. Végül a kárpittal azonos méretű kartonon önti formába a letisztult gondolatot. Ezután kezdi a szövést, melyet alulról felfelé haladva végez (Rőzsehordó nő, vázlat, 1924–25). Művészi hitvallásnak is tekinthető Szövőnő című gobelinje: a hatalmas szövőszék előtt háttal ülő fehér ruhás nőalak tulajdonképpen maga Ferenczy Noémi, akinek életcélja, művészetének lényege a készülő Mű. Fivére, Béni életét, művészetét hasonló életelvek irányították. Az édesapjától örökölt művészi fegyelem, komolyság és etikai tartás párosult az édesanya által közvetített műveltséggel, több nyelv tudásával, nyitottsággal minden új iránt. Örökölt egyfajta szélsőségektől óvó józan mértéktartást is, továbbá azt a derűs bölcsességet, melynek segítségével mindent, még saját tevékenységét is tudta némi iróniával szemlélni. Ferenczy Béni nemcsak a XX. századi magyar szobrászat iskolateremtő mestere, számon tartjuk őt mint az éremművészet kimagasló alkotóját, rajzai pedig nemcsak szobrászrajzok, vázlatok, hanem önálló értéket is teremtő, sokszor festményszerű alkotások. Ferenczy Béni végigjárta az európai iskolákat, tanult Firenzében és Münchenben az Akadémián, Párizsban Bourdelle-nél és Archipenkónál ismerkedett a modern törekvésekkel, a kubizmussal. Próbálgatta a különböző művészi hatásokat, elméleti módszerekkel barátkozott, hogy később aztán létrehozza egyéni hangú, érzékeny, poétikus humanizmust árasztó szobrászatát.

Ferenczy Noémi: Korhadt fa, 1923–24

Korai műveiben szakít a festői megoldásokat előtérbe helyező, a plasztika sajátosságait figyelembe nem vevő szobrászattal, és visszatér a klasszikus görög művészethez. Itt a forma és nem az illusztratív hatás, a mozgalmasság uralkodik. Bronzszobrain e felfogás mellett felismerhetőek a szecesszió formajegyei is, a dekorativitás és érzékeny felületkezelés. (Noémi fej, 1917). A kiválóan megszerkesztett, mértanian zárt, a konstruktivizmushoz közelítő kompozíciókat is átmelegíti Ferenczy Béni líraisága, érzékenysége (Álló férfi, 1919). A húszas évek elején készült kis faszobrokban visszanyúl kubista tanulmányaihoz. Az éles síkokkal kialakított szaggatott felületek ellenére szelíd fájdalom lágyítja ezeket a kis faragványokat (Női akt, Térdelő férfi, 1923). Ferenczy Bénit mértéktartó művészi alkata visszatartotta attól, hogy a kubizmustól eljusson az absztrakcióig, mert számára a művészet középpontjában mindig az ember áll. Véleményét később így fogalmazta meg: „A művészet nem kerülhet válságba, csak akkor, ha elszakad az embertől és az emberitől." A húszas évek közepén készült művekben már megtalálhatjuk Ferenczy művészetének jellegzetes vonásait. A biztos, zárt kompozíció, a témaválasztás és ennek megfogalmazása az útkeresés befejezését mutatja. Ez a folyamat itt megszakad, mert 1932-ben három évre Moszkvába megy, s ez idő alatt szobrászattal nemigen foglalkozik. Éremművészetében jelentős ez az időszak. Itt készíti el a művész-érmek első darabjait (Daumier, Goya, Michelangelo, Poussin), melyek egy nagyszerű sorozat elindítói. Itt mélyed el Michelangelo művészetének tanulmányozásában, ennek hatása nemcsak szobrain, de vörös krétarajzain is erőteljesen jelentkezik. És itt találkozik újra a régi nagybányai ismerőssel, aki második felesége lesz. Erzsi asszony életének társa és művészetének ihletője, alakját, arcát számtalan művén felismerhetjük. 1935-ben Bécsbe költözik, majd 1938-ban végleg Budapesten telepednek le. Érett korszakában plasztikai szabályokat megtartó, irodalmi utalásoktól, kötöttségektől mentes,

Ferenczy Noémi: Rőzsehordó, 1925

igazi realista és mélyen humánus szobrászatot hozott létre. (Danae, 1936, Lépő nő, 1939, Zsuzsanna, 1940, Pihenés, 1942) A kisbronzok közös jellemzője a csendes derű, a harmónia és életöröm. A biztos kompozíció, az anyagszerű mintázás és felületkezelés, a formai gazdagság a poétikus gyengédség kifejezését segítik a plasztika nyelvén (Szerelmespár, 1948).

Ezt a pillanatnyi aktualizálás nélküli művészetet gazdagította, tökéletesítette élete végéig. Nem áll ellentétben ezzel a háború utáni időszak csúcspontja, az 1948-ban bemutatott Petőfi-szobor. Nemes indulatoktól feszülő, lázadó, a kor elképzeléseivel nem egyező költő-képet formált. A lendületes dinamizmussal lépő kamasz költő alakja ezért csak 1960-ban került köztérre Gyulán. Az elsők között ismerik el művészetét Kossuth-díjjal, 1946-ban a Képzőművészeti Főiskola tanárává nevezik ki, de hamar bekövetkezik a csalódások időszaka. 1950-ben megfosztják tanárságától, nem jut megrendelésekhez. Hite, bölcsessége segíti át a nehézségeken. Könyvillusztrálással foglalkozik, és általa tisztelt kortársak portréit készíti el. Érzékeny felületű, izgalmas, mély emberismeretről tanúskodó arcképek egész sorát hozza létre (Juhász Ferenc, Pilinszky János, Ferencsik János stb.).

1956 novemberében jobb oldala megbénul és elveszti beszédkészségét. Felesége legendás segítségével és akaraterejének köszönhetően azonban viszonylag rövid idő után újra rajzolni, majd mintázni kezd bal kézzel. Portrék, lírai finomságú nő- és kisfiúalakok kerülnek ki keze alól, melyek szerves folytatói korábbi kompozícióinak (Aranykor, Álló fiú, Miklós, Bartók-portré). Akvarelljein izzó színekben pompázó virágok hirdetik életigenlését. A betegség utáni tíz év ilyen munkával telt 1967-ben bekövetkezett haláláig. A száz éve, 1890. június 18-án született Ferenczy Béni és Noémi művei máig elevenen sugározzák az emberbe és a munkába vetett hitet, a derűt és a művészet iránti alázatosságot.

FÖLDES MÁRIA

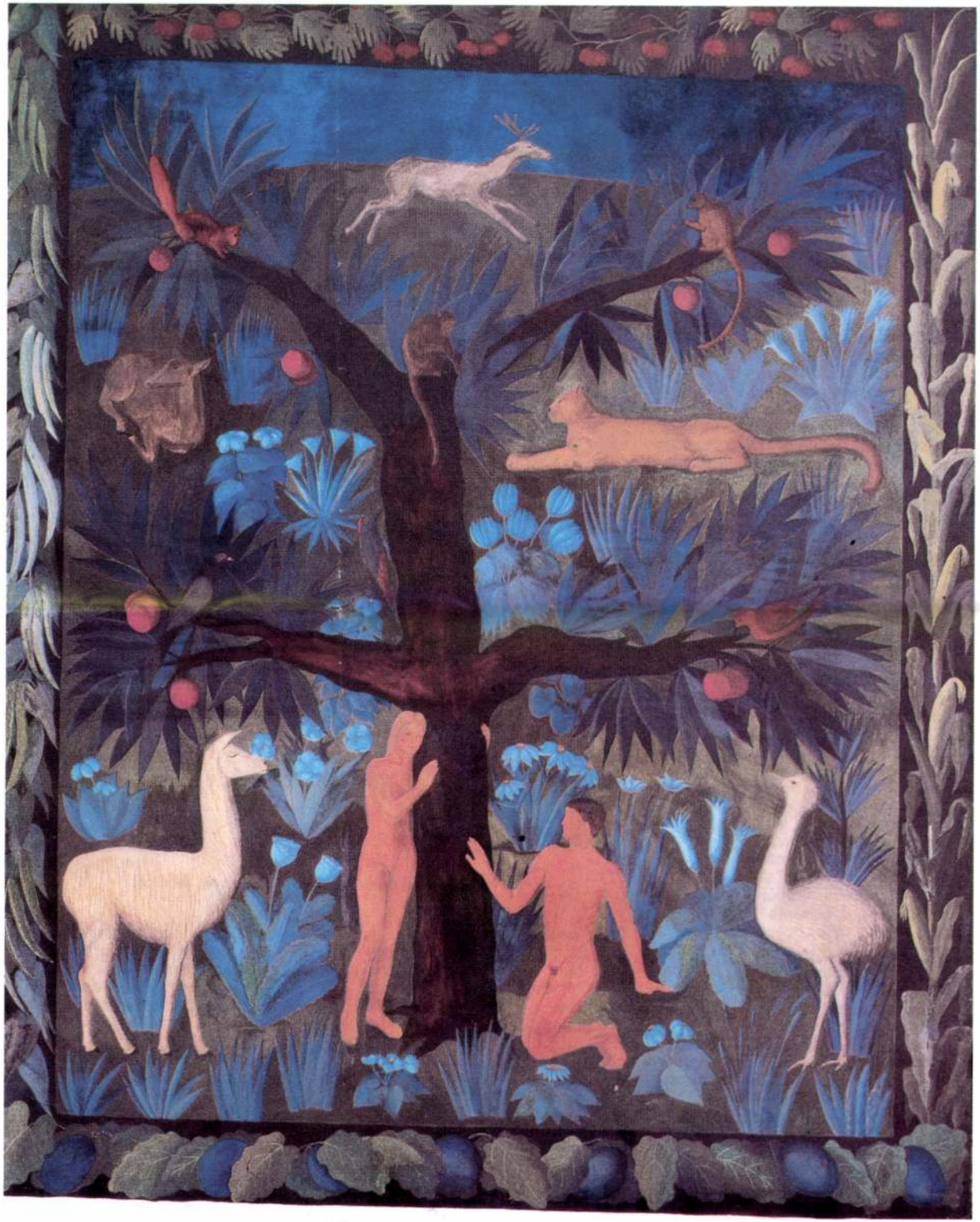

Ferenczy Noémi: Ádám és Éva, 1916

Igazhívők ékszerei

Az oszmán-török ötvösség történetét tanulmányozva egy sajátos ellentmondással kerülünk szembe. Annak ellenére ugyanis, hogy a Prófétának tulajdonított mondások, tettek és szokások gyűjteménye, az úgynevezett Hadisz tiltja az igazhívők számára az arany- és ezüsttárgyak használatát, a korabeli írásos források szép számmal említenek ilyen tárgyakat. A szultáni udvar pompájáról, az arany és ezüst edények, ékszerek, lószerszámok bőségéről tanúskodnak például azok a listák, melyek a különböző ünnepek idején a szultánnak, illetve a szultánfiaknak ajándékozott tárgyakat sorolják fel. Azonban nemcsak a szultáni udvar tagjai, hanem a városi polgárság képviselői is viseltek arany-ezüst ékszereket, használtak ezüstből készült edényeket. Bizonyítják ezt azok az edirnei ötvösöktől származó, XVII. századi hagyatéki leltárak is, melyek több százezer akcse értékű ötvöstárgy leírását tartalmazzák. Az iszlám törvények ilyen mértékű mellőzésében valószínűleg nagy szerepet játszott az a tény, hogy az oszmán-törökök hódításaik során hatalmas zsákmányra tettek szert. Gondoljunk csak a balkáni nemesfémbányák megszerzésére vagy a perzsiai, illetve az egyiptomi hadjáratok során kezükbe kerülő kincsekre.

A kialakuló török ötvösség nemcsak az anatóliai ősi hagyományokat olvasztotta magába, hanem átvette a meghódított területekkel együtt az ott élő mesterek tudását, szokásait és azok hagyományait is. Ez az átvétel sokszor egészen közvetlen módon, a mesterek áttelepítésével történt. I. Szelim szultán például a perzsa sah fölött aratott győzelmét követően nemcsak hatalmas zsákmánnyal tért haza, hanem még az ügyes tebrizi mesterembereket is összeszedette, hogy Isztambul kézműiparát felvirágoztassák. Szerencsés módon fennmaradt egy oklevél, mely az 1526-ban, a szultáni udvarban dolgozó ötvösök nevét tartalmazza. E lista szerint az ötvennyolc ötvös közül mintegy harminc volt helyi születésű, a többiek főként a Balkánról, elsősorban Boszniából érkeztek, de voltak közöttük Oroszországból, Albániából, Hercegovinából, Bulgáriából, Macedóniából származó mesterek is. Az ötvösök feje ekkor Hoca Mercan tebrizi perzsa ötvös volt, s a listán rajta kívül még három ötvös is szerepel, akiket I. Szelim Tebriz elfoglalása után telepített Isztambulba. A meghódított területekről érkező mesterek befolyása a továbbiakban sem csökkent. A XVI. század végén a szultáni udvar legismertebb ötvöse a Boszniából származó Mehmed volt. E sok ágból táplálkozó oszmán-török ötvösség sajátos szépségű, a mai ember számára is komoly értéket jelentő műalkotásokat hozott létre. Sajnos e tárgyak nagy része nem érte meg korunkat. Áldozatul esett annak a kényszernek, mely a pénzhiánnyal küszködő kincstárat a fémtárgyak beolvasztására ösztönözte. Egy 1790-ből származó jegyzék például felsorol háromszáz ezüst és ötven aranytárgyat, melyeket abban az évben olvasztottak be. A török ötvösség reánk maradt alkotásai közül külön figyelmet érdemelnek az ékszerek. Az edirnei ötvösök hagyatéki leltárai a török ékszerek számos fajtáját sorolják fel: arany vagy ezüst fejdíszeket, turbándíszeket, gyöngyös vagy aranyszállal varrott hajpántokat, gránát-, rubin- vagy smaragd-köves fülbevalókat, arany nyakláncokat, karpereceket, gyűrűket. E gazdag listákat olvasva szinte meglepően kevésnek tűnnek a török uralkodók ékszerei. A török szultánok ugyanis nem viseltek olyan ékszereket, mint az európai uralkodók. Kiegészítőik az aranyból készült turbándíszekre, a ritka és értékes anyagú övekre és a gyűrűkre korlátozódtak. A török ötvösök magyarországi tevékenységéről ma még keveset tudunk. Ismert tény, hogy Budán pecsétgyűrűket véső török mester dolgozott, azt is tudjuk, hogy Gyulán, a várban élő számos török mester között tevékenykedett Kujumdzsu (Ötvös) Hüszejn is, s a legutóbbi évek kutatásai egy székesfehérvári török ötvösműhelyt is feltártak. A gyűjteményeinkben ma fellelhető darabok azonban nagyrészt nem itt készültek. Részben az itt élő törökség hozta és használta őket, részben pedig ajándékként került egy-egy darab, főként gyűrű magyar családok tulajdonába.

Törökös-balkáni ékszerek a battonyai leletből

A pecsétgyűrűk fontos szerepet játszottak a török világban, hiszen az emberek jó része nem tudott írni, a hivatalos iratok alá pecséttel nyomták a nevüket. Éppen ezért a legtöbb gyűrűn általában a tulajdonos neve, évszám vagy egy rövidebb szövegű, bajtól óvó kegyes fohász olvasható. E gyűrűk általában ezüstből

FERENCZY BÉNI

1021

Neues Corvina-Album

BÉNI FERENCZY

Sándor Kontha:
Béni Ferenczy
Corvina Kiadó, Budapest 1981
ISBN 963 13 09134

Der Corvina Verlag tut dem wachsenden in- und ausländischem Interesse Genüge und stellt in seinem neuesten Album die überragende Persönlichkeit der Bildhauerkunst des 20. Jahrhunderts Béni Ferenczy vor.

Der Kunstkritiker Sándor Kontha macht mit dem Meister in einer Studie bekannt, deren kurze Zusammenfassung auf französisch ebenfalls in dem Band enthalten ist.

Weiblicher Akt, Birnbaum, 1923

Béni Ferenczy wurde 1890 in einer genialen Künstlerfamilie geboren. Sein Vater, der Maler Károly Ferenczy (eine Bronzeplakette mit seinem Bildnis fertigte der Sohn im Jahre 1940), war einer der Mitbegründer der sogenannten Schule von Nagybánya, eine epochemachende Gestalt der modernen ungarischen Malerei, ein noch heute bewunderter großer Meister.

Auch seine Mutter Olga Fialka galt als vielversprechendes Maltalent, opferte jedoch später ihre eigene Laufbahn der künstlerischen Entfaltung der Familie. Seinem älteren Bruder Valér sagte man ebenfalls eine bedeutende Zukunft als Pictor voraus, er starb jedoch früh,

Károly Ferenczy, Bronzemedaille, 1910

noch vor der völligen Entfaltung seiner Begabung. Bénis Zwillingsschwester Noémi wurde eine Meisterin der Gobelin-Kunst, und eigentlich war sie es auch, die diese nach der Renaissance und dem Barock sozusagen vergessene, nicht weiter beachtete Kunstgattung in Europa, ja sogar in der ganzen Welt zu neuem Leben erweckte.

Der Schriftsteller Gyula Illyés — Gefährte in der Kunst und — in jungen Jahren — auch in der Avantgarde — charakterisierte die Person und das Schaffen Béni Ferenczys mit tiefem Verständnis: „Das Außerordentliche seiner Werke liegt in ihrem Inneren: Mit ungewöhnlicher Kraft übermitteln sie die Aussage einer außergewöhnlichen Seele. Und diese Aussage ist überwältigend, sagt, daß die Welt nicht verloren ist. Daß es sich lohnt, an die Zusammenfügbarkeit der Welt zu glauben."

Béni Ferenczy „zerlegte" zu Beginn seiner Laufbahn die Welt in ihre Elemente, forschte nach deren Komponenten, ihrer Struktur und den Regeln ihrer Beschaffenheit. In den ersten Jahren dieses Jahrhunderts war er in Paris ein Schüler Archipenkos (ein Produkt dieser Zeit ist die Statue „Junger Mann"). Ferenczy hatte aber auch eine sehr lehrreiche kubistische Periode (siehe

Beim Entkleiden, Bronze, 1946

„Weiblicher Akt") und das Werk „Mädchenakt" (siehe S. 10) entstand während seines Schaffens in Deutschland.

Nach einer weiteren Schaffensperiode in Moskau kehrt er in den dreißiger Jahren nach Ungarn zurück, und in dieser Zeit reift seine Kunst voll heran, die vor allem in ihrer Gedankenwelt die Haltung der Meister der Renaissance widerspiegelt.

Nach der Befreiung hätte Béni Ferenczy, der in ästhetischer und künstlerischer Hinsicht stets die revolutionäre Erneuerung suchte, logischerweise „nach Hause finden" müssen. Leider stieß er — nach einer verhältnismäßig kurzen, glücklichen und produktiven Periode, während der er beispielsweise das so wunderbar-harmonische, ergreifend-beflügelnde Werk „Spielende Jungen" (siehe S. 2) schuf — auf Unverständnis.

Nachdem die Machtkämpfe ausgetragen waren und 1948 eine schematische Kunstauffassung die Oberhand gewonnen hatte, wurde Ferenczy an die Peripherie gedrängt und fast aus dem Kunstleben ausgeschlossen. Diese zentrale und lokale Engherzigkeit, aber auch die Geschmacksverirrung eines verhältnismäßig großen Teils des Publikums kam darin zum Ausdruck, daß eines seiner bedeutendsten Werke, das Petőfi-Standbild (siehe S. 1), verworfen wurde. Der falsche Heroenkult, der Pseudopathos, die offizielle — und auch eine gewisse Publikums-„Erwartung", menschliche Größe unbedingt mittels großartiger Gesten und gewaltigen Formen darzustellen, emp-

Selbstbildnis, Terrakotta, 1918

fand die in ihrer Schlichtheit majestätische Figur des Dichters und Helden des Freiheitskampfes, die Ferenczy schuf, als eine Gotteslästerung. (Später berichtigten sich aber die Leitung und auch die öffentliche Meinung selbstkritisch, und das geniale Werk Ferenczys steht heute — ohne Postament — mitten unter den Fußgängern in Gyula.)

1956 wurde die rechte Hand des Künstlers infolge einer schweren Krankheit gelähmt, und er verlor auch die Gabe zu sprechen. Und da trat etwas ganz Unerwartetes ein: Er lernte auch mit der linken Hand malen, formen, Stichel und Meißel führen. Der todkranke Meister war noch zehn Jahre lang unermüdlich tätig, schuf Werke, die die Schönheit des Lebens rühmen, so die „Goldene Zeit" (siehe S. 4).

Genau das geschah und auf die Weise, wie es der Freund Gyula Illyés erklärte: „Je störrischer das Material und je härter die Ar-

Junger Mann, Holz, 1911

beit, um so süßer die Belohnung, der Dank; von dem Material, von der Arbeit selbst. Wer kann die Schöpfungen Béni Ferenczys in seinen zehn letzten Lebensjahren ohne Siegesjubel betrachten? Ja doch, wir können zu jeder Zeit, stets und ständig das 'tote' Material, den Tod meistern."

János Nemes

1981 JUL 27

BUDAPESTER RUNDSCHAU
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
MAGYAR SZÁMÍTÓGÉP

SAT

FRIGYES K

hervorragen list, Lyrike Journalist. Seine Werke, die sich vor allem durch treffsicherem Humor und Satire auszeichnen, machten ihn zum ungarischen Swift. Im Ausland wurde er in erster Linie durch sein Buch „Reise um meinen Schädel" bekannt.

Alle mischen sich ein

Das ist eine wahre Begebenheit, die der Geißler der Sitten, der satirische Humorist, der bescheidene Schreiber dieser Zeilen beobachtet hat und im folgenden mit allem Respekt zu geißeln wünscht.

In der Andrássystraße wurde der scharfäugige Beobachter, der hervorragende Massenpsychologe, der bescheidene Schreiber dieser Zeilen, Zeuge dieses Vorfalls.

Ein Dienstmädchen führte zwei Kinder an der Hand, zwei kleine Jungen, der eine mochte sechs, der andere fünf Jahre alt sein. Sie hatten Mützen auf, an denen zu beiden Seiten Klappen angebracht waren, die man über die Ohren ziehen kann. Einer von den Jungen, der Fünfjährige, und wie man später erfahren sollte: Ödi mit Namen, ließ sich ziehen. Wer schon einmal mit Kindern an der Hand auf der Straße gegangen ist, der weiß, was es bedeutet, wenn ein Kind sich ziehen läßt. Das heißt nämlich, daß sich das Kind nach hinten stemmt und die Beine nicht so benutzt, wie es allgemein üblich ist — also nicht eins vors andere setzt —, sondern sie steif macht und auf den Sohlen dahingleitet wie ein Schlitten; dabei hängt es sich mit seinem ganzen Gewicht an die Hand, die es gewissermaßen als Kupplungsvorrichtung einer Lokomotive oder die Kette eines Dampfers betrachtet, der Frachtkähne hinter sich herschleppt. Findet sich irgendwo eine Unebenheit oder ein herausstehender Stein, drückt das Kind mit den Füßen fest dagegen, damit es sich noch schwerer ziehen läßt. Bei diesem Unternehmen grinsen die Kinder gewöhnlich überheblich, denn sie belustigt erstens die Nervosität des Erwachsenen, der wie im Veitstanz mit den Armen fuchtelt, und zum anderen seine Verzweiflung. die ebenfalls von der Nervosität herrührt und in der er unaufhörlich ruft: „Ödi, laß dich doch nicht so ziehen!" Er ruft es immer wieder, obwohl er doch merken müßte, daß er seine Stimmbänder völlig fruchtlos anstrengt. Kurzum, als das Dienstmädchen Ödi zum x-tenmal ermahnt hatte, er solle sich nicht so ziehen lassen, riß sie na packte die Wut, sie sagte — meiner Meinung nach zu Recht —:

„Heul nicht, du Lausejunge!" und gab ihm eins hinter die Ohren. Ödön tat der Klaps nicht sonderlich weh, die Ohrklappen schützten ihn ja, dagegen schien ihm die Kränkung eine günstige Gelegenheit, den Mund drei Meter weit aufzureißen und einen Atemzug zu tun, der eine solche Lautstärke des nun zu erwartenden Gebrülls verhieß, die sogar bei Ödön ungewöhnlich war.

In diesem Augenblick, noch bevor das Gebrüll erdröhnte, sagte ein Herr im Mantel: „Warum schlagen Sie den Jungen?"

Sprachlos starrte das Dienstmädchen den Fremden an, der wirklich so fremd war, wie ein Fremder nur sein kann, der ein fremdes Dienstmädchen anspricht. Dabei war er so energisch, als wäre er an diesem Morgen mit dem festen Vorsatz aufgestanden, heute oder nie!, es den erbarmungslosen Dienstmädchen heimzuzahlen, die nicht gewillt sind, in der Andrássystraße die Rolle eines Schleppdampfers zu spielen.

„Warum schlagen Sie den Jungen?" wiederholte er mit erhobener Stimme. „Hat Ihnen das Kind was getan?"

Drei Passanten blieben stehen. Das Dienstmädchen war aus der Benommenheit, die sie bei dem unerwarteten Angriff befallen hatte, halbwegs zu sich gekommen.

„Was geht das Sie an", antwortete sie schnippisch — meiner Ansicht nach völlig zu Recht. „Kümmern Sie

Die vierzehn Punkte meiner

Ich habe die Ehre, nachstehend vierzehn Punkte bekanntzugeben und zu erklären, daß ich bereit bin, mich mit allen meinen Feinden zu versöhnen — sowohl mit meinen Verlegern und deren Verbündeten wie mit der Telefonzentrale und allen angeschlossenen Teilnehmern wie auch mit jenen Kollegen, die mir, wenn ich ihnen begegne, mit honigsüßem Lächeln sagen: Also weißt du, dein letzter Artikel war aber wirklich gut! Wie hieß er doch gleich? und schließlich auch mit Studienrat Theisz, der mich in der Tertia in Französisch durchrasseln ließ — falls mir die Erfüllung dieser Punkte im vorhinein garantiert wird und ich auch geneigt bin, im Interesse einer friedlichen und glücklichen Entwicklung Europas über alle jene Möglichkeiten zu sprechen, auf Grund deren wir dann einander die Friedenshand reichen können.

1. Die Geheimdiplomatie muß abgeschafft werden. — Wenn irgendwer irgendwas an mir auszusetzen hat, soll er es mir ins Gesicht sagen und nicht erst dann die Rede darauf bringen, wenn mir ein dritter helfen will.

2. Die Schiffahrt auf dem Meere muß völlig frei sein. — Wenn ich einem Droschkenkutscher zurufe, er solle halten, und er kann es zufällig nicht, weil er irgendwo etwas erledigen muß oder weil er keine Lust hat mich zu befördern, oder weil ihm meine Nase nicht gefällt, so müßte man doch zumindest erwarten können, daß er sagt, so und so lägen die Dinge, ich solle es ihm nicht übelnehmen, aber jetzt habe er keine Zeit, das nächstemal jedoch gern.

3. Die wirtschaftlichen Beschränkungen müssen aufgehoben werden. — Wenn ich irgendwo einen Hut kaufe, soll der Ladeninhaber meinen alten Hut nicht mit ironischem Lächeln hin und her drehen und mich fragen: Wo haben Sie denn den gekauft? Ja so, bei Blau, dann wundert mich das gar nicht.

4. Die Rüstung muß eingeschränkt werden. — Wenn ich von X aus Spaß behaupte, ganz menschenfreundlich, ich wisse nicht, was mit ihm los sei, aber in der letzten Zeit benehme er sich wie ein Paralytiker, und ihm das dann zu Ohren kommt — so braucht er doch nicht gleich das Gerücht in Umlauf zu setzen, ich hätte einen Mantel gestohlen.

5. Die Frage der Kolonien muß geregelt werden. — Wenn ich meinem Dienstmädchen im Hausflur begegne und mit ihr spreche, soll uns der Hausmeister nicht unterbrechen und sagen, Dienstmädchen dürften nur den Hinteraufgang benutzen.

6. Die besetzten Gebiete müssen geräumt werden. — Der Herr, der seit einer halben Stunde auf meinem Fuß steht, soll meine Zehen von seiner Schuhsohle befreien oder wenigstens offen und entschlossen erklären, wann er das zu tun gedenkt.

7. In den geräumten Gebieten müssen alle Schäden behoben werden. — Wenn mich jemand ohrfeigt und erst dann genauer ansieht und schließlich sagt: O pardon, ich habe Sie mit Herrn Kovács verwechselt!, dann soll er die Angelegenheit wenigstens als erledigt betrachten und nicht weiter nach Herrn Kovács suchen, um auch ihm eine zu langen, dem armen Kerl.

8. Die besetzten Teile müssen befreit werden. — Wer in Eile ist, soll mir, der nichts Dringendes zu erledigen hat, deswegen doch nicht in den Magen stoßen.

9. Das Unrecht muß wiedergutgemacht werden, das unsere Eltern seinerzeit begangen haben, indem sie uns zu solchen Zeiten in die Welt

Widersprich de

Mann soll Frauen nicht widersprechen, denn Frauen haben immer recht, und du stehst wie ein begossener Pudel da, weil es ja nur eine dumme Frau war, die das behauptet hat, weil dann aber trotzdem alles so ist, wie sie es gesagt hat und nicht, wie du es gesagt hast.

Auch mein Freund Lipi zog bei einem solchen Meinungsstreit den kürzeren, obwohl Lipi nun wirklich ein kluger Mann ist, ein großer Mathematiker, sogar in Paris an der Akademie kennt man seinen Namen — dennoch war es höchst bedauerlich, daß er auf dem Schreibtisch jenes neue Geometriebuch liegenließ, das in der Fachwelt eben erst so ungeheures Aufsehen erregt hatte.

Es war, wie gesagt, höchst bedauerlich für ihn, denn als er nach Hause kommt, erwartungsfroh, weil er sich sofort über das Buch hermachen will, da stellte er verwundert fest, daß die ersten und die letzten Seiten aufgeschnitten sind. Er fragt seine Frau, wer das Buch aufgeschnitten habe, und wenn es schon einmal aufgeschnitten sei, warum dann nicht das ganze Buch? Sagt die Frau: Ich habe es aufgeschnitten, und ich kann dir verraten, der Anfang ist reichlich langweilig, ich verstehe gar nicht, warum man soviel Aufhebens davon macht, auch du hast dich neulich König gegenüber hell begeistert darüber geäußert, hast gesagt, nach den Kritiken zu urteilen, muß das Buch großartig sein — du lieber Himmel, das brauchst du erst gar nicht zu lesen, es steht überhaupt nichts Interessantes drin, die haben das Ganze bloß aufgebauscht, glaub mir, Guido da Veronas Roman „Verwundete Herzen" ist viel besser und origineller.

Worauf sich Lipi an die

1021

FERENCZY BÉNI

Béni Ferenczy: Spielende Jungen, bunte Bleistiftzeichnung, 1938

1987 JUL 27

BUDAPESTER RUNDSCHAU

MAGYAR HIRLAP
SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

...erfreuden ...

...lem polnisc

...ten M
...es Pro

...der Ungaris...
...lied und ZK
...ordentlichen
...artei. Nachs...

Die ungarischen ...nisten, unser werktätiges Volk, beobachten mit wachsender Besorgnis die sich im sozialistischen Polen seit mehr als einem Jahr in die Länge ziehende Krise. Dieses Interesse ist ganz natürlich, denn unsere beiden Völker sind durch eine historische Freundschaft verbunden, im Sozialismus hat sich unser Schicksal verflochten, wir haben gemeinsame Ziele, unsere Länder sind Mitglieder des gleichen Bündnissystems, tausende Bande der politischen, wirtschaftlichen und kulturellen Zusammenarbeit verbinden uns miteinander. Die Besorgnis unseres Volkes wird durch den Umstand gesteigert, daß diese Krise zu einer Zeit ausbrach, da der Friede Eu-

...tik der Partei, je... ...weichung vom Marxismus—Leninismus, die Verletzung des Einklanges zwischen den gemeinsamen Gesetzmäßigkeiten der sozialistischen Revolution und den nationalen Spezifika, die Erstarkung von Subjektivismus und Voluntarismus, die Vernachlässigung der sozialistischen Demokratie, der Kontakte mit den Massen, zu schwerwiegenden Konflikten im Prozeß des sozialistischen Aufbaus führen. Deshalb verstehen und schätzen wir jene aufrichtigen Bemühungen, die auf die Behebung der Fehler, auf die Erarbeitung von Garantien, die ihre Wiederholung ausschließen so-

(Fortsetzung s. S 3)

1021

Béni Ferenczy: Goldene Zeit, Bronze, 1959

FERENCZY BÉNI

Wachsamkeit das Klassenbewußt...
den bürgerlichen, mehr: bourgeoisen Pazifismus bedroht sahen. Und obwohl ich nicht an das universelle, große „Sich-Umarm
fahrener und sozi
weniger als damal
der pazifistischen I
sie. Um kein Mißv
nicht nur drüben, c
im eigenen Lager.
schen, die Frieden
ständigung verkün
Elemente betrachte
anschauung — als
und als Verbündet
durch sie weder u
noch unsere Vertei

Und wenn sic
Münchner Korresp
Tribune in seinen
— Auferstehung d
Lauffeuer verbrei
westdeutschen Pol
um eine Reaktion
des Dogmatismus
fünfziger Jahre. „
der relativ nah
schreibt der amer
lichkeit entfaltete
vergangenen No
rung das Amt üb
Aufstockung der Militärrelais legte, ...
täuschten Deutschen als der Anfang einer endgültigen Beerdigung der Entspannung gewertet wurde."

Angesichts der Botschaften von Reagan, Haig und Weinberger ist die Berechtigung der Enttäuschung, die nun in eine sich steigernde Besorgnis umschlägt, schwer zu leugnen (obwohl das offizielle Bonn gerade das versucht, mit einem Eifer, der nahezu an Manie grenzt!). So ist kaum zu erwarten, daß das vermaledeite Ungeheuer Pazifismus das Feld der Bundesrepublik räumt, ja, es werden ihm wohl noch mehr Köpfe wachsen.

1981 JUL 27

BUDAPESTER RUNDSCHAU

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1021

FERENCZY BÉNI

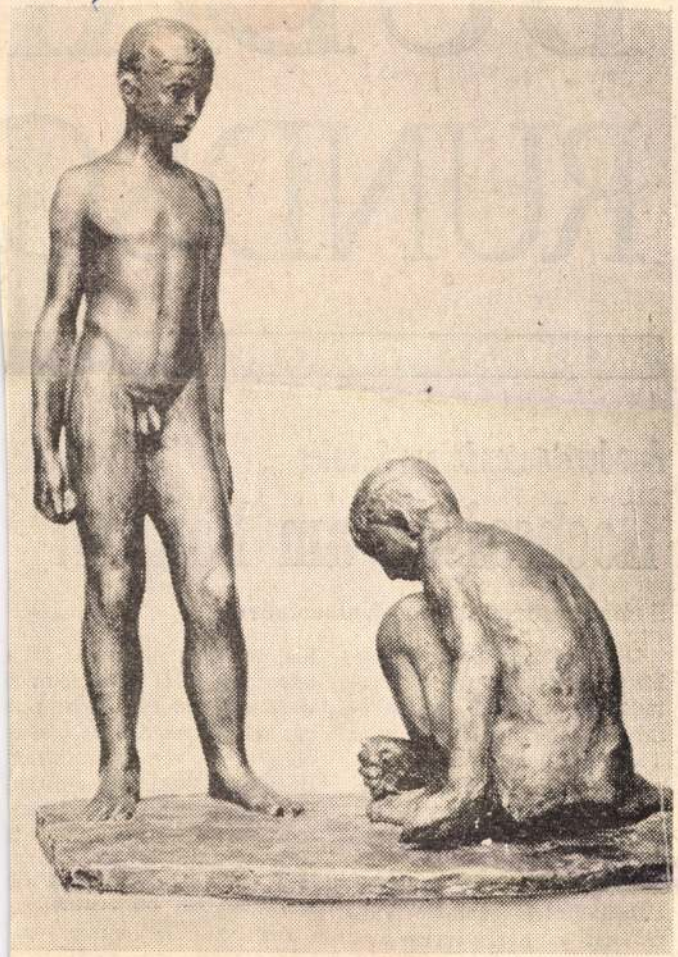

Béni Ferenczy: Spielende Jungen, Bronze, 1947

1981 JUL 27

BUDAPESTER RUNDSCHAU

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

WOCHENZEITUNG FÜR POLITIK,

Hunderttausende am Seeufer

Hochsaison am Balaton

Sommeruniversitäten, Wassertouren

Die heißen Sommertage Mitte Juli lockten hunderttausende in- und ausländische Urlauber zum Balaton. Viele Fremde kamen nach wie vor mit dem Touropa-Express, der in der Saison an jedem Wochenende zwischen Hamburg und Siófok — über Wien — verkehrt. IBUSZ-Hotels und Privatzimmer um den Balaton waren in dieser Zeit voll belegt, an 17 unterschiedlichen Programmen des Reisebüros IBUSZ nahmen innerhalb

ton, des größten Sees in Mitteleuropa. Die Teilnehmer werden dennoch nicht nur die Schulbank drücken, sondern auch die wichtigsten Baudenkmäler rund um den Balaton besichtigen, zahlreiche Ausflüge in die schöne Natur unternehmen und verschiedenen Kunstschauen wie Tanzabenden beiwohnen.

Auch am Donauknie wurde kürzlich die diesjährige Sommeruniversität für Musikpädagogen eröffnet. 130 Pädagogen bzw. angehende

1021

1982. X. 3. 9,00 (Kossuth) (Somfainé Kis Gabriella)

Körhinta

FERENCZY BÉNI

- Azt hiszem jobb, ha az iró müvei gazdagok fordulatokban, mint inkább az élete. Hubay Miklós iró azonban, ugyis mint az Irószövetség elnöke rendkivül mozgalmas, változatos, érdekes életet is él. Égtájának, hogy ugy mondjam, három sarkcsillaga van mostanában, és jó ideje. Párizs, Firenze és Budapest. Firenze hogy került bele a csillagképbe?
- Párizs rovására került bele. Véletlenül kerültem én Firenzébe és véletlenek sora hozta azt a csattanót, hogy oda kerültem. A firenzei Michalangeló ház nemrég elhunyt magyar származásu igazgatója, a feledhetetlen nagy Michalangóló kutató Tolnay Károly hivatott engem Firenzébe. Ő meg ugy jutott hozzám, hogy akkoriban olvasta a Ferenczy Béniről szóló valamelyik cikkemet egy magyar folyóiratba és ő pediga Ferenczy testvéreknek, fiatal korukban olyan jó testi-lelki barátja volt, hogy szinte ő is beleszámitódott a Ferenczy testvéreknek, FerenczyBéni, Noémi, Valérék körébe, majdnem ő is testvérként. Igy látva azt a ragaszkodást, amellyel viseltettem Ferenczy Béni iránt és emléke iránt, valahogy ismeretlenül is bevett ebbe a körbe. De akkor történt az, hogyaz ő felesége autója egy parkoló autónak Firenzébe nekiment. Felhivták az autó tulajdonosát, aki egy egyetemi tanár volt, és ő volt megbizva a firenzei egyetemen megüresedett magyar irodalmi katedra betöltésével. Az pedig megörülve, hogy egy jeles tudós, és magyar származásu, őt felhivja, mindjárt azt kérdezte, hogy kit ajánlana erre a katedrára. Tolnay Károlynak a Ferenczy kapcsolatok révén az én nevem beugorott, de mivel éppen akkor véletlenül egy darabomat játszották Olaszországba és a turnén Firenzében jártak vele. Tehát ezzel a darabbal már azt is bizonyithatta, hogy éppenakárkit javasol ő, erre a katedrára. Igy ért el engem egytávirat, éppen Franciaországban, hogy menjek egyenest Firenzébe, valami nagyon fontos ügybe. Ott nekem aztán Tolnay Károly mikor ismertette a helyzetet a következőt mondta. Nézd ezt tudom felajánlani.

Hadd tegyem hozzá, hogy neked is, nekem is sokkal többet jelente az, hogy Párizsnak gyöngyházfényü felhőkkel boritott ege alatt dolgozhatnánk, ha ott dolgozhatnánk, mert az nagyon alkalmas alkotó szellemü munkára. Itt ez a mély kék ég,amely egyenest a világürre néz, ez kiszívja az ember szellemébol a gondolatokat. Itt nem lehet igazában koncentrálni. Ettől kezdve, hogy Firenzében voltunk, elmondhatatlanul nagy pillanatok voltak azok, amikor a.... eredeti Michelangéló rajzait nézegetve,ahol a rajzok sarkába a készülő szonettek első fogalmazványai is olvashatók voltak, itt ezek fölé hajolva, minduntalan, nosztalgikusan fel-felmerült Párizs. Tolnay elővette a párizsi életéből odahozott dedikált ... köhyveket, mesélt a .... családról, mesélt a Párizsban hagyott barátairól, az ottani igazi irodalmi életről és röstellem bevallani, mi ott Firenzébe egymás mellett ülve azért Párizst emlegettük. Ezt csak azért mondom, mert lehet hogy nagyon kihivó, illetlen is, hogy az ember megcsalja azt a szép várost, ami Firenze, de hát Párizs az nekem mindig, valami vágykép volt, mint valóság. Hadd mondjak el erre egy példát, ami nemcsak személyes, hanem egy kicsit az egész nemzedékemnek a sorsát is példázza.

Valamikora hatvanas évek legelején lehetett, hogy a Hungáriában ültünk néhányan egy asztal körül, és a francia irodalomnak egyik legnagyszerübb magyar ismerője Réz Pál felvett egy olyan kérdést,amivel fordítás során találkozott. Párizs topográfiáját illette a kérdés, és valahogy ugy adódott, hogy akik az asztalnál ültünk,azok közé számitottunk, akik a francia irodalmat jól ismerik, és egyszercsak dermedten egymásra nézünk, mert kiderült, hogy egyikünk se volt még Párizsba. Jó néhányan negyvenen túl, talán a legfiatalabb is harmincötön túl, és egyikünk se volt még Párizsba. En Franciaországba és Párizsba 63-ban jutottam el először.Közbe volt amikor Franciaország határain kivül voltam, de olyan közel hozzá, hogy szinte kéznyujtásnyira.

- Genfben?

- Igen Genfben a háboru alatt. Csakhogy akkor nem lehetett Franciaországba átmenni. Mikes Kelemennek van ez a kifejezése,amikor Havas alföldről nézi aKárpátokat,azt mondja, hogy látom Erdély köpönyegét. Nahát én Genfben, Genfből ... hegyeket nézve, Franciaország köpönyegét nézhettem hat éven át. Firenzével viszont azzal, hogy Firenzében ezzel a magyar katedrán elkezdtem a tanitást, elkezdődött az ingázásom Budapest és Firenze között. A két pólus mind a kettője nagyerővel vonz. Firenzébe vonz természetesen az, hogy elveget tegyek azok bizalmának,akik odahivtak, de akkor csak lehetett mégiscsak hazajöttem. Hiszen ide pedig köt a magyar irodalom, amelyből nem szerettem volna kikopni. Mégiscsak magyar irodalom az életem.

Zene

Ferenczy Béni szobrászművész

- 1919 július 22-én a nyári rajztanár és festőművész-átképző tanfolyam tanárává nevezték ki Nagybányán.

Említve Basch Andor, Borsos Miza Géza, Csáktornyai Zoltán, Tihanyi, Czóbel, Czigány, Perlrott Csaba Vilmos, Borsos Miza Tibor, Hollósy Simon, Klein József; Vida Géza, Kalz Skaiton, Agricola Lídia, Kahána Sári, Pittner Győző, Czizek Lilla, Weith László, Kazai László, Ruzicskay György, Ferenczy József, Gallasz Nándor, Podlipny Gyula, Szőnyi István, Skattis Teutsch János, Szolnay Sándor, Kós Károly, Réti István, Gy Szabó Béla, Dési Huber István, Ferenczy Noémi, Ziffer Sándor, Kmoniczek András Szervátiusz Jenő

Borghida István: Harcos művészet

Igaz Szó 1973/7 124.old

Ferenczy Béni

Ferenczy Béni

- 1911 október 16-án nyilatkozatot tettek közzé a mestereikhez hű fiatalok amely ben a kolonia belső életének rendezettlenségét cáfolják - ő is aláírja a nyilatkozatot

Említve: Hollósy Simon, Thorma János, Réti István, Ferenczy Károly, Ferenczy Béni, Ferenczy Valér, Börtsök Samu, Jakab Zoltán, Bartók Margit, Debreczeny Zsolt, Jeremiás Nándor, Léderer David, Réthy Károly, Krizsán János, Boromisza Tibor, Mirola András, Perlrott Csaba Vilmos, Frimm, Grünwald Béla, Horthy Béla, Csók István, Glatz Oszkár, Dénes Vali, Czóbel Béla, Ziffer Sándor

Rácz Albert: Nyolc évtized festészete Nagybányán

Kornuk 1977/4 281 old.

Ferenczy Béni

Ferenczy Béni zobrán

kétszáz látható. A kiállítás bemutatja a világon Marxot elsőként ábrázoló fegyver- és gépgyári szükségpénzt, a Ferenczy Béni és Beck Ö. Fülöp tervezte arany- és ezüstpénzeket, amelyek kiadására már nem volt idő. Egy

– Emlékkiállítások a Tanácsköztársaság 60. évf. 7.

Népszabadság, Bp. 1979. márc. 18.

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrász- és grafikusművész

A HÓNAP MŰTÁRGYA

Ferenczy Béni: Noémi portréja (bronz)

A neves művészcsaládból származó szobrász életművét végigkíséri a testvéréről készitett portrék és grafikák sora. Ezt a kevésbé ismert korai művét átszellemült líraiság és érzékeny mintázás jellemzi.

Magyar Nemzeti Galéria programja.
1982. április

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas
szobrász-grafikusművész

NÓGRÁD 1) Folytatás

1981 MAR 2 2

1021

Miről ismerjük meg Bartókot?

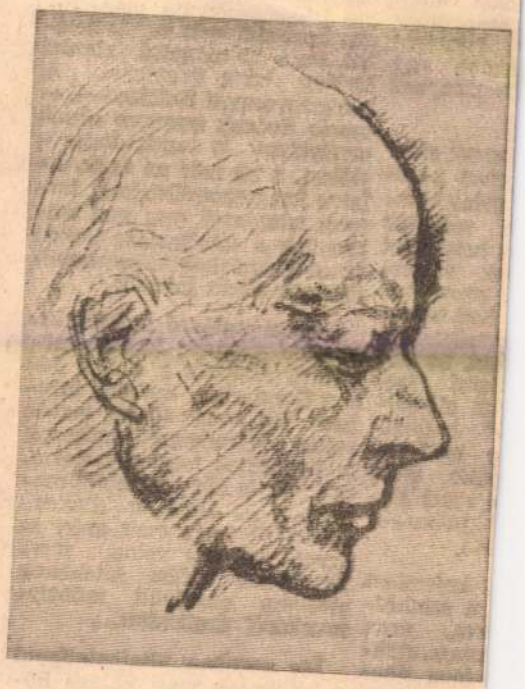

Ferenczy Béni rajza Bartókról (1936)

Művészet és ifjúság

lokat, nincs azon, hogy délutánig nkább egy óversenyhez

ózpont szín- orban a cso- zmény klub- t szólisták t helyiséget lok válasz- , ahová vi- s italt is áru- produkciója get, no meg fiatal sze- az előcsar- " hallhat- n műsorát, pölés kíséa zenei alá- közönségét rta.

kezemben a színház- zva, azon oztam, akik- zínen sike- dók többsé- átni, halla- sztásom el- rózamon-

pantomimes lány; Kobela Erika. Diszkóparódiája még mindig hosszabb volt a kelleténél, de a jó mozgású rimóci kislány bírta ötletekkel. A balassagyarmati Koltányi—Kamarás duónak nemigen akadt vetélytársa a maidal-kategóriában, s ha már az ének, illetve hangszerszólistáknál tartunk feltétlenül meg kell említenünk a salgótarjáni Bolyai János Gimnázium kamarazenekarának tiszta játékát.

Kegyes csalással próbálta kijátszani a városi forduló zsűrijének döntését a Bolyai János Gimnázium irodalmi színpada. Ha annak idején vették volna a fáradságot műsoruk értékelésének meghallgatására, talán ők is képviselhetnék megyénket az országos diáknapokon. Ez már csak azért is örvendetes lett volna, mert Kiss Anna vidám játékának előadása elmélyült műhelymunkáról árulkodott...

Így azonban vitathatatlanul a balassagyarmati Balassi Bálint Gimnázium II. b. osztályának irodalmi színpada volt a színjátszó mezőny legjobb-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Ferenczy Béni

MŰVÉSZET

Budapest

1981 MÁR.

Kossuth-díjas szobrász-
művész

1021

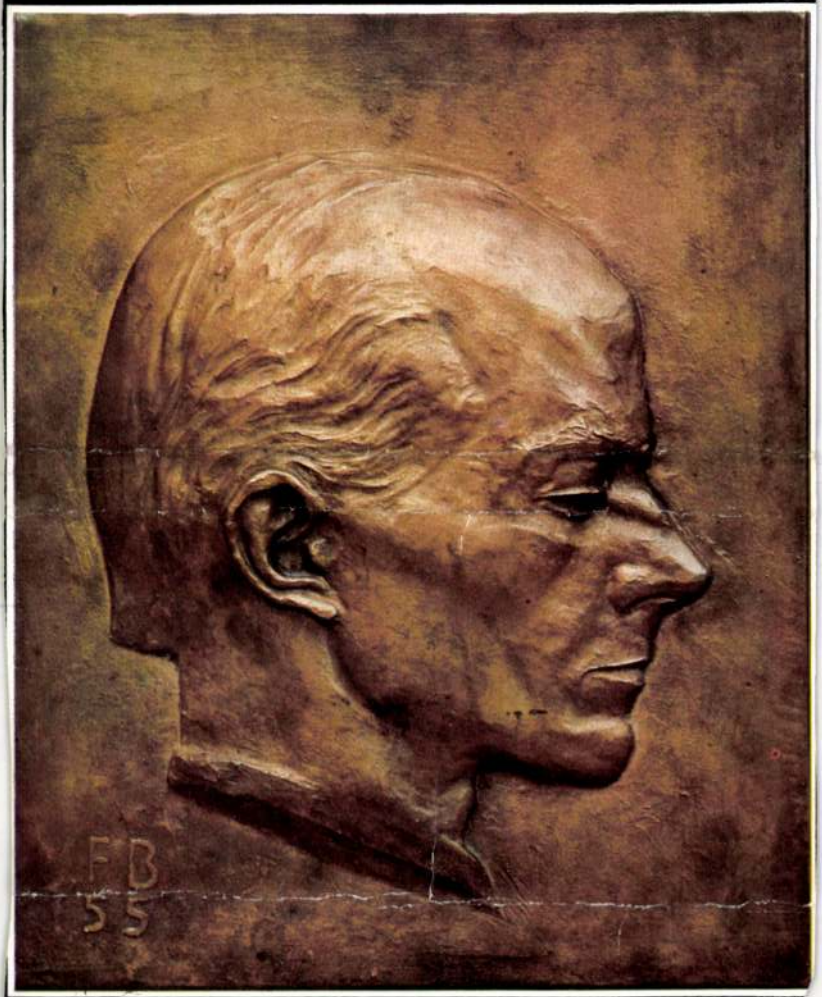

Ferenczy Béni: Bartók Béla, bronzdombormű, 37x30 cm. 1955 (fotó: Somfai)

T I

L

etből

A

Barokk tervek
és vázlatok
1650-1760

**Magyar
Nemzeti
Galéria**

SOMOGYI KÉPTÁR

KAPOSVÁR

FERENCZY Béni

Papp Albert **HEGYOLDAL**

Kalász Márton

IDÉZHETŐ IZAJÁS 1. 1—20.

mindig feszengjen valaki
ital vagy könyv vagy porladó kötél vagy
reggel fejünkre hamu vagy
ritkán a megbékéltető nyári kedély vagy
a másnap szél-fútta hajába
lelkünk elé iktatott rózsaszál vagy

szegfűszál vagy, virradt a domb
alján rosszkedvű ifjú fácska
feslése vagy majd a kész világra kitűzzük
a lépcsőről idézhető szép kicsengés vagy
inkább a szögletben hunyó
penész-guruként izzó gyilkos szó vagy

vicsorgó járás vagy, mégsem az ifjú fácska
szirma vagy ihletén beért husáng
kegyetlensége vagy: mindig feszengjen valaki
a tudat vagy nem a fátylas beszéd
mély-érve vagy mélyebb mélyen a lét
ma érezhető holt vonala vagy

nem kérkedő seb
rajtunk e vájható seb
nem a tekintet
résnyi a szempár
forgó sötétjén a göghöz növekvő
düh nem-mért döbbenet vagy

Bede Anna

TEÁT ISZOM

Teát iszom
A folyó folyik
Teát iszom
A völgy szendereg
Teát iszom
sóhajtoznak
fehér narancsvirágok
szép szirmukon
bánat remeg

Teát iszom
Múlásom érzem
Teát iszom
Felhőn ülök
A lótuszon
harmat volt éltem
Elbúcsúzom
Mire a nap kél
menni készülök

Bisztray Ádám

IDŐSZÁMÍTÁS

Csak azt nem tudod meg soha,
az ELŐTTE előtt mi lehetett.
Csak azt nem tudod, benned meddig tart,
a fecske gyors szivében meddig,
s hová nyújtózik a fejedelmi hárs
város alá bújt gyökerén.
Hosszú kín a részed vagy szűk öröm,
homokóra kelyhével egyformán méretik,
gyerekarcon éjféli láz.
Minden öblöt kitölt az egyenlőn MAGAS és MÉLY,
átviharzik a leszúrt cöveken, hogy hol kezdődik,
de annyit ér, amit belőle felfog a fájdalom.
És arany íriszébe fogja egy találkozás,
ismerkednek egymással villannyal befutott ujjak,
ölelkező, felhevült menyétek.
Addig van, míg benned lüktet és hordoz téged,
könnyű árnyékát sima, tavaszi ág.

LEVÉL FERENCZY BÉNINEK

Kedves Mester!

Személyesen 1956 nyarán találkoztam Önnel először. Ott ültem a Szépművészeti Múzeum szoborosztályán, közvetlenül az ajtótól balra, egy tépett posztójú kis íróasztal mellett, amikor M. P.-t meglátogatta. Elegáns volt, dinamikus, barátságos. Nem emlékszem már, miről beszéltek. Tény: akkor is — akkor már — *„forrt a világ bús tengere..."* Volt miről eszmét cserélni.

A következő találkozás 1958-ban lehetett. Ifjú kolléganőmmel — két lelkes segédmuzeológus — kerestük fel Önöket valamilyen ügyben, a Jászai Mari téri lakásában. Erzsi asszony nyitott ajtót. Kezeit, karjait krémezte éppen. Természetesen takarítás után volt. A Mester, két évvel a jobb oldalát megbénító, beszélőképességét elvevő agyembólia után, tolószékben ült. Velünk együtt hallgatta Erzsikét, aki igen kedvesen kalauzolt bennünket a műteremnek nevezett, szobát megtöltő kisbronzok között.

Ezt a látogatást követően telefonáltam, valószínűleg a viszontagságos sorsú *Petőfi*-szobor ügyében. A Mester vette föl a telefont, s ettől én zavarba jöttem. Ön azonban, kérdő-követelő igenjeivel szinte kényszerített, hogy üzenetet hagyjak. További igenekkel nyugtázta a mondottakat. Az üzenetet azután bizonyára a szokásos barkochbázással adta tovább Erzsikének.

Azóta több mint harminc év telt el. Az Ön halála óta pedig huszonkettő.

Az időközben lezajlott eseményeket nem sorolom. A szülővárosában, Szentendrén, 1972-ben létesített Ferenczy Múzeumot azonban nem hagyhatom említés nélkül. Édesapja, édesanyja, fivére, nővére és az Ön művei láthatók itt. Gyönyörű gyűjtemény, nem a legideálisabb körülmények között. Ráférne már a múzeumra némi korszerűsítés, valamivel több, jobb propaganda, tervszerűbb, alaposabb feldolgozó tevékenység, fokozottabb központi és helyi gondoskodás. Legalább annyi, amennyi a közvetlenül szomszédos gyűjteménynek jut, ahová minden államfőt és díszvendéget visznek. Az a múzeum persze csupa mosoly, derű, csupa édes kacagás. Ebben nem lehet vetélkedni vele.

A könyvek közül a legfontosabbat még Ön is lapozgatta, hiszen 1961-ben jelent meg a Magvetőnél: az *Írás és kép*. Egészen kiváló közreműködők segítségével jött létre. Szó szerint idézem a kolofon szövegéből: *„A kötetet Hubay Miklós szerkesztette. A kisérötanulmány, a szobrok, domborművek és érmek jegyzéke, a szobrászati képanyag válogatása Genthon István munkája. A grafikai anyagot Pataki Dénes válogatta."*

Említést érdemel az 1984-es (sokáig készült) emlékkönyv, a *Ferenczy Béni arcképe* is, amit *Réz Pál* szerkesztett, és az Európa Kiadó jelentetett meg. Sok barátja, tisztelője szólalt meg benne itthonról és a nagyvilágból. (Bocsássa meg, hogy a képcímek között elírás is akad. *Gecsőné* — első rádióbemondónőnk — 1948-as bronz portréja miatt *„Christa Winsloe, 1917"* szöveg szerepel. Én ezt nem a képanyag összállítójának — aki történetesen én volnék —, nem is a nyomda, hanem a szerkesztőség ördögének számlájára írom.

Persze sorolhatnám még a könyveket, ám be kell vallani: az Ön életművéhez méltó, teljességre törekvő monográfia, a közkeletű fordulattal élve, még várat magára. Aminek természetesen számos oka van. Ne vegye hízelgésnek, de azt mondhatom, hogy az Ön életműve olyan hatalmas, olyan szerteágazó, annyi meglepetést tartogat, hogy azt a monográfiát még nagyon sok előmunkálatnak, szívós kutatómunkának kell megelőznie. De leginkább talán annak (a jelenleginél szélesebb körű) felismerésére és elismerésére lenne szükség, hogy az Ön művészete (és — meggyőződésem — még alig föltárt szakírói munkássága is) nemcsak megérdemli, de meg is követeli a különleges odafigyelést és törődést minden szinten, ahol a művészet múltbeli és jelenbeli ügyeivel hivatottak foglalkozni.

Tapasztalatból mondhatom, hogy az utóbbi téren sok még a hiányosság.

Az idei június 18-a, az Ön és nővére (ikertestvérét, Noémit Ön így említi írásaiban) századik születésnapja. Közbevetőleg megjegyzem, hogy 1987-ben volt az Ön édesapja, *Ferenczy Károly* 125. születési évfordulója. Ebből az alkalomból koszorúzást rendeztek a sírnál, viszont hiányoztak a sajtóból a megemlékezések, és hiányzott legfőképpen egy kiállítás. Erzsike akkor és azóta is gyakran emlegette, hogy Romániában méltóbban emlékeztek meg a papáról. Közvetlenül ezek a tények ösztönöztek arra, hogy megnézzem a dátumokat, s már az elmúlt év januárjában érdeklődjem az érintett múzeumoknál, mit terveznek, mivel és hogyan kívánnak megemlékezni e két európai rangú és jelentőségű művész születésének centenáriumáról. Semmi mozgást nem észlelvén, magam próbáltam kezdeményezni valamit.

1988. január 19-én levélben fordultam az akkori művelődési miniszterhez, és javasoltam egy emlékbizottság létrehozását, valamint egy minimális programot (koszorúzások, emléktáblák, a *Petőfi*-szobor budapesti felállítása, kiállítások, előadások). Február 25-én fogadott a miniszter. Egyetértett azzal, hogy ki legyen a gazdája ennek az ügynek. Abban egyeztünk meg, hogy a minisztérium szűk körű megbeszélésre hívja össze az érintett intézmények vezetőit, s ezen a megbeszélésen a miniszter is részt vesz. A teendők összehangolására és megkezdésére talán ennyi is elegendő lesz. Az aktát az illetékes osztályvezetőre szignálta a miniszter.

Az ügy azután ennyiben is maradt. Néhány hónap múlva másik minisztert neveztek ki, az osztályvezető pedig nem látta szükségét, hogy bármit is tegyen. Semmiféle választ, jelzést nem kaptam a továbbiakban.

Nyáron úgy gondoltam, hogy ismét lépni kell. Mivel néhány évvel korábban a Hazafias Népfront keretében alakult meg a Medgyessy Emlékbizottság, reméltem, hogy ott nem találok süket fülekre. A kulturális területtel foglalkozó országos titkárhoz fordultam, aki azt kérte, hogy írjam le a javaslatot, készítsek programtervezetet. Mondtam, hogy ez gyorsan fog menni, mivel egyszer már megfogalmaztam.

A Hazafias Népfront felvállalta az ügyet, s december 19-re összehívta az emlékbizottság alakuló ülését. A felkéréseket a két társelnök, a HN országos titkára és a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének elnöke írta alá, aki nem más, mint az Ön kiváló tanítványa, *Vígh Tamás*. Az ülésen a baráti körből jelen volt még *Hubay Miklós* és *Domokos Mátyás*. *Juhász Ferenc* betegsége miatt maradt távol, de megígérte, hogy legközelebb ő is eljön.

A jelenlévők lelkesen támogatták az elképzeléseket. Érdemi megállapodásokra a legfontosabb kérdésekben nem juthattunk, mivel sem a Nemzeti Galéria, sem a Budapest Galéria főigazgatója (aki szobor- és emléktáblaügyben illetékes) nem tudott eljönni. A művelődési államtitkár nehezményezte a kissé laza előkészítést, a sok jámbor óhajt, az anyagi igények konkrétabb rögzítésének hiányát, majd azt a kijelentést tette, hogy ő el tud képzelni egy kormány szintű emlékbizottságot is.

Itt maradt abba az ülés. Megállapodtunk, hogy államtitkárunk megpróbálkozik a kormány szintű emlékbizottság létrehozásával, az anyagi feltételek előteremtésével, továbbá, hogy utánanéz az ügy minisztériumi előzményeinek. Erre ugyanis felhívtam a figyelmét. Végül abban egyeztünk meg, hogy január 25-én, reggel 9-kor találkozunk ismét.

Az ünnepek elmúltával kezdtem érdeklődni a népfrontnál és a minisztériumban, próbáltam szorgalmazni az újabb meghívók kiküldését, igyekeztem kideríteni, mire jutott az államtitkár. De csupán annyit sikerült megtudnom, röviddel 25-e előtt, hogy az ülés elmarad, mivel ebben az időpontban a népfront összes funkcionáriusa háromnapos továbbképzésen vesz részt.

Ismervén a mondást, hogy ember tervez, *hivatal* végez, meg se fordult a fejemben, hogy valaki újabb értesítés vétele nélkül is ott lehet a megbeszélt időpontban. Nem gondolt erre a Hazafias Népfrontnak az a munkatársa sem, akit a bizottság ügyeinek intézésével bíztak meg. Értesítést az elmaradásról vagy az újabb időpontról senki nem kapott. Hubay Miklós és Domokos Mátyás tehát megjelent. Az üres terem láttán azt hitték, eltévedtek, s talán a Parlamentbe kellett volna menniük. Telefon a továbbképzés vidéki helyszínére, érdeklődés a minisztérium titkárságán, végül, még a délelőtt folyamán, szemrehányó telefon nekem is.

Itt tartunk kedves Mester, és fogalmam sincs, hogyan tovább. Minden jel arra mutat, hogy a bizottság kimúlt, mielőtt ténylegesen megszületett volna. Talán onnan, ahol Ön van, tisztábban lehet látni, jobban el lehet igazodni, mint ahogy mi a mostani körülményeink között innen tehetjük. Ha tud, kérem segítsen.

Nagy tisztelettel üdvözli Budapest, 1989 tavaszán.

Kontha Sándor

★

Utóirat: Kedves Mester! Hihetetlen gyorsan intézkedett! Ma, február 3-a van, estefelé. Hubay Miklós most hívott a kórházból, és közölte, hogy Domokos Matyi (bocsánat, de Ön így hívta) úgy értesült az államtitkár úrtól, hogy minden a legjobb úton halad. Lesz emlékbizottság, méghozzá tényleg magas szintű! Sőt valami pénz is. Tudom, hogy Ön ezen csak mosolyog, de kérem, nézze el nekünk, földi gyarlóságainkat. És köszönet a segítségért!

★

Második utóirat március 10-én: A dolgokat azért nem kapkodjuk el! Remény viszont még mindig van!

★

Harmadik utóirat május 10-én: Őszintén szólva, nem tudom, tényleg van-e.

K. S.

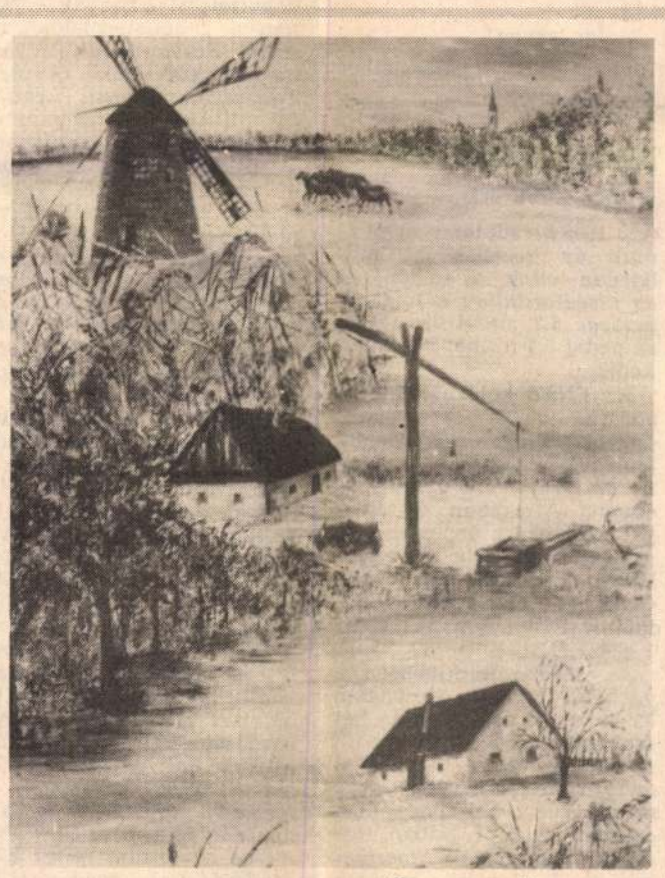

Losonci Lilla **PETŐFI ALFÖLDJE**

Vörös Ferenc **KALAPOS LÁNY**

Hogyan tovább a Magyarországi Szociáldemokrata Pártban?

Puccs miatt pártszakadás? – Felelőtlen intézkedés?

Az 1989. január 9-én jogfolytonosság alapján újjáalakult MSZDP — annak ellenére, hogy sok külső és belső támadást vészelt át — ma már országos párttá nőtte ki magát. Programnyilatkozatában jóléti társadalmat, többpártrendszeren épülő parlamenti demokráciát, jogállamot deklarál. Vallja: üzemekben nem politizálni, hanem dolgozni kell! Budapesten Bácskai Sándor titkár vezetésével létrejöttek a kerületi szervezetek, működik a megválasztott fővárosi vb. A megyékben *Takács Imre* szívós munkája révén erős pártszervezetek alakultak, ezek május 20-án Budapesten vidéki országos értekezletet tartottak, amelyen a vidéki vb-k és a fővárosi vb együttesen úgy határozott, hogy július 1-jén ismételten együtt ülésezik. Ezen döntik el az országos választói értekezlet időpontját is.

Meglepetés

Tíz nap külföldi tartózkodásom után meglepetéssel olvastam a Népszava 1989. június 19-i számában megjelent miskolci rendezvényről szóló *„Ujabb puccs a pártvezetés ellen?"* című tudósítást. Ebből értesültem, hogy ezen a rendezvényen felolvasták *dr. Révész András* pártelnök levelét, miszerint 1989. július 1-jén 10 órára a Vigadóban összehívja az országos pártértekezletet. Ezt Takács Imre a helyszínen ismételten puccsnak minősítette. (Az első puccskísérlet április 29-én a MOM-ban volt, a második január 1-jén kelt Budapest—Eger felhívással június 24-re Budapesten szerveződött, amelyet június 9-én az MTI-n keresztül az országos elnökséggel együtt a fővárosi vb is elítélt.)

Mivel Baranyai Tibor alelnök és Bácskai Sándor titkár külföldön tartózkodik, így a távollétükben keletkezett helyzettel kapcsolatban felkerestem Takács Imre elnökségi tagot, országos vidéki titkárt, *Lugossy Lászlót*, a fővárosi vb ellenőrző-bizottság tagját, a VIII. kerületi szervezet titkárát és *Bölcskei Jánost*, a SZIM elnökét, akiktől az alábbi nyilatkozatot kaptam.

Takács Imre: — Révész Andrásnak nincsen joga egyedül országos értekezletet összehívni. Szociáldemokrata múltjára és idős korára való tekintettel bíztuk meg ideiglenes elnöknek Baranyai Tiborral és Bácskai Sándorral együtt. Mi négyen jelentettük be a Minisztertanácshoz a párt újjáalakítását. Különben pedig dr. Révész a párt szervezésében jóformán egyáltalán részt sem vett. Legtöbbször még az ideiglenes elnökségi ülésekre sem jött el. Ezeken a fia, *Révész Tamás* által fogalmazott levelekben nyilatkozgatott, és — mint most kiderült — családi részvénytársaságot alapított, feleségével, lányával és Tamás fiával. A tévének adott nyilatkozatában is elismerte, hogy a július 1-jére meghirdetett országos értekezlet összehívása — amelyen 51 tagú országos vezetőséget kívánnak választani saját jelöltjeikkel — egyéni kezdeményezésen alapul. Kihasználták a Szocialista Internacionálé időpontját, Baranyai Tibor és Bácskai Sándor távollétét. Hazaérkezésük után azonnal összehívjuk az országos vb-t, a fővárosi vb-t, és rendet csinálunk.

Önhatalmúlag

Lugossy László: — A MOM-i puccskísérlet után a június 1-jén kelt akcióban Révész Tamáson kívül *Kőműves József*, mint a fővárosi vb elnöke vett részt aktívan. Ezért a június 1-i főv. vb ülésen több alapszervezet nyújtott be Kőműves ellen bizalmatlansági indítványt, és a vb 6:4 arányban (2 hiányzó és 1 tartózkodás mellett) felmentette vb-elnöki tisztségéből, és Varga Tibor vb-tagot helyezte az elnöki posztra. Másnap, június 9-én Révész Tamás összehívta az MSZDP ideiglenes elnöksége mellett működő, általa szervezett mintegy 30 tagú tanácsadó testületet, ahol felolvasta a június 9-i keltű, dr. Révész András nevében írt körlevelet, és itt 15 tagú szervezőbizottságot hozott létre. A VIII. kerületi szervezetünk vezetőségének álláspontja az, hogy a fővárosi vb korábbi határozatához tartja magát, és mindenféle frakciózástól elhatároljuk magunkat. Személyes véleményem pedig az, hogy a fővárosi és a vidéki vb-nek kell az országos vezetőségválasztás időpontjáról döntenie. Kijelentem: *1.* Ez a mostani kezdeményezés antidemokratikusan szerveződő puccsnak mondható szerveződés, amelynek első számú vezetője és szervezője egy család. *2.* Önhatalmúlag állították össze az 51 fős jelöltnévsort, amelyben csupán 15 vidéki egyén szerepel. Az országos vezetőség tagságára jelöltek között egyesek más párttagsággal is rendelkeznek, vagy csak hónapokkal ezelőtt léptek ki. Van, akinek szocdem párttagságát felfüggesztették. *3* A Révész Tamás által szervezett és vezetett tanácsadó testület — közülük került ki a 15 tagú szervezőbizottság — egy része nem is rendelkezik szocdem párttagsággal. Különben is az ideiglenes elnökség őt azzal bízta meg, hogy szervezzen egy tanácsadó testületet, ez segítse kidolgozni a párt gazdasági és egyéb programját, majd elfogadásra terjessze az ideiglenes elnökség elé. Ennek a testületnek *a tanácsadókon kívül* — a szocdem párt nevében — semmiféle döntési joga nincs. Arra pedig különösen nincs joga, hogy ők szervezzenek egy országos vezetőségválasztó értekezletet és szabják meg azt, hogy kik legyenek az MSZDP-ben az országos vezetők! Rendet kell végre teremteni a szocdem pártban, mert az is felháborító többek között, hogy a fővárosi vb-n leváltott Kőműves József lakcímén fut a szerveződés, és nyilatkozatokat ad a sajtónak.

Bölcskei János: — A 35 éven aluliak nevében kinyilvánítom, hogy teljes mértékben egyetértek Takács Imre és Lugossy László nyilatkozatával, és elhatárolom magamat a párt azon fiataljaitól, akik e puccsban részt vesznek. Inkább pártépítéssel, szervezéssel foglalkoznának, azzal bizonyítanák alkalmasságukat vezetésre, vagy majdani államtitkári vagy miniszteri posztra.

A fentieket részletesen nem kommentálom. Egy biztos: a szocdem párt mindig is nyitott volt, azonban a platformszabadságot nem lehet, nem szabad összetéveszteni a szabálytalansággal, az antidemokratikus módszerek sorozatos alkalmazásával. A megbízható, reális gondolkodású, tapasztalt régi szociáldemokrata párttagokra kell elsősorban most építeni vezetői tisztségek ellátása tekintetében. A fiatalok előbb munkával bizonyítsanak! A 99 éves Szociáldemokrata Párt tekintélyét, egységét vissza kell állítani, rendezni kell sorait. Sorainkat. Az ország jelene, jövője is ezt kívánja!

Így nem lehet

A jelenlegi körülményeket azonnal meg kell változtatni, mert így nem lehet pártot építeni! Ilyen körülmények között nem lehet dolgozni, és ha ezen nem tudunk változtatni, én is kénytelen leszek lemondani megbízásomról.

Végül dr. Révész András pártelnök április 17-i körleveléből idézek, amelyben állást foglalt a MOM-ban április 29-én megtartott országos nagygyűlést illetően — és a párt nevében elhatárolta magát. „Ezek a személyek nem tagjai a pártnak, nem szociáldemokraták, illetéktelenül használják a párt elnevezését..." „Ahol megjelennek, pártbomlasztó tevékenységet végeznek. Ennek feltételezhető céljai a párt múltbeli és jelenlegi törekvéseivel ellentétesek, ellenségesek, s csak azt a célt szolgálhatják, hogy az országban egységes párt ne jöhessen létre. A párt vezetése számít arra, hogy a 40 esztendő elteltével Magyarország legrégibb, a jövő évben 100 esztendős pártja egységét megosztani célzó szándékok nem érhetnek célt..."

— Így legyen!

Gőcze Tibor

Szegény egészségügyi iskolák!

Az oktatás „nem termelő jellegű"?

Június végét írjuk, ez már a vakáció időszaka. Az iskolák a napokban áttekintették – statisztikai tényekbe, mutatókba foglalt – tevékenységüket, mérleget készítettek a maguk mögött hagyott tanév sikereiről és kudarcairól. Ez így volt tavaly, öt, tíz, húsz évvel ezelőtt is. A leltárkészítés azonban már nem ugyanaz, mint volt korábban oly sokszor. Maradjunk csak a középfokú egészségügyi szakképzésnél, amellyel – a már-már aggasztó méreteket öltő nővérhiány miatt – a közelmúltban lapunkban többször is foglalkoztunk!

Leírtuk már, hogy tavaly szeptemberben drámai módon indult a tanév. A szakközépiskolák jelentős hányada vereséggel végződő küzdelmet vívott jó néhány gyakorlati oktatást nyújtó vállalattal. Pedig a nagyon gyenge anyagi feltételek elsősorban a nem termelő jellegű szakközépiskolákra — így az egészségügyiekre — jellemzőek. Ezek az úgynevezett szegény iskolák *az idén tovább szegényedtek.* A pénz az iskolai „létminimumra", azaz a minimális karbantartásra, az elkerülhetetlen felújításra sem volt elegendő.

Egy fillért sem kapnak

Az egészségügyi és óvónőképző oktatási intézmények jövőre a szakképzési alapból *egy fillért sem kapnak.* Nem kapnak, mert *oktatási-képzési munkájuk úgymond nem termelő jellegű.* Kérdés, hogy a mai gazdasági kényszerhelyzetben így megállítható-e az egészségügyi szakközépiskolák — egyelőre feltartóztathatatlannak tűnő — elszegényedési folyamata.

Persze az is kérdés, hogy milyen támogatást, anyagi segítséget tud nyújtani egy *egészségügyi szakközépiskolának* a felhasználó, mondjuk a *Péterfy Sándor utcai kórház*, vagy a *Weil Emil kórház*, amikor maga is ezernyi gonddal küszködik?

— Az oktatás tárgyi-technikai feltételei nálunk jobbak, mint a partner kórházakban — mondja *Kozmér Lászlóné*, aki a Kállai Éva Egészségügyi Szakközépiskolában a gyakorlati oktatás bonyolult, sok-sok munkahelyet érintő ügyeit intézi, irányítja. — Sajnos a gyógyító intézetek felszereltsége ma már minden tekintetben alulmúlja a miénkét.

Lehet-e ilyen körülmények között négy év alatt olyan intenzív képzést folytatni, amely egybeesik a társadalom, a kórház, a munkába lépő fiatalok igényeivel? Aligha. Lehet-e megfelelésről beszélni akkor, amikor *a lemorzsolódás az egészségügyi szakközépiskolákban 20—25 százalékos,* a szakiskolákban pedig még ennél is magasabb, néhol eléri a 30—35 százalékot? Ezek a nem éppen hízelgő számok jelentős működési zavarokat tükröznek.

— A mi iskolánkban alig néhány gyerek hagyja abba a tanulmányait, a lemorzsolódás nem éri el a nyolc százalékot sem — tájékoztat Kozmérné. — A tömeges pályaelhagyás igazán a munkába állást követő első év után következik be. Volt tanítványaimtól gyakran hallom, hogy *kórházról kórházra járnak jobb munkalehetőség,* nagyobb jövedelem után kutatva, s mivel ilyet alig-alig találnak, egyszerűen odébbállnak. Nagy az egészségügyi pályákon belüli vándorlás is. Sokan cserélik fel a felnőtt-beteg-ápolást a védőnői munkával.

Tömegesen hagyják el a pályát

— A 17—18 éves lányok számára a több műszak, a hét végi szolgálat, a létszámhiány okozza a legnagyobb problémát. Ez riasztólag hat szinte mindnyájukra — állítja *dr. Kótiné Ignát Jolán*, az iskola igazgatója.

A kórházak ígéretet tesznek arra, hogy a pályakezdő lányokat nem osztják be három műszakba, de éppen *a nővérhiány kényszeríti őket* ígéretük megszegésére.

Az iskola falitáblája telistele álláshirdetésekkel. A *SOTE Pulmonológiai Intézete* például öt tanulót alkalmazna ápolónőnek. A hozzájuk igyekvőnek 5200 forint fizetést, 40 százalék műszakpótlékot, nővérszállást és továbbtanulási lehetőséget ígérnek.

Kádár Éva, a *Korányi Kórház Pulmonológiai Intézetében* helyezkedik el, és abban reménykedik, hogy elviselhetőbb lesz a kórházi elfoglaltság. *Gös Erika* — az iskola egyik legjobb tanulója — a *Farmakológiai Intézetben* lesz laboráns. Kezdő fizetése 7500 forint körül mozog majd. *Lakosi Éva*, az *Orvostovábbképző Egyetem*, közismertebb nevén a Szabolcs utcai kórház intenzív osztályán fog dolgozni. Mint mondja, itt a többletmunkát jobban honorálják. Szeretne továbbtanulni.

Szakmai zsákutca

Egyébként az iskolából kilépők 35—40 százalékából gondozónő lesz, 10—12 százalékuk tanul tovább, a többiek kórházakban helyezkednek el.

— A Péterfy Sándor utcai kórház C belosztályán a most befejeződött tanévben tizenöt szakközépiskolás tanult, de egyikőjük sem marad itt — mondja *Gyulainé Gulyás Katalin* főnővér. — Pedig égető szükség lenne rájuk, mert *3—4 nővérre 75—80 beteg jut.* Nekem az a véleményem, hogy az egészségügyi szakközépiskola nem tudja kettős feladatát betölteni, azaz érettségivel záruló befejezett általános és alapos szakmai képzést nyújtani tanulóinak. Az előbbi az utóbbi rovására történik.

— *A jelenlegi középfokú egészségügyi képzés szakmailag zsákutca* — állítja *Győző Gyula*, a *Móra Ferenc Egészségügyi Szakközépiskola* igazgatója. — A legjobb asszisztensnőből, ápolónőből aligha lehet orvos, kivéve, ha a munkáját abbahagyja és eltartja valaki. Az orvosi egyetemekre javult ugyan a beiskolázási arány, de a felvételi követelmények nem kedveznek a szakmailag felkészült, többnyire hivatástudattal is rendelkező egészségügyi szakközépiskolásoknak. Márpedig a nővérhiány ellenére, a legjobbaknak biztosítani kell a kiemelkedés esélyét.

Gál Róbert

Újabb tárgyalás a gabonaárakról

A gazdaságok nem a fogyasztó kárára kérnek emelést

Péntekre erősen megváltozott a gabonaárakról folyó tárgyalócsoportok személyi összetétele a hétfőihez képest. Akkor a mezőgazdasági miniszter ült szemben a gabonatermelők nyolctagú képviselőcsoportjával. Tegnap a gabonatermelők részéről *Szabó István*, a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsának elnöke, *Lehoczky Mihály* főtitkárhelyettes és *Szegő László*, a túrkevei Vörös Csillag Tsz és egyben a *Szolnok* megyei Teszöv elnöke ült az asztal egyik oldalán. A másikon a kormány részéről *Medgyessy Péter miniszterelnök-helyettes* és *Visi Ferenc, az Országos Árhivatal elnöke, valamint Hütter Csaba mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter* volt a partner.

Tekintettel az új résztvevőkre, Hütter Csaba ismertette a hétfői tárgyaláson elhangzottakat, amikor is a termelők tízpontos követeléséből ő hétre igenlő választ adott, tehát a megoldás felé közeledtek. *Azt hangsúlyozta most is, hogy a petícióban foglalt 30 százalékos felvásárlási áremelést az idén nem tartja megvalósíthatónak.* Az aratás befejezése után, az ország gazdasági helyzetének ismeretében kell a jövő évi lehetőségekről tárgyalni. *A termelők követelése jogos* — hangsúlyozta Hütter Csaba —, *de a mostani teljes körű rendezés nagy fogyasztói áremeléssel járna, ezt pedig a társadalom nem viseli el.* A kormány elismeri azt a feszültséget, amely a mezőgazdaságban felhalmozódott. Türelmet kért; három-négy év alatt tudják összefüggéseiben is rendezni az árakat. Most az aratás idején jelentős hiteleket bocsátanak a mezőgazdasági üzemek rendelkezésére.

Szabó István hangsúlyozta, hogy a *Péter-Pálra tervezett demonstrációt megakadályozni nem tudják, de nem is akarják, mert azt a szövetkezetek kezdeményezték, hogy felhívják a figyelmet tarthatatlan gazdasági helyzetükre. Sem ő, sem más nem akar ezzel a demonstrációval politikai karriert* csinálni.

— Én a 30 százalékos felvásárlási áremelést az üzemek helyzetének ismeretében és az iparcikkek rendkívül magasra szökött áraihoz képest reálisnak tartom — jelentette ki Szabó István.

Szegő László elmondta, hogy hétfő óta *újabb szövetkezetek írták alá a petíciót. Így most már 1100 szövetkezet csatlakozott hozzájuk.* Volt olyan elnök, aki elzárkózott, de a tagság kényszerítette a csatlakozásra. Fontosnak tartjuk — mondta —, hogy az országban tudják: a mezőgazdasági termelés feltételei forognak kockán. *Mi a Péter-Pál-napi tiltakozást védekezésnek és megelőzésnek tekintjük, mert az ágazat vészhelyzetben van. A tsz-ek a tiltakozó megmozdulásaikat 29-én reggel 7 és 9 óra között fegyelmezetten megtartják.*

Visi Ferenc nem értett egyet sem most, sem a kormányvitán a 30 százalékos idei áremeléssel. Az idén már volt 5 százalékos felvásárlási áremelés, amely 1,5 milliárd nettó jövedelmet jelentett a mezőgazdasági üzemeknek. A minőség szerinti többletfizetés is a bevételt növeli. Igaz, az *alapkérdést mindez nem oldja meg, de ezt a 30 százalékos követelést csak a fogyasztókra lehetne áthárítani a hús, a tej, a kenyér árában és visszahatna a kistermelőkre a takarmány- és a fehérjeárakban is.*

Medgyessy Péter a termelők fellépését természetes magatartásnak minősítette.

— *A kormány nevében megígérhetem, hogy három év alatt rendezzük az ágazat ma még nagyon nehéz helyzetét. A termelők exportérdekeltségének javításában partnerek vagyunk.*

Ha lesz demonstráció, úgy azt sajnálkozással, de tudomásul vesszük. Ugyanakkor a vizsgálódást, a megoldást mindkét oldalról tovább kell keresni.

Megegyezés született abban, hogy *szeptemberben újabb érdekegyeztetésre kerül sor.* A gabonatermelők pedig 29-én, az aratás klaszszikus kezdetének reggelén tiltakozó megmozdulást tartanak.

L. V.

Nagy iparvállalat munkaügyi osztálya munkatársakat keres az alábbi munkakörökbe:

MUNKAÜGYI CSOPORTVEZETŐ,
MUNKAÜGYI ELŐADÓ,
BÉRELSZÁMOLÓ,
GÉPÍRÓ-ADMINISZTRÁTOR.

Érdeklődni lehet a Bp. XIII., Visegrádi u. 116. szám alatt a munkaügyi osztályvezetőnél.
Telefon: 296-613.

Több mint hatmilliárdan leszünk 2000-ben

Az ENSZ adatai szerint a múlt év közepén 5,1 milliárdan éltek a földön, és *az ezredfordulóra a föld népessége 6,2 milliárdra,* 2025-re pedig 8,4 milliárdra emelkedik.

Az ENSZ kétévenként kiadásra kerülő tanulmánya szerint *a világ népessége jelenleg 1,7 százalékkal, vagyis 87 millióval gyarapszik évente.* Afrikában és Nyugat-Ázsiában a népesség száma évi 2,5 százalékkal emelkedik, miközben Európában és Észak-Amerikában a növekedési ráta nem éri el az 1 százalékot.

Az afrikai kontinensen a várható átlagos élettartam 52 év körül van. A világ hét országában — közülük öt Afrikában van — *a várható élettartam azonban kevesebb mint 45 év.* Huszonegy országban vagy régióban, így Európában, Észak-Amerikában és Japánban a várható élettartam viszont *75 év, vagy annál több.*

FERENCZY BÉNI

Kontha Sándor könyve

Örülnünk kellene a gazdag képanyagot tartalmazó kötetnek, mert régen hiányzik a teljes áttekintés a XX. századi magyar szobrászat egyik legnagyobb alakjának műveiről, amelyek Illyés Gyula szerint „rendkívüli erővel sugározzák egy rendkívüli lélek mondanivalóját a társainak".

Kontha Sándor esszéje korrekten, számos forrásra támaszkodva beszél erről a mondanivalóról, a szobrász által is használt „új hellénizmus" kifejezés mögötti tartalomról. Végigkí-

séri a pályakezdés éveit, az alkotónak a Tanácsköztársaság idején, majd a baloldali emigráció mozgalmaiban játszott szerepét, s a felszabadulás utáni, a korábbiaknál nem kevesebb gondot hozó két évtizedet. Bemutatja, ha nem is elemzi mélyen a művész fejlődését, s azt a szerepet sem, amelyet Ferenci Béni szobrai, érmei a modern magyar művészet változásában játszottak. A terjedelmi lehetőségek nyilván korlátozottak voltak, de az a húsz sor például, amit az 1948-as Petőfi-szoborra szán (mely, mint a szerző is jelzi, újszerű, nem heroizáló emlékműveink előképe lett), mindenképpen kevés.

Az igazi Ferenczy Béni-kötet tehát most sem született meg. Kár, hogy nincs részletesebb irodalomjegyzék; hiányzik a köztéren felállított művek listája. A képanyagban találunk régi, elmosódott újságfotót lappangó szoborról, de nem találunk egyetlen köztéren álló műről sem. Pedig a szobor és a környezet kapcsolata nem lényegtelen, s a gyulai Petőfi mellett szinte kínálta volna magát a Kígyó utcai *fiúszobor* vagy a szentendrei Ferenczy Múzeum udvarán álló *Kis alpinista*. *(Corvina)*

P. Szabó Ernő

sz. 2. o.

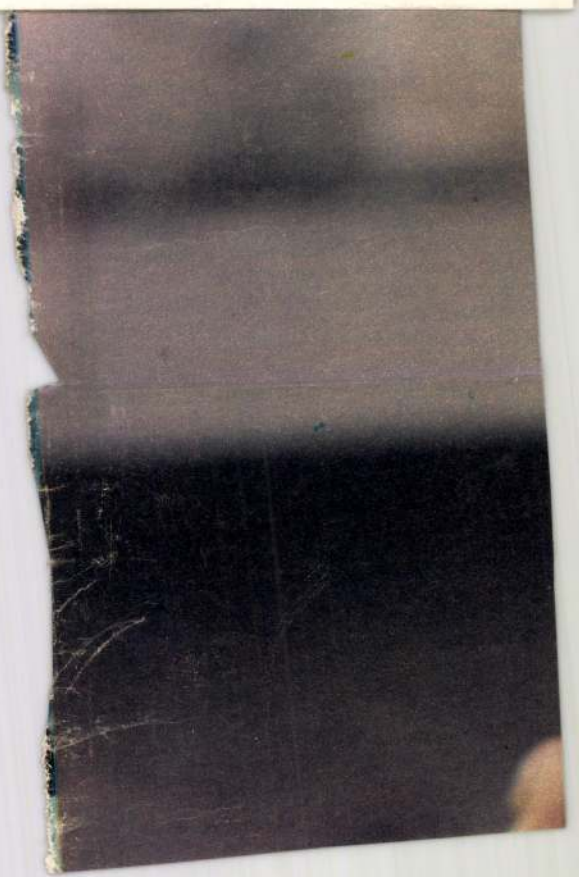

Ferenczi Béni

Ferenczy Béni arcképe

„Ha van embernek önálló, egyéni légköre, ami igézettel hat bárkire, aki közelébe kerül, Ferenczy Károly egyénisége ilyen volt a legnagyobb mérvben" — írta Tersánszky Józsi Jenő az apáról, akinek kisebbik fiára, Benjáminra ugyancsak *maradéktalanul* áll a fentebbi megállapítás. A kötetben szereplő mintegy ötven szerző — írók, költők, képzőművészek, tudósok, kritikusok — ihletett sorai egybehangzóan tanúsítják ezt.

A legtöbb írás persze magától a szobrásztól származik, és nagy része korábbról ismert (*Írás és kép*, 1961). Visszaemlékezések a nagybányai esztendőkre, a művésztelep életére, a tanulóévekre, utazásokra, a családra, amelyhez hasonlók egyébként — mint szintén Tersánszkynál olvasható — „csak a röneszanszban voltak". Naplórészletek és a feleségéhez, vagy különböző kortársaihoz írott levelek teszik teljesebbé az *önarcképet*, vele a kor, a már történelemmé lett évek ismeretét. A művész, aki a rajz, az akvarell terén szobraival *egyenértékűt* alkotott, írásaiban is a maximumot nyújtotta. Lebilincselővé teszi ezeket a szavakon átütő emberi melegség, a fitogtatás nélkül megmutatkozó tudás, műveltség, az érzelmi gazdagság, a mértéktartás, a bölcsesség, a humor. Egyszóval ugyanaz a teljesség, ami műveit jellemzi.

A mozaikkockákhoz hasonlóan őrzik önállóságukat, egyéni formájukat, színeiket a kötetben található egyéb írások, de mindegyik része az összességében megragadó portrénak, árnyalja, gazdagítja a képet. Az sem zavaró, hogy ezek a mozaikkockák különböző anyagból valók, azaz, hogy egészen különböző műfajú írások sorakoznak egymás után: kiállításkritika, memoárrészlet, vers, esszé, avatóbeszéd, levél. Kortársak, barátok, tanítványok — *Beck Ö. Fülöp, Lyka Károly, Bernáth Aurél, Kassák Lajos, Illyés Gyula, Szabó Lőrinc, Pilinszky János, Keresztury Dezső, Juhász Ferenc, Nagy László, Vigh Tamás* és mások — szeretetteljes megnyilatkozásai. A szereplők névsora nemzetközileg is igen rangos. *Mihail Alpatov* szovjet, *Hans Sedelmayr* osztrák, *Charles de Tolnay* magyar származású olasz művészettörténész, valamint *Szent-Györgyi Albert* válaszolt a szerkesztő, *Réz Pál* felkérésére.

A sokfélesége, sőt bizonyos véletlenszerűsége ellenére egységeset, egészet, s főleg magával ragadóan *izgalmasat* nyújtó kötetben csupán két, lakonikus rövidségű levél közlését lehet kifogásolni. Az egyik Révai 1949-es küldeménye, melyben Ferenczy Bénit felmentette főiskolai tanári állásából, a másik az ugyancsak e tárgyban írt, magánjellegű levél. Az esetről, kellő hangsúllyal és kommentárral, másutt is olvashatunk az összeállításban. *Ily módon dokumentálni, és csupán ezt a tényt, a nyilvánvaló stílustörés miatt felesleges volt.*

A kötet formátuma, külalakja szép. Jók a fotók, megfelelő a képek minősége. A képaláírásokba azonban sajnálatos hiba csúszott. A 4. számú kép nem Christa Winsloe-t, hanem Gecsőnét, az első magyar rádióbemondónőt ábrázolja, és nem 1917-ben, hanem 1948-ban készült.

Bizonyos, hogy ennek a tartalmas könyvnek az elolvasása után az is felkeresi majd a Ferenczy család igazi értékeket rejtő szentendrei múzeumát, akit eddig más, reklámozottabb látványosságok vonzottak. Eredménynek ez sem utolsó. (*Európa Kiadó*)

Kontha Sándor

Népszava
1985. III. 15

pedig több évtizedes önzetlen társadalmi tevékenységéért Henry Dunant Emlékérmet adtak át.

A második napirendi pontban a Különleges Segélyszolgálat működésének értékelése és további feladatai szerepeltek.

Dr. Losoncz Mihály, a bizottság elnöke az eltelt hét év munkáját a nehézségek ellenére is pozitívnak ítélte meg. 1979 végéig négy közúti elsősegélynyújtó, három vízi, egy barlangi és két hegyi mentő alegység működött az országban. 1980-tól a szolgálat folyamatosan bővült, de a célul kitűzött országos hálózat nem jött létre. A meglevő alegységek tevékenységüket az alapvető célok szem előtt tartásával bekapcsolódtak az általános segélynyújtó szolgálatba.

A vízi mentők jelenleg hé megyében működnek, ott ahol hétvégeken nyílt vize ken több ezren fürdenek sportolnak. Kettős funkció juk lenne, a vízből mente és a parti elsősegélynyújtás Ez azonban csak Nógrádbar és Békés megyében van így ahol saját motorcsónakka rendelkeznek. A többi me gyében vagy egyik, vagy má sik funkcióval működnek Munkájukra vitathatatlanu szükség van, mert például Körösök torkolatánál működésük óta nem volt vízbe fú lás. Ugyanakkor a balaton vízi mentést nem tudtál megszervezni, mert a strand fenntartók többsége nem igé nyelte a segítségüket. Kivé

Milliókat érő városszeretet

Milliókban mérhető *Szombathelyen* a lakosság városszeretete. Az elmúlt évben több mint *90 millió* forint volt a társadalmi munka értéke. Eredményeként több olyan létesítményt építhettek meg, amelyek pénzügyi források hiányában csak később készültek volna el. A parkosított terület például *több mint 15 ezer négyzetméterrel bővült*, terven felü megépült több *sportpálya gyermekjátszótér*, egy hat tantermes *iskola*, több eze méternyi *gázvezeték, csator na, járda*. A szabadidőköz pont építésénél *négymilli forint* volt a társadalm munka értéke.

Hírhí

EGYENLŐTLEN FEJLŐDÉS

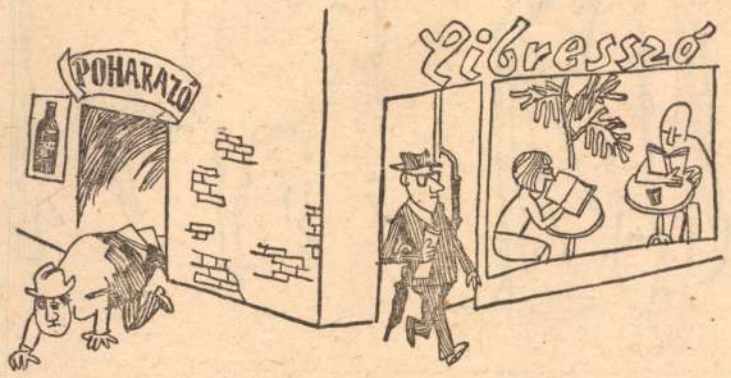

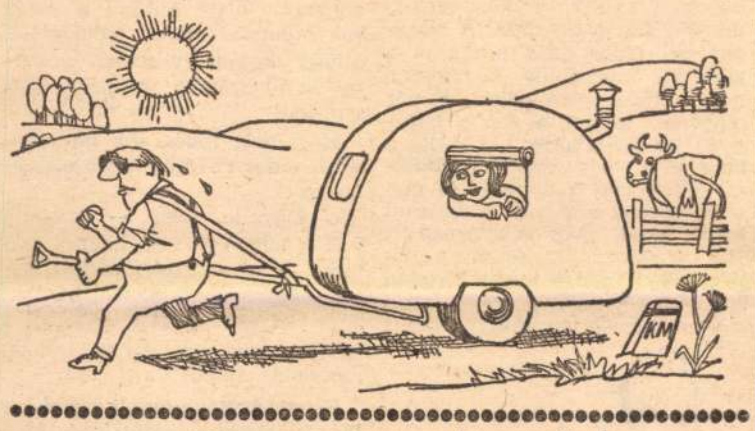

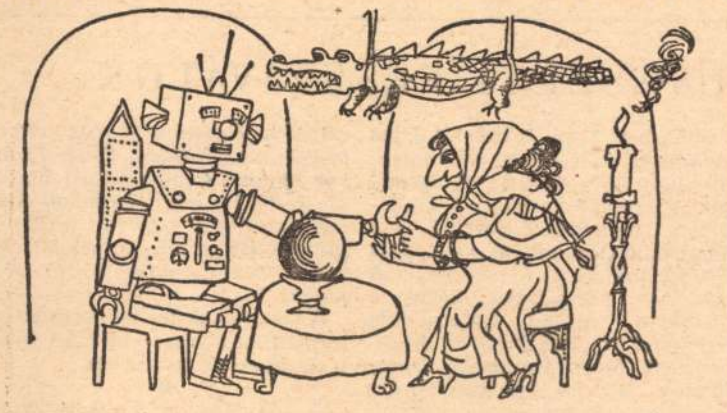

(Hegedüs István rajzai.)

Röviden

A tavaszi filmfesztivált április végén rendezik meg Nizzában; a magyar filmgyártás is képviselteti magát.

✸

Az Egyesült Államokban évente csaknem félmillió nőt állítanak bíróság elé, leginkább mértéktelen alkoholfogyasztás s az ezzel kapcsolatos garázdaság miatt.

✸

Az utolsó „népbüfé" is megszűnik az idén Lágymányoson. Helyén korszerű önkiszolgáló rendszerű vendéglő épül, napi 5000 vendég ellátására.

✸

Előkészíti mikrobuszait a nyári idényre a MAVAUT. Az idén Balatonfüreden, Földváron, Kecskeméten, Székesfehérvárott és Debrecenben közlekednek majd a pótkocsis szerelvények.

✸

Az iskolarádióval és televízióval foglalkozó második nemzetközi kongresszus 70 ország kétszáz küldöttének részvételével Tokióban megnyílt.

✸

Eddig 4000 látogatója volt Fenyő A Endre, Munkácsy-díjas festőművész tárlatának Kaposvárott. A május 10-ig meghosszabbított tárlatot ezután Hódmezővásárhelyen, majd Salgótarjánban mutatják be.

✸

A norvég nemzeti színház mellett lapp vándorszíntársulat létesült. A lapp színészek színdarabokkal és irodalmi műsorokkal keresik fel a sarkkörön túl élő testvéreiket.

✸

Pest egyetlen barokk lakóházát, a csaknem 200 éves Krisztféle házat (a volt 100 éves vendéglő épületét) az V. kerületi Galamb utcában külsőleg teljesen átépítik.

✸

A római Colonna Atonina műcsarnokban megnyílt az ellenállási emlékkiállítás. Ez bevezetője annak a rendezvénysorozatnak, amely 1964—1965-ben az olasz antifasiszták húsz év előtti hősi harcaira emlékeztet.

✸

Tilos a sztriptíz 21 éven aluli lányoknak az NSZK-ban, a legújabb rendelkezés értelmében. Eszerint a szórakoztatóüzemekben meztelen táncosnőnek közerkölcsbe ütköző, különösen ruhátlan vagy majdnem ruhátlan fellépésre csak 21 éven felülieket lehet alkalmazni.

„NEMTESZKÁRT"

Hogy mit jelent ez a nem éppen szépen csengő szó? Egy „szövetkezetet" emlegettek ilyen néven. Alapító okmánya szerint a népi szervezetek (N) együttműködésére (E), a munkaerő (M), a teherforgalom (T), az ellátás (E), a szolgáltatás (SZ), a közforgalom (K) és az árutermelők (ÁRT) sajátos ügyeinek intézésére hivatott.

Válogatott elmebetegek és szélhámosok agyának szüleménye a NEMTESZKÁRT. Helyesebben egy nevezetes személyiség, *R. Vilmos* alapította ezt a szövetkezetnek titulált csodabogarat — 1963 őszén Budapesten. Arról az R. Vilmosról van szó, aki 1941-ben mint az Országos Állatvédő Egyesület alkalmazottja jogokat követelt magának a gazdasági élet megreformálására, sőt, amikor kinevették a „korszakalkotó" terveket, személyes sértés címén pert indított a hatóságok ellen. A bíróság megállapította, hogy a felperes nagyzási, üldözési mániában szenved.

Az immár 61 éves R. Vilmos azonban mindmáig nem adta fel rögeszméit; üldözött zseniként levelez, legutóbb például az ENSZ-hez is elküldte rajzait, feljegyzéseit, követelve azok egyetemes elismerését. Persze senki sem vette komolyan a bogarait. Legfeljebb hasonszőrű ismerőseitől, barátaitól kapott biztatást. Ebben a kilátástalan helyzetben találkozott össze néhány agyafúrt pesti szélhámossal, bűnözővel. Ezek pecsétes írásra bukkantak kacatjai között. 1952-ben kelt ez az írás, a Pénzügyminisztérium egy akkori tisztviselőjének levele, amelyben a szövetkezetek adótarifáinak módosításáról tájékoztatták a reformátort.

— Jobb híján ez a levél is megfelel egy szövetkezet alakításához — gondolták R. cimborái, és összehívták az alakuló közgyűlést.

R. nagy szónoklatot tartott a leendő szövetkezet programjáról. — Hagyjuk a programot, lássuk a lényeget — javasolták társai.

A lényeg: az elnevezés volt. NEMTESZKÁRT. Ez úgy hangzik, mintha valódi szövetkezet lenne. Kinek jutna eszébe utánanézni, hogy mit jelent? Ezután semmi mást nem kellett tenni, mint bélyegzőt csináltatni: „NEMTESZKÁRT Országos Szolgáltatásokat Szervező Munkaközösség". Elkészült a bélyegző, megalakult a munkaközösség, a súlyosan terhelt R. lett az elnök, a börtönviselt Pisztrai Géza pedig a közgazdasági ügyek intézője. Irodát nyitottak az elnök kőbányai szoba-konyhás lakásában, kint a kapualj bejáratánál pedig díszes cégtáblát is elhelyeztek.

Azután a NEMTESZKÁRT ügyintézői nyakukba vették a várost, megrendelőket toboroztak, elsősorban tatarozási és kertészeti munkákra. Igen ám, de ki végezze el a munkákat, amikor a munkaközösség tagjai semmihez sem értenek?

— A munkát albérletbe adjuk kisiparosoknak — határozott a NEMTESZKÁRT „közgyűlése".

Bevált az ötlet, dőlt a megrendelés. A budai zöldövezetben például 128 háztulajdonos kötött szerződést a NEMTESZKÁRT ügynökeivel kertészeti munkára. Néhány kerületi tanács is szerepel a megrendelők között. Tulajdonképpen ebből lett a bonyodalom, mert a magánosok szó nélkül fizettek a NEMTESZKÁRT-nak, de amikor a tanácsok egyszámlára át akarták utalni a munkadíjat, kiderült, hogy álszövetkezettel van dolguk.

De talán előbb is rájöhettek volna, hogy a NEMTESZKÁRT bizony csak R.-nek és cimborálnak nem tesz kárt, a közösségnek annál inkább.

K. F.

Megnyílt a lengyel ajándékbolt

Szombaton Budapesten, a Rákóczi út 52. szám alatt megnyitották a Varsó nevű lengyel ajándékboltot. Az ízlésesen berendezett üzletben lengyel gyártmányú apró használati cikkeket, bőrdíszműárukat, kozmetikai szereket, kerámiákat, különböző népi szőttes faliszőnyegeket, terítőket, divatcikkeket, italárukat, cigarettákat stb. árusítanak.

A bolt megnyitásán ott volt *Halász János* belkereskedelmi miniszterhelyettes, valamint *Henryk Grochulski*, a Lengyel Népköztársaság budapesti rendkívüli és meghatalmazott nagykövete, *Tadeusz Dorota* kereskedelmi tanácsos és *Boguszlav Leszják* kereskedelmi attasé.

SZABÓ LÁSZLÓ KANADAI RIPORTSOROZATA:

A Niagarától északra

1. Templom eladó

Köröz a Sabena óriás gépe Montreal felett, leszálláshoz készülődik. Az utasok többsége — sok régi kontinensközi utazó — nyugton ül a helyén. Csak öt parasztszoknyás, fejkendős magyar néni — valamennyi tiszántúli, aki rokoni látogatásra jött — szorítja homlokát az ablakhoz. A magasból feltűnnek a város kontúrjai: néhány felhőkarcoló, öt-hat emeletes épületek, tíz- és tízezer apró családi ház karéjában. Az egyik felhőkarcoló mellett egy hegy, rajta óriási kereszt... Az egyik néni már előre búsul: — Én bizony ki nem mozdulok a lakásból, amíg itt leszek, ebben a ménkű nagy városban...

A többiek nem válaszolnak. Bennem is ott lappang az enyhe szorongás, vajon hogyan lehet megismerni egy ilyen hatalmas várost, amelynek a szélei még a repülőgép magasságából nézve is elvesznek a párás messzeségben? S ha ekkora egy város, mekkora az ország, amely a Niagara vízeséstől északra, majdnem az Északi-sarkig húzódik? Tudtam már akkor is, amikor elindultam, hogy Kanada, a 19 millió lakosához képest írdatlan nagy: monstrum városok, mérhetetlen erdőségek, végtelen távolságok. Azt is tudtam — erről beszélt egyébként egész repülőutunkon egy idősebb kanadai kereskedőember, aki európai üzleti útjáról visszatérve, örömmel fedezte fel a magyar utasokat, lévén maga is magyar —, hogy Kanadát szélében átutazni körülbelül annyi, mint Európába átjönni; hogy a tíz tartomány és két területium egyike-másika tízszer nagyobb, mint Magyarország; hogy a tízmillió négyzetkilométer kiterjedésű országban egymillió kisebb-nagyobb tó van; hogy 70 ezer kilométer a vasútvonala, és az országnak csak alig egynegyedét hálózza be... De a méretekről igazán egy aprócska epizódból vonhattam le következtetéseket.

Kétnapos élelmiszerkészlet

Ismerősöm felajánlotta, hogy a transzkanadai autósztrádán elvisz, be az ismeretlen erdőségek felé, a Csendes-óceán irányába. Ez a sztráda mindkét irányban hárompályás, és a kelet-nyugati partok között átszeli az egész országot. Átmegy a Kordillerák 3000—6000 méteres hegyei között is.

— Nézze meg, milyenek a méretek ebben az országban — mondta ismerősöm.

Felmentünk az útra, utaztunk vagy két-három órát, s amikor már a híres kanadai fehérnyírfaerdők szegélyezte úton robogtunk, egy sorompó állta utunkat. Cserkészkalapos rendőr bújt elő a fabódéból, rövid szóváltás következett:

— Víz?

— Van — válaszolta ismerősöm.

— Élelem?

— Az is...

— A vészjelzést ismeri?

— Már jártam erre.

— Jó utat — búcsúzott a cserkészkalapos.

Ismerősöm visszaszállt a kocsiba, s elmondta, hogy a kétnapos élelem- és vízkészletről volt szó közöttük, ugyanis ezt követően már csak 200 kilométerenként lesz egy benzinállomás. Falu vagy város sehol.

— Erre májusig tél van, gyakori a hóvihar, könnyen megrekedhetünk. De akkor sincs baj, mert arra szolgál a vészjelzés. A transzkanadai útnak ezt az el-

FERENCZY Béni

Hubay Miklós:

Dialógus a mexikói bikaviadalokról — Ferenczy Bénivel

Mindig nagy élmény volt Ferenczy Bénivel beszélgetni. Mióta hallgat, bölcsességének csöndes sugárzása pótolja az élőszót.

És a rajzai.

Bornemisza Péter egykor olyasmit mondott, hogy ha szólani nem tudna, az igazság az oldalán fakadóznék ki...

Ferenczy Béninek pedig az ujjain. Épen maradt bal kezének az ujjain. Mintáz velük, rajzol, újrafogalmazza hitét az asszonyban, az emberben, töretlen hitét meg-megtörő vonalakkal. Elmondja meghatott örömét gyerekek és virágok láttán, s elmeséli emlékeit a gyerekkor nagybányai paradicsomából, és az agyvérzés öntudatlanságának a pokolból, ahová nyolc évvel ezelőtt alászállt s ahonnét visszajött.

Egy beszélgetést próbálok itt rögziteni. Én beszéltem, ő pedig egy-egy rajzával válaszolt vagy kérdezett.

Mexikóból hazajöttem után először telefonon beszéltem neki az útról, s mondtam, hogy láttam bikaviadalt is...

Mikor felkerestem, néhány rajzzal lepett meg. Bikák voltak rajtuk és torreádorok.

Így kezdődött ez a dialógusunk a mexikói bikaviadalokról.

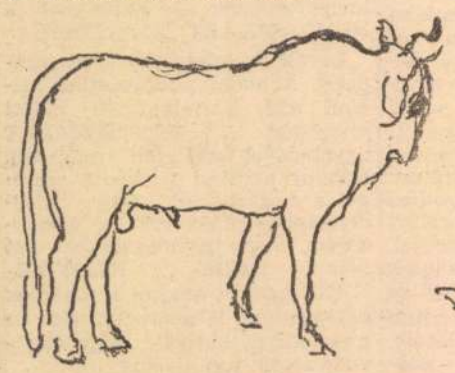

Én: A nagy, kör alakú arénában, a különlegesen magas és meredek betonkráter közepén éppen ilyen kicsinek látszik a bika. És nem Toldi Miklósok azok a legények sem, akik kiállnak vele. Az első érzés: a részvét. Hiába harsog a zene a bevonuló torreádorok üdvözlésére... Elöl jön a három mester (mindegyikükre két-két bika megölése vár ma délután) arannyal-ezüsttel gazdagon hímzett zekében, bársony térdnadrágban, mögöttük a lovas és gyalogos embereik, leghátul az öszvérek. Ó, hogy vonulnak ezek keresztül az arénán a matadorok kapujától át az elnök páholyáig, kényesen, fölényesen! Harsog a zene, a taps, s egyszerre csak egy külön kürtszó jelzi, hogy hátuk mögött megnyílik a másik kapu, a *bikák kapuja*, s beüget az arénába a kis fekete bika...

Az első érzés a részvét. Az egymásnak kiszolgáltatott emberek és állatok iránt, akik a kíváncsiság, a közöny és a vérszomj görbe falai közé vannak bezárva ebbe az arénába.

Egy sértődött bikaműélvező *(aficionado)* aztán megmagyarázta nekem, hogy ez a részvét nagyon helytelen érzés, ez se nem humanizmus, se nem állatbarátság, hiszen nincs is állatbarátabb és humánusabb intézmény a bikaviadalnál. Nemhiába hívják ezt vitézi ünnepnek. Mert ez a neve: *fiesta brava*.

— Ön kicsinyelli a mi bikáinkat. Ajánlom, menjen be az arénába, s ott majd meglátja, hogy kicsi-e vagy nagy az a bika, amelyik elkezd ön felé vágtatni. Ha egyáltalán támadásra méltatja önt... Lépjen át, uram, nyugodtan a *barrerán*, hiszen ha hősiesen viselkedik, a törvény szabta büntetéstől sem kell tartania, mi majd viharosan tapsolunk, amikor szembeszáll a bikával, s akkor a *bikabíró* a közönség rokonszenvtüntetésének hatására eltekint attól, hogy önt átadja a rendőröknek... Odalent, az arénában kissé jobb véleménnyel lesz a bikáinkról. Ott módja lesz megállapítani, hogy egy négymázsás bika nem is olyan kicsi. S ott majd észreveszi ön, hogy micsoda harci szellem él ezekben a bikákban. Az évszázados, gondos tenyésztés eredményeképp. Odalent majd meglátja, hogy a természetrajzi órákon ön téves fogalmakat tanult. A mi bikánk nem háziállat. Vadállat. *A* vadállat. Ha látná, hogyan nevelik őket! Okvetlenül iktassa útiprogramjába egy harci-bika-nevelő farm meglátogatását. Ott majd megszabadul attól a téveszméjétől, hogy a bika szarvasmarha. Képzeljen el egy tigrisfarmot vagy oroszlánfarmot, ahol a tenyésztésnek más célja sincs, mint hogy felszabadítsa a nemes vadállatokat az ember szelídítő közellétének gátlásai alól. Vissza a természethez! Rousseaunak ez a jelszava igazában a bikákhoz szól. Minden utód legyen egy fokkal vadabb, mint tenyészapja volt!...

Ferenczy Béni *(közben lerajzolta, milyen lesz a kiváló tenyésztés eredményeképp a jövő harci bikája. Ilyen):*

Én: Odalent közben a soros matador a korlát mögül nézte, hogy legényei hogyan élesztgetik a bikában a harci tüzet. A legények különös fürgeségről tettek tanúságot, amikor a nekilódúló bika elől a faparavánok mögé menekültek, vagy szökelltek át a barrerán... *(Peonok* — így hívják ezeket a legényeket. Gyalogost jelent a peon, parasztot, szegénylegényt.) A matador ebben az előversengésben igyekszik kitanulni a bikája természetét.

A matador most még csak figyel.

Évezredek óta nyilván ugyanazzal a mechanizmussal torpan meg a bika, amikor boxából kihajtják az arénába, megérzi talán a sokat gereblyézett homokból felpárálló vérszagot, s évezredek óta mindig ugyanúgy kezd vágtázni, mert megörül a szabad térnek, s inkább csak játékosan, mintsem fenyegetően (hiszen fiatalok még ezek a bikák!), utánaered valamelyik heccelődő legénynek. Az eltűnik a faparaván mögött. A bika kicsit próbálkozik, feszegeti a deszkát, majd odébbáll. De többé már nem hagyják nyugton, akármerre néz, innen is, onnan is elébe ugrik egy-egy fickó, de ha nekimegy, megint csak a fapalánkot éri.

Évezredes reflexek, de azért minden bika más. Ezt tanulja most ki a matador. Ezért figyel.

S a bika? Ő vajon nem tudja kitanulni az embert? De igen. Nagyon hamar rájön, hogy nem érdemes a deszkába törni tűhegyes szarvát. S nagyon hamar rájönne arra is a későbbiek során, hogy ne a köpeny mögött keresse ellenfelét...

De mire ezt kitanulná, már nem él. 15 percet, legföljebb 20 percet van egy bika az arénában. S hiába jön rá közben az ember minden fortélyára. Nem hasznosíthatja és nem fejlesztheti többé tudását. Utódainak sem adhatja tovább a szerzett tulajdonságok átörökítésével.

Fejében a megismerés éppen fellobbanó fényével, menthetetlenül megöletik. S innen már csak a tetemét húzzák ki láncon az öszvérek.

Azt mondják, azért kell ilyen hamar végezni egy bikával, mert húsz perc múlva a legbutább bika sem dől be többé a matador fogásainak.

Viszont a tetemével díszkört csinálnak az öszvérek, és a közönség megtapsolja a döglött bikát is, éppúgy, mint a véres kardját körbevivő matadort, ha a bika utolsó leheletéig derekasan viselkedett.

Tudniillik, ha nem árult el félelmet, s ha megtartotta a játékszabályokat.

Ha végig a reflexeinek engedelmeskedett és nem az intelligenciájának.

A bika kezdte már unni a peonokat. Lágy gyomrok helyett egyre csak szálkás deszkát haricskolt.

— Nem kell odafigyelni — mondja a bikaműélvező ismerős. — Most még csak futtatják a bikát. Ez még nem az igazi. Most még csak *egy* kézzel lengetik a köpenyt a bika előtt... A bikaviadal akkor kezdődik, amikor a porondra lép a matador és elkezdi a *két* kézzel fogott köpeny forgatását a bika orra előtt. Most! Figyeljen! Most majd meglátja, hogy a bikaviadal micsoda. Hogy ez sem sporthoz, sem egyébhez nem fogható egyedülálló művészet. Látja? Már ott a matador, s úgy száll szembe a vadállattal, mintha ez semmi se volna neki. Ez a nagy pillanat! Szemben áll az ember a természet vad erőivel...

A bika nem mozdult.

A matador toppantott egyet, s rászólt a bikára: *Toro!* (Ezt Toldi is így csinálta, vagy legalábbis Arany János tudta, hogy ezt így szokás csinálni: „lábával elébe toppantott, rémítő szavával erőset kurjantott." Arany János mindent tudott.)

Ferenczy Béni (mint aki szintén mindent tud, ráüt a papírra, itt a rajz róla!)

Én: A bikaviadal első harmadában vagyunk, a köpönyegjátéknál. *Tercio de capa.* A matador hol maga előtt húzza el a köpenyt, lassan, de kiszámítva, hogy mire a bika odaér, ő már oldalvást legyen a lenge köpenyén áttörő bikától, hol pedig a bika előtt egy csuklómozdulattal fellebbenti a köpenyt és magára tekeri, ami oly váratlanul éri a bikát, hogy megtorpan... Hol a háta mögé feszíti a köpenyt, hol meg ő fordít hirtelen hátat a bikának.

Veronica — így hívják ezeket a játékokat, amelyek arra vannak alapozva, hogy a bika a maga vak indulatai szerint lódul előre, s hogy ha köpeny helyett emberrel kerül szembe: megzavarodik s megáll.

Most még nincs oka haragudni az emberre. Még nincs megsebezve.

— Figyelje meg — mondja a bikaműélvezőm —, hogy a matador mind közelebb engedi teste mellett elszáguldani a bikát. S hogy közben milyen szilárdan s milyen kecsesen áll a talpán, moccanás nélkül...

Ferenczy Béni *(azzal a mozdulattal nyújtja a rajzot, hogy így? — Pontosan így).*

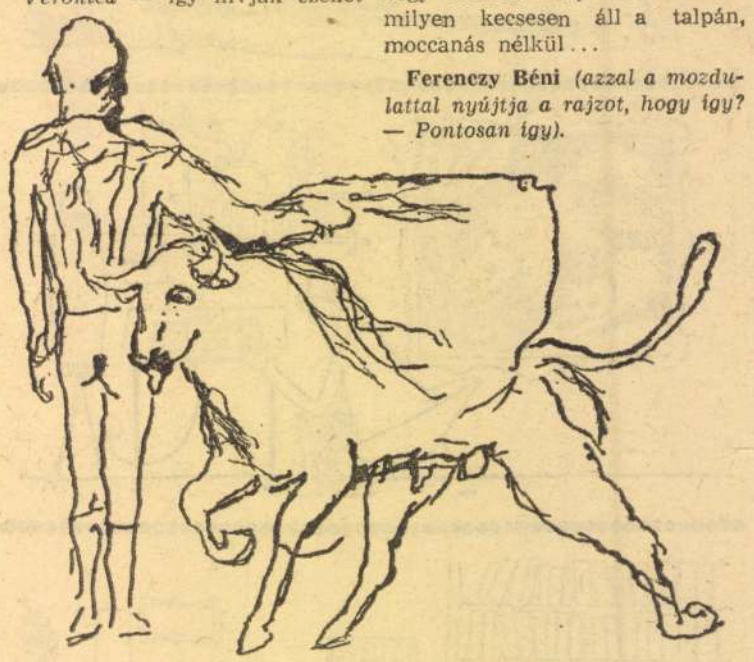

Én: De egyszerre csak ott állnak, bal felükkel a *barrerához* tapadva, a lándzsás lovasok, vastag vattapaplanokba bugyolálva. Igazi nehézlovasok. Lovaik szeme bekötve. A lovak idegesen szagolják a bikaszagot.

A bika szeme, amint megakad az első lovon, feléje rohan, hogy azzal a nagyon szarvára eső mozdulattal, fejét a ló lába közé dugva, úgy vágja föl a ló hasát, mintha csak egy cipzárat nyitna ki. Ekkor kapja a bika az első döfést a hátába, a nyeregből föléje hajló *picadortól*.

A vérszomj indulata, és önnön vére omlásának fájdalma ugyanabban a pillanatban...

— Ja-aj! — mondja nagyon rosszallóan Ferenczy Béni, és leteszi a ceruzáját. Ezt már nem rajzolja le.

Nem, ezt már nem.

SZOVJET MŰVÉSZETI FESZTIVÁLOK

Moszkva, április 18. (MTI)

A Szovjetunió művelődésügyi minisztériuma határozatot hozott arról, hogy évente művészeti fesztivált rendeznek Moszkvában és a Szovjetunió más városaiban. Az ünnepi játékokon híres szovjet zenei és táncegyüttesek, kiváló szólisták, a szovjet balett legjobb táncosai vesznek részt.

Az első művészeti fesztivál 1964. május 5—13 között kerül megrendezésre Moszkvában *Moszkvai csillagok* címmel. Ennek keretében május 5-én a Nagy Színházban *Ivan Petrov* és *Irina Arhipova* felléptével bemutatják Muszorgszkij *Borisz Godunovját*. A Kreml kongresszusi palotájában Csajkovszkij *Hattyúk tava* című balettjét adják elő *Maja Pliszeckajával* a főszerepben. A moszkvai konzervatóriumban a Moszkvai Állami Filharmónia Szimfonikus Zenekara ad hangversenyt. Másnap ugyanitt *Szvjatoszlav Richter* hangversenyére kerül sor. A konzervatóriumban május 11-én *David Ojsztrah* és *Igor Ojsztrah* lép fel.

1964-ben ezenkívül még három fesztiválra kerül sor. *Fehér éjszakák* címmel Leningrádban június 20—30-ig, *Dnyeperi hajnalok* címmel Kijevben szeptember 20-tól 30-ig és *Orosz tél* címmel Moszkvában 1964. december 25-től 1965. január 5-ig.

A fesztiválok megtekintésére az INTURISZT szovjet utazási iroda társasutazásokat szervez.

✲

A május 5-től 13-ig tervezett *Moszkvai csillagok* fesztiválra az IBUSZ is indít társasutazást.

Ferenczy Béni

Művelt Nép, 1954. VII. 5.

ILLYÉS GYULA:

Babits Mihály síremlékénél

Halála tizenharmadik évében íme megtörtént, hogy Babits Mihály nem jeltelen fog feküdni a földben. A baráti együttes engem állított ide azzal, hogy ezért köszönetet mondjak, először is a kitűnő szobrásznak, aki ezt a Babitshoz méltó emlékművet megcsinálta, aztán annak a lelkes körnek, amely a költségek előteremtésén évekig fáradozott, végül a népművelési minisztériumnak, amely a költségek hiányzó részét vállalva, a síremlék felállítását lehetővé tette. De úgy érzem, köszönetet kell mondanom nevetekben annak is, aki erre az akcióra s ünnepségre alkot adott, köszönetet kell mondanom, hacsak néhány szóval, magának Babits Mihálynak is, örök mesterünknek, egykori barátunknak.

Mert barátai vagyunk-e még?

Könnyű dolog a halottakat letegezni, de nehéz a halottakkal barátságban maradni. Minél meghittebb viszonyban voltunk velük, annál szigorúbb bíráink lesznek: épp annak jogában, ami összefűzött bennünket.

Tizenhárom évvel ezelőtt ezen a helyen valamennyien Babits Mihály példája mellett, Babits Mihály újító merészsége, csillapíthatatlan igényessége, szívós hűsége, mély embersége és frázistalan hazafisága mellett tettünk hitet. Nem volt okunk megbánni. Kiderült, mennyire szükségesek ezek az értékek jelenünknek, jövendőnknek is. Kevesen vagyunk itt, tizenhárom év után, de ennyien tizenháromszor tizenhárom év után is lesznek itt és Babits Mihálynak ez volt a fontosabb.

Mert Babits Mihály, aki mint akkor annyi magyar — züllő s veszendő nép fiának tudta magát, s aki tán épp ezért az időt akarta legyőzni, s volt épp ezért már ösztönében az idővel dacoló magyar művek híve, Babits Mihály ilyen — nem térben, hanem időben növekvő sokaságot kívánt magának.

Ezt megkapta s megkapja, amíg lesz magyar nyelv, olyan, amely nemcsak napi tennivalót közvetít, hanem eszméket és virtusokat is, a századok tennivalóit.

Hogy ennek bizonyságára alkalmul szolgáltatok, hadd köszönjem meg végül ezt is, nektek, akiket — egymást tán nem ismerve is — Babits emlékezete, úgy érzem, szinte baráti körbe zár.

Tizenhárom évvel ezelőtt, amikor itt földbe tettük őt, lelkünkben a halállal mentünk haza. Most, amikor testén végleg betelt a sír hatalma, ki ne érezné, hogy lelkünkben a feltámadásnak, a halál legyőzésének vigaszával állunk itt. Így bánik azokkal, akik nemcsak maguknak élnek, az idő, amelynek lám, nemcsak a pusztítás a gondja, hanem a kiválasztás is, az érték megőrzése. Lelkes és komoly, egyre komolyabb mesterünk, mi, akiket barátságod kötelez, íme itt, a sírodnál még örülünk is, hogy ezt hozhattuk ide születésed hetvenegyedik évfordulójára. Amiért éltél, az él.

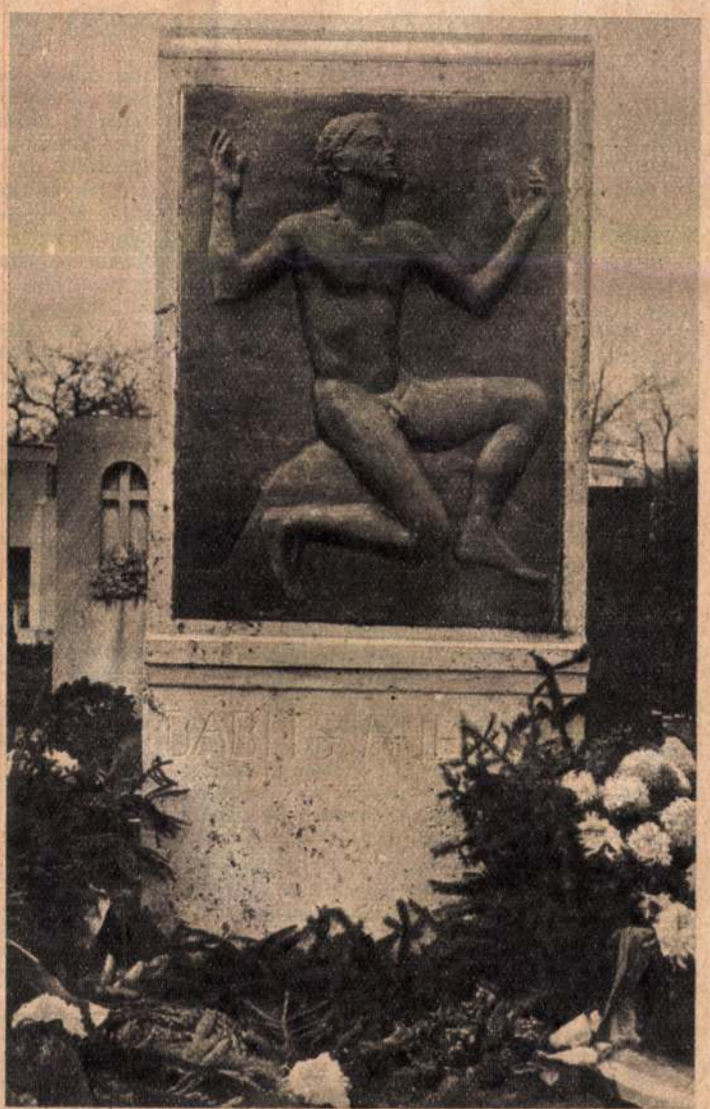

(Hires Tibor felvétele)

Népszabadság 1959. VI. 14.

EGY KIVÁLÓ SZOBRÁSZ ÉLETMŰVE

Ferenczy Béni kiállítása a Nemzeti Szalonban

Hetvenedik életéve felé közeledő Kossuth-díjas kiváló szobrászunk, Ferenczy Béni életművének idehaza fellelhető legszebb darabjait gyűjtötték össze és állították most ki a Nemzeti Szalon termeiben szerető és hozzáértő kezek. Voltaképp ez az első nagyszabású kiállítás, amely a művész eddigi munkásságáról, ha nem is teljes, de nagy egészében jól áttekinthető képet ad. A kiállításon néhány életnagyságú vagy annál alig nagyobb szoboralakon és portrén kívül általában kisebb méretű szobrokat és kisplasztikákat láthatunk. Külön tanulmányt érdemelne Ferenczy érmeművészete és rajzkultúrája, amelynek legszebb darabjai most a kiállítás tárlóiban és a falakon gyönyörködtetik a tárlatlátogatókat.

Noémi (bronz, 1917).

Ferenczy szobrai erőteljes, duzzadó szépségű asszonyokat, szemlélődő és gondolkodó férfiakat, kifejlődőben levő ifjakat és játszó gyermekeket ábrázolnak. Legtöbbjükben a kompozíció nagyvonalúsága, a mozdulatok dinamikája érzékelteti a művész vágyát, hogy mondanivalóit, a monumentális alkotások tömör és egyszerű nyelvén, az emberek sokaságával közölje. A zaklatott kor és egyéni életének hányatottsága nem adott azonban rá lehetőséget, hogy a művész a természetes igényét kielégítse. A fiatal Ferenczy, miután aktív szerepet vállalt a Tanácsköztársaság művészi életében, emigrációba kényszerült. Az emigráció éveiben, majd később, hazatérése után — megfelelő feladatok és megbízások híján — a műterem négy fala között teremtette meg azt a sajátos parnasszusi légkört, amely az anyagi világ jelenségeit a klasszikus igényű művészet emelkedett szellemiségével hatotta át. Ezt az igényt és a tőle elválaszthatatlan művészi kultúrát Ferenczy Béni már a szülői házban, a nagy festő apának, az ugyancsak művész anyának és testvéreknek családi körében szívta magába. Művészi meggyőződésének következetes szilárdsága távol tartotta őt a művészi közélet nyüzsgésétől és tülekedésétől, s ezt sokan és sokszor a művész arisztokratikus gőgjének vélték, holott Ferenczy Béni mindig érzékenyen reagált a kor szellemi áramlataira, s nem szakadt el a művészet szilárd alapjaitól, a társadalmi valóságtól sem. Bizonyos téves irányzatokkal nemegyszer keményen szembe is szegült.

Tiziano (bronz-plakett, 1937).

Ferenczy életútja a szülői házból Európa nagy művészi centrumaiba vezetett. A firenzei akadémián az antik és a reneszánsz művészet klaszszikus szellemében dolgozott és tanult. Korai munkásságának néhány kiemelkedő alkotása, a Noémiről testvéri szeretettel mintázott portrék, s egy klaszszikus öltözékű leányalak őrzi emlékét a firenzei tanulmányútnak. Innen Párizsba ment, ahol Bourdelle és Archipenko műtermeiben megismerkedett a modern művészet újító törekvéseivel. Ez az idő egybeesik a fiatal művész „Sturm und Drang" periódusával. Néhány dekoratív keménységű, s érzelmileg tisztázatlan szobornak és domborműnek a „nyolcak" festészetével élénk hasonlóságot mutató stílustörekvése emlékeztet a kiállításon erre az időre. A modern régieskedés azonban nem tudott tartósan gyökeret verni Ferenczy művészetében, mint ahogy a későbbi bécsi kubista kísérletei sem (egy-két kisméretű szobor ad ízelítőt a kiállításon ebből az időből). Mindezeknek a kitéréseknek alkotó tanulságai gyorsan felszívódtak a művész alapvetően józan és mértéktartó, minden egzaltáltságtól mentes realista szemléletében. Ez a művészi alaptulajdonság Ferenczyben a későbbi évek során egyre jobban elmélyült. Férfikorának nagyvonalúan felépített szobrait mindjobban a művészi gondolatot hiánytalanul kibontó, részletekben gazdag mintázás jellemzi. A néző csak akkor tudja igazán megérteni és méltányolni az olyan műveket, mint például Louise de Vilmorin és Ferencsik János pompásan mintázott portréját, a *Lépő nőt*, a *Szerelmespárt*, a *Géniuszt*, az *Invokációt*, s a remekművek még hosszú sorát, ha a nap különböző szakában, különböző megvilágításban és nézetben látja „élni és lélegzeni" a formákat. Ilyenkor szinte ellenállhatatlan vágy támad az emberben, hogy ujjaival is végigsimítsa a hűvös bronzot, s érintéssel is élvezze a mintázás szépségét, a mesteri cizellálást és polírozást; mindazt, ami Ferenczy Béni szobrászatát a magyar művészet legnemesebb értékei közé emeli. (A rengeteg műtárgy között ott látjuk a művész néhány esztendő előtt sok vitát felkavart Petőfi-szobrát is. Kétségtelen, a költő szenvedélyes, lázongó lelkületének e nagyerejű, látomásos megjelenése nem hagyja hidegen a szemlélőt. Mintázásában azonban van valami Ferenczytől szokatlan szertelenség, amelyet talán nem is annyira a költőnek tudatunkban élő szellemalakjával érzünk ellentétben állónak, mint inkább a szobrász egyéniségével. Ebben a szoborban nem annyira a nemes forradalmi szenvedély, mint inkább valami vad és elkeseredett lázongás fejeződik ki, amelyet fokoz még a mintázásnak nyers részletező jellege. De mindenképpen örvendetes, hogy a szobor nemsokára bronzba öntve, annak a háznak udvarára kerül, amelyben a költő huzamosabb ideig lakott.)

Boreas és Psyché (bronz, 1949).

A nagyszerű kiállítás alkalmából őszintén kívánjuk a művésznek: egészségi állapota tegye lehetővé, hogy még hosszú időn át teljes alkotó erővel munkálkodhassék és további alkotásokkal koronázza eddigi életművét, szocializmust építő hazánk javára és művészetének dicsőségére.

Péter Imre

Megfejtéseiteket mielőbb adjátok
postára. Címeteket a megfejtésen és a

A FAJUMI ARC

A leningrádi
művészeti Múze
feltétlenül elidő
lyeken a fajumi
ket a remekmű
vezték el, ahol
megtalálták a
Most a leleteke
unió ezeknek a
nyével rendelke

Ha az ember a fajumi arcké
tegnap kerültek volna ki a művész
színük. Pedig több ezredévvel leh

Hosszú ideig senki sem tudta
összetételét és felhasználásuk tech
művész negyed évszázadot szente
Sikerült is neki viaszfestéket kész
gyan kell vele bánni. Ilyen festéke
teni: vászonra, márványra, cemen
stb. Az össz-szövetségi mezőgazd
„Prága" étteremben a portálok fe
nyították, hogy az ősi Egyiptom me
is nagyszerűen felhasználható.

Elutazott a Chilei Kommunista Párt küldöttsége

Elutazott a Chilei Kommunista Párt küldöttsége, amely Elias *Lafarte*, a párt elnöke vezetésével néhány napig Magyarországon tartózkodott. A küldöttséget *Kiss* Károly, az MSZMP Központi Bizottságának titkára és *Lajti* Tibor, az MSZMP Központi Bizottsága külügyi osztályának helyettes vezetője búcsúztatta.

A koreai nagykövetség sajtófogadása az Újságíró Klubban

Az amerikai imperialisták tíz évvel ezelőtt, 1950. június 25-én robbantották ki az agresszív koreai háborút. Az évforduló alkalmából a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság budapesti nagykövetsége és a Magyar Újságírók Országos Szövetsége pénteken sajtófogadást rendezett az Újságíró Klubban, ahol *Pek Ten Von*, a nagykövetség ideiglenes ügyvivője tájékoztatta a sajtó képviselőit a koreai nép harcáról.

Megkezdték a régi vezetékek cseréjét a Népköztársaság útján

A Népköztársaság útján az utóbbi napokban a közművek dolgozói megkezdték a régi vezetékek cseréjét. Eltávolítják az 52 régi gázlámpa-kandelábert is.

A fővezeték cseréje június 22-én kezdődik, s ez a munka körülbelül egy hónapot vesz igénybe. A cső-cserék idején sem maradnak a lakóépületek hosszabb ideig gáz nélkül, *szombaton és vasárnaponként minden lakóházban lesz gáz.*

Ma emelik ki a Kossuth-híd középső nagy vasszerkezetét

A Kossuth-híd bontása gyors ütemben halad. Pénteken a Táncsics és az Ady-daru sikeresen leemelte a Buda felőli egyik hídszerkezetet. A nagy vastestet a budai oldalra szállította a két daru.

Ma újabb érdekes esemény lesz: kedvező a vízállás, s így a Táncsics, illetve az Ady darun kívül a Jókai úszódaru is meg tudja közelíteni a hidat és közös erővel kiemelik a középső vasszerkezetet. A munkálatok több órát vesznek majd igénybe s látványosnak ígérkeznek.

a Ben Gurionhoz ınn-ügyben

Mario *Amadeo* argentínai küldött viszont összehívta a

Magyar államférfiak látogatása Ausztriában

Pénteken délelőtt dr. Bruno *Pittermann* osztrák alkancellárnak, mint az osztrák államosított ipar miniszterének meghívására Bécsbe érkezett *Incze* Jenő külkereskedelmi miniszter és *Bakonyi Sebestyén* Endre, a kohó- és gépipari miniszter első helyettese. A magyar államférfiak nyolc napot töltenek Ausztriában. Bécsben gazdasági természetű megbeszéléseket folytatnak az osztrák államférfiakkal, majd ötnapos ausztriai körutra indulnak és az osztrák államosított ipar több nagyüzemében tesznek látogatást.

A magyar miniszterek már pénteken meglátogatták *Pittermann* alkancellárt és *Bock* kereskedelmi minisztert. A látogatásra elkísérte őket *Sebes* István bécsi magyar követ és *Solt* László, a bécsi magyar kereskedelmi kirendeltség vezetője. Osztrák részről a látogatások alkalmával a kancelári hivatal államosított ipa főosztálya és a kereskedel minisztérium vezető tisztvis lői voltak jelen. A pénte magyar—osztrák megbeszé sek *tárgyilagos és szívél légkörben* folytak le.

Délben Pittermann alkanc lár ebédet adott a magy vendégek tiszteletére. Pén ken este a bécsi magyar k vetségen a magyar államfé fiak tiszteletére *Sebes* Istv követ adott vacsorát; ez megjelent dr. Bruno *Pitte mann* alkancellár, dr. Eri *Bielka*, a külügyminisztériu gazdaságpolitikai főosztály nak vezetője, dr. Walter *W dak*, az osztrák külügyminis térium keleti főosztályán vezetője, dr. Anton *Schopf*, kancellári hivatal államosíto ipari főosztályának vezetőj valamint több más osztrá gazdasági szakember.

Országúton szállítják Csehszlovákiába a magyar vízibuszokat

Már a tizediket adta át a NIKEX-vállalat

Csehszlovákiában is jól beváltak a magyar vízibuszok és a növekvő turistaforgalom számára most újabbakat rendeltek a NIKEX Külkereskedelmi Vállalattól. A 10. vízibuszt a napokban adta át a vállalat. Ez a Vranov-i tavon közlekedik majd, ahol már eddig is két magyar vízibuszon utaztak a kirándulók. A csehszlovákoknak szállított vízibuszok közül három fut a Dunán Pozsonynál, kettő Prága mellett a Slanyn, és kettő a Lipnon. A csehszlovák külkereskedelem már lekötötte a 11. vízibuszt is ezt júniusban küldi el NIKEX, a Vágra megy majd Puchov közelébe.

A vízibuszok elszállítás nagy feladat elé állította szállítmányozással foglalkozó szakembereket. A Dunán közlekedő hajók útja egyszerű volt, azok »saját lábukon mentek«, a többi szállítására vi szont külön gépkocsit szerkesz tettek, s azon sok akadály kö zepette, országúton vitték a kisebb folyókhoz, tavakhoz a vízibuszokat.

A kínai csőgyár utolsó gépegységét készítik már

a DIMÁVAG Gépgyár dolgozói

A Kínai Népköztársaság évekkel ezelőtt *teljes csőgyári berendezés készítésére adott rendelést a magyar iparnak.* A munka zömével, az összesen mintegy 3500 tonna súlyú gépek, berendezések, alkatrészek elkészítésével, a DIMÁVAG Gépgyár dolgozóit bízták meg. A diósgyőri gépgyárban *már harmadik éve mintegy félezer műszaki és fizikai dolgozó külön gyáregységben dolgozik a nagyarányú rendelés teljesítésén.* A gépek, berendezések nagy része *már elkészült.* Eddig körülbelül 150 vagon gépet, alkatrészt küldtek Kínába. A dolgozók derekasan helytálltak a nagyszabás munkánál, az egyenként több száz tonna súlyú gépek meg munkálásánál.

A diósgyőri gépgyár dolgozói jelenleg a csőgyár utolsó fontos gépegységén, az ezer tonna nyomóerejű lyukasztó gépen dolgoznak. A munkáso arra törekednek, hogy a gépe a még hátralevő kisebb alkat részekkel együtt az év végére a megszabott határidőnél jóval előbb, átadhassák, s így még az idén hozzáfoghassanak a Kínai Népköztársaság részéről megrendelt *második teljes csőgyári berendezés* munkái hoz is.

Az északi Balaton-part fejlesztéséről tárgyalt a Veszprém megyei tanács

A Veszprém megyei tanács

Az ülésen a *balatonalmádi* tanács vezetői is beszámoltak a közeljövőben *hétvégi központtá fejlesztendő üdülőtelep közműfejlesztési munkáiról.* Balatonalmádiban nemrégen megkezdték a szennyvízcsatornák építését, több ezer férőhelyessé bővítették a strandokat, járdákat, utakat, szabadtéri színpadot építenek. Megkezd

Ferenczy Béni hetvenéves

Xerxes álma

Kertjében, sárgakelyhű cliviák, nyíló rózsák között tölti napjait a súlyos betegségből lábadozó művész. Kertje a derű és a csend otthona — a gondolatoké és az alkotásé. Körülötte nagy mappában rajzok százai; örömteli színekben sugárzó akvarellek, vázlatok, skiccek, ötletek, játékok. Miről álmodik Xerxes, a perzsa király, milyen volt Cézanne, Shaw, Rippl-Rónai... Emlékezetének parancsára megjelenik itt Lawrence. Olivier Hamlet szerepében (négy-öt vonal), Rubens Téli tájának hangulata, a Louvre képei, szobrai. Budai lánykák, kamasztestükre simuló ruhában, birkózók feszülő izmokkal, arcok a füredi szanatóriumból...

Küzdelem és diadal e lapok mindegyike. Ferenczy Béni jobb keze betegsége következtében négy évvel ezelőtt megbénult — s ő, aki nemcsak szobraival, érmeivel emelkedett képzőművészetünk legnagyobbjai közé, hanem rajzaival, grafikai művészetével is, néhány hónapig nem alkothatott.

Amikor először próbált meg rajzolni — még a kórházban —, a ceruzája lefutott a papírról, tört, kusza, félbeszakadt vonalak maradtak a nyomában. Lehet-e nagyobb fájdalma a művésznek, mint mikor elillan előle a látvány, és a keze alól elszökik a gondolat?! Hatalmas harcot vívott a színekért, formákért, vonalakért: ezek a rajzok mind erről beszélnek. A clivia-sorozat, attól kezdve, hogy a földből kibújt a száracska és pompás kelyhű, dús virággá növekedett, követi útját, gyenge levél, bimbó, érett virág... És visszatértek a vonalak és a színek, a gondolatok már nem szállhatnak el nyomtalanul. Ferenczy Béni ismét rajzol s egyre többet rajzol.

Talán még többet, mint régen, hiszen a gyógyulás hosszú napjai gazdag élmények és emlékek felidézésére késztetik s nála minden gondolatnak szinte első megjelenési formája a rajz.

Tanítványa írja róla, hogy mikor egyszer a modern piktúra válságáról beszélgettek, Ferenczy Béni azt mondta — s tanította, a főiskolán minden tanítványának külön is elmondta —, hogy a művészet nem kerülhet válságba, csak akkor, ha elszakad az embertől és az emberitől.

Életművének tanítását és intelmét fogalmazta meg — talán anélkül, hogy saját példájára gondolt volna. (Sőt, egészen biztosan nem gondolt rá, hiszen szigorú szerénységgel óvakodott mindig attól, hogy önmagát állítsa mértékül.)

Példaadó életmű pedig az övé, s joggal lehet mérték. Művészete a századeleji München, Párizs, Firenze, Róma, a háború alatti Bécs viharos izmusainak iskoláján edződött, s lépett sok tekintetben túl. A két világháború között öt évig élt Moszkvában, ahol a Szovjet Építészeti Akadémia megbízásából megírta Bécs építészetének történetét. Műveit, munkásságát számon tartja és ismeri a világ — nemcsak a képzőművészet, nemcsak a szakma közvéleménye, hanem a múzeumok, képtárak látogatóinak ezrei is.

Egyik kedvenc témája ma is a görög művészet. Újabb vázlatokat mutat: görög harcosokat, haldokló hoplitát. E rajzok is, akárcsak szobrai, művészportréi, reliefjei, klasszikus szépséget sugároznak, klasszikus hűvösség nélkül, s meleg emberséget árasztanak. Mint minden alkotásában, e »kerti rajzokban« is a mi korunk igazi életérzését igyekszik megfogalmazni. A klasszicitás nála a harmonia, az arányok, a kompozíció tökéletes egyensúlyát jelenti, a hallatlan mintázókészség bravúrját; nincsen benne egy árnyalatnyi keresettség, egyetlen hamis hang, egyetlen disszonáns vonal sem. Új Petőfi-rajzokat is mutat: utólagos variációk a háborgó, lázongó költőről; ezek a vázlatok sok új adalékot adnak majd a műtörténészeknek Ferenczy Béni Petőfi-felfogásáról.

A szüntelen, lázas alkotómunka otthona ez a budai kert. Ma egybegyűlnek itt barátai, tisztelői, tanítványai, hogy köszöntsék a mestert hetvenedik születésnapján. Köszöntjük őt azok nevében is, akiket művészetének kincseivel megajándékozott, s munkás esztendőket, új sikereket kívánunk Ferenczy Béninek.

Tamás István

Akt

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1981 SEP

Ferenczy Béni, kossuth-

Könyvvilág

díjas szobrász- és grafikus

művész

1071

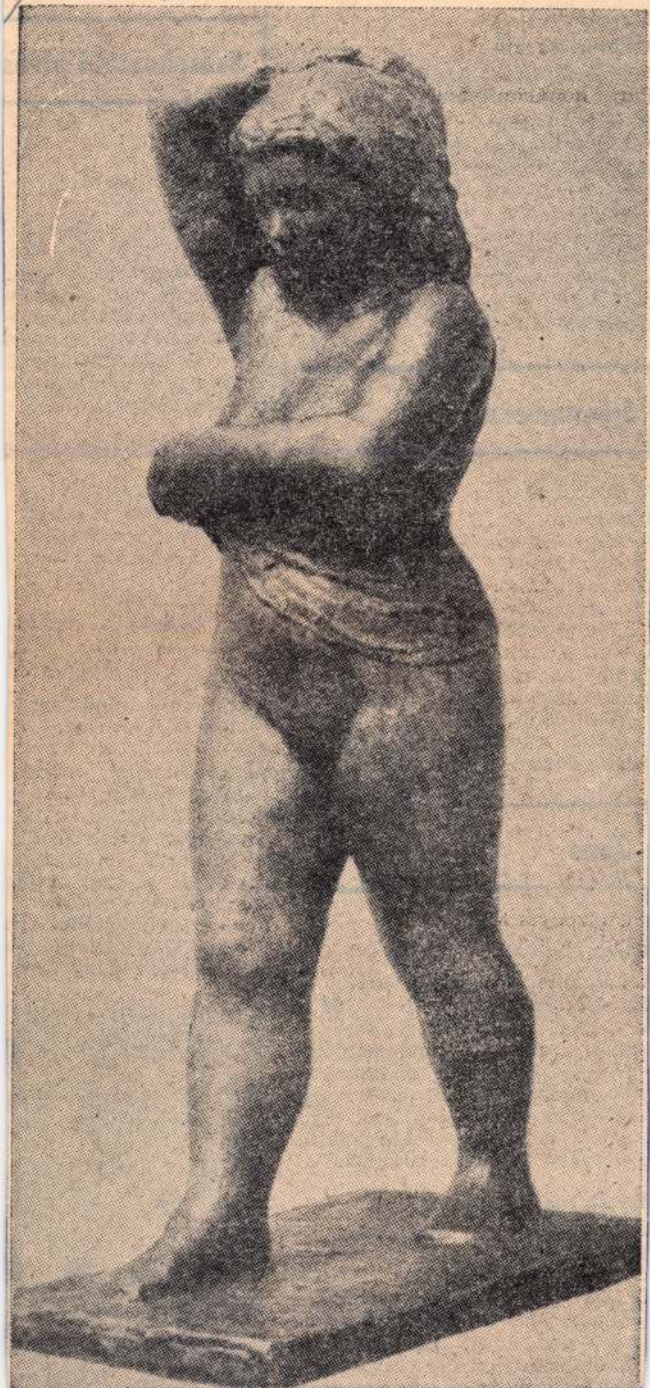

Vetkőző nő. A Ferenczy Béni albumból

Ury Ibolya:
Gráber Margit
Képzőművészeti Alap.
Mai magyar művészet.
46 oldal, kötve **25 Ft**
A mai magyar festő-társadalom legidősebb nemzedékének tagjaként a művésznő pályája szinte az egész XX. századot átfogja. Ugyanakkor azonban hű maradt pályakezdésének természetelvű ábrázolásmódjához, és mind a mai napig a „posztnagybányaiak" útján halad tovább.

Iparművészet

V. Ember Mária:
Úrihímzés
A Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteménye
Akadémiai.
204 oldal, 30 ábra, 76 oldal képmelléklet, ebből 16 oldal színes, kötve kb. **230 Ft**
Átfogó képet nyújt a magyar úrihímzés történetéről, technikáiról, a díszítőművészetekben elfoglalt helyéről, előzményeiről, forrásairól, valamint továbbéléséről.

Zene

ifj. Bartók Béla:
Apám életének krónikája
Zeneműkiadó. Napról napra.
Kb. 430 oldal, kötve kb **60 Ft**
A szerző gyermekkori emlékei, családi iratok, levelek, naplóbejegyzések és egyéb dokumentumok alapján számol be a nagy zeneszerző mindennapjairól. Számos, ez ideig ismeretlen adattal is szolgálja a Bartók-kutatást.

Bartók családi levelei
Szerkesztette: ifj. Bartók Béla
Zeneműkiadó.
Kb. 670 oldal, kötve kb. **95 Ft**
A több mint 900, legnagyobbrészt publikálatlan levéldokumentum betekintést nyújt Bartók zeneszerzői, előadóművészi, valamint népdalgyűjtői tevékenységébe, és részletes képet ad a művészi pályája és a magánélet gondjairól.

Szórakoztató olvas

Stanley Ellin:
Kártyavár
Magvető. Albatrosz.
448 oldal, fűzve
Egy jóképű ex-boxoló, ajánlatot kap: egy ősi rata család feje felkéri, lalja el unokaöccse mell tanítóságot. Elfogadja a különös tekintettel a m tésre. A világtól elzárt k aztán egyre több gyanús lyes emberrel és helyze kozik . . .
Fordította: Ruszka Magó

Éjszakai ügyelet
Tíz detektívtörténet
Kriterion, Bukarest.
Román—magyar közös k (Európa).
334 oldal, fűzve
Válogatta és a jegyzet Kovács Nemere.

Ed McBain:
Karácsonyi ajándékok
Magvető. Albatrosz.
232 oldal, fűzve
Sarah Fletchert valaki hálószobájában. A munkához lát, és a bet órák alatt kézre kerül, ismeri tettét. A meggyi szonyról viszont kide fűvel-fával viszonya v gyanús jel további m készteti Carella felügyel
Fordította: Csillag Vero

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas

NÉPSZAVA

1981 JUN 28

szobrászn-ségrafikusmaniém

1021

Ferenczy Béni

ALVÓ FELESÉGEM

KADÁS

— Ahova akarsz.

Gerzson leült a tonettra, eligazította a nadrágja élét. Hosszan, vallatóan nézte az öccsét, és azt gondolta közben: — Valami nincs rendben...

— Anya miatt jöttem — szólalt meg.

— Mi van anyával? — jedt meg Frank.

— Semmi, csak fél év óta elfelejtesz hazajönni.

— Minden héten írok. Mindent megírtam, ami történt velem. Semmit se hallgattam el — hazudta Frank szemrebbenés nélkül.

— Anyának ez kevés. Látni szeretne.

— Azért jöttél, hogy hazasalogass?

— Csak látni akartam, hogy élsz, hogy majd beszámolhassak anyának.

— Azt mondasz neki, amit akarsz.

Gerzson szerette volna hűen visszaadni az anyja szavait, nemcsak a nyelvi jelentésüket, hanem a mögéjük szorított érzelmeket is, de hiába: idegen volt tőle ez a megbízatás. Közelebb állt hozzá, amikor az idősebb testvér jogán kutatni kezdett a szekrényben.

— Hol a sötétkék ruhád?

— Eladtam. Kellett a pénz.

Gerzson a szekrény aljában spárgával összekötözött újságköteget és egy papírzsákot talált. Előhúzta a zsákot, belenézett. Kenyérhéj volt benne.

— Ez micsoda?

— Látod.

— Mit csinálsz ennyi kenyérhéjjal?

— Vacsorázni szoktam belőle.

Gerzson előregörnyedt, a feje belógott a szekrénybe.

— Olyan, mint a kétszersült — vigasztalta Frank.

— Úristen...

— Nem ezt vártad, ugye?

Gerzson szembefordult az öccsével, de nem tudott megszólalni.

— Fényes albérletet vártál, ugye? — folytatta Frank. — Szép ruhákat a szekrényben? Azt hiszed, ha fel tudnék mutatni valamit, nem hazamentem volna már? Repültem volna! De láthatod, hogy a szép ruhák helyett egy fél zsák kenyérhéjat tartok a szekrényemben. Volt rendes ruhám is, de eladtam, mert az öregasszony ki akart rúgni a lakásból, ha nem fizetek. Amikor kétheti hátralékom volt, leszedte az ágyneműmről a huzatot. A cihában aludtam. Beszámolhatsz erről is otthon anyának. Mindent elmondhatsz, nincs titok. Erről a kenyérhéjról mondd csak a teába szoktam vagy magában eszem kétszersültet, hogy ne rágja széjjel a mat éjszaka. De csa fanyalodok rá, am liter tej meg negyed nyér a reggelim, aztan egesz nap semmi. Este már szédelgek az éhségtől, és émelyeg a gyomrom. Akkor zabálok kenyérhéjat, amikor egész egyszerűen már nem bírom ki.

Gerzson tárcájában nyolc darab külön-külön összehajtott százforintos lapult. Ennyit hozott magával az útra. Egy varratott jó öltöny ára volt. Előrántotta a százasokat.

— Nézd, mennyi pénz! Hetenként keresek ennyit a búvároknál!

Franknak kigyúlt az arca.

— Tedd el a pénzedet!

— Holnap veszünk neked új öltönyt, olyat, amilyent akarsz!

— Haggyál a pénzeddel!

— Mért beszélsz így? A testvéred vagyok.

— Megmondhatod anyának, hogy egy fillért se fogadtam el tőled. És azt üzenem, hogy a te segítséged nélkül is meglesz mindenem.

Frank félretolta a bátyját az útból. A szekrény alsó polcáról elővett két vadonatúj inget és egy papírdobozt, amiben egy pár divatos cipő fénylett.

— Nézd ezt a cipőt! — mutatta. — Még nem volt a lábamon. De húsvétra már öltönyöm is lesz. A legújabb divat szerint. Mondd meg sergett Gerzson.

Frank az ingeket és a cipőt bevágta a szekrénybe.

— A legnehezebb napokat már kibírtam. Nem adtam fel. És most már mindent ki fogok bírni.

— Mit akarsz ezzel a nagy makacssággal?

— Boldoggá tesz.

— Rájössz majd, hogy nem ez a boldogság...

— Én ebben találom meg.

Gerzson a két ökle közé fogta a fejét.

— Mi lesz veled, mi lesz veled?

— Ne félts! Most már sínen vagyok. Számíthatok rá, hogy a jövő hónaptól előléptetnek belső munkatársnak. Hat hónap után ez nem sok volontőrnek sikerül. Azt jelenti, hogy kiálltam a próbájukat.

Gerzson tehetetlennek érezte magát.

— Örülünk, hogy megállod a helyedet — sóhajtotta idősebb testvérhez illő elismeréssel. — Anya is örül a sikereidnek.

Frank azt gondolta: — Hazudtok... E percben az egész világot gyűlölte, élén az ügyvéd özvegyével, gyűlölte az ezüstjeiért, az üresen kongó hatalmas szobákért, a macskáiért.

1021

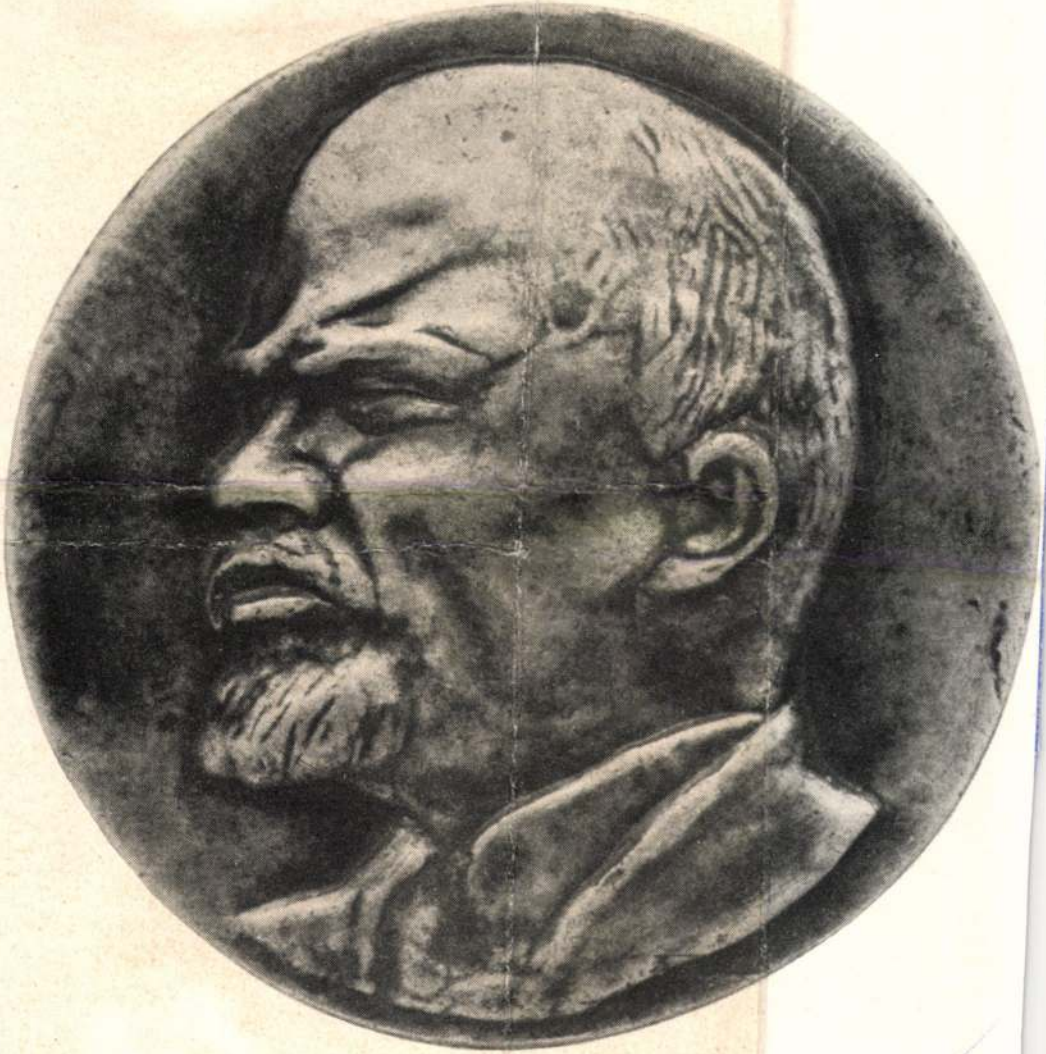

Ferenczy Béni: Lenin (1930)

TÁRSA
S

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068, 337-148, 340-128
TÁRSADALMI SZEMLE
1981 JUN

VILÁG
PROLETÁRJAI,
EGYESÜLJETEK!

6 XXXVI. ÉVFOLYAM,
1981. JÚNIUS

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
ELMÉLETI ÉS POLITIKAI FOLYÓIRATA

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Ferenczy Béni Kossuth-díjas szobrászművész- és grafikusművész

Könyvvilág

1981 JUN

1021

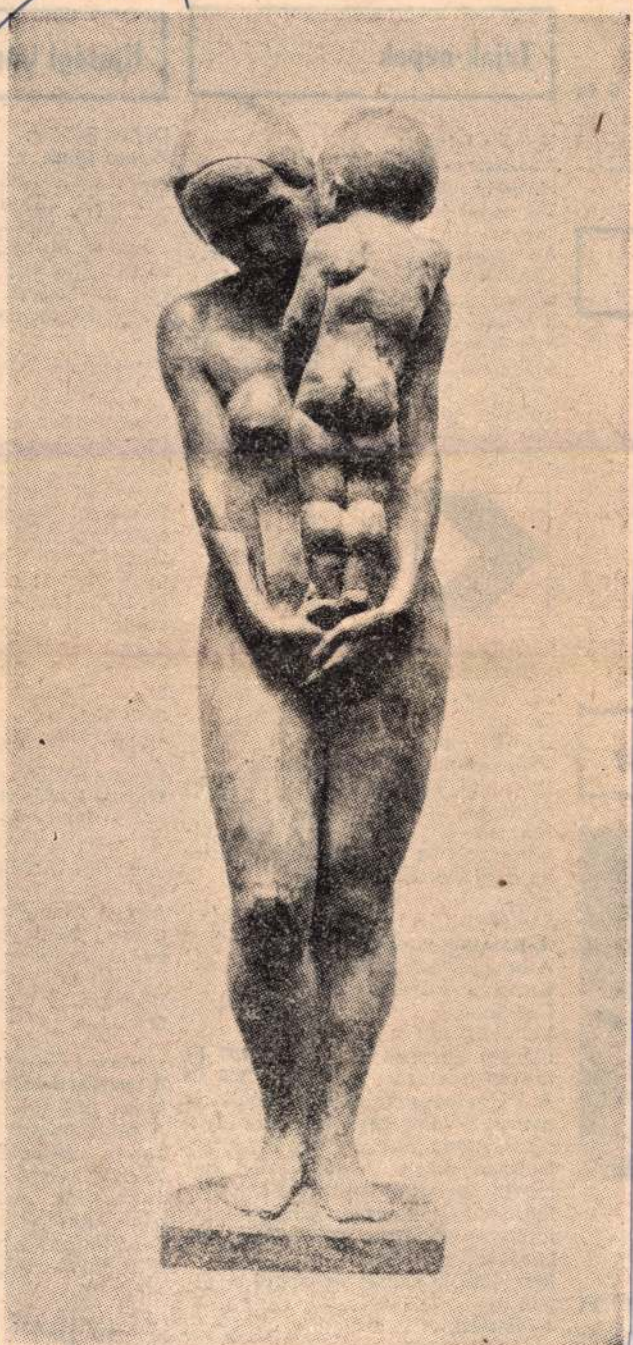

Ferenczy Béni műve a Corvina-albumból

Tájak-népek

Kovács István:
Nászágy és koporsó
Kossuth. Ország-Világ.
204 oldal + 32 oldal képmelléklet, kötve **40 Ft**
Az amerikai életforma egyik szimbóluma az autó. Nemegyszer nászágy, és egy extravagáns milliomosasszony jóvoltából szolgált már koporsóként is. A szerző, aki a Népszabadság tudósítójaként élt az Egyesült Államokban, összegyűjtött jó néhányat az amerikai élet számunkra különös jelenségeiből.

Szász János:
Felhőjáték Franekerben
Egy utazás eszmerajza
Kriterion, Bukarest.
Román—magyar
közös kiadás (Szépirodalmi).
185 oldal, kötve **15 Ft**
A könyv lapjain az idő két síkján utazhat az olvasó: a mai Hollandiában és Apáczai Csere János hajdani Németalföldjén.

Szelényi Károly:
A Balaton és vidéke
A bevezetőt és a verseket írta:
Keresztury Dezső
Corvina.
112 oldal, kötve
magyar nyelven **192 Ft**
idegen nyelven **225 Ft**
A különleges szépségű fotóalbum nem a divatos fürdőhelyeket és a vitorlásokat mutatja be, hanem a Balaton másik arcát: a régi parasztházakat, műemlékeket, a Balaton-vidék kevesek által látogatott szép tájait és az ott lakó embereket
Megjelenik német és angol nyelven is.
2. kiadás.

Ifjúsági iroda

Dénes Zsófia:
Zrínyi Ilona
Móra. Csíkos köny
280 oldal, kötve
A kitűnő életraj
Ilonáról, Munkác
ről, II. Rákóczi F
ról a magyar t
legrokonszenvese
szól.
Illusztrálta: Győr
7. kiadás.

Sztefan Dicsev:
Ráli, a törökverő
Móra. 232 oldal,
A török elnyom
Bulgária felszab
egyik epizódját i
vasó. Dicsev kisr
négy éves fiúról
el Ráli Diyarbal
szabadítja ki töb
gárral együtt bát
meg őket a sivat
olvashatunk a
gényben.
Illusztrálta: Szen

Fekete István:
Hajnal Badányba
Móra 288 oldal,
Az erdő mélyén
ban két gyerek
mellett: egy lá
Ahogy múlnak
gukból szerelen
gukat azonban
delmek árán sik
Illusztrálta: Győ
3. kiadás.

Wilhelm Hauff:
A spessarti fogad
Móra. 219 oldal,
A múlt század e
hunyt romantik
galmas keretű e
az elmúlt évek
film is készült.
Fordította: Néme
Illusztrálta: Heg
2. kiadás.

Hrvoje Hitrec:
Füstlakók
Ifjúsági regény
Forum. Újvidék

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1981. MÁJ
Ferenczy
Béni
Könyvvilág

1021

Ferenczy Béni: Ülő fiúakt

rodukciója segítségével. Az olvasó végigkísérheti Ferenczy Béni útját Nagybányától (ahol az édesapja által vezetett művésztelepen kapta az első leckéket) a külföldi tanulmányutakon át (amikor megismerkedett a modern törekvésekkel és a klasszikus művészet emlékeivel) az életmű korai kiteljesedéséig, és képet kap valamennyi korszakáról.

Mi az új, mi a sajátos ebben a Ferenczy-portréban? Leginkább talán az, ahogyan Kontha feltárja kapcsolódását egyrészt a szellemi, másrészt a politikai mozgalmakhoz. Aki csak gyönyörű aktfiguráit ismeri, az nem is gondolja: a világ sorsáért aggódó és azért tenni kész ember volt Ferenczy Béni, akit elkötemég a felszabadulás után is vállalnia kellett őszinteségéért a belső emigrációt.

Nem kisebb erénye a könyvnek, hogy számos, kevésbé ismert dologra hívja fel a figyelmet. Lappangó vagy elpusztult műveiről (például a Szovjetunióban készült Marx-szoborról) éppúgy szól, mint a romániai munkásmozgalomban testvérével, Noémival együtt játszott szerepéről. S az érdekességekben bővelkedő biográfiát szerencsésen egészíti ki a szép képanyag.

Vadas József

(Kontha Sándor: Ferenczy Béni. Corvina. Magyar szobrászok. 112 oldal, 83 fekete-fehér kép, kötve kb. 105 Ft.)

szet
A
ó t
szet
foly
—
nép
lis
jel
sos
tő
tal
írá
olykor hiányolja az
a filozofikusabb tárgyalásmódot. Utal például a könyv Hans Naumann sokat vitatott, elterjedt nézetére, mely szerint a népi kultúra kizárólag felsőbb társadalmi osztályok kultúrájából alászállott elemekből tevődik össze. A szerző deklarálja elutasító álláspontját, de a cáfolat érvei hiányoznak a magyar díszítőművészet történeti vázlatából is.

jellegű díszítés volt gyribb —, ahogy addig a roson és a feketén l alig élt más színnel a művészet. Domanov szerint a népművésze nemcsak stilizálás van, nem absztrakció is.

A könyv egyébként XVIII. század végével dődő és a felszabad táján véget érő kor népművészeti ágazatait le részletesen — az és a bölcső művészetét népi egyházművészetig

A felszabadulás ót népi díszítőművészet korszakának tanúi gyunk, amelyet már iparművészet"-nek nev szerző.

(Domanovszky György magyar nép díszítőmű te. 1—2. Akadémiai. 6 dal, kötve 550 Ft.)

Kőbe zárt élet

Művészeti köteteink között már eddig is két szép album szólt Medgyessyről (László Gyula: *Medgyessy Ferenc* és Sz. Kürti Katalin: *Medgyessy Ferenc és Debrecen*), azonban a most megjelent munka mind belső értékeiben és technikai kivitelezésében, mind pedig hézagpótló ismeretanyagával kiemelkedik a művészeti szakirodalomból és méltó emléket állít az alig negyedszázada — 1958-ban — elhunyt mesternek.

A *Medgyessy Ferenc arcképe* csaknem kétszáz oldalon mutatja be életét, munkásságát és emberségét. A kortárs Ferenczy Béni szavaival kezdődik: „Medgyessy a legjobb magyar szobrász." Ezt olyan művész írta róla, aki nemcsak művelője, hanem hivatásbéli ismerője volt a szobrászatnak.

A mű önportréval folytatódik. Medgyessy írásaiból, leveleiből, anekdotáiból ad gazdag válogatást. Művészi öntudata már gyermekkorában megnyilvánult, görögpótló rajz helyett (van-e még korosztály, kinek mond ez valamit?) görögül tanult, mert „jobban tudok rajzolni, mint a rajztanár". Mellékesen: a debreceni kollégiumban Móricz Zsigmond az évfolyamtársa, akivel majd 20 évre megszakad a kapcsolatuk és csak közös jóbarátjuk, Rippl-Rónai műtermében találkoznak újra. (Móricz élete végéig büszkélkedett azzal, hogy a két párhuzamos osztályban ők ketten voltak a legalacsonyabbak, de ő azért fél centivel magasabbnak bizonyult.) Szülői kívánságra elvégezte az orvostudományi egyetemet, de soha életében nem praktizált, diplomáját is csak évekkel később vette át. Ekkor már a művészet elkötelezettjévé vált. Párizs, Firenze...

Medgyessy Ferenc ama kevés képzőművész közé tartozott, akik nemcsak alkotásaikkal, fejezték ki írni, beszélni is tudtak a mű megalkotásáról, nehézségeikről, szenvedéseikről. Festőnek indult, szobrász lett. A szobrászat technikai fogásait sohasem sajátította el teljesen, minden egyes munkájánál külön küzdött meg a mesterségbeli problémákkal és éppen ezért egyetlen művén sem érezhető a rutin, mindeniket a megszenvedett alkotófolyamat sugározza át. Emberi és művészi nagysága, hogy ezekről a nehézségekről nyíltan, őszintén vall. Ugyanakkor művészi öntudata, „tudásának tudása", szobrászi hite a kész művet megváltoztathatatlanná, örökérvényűvé teszi. Hadd idézzem itt egyik történetét. „Nézegeti valaki az egyik ülő aktomat. Odasomfordál hozzám, s megkérdezi: »Nincsenek itt az arányok elmérétezve? Mi lenne, ha felállna ez a figura?« Nézem én is a szobrot, s mit mondhatok erre? »Igen ám, de nem áll fel.« Olyan ez, mint mikor a lovas szoborra mondják, hogy nem lehetne arra a lóra hámot rakni. Nem is azért van a szobor. Lovat a csődör is tud csinálni — szobrot nem."

A kötet érdekes részét adják Medgyessy levelei. Ezek zömét gyermeki-testvéri szeretettel átitatott családi levelek adják, kisebb részét pedig az értőszerető jóbarátnak, László Gyula régész professzornak címezte. Őszinte vallomásai még közelebb hozzák a nagy művészt. A róla írt tanulmányok adják a következő fejezetet. Rabinovszky Máriusz, Fülep Lajos, Lyka Károly és Németh Lajos neve fémjelzi a névsort. Az értők hamar felismerték európai jelentőségét. Ha gyakran kellett is küzdenie anyagi nehézségekkel, az erkölcsi megbecsülést, műveinek figyelmes kritikáját, elismerését mindig megkapta. A hivatalosan támogatott, szemellenzős kortársakkal édeskeveset törődött. Jel-

Déri Múzeum előtt álló szobraiért, annak idején, az 1937-es párizsi világkiállítás zsűrije a hivatalos magyar javaslat ellenére adományozta a nagydíjat. Az is jellemző, hogy Kisfaludy Stróbl, aki akkortájt szintén a Százados úti művésztelepen lakott, de éppencsak köszönőviszonyban voltak egymással, egy alkalommal szoborcserét ajánlott és mindjárt el is vitte Medgyessy egyik legszebb lovas figuráját. A viszontlátogatásra csak nem akart sor kerülni, mikor aztán Kisfaludy Stróbl szinte erőszakkal cipelte be Medgyessyt, ő Leonardo egyik szobrának fényképét vitte magával.

A „Baráti közelében" című fejezet visszaemlékezéseket, róla írt leveleket tartalmaz. E fejezetnek legértékesebb darabja László Gyula írása. A szűkreszabott terjedelem nem teszi lehetővé valamennyi visszaemlékezés ismertetését, de talán elég — és ez a baráti kör színvonalát is jellemzi — néhány kiragadott név: Koczogh Ákos, Németh László, Veres Péter, Barcsay Jenő, Borsos Miklós, Illyés Gyula.

Az albumot riportok és László Gyula tanulmánya („Kőbe zárt élet") zárják a riportok közül kiemelkedik Tóbiás Áron rádióinterjúja Medgyessyvel, kedves kis történeteket olvashatunk a ma is a művésztelepen élő Gábor Móricról, Szabó Iványtól, a többiektől. (Jómagam egy évtizedig voltam outsiderként a művésztelep lakója és azt tapasztaltam, hogy a Medgyessy-anekdoták szinte a mai folklór részét képezik. Egy-egy történetét, kiszólását három-négy variációban is hallottam, úgy terjednek, szaporodnak, osztódnak, mint a népmesék, a trufák.) László Gyula kötetzáró tanulmánya az értőszemű, de nem elfogult jóbarát visszaemlékezése, értékelése. **Káldi László**

(Medgyessy Ferenc arcképe. Magyar Helikon 196

FERENCZY Béni szobrász

In. KOVÁCS Péter: A IX. Országos Kisplasztikai Biennálé. (megnyitó
Jelenkor, 28.évf. 9.sz. 1985. 793.p.

Aztán meg *nagyíthatatlan* volt. A választott méret tökéletes egyensúlyban volt a formával, a plasztikai tartalommal. Ferenczy Béni gyönyörű *Atalantá*-ja, ez a hajladozó nőalak éppen harmincötcentiméteresen tökéletes: életnagyságban elviselhetetlenül groteszkké válna Fellini apokaliptikus asszonyait idéző rengő hústömege.

És mindezen túl, a kisplasztika valamikor *nemes* anyagból készült, bronzból, esetleg szépfaragású kőből, fából.

Ferenczy Béni

Ferenczy Béni érmei a Munkásmozgalmi Múzeumban

Figyelmet érdemlő eseményt ajánlunk a művészetbarátok figyelmébe.

A hónap műtárgya sorozatban Ferenczy Béni érmei láthatók a Magyar Munkásmozgalmi Múzeumban. A most bemutatott alkotások tükrözik a művész politikai elkötelezettségét. A század második évtizedének vége felé (1916—1919 között) megismerkedik a baloldali értelmiség legjobbjaival, hatásukra a Tanácsköztársaság idején a direktórium művésztagja lesz. Emberi meggyőződésének, hitvallásának tanúbizonysága például az Előre új március felé című érme, amely képünkön látható.

Népszabadság

— Csak nekünk új és szokatlan, hogy hungarológiai kongresszust a határainkon kívül rendeznek meg — mondta. — Azon senki sem csodálkozik, mert teljesen természetes, ha mondjuk, a germanisták, a szlavisták vagy az italianisztika művelői saját nyelvterületükön kívül tartanak tudományos tanácskozást. A Társaság fiatal, a mostani csak a második kongresszus volt — talán ezért a csodálkozás.

— *Mikor alakult meg a Társaság?*

— 1977-ben, s meglehetősen későn kapcsolódott be a modern nyelvek és irodalmak kutatására alakult szervezetek nemzetközi rendszerébe. A filológiai jellegű tudományok nemzetközi szervezeteinek van egy

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Béni Ferenczy

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1984 JAN 23

3/1984

1021

Béni Ferenczy (1890—1962): Junger Mann
Kunst des 20. Jahrhunderts in der Nationalgalerie

Der Schwabenball im Budapes

Béni Ferenczy

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1981 FEB 16

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1021

Béni Ferenczy (1890—1967), Danae, 1934
Sozialistische Bildhauerkunst

lebha … en.
Wie … er-
wick… in-
bzw. … nt-
Gew… eß
… aft

Die … uß
sind … ibt
so auc… en.
uns, b… ten
Ursach… len
eignis… kt,
kannt … ete
punkt … in
haben … nge
XXIV. … en,

schen Gewerkschaften, ein- daß sie tatsächlich der Sache

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
BUDAPESTER RUNDSCHAU
1984 JUL 2

1021

Béni Ferenczy (1890—1967): Liegende Frau

Gombosi-Album

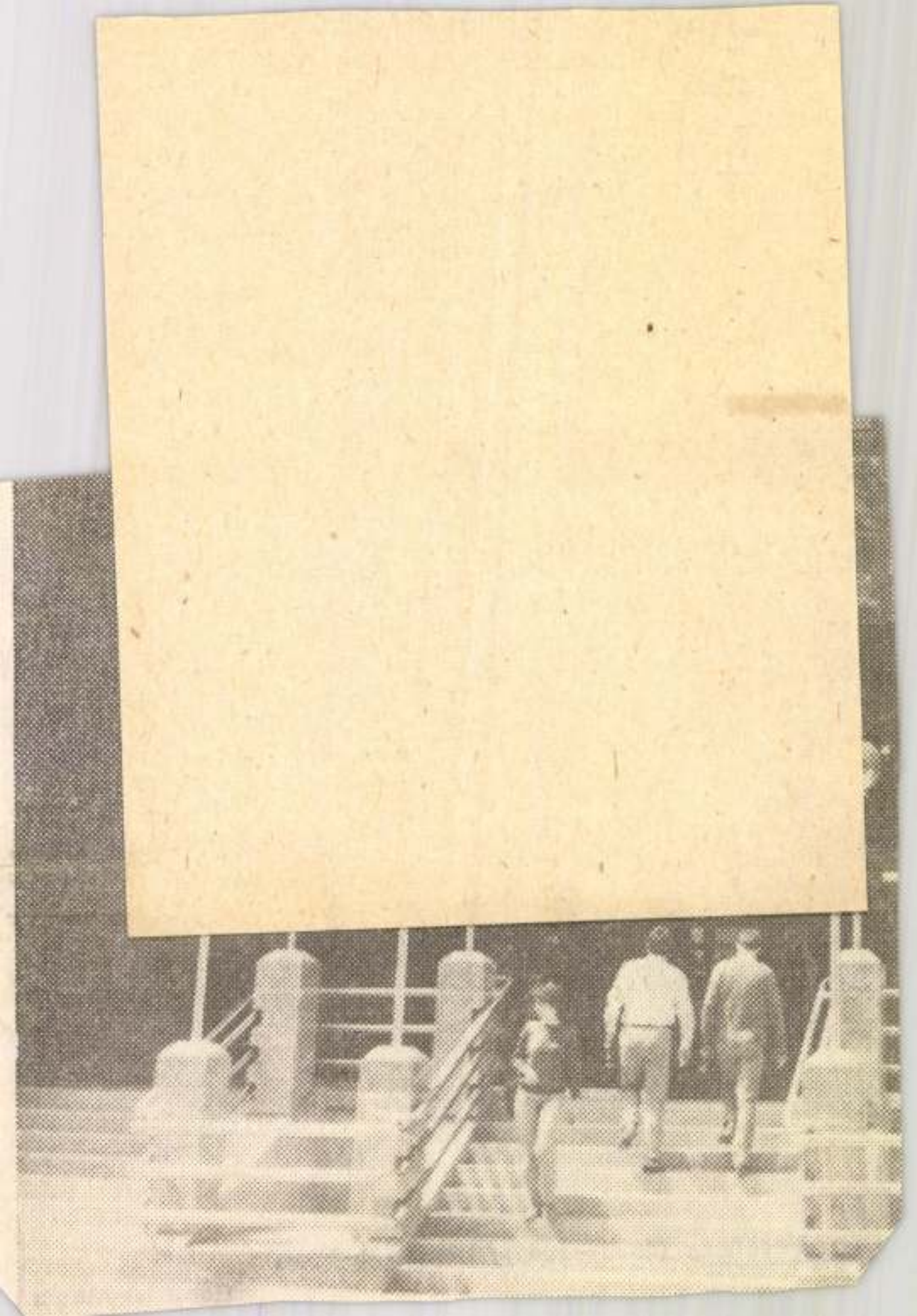

Ferenczy Béni

Népszava
1985. X. 4.

Kiállítási kalauz

Jegyzetek az V. országos érembiennáléről

Hagyományt indító szándék és a műfaj időnkénti megméretésének igénye szülte a soproni érembiennálét. Tíz esztendő öt bemutatója az alapötlet helyességét, a vállalkozás életrevalóságát egyértelműen bizonyította. A határainkon túl is érdeklődést ébresztő seregszemle *beágyazódott* szellemi-művészeti életünk vérkeringésébe. Miközben a kritikusok a műfaj halódásán keseregtek, az alkotók művekkel voksoltak, a közösség pedig megrendeléseivel, díjakkal támogatta a munkát. Az eredmény: a lábasházi tárlatok a keretekhez illő eseménnyé nőttek az évek során. Nemcsak kortársaink küzdelmeit kísérhettük nyomon, hanem mód nyílt némi visszatekintésre, a múltba vezető szálak megragadására — *Ferenczy Béni* és *Borsos Miklós* mértéket adó oeuvre-jének bemutatásával.

Az érem intim, sajátos feladatot teljesítő ága a szobrászatnak. A viszonylag kötött mérethez klasszikus formai hagyományok társulnak. A határokat feszegető törekvéseknek éppen ezért számolniuk kell azzal az eshetőséggel, hogy az új eredmény lehet már „alig érem". Mint ilyen, önmagát zárhatja ki az összevetésből, mérlegelésből. *A soproni tárlatok tág kapuja mindig nyitott maradt, mégis a hagyományokhoz visszatérő folyamatot figyelhetünk meg.* Az újítók inkább anyagválasztásban, egy-egy bravúros technikai megoldásban ütnek el társaiktól. Az ötödik biennále a szélső pólusok *közeledését* mutatja. A dolog természetéből fakad, hogy a biztató összképen belül a lényeget mégis az *egyéni teljesítmények* formázzák.

Az idei szemlén hetvenhat alkotó műveivel találkozhatunk. A két és negyedszáz sajátos kisplasztika sűrűjében három csapást figyeltünk meg. A díjak elosztásában is érvényesült ez a tagozódás.

Egy időben erőteljes csoportot alkottak az ipari anyagokkal, gépi megmunkálással kísérletező, *konstruktív szemléletű* művészek. A gondolat tisztaságát csupasz formákkal, fénylő felületekkel, szerkezeti elemek felhasználásával dokumentálták. A legjobbak igyekezete változatlanul lobog, de új társak alig jelentkeznek. *Lugossy Mária* következetességét, folytonos megújulását anyagszerű, tiszta képletbe fogott üvegplasztikái képviselik *(A tenger I—III.)*. A zene lüktetése inspirálja *Budahelyi Tibor* acélbillentyűkből szerkesztett érmeit. A díjat nyert *Csepregi Sándor* metsződő parabolafelületekből építi fel fénylő, maratott-esztergált munkáit.

Az érem sokféle funkcióját, formáját meg nem tagadva keresi a tartalmi-formai újítás útjait a kiállítók derékhada. *Kalandjaikat a realizmus tág mezőin élik át.* Alkotásaik szelleme, minősége mértékálló. A Ferenczy Béni-díjas *Tornay Endre András* például egyedi hangot képvisel szobrászatunkban. Ősi gyökerű formákból építkezik, gondos szerkesztés, egyensúly és a gondolatok áradása jellemzi érmeit. *Cs. Kovács László* — ugyancsak díjazott — alkotásait kőből véste ki. Múltunk iránt növekvő érdeklődésében korjelenség tükröződik. Mesteri anyagkezelése a műemléktémák feldolgozásakor kap különösen tág teret. A leghűségesebb város díját *Sz. Egyed Emma* nyerte el. Soproni vonzalmait számos munkája fejezi ki, érzékenyen mintázott érmei pedig művészi kiteljesedését tanúsítják. Korábbi „szerkesztményeivel" látványosan szakított *Várnagy Ildikó* (a minisztérium díjazottja). Ötletekben kifogyhatatlan, mintázása könnyed, szellemes, méltó az illusztrálásra kiszemelt bölcsekhez *(Bölcsességek)*. A díjazottak között van még *Asszonyi Tamás*, aki egy széttört élet stációira emlékezik; továbbá *Kótai József*, *Osváth Mária* és *Kiss György*.

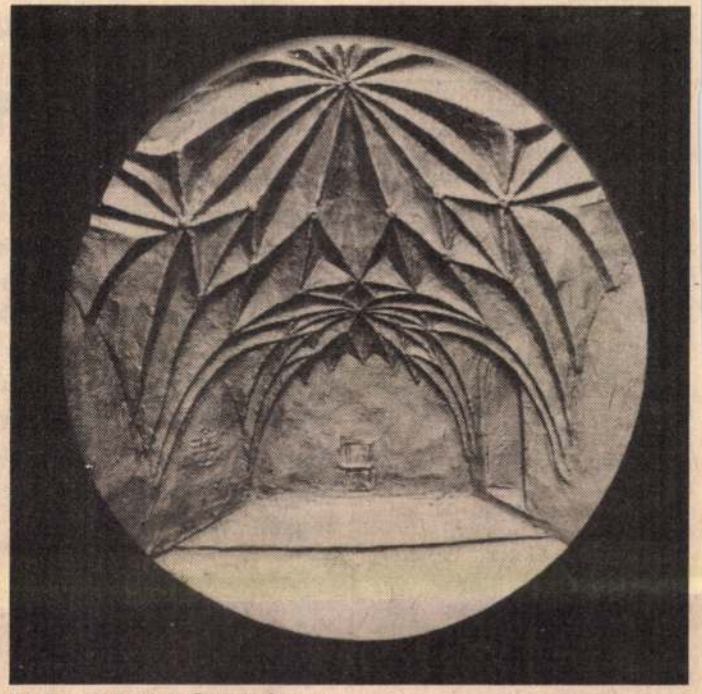

Sz. Egyed Emma: Cellaboltozat

Közülük a harmadik, a hagyományok tiszteletét vállaló utat *Osváth Mária* művei példázzák. Társai sorából *Tóth Sándort*, *Szabó Ivánt*, *Kutas Lászlót*, *Ispánki Józsefet* emeljük ki. *Gulyás Gyulát* visszafogott, tisztelgő gesztusa *(Hommage a Kassák)* érdemesíti figyelemre. *Ligeti Erika* most is szellemdús, *Duray Tibor* erőtől feszülő, *Vigh Tamás* karaktereket megragadó munkáira emlékezünk még szívesen.

Kiss Nagy András — előző nagydíja jogán — külön tárlaton éremművészetének metszetét — 65 alkotását — mutatta be. A hagyományok értékei, a kifejező indulat és a mintázás fölényes birtoklása *szerves egységbe* olvad keze nyomán. Kétségtelenül jelentős éremművészeink között van a helye.

Salamon Nándor

Kitüntetés

Az Elnöki Tanács *Vértes Imrének* a Népszabadság szerkesztőbizottsága tagjának, főszerkesztő-helyettesnek, több évtizedes kiemelkedő munkássága elismeréseként, nyugállományba vonulása alkalmából a *Munka Vörös Zászló Érdemrendjét* adományozta.

Az Elnöki Tanács ugyanezt a kitüntetést adományozta *László Gyula* írónak, a Népszabadság rovatvezetőjének, kiemelkedő újságírói és munkásmozgalmi tevékenysége elismeréseként, 70. születésnapja alkalmából.

A kitüntetéseket *Trautmann Rezső*, az Elnöki Tanács helyettes elnöke adta át. Jelen volt *Lakatos Ernő*, az MSZMP Központi Bizottságának osztályvezetője, *Bányász Rezső* államtitkár, a Minisztertanács Tájékoztatási Hivatalának elnöke és *Rényi Péter* a Népszabadság főszerkesztő-helyettese.

Ilkka Suominen látogatása

A Hazafias Népfront Országos Tanácsának meghívására szeptember 29. és október 3. között látogatást tett Magyarországra a Finn Nemzeti Koalíciós Párt küldöttsége, *Ilkka Suominen*, a párt elnöke vezetésével.

A delegáció megbeszélést folytatott *Pozsgay Imre* főtitkárral. A nemzeti koalíciós párt elnökét fogadta *Szűrös Mátyás*, az Országgyűlés külügyi bizottságának elnöke és *Marjai József*, a Minisztertanács elnökhelyettese.

tse

Közületi autóbuszok, közforga

Sok kicsi sol

Két évvel ezelőtt mintegy 23 ezer autóbus ság útjain, több mint a felük vállalati Ezeket a buszokat érintette – már amel több utas fért – az akkor hozott rendelke értelmében az ilyen buszok után a válla lékot kell fizetni. A járulék fizetése alól hetett a vállalat, ha autóbuszával közfor lalt. Volt ahol sikerült ilyen megoldást ta nem. Akadt, aki inkább eladta az autól meg úgy találták, inkább fizetik a járulé legyen csak az övék.

Két év után *dr. Cseh Lajossal*, a Közlekedési Minisztérium közúti közlekedési főosztályának vezetőjével a tapasztalatokról beszélgetünk.

— Kettős rendelkezés korlátozza a közületi buszok vásárlását, forgalmazását két év óta. A vállalatok csak *tanácsi engedéllyel* vásárolhatnak autóbuszt, s a busz után vagy *járulékot* kötelesek fizetni, ha már megkapták a vásárlási engedélyt s a buszt, vagy *mentességet* élveznek.

Ez utóbbinak *feltételei* vannak. Ha a vállalat az autóbuszát menetrend szerint közlekedteti, mentesül. Ugyancsak, ha iskolák, óvodák, szociális létesítmények számára havonta legalább 500 kilométer fuvart végez.

— A pénzügyminisztériumi rendelkezés elegendően kemény eszköznek bizonyult — mondja erről dr. Cseh Lajos. — Nagyobb volt az ereje, mint annak az adminisztratív rendeletnek, amely a tanácsok hatáskörébe utalta a buszvásárlás engedélyének kiadását.

Inkább fizet

A tapasztalatok szerint zások elegendőek, elképzelhető, hogy az adminisztratív korlátozások *mérséklődjenek*. Ugyanis végső soron nem a tanácsi engedélyezéstől függ, hogy egy adott vállalat vesz-e buszt vagy sem, hanem elsősorban a gazdaságossági megfontolásoktól.

A rendelet kibocsátását annak idején az tette szükségessé, hogy nagyon megfutott a vállalati autóbuszvásárlás. Nem egészen véletlenül: a SZOT állásfoglalása alapján *át kellett állni* a teherautós munkásszállításról az autóbuszos szállításra. Az időközben dúló ádáz munkaerőharc is arra kényszerítette a vállalatokat, hogy ott szerezzenek be dolgozókat, ahol lehet. Ha vidéken, akkor őket szállítani kell, mert az egyéni bejárással szemben óriási előnyt élvez az a vállalat, amelyik *falutól a munkahelyig* saját autóbusszal fuvarozza a dolgozóit. Az élesedő munkaerőharcban a vállalatoknak *kellett* buszt vásárolni. Az is igaz, hogy a felfutás idején, s azután is, a saját vállalati busz egy kicsit *státusszimbólummá is vált*. „Nem lehet, hogy éppen nekünk nincs egy jó Ikaruszunk, amikor már minden

terheltek, s akkor ernek ra, amikor a közforgalmú autóbuszokban is fölösleg van. Ezért ott látszott célszerűnek új járatot bevezetni, *ahol még nem járt Volán-busz*, vagy ahol a járat *nagyon zsúfolt volt*. Nem beszélve most egy másik feltételről, *a fegyelemről*. A menetrend szerinti buszok esőben, hóban is kell, hogy járjanak, és fegyelem kell a jegykezeléshez is. Ha a vállalatnak csak egy autóbusza van, s azt felajánlja, jó. De ha az a busz elromlik — mert el is romolhat —, a pótlásáról *azonnal* gondoskodni kell. Nyilván *ezért* nem vásárol még egy autóbuszt. Ezek a kötöttségek csökkentették ugyan a lehetőségeket, de azért így is *több mint kétszáz közületi autóbusz* vesz részt az országban a menetrend szerinti közlekedésben.

Mindenkinek hasznos

A kétszáz közületi autóbusz naponta 540 járatot lát el, hatezer kilométernél hosszabb útvonalon. A Volán menetrend szerint közleke-

Ferenczy Béni

— **Koszorúzás.** A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége koszorúzási ünnepséget rendez Ferenczy Béni szobrászművész és Ferenczy Noémi gobelinművész születésének 95. évfordulója alkalmából június 18-án, kedden délelőtt 11 órakor a Mező Imre úti temető művészparcellájában.

Ujpozsony 1985. VI. 13.

Ferenczy Béni, szabón
grafikus

–: Zelk Zoltán Tárcái 26.

Új Tükör, Bp. 1986. dec. 28. XXIII/52

Ferenczy Béni

Ferenczy Béni rajza

ernyő előtt. Ők lesznek a gyönge tanulók, a szegényes szókészletűek, a rossz olvasási készségűek. A képlet egyszerű: aki négy órán át bámulja a képernyőt, nemigen keríthet sort arra, hogy iskolai dolgaival is foglalkozzék. A televízió műsorai — más fel-

szakfilm megszelídül a közös be
szélgetés során, a félrebillent e
kölcsi értékek helyükre kerülhe
nek, üres fogalmak tartalm
kaphatnak, és a szegényes sz
készletek is szépecskén gyarapo
hatnak. Itt is, ott is hallani, h
a szülőket szorongással

FERENCZY Béni

Tiszatáj, 1983/8.

VARGYAS LAJOS

Pattintott emlékek

IGAVONÓK

A ház, amelyben születtem s harminc esztendeig éltem, a Zsigmond tér közepén állt, egy nagy, háromemeletes épület. Egyik oldalán a Bécsi út, másikon a Lajos utca fut ki Óbuda felé. A háziúrnak pálinkafőzője is volt a ház pincéjében, s a főfront Bécsi úti oldalán nyílt a térre és az utcára a tágas, mindig népes kocsma.

Mindig népes volt, mert akkoriban még sűrűn jártak be Óbudáról a söröskocsik, stráfkocsik, s a kocsisoknak egyik kedvelt állomása volt ez a központi helyen álló, tágas italozó. Ritkaság volt, ha nem állt előtte egy vagy két stráfkocsi, ami elé nagy darab muraközi lovak voltak befogva.

Én négy-öt éves gyermek lehettem, állandóan lent játszottam a téren. A ház előtt ástam a kanálisokat a kockakövek közt, és terelgettem a vizeket, amit a kocsmából kihozott vödrökből öntöttek ki a járda mellé. És néztem a lovakat. A nagy, hidegvérű igáslovak közönyösen álltak a kocsik előtt; sokszor két óráig is elvárakozhattak, mire gazdájuk, a kocsis újra kijött a kocsmából, fölpattant a bakra, s a gyeplő rántására megelevenedtek a mozdulatlan bábok, s a kocsi tovagördült a kövezeten.

De addig, mintha nem is éltek volna, olyan egykedvűen, mozdulatlanul és hang nélkül lógatták nagy fejüket órákig. Tulajdonképpen ez volt a legcsodálatosabb rajtuk: ha farkukkal nem legyezték volna magukról a legyeket, azt hitte volna az ember, hogy nem is élnek. Sokszor azért néztem őket hosszú percekig, hogy vajon meg fognak-e mozdulni egyszer. De nem, sohasem.

Azazhogy egyszer mégis. Teljesen váratlanul. Az egyik nagy testű, herélt, csöndes jószág fölemelte a fejét, s aztán legnagyobb csodálkozásomra átvetette a mellette álló társa nyakán, mintha megölelte volna, s úgy maradt ott egy darabig. Mi volt ez? Kedveskedés? Hízelkedés? Vagy csak együttérzését akarta tudtára adni? Vagy egyszerűen megáradt benne valami érzés az egyhangú várakozás és az egyhangú igavonás taposómalmában, és sorstársának akarta kifejezni, hogy azért neki is igénye van szeretetre, sőt a szeretet kifejezésére is?

Akkor persze nem tudtam volna még kérdezni sem ilyeneket, nemhogy megfogalmazni. De valamit éreznem kellett belőle, hogy annyi év után ma is ilyen élénken él emlékezetemben a jelenet: a szegény igavonó állat egyszeri, érzelmes, emberi mozdulata.

ELSŐ BÁNAT

Fiaim akkoriban Schumann gyermekdarabjait tanulták zongorázni. Azok közt is legjobban szerették az „Első bánat"-ot, ezt a gyermekien érzelmes, sűrített hangulatképet. Egyszer aztán ez a darab személyes élményként vett részt egyik fiam életében.

Mentem haza, s házunk előtt szembejött velem kamasz fiam. Kérdésemre, hogy hová megy, furcsa, zavart mosollyal válaszolt, hogy öccse karóráját viszi javítóba, mert leesett és összetört az üvege. Éreztem, hogy valami nincs rendben, valami van még a dolog mögött, amit el kellett volna mondania. De nem firtattam tovább a dolgot.

Amint felértem a lakásba, zongorázás hallatszott ki a szobából: az „Első bánat" édes-bús zenéje. Beléptem: Gábor fiam játszotta könnyekkel a szemében, és olyan átéléssel, amivel még nem hallottam tőle ezt a szívfájdító romantikát. „Mi baj, Gábor?" kérdeztem. Sírástól el-elcsukló hangon válaszolt: „Péter ledobta az órámat... a földre... És ...akarattal!"

Átmenet

E kósza futással — még mindig az hiszem —
menekíthetem szétomló ifjúságom

Vert álomseregek menetelnek bennem
zavart rendekben, kietlen határon

égett lármafák szürke csonkjai mellett
mormolnak még egy éljent a győzelemre

s a hitre, mert hinni úgy is kellett
ha nem jött semmi semmi közelebbre

Füstben pernyében eltűnik arcuk
mosdatnák, rejtenék esdő kegyelembe

szórják a fegyverük, kacagják a harcuk
eltűnnek rendre valamerre...

„És akarattal!" Ezt a méltánytalanságot nem tudta elviselni. Jobban fájt az, mint maga az óra. Csak Schumann-zenével lehetett úgy-ahogy elviselni.

Az órának végül is nem lett nagy baja, Péter is elszégyellte hirtelen indulatát, Gábor is megbékélt a vele történt igazságtalansággal. De azóta is, ha fülemben jár az „Első bánat" moll panasza, mindig eszembe jut fiam könnyes szeme és hangja „És ...akarattal". És magamban áldom a zenét, a személytelenné párolt érzések művészetét, amely szépséggé tudja oldani hangulatainkat, örömünket szélesre tárja, bánatunkat pedig elzsongítja; azzal, hogy „szépen kimondja, ...azzal föl is oldja".

KARÁCSONY

1944 karácsonyára készültünk. Úgy volt, hogy I.-ékhoz megyünk „elő karácsonyestre", ahol kisgyermek van, s ahol a házigazda nemrég került vissza otthonába. Magam is nemrég tértem vissza családomhoz, miután egy darabig jobbnak látszott elkerülni otthonomat. De a karácsony már nyugalmat ígért.

Még világosban elindultunk a Zsigmond térről a Pasarét felé. A távoli — vagy közeli? — ágyúszóra már nem is ügyeltünk, hiszen hetek óta annyira megszokta már az ember füle. A mostani Moszkva téren beültünk egy 56-os villamoskocsiba, mely a végállomásról várta az indítást. Mi is nyugodtan vártuk, hogy elinduljunk.

Egyszer csak arra lettem figyelmes, hogy a vezető beszélget az indítóval, aki az ajtó mellett állt, s azt mondja: a Budagyöngyéig mennek. Ez megütötte a fülemet: nekünk egy megállóval tovább kellett mennünk, a Hidász utcába. Kimentem a vezetőhöz, és megkérdeztem, jól hallottam-e, hogy csak a Budagyöngyéig mennek? S az igenlő válaszra megkérdeztem: miért? A vezető mogorván vetette oda: mert ott vannak az oroszok.

Bosszúsan ültem vissza húgom mellé. Azt hittem, bolondnak néz vagy bolondot csinál belőlem. Azután elindultunk.

De már a Nagyajtai útnál álltak a német oszlopok, és katonák fák mögé húzódva páncélöklöt tartottak maguk elé. — Úgy látszik, mégis igazat mondott a kocsivezető. S ahogy megérkeztünk a Budagyöngye terére, be is kiáltott: végállomás! Kiszálltunk.

Ott már nagy volt a zűrzavar: a német katonák riadtan szaladgáltak, pattogtak az izgatott vezényszavak, és ami a legszebb volt: húztak a fejünk felett a nyomjelzős piros lövedékek a gépágyúkból a szemben levő domboldalról és szálltak a jobb oldali dombok felé. Meg talán valami más is szállott lejjebb is, mert a villamos vezetékek drótjai nagy zendüléssel pattantak meg és hulltak le az úttestre.

Nem volt idő bámulni, szaladtunk tovább, és hamarosan elértünk a Hidász utcai házba. I-ék akkor már költöztek le a pincébe. Karácsonyestéről szó sem lehetett.

Segítettünk lehurcolkodni, azután sietve elbúcsúztunk és szaladtunk vissza Budagyöngyére a villamoshoz. Ott akkorra már minden pokol elszabadult. A németek riadalma, ha lehet, még nagyobb volt, — amit különben kajánul élveztünk futás közben —, a nyomjelzős lövedékek egyre sűrűbben szálltak fejünk felett, s a villanydrótok már mind a földön hevertek. Ha egy-egy még nagyot pendülve lehullott, bizony kapkodtuk a fejünket, lábunkat, hogy meg ne üssön az áram.

De az 56-os ott állt a fordulóban, s a „menetrendszerű" villamosra felszállhattunk. Az el is indult szabályszerűen, és mi szépen távolodtunk a harci zűrzavar helyétől.

A végállomáson — a nagy téren — azonban mintha mit sem tudnának arról, ami pár megállóval arrább történik. Ugyanaz a kép fogadott, amit elinduláskor otthagytunk: a jó pesti közönség nyugodtan sétált a téren, az emberek mentek a dolguk után, intézték az utolsó karácsonyi vennivalókat, vagy munka után igyekeztek haza fagyújtásra. Abszolút nyugalom képe volt ez, tökéletes ellentéte annak, amit otthagytunk. Látszott, hogy az ágyúdörgést nem veszik másnak, mint a régóta megszokott, távoli háború — talán kissé hangosabb jelének.

Mi sem igyekeztünk senkit sem felvilágosítani a közeli valóságról, karonfogva sétáltunk tovább Zsigmond téri lakásunk felé. Csak közben — úgy egymásra somolyogva — mondtuk egymásnak: ha ezek tudnák, hogy mi a frontról jövünk.

Hazaérve meggyújtottuk a karácsonyfát abban a biztos tudatban, hogy hamarosan minden bajon túl leszünk.

Dehogy is gondoltuk, hogy hét hétig tartó ostrom következik, s utána a város romokban fog heverni.

PATTINTOTT KENYÉR

Nemcsak pattintott kőkorszak volt, volt pattintott kenyérkorszak is; legalábbis az én életemben.

1945 februárja végén, héthetes ostrommal a hátunk mögött, Budapest nagy része éhezett. Mi is, bár naponta egyszer megrakhattuk gyomrunkat sárgaborsó-főzelékkel, mert a sárgaborsót nagy zsákokban zsákmányoltuk egy elhagyott német hadtápvonatról a Császárfürdőnél; ahová már csak akkor értünk oda, amikor a javát már elhordta a nép. Azzal a sárgaborsóval úgy teleraktuk magunkat, hogy sokszor az volt az érzésem, a gyomromtól föl a torkomig van bennem a borsó. De azért tulajdonképp egész nap éhes volt az ember.

Egyszer valami elintéznivalónk akadt a II. kerületi kapitányságon, a mostani Vörös Hadsereg útján, a Budagyöngye tájékán. Természetesen gyalog kellett odamenni a Zsigmond térről, mert még sokáig nem járt a villamos. Dolgunk végeztével húgommal hazaindultunk a Rózsadombon keresztül, hogy levágjuk azt a háromszöget, amit a Pasaréttől a mai Moszkva térig s onnan fel északra a Zsigmond térig kellett volna megtennünk. Így is egy óra volt az út, ami előttünk állt. Előbb azonban benéztünk egy környéken lakó ismerősünkhöz, hogy megvannak-e még. Azok búcsúzáskor kezünkbe nyomtak egy kenyér sarkát: kőkeményre volt összeszáradva, a levágott részén penészes is volt, de „meg lehet pirítani, s úgy jól meg lehet enni", biztattak. Hálálkodva köszöntük meg a kincset, s elindultunk haza a hegyen át.

Igen ám, de a zsebünkben lapuló kenyér nem hagyott nyugton, fúrta az oldalunkat. Egyszer csak elővettem, hogy megpróbáljam, fogja-e a bicskám, lehet-e vágni. Hát nem lehetett. De ha már kézben volt kenyér is, kés is, csak próbálgattuk. Először is lekapartuk róla a fehér penészt. Aztán próbálkoztunk. A hegye mintha meg tudta volna karcolni! S ha már kicsit belefúrtunk, igyekeztünk feszegetni. Végül valamennyire beleakadt a kés hegye, s ahogy feszegettük, egy kis darab lepattant. Azt sürgősen lenyeltem. Azután már föllelkesülve a kezdeti sikeren, tovább szúrkáltam és feszegettem. Egy másik kis darab is lepattant. Azt húgom kapta be.

Mondanom sem kell, hogy nem tudtuk abbahagyni a kísérletezést. Feszegettük, pattintgattuk, s mire a Zsigmond térre értünk, elfogyott az egész gyürke. Nem maradt semmi pirítani való.

ELSŐ HONORÁRIUM

A *Válasz* 1946—1948 között volt az az egyetlen irodalmi folyóirat, amelybe nemcsak írtam, hanem amelybe beletartozónak is éreztem magam, ami közösség volt számomra, amelyben otthon éreztem magam, s ahol minden találkozás szellemi és emberi élményt jelentett. Alapítója, tulajdonosa, szerkesztője, lelke és emberi központja Sárköziné volt, a felejthetetlen Márta. Félelmetes nyelvű, „szellemi központ" volt, kegyetlen szellemességgel tudott gúnyolni, néha még azt is, amit maga is szentnek tartott. Jelenlétében, éreztük, csak okosnak szabad lenni, s az indokolt lelkesedésnek is csak okosan szabad kifejezést adni. Ha elérzékenyülést akart valaki ráerőltetni, azt kérlelhetetlenül visszaverte.

Az érzelem, a lelkesedés mélyebben, belülről mozgatta. Abban, ahogy örökségét rákö-

tötte a lapra, abban, ahogy élvezte maga körül azt a szellemi környezetet, amelyben útkereső fiatal költőktől Ferenczy Béniig és Bibó Istvánig, Sarkaditól Pilinszkyig olyan sokféle szellemi érték és emberi magatartás sorakozott egymás mellé.

Egyik kedvelt helye volt a Fillér utca legmagasabb pontjára kiülő vendéglő terasza, ahol a budai hegyek körpanorámájában tárgyaltunk meg irodalmi, politikai és emberi problémákat.

Egy ilyen „szerkesztőségi beszélgetés" után kettesben mentünk haza a Fillér utcán lefelé, amikor Márta egyszer csak azt mondja: „Itt nekem egy pillanatra be kell mennem ebbe a házba", és elmagyarázta, hogy nála van egy fiatal költő honoráriuma, amit a Válasz következő számában megjelenő verséért fog kapni. Be akarja vinni neki személyesen, hogy mielőbb meglegyen neki az öröme, hiszen „első honoráriuma".

Én az út közepén vártam, amíg becsöngetett a villa szuterénjében levő házmesterlakásba, ahová néhány lépcsőn kellett lemenni. A kinyíló ajtón át kiömlő lámpafényben megjelent a fiatalember, akinek Márta néhány szóval közölte a jó hírt és átadta neki azt a bizonyos összeget.

Messziről hallgattam a párbeszédet, a fiatal költő hálálkodó meglepetését és Márta magától értetődő természetességét, amivel igyekezett az ügyet minél egyszerűbben lebonyolítani. Tudtam, hogy a világ egyetlen folyóirat-szerkesztőjét látom magam előtt, aki sajátkezűleg siet a szerzőhöz a honoráriummal, hogy minél előbb okozzon neki örömöt — mert magának is öröm a fiatal költők útnak indítása. És mellesleg azt is tudja, mit jelentett maga a pénz, a honorárium anyagi része — akkor is, de talán mindig — egy házmesterlakásban lakó kezdő költő számára.

Visszajött hozzám, és tovább indultunk. Tudtam, hogy nagyon érzelmesnek nem szabad mutatkoznom. Azért csak annyit mondtam neki: „Most tulajdonképpen meg kellene csókolni téged ezért."

„S miért nem teszed?" volt a rövid válasz.

Erre megfogtam az arcát és megcsókoltam mind a két oldalán.

KÉT GÉPÍRÓNŐ

Ági tizenöt éves volt, amikor a Néprajzi Múzeumba került, nyolc általánossal és egy év gép- és gyorsírótanfolyammal a háta mögött. Az igazgató az állásközvetítő útján „szerezte", máshogy sehogy se sikerült gépírónőt kapnia. Nyurga, sovány, hangos beszédű kis proletárlány volt, apja Gödöllőn öreg suszter. Sóhajtottam magamban, amikor munkára jelentkezett: mire fogjuk használni tudni elemi műveltség nélkül?

De hamar kiderült, hogy gépelni jól tudott, s a fiúk a népzenei osztályon hamar rájöttek, hogy az esze jól vág, és minden iránt érdeklődik. És szívesen tanul mindent. Nemsokára már tanították is szolmizálva kottát olvasni, elemi német ismeretekre, és mindarra, amit az osztályon dolgoznia kellett a népzenei anyaggal. Szívesen és gyorsan tanult, szívesen és jól dolgozott.

Az a rossz szokásom, hogy sokszor fütyörészek magamban. Gyakran fütyülgettem a Beethoven hegedűverseny zárótételének utolsó — romantikus — epizódját. Áginak föltűnt: „milyen szép!" El kellett zongorázni. A fiúk leírták, és meg is tanították neki. Egyszer aztán meghívtam az osztályt vendégségbe, és föltettük a hegedűversenyt Ojsztrah játékában a lemezjátszóra. Áhítattal hallgatta, s amikor megkérdeztem, hogy tetszett az a bizonyos rész, azt mondta: „Jaj, akkor úgy éreztem, hogy jegenyefasor között járok, és a fák tetejét zúgatja a szél!" Ezzel a hatással, azt hiszem, Beethoven is meg lett volna elégedve.

Akkoriban gyűjtöttem az anyagot balladatanulmányaimhoz a múzeumban. Kezdetben kiválogattam a másolnivalót, és Ági gépelte cédulákra a balladákat. Amint láttam, mennyire érdekli a munka, és mennyire ismeri már a típusokat, rábíztam a válogatást is. Pontosan tudta, mire van szükségem, mire nem, legfeljebb a kétes eseteket megmutatta, vagy inkább többet

írt le, mint amennyit kellett. Végül a Népzenei Osztály anyagának egy részét és az Ethnológiai Adattár balladáit ő cédulázta ki számomra.

Azután férjhez ment, elkerült a múzeumból. Én is átkerültem az akadémiai népzenekutató csoportba. Egyszer az utcán egy nagy darab asszony esett a nyakamba. Ági volt kisfiával. És a szokott hévvel ellelkendezte élete folyását azóta, hogy elkerült tőlünk. Elvégezte estin a gimnáziumot, s érettségire a balladát kapta írásbeli tételnek. Olyan tanulmányt írt belőle, hogy tanára kijelentette: „Ez sokkal több, mint iskolai dolgozat". S minthogy az a magyar tanár hamarosan tanácselnök-helyettes lett egy Pest környéki kisvárosban, közel Ágiékhoz, magához vette tisztviselőnek a tanácsba.

Sokkal később egyszer egy irodalmi folyóiratot hozott a posta, benne egy vers egy nemrég meghalt költőnőtől, fölébe írva nekem szóló ajánlás, és egy hosszú levél Ágitól. Ági kórházba került, ott ismerkedett meg a költőnővel, s együtt rendeztek versolvasást, népdaléneklést betegtársaiknak. És persze minderről be akart számolni nekem is.

Amikor átvettem a népzenekutató csoport vezetését, sürgősen gépírónőről kellett gondoskodni. Többféle ajánlat után sem sikerült megfelelőt kapni. Akkor jutott eszembe Ági esete: mi volna, ha újra egy fiatal, kezdővel próbálkoznék, akit magunk nevelünk magunknak; hátha megint olyan szerencsém lesz, mint vele volt. Egy munkatársunk ismerőse angolt tanított fiatal lányoknak. Ő küldött el két tizenöt éves lányt próbára. Nyolc általános és egy év gép- és gyorsírói tanfolyam után voltak ők is. Az egyik volt Annamária. Nagyon fiatalka, majdnem gyermek leány. A másik érettebbnek látszott, mutatósabb is volt, de Anika gépelése volt hibátlanabb. S különösen az tetszett, hogy amikor társa gépelésében itt-ott hibákat vettem észre, ijedten felszisszent. Pedig tulajdonképpen vetélytársak voltak: csak az egyiket vehettem föl. Őt választottam. Apja telefonközpontban szerelő, anyja szőnyegszövő munkás. De külön angolra járatták. Anika első kérdése is az volt fölvétele után, engedem-e továbbtanulni. Megnyugtattam, hogy nekünk is jó, ha művelődik.

Gépelése halálosan pontos volt. Ha valami nem volt jó benne, azonnal kerestem kéziratomban a hibát, s mindig meg is találtam. De még annyira kislány volt, hogy amikor vele is balladákat gépeltettem, megkérdezte: „Tessék mondani, mindig ilyen *meséket* fogok gépelni?" „Mert nagyon szeretem a mesét", vallotta be az újdonsült munkavállaló.

De persze gépelt mást is: például a Népzene Tára köteteinek kéziratát, benne a rengeteg tájszót különleges hangjelöléssel: két pontos zárt e-kkel, egy pontos palóc a-kkal, oe-kkel és hasonlókkal. Olyan szakértő lett, hogy amikor egy balladában, amit kéziratomból másolt, ugyanaz a szó egyszer zárt e-vel máskor anélkül került szeme elé, nem nyugodott, míg Martint, a táncosztály vezetőjét rá nem vette — az ő szobája egybenyílt az adminisztrációval, nekem meg szólni restellt —, hogy nézzen utána a Magyar Népköltési Gyűjtemény megfelelő kötetében. S csak amikor kiderült, hogy az eredetiben is úgy van, írta le a szöveget. Nyugodt lehettem, hibáimat is kijavította.

Természetesen ő sem kerülhette el, hogy a csoport tagjai ne tanítsák meg kottáról énekelni, táncírást írni és olvasni; később be is került Timár táncegyüttesébe, amíg gyermekei születése miatt abba nem kellett hagynia mindezt.

Egyszer azt a tanulmányt adtam oda letisztázni, amit a ballada paraszti eredetéről angolul adtam elő, s magyarul a Kortársnak akartam elküldeni. Kolléganői lelkesedve fogadtak, hogy milyen szép cikket írtam, Anika fölolvasott belőle részeket. „Bizony, még sírt is!" mondták. Csodálkoztam: talán ott, ahol a végtelenül szomorú menyasszony-siratókat idéztem? Nem, felelte, a végén. Újra csodálkoztam; ott csak egy gyöngykagyló-hasonlat volt, amivel azt akartam megértetni, hogy nem az a fontos, honnan van a téma, hanem hogy mi lesz belőle. Ott miért sírt? „Mert olyan szép."

Valaha, huszonévesen égtünk a reformlázban, s lelkesedtünk a jövőbeli lehetőségtől, hogy ha majd a munkásság és parasztság tehetséges fiai előtt megnyílik a műveltség, mennyi kitűnő, új erővel gazdagodik a társadalom. Mennyivel jobb lesz olyan környezetben élni, ahol fásultak és érzéketlenek helyett értők és érzők vesznek majd körül mindenütt. Sajnos, az elkö-

FERENCZY BÉNI

emlitve ld.Gruntovics Tódor

Losonci Miklós:Rickevei müemlékek

UJ TÜKÖR 1983.XX.évf.40.sz.24.o.

FERENCZY BÉNI

UJ TÜKÖR 1981/XVIII/31.sz.

Lélegző ércdarabok

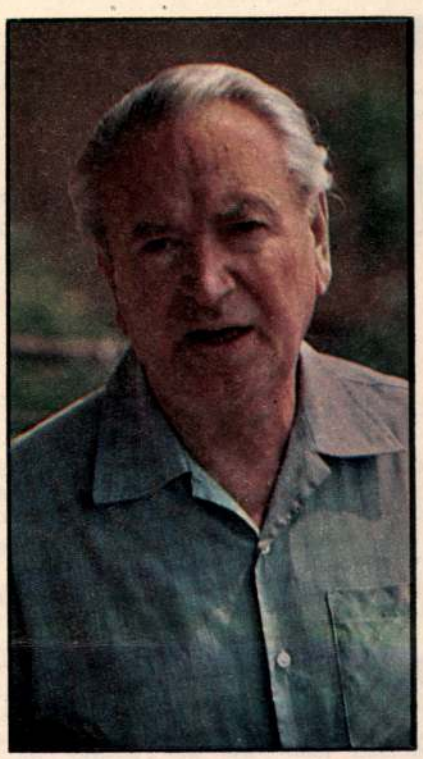

Képes Géza

Életemben soha nem gyűjtöttem semmit, se bélyeget, se érmet, se pénzt, se könyveket, se tapasztalatokat — még bölcs mondásokat sem. Mégis, a múlt évben Sárospatakon azokból a felbélyegzett és kézírással megcímzett borítékokból rendeztek kiállítást, melyeket én kaptam a világ minden részéből, kiváló íróktól, költőktől és államférfiaktól. Könyvekből is igazán ritka példányaim vannak — hogy csak egy példát említsek: egy Nobel-díjas költő kinyomtatott verskötete, melynek saját kézírásával végigjavított darabját küldte el nekem.

De most az érmekről kell beszélnem. Ők is úgy találtak meg, mint a könyvek: azok kerültek — jöttek? — hozzám, akikhez személyes szálak fűztek. Így — hogy mindjárt a ma nagyon is időszerű és nagyon is szükséges — de nekem 1937-ben is *az* volt! — Bartók Béla-arcképről szóljak, Ferenczy Béni remekművéről: sehogy sem értem, hogy felejtkezhetett meg erről éppen a Bartók-évben a nemzet? Nekem szebb, finomabb minden eddig látott megformálásnál, amit róla készítettek. Csupa eleven, sugárzó szellem. Mivel én eddig két versemben is próbáltam megközelíteni a nagy zeneköltőt, nem csoda, ha mindig mélyen megindulva veszem kezembe ezt az ércbe öntött és mégis lélegző képet. Ugyancsak Ferenczy Béni műve Hatvany Lajos arcképe. Sokszor kérdem csodálkozva: hogy tudta Béni ezt megcsinálni: egyik érmén csupa finomság (Bartók), másikon csupa dinamizmus, csupa erő (Hatvany), a harmadikon csupa szépség (a feleségéről készített érem). A Hatvany-éremről külön kellene beszélnem — ma már, Tolnai Gáborral együtt, ketten vagyunk, akik rendszeresen eljártak Hatvany Bécsi-kapu téri palotájába. Hatvany Lajos volt a szellemes társalgás hőse, a magyar Voltaire — ezt a Ferenczy Hatvany-portréját Houdon Voltaire-szobra mellé teszem. És az érem hátlapja — mennyire jellemző ez is Hatvanyra: *„Méltán gurulok dühbe, ha nem adnak igazat, mikor pedig igazam van!"* Ezután most mindjárt hadd említsem a Gombocz Zoltán-érmet. Az érmet én, aki tanítványa voltam és ma is mesteremnek vallom, csodálatosan élethűnek érzem. Kopasz, kerek fejével, törökös kis bajszával, finoman hajlott orrával, nem ezt mondom: „Épp hogy meg nem szólal", hanem ezt: „Épp hogy nem pislog aprókat!" — ahogy életében tette, társalkodás közben — és nála a vizsgáztatás is társalgás, beszélgetés volt! Sorrendben előbb következnék, de az én sorrendemben csak most: Szinnyei József, az első magyar finnugor nyelvész, aki Gombocznak is — és kissé mindnyájunknak mestere volt. Az egyetemen Ukko-nak hívtuk, ami finnül a vihar öregistenének neve. Az érem annak a Telcs Edének a műve, aki nagy Vörösmarty-szobrunknak is alkotója.

A magyar Dante-érmet magyarországi olasz asszonytól kaptam ajándékba. Két oldalán két magyar művész munkáját látjuk. Dante alakjának és a vele beszélő jósalaknak megformálója: Damkó József; a másik oldalon a Magyarországot jelképező nőalak Berán Lajos műve. Az *Isteni Színjáték* XI. énekéből vett idézetbe itt hiba csúszott be: *Ungheria* helyett Ungariát találunk. A hiba ellenére az érem igen szép.

Nagyon, nagyon közel áll a szívemhez a vak finn népénekes, Miihkali Arhippainen plakettje, a legnagyobb finn szobrász: Väinö Aaltonen műve. Miihkali 12 078 verssort mondott tollba a Kalevalához! Mondjam-e róla, hogy a finn Homérosz volt? Mért mondanám? Hiszen ő aztán igazán élő alak, 1931-ben halt meg, százéves korában. Homérosz pedig sohasem élt... Még azt hadd mondjam el: hogy jutottam ehhez a különösképpen becses éremhez. 1979. február 1. napján hozta el nekem, mint a finn nép ajándékát, Finnország nagykövete. Akkor kaptam meg az Arvo Turtiainen- és Väinö Linna-emlékérmet is — mind a kettő jó barátom és mind a két érem, úgy gondolom, új utat tör az éremművészetben...

Sok mindenről kellene még beszélnem, de itt most csak ízelítőt akarok adni. Végül, de egyáltalán nem utolsósorban említem meg a nekem nagyon kedves Borsos Miklós-nőalakot, Farkas István Modigliani-érmét és a legeslegelső szerzeményemet, az észt kultúra érmét, mellyel 1936-ban tüntettek ki (Roman Tavast műve). Az észt érem feliratát minden kis nép vállalhatja: *„A könyvvel állunk vagy bukunk"*...

KÉPES GÉZA

1

2

3

4

5

FÜSI GYÖRGY FELVÉTELEI

1. **Berán Lajos: Dante emlékérem**
2. **Farkas István: Modigliani érem**
3. **Ferenczy Béni: Hatvany Lajos arcképe**
4. **Gombocz Zoltán-érem**
5. **Väinö Aaltonen: Miihkali Arhippainen**

ERICH KÄSTNER

A hallgatag lány

Nagyon fiatal volt a lány, nagyon tapasztalatlan és nagyon kíváncsi. A férfi ugyanolyan kíváncsi volt, nem éppen tapasztalatlan és majdnem húsz évvel idősebb. Ennek ellenére egy s mást tanulhatott a lánytól, hiszen az, ha lány is, mégiscsak nő volt, ő pedig, ha férfi is, mégiscsak gyermek. Persze őket nem foglalkoztatták ilyen kézenfekvő gondolatok. De talán az is lehet, hogy ügyeltek arra, nehogy ilyesmikkel foglalkozzanak.

Azokon a napokon, amikor a férfi titkon fölkereste a lányt, hogy lerajzolja, megfejtse vonásai varázsát, néha-néha így szólt hozzá:

— Nyugodtan beszélhet, amíg dolgozom. Elvégre nem fényképeket készítek magáról. Beszéljen csak nyugodtan, gyermekem!

— Nem vagyok gyermek — felelte erre nyugodtan a lány.

Így hát a férfi helyette is beszélt, s közben pillantása a rajzmappa és a lány arca között ingázott. A lány hallgatott. Idegenül nézte a férfit, és néha azt dünnyögte:

— Áhá! — vagy: — Persze, persze. — vagy: — Bizony, bizony.

— Szokott szerelmes regényeket olvasgatni? — kérdezte a férfi egy szép napon. És amikor, mint általában, nem kapott választ, folytatta:

— Ne is olvasson, gyermekem. Azokból nem tanulhat semmit, gyermekem.

— Nem vagyok gyermek — mondta nyugodtan a lány.

— Semmi sem olyan alávaló — folytatta a férfi —, sehol sem hamisítják meg annyira a valóságot és az igazságot, mint a szerelmes regényekben. Ha egy író azt írja le, hogyan öl meg valaki valakit, vagy hogyan szabdalja darabokra áldozatát a gyilkos, vagy hogyan akasztja fel magát az öngyilkos, vagy hogyan gyújt fel egy várost a gyújtogató — pontossága nem ismer határt. Eszébe sem jut senkinek, hogy rossznéven vegye tőle alaposságát. Egyetlen hatóság sem tiltja meg neki. Némely regény valóságos kézikönyv a rabolni vagy gyilkolni szándékozóknak. Ha viszont a költő a szerelem dolgait ecseteli — amelyek a legnagyobb, ha nem az egyetlen boldogságot jelentik —, akkor a szó szoros értelmében elveszett ember. Jobban tenné, ha megölné magát, mielőtt ezt mások megtennék helyette. A borzadályt föltárhatja, de a leggyönyörűségesebb dolgokra még csak utalnia sem szabad. Persze, az utalás maga is főbenjáró bűn lenne. Az állam, az egyház, a társadalom alapjai reszketnének meg belé. És minden, ami csak erre épült, kártyavárként omlana össze. A hagyományok védelmezői éjjel-nappal rettegnek a boldogság és a szerelem elementáris hatalmától. A lány szenvtelenül nézte a férfit, és tétován így szólt: Ahá!

— Alapjában véve — mondta a férfi egy más alkalommal —, ha két ember szereti, vagy azt hiszi, hogy szereti egymást, soha nem ismerhetik meg egymást. Valószínűleg kételkedik ebben az állításomban, gyermekem.

— Nem vagyok gyermek — válaszolta a lány szelíden.

— Egy híres mai francia költő — folytatta a férfi — érzékletes és pesszimista allegóriában jelenítette meg az egymás megismerésének lehetetlenségét. A két szerelmes, írja a költő, olyan, mintha durva vászonzsákba varrták volna, úgy hogy nem láthatnak, és nem mozoghatnak. Ilyen korlátozott lehetőségekkel állnak egymással szemben, érzik a másik boldogító közellétét, érzékelik a fájdalommal határos vonzalom világát, a sötétséget, vászonfal érintkezik a vászonfallal, gyámoltalanul és elégtelenül, és egyikük sem tudja, milyen is a másik a valóságban. A hasonlat nem valami költői, s nem is nagyon vigasztaló, de úgy érzem, találó. Azt mondja a Biblia, hogy Ádám és Éva szakított a megismerés fájáról, és elfogyasztotta az almát. Szerintem ez tévedés. Csak elfelejtették érvényteleníteni. Az a titokzatos alma még mindig ott lóg a fán, és mindörökké elérhetetlen marad az ember számára.

A lány szenvtelenül nézett a férfira, és halkan így szólt:

— Bizony, bizony.

— A szerelem mifelénk szokásos tisztelete olyan régi, mint maga a világ — mondta a férfi egyik délután. De vajon valóban eszerint viselkedünk-e? Nem rejtegettük-e, és nem rejtegetjük-e ma is a szerelmet, mint valami bűnt és szégyent? Mintha méltán hallgatnánk róla, éppúgy, mint arról, ha az ember ezüstkanalat lopkod a rokonaitól. Pedig ez nem mindig volt így, tudja ezt minden gyermek.

— Én nem vagyok gyermek — jegyezte meg szenvtelenül a lány.

— Ez nem mindig volt így — ismételte meg a férfi. — Gondoljon csak a régi görögökre, akik templomokban imádták a testi szépséget. Nem mindig volt így, és ma sincs mindenhol így. Gondoljon csak a szerelem indiai tankönyveire. És ne feledkezzék meg a japánok természetes, őszinte nézeteiről, amelyeket a mai nyugati civilizáció gyermetegen agyonhallgat, vagy amelyen gusztustalanul csámcsog. De kérdem én, hogyan beszélhetünk őszintén a szerelem lelki és földöntúli részéről, ha megvetjük a földi szerelmet, és szégyenkezünk miatta? Így az egész hazugsággá válik.

A lány szenvtelenül rápillantott, és így szólt:

— Valóban.

Így és ilyesformán beszélt a férfi, míg szakadatlanul rajzolta a lányt, aki azonban szüntelenül hallgatott. Mígnem elérkezett az a délután, amikor a férfi, fejét félrebiccentve vizsgálgatta az utolsó rajzot, és így szólt:

— Jobban már nem tudom megrajzolni az énjét, gyermekem.

A lány hallgatott.

— Könnyelműség lenne, ha továbbra is azt kérném, hogy találkozzunk — folytatta. — A rajzok nem rosszak. Pontosan ennyi telik a tehetségemből. Nem nézné meg ezt a lapot, gyermekem?

A lány szó nélkül felállt, és a férfi mögé lépett.

A férfi a torkát köszörülte, majd megkérdezte:

— Magának ajándékozhatom, gyermekem?

— Nem — felelte a lány. — Majd odaakasztjuk a heverő mögé.

A férfi ámultan nézett rá. A lány elmosolyodott, szeme végigpásztázta az ablakokat, és megjegyezte:

— Új függönyöket is kell vennünk, ha te is úgy gondolod.

A férfi elképedve nézett rá, megfogta a kezét, és azt suttogta:

— Ó, én gyermek!

SZABÓ GYÖRGY RAJZA

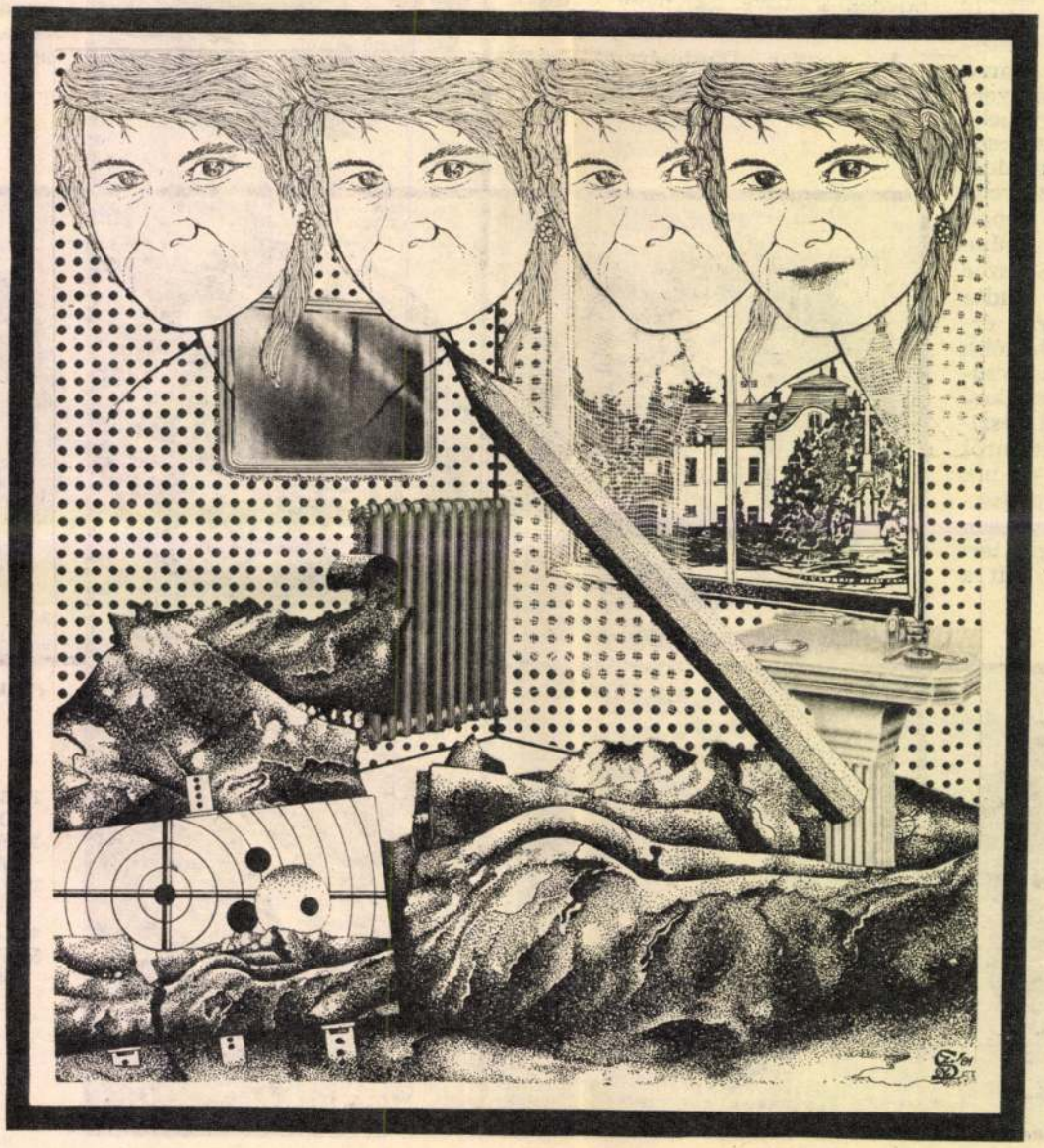

Németből fordította
KINCSES EDIT

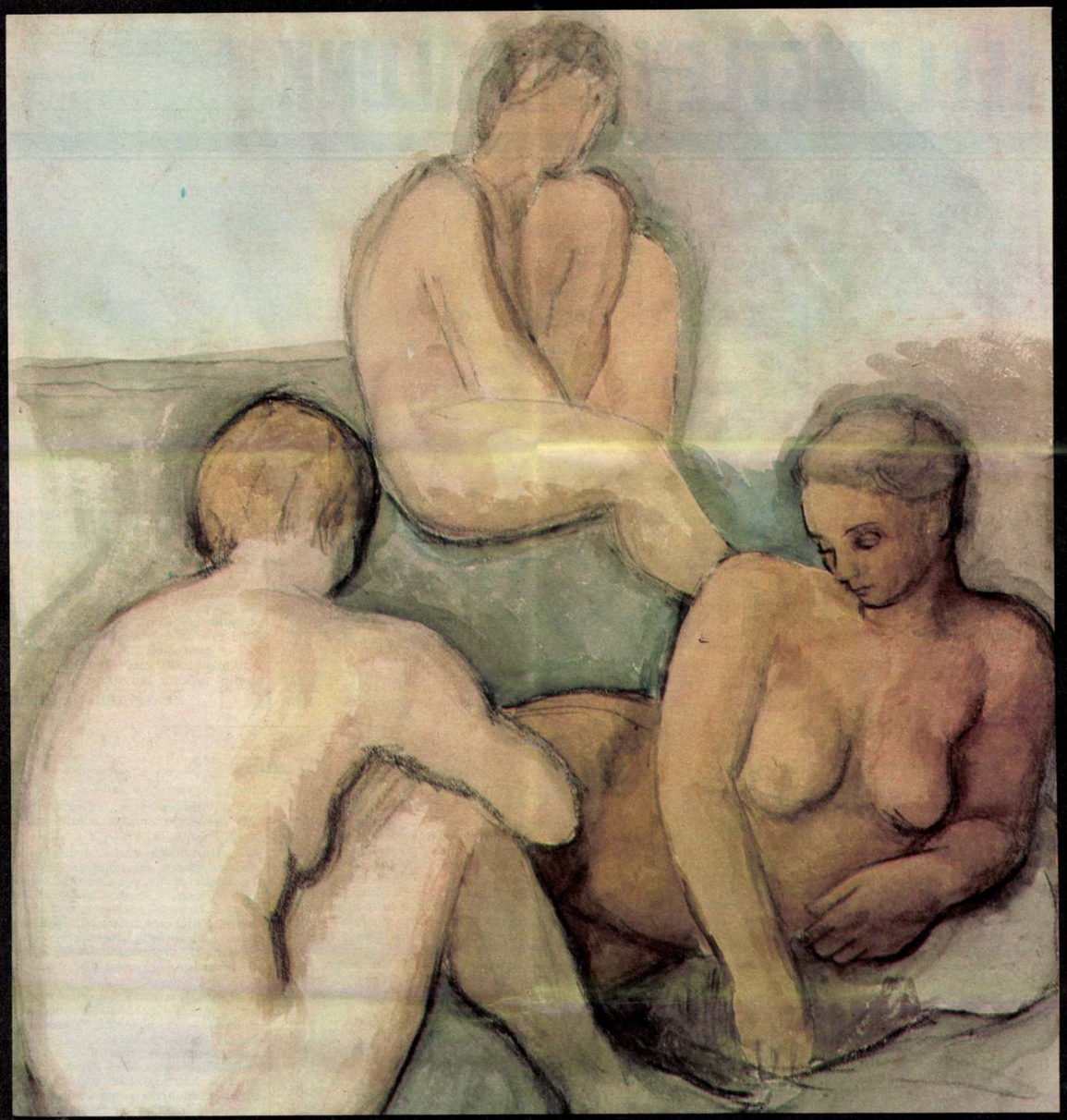

Három akt

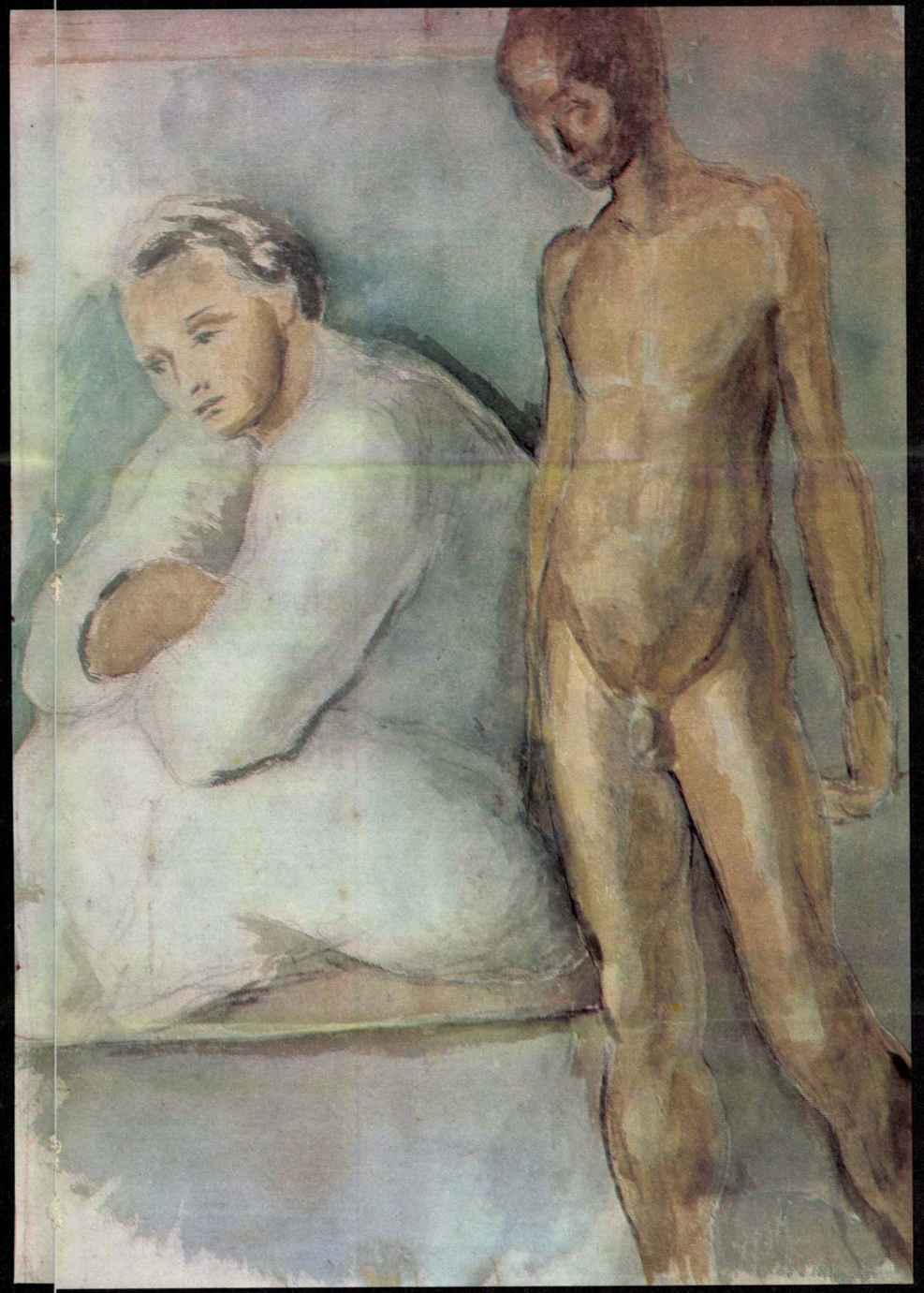

Nő, fiú bronzszobrával

Ferenczy Béni két akvarellje

Két akvarell – Három akt és Nő, fiú bronzszobrával – a Nemzeti Galéria gyűjteményéből a legszebb, legérettebb Ferenczy-szobrok szellemét, kompozícióit közvetíti. Az 1919 utáni emigráció évtizedeiben bontakozott ki igazán Ferenczy Béni művészete. Témaköre leszűkült, feleségét és annak kisfiát ábrázolta szoborban, rajzon. Egyszerűség, zártság, nyugalom árad e lapokból és a szobrokból. Az akvarellek és a szobrok művészi színvonala ekkor válik egyenrangúvá. A harmincas évek közepén kezdi festeni nagy formátumú, festmény hatású akvarelljeinek sorozatát.

A Nő, fiú bronzszobrával című lapon egy érett asszonyi testet és egy suta, ruhátlan kamasz kis szobrát helyezi egymás mellé. Különös ellentétet old meg finom kompozíciós eszközökkel és mély lélektani hatással. Az egy irányba néző, elmerengő, végtelen nyugalmat sugárzó tekintetek egyben az ember és a szobor – átvitt értelemben két ember – bensőséges, zavartalan kapcsolatát is kifejezik.

Az akvarellek színezése Cézanne stílusát idézi. Egy-egy erősebb kontúrvonallal emeli ki a fő formákat, körülzárja, lehatárolja a testet. A háttér zöldes reflexeit alig észrevehetően, finoman veri vissza a rózsaszín test, a ránctalan ruha vagy lepel. Mint ezen az akvarellen is, a ruha csak a mögötte lüktető test kiemelésére és nem felöltöztetésére szolgál. A kisfiú alakja később ismét felbukkan érmeken, szobrokon. (Golyózó fiú, 1936; Játszó fiúk, 1947; ezek már Ferenczy Béni főművei közé tartoznak.) Az asszonyalak ismét feltűnik a Három akt című lapon. E lap klasszikus háromszögbe komponált felépítése, az alakok végtelen nyugalma, monumentalitása a „nagy szobrokra" és a legszebb kisplasztikákra emlékeztet. A Danae (1934), a Tyúkjait hívogató (1937), az Odaliszk (1939), a Kuporgó lány (1942) megfogalmazása az akvarell nőalakjaival rokon. A súlyos, hatalmas erejű, sodró formájú asszonytestek inkább időtlen nyugalmat sugároznak, mint a női test erotikáját.

SZABÓ KATALIN

PELBÁRT JÁNOS REPRODUKCIÓI

Petőfi a pályán

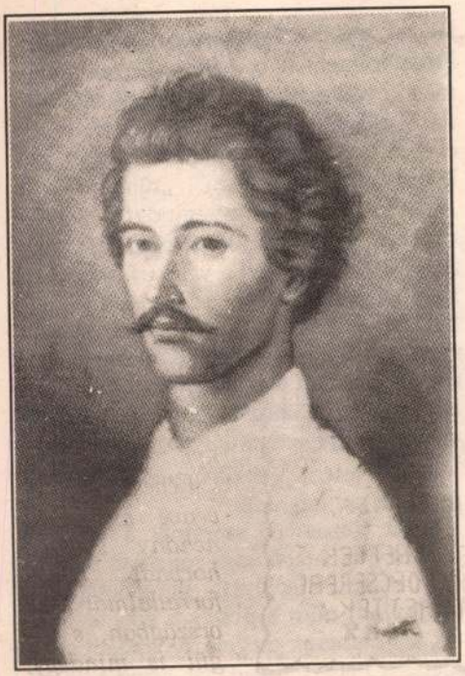

Orlai Petrics Soma: Petőfi fekete-fehér arcképe

Azt hihetnénk, Petőfi a lánglelkek materializálódási versenyén, a bronzba, kőbe, olajba és egyebekbe merevülési számban az élen vagy legalábbis az érmesek között végezne. Csalatkoznunk kell, a legelső márciusi ifjú csak a hazai feltámadási és továbbélési küzdelmeket nyerhetné meg; szobra köztéren a vártnál kevesebb áll, fémbe, kőbe vagy gipszbe foglalt képmásai jószerivel csak iskolák reménytelen folyosóin szomorkodhatnak, vagy az általa fölkeresett és ennek révén elhíresült épületeken díszlenek.

A dolog – félretéve a cinizmust és a nemtelen iróniát – rejtélyes. A költő, akinek kultusza született, aki körül valódi legendárium szövődött és hurkolódik máig, aki lobogóra tűzetett, nem annyira vált a nemzetmozgató nagy pályázatok s ezek eredményeképpen tereket kijelölő emlékművek vagy történelmi falképek hősévé, mint azt elvárhatnánk. A 19. század utolsó harmadában, az ilyesfajta művészi versengések dömpingjének idején, amikor Deák Ferencek majd Arany Jánosok, később Erzsébet királynők és szabadságharcosok meg aradi vértanúk ültek és álltak ki a terekre, a fővárosban viszonylag csendben és a csendhez méltó lassúsággal készült el az a szobor, amelyet Izsó Miklós kezdett el és Huszár Adolf fejezett be. Ez a munka mára ugyan szimbólummá vált, a maga idejében azonban rendesen leszólták, Ady csak a tekercses szobrok közé sorolta. A századfordulón – így is, úgy is, porrá és bronzzá válva – hazatért Kossuth: néhány év alatt majd minden magyar város kapott egyet-egyet apánkból, akiből sokkal több készült Magyarországon, mint Leninig bárki másból a világi hatalmasságokat illetően. (Érdemes megnézni és összevetni A magyarországi művészet története 1981-ben megjelent, az 1890 és 1919 közötti korszakkal foglalkozó kötetének névmutatóját, melyben a költő 16, a turini remete 20 indexszámmal szerepel, ám az előbbinél a mutatók fele nem róla készült műre utal.) Petőfiről inkább csak a Barabás Miklós és Orlai Petrics Soma rajzai meg festményei alapján készült olajnyomatok és litográfiák terjedtek továbbra is meg a falvédők, igaz ugyan, hogy e képek révén s éppen az ilyenek révén a kultusz intimitása és érzelmessége még mélyebbé lett, s a hit, hogy a „viharmadár" még visszatér, nem hűlhetett ki egészen. A szobrok viszonylagos ritkaságát, mert persze esetünkben tényleg viszonylagosságról van szó, azt hiszem, az magyarázza, hogy Petőfi végül jószerivel csak bajt hozott a megörökítésére monumentális formában vállalkozókra. Olykor a megrendelőnek, máskor a művésznek állt ellen, némelykor mindkettőnek. (A közönségnek azonban soha. Így döntötték le szobrát például a húszas években Pozsonyban, mint a magyar sovinizmus jelképét a szlovák soviniszták.) De persze elképzelhető az is, hogy nem találták alkatát eléggé héroszinak. Madarász Viktor, aki öregségét – már e század elején – szinte megszállottan áldozta a Petőfit megörökítő, furcsábbnál furcsább, olykor kínosabbnál kínosabb s korábbi nagy műveit ugyan be nem árnyékoló, de teljes pályaképét mindenesetre igencsak módosító kegyképek festésére, nos az agg festő 1910-ben mesélte: Petőfi nem volt szép ember. Se görög profilja nem volt neki, se egyéb szépsége. Tiszta délszláv típus volt; az orra éppen nem nemes metszésű, a nyaka hosszú és kiugró ádám-

Ferenczy Béni: Petőfi, 1948

FERENCZY Béni

Tisztelt Kincses Elől!

Egyetlen kérdést tesz föl nekem; szeretnék egyetlen mondatban válaszolni. Úgy gondolom, hogy azok a problémák, melyeket Sütő András Naplójegyzeteinek recenziójában fölvetettem, megérdemelnek még néhány észrevételt. Annál inkább, mert az írás kapcsán bővérű támadásokat intéztek ellenem, hogy mást ne említsek, az MDF házi rádióműsorában, a Vasárnapi Újságban is.

Kérdése az, hogy vajon komolyan gondoltam-é, hogy Sütő Andrásnak mindent le kellett volna írnia a naplójában, ezzel előidézve annak a veszélyét, hogy a Securitate kezére játssza barátait. Természetesen nem gondolom, hogy mindent le kellett volna írnia, de azt igen, hogy amit leírt, azt talán ma már vállalhatja. A naplóban azonban olyan sok a kipontozott rész, hogy azt hiszem, jobb lett volna talán meg sem jelentetni ezt a kicsike könyvecskét. Várhatott volna tán addig, amíg elláthatja minden naplók elsődleges szerepét, a kor hátterének szubjektív és ezért őszinte megfestését.

Azt is szememre vetették, hogy „tiszteletlen", sőt „ízléstelen" vagyok. Nem tudom azonban, hogy kinek ficamodott ki itt az ízlése: a könyv szerkesztői a borítóra a kórházi ágyon, kómában fekvő Sütő András fényképét, az utolsó oldalra pedig egy keresztrejtvényt helyeztek, melynek a vízszintes 1., 48., 77., valamint a függőleges 14., 18., és 33. sorából kiolvashatóak Sütő András színpadi műveinek címei.

Lényegi választ is szeretnék azonban adni erre az ízléstelenségvádra.

Valóban nem jelentettem be együttérzésemet, Sütő András irodalmi és emberi érdemei iránti tiszteletemet. Úgy gondoltam, hogy mindez magától értetődő, eszembe se jutott, hogy bárki megkérdőjelezheti. Azt hittem, világos, hogy mindaz, amit leírok, nem Sütő elleni támadás, hanem a romániai közállapotok, a magyar kisebbség történetének és előtörténetének firtatása. De sokan nem ezt a szándékot föltételezték, hanem a nemzet egyik hősének bántalmazását. A kritikai magatartás azonban ritkán volt üdvözölt jelenség a romániai magyarok körében, ezt a magam bőrén is számtalanszor tapasztaltam. A pompa, az ünnepélyesség, a rítusok betartása (Aradi József rítuskutatásaira emlékezem) nehezen egyezkedik a „nem lehet"-tel (Makkai Sándor), az „istállómeleg összetartozás-ethosz"-szal (Tamás Gáspár Miklós), a néha szintúgy metaforikus indíttatású radikális kriticizmussal. Megjegyzendő – s itt a Makkai Sándor és Tamás Gáspár Miklós közötti alapvető eltérésre is figyelni kell –, hogy Makkai diktumát nem az inspirálta, hogy a kisebbség politikai lehetetlenség, mert ez csupán következménye annak, hogy a kisebbség erkölcsi lehetetlenség. Ezzel Makkai ugyanabban az értelmezési keretben fogalmazza meg „nem lehetjét", mint amelyben vele szemben aztán megfogalmazzák az „ahogy lehet"-et.

Kedves Kincses Elől! Engedje meg, hogy legalább címszavakban vázoljam, milyen gondolatok forgolódtak fejemben, amikor recenziómat írtam.

Szeretném bizonyítani, hogy a romániai magyarok története nem Trianonnal kezdődik: Trianon ennek a történelemnek egyik – mindmáig egyeduralkodó – értelmezése, s ennek története kezdődik.

A romániai magyarok az 1867 utáni konzervatív etnikai, kulturális nacionalizmus egyenes ágú örökösei. Láng Gusztáv tanulmányai megmutatták (különösen az Életünk 1987. 11. számában megjelent), hogy örökösei a századelőn kialakult irodalmi provincializmusnak is. Az Erdélyi Fiatalok Szabó Dezsőn, Németh Lászlón nevelkedett plebejus radikalizmusa érdekesen keveredett el Szekfű Gyula '30-as évekbeli antiliberalizmusával, s színeződött el benne. A két világháború közötti korszak „minőségi szocializmus"-a, „ahogy lehet"-je (Reményik Sándor), „értelmiségi küldetéstudat"-a közvetlenül kapcsolódik össze a középkommunista periódus egyik központi jelszavával, a „sajátosság méltóságával", a „kisebbségi humánummal" (Gáll Ernő); a transzszilvanizmus, a kommunizmus ideológiájából kiaraszoló ideológusokkal, végül pedig az Illyés Gyula–Csoóri Sándor képviselte irodalmi nacionalizmussal. Izgalmas, hogy miként változhatnak az értékelés szempontjai: a szélsőségektől mentes „erdélyiség" igen pozitív szerepet játszott a '40-es évek hánykolódásaiban – vö. Interjú Vita Sándorral, Unio. Ami pedig az irodalmi nacionalizmus meghatározását illeti, javaslom, induljunk ki Sütő András szavaiból, melyek éppen Illyés Gyula temetésekor hangzottak el:

„Itt és újra egyedül Illyés Gyuláról mondható el, amit Kosztolányi vallott Adyról: „Hittel állítom, hogy egyetlen magyarul író költő – Csokonait, Petőfit és Aranyt is beleértve – sem foglalkozott annyit (közvetlenül és közvetve) a fajtája kérdésével, mint ő." (*Új Tükör*, 1983. május 1.)

Tegyük hozzá: a fajtájával – nem faji alapon.

A nemzetével – nem nacionalista elfogultsággal.

Osztályával – a szocializmus szellemiségében.

Mindezzel párhuzamosan, többek között Mikó Imre nyomán is, sikeresen alakult ki, sőt erősödött meg (22 év), az a látszat, mintha a romániai magyarok politikatörténete a román politikai elnyomás következtében lehetetlenné vált volna, s csupán az értelmiség, az irodalom ellenállása maradt volna az egyetlen eszköz a „megmaradásra", „túlélésre", az „identitástudat", „egységtudat" megjelenítésére (legújabban Pomogáts Béla veszi át egy az egyben ezt a vélekedést). (Mikó Imre képviseli azt a szintén mindmáig hatásos és hatályos értelmezést, hogy a romániai magyarok politikai lehetőségei döntően csak a sérelmi politizálásra korlátozódnak.) Ehhez a leíráshoz nyúlnak vissza, talán ösztönösen, a Ceausescu-éra megfélemlített, életkörülményekben elnyomorított írástudói.

Amit viszont én szeretnék állítani, az az, hogy a fentebb nagyvonalúan megrajzolt eszmei-ideológiai konglomerátum előbb volt, mint a politikai ellehetetlenítés, sőt nemcsak megelőzte, hanem elő is segítette belső elfogadását. Mind a két világháború közöttit, mind pedig a Ceausescuét. Legalábbis hajlamosak voltak a romániai magyarok véleményformálói, hogy lemondjanak a politikai cselekvés lehetőségeiről – magabízó nézetegyüttes állt mögöttük, ami azt helyettesíthette és hiányát magyarázhatta.

Sütő-recenzióm kapcsán csupán ennek felelősségére szerettem volna fölhívni a figyelmet. Hogyha sértő voltam, az nem szándékaim szerint volt.

(Ide a végére még egy kis hibaigazítás: Tamás Gáspár Miklós interjúja nem a Látóhatár 1983-as számában jelent meg [a szerző ekkor éppen egyik soros szilenciumát töltötte], – ahogy a félreérthető fogalmazásból tűnt volna – ki, hanem akkor készült és 1989-ben látott napvilágot, az *Unio* első évfolyamának első számában, áprilisban, s ezt veszi át a *Látóhatár* augusztusban. Otto Klemperer pedig valójában Victor.)

Bretter Zoltán

Marczibányi Téri Művelődési Ház
(Bp. II., Marczibányi tér 5/a)
TAVASZI FESZTIVÁL

Március 18., hétfő, 14 órától
INDIAI NAP
Házigazda a Calcutta Együttes

Március 20., szerda, 14 órától
MOLDVAI NAP
Házigazda a Tatros Együttes

Március 21., csütörtök, 12 órától
LATIN-AMERIKAI NAP
Háziasszony: Susanna Maijoa

csutkájú. De rögtön hozzátette a mester: Amikor Debrecenben először találkoztam vele... én rögtön úgy éreztem, mintha nimbusz övezné annak az embernek a fejét. A nimbuszhoz nem túl szerencsésen közelített azonban, képein csak az azokról készült nyomatokat áruló vándorkereskedők nyertek valamicskét. Negyvenhat évvel később Ferenczy Béni mondta egy interjúban: „Petőfi-szobromat nyilván azért utasították vissza kétszer is a Műcsarnokban, mert nem szépíti a költőt, aki minden vallomás szerint egyenesen csúnya, alakra pedig – rendőri személyleírásban így olvasható – »klein und schachtig« (kicsi és vézna)." Hogy a hatalom nem ilyen Petőfit akart, az biztos, mert az 1948-ban elkészült szobor csak tizenkét év múlva kerülhetett köztérre, s akkor se Milánóba, ahová rendelték, s ahol még vártak rá vagy tíz évet, hanem Gyulára. Az alföldi potentátok vaskosat szerettek volna, s ilyennek készült Medgyessy Ferencé, a pannóniaiak férfiasat kértek, s Borsos Miklóstól megkapták 1950-ben. Ám Ferenczy Bénié így is példaadóvá lett, olyannyira, hogy a költő születésének százötvenedik születésnapjára a fiatal szobrászoknak kiírt pályázatra – mely a Petőfi-futamok sorában száz év alatt országos pályázatként a harmadik, s olybá tűnik, hogy egyben az utolsó is volt –, nos erre jobbára csak a milánói–gyulai figura mutánsai gyűltek egybe.

Lépésbe merevedve áll tehát néhány sovány, horpadt mellű forradalmár az országban, s végül is mindegy, tóga vagy mente fedi-e a hősi kebleket. De a kérdés nem ez, mint ahogy az sem, mennyi az a néhány. Inkább azt kellene tudni, hogy az olajnyomatokon, a falvédőkön, a gipszekben és bronzokban feszengő alak él-e még valamilyen szívekben. Vagy – kevésbé patetikusan – ki is ez a Petőfi?

Hajdu István

Madarász Viktor: Lidérc (Petőfi halála), 1907

Életveszélyes szeretet

Tábori György: Mein Kampf

George Tabori, azaz Tábori György a német nyelvterület egyik színházi fenegyereke. Kissé bizarr e megállapítás, mivel a magyar származású, brit állampolgárságú író és rendező a hetvenhetedik esztendejében jár. De tény, ami tény: mióta Tábori – több mint két évtizede – Németországban, illetve Ausztriában él, minden színházi megnyilvánulása esemény, szélsőséges indulatokat vált ki, s bemutatóit gyakran kisebb-nagyobb botrányok kísérik. Miközben a legjelentősebb színházrendezők között tartották és tartják számon, saját színházat csak 1987-ben kapott Bécsben. Először tehát hetvenhárom évesen kezdhetett szisztematikus színházi műhelymunkát végezni. A Kör (Der Kreis) Színháza nyitott színház, és a színészek színháza. Tábori nyitott minden kezdeményezésre, s maximális alkotói szabadságot biztosít munkatársainak, mindenekelőtt színészeinek. Előadásai éppen ezért hosszú ideig készülnek, programját nem a bemutatóterv határidejei szabják meg, hanem a művészi munka belső törvényei. A Körben klasszikusokat s mai szerzőket egyaránt játszanak; legutóbb több részből álló Shakespeare-kollázson dolgoztak, s gyakoriak a Tábori-bemutatók.

Tábori Györgynek mint írónak visszatérő, műveit át- meg átszövő témája a maga zsidó volta, illetve általánosabban a zsidóság mibenléte, tragédiája. Leghíresebb darabjai közül az egyikben, a *Kannibálok*ban azt a traumát dolgozta fel, amit csaknem a teljes családjának – csak az édesanyja maradt életben – kiirtása okozott. A másik, a *Mein Kampf*, a zsidóság saját sorsát befolyásoló magatartását, a Holocaust bekövetkezésében is szerepet játszó attitűdjét analizálja. Természetesen egyik esetben sem tandrámát írt, bár egy időben Brecht közeli munkatársa volt, és saját hitvallása szerint is munkásságára igen erősen hatott az elidegenedés atyja. A *Mein Kampf*fal most a magyar közönség is megismerkedhetett, mivel az Új Berlin rendezvénysorozat keretében a berlini Maxim Gorkij Theater két estén játszotta a darabot a Katona József Színházban az egyik legnevesebb német rendező, Thomas Langhoff színre állításában.

„A *Mein Kapmf*ot teológiai bohózatnak nevezem. Alapjában véve a szeretetről szól. A szerelem és a szeretet más-más formáiról, az égi szerelemről, az erotikusról, a szexuálisról. Ha a Szentírást komolyan vessszük, akkor világossá válik a zsidó és a keresztény Biblia mondanivalója: szeressük ellenségeinket, mint önmagunkat" – mondta egy interjúban a szerző. Aztán kis szünet után hozzátette: „ami nem is esik oly nehezünkre, hiszen önmagunkat sem igen szeretjük." Ebben a momentumban benne van Tábori György alkotói módszere, írói szemlélete, bölcsessége, mindaz, amit a darab műfaji meghatározásában szereplő két fogalomkör látszólagos ellentéte is kifejez. A tragikum és a komikum sajátos elegye jellemzi a Tábori-műveket, ami egy olyan téma kapcsán, mint a zsidó–antiszemita ellentét, enyhén szólva különös. Nem ehhez a hangvételhez voltunk szokva, hisz erről a kérdésről nem illett ironikusan szólni. De épp Tábori iróniája ad árnyaltabb, drámaibb, átélhetőbb és általánosabban is érvényes tartalmakat a már oly sokszor megközelített problémának.

A darab egyik főszereplője az ifjú Adolf Hitler. Nem a diktátor, hanem az a vidéki tuskó, aki mázolmányaival a bécsi Művészeti Akadémiára szeretne felvételizni, s aki – miután többször is eltanácsolják a művészpályáról – éveken át egy férfimenhely lakójaként tengeti életét. A másik főszereplő a menhely legrégebbi lakója, az éjszakánként Bibliát és Kámaszutrát áruló öregedő zsidó, Herzl Schlomo, aki pártfogásába veszi a hisztérikus, vadul antiszemita Hitlert. Anyai gondoskodással veszi körül a fiatalembert, a falusi legényt átalakítja, új – s az általunk ismert – frizurát és bajuszt kreál neki, művészi ambícióit átfordítja politikába. A darab második részében Schlomo víziójában felrémlik a jövő: Hitler már uniformisban jelenik meg, keretlegények kíséretében, egy Himmlischst (Himmler?) nevű pribék megöli, feltrancsírozza és megsüti a zsidó Mizzi nevű tyúkját, amelyet kedvesétől, a novícia Gretchentől kapott; Schlomót megkínozzák, hogy elszedjék tőle a könyvkéziratát, amelynek címe: Mein Kampf, s amelynek csupán az utolsó mondata van leírva: „addik éltek, míg meg nem haltak", s Hitler meg a Halál asszonya élet-halálra szóló szerződést köt. A vízió után már Schlomo sem oly derűs, mint kezdetben: a magát istennek képzelő kóser szakácsnak, a menhely szintén zsidó lakójának, Lobkowitznak fájdalmasan fakad ki: „Ha elkezdik a tyúkokat égetni, akkor az emberek égetésével fogják folytatni." Lobkowitz darab elejei figyelmeztetése – „Vigyázz, a szeretet életveszélyes!" –, lám, beigazolódott. Szentimentalizmus és gúny, tragédia és bohózat, naturalizmus és szürrealizmus keveredik a drámában is, és a berlini produkcióban is.

Langhoff sallangtalan rendezése a mű gondolati, érzelmi, stiláris sokszínűségének nagyon pontos visszaadására koncentrál. A darab ironikus rétegének kibontása sikerült különösen jól.

Az előadás fő erőssége a kitűnő színészi játék. A Himmlischstet játszó Hansjürgen Hürrig vérfagyasztó zsonglőrmutatványként, ugyanakkor barbár szertartásként adja elő a tyúk kibelezésének, feldarabolásának és megsütésének magánszámát. Götz Schubert Hitler belső bizonytalanságát állandó, bravúrosan akrobatikus mozgással jellemzi. Kerüli, illetve csak csírájukban mutatja meg a führeri gesztusokat, kezdetben megszeppentségében is tömény agresszivitás van, mint ahogy későbbi parancsolgatásában is érződik a figura kisebbrendűség-érzése, félelmei.

A legösszetettebb és a legérettebb alakítás Klaus Manchen Herzl Schlomója. Egyszerű eszközökkel játszik, nála fejeződik ki a legérzékletesebben az a tragikus irónia, amely az egész produkció sajátja. A színész játékából magától értetődő a zsidó önfeláldozó szeretete. Megrendítően szép a Schlomo és Gretchen közötti félszeg szerelmi kapcsolat ábrázolása, mint ahogy az a szertartás is, ahogy az előadás végén Schlomo leemeli egy kampóról a Himmlischst által felakasztott tyúk tetemét, és fehér kendőbe burkolja, lemossa, mintegy eltemeti a megcsúfolt, megcsonkított állatholttestet. Úgy bánik vele, mintha ember lenne. Mintha előrevetítődne a jövő, az általunk már ismert múlt. Lelkiismeret-felkavaróan hangzik Schlomo-Klaus Manchen szájából a végső, elsuttogott kiáltás: „Szégyellem magam!"

Nánay István

Kurva anyját a...

ZSILLE ZOLTÁN ESTJE
az írószövetség
költői szakosztályában

1991. március 18., 18 óra
Budapest VI., Bajza utca 18.

PETŐFI ÉS BRONZ-TÁRSAI

Dürer két arca. Az első: ahogy a Művész-sétányon levő szobor alkotója, Kocsis András látja. A második, a tavaly felavatott emléktábla, amely a múzeumban látható

NÁDOR ILONA FELVÉTELEI

Húsz évvel ezelőtt, alighanem csodálkoztak volna, ha valaki büszke örömmel meséli munkahelyén, hogy Gyulára készül nyaralni. Azóta, hála az egész országban párját ritkító gyulai Várfürdőnek, ahol hatalmas zöld területen sorakoznak a gyógy- és úszómedencék, nincs e kijelentésben semmi meglepő. S nemcsak Budapesten, de Drezdában is, Prágában is elhangozhat. Gyula ma már húzza-vonzza a nyaralókat.

De van a Várfürdő és a Várjátékok városának még egy, ritkábban hangoztatott nevezetessége. Gyula, talán Salgótarján mellett, az ország legbőkezűbb mecénás-városa. A gyulaiak joggal büszkék nemcsak a városukból származott Dürerre — akinek megünneplésében lelkesen ki is vették részüket — nemcsak Kohán Györgyre, aki a városra hagyta életművét, gazdag művészi örökségét, de arra a szabadtéri szoborkiállításra is, aminek csak a város térképe szab határt. Nem tudom, gazdagabb-e ez a város társainál, vagy csak jobban sáfárkodtak illetékesei, ama bizonyos két ezrelékkel. Gyulai barangolásaim közben, már az is eszembe jutott, talán Ferenczy Béni annak idején nagy vihart kiváltó, forradalmian modern Petőfi szobra hívta, vonzotta le a többieket.

Régi fájdalma sok művészetkedvelőnek, hogy a szobrászok, talán a tradíciók parancsa szerint, vagy mert alkotásaik korlátlanul reprodukálhatók, általában nem szignálják alkotásaikat. Nemcsak a figyelmetlen járókelő, de a figyelmes sem tudja, s jártában-keltében meg sem tudhatja, ki álmodta bronzba a hőst, portrét, vagy aktot, amellyel szembe néz. Gyula városa legalább annyi elégtételt nyújt a művészeknek, annyi segítséget a túristáknak, hogy nyári műsorfüzetében listába szedi a városszerte közszemlére állított, s a városképbe ma már beletartozó műtárgyakat. Nem tagadom, bennünket is ez a kurta kalauz vezérelt fotós felfedező utunkra. De rajtunk kívül lehetnek még húszezren (annyi példányban került kiadásra e műsorkalauz), akik számbaveszik, kit dícsérnek Gyula szobrai. Külön örömünkre szolgált, hogy e leltár milyen hamar elveszti aktualitását. A város újabb műalkotásokat rendelt. A vár előtt egy végvári vitézt ábrázoló bronz lovasszobrot állítanak fel, a művészsétányon Ady mellszobrát helyezik el. És pályázatot hirdettek a város új felszabadulási emlékművének tervére is.

Gyula évről évre gyarapodó szabadtéri tárlatáról tehát korai lenne ma még katalógust készíteni. Elég, ha a felvételek margójára feljegyezzük, hogy e kiállítás az év mind a 365 napján, virradattól alkonyatig, beléptidíj nélkül megtekinthető.

F. A.

Mióta Ferenczy Béni Petőfi szobrát megalkotta, azóta így látjuk, így tiszteljük, így szeretjük Petőfit. A talapzaton néhány szál, nemzetiszín szalaggal átkötött szegfű. Nem tudjuk, ki tette oda, de talán többet mond, meghittebb tiszteletről tanúskodik, mint a legszeb, sok száz forintos babérkoszorú

Fürdés előtt... A Fedett fürdő előcsarnokában Konecsni György hatalmas fekete-fehér figurális mozaikja hirdeti, a fürdő áldásos gyógyhatásán kívül, a fürdőzők jókedvét, életörömét

Gyerekkorunkban mi is játszottunk „szobrozást". Jóskának viszont most bronzmodellje akadt, Teics Ede „Góliát" szobrának alakjában

Derű, lendület, ifjúság! Bencsik István Hintázó gyerekek szobra, ezt juttatja a néző eszébe

GYENES ISTVÁN:

Egyszerű, mint az élet

Az író felesége kijelentette: — Béluskám, ha a regényed végén Albert nem veszi el Etelkát, elválok tőled!

— De édes szívem...

— Semmi édes szívem, torkig vagyok a morbid, dekadens, perverz irodalommal, melynek hovatovább te is az uszályába kerülsz. Az emberek derűs befejezésre, happy endre vágynak ebben az életveszélyes átmeneti korban, és én is ember vagyok. Értjük egymást? — és becsapta az ajtót.

Béla átolvasta a kézirat utolsó oldalát, melyet az imént vetett papírra:

„Albert azt ajánlotta Etelkának, mérgezzenek meg egy ismeretlen személyt, ezzel felhívják a világ figyelmét arra, hogy noha mindketten szabad emberek, és szerelmüknek semmi akadálya, ez csupán látszat, a valódi, belső szabadságukat egy ember megölésével kell kivívniuk. Fontos, hogy az illető teljesen ártatlan és gyanútlan legyen, ez bizonyító erejű tény az ő kettejük végzetes összetartozása és végső idegensége mellett."

„Etelka elgondolkodva nézett maga elé, majd guru-tartásba merevedve így szólt: — Dobj rám valamit. Melegem van."

„Etelka ugyanis meztelenül ült a szőnyegen, és Albert rögtön megértette a leány lelkének mélységes kontraszteffektusát: azért kér takarót, mert melege van. Gyengéden beburkolta a szép, fiatal testet egy teveszőr utánzatú plédbe."

„Etelka elmerült a világszellemben, majd hosszú hallgatás után így szólt: — A nagybátyámat ajánlom. Ütődött papucsférj és olyan gyanútlan, hogy ha azt mondod neki: Náci bácsi, ez meózott patkányméreg, tessék már megenni — akkor kacag, hogy milyen mókásak ezek a mai fiatalok, és kikanalazza a patkánymérget. Náci bácsi halála révén valóban eljuthatunk ahhoz a belső felszabaduláshoz, amely megpecsételi sorsunkat."

„— Imádlak, Etelka — mondta Albert —, te értesz engem..."

A folytatás az lett volna, kétszáz oldal múlva, hogy Náci bácsi kinyúlik, Albert és Etelka egymást gyilkosnak nevezi, a tárgyalóteremben hátat fordítanak a bíróságnak, tökmagot köpködnek a közönség sorai közé, megcsiklandozzák a fegyőr állát, és az ítélet kihirdetése után a boldogságtól visítozva úgy összekapaszkodnak, hogy aszfaltfúróval választják őket széjjel, a tárgyalás közönsége hörög és összetöri a berendezést, hogy lám, ilyen az igazságszolgáltatás, jön a két áldozatért a hullaszállító kocsi, s a magasból megszólal egy mély, irracionális hang: „Mondottam ember, nem érdemes élni..."

Nahát, gondolta az író, ez korszerű és siker, és most jön Idus azzal, hogy ha Albert nem veszi feleségül Etelkát, akkor véget vet a mi sikerült házasságunknak. Hiába, a nők éppen akkor nem férnek a bőrükben, amikor a legjobb dolguk van...

*

Béla elég jó pszichológus volt ahhoz, hogy tudja: az asszonyt leginkább az ágyban lehet megbékíteni. Holdas, szép nyári éjszaka volt; magyarázta Idusnak:

— Édes szívem, ismered a korszellemet és regényem frappáns indítását. Albert ok nélkül mellbe löki Etelkát a metrón, így kezdődik végzetes összebonyolódásuk. Szeretik és gyűlölik egymást, a mélylélektan törvényei szerint, és az ártatlan nagybácsi megölése, patkánymérreggel — ez meggyőződésem — eredeti motívum, sem Becketnek, sem Ionescónak nem jutott eszébe, de én nem pályázom Nobel-díjra, magyar író ebből ki van zárva, viszont a regény megjelenik, falni fogják — feltéve, hogy Albert és Etelka nem házasodik össze. Egyébként a valóságban is így van, Albert tényleg nem akarja elvenni Etelkát. Ismerem őket, s az életet is, hidd el.

— Mondtam, amit mondtam, akkor elválunk — így Idus.

Béla már számtalanszor leírta, hogy hősei elgondolkodva néznek maguk elé. Ezt tette ő is a sötétben, majd megszólalt: — Jó, holnap beszélek Alberttel...

*

Béla másnap felkereste Albertet a legénylakásán.

— Öregem — mondta —, te alapjában egy primitív ember vagy, számológépekkel foglalkozol, vagy mi az istennel, szóval kibernetika, és tudom azt is, hogy Etelka rendes lány az IBUSZ-nál, de te valamiért nem akarod őt feleségül venni. Ez adta az ötletet a regényemhez, elmélyítettem a konfliktust, csak a neveteket tartottam meg, hogy bekerüljetek a világirodalomba. Idus azt kívánja, hogy vedd el Etelkát, mert ha nem, elválunk. Adj egy ötletet, hogy mégis miért vennéd el Etelkát?

— De hát mi az ördögöt írtál eddig rólunk? Mutasd, te őrült.

— Azt nem lehet. Az irodalom. Nem tartozik rád. Mondd meg, ha szeretsz, milyen indítékból vennéd el mégis Etelkát.

— Milyen indítékból? Ha nem lenne kacér, felületes, rongyrázó, ha férjet és gyereket akarna, ha nemcsak azért szeretne, mert a kibernetikáé a jövő és sokat fogok keresni — [illegible]sz még? Ha Idusnak olyan fontos, vegye el ő Etelkát...

*

— Drága Etelka, maga okos lány, nagyon kérem, menjen férjhez Alberthez.

— Én? Akinek Albert azt helyezte kilátásba, hogy esetleg még évekig nem lesz kocsi, de legyen legalább két gyerek? Hülyének néz engem? Tudja mit? Menjen maga feleségül ehhez az Alberthez!

*

— Iduskám, más az élet és más az irodalom. Az életből úgy lesz irodalom, hogy egy szerencsétlen író, ez esetben a te férjed, elmélyítve modernizálja az élet konfliktusait. Mind a kettővel behatóan tárgyaltam, ezek nem akarnak összeházasodni, nyugodj bele, hogy mégis a legjobb megoldás irodalmilag, ha megmérgezik Náci bácsit...

— Elég. Köztünk vége mindennek.

— Van egy ötletem. Beszélj te velük.

*

— Iduska — mondta Albert —, én nem tudom, mi ütött magába. Kifogta Bélát, megvannak egymással húsz év óta, mi az ördögnek foglalkozik kerítéssel? Hadd írjon Béla, amit akar, engem nem érdekel. Nem szép tőle, hogy a nevünket felhasználja, de annyi Albert és Etelka van a világon. Etelka nagyon jó kis nő, de ez nem ok arra, hogy feleségül vegyem. Egész más lenne a helyzet, ha egy ilyen okos, komoly, megállapodott nő, mint maga... aki segíteni tudná az embert a munkájában, aki mellett nem érezném magam egyedül... Tudja, Idus, hogy milyen szép maga?...

*

— Iduskám, nagyon tisztellek, okos vagy és korodhoz képest nagyon jól tartod magad, de miért akarsz te engem Albertre rábeszélni? Ez nekem gyanús.

— Úgy szeretnék egy jó sztorit, Etelkám: két ember szereti egymást és megesküdnek... Csak nem képzeled, hogy jutalékot kapok, ha összehozlak benneteket! Albert jóképű és törekvő fiú. Meglásd, sokra viszi az életben, csak kellene mellé egy megértő, jó feleség...

— Mit mondtál, Iduskám, milyen fiú Albert?

— Jóképű és igyekvő.

— Hát, tudod mit? Akkor menj te feleségül ehhez a jóképű igyekvőhöz!...

*

— Nos, mit végeztél velük, Idusom? Szívesen merítek az életből, a te kedvedért, de azt kijelentem, hogy nem vagyok hajlandó a sematizmusra! Amennyiben meggyőzted őket, hogy házasodjanak össze, jó, én megírom, de valami mélylélektani csavarintással. Hagyjuk Náci bácsit és a patkánymérget, bár ez a motívum nagyon a szívemhez nőtt, egészen beleéltem magam. Legyen, mondjuk az, hogy Etelka bevallja Albertnek, tizennégy éves korában megerőszakolta a szomszéd házmester lánya, akarom mondani a fia, a gyereket megszülte és elemésztette, beleőszült és azóta festi a haját...

— Hagyd abba, megőrülök! Únom a perverz fantáziádat. Albert egészséges lelkületű, aranyos, jó modorú férfi, nincs benne semmi morbid, látja az élet értelmét, törekvő és nem is rosszképű... Az isten áldjon meg, Béla, mit nyaggatsz? Hagyj engem aludni, és írj, amit akarsz, miattam akár az akasztófán szerethetnek egymásba a te undok regényhőseid, fáradt vagyok...

*

Béla sietve befejezte a regényt. Sürgette a szerződés, a határidő. Óriási ötlettel meghagyta a Náci bácsi, a patkánymérreg motívumot, mint Albert és Etelka borzongó látomását a dekadens nyugati életformáról, azután egymásba kapaszkodnak, könnyek között: — „De itt jó, nekünk jó..."

Idus véleménye rövid volt a regényről: — Fuj.

Béla elsápadt. — Most már igazán nem tudom, mit akarsz, édes szívem. Nekem eddig nem volt titkom előtted, de most tudd meg: a kéziratot felolvastam Etelkának...

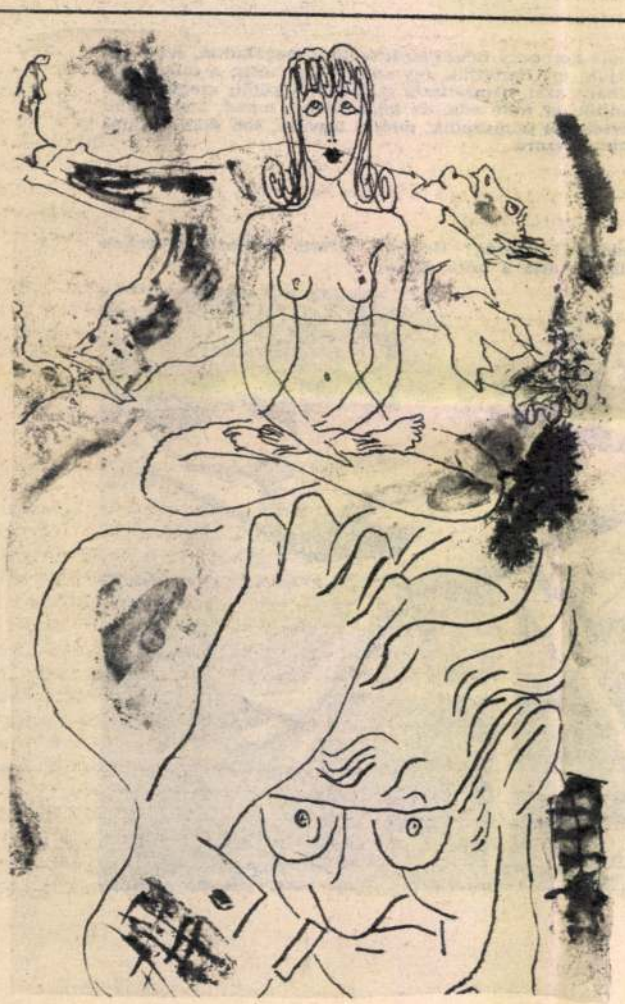

1021
Ferenczy Béni szobrászművész.

Harminc év felszabadult művészete

Az igazi Petőfi

Ferenczy Béni Petőfi-szobrával köszöntjük a márciust. Tisztelgünk vele 1848 márciusa előtt. E száz esztendővel később született alkotás pedig nagyon is csábító alkalom arra, hogy vele folytassuk rovatunk utazásait a felszabadult magyar művészet remekei körül. Alkalom és példa, hiszen alig tíz esztendő leforgása alatt élte át a remekművek többségének sorsát, az elutasítástól az elfogadáson át, a diadalig.

Olvasóink közül bizonyára sokan látták. Eredetije a Nemzeti Galériában, az egyik róla készült bronz a Petőfi Irodalmi Múzeumban —, a másik Gyula város egyik terén áll.

A művet Ferenczy Béni szobrászművésztől 1948-ban, a centenárium évében rendelte meg a méltó ünneplésre készülő, 1848 eszményeit beteljesítő felszabadult állam.

Munka közben a művész így írt naplójába:

„... csak arra gondolok mindig: milyen legyen az új Petőfi. Hiszen a sors csak a hősben lesz nyilvánvaló. A hősben, aki, mikor elérkezett a nagy pillanat, mindenét feláldozta a szabadságért..."

A naplójegyzetből világossá válik a szándék: Ferenczy új Petőfit akart!

De szükség volt-e, s ha igen — miért —, új Petőfire? S egyáltalán lehet-e új, egy ismert arc portréja, képmása? Petőfiről ránk maradt Orlay Petrich Soma és Barabás Miklós portréja, később előkerült egy kezdetleges fénykép — ún. daguerrotyp — is. Vajon a művészi képmás — csupán arcvonások pontos és valósághű másolata volna? Tudjuk: nem erről van szó. Az arcvonások pontos másolásával is lehet — egyéniséget — hamisítani. Erre éppen számtalan Petőfi-szobor a példa. Sokan a torzítás szándéka nélkül, jóhiszeműen, a beidegződött és megszokott kép alapján állítak e hamisítás szolgálatába. S hogy miért kellett akarva-akaratlan így tenniük? Maga Petőfi — a modell — előre megjósolta a magyarázatot.

„Ha még nem láttátok, majd át fogjátok látni, hogy nagyot vétkeztetek ellenem, s magatok ellen, s akkor pirulni fogtok, szégyenleni fogjátok magatokat és sokért nem adnátok, ha nem történt volna meg az, ami megtörtént..." — írja a szabadszállásiaknak (s talán nemcsak nekik), amikor ott — képviselőjelöltként — megbukott. Dehát mi történt?

Mindössze csak annyi, hogy Petőfinek a maga korában — le-

számítva 1848 márciusának néhány napját — nemigen voltak — mai kifejezéssel élve — sikerélményei. Betegségek, kudarcok, súlyos anyagi gondok és megpróbáltatások láncolata kísérte nyughatatlan vándorútjain. „Sokért nem adnátok, ha nem történt volna meg az, ami megtörtént..." ...nemcsak a konkrét hely és idő, az egyik bukás emlékeztetője, hanem az egész életé.

S valóban! A kiegyezést követő, egymásra hulló évek során, majd a Horthy-fasizmus idején az uralkodó osztály mindent megtett, hogy kisajátítsa a nemzeti költőt és nemzeti hőst —, meghamisítsa a történelmi tényeket. Minden oka megvolt erre. Petőfi a nép szabadságának jelképe volt, amelyért a népnek kell megküzdenie. A kisajátítás módszere pedig: eltolni mögüle a *küzdelem* hátterét, a valóságos körülményeket, melyek cselekedeteit meghatározták, az okokat, amelyek céljait és eszményeit indokolták. Gyártani a hamis Petőfiket, azt a látszatot keltve, mintha ez a hős mindenkié lenne —, elnyomóé és elnyomotté egyaránt. Pedig sokan tudták, mert sokan átélték, hogy hős nem ismerhető meg küzdelmei nélkül. Tudták, hogy a forradalom nem jön sárgapitykésen, felemelt karral és diadallal. Mégis, az igazi Petőfit a hivatalos rend támogatásával módszeresen homályosították el a diadalittas hamis pátoszt sugárzó szoborolakok. Teltek az évek — a kemény realitás helvét elfoglalta a róla kialakított hamis tudat. Csak kivételesen nagy egyéniségek kísérelték meg az igazi Petőfit látni, de számukra elszigetelt lehetőségek maradtak a láttatáshoz. Ady írta 1910-ben: „...nincs egyetlen jó arcképe (!) sem, de esküszöm, hogy én jól látom..." Illyés Gyula Petőfi életrajza a harmincas években — történelmi tett, de hatása, az akkori, torz értékelések özönében, csak elszigetelt maradhatott. A naponta, észrevétlen szuggesztióval ható merev szobrok érzelgős, győztes, teátrális Petőfit állították e kép elé.

1948-ban Ferenczy Béni elérkezettnek látta az időt: szembenézni a hamisítvánnyal, hogy a felszabadult nép a hőst tragikumával együtt érezze és értse, megismerje a valóságot, mert a valóság — minden kegyetlenségével együtt — harcra hív.

Térjünk vissza a naplóvallomáshoz: „...a sors, csak a hősben lesz nyilvánvaló — aki, mikor elérkezett a nagy pillanat, mindenét feláldozta a szabadságért..."

A szobor ebbe a kegyetlen pillanatba sűríti a hős sorsát. Az ifjú szerelmes elhagyta szerelmét. Az apa elszakadt nemrég született fiától. Nem! Dehogy akar meghalni... Huszonhat éves. De költészetének, egész életének hitelét csak szelleméhez hű és méltó cselekvése adhatja meg. Előbb még Kossuthtal, Klapkával vitázott —, daccal dobta el tiszti rangját... Bemhez indult. Erről a pillanatról van szó. A hős sorsáról a tragikus beteljesedés előtt. A bronz — nem adhat vissza színeket. De látva, képzeletünk érzékelni képes a nyitott diákzubbony kopottságát, a csizmákon a Pestről Balatonfüredre, Pozsonyból Pápára megtett gyalogutakat —, az ismerős arcon a feszült töprengést.

Mégis: a mű több és mélyebb, mint egyetlen pillanat sűrítése. A szobrász a mesteri plasztika eszközeivel éri el, hogy túlmutasson az egyszeri szituáción. A szobor már a teljes élet, s a teljes tartalom hordozója. A fizikailag gyenge vállakra irtózatos súly — egy nép sorsának súlya — nehezedik — s ennek éles ellentéteként: a lebírhatatlan szellemi erő.

1949-et írtunk. Ez az időszak a felszabadulás boldogságát hordozta. Mindent elsöprő volt az öröm —, s feledtette, hogy még hosszú és küzdelmes utat kell végigjárni a munkáshatalom megtartásáért, a szocializmusért. A megrendelő mámoros, boldog, diadalmas Petőfit várt —, s egy töprengő vándort kapott. S hogy ez a gyötrelmeket gyenge vállaira vett Petőfi, a szabadság igazi hőse — nem vette észre.

Ferenczy Béni Petőfije a Szépművészeti Múzeum egyik sötét folyosóján porosodott.

1955-ben került bemutatásra a Műcsarnok Nemzeti Tárlatán. Ezt követően állították fel Gyulán.

Az alkotó: Ferenczy Béni pedig a múló évek alatt részben átélte hőse sorsát. Nem értették, nem érezték mondanivalójának lényegét. Már nem volt életben, amikor a költő születésének 150. évfordulóján a mű bronzmásolata oda került, ahová 1949-ben szánták. A milánói Ambrosiana Könyvtár udvarán áll Dante és Goethe között —, a világirodalom egyedülvalóan ifjú zsenije, a szabadság hőse — Petőfi Sándor. Az igazi. Ahogyan Ferenczy látta — s ahogyan mindinkább látjuk.

Aki nem ismeri — nézze meg. Aki pedig igen — talán — nézze meg újra.

Ferenczy Béni életét, munkásságát megismerhetik Genthon István könyvéből. S szép program lehet egy kirándulás Szentendrére — a Ferenczy család múzeumába.

SZIGETI ZSUZSA

A Gutenberg Művelődési Otthon hírei

A Gutenberg Művelődési Otthonnal 1976-ban a szoc. brigádprogramon való részvételre első ízben szerződő brigádok tagjai közül a brigádok kijelölése alapján több mint hatvanan utazhatnak igen mérsékelt áron szeptember és október hónapban az olaszországi Riminibe, 8 napra. Az utazáson részt vevők fakultatív kirándulás formájában megtekinthetik Firenzét, Velencét, Ravennát és San Marinót.

A Gutenberg Művelődési Otthon könyvtára január hónapban nagy sikerű találkozót szervezett a könyvtár olvasói számára Fehér Klára írónővel. A találkozon több mint százan vettek részt.

A Gutenberg Művelődési Otthon a szakszervezeti bizottságok részére felajánlja — könyvjóváírással — az alábbi használt tárgyakat: 1 db pianínó, 1 db kb. másfélszer egyméteres asztal, 7 db kárpitozott és 3 db gyékényfonatú szék.

Ülést tartott a Gutenberg Művelődési Otthon Igazgatói Tanácsa január 22-én. A szakszervezeti választások után újjáválasztott tanács alakuló ülésén Fischer János elvtársat választotta elnökéül.

A napirend keretében a tanács tagjai általános tájékoztatást kaptak a művelődési otthon munkájáról, valamint az 1975-ben végzett nevelő munkáról. Ugyanezen alkalommal tárgyalták meg és fogadták el az 1976. évi munkatervet és költségvetést is.

MEGJELENT A BEL- ÉS KÜLFÖLDI TÁRSASUTAK TÁJÉKOZTATÓ FÜZETE

Mint januári számunkban már jeleztük, megjelent a Gutenberg Művelődési Otthon által az 1976-os évben szervezendő belföldi és külföldi társasutazásokról készült tájékoztató füzet. A füzet a tervezett utakról szóló részletes tájékoztatón kívül a jelentkezésről, az útlevelek és vízumok megszerzésére, a külföldi utakon szervezett fakultatív kirándulásokra a jelentkezés módjára, határidejére stb. ad felvilágosítást. A tájékoztató füzetet — az üzem nagyságától függően — több példányban kiküldtük a szakszervezeti bizottságokhoz abból a célból, hogy a bizalmiakon keresztül körüztessék azt a dolgozók között. Miután korlátozott példányszámban jelent meg, minden érdeklődőnek nem tudunk adni belőle. Az érdeklődők forduljanak bizalmijukhoz vagy a szakszervezeti bizottságukhoz. Ha itt nem kapnának, akkor a művelődési otthon irodájában reggel 8-tól du. fél 5-ig 1 példányt díjmentesen kaphatnak. Aki csak később ér rá, az 4 órától 7 óráig a filmszínház pénztáránál is kérhet. Az utakkal kapcsolatban személyesen és telefonon is adunk napközben is felvilágosítást a 134—661-es telefonon.

Vállalati sportvezetők

KOVÁCS GYULA, ZRÍNYI NYOMDA

Kovács Gyula átveszi a Gutenberg Kupát a János-napi futballdöntő után, a Zrínyi Nyomda csapatának képviseletében

Valamikor, a negyvenes évek elején egy kisfiút kézenfogta édesapja és elvitte a Simor utcai Ganz-pályára, a Tipográfia mecscsére. A papa, Kovács „Lali" maga is játszott abban az „aranycsapatban", amelyről a nyomdász szakmában ma is beszélnek. Gyula, a kisfiú csillogó szemmel, izgatottan szurkolt a szálfaegyenes, kemény hátvédnek, és egész életére megszerette az izgalmas, érdekes játékot.

Amikor felcseperedett, és letette az esztergályos tanulók vizsgáját, a papa — aki az akkori Légrádi (ma: Zrínyi) Nyomdában gépmester volt —, „bevarrta" őt az üzembe, ahol ma is a TMK megbecsült dolgozója. Közben szép sportkarriert futott be. Megizmosodott, s kitűnő labdarúgó lett belőle. Az NB III-as Hungária Jacquard-ban korengedménnyel játszott a nagycsapatban, majd az út az Ikarusba, az NB II-es Spartacusba, s az NB I. B-s Bp. Szállítókba vezetett. Sok szép élménye volt: világot járt, válogatott csapatok edzőpartnereként komoly ellenfelek ellen állta meg helyét. „Úr" volt a pályán, kitűnően fejelt, s a sportújság rendszerint a legjobb középhátvédek sorában említette. Aztán 31 éves korában egy Pest környéki NB III-as csapatban végezte a sportpályafutását.

Azaz, csak a magasabb szintű osztályokban. Választhatott, elmehetett volna például edzőnek. Ám ő játszani akart még, és szükség volt rá a Zrínyi csapatában. Oda igazolt. Ott szerepel azóta is, s negyvenegy évesen a csapat „oszlopa", kapitánya.

S ami ennél is jelentősebb, öt esztendeje a nyomda sportkörének elnöke is. Mostanában áll a közgyűlés elé, s ha ismét megválasztják, újra meg szeretne felelni a bizalomnak.

Ebből az alkalomból kerestük fel őt otthonában. A kellemes, „magabarkácsolta" környezetben csakhamar előkerül az emlékkönyv. Képek, amint „lefejeli" Bundzsákot, hazaad Albert csapatkép Gyetvayval, aki je volt. S a lapok vége felé János-ünnepélyről, ahol a fu döntő után a Gutenberg Ku Zrínyisek nevében átveszi S Gusztáv kezéből. Szívesen e kezik, s szerényen beszél lat rúgó-képességeiről.

Elmúltak a szép ifjúi napok a mostaniak sem mások. Elé detté teszi az is, hogy az üz sportja fejlődik, s ebben neki re sze van. Száznál többen rendszeresen edzik szervezetüket. Asztaliteniszezőik, férfi kézilabdázóik, futballcsapatuk a Budapest-bajnokságban szerepelnek. Ennél is többen vesznek részt a házibajnokságokban, ott vannak a János-ünnepélyeken minden sportág versenyében. Nagyon jó, hogy 50—60 asszony és lány tornázik hetenként kétszer a szomszédos iskolában. A vállalat vezetősége bőkezűen támogatja a 110 ezer forint költséggel működő sportkört — és az igazgató sokszor megjelenik a sporteseményeken.

— *Az a legjobb* — mondja —, *hogy nálunk igazi amatőrszellem uralkodik. Mindenkit a sportszeretet vezérel, s nem kér munkaidőkedvezményt senki sem.*

TYPOGRAPHIA
Budapest
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., Üllői út 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

...több szabad id... áll a nők rendelkezésére, és a fia... talok között jobban folyik, szerve... zettebb lesz a felvilágosítás: sa... ját érdekük a sport, a rendszere... mozgás.

Kicsi a terünk, dióhéjban eny... nyit tudtunk leírni Kovács Gyu... láról. A Zrínyi Nyomdában él, te... vékenykedik — sokak örömér... Lehetett volna más is. Ülhetn... „babérain", pihenhetne szaba... idejében, nem kellene vitatkoz... nia a kétszer kettőn, hogy érde... mes sportolni. Hogy mégsem az... teszi, azon érdemes elgondolkod... ni. Nem mondja, de bizonyo... hogy nemcsak a sportszeretete in... dítja el mindennapos közszerep... lésre. Találóan mondják az ilye... emberre: igazi munkásembe... igazi sportember.

CSÁKVÁRI JÁNO...

Gazdag választék a tömegsport-rendezvényekben

Rendkívül gazdag lehetőségeket kínál szakszervezetünk azoknak a dolgozóknak, akik sportolni szeretnének, de még nem érték el a minősített versenyzői címet.

A Tipográfia TE sportosztálya elkészítette a tömegversenyek évi *versenynaptárát*, amelyből kiderül, hogy kilenc sportágban egyéni és csapatversenyekre, villámtornákra egész évben kínálkozik alkalom.

A hagyományos *Gutenberg Kupáért* asztaliteniszben, kispályás labdarúgásban, sakkban kétfordulós, atlétikában pedig május—júniusban négyfordulós bajnokság lesz. Megrendezik a kieséses rendszerű nagypályás futball-bajnokságot is. Asztaliteniszben novemberben a szakma tíz legjobbja mérheti össze tudását. Villámbajnokságot rendeznek sakkozóknak, csapatban június 14-én, egyéniben június 7-én.

A júniusi *János-ünnepélyen* egyéni asztalitenisz, atlétika, sakk villámversenyek, kézi- és röplabdában, futballban, lábteniszben pedig csapatbajnokság lesz. Ekkor kerül sor a nagypályás futball-bajnokság döntőjére a Gutenberg Kupáért.

A *Munkahelyi Spartakiád* versenyekre a kerületi sporthivatallal közös szervezésben kerül sor. Házi előkészítő selejtezők lesznek március és november 15-én egyéni asztaliteniszben. Atlétikára a tavaszi hónapokban, tekére máju... 15-én, és sakkra március 8-án ke... rül sor. Csapat villámtornák les... nek kézi-, kosár- és röplabdában... valamint futballban a tavaszi h... napok négy szombati napján. ... győztesek a szakmai döntőt n... vemberben vívják, s az első h... rom helyezett képviseli színei... ket a budapesti döntőkön.

Azokban a sportágakban, am... lyekben kevés vállalati csap... van, a kerület más szakmáina... csapataival — az ún. *Munkah... lyi bajnokságban* — mérkőzhe... nek kétfordulós kézi-, kosár- ... röplabda-bajnokságokon a jelen... kezők.

Nagy ünnepeink alkalmáb... ugyancsak lesznek villámverse... nyek. Április 4-én egyéni aszta... litenisz és sakkversenyekre, é... kispályás futball-bajnokságra ke... rül sor. November 7-én asztalite... nisz- és kosárlabda csapatok, é... egyéni sakkozók mérkőzhetnek. ... természetjárók mindkét napo... emléktúrát rendeznek.

A *„Béke-kupa"* sportünnepé... lyen május 8-án nyolc sportágba... — asztalitenisz, atlétika, kézilab... da, kosárlabda, röplabda, kispá... lyás futball, sakk és teke — talál... koznak a sportszerető fiatalok ... Népligetben.

Minden eddigit felülmúló, sok... féle lehetőség — lehet jelentkez... ni sportkedvelő budapesti fiata... lok!

610

PETŐFI A RAKTÁRBAN

Ferenczi Béni Petőfi-szobrának kalandos és bosszantó sorsa évek óta szóbeszéd tárgya. Hol suttognak róla, hol harsányan kiabálnak érte, de az is megesik, hogy versben magasztalják, cikkek és nyilatkozatok dicsérik. A szobor — egy nagy művész jelentős alkotása — jó ideje felkavarta művészi közvéleményünket. De hiába minden lelkesedés, asztalcsapkodó követelődzés, izgalom és vita — a nyilvánosság számára a szobor most sincs még sehol. Hacsak nem a fényképe, amely Hatvany Lajos »Így élt Petőfi« című nagy művének címlapját díszíti. Így élt Petőfi, ilyen volt Petőfi: sovány, karcsú, a szent ügy szenvedélyétől égő, meghökkentően elszánt arcú fiatalember, mint amilyen Ferenczi Béni szobormása.

Most olyasféle hír röppent fel, hogy a szobor hosszú hányódások után a Nemzeti Múzeum kertjébe kerül. A hír igaz is és nem is. A szándék megvan, a végrehajtás még nincs. Ha nyolc évig tudtunk várni... — gondolják nyilván azok, akiknek a dolga ez — várhatunk még tovább is rá.

Miközben Ferenczi Bénivel beszélgetek, az ő segítségével a magam számára is felidézem a szobor születésének és eddigi életének fájdalmas és sok tekintetben tanulságos történetét.

— 1948-ban — meséli Ferenczi — az akkori Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium rendelte meg a szobrot a milánói Ambrosiana Könyvtárban levő »Cortile degli uomini magni« számára, ahol minden ország a maga legnagyobb szellemi nagyságának a szobrát helyezte el. Hogy kik láthatók ott? Plato, Aristoteles, Dante, Shakespeare, Goethe... hogy csak néhányat említsek. Így hát Petőfinek méltó helyet szántak.

Régi levelek, írások kerülnek elő. A hivatalos megrendelő levél, a költségek és tiszteletdíj felől érdeklődő irat, a művész feltételeinek jóváhagyása és egyebek. Mi történt azután?

— 1949 tavaszára elkészültem a munkával. Nagykeservesen eljutottam odáig, hogy a kultuszminiszter és az osztályvezető érdeklődtek, mikor tartózkodom a műteremben. S amikor nem tartózkodtam ott, távollétemben, nélkülem megtekintették a szobrot. Utána a minisztérium egyik hivatalnoka közölte velem, hogy a megrendelést »stornírozták«. Többé ez ügyben nem tárgyaltak velem.

Közönyösen, indulat nélkül mondja el mindezt. Máskor áthatható tekintetű kék szemében metsző, hideg fény csillan. Mintha ezt fejezné ki: a szobrot elkészítettem, a többi már nem az én dolgom.

— Fizettek érte? Hiszen megrendelték!

— Ugyan — legyint —, egy fillért sem kaptam. Még költségmegtérítés címén sem.

A szobrot, a »stornírozás« után a Szépművészeti Múzeum raktárába szállították, mert másutt nem akadt számára hely. S mármár megfeledkeztek létéről, amikor a Hatvany-könyv címlapján váratlanul előbukkant. S ez a fénykép, ez a szerény reprodukció hatalmába kerítette írók, költők és műértők egész sorát. Cikkek követelték a szobor napfényre hozatalát. Ennek eredményeképpen a Népművelési Minisztérium illetékes szervei felkeresték Ferenczi Bénit.

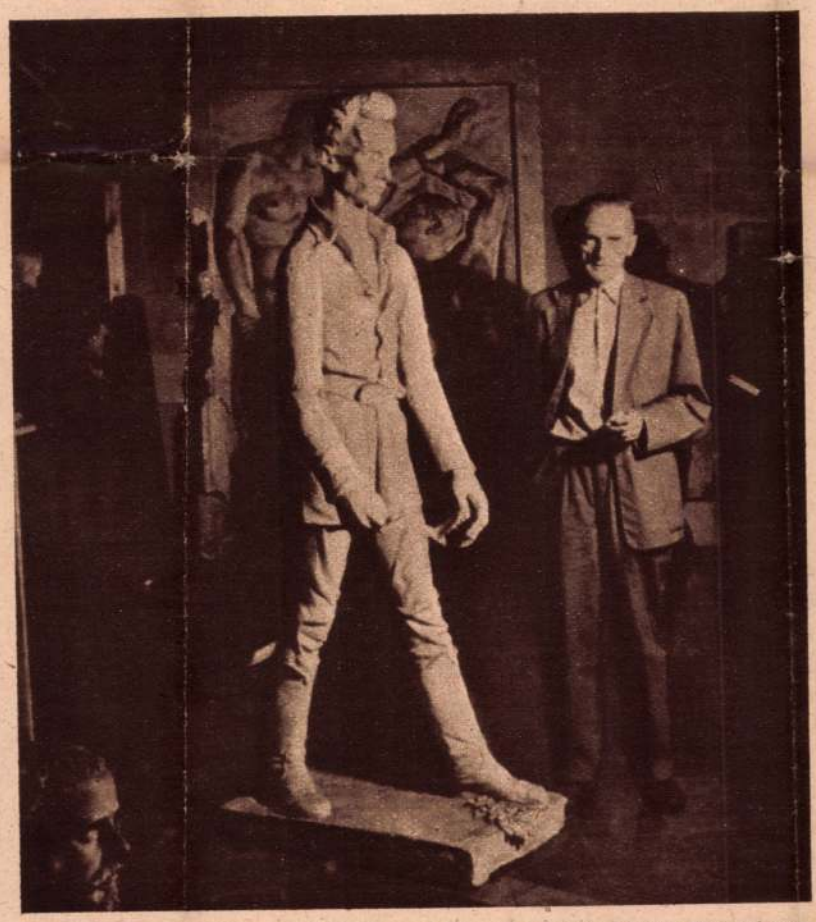

A MŰVÉSZ ÉS A SZOBOR. A Szépművészeti Múzeum raktárának komor össze-vissza-ságában haragosan világít Ferenczi Béni száműzött Petőfije (Ács Sándor felv.)

— Igen, felkerestek — mondja — és rábeszéltek arra, dolgozzam át a szobrot. Hogy mi volt a kifogás ellene? Az egyik azt mondta, hogy Petőfi nem volt ennyire sovány, a másik a mozdulatát nem szerette, a harmadik már magam sem tudom, mit. Én a szobor változtatását nem vállaltam.

— Kinek az elképzelése, leírása után mintázta Petőfi alakját?

— A külső megjelenésre vonatkozó adatokat mindenekelőtt Illyés Gyula Petőfi-könyvéből merítettem. Ott olvastam azt is, hogy Petőfi büszkén hangoztatta karcsú voltát, azt, hogy két kezével át tudja fogni derekát. Nyilván mégiscsak sovány volt. Illyés megragadó és szemléltető Petőfi-ábrázolásán kívül Ady »Petőfi nem alkuszik« című tanulmánya igen nagy hatással volt rám, a költő egyéniségének valószerű érzékeltetésével. Örülök annak, hogy az egykori ismert daguerrotypia, amelyet Escher Károly oly nagy sikerrel állított helyre, meglepő módon hasonlít az én Petőfimhez.

— S mit gondol, hogy az illetékes szervek miért húzódoztak a szobortól?

— Azért, mert nem hasonlít a Petőfiről alkotott általános elképzeléshez. Nem állítom azt, hogy az én megformálásom és alkotásom az egyedüli jó. Kétségtelen azonban, hogy Petőfi semmiképpen sem hasonlított a Petőfi téren elhelyezett rossz szobor patétikus, izomkolosszusnak ábrázolt hamis alakjához.

Megintcsak iratai között keresgél:

— Egy ízben a posta ötezer forintot hozott. A Népművelési Minisztérium előlegnek szánta egy új, egyméteres Petőfi-szoborra. A pénzt rögtön visszaküldtem. Majomméretű Petőfi-szobrot nem csinálok.

— Majomméretű?

— Igen, mert noha az egy méter a kisplasztika-méret felső határa, csak dekorációs figurák mintázására alkalmas. Valóságos emberről nem alkotunk egyméteres portrét.

— Mekkora méretűek általában a portrészobrok?

— Vagy életnagyságúak, vagy annál nagyobbak. Ezt a megállapításomat a minisztérium elfogadta és újabb nagyobbméretű szobor elkészítésére szólított fel. Azt válaszoltam: Petőfit egyszer már megmintáztam legjobb tudásom és legjobb tehetségem szerint, minek csináljak egy másikat meggyőződésem és hitem ellenére?

A sok vita után a szobor egy időre, a VI. Magyar Képzőművészeti Kiállítás tartamára, a nyilvánosságra került. Kiállították, miután az előző években erről a helyről is eltanácsolták. De most »döntsön a nép«! A nép, vagyis a kiállítás látogatóinak a sokasága döntött. Ferenczi Béni szobra előtt mindig lelkes kis csoportok verődtek össze. A kritika is döntött. Egyetlenegy kivételével valamennyi magasztalta. Írók, művészek, műbírálók, köztük Fülep Lajos, Illyés Gyula, Hatvany Lajos, Borsos Miklós elragadtatással nyilatkoztak. A kiállítás idejében szovjet kulturális delegáció járt Budapesten, Szimonov, az író volt a vezetője. A Szabad Nép közölte Szimonov érdekes nyilatkozatát kulturális életünkről. A többi között Ferenczi Béni szobráról is beszélt. Ezeket mondotta:

»Elvileg is fontos alkotásnak tartom Ferenczi Béni Petőfi-szobrát. Úgy érzem, hallatlanul nagy belső erőt fejez ki ez a szobor, Petőfi sovány, szikár, látszólag gyenge alakja sokáig emlékezetes marad számomra. Művészetünknek gyakori hibája az, hogy a méltóság, pompa, külsőséges szépség kedvéért elhanyagoljuk a belső jellemvonások ábrázolását, Úgy vélem, tanulságos ez a szobor, a pozitív hős ábrázolásában nemcsak a szobrászat, hanem az irodalom számára is.«

— Mi történt a szoborral a kiállítás után?

— Automatikusan visszakerült a Szépművészeti Múzeum raktárába. Már csak azért is, mert én 1951-ben a múzeummal úgynevezett letéti szerződést kötöttem, amelynek értelmében öt évig nincs jogom ahhoz, hogy a szobrot onnan elvigyem. De a lakásomban különben sincs helyem egy két méternél nagyobb szobor elhelyezésére.

— S Milánóban várnak-e még a szoborra?

— A helye üres...

Utolsó kérdésem:

— Hogyan vélekedik a szoborról mondott elmarasztaló hivatalos véleményről?

— Sehogy. A tetszés és nem tetszés nem lehet vita tárgya. A hivatalos vélemény különben sem örökéletű. Most például a kulturális ügyek legfőbb intézőinek körében ismét felvetődött a kérdés, mi legyen a szoborral. Közölték velem, hogy alighanem a Nemzeti Múzeum kertjében állítják fel. Az ügy lebonyolítása végett a főváros VB-elnökéhez utasítottak. Ő pedig a helyettesével. Vele viszont még nem sikerült beszélnem. Majd meglátjuk, mi lesz.

Meglátjuk. De mikor?

Gách Marianne

MEGJELENIK A STATISZTIKAI ZSEBKÖNYV

A Központi Statisztikai Hivatal ebben az esztendőben — 1948 óta először — népszerű *Statisztikai Zsebkönyvet* ad ki. A könyv még ebben a hónapban, alkalmasint huszadika körül megjelenik magas példányszámban s minden üzletben kapható lesz.

Ezenkívül megkezdték és ezentúl rendszeresen folytatni fogják egy új kiadvány szerkesztését *»Statisztikai Negyedévi Közlemények«* címmel.

Az előbb említett népszerű, közérthető és a nagyközönséghez szóló Statisztikai Zsebkönyvön kívül még részletesebb és tudományosabban szerkesztett átfogó statisztikai évkönyvön is dolgoznak, a tudományos dolgozók számára. Ennek is legfőbb ideje már, hiszen különösen a közgazdászok, a társadalomtudományokkal foglalkozók esztendőkön át joggal panaszolták, hogy adatok hiányában képtelenek komoly tudományos munkát végezni. A Központi Statisztikai Hivatal munkatársait átható új szellemre szolgáljon az alábbi példa: Kuczka Péter írta meg néhány héttel ezelőtt egy cikkében, hogy a lakáskérdéssel foglalkozik, de részletes, pontos adatok hiányában nem tud zöldágra vergődni. A Statisztikai Hivatal egyik munkatársa másnap felhívta telefonon Kuczkát: »Olvastuk a cikkét, tessék befáradni.« Kuczka bement, meg is kapott minden adatot, ami csak érdekelte. Ezt a példát mindenki követheti a Rózsadomb alján levő épületben most már végre nyitott kapukat talál!

A Központi Statisztikai Hivatal *»Világgazdasági Évkönyv«* szerkesztésén is dolgozik. Ez az alapos és részletes nemzetközi adatokat tartalmazó könyv legkésőbb a jövő év januárjában megjelenik.

Végül néhány szót még az augusztusban megjelenő »Statisztikai Zsebkönyv«-ről. A könyv címlapjára ezt írták: »XVI. évfolyam«. A Központi Statisztikai Hivatal már ezzel is jelzi a statisztikai tudomány hagyományainak jogfolytonos követését. Az utolsó, XV. évfolyam 1948-ban jelent meg. Az idei zsebkönyv 1949-től kezdve tartalmazza hazánk élete alakulásának legkülönbözőbb adatait. Szerepel a könyvben minden terület, amely a lakosság legkülönbözőbb rétegeinek érdeklődésére számot tarthat. Az árak és a reálbérek alakulása nemcsak globálisan, de egy főre számítva is (ez az emberek saját tapasztalataival összhangban levő képet fest az életszínvonal alakulásáról) a házasságkötések, születések számának alakulása, az oktatási, egészségügyi, népművelési helyzet, az ipari és a mezőgazdasági termelés alakulása, közlekedési viszonyaink, a beruházások, a belkereskedelmi, sőt a külkereskedelmi áruforgalom részletes alakulása is, a munkaügyi viszonyok, beleértve az egyes ipari szakmunkások átlagkeresetét kimutató táblázatot is, a könyvkiadás és a magyar filmgyártás, a hangversenyek és a színházi előadások, az újonnan épített lakások száma és a közművekkel ellátott épületek aránya, a sport adatai és a valuta-deviza árfolyamok, az IBUSZ útján érkezett külföldiek és kiutazó magyarok száma — és így tovább. Egyszóval: igen érdekes és adataiban hiteles olvasmány lesz az új Statisztikai Zsebkönyv.

b. t.

Minisztériumok, intézmények, hivatalok, egyetemek számára indult meg a »Statisztikai Negyedévi Közlemények« című új kiadvány

Augusztus 20-a táján jelenik meg, nyolc év óta először, a Statisztikai Zsebkönyv, amely az 1949-től 1955-ig terjedő időszak minden fontos adatát hitelesen és pontosan tartalmazza

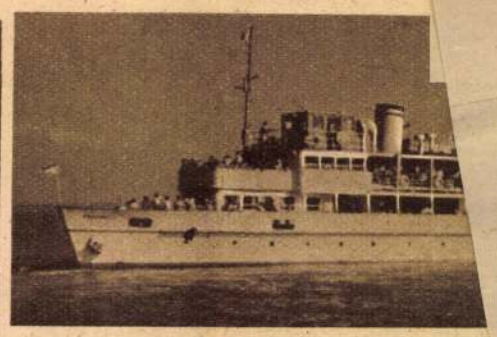

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest, VII., Lenin-körút 9—11.
TELEFON: 227—651, 221—253
1956 AUG 15
BÉKE ÉS SZABADSÁG

Egy hajó ne

Két holland asszonnyal állok a parton, amikor befut a hajó. Alkonyodik, a napfény már kiszökött a tájról, eleven aranytüze csak a hosszan elnyúlt felhők peremén ragyog, amelyeket a délutáni szél felejtett ott a nyugati égen. A két holland asszony társasutazó, átszellemült arccal gyönyörködik a nyári pillanat varázslatában. A Balaton nyugodt távlatainak teljes díszében káprázik előttük. A hajó lassan fordul, hogy oldalával a kikötőgáthoz simuljon. Fedélzetéről, mint üdvözlő kendő, divatos táncdal lobog. Kedves, incselkedő női hang énekel:

Véni, vidi, vicsi
Véni, vidi, vicsi
Három szó az egész...

A két holland asszony már utazott a hajón, dicséri szépségét s most nevének jelentése után kérdezősködik. Német tudásom elég hiányos, ők sem beszélik a legtisztább irodalmi nyelvet, azt hiszem, keverik a hollanddal, a magánhangzókat elnyújtják, nagyon kell figyelnünk, hogy megértsük egymást. Arra kíváncsiak, vajon merre található a Balaton partján az a helység, amelyről a hajót elnevezték. A hajót nem egy helységről nevezték el, magyarázom, hanem egy görög férfiről, akit néhány esztendővel ezelőtt megöltek. Ah, mondják s kissé zavartan bólogatnak. A táncdal édes könnyelműséggel száll dos a hajó felett:

Véni, vidi, vicsi
Véni, vidi, vicsi
Három szó az egész...

Fiatal volt a férfi? Igen, fiatal. S miért kellett meghalnia? Mert hűségesen kitartott eszméi mellett. A két holland asszony elkomorodik. Ah, mondják ismét s mintha enyhén megborzonganának, a nyár kellős közepén, a jószagú, langyos parti szélben. Valóban, talán nincs szivet dermesztőbb annál, mint amikor egy embert, aki nem ölt és szándékában sem volt ártani, hivatalos szigorúsággal átadnak a halálnak. Tragédia a legnagyobb tragédiák közül. Néhány másodpercre csendet parancsol. Csak a zene szól a fedélzetről.

A két holland asszony gyanakvó tekintettel nézi a hajót. Érzem, hogy valamit nem értenek. Hiszen a név drámát őriz és a hangszóró, a hajó hangszórója a jazz szerelmes jókedvéről értesít. Udvariasak akarnak lenni, egyikük azt mondja:

— Ez a férfi bizonyára bátran küzdött a fasizmus ellen. Ó, amikor a németek lerohanták Hollandiát...

Igen, Nikosz Beloiannisz bátran küzdött a fasizmus ellen. Kommunista volt. Eszméihez hű maradt. Kivégezték. A két holland asszony zavartan néz rám. Istenem, ha ők tudták volna... Mert ők ezen a hajón nagyon jókedvűen utaztak, nagyon sokat nevettek, táncoltak, sőt, egy kissé be is cs[illegible] erzik, hogy sz[illegible]rest követtek el. Szabadkoznom kellene, hiszen azért jöttek, hogy jól érezzék magukat, hogy sokat nevessenek, táncoljanak, s talán be is csípjenek a legszebb balatoni hajón. De nincs kedvem hozzá. Tanácstalanul ácsorgunk. Szerencsére a hajó elmegy és viszi magával a jazzmuzsikát, a táncparkettet és a büfét, a rövid italokkal.

•

Talán három esztendeje ismerem jól a hajót. Láttam elindulni a badacsonyi kikötőből, amikor borhét volt és kapatos emberek kórusa énekelt rajta. Láttam Siófokon, amikor tánczenekar játszott a fedélzetén, láttam Almádi előtt éjjel, a nyílt vizen, lámpagirlandokkal tündökölni és mambót harsogni, láttam, amikor takarították s kiseperték folyosóiról a jókedvű éjszakák emlékeit, a cigarettavégeket s néhány eltört borospohár szilánkját. És sokszor hallottam, amint vitorlásokon, kikötőkben a ráragadt magyaros becenévvel köszöntötték: itt a Belojancsi... A napokban a kezembe került az IBUSZ egy tájékoztatója. Felszisszentem. Siófok ismertetésénél a 40. oldalon ez olvasható:

»Szórakozás: zenés táncos helyek: Fogas grill (reggel 5 óráig), Hangulat espresso, Tünde espresso (reggel 5 óráig), a Dimitrov parkban teniszpályák, a kikötőben a zenés, táncos műsorú Beloiannisz sétahajó.«

Tévedés ne essék: nem a hajóval van baj. Nem azzal, hogy a balatoni nyár szinte hivatalból legvidámabb szereplője, amely annyit nevet, táncol és muzsikál. Mindenki nagyon szereti a hajót. Azért is becézik. De talán okosabb lett volna »Balaton«-nak keresztelni, vagy egyszerűen elnevezni egy nyári hónapról, Somlyó hegyéről, Kisfaludy hőseiről, még Berzsenyi Dánielről is inkább, mint Nikosz Beloianniszról, akinek a neve a záporozó napsütésben, az alkonyi csendben és a táncmuzsikában is fájdalmasan cseng, mint minden ártatlanul megölt emberé. Sietős túlbuzgalom áldozata lett a hajónév s egy kissé a bátor férfi emléke is. Az izgatott kedély nem jó tanácsadó. Semmit nem szabad izgatottan csinálni, ami hosszú időre szól, még a pillanatnyi felháborodás, öröm, vagy fájdalom hevében sem. Nem tudom, miként keresztelték a hajót, nem voltam ott. De remélem, hogy legalább pezsgősüveget nem vágtak az orrához, a kivégzett ember neve alá. Azt sem tudom, melyik hatósághoz, hivatalhoz tartozna, hogy változtasson a hajó nevén vagy a szolgálatán. Mégis, úgy érzem, változtatni kellene, mert az élet, mint sok más esetben, e hajó nevével is fonákjára fordította a sietős, izgatott buzgalmat, hogy végül is fáj és szégyenkezni késztet.

Vajda István

FERENCZY Béni

Líraiság, portré, realizmus

(FERENCZY BÉNI SZOBRÁSZMŰVÉSZ, 1956.)

Rozgonyi

– A művek, amelyekben ma szerte a világon a képzőművészet az igazi, legőszintébb arcát mutatja meg, magukon viselik a líraiság jegyeit. A lírizmus korunk művészetének legáltalánosabban jellemző, stílusban és tartalomban egyaránt félreismerhetetlen áramlata. Legnagyobb kiteljesedését eddig Picasso műveiben érte el. Ez a zseniálisan sokoldalú művész változatokat, kísérleteket, hódításokat halmozott egymásra, teremtőerejének bősége és példátlan világsikere sem tudja azonban elfeledtetni, hogy a modern lirizmus és szükségszerű elágazása, az absztrakt művészet is a hanyatlás jegyében áll, mert a művészet társadalmi fontosságának zsugorodásából, a társadalomból való kiszorulás kényszeréből született meg. A lírikus művészet adhat olykor tápot a divat mohóságának, de aligha lehet tartósan fontos társadalmi erővé. Legfőbb jellemvonása éppen az, hogy nem tudja megteremteni egy nagy közösségi kultúra szimbólumait, mint például Giotto architektonikus szellemű freskói a Capella dell'Arenában. Közösségi kultúra szimbólumai csak a művészetek szintézisével, vagyis a művészi architektúra, a festészet és a szobrászat harmonikus együttesében tudnak kialakulni. A mai művészet lehetőségeit pedig hosszú időre az szabta, az szűkítette meg, hogy az építészet mindinkább merőben szociális, művészietlen tevékenységgé alakult, s mint ilyen nem tudott többé kereteket teremteni az egyes művészeti ágak szintéziséhez. Amazok az építészet segítsége híján, illetve végső fokon valamilyen nagy társadalmi és világnézeti szintézis hiányában s magukban elszigetelődve válhattak-e másmilyenné, mint líraivá?

Lehet-e csodálkozni, ha a társadalom életében azután a turisztika, a sport és a divat aránytalanul fontosabb tényező a művészetnél? A nyugati országokban természetesen a művészetnek is megvannak a maga divatjai, mert a divatot irányító tőke a műkereskedelemmel is foglalkozik, s egy-egy mű vagy művész körül nagy divatújságok gerjesztik a szenzációt. Egyes képzőművészeti jelenségek divatja nem jelenti azonban a művészet térhódítását, mivel egyre inkább csak a dilettantisztikus művészeti törekvések tarthatnak számot olyan érdeklődésre, esetleg olyan népszerűségre is, mint amilyenben része van a valóban jó filmalkotásoknak. Jellemző, hogy a népszerű folyóiratok sokat foglalkoznak az őrültek művészetével, akárcsak az, hogy az olvasó nem hökken meg, ha lapjaikon hétéves költőnőről, tizenöt éves regényíróról akadémikusok, püspökök, neves orvosok komolyan nyilatkoznak. Én legalábbis nem

Munkáimat nem eszközökben, stílusban, hanem – a női és a férfiszobrokat, a drámai és a halk, finom jelenségeket egyaránt – szellemükben érzem közösnek. Erről azonban nehéz beszélni.

Az én hitem – szavakba foglalva – mindenesetre az, hogy a művésznek semmiről sem kell lemondania, s hogy végső magatartása: az emberi komolyság.

akadok fenn ezen, mert szoros összefüggést érzek a nagy múltú művészetekben ma egyre inkább érvényesülő dilettantizmus és az új keletű művészetek, például a film nagyszerű előretörése között. Talán a filmé a jövő...

A történelem is ismeri azt a jelenséget, hogy a művészetek egymással rangot cserélnek. Tiziano és Tintoretto, majd később újra: Canaletto és Guardi művészetében sokkal magasabb rendű emberi tartalom van, mint a maguk korának építészetében, s hogy teljes legyen a példa: közben, a barokkban a művészetek szintézise helyreáll. Természetesen a szintézisben sem mindig egyenlő arányban érvényesül az egyes művészetek sajátos szemléletmódja; a román korban a szintézis az architektonikus gondolkodáson alapszik – szemlélteti ezt, hogy a szobrokat az oszlopok építészetileg szükséges tömegéből faragták ki –, a barokkban viszont úgy jön létre, például Borromini absztrakt formálásmódjában, hogy az architektúra maga szobrászivá válik. Jó volna tudni, hogy a képzőművészet különböző ágai milyen szemléleti alapon fognak harmonikusan együttműködni, amikor hála az együttműködésnek, társadalmi hatás dolgában majd föl tudják venni a versenyt a filmmel. De minek jóslásokba bocsátkozni? Annyi bizonyos, hogy a szobrászat lirizmusára még nem orvosság, ha úgy, amint van, építészeti keretbe illeszkedik. Ezért tartom fontosnak, hogy megkülönböztessük az építészet és a szobrászat teljes, harmonikus egységét – aminek két alaptípusát, a XII. századi románt és a XVII. századi olasz barokkot említettem – viszonyulásuknak attól az éppenséggel nem harmonikus módjától, amelyet a Medici-síremlékek példázhatnak.

Ezeken az architektúra (elvégre architektúrának kell tekintenünk az emlékműhöz tartozó építészeti tagolást is) finom, nobilis keretként hangsúlyozza a szobrokat, ami csak a szobrok felől, vagyis egyoldalúan nézve a dolgot tűnhetik harmonikus együttműködésnek. Nyilvánvalónak érzem – s ebben tér el a véleményem Pátzay idevágó elemzésétől –, hogy a szobrok viszont szinte robbantják az architektúrát, s még inkább robbantanák, ha a Pensieroso fölé, Michelangelo szándéka szerint, odakerültek volna azok a rabszolgaalakok is, amelyek közül kettő a Louvre-ban, négy Firenzében van, továbbá, ha – ugyancsak a tervek szerint – az emlékművön még olyan kisebb alakok is helyet foglaltak volna, amilyen van egy az Ermitázsban.

A modern plasztika lirizmusát természetesen nemcsak az építészettől való elszakadás problémái jellemzik. Például az éremművészetre ezek igen távolról hatnak. Ebben a műfajban a líraiság legáltalánosabb tünetének azt – a régi művészet történetében meglehetősen szokatlan – jelenséget látom, hogy érmeinken többnyire igazi aktualitást nélkülöző posthumus portrékat csinálunk, s általában modell nélkül törekszünk portrészerűségre. A magyarázatához hozzátartozik, hogy magában a portrészobrászatban is megváltozott a modell jelentősége. Sokszor beszélgettem erről Alpatovval, a moszkvai művészettörténésszel, aki a harmincas években könyvet tervezett a portréról. Foglalkozott volna benne, nem alapos ok nélkül, a kor legjobb francia és angol fényképészeinek, Nadarnak, Octavio Hillnek a munkáival is. Egyetértettünk két fontos dologban. Abban, hogy Rodin az utolsó nagy portréábrázoló, s ennek megokolásában is: hogy az egyéniség mindegyre ritkább jelenség az emberek között. Olyannyira ritka, hogy a legjobb szemű fényképészek is alig-alig tudnak rábukkanni, s képeikben a néző figyelmét többnyire csak a modell csúnyasága vagy különösségei

tudják lekötni. Kétségtelen viszont, hogy a portré hatásában továbbra is nagy része van a modell személyiségének, függetlenül attól, hogy egyre nehezebb feladat a szobrásznak azt jól megválasztani. Érthető, ha lírai biztosítékokra támaszkodik: enged a szorosabb emberi kapcsolatban támadt vonzalmainak, egyébként pedig lehetőleg nagy emberek iránt érzett őszinte becsülését igyekszik választásaival kifejezni. Rodin bizonyára azért alkotta legszebb portréját XV. Benedek pápáról, mert hívő katolikus volt. Akad néhány hidegen, konvencionálisan ható képmása, de azok az emberek, akikről tudjuk, hogy a szívéhez közel állottak, személyiségük legközvetlenebb átérzésére késztetnek minket az ő ábrázolásában. Mint sokan mások, magam is legszívesebben a barátaimat mintáztam meg — már ami férfiképmásaimat illeti. Még vonzóbb és még líraibb feladat volt számomra a női portré.

Ezzel kapcsolatban hadd hivatkozzam Despiaura; — ő az egyéneket a lélekrajz általánosításával bizonyos aspektusokra vezeti vissza, ami lényegében a művész lírai megnyilvánulása az ábrázolt személyiséggel szemben. A női arc eleve nagyobb lehetőséget ad az ilyen általánosításra, mint a férfié, mely inkább az egyéniség hangsúlyozását kívánja meg, ha egyáltalán valamennyire is egyéniség tükröződik benne. A *Mona Lisá*ról hiába is próbálnánk leolvasni, hogy portré-e vagy sem, a pápáról viszont Raffaello híres képén rögtön látja, aki valamennyire is ismeri a XVI. század olasz történelmét, hogy az nem lehet senki más, mint X. Leo. Ugyanaz a Raffaello, aki itt típusalkotó erővel ábrázolt egy nagy egyéniséget, maga is festett olyan női arcokat, amelyek éppen általános jellegükben hatásosak. Hasonlóan nagy különbségek a férfi- és a női portréábrázolás között a mai művészetben nincsenek — annál a lírai általánosítás igénye ma sokkal egyetemesebb. Amellett pedig, ha fenyegeti is a portréműfajban éppen a portrészerűséget a lírai felfogás, egyelőre életképesebb, mint a tipizálás.

Félreértés ne essék: más dolog a lírai általánosítás és más az idealizálás, amire nem törekszem. *Petőfi*-szobromat nyilván azért utasították vissza kétszer is a Műcsarnokban, mert nem szépíti a költőt, aki minden vallomás szerint egyenesen csúnya, alakra pedig — rendőri személyleírásában olvasható — „klein und schmächtig". A vézna, törékeny, beteges valódi Petőfitől ábrázolásának közkeletű típusa, a sok ismétlés, utánzás és a fogyatékos sokszorosítás folytán, mindinkább eltávolodik. Az országszerte terjesztett két Petőfi-fej már csaknem fölismerhetetlen. Igaz, magam is gondolkozom azon — most hogy Escher Károly restaurálta a Petőfiről készült egyetlen fényképet —, átdolgozzam-e annak nyomán szobromon a fejet, de ezt a kérdést mégsem tartom lényegesnek. A szobrot nagyon is igaznak érzem, úgy mint van, még ha nem is fényképszerűen hasonlatosak. È troppo vero — mondhatnám, ahogyan XI. Ince pápa mondta, meglátva képmását, amit Velázquez festett. A hangsúlyból hallani, hogy a túlságos igazságnak ő sem tudott örülni.

È troppo vero — realista-e a mű, amelyre ezt mondják? Nem feltétlenül. Ahogy a naturalizmus fogalma is eredetileg csak a természethűség jelölésére szolgál, éppúgy korlátozódik eredetileg a realizmus fogalma a szegény ember ábrázolására, melyben a természethűség illúzióját bizonyos témák, bizonyos motívumok megválasztása és a jellegzetes vonásoknak, illetve az attribútumoknak a részletezése kelti föl. A XV. században készülnek azok a nagyon színes svájci gobelinek, amelyeken először lehet

vad erdei embereket, szegény favágókat látni, s jellemző, hogy ezek a szőnyegek felújítják – nyilván középkori jelenetek közvetítése révén – az antik szatírkomikumot. Miért éppen a favágó típusa volt erre a legalkalmasabb – nem tudom, de az bizonyos, hogy a finom udvari társaságnak kellemetlenkedő erdei népség ábrázolása éppannyira részletező és komikusan árnyalt, akárcsak a részeges, durva modortalan szatíré, aki az istenekhez viszonyítva „proli". A szálak elvezetnek a színpadig: a botcsinálta doktor, akivel Molière a hivatalos orvostudományt kigúnyolja, szintén favágó. Schlosser helyes megállapításának: hogy Riccio az első művész, aki a nyomorult munkásembert már nem a komikum ingerével, hanem érezhető rokonszenvvel szemléli – bizonyítéka lehet Riccio Bécsben őrzött, hidegen festett terrakottája, amely egy félig alvó, félig összeroskadt szegény öregembert ábrázol; s még az is favágó – ott hever mellette a fejszéje. Arra, hogy a realizmus témákhoz, motívumokhoz kötődik, az északi művészetből is még számos példát lehetne felhozni, olyasfélét, amilyen Van der Goes Portinari-oltárképe, ahol a csodálkozó pásztorokban nem nehéz meglátni a szatír őst. Akár Van der Goest, akár Van Eyckéket, Grünewaldot vagy Dürert nézzük, s akárhogyan fogalmazzuk meg realizmusuk mibenlétét, föltétlenül ellentétet érzünk köztük és általában az olaszok között.

Michelangelo egy levelében szembeállítja a részletező és részleteiben megnyerő német festészettel az olaszt, és megállapítja, hogy az olasz festészet azért nagyobb, mert egységre törekszik. Ez a nyilatkozat arra vall, hogy az olasz reneszánszban tudatos és határozott törekvés a művészetnek a természettől való függetlenítése. Megvan ez persze már – föltehetőleg tudatosság nélkül – Giottónál is; már akkor nyilvánvaló, hogy az egységre törekvés együttjár az emberi alaknak és az ember fogalmának az általánosításával, ami nemcsak a részletezést küszöböli ki, hanem azt a különbségtevést is ember és ember között, amely az északi realizmus alapja. Az olasz művészet egész virágzásában idealista: az embereket voltaképpen egyenrangúaknak látja.

Amilyen tudatossággal határozza meg Michelangelo az egységre törekvő, vagyis a természettől függetlenülő művészet rangját, ugyanolyan önérzettel nevezi magát Constable „natural painter"-nek. A „natural painting" kifejezést is ő használja először – a maga művészetét természethűségre törekvő festészetként jelöli meg. Az elnevezéssel nem akar többet mondani, csupán azt, hogy tájképeihez szabadban, natúra előtt készült vázlatokat használ föl. Művészi tevékenységének a veleje magától értetődően így is a komponálás, ami – ellentétben a vázlatok készítésével – tőle is csak megkívánja, hogy a természettől nagymértékben függetlenüljön és éljen művészi szabadságával. A természetben talált motívumokat átrendezte, ami topográfiailag bizonyítható, ezenfelül a hollandusoktól vette át staffázsát, mely kompozícióinak lényeges kelléke, s azt csak azzal tette naturálisabbá, hogy megfosztotta az anekdotikus jegyektől. Mindenesetre természettanulmányainak köszönheti a maga idejében újszerű színességét. Az nemcsak kortársaira volt igen nagy hatással, hanem az egész modern piktúrára is. Párizsban kiállították azt a képét, amelynek közepén három kocsiba fogott ló nyeregtakarói összefüggő piros foltként vannak megfestve. A kép szomszédságába egy ködös tónusú Turnert akasztottak, s ugyanannak a teremnek a falán helyezték el Delacroix *Chiosi mészárlás*át is. Turner ott járt a rendezés alkalmával és észrevette, hogy az ő tengeri képét mennyire elnyomja Constable meghökkentő

pirosa. Fogta hát az ecsetet és nyomban belefestett a tengerbe egy hatalmas vörös bóját, azután elégedetten távozott. Jött Delacroix. Az ő helyzete egészen kétségbeejtő volt, neki már egész képét át kellett festenie, hogy megállja ilyen erős színfoltok mellett a helyét. Így hatott a „natúra". És ezzel kezdődött a modern piktúra 1824-ben.

Egyébként a művészet technikájához mindig hozzátartozott a természet anyagként való felhasználása. Minden korban, már a prehisztorikus barlangképekkel kapcsolatban is beszélhetünk naturalizmusról. A barlangok falára festett állatok formában teljesen felismerhetően vannak ábrázolva. Viszont a mellettük látható emberi figurák sokszor egészen elvontak, és csak a mozgás néhány elemét rögzítik. Ez a kettősség jól példázhatja a művészettörténetnek azt az egyetemes tanulságát, hogy a természethűség tudatos vagy nem tudatos igénye nem foglalja magában a művészet összes ambícióit. A fejlődés kezdetein, a barlangi művészet korában azért sem, mert az írás még ismeretlen, s funkciói a rajzra hárulnak, ami azt elvonttá teszi.

Jóval később, például az eredeti ókori művészanekdótákban már a legnagyobb dicséret egy műre, hogy híven utánozta a természetet, csakhogy mi — más szemmel tekintve a világot — ugyanarról a műről aligha mondhatnók el ugyanazt. Az Apellész szőlőjéről szóló ismert legendát nem áll módunkban ellenőrizni, de nézzük meg Giotto szamarát, amelynek élethűségéről ugyancsak legendák szóltak, s lemérhetjük, mekkorát változott azóta az emberiségnek a természetről alkotott fogalma. Mi ugyanannyira észleljük Giottónak a természettől való függetlenülését, mint amennyire kortársai az ahhoz való hűségét észlelték. A természethűség kritériuma, akárcsak a realizmus követelménye, melyet néha a megrendelők támasztanak a művészettel szemben, az ízlés és a műveltség alakulásával korról korra módosul.

Természetes, hogy a művész a sokszor változó igényeket, kereslet nem mindig tudja vagy akarja kielégíteni. Tiziano és megrendelői között még igen nagy volt az összhang, de öreg korában ő is festett néhány képet, amilyet nem vettek tőle szívesen. Gazdag ember volt, megengedhette magának. A protestáns világ közepében a holland festők, függetlenülve az egyháztól, megrendeléseiken felül a saját kedvükre, mondhatni „raktárra dolgozva" alkotják vallásos remekeiket, amint azt Rembrandtról mindenki tudja. Ez a helyzet később nem módosul döntően, s általánossá válik. A háború előtt Párizsban is, nálunk is, Budapesten, egészen más branche kapta a nagy megrendeléseket és másfajta művészek dolgoztak raktárra.

Ez és sok minden, amit mondottam, talán úgy hat, mintha csak a múltról beszélnék szívesen. Nem így van. Viszont nem tudjuk, hogy a fejlődés hova vezet.

FERENCZY Béni arcképe : Ferenczy Báni írásai, szobrai, rajzai : Írások Ferency Béniről / [A kötetet összáll. és szerk. Réz Pál]. - Bp. : Európa K., 1984314 p. [60] t. ill.

Ferenczy Béni / Bemutatkozom 5 - 6
Tersánszky Józsi Jenő / A nagymesterek mestere meg az ő népe (Részlet „A félbolond"-ból) 6
Ferenczy Béni / Nagybányai emlékeim (Első vázlat) 7 - 16
Ferenczy Béni / Nagybányai emlékeim (Második vázlat) 17 - 27
Ferenczy Valér / Ferenczy Károly (Részlet) 28
Bernáth Aurél / A Ferenczy-síremlék felavatásán 29 - 30
Ferenczy Béni / Párizsi emlékeim 30 - 44
Lyka Károly / Ferenczyék művészete (Részlet) 45
Beck Ö. Fülöp emlékezései (Részletek) 45 - 47
Ferenczy Béni levele Mihályi Ödönhöz 47 - 48
Komor András / Ferenczyék 49 - 50
Mihail Alpatov / Találkozásaim Ferenczy Bénivel 51 - 5
Hans Sedlmayr / Az egyetértés boldogsága 52 - 56
Ferenczy Béni levele Földessy Gyulához 57 - 61
Granasztói Pál / Emlékkép Ferenczy Béniről 57 - 61
Kassák Lajos / Ferenczy Béni 62 - 66
Ferenczy Béni levele Heltai Jenőhöz 66 - 67
François Gachot / Ferenczy Béni 67 - 70
Litván György / Fehérek közt egy európai 71 - 73
Ferenczy Béni svájci levelei feleségéhez (Részletek) 73 - 75
Gerő László / Emlékek Ferenczy Béniről 76 - 80
Takáts Gyula / Vulkán már készült 80 - 81
Ferenczy Béni levelei Martsa Istvánhoz (Részletek) 81 - 85
Szántó Piroska / Az ördög nem ilyen! 86 - 88
Hatvany Lajosné–Domokos Mátyás / Esti beszélgetés Ferenczy Béniről 89 - 100
Illés Endre / Fejszék 101 - 104
Ferenczy Béni naplójából (Részletek) 104 - 112
A Művelődésügyi Minisztérium levele Ferenczy Bénihez 112
Révai József levele Ferenczy Bénihez 112
Ferenczy Béni / Könyvekről 113 - 123
Szabó Lőrinc / „Ércnél maradandóbb" 124
Ferenczy Béni két levele Fülep Lajoshoz 124 - 125
Hubay Miklós / Egy ismeretlen-ismerős szoborról 125 - 126
Somlyó György / Ferenczy Béni Petőfi-szobrára 127
Fülep Lajos / Ferenczy Béni Petőfi-szobra 128
Nagy László / Szellem és fantázia (Részlet) 128 - 129
Csoóri Sándor / Találkozás a szoborral 130 - 132
Ferenczy Béni / Martsa István kiállítása elé 133 - 134
Pilinszky János / Ferenczy Béniről 135
Csorba Győző / Ferenczy Béni: Tékozló fiú 135 - 136
Jánosy István / Állapotos nő 136
Líraiság, portré, realizmus (Rozgonyi Iván beszélgetése Ferenczy Bénivel) 137 - 142
Nagy László / A szépség és tisztaság tükre 143 - 144
Genthon István / Ferenczy Béni rajzai 144 - 146

Illyés Gyula / Ferenczy Béni 146–147
Juhász Ferenc / Sebesült harcos angyal 147–148
Pilinszky János / Pietà 149
Vigh Tamás / Ferenczy Béni 150–153
László Gyula / A „fellegtorlaszoló...” 154–156
Nagy László / A hetvenéves Ferenczy Béni 157
Cs. Szabó László / Új Deukalión 158–162
Frank János / Barkochba 163–166
Vajda Miklós / Ferenczy Béni estéje 166–175
Toldalagi Pál / Levél Ferenczy Bénihez 176
Hubay Miklós / Boldog Béni ünnepére 176–184
Tolnay Károly / Ferenczy Béni, a modern klasszikus szobrász Magyarországon 184–187
Keresztury Dezső / Aranykor 187
Rózsa Gyula / Portré, félárnyékban 188–190
Bernáth Aurél / Ferenczy Béni 191–194
Zelk Zoltán / Két szó 194–195
Illyés Gyula / Ferenczy Béni 195–197
Weöres Sándor / Ferenczy Béni emlékére 198
Varga Imre / Ferenczy Béniről 198–199
Szent-Györgyi Albert levele Réz Pálhoz 200
Nagy László / Végakarata: tűz 200–201

Függelék

Jegyzetek 205
A szöveg közötti képek jegyzéke 206
A fekete-fehér képek jegyzéke 207
A színes felvételek jegyzéke 209

Kiadta az Európa Könyvkiadó. A kiadásért
igazgatója felel. Készült a Kossuth Nyomdá
Bede István vezérigazgató), Budapesten (83
Szedte a Nyomdaipari Fényszedő Üzem.
A borítón és a hátoldalon Gottl Egon felvét

A kötet felelős szerkesztője Bíró Lívia.
A tipográfia és a kötésterv Kováts Imre mu
A szobor- és éremfényképeket Gottl Egon é
Műszaki vezető Miklósi Imre
Készült 18,76 (A/5) ív terjedelemben + 44
16 oldal színes képmelléklettel,
Kossuth ofszetpapíron, Plantin betűvel, 350
ISBN 9[illegible] 37 2901 6

ISMERŐS ARCOK: **Beke Kata**

A történet a gőgről szól

Beke Kata angyalföldi egyszobás panellakásában egészen kivételesen pihen, vagyis könyvekkel kellemesen zsúfolt, nagyrészt szüleitől örökölt bútorokkal berendezett szobájában Agatha Christie-t olvas.

Megírhatom, hogy kikapcsolódásként a Kék Vonatot olvassa?

— Természetesen; amit az ember csinál, *miért kellene szégyellnie?* Imádom Agatha Christie-t, a legnagyobb élvezet, amikor másodszor, harmadszor olvasom egy-egy krimijét, ilyenkor gyönyörködöm aprólékos megfigyeléseiben, kitűnő jellemzéseiben: a nagy angol öregasszony ugyanis *jó író.*

Mint az interjú megbeszélésekor mondta, most szabadságra készül: egy hónapra „lemegy a térképről". Talán írni is fog, amire képviselőként kevesebb ideje jut?

— Pihenni szeretnék. Bár amióta független képviselő vagyok, sokkal jobban és alaposabban készülök föl a parlamenti munkára.

Gondolom, MDF-képviselősége idején a legtöbb kérdést akkor kapta, amikor 1991. január 15-én lemondott a Művelődési és Közoktatási Minisztérium politikai államtitkári posztjáról. Engem az érdekelne: kinevezésére hogyan került sor? Annak idején erről csak annyit mondott az újságíróknak: egy szép napon itt találtam magam a Szalay utcában...

— Ez hosszú történet. A választások előtt mi, néhányan, akik az akkori *régi szép MDF-ben* együtt dolgoztunk a párt oktatási programján — amely egyébként szinte alig különbözött a többi pártétől —, azt mondtuk, ha győzünk, lesz egy biztos *sikertárcánk: a művelődési,* hiszen *jó volt* az oktatási programunk. Az volt az első megdöbbenésem, hogy amikor fölállt a kormány, egyszerre *nem volt szükség a tapasztalatunkra és a szakértelmünkre.* Akkor én még lelkes MDF-es voltam, nem tételeztem föl *sem szellemi, sem erkölcsi igénytelenséget* — melyekről később megbizonyosodtam —, és úgy véltem, el lehetett volna kezdeni egy jókedvű, rendszerváltó tanévet. Sok dolgot — persze azért nem mindent — *pénz nélkül* is meg lehetett volna valósítani. Amikor láttam, mi zajlik az MKM-ben — ahol, amint arról korábban már beszéltem, *Timkó Iván* bolsevik komisszáruralmat rendezett be —, illetve hallottam a híreket, hogy az iskolákban rémület, *tanácstalanság és bizonytalanság* uralkodik, sűrűn beszélgettem ezekről a kérdésekről a Parlamentben a *miniszterelnök* úrral.

Hogyan fogadta ezeket az információkat Antall József?

— *Jól!* Úgy láttam, érdekelte a téma, számára ezek akkor *fontos* kérdéseknek tűntek. Úgy gondolom, ezeknek a beszélgetéseknek lett az a végeredménye, hogy egy szép napon *fölhívott itthon, a lakásomon, és megkért, legyek a politikai államtitkár, és ha késve is, valósítsam meg az MDF oktatási programját.* Szerencsétlenségemre elvállaltam.

Pontosan 4 hónapig volt a tárca második embere. Milyen érzés volt a hatalomról lemondani?

— Én *soha nem voltam hatalmi* pozícióban — a kommunista rendszerben a *mimikri szintjéig* éltem együtt a rendszerrel, de megfogadtam, karriert nem csinálok —, s mint kiderült, az MKM-ben sem volt *semmiféle* hatalmam. Először is megdöbbentem, már mint államtitkár, hogy teljesen *tehetetlen* vagyok: hogy a miniszter úr nem bízik bennem, hogy Timkó Iván — emlékezetes: lemondásomig ő volt a kabinetfőnök — érinthetetlen. Félreértés ne essék, de *a lángban égés a haza oltárán és a messianisztikus küldetéstudat nem pótolja a nyugodt, szakszerűen végzett munkát.* Egyébként nekem szerencsém volt, neveltetésemnél fogva, engem nem ragadtak el az államtitkári állás külsőségei, én megállapodtam önmagammal; most azt *játsszuk,* hogy államtitkár vagy, és ezüsttálcáról kínálod a szendvicseket. Elmondtam magamnak azt is, te most államtitkár vagy abban az épületben, amelynek nem kevés mellékhelyiségét *zokogtad végig ifjú korodban hátrányos helyzetű osztályidegenként, gyáros unokájaként és kulákgyerekként, egyetemi bejutásért könyörögve.* No, de hát az ember a „nagy" pozíción mulat magában. Mindig *Marcus Aureliust* idéztem magamban: *vigyázz, el ne császárosodjál!* Így intette önmagát a római császár...

Valahogyan ezt a magatartást hiányolja a legjobban az ember a mai kormányzatéból. Ön említette, hogy kifejezetten utálja a bogarakat, sőt fél tőlük, ám ha félig agyoncsapott a söprűvel egyet, és az utálatos jószág már vergődik, akkor azonnal elkezdi sajnálni...

— Igen, ez így van. Jó, akkor most belemegyek a *vastagjába.* Az előbb intellektuális és morális igénytelenségről beszéltem. Szerintem a szabad választások utáni első kormánynak olyan arcokból kellett volna állnia, melyet a nemzet, képletesen szólva, *olajnyomat formájában, tölgyfalombbal koszorúzva* az ebédlő falára függeszt. Mint az 1848-as kormány tagjai. Ilyenek *voltak* részben az MDF-ben, részben azon kívül, ezeket *meg lehetett volna találni.* Az első döbbenet az volt, hogy ehelyett a *familiaritás* és a *személyi bizalom* alapján választottak ki jó szándékú, *tisztességes* embereket, akik *egyet kivétellel alkalmatlanok a feladatukra,* és éppen ezért személyileg tönkre is mennek ebben... A második döbbenet az volt, hogy nemcsak a kormányalakításra *nem volt koncepciója* a miniszterelnök úrnak, de az államigazgatásra sem... Ebből *nagyon kemény cikk lesz, nem baj?*

Nem.

— A kormány másik óriási hibája, hogy nem vesz róla tudomást, mi volt közvetlenül előtte. *Pozsgay Imre* mondta egyszer egy magánbeszélgetésben, hogy *Kádárnak* is volt egy Haynau-, egy Bach- és egy kiegyezés utáni korszaka. *A rendszerváltás előtt* — és erre mindenki jól emlékszik — *már a kiegyezés utáni korszak* zajlott. A kormány pedig *úgy tesz, mintha a Haynau-korszak zárult volna le* tegnapelőtt. Visszatérve az államigazgatásra: túlduzzasztott és költséges volt a magyar bürokrácia. Ezt jól átalakítani egyáltalán *nem olyan egyszerű,* ehhez én nem értek, de ha miniszterelnök akartam volna lenni, *akkor előbb megtanulom...* Azt mindenki tudja, ha valaki bekerül egy új munkahelyre, akkor hónapokig ül és figyel. Ekkor tapasztalja meg, az eddigi struktúrából *mi a használható és mi a fölösleges, s azt is látja,* kik *a használható és fölösleges emberek.* Csak ezután cselekszik. Az embereket pedig *nem pártállásuk szerint* értékeli, ugyanis ez a *karrieristáknak kedvez.* Azt hiszem, az óegyiptomi társadalom óta voltak ilyen emberek, akik *azonnal átigazolták* a megfelelő pártba. Ha nem a politikai hitvallás számítana, akkor két év alatt már kialakulhatott volna egy *olcsó, szakszerű és áttekinthető államigazgatás,* ahová bekapcsolódhatott volna az a rengeteg jó ötlet, amely *megvan* az *emberekben.* Államtitkárként tapasztaltam, hogy megkerestek zseniális elgondolásokkal, amiket *nem volt hova továbbítani.* Nem érdekelt senkit. Államtitkárságom idején egy-két dolgot tudtam csak elintézni. Egyedül voltam, *Manherz Károly* közigazgatási államtitkár volt az egyetlen szövetségesem. Kézi vezérlés folyt a minisztériumban, pedig már *Kádár „kiegyezés utáni" korszakában a személyes kapcsolatoknak nem lehetett ennyi súlya, mint amilyen államtitkárságom idején volt. Ennek a mélyén, ahogyan mondtam, erkölcsi és szellemi igénytelenség van;* az erkölcsi igénytelenség részének tartom ugyanis azt a küldetéstudatot, hogy *mi vagyunk a nemzet, mi tudjuk, mi jó a nemzetnek.* Erre szoktam gúnyosan azt mondani: vannak, akik együtt alszanak a magyar nemzettel, együtt is reggeliznek, és reggeli közben a nemzet elmondja nekik, hogy most éppen mit akar. *Az alázat és a szakszerűség hiányzik.* Én nagyon szerettem az MDF-et, két évem minden szabad idejét adtam oda a legteljesebb jó szándékkal, nagyszerű embereket ismertem meg ott, akik ugyanúgy *átestek ezen a megrázó folyamaton,* mint én. Legföljebb én közelebbről láthattam mindent *a rendkívül kellemetlen államtitkári székből.*

Nevelőtanárként, diákjaival szüreten a 70-es években

Minek köszönhető, hogy az alázat, az erkölcsi igényesség — azt is tudni, mit nem tudok — hiányzik a legtöbb döntéshozóból?

— Ennek egyszerűen szubjektív okai vannak: az egyik ember ilyen, a másik meg olyan. Egyébként *a történet alapvetően a gőgről szól,* s ezt az emberek nagyon jól látják. Amikor én még bíztam az MDF-ben, itt, Angyalföldön a zöldségesnél meg a metrón azt mondták az emberek: *a miniszterelnök lenézi a népet...* Nagyon jellemző, hogy azt is hallottam: *azelőtt ezek ültek a Mercedesekben, most meg azok.* Csak így: *ezek meg azok.* Hiszen olyan kevés kellene: tulajdonképpen *csak beszélni kellene az emberekkel...* Államtitkárságom legelső tíz napjában, az emlékezetes 1990-es szeptemberi diáktüntetésen, ahol mulatságos módon életemben egyszer nem a tüntetők oldalán álltam, is éreztem: ha a miniszter azt hallja, hogy a szegedi egyetemisták valamiért nyugtalanok, *miért nem utazik oda és kérdezi meg tőlük, mi a baj, miben tudok segíteni? Ilyen tanácsot kapott egyébként a miniszter úr, csak sajnos nem fogadta meg.*

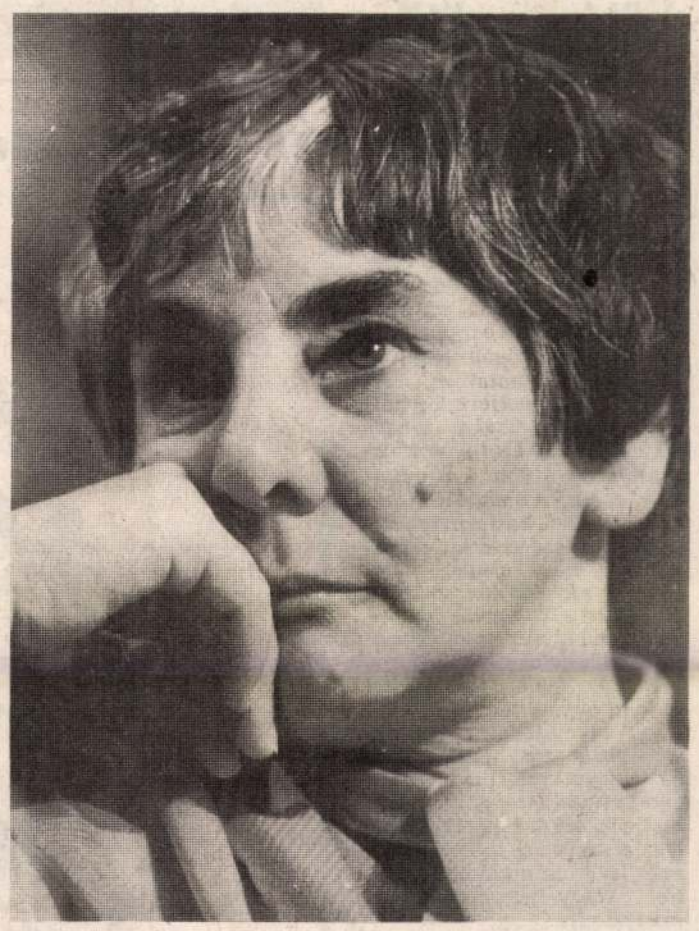

— Ön, amikor igen szoros versenyben, néhány ezer szavazattal lemaradt, s a 90-es választásokon nem egyéni választókerületből jutott be a Parlamentbe, írt vetélytársának, Rajk Lászlónak egy levelet, melyben megfogalmazta: szépnek találja, hogy Kádár János volt választókerületéből Rajk László fia jutott be a T. Házba. Miért nem képes például a kisbéri választáson alulmaradt államtitkár kezet nyújtani vetélytársának?

— Nekem szerencsém volt a neveltetésemmel, szerencsés alkatom is van. Igen nagy adag *humorérzéket örököltem* őseimtől, olyan családban nőttem föl, ahol *a nagyvonalúság erény* volt, a *bosszú nevetséges és méltatlan* dolognak számított. Sohasem felejtem el a hegyi beszéd tanítását: *tegyetek jót az üldözöttekkel, és imádkozzatok ellenségeitekért — így védi magát az ember a gyűlölettől.* Egyébként időnként a *történelemtanár vigasztalja bennem* a képviselőt: amióta a parlamentben ülök, sokat olvasok Mikszáthot. Megértettem: 1848 1790-ben kezdett el készülődni. *Kell tehát legalább egy generációnyi idő* — akkor másfél volt —, *amíg megszületnek és fölnevelődnek az erre való tehetségek. Itt ma az sem elhivatott nagy politikus, aki annak hiszi magát, hanem amatőr.* Sőt annál inkább amatőr, minél nagyobb politikusnak hiszi magát. *A politikust ugyanis az eredmény igazolja, semmi más.*

Beke Kata kilépett az MDF-ből, a pártból is.

— Fél évig fontolgattam, hogy átülök a függetlenek közé, az alatt az idő alatt az *érzelmi szálak is elszakadtak.* Az átülés után nyilván kizártak volna, ezért *önként* kiléptem.

És most a Nemzeti Demokrata Szövetség országos választmányának tagja. Gondolkodott már azon, hogy a következő választáson függetlenként, netán az NDSZ színeiben indul?

— Amikor az NDSZ zászlót bontott, *hatan is jelen voltunk az MDF régi választmányából,* és azt mondogattuk: mit szólsz, *milyen isteni MDF-es hangulat van?* Komolyra fordítva a szót, a szövetség *nem* az MDF égi mása, önálló arculatú, igen rokonszenves társaság, nyugalma és szakszerűsége vonzó. Én itt találtam meg ugyanazt a mérsékletet, amit az MDF a választás előtt ígért, s amit teljesen megtagadott *a hisztérikus ellenségkeresésével.* Egyébként nem *Pozsgay Imre keresett embereket, hanem a csalódott emberek találták meg őt.* Én 12 éve ismerem Pozsgay Imrét személyesen, és csak tisztelni tudom emberi tisztessége, politikai rutinja miatt. Bebizonyította, hogy *számára a hatalom szolgálat.* Az NDSZ egyébként szeptemberben tart közgyűlést, s valószínűleg *akkor fog párttá alakulni.*

A kérdés az volt: indul-e majd jelöltjeként?

— Még nem tudom. Nekem egyébként *nincsenek személyes ambícióim, akár nyugdíjba is mehetnék majd,* akkor legalább írnék, olvasnék. Értelmiségi szeretnék lenni. *Sokkal jobban izgat saját személyemnél az, hogy mi lesz az országgal:* szeretném, ha nem omolna össze gazdaságilag. Kívánom a magyar társadalomnak, hogy *bírja ki azt, ami már alig bírható,* s legfőképp azt: menjenek el az emberek 1994-ben választani. Hiszen *rajtunk múlik, mi fog történni.*

Török Katalin

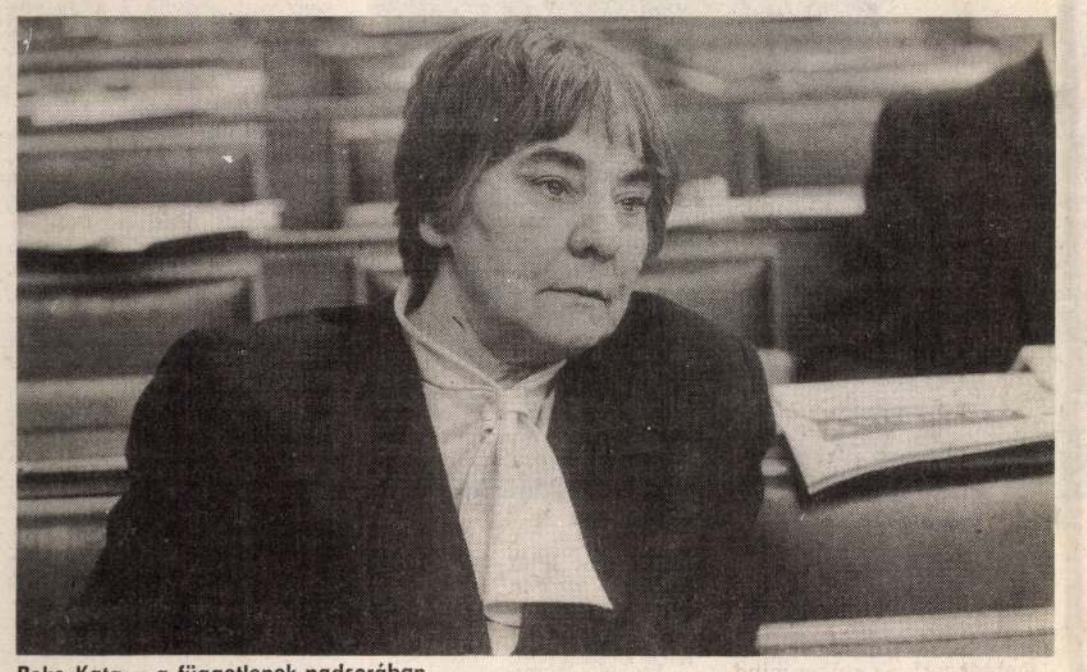

Beke Kata – a függetlenek padsorában

„Ez volt államtitkárságom kevés szép pillanatainak egyike" – Ungváron Ferenczy Béni özvegyével, a Petőfi-szobor avatásán

Tapolcsányi Éva és Toroczkay Csaba felvételei

Világpolitika

Feltámadás skót szoknyában

Az ellenzéki árnyékkabinet pénzügyminisztere, *John Smith* személyében *új vezér* került a brit Munkáspárt élére. A skót presbiteriánus-szocialista családból származó jogász kora ifjúsága óta elkötelezetten politizált a Munkáspárt soraiban. Az utolsó Labour-kormánynak, az időközben lovagi rangra emelt *James Callaghan kabinetjének ő volt a legfiatalabb tagja.* Az elmúlt tizenhárom évben *köztiszteletet és népszerűséget* szerzett magának. S nem csupán saját pártja egymással gyakran öngyilkos szenvedéllyel viaskodó különböző csoportosulásai körében.

Nagyon sokat, *talán lehetetlent* várnak tőle. Azt, hogy négy, egymást követő elutasítás, választási kudarc után az elkövetkező négy évben *„megválaszthatóvá"* varázsolja a Munkáspártot, amelyet a szavazók többsége immár *1979 óta alkalmatlannak ítél* Nagy-Britannia kormányzására.

Ma, 1992-ben *már világos,* hogy a régi Munkáspárt 1979-ben elszenvedett választási veresége — *történelmi vereség* volt. *Neil Kinnock,* a most lelépett reformervezér a *romokon* próbált építkezni, visszavezetni pártját az ígéret földjére — a hatalomba. Ő maga és csapata *nagy munkát* végzett el. Nekik köszönhető, hogy a munkásjogokért, a három nyolcasért (nyolc óra munka—nyolc óra alvás—nyolc óra pihenés), a sztrájk legalizálásáért küzdő *szakszervezetek politikai-parlamenti szószólójaként 86 esztendeje életre hívott Munkáspárt* 1992 áprilisában ismét a választási *győzelem küszöbéhez* érkezett.

De ezt a küszöböt képtelen volt átlépni. A választók többségét, a Labour egykori legszilárdabb szavazóbázisát sem sikerült meggyőzni a nagy múltú párt gyökeres megújulásáról. Pedig senki, még a konzervatív ősellenfél sem kételkedett abban, hogy ez a párt *nem az a Munkáspárt,* amely 1979-ben összeomlott.

Leásva az alapokig *felülvizsgálták* a pártprogramot, *megszabadultak* a rég elavult dogmáktól, valamelyest *lazítottak* a pénzügyileg nélkülözhetetlen, de politikailag fojtogató szakszervezeti kötődésen. *Korszerűsítettek és alkalmazkodni próbáltak* a thatcherizmus hosszú diadalmenete alatt megváltozott társadalmi erőviszonyokhoz, kiváltképpen a hagyományos értelemben vett *munkásrétegek* teljes átalakulásához, *polgárosodásához.* Ám a kétpárti váltógazdálkodáshoz való ragaszkodás jegyében *kizárták egy szélesebb* — a liberálisokat, szociáldemokratákat, zöldeket is magában foglaló — *toryellenes összefogás lehetőségét.*

Az Argyll-vidék teljes skót fegyverzetében lát munkához az új pártvezér A Financial Times karikatúrája

Főként *emiatt nem tűnt hitelesnek* potenciális támogatói szemében az a munkáspárti állítás, hogy a Labournak sikerül átlépnie múltba néző, avítt osztálykorlátain.

Neil Kinnock maga sem tudta ezt megtenni. *Az átmenet embere volt.* S mint ilyennek, minden jelentős pártújító reformerhez hasonlóan, *személy szerint is kudarcot* kellett szenvednie. Emberi-politikusi kvalitásait dicséri, hogy ezt *felismerte. És nyomban cselekedett.* A konzervatívok újabb győzelmének bizonyossága pillanatában jelentette be, hogy lemond, helyére *új vezérnek* kell lépnie. Olyan politikusnak, aki az ő *hagyományos-ideologikus kötöttségeitől mentesen tud nyitni* a brit társadalom *egésze,* de legalábbis *reprezentatív többsége* felé. *Minden* olyan réteg felé, amely úgy érzi, hogy *van, kell hogy legyen alternatívája* a történelmi feladatát immár betöltött tory országlásnak.

Ez — mint brit politológusok és szakértő kommentátorok figyelmeztetnek — *egyúttal az angol demokrácia fennmaradásának is a kulcskérdése.*

Az üzleti-pénzügyi világ mértékadó szócsöveként számon tartott *The Economist* (hagyományosan névtelen) vezércikkírója és a polgári-liberális-baloldali *The Guardian* ismert szemleírója, *Hugo Young* egyaránt aggodalmát fejezte ki a jövőt illetően. Young úgy véli, hogy amennyiben a végképp elvérzett, elhalálozott régi *Munkáspárt helyébe nem lép egy kormányzóképesnek ítélhető modern liberális-baloldali formáció, akkor Nagy-Britannia a nyugati világ Japánjává,* egyre kevésbé demokratikus egypártrendszerű országgá válhat.

A The Economist is ezt feszegeti. *„Nagy-Britannia az egypártrendszer felé csúszik* — írja. — *A következő általános választások idején a konzervatívok már 17 éve lesznek kormányon, s a dolgok jelenlegi állása szerint aligha lehet fogadásokat kötni arra, hogy lesz, aki kiakolbólítja őket a hatalomból."*.

A hetilap *aggasztó* kilátásnak tekinti, hogy esetleg kibontakozhat és meggyökeresedhet az egypártrendszer a szigetországban. Tételesen vizsgálja-elemzi a brit demokrácia bizonyos *gyöngeségeit,* és arra a következtetésre jut, hogy *nem szabad* bekövetkeznie a hiteles, kormányképes *ellenzék elhalásának.*

Ez a magyarázata annak, hogy nemcsak a Munkáspártban, hanem az egész brit szigetországban oly *sokan szurkolnak John Smith sikeréért.* Vagyis azért, hogy a vezetésével megalakuló *új árnyékkormány* megtalálja azokat a természetes szövetségeseket, akikkel összefogva *kiléphet* majd az öröknek tűnő *ellenzékiség árnyékából.*

Köves Judit

Kevesebb katona többet ér

A belga ifjak nem lesznek már „kopaszok"?

A mai tizenhat-tizenhét éves belga fiatalemberek talán fellélegezhetnek: két év múlva nem kell megríkatniuk ifjú menyasszonyukat, és nekik sem kell búskomor „civilbúcsút" rendezniük a haverokkal a katonai behívóparancs miatt. Akkorra ugyanis valószínűleg nem lesz már behívóparancs. A belga kormány éppen a hetekben fogadta el Leo Delcroix védelmi miniszter előterjesztését, amelynek értelmében 1994-től megszűnne a sorkatonai szolgálat ebben a NATO-tagállamban.

Ez természetesen *nem* jelenti azt, hogy a belgák az *össznemzeti puhányság* útjára léptek volna. *Sőt!* Arról van szó inkább, hogy hadseregüket a jövőben *hivatásos* állományra bízzák. Az ötlet *nem új,* hisz tudjuk, az *Egyesült Államok* fegyveres erőit is profik alkotják, akárcsak *Nagy-Britanniáét, Kanadáét és Írországét.* Az „öreg kontinensen", vagyis a La Manche-csatornán innen viszont *Belgium teremtene most precedenst, hiszen Németországban, Olaszországban, Spanyolországban, Franciaországban, Hollandiában és Svédországban* minden arra alkalmas férfiembernek *angyalbőrbe* kell bújnia hosszabb-rövidebb időszakra.

Delcroix tervezete abból az elvből indul ki, hogy *a „kevesebb többet ér"*, vagyis a jövendő professzionális hadsereg karcsúbb lesz ugyan a jelenleginél, de ütőképesebb. A miniszter három alapvető érvet húzott elő tarsolyából, amikor kollégái elé terjesztette elképzelését. *Először* is a nemzetközi erőviszonyok változására hivatkozott, hangsúlyozva, hogy a berlini fal lehullása és a Varsói Szerződés kimúlása után már *nincs pontosan behatárolható ellenség,* amellyel szemben fenn kellene tartani a honvédelmi potenciál jelenlegi szintjét. A politikus *második érve gazdasági* jellegű volt; arra utalt, hogy 1996-ra az ország csatlakozni kíván az egységes európai pénzügyi rendszerhez, ehhez azonban *rendbe kell tennie költségvetését.* Ez az elv szervesen illeszkedik a kormány legsürgősebb gazdasági teendői közé, hiszen Belgium hiába áll jobban társainál az infláció tekintetében, költségvetési hiányát csak szigorú takarékossági intézkedések révén faraghatja le. A miniszter *harmadik indoka a hatékonyság* szempontja. A jelenlegi sorkatonai szolgálat időtartama amúgy is túl rövid ahhoz, hogy a kiképzés megfeleljen egy korszerű hadsereg követelményeinek — véli a terv készítője, aki szerint a profik kevesebben is többet tudnak tenni a hon oltalmáért.

Két esztendő, úgy tűnik, elegendő lesz az előkészítésre és áttérésre. Akiket *az idén* hívnak be, azok még a *régi* rendszer szerint szolgálnak: *hazai földön tíz hónapig,* a németországi kontingens keretében lévők pedig *nyolc hónapig.* Az 1993-as rekruták szolgálati ideje viszont már kurtább lesz: Belgiumban nyolc, Németországban pedig hat hónap. A jövőre behívandók az 1974-ben született korosztályból kerülnek ki, illetve azokból, akik korábban már halasztást kértek. Mindenesetre *1993. január elsejétől senki nem kérhet halasztást.* Az igazi mázlisták tehát azok, akik 1975-ben vagy azután látták meg a napvilágot.

Ez az átmenet meglehetősen *ambiciózus létszámcsökkentésre* ad alkalmat: több mint 30 ezer katonával csökkentik az állományt. Ez azt jelenti, hogy *a hadsereg mostani 85 799 fős létszámát 45 ezerre szállítanák le,* ezen belül jelentősen megcsappanna a szárazföldi haderő (53 533-ról 27 500-ra) és a légierő (17 232-ről tízezerre). A *haditengerészetnél* szolgálók száma a jelenlegi *4228-ról 2500-ra zsugorodna.*

Ami a felszabaduló összegeket illeti, az biztos, hogy az ország nem jár rosszul. Elvégre a Delcroix-terv szerint a katonai költségvetés 1997-ig a 99 milliárd belga frankos plafon alatt maradna (mintegy 3 milliárd dollár), s ez az összeg körülbelül *húszszázalékos megtakarítást* jelent. Egy belga kutatóintézet kimutatása értelmében a csökkentésekből mintegy *húsz milliárd közvetlenül folyik majd át a gazdaság békés szektoraiba.*

Az eddigi visszhangok arról tanúskodnak, hogy belga földön *sokan örülnek* a profi hadsereg tervének, bár katonai körökből *kétkedő hangok is* hallatszanak. Mellesleg, mintha a *NATO berkeiben* nem fogadták volna nagy lelkesedéssel az ötletet, különösen, hogy a belga miniszter állítólag *nem konzultált* az atlanti szerződés magas rangú illetékeseivel.

A legfőbb *aggodalom* abból ered, hogy Belgiumnak nem csekély feladatai vannak NATO-szinten. Bizonyos körökben *kötve hiszik,* hogy az ország a tervezett csökkentések ellenére *képes lesz teljesíteni* a vállalt kötelezettségeit. A NATO gyors reagálású erőiben például Belgium *egy félkatonai zászlóaljjal és egy vadászbombázó-rajjal* vesz részt, *négy dandárt* ad az amerikai—német—belga többnemzetiségű fegyveres erőnek, amelynek vezetését a tervek szerint éppen egy *belga tábornokra* bízzák majd. A *Nyugat-európai Unió* (WEU) keretében marad a Németországot el nem hagyó 17. dandár, amely a francia—német „eurohadtest" részét képezné.

Ha profik lesznek, kevesebben lesznek, de ütőképesebbek lesznek. Belga haditengerészek sorakozó idején

A belga fiatalemberek valóban fellélegezhetnek? A kormány döntése *még nem szentírás,* nyilvánvaló, hogy *parlamenti jóváhagyásra* is szükség lesz. Az országban pedig egyelőre *érvek és ellenérvek ütköznek* egymással arról: van-e realitása a tervezetnek, s hogy tényleg jó-e ez a belgáknak. Az *óvatosabbak* esetleg arra is gondolhatnak: *túl közel van még a háborgó Kelet-Közép-Európa* ahhoz, hogy a belga hadsereg már most ekkorát lazítson.

Garzó Ferenc

A Ceausescu-csemete pere

A CIRKUSZ FOLYTATÓDIK

Furcsa közjátéka a mai román valóságnak *Nicu Ceausescu* pere. *Nicolae Ceausescu* fiát 1989. december 22-én tartóztatták le, *menekülés közben.* Akkor a forradalomnak indult *puccs* szervezői jónak látták a televízió kamerái elé rángatni a diktátorfiókát. A feldühödött népnek kellett a látvány, *az összeverett, bevizelt, remegő kiskirály látványa.* E képsoroknál nagyobb örömet csak a Ceausescu házaspár kivégzésének híre okozott. Nem sokáig!

A változások elmaradásának arányában ugyanis egyre gyanúsabbá váltak a „forradalom" bukaresti irányítói és az oly sietve kiadott kivégzési parancs okai. Románia új vezetői természetesen mindent megmagyaráztak *a maguk módján.* Ígéretek hangzottak el egy új, demokratikus ország felépítésére, az életszínvonal javítására. Aztán ahogyan teltek a hónapok, úgy váltak egyre csalódottabbakká az emberek.

Iliescuék érezték, hogy valamit tenniük kellene: *ha már kenyeret nem voltak képesek adni, akkor legalább a cirkuszt biztosították.*

A hírhedt szekusok pereivel még a televízió képernyője elé szögezték Románia lakosságát. A sebek még túl frissek voltak, így csak néhányan tették fel a kérdést: *Ez a néhány leborotvált fejű, rabruhába öltöztetett vádlott lenne bűnös mindenért?* A néhai vezetőkre kiszabott ítéletek egyáltalán nem elégítették ki az egyszerű embereket, akik sorra *régi arcokat* véltek/vélnek felfedezni az irányító posztokon.

Az új hatalomnak fontos volt látványos perekkel bizonyítania elkötelezettségét — az előző rendszer vezetői megkapták méltó büntetésüket. Arra sem *Petre Roman* akkori miniszterelnök, sem Ion Iliescu elnök nem reagált, hogy miért korlátozódtak a kivizsgálások kizárólag azokra, akik *az utasításokat adták.* A nyomozati anyagokban *a végrehajtókról és a parancsokat túllihegőkről* szó sem esett.

Ilyen előzmények után nincs mit csodálkozni azon, hogy a héten *újabb Nicu-per* kezdődött. A népnek odavetett csont szerepét betöltő látványosság harmadik felvonásához gördült fel a függöny — Románia főügyészének rendkívüli fellebbezésére.

Ezen az archív felvételen még teljes a Ceausescu-klán: Nicu, Elena, Nicolae

Nicut húszévi börtönbüntetésre ítélték 1990. szeptember 21-én. A *népirtás* vádjáról csak az ítélethirdetéskor derült ki, hogy ejtették. A katonai bíróság *„rendkívül súlyos kihatású, gyilkosságra való felbujtásért"* ítélte el Nicu Ceausescut.

A vádlott fellebbezése nyomán a legfelsőbb katonai bíróság *megsemmisítette* az ítéletet, és a vád jogi besorolását *ismét népirtásra* változtatta. A bírósági huzavonának ebben a szakaszában *tizenhat évi* börtönbüntetést róttak ki Nicu Ceausescura. Ekkorra az emberek már annyira belefáradtak a bohózatba, hogy még dühöngeni sem volt kedvük *a négy évvel csökkentett* büntetés hallatán.

Az egész történet itt akár lezárulhatott volna, ha a hatalom is úgy látja jónak. Ám Bukarestben úgy találták, hogy a tömegek *még mindig túlságosan sokat foglalkoznak politikával.* Most legutóbb a történelem során annyiszor kipróbált *magyarellenesség* szításán is csavartak egyet, a két magyar nemzetiségű prefektus szándékosan provokatív leváltásával. Az erdélyi magyarok reakciója előre kiszámítható volt. A propagandában ismét bevetették a magyarok *„románellenességének" jelszavát.*

A népbutítás teljessé válásához még a Ceausescu-csemete perét is *felélesztették.* Július 20-án, hétfőn a bíróság ismét a *„különösen kegyetlen emberölésre való felbujtásra"* változtatta a vádat.

Kiss Andrej

Ziffer Sándor Incze Jánoshoz

Az összeköttetés, saját hibánkon kívül némi megszakítást szenvedett, amennyiben, mint az itt levő kártyáján látom, október 3-án datálta, tehát két teljes hónapja. (...) Azt elgondolhatja, hogy sokat az elmúlt időben nem dolgoztam. Ahhoz az idők túlságosan mozgalmasak voltak. Egy három hónap előtt félbeszakított portrait-t fejezek most be, amelynek az árát már régen kifizették. Hogy azután mit festek, az a jó Isten titka. Nem tudok már több mint két hónapja semmit arról, ami a világban történik. Újság, meg rádió nincs. Ha nem volnának meg a könyveim már rég felfordultam volna, de így még van hova menekülnöm. (1944. dec. 5.)

A deportált Klein József ingóságainak leltára

1 drb varrógép
10 karika cérna
1 drb festőállvány
1 drb festőkazetta
1 kisláda olajfesték tubusban
4 drb ecset
.....
1 hegedű
(„felvéve 1945. február 5-én")

Ziffer Sándor Incze Jánoshoz

Kedves Incze úr, igazán hálával gondolok Önre, aki még most is felajánlja önzetlen segítségét, de ebben a pillanatban nem élhetek vele, mert olyan képem, ami megfelelne, nincs. A visszatért zsidók most eltűnt hozzátartozóikat festetik meg velem fénykép után, ami bizony keserű kenyér, de jól megfizetik. 100—120 ezer lej az áruk, s csak életnagyságú fejek. Sok munka nincs velük, mert hasonlónak kell lenniök, egyéb művészet pedig nem kell beléjük. Így bizony még mindig szíves türelmét kérem az önarcképhez, de mennél később csinálom, annál „érettebb" lesz. (1945. júl. 22.)

Ziffer Sándor Incze Jánoshoz

Nem mertem képet küldeni a mostani bizonytalan állapotokban, s így amit valószínűleg sajnálhatok, nem léptem érintkezésbe László Gyula úrral sem.[6] Minden harci kedvem lecsökkent, csak éppen hogy festek. Ezt nem tudom abbahagyni. (1946. jan. 20.)

Ziffer Sándor Incze Jánoshoz

Ilyen időkben, mint a mostaniak becsülöm meg, hogy könyveim vannak. Ezek, meg a habár szörnyen akadozva (hiszen demokrácia van) érkező pesti újságok tartják bennem a lelket. Hiszem, hogy azt [a] romlást, amit az általam sokat szidott, de mégis szeretett Budapest megért, kiheveri, s akkor még megjön a kedvem azt a várost viszontlátni, ahol már 15 éve nem voltam. Nemrég olvastam, hogy a Szépm. Múzeumnak úgyszólván egész

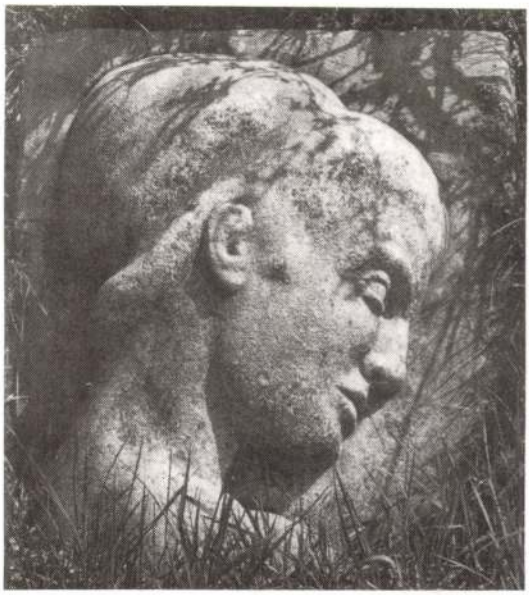

Ferenczy Béni domborműve Ferenczy Károlyné Fialka Olga nagybányai sírján, 75 × 58 cm (Fotó Csomafáy Ferenc)

anyagát sikerült visszamenteni, s a jelenlegi főigazgatója, Genthon István most fáradozik azon, hogy azt a nemzetközi viszonyok mellett is számottevő gyűjteményt újból mutatóképessé tegye. A mai pusztulás mellett is vásárolnak műveket, ami csak úgy lehetséges, hogy az előbbi pénzügyminiszter Oltványi (Ártinger) Imre hozzáértő műkritikus is. Azt a gyűjteményt lássam még reorganizálva, s akkor megbékélten halok meg. No, meg szeretnék még néhány komoly képet létrehozni. (1946. febr. 18.)

Közli Murádin Jenő

JEGYZETEK:

1. Mikola András festőművész (1884—1970) naplója könyvformában is megjelent (*Színek és fények*. Kolozsvár, 1972.)
2. A festő Iván Szilárd (sz. 1912-ben) a bécsi döntés után Nagybányán dolgozott. Réti Istvánnak Budapestre írt leveleiben részletesen tájékoztatta egykori tanárát a kolónián történtekről. Levelei a Magyar Nemzeti Galéria adattárában találhatók.
3. Ziffer Sándor (1880—1962) a negyvenes években sűrűn levelezett egykori tanítványával, dési Incze Jánossal (sz. 1909); e levelekben üzent olykor az akkoriban ugyancsak Désen élő Mohy Sándornak (sz. 1902). A levelek eredetijei Désen, Incze János tulajdonában vannak.
4. A szépíró és költő Szilágyi András riportja az erdélyi zsidóság központi lapjában, az Egységben jelent meg.
5. Nagy Oszkár (1893—1965) a nagybányai kolónia kései korszakának jeles alkotója. Családjukat a frontátvonulás után kilakoltatták a festőtelepről. Kiss Károly (1883—?) Nagybányán éveken át dolgozó aradi származású festő.
6. László Gyula a bécsi döntés után, s egy ideig a háborút követően is, az erdélyi művészeti élet szervezője volt.

FOLYÓIRATSZEMLE

HELIKON
VILÁGIRODALMI FIGYELŐ

A HELIKON című világirodalmi folyóirat legutóbbi, 1991/1—2. száma kifejezetten művészettörténeti jellegű összeállításnak tekinthető. *A biedermeier kora — nálunk és Európában* — a szerkesztőség ezzel az alcímmel állította össze a lap tematikus számát, melyben jeles hazai és külföldi irodalom- és művelődéstörténészek mellett a korszakkal foglalkozó legkiválóbb művészettörténészek tanulmányai is megtalálhatók. *Szvoboda Gabriella* a kor magyar festészetéről, *Cifka Péter* a szobrászatáról, *Szabolcsi Hedvig* lakáskultúrájáról, *F. Dózsa Katalin* pedig az öltözködés, a divat kérdéseiről értekezik. A Szemle rovatban több, e korszakba vágó bécsi, müncheni és budapesti kiállításról ill. tudományos kiállítási katalógusról olvasható elemzés, többek között *Széphelyi F. György, Szabolcsi Hedvig* és *Cifka Péter* tollából.

BUDAPESTI KÖNYVSZEMLE

BUKSZ

A BUKSZ, a Budapesti Könyvszemle című kritikai folyóirat is közöl időnként képzőművészeti tárgyú cikkeket. Az 1991. évi 4. szám írásai közül kiemelkedik *Gábor Eszter* bírálata három jelentős építészettörténeti kiadványról: Moravánszky Ákos: Építészet az Osztrák—Magyar Monarchiában, Sármány Ilona: Historizáló építészet az Osztrák—Magyar Monarchiában és Gerle János—Kovács Attila—Makovecz Imre: A századforduló magyar építészete című könyvéről. A hibák és erények tárgyilagos elemzése után a bíráló erre a következtetésre jut: „De ahhoz, hogy a Magyarországon történteket és létrejötteket összevethessük pl. a bécsiekkel, mindenekelőtt tudnunk kellene, hogy mi volt itthon. Márpedig azt senki sem tudja, és kutatás nélkül nem is fogja tudni! Nem tudjuk, ki mit csinált, és mit ki csinált. (Gerle Jánosék erre kívánnak — részlegesen — választ adni.) Azt sem tudjuk, hogy ki hol mit és mi módon tanult — mennyit az iskolában, a polytechnikumokban, az akadémiákon, és mennyit a gyakorlatban az építészeti irodákban és az építkezéseken? Hogyan kerültek bizonyos feladatokra megfelelő vagy éppen a nem megfelelő emberek? Miből építkeztek? Milyen anyagból és milyen pénzből? Milyen volt a megrendelő és az építész viszonya? Ki és hogyan határozta meg az építészeti programot? Milyen volt az építészek, az építőmesterek és a vállalkozók anyagi és társadalmi helyzete és presztizse?" Hogy milyen alapkutatásokra van szükség, arra éppen Gábor Eszter adott jó példát egy másik tudományos folyóiratban, a Művészettörténeti Értesítő legutóbbi számában.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI ÉRTESÍTŐ

A MŰVÉSZETTÖRTÉNETI ÉRTESÍTŐ, hasonlóan több más akadémiai folyóirathoz, több éves késéssel jelenik meg. Az elmúlt évben viszont gyorsan egymást követve több számát is kézbe vehettük. Az 1989. évfolyam 1—4. összevont számában igen sokféle témáról számolnak be a kutatók: olvasható tanulmány Tiziano Pietájáról *(Újvári Péter),* Steindl Imre berlini Reichstag terveiről *(Horváth Alice),* valamint három kutatási beszámoló az ikonfestészet tárgyköréből *(Puskás Bernadett, Nagy Márta* és *Ruzsa György).* Az 1990. évfolyam 1—2. számából mindenképp említésre méltó *Nagy Ildikó* tanulmánya, amely a magyar historizmus szobrászatát mutatja be, rendkívül élvezetes stílusban, igen sok forrásanyag felhasználása alapján. Végkövetkeztetése szerint: „A magyar szobrászat egy negyedszázad alatt az ügyetlen, suta kezdetektől eljutott egy egyetemes stílusáramlat — a historizmus — európai rangú mestereiig. ...Az 1900-as párizsi világkiállításon három magyar szobrász kap nagydíjat... Azt azonban nem szabad elfelejtenünk, hogy a világkiállítás meglehetősen kaotikus szobortömegében már egy letűnt szellemiség és ízlésvilág manifesztálódott. Az igazi szenzációt, az új érzelem- és formavilágot a Rodin-pavilon jelentette... A magyar társadalom azonban csak nagyon kis mértékben tudta kinevelni azt a réteget, amelyik ezt az új szellemet befogadta." *Gábor Eszter* tanulmánya, *Az epreskerti művésztelep,* hatalmas levéltári és irattári forrásanyag feltárásával és feldolgozásával ad képet a századforduló építészettörténetének egy eddig csak vázlatosan, csak kevéssé ismert részletéről. *Telepy Katalin* pedig *Strobentz Frigyes* (1856—1929) münchenben élt magyar festő munkásságát mutatja be dolgozatában, lényegében az első monografikus igényű áttekintést adva a csaknem teljesen elfeledett életműről. *T. Á.*

Samu Géza Alapítvány

Samu Géza szobrászművész — a Magyar Művészetért-díj, a Munkácsy-díj, a Posztumusz Életfa-díj kitüntetettje — 1990 októberében hunyt el. Életművének, művészi hagyatékának feldolgozására, megőrzésére, műveinek rekonstruálására, további kiállításokon való szerepeltetésére, emlékmúzeumban való elhelyezésére, a művész érdekképviseletének ellátására 1991-ben megalakult a Samu Géza Alapítvány. Az Alapítvány kazzal a kéréssel fordul a művésztársadalomhoz, kollégáihoz, mindazokhoz, akik szerették és értékelték életművét, hogy támogassák az Alapítványt.

A SAMU GÉZA ALAPÍTVÁNY számlaszáma: 510-72715-6

Az Alapítvány tagjai előre is köszönik segítségüket: Balikó Gyula, Balipap Ferenc, Dévényi István, Doszpod Gyuláné, B. Farkas Tamás, Feledy Balázs, Földes Emília, Húber András, Kernács Gabriella, Keszthelyi Ferencné, Kovalovszky Márta, Kozák Csaba, Kő Pál, Makovecz Imre, Murányi Sándor, Néray Katalin, Orosz Péter, Pallai Márta, Dr. Péterfy Ferenc, Péterfy Ferenc, Péterfy Gizella, Péterfy László, Samu Zsófia, Sümegi György, Dr. Szőnyi István, Tóth Zsigmond, Varga Géza Ferenc

Textilbiennálék és szimpózium Szombathelyen

1992. június 18-án nyílik a 12. Magyar Textilbiennálé és a 9. Nemzetközi Minitextil Biennálé Szombathelyen a Savaria Múzeum és a Szombathelyi Képtár épületében.

A megnyitót követően kétnapos Textilszimpóziumot rendez a Magyar Textilművészek Szövetsége Vas megye ön-

Gyurkovics Tibor levele

Egyötvenszer egyötven

Azt mondja nekem a sógornőm Észak-Dunántúlon:

— Tulajdonképpen mindent én intézek. Te is tudod. Én kigondolok valamit, a Feri végrehajtja. Megcsinálja, nem mondom, de kitalálni nekem kell. Kezemnél van a pénz. (Szép dolog — gondolom.) Beosztom. Kiosztom. Átcsoportosítom. Nem férfinak való munka. A férfi végrehajt.

És ellentmondást nem tűrő hangon, de nagyon kedvesen tudtomra adja, hogy igazándiból a nők az élettervezők. Ez az igazi felállás. Azzal, hogy természetesen és egyszerűen szeretik az életet, és annak fönntartása elemi és egyetlen érdekük, közelebb állnak a valósághoz.

— A férfi elkalandozik. Na, nem éppenséggel és minden esetben a házasság csapdájából... (nem rossz kifejezés!), hanem a kíváncsiságából kifolyólag. Kint akar élni, mondjam úgy, érvényesülni? Nekünk a család a legfontosabb. A férfi folyton valaki akar lenni. Legyen!

Enyhén cigarettára gyújt — férje nem dohányzik —, csak lót-fut, szervezi a rábízott munkák lebonyolítását. Rohan, fuvaroz, teljesít. Beépít. Ahogy egy végrehajtóhoz illik.

— Ezért nem működik ez az egész kóceráj. A nőket nem engedik érvényesülni. Na, nem olyan feminista módon, ahogy az antinők értik — egyáltalán. Nem gondolok arra, hogy a tudóskodó hölgyek talárt öltve bíráskodjanak. Egyszerűen, könnyedén, mint amilyen a lényük, a szerelmük ihletét vigyék a parlamentbe! Hány nő képviselő van? Hat-nyolc, tíz? Nevetséges, már csak a számarányuk miatt is...

Nem hagyott aludni a gondolat, vagyis elaludván is gyötört, rám tört. Álmomban óriási legyező alakban kinyílt a világ, és a főváros közterein nők vonultak föl tüntetni. Na, gondoltam, megkaptuk, amit a sógornőm áhított. Még föl is vonulnak. Ma ez a módi. Fölvonulás-ellenfölvonulás-visszavonulás.

A két női tábor ellentétes jelszavakat ordítozott. Le vele, meg föl vele, meg ki vele, meg be vele! Olyan elszánt arcokat én még nem láttam. Vicsorítottak a nők, nyakukon kovácskatisan kidagadt az ér, bomlott a hajuk, a homlokukba boszorkányosodott, arcukon patakzott a veríték, nyitott fogsorukkal egymás torkát keresték, mint az üzött tigrisek.

Na, ezeket kellett föltámasztani, ezek majd még nagyobb ribilliót csapnak. Az egyik fölrohant a Parlament lépcsőjére, és először csak vasvilla szemeit forgatva, majd valódi vasvillát ragadva követelte Gombár férfiatlanítását, különös tekintettel a rádiófőnök alamuszi játékára, hogy a kilencven százalékban a pártállamból származó ellenzéki rádiót, közhumort keltve, pártsemlegesnek tünteti fel. „Kilóg az utcára a lóláb!" — ordítá a nő, mire ellentársa úgy ragadta meg a haját, mint egy könnyű bábuét, és a feje fölött lóbálva visitott, miszerint a kormány még a Rákosi-korszaknál is nagyobb diktatúrát diktál a kiművelt emberfőknek, méghozzá a maga mucsai módján csak bajszos embereket delegálva a médiabizottságokba.

Hajas tigrisünk, kiszabadulván a fejtoll-forgató keze közül, annak ülepét kezdte rugdosni, ahogy valaha az aranycsapat gyöngéd Lantosa tette ellenfeleivel, ordítozván, hogy a tévéelnök Micsurin-keresztesű hangját jellemezve (vidéki volt a kormányhű hölgy) kakasba oltott tyúknak nevezze, a se ide, se odáját politikai dadogásnak becsmérelje, miszerint még a tévémaci III/III-as múltját is elnézi, és a „fasiszta kommunizmus" meséjét dünnyögteti a még femininebb székesfővárosi polgármester Mártírok útjai, benzingőzt engedélyező levegőjében fel nem növekvő legifjabb nemzedék fülébe. Ellenfele megfordult, és úgy törülte képen a rugdalózót, hogy az beesett a Parlament horváthbalázsosan kiesett ablakemeletére, pofonját azzal kommentálva, hogy ha még egyszer füstölő papot lát a tévé képernyőjén valamelyik hősi emlékmű koszorúzásánál, annak a böjtölésben háromszorosra dagadt, libazsírtól puffatag arcfelületére akkora csapást mér, hogy az Ausztriából hazalátogató jezsuita nőimitátorok sem ismernek reá.

A két vérengző nőcsapat betódult a Parlamentbe még ötszázhatvannégy törvényt megszavazni — és mit látok? Egyik vérengző a másikhoz fordult, miközben a tévébemondónő-elnök asszony szavazásra szólította föl a honanyákat, a hajtépő a rugdosóhoz suttogott:

— Egyötvenszer egyötven anyag kell a szoknyához? Olyan enciánkék anyagot láttam a Krisztina körúton...

— Inkább zöldet végy, ma az a divat. Vagy kész kosztümöt, a Régiposta utcában kapni, abban még fogadásra is elmehetsz, ha kormányon maradtok...

Egy álmatag tekintetű amazon — miközben a szavazati nyomógombot kereste a keze — könnyes szemmel súgta oda a két verekedőnek:

„Emlékem több, akár száz éve gyűjteném..."

Mégis a női parlamentre szavazok. Igaza van a sógornőmnek.

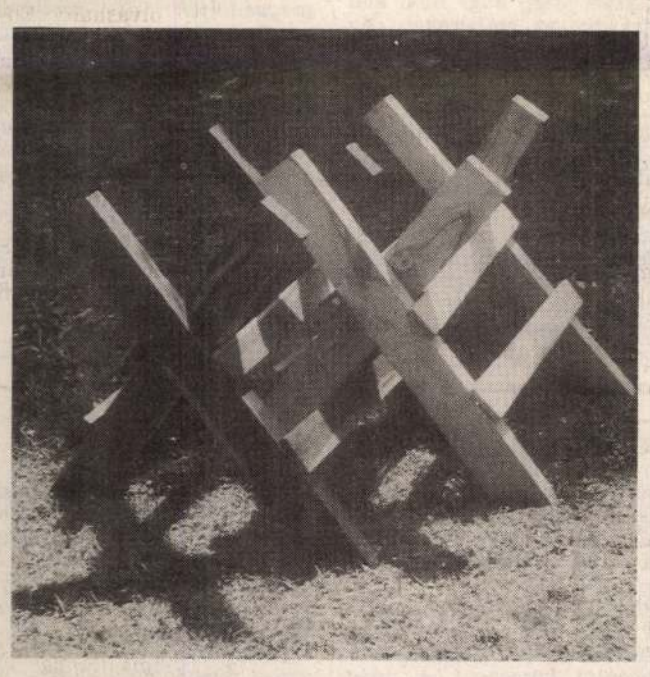

Heritesz Gábor: Természetesség

Sok húr pendül egy húron

Ami máskor büntetés, az most ajándék volt. Tíz-tizenöt percet kellett várnom. Míg vártam, hogy a híresnevezetes dixielandzenekar névadója, *Benkó Sándor* próbaszünetet tartson, belefüleltem már a hét elején abba, amit a közönség csak vasárnap hallhat. És ami a maga nemében világszenzáció.

Ugyanis vasárnap este 7 órakor a Budapest Kongresszusi Központban kezdetét veszi a Profi Bendzsósok Első Világtalálkozója. A mezei dzsesszkedvelők nyelvére lefordítva ez annyit tesz, hogy a *Benkó Dixieland Band* öt külföldi bendzsóművésszel együtt lép a koncertpódiumra.

— A dixielandzenekarok alaphangszere a bendzsó, de arra még nem volt példa, hogy egy zenekar egyszerre ennyi bendzsóval szólaljon meg — mondja Benkó Sándor, amikor otthagyta a többieket, hadd próbálja ki-ki a saját szólamát, míg mi beszélgetünk.

— *Kik a vendégei?*

— *Eddy Davis, Cynthia Sayer* — társaságunk egyetlen nőtagja —, *Tony Trischka* és *Buddy Wachter* Amerikából érkeztek, *Tom Stuip* pedig Hollandiából. Mindannyian a hangszer híres szólóművészei. Alighanem megizzasztjuk még egy párszor egymást a próbákon, míg kialakul a végső koncertforma. A zenekar testébe úgy kell beépíteni az öt szólóművész játékát, hogy illeszkedjen is, de ugyanakkor kibontakozhasson mindegyikük egyénisége. Öt bendzsó — az öt lélek.

— *A telefonba azt válaszolta, rendkívül fontosnak tartja koncertjeiken a showelemeket, pedig azt hittem, nem veszi jó néven, hogy éppen a mókás kanálzene-produkciójukat említem föl, pedig annyi mást emlegethettem volna. Mondjuk a dixieland első világfesztiválján, a Sacramentóban elnyert nagydíjat, vagy Reagan elnök személyes hangú köszöntőlevelét 1987-ből, amikor a zenekar harmincéves lett...*

— Ha arra gondol, hogy nem tartom rangon alulinak a show-elemeket a fellépéseinken, ezt újra csak megerősíthetem. Önmagában nem elég, ha valami egyszerűen tökéletes, egy dzsesszkoncerthez a látvány, a humor éppúgy hozzátartozik, mint a zenei élmény. Egyetlen követelmény létezik csak, az, hogy ezek az összetevők a legmagasabb színvonalon találkozzanak. A dzsessz legnagyobb sztárjai mind sok fifikával, rafinált show-elemekkel teszik változatossá a műsorukat. A koncertünkig naponta reggeltől estig próbálunk, hogy az öt vendégművésszel a hangverseny tökéletes show is legyen.

— *Az olyan jól menő zenekar, mint a Benkó Dixieland Band, megérzi-e, hogy lyukas a kultúra feliratú zseb?*

— A mi zenekarunk ma is megkülönböztetett helyzetben van; itthon is, külföldön is keresett együttes. Meghívásunk van Izraelbe, Indonéziába, Kaliforniába, Németországba, Hollandiába, tárgyalunk Ecuadorral. A kulturális élet hazai romlását abban érezzük, hogy a hazai művelődési házak többsége már nem tud megvenni egy olyan zenekart, mint a miénk, a hangversenyünk megfizethetetlen árú lett a fél országban. A bendzsó-világtalálkozó a Postabank támogatásával jöhetett létre, szombaton Szombathelyen koncertezünk, vasárnap pedig Budapesten. Az előkészületek során azt tartottam szem előtt, hogy hatásos televíziós program legyen a fellépésünk. A budapesti hangversenyről ugyanis felvétel készül, a tévében sokan láthatják majd a műsorunkat, akikhez ma már „élőben" nem jutunk el. A bendzsóművészekkel készült felvételünk pedig jövőre lemezen hallható.

(bársony)

Cynthia Sayer

Cynthia Sayer, a bendzsó New York-i varázslója

Léghuzat csak az idő

Tavasz volt. Tavasz vége. De a tó partjáról elindulva a hegynek föl, ballagtam bele a nyárba. A nyaralók ablakai kitárva, az ágyneműket süttették az első igazán meleg nappal. Mint aki randevúra megy, s nem tudja pontosan, öröm, vagy csalódás várja, minél közelebb kerültem a házhoz, annál inkább lassítottam a lépteimet. Túlságosan erős és személyes fölfedezés volt nekem, ugyanakkor, *„csak nem esni mindjárt hasra!"* — mondogatta az álbüszkeség.

A kapu nyitva állt. A ház körül, a házban sehol senki. Leültem egy terméskőre a napon. Vártam. Aztán már nem is vártam, csak üldögéltem a végtelen, békés csendben. Olyasmiket sem gondoltam, hogy *„íme, ez a Mester csendje"*. Egyszer csak ott állt előttem a *Tengerész árnyéka*. *„Nem nyitom ki a szemem"* — gondoltam —, *„csak álldogáljon még egy kicsit"*. Az árnyék nem szólalt meg, hanem elindult be a házba. Visszajött, kezében egy pohár pálinkával, s azt mondta: *„Maga beteg. Ez jót fog tenni."* Mint hamarosan kiderült, valóban harminckilenc fokos lázam volt.

Azért mentem Tihanyba *Illyés Gyulához*, hogy barátjáról, *Ferenczy Béniről* tegye meg vallomását. Az újságíró szempontjából az a furcsa helyzet állt elő, hogy egyetlenegy szóra sem emlékszem ebből a beszélgetésből. Látom, amint ülünk a konyhaasztalnál, előttünk a magnetofon, látom, miként próbálunk a tekintetünkkel lelket önteni egymásba: én arról akarom meggyőzni őt, hogy minden gondolati improvizációja tökéletes, ő engem arról, hogy köszöni, megfelelően segítem őt, kérdéseimmel.

Így történt egyetlen találkozásunk. Azt sem tudom, hogy mindaz, amit Ferenczy Béniről elmondott, hangszalagon megmaradt-e? A riporter furcsa pechje — a pálya iróniája —, hogy a nagy találkozások, amelyekre évekig egyre vágyik, de nagyon, s amikor létrejönnek, már nem tud velük mit kezdeni.

Ma mégis azt gondolom: így volt jó. Hogy abba a kollektív élménybe, amely életműve révén mindannyiunké, egyetlen félreértett, egyéni szó sem tolakszik előre.

A költő — ha már életében nyilvánvaló a halhatatlansága —, szinte nem is számít embernek. S noha ebben az évben kilencvenévesnek mondjuk, voltaképpen sehány éves. Már életében átköltözött nemzetének spirituális létébe, aki választ nem ad a kérdésekre, de a kérdésekre mindig figyelmeztet.

Kovács Júlia

Ez a „töredék-vers" nyílt figyelmeztetés, és főhajtás a tehetséggel járó felelősség előtt:

Útitárs

Nos vénebb vagyok a legvénebb háznál,
mely műemlékként megtekinthető!
Megifjodik a tekintet, ha rám száll.
Szívemben léghuzat csak az idő.
Kupolám alatt baglyok, denevérek,
zászlók csontváza, poros ezerévek!
Ahány cél előttem, annyi mögöttem,
isteni gőggel tömör-egymagamban
úgy vagyok halhatatlan.
hogy mámorítóan jövőtlen!
(... Vonaton írom; ablakain át
— havas tanyák — pillanatonként
nyúl belém, gyúr kedvére a világ.)
— olajkutak — szobrászmarokként

A Hullaégető és a Buta Augusztina

Juraj Herz alkotásaira fent is, lent is nagyon odafigyeltek. Főleg az 1969-ben forgatott *Hullaégető* után, amely 1973-ban került fel a betiltott filmek listájára. *Petróleumlámpák, Morgiana, Es eljön szerelmünk napja* — Herz filmjei külföldön is jól szerepeltek. Díjat nyertek *Sorrentóban, Chicagóban, Párizsban*, a Hullaégetőt *Oscar*-díjra is felterjesztették. *Szarka a marokban* című, 1982-ben készült alkotását ugyancsak a dobozos filmek közé sorolták. Aztán még két filmet forgatott (egy koncentrációs táborban játszódó cseh filmet és müncheni megrendelésre egy mesefilmet), majd 1987-ben *Münchenbe* költözött.

— Amint megérkeztünk Münchenbe, máris megbízásokat kaptunk. A *Marakesh* című filmet forgattuk *Marokkóban, Iris Berben* főszereplésével, de *Közép-Európa* legkellemetlenebb producerével. Aztán életemben először dokumentumfilmet forgattam, méghozzá tizenkét részben és amerikai—angol—francia—olasz—német—lengyel koprodukcióban. *'39 augusztusa* volt a sorozat címe, és a második világháború kitörését megelőző tizenkét napról szólt.

— *Hogy fogadták a németek a filmet?*

— Állami díjjal jutalmaztak és rögtön ezután újabb lehetőséget adtak. Háromrészes tévéfilmsorozatot rendeztem *Mozartról*.

— *Legújabb munkája, a Buta Augusztina cselekménye cirkuszi környezetben játszódik, s egy bohóc a főhőse.*

— Éveken át csak ő lép a közönség elé, feleségét, Augusztinát leköti a család, a háztartás. Élete nagy álma, hogy ő is bohócruhát öltsön egyszer, akkor valósul meg, amikor bajba kerül a férje és be kell ugrania helyette. A bohócot *Bernard Paul*, a világhírű *Ronkali* cirkusz igazgatója, Augusztinát a feleségem, *Tereza Pokorná* alakítja.

— *Koprodukciós munka ez is?*

— Nyolcvan százalékban német, húszban cseh.

— *Százszázalékos cseh filmet nem is forgat már?*

— De igen, ha majd ugyanannyi pénzt kapok érte, mint egy német filmért. Vagyis nem, mert nincs, aki megfizessen. Komolyra fordítva a szót: szerintem van téma elég, amely mindkét felet egyformán érdekli. Most például *Báthory Erzsébetről* szeretnék koprodukciós filmet forgatni.

— *Korábbi tervét, a Drótkötélpályát elvetette már?*

— Nem, dehogy is! *Müller Péter* forgatókönyvét még ebben az évben szeretném filmre vinni, régóta készülök már rá. A Hullaégető óta nem is volt ilyen nagyszerű forgatókönyvem. Egy filmrendező fiúról és annak apjáról szól a történet, aki ismert író ugyan, de minden egyes könyvével a nem igazán igényes olvasóközönséget szolgálja. Egyszer aztán kiprovokálja őt a fia, hogy írjon már valami értékeset, valami maradandót is. Például a halálról. El is utazik a férfi, méghozzá karácsonykor az *Alpokba*, egy szanatóriumba, ahol orvos a barátja. Ott, az ő közelében akar élményanyagot gyűjteni. Ez a történet azonban már az író képzeletében játszódik. Valós és képzeletbeli jelenetsorok változnak majd a filmben, amikor a néző már azt hiszi, mindent tud, mindent ért, akkor fog a leginkább meglepődni.

— *Ezek szerint szépen, biztatóan alakulnak kinti dolgai.*

— Ilyen jól, mint most, én még soha nem éreztem magam. Négyéves a lányom, remek feleségem van, a cseh mellé német állampolgárságot is kaptam, dolgozhatok kint is, itthon is, hát mi kell még nekem a boldogsághoz?

Szabó G. László

Jelenet a Hullaégetőből

FERENCZY Béni

Taxizáshoz kaució

A három napja kirobbant banktitokbotrányra reagálva *Szabó Tamás* privatizációért felelős tárca nélküli miniszter kabinetirodája közleményt adott ki. Ezt is ismertették a tegnapi kormányszóvivői tájékoztatón, ahol több kormánydöntésről is beszámoltak. Ezek között szerepel a közlekedési törvény, illetve rendelet módosítása, valamint több alap létrehozása.

A közúti közlekedésről szóló rendelet módosításával ismételten bevezetik az államigazgatási engedélyezési rendszert, és erőteljesen megszigorítják a taxizás feltételeit. Az engedélyt kérőnek vagyoni biztosítékot kell adnia, kocsinként 100 ezer forintot, letétben, betétben vagy bankgaranciával. Igazolni kell azt is, hogy nincs köztartozása. A taxizásra használt személykocsik műszaki feltételeit is szigorúan előírja a rendelet. Az új adattárolós, számlaadásra alkalmas taxaméterek megvásárlásának költségéből, ha azt jövő szeptember 30-ig fölszerelik, 30 ezer forintot, ezt követően pedig 20 ezer forintot térít vissza az állam áfa-visszaigénylés formájában.

A közlekedési törvény módosítása szerint — ha azt a parlament jóváhagyja — a személytaxizásra használt járművek számát és működési területét a települési önkormányzat képviselő-testülete rendelettel korlátozhatja.

A kormány elfogadott egy törvényjavaslatot is, amely a menekültügyi, a központi ifjúsági, a földművelésügyi, az idegenforgalmi, valamint a „felzárkózás az európai felsőoktatáshoz" alapot hozza létre.

(csoknyay)

Torgyánék független független kisgazdák

Kezdődik a költségvetési vita

Az Országgyűlés a jövő héten tart utoljára kétnapos ülést, október végétől a téli szünetig valószínűleg háromnaposak lesznek a plenáris viták. Hétfőn és kedden megkezdik, egyebek közt, az idei pótköltségvetésről, a költségvetés alakulásáról, az államháztartás helyzetéről szóló törvény-, illetve határozati javaslat, valamint a helyi önkormányzatok címzett és céltámogatásának tárgyalását. A következő héten pedig belefognak a jövő évi költségvetés, illetve az adótörvények megvitatásába.

Szabad György házelnök — a szokásos pénteki sajtótájékoztatóján — egy kérdésre válaszolva azt is elmondta: a *Torgyán József* vezette kisgazdák azért nem kapnak bizottsági helyeket, mert nem éltek a lehetőségükkel. A Független Kisgazdapárt képviselői ugyanis nem alkotnak frakciót, ehhez legalább 10 honatya kell, így ők jogilag a függetlenek képviselőcsoportjához tartoznak. A függetlenek pedig minden korábbinál nagyobb számban kerültek be a bizottságokba. Egyébként amíg az FKGP névhasználata miatt húzódó per be nem fejeződik, a 36-okat úgy kell tekinteni, mint független *kisgazda* képviselők csoportját, hiszen ők annak vallják magukat, Torgyánékat pedig független *kisgazdapárti* képviselőknek.

Cs. E.

Nemzeti Alapítvány: kevés támogató

„A Nemzeti Alapítvány csendesen dolgozik, talán ennek is köszönhető, hogy kevesebben támogatják, mint amire számítottak", mondta tegnap a sajtótájékoztatón *Medgyasszay László*, a kuratórium elnöke. 1992-ben mindössze 7 millió forint befizetés történt, melyből 3—3 milliót a Szerencsejáték Rt. és a Mol Rt. juttatott az alapítványnak. (E cégek alapítói a Publica Rt.-nek, az Új Magyarország kiadóvállalatának — *A szerk.*) A magánbefektetők között a legnagyobb összeget egy Nyugaton élő magyar adta, 374 ezer forintot, a legkisebbet, 500 forintot pedig egy nyugdíjas magyar állampolgár. *Kósa Ferenc* filmrendező, MSZP-s országgyűlési képviselő és *Beke Kata* független képviselő, a kuratórium elnökének tagjai egybehangzóan megerősítették, hogy az alapítvány döntéseiben semmiféle politikai kisajátítás nem szerepel, az ügy iránti alázat határozza meg „ítéleteiket". Az alapítvány szűkös lehetőségei csak azt engedték meg ebben az évben, hogy az eddig kiutalt 17—18 millió forintot a legrászorultabbak, a fogyatékos gyerekek, a munka nélkül élő szülők gyerekei és a cigányok kapják, valamint a határainkon túl élőket tudják még támogatni, ami viszont kényes ügy a politikai feszültségek miatt.

s. i

Megtagadott nyomozás

A Győri Katonai Ügyészség nyomozást megtagadó határozata minden tekintetben megalapozott a mosonmagyaróvári ügyben. A határozat megfelel a törvénynek, ezért a Katonai Főügyészség helybenhagyta azt, s az ellene emelt panaszt elutasította — jelentette be *dr. Kovács Tamás* vezérőrnagy, katonai főügyész a Legfőbb Ügyészségen pénteken tartott sajtótájékoztatón.

Az egyes kormánytagoknak az üggyel összefüggésben tett nyilatkozatait firtató kérdésre nem kívánt válaszolni a katonai főügyész.

(MTI)

Ezermilliárd a megtakarítás

Tovább növekedtek a lakossági megtakarítások szeptemberben. Elsősorban a bankbetétállomány bővült, ezen belül is növekedett a devizabetét-állomány, pénzintézeti értékpapírt viszont a korábbinál kevesebbet tart magánál a lakosság — állapítja meg a Magyar Nemzeti Bank szeptemberről készített előzetes jelentése, melyet pénteken juttattak el a Magyar Távirati Irodához.

A lakosság szeptember végén 554,2 milliárd forintot tartott bankbetétekben. Augusztusban a bankbetétállomány nagysága 534,6 milliárd forint volt.

A bankbetéteken belül a devizabetétek összege elérte a 155,4 milliárd forintot. Augusztusban a lakossági devizamegtakarítások nagysága 151,1 milliárd forint volt. Az állomány április óta töretlenül növekszik.

Nem bővült viszont a pénzintézeti értékpapír-állomány.

Továbbra is jelentős mennyiségű készpénzt tart a lakosság magánál. Ennek összege szeptember végén a becslések szerint 240,1 milliárd forint volt. Mindezek alapján a megtakarítások teljes összege a 9. hónap végén elérte a *993,3 milliárd forintot*. Tovább csökkent — bár a korábbinál kisebb mértékben — a lakossági hitelállomány, ennek összege szeptemberben 172,9 milliárd forint lett, pontosan 1 milliárd forinttal esett vissza augusztushoz képest.

Bárányra fáj a foguk

Ami elévült — már nincs

A *Vasúti Dolgozók Szabad Szakszervezete* tegnap sajtótájékoztatót tartott, hogy a közélet tisztasága érdekében hangot adjon aggodalmának. A szakszervezet külföldi szakszervezeti kapcsolatai révén olyan osztrák laptudósítások birtokába jutott, amelyek a MÁV nemrég kinevezett kereskedelmi igazgatója, vezérigazgató-helyettese, *dr. Bárány István* múltjára vetnek fényt. A szakszervezet azt kéri a MÁV vezetőségétől, hogy tisztázzák a kereskedelmi igazgató múltját. Készséggel tudomásul veszik, ha a vádak nem bizonyulnak valósnak.

A MÁV szerkesztőségünkhöz eljuttatott nyilatkozata szerint dr. Bárány István szolgálati okmányaiban semmiféle olyan adatot nem talált, amelyek a szakszervezetek által felmerült vádakra utalnának.

Jogi szakértőnk szerint, ha a szakszervezet információi igazak is, arról ma már említést sem lehet tenni, hiszen az 1—5 évig történő szabadságvesztés kiállása után tíz évvel a büntetés elévül, annak felemlítése személyiségi jogokat sért.

A szakszervezet az ügyről Antall József miniszterelnököt levélben tájékoztatta.

Sch. A.

Lőrincz Kálmán nem nyilatkozik

Lőrincz Kálmán vezérezredes nem kívánja kommentálni saját kijelentését — adta a *Népszava* tudtára *Erdélyi Lajos* alezredes, a honvédelmi tárca szóvivője. Mint legfőbb katona, nem szeretne politikai területre keveredni, s olyan kérdésnek elébe menni, amelyben épp most egyeztetnek a politikai pártok, és majd a parlament mondja ki a végső döntést. A szóvivő tolmácsolta, hogy a Magyar Honvédség parancsnoka a honvédelmi törvény elfogadását követően nem zárkózik el az elől, hogy kifejtse, hogyan kell megvalósítani a jogi dokumentumban foglaltakat.

Mint arról csütörtöki lapszámunkban beszámoltunk, Lőrincz Kálmán a közelmúltban egy nyilvános fórumon sokak számára meglepő kijelentést tett, amellyel kapcsolatban néhány országgyűlési képviselő véleményén kívül a köztársasági elnök főhadsegédének és a katonai jog egyik szakértőjének véleményét ismertettük. Az inkriminált tábornoki kijelentést emlékeztetőül idézzük: Lőrincz Kálmán leszögezte, ő is azon a véleményen van, hogy az új honvédelmi törvény elfogadása esetén nem szükséges a honvédség parancsnokságát a jelenlegi szervezeti formában fenntartani. Lehet, hogy célszerűbb lenne — mondotta —, ha a honvédelmi miniszter alárendeltségében a vezérkari főnök irányítaná a hadsereget.

Mint ismeretes, ma a honvédségnek van parancsnoka, illetve vezérkari főnöke, és az alkotmány szerint a köztársasági elnök a főparancsnok. Lőrincz Kálmán kijelentése merőben új helyzetet feltételez, mivel az alárendeltség a minisztertől való függelmi viszonyt jelenti, és Für Lajos miniszter az Alkotmánybírósággal épp azt kívánja eldöntetni, lehet-e egy a két legmagasabb katonai beosztás.

szi.

Kamatpert vesztett az OTP

Két *sárvári* család tegnap megnyerte az OTP ellen a lakáskamat felemelése miatt indított próbapert. A bíróság ítélete szerint az OTP döntése az ügyfelek alapvető érdekeit sértette. Ezért 900-900 forinttal csökkentették a törlesztőrészletet. Az egyik esetben egy háromgyermekes családról, míg a másik esetben egy egyedülálló személyről van szó. Információink szerint hétfőn *Szombathelyen* kerül sor újabb kamatemelési próbaperekre.

Szerződésszegéssel vádolja az MVM Rt.-t a szakszervezet

Feljelentették a bányákat a Versenyhivatalnál

Lehetséges, hogy felborítja a januárban megkötött megállapodást a Bányaipari Dolgozók Szakszervezeti Szövetsége és a kormány között a Magyar Villamos Művek Részvénytársaság magatartása — jelentette ki a Népszavának Schalkhammer Antal, a BDSZ főtitkára. Az rt. folyamatosan megszegi az egyezséget, és ez máris súlyos helyzetbe hozta a legtöbb bányavállalatot. A főtitkár szerint a januári tárgyalások során abban állapodtak meg, hogy az MVM Rt. ebben az évben mintegy 117 petajoule mennyiségű szenet vesz át. Lehetősége volt arra is, hogy átmenetileg mintegy öt százalékkal csökkentse igényét, de éves szinten mindenképpen tartani kell magát a megállapodáshoz.

Felboríthatja azonban a kialakult egyensúlyt a részvénytársaság vezérigazgatójának, *Halczl Józsefnek* az a levele, amelyet október 6-án küldött a bányavállalatokat képviselő *Mininvest Rt.-nek*, s ebben műszaki és gazdasági okokra hivatkozva bejelenti, hogy 117 helyett csak 114,2 petajoule szénmennyiséget tudnak átvenni az idén. *Schalkhammer Antal* úgy véli, hogy a termelés további csökkentése az ágazat veszteségeit ebben az évben mintegy 600—650 millió forinttal növeli, s ez még jobban rontja a kilátásokat. Ezért a főtitkár *Szabó Iván* ipari és kereskedelmi miniszterhez fordult, kérve, hogy tegyen meg mindent a januári megállapodás teljesítéséért. Ellenkező esetben — jelentette ki Schalkhammer Antal a Népszavának — a BDSZ megfontolja, hogy a rendelkezésére álló eszközök közül melyeket fogja bevetni. Ezek sorában ott található a sztrájk is.

A szakszervezet és az ipari tárca képviselői november 5-én és 6-án ülnek újra tárgyalóasztalhoz, hogy megvitassák a kialakult helyzetet, és véleményt cseréljenek a jövő évi kilátásokról. Ezúttal már nem kétoldalú lesz a megbeszélés, hiszen eddig is meglehetősen különösnek számított, hogy a BDSZ képviselte a bányavállalatok érdekeit a megbeszéléseken. Az asztalnál harmadikként foglal majd helyet a Szilárdásvány-bányászati Vállalatok Egyesülése, amely a munkaadói oldal felhatalmazott képviselője.

A Népszava munkatársa az MVM Rt.-nél is érdeklődött a fejleményekről. *Holló Vilmos* gazdasági igazgatóhelyettes elmondta, hogy a szerződésnek megfelelően járfak el. Csak ötszázalékos eltérés van az átvételben, erre pedig módot adnak az előzetes megállapodások.

Holló Vilmos azzal vádolt meg egyes szénbányákat, hogy az átadásra szánt honi szenet az olcsóbb importszénnel keverik, és így adják át az erőműnek. Az importszén mennyiségéről adatai még nincsenek. Azt azonban tudni lehet, hogy az importszén hatvan százaléka — válogatás után — porszén, csak erőművi elégetésre alkalmas. Az MVM Rt. az ügy kapcsán bejelentést tett a *Versenyhivatalnál*. A szénbányászattal kötött megállapodás ugyanis tiltja importszén keverését a magyarhoz.

A gazdasági igazgatóhelyettes úgy látja, hogy ez a fejlemény némiképp befolyásolhatja a most készülő megállapodást a középtávú szénátvételi tervekkel kapcsolatban.

Holló Vilmos elmondta, hogy a múlt évhez képest hét százalékkal csökkent a villamosenergia-igény. Idén először lesz veszteséges az MVM. A szénátvétellel kapcsolatos tárgyalások során nem kizárt, hogy közgyűlést kell összehívni, s a tulajdonosok döntenek arról, hajlandók-e vállalni a drágább hazai szén átvételéből származó veszteséget, amelyet az idén sem számolhattak el gazdálkodásukban.

(nagy—furucz)

Az MSZOSZ felméri lehetőségeit

Még nincs döntés a figyelmeztető sztrájkról

Nyolc helyszínen kezdődnek hétfőn azok a szakmai-regionális tanácskozások, amelyeket az MSZOSZ a szövetséghez tartozó alapszervezetek bizalmijainak részvételével tart meg. Felröppentek különböző hírek, amelyek messzemenő következtetésekig is eljutottak. Nevezetesen: az MSZOSZ a tanácskozásokat abból a célból rendezi, hogy előkészítsen egy figyelmeztető sztrájkot. Mások tudni vélik: *dr. Nagy Sándor*, az MSZOSZ elnöke ettől teszi függővé, hogy marad-e vagy lemond az MSZOSZ elnöki posztjáról.

— Nem szokatlan, hogy egy-egy esemény kapcsán megindulnak a találgatások — mondja az elnök, és hozzáteszi: a bizalmiakkal folytatandó tanácskozásoknak az a tétje, hogy megismerjék a szakszervezeti tagság véleményét a szociális-gazdasági folyamatokról, a kormány jövő évre tervezett lépéseiről. Nagy Sándor utalt a munkanélküliség növekedésére, ami a kormány szerint jövőre eléri az 1 milliót, és amelynek kezelése nem megnyugtató. Kedvezőtlenül érinti majd a bérből és fizetésből élőket a kétkulcsos áfa tervezett bevezetése, csakúgy, mint az adórendszer változtatása. Az MSZOSZ-hez befutott eddigi vélemények elítélően szólnak a társadalombiztosítás jövő évi költségvetési tervéről, a szakszervezeti tagság felháborodottan vette tudomásul a nyugdíjkorhatár emelésének kormányzati tervét és azt, hogy jövőre nem az átlagos nettó bér, hanem az aktív korú népesség jövedelme képezné a nyugdíjemelés alapját.

Az MSZOSZ elnöke azonban úgy gondolja: téves lenne, ha a szövetség néhány szakszervezeti csoport véleményéből vonna le következtetéseket. A fővárosban, *Miskolcon, Szolnokon, Szegeden, Tatabányán, Győrben* és *Pécsett* megtartandó regionális tanácskozásokon a vállalatoknál, intézményekben működő alapszervezeti bizalmiak a szövetséghez tartozó tagság véleményét tolmácsolhatják. Hogy mi lesz a tanácskozás vége, nem tudható, mindenesetre Nagy Sándor nem zárja ki azt sem, hogy a szakszervezeti tagság érdekeinek érvényesítése végett esetleg a *„figyelmeztető sztrájk megtartásáról döntsön"*. De mint mondja, ez az alternatíva akkor jöhet számításba, ha tárgyalások útján nem lehet eredményt elérni. A szakszervezet elsősorban a tárgyalások híve, és felelősen nyúl az érdekérvényesítés más eszközeihez.

A kérdésre, hogy összefüggésbe hozható-e a regionális tanácskozások végeredménye és az elnöki poszt, dr. Nagy Sándor úgy válaszolt: *„A kettő között nincs semmiféle kapcsolat. A mostani helyzetben nem értem rá az elnöki funkciómmal kapcsolatos dolgokkal foglalkozni."* Hozzátette még: egy szakszervezet két hibát követhet el. Az egyik az, ha nem veszi észre, hogy lépni kell, mivel az elégedetlen szakszervezeti tagság anarchizálódhat, a másik, ha azt gondolja a szakszervezet, hogy neki kell felráznia az embereket. Az elnök mindkét változatot elutasítja, ezért is voksolt a regionális tanácskozások megtartása mellett.

Galla Gyulának, a 70 ezer tagot tömörítő *Belkereskedelmi Dolgozók Szakszervezete* elnökének határozott véleménye, hogy meg kell ismerni az emberek véleményét a gazdasági-szociális folyamatokról. Úgy látja, hogy a tagság egy része közömbös, de a többség nehezen tűri a számára kellemetlenebbnél kellemetlenebb döntéseket. Az elnök emlékeztetett rá: a kereskedelmi dolgozók nem vettek részt a tavalyi figyelmeztető sztrájkban, de különféle demonstrációkkal fejezték ki egyetértésüket.

A munkavállalók válaszút elé érkeztek — hangzott el a *vasasszakszervezet* tegnapi sajtótájékoztatóján —, amikor el kell dönteniük, hogy a kormány tervezett lépéseit tudomásul veszik, vagy készek az érdemi fellépésre, arra, hogy részt vegyenek egy országos, minden munkahelyre kiterjedő figyelmeztető megmozdulásban.

A tájékoztató után *Pasztornák Lászlótól*, a vasasszakszervezet elnökétől kérdeztük: milyen céljuk lehet egy esetleges figyelmeztető megmozdulás szervezésével?

— Ismerve a költségvetési irányelveket, 1993-ban még nagyobb terhek hárulnak majd a munkavállalókra. Még a költségvetés tárgyalása előtt szeretnénk arra kényszeríteni a kormányt, hogy érdemi párbeszédet folytasson a szakszervezetekkel. Sajnos az ÉT-ben csak formális munka folyik, s a kormány a megállapodásokat nem tartja be.

— *Nem félnek attól, hogy tavaly decemberhez hasonlóan, a szakszervezeteket megvádolják: az esetleges munkabeszüntetés szervezésével még nagyobb kárt okoznak az amúgy is nehéz helyzetben levő országnak?*

— Akciónk nem a munkaadók ellen irányul, a helyi jogi problémákat itt a vasasszakszervezeten belül is igyekszünk magunk elrendezni. A kormánnyal kívánunk érdemi párbeszédet, s a törvényes út betartását szem előtt tartjuk.

(N. T. E.—H. É.)

Szakszervezeti forródrót, egységes fellépés

(Folytatás az 1. oldalról)

szervezetek közös fellépésére törekszenek, ezért hétfőre tanácskozásra hívják a konföderációkat. A megbízott elnök szerint a vagyonvitában megszületett megállapodás reményt ad arra, hogy ezúttal is sikerül legalább a legfőbb kérdésekben egységes álláspontot kialakítani. Horn Gábor úgy véli, most kell dönteni arról is, hogy a szakszervezetek a nyomásgyakorlásnak mely eszközeit vetik be a kormánnyal szemben, ha az nem hajlandó az érdemi párbeszédre.

A LIGA egyébként javasolni fogja, hogy a tavaly decemberi ÉT-megállapodáshoz hasonlót kössenek az idén is, s ennek lényeges pontjairól már most kezdjenek egyeztetést a konföderációk. Ezenkívül szeretnének olyan szakszervezetközi belső információs rendszert kiépíteni — ha úgy tetszik: forródrótot —, amely lehetővé teszi, hogy se a kormány, se a munkaadók ne tudják egymás ellen fordítani az országos szövetségeket. A belső egyeztetésnek ez az új rendszere megakadályozhatja az érdekek egymás elleni kijátszását — mondotta befejezésül a Népszavának Horn Gábor.

(furucz)

Ferenczi Béni 35
(in: Déry Attila; Budapest eklektikus épületszobrászata
/Művészettörténet-Műemlékvédelem I. /OMF kiad. Bp. 1991.

Lipotvárosi Bazilika

	1951-
	1.évf. (1964)
	1981. 1.
ıyei	1955
;ituts der Ungarischen	
	1. (1958/1968)197(
	1956.
	1971. 1.
nbaráti Kör tájékoztatója	1974.1.
	1962. 1.
	1. (1969)
	1979
eum	1958
	1979
	1. (1970)
-g.	1982
Ig.	1983
;.	1981
	1970
	1.évf. (1957)
	1978. 1.

Ferenczy Béni

Ferenczy Béni (1890–1967): szobrász és grafikus. Kossuth-díjas, a XX. századi magyar szobrászművészet egyik legnagyobb formátumú egyénisége, Ferenczy Károlynak, a festőnek a fia. Pályája elején hatott rá a kubizmus, a 20-as évektől kezdve azonban a klasszikus művészet hagyományait folytatta. Kisplasztikáinak legjellegzetesebb vonásai a mesteri kompozíció és az érzékeny mintázás. Számottevőek aktszobrai és érzékeny portréi, ugyanakkor éremművészként is kiváló. Az életművét végigkísérő grafikái a rajzművészet önálló értékű darabjai.

Mihalyfi Ernő: Művészet, barátság
Bp. Corvina 1977.

1021

Ferenczy Béni szolvadzmüvész

1979.VII.16.Pet fi.10.15./Szlné/

Utikalauz üdülőknek.

-Mucsiné,Várhelyi Magdával járjuk Szentendrén a Ferenczy Muzeumot.

-A muzeum Fereczy Béni müvészeti hagyatékából jött létre, és 1974 óta mutatja be,a Ferenczy család öt müvész tagjának anyagát.Itt Szentenderén a régi szerb iskolában lévő muzeumban és az ehhez csatlakozó modern muzeumi szárnyban.A kiállitás Ferenczy Károlynak, a nagybányai festőiskola vezető mesterének anyagával indult,sajnos az ő munkássága szerényebben van a gyüjteményben képviselve, igy néhány jelentős darabbal a Magyar Nemzeti Galéria jött segitségünkre,hogy megközelitően,méltóan tudjuk bemutatni,Ferenczy Károly munkásságát.

-Külön-külön állitják ki képeiket,vagy pedig együtt?

-Hát bizonyos tagolással,ugy hogymint emlitettem az elején Ferenczy Károllyal,itt ebbe épül bele néhány,rajzzal feleségének Fialka Olgának a munkássága.Egy külön kis kabinettben látható az idősebb gyermeküknek Ferenczy Valérnak néhány festménye és grafikája,a következő szárnyban pedig,már az iker testvéreknek Noéminek és Béninek az anyaga látható egy nagy teremben együttesen,egymás mellett kiállitva.Rajzok,kartonok,Noéminek megszőtt,kész kárpitjai,és Béni szobrai,és végül az utolsó terme a kiállitásnak,amelyik kizárólag Ferenczy Béni munkásságát mutatja be,kisplasztikáit,érmeit, és ugyancsak akvarelljeit, amit már a korábbiakban is láthat a látogató a kiállitás termeiben.

-Ebben a rövid utikalauzban arra nem vállalkozhatunk,hogy valamennyi képről szóljunk,de talán néhányat emeljünk ki közülük.

-Hát talán a Ferenczy Károly képei közül inditásnak azt a csoportképét,amin a három gyermekét festette meg és ami Testvérek cimén ismert.Ami szintén a Nemzeti Galéria anyagából van,itt nálunk.És ami Szentendréhez kötődik az a Kertészek cimü képe,ami,amelyik megörökiti annak a háznak a teraszát,ahol Ferenczy Károly családjával Szentendrén élt,és a képnek az érdekessége,hogy a képen látható tájképi részlet,nagyjából ma is utólérhető és látható, Szentendrén,arról a pontról ahol hát ez a Ferenczy ház áll. Ferenczy Valér munkái közül talán kiemelnénk a fiatalkori Onarckép-ét,arra hivnánk fel a látogatók figyelmét, tovább haladva Ferenczy Béni és Noémi anyagához,ez egy nagyon érdekes együttes igy egy ás mellett.Ferenczy Béninek

egy 1918-ban készült szobra a Fiatal férfi,és mellette Ncéminak az 1919-ben készült Nővérek cimü kárpithoz készült kartonja.Hagyon sok rokon vonást lehet,felfogásbeli rokon vonást felfedezni a két müvön,annak ellenére,hogy a későbbiekben hát a két müvész testvér életutja hát más más irányban fejlődött tovább.Itt felhivnám még Ferenczy Béni szobrai közül a figyelmet,egyik legdinamikusabb,és legszebb női aktjára,a Lépő nő szoborra,és a kevés állatfigurája közül pedig erre az ágaskodó lovat átrázoló kisbronzára.Ugyancsak itt a Ncémivel közös teremben láthatjuk az egyik talán legismertebb kompozicióját a Játszó fiuk-at,amelynek kisplasztikai változatát és egy nagyméretü akvarell változatát is a kiállitáson bemutathatjuk.Ferenczy Ncémi kárpitjai közül meg talán a 40-es években legjelentősebb alkotása,a Rügyedző fa cimen ismert kárpitja,ami a muzeum egyik legujabb szerzeménye, ugyanolyan jelentőségü Béni munkásságában a 40-es években mint a már annyiszor reprodukált Muzsa cimü kárpit, a 30-as években.

-Kolakovszky István riportját hallották.

FERENCZY BÉNI

Népújság 1979. május 11.

KIÁLLÍTÁSI KALAUZ

Ferenczy Béni grafikái Hódmezővásárhelyen

Portrévázlat a hatvanas évekből

Érdekes látnivalót kínál a közönségnek a vásárhelyi *Tornyai János Múzeum* tavaszi programja: Ferenczy Béni 1957—1967 között készült rajzait és akvarelljeit. A félszáz lapot számláló kis kollekciót a nagy szobrász hagyatékának őrzőjétől, a szentendrei Ferenczy-gyűjteménytől kölcsönözték a vásárhelyiek, akikhez szoros szálak fűzték egy időben a kiváló mestert. Ferenczy Béni szíves figyelemmel kísérte, sőt tevőlegesen is támogatta az ötvenes években az ittleni művésztelep létrejöttét.

Kevés szobrászunk munkásságában játszott olyan jelentékeny szerepet a rajzolás, mint Ferenczy Béniében. A grafika számára a maga könnyed lehetőségei révén nemcsak előkészítője volt egy-egy szobor vagy plakett megszületésének, hanem önálló műfaj, *szuverén kifejezési mód*, amelyben személyiségének áradó melegsége, szellemének mindig elevenen dinamizmusa plasztikai működésével csaknem egyenrangú színvonalon jelentkezett. Életének utolsó évtizedében, amikor is a súlyos bénaság lehetetlenné tette hivatásának rendszeres gyakorlását, jószerivel a grafika maradt az egyetlen műfaj, amelyben géniusza korlátlanul megnyilatkozhatott; hatalmas önuralommal megtanult bal kézzel rajzolni, s a kezdeti, reszketeg próbálkozásokból az évek során ragyogó grafikai oeuvre kerekedett ki.

Míg a rajz szinte végigkíséri Ferenczy Béni egész pályáját, az akvarell csak a harmincas években tűnik fel: táj- és városképek, portré- és aktábrázolások kötik le ekkoriban érdeklődését. A nagy formátumú, szinte festményszerű lapok nagyrésze a második világháború alatt sajnos, mesemmisült, a bennük kimunkált kezdeményezések azonban — gondolunk itt főként a Cézanne-t idéző finom pasztellszínekre — egészen az ötvenes évekig meghatározták a mester vízfestménystílusát.

Ekkori termése — nem utolsósorban szigligeti élményeinek hatására — új vonásokat: fokozottabb plaszticitást és élénk drámai színkezelést mutat. A Balaton-part intenzív természeti közege, a különleges fény- és színhatások a látvány elementárisabb, érzékibb visszaadására serkentik, ellentétben a műtermi stúdiumokkal. Megjelenik, s lassan uralkodóvá válik a virágcsendéleti téma is, mint a mester határtalan életörömének, humánus gondolkozásának jelképes hordozója.

Ez az irányzat folytatódik tovább némi módosulásokkal a Ferenczy Bénit ért — már említett — súlyos csapás után is. A módosulás leginkább a csendéletek átszellemültségén mérhető le: költőibbek, oldottabbak lesznek a színek, s súlyos csokrok helyett nemegyszer csak egy magányos virág vagy ágacska kerül az ábrázolás fókuszába (*Két szál rózsa, Fokföldi ibolya, Piros filo-kaktusz*, stb.). A gyengéd, de konok élni akarás, az alkotásvágy szép szimbólumai ezek a leheletfinom akvarellek; bennük magány és öröm, derű és nosztalgia ölelkezik, emberi esettség és felmagasztosulás ad egymásnak találkozót.

A rajzok krétával, vagy ceruzával vannak kivitelezve, s a szobrász érzékletes megfigyeléseit, kedvelt témáit (anyaság, zene, mitológia, a női test egészséges erotikája) rögzítik. A vonalvezetés hol erős, masszív kompozícióvá áll össze, máskor vázlat-szinten marad: ilyenkor a művész többnyire egy-egy részletre koncentrál, amelyet olykor színes krétával vagy vízfestékkel is kihangsúlyoz. Fehér alap helyett előfordul a kék és a zöld is; ezeken a rajz szobrászi hatását festőien fellazítják a fekete, fehér és vörös tónusok.

Bár a rajzok tekintélyes részén nem nehéz felismerni az alkotó személyes sorsának, életrajzának bizonyos motívumait (pl. a *Csendes borozgatás*, a *Műteremben* vagy a *Szegény festő* című), a képek tartalmát mégsem az egyéni élet eseményei, hanem az általánosabb, egyetemesebb mondandók szabják meg elsősorban; derű és harmónia a mindenütt jelenlevő Erosz, gyermeki báj, a fiatalság varázsa, vonzó természetközelség és a béke szenvedélyes óhajtása árad felénk a rajzi gesztusokból — egyszóval a *való világ*, amelyre mindig kivételes nyitottsággal figyelt és reagált Ferenczy Béni. Rajzain és vízfestményein is lemérhetjük: volt értelme küzdelmének.

T. A.

---

ugyan, de ez képletes dolog — mondja a brigád valamennyi tagja nevében Karacs Sándor —, *mert a műhely minden dolgozója, gazdasági vezetője segített minket, illetve ők is megdolgoztak ezért a dicsőségért* — így meséli el a díjkiosztást.

— *A bankettel egybekötött ünnepségen jelen voltak a minisztériumi, szakszervezeti, gyári vezetők. Beszédeket mondtak, sok szépet rólunk, mi kicsit meghatódtunk, aztán koccintottunk. De higgye el, a hétdecis reprezentációs cseresznyepálinkából még hagytunk is. Másnap kérdezi a vezér: „Mikor keveredett haza a brigád a nagy ünneplésből?" Nem akarta elhinni, hogy a kézfogások után ki-ki ment a dolgára. De azért megünnepeljük. Méghozzá négy napig tartó ünnepi játékokkal. A brigád elvállalta, hogy feltölt a hét végén egy darab Balatont. A gyári üdülő bővítését végezzük el.*

— Nyaraltak már itt? — kérdezem.

— *Nem. Még egyikünk sem. Ez a négy nap „komoly" üdülés lesz. Leginkább egyedül szeretnék pihenni* — mondja elábrándozva *László Péter* —, *horgászni. Ülni a vízparton, se zaj, se ember...*

— *Se hal* — vágják rá egyszerre a többiek.

Csoda-e hát, ha most én is zavarban vagyok. Ismerőseim résen állnak: „Megtanulta a leckét, mondja fel. Egy viszonylag sikeres brigád példáján fogalmazza meg az általánost. Előbb-utóbb eljut a szép, képletes beszédhez."

Megfogalmazom, de majd máskor. Amikor nem számítanak rá.

Kovács Júlia

SZÍNHÁZI MŰSOROK

Operaház: A walkür (Ingeborg Zobel és Fred Teschler mv., Gyurkovics b. 7. ea., 6). **Erkel Színház:** Pillangókisasszony (Főisk. b. X. s. 6. ea., 7). **Nemzeti Színház:** Bánk bán (7). **Fővárosi Művház:** Nem élhetek muzsikaszó nélkül (7). **Madách Színház:** Kettős helyszín (E. b., 7). **Madách Kamara Színház:** Jövőre veled ugyanitt (7). **Vígszínház:** Házmestersirató (7). **Pesti Színház:** Légköbméter (7). **József Attila Színház:** Mézeshét (J. b. 5. ea., 7). **Operettszínház:** Csókolj meg, Katám! (7). **Zsebszínház:** A nagy nő. Interjú (fél 8). **Thália Színház:** Komédiások (7). **Vidám Színpad:** Kölcsönlakás (7). **Kis Színpad:** Dobogón vagyunk (fél 8). **Mikroszkóp Színpad:** Bimm-Bumm Bömbölő (de. 10), Minek néz engem? (fél 9). **Várszínház:** Hasfelmetsző Jack (7). **Józsefvárosi Színház:** Kötélen a Niagara felett (7). **Radnóti Miklós Színpad: KARCAG:** Megkésett halál (7). **Bábszínház: Népköztársaság útja:** A három kismalac (du. 3). **Jókai tér:** Csizmás kandúr (de. 10). **Bp-i Gyermekszínház:** Tom Sawyer kalandjai (du. 3). **Marcibányi tér:** A varázspálca (du. 3). **Fővárosi Nagycirkusz:** Moszkvai Cirkusz Revü (fél 4 és fél 8). **Budai Ifjúsági Park:** „Vendégünk a Magyar Rádió". Pénteki bérlet tanulóknak (5). **Zeneakadémia:** Concentus Musicus Wien (Évszázadok muzsikája 10., fél 8). **Kisterem:** „Az NDK Zene Napjai" Manfred Scherzer hegedűestje (Hegedűbérlet 4., fél 8). **Mátyás-templom:** Máté János orgonaestje (8).

Győri Imre látogatása Vas megyében

Győri Imre, a magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának titkára szerdán és csütörtökön Vas megyében tett látogatást. Szerda esti megérkezése után Szombathelyen, a megyei pártbizottság székházában meghallgatta *Molnár Istvánnak*, *Rácz Jánosnak* és *Takács Lászlónak*, a megyei pártbizottság titkárainak, valamint *Bors Zoltánnak*, a megyei tanács elnökének tájékoztatóját a megye gazdasági és politikai helyzetéről, eredményeiről, gondjairól.

Csütörtökön délelőtt *Győri Imre* a szombathelyi Sabaria Cipőgyárat kereste fel. Ott *Horváth Imre* vezérigazgató és *Demény Enikő*, az üzemi pártbizottság titkára kalauzolta. A Központi Bizottság titkára az üzemlátogatás során elbeszélgetett a dolgozókkal, gratulált az eredményeikhez, majd rövid városnézésen vett részt.

Győri Imre délután megjelent a megyei pártbizottság székházában rendezett pártaktíva-értekezleten és előadást tartott az időszerű külés belpolitikai kérdésekről. A Központi Bizottság titkárának Vas megyei programja Sárvárott fejeződött be. Ott eszmecserét folytatott a város vezetőivel, s megtekintette az újjáépítése után művelődési központnak berendezett Nádasdy várat. (MTI)

A béke-hónap eseményei

Borsod, Pest és Zala megyében csütörtökön nyitották meg a béke- és barátsági hónapot. Első eseménye mind a három helyen *forró hangulatú és nagyszabású békegyűlés. volt*. A Borsod megyei a sajóvölgyi bányavidék központjában, *Sajószentpéteren*, a Pest megyei Nagykőrösön, a Zala megyei pedig *Lentiben* zajlott le. A nagykőrösi békegyűlés szónoka *Sarlós István*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának főtitkára, a sajószentpéterié *Duschek Lajosné*, a SZOT titkára, a Lentié pedig *Szabó János*, a Hazafias Népfront Zala megyei bizottságának titkára volt. (MTI)

Schultheisz Emil felszólalása a WHO genfi közgyűlésén

Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) Genfben folyó 32. közgyűlésének általános vitájában csütörtökön felszólalt *dr. Schultheisz Emil* egészségügyi miniszter, a közgyűlésen résztvevő magyar küldöttség vezetője.

Beszédében kiemelte, hogy *Alma Ata-i deklaráció* nemes és a világ minden népének alapvető érdekeit szolgáló céljai *csak békében*, a népek közötti kölcsönös megértés és együttműködés keretében valósíthatók meg. Hangsúlyozta, hogy a *Magyar Népköztársaság szembeszáll az újabb tömegpusztító fegyverfajták gyártását szorgalmazó nyugati törekvésekkel*, támogat minden olyan kezdeményezést, amely az *egyenlő biztonság alapján konkrét leszerelési intézkedésekre* törekszik, folytatja erőfeszítéseit az *enyhülés eredményeinek megszilárdításáért*, a különböző társadalmi rendszerű országok *békés egymás mellett élésének* érvényre juttatásáért.

Schultheisz Emil a továbbiakban beszámolt Magyarország egészségügyi ellátottságának helyzetéről, fejlődésének eredményeiről és tájékoztatta a közgyűlést az egészségügy további fejlesztésének meggyorsításával kapcsolatos 1978-as kormányhatározatról. (MTI)

Megújuló egyetemek

Két nagy múltú felsőoktatási intézményünk, az Eötvös Loránd Tudományegyetem és a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem rekonstrukciójáról tájékoztatta a sajtó képviselőit csütörtökön *Győry László*, az Oktatási Minisztérium főosztályvezetője.

Elmondotta, hogy a felújítási előkészületek döntő szakaszhoz érkeztek. Az Állami Tervbizottság szerdán tárgyalta meg az ELTE fejlesztési céljait. A döntés alapján a bölcsészettudományi és a jogi kar épületeit teljesen felújítják, míg *a természettudományi kar Lágymányosra, vadonatúj épületekbe költözik. A négymilliárd forint* értékű beruházás és rekonstrukció mintegy 15 esztendőt vesz majd igénybe. A VI. ötéves tervben 800 millió forint értékű munkát végeznek el, ennek nagy része beruházás, a többi felújítás lesz.

Lágymányoson a legelső feladatok közé a tereprendezés, csatornázás tartozik, és felépül a kémiai intézet. Ugyanebben az időszakban megkezdik a jogi kar Egyetem téri épületének felújítását és a Rákóczi út 5. szám alatti egykori kollégium átalakítását. A terveket a Középülettervező Vállalat, a kivitelezést a Középületépítő Vállalat végzi. *A munkálatok előreláthatólag 1981-ben kezdődnek meg.*

Lengyel együttműködéssel újítják fel a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemet. Első lépésként a Ráday utcai kollégiumot korszerűsítik. A főépületben a legfontosabb feladat a kazánház átalakítása, amely a tervek szerint az 1980-as fűtési idényre befejeződik. Az épület teljes rekonstrukciójára csak a könyvtár kiköltöztetésével, illetve egy *új könyvtár felépítésével* kerülhet sor.

K. K.

---

kötöttségeik mellett *a valódi cél elérésére már nem marad sem energia, sem idő.*

S felépülnek az emeletes házak, amelyek emeletein senki sem lakik, amelyeknek kényelme kihasználatlan marad. A garázsba odakerül az 1600-as Lada, amelyik arra vár, hogy hozományba kapja a nagylány, ha majd férjhez megy — pedig a munkába menést kényelmesebbé váltani, országot, világot látni, a hét végét élményekkel dúsítani lenne rendeltetése. Széles rétegek tehát elsősorban nem azért élnek, ha úgy tetszik, kispolgári módon, mert valamiféle rossz *elvek*, beszüremlett *ideológiák* hatnak rájuk, hanem azért, mert valóságos *létükben* vannak jelen a kispolgárságra, mint osztályra, rétegre jellemző elemek.

Ráadásul a beszivárgott eszmei hatások *is* léteznek. Tagadhatatlan, hogy a múlt örökségén nem léptünk mindenben túl, a tőkés korszak életmódjának *utánérzései* nem elhanyagolhatóak. *Apró jelek* is utalnak erre. Például a funkcionális felépítésű, történelmileg kialakult falusi házak formáinak fölcserélődése egy harmincas évekbeli, az akkori középosztály „villáit", nyaralóit *utánzó* családiháztípussal. Bizonyára nem véletlen, hogy ha gyári vagy falusi óvodába téved manapság a látogató, úgy tűnik, mintha csupa dzsentrigyereket nevelnének ott. A szülők többsége *talán nem is tudja*, milyen ködbe vesző rétegeket utánoz, mikor kisfiait, lányait Emődnek, Zsoltnak, Kolosnak, Dorottyának, Krisztinának nevezi, valószínű, hogy egyszerűen csak a divatot követi. A *divat eredete* azonban különös nosztalgiák forrásvidékéhez vezet.

Minderre többféle magyarázatot lelhetünk. Az ötvenes évek aszkétikusan túlzó, merev ítéletű beállítottságának *ellenhatására* éppúgy következtethetünk, mint a mai nyugati filmek, reklámok, a csillogó idegenforgalmi felszínt láttató turistautak *egyoldalú* benyomásaira. Vagy egyszerűen a még új, s ezért szokatlan, javuló életmód, „többet megengedhetek magamnak", „az én gyerekem éljen jobban, mint a szülei" sarjasztotta sznobizmus a magyarázat.

Minden rosszban van valami jó. Olykor persze a sznobizmus is lehet hasznos. *Pernye András* szerint az értékes zene megszerettetésében nem baj, ha efféle hatások is közrejátszanak. Először csak azért megy valaki hangversenyre, azért vált drága jegyet az Operaházban fellépő világhírű vendégénekes műsorára, hogy megszellőztesse vadonatúj *esti öltözetét*, s ne maradjon ki a *„társadalmi eseményből"*. Előbb-utóbb azután rájön a komolyzene ízére, s lehet, hogy sznob szokása *átlényegül* a kultúra valódi értékei iránti vonzódássá.

Bár, ha a hirtelen jött jólétet nehéz is átváltani kulturált, teljes életre, *anyagi alapok* nélkül nem beszélhetnénk az életforma minőségi javulásáról. Kétségtelen, hogy az elmúlt egy-két évtizedben a népgazdaság fejlődése lehetővé tette a *fogyasztási színvonal* megkétszereződését, nemkülönben a *fogyasztási szerkezet* minőségi változását. A munkásosztály fogyasztási színvonalához felzárkózott a szövetkezeti parasztság, s erősen mérséklődött e két osztály és a szellemi foglalkozásúak közötti különbség e téren. Kisebbedik az eltérés — bár jócskán fennáll — a falusi és a városi lakosság fogyasztásának szokásaiban.

Egyre nagyobb részét költjük jövedelmünknek tartós fogyasztási cikkekre, tömeges az igény a háztartási munkát könnyítő, a szabad idő kulturált eltöltését szolgáló eszközökre. Soha ilyen nagy keletje nem volt a könyvesboltok újdonságainak és a piperecikkeket árusító boltok portékáinak, mint manapság. Közismert, hogy az élelmiszerek fogyasztása egyre inkább a fehérjében, élettani értékekben, vitaminokban dús termékek felé tolódik el.

Igaz, a jövedelem felhasználása attól *is* függ, hogy *mekkora a család*. Ahol csak egy gyerek van, és mindkét szülő dolgozik, sokkal többre jut, mint ott, ahol az asszony három-négy apróság miatt kénytelen otthonmaradni. Változik az életmód az *életkor* szerint is. A fiatalabbak rugalmasabban igyekeznek kiaknázni az anyagi lehetőségek adta kulturáltabb élet lehetőségeit. A

Ferenczy Béni 2

Csak találomra kiragadott példákkal élve: a Magyar Tudományos Akadémia Művészettörténeti Kutató Csoportja archívumából több, kézirásban maradt önéletrajzot is összevetett; figyelembe vett családi leveleket, a művész lapszéli jegyzeteit egy interjú során, és így tovább. Ami

Magyar Hirlap 1981/8/2o/1o

Wagner: FB. mozaikportréja

Ferenczy Béni

pedig a Ferenczy-család és a haladó társadalmi áramlatok, a nemzetközi munkásmozgalom kapcsolatait illeti, arra vonatkozólag az MSZMP Párttörténeti Intézetének dokumentumtárából tanulmányozott periratokat, memoárokat, és felhasználta a még élő családtagok, tanítványok, kollégák szóbeli közléseit is.

Magyar Hirlap 1961/8/20/1o

Wagner: FB. mozaikportréja

Ferenczy Béni

A legaprobb reszletek megbecsülésével, *mozaikmódszerrel* rakja össze tehát a szerző a Ferenczy Béni-potrét. És becsületére legyen mondva, hogy az egymásnak ellentmondó forrásanyagokat sem mossa össze, vagy nem abszolutizálja elhamarkodottan az egyik variánst a másik javára (gondolunk itt például az emigrációra, a harmincas évek szovjet periódusára), szabad utat nyitván így, és valósággal buzdítva a további tisztázásra, az újabb kutatómunkára.

Persze, ez a részletgazdag adat-

Ferenczy Béni

anyag sem mondhat minőségileg újat annak, aki nem tud felülemelkedni a matérián. De Kontha Sándornak eddigi tevékenysége elegendő garancia arra, hogy *új egységbe tudja foglalni az újonnan feltárt adatokat, más, pontosított adatolásokat is eszközöl gyakran*, menet közben mindég megindokolva az évszám miértjét.

Magyar Hirlap 1981/8/2o/1o

Wagner:FB. mozaikportréja

Ferenczy Béni 1

Nehéz újat, vagy egyénit mondani a Ferenczy-családról, és még nehezebb *Ferenczy Béniről*. Most *Kontha Sándornak* ez mégis sikerül. Hogy mi a titka, az forrásanyagainak felsorolásából jórészt kiderül: mennyiségileg is számottevő dokumentum átböngészése, fáradhatatlan búvármunka, nehezen hozzáférhető, épp ezért egyáltalán, vagy alig ismert, kéziratos vagy nyomtatott letéti anyagokban.

Magyar Hirl

Wagner: FB. mozaikportréja

Ferenczy Béni, szobrász

KOSZORÚZÁS. Ferenczy Béni és Ferenczy Noémi születésének 90. évfordulója alkalmából a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége, a Művészeti Alap, a szentendrei városi tanács és a szentendrei Ferenczy Múzeum koszorút helyez el sírjukon. A koszorúzás június 18-án, szerdán 11 órakor lesz a Mező Imre úti temetőben (Művész parcella, 34/II.).

8

– Hé

Népszabadság, 1980 jún. 17.

FERENCZY BÉNI

48. Ferenczy Béni:
Szoborcsoport. 1924

papír, szén

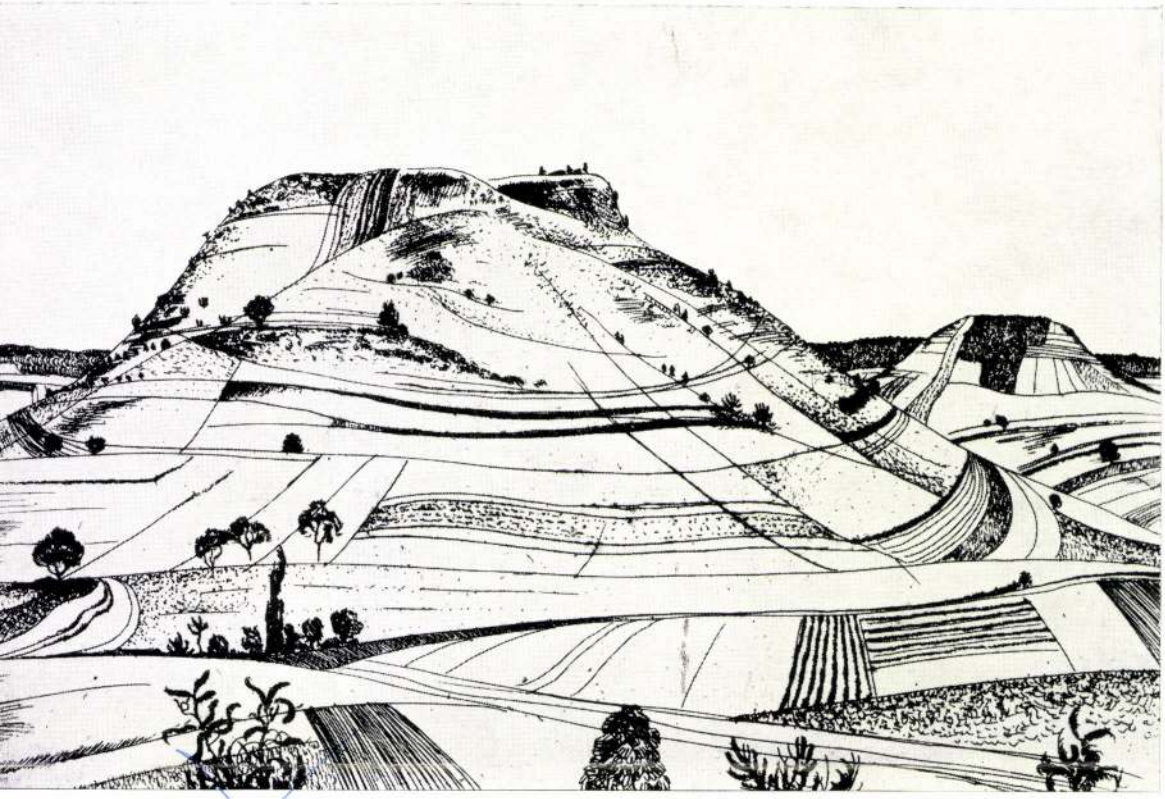

49. Barcsay Jenő: Kőhegy

FERENCZY BÉNI

Ferenczy Béni művészete

Önarckép-érem (1939, magántulajdon)

Budapest 1977/9

Lépő nő (1917, Magyar Nemzeti Galéria)

Ferenczy Béni egy nagyszerű művész-család tagja volt. Apja, Ferenczy Károly festő, a nagybányai művésztelep, s ezáltal a század magyar művészetének egyik megindítója, anyja Fialka Olga ugyancsak festőművész. Húga, Noémi a század legnagyobb magyar gobelinművésze, másik testvére, a fiatalon elhunyt Valér szintén festő.

Művészcsaládokkal utoljára a középkorban találkoztunk. Akkor még nem vált el egymástól művészet és kézművesség, a művészet mesterségét — nem ritkán családi — műhelyekben tanulták s fejlesztették tovább nemzedékről nemzedékre. Ilyesfajta műhely volt Nagybánya Ferenczy Béninek, aki ott — szélesebb értelemben vett családi körben — sajátította el a rajzolás és mintázás alapelemeit. Mint első érett, huszonéves kori munkái mutatják: elsőrangúan.

Az ifjú inas — mint egykori elődei — vándorútra indult. Először Firenzében, a Scuola Liberában tanult, majd a Münche-

Térdelő férfi (1923, ismeretlen helyen)

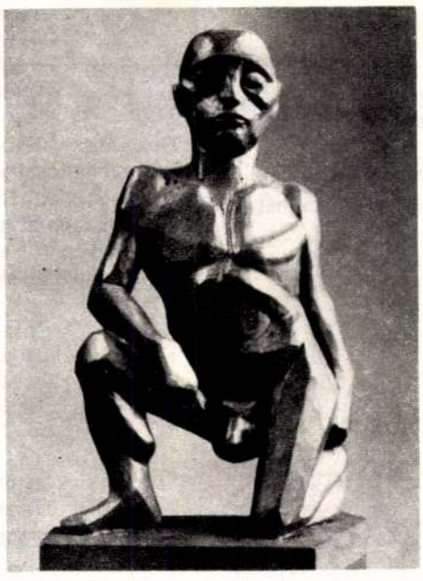

Kislány-akt (1927, magántulajdon)

Kéz a kézben

Ha egy versszerető, versértő mai fiatal elolvasná Zelk Zoltán korai, 1936-ig írt verseit, bőségesen találna József Attilára emlékeztető motívumokat. Bizonyára okkal. De ha előbb olvasná Zelket, mielőtt Attilával megismerkedett, az ő verseit érezné zelkes hangulatúaknak. Szintén okkal.

Zelk Zoltán és József Attila rokonságát, testvéri szövetségét különböző fokozatokban lehet észlelni.

Hogy a legközönségesebbel kezdjem: „Ebédről maradt főzelék szagával / terhes a szoba" — így kezdi egy versét Zelk. S József Attilának mindjárt két verssora felel rá, „a főzelék fagyott szaga" *(Ajtót nyitok)* és az asszony a *Mondd mit érlel*-ből, akinek „szájíze mint a főzelék". Az elsőbbség kérdését nem szükséges fölvetni, sem Zelk Zoltán nem kívánja ezt, sem a József Attila filológia. A proletár szobakonyhák tele voltak áporodott főzelékszaggal, ez igaz. Ám ennek a főzelékszagnak kevéske esélye volt arra, hogy egy finom akkori költő orrát megjárja, nemhogy a versét. Közös tapasztalás és közös merészség kellett ahhoz, hogy ők ketten versmotívummá emeljék a szegények lakásának (sőt szájának) a szagát.

S amit eddig elhallgattam: Zelk verse is mama-vers. *Anyám dalol.* De ezzel vége is van a közvetlen párhuzamnak.

Így kezdi Zelk:

> Ebédről maradt főzelék szagával
> terhes a szoba — fullasztó szegénység!
> Asztalunk sincsen, így élünk anyámmal,
> mint emlék csillan elénk a reménység.
>
> Unt tárgyak közt motoz a tekintet:
> parázzsal pirosítja meg a kályhát,
> ruhát vél a szekrénybe s tiszta inget
> s az ablakba fehérlevelű mályvát.
>
> Aztán lehull. Vakon mereng a fáradt.
> Künn szél söpör s dalolni kezd anyám,
> mintha zsibongó madárraj rebbenne
> a csüggedt lombokkal tűnődő fán.

Igaz, hogy Zelk kihagyta ezt a verset a legújabb összegyűjtött kötetből, tehát valami okból elégedetlen vele. De talán éppen egy kihagyott vers mutathatja fel meggyőzően kettejük egyvoltát. A nyomorúság tárgyi leltárának és a csakazértis kivívott harmóniának csiki-csuki játéka ez. A társadalom peremén veszteglő költő (két költő) mindig megtalálja a vígasz hatékony szavait. Bár a reménynek minden szavára könyörtelenül rácsap a reménytelen válasz (nem tart már soká — de megérjük-e; összedől — de maga alá temet, és így tovább), maga a vers már azzal is vígasztal, hogy megszületik.

Az elviselhetetlen világ áténeklése elviselhetővé semmiképpen nem idill, nem is narkotizáló illúzió. Anyja éneke odavarázsolja a gyerekkort, a tündéres nevű falut, *Ilobá*-t. A boldogságot? Nem, az ottani boldogtalanságot, amely semmivel sem enyhébb a városbelinél.

> S a félkarú kondást keszeg fiával:
> kövér disznók után hogy kecmeregnek.
> S az asszonyokat, arcuk olyan sárga,
> mint a málékenyér, amelyet esznek.

József Attila szomorú parasztjainak nem távoli rokonai ők.

Két korai versszaka Zelknek, amely azonmód helyet kaphatna József Attila kötetében:

> A falról málik már a festék
> és lehull a vakolat,
> az ablakon bekúszó esték
> rágják beteg, penészes testét
> s a téglacsontokat.
>
> A sarokban a kis vaskályha
> busongva álmodik:
> gyújtós, papír, parázs az álma
> s hogy kéményig szökkenne lángja,
> ha egyszer jóllakik . . .

(Szoba)

Egy találmány van csak ebben a nyolc sorban, ami annyira egyéni, hogy senki másnak a versébe nem illene bele: (rágják az esték) *a téglacsontokat.*

Még egyszer mondom: nem követője, nem tanítványa József Attilának Zelk, sem ezekben az egyezésekben, sem a későbbi költészetében. Fölfedező társak ők, akiknek azonban a közös eredmények mellett ott van a sok egyéni fölfedezésük is. Beszélni kell Zelknek azokról a fiatalkori versmotívumairól is, amelyek a legtávolabbról sem emlékeztetnek József Attilára. Motívumairól van szó csupán, amelyek nagyon is rokon hangulatú versszakok közé ágyazódnak be. Így van ez például *Tél* című versében, amely megvesztegetően ismerős hangon kezdi:

> A zörgő téli bokrok közt
> hálót sző már az alkonyat,
> mint órjás pók. Hálójában
> a fény reszketve fönnakad.
> Még vergődik! Szárnyainak
> csapását csattogja a táj,
> de nincs menekvés: megfojtja
> a kegyetlen homály.

Az utolsó előtti versszak még mindig beleférne József Attila művébe; az utolsó azonban már nem.

> Megyek. A téli szél kisér.
> Markából papirdarabok
> hullanak alá. Körülöttem
> kigyulladnak az ablakok.
> Múló, parányi sorsukat
> őrzik fénnyel testvéreim —
> s gyászhintók gördülnek haza
> a város szélein . . .
>
> A nyitott temetőkapun
> kifordul zörgőn, üresen
> a gyászhintó, s a vén kocsis,
> minthogyha szénásszekeren
> ülne, olybá tünik neki,
> olyan szelidnek a világ:
> nem lát belőle egyebet,
> csak lovai farát.

Hogy ez másfajta versanyag, az nem sejtés csupán: fogalmilag is megközelíthető. A véletlen találkozás az üres gyászhintóval túlságosan allegórikussá nőtt; vén kocsisa is jelképes, végzetes figura. Az „olybá tűnik" archaikus hangulata is távolítja az egész képet. Pedig ennek a kínos-komikusan leszűkült szemhatárú vén kocsisnak nagyonis fontos szerepe lett a vers szerkezetében.

Az ő részvétlensége, közönye felelet a költő keserű dühére.

> Nincs hát menekvés? S bosszu sincs?
> Az ág letör s elrothadok
> és pusztuló testem fölött
> az ég csillaggal mosolyog.
> Ha síromból fölcsapna majd
> elföldelt dühöm, mint a gáz
> s belepné a csillagokat
> a földi rothadás . . .

Éhség, fagy — azok is ölik a szegényt. De amikor ezek a versek születtek, akkor már gyakorlatoztak a gépesített halál szakemberei. Az ezreket elföldelők, elégetők.

Ha csak ezen az egyetlen helyen jósolná a náci rémuralmat, talán elgondolkoznám, nem magyarázom-e bele ezt a jelentést.

De ezt is ő írta, nem sokkal később:

> S te félelem is, százszor drága,
> te jó bizonyság, testünk véra!
> a vak halállal szembenézve,
> létünk utolsó menedéke:
>
> ha felénk már a Gyilkos intett,
> felöltünk, mint a páncélinget,
> fogunk vacog, vad koccanása
> megannyi „nem"! „nem"! a halálra.

(A lélek panaszaiból)

Odaliszk (1939, magántulajdon)

Tyúkjait hívogató (1937, a művész özvegyének tulajdona)

Vadas József szövege

Petrás István fotói

Lépő nő (1939, Magyar Nemzeti Galéria)

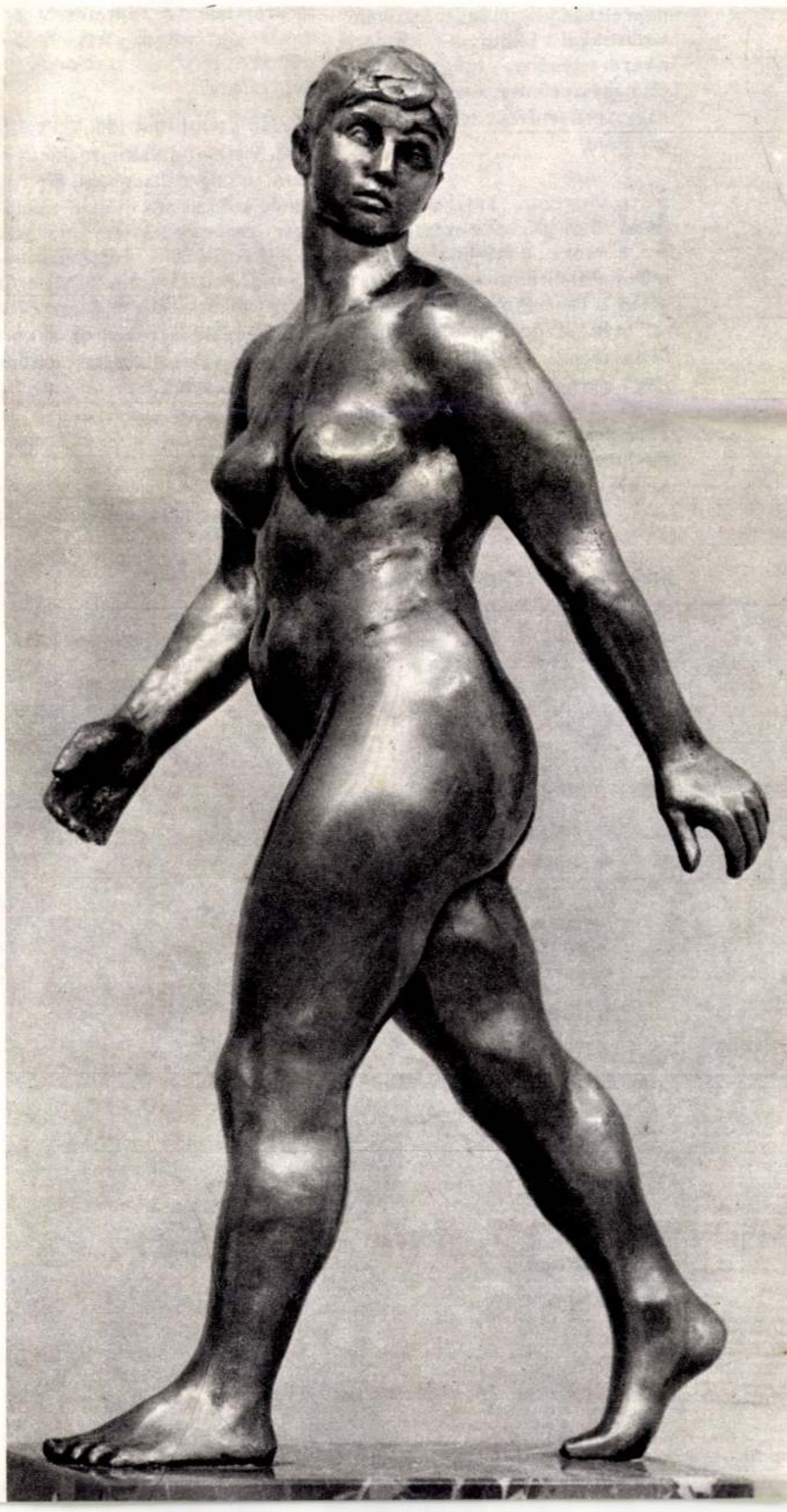

ni Akadémiára jár. Ezután megy Párizsba, a modern művészet fővárosába. Ekkor — a tízes évek legelején — már túl vagyunk a kubizmuson, megtörtént a nagy áttörés. De a fiatal Ferenczy Béni — egyelőre — nem tőlük, Picassótól és Braquetól tanul, hanem a klasszikus művészet örökségét őrző Rodin tanítványának, Bourdelle-nek az iskolájába iratkozik be.

Hogy mi volt — volt-e egyáltalán — Ferenczy Béninek mestermunkája, nem tudjuk. Az bizonyos: 1912-ben már felszabadult segéd: ekkor lesz tagja a Nagybányai Festők Társaságának, s ettől kezdve részt vesz kiállításaikon. Méghozzá kész művészre valló darabokkal: klasszikusan tiszta arányrendű, nem ritkán klasszikus tematikájú szobrokkal. Ekkor — kezdeti sikerei ellenére — még nem dőlt el: nagyszerű mesterember vagy nagyszerű művész lesz-e Ferenczy Béni.

Hamarosan kiderült, hogy ő mégiscsak a század gyermeke. 1919-ben tagja a művészeti direktóriumnak, ezért aztán a Tanácsköztársaság bukása után idegenben kell élnie. Idegenben — előbb Bécsben, majd Berlinben — felfedezi magának a modern művészetet. 1912-ben már tanult az orosz Archipenkótól, de a kubista szobrászat e legnagyobb mesterének hatása csak az emigráns Ferenczy Béni művészetében érik művekké. A kerek formákat keményen metszett mértani elemek, a szépség igézetében készült alakokat pedig szenvedő arcok váltják fel a húszas években.

Ferenczy Béni megemésztette az őt ért hatásokat. De talán jobban kifejezi e változás mibenlétét és művészetének lényegét, ha azt mondjuk: magáévá tette az új szemléletet — ideológiában és művészetben egyaránt. Ferenczy Béniből ugyanis egész további életére szólóan elkötelezett humanista lett (nem véletlenül költözik a harmincas évek első felében a Szovjetunióba, mintáz Leninről és az 1930. szeptember 1-i tüntetésről érmet), de sosem lett belőle politikai jelszavak sablonos illusztrátora.

1938 után ismét idehaza találjuk; visszavonultan, majdhogynem elszigeteltségben él; de ismét klasszicista módon mintázott szobraiból nem hiányzik az állásfoglalás. A védtelen, esendő kisfiúkat és a munkától erős asszonyokat olyan művész örökíti meg, aki érzékeli az akkori magyar valóságban az ember kiszolgáltatottságát és aki e kiszolgáltatott emberekben is képes meglátni a jövő reményét tápláló erőt.

Petőfi (1948, Magyar Nemzeti Galéria; bronzpéldánya Gyulán)

Játszó fiúk (1947, Magyar Nemzeti Galéria)

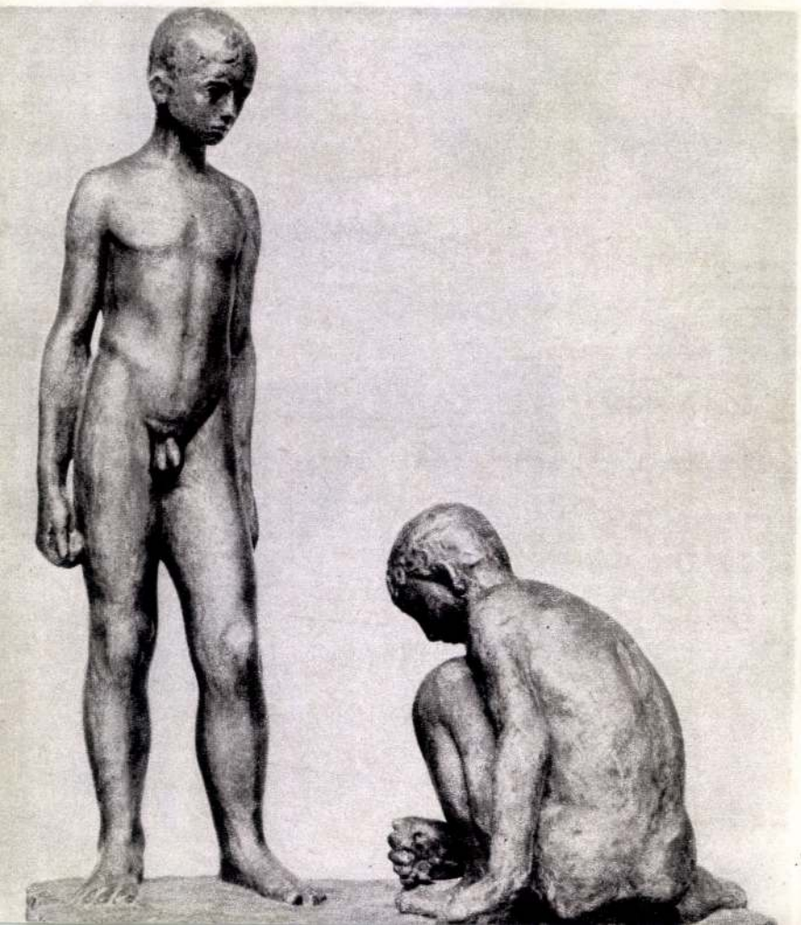

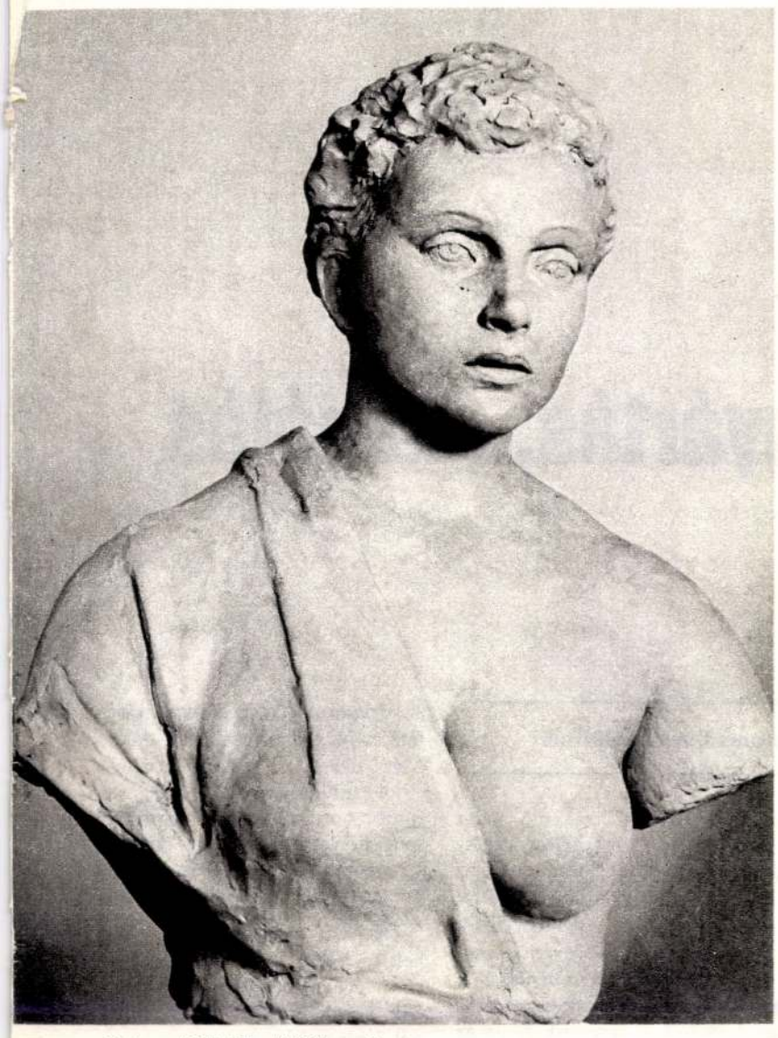

Géniusz (1955, Kiscelli Múzeum)

Új korszak kezdődik Ferenczy Béni munkásságában a felszabadulás után. A szépség, a humanizmus, a boldogság követe volt már eddig is, de most joggal érzi: az emberséges élet végre nem puszta vágy, hanem eleven reménység. Alighanem ennek a megváltozott helyzetnek is része van — volt — abban, hogy a telt formákat kamaszosan nyurga alakok váltják fel. Ekkor — 1948-ban — készült élete egyik főműve, a *Petőfi*, a még kamaszkorát magán viselő költő megrendítően szép szobra. Mire elkészült az öntődében — addigra megváltozott a légkör, a szobor felállítására nem került sor (csak 1961-ben helyezték el Gyulán). Az ötvenes évek első felében Ferenczy Béni művészetét a kezdetekre jellemző klasszikus arányrend és formavilág élteti.

Sajnos, amikor már ismét tiszta az ég, súlyos beteg lett. Évekig tartott, amíg újra elkezdett dolgozni, s hallatlan akaraterővel tanult meg bal kézzel is rajzolni-mintázni. Ezek az „őszikék", az élettől búcsúzó szobrász remegő kézzel készített virágcsendéletei és kisplasztikái azonban kárpótolnak: nem egyszerűen Ferenczy Béni remeklései, egyszersmind a század magyar művészetének páratlan darabjai is. Méltó — önnön lehetőségein túlmutató — záróakkordjai egy nagyszerű művészpályának.

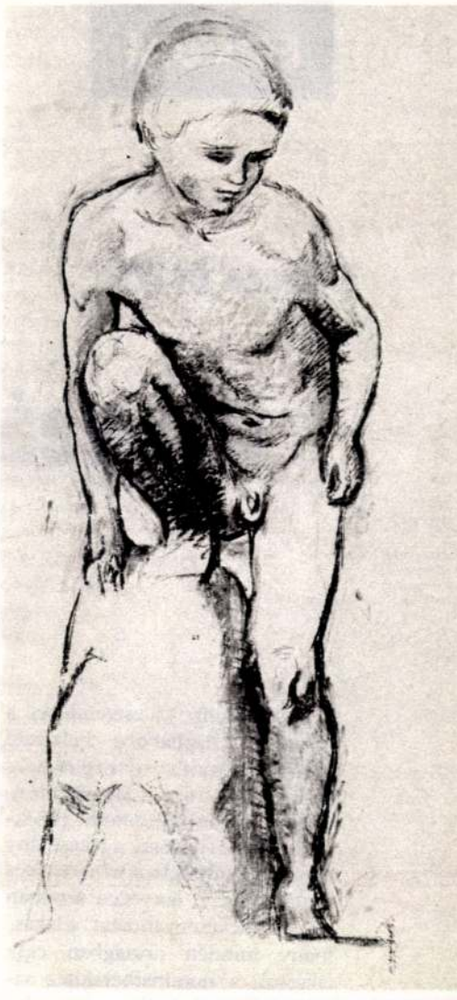

Tanulmány a „Kis alpinistá"-hoz (1953, Kiscelli Múzeum)

Hát-akt (1955, Magyar Nemzeti Galéria)

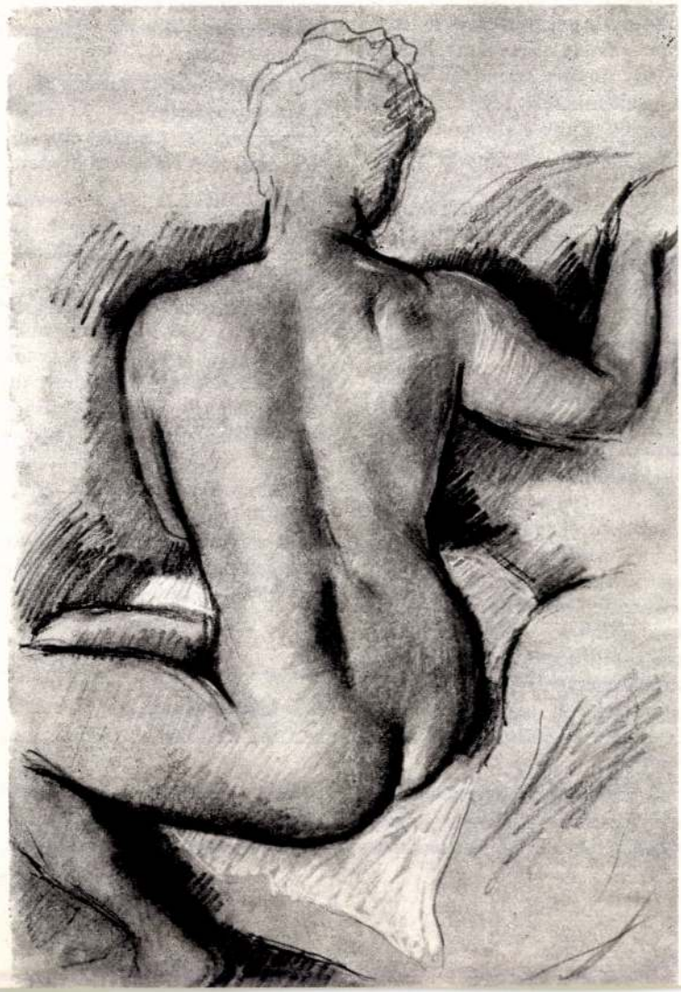

Piros turbános férfi (1960, Magyar Nemzeti Galéria)

FÓRUM

Vincze Oszkár

Helyreállítás, házgyártás, szanálás

Több mint 32 esztendővel a második világháború befejezte után a civilizált világ még mindig nem oldotta meg a lakáskérdést. A gazdasági és társadalmi berendezkedéstől függően, a lakáshiány okozta feszültségben némi eltérés mutatkozik. A lényegen azonban ez vajmi keveset változtat: a lakáshiány minden országban csak lakással, a nominálbérekhez viszonyított, elfogadható bérű lakással oldható meg. Semmi mással.

A lakáshiány a felelős kormányokat különféle megoldásokra sarkallja. Miután a lakásra várók jelszava: „adj uram isten, de mindjárt", a lakásépítés időtartamát a legfejlettebb technikával és technológiával működő házgyárak segítségével igyekeznek csökkenteni az országok zömében.

Mit tud a házgyár — és mit nem tud?

Nálunk a Szovjetuniótól és Dániától vásárolt házgyárak technológiai módszerei révén a lakásépítés üteme a hagyományos gyakorlathoz képest szintén meggyorsult. Sikerült leküzdeni a városkép elszürkülésével szemben táplált aggályokat, és a házgyárak munkásállománya is stabilizálódott.

Ma az országban 11 házgyár dolgozik. Kapacitásuk kihasználtsága egyre közelebb kerül az optimumhoz, ami szintén igen fontos tényező. Ugyanis az új, iparosított házépítési módszer fölényét nemcsak a gyorsaság kell hogy adja, hanem a fajlagos költségek csökkenése is. A házgyárnak — azonos minőségi paraméterek mellett — olcsóbban kell termelnie a hagyományos, kisipari módszernél. Ezt a követelményt az iparnak még nem teljesen sikerült teljesítenie. Igaz viszont, hogy a második világháború óta a lakásépítés technikája és technológiája többet fejlődött, mint előtte évezredeken át, és joggal remélhetjük, hogy megfelelő feltételek közepette a házgyártó ipar is mihamarabb megfelelhet ennek a követelménynek.

A magyarországi házgyárak évente 30 ezernél több lakást adnak át a beruházóknak. Hogy a minőség nem éri el mindig a kellő színvonalat, az semmiképpen sem a nagyipari gyártás, hanem általában a kivitelező vállalatok számlájára írandó.

Árnyoldala a házgyári módszernek, hogy csak nagy telepek, új települések építésére alkalmas. Ahol pedig a szalagszerű építésmódnak bármi is útját állja, ott — gyakran a gazdasági, városképi, műemléki szempontokat is mellőzve — bontani kell. A szanálási eljárás egyéni, emberi érzékenységet, csoportérdekeket sérthet, ezért nem mindig kívánatos.

Előfordul, hogy a házgyári építésmód alkalmazhatósága végett massziv, javításra, felújításra érdemes, városképileg is szemreváló objektumokat kell lebontani, feláldozni. Ha pedig házgyári módszerrel kis területet — különösen foghíjakat — építenek be, a módszer nagyon költséges. Ezenfelül a panelház általában nem felel meg a hagyományos városkép iránti indokolt tisztelet követelményeinek sem.

Bontás vagy felújítás?

Nincs hitelt érdemlő adat arról, hogy a történelmi városmag iránti több kímélettel, az ilyen városközpontok forgalmi, városszerkezeti jelentőségének reálisabb értékelése révén anyagban, telekben, közműépítésben mit takaríthatnánk meg. Azt is figyelembe kell vennünk, hogy az ismert okokból szűkre méretezett történelmi városmag általában nem alkalmas a mai forgalmi szükségletek és igények kielégítésére, a megnövekedett forgalom zavartalan lebonyolítására. Mégis mind gyakrabban felötlik a szakemberek fejében: vajon nem tékozlunk-e el túlzottan sok, még 50, 100, sőt 150 esztendőre is jól hasznosítható lakóépületet, ahelyett, hogy felújítással igyekeznénk a mai igényekhez mért lakóértékű lakásokat produkálni?

Az új lakótelepülések, a nagyvárosok peremén kialakuló modern lakótelepek infrastrukturájának megépítése igen költséges. Az odaköltözők túlnyomórészt fiatal házasok, többgyermekes családok, akik részére a lakásokkal egyidőben kell megépíteni a bölcsődét, óvodát és iskolát, valamint a szolgáltató és a kereskedelmi hálózatot. A történelmi városmagon belül e szükséglet lényegesen kisebb, mert lakóinak korösszetétele sokkal változatosabb. (Idősebb és fiatalabb, továbbá egészen fiatal nemzedékek együttélése a népesség szociális és ezzel műveltségi spektrumát is tágítja.)

Semmiképpen sem volna észszerű azonban a házgyár előnyeit tagadni. A házgyárak manapság az ország lakásépítő kapacitásának mintegy 30 százalékát adják. Már ezért is pótolhatatlanok. Ahol pedig a gyorsaság a legfontosabb, ott a házgyár semmivel sem helyettesíthető. A házgyár szerepének már a csökkentése is népgazdasági öncsonkítás volna.

De azt mindenképpen meg kell vizsgálni, hogy a jó állapotban levő lakóépületek javításának, korszerűsítésének az eddiginél jobb módszerei milyen értékeket jelentenének a népgazdaságnak. Ha pedig e vizsgálat eredménye arra mutat, hogy a régi városmagon belül vagy egyéb sűrűn lakott területen a korszerű felújítás a célszerűbb, és ez felel meg a várospolitika minden egyéb követelményének is — akkor nem a bontás, nem új objektumok építése mellett kell dönteni!

Végezetül: ha e döntés nyomán a házgyárak bármelyikének kapacitás-kihasználása csökkenne, jóelőre olyan termékfajták gyártásának bevezetéséről kell gondoskodni, amely a kieső házpaneltermelést teljes egészében pótolhatja. Elsősorban a modern útépítési elemek tömeggyártására, az árvízvédelem és az öntözés betonelem-szükségletére gondolok. Ilyen elemek, minden lényegesebb beruházás nélkül, a szükséges sablonok elkészítésével tömegesen gyárthatók, házgyári szabad kapacitás esetén.

A felújítás gondjai

A hagyományos módszerekkel megépített objektumok hagyományos anyagokból készültek.

Kedves Látogatónk!

Folytatjuk Komárom megyei sétánkat. Képzeletben bejárjuk Tatát és közvetlen környékét.

A Vértes és a Gerecse hegység lábánál fekszik, lakóinak száma mintegy 23 ezer. Romantikus, szép fekvésű kisváros, a panoráma hangulatát tavai, forrásai csak fokozzák. Történelmi múltja sajátos miliőt ad, legújabb fejlődése pedig a kül- és belföldi látogató számára biztosítja a kényelmet, a jó ellátást. 1974-ben ünnepelte várossá nyilvánításának húszéves évfordulóját.

Építészeti műemlékei között első helyen áll a Zsigmond és Mátyás király uralkodása idején fénykorát élő Vízivár a XIV. századból, közvetlenül az Öreg-tó partján. Többször átépítették az idők folyamán, jelenlegi formájában neogótikus. Termeiben a Kuny Domokos Múzeum kapott helyet, reprezentatív kiállításai figyelmet érdemelnek. Egyik kazamatájában történelmi levegőjű borozó van, a Zsigmond-pince.

Magyarország európai hírű építésze, Fellner Jakab, a barokk építészet nagy mestere itt élt és alkotott jelentős műveket. A városka barokk-copf arculata nevéhez fűződik. Kiemelkedő épületei Tatán a volt Eszterházy-kastély, a nagytemplom, a régi piarista rendház, a Kálvária-kápolna.

Az új városközpont Tóvároson épül. A széles Ady Endre úton egymásután emelkednek az új objektumok, illeszkedve a műemlékek, természeti adottságok komplexumába. Itt találjuk a Cseke-tavat, a partján elterülő Népparkot, romantikus sétányaival, a hangulatos Pálma-szállót és a Műromokat. A tó kedvelt horgászparadicsom.

A Néppark bejáratánál áll a hivatalunk kezelésében levő „C" kategóriás Malom szálló.

Az Öreg-tó 230 hektáros vízfelülete ma már nemzetközi evezősversenyek színhelye, lehet rajta csónakázni, sétahajózni, strandolni. Délkeleti partjához közel terül el az I. osztályú nemzetközi autóskemping, árnyas fák alatt lágy pázsit a sátraknak; a bérelhető faházak (200 férőhellyel) minden igényt kielégítenek. Gázfőzőtől a kocsimosóig, és a sportolási lehetőségig — minden egy helyen megtalálható.

A kempingben és a Malom szállóban hely előre biztosítható hivatalunk kirendeltségén (Tata, Ady E. u. 9., tel.: 24, telex: 272223.), az egyéb szolgáltatásokkal együtt (idegenvezetés, étkezések biztosítása, ajándéktárgy árusítás stb.).

Messze földön híres a Tatai Nemzetközi Lovasiskola az Öreg-tó nyugati partján. Ez az ország jelentős lovasturisztikai központja. Fedett lovardája egész évben igénybe vehető.

A vizek között még nem is említettük a Fényes-forrásokat, amelyek a városközponttól mintegy 2 km-re találhatók. Köréjük modern fürdőtelep épült, hangulatos faházakkal, télen szaunával. Jelenleg a fürdőtelep vízellátása mélyfuratú kutakból történik, melyeknek vize 21—23 C°-os, szénsavas-hidrokarbonátos, enyhén radioaktív.

Hosszabb sétával közelíthető meg a Kálvária-domb, melynek nevezetessége a világhírű geológiai természetvédelmi terület, ahol a földtörténeti középkor őslényeket tartalmazó tengeri üledékei tanulmányozhatók.

Az 1971. évi Vadászati Világkiállítás idejére hozták rendbe Remeteségpusztát. Az egykori hercegi kastélyból luxusszállót varázsoltak (Diana), körötte parkerdő és vadrezervátum.

Tata központjától 10 km-re, Agostyán község határában arborétumot találunk, mely 200 féle fenyőből álló gyűjteményéről híres.

Tatát elhagyva, a 2. sz. főközlekedési úton említésre méltó megállóhely Szőnyben a Dobi István Emlékmúzeum. A kiállítás tárgyaiból, dokumentumaiból megismerhetjük az egykori nincstelen földmunkásnak, az Elnöki Tanács volt elnökének életútját.

Folytatva utunkat, Komáromba érünk, melyet rendkívül előnyös fekvése tett minden időben fontos településsé. Idegenforgalmi jelentőségét alapvetően meghatározza a Duna-híd, mely Magyarországot Csehszlovákiával köti össze. Közúti és vasúti határátkelőhely. A török időktől híres a vára, melyet a betolakodó hordák nem tudtak meghódítani. Az 1848—49-es szabadságharc bukása után még két hónapig védte legendás hírű tábornoka, Klapka György. A hajdani három erőd közül a legérdekesebb az Igmándi vár, amely a város belterületén található.

A Városi Tanács neobarokk épülete szép műemlék, előtte római kőkoporsók, szarkofágok kötik le a látogatók figyelmét. Komárom a Duna mellett gyógyvízzel is büszkélkedhet. 63 C°-os szulfátos vize a reumás bántalmakra, nőgyógyászati panaszokra, bőr- és idegi megbetegedésekre hatásos. A fürdő közvetlen szomszédságában épült Termál Motel kényelmesen berendezett háromágyas szobáival várja a vendégeket.

A Motelben szállás biztosítható: Idegenforgalmi Kirendeltség, Komárom, Mártírok útja 19. sz., telefon: 113.

A Komárom megyei Idegenforgalmi Hivatal

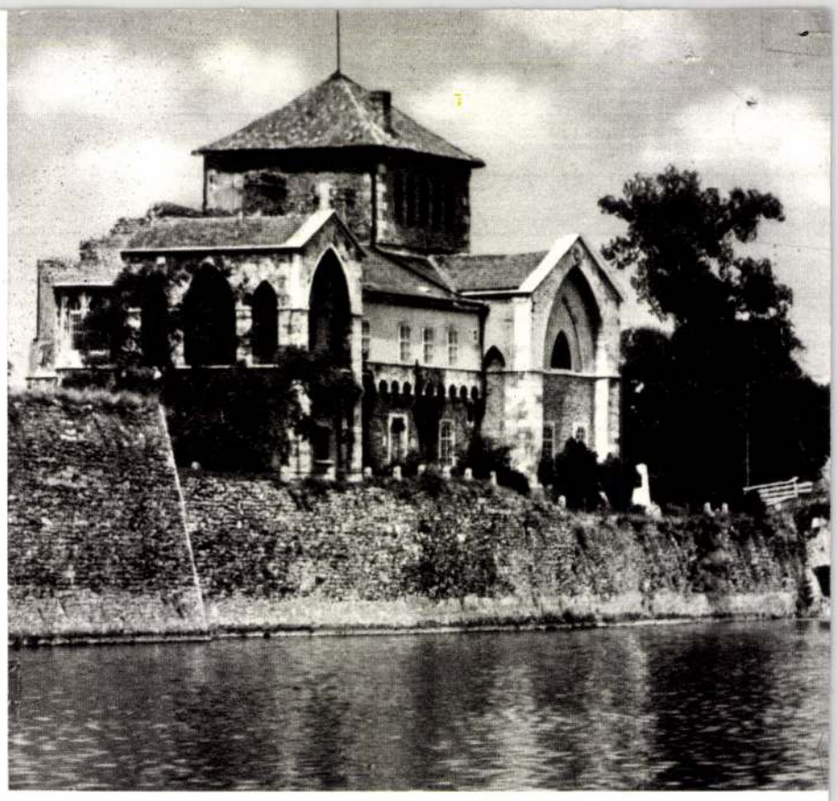

A tatai vár

A Malom szálló

Az Országgyűlés tér az óratoronnyal

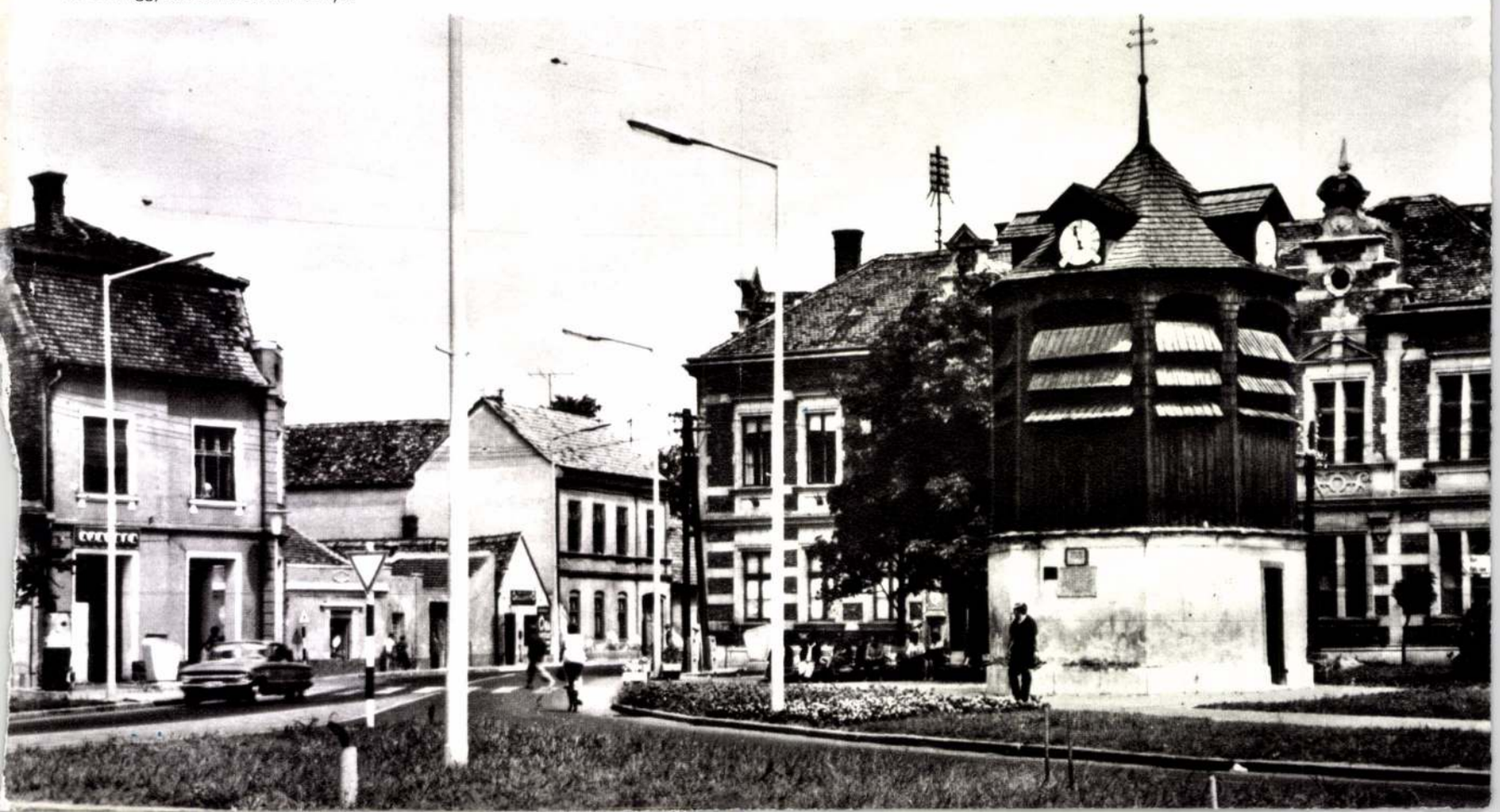

Ferenczy Béni

Bartók Béla,
bronzdombormü

A boritó hátlapján.
Müvészet,1981.március -

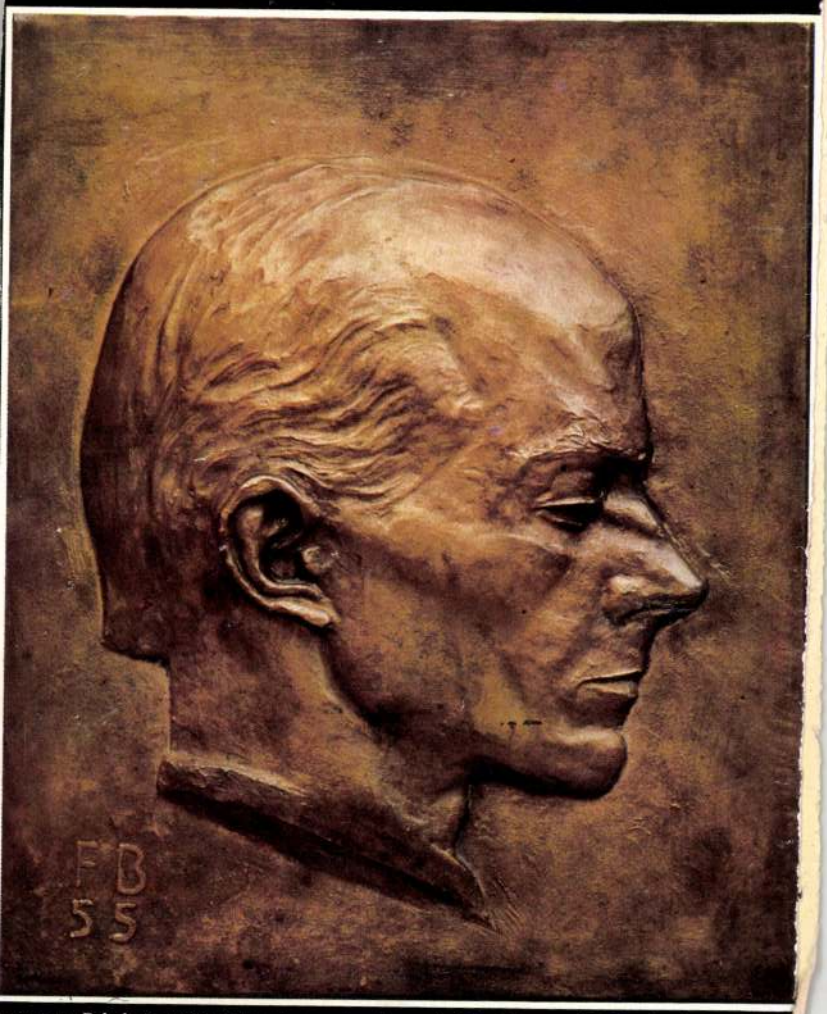

erenczy Béni: Bartók Béla, bronzdombormű, 37x30 cm. 1955 (fotó: Somfai)

Ferenczy Béni, nobrón grafikus

Béla születésének centenáriumára emlékező, két tízforintos bélyeget tartalmazó blokk, több színű ofszetnyomással, 270 300 fogazott és 12 200 sorszámozott fogazatlan példányban jelent meg. Az egyik bélyegen *Bartók* portréja látható, *Ferenczy Béni* 1936-ban készült ceruzarajza alapján, a másik a Cantata profana illusztrációját mutatja be. A blokk két oldalán is e mű zongorapartitúrájának egy részletét örökítették meg. A blokkot ez év augusztus 31-ig árusítják.

–: Vadászat

12.

Népszabadság, Bp. 1981. márc. 27.

Ferenczy Béni és NOÉMI

Népszava

1980. június 15.

NÉPSZ

A Ferenczy-ikrek jubileumára

Június 18-án lenne 90 éves — ha élne —, Ferenczy Béni és Ferenczy Noémi, az újabb magyar művészet e zseniális testvérpárja, akik közül az első, mint szobrász és grafikus, a második pedig mint textilművész, a gobelin műfaj hazai megújítója úttörő jelentőségű életművet hagyott reánk.

Ferenczy Károly és Fialka Olga festőművészek gyermekeiként, Szentendrén születtek 1890 júniusában s bár apjukhoz hasonlóan egyikük sem végzett rendszeres és folyamatos művészeti tanulmányokat, a szülői ház inspiratív közegéből hozott esztétikai kultúrájuk és kiváló kvalitásérzékük idősebb bátyjukkal, Valérral együtt igen korán a művészet hivatott művelőivé avatta őket.

Kettőjük közül kétségtelenül Béni volt a sokoldalúbb és egyetemesebb tehetségű mester, akiben a hagyományőrzés élénk kísérletezőkedvvel, a kikristályosodott értékek alkotó továbbfejlesztésével párosult. Eseménydús élete során megfordult Firenzében, Münchenben, Párizsban, dolgozott Bécsben és Moszkvában; volt idő, amikor politikai emigránsként szűkös körülmények között élt, s volt, amikor ünnepelt mesterként rangos feladatok, bőséges megrendelések jutottak osztályrészéül. A felszabadulást követően öt évig tanított a főiskolán, s az elsők között volt, akit államunk Kossuth-díjjal tisztelt meg. Életének utolsó évtizedét súlyos betegségek keserítették, de ő állhatatosan felvette a küzdelmet velük, s mindent lebíró, hősies akarattal félig bénán is remekműveket alkotott.

Életműve, mint egyik méltatója, Oelmacher Anna találóan megjegyzi, „oly gazdag, hogy szinte az európai szobrászat fél százada tapintható ki fejlődésén." Érett stílusa a plasztika klasszikus eszményeit: a szobor építkező, statikus formáit a felület érzékeny és gyöngéd megmintázásával kapcsolta össze, korszerű értelmezést adva ilyetén az antik és a reneszánsz tradícióknak. Elsősorban kisplasztikus volt, lélekláto portrék, életörömtől duzzadó aktok, kifejező zsánerek, egyéni felfogású érmek és grafikák készítője, de tőle származik máig legnagyobb hatású Petőfi-szobrunk is, amely jelenleg Gyula egyik közterét díszíti.

Noémi, aki a gobelinszövés területén vitte tökélyre a család nemes hagyományát, nehezebben talált magára: évekig kereste a műfajt, amelyben egyéniségét kifejezhetné. Párizsban, a Manufacture des Gobelins-ben ismerte meg a szövés mesterségét, amit csakhamar egy önálló képi koncepció hordozójává fejlesztett. Munkáit nemcsak tervezte, de maga is szőtte, visszaadva így az eltűnőben levő művesség becsületét. Korai, biblikus és mitologikus tárgyú kárpitjain a középkori francia gobelinkultúra naiv, népies hangütését újítja fel, ám a szabadban játszódó, vallásos témák keretében a természet iránti áhítatos szeretetének, s a forradalmak felé sietó magyar társadalom rendigényének is hangot ad.

A húszas években — nem utolsósorban a munkásmozgalommal kiépített kapcsolatai következményeként — mind stílusa, mind témavilága átalakul: megjelenik, s uralkodóvá válik művein a dolgozó, alkotó ember alakja. Ábrázolásai szimbolikus jellegűek: ez a figurák nagyvonalú alakításából, lényegre törő megjelenéséből, s a kompozíciók keretébe szőtt szerszámmotívumokból is kitetszik. Nála jelenik meg először textílián a kommunizmus jelképe: a sarló és a kalapács.

A felszabadulás után szőtt szőnyegei az ország életében bekövetkezett történelmi fordulat jellegzetes eseményeit: a munkás—paraszt szövetséget, az országépítő lendületet, az új eszményeket és ideálokat öntik képi formába. Kossuth-díjat, s főiskolai katedrát kapott ő is, akárcsak híres testvére, s pedagógusként is rengeteget tett a magyar textilművészet felvirágoztatásáért.

Mondják, hogy az ikrek egy időben szoktak meghalni, olyannyira összekötöttek lélekben is. A Ferenczy-testvéreknél nem így történt. Először, 1958-ban Noémi ment el, Béni csak tíz esztendő múltán, 1967-ben követte. Kivételes művészetüket azóta többször volt alkalmunk különböző kiállításokon megtekinteni, s mindannyiszor lenyűgöztek tisztaságukkal, humanista szellemiségükkel. Életművük ma már példa és mérték: fiataljaink, ha jelentőset alkotnak, az ő útjukat folytatják.

T. A.

Ferenczy Noémi: Összefogás (1945)

Az elvarázsolt kis növény

Már nem emlékszem pontosan, mit kerestem az éléskamrában, amikor — majdnem a talpam alatt — megpillantottam a földön egy babszemet. Hatalmas, szép, kövér tarka babszem volt. Lehajoltam érte, felemeltem, és éppen a többi babszem közé akartam tenni a polcon levő dobozba, amikor megszólított:

— Segíts rajtam! — mondta.

— Miért kellene rajtad segíteni?

— Egy gonosz tündér elvarázsolt! — panaszolta. — Én egy szép zöld növényke voltam, helyes leveleim, kecses, karcsú száram, pompás kis gyökerem volt, de a gonosz tündér — csak úgy játékból — belegyömöszölt ebbe a babszembe.

— Segítek rajtad — mondtam, mert megsajnáltam —, de hogyan segítsek?

— Egyszerű. Vegyél egy cserepet! Közönséges kis virágcserép is jó lesz. Tegyél bele friss földet, dugjál bele engem, akkor már én is tudok magamon segíteni.

— Micsoda szerencse, hogy éppen van itthon üres cserép — gondoltam. — Most azonnal elültetlek! — ígértem neki.

— Még várj egy picit! Ha elültetsz, gondoskodnod is kell rólam: hogy fájdalmat ne okozz nekem, minden nap meg kell locsolnod, mert víz nélkül elszáradok. Azután, ha majd már növekszem, szúrj le mellém egy kis botot, hogy legyen mire támaszkodnom, mert egy kissé bizony meggémberedtem ebben a kis babszemben. De vigyázz, nehogy a gyökerembe szúrd a kis botocskát!

— Mindent úgy teszek, ahogy kérted — mondtam, és azonnal megtöltöttem a cserepet porhanyós földdel. Mielőtt belenyomtam volna a babszemecskét a földbe, búcsúzóul így szólt:

— Hálából én leszek a te növényed! Ne rakj túl mélyre a cserépben, és ne nyomd nagyon össze a földet felettem, hogy kényelmes helyem legyen. Köszönöm, amit értem tettél!

Miután én is elbúcsúztam tőle, betakartam a finom, friss földdel. Néhány nap múlva kibújt egy kis zöld, fűszálszerű, pici növény, az én növényem. Rögtön ráismertem, pedig még sápadt volt egy kicsit. Megtartottam, amit ígértem. Gondozom őt ma is. Most, hogy ezt a történetet írom, itt áll mellettem a cserépben az asztalom szélén, és elégedetten mutogatja egészséges zöld levelecskéit.

Garai Péter

A-tól B-ig melyik karikákon át?

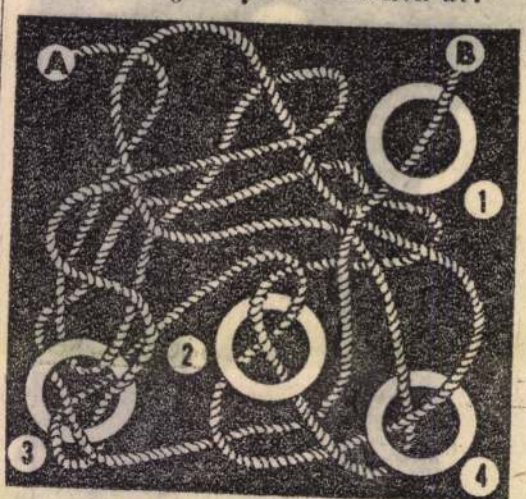

A vagy B vagy C?

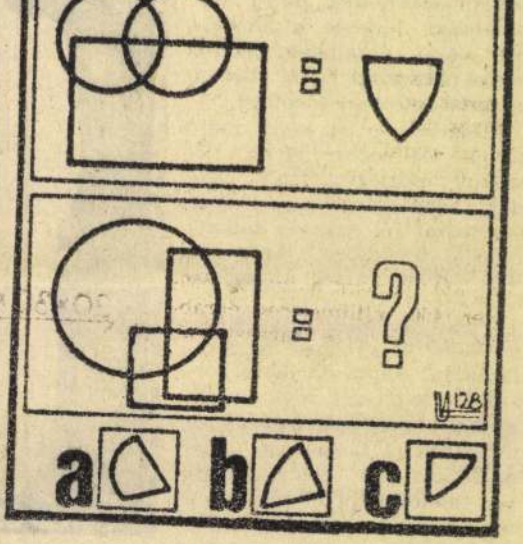

Mi a foglalkozása?

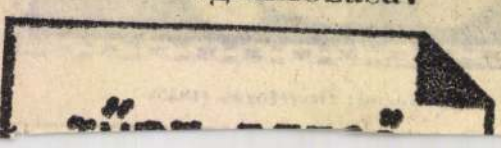

Rakd össze a kalapot!

Ferenczy Béni nekrológ

Csak album maradt

KONTHA SÁNDOR KÖNYVE FERENCZY BÉNIRŐL

Aki elolvassa *Kontha Sándor* tanulmányát Ferenczy Béniről, talán megismerkedhet a szobrász néhány jellemző emberi tulajdonságával, ihletet adó életútjával, ám művészetéről, annak lényegéről, sajnos, alig tud meg valamit. A Corvina szobrászokat bemutató albumsorozatában megjelent könyv képanyaga több érvet kínál, mint a korrekt életrajzi ismertető.

Ferenczy Béni kétségtelenül a huszadik századi magyar szobrászat egyik legkarakterisztikusabb, tanítványokat, követőket vonzó egyénisége. S épp ezért egy ilyen tanulmánynak nemcsak lehetősége, hanem feladata is lett volna, hogy érveket sorakoztasson, s értő elemzéssel nyissa fel az életmű különböző rétegeit, eredeti művekben kiteljesedő csúcspontjait. Az életrajzi ismertető nem helyettesítheti az alkotói korszakok megrajzolását, hiszen Ferenczy Béniről, ha mégegyszer olyan izgalmas, eseményekben bővelkedő lett volna élete, mint valójában volt, soha nem születik könyv, ha a léte utáni időben nem perelnének mellette és érte a szobrai. Kontha rendkívül sommásan intézi el Ferenczy egyik fő művét, a Petőfi-szobrot is. S ezen túl, az egyébként is szűkre szabott terjedelmet sokszor látványos, de az életmű szempontjából lényegtelen idézetek közlésére használja. Így például Ferenczy Béni életének, munkásságának, élete utolsó szakaszának értő magyarázása helyett egy ideggyógyász megállapítására hagyatkozik csupán. A művészettörténész okfejtése helyett ezt fűzi hozzá: „... a jellemzés helytálló, kiegészítés ehhez alig kívánkozik". Ezek ismeretében meglepően hangzik az írás zárómondata is (Ferenczy Béni) „... Művészetének értéke, megbecsülése fokozódik, értelmezése mind gazdagabb lesz". Vagyis a könyv csupán album lett — semmi más. Haszna annyi, hogy akik eddig nem ismerték volna Ferenczy munkásságát, most a reprodukciókkal találkozva maguk dönthetik el, mit tudott ez a művész, s milyen helyet foglal el a huszadik század magyar szobrászatának folyamatában.

(hm)

(hm) :(

Esti

2.

s. 27

- Nairobiban az Afrikai Egységszervezet idei csúcsértekezletén Marokkónak *sikerült* megakadályoznia, hogy szóba kerüljön a Polisario Front által kikiáltott Szaharai Arab Demokratikus Köztársaság tagfelvételi [illegible] körökben vannak olyan vélemények, miszerint számos afrikai állam, köztük a közvetlenül érdekelt Algéria is, most már szeretne mielőbb megszabadulni a nyugat-szaharai konfliktus gondjától.

Az állam- és kormányfők közgyűlése az előzetes program szerint *ma* ért volna véget, azonban a csádi helyzet megvitatása miatt bizonyosra vehető, hogy a csúcsértekezlet *a tervezettnél tovább* fog tartani.

NÉPI ELLENÁLLÁS

Pinochet

A *chilei* katonai junta vezetője *Augusto Pinochet*,

Ferenczy Béni, szobrán
grafikus

Kontha Sándor: Ferenczy Béni (Corvina). — Kiss Lajos: A szegény emberek ... t. — Lukácsy

— Most jelent meg,

8.

Nénszabadság Bn. 1981 máj. 30.

Ferenczy Béni, szobrán grafikus

● FERENCZY BÉNI ALBUM. A Corvina Könyvkiadó újdonsága Kontha Sándor tanulmánya: Ferenczy Béni. A kötetet a Kossuth-díjas művész 83 munkájáról készült fotó illusztrálja.

12

–o Ferenczy Béni

Esti Hírlap. Bp. 1981. máj. 26.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1979 MÁJ 7

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Béni Ferenczy
szobrászművész

1021

Béni Ferenczy: Noémi, 1917
Ungarische Sezession

dens gingen auf internationaler ideologischen Ebene mit doppelter Wirkung einher."

„Einerseits erfahren wir" — fuhr Miklós Óvári fort — „daß der Imperialismus gegen die drei revolutionären Hauptkräfte auch auf ideologischem Gebiet einen Angriff gestartet hat, der konzentrierter, vielseitiger und koordinierter ist als je zuvor. Der Einsatz des ideologischen Waffenarsenals des

(Fortsetzung S. 3)

uprogramm

Ferenczy Béni

Magyar Hirlap

Wagner: Ikerévf

Ferenczy Károly festőművésznek — a nagybányai piktúra egyik legjelentősebb képviselőjének — 1890. június 18-án, Szentendrén egy fia és egy lánya született. Az ikrek úgyszólván már világra jövetelük puszta ténye révén is bekerültek volna a magyar képzőművészet történetébe. Hiszen édesapjuk pár éves koruktól sokszor megörökítette őket, akár az akkoriban rendkívül modern módon ábrázolt természeti környezetben, akár műteremsarokban, avagy lakásinterieurben.

Ferenczy Béni 2

Magyar Hirlap 19

Wagner:Ikerévfor

Am a család művészi atmoszférája — amely születésük pillanatától megszokott közegként vette körül őket — azt a ritka tüneményt eredményezte, hogy a Ferenczy-gyerekek egyhamar a szülőkkel egyenrangú partnerekként szerepeltek a neves família kollektív kiállításain. Így aztán a „családi fényképalbum" rövidesen az ikrek egymást megörökítő alkotásaival gyarapodott; rajzban és festményben, szoborban vagy éremben egyaránt.

Ezek között tallóztam, amikor a kettős születésnapról készültem megemlékezést írni. Ezek között bukkantam rá arra a kerek, tenyérnyi éremre, amelynek egyik oldalán Ferenczy Béni — akkor már határozottan kirajzolódott módszere szerint — az ábrázolt művész (jelen esetben Ferenczy Noémi) portréját mintázza, míg a hátlapon az illető valamelyik alkotásából vett jelenetet, részletet ragad ki. Nos, ezen az 1937-ben készült érmen, a „NOEMI I.F.D.D.F.B. 37." felirat antikva betűi alatt két emberi figura körvonalai rajzolódnak ki a szemlélő előtt. Az egyik ültében támaszkodik, miközben a másik

gyedik forintot [illegible]
tott a kohászat... *Kormányunk,*
látva a harcot és méltányolva az

Ferenczy Béni 3

az ő térdén nyugtatja a fejét. A kompozíció klasszikus szépsége, kiegyensúlyozott nyugalma a két alak együvé tartozását, azonos gondolkodásmódját hangsúlyozza. Alkotója számára sem lehetett érdektelen a téma, mert még ugyanabban az évben, azonos méretben és formában, de kétféle alapanyagban — ólomban és bronzban — is kivitelezte

Magyar Hirlap 19[illegible]o/6/1o/6

Ferenczy Béni

Magyar Hirlap 1980/10/8/6

Bartók Béla
(Ferenczy Béni rajza)

1021

1980. augusztus 3. Kossuth 9,00 Vgné

Kulturális Magazin

-Szentendrén, a Nyári Játékok természetesdiszletéül szolgá lócsöppnyi Főtéren áll aFerenczi-család muzeuma,amely most azért isvárja a látogatókat, mert ha nem is kerek, de kilencven éves évfordulója van, a híres művész ikerpár, Ferenczi Béni és Ferenczi Noémi születésének. Várhelyi Vanda művészet történész a kaluzununk.

- A kiállitás igyekszik a teljesFerenczi-család anyagból legalábbis egy izelitőt adni az odalátogatóknak, valóban a leggazdagabb a gyüjteményünk Ferenczi Béni munkásságában. Talán egy kicsit elidőznék az érmek említésénél is, annál is inkább,mert már most felhivnám a kedves hallgatókfigyelmét, hogy az évfordulóra tekintettel, a muzeumunk egy minikönyv kiadásávalemlékezik meg Ferenczi Béninek éremmüvész munkásságáról, és ez alkalomból a művész érmeinekegy sorozatát adja ki a Muzeum. Itt is számos érdekességvan, igy például ő volt az első érmész, nemcsak Magyarországon, hanem az egész Világon, aki érmet készitett Wangougról. Nagyon érdekesek ezek az érmei, tekintettel arra, hogy az érmek hátlapján, ugye a szokásos az, hogy egy emlékérménél mindig a személy, akinek az emlékére készül a mü, annak a portéja szerepel általában, a hátoldalon mindig egy nagyon érdekes részletet választott ki az ábrázolt személy életmüvéből, igy például nagyon érdekesen komponálta át a Greco-i érem hátlapján az Orgas gróf temetésének nagy kompoziciójánaka középső részletét, de van olyan művészérme is, aholnem szerepela művészportréja, hanem egyoldalasérmében, Boromini emlékének egy nagyon szépen megmintázott oszlopfővel,és nagyon szép felirattal állit emléket. Itt erről is említést kelltenni, hogy talán a magyar éremmüvészetben, ami igazán nagyon gazdag és ez a 2o. század közepén is hát nagyon magas szinvonalon álló magyar éremmüvészetben, talán Ferenczi Béni volt az, aki a legszebbfeliratokat tudta érmein adni. Nagyon sok feliratos érme van. És, ha szabadna itt zárójelben egy megjegyzést tenni, olyan jellegzetesen szépek a betüi, hogy ez a néhány , az 193o-as éve elején Moszkvai tartózkodása alatt készültmunkáján, ha nem látnánk, nem tudnánk, hogy az ő munkái, csak a rajtalevő cirillbetüs feliratok alapján is felbhetne ismerni, annyira jellegzetesen kiegyensulyozottak és karakteriszti kusak az Obetüi.

- Mibudaiak abban a szerencsés xhelyzetben vagyunk, hogy akárnaponta is láthatjuk a Horváth-kertben az Ő Ülő nő szobrát, nem hiszem, hogy nagyon sok köztéri szobra van. Itt a Muzeumban mire hivná fel a figyelmet?

Ferenczi Béni, Kossuth-díjas érdemművész

- Tényleg egy sajnálatos helyzet, hogy nagyon kevés köztériszobra van, és az életében mindössze két szobra került köztérre felállitásra. Az egyik, amit emlitett, ez a Horváth-kerti Ülő női figura, és a másik a sokvihart kavart Petőfi szobor, ami végülis Gyulára került. Későbbieksorán még másutt is állitottak fel szobrait, igy hát a Rádiótól nemmessze, a Kigyó utcánál, akis sarokban, a ki s állófiu szobor, ami talán tulzottanbelesimul azutca forgatagába, és talán nagyon sokan elhaladnak mellette ugy, hogy észre sem veszik ezt a nagyon szép ésfinoman megmintázottfiu aktot. Talán itt egy kicsit szerencsésebb talap zatielhelyezéssel jobban kihozhatott volna emelni ezta szobrot. Hát Ferenczinek magának Szentendrén sincsköztéri szobra, egyelőre Ferenczi Béninek. Most van előkészületben, hogy az egyik, a Muzeum udvarán látható szobra, a Kis alpinista szobor kerüljön ki az Alkotmány utcába Szentendrén. Közel ahhoz a házhoz, ahol 1889-92 között Ferenczi Károly a családjával élt, és ahol éppen a Ferenczi ikrek születtek.

Ferenczy Béni, szobrászművész

a szentendrei művésztelepe alkotóitól.

Népművelés, 1980. júl. hó.

Béni, a lutestvért
a klasszikus görög és reneszánsz müvészet ihlette meg. Mi sem természetesebb azonban, hogy európai vándorlásai során szerzett formai és szellemi hatásokat is feldolgozta müvészetében. Illyés Gyula irja róla, hogy ő kezdettől fogva ugy képzelte el, hogy Ferenczy Béni is előbb játékból, aztán lázadásból szétszedett, majd összetört magában egy világot, aztán gyengéden és iszonyu erővel, tündérsugallatra és halálos szükségből felépitett egy másikat. Ebből támadt valami olyan teljessége, aminőt csak a reneszánsz nagy mestereinek életmüve nyujt. Illyésnek e szép szavai Noémire is vonatkoznak, ha tágabb értelemben is. Tudatosan kerülik mindketten a felületes hatásu, ötletességet, azt a bizonyos rendkivüliséget, ami csak a külsőségekben nyilvánul meg. Mégis félreérhtetetlenül szólnak Ferenczy Béni szobrai és Ferenczy Noémi feliképei. A lélek szól belőlük, rendkivüliségük belsejükből árad, müvük maradandó, etikus emberi, müvészi tartásuk pedig példával szolgálhat az utódoknak.

o--o--o

1980.VI.18. 4,25 N.

1021

Jó reggelt!

- Naptár. Csapó Györgyöt hallják.

- 90 esztendeje született a modern magyarképzőművészet két ikercsillaga Ferenczy Noémi és Béni. Valójában is ikertestvérek voltak. Ferenczy Károlynak, pikturánk egyik legnagyobb mesterének a gyermekei. Ugy gondolom szerepük, hatásuk a magyar képzőművészetben nem kisebb apjukénál. Noémi gobelin müvészetünk uttörőmestere lett, Béni pedig Meggyesi Ferenc mellett modern szobrászatunk és éremmüvészetünk legnagybbika a rajzmüvészetnek is kiemelkedő mestere. Szülőházuk jó iskolájuk volt. A lehető legjobb iskola. A nagymüveltségü apa és anya körében korán bontakozott érdeklődésük képességük.

1/

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrász- és grafikusművész

Pigler Andor, 12.7 cm, 1952.

1

Berzsenyi Dániel, 11.5 cm, 1953.

2

Művésnet, Budapest, 1980. szept. 17. old.

Ferenczy Béni, szobrász

E számunkban Ferenczy Béni műveit közöljük. Borító I.: A Petőfi-szobor részlete. Borító II.: Bartók Béla, III.: Arany János, IV.: Ady Endre; melléklet I.: Virág Benedek, II.: Bessenyei György, III.: Berzsenyi Dániel, IV.: Kölcsey Ferenc (érmék) (Petrass István fotói)

Ferenczy Béni: Művei

Borító I–IV.
Melléklet I–IV.

Új Írás, Budapest, 1984. december

XXIV/12

FERENCZY Béni

C.KISS Sándor: A városvédő templom. = Budapest, 1983/8.
34.p.

Az ujkori keresztelőkutat Ferenczy Béni szoborcsoportozata disziti.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-750, 340-726
Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrász- és grafikusművész
NÉPSZAVA
1982 - JUN 16

6 1021

Ferenczy Béni rajzalbumáról

A *Szépirodalmi Könyvkiadó* könyvheti újdonságai közül bizonnyal sokan felfigyeltek arra a szép küllemű albumra, amely tizenöt esztendeje elhunyt kiváló szobrászunk, Ferenczy Béni 52 — eleddig ismeretlen — rajzát adja közre *Illyés Gyula* költői hangvételű bevezetőjével. A *Ginács László* által tervezett kiadványt a Kner Nyomda gyomaendrődi részlege készítette különleges figyelemmel; reprodukciói *Vattay Elemér*, papíranyaga pedig a diósgyőri papírgyár kollektívájának hozzáértését dicséri.

Kevés szobrászunk munkásságában játszott olyan jelentékeny és vonzó szerepet a rajzolás, mint Ferenczy Béniében. A grafika számára a maga könnyed lehetőségei révén nemcsak előkészítője volt egy-egy szobor vagy érem megszületésének — mint az általában a szobrászoknál lenni szokott, hanem önálló műfaj, szuverén kifejezési mód is, amelyben személyiségének áradó melegsége, szellemének mindig eleven dinamizmusa plasztikai működésével egyenrangú szinten jelentkezett. Életének utolsó évtizedében, amikor is a súlyos bénaság kiütötte a mintázófát kezéből, jószerivel a grafika maradt az egyetlen műfaj, amelyben géniusza korlátlanul megnyilatkozhatott; hatalmas önuralommal megtanult bal kézzel rajzolni, s a kezdeti reszketeg próbálkozásokból csakhamar ragyogó grafikai kollekció kerekedett ki.

Az albumba foglalt rajzok, jóllehet nincsenek datálva, és semmiféle jegyzetanyag sem segít pontosabb meghatározásukban, döntően a negyvenes-ötvenes évek, illetve a mester utolsó korszakának termékei: — az egyfelől a már kiadott Ferenczy-rajzokkal való összevetésből, másfelől Illyés egyes utalásaiból derül ki. 1949-ben ugyanis — főként a Petőfi szobrát fogadó hivatalos értetlenség következményeként — Ferenczyt váratlanul felmentik 1946-ban elnyert főiskolai tanári állásából, s ettől kezdve elsősorban az illusztrálás lett megélhetésének forrása. A megrendelésre készült rajzok mellett természetesen továbbra is foglalkoztatták plasztikai tervek: ebbeli próbálkozásaiból születtek azok a vázlatai — javarészt portrék, aktrajzok és mozdulattanulmányok —, melyeket Illyés igen találóan „az ihlet szárnypróbálgatásainak, iránykereséseinek" nevez. Az utolsó rajzok modellje többnyire ő maga, illetve balsorsának hűséges társa, a felesége volt; ezek a lapok — hogy ugyancsak Illyést idézzem, szinte dantei dokumentumai grafikai kultúránknak, mert „test ábrázolásába fogva, villámfényben lelket ábrázolnak".

Ami a rajzok technikáját illeti, krétával, ceruzával és tollal készültek. A vonalvezetés hol erős, masszív kompozícióvá áll össze, máskor vázlatszinten marad: ilyenkor a művész többnyire egy-egy részletre koncentrál, melyet olykor (bár ezt a reprodukciók kevéssé szemléltetik) színes krétával vagy vízfestékkel is kihangsúlyoz.

Noha a rajzok egy részén — mint már utaltunk is rá — nem nehéz felismerni az alkotó életrajzának bizonyos motívumait, a képek tartalmát-tematikáit az *egyetemesebb igényű* mondandók szabják meg elsősorban. Derű és harmónia, a mindenütt jelenlevő Érosz, gyermeki báj, a fiatalság varázsa, vonzó természetközelség és a béke szenvedélyes óhajtása árad felénk a rajzi gesztusokból — egyszóval a való világ, amelyre mindig kivételes nyitottsággal figyelt és reagált Ferenczy Béni.

Ezen az albumán is lemérhetjük, hogy nem eredménytelenül!

T. A

Kitüntetés

Az Elnöki Tanács több évtizedes, kiemelkedően eredményes munkássága elismeréséül, nyugállományba vonulása alkalmából a *Munka Érdemrend arany fokozata* kitüntetést adományozta *Kardeván Vilmosnak*, a Vegyiműveket Építő és Szerelő Vállalat vezérigazgató-helyettesének és *Murai Rezsőnek*, a Kohó- és Gépipari Tervező Vállalat irodavezető főmérnökének.

Magyar—osztrák egészségügyi együttműködés

Dr. Schultheisz Emil egészségügyi miniszter meghívására június 14—15-én osztrák egészségügyi bizottság tartózkodott hazánkban, *dr. Kurt Steyrer* egészségügyi és környezetvédelmi miniszter vezetésével. Tárgyalásokat folytattak az Egészségügyi Minisztériumban a két ország egészségügyi helyzetéről, valamint szakmai kapcsolataik fejlesztésének lehetőségeiről.

(MTI)

A Neumann János társaság közgyűlése

Közgyűlést tartott kedden Budapesten a hazai számítástechnika-kutatás, -fejlesztés, -alkalmazás szakembereinek társadalmi egyesülete, a Neumann János Számítógéptudományi Társaság.

A közgyűlésen *Neumann János-díjjal* tüntették ki *Ko-*

Ahogy az esztergályos, a lakatos, a köszörűs látja

Hét[illegible] örömök

Arról beszélgettünk a három Láng-gyári munkásemberrel, hogy napi közérzetüket az apró benyomások befolyásolják: bosszúságok és örömök. Beszéltünk a mindennapi élet és a munkahely kisebb-nagyobb gondjairól, majd ezután feltettem a kérdést: *és minek örülnek?*

GAZDAG JÓZSEF.

(Esztergályos, műhelyrészének főbizalmija.)

— Az előbbi kérdést is a magánélettel kezdtem, az örömöket is ezzel folytatom. A lányom 16 éves, nagyon jól tanul, a közgazdasági szakközépiskola számítástechnikai tagozatán. A KISZ-ben agitpropos, nyüzsgő, mint én vagyok. Számítástechnikai programozó lesz, sőt, ha tovább tanul, programozó matematikus. Ez önmagában is nagy öröm, *de nekem az egész családi hátterem nagyon nagy megnyugvást ad.* S míg el nem felejtem, hadd tegyem hozzá: ma vagyok huszonegy éves házas.

Erre elhangzanak a gratulációk, a köszörűs ígéri, hogy ezzel kapcsolatban ő is mond majd egyet s mást. Gazdag folytatja:

— Egyéb örömeim... Hát a szakszervezeti nyüzsgésem például. Mondtam, hogy bosszantó kudarcok is érik az embert, igaz. De ha valamit valakinek sikerül elintézni, az engem feldob, akkor én megint hetekig megyek csak előre és csinálom. Például: Csizmadiának most szereztünk beutalót, mert most jön a felesége az NDK-ból, de későn szólt, kiosztották már. Hogy én mit kilincseltem, az nem igaz, de meg-

VARRÓ LÁSZLÓ.

(A szerkezeti lakatos, ugyancsak szakszervezeti tisztségviselő.)

— Jóskának igaza van, ha az ember családi körülményei rendezettek, ha van hol laknia, ha a gyerekei szépen fejlődnek: ez az alapvető öröm meghatározza az ember egész életét. De a hangulatát is mindennap. A feleségem az újpesti kórházban dolgozik, egyelőre még nem nyugodt munkahely, mert új. Hát *sokat segítek.* Az is öröm. Rendszeresen én vásárolok. Bemegyek a közértbe, rendesen kiszolgálnak, nem adják három végét a szaláminak, nem kell gazsulálnom a hentesnek, úgyis rendes húst ad: hát *ezek is örömök, ha aprók is.*

Ez azért van így, mert olyan környéken lakik, vagy azért, mert ismerik?

Nevet:

— Egyik sem. Mert nem mindig van így. Csak akkor öröm, ha így van.

Ő már a kikapcsolódás örömét is említi:

— Van Pilisszántón egy bérelt telek. A vállalati szb intézte, hogy kapjuk. Most éppen faházügyben járok. Jó levegő, kötetlen időtöltés, persze, dolgozok én ott annyit majdnem, mint a gyárban. Mégis más.

Aztán a munkahellyel kapcsolatban valami nagyon fontosat mond:

— Az nagyon kell, hogy az ember érezze, megbecsülik a munkáját. De van más is: amikor összehoztunk valamit és látom, hogy jó, ha meg sem dicsérnek érte, de látom, ahogyan működik, amikor kész, az nagyon jó érzés. *A becsületesen elvégzett munka*

engedély nélkül épített vityilótulajdonunk. Hát rákényszerültem először hozzáragasztani valamit. Aztán *helyette egy igazit.* Öt évig tartott. Jöttek a barátok, a Gazdag Jóska is, meg a többiek innen a gyárból. És két éve megvan. De azóta is naponta újra örül neki az ember, meg annak külön is, hogy *ez jóformán a saját meg a társai keze munkája...*

A munkáról:

— Nagyon tudok gyönyörködni abban, amit csinálok, mondják is néha, hogy „pepecselő" vagyok, de hát bennem valahogy mindig ott a kívánság, hogy amit elkészít az ember, annak *befejezettnek, szépnek kell lennie.* Ha úgy sikerül: öröm. Sőt, ne higgye, hogy túlzás, alkotás. Mint egy szobrász: egy rozsdás vasból szép, fényes, kész és hasznos alkatrész vagy termék születik. És mert pontos, működik. Aki nem így csinálja, nem tudja, hogy ennek mennyire lehet örülni.

Már tudom, hogy tanít a marxista középiskolában és a Lángban is az szb vezető propagandistája. Így hát a gondolatok továbbadásának, sőt, a vitáknak jóleső örömeit is felsorolja. Aztán amikor újból a társaira néz, hogy van-e még valakinek sorolnivalója, Gazdag József váratlanul summáz:

— Az örömökről mindig nehezebb beszélni, mint a bosszúságokról: az a természetes már, hogy vannak, s nemigen tartja nyilván őket az ember. Ami viszont bosszantja, az persze, folyton foglalkoztatja is, *mert meg akarja oldani valahogy, hogy eltűnjön, hogy ne legyen.* Akkor aztán mondja a ma

azonban szinte kivétel nélkül egy-egy magánmegrendelő kivételes ízlését fedezhetjük föl, mint például Medgyessy Ferencnek a debreceni Déri Múzeum elé került szobrai, vagy Pátzay Pál székesfehérvári *Huszár-emlékmű*ve esetében is a harmincas évek második felében. Az antiszelekció az említett és még néhány véletlen kivételtől eltekintve tökéletesen működött. Ezt a biztos választást, az illetékesek habozás és tévedés nélküli döntéssorozatát az teszi igazán érdekessé, hogy közben hazai szobrászatunk legjobbjairól sem volt elmondható, hogy a modern művészet „szélsőségei" irányában tájékozódtak volna. Eltekintve néhányuk fiatalkori, óvatos próbálkozásaitól, szinte valamennyien a Maillol és Despieau nevével fémjelzett klasszicizmus útját választották. Medgyessy Ferenc alakjai megválasztásával, testi felépítésével ennek a klasszicizmusnak egy határozottan eredeti, helyi: nemzeti jellegét alakította ki. A stílus mediterrán forrásvidékéhez tán Ferenczy Béni került a legközelebb, míg Pátzay Pál ennek hűvösebb, szárazabb és érzelemmentesebb változatát képviselte. — De ugyanígy nem tekinthető a szó valódi értelmében „avantgárd"-nak, a hagyományokkal való szembefordulásának Bokros Birnam Dezső szolid expresszionizmusa vagy a fiatalabbak — mint Vilt Tibor és mások — útkereső tájékozódása sem. Egészen más kérdés persze a világháborút követően külföldre távozott művészek viszonya a modern irányzatokhoz! Nekik azonban szinte semmi hatásuk sem volt a hazai körülményekre, s még a legnyitottabb szakmai körökben sem figyeltek arra, amit mondjuk egy Moholy-Nagy László neve jelentett Európában.

1945-ben a világ változását nem a művészet jelezte. Sőt! Az új világ új urai legelső gesztusukkal a régi világ egyik hivatalos szobrászát, Kisfaludi Stróbl Zsigmondot keresték meg és bízták meg a korszakforduló első monumentális jelképének megformálásával. A Gellérthegy csúcsára 1946-ban felállított emlékmű a városligeti *Ezredéves emlékmű*vel kívánt kimondatlanul is konkurálni. Az már csak a sors újabb — de tán szintén nem véletlen — fintora, hogy Kisfaludi alig néhány évvel korábban kapott megbízást a fronton lezuhant Horthy fiú emlékművének megalkotására, ami csak a gyorsan bekövetkező történelmi változások miatt nem került fölállításra, s bizony — mint azt már többen megírták — a két munka között több a hasonlóság, mint a különbség! Hogy változás történt, azt a hegy ormán álló pálmaágas nőnél személetesebben jelezték a szobordöntések. Budapest terein hosszú ideig lehetett látni furcsa mementóként fejjel a földbe fúródott kő- és bronz figurákat, mögöttük az üres posztamenssel. Ez mutatta a legvilágosabban, hogy nem a művészet, mégcsak az ízlés sem, pusztán a politika változott.

A művészekben azonban — ugyanúgy, mint sokakban az egész magyar társadalomból is — mégis élt a remény. A romokban heverő ország hirtelen felvirágzó kulturális élete, s ezen belül is (tárgyunknál maradva) az izgalmas kiállítások sora, az Európai Iskola megalakulása és működése egyértelműen szólt a szellemi emberek várakozásáról. A születő új azonban most sem jutott el a közterekre. Ritka kivételként valósulhatott meg Sátoraljaújhelyen Kerényi Jenő robbanékony, beszélően eleven hatású *Partizán-emlékmű*ve (1948). A kivételek egyike lehetett volna Medgyessy Ferenc debreceni *Petőfi* szobra is. Az idős mester számára szülővárosának fölkérése erre a feladatra későn érkezett: nem tudott szembenézni és főleg megküzdeni az emlékmű műfajához kapcsolódó évszázados beidegző-

désekkel, s a Petőfi szoboralakját meghatározó elvárásokkal. Egykorú följegyzéseiből és írásaiból tudjuk, hogy szeretett volna valóban valami rendkívülit, igazán újat létrehozni. Az a „kontra-kontraposzt" (Medgyessy kifejezése), amivel feldúlta a szobor ősi és egébként saját maga által is tisztelt belső harmóniáját, nem hozott újat. Mások számára a tévedésnek ez fajta lehetősége sem adatott meg. Bokros Birman Dezső *Dózsája* és a *Dunavölgyi népek kórusa* (mindkettő 1946-ból) minden történelmi, s talán politikai aktualitása ellenére is kisplasztika maradt. Mások még ennyire sem voltak szerencsések: Vilt Tibor egyik főműve, az elhurcolt és elpusztult Szerb Antal emlékét idéző *Búcsú* (1947) egészen a hatvanas évek közepéig plasztilinban maradt, még a kisplasztika számára sem akadt bronz.

Ezek a háború utáni évek hozták meg a lehetőségét először a hagyományostól eltérő, elvont művészi elképzelések elfogadtatására. Barta Lajos, Losonczy Ibolya szürrealizmusból táplálkozó absztrakciója vagy a pályakezdő Jakovits József és a negyvenes években szobrokat is készítő Martyn Ferenc tisztán vállalt szürrealizmusa azonban hamarosan ismét a műtermek mélyére szorult. Barta Lajos csak a hatvanas években bekövetkezett németországi emigrációjában jutott el az elismertséghez. Ott ma köztéren állnak legjobb művei, itthon azonban máig késik felfedezése — bár életműve (végre bronzba is öntve) halála után visszaérkezett szülőföldjére. Némileg szerencsésebbnek bizonyult Jakovits József, akinek utolsó éveiben egy kevés elismerés mégis jutott.

Jelkép-értékű Ferenczy Béni *Petőfi* szobrának a sorsa. Az 1848-as forradalom és szabadságharc centenáriumára állami megrendelésre készülő mű 1960-ig maradt gipszben. Ferenczy ugyanis, először a Petőfi-szobrok hosszú történetében, nem a forradalmárt, a népének rendületlenül utat mutató költőfejedelmet fogalmazta meg, hanem az eleven Petőfit, a kortársak által ismert kicsit esetlen, kamaszosan törékeny testű, érzelmektől fűtött legénykét, akin egyszerre lehet mosolyogni és akit nem lehet nem szeretni, egyszóval egy olyan figurát, amely kicsit sem hasonlított ahhoz a képhez, amelyet a költőről a változó kor egyik hivatalos ideológusa, Horváth Márton fogalmazott meg „Lobogónk Petőfi" című tanulmányában.

Az ötvenes évek kötelező és sematikus naturalizmusa és optimizmusa nem váratlanul ugyan, de mégis hirtelen lett egyedüli meghatározójává mindenféle művészi tevékenységnek, így a szobrászatnak is. Kállai Ernő, a kitűnő műkritikus már 1946-ban figyelmeztetett a közelgő veszélyre. „Vigyázat, Műcsarnok!" című írásában jósolta meg, hogy a szocialista realizmus leghívebb mesterei majd éppen a „Műcsarnok mezei hadai"-ból, az „ősmagyarkodás és a turanista mítosz többékevésbé álmonumentális szobrászai" közül fognak kikerülni, akik „mint az ügyes bűvészmesterek az üres cilinderből a nyuszikat, egymás után, sorjában fogják elővarázsolni a gyári és a mezei munka hőseit". A baloldali gondolkodású művészektől többnyire nem volt idegen elképzelés, hogy képességeiket a politikának is szolgálatába állítsák. Az 1948 végén megrendezésre került „Közösségi művészet felé" című kiállítás mintegy az ő ajánlatuk volt erre. Tíz hónappal később azonban, amikor Révai József a Nemzeti Szalonban megnyitotta a szovjet festők kiállítását, már nyilvánvaló volt, hogy ez az „ajánlat" kevés: a hatalom teljes önfeladást kíván.

Ami ezekben az években Magyarországon a művészetekkel történt, az végül is azt képezte le, ami a társadalom egészével is: ahogyan a hatalom az utóbbiból

tökéletesen kizárta a magántulajdont és az azon alapuló mindenfajta kezdeményezést, úgy tette lehetetlenné az előbbiben az egyéni invenció, ízlés, stílus és gondolat érvényesülését. Ma már nehéz lehet megérteni, hogy hogyan sikerülhetett ezt keresztülvinni. Csak az átélők tudják, hogy mit jelentett az, amikor a művész mindenütt — a műkereskedelemben, a könyvkiadásban, a színházaknál, a folyóiratoknál, a pályázatokon, a kiállítások engedélyezésénél, anyagának válogatásánál — mindig ugyanazokkal a szemellenzősen csak egyetlen igazságot ismerő hivatalnokokkal és bizottságokkal találkozott. S ehhez a „találkozás"-hoz gyakran még ki sem kellett lépnie műterméből, hiszen a tanácsadó bizottságok oda is eljöttek, ott is figyelemmel kísérték, hogy kellő beleérzéssel, lendülettel és optimizmussal készülnek-e az adott kiállításra, eseményre vagy évfordulóra szánt művek? A szellemnek ez a fajta tökéletes ellenőrzése talán még a náci időkben sem tudott megvalósulni! Végül is elmondhatjuk, hogy ezekben az években nem egyszerűen *valamilyen* véleményt, *valamilyen* gondolatot, *valamilyen* stílust tiltottak be, hanem — „biztos, ami biztos" — *a* gondolatot és magát *a* művészetet.

A művész, aki nem kívánt vagy tudott pályát, hivatást cserélni, az akarva-akaratlanul kompromisszumra kényszerült. Az egykori „római iskolások" rutinos mesteremberekként léptek a kultúrpolitika szolgálatába. Viszonylag hamar találta meg helyét (még valamiféle „minőség" látszatát is őrizve) ebben a mesterséges világban az a fajta szenvtelen klasszicizmus is, amelyet Pátzay Pál és tanítványai képviseltek. Mások skizofrén módon küszködtek a nyilvános pályázatok feladataival, s részben ott elért „sikereik"-kel próbálták „hitelesíteni" egyéb munkáikat. Az utóbbiak csoportjában ugyanúgy ott találjuk Somogyi Józsefet és Kerényi Jenőt, Bokros Birman Dezsőt, Vilt Tibort és Borsos Miklóst. Mint a korábbi évtizedekben, most is az intim műfajokra a kisplasztikára, a portréra és az éremre várt az értékmentés feladata, csak sokkalta nehezebb külső körülmények között.

A „klasszikus" ötvenes évek szerencsére nem tartottak soká: az „olvadás" — Ehrenburg híres könyvének címével — Sztálin halála után, már 1953-ban megindult, a szobrászatban azonban még hosszú ideig alig mutatkoztak jelei. A híres 1957-es Tavaszi Tárlaton Barta Lajos, Jakovits József egy-egy elvont kompozíciója, vagy mondjuk Kerényi Jenő remek *Íjász*-a inkább csak a politika, semmint a művészet, a szobrászat változásáról, megújulásáról hoztak hírt.

1956-ot követően a politika számára (miközben hol teljes nyíltsággal, máskor rejtettebben, de ugyanolyan intenzitással folyt a kegyetlen megtorlások sora) mind fontosabbá lett a „változás", egyfajta „konszolidáció" bizonyítása, s ehhez az egyik legjobb eszköznek megint a művészet látszott. Így és ezért kerültek a brüsszeli világkiállításra ki Csontváry vásznai, s ezért kerülhetett a magyar pavilon bejáratára Kerényi Jenő és Somogyi József expresszív fogalmazású két-táncosnős kompozíciója (1958). A változást jelentette Makrisz Agamemnonnak a hazai gyakorlatban teljes újszerűen ható *Mauthauseni-emlékmű*ve (1959) is, de ugyanakkor ezekkel egyszerre és párhuzamosan sorra állították föl az országban a legretrográdabb köztéri alkotásokat is. E furcsa egyidejűség és kettősség jelezte a kultúrpolitika irányítóinak megosztottságát, ugyanígy a művészeti élettel közvetlen kapcsolatot tartó hivatalok, illetve hivatalnokok tökéletes bizonytalanságát, s nem utolsó sorban magának a műfajnak és művelőinek a nehézkességét is. Minden zavar

ellenére (vagy éppen azzal együtt, merthogy egyáltalán előfordulhattak zavarok!) a hatvanas évek elejére nyilvánvalóvá vált, hogy valóban tágabbra nyíltak a művészek lehetőségei, s a kérdés egyre inkább az lett, hogy mennyire?

A hatvanas évekről szokás úgy beszélni, mint a magyar köztéri szobrászat megújulásának nagy korszakáról. Van is ebben némi igazság, mert ha félig lehunyjuk a szemünket, és igyekszünk megfeledkezni a hirtelen elszaporodó római iskolás kerti szobrokról, a megkésetten fölállításra kerülő, még az előző évtizedben fogant ős-szocreál alkotásokról és a tanácsköztársasági emlékművek ál-expresszív, álmonumentális áradatáról, elénk tűnnek sorban Kerényi Jenő *Csontváry-síremléke* (1961-1965), *Legendája* (Tihany, 1962-63), Somogyi József *Mednyánszky-síremléke* (1965-69), *Szántó Kovács János-emlékműve* (Hódmezővásárhely, 1965), Vilt Tibor *Madách*a (Margitsziget, 1965-78), Schaár Erzsébet *Tudósok*ja (1968-70), Varga Imre *Radnóti*ja (1969), Vígh Tamás néhány szobra, Melocco Miklósnak a hatvanas években megfogalmazott, de csak később fölállított *Ady*-kompozíciói, s mindezek előtti Ferenczy Béninek 1960-ban Gyulán fölállított 1949-es *Petőfi*je. — És valójában e sor bővíthető és folytatható is még: eltagadhatatlan tehát, hogy valóban történt valami ebben az évtizedben! A példák sorát nézve úgy látszik, mintha hosszú tetszhalálból föltámadva, az expresszív törekvések hozták volna meg köztéri szobrászatunk megújulását. Ezt az érzetet alaposan megerősíti a fentebb már emlegetett „álmonumentális áradat" is, mely bár felszínesen és divatszerűen, de szintén hasonló stíluseszközökkel élt. Az igazán újat azonban Ferenczy Béni *Petőfi*je hozta.

A *Petőfi*-szobor kapcsán korábban már volt szerencsém megfogalmazni, hogy az a közvetlenség és az a romantikus attitűd, amellyel Ferenczy megragadta a fiatal költő-forradalmár testi és lelki valóját, s az a finom realizmus (nem naturalizmus!), amellyel megjelenítette és elénk állította, Izsó Miklós 1866-os *Csokonai*-szobrát és azt a fajta látásmódot idézte, amely egy jó évszázada feledésbe látszott merülni. Ez a kicsit érzelmes és egyszerre elfogulatlan megközelítési mód hatott Vilt, Varga Imre és Melocco fentebb emlegetett munkáira. Később — jórészt már a hetvenes években — sajnos elsekélyesedve a naturális életkép-szobrászatba torkolt ezt a sokat ígérő új vonulat.

A hatvanas évek kultúrpolitikai nyitásához tartozott az „ablakok" kinyitása is: soha korábban nem rendeztek külföldön ennyi magyar kiállítást, mint ekkor, s fordítva, soha annyi jelentős külföldi kiállítás sem érkezett hozzánk. Először nyílt folyamatos lehetőség arra, hogy újra és újra összemérjük teljesítményeinket a kortárs Európáéval, a kortárs nagyvilágéval. Ebben az összehasonlítási lehetőségben hozott nagyon sokat az évtizedben induló nemzetközi kisplasztikai biennálék sora.

A kisplasztika műfaja fél évszázadon át a nemzeti büszkeség egyik kiemelt tárgya volt. „Kisplasztikai nagyhatalom vagyunk" — hangzott el nem egyszer szakértő szájakból. És valóban: sehol annyi ígéretes kisszobor nem született talán, mint nálunk, és egészen biztos, hogy abban is elsők vagyunk, hogy sehol annyi rossz szobor nem került ilyen-olyan címeken közterekre, mint éppen nálunk. Véletlen egybeesés, de van benne hazai viszonyainkra nézve valami nagyon is jellemző, hogy a kisplasztikai biennálék sorozata éppen akkor indult útjára, amikor végre nálunk is az lett ez a kis szobor, ami a világ legnagyobb részében: terv, a szabadba — köztérre, parkba, máshova — szánt nagyobb szobor vázlata, a szobrász ajánlata.

FERENCZY Béni

Vigilia 1985/10

KRISZTUS A KERESZTEN

FERENCZY BÉNI

FESZÜLET

Ferenczy Béni (1890–1967) a huszadik századi magyar szobrászat egyik legnagyobb alakja idén lett volna 95 éves. Édesapja Ferenczy Károly a nagybányai festőiskolának volt egyik legjelentősebb mestere. Ikertestvére, Noémi pedig az újabb magyar textilművészetnek lett a megalapozója. Festő volt bátyjuk, Valér is, de igazi művészi tehetséggel volt megáldva édesanyjuk, Fiala Olga is. Béni így már otthon, a családi körben is a legmagasabb rangú művészettel találkozott. Az első világháborút megelőző években Párizsban a korai avantgarde törekvésekkel ismerkedett meg, amelyek igen nagy hatással voltak rá. Érett művészként azonban mégis más utat választott, s a formaújítók helyett inkább Maillol és Despieau példáját követte – kicsit hasonló módon, mint Medgyessy Ferenc vagy Pátzay Pál.

1919 után emigrációba kényszerült és osztrák állampolgárként éveket töltött Pozsonyban, Bécsben, majd Moszkvában. A hazai művészethez fűződő kapcsolata azonban sohasem szakadt meg. 1938-ban aztán visszatelepedett Budapestre. 1945, a felszabadulás után rövid néhány évig tanára lett a Képzőművészeti Főiskolának, ahol többek között olyan tanítványai voltak, mint Martsa István és Vigh Tamás. 1949-ben eltávolították a főiskoláról, és sok más kitűnő társához hasonlóan évekre kiszorult a művészeti élet egyéb fórumairól is. Ezután sokáig többnyire illusztrációkból és érmek készítéséből élt. 1956 novemberében szélütés érte, s ennek következtében megbénult a jobboldala és elvesztette beszédkészségét is. A művészi tevékenységgel azonban ezután sem hagyott fel. Bal kézzel kezdett újra rajzolni és mintázni. Ekkor keletkezett művei valósággal jelképei lettek nemcsak a saját, hanem a magyar művészet egésze újjászületésének a hatvanas évtized elején.

Ferenczy Béni oeuvre-jében meglehetősen ritkák a szakrális jellegű kompozíciók, bár nem idegenkedett az ilyen feladatoktól. Főművei között tartjuk például számon a budapesti belvárosi plébánia templom keresztelő kútjához készített, *Krisztus megkeresztelése* című bronz plasztikát 1955-ből. A megfeszített Krisztus ábrázolása pedig – úgy tűnik – különösen is érdekelte. Legalábbis erre mutat, hogy 1947-ben római tartózkodása alatt a témáról egy kis ólomdomborművet készített, s két évvel később Kálvária címmel újra egy dombormű került ki műterméből. 1956-ban – mint erről egy írásban Hubay Miklós tudósít bennünket –, közvetlenül a bénulását okozó betegség előtt éppen egy Krisztus-korpuszt faragott fába. Ez a munka, sajnos csak torzó maradt.

A cikkben szereplő *Feszület*et Ferenczy Béni 1951-ben faragta (saját magának), körtefából. A háromarasznyi munka azután haláláig a művész közvetlen közelében maradt, abban a szobában, ahol élt.

A csonkagula formájú alapzat lehetővé teszi, hogy a hangsúlyosan háromdimenziós kompozíció bárhol, szabadon megállhasson. A kereszt és a korpusz határozottan elválnak egymástól. Az első sötétebb fából készült, és a faragása is más: mintha csak szekercével nagyolták volna ki egy hajló fatörzsből. A korpusz a kereszt törzsének íves görbülete előtt feszül, azaz nem tapad rá a fára, és formái minden oldalról érvényesülnek. Ennek ellenére, a mű mégis csak egyetlen nézetre készült, mintegy vállalva az ábrázolásnak évszázadok alatt kialakult embléma jellegét, amely mind formailag, mind tartalmilag meghatározza azt.

Krisztus teste minden részletében finom érzékenységgel van végigfaragva. A kicsiny méretek elenére eleven élet hatja át az egészet. Az anatómiai pontosság azonban egyáltalán nem jelent naturalizmust; Ez nem a valóságos látvány miniatürizált megismétlése, hanem valóban jelkép, s mint ilyen, inkább igyekszik hasonlítani művészi elődjeire, a reneszánsz és a barokk törékeny csontfaragásaira. Persze, ez sem ilyen egyértelmű. A részletek és az egész realizmusa ellenére, s annak ellenére is, hogy a karok feszülésével, a horpadt hassal, a magasra felhúzódó vállakkal, az elernyedő lábakkal a megfeszítés materiális, testi valóságát is felidézi. Ferenczy ábrázolásában még jelzésszerűen sem marad helye a szenvedés bemutatásának. Nincsenek sebek, és a korpusz is mintha csak lebegne a kereszt előtt. A látvány áttetsző és könnyű, amilyenek csak a jelenések lehetnek. A szépvonású, férfias Krisztus-arc átszellemült komolysággal emelkedik a vállak között. Sem a tartás, sem a tekintet nem jelez fájdalmat; inkább valami határtalan és céltudatos magabiztosságról árulkodik. A karokat sem az emberi megátalkodott gonoszság kényszeríti a kereszt szárára, hanem az Atyának szóló megadás készteti széttárásra. – Vagy, ami végül is ugyanaz, Ferenczy Béni itt a megváltás szeretettel teljes pillanatát fogalmazza meg ezzel a gesztussal. A széttárt karok a szeretetet jelzik, amely egyszerre szól az Atyához és egyszerre a hivőhöz. Egyszerre imádás és ölelés is. Misztikum és emberség.

Kovács Péter

Következő számunkból

Élet és halál határmezsgyéjén (összeállítás)
Fél Edit: Margit és a halál
Jékely Zoltán elbeszélése
Parancs János és Gyurkovics Tibor versei
Szentek, boldogok, példaképek (összeállítás)
Végel László esszéje

vigilia

Ára: 26,– Ft

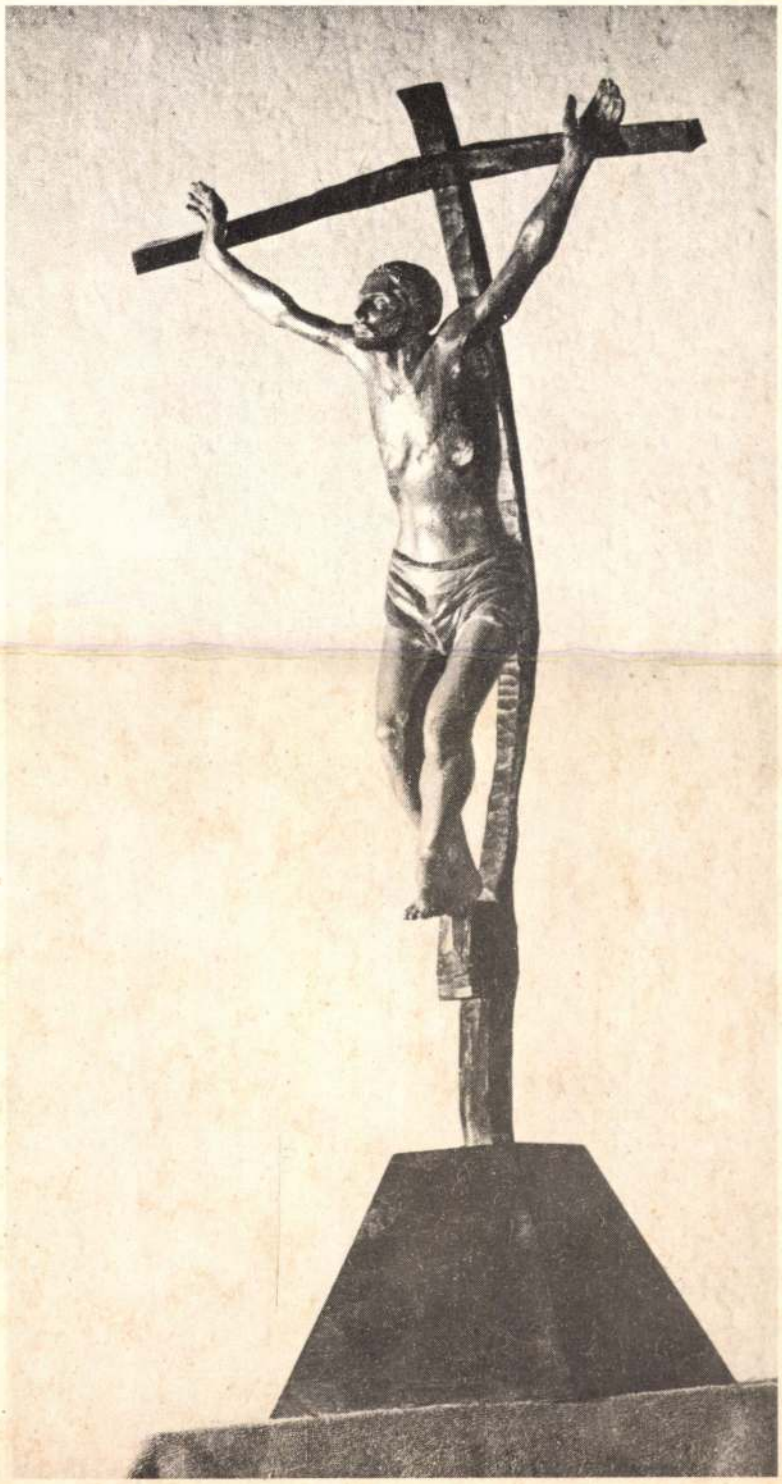

1985
ANNÉE L.

vigilia

OCTOBRE–OKTOBER
OCTOBER

Revue mensuelle – Monatsschrift – Rédacteur en chef – Chefredakteur: LÁSZLÓ LUKÁCS
1053 Budapest, Kossuth Lajos u. 1. – Abbonnements pour un an – Abbonnement für das Jahr. 23.–US Dollar

RÉSUMÉ

Dans ce numéro vous lirez un article évoquant la figure de Péter Pázmány, cardinal archevêque, fondateur de l'Université de Budapest. L'analyse de József Török traite de la conception de l'histoire de Péter Pázmány; Emil Hargittay met en parallèle l'autobiographie de János Kemény, contemporain de Pázmány, avec les lettres du cardinal-archevêque. Les articles commémoratifs (de Judit Kiczenko, Edit Erdödy, György Czigány) évoquent la figure de János Pilinszky, éminent poète disparu il y a quelques années. La rubrique des belles-lettres rassemble un récit de Zoltán Jékely, trouvé dans sa succession, ainsi que les poèmes d'István Jánosy, de Gáspár Nagy et d'Ágnes Rapai. Dans la rubrique „Europe, notre patrie", vous trouverez un essai de Dezsö Keresztury et de Christopher Dawson. Méditations d'aujourd'hui – c'est le titre de l'écrit de Péter Balassa. Péter Kovács continue la série du „Christ sur la croix", la partie suivante est une analyse du „Crucifix" de Béni Ferenczy. Méditations, notes et comptes rendus closent ce numéro.

INHALT

In diesem Heft wird die Figur des Gründers der Budapester Universität, Kardinal Péter Pázmány, Erzbischof von Esztergom wach gerufen. József Török untersucht die Geschichtsbetrachtung von Pázmány, während Emil Hargittay die vom selben Zeitalter stammende Autobiographie von János Kemény mit den Briefen des Kardinal–Erzbischofs vergleicht. István Tóth übersetzte zwei in lateinisch geschriebene Gedichte des Pázmány.

Wir erinnern uns an János Pilinszky: Judit Kiczenko, Edit Erdödy und György Czigány schrieben in ihren Beiträgen über den vor einigen Jahren verstorbenen namhaften Dichter. Im Literaturteil eine postume Erzählung von Zoltán Jékely, sowie Gedichte von István Jánosy, Gáspár Nagy und Ágnes Rapai. In der Spalte: Europa, unsere Heimat je ein Essay von Dezsö Keresztury und von Christopher Dawson. Die „Heutige Meditation" schrieb Péter Balassa, Péter Kovács setzt seine Serie: „Christus am Kreuze" mit einer Analyse des Kruzifixes von Béni Ferenczy fort. Kleinere Meditationen, Notizen und Buchbesprechungen schliessen das Heft.

CONTENTS

The University of Budapest was founded 350 years ago. In the present issue we commemorate the person and work of the founder, Cardinal Péter Pázmány, archbishop of Esztergom. József Török analyses his works on history, Emil Hargittay compares some of letters with a contemporary autobiography written by János Kemény. István Tóth translated two poems of Pázmány into Hungarian. The second figure to be commemorated is János Pilinszky, the outstanding catholic poet of the second half of our century. Judit Kiczenko, Edit Endrödy and György Czigány write on him. The literary part consists of a short story written by the late Zoltán Jékely and poems by István Jánosy, Gáspár Nagy and Ágnes Rapai. In our series „Our homeland, Europe" we can find an essay by Dezsö Keresztury and by Christopher Dawson. This time the writer of our Contemporary Meditations is Péter Balassa. Péter Kovács continues his series „Christ on the cross", presenting the Crucifix by Béni Ferenczy. Comments, notes and rewiews and up the issue.

FERENCZY BÉNI

Nagyházi Galéria, Budapest

Hála a Ferenczy-hagyatéknak

Érdekes, sőt sok tekintetben tanulságos volt Nagyháziék október elején tartott aukciója. A XX. századi képek művészi és árszínvonal dolgában nem versenghettek a Kieselbach és a Mű-Terem Galéria pár nappal korábbi kínálatával, de az eddigi Nagyházi-aukcióktól eltérően a 150 évesnél régibb képek is hiányoztak – viszont reálisak voltak a kialakult árak. A hiányzó korok, stílusok helyett párját ritkítóan gazdag néprajzi kollekció vonult fel, s ehhez kapcsolódott egy hatalmas afrikai gyűjtemény, amellyel a cég új vásárlók felé fordult. A modern anyagot is számos szép képpel, szőnyeggel gazdagították a Ferenczy Béni hagyatékából származó darabok – az egész árverés megfelelő színvonalát biztosítva.

Míg az első napon a kellemetlen időjárás ellenére csaknem telt ház figyelte a képek sorsát, de a vásárlási kedv mérsékelt maradt, a második napon, jó időben, valamivel félház fölött nagyobbnak mutatkozott a vásárlási kedv – igaz, a gazdag afrikai anyag és a ritkán látható szőnyeggyűjtemény is vonzóbb volt, mint a felvonultatott képek együttese.

Az utóbbiak csaknem 300 tételéből mintegy 130 nem kelt el, de amit megvettek, az egyrészt a gyűjtői (befektetői) ízlés javulását, másrészt annak korlátait tanúsítja. A megmaradt képek közt volt néhány – bizonyára üzleti kényszerűségből szerepeltetett – giccshatáron mozgó ismeretlen

Ferenczy Béni: Alvó modell
tus, diópác, papír, 30x40 cm

olasz és osztrák mű, továbbá a hazaiak közül Bőhm Ritta, Csikós Miklós, Heyer Artúr, Geiger Richárd, Olejnik Janka, Peske Géza, Rainerné, Udvary Pál s egy egész sor – olykor tehetségesebb – ismeretlen festő munkája. A gyűjtői „korlátokat" egy id. Markó Károly köréhez tartozó tengerparti kép (sziklákkal, szivárvánnyal), egy Szőnyi-kislányportré s féltucat érett, késői, csaknem absztrakt Bartha László- valamint az összes Nádler István-kép visszamaradása mutatta. Ferenczy Béni bal kézzel festett üde kis remekei mind elkeltek, de ellenpontként majd minden Neogrády is gazdára talált. Legmagasabbra – háromnegyed millióval – egy nem szokványos, cigány témájú Iványi Grünwald-alkotás ára emelkedett.

A gazdag néprajzi anyagból nem volt sikerük a ládáknak s a népi bútoroknak, mind megvették viszont a hajdani paraszti-kisiparos munkához szükséges fémeszközöket, zárakat, fokosokat. A népi kerámiák némelyikéért még komoly küzdelemre is sor került: egy bokály 70 ezerről 300-at ért el, két másik 170-ről „csak" 220-at, ellenben két, ritkaságnak tetsző delfti tányér 32 ezerről visszamaradt. Más (hazai) tányérok, tálak iránt nagyobb érdeklődés mutatkozott. Mind jó áron megvették a kályhacsempéket és a különféle régi üvegeket.

A szépszámú afrikai tétel közül szintén a faragások, maszkok, sőt a benini bronzok másolatai iránt érdeklődés volt, licit azonban alig. Pedig jó tudatosítani, hogy a törzsi művészet tárgyaiból a hajdani „szocialista kapcsolatok" során sok ritka remeklés került hazánkba. Ezek lassan elhelyezkednek, s ilyenformán elfogynak, főként a pótolhatatlan (lassan mindenütt betiltott) elefántcsont tárgyak!

Feltűnően szép szőnyegkollekcióból lehetett válogatni; a legkülönb darabok persze a Ferenczy-hagyatékból származtak, így az aukció legmagasabb árát elért kaukázusi horgoskazak szőnyeg, amely 340 ezerről indulva jutott csaknem másfél millióig, és egy kaladzsa perzsaszőnyeg, amely 240-ről emelkedett 850 ezerre. Egy szép haris 700 ezres kikiáltási áron nem talált vevőre, de már 30-40 ezerért is jó példányokra lehetett szert tenni.

KRISTÓ NAGY ISTVÁN

Műértő
2003. nov.

Montserrat Soto: Cím nélkül, 1, 2, 3., 2003
videoinstalláció, Helga de Alvear Gallery

művészeti vásár és szakmai találkozó egyedülálló koncepciójával (kizárólag a kortárs képzőművészetre összpontosít), valamint átfogó, informatív jellegével, újításaival és kiváló infrastruktúrájával tartja kiváltságos pozícióját a hasonló rendezvények sorában.

Az ArtForum hét éve jött létre, felvonultatva a napra készen legújabbat, a befutottakat – köztük egy-két patinás nevet is (mint idén Helmut Newtont, Jannis Kounellist, Georg Baselitzet) –, az erős középmezőnyt és az új felfedezetteket. A vásárlások mellett az alapvető cél a hagyományos és az új médiumokban megjelenő új tendenciák áttekinthetővé tétele, elsődlegesen kurátorok, kiadók, múzeumigazgatók, gyűjtők számára.

A „fórum" a Messegelände (vásártelep) műemlék főépületének három csarnokát foglalta el egy hétre; kevesebb helyet, mint tavaly. A kurátorok testülete – a résztvevők számát csökkentve (ez így 24 országból összesen 100 galériát, köztük 58 külföldit, 1000 művészt, 14 német és nemzetközi intézményt, 25 művészeti lapot és könyvkiadót, valamint öt rendezvényt jelentett) – inkább a színvonal megőrzésére, mint a terület kihasználására törekedett. Így sikerült az utóbbi egy-két év alkotásaiból mainstream felhozatallal előállnia. Az újraértelmezett hagyományos médiumok, olajfestmények, rajzok, grafikák, szobrok mellett idén nagyobb teret kaptak a fotók – jóllehet a konceptuálisak kisebb mértékben –, egyfajta fotórealizmus, új és kevésbé új (sokszor groteszk) tartalmakkal. Feltűnt – a plasztikák között is – az építészetre utaló témák, épületek, városképek, belső és külső terek gyakorisága.

Az első üzletet (Xu Bing műve, 4500 euróért) a nyitás után öt perccel a Prüss & Ochs Galéria (Berlin–Shanghaj) ütötte nyélbe, amely a vásár időtartama alatt valamennyi kiállított darabját eladta csakúgy, mint a berlini M. J. Wewerka, aki fiatal művészei munkáin 700–2200 euró között adott túl. A legnagyobb dobásnak Xie Nanxing három kékesszürkében tartott, homályos atmoszférát árasztó nagyméretű fotórealista olajképe tűnt, melyek egyenként 28 ezer euróért vándoroltak magángyűjteményekbe. Az Eigen+Art Galéria 120 ezer euróért adta el Neo Rauch két új alkotását, míg a legnagyobb bevételt két berlini galerista (Volker Diehl és Rudolf Kikken), két finn (az Anhava és a Taik), valamint az oslói K Galleri tudhatta a magáénak. Az egyetlen magyar résztvevő, a Deák Erika Galéria művészei közül a fórummal párhuzamos Atelier-programban Szűcs Attila mutatkozott be, míg a berlini osztrák nagykövetségen kiállító Birkás Ákos képeit a vásáron a berlini–lipcsei Eigen+Art Galéria jegyezte.

A program egyéni és csoportos kiállítások formájában – Hans Sachs (Deutsche Guggenheim); Berlin–Moszkva/Moszkva–Berlin (Martin-Gropius-Bau); IRWIN csoport (Künstlerhaus Bethanien); 14 kortárs ausztrál művész és Ron Mueck (Hamburger Bahnhof) – egyéb berlini helyszínekre is kiterjedt.

Az ArtForum pénzügyi mérlege egyelőre negatív. Többet fektet be, mint amennyit behoz. Létrehozói szerint azonban van remény arra, hogy ez a jövőben megforduljon. Érdemes folytatni, mivel a fórum felerősíti a város katalizátorszerepét a nemzetközi művészeti életben. Látványban, szellemiségében, szemléletben egyedi tapasztalat és élmény. S ami a leglényegesebb: új gondolatok, kísérletek, félresöpört hagyományok terepe. A rendezvény a www.art-forum-berlin.de oldalon egész évben látogatható.

VARGA MARINA

FERENCZY Béni

Tolnai Gábor: Szóbeli jegyzék. Uj Irás, ~~197~~ 1987. 1. sz. 66. p.

t kiván kialakitani. E pozitiv
b körben mutatkozó eredményei
an tünetre lelünk, amely csak
a megelőző vel. Ilyen a barokk-
művészet letünése /gondoljunk
s-diszités minden elemével,
lakitására, berendezés-festmény-
yüttesére/, ami ilyen sokrétü
tól kezdve többé nem jelentkezik.
tnek, hogy bármilyen fontos
len lenne mereven elválasztani
edeitől, akár a 19. század
s sokszorosan megszakitottnak
te az újabb kutatás eredményei-
sszefüggőbb egészet mutat,
teleztük.

A jubiláris alkalomkor beállt Petőfi-siker sajtódokumentumairól elvétve szólt. Korábban leírtam már, ezeknek „feldolgozása későbbi feladat".

Egy cikkről azonban még említést kell tenni. Azért is, hogy a majdani „Petőfi Olaszországban" kérdés kutatóinak ne kerülje el a figyelmét. Az újságíró és kritikus, Luigo Salvini cikke ez: *Attualità di Alessandro Petőfi* (*Pagine Nuove* di scienza arte letteratura nel mondo, Revista mensile, diretta da Luciano Nanzini, 1950. január, 24–29. l.). A cikk Tempesti fordításának megjelenése alkalmából íródott. A kritikus értő elemzését nyújtja Petőfi költészetének. Felhasználja Révai Józsefnek a kiadványhoz készített bevezető tanulmányát, s valamennyire tájékozott a magyar irodalomban. Tudomása van róla, hogy irodalmunkban Balassi Bálinttól Ady Endréig, a modernekig és a kortársakig a lírai költészet a legjelentősebb. A modernek közül József Attilát említi.* Tud a szerző Szabó Dezsőről, s egy olasz kiadványból (Cinque narratori magiari) ismeri öt prózaírónkat, valamint Lukács Györgytől tanulmányokat. Talán említésre érdemes az is, hogy cikke bevezetésében foglalkozik a korábbi olasz Petőfi-fordításokkal.

Volt a jubiláris esztendőnek fájdalmas kudarca is. Olyan tervről volt szó, amit az olaszok kezdeményeztek, de a mi felsőbb irányító szervünk nem hagyott jóvá. A dolog kezdete Rómába kerülésem előttre nyúlik vissza. A milánói híres Ambrosiana könyvtár díszudvarában – ahol a világ lángelméinek pantheonja van – szerették volna felállítani az olaszok Ferenczy Béni *Petőfi-szobrát*. A *Szabad Művészet* című folyóirat 1948. októberi száma már azt is tudni véli, hogy a szobor leleplezése 1949. július 31-én, a költő eltűnésének századik évfordulóján lesz. Tájékozódásom szerint követségünk valami efféle döntést kapott Budapestről: – Petőfi szobrának a milánói Ambrosiana könyvtár díszudvarán történő felállítását nem tartjuk időszerűnek. – Az én követi megbízásom után egy idővel az Ambrosiana könyvtár hozzám is fordult a szobor ügyében közvetítő útján. Talán abban bízott: – új seprő eredményesebben söpör? – Az előzményekről nem is lévén tudomásom, örvendező hangon jeleztem Budapestre a nem mindennapi javaslatot. Nem kell mondani; én is határozott visszautasításban részesültem. Legközelebb, amikor idehaza jártam, Révai József személyesen is visszatért az ügyre, valami ilyen módon kioktatva: – Azt hittem, több eszed van annál, hogy egyáltalában szóba állj a klérus képviselőivel?! Különben Ferenczy Béni szobrát sehol sem állítjuk fel, mert rossz szobor. Nem fejezi ki Petőfi hősi nagyságát. –

Huszonnégy esztendőnek kellett eltelnie ezután, hogy Ferenczy Béni remeke, 1973-ban – Petőfi születésének 150. évfordulója idején – felállíttassék az egyházi vezetés alatt álló Ambrosiana könyvtár díszudvarán, Homérosz, Dante, Shakespeare és Goethe szobra mellett. Elfogulatlanul állíthatom, hogy a magyar költő bronzalakja a legszebb műalkotás a világ felsorolt lángelméi szobrainak sorában.

A *Talpalatnyi föld* és *Petőfi lírája* itáliai hatásával, sikerével nem zárult le filmjeink, irodalmunk terjesztése terén kezdeményezett munkánk. Már a Petőfi-kiadással párhuzamosan lépéseket tettünk legújabb alkotásaink elhelyezése érdekében. Ide vonatkozó tervezetünket korábban ismertettem. A terven belül Lukács György tanácsa szerint, elsőnek egy-egy Déry Tibor- és Illyés Gyula-művet szerettünk volna megjelentetni, *A befejezetlen mondat*ot és a *Puszták népé*t. Mindkét alkotással kapcsolatban van dokumentumom. *A befejezetlen mondat* kapcsán Dérynek két hozzám írt levele, a *Puszták népé*vel pedig Illyésnek küldött levelem fogalmazványa.

* A külföldön gyakorta előforduló esetnek most is tanúi vagyunk: Luigi Salvini a „József"-et keresztnévnek véli, s lefordítja olaszra. A magyar költő neve ennek folytán ekként olvasható a cikkben: *Giuseppe Attila.*

Mindaz, ami Petőfivel kapcsolatban eddig szóba került, a mi kezdeményezésünkre, vagy kezdeményezésünk nyomán, baloldali olasz szervezetek által valósult meg. De legalább jeleznünk kell, hogy a jubileumi esztendőben egyéb események is történtek. Még az előző év decemberében – alig a Tempesti-féle gyűjtemény megjelenése előtt – felkeresett Paolo Santarcangeli. Annak idején a torinói Olivetti gyár egyik vezető embere volt. Ekként is mutatkozott be telefonon, találkozást kérve. Írói, költői, műfordítói tevékenységéről még nem lévén tudomásom, így az Olivetti gyár vezető emberének fogadására alaposan felkészíttettem magam a torinói üzem gyártmányaiból, a céggel kapcsolatos lehetőségeinkről, szándékainkról. Santarcangeli meglepetésemre magyarul üdvözölt. Kiderült, hogy fél olasz – fél magyar származású. Feketézés során Olivetti-kérdések fel sem merültek. Petőfiről, a költő jubileumáról folyt a társalgás. Átnyújtotta a *Belfagor* (Rassegna di varia umanita) című, Luigi Russo szerkesztésében megjelenő kitűnő folyóirat 1949. november 30-i számából készült különlenyomatát: *La poesia di Alessandro Petőfi* (Con un scelta di liriche). A szép tanulmányhoz Santarcangeli tizenkét Petőfi-fordítását csatolta. Elmondta, hogy egy nagyobb antológiára való vers fordítására készül. – Ha nem tévedek, arról volt szó: a versek kiválogatását Ruzicska Pál fogja elvégezni. – Santarcangeli tőlem értesült a Tempesti-antológia közeli megjelenéséről. Ennek folytán tervétől elállt, azonban előadásokat tartott a százéves forduló alkalmából a magyar költőről. Az ezutáni esztendőkben több, más magyar költő műveit ültette át olaszra, eredményesen segítve költészetünk itáliai megismertetését. Arról is tudomásom van, hogy a három és fél évtizeddel ezelőtti tervét nem adta fel; most újra készül egy Petőfi-gyűjtemény megjelentetésére. E munka sajtó alá rendezésekor szereztem tudomást, hogy a fordítás 1985-ben megjelent: Poesie a cura di Paolo Santarcangeli, Torino, UTET.

Új Művészet, 1990/1.

DOKUMENTUM

Ferenczy Béni Petőfi-szobra

Ferenczy Béni 1848 májusában (hivatalos formában augusztusban) kapta a megbízást a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumtól *Petőfi Sándor* életnagyságúnál nagyobb, egész alakos szobrára, azzal a céllal, hogy azt majd a milánói Ambrosiana Könyvtár udvarán, a Corte degli Spiriti Magniban állítják fel *Platón, Dante, Paracelsus, Shakespeare, Cervantes, Goethe, Chateaubriand* és *Manzoni* szobrainak társaságában, a költő feltételezett halálának (eltűnésének) 100. évfordulóján, 1949. július 31-én.

A milánói Petőfi-szobor gondolata feltehetően jóval korábban, talán a harmincas évek elején született; minden valószínűség szerint az ottani elhelyezés szándékával készült *Mészáros László* (1933–34), majd néhány évvel később *Pátzay Pál* és *Pásztor János* szoborterve. Az utóbbi kettő kiküldése konkrétan is szóba került 1940 után, Pátzay szobrának bronzba öntéséhez azonban ekkor hiányzott a bronz, Pásztor alumíniumszobrát pedig művészi okokból nem tartották méltónak a külföldi felállításra.

A milánói Magyar Intézet sürgetésére kiadott 1948-as megbízás alapján Ferenczy Béni nagy lelkesedéssel látott munkához, s 1949 májusában el is készült a szoborral, annak ellenére, hogy a hivatalos szervek magatartása, a megbízás sorsa – a politikai helyzet megváltozása miatt – időközben bizonytalanná vált, végül pedig kiderült, hogy már az egészet nem tartják időszerűnek. A szobrász 1949. május 6-i naplóbejegyzésében ezeket olvashatjuk: „Kisült, hogy a Petőfi-t még decemberben stornírozta a megrendelő kultusz államtitkár! Így annál szívesebben, mintha csak magamnak dolgoznék – úgy folytatom, most már fokozódó bátorsággal!" Június 14-én pedig így írt: „Különböző intrikák... elintézték Petőfimet, melyhez már a gipszöntés költségeit sem térítik meg a megrendelők. Sok munkám lesz még a gipszen is – nem készültem el az amulettel a nyakán, a kard, írás a talapzaton. A gipszet be fogom sellakkozni, és rárakom viaszkból a hiányzó apróságot."

A szobor sorsa viszontagságos lett. Miután Ferenczyt 1949-ben elbocsátották a Képzőművészeti Főiskola tanári állásából, s ottani műtermét egy év után már nem használhatta, a gipsz-Petőfit baráti alapon a Szépművészeti Múzeum raktárában helyezték el. Az Országos Képzőművészeti Kiállítás zsűrije 1955-ig két ízben utasította el, ekkor azonban *Hatvany Lajos* Petőfi-könyvének címlapjára került, ki is állították, neves írók, költők álltak ki mellette.

1957-ben a szobor eredeti gipszét megvásárolták a Magyar Nemzeti Galéria részére. Az első bronzba öntött példányt Gyulán állították fel 1960-ban, a másodpéldány a budapesti Petőfi Irodalmi Múzeumban nyert elhelyezést. A harmadik bronzpéldányt Ecuador fővárosában, Quitóban állították föl. Ide a Magyarország és Ecuador között létrejött kulturális egyezmény keretében, állami ajándékként került. Milánóban, az Ambrosiana udvarán viszont csak 1973-ban, a költő születésének 150. évfordulóján avatták fel a művet.

A Magyar Nemzeti Galéria eredeti gipszpéldánya a nyolcvanas évek közepén megsemmisült. Új gipszet a Petőfi Irodalmi Múzeumban található bronzról öntöttek, s erről készült az a bronzpéldány, amelyet most, 1990-ben, a magyar állam Ungvárnak ajándékozott. Az új gipszpéldányt ismét a Magyar Nemzeti Galériában helyezték el.

A szobor két méter magas. Petőfit nyitott gallérú, lazán a testhez simuló, korhű öltözékben, csizmában, oldalán karddal, lépő mozdulatban ábrázolja. Száz évvel a költő halála és megannyi patetikus, szavaló, köztéri Petőfi után ez az első, külsőben-belsőben egyaránt meggyőző Petőfi-ábrázolás. „Egy őszinteség-Etna, egy harag-Etna" – ahogy *Hubay Miklós* mondja *Ady* Petőfi-képét idézve. A robbanó feszültség – az összehúzott szemöldök alatt villámló tekintettől a babérágra taposó csizmatalpig – átjárja az egész alakot. Minden a jellemzés szolgálatában áll. A ruha nemcsak takarja a sovány, csupa ín és ideg testet, hanem érezteti és jellemzi is. A mozdulat pátoszmentessége, visszafogottsága csak fokozza a mű megrázó hatását. A keményen kilépő bal láb, a törzstől kissé szétrtartott karok nagy erővel érzékeltetik a belsőben dúló, kitörni készülő vihart.

Sokak ítélete szerint máig ez az egyetlen, művészileg kétségbevonhatatlan hitelű Petőfi-szobrunk;

Ferenczy Béni: Petőfi, 1948, gipsz, 202 cm. (Zilahy István archív felvétele az elpusztult eredeti gipszről)

úgy azonban, hogy minden idők forradalmár költőinek a szelleme is megtestesül benne; sőt testet ölt benne mindaz az indulat, feszültség, elégedetlenség, jogos sérelem, ami Magyarországon 1956 kirobbanásához vezetett. Petőfi alakja Ferenczy értelmezésében a szabadság, a nemzeti függetlenség lebírhatatlan eszméinek a szimbóluma. Ezt igazolja a szobrász *Petőfi*-érme is, amelyet 1956 októberében, nagy betegsége előtt utolsó műveként készített. Ennek hátlapján csupán ez a felírás olvasható FB MCMLVI.

Budapestnek, sok jó szándék és konkrét terv, javaslat ellenére mindmáig nincs igazi Petőfi-szobra, mert Ferenczy Béni Petőfijének itteni felállítását eddig sikerült megakadályozniuk azoknak, akik e szobor értékével, jelentőségével nincsenek tisztában. Vagy éppen nagyon is tisztában vannak.

Kontha Sándor

■

Hivatalos ukrajnai látogatása során 1990. szeptember 29-én avatta fel **Göncz Árpád** köztársasági elnök Ungváron Ferenczy Béni Petőfi szobrát. A sokezer fős ünneplő közönség soraiban a városban és a környékén élő magyarokon kívül ukrán hivatalos vendégek is voltak szép számmal, Kravcsuk ukrán elnök vezetésével. Magyarországról is sokan ellátogattak az eseményre, köztük volt Ferenczy Béni özvegye is.

FOLYÓIRATSZEMLE

belvedere

ELMÉLETI ÉS MŰKRITIKAI FOLYÓIRAT

A mindvégig *Golovics Lajos* kiadásában megjelenő, de már többször profilt és főszerkesztőt változtatott művészeti folyóirat, a BELVEDERE most ismét megújult formával és tartalommal lép a közönség elé. A *Beke László, Klaniczay Júlia* és *Peternák Miklós* nevével jegyzett lap fejléce szerint „elméleti és műkritikai folyóiratként" folytatja tovább tevékenységét. A váltás nem csupán az eleddig amúgy is kissé esetlegesnek tűnő műkereskedelmi rovat visszaszorulásában testesül meg (ezek a „régi" Belvederében is alig találták helyüket a kritikák, beszámolók, a műgyűjtésről szóló remek írások között), hanem az új művészeti médiák – és általában a vizualitás új jelenségei – felé történő nyitásban, és abban a nyitott, mondhatni (poszt)avantgárd szellemben, mely *Galántai* Aktuális Levelének megszűnte óta olyannyira hiányzik a magyar művészeti közéletből. A lap szemmel láthatóan (illetve olvashatóan) szembesülni kíván azzal a kihívással, melyet a video- és komputertechnika rohamos fejlődése és terjedése jelent, s mely bizony újragondolásra készteti a „kép", „látvány", „befogadás" hagyományos kategóriáit is. Ennek jegyében közli a híres posztmodern filozófus, *Vilém Flusser* tanulságos előadását a hatalom és a kép, valamit az írás ellentmondásos viszonyáról, *Eco* regényrészletét a *Goethe* bűvészinasaként működő számítógépről, vagy Peternák Miklós írását az elektronikus művészet előtt nyíló lehetőségekről. De ide sorolható a lapszám egyik legizgalmasabb, alighanem sokak számára meglepő információkat tartalmazó tanulmánya, *Keiko Sei* cikke a Japánban a modern képzőművészetet megtestesítő-helyettesítő reklámklipek döbbenetes szerepéről is. Ezek mellett persze „hagyományos" kiállítási beszámolók is szerepelnek a lapban, hazai (Ressource Kunst, Mamut art) és külföldi (Velencei Biennálé, Van Gogh) események nyernek hosszabb-rövidebb értékelést. Végül is eleven, izgalmas folyóiratot tarthat a kezében az olvasó, s legfeljebb a cikkek egy részének (például *Bora* Gábor Konceptus és Kontextus) riasztóan tudálékos, nehézkesen ezoterikus nyelvezete és tartalma miatt bosszankodhat. Csak azt kívánhatjuk, hogy a permanens anyagi nehézségek nem gördítenek majd akadályokat az Új Művészet reménybeli társának „szép kilátásai" elé.

P.G.

A *Kós Károly Egyesülés* kiadásában jelent meg az ORSZÁGÉPÍTŐ című építészeti folyóirat. Az 1990. évi első számban beköszöntő programtanulmányként *Makovecz Imre* írta le gondolatait, abban a szituációban, amelyet „a keleti és nyugati haditársadalmak" természeti környezetet és nemzeti kultúrát egyaránt pusztító hatásai hoztak létre. A jelenlegi helyzet értelmezéséhez értékes filozófiai anyagokat is kínál a lap: Jevgenyij *Barabanov* a szovjetunióbeli szellemi-ideológiai állapotokról ad áttekintést, álláspontjának legsarkítottabb megállapítása szerint: „...az élet egyetlen olyan területére sem bukkanhatok, amely mentes volna a súlyos, gyógyíthatatlan betegségektől... Az új kezdeményezések ma is elmerülnek a széles tömegek csendes passzivitásában, a közönyben, a változásoktól való félelemben... mindannak, ami országunkban történt, egy antropológiai katasztrófa az alapja." A másik forrásértékű szövegközlés *Rudolf Steiner* tanulmánya: Szellemi élet – Jogrend – Gazdaság, amely e három szféra autonómiájának szükségességét hirdeti, keresi harmonikus együttműködésük feltételeit.

Az Egyesülés tagjainak egy-egy jelentős munkáját is bemutatja a lap: *Bodonyi Csaba* a miskolci MTESz-székház építéstörténetéről riport keretében számol be, ismertetés olvasható *Makovecz Imre* zalaszentlászlói Faluházáról, valamint a *Kőszeghy Attila* terveit, alkotásait reprezentáló kiállításról. E kiállítás megnyitójának szövege – *Ekler Dezső* írása – jó bepillantást ad a magyar építésztársadalom jelenlegi megosztottságába, segíti a háttérben húzódó szellemi-ideológiai-ízlésbeli különbségek megértését. A társművészetek problematikáját *Szegő György* írása képviseli, az 1956-os szoboremlékmű-pályázat tanulságait elemzi. Az Egyesülés, a Kós Károly szabadiskola, a kertészmérnök gyakorlati kérdéseket érintő nyilatkozatai, felhívásai mellett *Tordai Zádor* filozófus egy építészettörténeti tanulmánya is olvasható a folyóiratban, amelyben a centrális terek kialakítását és jelentésváltozását vizsgálja a keresztény építészetben. A lap dokumentumokat is közöl: *Kós Károly* egy 1977-ben írott levelét, valamint *Huszka József* 1908-ban megjelent tanulmányának részletét, amely az istenfa-ábrázolásokról értekezett.

DESIGN – ezzel az új címmel jelent meg az eddig Ipari Forma néven XIV. évfolyamát megért formatervezési folyóirat. Az 1990. évi. 1. számban több pályázati kiírás mellett két helyettes államtitkár, Fekete György művelődési és Botos Balázs ipari, nyilatkozata is olvasható az ipari formatervezés szerepéről, jövőjéről. Kiállítási kritikákat is közöl a lap, valamint bemutatja az IBM és a Malév új arculatának tervét, hírt ad a számítógépes tervezés legújabb tendenciáiról, és bőséges szemlét is közöl a legfontosabb külföldi szaklapok cikkeiből.

„A világ szeme rajtunk – felélénkült a régió kultúrája iránti érdeklődés is. Eközben mi – nemritkán saját múltunktól megfosztva – nem ismerjük e „történeti táj" népeinek tradícióját, sőt jelenét sem. A Pavilon ennek az egészségtelen helyzetnek a megváltoztatásához kíván hozzájárulni, elsősorban építészeti központú művészettörténeti közleményeivel" – írja *Hadik András* szerkesztő a PAVILON című kiadvány 2–3. száma (1990) programadó bevezető soraiban. Az Országos Műemléki Felügyelőség anyagi támogatásával kiadott, az intézmény fiatal munkatársai által szerkesztett, és jórészben általuk írt öt és fél íves folyóiratszámban többek között az 1917-es gyöngyösi tűzvész utáni újjáépítésről, Saarinen finn építész budapesti városrendezési tervéről, a somogyi műemléki kastélyok hasznosítására kiírt pályázatról olvashatunk, de vannak tanulmányok egy-egy jelentős építész (Joseph Cuypers, Kálnay András, Debreczeni László, Dévényi Sándor) munkásságáról is, moldvai és észtországi műemlékekről, valamint a társművészetek köréből egy festészeti témáról is, *A cseh kubizmus keletkezése és jellege* címen.

■

FERENCZY Béni Mozgó Világ 1993, 7.

jobb szó híján – napló-kisregényből áll. Úgy érzem, hozzám szól. Ismerem a szereplőket, a közeget, s egyetlen fél szó, egyetlen halovány utalás is elegendő számomra, hogy testet öltsenek előttem e hamvába holt, semmire-se-jó évtized azóta elenyészett homályhősei, tünékeny hangulatai, tétovaságai, legyintésekbe fulladt indulatai. Úgy érzem hozzám szól, mert beszélek angolul, és így értem a regény mottóját, a terjedelmes Jack Kerouac-idézetet, melyet Györe Balázs nem fordított magyarra. Jóleső otthonossággal forgatom a könyv lapjait, mert valóban otthon vagyok sorai közt. És kérdéses számomra, hogy mások, akiknek másféle sors, élményanyag, nyelvtudás vagy egyszerűen csak korosztály jutott, mennyit érzékelnek mindebből. Nem mondom, hogy semmit. Úgy sejtem, hogy keves(ebb)et. Nem érzékelem pontosan, hogy a *Mindenki keresse a saját halálát* mennyire marad mások számára (s ez igenis fenyeget!) magánügy.

A sorrendben első *„csak ennyi: ellen"* című napló-kisregény középpontjában Szerb János áll, *„akit Szerb Antal édesapja örökbe fogadott. Ezért kapta a SZERB vezetéknevet. Így lett Szerb Antal testvére, örököse és jogutódja."* Tűnő impressziókból formált alakja a század hetedik, állóvíz-évtizedének ködlovagját állítja elénk, és talán nem csak a különös rokonság okán idézi Györe Balázs Szerb János kapcsán Szerb Antal *Utas és holdvilág*át, és nem csupán ezért választja onnan a két kisregényt tartalmazó kötet idézet-címét: *„Mindenki keresse a saját halálát"*. Mi a közös a két halálban? Mi a közös a mindannyiunk polcán ott található *A világirodalom története* írójának és a kéttucatnyi tudós által ismert tibetológiai szakmunkák tudós szerkesztőjének végzetében? Kétségkívül mindketten saját halálukat halták. De Szerb Antalé, akit a nyugati határszélen vertek agyon életlen ásóval tizenhat éves nyilas suhancok (ilyen esetben így szokás fogalmazni: *„suhancok"*), iszonyatában is érthető. Tudjuk az okot, az eset 1944 nyers barbárságának egyik legharsányabb jelképe. *Ezt* a halált kereste volna az *Utas és holdvilág* írója? Györe Balázs regényében Szerb János öngyilkosságának oka és értelme egyaránt homályban marad. Ebből a szemszögből – ha a hetvenes éveket (talán joggal) a kifürkészhetetlen okokból és látszólag értelmetlenül bekövetkezett események láncolatának látjuk – az ő halála is jelkép. Éppen megfoghatatlanságában, éppen abban, ahogyan egy ember szinte nyomtalanul elenyészik, talán nem is meghal, hiszen az mégis dátumhoz köthető, megfogható esemény, inkább kitűnik az életből... – Hát ennyi. Ennyi a párhuzam a két Szerb között, s hogy ez sok-e vagy kevés, pusztán felületi, vagy éppenséggel mélyebb, mint amit átlátni képesek vagyunk – döntse el az olvasó.

A másik napló-kisregény, a *„még mindig élünk"* egy 1976-os varsói ösztöndíj élménykollekciója. Az akkori Varsó, az akkori Lengyelország a hetvenes évek kikerülhetetlen kellékei közé tartozik, s talán csak azért nem találkoztam Györe Balázzsal akkor és ott, mert még nem ismertem, mert én inkább Gdanskba mentem, mert... – de ezek esetleges apróságok. Akkoriban nyaranta ott hemzsegett Magyarország 15 és 35 közötti ifjúsága, „Lengyelhonban, a szabadság honában".

Titokzatos szomorúság járja át Györe könyvét – nem, vagy nem csupán a nosztalgiáé, hanem éppenséggel a tisztánlátásé. Az olvasónak az az érzése támadhat: ez az író, bár látszólag hangsúlykülönbség nélkül sorolja az eseményeket, látszólag kuszán összevillázza emléktöredékeit, pontosan tudja, minek mi a súlya.

„Amikor 1977 júniusában hazajöttem Varsóból, magammal hoztam a megtakarított pénzemet: néhány ezer zlotyt. Az a pénz mára teljesen elértéktelenedett. Nemrég a lányom elkérte tőlem. Odaadtam neki. Hadd játsszon vele." – És nemcsak a zloty értéktele-

nedett el – felsorolni sem lehet, mi minden még. Elsősorban a hetvenes évtized, úgy ahogy van. Így hát csak annál értékesebb, ha valaki tudja, hogy minek mi a súlya. Például a szomorúan diadalmas idézőjeles megállapításnak, melyet Györe a második napló-kisregény címéül választott: *„még mindig élünk"*.

A kötet utolsó lapjain az író elszámol története szereplőivel: halottak és eltűntek sorjáznak a rövid számadásban. Köztük Miron Bialoszewski, a lengyel költő, akinek betegágyánál Györe eltöltött egy különös délutánt. (Hogy irigylem érte.) A számadás rá vonatkozó tétele: *„Miron Bialoszewski meghalt. (A napokban kétségbeesetten kerestem a verseskötetét, tűvé tettem érte az egész lakást. Nem találtam.)"* – Kedves Balázs! Ezt olvasva nekiláttam én is. Szerencsével jártam: megtaláltam, leporoltam. Szívesen kölcsönadom.

Rózsa Gyula

A peremekről

Van magas perem, kettős perem, gyöngysoros, feliratos, arabeszkes – ki figyel a szakértőkön kívül az érmek szélére? A karima nemcsak az ábrázolást védi a kopástól, az érem pereme valamikor magát a nemesfém koronGot védte a csonkításról: ha nem reszelték le, a körirat vaskos latin átkokat szórt a hamisítókra a reneszánsz korában. Az antikvitástól az újkorig a peremek csaknem mind félretaposottak voltak, a klasszicizmusban metszően pontosak, a huszadik században eltűntek – finom, exkluzív alkalom az éremszélekre is figyelni a Nemzeti Galéria nagy kiállításán. A peremeket általában nem nézzük, jobb esetben is csak látjuk, de ettől még nagy, elképesztő plasztikai esemény egy szigorú ritmusú, erős abroncs vagy annak a szétnyomott hiánya a szabálytalan hullámzásokkal teli féltenyérnyi domborművön.

Mindazonáltal semmi szimbolizmus: a magyar nagyművészetek e századi históriája nem olyan gazdag, a modern magyar éremművészet pedig korántsem elég marginális ahhoz, hogy ezt a perem-párhuzamot hosszabb tartamra megengedhetnénk magunknak. A *grand art* felől közelítve: ami a modern magyar éremművészet első kiállításán látható, az nem az életművek pereme, az igen gyakran maga az életmű. Vígh Tamásnak legalább négy-öt elkészült, de materiálisan soha el nem készített nagyplasztikája rejlik az éremművészetében, Ferenczy Béninek csaknem a teljes monumentális munkássága. Köztudott, hogy minden ambíció, alkotóerő és közösségi érvényű gondolat, amely az utóbbi fél évszázadban Magyarországon nem kerülhetett a *helyére*, köztérre, rendre a kisplasztika formái között őrizte meg magát. Kiss Nagy András hamar felhagyott a nagyléptékű kompozíciókkal, Borsos Miklósról sosem tudjuk már meg, hogy az elragadtatott híveinek van-e igazuk, akik a mellőzésével, vagy a kritizálóinak, akik a kismesteri korlátaival magyarázzák a kismester voltát. Az egész história tele van ilyen kényelmetlen, ostobán megválaszolatlan kérdésekkel; Csíkszentmihályi Róbert aztán már aligalig próbálta, Aszszonyi Tamás pedig jó huszonöt éve már meg sem próbálta feszegetni a kamaraműfaji kereteket.

Rendkívülit teljesített az újabb ma-

gyar éremművészet, szerencsére megtakaríthatjuk magunknak a fantom-művészettörténet írását, az el nem készült művek méltatását. A kétes kimenetelű vizsgálódást nyomasztóan nagy fikciókra kellene kiterjesztenünk. A két világháború közötti évtizedekből Beck Ö. Fülöp munkássága, aztán megint csak Ferenczy Béni férfikorának szobrászata veti meg a sarkát a kisplasztikában, de még a vegyes sorsú és vegyes képességű római iskolás generációk, az akkori kurzus maga nevelte professzionistái is többször mintáztak a munkaasztalon, mint a forgatható szoborállványon. Nem egyetlen rendszer kiváltsága volt mifelénk a megrendelői rövidlátás, a művészetpolitikai korlátoltság, az intézmények és közösségek nevében elkövetett privát aktus. Egymást követő államformák, kormányok és ideológiák gondoskodtak róla, hogy a magyar szobrászat legnagyobb mesterei csaknem vagy teljesen kimaradjanak a monumentális plasztika történetéből. Igaz, a biztos kezű melléfogás fedezete mindig a nyomorúságos gazdasági állapot vagy annak a tudata volt. A csonkaországélmény, az újjáépítés-dac éppoly kevéssé kedvez a fölényes, a generózus szobrászatpolitikának, mint az ökonómiai és ideológiai autarkia összeszorított fogsora.

A humanista magyar nagyszobrászat sosem kellett a kurzusoknak, tehát más műformák felé fordult – ez csak a felületen elegendő históriai magyarázat arra, hogy a magát mentő magyar kisplasztika, s benne az éremművészet hatalmasat alkotott. A finom szellemi folyamatok nem ilyen kezdetleges mechanizmusra járnak, szerencsére. Felelősségét tudó megbízás híján, felszabadító mecenatúra híján, pénz híján a monumentális feladatokra hivatott magyar szobrász kénytelen önmaga megrendelőjévé válni, és a saját maga alakította művészetgazdasági kondícióknak megfelelő műformákhoz fordulni – ez logikusnak tetszik. Csak éppen képtelen kielégítő magyarázattal szolgálni Kiss Nagy szárnyalóan végtelen, már-már festőinek tetsző plasztikai távlataihoz a hatvanas évek elején, még inkább Ferenczy Béni zengő éremművészetéhez a harmincas évek Moszkvájának és Budapestjének hányatott magányában. S minthogy ez a két példa elvitathatatlanul méltányos voltában is önkényes – már Ferenczy körül is imponáló csoportkép alakult, nem beszélve a hatvanas-hetvenes évek mestergenerációjáról –, tovább kell keresnünk a magyarázatot.

Magánmegrendelőben, polgár-mecénásban mint anyagi, de akár csak mint erkölcsi-közösségi inspirálóban Magyarországon ne reménykedjünk. Pedig az emlékéremnek, ennek a kisléptékű reprezentatív művészetnek az európai szociológiatörténete tele van apró ügyeskedésekkel is. Felületes emlékezetünk hajlamos az újkori fejezetet is uralkodókhoz kötni, ha nem császárokhoz, legalább itáliai városállamok despotáihoz, német választófejedelmekhez, dinasztikus főhercegekhez. Csakhogy a reneszánsz óta köztudottan ott menetel mögöttük a polgárság, és soraiban a sznob-polgár, a parvenü-polgár, hamarosan a fezőr-polgár is. A városok visszafoglalására vert emlékérmek, a majoreszkó, netán trónörökös születésére kibocsátott emlékérmek, a nagy feudális örökhagyók emlékére készített érmek között ott tülekedik előre a patríciusé, a városi jómódúé és az udvari tisztviselőé. Azoké, akik nem azért veretnek és mintáztatnak emlékérmet, mert fontosak és hatalmasok, hanem azért, mert épp a saját érem teremtette kis ön-apoteózis révén szeretnének fontosnak és hatalmasnak látszani. Ferdinánd császár titkára, akit Georg von Loxannak hívtak, a feljegyzések szerint tíz olyan emlékérmet tudott ajándékba küldeni, amely őt magát és a feleségét ábrázolta.

Mi azonban 1896 és 1975 között, ebben a kiállítás kimetszette nyolcvan évben a felkapaszkodást is jó ha az

első világháborúig ismerjük. Sosem készült ugyan alapos szociológiai felmérés arról, hogy az alapítások korától (Gründerzeit) – amely a modern magyar éremplasztika első termékeny korszaka is – kik voltak az érmek megrendelői és az előlapok ábrázoltjai, de a felületi jelek szerint akkor volt utoljára aktív néhány ilyen önmenedzselő. A két háború között Ferenczy Béni kortárs-érmeinek már Bartók a hőse, Wilde, a művészettörténész és Pogány Kálmánné, a művészettörténész-feleség, az ötvenes években megint csak művészettörténészek, a Borsos Miklóséinak meg ugyanekkor Ferenczy Béni, Egry, Medgyessy és Bernáth. Ami nemcsak nagyszerű szellembarátságokat bizonyít, hanem azt is, hogy az érem civil megrendelő és művész, polgár megbízó és megbízott ügyéből végképp egy kis elitértelmiségi parnasszus meghitt dolgává lett.

Ezt bizonyítja a művek mélye is. Építészek, Ady, festők, sőt zenészek, nemcsak a figurák, hanem az oly kevéssé vizuális és oly kevéssé plasztikus életművek is hitelesen bronzban megidézve: a független éremművészet intellektualizálódik és elitizálódik, anélkül, hogy spekulatívvá vagy kirekesztően ezoterikussá válna.

Illetve, a képlet bonyolultabb. Amikor Ferenczy Béni előlapjain, a világi hatalmasok és csinált-hatalmasok addigi helyén megjelennek a művészettörténet halott óriásai, a hátlapokon pedig a konvencionális vagy erőlködő szimbólumoknak fenntartott helyet Greco hűvös izzása, Tiziano színlobogása és Tintoretto nyájas hatalmassága tölti ki – sajátos módon egyszerre történik valami arisztokratikus és valami nagyon demokratikus. Demokratikus, mert a műalkotás tárgyává a konvencionális társadalmat reprezentáló, zárt szimbólumrendszer helyett az egyetemes kultúra bárki számára hozzáférhető, nagy teljesítményei és ismert protagonistái válnak. És nagyon arisztokratikus, mert a magas szellemiségnek ezt a demokráciáját csak kiválóan kulturált idividuumok – nem egyszerűen műveltek, olvasottak, vagy műtörténetben járatosak, hanem felszabadult intellektusok – tudják valóban élvezni is. Az éremművészet tehát, amelyet sorsára hagyott a társadalom, most függetleníti magát.

Ez azt jelenti, hogy mindent elölről kell kezdenie. A modern és európai és polgári kultúrákban a reprezentatív éremnek nem volt egyéb dolga évszázadokon át, mint hogy magáévá tegyen és életben tartson egy reprezentálandó és reprezentálható erkölcsi-esztétikai értékrendet. Ez a józan kölcsönhatás szervesen alakította az önmagának megfelelő, egységes embléma- és szimbólumrendszert is. Az új magyar éremművészetnek azonban magának kellett megteremtenie – úgyszólván előlegeznie – azt az etikai-plasztikai értékközeget is, amelyet aztán újra és újra, művenként kellett elfogadtatnia a maga közösségével. Ez a közösség persze eleve nem lehetett nagy, és szükségszerűen nem lehetett *abszolút nyitott*. A magyar éremnek előre kellett menekülnie az igényességbe.

Mindez a harmincas években éppen idejében következik be ahhoz, hogy ez a barátságos parnasszizmus majd megvédhesse a műágat a következő korszakok trivializáló légkörétől. Ha az ötvenes évek magyar éremművészete értékeket őrzött és pozíciókat védett, a hatvanas-hetveneseké biztos pozíciókból indított csendes, hatásos, új offenzívákat. Stílusjegyek felől közelítve: kínál valami gyönyörködtető elégtételt az, ahogyan az ötvenes évtizedben Ferenczy, Borsos és tanítványaik egy zavarosan meghirdetett, de annál erőszakosabban követelt pszeudo-realizmussal szemben érmeiken felmutatták az élettel és humánummal teli modern realizmust. A következő korszakban pedig már ugyanezek a tanítványok – egy még újabb generáció szövetségében – az akkor éppen alig tűrt modernizmus vívmányait tudták szuverén módon és zavartalan helyzetben a maguk hasznára fordíta-

ni. Az új magyar művészet eddigi legutolsó emancipációs küzdelmeinek legbiztonságosabb terepe a most újra látható éremművészet volt. Amelyen – a műág karakteréből és a már megismert magatartásformákból ez egyaránt következik – nem taktikai, hanem stratégiai győzelmek születtek. A kor művészetpolitikai csetepatéi izgulékonyabb műágak és művek körül szikráztak, nem az éremplasztika ügyében törtek ki, de az új, a független értékek sem a nagyszobrászatba, hanem a kisplasztikába és az éremművészetbe eresztettek gyökeret.

Többnyire ugyanazok az értékek, amelyeknek a köztérre szánva el kellett vetélniük. Innen magyarázhatók Vígh Tamás ismétlődő nagyszobrászati kudarcai és éremművészetének mesterrangja, amelyek nem automatikusan következnek egymásból, de amely megfelelések történetileg jóval előbb kialakulnak. Valamikor akkortájt, amikor a művész a húszas évek második felében megszületik.

Révész Sándor

Urak és faszok

Hülye fasz! – mondja egy kiskorú úr az én gondviselésem alatt álló kiskorú úrnak, hintaháborítási pörbe keveredvén véle. Tapintatos gyermek ilyesféle kijelentéseket csak akkor tesz, ha nincs hallótávolságon belül olyan felnőtt, akit az ő szavai cselekvéskényszerbe hoznak. A kisméretű hintafölperes nem volt ilyen tapintatos, nem volt tekintettel rá, hogy mekkora szellemi pluszköltség lesz ez nekem – májusban: mélytavaszi agytunyulás idején –, kiértekezni magam a cselekvési kényszeremből. De hát ott álltam, másként nem tehettem, menekültem a tett halálába, kerestem valami gondolatot – halványra betegíteni az elszántság természetes színét.

Hol is olvastam én legutóbb nyomtatásban azt, hogy hülye fasz? Itt, közel a Mozgó-hoz, Vitányi Iván legújabb könyvében, az 5 + 5 az 13-ban. Azokról a kortesnótákról ír Vitányi, egy eldugott zárójelben, amelyeket az Eötvös-kollégisták találtak ki a diák-elnökválasztási kampányokra. Amikor Heckenast Gusztáv volt az elnökjelölt, akkor énekelték, hogy: Válasszunk egy hülye faszt, legyen elnök Heckenast.

No de énekeltek azok mást is (ad notam „gumiarábikum"): „Az eszkimó leányt / Jobb ha meg sem baszod, / Egy tányér fagylaltba / verd inkább a faszod!" Szász Imre exkollégista egy egész regényt szőtt az eszkimó leány köré (Ménesi út).

Hát akkor most mi legyen? Basszuk le visszamenőleg a magyar École Normale egész zsenitékáját, s aztán keresztbe a magyar irodalmat Balassi Bálinttól Csokonain és Petőfin keresztül Kosztolányiig, Weöres Sándorig és Juhász Ferencig; kövessük Szentmihályi Szabó úr példáját, aki a Merlin költői versenyében limerikező – s az irodalmat nálánál egy-két szinttel magasabb fokon művelő – pályatársait testületileg elmeszelte az Új Magyarországban csúf szavak alkalmazása miatt? Vagy alkalmazzunk kettős mércét?

Alkalmazzunk! – mondja a kisördög, mert nem okoskodás az okoskodás, ha nincs benne kisördög. S hogy nagyobb

kedvem legyen alkalmazni, a kisördög felkínálta a hintafölpereshez való mércére a Balaskó Jenőt.

Történt egyszer, hogy egy hétköznapi szójátékos fantáziája a Népszabadságban fönnakadt a Balaskó nevét indító „Bal"-on. Erre Balaskó a Magyar Fórum hasábjain megjegyezte, hogy a népszabadságbéli szójátékos (a Böcz) is szívesebben lenne jobb-, mint balfasz. Ezt így szépen kiírták, se pont, se fácán. És bizony nem ugrott le a balfasz mellől a papírról az istenes Czakó Eufém lexikona, és nem habozott alkalomjöttén a rátarti uralkodó a szabadszájú szómágust udvari kérdőmesterré emelni maga és bízott frakcióvezetője mellé.

A kettős mércéhez itt adva van a kettős minőség. A játszótéri s a fórumbéli fasz gyűlöletből készült, a Ménesi úti pedig szabadságból. Szabadon lebegtette ott szellemét a sok szépreményű kreatív, rúgta ki magát a nyárspolgári nyelvkasztniból, diplomata-útlevéllel vágtatott át a stílushatárokon, akadémiai s kocsmai szófoglaló volt egy ültében.

Na jó, de vajon csak szabadságjelzőnek használják a kreatívok a maguk infernális szóarzenáljukat? Nem, bizony gyűlöletjelzőnek is használják azt, miként a hintafölperes. És vajon nem volt-é egykor a Balaskó maga is szépreményű, kreatív, nyelvi diplomata-útlevéllel száguldó elbabö (elbaszott bölcsész – forrás: Békés Pál) a Szkéné Színház mélyén?!

A Balaskó már volt szépreményű, a hintafölperes esetleg lesz, de a legtöbb csúf ajkú személy bizony se nem volt, se nem lesz.

Mint például a Srác Spiró tragédiájából, a Csirkefejből.

A rendszerforduló tájékán abban a kivételes időszakban, amikor érdekfeszítő vitaműsorok voltak a Magyar Televízióban, egy alkalommal a csúnya szavakról beszélgettek, többek között Czakó Gábor és Hernádi Gyula. – Ugye, hát ott van a Csirkefejben is épen a maga helyén, hogy bassza meg, bassza meg – mondta Hernádi, a szóördögök advocatusa. – Gratulálok, gratulálok! – konstatálta Czakó a nyilvános nyelvsértést, és tapsolt. Pedig nem a magyar nyelvet sértették itt, hanem a magyar drámairodalom egyik jelentős alkotását. Hernádi ugyanis kiidézte a bazdmegeket a funkciójukból.

Idézzük fel a jelenetet: Srác hazalóg a nevelőintézetből, élete nyolcadik nevelőintézetéből, és nem találja otthon az apját:

Srác: „Csába! Én elképzeltem! Hazaérek, itthon van, elképzeltem bent az egészet – jövök haza, és itt van Apu – egy csomószor láttam, bazmeg, és jó volt – kurva jó volt, bazmeg – elképzeltem, érted? Kimegyünk meccsre, sört iszunk, minden.

Haver: Ma nincs is meccs, bazmeg.

Srác: Elképzeltem, bazmeg, érted? (...) A többiek aludtak, bazmeg – én meg láttam, hogy jövök haza, és akkor má itt is voltam – és az volt, amit akartam – és ez volt – ez volt nekem külön – mindig tudtam ezt látni – ezt az udvart... (...) Mér nincs itt a kurva életbe, egyszer jövök haza, mér nincs itt?! (...) Mér lehet velem mindent? Az isten bassza meg! Mér lehet velem mindent?!"

Azután jön a szomszéd nő. Váltanak pár szót, a nő bemegy a lakásába, a Srác meg a Haver nézik az ajtót:

„Haver: A csöcsei, mi? Bazmeg.

Srác: Á, vén csaj ez.

Haver: Mér, nem is vén.

Srác: Á, ez nem is jó nő. Ez?

Haver: Azér elég jó. Mér, te nem vágnál be neki? Nem?

Srác: Hát akkor bazd meg, bazmeg. Köszönni se mersz neki, bazmeg."

Istenem, minek annak a Csirkefej, akinek a memóriája képes egyenbaszszává gyúrni azt, ami ebben a szövegben van.

A bazmeg egy közös kommunikációs kör markere. A kommunikációs kör keménységét jelzi. Ahogy a kutyának sűrűn meg kell emelnie lábát, hogy a saját életterét szagnyomokkal körbeje-

Magyar Nemzet 2003. dec. 9.
Ferenczy Béni

A Poros út Munkácsytól 75 millió forintról kezd a Mű-Terem Galéria árverésén

Három galéria ötszáz tétele

műtárgy

Egy héten belül három galéria árverez a fővárosban: a Blitz két év után tér vissza modern és kortárs művekkel, a Kieselbach és a Mű-Terem Galéria pedig a megszokott értékes klasszikus és modern tételeket kínálja.

Gréczi Emőke

A Blitz Galéria nemcsak az aukciós piacra, hanem rendezvényeinek korábbi helyszínére, a Hotel Kempinskibe is visszatér kedden kora este. A 169 tétel többsége az elmúlt évtizedek művészetéből nyújt választékot, kivétel ez alól például Moholy-Nagy László avantgárd festménye 1920-ból (Ipari táj, 6,5 millió), Perlrott-Csaba Vilmos, Czóbel Béla, Gulácsy Lajos, Bortnyik Sándor néhány műve. A mai művészet több generációja is jelen lesz.

A Kieselbach Galéria pénteken a Vígszínházba várja a gyűjtőket. Az anyag sokkal inkább nemzetközi, mint valaha, hiszen a megszokottnál több külföldi szimbolista és avantgárd tétel vár hazai (és külföldi) vásárlókat. Érdekes kísérletnek lehetünk tanúi: a nemzetközi piacon is bizonyára eladható tételek hogyan vizsgáznak a magyar gyűjtők előtt, akik tízmillió fölötti árat inkább csak Munkácsyért, Vaszaryért és Rippl-Rónaiért adnak könnyen. Edward Burne-Jones az angol preraffaeliták és az abból kinövő Arts and Crafts mozgalom művésze volt a XIX. század utolsó évtizedeiben. Három művet is kínálnak tőle: a Remény 16 millióval kezd, de lesz egy hímzése és egy vázlatos munkája is. Talán ő a legnagyobb név a külföldi anyagból, de ha arra gondolunk, hogy Bortnyik Sándor művészete már a Bauhaus idején teljesedett ki, akkor a Weimarban készült 1922-es Kompozíció (8,5 millió) is csak részben tekinthető magyar képzőművészeti alkotásnak. Ugyanez vonatkozik Beöthy Steiner Anna 1934-es Nagy piros kompozíciójára és Ébneth Lajos 1928-as művére.

Nem lenne váratlan fejlemény, ha mégis inkább Vaszary János női portréira (2–10 millió) érkezne a legtöbb ajánlat, esetleg Ferenczy Károly Műteremházam Nagybányán című festménye (20 millió) lenne a legértékesebb. És minden bizonnyal komoly árat várhatunk Czigány Dezső, Rippl-Rónai József, Márffy Ödön és Gulácsy Lajos vásznáért.

A Mű-Terem Galéria jövő hétfőn árverez a Kongresszusi Központban. Kiemelt tétele a Poros út lesz Munkácsy Mihálytól. A 75 millió forintról kezdő festmény ugyanabból a hagyatékból származik (Vida Jenő gyűjteménye), melyből már több alkotást, így A baba látogatóit (160 millió) kínálták fel tavaly tavasszal. A mostani mű művészi szempontból talán a legértékesebb, a Magyar Nemzeti Galéria állandó kiállításán is láthattuk.

Vaszarytól, Rippl-Rónaitól itt is indul több tétel, melyek inkább jellemzőek, mint különlegesek a két életműben. Az érdekességek között kell említeni a Bauhausban ismertté vált Molnár Farkas 1922-es Kanyargós útját (2,4 millió), Paál László kevésbé jellegzetes Domboldalon című utcaképét (12 millió), Schönberger Armand árverést záró Út és házak festményét (8,5 millió). Tihanyi Lajos Kompozíciós vázlata (20 millió) Korda Sándor gyűjteményéből való – innen már több Tihanyi-kép került piacra. A még mindig alulértékelt művészek közül szép művel lesz jelen Derkovits Gyula (Halász – 4,5 millió), Schadl János (Két fa – 2,8 millió) és Czimra Gyula (Asztali csendélet halakkal – egymillió). A tizenkét Zsolnay mellé ezúttal egy kisplasztika is bekerült Ferenczy Bénitől (Női torzó – 150 ezer).

...ikus áresést ...ki sem vélelmez. A háztartások 86 százaléka az építőanyagok árának jelentős emelkedését valószínűsíti. *ng*

... százaléka ..., mely öt százalék... marad el a második negyedévi aránytól. Az összes potenciális hitelfelvevő 35 százaléka ház- vagy lakásfelújítás céljából szeretne kölcsönhöz jutni. További 13 százalék önálló házat vásárolna hitelből, és tíz százalékuk a lakásvásárlást akarja hitelfelvétellel könnyíteni. A szociálpolitikai kedvezmények kiterjesztése a hitelek iránti keresletet érzékelhetően élénkíti.

adóztatásban

ingatlan-nyilvántartási adatokat, az ingatlan tartozékait és jellemző sajátosságait, az épület beköltözhető vagy lakott állapotát, az ingatlan becsértékét, az árverési előleg összegét, valamint az árverezők jogait és kötelezettségeit. Az árverési hirdetményt kézbesíteni kell az adósnak, az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jogok jogosultjainak, az ingatlan fekvése szerinti jegyzőnek és az árverés kitűzésének bejegyzése végett a földhivatalnak.

Az árverést közhírré kell tenni, ez az árverési hirdetmény az adóhatóság, az ingatlan fekvése szerinti polgármesteri hivatal és a földhivatal hirdetőtáblájára történő kifüggesztésével valósul meg. Az árverési hirdetményt legalább 15 napon át, az árverést megelőző 5. napig kell kifüggesztve tartani.

Az árverés napján a végrehajtónak minden esetben meg kell győződnie arról, hogy az árverés feltételei fennállnak-e. Nem lehet azt megkezdeni az eljárás megszüntetése, szünetelése, felfüggesztése esetén. Nem lehet árverezni akkor sem, ha az ingatlan értékesítése iránt eleve nem lehetett volna intézkedni (például igényper van folyamatban, 45 nap még nem telt el), valamint akkor sem, ha az árverési hirdetmény, illetve a közhírré tétel nem felelt meg az előírásoknak.

Árverezni személyesen vagy képviselő útján lehet, ha a becsérték tíz százalékát a végrehajtónál letétbe helyezték. Nem árverezhet a végrehajtó és közeli hozzátartozója, az adós, valamint az, akinek ingatlanszerzése engedélyhez van kötve, és azt nem kapta meg.

Az árverés megkezdésekor a végrehajtó közli a kikiáltási árat (ez az ingatlan becsértéke), ismerteti az árverési feltételeket és felhívja ajánlattételre az árverezőket. Az árverés során a kikiáltási ár leszállítása és felemelése minden esetben a végrehajtó joga, az árverezők egymás közötti megállapodása nem minősül érvényes vételi ajánlatnak. Ha a kikiáltási árra nincs vételi ajánlat, azt fokozatosan lejjebb kell szállítani a becsérték feléig. Ha a kikiáltási árra többen tettek vételi ajánlatot, a kikiáltási árat feljebb kell emelni. Az ingatlant az az árverező veszi meg, akinek a végrehajtó által közölt árra egy személyben érvényes vételi ajánlata van. Az árverési vevőn kívüli többi árverezőnek – az árverés befejezését követően – a letett előlegüket azonnal vissza kell adni.

Ha az árverésen nem volt érvényes vételi ajánlat, vagy a vevő határidőn belül nem fizette meg a vételárat, az árverés sikertelen, a végrehajtónak három hónapon belül kell második árverést kitűznie. Az árverésről jegyzőkönyv készül. Amennyiben az árverés sikertelen volt vagy meghiúsult, úgy a jegyzőkönyvben ennek okát is részletesen rögzíteni kell. Az árverési vevő köteles a teljes vételárat az árveréstől, ha az árverést jogorvoslattal megtámadták, a döntés jogerőre emelkedésétől számított 15 napon belül megfizetni. A fizetésre legfeljebb két hónap halasztás adható, de ilyenkor késedelmi kamat kerül felszámításra.

A végrehajtó a jegyzőkönyv másolatát kézbesíti az adósnak és azoknak, akiknek az ingatlanra az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett joguk van. Ha az árveréstől számítva harminc nap eltelt, és a vevő a teljes vételárat megfizette, a végrehajtó megküldi az árverési jegyzőkönyv másolatát a földhivatalnak is, és az ingatlant átadja az árverési vevőnek.

Az oldalt szerkeszti:
Németh Géza
nemethgeza@mhirlap.hu

Az ingatlanrovat cikkei az interneten:
www.magyarhirlap.hu/ingatlan

MHonline

Terjesztéssel kapcsolatos ügyekben, kérem hívja a **Magyar Hírlap** helyi tarifán hívható telefonszámát:

(06-40) 200-549

munkanapokon 9–17 óra között

I FELHÍVÁS

, nyilvános, egyfordulós pályázatot hirdet
est XIV., Vezér út 28/B (hrsz.: 39221/56.)
, összesen 176,2 m² alapterületű pinceszinti
e szóló vendéglátó-ipari bérletére.
rideje: 2004. január 6-án 10 óra.
pest-Zugló Polgármesteri Hivatala Vagyonkodási Osztálya, Vagyonhasznosítási Cso-, III. emelet 322-es szoba. **A pályázat részírás 2003. december 8-ától térítésmenügyfélfogadási időben (hétfő: 13,30–18, ,30 óráig). A pályázattal kapcsolatban** számon Stella Péter csoportvezetőnél.

Ferenczi Bérlerda

...ritas szervezésében Fűrész utcában
...Komócsy utcában 71 nm-es társasházi
...ok. Telefon: 383-0829, 383-0836.
...s.hu (B053035)

...zöldövezeti villában, 51 nm-es, kétszobás, kon-
...lyfoldszinti, világos öröklakás beköltözhetően el-
...Ár: 8,9 millió Ft. 357-4631, 06 (20) 967-6248.
...35)

Eladó Harmat közben, háromemeletes téglaházban lévő, ...ágos, kétszobás, felújított, nagy konyhás, parkettás, távfűté-...es, kamrás, lodzsás öröklakás, sürgősen, új konyhabútorral, 8,35 millió Ft-os irányáron, gyors beköltözéssel. Érdeklődni: 06 (20) 352-5196.

IX. kerület, Páva utcában, klimatizált **iroda** és **luxuslaká-sok** bútorozottan vagy bútor nélkül eladók. 216-4709. (A184599)

Kúria jellegű 160 nm-es házamat, 300 n.-öles saját telekkel elcserélném öröklakásra vagy eladnám (Budafokon, Bérkocsi utcában, közös bejárat az utcafronti házzal), sürgősen, 16 mil-lió forintért. 06 (30) 921-9900.

Tápióbicskén eladó teljesen bekerített, 880 négyszögöles telek, vályogszerkezetű (4 helyiségből álló) házzal, vízzel, vil-lannyal, aszfaltos útról megközelíthető, gáz, telefon a kapu előtt. Irányár: 1,95 millió Ft. Érdeklődni: 06 (20) 352-5196.

Újlipótvárosban, Hegedűs Gyula utcában, II. emeleti, 109 nm-es, 3,5 szobás lakás 18 millió Ft-ért eladó. Érdeklődni na-ponta 12 és 20 óra között a 06 (20) 942-2618-as telefonon. (A186094)

XVIII. kerületben, 33 nm-es házrész, téglaépületben, igé-nyesen felújítva eladó. Irányár: 5,2 millió Ft. 294-3043, 06 (30) 966-7965. (A186083)

LAKÁSKIADÁS, -BÉRLÉS

Andrássy úton, Hősök terénél, 100 nm-es lakás (irodának) kiadó. 120 000 Ft/hó. 329-5166. (A185873)

Balatonfüreden, nádtetős parasztház, gyerekes családnak kiadó. 06 (30) 217-4792. (A185835)

Balatonfőkajáron, kétszintes ház kiadó. 06 (70) 210-1028. (A185617)

Bútorozott gazonlakás kiadó. Ár: 35 000 Ft + rezsi. Tele-fon: 281-3140. (A185776)

II. kerületben hosszú távra kiadó egy házban 2 db 90 nm-es, 2,5 szobás, emeleti, központi fűtéses lakás. 376-9118, 8–12-ig. (A185824)

II., Törökvész út fölött, panorámás, 150 nm-es, kétszintes lakás, dupla garázzsal, 1800 USD-ért + rezsi, kiadó. 06 (30) 269-5518. (A185105)

Sydneyben az olimpia idejére egy külön bejáratú garzon lakrész jó közlekedésnél kiadó. 349-3090. (A185936)

ÁRPÁDFÖLDI kétlakásos luxusház kiadó. 342-2833. (B053138)

VÉRMEZŐRE nézó garzonlakás, részben bútorozottan 1 évre kiadó. Telefon: 220-6280, 17 órától. (B053411)

I., Attila úton 69 nm-es, kétszobás, magasföldszinti lakás ...350-8184, 06 (20) 925-8218. (A186084)

Váci utcában üzlethelyiségek tulajdonjoga 5 millió Ft-tól eladó. 266-7114/239, 06 (30) 911-6298. (A185755)

VI., Szondy utcában kis üzlet kiadó. 06 (20) 965-6286. (B053056)

BÉRLEMÉNY

250 nm-es, önálló épület raktárnak, műhelynek, a csepeli Szabadkikötő út mellett kiadó. 06 (30) 931-5538. (A185080)

Csepelen 250 nm-es műhely és 110 nm-es raktárhelyiség bérbe adó. Érdeklődni lehet: 06 (20) 926-4538.

Soroksári úton 370 nm-es, összkomfortos műhely-raktár kiadó. 06 (30) 952-4558. (A185955)

ÁLLÁS

ÁLLÁST KERES

Angol-, francianyelv-tudással, szövegszerkesztőn dolgozó középkorú, megbízható nő jogi irodában vagy kft.-ben elhe-lyezkedne. Telefon: 349-3801. (A185537)

GÉPÉSZMÉRNÖK vezetői gyakorlattal, németnyelv-tu-dással PC-ismeretekkel állás keres Budapesten. Telefon: 06 (30) 268-5378. (B053126)

Szakvizsgázott, országos és fővárosi óvodai szakértői szaktanácsadói névjegyzékre felvett óvónő, szaktanácsadói, óvodai referensi munkát keres. 06 (30) 984-1834. (A186005)

Történelem szakos középiskolai tanár (ének–zenetörténet–művészettörténet) 20 éves gyakorlattal állást keres. Tel/fax: 284-6325.

ÁLLÁST KÍNÁL

2 millió Ft-os éves jövedelem! Európai nagyvállalat vezet-tőket és értékesítési munkatársakat keres Békés megyében. Idő-pont-egyeztetés: 06 (30) 949-4911. (A185513)

A Főnix Gondozási és Otthonápolási Szolgálat fő- és mel-lékállásra munkatársakat keres, felnőtt szakápolói végzettség-gel. Vállalkozói igazolvány szükséges. Jelentkezés a 239-0942-es telefonon. Felvétel csak előzetes beszélgetés alapján. (A185817)

A mágocsi általános és zeneiskola 2 fő fafúvós zenetanárt keres. Házaspárok előnyben. Szükség esetén lakást biztosítunk. Jelentkezés írásban: 7342 Mágocs, Szabadság u. 7. (A185554)

A Nyugdíjas Pedagógus Otthon, 1029 Budapest, Templom-kert 2., felvesz szakképzett nővért és gondozónőt. Telefon: 376-9581.

A pilisi Széchenyi István Általános Iskola és Szakiskola az alábbi állást hirdeti meg: angol, német, technika szakos általá-nos iskolai tanár számára, 2000. augusztus 15-től. Érdeklődni lehet: 06 (29) 498-574. Pályázat benyújtásának határideje: 2000. augusztus 10. Cím: 2721 Pilis, Széchenyi u. 28.

HALÁLOZÁS

Értesítünk mindenkit, aki szerette, tisztelte, ismerte, hogy

DR. MOLDVAI REZSŐNÉ,

született Stein Ágnes
vegyész, a kémiai tudományok kandidátusa,
életének 90. évében,
2000. június 14-én, rövid szenvedés után
elhunyt.

Ehunyt 74 éves korában

KAPORNAI DEZSŐNÉ,

2000. június 23-án.
Temetése 2000. július 7-én, 18 órakor lesz,
a Pomázi református temetőben.
A gyászoló család.

Fájdalommal tudatjuk, hogy

Horvát Antalné

BAKAI GITTA

énekesnő,
rövid szenvedés után elhunyt.
A Rákoskeresztúri új köztemetőben
július 7-én 12.30 órakor búcsúzunk tőle.
Gyászoló családja.

FERENCZY BÉNINÉ

Erzsi,
életének 97. évében elhunyt.
Szeretett halottunk hamvasztásos temetése
2000. július 6-án 10 órakor
a Fiumei úti temetőben lesz.
Lelki üdvéért gyászmisét mondunk
ugyanaznap este 6 órakor
a Mikszáth téri piarista kápolnában.
Ferenczy Alapítvány.

Pénzügyi szolgáltató
igazgatókat és menedzser
973-0790.

☎ **Perbáli** általános iskola t.
kezni: 06 (26) 370-119. (A185

Pesthidegkúti ügyvéd titkár

☎ **Start** up international IT c
administrative assistant. English kí
skill and Microsoft Office are esse
welcome. Office experience is an
advance. If you are interested, please send your CV in
to dora_marias@hotmail.com (A185833)

☎ **Szaklapkiadó** vállalat terjesztési osztályára számítógépe
gyakorlattal rendelkező, fiatal, agilis, érettségizett munkatársat
keres. Ügyfélszolgálaton, ill. kiadói lapterjesztési területen el-
töltött gyakorlat előnyt jelent. További információ: 436-6149.
(A185850)

Számítógép-programozót keresünk. Felsőfokú végzettség
és személygépkocsi szükséges (FOXPRO, DBASE, WIN,
„Zugló" jeligére, 1439 Bp., Pf. 657. címre kérjük. Válaszokat
NOVELL). Jelentkezés önéletrajz küldésével. Válaszokat

☎ **Ügyvezető** igazgató marketingasszisztenst keres. 06 (30)
962-8762. (A186033)

Ügyvezetői **ASSZISZTENST** keresünk holland tulajdonú multinacionális cég megbízásából, felsőfokú végzettséggel, felsőfokú angolnyelv-tudással, 3–5 éves asszisztensi tapasztalattal. Fizetés: bruttó 220.000 Ft/hó+prémium.

ahc international személyzeti tanácsadó
Tel.: 316-2800, fax: 316-2806.

☎ **Üzemmérnöki** végzettséggel keresünk vecsési üzemünkbe
szerkezetgyártásban és lemezmegmunkálásban jártas termelés-
irányítót. Tel.: 06 (29) 350-369. (A185915)

☎ **XX.** kerületi szakközépiskola és szakmunkásképző keres
egyetemet végzett biológia–kémia vagy biológia–földrajz szá-
kos tanárt augusztusi belépéssel. Érdeklődni előzetes egyezte-
tés alapján, Bodor Ferencné igazgatónőnél, vagy Mátyás
Jenőné gazdasági vezetőnél lehet. 283-0203, 286-2582.
(A185688)

Füzesabony- Nyékládháza vonalon
keresünk
FUVAROZÓ ALVÁLLALKOZÓKAT.
Fehér, zárt kisteherautókkal, állandó
munkára

HIRDETÉS 2000. JÚLIUS 5., SZERDA

FERENCZY BÉNI

Új művészet

1996/ márc

59.o.

ie médiévale. Strasbourg, 1921. fűzve 8 P.

(Paris, 1912. Alcan) fűzve 6 P.

ilosofici, scelti ed annotati da Bruno

ari, Laterza. fűzve 12 P.

félbőr 6 P.

4. éd.[ition] Paris 1879. félbőr 6 P.

n] Paris 1882. félbőr 6 P.

3. éd.[ition] Paris 1925. fűzve 5 P.

levelének elhárító válasza után utóbb

került lelkésznek, kölcsönt vett fel az

el az egyházközségnek nem volt rá pénze

FERENCZY Béni, Budrán

eml.

eml. KOVÁCS - CSOMA Mária: Medals of Nobel Laureates in the Medal Cabinet of the Semmelweis Museum of History of Medicine. = Orvostörténeti Közlemények 125-132, 1989-1990., 169.

XXm. / Mesterek

városi temetõ kevés mauzóleumával, szicista mauzóleumával, *(10.kép)* illetve ző sírkápolnával *(11.kép)* összevetve a közé sorolhatjuk. Formai kialakítása ékû síremlékei közt is egyedülállónak gy esetben mintaadónak tekintett) privát ítménye, Ybl Miklós 1868-as, Kerepesi zánsz formát mutat, s a vidéki városok antikus, esetleg klasszicista stílusban euma, 1879. Galánta ev. temetõ). -as évek végétõl jelennek meg nagyobb

---

leum 1910-es évek végi állapotát illusztráló írás: Telcs
Pest-Budai művészeti almanach az 1919. esztendőre.,

FERENCZY Béni, volvám

FERENCZY Béni: Svájci levelek 1946-47. = Ú. ínás. 29.
1989. 6. 16-37. ; ill

[XIX]-XX n. / Mertavk

át. A konstruktiv müvészet
épülettechnikai üzemek mü-
nének, mint a gépek.
vallásos müvészetek korában
sten, anyag és szellem ket-
élesebb lett, minél inkább
stenhez ajánlkozó, tehát a
ázában átformáló, átszelle-
ás idején a müvészet a már
észetet az abszolut természet
elsikkasztani, hogy a maga
ag felett érvényt szerezhessen.
nek nincs szüksége ilyen vész-

FERENCZY Béni, nekrolog.

(KONTHA Sándor): "Pedig az élet olyan szép lehetne."
Szent-Györgyi Albert levelei Ferenczy Béniékhez. =
= Új hás 29. 1989. 12. 4–17.

XX.n. / Mesterek

-

annyira serkentő, művészeti
fölérzés önértelmü dinami-
k. Ha az utilitarizmus modern
ja volna, nem pusztán kásé-
et, de el is maradhat, akkor
alán fölöslegessé és lehe-
ssé tudta a régi művészet
vagy fölülmulni, ép oly ke-
vészetnek, hogy a technikai
gát, cél- és anyagszerüségét
De nincs is szükség erre a
a. Amig élettöbbletünk van,
asznos következményeinek

Ferenczy Béni, szobrász

L: Nagy László

Tüskés Tibor: Nagy László: (7) 737-744

Jelenkor, Pécs 1982. júl.-aug. XXV/7-8

Ferencsy Béni, 12 obraz

L: Nagy László

Tüskés Tibor: Nagy László (6) 527-534

Jelenkor, Pécs, 1982. június XXV/6

Terenczy Béni, szobrász

L: Barcsay

Láncz S: Képzőmű v. Krónika 453-456

Jelenkor, Pécs, 1982. máj XXV/5

Ferenczy Béni, szobrász

L: Jakovits József

Vadas József: Nemigránsok

Élet és Irodalom Bp. 1983. febr. 4.

12

XXVII/5

Ferenczy Béni, szobrán

L: Szabó Iván

Vadas József: Hajánál fogva 13.

Élet is Irodalom. Bp. 1983. jan. 21. XXVII/3

Ferenczy Béni, szobrón

L: Réti Ishón

Vadas J: Ferenczy Föl Kondorig 13

Élet és Irodalom Br. 1983. nov. 11. XXVII/45

Ferenczy Béni

Méltatás.

Tímár Árpád: Történelmi távlat ...
Műviszet, 1981. június – 6 lap.

Ferenczy Béni, nobrán

L: Vasarely

– kobrok, festnérnych 4.

Esti Hirlap, Bp. 1982 jan. 23

Ferenczy Béni, Szobrász

L. Gyulai Líviusz

Havas Ervin: A szép könyvek ügyében 15

Nincs adat. Bp. 1981 nov. 22.

Ferenczy Béni, szobrász

l: Bán Béla

2.

Harangozó Márta: Kiállítás a Csók-képtárban

Esti Hírlap, Bp. 1981 nov. 10.

Ferenczy Béni, Robrón

mejemlitve

Cs. Szabó László: Négyszemközt egy szobornal 13 – 17

Új Iráz, Budapest, 1984. november XXIV/11

Ferenczy Béni, nolrón
grafikus

Vadas József: Történelmi lecke festőknek 13.

Élet és Irodalom Bp. 1984. febr. 10. XXVIII/6

Ferenczy Béni

A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége koszorúzási ünnepséget rendez Ferenczy Béni szobrászművész és Ferenczy Noémi gobelinművész születésének 95. évfordulója alkalmából június 18-án, kedd délelőtt 11 órakor a Mező Imre úti temető művészparcellájában.

◆

Magyar Nemzet 1985. VI. 17.

Ferenczy Béni

és Ferenczy Noémi

Magyar Nemzet 1985. VI. 18.

Ferenczy Béni

Vekerdi László: „Gyűztelen küzdelem
„eszméim hitelességéért..."
Beszélgetés Vigh Tamással

Művészet, 1983. november

Ferenczy Béni szobrász

Bodri Ferenc: Gadányi és Kassák

Művészet, 1983. március

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrász- és grafikusművészről.

Az ötvenes évek csendjében Ferenczy Béni felemelte nyaralatott szavát Schaár Erzsébet érdekében.

Rózsa Gyula: Schaár Erzsébet a Smohay-házban.
Népszabadság, 1980. aug. 14.

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrászművész 1) Folytatás

Farkas Eszter festőművész a nagybányai telepen 1917-30 ig dolgozott, megszakításokkal. Ott ismerte meg és jó kapcsolatba, került a Ferenczy család tagjaival, Károly-, Valér-, Béni-, Noémi- és édesányjukkal Fialka Olgával, valamint Béni feleségével Göncz Erzsikével, úgyszintén Iványi Grünwaldot ismerte jól.

Festőiskolák nyomában.

1980. X. 25. Kossuth 13:30 /Ané/.

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrászművész 2.) Folytatás

Feledy Gyula grafikusművész a közösség lehetőségéről beszél: A felszabadulás után a Képzőművészeti Főiskolán egy olyan tanári kar alakult ki, akik közül nagyon sokan szabadiskolában tanultak, maguk is szabadiskolában korrigáltak, vezettek. Például Bernáth Aurél, Kaffan Károly, Ferenczy Béni. Azt kell mondani, hogy közvetlenül a háború utáni évek főiskolájának arculatát a szabadiskola pedagogiai módszerei és tapasztalatai formálták olyanná, hogy akkor nagyon korszerű, haladó iskola volt, sajnos nem sokáig, az 50-es években jött egy ujabb münchenista fordulat, néhány évre megbénította a művészképzést, azóta próbálják ezt ismét korrigálni

Festőiskolák nyomában.

1980. X. 25. Kossuth 13.30 /Áné/.

Ferenczy Béni Kossuth-díjas szobrász- és grafikusművész

Ferenczy Béni szerint: „a jól kiégetett terrakotta saját anyagszíne és felülete általában úgy szép, ahogyan a tűzből jön." – A takarékosság a legnagyobb pompa a művészetben s ha a nádudvari, vásárhelyi kerámiakushagyományokat vizsgáljuk, ha elmélyülünk Gorka Géza, Kántor Sándor és Gádor István művészetében, akkor népi és hivatásos kerámiaművészetünk erre tendenciáját fedezzük fel.

Losonci Miklós: Csekovszky arcképei.
Magyar Építőművészet, 1981. máj. 15. 31. old.

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas mobrász-grafikusművész

Hagyománya már a Budapesti Nemzetközi Kisplasztikai Kiállításnak, hogy minden alkalommal egy neves, elhunyt magyar művész életművét is bemutatja retrospektív tárlat keretében; 1971-ben Ferenczy Béni, 1973-ban Medgyessy Ferenc munkásságával ismerkedhettek meg az érdeklődők.

(n-s): V. Nemzetközi Kisplasztikai kiállítás. Magyar Papíripar, 1981. júl. 4.

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrász- és grafikusművész

Ötödször rendezik meg a Műcsarnokban ezt a rangos bemutatót. A műcsarnoki kiállítás hagyományai közé tartozik az is, hogy egy elhunyt neves magyar szobrász életműjét bemutatja. Eddig Ferenczy Béni, Medgyessy Ferenc, Bokros Birman Dezső és Kerényi Jenő retrospektív tárlatára került sor. Most Schaár Erzsébet művészpályáját kísérhetjük nyomon.

Aba Judit: V. Budapesti Nemzetközi Kisplasztikai Kiállítás.

Pesti Műsor, 1981. júl. 8. 44. old.

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrászművész

Martsa István emlékkiállítása hűen tükrözi a szobrászművész harminceves tevékenységének jazdag eredményeit. – Főiskolai tanulmányait a felszabadulásunk után Ferenczy Béni osztályán kezdte meg, a tanár és tanítványa közötti kapcsolat az évek során barátsággá mélyült. Művészetére tanára főként két irányba hatott: megerősítette realista szemléletét és felhívta figyelmét arra, hogy az emberi alak mintázásakor ne csak a formákra figyeljen, hanem törekedjék modelljei személyi vonásainak kifejezésére is.

Újvári Béla: Martsa István emlékezete a Nemzeti Galériában.

Népszava, 1980. okt. 17.

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrászművész

Bernáth Aurél nyolcvanöt éves. Festői tanulmányait Nagybányán kezdte. 1921-ben Bécsbe, két év múlva Berlinbe költözött. Itt hatott rá az a modern törekvés, amely későbbi, érett festészetét is mindvégig éltette, de amelyet férfikorában teljesen a maga egyénisége szerint élt újra, oldott fel táblaképeiben: az expresszionizmus. Első kiállítását 1923-ban a berlini Sturmgalériában és ugyanitt állított ki közösen az emigráns Ferenczy Bénivel, 1924-ben.

Népszabadság, 1980. nov. 13.

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrászművész

Szíj Rezsővel a Bresti Műgyűjtők és Műbarátok Egyesületének fötitkárával beszélget Erdei Grünwald Mihály.

Van néhány művész, akitől már sikerült elég tekintélyes éremanyagot gyűjtenie, például Ferenczy Béni-ti érmeiből.

Nemcsak hobby!

Közérdekű magángyűjtemények 2. rész.

1980. IX. 8. Kossuth 11. 22 /S. J-né/.

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrászművész

Martsa István szobrászművész Ferenczy Béni tanítványa volt. Martsa István 1955-ös önálló kiállításakor Ferenczy Béni megnyitó beszédet mondott.

(Gorba): Martsa István emlékkiállítása.

Pesti Műsor, 1980. okt. 1. 40. old.

Fenyvesy Béni, Kossuth-díjas szobrászművész

Medgyessy Ferenc szobrászművész születésének közelgő centenáriuma alkalmából Debrecenben kiállítás nyílik; Fenyvesy Béni vallott így róla: „Medgyessy a legjobb magyar szobrász. A legegyszerűbb akinek életműve legyetemes, az egész emberiséghez szól."

Jó reggelt!

1980. X. 25. 4.25 | B. J. |

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrászművész 2) Folytatás

„Szocialista szobrászat 1919-1945" ihmel látható e hó végéig a felújított Savaria Múzeumban, Szombathelyen. A rendező bemutatja mindazokat a szobrászati alkotásokat, melyek szellemükben és formálásukban rokonai a magyar művészet szocialista ágának: Ferenczy Béni és Medgyessy Ferenc „Magvető"-it. /említve/.

Heitler László: Szobrászatunk szocialista öröksége.

Csongrád Megyei Hírlap, 1981. febr. 8.

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrászművész 1) Folytatás

„Szocialista szobrászat 1919-1945" címmel látható e hó végéig a felújított Savaria Múzeumban, Szombathelyen. – A Tanácsköztársaság számára pénzeket tervező Beck Ö. Fülöp és Ferenczy Béni áll a társadalmi változás szolgálatát is vállaló művészek hosszú sorának elején.

Heitler László: Szobrászatunk szocialista öröksége.
Csongrád Megyei Hírlap, 1981. febr. 8.

Ferenczy Béni

Ferenczy Béni Ady sírmé-
nek hátlapja, a vízha-
rangkit alált dolog.

Gábor Eszter: Lépték és monumentalitás,
Művészet, 1981. március - 20. lap.

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrász- és grafikusművész az ötvenes években olyan kiváló művészek is, mint Ferenczy Béni, vagy Bossos Miklós, az irodalom fedezékébe menekültek a szocreál kötelmei, a hivatalos művészet erőszakolt igényei elől. — Minden generáció kapcsán tulajdonképpen az előtte járók és az őt követők között egy való igaz, hogy a mai ötvenesek – Reich K., Kondor B., Feledy Gy., és a többiek; akik a felszabadulás után kezdték a pályát, Szalay L., Klinda Gy., Konecsni Gy., Ferenczy B., Buday Gy., Vajda L., Varga Nándor L. közvetlen, vagy közvetett tanítványai – mondja Kass János.

Tandi Lajos: Kass Jánosról.
Tiszatáj. 1980. 4. 92. old.

Ferenczy Béni szobrászművész

Megkoszorúzták a 90. éve született Ferenczy-testvérek sírját a Mező Imre úti temető művész parcellájában. – Ferenczy Béni síremlékénél Vig Tamás szobrászművész idézte fel a két jelentős alkotó művész tevékenységét.

Esti Magazin.

1980. VI. 18. Kossuth 18.30 |S.J.|

FERENCZY BÉNI

Marosi Ildikó:

A forrásvidékek: Nagybánya, Chartres. /FERENCZY BÉNIről és FERENCZY NOÉMIről./

A Hét, X.évf. 11.sz. 1979. márc. 16. 5.old., 1 képpel.

Terencz Béni, szobrász

Rövidebb ideig Berlinben
is dolgozott.

dönor S: Képzőműv. krónika 435-441
Jelenkor, Pécs, 1979. máj. XXII/5.

Ferenczy Béni szobrászatáról

A) Folytatás

1919-ben a Tanácsköztársaság három művészt bízott meg képzőművészeti tervezésével: Beck Ö. Fülöp, Ferenczy Béni-t és Lotz Károly Richárdot. — Ferenczy Béni 1919-ben pályája delelőjén álló szobrász volt, mint a művészeti direktórium szobrászi vezetője, a Tanácsköztársaság művészeti életében betöltött fontos szerepe révén, mellyel művészetének mutatkozott a fantázia megújítására. Ferenczy fő- és kétszer kerülő tervezett. A fő motívuma minden tervének a hősi pózt tervezett. A fő motívuma minden tervének a hősi pózt tervezett. A fő motívuma minden tervének a hősi pózt

Ferenczy Béni, szobrászművész 2) Folytatás

az összefogózó figurák együttesében és részleteiben ugyanazt a formafelfogást fedezhetjük fel, mint a művész „Dévi" (1918), „Fiatal férfi" (1919) és nás, ekkoriban mintázott szobrain. (említve). A művész korábban megmártózott az európai művészet friss áramlatáiban, legerőteljesebben a kubizmus hatott rá. A tízes évek végén ezeket a hatásokat ötvözte a Vedres Márk, Beck Ö. Fülöp és Fémes Beck Vilmos által közvetített és egyénivé alakított klasszicizáló eszmékkel.

Heitler László: 1919 művészetéből.
Új Tükör, 1980. márc. 23.

Ferenczy Béni, szobrász

Megemlítve

Csiha Mihály · Nagy László · Jönnek 115, 116

Tiszatáj: Szeged, 1979. okt. XXXIII/10.

Ferenczy Béni, szobrász

L.: Szőnyi István

–: Művészetpártolók Egyesben 21.

Nérszabadság, Bp. 1980. jan. 6.

Ferenczy Béni, szobrász

1 mű,

Repr.

Ferenczy Béni: Petőfi Belső borító

Új. Auróra, Békéscsaba, 1978. aug. 78/2.

Ferenczy Béni, szobrászművész

A XX. század talán legtermékenyítőbb magyar festőjének a nagybányai iskola vezéralakjának mindhárom gyermeke – Ferenczy Károlynak – beírta nevét a művészettörténetbe: Valér, a festő s az ikertestvérek Béni, a szobrász és Noémi a gobleinszövő.

Nemes György: Ferenczy Noémi világa. Magyar Hírek, 1979. febr. 10. 24. old.

Ferenczi Béni, szobrász

L: Tápai Antal

Tandi Lajos: Van szegedi szobrászat! 91-96.

Tiszatáj, szeged, 1981 dec.

XXXV/12

Ferencsy Beni, szobrász

Megemlítve.

Ablonczy László: A cethal hátán 87–96

Tiszatáj, heged, 1981. nov: XXXV/11

Ferenczy Béni, szobrász
grafikus

Z: Rippl-Rónai

Fodor A.: Simon Gy. F.: Történetek a ... 377-378

Jelenkor, Pécs, 1982. ápr. XXV/4

Ferenczy Béni, szobrász grafikus

L: Nagy Lánló

Tuskés Tibor: Nagy Lánló 263-270

Jelenkor, Pécs, 1982. marc. XXV/3

Ferenczy Béni, szobrász

L: Medgyessy Ferenc

7.

Falus Róbert: Könyvszemle

Népszabadság, Bp. 1981. júl. 21.

Ferenczy Béni, szobrászművész

a Magyar Nemzeti Galéria emlékezik művek bemutatásával a 90. esztendeje született Ferenczy Noémi és Ferenczy Béni alakjával, akik jelentős tényezői lettek századunk magyar művészetének.

Losonci Miklós: Emlékezés, életművek.
Pest Megyei Hírlap, 1980. jún. 21.

Ferenczy Béni, szobrász

megemlíve

M. Tolnay T: Adok nektek aranyvesszőt 2.

Esti Hirlap, Br. 1979 jún. 2.

Ferenczy Béni, nobrón

L: Gulácsy

- Kinek ajánlja? Kovalovsky M... 14

Nirszabadság, Bp. 1979. jún. 17.

Ferenczy Béni, szobrán

Megemlítve.

Gressa I: Adok kettek arasyuemőt. 70-72

Tiszatáj, Szeged, 1979. szept. XXXIII/9

Ferenczy Béni

Ferenczy Béni és Beck Ó. Fülöp az 1919-es tanácsközt ázsaság idején pénztervezetet készített.

Várkonyi György: A socialista szobrászat ...
Művészet, 1981. április – 57. lap.

Ferenczy Béni

Ferenczy Béni művészetét tanulmányozta Kiss Nagy András.

Gábor Eszter: Léptek és monumentalitás. Művészet, 1981. március – 20. lap.

Ferenczy Béni, Robinson

L: Schaár Erzsébet

Rózsa Gyula: Schaár Erzsébet a Smohay-házban 13.
Népszabadság, Bp. 1980 aug. 17.

Ferencsy Béni

Méltatás

Kovács Gyula: Társ adalmi gesztusról, művészi teljesítmény
Művészet, 1980. szeptember — 18. lap.

Esti Hírlap Bp. 1981 márc. 30

Képes Ace um

Ferenczy Béni, volnár grafikus

Ülést tartott a KISZ KB

Ma reggel az ifjúsági szövetség székházában összeült a KISZ Központi Bizottsága. A tanácskozáson részt vesz *Németh Károly*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára.

Először *Fejti Görgy* első titkár tájékoztatta a testületet az MSZMP Központi Bizottságának legutóbbi üléséről. A továbbiakban *Nagy Sándor*, a KISZ KB titkára terjeszt elő javaslatot a

Ferenczy Béni

Martsa István a főiskolán
Ferenczy Bélától tanulmányolt.

Kovács Gyula Martsa István emlékkiállítás
Művészet 1981. január – 52. kép.

Ferenczy Béni, szobor

● KOSZORÚZÁS. *Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrász-grafikus és testvére, Ferenczy Noémi Kossuth-díjas festő- és gobelinművész sírjánál koszorúzást tartottak ma délelőtt a Mező Imre úti temetőben, születésük 90. évfordulója alkalmából.*

-: 0 Koszorúzás

8.

Esti Hírlap, Bp. 1980. jún. 18.

Ferenczy Béni, szobrón

L.: Kass János

Tencsik Tlóne. Zelk Zoltán pohojtása 2.

Esti Hirlap, Bp. 1980. jún. 20.

Ferenczy Béni, kobrón

megemlíthe

Szabolcsi Gábor: Variációk férfikarra ... 7

Népszabadság, Bp. 1980 okt. 15.

Ferenczy [?], [ ]

Megemlítve a Ferenczy-Lagzatók.

Szerzsa Ferenc.: Ruffy Péter: Világaim 82-83

Forrás, Kecskemét, 1979. december XI/12

Ferenczy Béni, szobrászművész

a Tanácsköztársaság idejében Lengyel pénzügyi népbiztos felkérte Ferenczy Bénit és Beck Ö. Fülöpöt nemes fémpénzek tervezésére.

Közművelődésről-közelről.

1979. III. s. Televízió 17.15

Ferenczy Béni, szobrász

l. Kass János

–: Barbák Béla

12.

Népszabadság, Bp. 1981 márc. 6

Ferenczy Béni, kobrán

L: Kassák

Láncz S. Kapzőmův. krónika. 1105–1108.

Jelenkor, Pécs, 1980. dec. XXIII/12.

Ferenczy Béni, szobrán

L: Nagy Lóránt

Csoóri S: Egy másik életmű töredéke 34-37

Tiszatáj, Szeged, 1980. jan. XXXIV/1.

Ferenczy Béni

szerepelt pénzterveivel a Munkásmozgalmi Muzeumban a Tanácsköztársaság 60.évfordulója alkalmára megrendezett tárlaton.

Magyar Hirlap 1979/52/5

Franka:Kiállitás a MM.ban

Ferenczy Béni

A Munkásmozgalmi Muzeum tanácsköztársasági kiállitásán mutatták be azokat a müveket, melyek 1919-ben a Tanácsköztársaság ideje alatt készültek.
Vadas József: "133 hétköznap" cimmel ir ennek a néhány hónapnak művészetéről. Részletes beszámolójában megemliti azokat a művészeket, akik akkor a bélyegeket, a papir és fémpénzeket, a plakátokat tervezték: Helbing Ferenc és Gara Arnold a papirpénzek, Ferenczy Béni és Beck Ö. Fülöp a fémpénzek tervezői voltak.
A Tanácsköztársaság művészetére vonatkozó, fenti cimü részletes beszámolót lásd: Kozma Lajos nevénél.

Élet és Irodalom, Bp, 1979. márc. 17. XXIII.évf. 11.sz. 13. lap.

Ferenczy Béni, szobrászművész.

A 20. században kitágult az éremművészet emlékező-emlékeztető funkciója: nemcsak arcképpel, emblémával emlékezik, hanem többnyire a hátlapon illusztrálja is a témát. Az új típusú érem legnagyobb kezdeményezője Ferenczy Béni volt.

Aradi Nóra: Az új, a holnap.
Népművelés, 1978. 8. 14. old.

Ferencz Béni, szobrász

„Ferencz Béni emlékének"
ajánlott vers.

Kerekes Dezső: Alvilági út 3.

Tiszatáj, Szeged, 1979. dec. XXXIII/12.

Ferenczy Béni, szobrász

Megemlítve.

Bárdosi Németh János: Zelk Zoltán:
Főhajtás a túlvilágra 847-849.
Jelenkor, Pécs, 1980. szept. XXIII/9.

Ferenczy Béni, szobrász

l. Teles Ede

l. Kovásznai V.: A két világháború között 1019.

Élet és Tudomány, Bp. 1980. aug. 8. XXXV/32

Terenczy Béni, kobrón

L: Lotz K.

dr Boross M: kóntódpunta kiállítási 1083

Élet és Tudomány, Bp. 1980 - aug. 22. XXXV/34

Ferenczy Béni, szobrászművész. 2) Folytatás

a művészek segélyezésével, a műtárgyak vásárlásával a direktórium Pogány elnöksége idején mintegy két hétig foglalkozott. a művész szobrai ma is megbecsült múzeumi tárgyai a direktóriumi vásárlások anyagából.

Szabó Júlia: a direktórium elnöke: Pogány Kálmán.
Kritika, Budapest, 1979. 3.

Ferenczy Béni, szobrászművész

1) Folytatás.

A tízes évek induló művésznemzedéke és a Szépművészeti Múzeum több munkatára között gyümölcsöző baráti kapcsolat alakult ki, mint erről Nemes Lampérth József levelezésében, Ferenczy Béni, Kmetty János és mások írásaiban olvashatunk. —

1920. jan.-ban a fegyelmi bizottság ötödik ülésén kérdezte az elnök kikből állt a művészeti és múzeumi direktórium? Pogány Kálmán feleletében megnevezte magát, ő volt az elnök, előadói: Ferenczy Béni /szobrászati/, Berény Róbert /festészeti/, Kozma Lajos /ipar-művészeti/ Lessner Manó /építészeti/

Szabó Júlia: A direktórium elnöke:
Pogány Kálmán.
Kritika, Budapest, 1979. 3.

FERENCZY Béni

Réz Mihály

Ferenczy Béni találmányai

Új Tükör 1984 dec. 23. XXI. évf. 52. a. 22.

A1 HASAB:1 VAJ DEC 19 SZE

Kiállítás

VÁROS GÖMBAKÁCCAL

Kósza Sipos László emlékkiállítása a Lajos utcában

Személyesen nem térhetett haza önként vállalt „száműzetéséből" a fiatalon elhunyt *Kósza Sipos László,* de festményeiből, rajzaiból és grafikáiból egész életművét bemutató kiállítás nyílt. Egykori barátok, gyűjtők és tisztelők számára a hatvanas évek egyik nagy festői vonulatának emlékei Kósza Sipos László magyarországi művei: lírai szürrealisztikus kompozíciókban a művész személyiségének és környezetének, a kisvárosnak az apoteózisai. A mostani kiállítás alatti megmérettetés fogja megmutatni az ebben lévő nosztalgiák valóság- és esztétikum-értékét. A képek előzeteseként, kísérőjeként érdemes felsorolni néhány adatot a művész életéről, munkásságáról.

Kósza Sipos László 1943-ban született Budapesten. Szentendrén nőtt fel, gyermekkora konfliktusoktól terhes volt. (Szülei elváltak, édesanyja ismét férjhez ment, s bár nevelőapja „nevére iratta" felesége gyermekeit, a szinte gyermek fejjel a művészpályát választó fiatalember nem volt jó viszonyban vele. Költői hangzású kettős nevében eredeti neve kapcsolódik később kapott nevével.)

A középiskolát abbahagyta, versmondással foglalkozott, majd beiratkozott a városi rajztanfolyamra,

FERENCZY Béni

Rónai Gyula: A peremekről.
= Magyar Világ, 1993. 7. 123, 124.

PROKOPPNÉ Stengl Marianna: Esztergom-Belváros : Műemléki séta. Esztergom : Gran Tours, 1993

FERENCZY Béni

Bécs András: Ferenczy Béni.
= Irodalmi Újság. 1967. június 15. 5.

FERENCZY Béni

Ülő nő. ld. Szabó Julia – Új Művészet, 1992. 1. 46. p.

Játszó fiúk, Liska I. 7. 69. p.

Új Müvészet 1992

FERENCZY Béni

Sij 1990 36, 39.

FERENCZY Béni

Szegedi Lukács József portréja, 1925 k., fa, 45,8 cm - 91.6. 64

Új Művészet

FERENCZY Béni

Táncos, 1916, hársfa, 95 cm - 90.3.21

Anya gyermekével, 1926, fa, 135 cm -90.321

Új Művészet

FERENCZY Béni

Petőfi szobra

KESERÜ KATALIN: Képzelt kiállítás az ötvenes évek magyar müvészetéről.= Jelenkor, XXXIV.évf. 3.sz. 1991 281-282.

FERENCZY BÉNI

emlitve ld.M.I.

Losonci Miklós:Martsa István emlékkiállitása.
Esztergom,Vármuzeum

UJ TÜKÖR 1980/XVII/32.sz.4.o.

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrász- és grafikusművész (1890–1964).
A magyarországi művészet története kézikönyv-sorozat legújabb hetes számú két kötete már a nyomdában van. E sorozatot a M.T.A. művészettörténeti kutatócsoportjának irányításával Kontha Sándor szerkesztette. – A fejezetek ismertetik a kor legnagyobb művészei munkásságát: Kassák Lajos, Ütz Béla, Medgyessy Ferenc, Egry József, Szőnyi István, Bernáth Aurél, Derkovits Gyula, Ferenczy Béni és Noémi, Kozma Lajos, Kovács Margit.

Magyar művészet, 1919–1945.

Somogyi Néplap, 1984. márc. 24.

Ferenczy Béni

Megnyitt a Kollósy Galília

Nepszava 1985. I. 11.

Ferencz Béni

125 éve született Kosztan József

Magyar Nemzet 1985. III. 27.

Ferenczy Béni szobrászművén [1890-1967]

- Neve megmelétre az „Ungarische Plastik vom 18. bis 20. Jahrhundert" c. cikkben.

Szerd: Vilt Tibornál

Budapester Rundschau, 1983. dec. 12.

Ferencsy Béni, szobrász

L: Butok András

Vadas József: Természet-vers 13.

Élet és Irodalom Bp. 1986 aug. 29. XXX/35

Terencz Béla

Magyar valóság 1945 – 1984

Élet és Tudomány 1985. X. 4.

Ferenczy Béni

A Galéria mecénásai.

Magyar Nemzet
1986. 1. 14.

Ferenczy Béni szobrászmův.

emlékés

→ Major Máté ép.

Művészet 198/4/9.

Ferenczy Béni / szobrászművész /

"Petőfi" c. szobor

(Milánó, Ambrosiana)

→ Csorba Géza sm

bsd Művészet 1985/3/4 l.
2 l fill.)

Terenczy Béni on

ka rajzai

→ Anna Margit

MŰVÉSZET 1985/1/64

Ferenczy Béni szobrászművész

1941. Kiáll. Ernst M

-> Dési Huber I.

Művészet 1985/5/6,8

Ferenczy Béni, szobrán

megemlítve

Kenessei András: Amikor a költő kanal 12

Élet és Irodalom Bp. 1985. nov. 22. XXIX/47

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrász és grafikusművész

Egy poros csendes kisvárosban letelepült néhány festő. Felépítenek egy hatalmas fabódét a heggi legelők városperemig nyúló zöldjében és egy teljesen újfajta festőiskolát nyitnak, ahol nincsenek dogmák és akadémikus szabályok. Iványi Grünwald, Ferenczy Károly, Noémi-Béni-Valér és Réti mester és fiatal legénykéit itt dolgozik szervátiusz Jenő és Farkas Eszter – a nyírbátori kislányt befogadta a szabadiskola.

Antal István: Eszti Mama.
Kelet-Magyarország, 1984. máj. 5.

Béni Ferenczy

Auch kleine Gegenstände können im Effekt, in ihrer künstlerischen Qualität monumental sein – das beweist eine Ausstellung im Berliner Haus der Ungarischen Kultur, die die zeitgenössische ungarische Medaillenkunst vorstellt. – Wird doch die Reihe eröffnet von Fülöp Ö. Beck und Béni Ferenczy, zwei bereits als Klassiker geltenden Künstlern.

Gábor Nemes: Medaillen, Gemälde, Graphiken.
Budapester Rundschau, 1984. jan. 11. 9. old.

Ferencz Béni

Válogatás negyven év
érmeiből

Népszava. 1885. IV. 12

Ferenczy Béni

Matiska Jenő unokatestvére

Népszava 1985. XI. 5.

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrász- és grafikusművész

Brém Ferenc kamaratárlata megnyílt Várpalotán, a Jó szerencsét Művelődési Házban. A szobrászművész nem kisebb mesterek életművének követését és továbbfejlesztését tűzte ki életcélul, mint Ferenczy Béni, Medgyessy Ferenc, Pátzay Pál és Mikus Sándor.

V.L.: A hagyományok vonzásában.

Napló /Veszprém/. 1983. okt. 29.

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrász- és grafikusművész

Fekete Tamás szobrászművész mestere Ferenczy Béni volt.

Egy pálya vonzásában.

1984. ápr. 20. 3. Műsor, 20.35 /Vgné/.

Ferenczy Béni, Kossuth díjas szobrászművész és grafikusművész

Id. Szabó István professzionista szobrásztól mindössze két esztendeig tanult, a szakmában autodidaktának tartják. Bakros Birman Dezső, Ferenczy Béni, Pátzay Pál, Mikus Sándor se végzett rendszeres főiskolai stúdiumokat, mindegyikük mégis birtokában volt a biztos mesterségbeli tudásnak.

Pogány Ö. Gábor: Id. Gebb Szabó István nyolcvan éves
Hevesi Szemle, 1983. 3. 2-3-4 old.

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrász-ágrafikusművész

Tóth Sándor ennei kapcsán írja Pogány Gábor a balatonfüredi kiállítás katalógusában: „... a magyar szobrászművészetben ez apró, kerek domborműveket mindig a legkiválóbbak készítették ... Reményi József, Ferenczy Béni és éppen Tóth Sándor." és még többen.

Tóth László: A Munkácsy-díjas szobrászművész
Kelet-Magyarország, 1983. okt. 8.

FERENCZY Béni

"Tegnap vagy tegnapelőtt még természetes volt, hogy Borsos Miklós köveket farag mütermében. A pályatársak legfeljebb azért irigyelték, hogy volt neki, hogy tudott szerezni ilyen darabokat. - S Ferenczy Béni finolm érzékenységgel cizellált apró bronzait: a fiatalok egész nemzedéke számára jelentették a mesterség tökéletes példáját."

In. KOVÁCS Péter: Mulandó anyagok. = Életünk, 1985/10. 920.p.

FERENCZY Béni

"A szobrászok közül Medgyessy, Bokros Birman és Vilt érfekelte és hozzászólása is bizonyitja,hogy mily nagyra tartotta Ferenczy Béni Petőfi szobrát,a feleségéről készült rajzait pedig zseniálisnak titulálta,mint ahogy annak minősitett Kondor müveit is. Schaár Erzsébet szobrait nem ismerte, azok elmondás és néhány reprodukció alapján érfekelték. "

In. Németh Lajos: Fülep Lajos és a modern művészet. = Jelenkor, 28.évf. 9.sz. 1985. 784.p.

FERENCZY Béni

"Az, ami Ferenczy Béni vagy Medgyessy számára a megvalósitott szobrászi gondolat volt, Somogyi József vagy Kerényi Jenő esetében (hogy a fiatalokról ne is szóljunk)ennek csak a fölvetését,a jelzését jelentette.A szobrok nőni kezdtek. A művészek számára mind fontosabbá vált,hogy az elképzelt témát azonnal a formához, a szobrászi gondolat sulyához legmegfelelőbb méretben adják elő."

KOVÁCS Péter: Mulandó anyagok. = Életünk, 1985.10.sz. 922.p.

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrász és grafikusművész

Béni – a „legnyitottabb" Ferenczy gyermek – közel húsz évet élt Nagybányán, s forradalmi magatartásáért kellett távoznia innen. Dolgozott a szabadiskolában és dolgozott önálló művészként; többek között a máramarosi agyagművesség tanulmányozása vezette el a terrakottaszobrászat virtuóz műveléséhez.

Taenádi Attila: Murádin Jenő a Ferenczy család Erdélyben.

Népszavad, 1982. márc. 5. 6. old.

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrász-grafikusművész

Ezúttal nemta királyi palotából Magyar Nemzeti Galéria, lett múzeumi létesítményről van szó, hanem ahol a kiállított, műtárgyakat még is lehet venni. A megalakult Rézkarcoló Művészek alkotóközösségét mint egy 20 művész alapította, köztük van: Barcsay Jenő, Barcsay Miklós, Ferenczy Béni, Szabay Lajos, Reich Károly, Szabó Vladimír, Szász Endre, akikhez nemrég Amerigo Tot is csatlakozott és még számos fiatal művész.

Széchy Ágnes: Galéria a Várban.
Magyar Hírek, 1983. szept. 17. 37. old.

Ferenczy - család

A gyöngyösi Ferenczy Múzeum

„Ferenczy - család" kiállításának katalógusát

1978-ban adtak ki a Pest Megyei Múzeumok

Igazgatósága.

— Katalógus a könyvtárban —

Ferencsy-család múzeuma.

Szentendre művészet város. Itt látható a Ferencsy-múzeum, a Czóbel-ház, a Kovács Margit gyűjteménye.

TV-Híradó,

1978. II. 23. Televízió, 19.30 óra.

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrász-és grafikus művész (1890–1967).

Tóth Sándor, Munkácsy-díjas szobrász-és éremművész alkotásait láthatjuk a Jósa András Múzeum ápr. 15-en megnyílt kamara-kiállításán. – A kezdetek óta eltelt évtizedekben legjobb szobrászaink ismeltek rangját és tették sajátosan „magyar" szobrászi kifejezés formává az éremplasztikát. – Korábbi kiváló érmészeink voltak: Beck Ö. Fülöp, Ferenczy István, Ferenczy Béni, Reményi József.

Murakózi Ágota: A harmónia művésze.
Kelet-Magyarország, 1983. máj. 7. 7.-old.

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrász-grafikusművész (1890–1967)

A gárdon Somogyi Árpád szobrászművész kamarakiállítását rendeztek meg. A főiskolán Ferenczy Béni és Pátzay Pál növendéke volt, és mindent elsajátított tőlük, amit csak kaphatott Ferenczytől a mintázás érzelmi finanságait, Pátzaytól az arányok tökélyét, meg az anyag tisztelett illetően.

(ász): Somogyi Árpád szobrai.

Fejér Megyei Hírlap, 1984. aug. 3.

Ferenczy Béni, nobrón
grafikus

L: Lantos Ferenc

Bertha Bulcsu. Öreghegyi napló 3.

Élet és Irodalám Bp. 1985. jun. 21. XXIX/25

Ferenczy Béni Szu

K. T. tanósa

→ Konok Tanoś t

MŰVÉSZET 1985/7/42

Ferenczy Béni Szm

-> Kurucz D. István

MŰVÉSZET 1985/5/37

Ferenczy Béni sam

émei

-> Sam Géza

MŰVÉSZET 1985/7/21

Ferenczy Béni sa

"Ülő női akt"

Horvát-Eszt

-> ~~Ma~~ Kerényi Jenő

MŰVÉSZET 1985/júl/16-17

Ferenczy Béni sz

emlékés

-> Vilt Tibor sz

MŰVÉSZET 1985/7/12

Ferenczy Béni, Gobrán

L. Endre Béla

László Gyula: Művénetről, művénekről 89-91

Tiszatáj, Szeged, 1979. aug. XXXIII/8

Ferenczy Béni

munkásságának rövid méltatása,
(mint Vigh Tamás mestere)

Rózsa Gyula: Vigh Tamás szobrászata Budapesten.

Budapest, 1974. 2.sz.

22-25. l.

Ferenczy Béni

budapesti vonatkozású érmét emliti

G. Héri Vera: Budapest érmeken.

20-21.l.

Budapest, 1974. 6.sz.

Ferenczy Béni

"Csillag a püspöksüvegen" cimmel Vadas József ir a Nemzeti Galériában rendezett Derkovits-életmü kiállitásáról. A müvész kiteljesedő életmüvének részletezése közben felveti a kérdést: vajon hány olyan magyar "nagyságot" emlithet, "akinek munkássága fokozatosan terebélyesedik.."
"Hamarjában Egry József, Ferenczy Béni és Bokros Birman Dezső" jut eszébe, "akiknek szellemén nem koptatott az idő." Majd a szomoru sorsuak közül hoz példát: "az uj magyar festészet kezdetével Ferenczy Károlyt, akit akkor neveznek ki főiskolai professzorrá, amikor már véget ér ragyogó nagybányai korszaka." Végül az "1919 után megtorpant magyar festészet" kerül sorra: amikor Szőnyi István és Berény Róbert "kényszerüen más irányba vette utját." Fenti kritikát lásd: Derkovits Gyula nevénél, Élet és Irodalom; Bp. 1979. okt. 27. XXIII. évf. 43. sz. 12. lap.

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrász-grafikusművész 2) Folytatás.

Bartók Béla születésének századik évfordulóját ünnepeljük. Számtalan fénykép készült róla életében, néhányan lefestették, mások szoborba öntötték alakját. — Tudjuk milyen volt Csokonai, Petőfi, Arany? Későbbi „másaikból" aligha. Bartókot is másképpen láttatjuk, mint a kortársaik. Ferenczy Béni is messzebb ment, 1936-ból való rajzában. A keményen, határozottan körvonalazott arcél mögött ott van az arc formáinak lágyságában Bartók lírac telítettsége és a kuszált vonalakban a nyugtalan lázadó. /említve és repr./

Koczogh Ákos: Miről ismerjük meg Bartókot?
Nógrád, 1981. márc. 22.

Ferenczy Béni, nobrón

L. Kiss Nagy András

Rózsa Gyula: A mi Kenyérvizünk. 7.

Népszabadság, Bp. 1979. ápr. 13

Ferenczy Béni, szobrász

L: Vigh Tamás

Havas Ervin: A mesekös ne féljen az erdőtől.

11

Népszabadság. Bp. 1978. okt. 1.

Ferenczy Béni, festő
szobrán

L. Lesznai Anna

Gábor Éva: „Élete kéza regény volt ..." 7.

Népszabadság, Bp. 1979. ápr. 12.

Ferenczy Béni szobrász

L. Segesdi Gyöngy

Tandi Lajos: Segesdi Gyöngyről.

92-97.

Tiszatáj, Szeged, 1979. már.

XXXIII/3

Ferenczy Béni, szobrász

megemlítve.

Czirie Mihály: Nagy Lóránd: Jönnek a hosanyok értem 115-116.

Tiszatáj, Szeged, 1978. okt. XXXII/10

Ferenczy Béni, szobrán

L. Ferenczy Noémi

P. Nics J. Ferenczy Noémi gőgös alázata 7.

Népszabadság, Bp. 1979. jan. 19.

Ferenczy Béni

319. kép Nodni 1917. Bronz 33cm

MNG

Szabadi Judit:A magyar szecesszió művészete;Corvina Bp.1979.

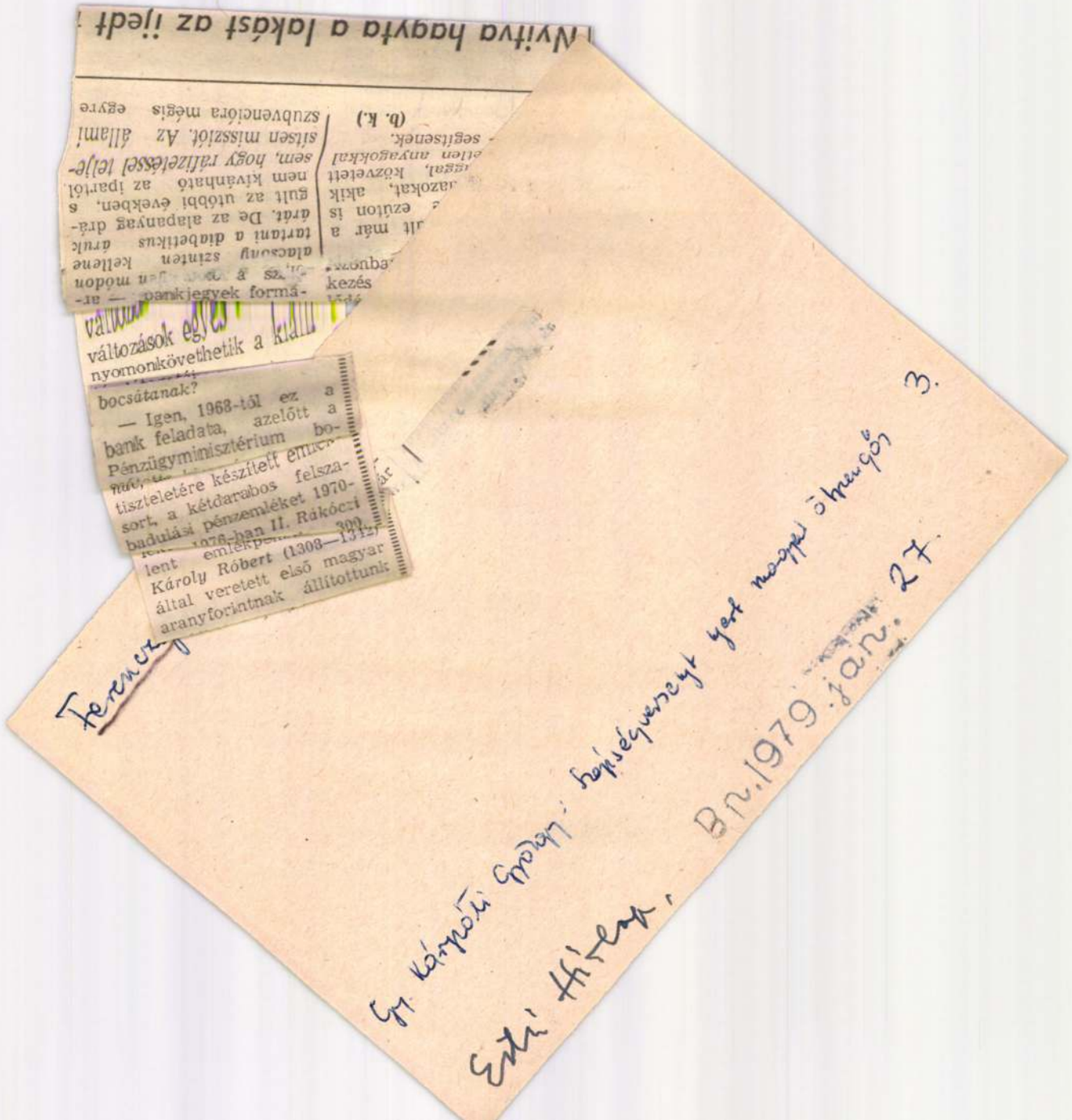

Nyitva hagyta a lakást az ijedt

...ult már a ... ezúton is ...azokat, akik ...ggal, közvetett ...etlen anyagokkal segítsenek.

(b. k.)

... módon alacsony szinten kellene tartani a diabetikus áruk árát. De az alapanyag drágult az utóbbi években, s nem kívánható az ipartól sem, hogy ráfizetéssel teljesítsen missziót. Az állami szubvencióra mégis egyre

... — ar-

... bankjegyek formá-

... kezés

... bocsátanak?

— Igen, 1968-tól ez a bank feladata, azelőtt a Pénzügyminisztérium bo-

... tiszteletére készített emlékpénz, a kétdarabos felszasort, a kétdarabos felszabadulási pénzemléket 1970-

... 1976-ban II. Rákóczi ... emlékpénz, 300 lent ... Károly Róbert (1308—1312) által veretett első magyar aranyforintnak állítottunk

Ezt itt írta, BN.1979.jan. 27.

Gy. Kórpóki Gyula: hépségeszeny yet magyar ökrenyő 3.

„Kollégája" lopott

De azért fizet

A lépcsőházban két fér-
fi egymásnak szalad. A

rőt, a csalót, a szélhámost,
kunszt

tőlük. Így azután a kár be-
hajtása sok herce-hurcával
jár, olykor évekbe telik,
amíg a rabkeresményből
megtérül valami. Ugyan-
akkor az is igaz, hogy a
károsultak

Gy. Kárpáti György

Ferenczy Béni, szobrászművész

Czinder Antalt az éremformálás művészetével Ferenczy Béni ismertette meg. Tőle tanulta a gondos megmunkálás, a cizellálás, a lírai hangulat fontosságát, (említve).

Somogyi Néplap, 1948. júl. 9.

Ferenczy Béni, kobrán

magemlíthe

Bertha Bulcsu: Interjú Bertha Bulcsuval 919-925

Jelenkor Pécs 1978. okt.

XXI/10

Ferenczy Béni, szobrász

L: Ferenczy Noémi

(Karancsvidéki): Törekvés a teljességre

2.

Esti Hírlap, Bp. 1978. dec. 30.

Ferenczy Béni, szobrászművész

Jún. 6.-án nyílt meg a Csepel Galériában M. Szücs Ilona festőművész kiállítása. – A rendezők a kiállítás mottójául Ferenczy Béni leveléből idéztek, melyet Martsa Istvánhoz írt a művész

Magyar Papír, 1978. jún. 10.

Ferenczy
Egy lépszakírtó emlékei

Magas Newt 1985. 11. 23.

Ferenczy Béni

„Lenin"

– emléktplakett

Komunk 1977/11

909.old

Ferenczy Béni

2 rajz

Służewski Magazin 1975/4 7 old

Ferenczy Béni szobrász

- 85 évvel ezelőtt született - szá-
zadunk egyik legnagyobb szob-
rászművésze

(kép - 75-éves korában készült)
(képes krónika)

Múzeumi Magazin 1975/4 42 old

Ferenczy Béni szobrász

- A fővárosban a Kígyó és a Váci utca sarkán felállított díszkút közepén a „Kisfiú" című bronzszobra áll.

(képes kromka)

Múzeumi Magazin 1977/3

Ferenczy Béni szobrász

„Van Gogh" - érme 1936

„Rózsehordó" 1936

- érme

Múzeumi Magazin

Ferenczy Béni

„Illés Béla portréja"

Igaz Szó 1974/3

Ferenczy Béni

„Lenin

– emlékplakett

Igaz Szó 1975/4

300. Pal

Ferenczy Béni, nobrón

L: Pátzay Pál

—: Pátzay Pál 7.

Nepszabadsági Bp. 1979 szept. 15

Ferenczy Béni, Gobrón

L: Kiss Nagy András

Havas E: Anyól az érem mesél 11.

Nagyszabadság Bp. 1979 szept. 23.

Ferenczy Béni, festő

megemlékezés

–: Találkozásaim

Jelenkor Pécs, 1980. jan.

4–12

XXIII/1

Ferencsy Béni, szobrász

L. Zichy M.

É. J.: Képzőművészet és iparművészet 378.

Élet és Tudomány, Bp. 1980. máj. 21. XXXV/12

Ferenczy Béni és Noémi

V.19.

Megkoszorúzták a Ferenczy testvérek sírját

Születésének 90. évfordulója alkalmából szerdán megkoszorúzták Ferenczy Noémi és Ferenczy Béni sírját a Mező Imre úti temető művészparcellájában.

A Képző- és Iparművészek Szövetsége és a Művészeti Alap nevében *Rutkai* Ferenc ügyvezető titkár és *Borbély* Károly igazgatóhelyettes, Szentendre város tanácsa képviseletében *Bertalan* Ferenc, a vb titkára, a szentendrei Ferenczy Múzeum részéről *Bihari* József igazgató, *Mucsi* András és *Várhelyi* Vanda művészettörténész helyezett el koszorút. Ferenczy Noémi sírjánál *Solti* Gizella textilművész emlékezett a művészként és pedagógusként egyaránt kiváló emberre, Ferenczy Béni síremlékénél *Vigh* Tamás szobrászművész méltatta a nagy magyar alkotó munkásságát.

Magyar Nemzet 1980. V. 19.

2
1

2
1

Ferenczy Béni, festő

L: Kondor Béla

(harangozó) Tu nőten 2.

Esti Hirlap, Bp. 1979. szept. 5.

Ferenczy Béni, szobrászművész

Ferenczy Noémi bátyja Valér, festő és Béni – Noémi ikertestvére – a magyar szobrászat és érmészet kiemelkedő mestere. Ferenczy Béni már több akadémián tanulta a szobrászatot, amikor Noémi még mindig bizonytalankodott, bár több országban megfordult.

Heiller László: Ferenczy Noémi művészete.
Népújság. Tolna. 1949. jan. 28.

Ferenczy Béni, szobrászművész

Ferenczy Noémi Ferenczy Károly leánya és Ferenczy Béni ikertestvére.

Ferenczy Noémi gobelinjei.
(harangozó): Törekvés a teljességre.
Esti Hírlap, 1978. dec. 30.

Ferenczy

Szentendre, Ferenczy-Museum,
(Marx tér 6.) Gemälde.

Ausstellungen in der Provinz.

Daily News, 1978. jun. 27.

FERENCY Béni

ILLYÉS Mária: A Ferenczy család uj kiállítása Szentendrén. = Uj Mövészet, I.évf.3.sz.1990 16-20.p.ill.

FERENCZY Béni

barátságukról, tevékenységéről emlékezik

Gráber Margit: Fanyar emlékek.
Új Irás 1989.2.sz. 33-49.p.

Ferencsy Béni

Lósd Ferencsy Noémiél

(Rózsa Gyula: Kettős arckép. Ferencsy Noémi és Ferencsy Béni centenáriumán.)

Népmadsóg, 1990. jún. 16.

Ferenczy Béni

rajzaival adta közre Tolnai Gábor
1965-ben italiai útinaplóját.

Tolnai Gábor: Szóbeli jegyzet (Tények és tanúk)
Bp. 1987 472. l.

Ferenczy Béni

Úgy volt, hogy a milanói Ambrosiana-Tögyetér díszudvarán lévő „világ lángelméinek panteonjában" felállítják Ferenczy Petőfi szobrát.
A szobor lelepleszése 1949 jul. 31-én lett volna.
A magyar Tövetség azonban azt az ünnepséget tagsta, hogy a dolog „nem időszerű".
Rényi József Törölte Tolnaival, hogy az „rossz szobor", nem fejezi ki a Töltő magyarját.
A szobor végül 1973-ban került ott felállításra

Tolnai Gábor: Szóbeli jegyzék (Tények és tanuk)
Bp. 1987. 338-339. l.

Ferenczy Béni

Az 1964-es Molnár Erik szerkesztése Magyarország Története „művelődéstörténet" címszava említi Petőfi szabrát (18. l.)

Ferenczy Béni jelszójével a 30-as években megfordult Pöstyénben Bernáth Aurélésnál. (106-107. l.)

Tolnai Gábor: Szóbeli jegyzék (Tényel és tanul) Bp. 1987 18., 106-107. l.)

Ferenczy Béni

Kiállít az Ernst Múzeumban Domanovszky Endrével, Bernáttal, Déri-Huberrel és Gadányival.
1941. márc. 16-i bejegyzés.

Radnóti Miklós = Napló
Bpest 1989. 156. l.

Ferenczy Béni

nohrannúvéz

„Töprengéseb Vásárhely zárójelei felett"
Munkái a nárad fordulós éveiben.

Kritika
1982 2. 1.

FERENCZY Béni

rajza Gráber Margitról

Uj Irás 1989.2. boritó

-

rpusszal.Holics, 1765-70

. Holics, 1760-70

Jézussal. Holics,XVIII.sz.

.sz.közepe

r Antal, Holics, 1760 körül

sen, J.Kaendler(?),XVIII.sz.közepe

, J.Kaendler(?),XVIII.sz.közepe

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrász-grafikus művész (1890-1969).

B. Turok Margit: A magyar grafika külföldön, 1919-1933. Berlin.

A válogatás azon huszonöt magyar művész művét öleli fel, akiknek az életműve a századelőn valóban jelentős. Ők jelentették a németországi emigránsok legnépesebb csoportját. Számukra a sikor felé vezető utat a „Der Strum" köre jelentette, amelyet a kiállítás alapján a Bauhaus felé vezető átmeneti állomásnak is tekinthetünk. – A 25 magyar művész között szerepel Czóbel Béla, Ferenczy Béni és Noémi.

A berlini időszak bizonyos életművek esetében a bécsi folytatása, Ferenczy Béni esetében változatlan az expressionista irányultság.

Művészet, 1989., 11-12., 43-old.

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas szobrász-grafikusművész /1890–1967/.

Tóth Antal: Míves, játékos érmek.

A 60-as évek elejére elsimult tektonikus társadalmi mozgások hozták magukkal, hogy újra igény támadt az átmenetileg elfejtett érzék a képzőművészet apró műfajai iránt. A változást szakmai kezdeményezés mozdította előre: az 50-es évek végén a Nemzeti Szalon bemutatta Borsos Miklósnak a passzív elfenállás, az önkéntes szellemi számüzetés mitoszával övezett életművét – benne x 1945 után teremtett érmészetét – Ferenczy Béni életművét.

Művészet, 1989., 11–12., 62-old.

Ferenczy Béni

nokrásműrész

„... alkalmassá tette a magyar nokrást nyelvét a néprégés feszültség, a mozgalmasság és nyugalom kifejezésére. ...“

Fitz Péter
ciNe

Új Tü Zr.
1989 júl. 9.

Ferenczy Béni

nohrámnívek

Petőfirókoalkotok szokrát emlétiz:
„Szokrászat és nemzettudat" c. ci Nhay

Kritika
1983 július

FELLNER Jakab épitész

KOPPÁNY Tibor - DERCSÉNYI Balázs - ÖRSI Károly:
Magyar kastélyok. Bp. : Officina Nova, 1991
21.p.

Pápa, Esterházy-kastély befejezője

22.p. Tata, épitészi hivatal
23.p. Mór, Lamberg-kastély tervezője

FERENCZY BÉNI

Heitler László:1919 művészetéből.Beck Ö.Fülöp és Ferenczy Béni pénztervei
UJ TÜKÖR 1980./XVII/12.sz.26.o.

(59. old.)

Ferencz Bénů

szobrász - grafikusművész

A művész 1929-től 10 évig Bécsben élt. Szobrászi műtudése mellett csak időszint lénített grafikákat.

Benedek Katalin
cikke.

Művészet
88/6

Ferenczy Béni, Kossuth-díjas

zobrázművész (1890–1967).

„Medgyessy az első magyar szobrász, akinek életműve egyetemes, az egész emberiséghez szól" – így értékelte őt Ferenczy Béni.

Hevesi Szemle

„Irodalom, Művészet"

1981. 1., 2-old.

Szelesi Zoltán: Medgyessy és az alföldi Művészet.

FERENCZY BÉNI

emlitve

Székely András: Van még pénz Magyarországon!

UJ TÜKÖR 1980./XVII/ 6.sz.26.o.